

η

Μπαγκαβάντ-γκίτα

όπως ακριβώς είναι

της Αυτού Θείας Χάρης

Α.Τσ.Μπακτιβεντάντα Σουάμι Πραμπουπάντα

Η Μπαγκαβάντ-γκίτα

όπως ακριβώς είναι

ΕΡΓΑ

της Αυτού Θείας Χάρης

Α. Τσ. Μπακτιβεντάντα Σουάμι Πραμπουπάντα

Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* όπως ακριβώς είναι

Σρίμαντ-Μπαγκαβατάμ

Σρι Τσετάνια Τσαριτάμριτα

Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας

Η διδασκαλία του Κυρίου Τσετάνια

Το νέκταρ της αφοσίωσης

Το νέκταρ της διδασκαλίας

Σρι Ισοπανισάντ

Το φως της *Σρίμαντ-Μπαγκαβατάμ*

Εύκολα ταξίδια σε άλλους πλανήτες

Η διδασκαλία του Κυρίου Καπίλα, του γιου της Ντεβαχούτι

Η διδασκαλία της Βασίλισσας Κούντι

Η επιστήμη της αυτοσυνειδητοποίησης

Η τελειότητα του *γιόγκα*

Πέραν της γέννησης και του θανάτου

Στον δρόμο προς τον Κρίσνα

Ράτζα-βίντια: ο βασιλιάς της γνώσης

Ύψωση στη συνείδηση του Κρίσνα

Η ζωή προέρχεται από τη ζωή

Τέλειες ερωτήσεις, τέλειες απαντήσεις

Συνείδηση του Κρίσνα: το ασύγκριτο δώρο

Συνείδηση του Κρίσνα: το κορυφαίο σύστημα *γιόγκα*

Η Μπαγκαβάντ-γκίτα

όπως ακριβώς είναι

με το πρωτότυπο σανσκριτικό κείμενο, τον μεταγραμματισμό του στα ελληνικά, λέξη προς λέξη μετάφραση, μετάφραση του κειμένου και αναλυτικά σχόλια

της Αυτού Θείας Χάρης

Α. Τσ. Μπακτιβεντάντα Σουάμι Πραμπουπάντα

Ιδρυτή-*Ατσάρια* της Διεθνούς Ένωσης για τη Συνείδηση του Κρίσνα

Μετάφραση: Γ. Δ. Κωνσταντόπουλος

2η έκδοση: 2018

Το παρόν κείμενο είναι μετάφραση της αρχικής, αυθεντικής αγγλικής έκδοσης του έργου (Bhagavad-gita as it is - Macmillan 1972 Edition), η οποία έγινε υπό την επίβλεψη του συγγραφέα και όχι της μεταγενέστερης αναθεωρημένης και διευρυμένης έκδοσης του 1983, η οποία πραγματοποιήθηκε αφού ο συγγραφέας είχε αφήσει αυτόν τον κόσμο και χωρίς την έγκρισή του.

Στον Σρίλα Μπαλαντέβα Βιντιαμπούσανα,
ο οποίος παρουσίασε τόσο όμορφα
το σχόλιο «*Γκοβίννντα-μπάσια*»
σχετικά με τη φιλοσοφία της Βεντάντα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Φτάνοντας στον Υπέρτατο

Προλογικό σημείωμα

Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι το πιο γνωστό και το πιο συχνά μεταφρασμένο βεδικό θρησκευτικό κείμενο. Το γιατί είναι τόσο ελκυστική στον δυτικό νου είναι ένα ενδιαφέρον ερώτημα. Διαθέτει δράμα, επειδή σκηνικό είναι το πεδίο της μάχης δύο μεγάλων στρατευμάτων, παρατεταγμένων το ένα απέναντι στο άλλο, με τα λάβαρα να ανεμίζουν. Διαθέτει αμφιβολία, επειδή το γεγονός ότι ο Αρτζούνα και ο αρματηλάτης του, ο Κρίσνα, συνεχίζουν τον διάλογό τους ανάμεσα στους δύο στρατούς υποδηλώνει την αναποφασιστικότητα του Αρτζούνα σχετικά με το βασικό ερώτημα: πρέπει να μπει στη μάχη και να σκοτώσει τους φίλους και τους συγγενείς του; Διαθέτει μυστήριο, επειδή ο Κρίσνα φανερώνει στον Αρτζούνα τη συμπαντική Του μορφή. Διαθέτει μια περίπλοκη αλλά επακριβή εξέταση των δρόμων της θρησκευτικής ζωής και πραγματεύεται τους δρόμους της γνώσης, της δράσης, της πειθαρχίας και της πίστης, καθώς και της αμοιβαίας σχέσης τους – προβλήματα τα οποία έχουν απασχολήσει τους πιστούς άλλων θρησκειών σε άλλους χρόνους και τόπους. Η αφοσίωση για την οποία γίνεται λόγος είναι ένας εσκεμμένος τρόπος θρησκευτικής ικανοποίησης και όχι απλώς ένα ξεχείλισμα ποιητικού πάθους. Μαζί με την *Μπαγκαβάτα Πουράνα*, ένα μεγάλο έργο από τη νότια Ινδία, η *Γκιτα* είναι το συχνότερα αναφερόμενο κείμενο στα φιλοσοφικά έργα της σχολής Γκωντίγια Βαϊσνάβα, της σχολής που εκπροσωπείται από τον Σουάμι Μπακτιβεντάντα ως τελευταίον σε μια μακρά διαδοχή δασκάλων. Μπορεί να πει κανείς ότι αυτή η σχολή Βαϊσναβισμού ιδρύθηκε ή αναβίωσε από τον Σρι Κρίσνα Τσετάνια Μαχαπραμπού (1486-1533) στη Βεγγάλη και ότι επί του παρόντος είναι η ισχυρότερη ενιαία θρησκευτική δύναμη στο ανατολικό τμήμα της Ινδίας. Η σχολή Γκωντίγια Βαϊσνάβα, για την οποία ο Κρίσνα είναι ο Ίδιος ο Υπέρτατος Θεός και όχι απλώς μία ενσάρκωση κάποιας άλλης θεότητας, βλέπει το *μπάκτι*, την αφοσίωση, ως άμεση και ισχυρή θρησκευτική δύναμη, η οποία συνίσταται στην αγάπη μεταξύ Θεού και ανθρώπου. Η πειθαρχία που την διέπει συνίσταται στην αφιέρωση όλων των πράξεων στη Θεότητα. Ο πιστός ακούει τις ιστορίες του Κρίσνα από τα ιερά κείμενα, ψάλλει το όνομα του Κρίσνα, πλένει, κάνει μπάνιο και ντύνει τη *μούρτι* του Κρίσνα, δηλαδή τη μορφή του Κρίσνα, Τον ταΐζει και τρώει τα υπολείμματα της τροφής που Του έχει προσφέρει, αφομοιώνοντας έτσι το έλεός Του. Κάνει όλα αυτά τα πράγματα και πολύ περισσότερα έως ότου αλλάξει: ο *μπάκτα,* δηλαδή ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα, έχει μεταμορφωθεί σε έναν οικείο του Κρίσνα και βλέπει τον Κύριο πρόσωπο με πρόσωπο.

Ο Σουάμι Μπακτιβεντάντα σχολιάζει την *Γκίτα* από αυτή τη σκοπιά και αυτό είναι θεμιτό. Επί πλέον, σε αυτή τη μετάφραση ο δυτικός αναγνώστης έχει τη μοναδική ευκαιρία να δει πώς ερμηνεύει ο *μπάκτα* του Κρίσνα τα δικά Του κείμενα. Πρόκειται για τη βεδική εξηγητική παράδοση, δικαιολογημένα φημισμένη, στην πράξη. Αυτό το βιβλίο, λοιπόν, είναι μία ευπρόσδεκτη προσθήκη από πολλές απόψεις. Μπορεί να χρησιμεύσει ως πολύτιμο σύγγραμμα για τον πανεπιστημιακό φοιτητή. Μας επιτρέπει να ακούσουμε ένα ειδήμονα ερμηνευτή να επεξηγεί ένα κείμενο το οποίο έχει βαθυστόχαστη θρησκευτική σημασία. Μας προσφέρει βαθιά γνώση των γνησίων και πολύ πειστικών απόψεων της σχολής Γκωντίγια Βαϊσνάβα. Δίνοντας το σανσκριτικό κείμενο, τόσο στην αυθεντική γραφή Ντέβα-νάγκαρι όσο και μεταγραμματισμένο στο λατινικό αλφάβητο, παρέχει στον ειδικό γνώστη των Σανσκριτικών τη δυνατότητα να επανερμηνεύσει ή να συζητήσει συγκεκριμένες σημασίες, παρόλο που πιστεύω ότι πολύ μικρή διαφωνία θα υπάρξει ως προς την ποιότητα της ευρυμάθειας των Σανσκριτικών του Σουάμι. Και τέλος, για τον μη ειδικό, υπάρχει ένα ευανάγνωστο αγγλικό κείμενο και μία στάση αφοσίωσης, η οποία δεν μπορεί παρά να συγκινήσει τον ευαίσθητο αναγνώστη. Και υπάρχουν και οι ζωγραφιές, οι οποίες, όσο και αν φαίνεται απίστευτο σε όσους είναι εξοικειωμένοι με τη σύγχρονη ινδική τέχνη, φιλοτεχνήθηκαν από αμερικανούς *μπάκτα*.

Στον λόγιο, στον μελετητή της σχολής Γκωντίγια Βαϊσνάβα, καθώς και στον αυξανόμενο αριθμό δυτικών αναγνωστών που ενδιαφέρονται για την κλασική βεδική σκέψη, ο Σουάμι Μπακτιβεντάντα έχει προσφέρει υπηρεσία. Φέρνοντας μια νέα και ζωντανή ερμηνεία ενός κειμένου ήδη γνωστού σε πολλούς, αύξησε πολλαπλώς την κατανόησή μας· και αυτές τις μέρες της αποξένωσης δεν χρειάζονται επιχειρήματα υπέρ της καλύτερη κατανόησης.

Καθηγητής Edward C. Dimock, Jr.
Τμήμα Νοτιοασιατικών Γλωσσών και Πολιτισμού
Πανεπιστήμιο του Σικάγου

Πρόλογος

Αρχικά έγραψα την *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι* με τη μορφή που έχει τώρα. Όταν το βιβλίο εκδόθηκε για πρώτη φορά, το αρχικό χειρόγραφο περιορίστηκε, δυστυχώς, σε λιγότερες από 400 σελίδες, χωρίς εικονογράφηση και χωρίς την επεξήγηση των περισσοτέρων στίχων της *Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα.* Το σύστημα που ακολουθώ σε όλα τα βιβλία μου -*Σρίμαντ Μπαγκαβατάμ, Σρι Ισοπάνισαντ*, κλπ.- είναι να δίνω τους στίχους της κάθε στροφής στο πρωτότυπο, τον μεταγραμματισμό τους στα Αγγλικά, λέξη προς λέξη μετάφραση από τα Σανσκριτικά στα Αγγλικά, μετάφραση των στίχων και επεξηγηματικό σχόλιο. Το σύστημα αυτό δίνει στο βιβλίο αξιοπιστία και λόγιο χαρακτήρα, κάνει δε το νόημα προφανές. Δεν ήμουν, λοιπόν, πολύ ευτυχής όταν υποχρεώθηκα να συντομεύσω το αρχικό χειρόγραφο.* Αργότερα όμως, όταν η ζήτηση της *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι* αυξήθηκε σημαντικά, μου ζητήθηκε από πολλούς λόγιους και από αφοσιωμένους υπηρέτες του Κρίσνα να παρουσιάσω το βιβλίο στην αρχική του μορφή και ο εκδοτικός οίκος Macmillan συμφώνησε να τυπώσει την πλήρη έκδοση. Έτσι το παρόν εγχείρημα έχει σκοπό να προσφέρει το αρχικό χειρόγραφο αυτού του σπουδαίου βιβλίου της γνώσης, μαζί με αναλυτική ερμηνεία, βασισμένη στη διαδοχική σειρά πνευματικών δασκάλων (*παραμπαρά),* για να εδραιώσει καλύτερα και με μεγαλύτερη επιτυχία την κίνηση για τη συνείδηση του Κρίσνα.

Η κίνησή μας για τη συνείδηση του Κρίσνα είναι γνήσια, ιστορικά έγκυρη, φυσική και υπερβατική, επειδή βασίζεται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι*. Σιγά-σιγά γίνεται η δημοφιλέστερη κίνηση σε ολόκληρο τον κόσμο και ιδιαίτερα ανάμεσα στις νεότερες γενιές. Παρουσιάζει επίσης όλο και μεγαλύτερο ενδιαφέρον και για τους παλαιότερους. Άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας δείχνουν τόσο πολύ ενδιαφέρον, ώστε οι γονείς και οι παππούδες των μαθητών μου μας ενθαρρύνουν με το να γίνονται «ισόβια μέλη» της μεγάλης μας κοινωνίας, της Διεθνούς Ενωσης για τη Συνείδηση του Κρίσνα. Στο Los Angeles πολλοί γονείς ήρθαν να με δουν για να εκφράσουν την ευγνωμοσύνη τους, επειδή καθοδηγώ την κίνηση για τη συνείδηση του Κρίσνα σε ολόκληρο τον κόσμο. Ορισμένοι από αυτούς είπαν ότι αποτελεί μεγάλη τύχη για τους Αμερικανούς το ότι ξεκίνησα την κίνηση για τη συνείδηση του Κρίσνα στην Αμερική. Αλλά στην πραγματικότητα, ο

---

* Η πρώτη ελληνική έκδοση της *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι* ήταν μετάφραση εκείνης της πρώτης, συντομευμένης αγγλικής έκδοσης. (Σημ. του μετ.)

αρχικός ιδρυτής αυτής της κίνησης είναι ο ίδιος ο Κύριος Κρίσνα, αφού η κίνηση αυτή ξεκίνησε πάρα πολύ παλιά και μεταδίδεται στην ανθρώπινη κοινωνία μέσω μαθητικής διαδοχής. Αν πρέπει να μου αποδοθεί κάποια αναγνώριση, αυτή δεν ανήκει σε εμένα προσωπικά, αλλά στον αιώνιο πνευματικό μου δάσκαλο, την Αυτού Θεία Χάρη Ομ Βισνουπάντα Παραμαχάμσα Παριβρατζακατσάρια 108 Σρι Σριμάντ Μπακτισιντάντα Σαρασβάτι Γκοσβάμι Μαχαράζα Πραμπουπάντα.

Αν κάποιος έπαινος αξίζει σε εμένα, οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι προσπάθησα να παρουσιάσω την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* όπως ακριβώς είναι, χωρίς καμία αλλοίωση. Πριν από την παρουσίαση της *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι,* όλες σχεδόν οι αγγλικές εκδόσεις της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είχαν πραγματοποιηθεί για να εκπληρώσουν προσωπικές φιλοδοξίες. Η δική μας όμως απόπειρα, με την παρουσίαση της *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι*, είναι να παρουσιάσουμε την αποστολή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κρίσνα. Έργο μας είναι να παρουσιάσουμε το θέλημα του Κρίσνα και όχι των εγκόσμιων καιροσκόπων, όπως οι πολιτικοί, οι φιλόσοφοι ή οι επιστήμονες, γιατί αυτοί ελάχιστα γνωρίζουν τον Κρίσνα, παρά τις υπόλοιπες γνώσεις τους.

Όταν ο Κρίσνα λέει: *μαν-μανα μπαβα μαντ-μπακτο μαντ-γιατζι μαμ ναμασκουρου,* κλπ., εμείς, αντίθετα από τους αποκαλούμενους λόγιους, δεν λέμε ότι ο Κρίσνα και το εσωτερικό Του πνεύμα διαφέρουν. Ο Κρίσνα είναι απόλυτος και δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο όνομα του Κρίσνα, τη μορφή του Κρίσνα, τις ιδιότητες του Κρίσνα, τις διασκεδάσεις του Κρίσνα, κλπ. Αυτή η απόλυτη θέση του Κρίσνα είναι δύσκολο να κατανοηθεί από οποιονδήποτε δεν είναι αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα στο σύστημα της *παραμπαρά* (της μαθητικής διαδοχής). Συνήθως, οι αποκαλούμενοι λόγιοι, πολιτικοί, φιλόσοφοι και *σουάμι,* χωρίς τέλεια γνώση του Κρίσνα, επιχειρούν να Τον εξοστρακίσουν ή να Τον σκοτώσουν όταν γράφουν σχόλια για την *Μπαγκαβάντ-γκίτα.* Τέτοιου είδους μη έγκυρος σχολιασμός της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι γνωστός ως *μαγιαβάντι-μπάσια* και ο Κύριος Τσετάνια μας έχει προειδοποιήσει σχετικά με τέτοια αναρμόδια πρόσωπα. Ο Κύριος Τσετάνια δηλώνει ξεκάθαρα πως όποιος προσπαθεί να καταλάβει την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* από τη σκοπιά των Μαγιαβάντι διαπράττει τεράστιο σφάλμα. Το αποτέλεσμα ενός τέτοιου σφάλματος είναι ότι στον παραπλανημένο μελετητή της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* θα δημιουργηθεί οπωσδήποτε σύγχυση στον δρόμο της πνευματικής καθοδήγησης, η οποία δεν θα του επιτρέψει να επιστρέψει στο σπίτι μας, στον Θεό.

Μόνη μας πρόθεση είναι να παρουσιάσουμε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι,* προκειμένου να οδηγήσουμε τον υποκείμενο στους όρους της υλικής ύπαρξης μελετητή της στον ίδιο στόχο για την επίτευξη του οποίου ο

Κρίσνα κατέρχεται σε αυτόν τον πλανήτη μία φορά κάθε ημέρα του Μπράμα, δηλαδή κάθε 8.600.000.000 χρόνια. Ο στόχος αυτός αναφέρεται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* και οφείλουμε να τον δεχθούμε όπως ακριβώς είναι· διαφορετικά, δεν υπάρχει λόγος να προσπαθούμε να καταλάβουμε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* και τον ομιλητή της, τον Κύριο Κρίσνα. Ο Κύριος Κρίσνα πρωτοείπε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* στον θεό του Ήλιου πριν από μερικές εκατοντάδες εκατομμύρια χρόνια. Οφείλουμε να δεχθούμε αυτό το γεγονός και έτσι να καταλάβουμε την ιστορική σημασία της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* χωρίς παρερμηνείες, στη βάση της αυθεντίας του Κρίσνα. Το να ερμηνεύει κανείς την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* δίχως να αναφέρεται στο θέλημα του Κρίσνα αποτελεί τη μέγιστη ύβρι. Για να αποφύγει κανείς αυτήν την ύβρι, θα πρέπει να εννοήσει τον Κύριο ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, όπως ακριβώς Τον εννόησε ο Αρτζούνα, ο πρώτος μαθητής του Κυρίου Κρίσνα. Αυτός ο τρόπος κατανόησης της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι στ' αλήθεια επωφελής και ενδείκνυται για το καλό της ανθρώπινης κοινωνίας, για την εκπλήρωση του σκοπού της ζωής.

Η κίνηση για τη συνείδηση του Κρίσνα έχει ουσιώδη σημασία για την ανθρώπινη κοινωνία, επειδή προσφέρει την ύψιστη τελειότητα της ζωής. Το γιατί, εξηγείται πλήρως στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα.* Δυστυχώς, εγκόσμιοι φαφλατάδες χρησιμοποιούν την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* για να προωθήσουν τις δαιμονικές τους τάσεις και να παραπλανήσουν τον κόσμο όσον αφορά στην ορθή κατανόηση των βασικών αρχών της ζωής. Όλοι θα έπρεπε να γνωρίζουν γιατί ο Θεός ή Κρίσνα είναι μέγας, καθώς και την πραγματική θέση των ζωντανών όντων. Όλοι θα έπρεπε να γνωρίζουν ότι η ζωντανή οντότητα είναι αιωνίως υπηρέτης και ότι αν δεν υπηρετεί τον Κρίσνα είναι υποχρεωμένη να υπηρετεί την πλάνη στις διάφορες μορφές των τριών καταστάσεων της υλικής φύσης και έτσι να περιπλανιέται αδιάκοπα μέσα στον κύκλο της γέννησης και του θανάτου. Ακόμη και ο δήθεν απελευθερωμένος Μαγιαβάντι είναι υποχρεωμένος να υποστεί αυτή τη διαδικασία. Η γνώση αυτή συνιστά μία μεγάλη επιστήμη και κάθε ζωντανό ον οφείλει να την ακούσει για το δικό του συμφέρον.

Γενικά οι άνθρωποι, ιδιαίτερα αυτήν την εποχή του Κάλι, είναι ξετρελαμένοι με την εξωτερική ενέργεια του Κρίσνα και πιστεύουν εσφαλμένα πως με την αύξηση των υλικών ανέσεων θα γίνουν όλοι ευτυχισμένοι. Δεν γνωρίζουν ότι η υλική ή εξωτερική φύση είναι πολύ ισχυρή και ότι όλοι είναι δεμένοι χειροπόδαρα από τους αυστηρούς νόμους της. Το ζωντανό ον είναι ευτυχισμένο συστατικό μέρος του Κυρίου και έτσι η φυσική του λειτουργία είναι να προσφέρει άμεση υπηρεσία στον Κύριο. Λόγω της γοητείας που ασκεί η πλάνη προσπαθεί κανείς να γίνει ευτυχισμένος υπηρετώντας την προσωπική του ικανοποίηση των αισθήσεων σε διάφορες

μορφές, πράγμα που δεν θα τον κάνει ποτέ ευτυχισμένο. Αντί να ικανοποιεί τις δικές του υλικές αισθήσεις, οφείλει να ικανοποιεί τις αισθήσεις του Κυρίου. Αυτή είναι η ύψιστη τελειότητα της ζωής. Ο Κύριος το θέλει αυτό και το ζητάει. Πρέπει να καταλάβει κανείς αυτό το κεντρικό σημείο της *Μπαγκαβάντ-γκίτα.* Η κίνησή μας για τη συνείδηση του Κρίσνα διδάσκει σε όλον τον κόσμο αυτό το κεντρικό ζήτημα και επειδή δεν ρυπαίνουμε το θέμα της *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι*, όποιος ενδιαφέρεται σοβαρά να ωφεληθεί από τη μελέτη της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* πρέπει να δεχθεί βοήθεια από την κίνηση για τη συνείδηση του Κρίσνα για την έμπρακτη κατανόηση της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* υπό την άμεση καθοδήγηση του Κυρίου. Γι' αυτό ελπίζουμε ότι οι άνθρωποι θα αποκομίσουν το μέγιστο όφελος από τη μελέτη της *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι*, όπως την παρουσιάζουμε σε αυτήν την έκδοση, και αν έστω και ένας άνθρωπος γίνει αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, θα θεωρήσουμε το εγχείρημά μας επιτυχημένο.

Α. Τσ. Μπακτιβεντάντα Σουάμι
12 Μαΐου 1971
Σίδνεϋ, Αυστραλία

Εισαγωγή

ομ αγκιανα-τιμιρανντασια   γκιαναντζανα-σαλακαγια
τσακσουρ ουνμιλιταμ γιενα   τασμαϊ σρι-γκουραβε ναμαχα

σρι-τσετανια-μανο-μπισταμ   σταπιταμ γιενα μπου-ταλε
σβαγιαμ ρουπαχ καντα μαχιαμ   ντανтατι σβα-πανταντικαμ

Γεννήθηκα μέσα στην πιο ζοφερή άγνοια και ο πνευματικός μου δάσκαλος μου άνοιξε τα μάτια με τον πυρσό της γνώσης. Τον προσκυνώ με σεβασμό.

Πότε θα με αξιώσει ο Σρίλα Ρούπα Γκοσουάμι Πραμπουπάντα, που έχει θεμελιώσει στον υλικό κόσμο την αποστολή της εκπλήρωσης της επιθυμίας του Κυρίου Τσετάνια, να βρω καταφύγιο στα λωτοειδή του πόδια;

βαννтε ‘χαμ σρι-γκουροχ σρι-γιουτα-παντα-καμαλαμ σρι γκουρουν βαϊσναβαμς τσα
σρι-ρουπαμ σαγκρατζαταμ σαχα-γκανα ραγκουνατανβιταμ ταμ σα-τζίβαμ
σαντβαϊταμ σαβαντουταμ παριτζανα-σαχιταμ κρισνα-τσετανια-ντεβαμ
σρι-ραντα-κρισνα-πανταν σαχα-γκανα-λαλιτα-σρι-βισακανβιταμς τσα

Προσκυνώ με σεβασμό τα λωτοειδή πόδια του πνευματικού μου δασκάλου και τα πόδια όλων των Βαϊσνάβα. Προσκυνώ με σεβασμό τα λωτοειδή πόδια του Σρίλα Ρούπα Γκοσουάμι, καθώς και του μεγαλύτερου αδελφού του Σανάτανα Γκοσουάμι κι ακόμα, του Ραγκουνάτα ντάσα και του Ραγκουνάτα Μπάττα, του Γκοπάλα Μπάττα και του Σρίλα Τζίβα Γκοσουάμι. Προσκυνώ με σεβασμό τον Κύριο Κρίσνα Τσετάνια και τον Κύριο Νιτιανάνντα, καθώς και τον Ατσάρια Αντβέιτα, τον Γκανταντάρα, τον Σριβάσα και τούς άλλους συντρόφους Τους. Προσκυνώ με σεβασμό τη Σριμάτι Ρανταράνι και τον Σρι Κρίσνα, καθώς και τις συντρόφους Τους Σρι Λαλίτα και Βισάκα.

χε κρισνα καρουνα-σιννтο   ντινα-μπαννтο τζαγκαντ-πατε
γκοπεσα γκοπικα-καντα   ραντα-καντα ναμο ‘στου τε

Ω ακριβέ μου Κρίσνα, είσαι ο φίλος των βασανισμένων και η πηγή της δημιουργίας. Είσαι ο αφέντης των *γκοπι* και ο αγαπημένος της Ρανταράνι. Σε προσκυνώ με σεβασμό.

ταπτα-καντσανα-γκωρανγκι ραντε βριννταβανεσβαρι
βρισαμπανου-σουτε ντεβι πραναμαμι χαρι-πριγιε

Προσκυνώ με σεβασμό τη Ρανταράνι, τη Βασίλισσα της Βρινντάβανα, που το δέρμα του κορμιού Της είναι σαν λειωμένο χρυσάφι. Ω θυγατέρα του Βασιλιά Βρισαμπάνου, είσαι πολύ ακριβή στον Κύριο Κρίσνα.

βαντσα-καλπαταρουμπιας τσα κριπα-σινντουμπια εβα τσα
πατιταναμ παβανεμπιο βαϊσναβεμπιο ναμο ναμαχα

Προσκυνώ με σεβασμό όλους τους Βαϊσνάβα αφοσιωμένους υπηρέτες του Κυρίου. Είναι σαν εκείνα τα δέντρα που μπορούν να εκπληρώσουν κάθε επιθυμία και γεμάτοι συμπόνια για τις πεσμένες ψυχές.

σρι-κρισνα-τσετανια πραμπου-νιτιανανντα
σρι-αντβεϊτα γκανταντααρα σριβασαντι-γκωρα-μπάκτα-βριννταα

Προσκυνώ με σεβασμό τον Σρι Κρίσνα Τσετάνια, τον Πραμπού Νιτιανάννντα, τον Σρι Αντβέιτα, τον Γκανταντάρα, τον Σριβάσα και όλους όσους βρίσκονται στον δρόμο της αφοσίωσης.

χαρε κρισνα χαρε κρισνα κρισνα κρισνα χαρε χαρε
χαρε ραμα χαρε ραμα ραμα ραμα χαρε χαρε

Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι γνωστή και ως *Γκιτοπανισάντ.* Είναι η πεμπτουσία της βεδικής γνώσης και μία από τις πλέον σημαντικές *Ουπανισάντ* της βεδικής γραμματείας. Υπάρχουν βεβαίως πολλές σχολιασμένες εκδόσεις της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* στα Αγγλικά και μπορεί, επομένως, να αναρωτηθεί κανείς σχετικά με την αναγκαιότητα ακόμα μίας. Η εξήγηση για την παρούσα έκδοση είναι η εξής: προσφάτως, μία κυρία από την Αμερική μου ζήτησε να της υποδείξω μία αγγλική μετάφραση της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Υπάρχουν διαθέσιμες στην Αμερική τόσο πολλές εκδόσεις της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* στα Αγγλικά, αλλά απ’ όσο γνωρίζω, όχι μόνο στην Αμερική αλλά και στην Ινδία, για καμία από αυτές δεν μπορεί να υποστηριχθεί πως είναι απολύτως έγκυρη, γιατί σχεδόν σε όλες τους ο σχολιαστής έχει εκφράσει τις δικές του απόψεις, χωρίς να αγγίξει το πνεύμα της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* όπως ακριβώς είναι.

Το πνεύμα της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* αναφέρεται στην ίδια την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* και έχει ως εξής: αν θέλουμε να πάρουμε κάποιο συγκεκριμένο φάρμακο, τότε θα πρέπει να ακολουθήσουμε τις οδηγίες που αναγράφονται

στη συσκευασία. Δεν μπορούμε να πάρουμε το φάρμακο σύμφωνα με τις επιθυμίες μας ή τις οδηγίες κάποιου φίλου. Θα πρέπει να το πάρουμε σύμφωνα με τις οδηγίες της συσκευασίας ή του γιατρού. Κατά τον ίδιο τρόπο, θα πρέπει να δεχθούμε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* σύμφωνα με τις οδηγίες του ίδιου του ομιλητή. Ο ομιλητής της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι ο Κύριος Σρι Κρίσνα. Αναφέρεται σε κάθε σελίδα της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, Μπαγκαβάν. Βεβαίως η λέξη *μπαγκαβάν* ορισμένες φορές παραπέμπει σε οποιοδήποτε ισχυρό πρόσωπο ή σε οποιονδήποτε ισχυρό ημίθεο και σίγουρα εδώ η λέξη *μπαγκαβάν* προσδιορίζει τον Κύριο Σρι Κρίσνα ως μία μεγάλη προσωπικότητα, αλλά ταυτόχρονα, θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι ο Κύριος Σρι Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, όπως βεβαιώνεται από όλους τους μεγάλους *ατσάρια* (πνευματικούς δασκάλους), όπως ο Σανκαρατσάρια, ο Ραμανουτζατσάρια, ο Μαντβατσάρια, ο Νιμμπάρκα Σουάμι, ο Σρι Τσετάνια Μαχαπραμπού και πολλές άλλες αυθεντίες της βεδικής γνώσης στην Ινδία. Επίσης, ο ίδιος ο Κύριος επιβάλλεται ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* και ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας αναφέρεται στην *Μπράμα-σαμχιτά* και σε όλες τις *Πουράνα*, ιδίως δε στη *Σρίμαντ-Μπαγκαβατάμ*, γνωστή ως *Μπαγκαβάτα Πουράνα* (*κρισνας του μπαγκαβαν σβαγιαμ)*. Θα πρέπει, επομένως, να δεχθούμε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* όπως ακριβώς την παρουσιάζει το Ίδιο το Πρόσωπο της Θεότητας.

Στο Τέταρτο Κεφάλαιο της *Γκίτα* (4.1-3) ο Κύριος λέει:

ιμαμ βιβασβατε γιόγκαμ προκταβαν αχαμ αβιαγιαμ
βιβασβαν μαναβε πραχα μανουρ ικσβακαβε 'μπραβιτ

εβαμ παραμπαρά -πραπταμ ιμαμ ρατζαρσαγιο βιντουχ
σα καλενεχα μαχατα γιογκο ναστaχα παραντaπα

σα εβαγιαμ μαγια τε 'ντια γιόγκαχ προκταχ πουραταναχ
μπακτο 'σι με σακα τσετι ραχασιαμ χι εταντ ουτταμαμ

Εδώ ο Κύριος πληροφορεί τον Αρτζούνα ότι αυτό το σύστημα *γιόγκα*, την *Μπαγκαβάντ-γκίτα*, το δίδαξε αρχικά στον θεό του ήλιου, ο θεός του ήλιου το εξήγησε στον Μάνου, ο Μάνου το εξήγησε στον Ικσβάκου και με αυτόν τον τρόπο, μέσω μαθητικής διαδοχής, με τον ένα ομιλητή μετά τον άλλο, έχει μεταδοθεί αυτό το σύστημα *γιόγκα*. Αλλά με το πέρασμα του χρόνου έχει χαθεί. Επομένως, ο Κύριος πρέπει να το διδάξει ξανά, αυτή τη φορά στον Αρτζούνα, στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα.

Λέει στον Αρτζούνα ότι αποκαλύπτει τούτο το υπέρτατο μυστικό σε αυτόν, επειδή ο Αρτζούνα είναι αφοσιωμένος υπηρέτης και φίλος Του. Η έννοια αυτής της δήλωσης είναι ότι η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι μία πραγματεία προορισμένη ειδικά για τον αφοσιωμένο υπηρέτη του Κυρίου. Υπάρχουν τρεις κατηγορίες υπερβατιστών, και συγκεκριμένα, οι *γκιάνι*, οι *γιόγκι* και οι *μπάκτα*, δηλαδή οι ιμπερσοναλιστές, οι διαλογιζόμενοι και οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου. Εδώ ο Κύριος λέει ξεκάθαρα στον Αρτζούνα πως τον καθιστά πρώτο αποδέκτη μιας νέας *παραμπαρά* (μαθητικής διαδοχής), επειδή η παλιά διαδοχή είχε διακοπεί. Ήταν, επομένως, επιθυμία του Κυρίου να ιδρύσει μια νέα *παραμπαρά*, στην ίδια γραμμή σκέψης με εκείνη που προερχόταν από τον θεό του ήλιου και ήταν επίσης επιθυμία Του η διδασκαλία Του αυτή να μεταδοθεί εκ νέου από τον Αρτζούνα. Ήθελε να γίνει ο Αρτζούνα η αυθεντία στην κατανόηση της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ο Κύριος δίδαξε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* στον Αρτζούνα, ειδικά επειδή ο Αρτζούνα ήταν αφοσιωμένος υπηρέτης Του, απευθείας μαθητής Του και στενός φίλος Του. Άρα η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* κατανοείται καλύτερα από κάποιον που έχει ιδιότητες όμοιες με του Ατζούνα. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να είναι αφοσιωμένος υπηρέτης σε άμεση σχέση με τον Κύριο. Μόλις γίνει κάποιος αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, αποκτά αμέσως μια απευθείας σχέση με τον Κύριο. Αυτό είναι ένα πολύ περίπλοκο ζήτημα, μπορούμε όμως να πούμε συνοπτικά ότι ένας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου έχει με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας μια σχέση σύμφωνα με έναν από πέντε διαφορετικούς τρόπους:

1. Μπορεί κανείς να είναι αφοσιωμένος υπηρέτης σε κατάσταση παθητική.
2. Μπορεί κανείς να είναι αφοσιωμένος υπηρέτης σε κατάσταση ενεργητική.
3. Μπορεί κανείς να είναι αφοσιωμένος υπηρέτης ως φίλος.
4. Μπορεί κανείς να είναι αφοσιωμένος υπηρέτης ως γονιός.
5. Μπορεί κανείς να είναι αφοσιωμένος υπηρέτης με σχέση συζυγικής αγάπης.

Η σχέση του Αρτζούνα με τον Κύριο ήταν σχέση φιλίας. Υπάρχει βεβαίως τεράστια διαφορά ανάμεσα σε αυτή τη φιλία και στο είδος της φιλίας που συναντάμε στον υλικό κόσμο. Αυτή είναι φιλία υπερβατική και δεν μπορεί να την έχει οποιοσδήποτε. Βεβαίως όλοι έχουν μια συγκεκριμένη σχέση με τον Κύριο και η σχέση αυτή ξυπνά με την τελειοποίηση της υπηρεσίας αφοσίωσης. Όμως στην παρούσα κατάστασή μας, έχουμε λησμονήσει όχι μόνο τον Υπέρτατο Κύριο, αλλά και την αιώνια σχέση μας με Αυτόν. Κάθε ζωντανό ον, από τα πάμπολλα δισεκατομμύρια και τρισεκατομμύρια ζωντανών όντων, έχει μια συγκεκριμένη σχέση με τον Κύριο αιωνίως. Η σχέση αυτή ονομάζεται *σβαρούπα*. Με τη μέθοδο της υπηρεσίας αφοσίωσης

μπορούμε να ξαναζωντανέψουμε αυτή τη σχέση (*σβαρούπα*) και το στάδιο αυτό ονομάζεται *σβαρούπα-σίντι* – τελειοποίηση της καταστατικής μας θέσης. Ο Αρτζούνα, λοιπόν, ήταν αφοσιωμένος υπηρέτης του Υπερτάτου Κυρίου, συνδεόμενος μαζί Του με σχέση φιλίας.

Θα πρέπει να προσεχθεί το πώς δέχθηκε ο Αρτζούνα την *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Αυτό περιγράφεται στο Δέκατο Κεφάλαιο (10.12-14):

αρτζουνα ουβατσα
παραμ μπραμα παραμ νταμα παβιτραμ παραμαμ μπαβαν
πουρουσαμ σασβαταμ ντιβιαμ αντι-ντεβαμ ατζαμ βιμπουμ

αχους τβαμ ρισαγιαχ σαρβε ντεβαρσιρ ναραντας τατα
ασιτο ντεβαλο βιασαχ σβαγιαμ τσαϊβα μπραβισι με

σαρβαμ ετανντ ριταμ μανιε γιαν μαμ βαντασι κεσαβα
να χι τε μπαγκαβάν βιακτιμ βιντουρ ντεβα να ντανάβαχ

«Είπε ο Αρτζούνα: Εσύ είσαι το υπέρτατο *μπραμάν*, το ύστατο και υπέρτατο καταφύγιο· ο υπέρτατα αγνός, η Απόλυτη Αλήθεια, το αιώνιο θεϊκό πρόσωπο. Εσύ είσαι ο αρχέγονος Θεός, υπερβατικός και εξ υπαρχής υπάρχων· Εσύ είσαι ο αγέννητος και η ομορφιά που διαπερνά τα πάντα. Όλοι οι μεγάλοι σοφοί, όπως ο Νάραντα, ο Ασίτα, ο Ντεβάλα και ο Βιάσα το μαρτυρούν και τώρα μου το βεβαιώνεις κι Εσύ ο Ίδιος. Ω Κρίσνα, δέχομαι απολύτως ως αλήθεια όλα όσα μου είπες. Ούτε οι θεοί ούτε οι δαίμονες γνωρίζουν την προσωπικότητά Σου, ω Κύριε».

Αφού άκουσε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Αρτζούνα αποδέχθηκε τον Κρίσνα ως *παράμ μπραμά*, υπέρτατο *μπραμάν*. Κάθε ζωντανό ον είναι *μπραμάν*, αλλά το υπέρτατο ζωντανό ον, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είναι το υπέρτατο *μπραμάν*. *Παράμ ντάμα* σημαίνει ότι Αυτός είναι το υπέρτατο καταφύγιο, η υπέρτατη κατοικία των πάντων· *παβιτράμ* σημαίνει ότι είναι αγνός, αμόλυντος από την υλική μίανση· *πουρούσαμ* σημαίνει ότι είναι ο υπέρτατος δικαιούχος κάθε απόλαυσης· *σασβατάμ*, αρχικός· *ντίβιαμ*, υπερβατικός· *άντι-ντέβαμ*, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας· *άτζαμ*, ο αγέννητος· και *βίμπουμ*, ο μέγιστος.

Θα μπορούσε κανείς να σκεφθεί πως επειδή ο Κρίσνα ήταν φίλος του Αρτζούνα, Του τα είπε όλα αυτά για κολακεία, αλλά ο Αρτζούνα, ακριβώς για να διώξει τέτοιου είδους αμφιβολίες από τη σκέψη του αναγνώστη της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*, τεκμηριώνει αυτό το εγκώμιο στην επόμενη στροφή, όπου λέει πως ο Κρίσνα είναι αποδεκτός ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας όχι μόνον από τον ίδιο, αλλά και από αυθεντίες όπως ο Νάραντα, ο

Ασίτα, ο Ντεβάλα και ο Βιασαντέβα. Αυτοί όλοι είναι μεγάλες προσωπικότητες που μεταδίδουν τη βεδική γνώση έτσι όπως είναι αποδεκτή από όλους τους *ατσάρια*. Γι’ αυτό ο Αρτζούνα λέει στον Κρίσνα ότι δέχεται πως οτιδήποτε λέει ο Κρίσνα είναι απολύτως τέλειο. *Σαρβαμ εταντ ριταμ μανιε*: «Δέχομαι πως όλα όσα λες είναι αλήθεια». Ο Αρτζούνα λέει ακόμη πως είναι πολύ δύσκολο να γίνει κατανοητή η προσωπικότητα του Κυρίου και ότι δεν Τον γνωρίζουν ούτε οι μεγάλοι ημίθεοι. Αυτό σημαίνει ότι ακόμη και πρόσωπα πολύ σπουδαιότερα από τα ανθρώπινα όντα δεν γνωρίζουν τον Κύριο. Πώς θα μπορούσε, επομένως, να κατανοήσει τον Κύριο Σρι Κρίσνα ένα ανθρώπινο ον χωρίς να γίνει αφοσιωμένος υπηρέτης Του;

Πρέπει, επομένως, να αντιμετωπίζουμε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* με πνεύμα ευλάβειας και αφοσίωσης. Δεν θα πρέπει να νομίζουμε πως είμαστε ίσοι με τον Κρίσνα ούτε ότι ο Κρίσνα είναι ένα συνηθισμένο πρόσωπο ή έστω μια πολύ σπουδαία προσωπικότητα. Ο Κύριος Σρι Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Σύμφωνα, λοιπόν, με όσα λέει η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* και ο Αρτζούνα, δηλαδή αυτός που προσπαθεί να εννοήσει την *Μπαγκαβάντ-γκίτα*, θα πρέπει να δεχθούμε –τουλάχιστον θεωρητικά– τον Σρι Κρίσνα ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Με πνεύμα ταπεινό θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα,* διαφορετικά, αν δεν πλησιάσουμε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* με αυτό το πνεύμα, θα είναι εξαιρετικά δύσκολο να την κατανοήσουμε, επειδή η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* αποτελεί μέγα μυστήριο.

Αλλά τι ακριβώς είναι η *Μπαγκαβάντ-γκίτα*; Ο σκοπός της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι να απελευθερώσει την ανθρωπότητα από την άγνοια της υλικής ύπαρξης. Κάθε άνθρωπος αντιμετωπίζει τόσο πολλές δυσκολίες, όπως ακριβώς ο Αρτζούνα βρέθηκε στη δύσκολη θέση να πρέπει να πολεμήσει στη μάχη του Κουρουκσέτρα. Ο Αρτζούνα εγκαταλείφθηκε στον Σρι Κρίσνα και ο Κρίσνα του είπε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Όλοι μας, και όχι μόνο ο Αρτζούνα, είμαστε γεμάτοι αγωνίες και φόβους εξαιτίας της υλικής ύπαρξης. Η ίδια μας η ύπαρξη βρίσκεται στην περιοχή της μη ύπαρξης. Στην πραγματικότητα, δεν είμαστε προορισμένοι να μας απειλεί η μη ύπαρξη. Η ύπαρξή μας είναι αιώνια. Εχουμε όμως εγκλωβιστεί στο *ασατ*. *Ασατ* σημαίνει το μη ον, εκείνο που δεν υπάρχει.

Ανάμεσα σε τόσο πολλούς ανθρώπους που υποφέρουν, πολύ λίγοι είναι εκείνοι που αναρωτιούνται σχετικά με την κατάστασή τους, σχετικά με το τι είναι, για ποιον λόγο έχουν βρεθεί σε αυτή τη δυσάρεστη θέση και πάει λέγοντας. Αν κάποιος δεν αφυπνισθεί έως αυτό το σημείο, δηλαδή να αναρωτηθεί σχετικά με τη δυστυχία του, αν δεν συνειδητοποιήσει ότι δεν θέλει να υποφέρει, αλλά μάλλον να βρει τη λύση για όλα του τα βάσανα, τότε δεν μπορεί να θεωρηθεί τέλειο ανθρώπινο ον. Ο άνθρωπος αρχίζει να είναι άνθρωπος μόνον όταν ξυπνήσει στον νου του αυτού του είδους η αναζήτηση.

Στην *Μπράμα-σούτρα* η αναζήτηση αυτή ονομάζεται *μπράμα-τζιγκιάσα*. Αν ο άνθρωπος δεν ερευνά τη φύση του Απόλυτου, κάθε του δραστηριότητα θα πρέπει να θεωρείται αποτυχημένη. Κατά συνέπεια, όσοι αρχίζουν να αναρωτιούνται γιατί υποφέρουν ή από πού έρχονται και πού θα πάνε μετά θάνατον, είναι κατάλληλοι να μελετήσουν και να κατανοήσουν την *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Ο ειλικρινής σπουδαστής θα πρέπει επίσης να έχει ακλόνητο σεβασμό για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Τέτοιος σπουδαστής ήταν ο Αρτζούνα.

Ο Κύριος Κρίσνα κατέρχεται ειδικά για να επανεδραιώσει τον αληθινό σκοπό της ζωής, όταν ο σκοπός αυτός έχει λησμονηθεί από τους ανθρώπους. Ακόμα και τότε, ανάμεσα σε τόσο πολλούς ανθρώπους που αφυπνίζονται, ίσως υπάρξει ένας που θα μπει πραγματικά στο πνεύμα της κατανόησης της θέσης του και γι’ αυτόν λέει ο Κύριος την *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Στην πραγματικότητα, μας έχει καταπιεί όλους η τίγρις της άγνοιας, ο Κύριος όμως είναι πολύ ευσπλαχνικός με τα ζωντανά όντα και ιδιαίτερα με τον άνθρωπο. Γι’ αυτό ακριβώς είπε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα*, κάνοντας τον φίλο Του Αρτζούνα μαθητή Του.

Όντας σύντροφος του Κυρίου Κρίσνα, ο Αρτζούνα βρισκόταν πέρα από κάθε άγνοια, αλλά του επιβλήθηκε άγνοια στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα για να υποβάλει στον Κύριο Κρίσνα ερωτήσεις σχετικά με τα προβλήματα της ζωής, έτσι ώστε να μπορέσει ο Κύριος να εξηγήσει αυτά τα ζητήματα για το καλό των μελλοντικών γενεών και να περιγράψει το σχέδιο της ζωής. Ετσι οι άνθρωποι θα μπορέσουν να πράξουν αναλόγως και να εκπληρώσουν την αποστολή τους.

Το αντικείμενο της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* συνεπάγεται την κατανόηση πέντε βασικών αληθειών. Κατ’ αρχάς εξηγείται η επιστήμη του Θεού και ύστερα η καταστατική θέση των ζωντανών όντων, των *τζίβα*. Υπάρχει ο *ίσβαρα*, δηλαδή ο κυρίαρχος, και οι *τζίβα*, οι ζωντανές οντότητες, οι οποίες είναι κυριαρχούμενες. Αν κάποιος ισχυρισθεί ότι δεν εξουσιάζεται αλλά ότι είναι ελεύθερος, είναι παράφρων. Το ζωντανό ον εξουσιάζεται από κάθε άποψη, τουλάχιστον στην υπό όρους ζωή του. Ώστε το θέμα της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι ο *ίσβαρα*, ο υπέρτατος κυρίαρχος, και οι *τζίβα*, οι κυριαρχούμενες ζωντανές οντότητες. Εξετάζονται επίσης τα θέματα της *πρακρίτι*, δηλαδή της υλικής φύσης, του χρόνου, δηλαδή της διάρκειας ύπαρξης του σύμπαντος ή της διάρκειας εκδήλωσης της υλικής φύσης, και του *κάρμα*, δηλαδή της δράσης. Η κοσμική εκδήλωση είναι γεμάτη από διάφορες δραστηριότητες. Πρέπει να μάθουμε από την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* τι είναι ο Θεός, τι είναι οι ζωντανές οντότητες, τι είναι η *πρακρίτι*, τι είναι η κοσμική εκδήλωση και πώς ελέγχεται από τον χρόνο, καθώς και ποιες είναι οι δραστηριότητες των ζωντανών όντων.

Από τη εξέταση αυτών των πέντε βασικών θεμάτων της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* προκύπτει ότι η Υπέρτατη Θεότητα, ο Κρίσνα ή *μπραμάν* ή Υπέρτατος Κύριος ή Παραμάτμα -μπορείτε να χρησιμοποιήσετε όποιο όνομα προτιμάτε- είναι ο μέγιστος όλων. Τα ζωντανά όντα είναι ποιοτικώς όμοια με τον Υπέρτατο Κύριο. Για παράδειγμα, όπως θα εξηγηθεί στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα*, ο Κύριος έχει απόλυτη εξουσία πάνω στη δράση της υλικής φύσης σε όλο το σύμπαν. Η υλική φύση δεν είναι ανεξάρτητη. Δρα υπό την καθοδήγηση του Υπερτάτου Κυρίου. Όπως λέει ο Ίδιος ο Κύριος Κρίσνα: «Η *πρακρίτι* εργάζεται υπό την καθοδήγησή Μου». Όταν βλέπουμε τις θαυμαστές εκδηλώσεις της υλικής φύσης, θα πρέπει να γνωρίζουμε πως πίσω από αυτή την κοσμική δημιουργία υπάρχει κάποιος κυρίαρχος. Τίποτα δεν μπορεί να εκδηλωθεί ανεξέλεγκτα. Είναι παιδαριώδες να μη λαμβάνει κανείς υπόψη του τον κυρίαρχο. Για παράδειγμα, ένα παιδί μπορεί να πιστεύει πως είναι εκπληκτικό ότι τα αυτοκίνητα κινούνται από μόνα τους, χωρίς να τα σύρει ένα άλογο ή κάποιο άλλο ζώο, αλλά ένας ενήλικος και λογικός άνθρωπος γνωρίζει τη φύση του μηχανισμού του αυτοκινήτου. Γνωρίζει καλά πως πίσω από τα μηχανήματα υπάρχει κάποιος οδηγός. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Υπέρτατος Κύριος είναι ο οδηγός, υπό την καθοδήγηση του οποίου κινούνται τα πάντα. Οσον αφορά στις *τζίβα*, τις ζωντανές οντότητες, ο Κύριος λέει ότι είναι μικρά μέρη Του, σωματίδιά Του. Ενα σωματίδιο χρυσού είναι κι αυτό χρυσός, μια σταγόνα νερού είναι και αυτή νερό, και κατά τον ίδιο τρόπο, εμείς οι ζωντανές οντότητες, ως σωματίδια του Υπερτάτου Κυρίου, του *ίσβαρα* ή Μπαγκαβάν, του Κυρίου Σρι Κρίσνα, διαθέτουμε όλες τις ιδιότητες του Υπερτάτου Κυρίου σε απειροελάχιστη ποσότητα, επειδή είμαστε απειροελάχιστοι *ίσβαρα*, υποδεέστεροι *ίσβαρα*. Προσπαθούμε να εξουσιάσουμε τη φύση, να κατακτήσουμε το διάστημα και τους πλανήτες, και αυτή η τάση για κυριαρχία υπάρχει επειδή υπάρχει στον Κρίσνα. Αλλά μολονότι έχουμε την τάση να κυριαρχήσουμε πάνω στην υλική φύση, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι δεν είμαστε οι υπέρτατοι κυρίαρχοι. Το ζήτημα αυτό εξηγείται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα*.

Τι είναι η υλική φύση; Στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* ορίζεται ως κατώτερη *πρακρίτι*, κατώτερη φύση. Τα ζωντανά όντα ορίζονται ως ανώτερη *πρακρίτι*. Η *πρακρίτι* βρίσκεται πάντοτε υπό έλεγχο, είτε είναι κατώτερη είτε ανώτερη. Η *πρακρίτι* είναι γένους θηλυκού και ελέγχεται από τον Κύριο, όπως ακριβώς ο σύζυγος ελέγχει τις δραστηριότητες της συζύγου του. Η *πρακρίτι* είναι πάντοτε υποτελής, κυριαρχούμενη από τον Κύριο, που είναι ο επικυρίαρχος. Οι ζωντανές οντότητες και η υλική φύση είναι κυριαρχούμενες· ελέγχονται από τον Υπέρτατο Κύριο. Σύμφωνα με την *Γκίτα,* οι ζωντανές οντότητες, μολονότι σωματίδια του Υπερτάτου Κυρίου, πρέπει να θεωρούνται *πρακρίτι*. Αυτό αναφέρεται καθαρά στο Έβδομο Κεφάλαιο, στο πέμπτο εδάφιο.

Απαρεγιαμ ιτας τβ аνιαμ: «Αυτή η *πρακρίτι* είναι η κατώτερη φύση Μου». *Πρακριτιμ βιντι με παραμ τζίβα-μπουταμ μαχα-μπαχο γιαγιενταμ νταριατε τζαγκατ*: «Και πάνω από αυτήν υπάρχει μια άλλη *πρακρίτι*: η *τζίβα-μπούταμ*, η ζωντανή οντότητα».

Η υλική φύση συγκροτείται από τρεις ιδιότητες: την ιδιότητα της αγαθότητας, την ιδιότητα του πάθους και την ιδιότητα της άγνοιας. Πάνω από αυτές τις ιδιότητες υπάρχει ο αιώνιος χρόνος, με τον συνδυασμό δε αυτών των ιδιοτήτων της φύσης και κάτω από τον έλεγχο και τη δικαιοδοσία του αιώνιου χρόνου συντελούνται πράξεις· οι πράξεις ονομάζονται *κάρμα*. Οι πράξεις αυτές συντελούνται από αμνημονεύτων χρόνων και εμείς υφιστάμεθα ή απολαμβάνουμε τους καρπούς των πράξεών μας. Για παράδειγμα, υποθέστε πως είμαι επιχειρηματίας, πως έχω εργασθεί πολύ σκληρά, με τρόπο έξυπνο και πως έχω μαζέψει ένα πολύ μεγάλο ποσό στην τράπεζα. Στην περίπτωση αυτή απολαμβάνω. Τώρα όμως υποθέστε πως χρεοκοπώ και χάνω όλα μου τα χρήματα. Στην περίπτωση αυτή υποφέρω. Κατά τον ίδιο τρόπο, σε κάθε τομέα της ζωής, είτε απολαμβάνουμε είτε υφιστάμεθα τις συνέπειες των πράξεών μας. Αυτό ονομάζεται *κάρμα*.

Ο *ίσβαρα* (ο Υπέρτατος Κύριος), η *τζίβα* (η ζωντανή οντότητα), η *πρακρίτι* (η φύση), ο *κάλα* (ο αιώνιος χρόνος) και το *κάρμα* (η δράση), όλα εξηγούνται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Από αυτά τα πέντε, ο Κύριος, οι ζωντανές οντότητες, η υλική φύση και ο χρόνος είναι αιώνια. Η εκδήλωση της *πρακρίτι* είναι μεν πρόσκαιρη, όχι όμως ψευδής. Ορισμένοι φιλόσοφοι υποστηρίζουν πως η εκδήλωση της υλικής φύσης είναι ψευδής, αλλά η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* και οι Βαϊσνάβα αρνούνται αυτή τη θεωρία. Η κοσμική εκδήλωση δεν είναι ψευδής· είναι αληθινή, αλλά πρόσκαιρη. Όμοια με σύννεφο που διασχίζει τον ουρανό ή με τον ερχομό της εποχής των βροχών που τρέφει τα σπαρτά. Μόλις τα σύννεφα φύγουν μακριά και οι βροχές σταματήσουν, τα σπαρτά ξεραίνονται. Κατά το ίδιο τρόπο, η υλική φύση εκδηλώνεται κατά διαστήματα, παραμένει για λίγο και ύστερα εξαφανίζεται. Αυτός είναι ο τρόπος λειτουργίας της *πρακρίτι*. Αλλά ο κύκλος αυτός επαναλαμβάνεται αιωνίως. Άρα η *πρακρίτι* είναι αιώνια· δεν είναι ψευδής. Ο Κύριος την αποκαλεί «*πρακρίτι* Μου». Η υλική φύση είναι η αποχωρισμένη ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου, ενώ τα ζωντανά όντα είναι μεν και αυτά ενέργεια του Κυρίου, αλλά όχι αποχωρισμένη ενέργεια· είναι αιωνίως συνδεδεμένα μαζί Του. Έτσι, λοιπόν, ο Κύριος, τα ζωντανά όντα, η υλική φύση και ο χρόνος, είναι όλα αλληλένδετα και αιώνια. Το *κάρμα* όμως δεν είναι αιώνιο. Οι συνέπειες από το *κάρμα* μπορεί να έρχονται από πολύ παλιά. Υποφέρουμε ή απολαμβάνουμε τις συνέπειες των πράξεών μας από αμνημονεύτων χρόνων, έχουμε όμως τη δυνατότητα να αλλάξουμε τις συνέπειες της δράσης μας, δηλαδή του *κάρμα*, και η αλλαγή αυτή εξαρτάται από την τελειότητα της

γνώσης μας. Κάνουμε όλοι μας τόσο πολλά και διαφορετικά πράγματα, αλλά σίγουρα δεν γνωρίζουμε τι ακριβώς πρέπει να κάνουμε για να ανακουφισθούμε από όλη αυτή τη δράση και την αντίδραση που συνεπάγεται. Αλλά και αυτό εξηγείται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα*.

Η θέση του *ίσβαρα*, του Υπερτάτου Κυρίου, είναι η θέση της υπέρτατης συνείδησης. Οι *τζίβα*, οι ζωντανές οντότητες, ως τμήματα του Υπερτάτου Κυρίου, διαθέτουν και αυτές συνείδηση. Τα ζωντανά όντα και η υλική φύση είναι και τα δύο *πρακρίτι*, ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου, αλλά η *τζίβα* διαθέτει συνείδηση. Η άλλη *πρακρίτι* δεν διαθέτει και αυτή είναι η διαφορά τους. Γι' αυτό ακριβώς η *τζίβα-πρακρίτι* θεωρείται ανώτερη· επειδή η *τζίβα* έχει συνείδηση, η οποία είναι παρόμοια με αυτή του Κυρίου. Εντούτοις, η συνείδηση του Κυρίου είναι η υπέρτατη συνείδηση και δεν θα πρέπει να προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η *τζίβα*, η ζωντανή οντότητα, έχει και αυτή υπέρτατη συνείδηση. Η ζωντανή οντότητα δεν μπορεί να αποκτήσει υπέρτατη συνείδηση σε κανένα στάδιο της τελειοποίησής της, η δε θεωρία που ισχυρίζεται το αντίθετο είναι παραπλανητική. Συνείδηση έχει, αλλά τέλεια ή υπέρτατη συνείδηση όχι.

Η διαφορά ανάμεσα στην *τζίβα* και τον *ίσβαρα* θα εξηγηθεί στο Δέκατο Τρίτο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Ο Κύριος είναι *κσέτρα-γκια*, κάτοχος συνείδησης, όπως και το ζωντανό ον, αλλά ενώ το ζωντανό ον έχει επίγνωση του συγκεκριμένου σώματός του, ο Κύριος έχει επίγνωση όλων των σωμάτων. Επειδή κατοικεί στην καρδιά κάθε ζωντανού όντος, έχει επίγνωση των ψυχικών κινήσεων κάθε συγκεκριμένης *τζίβα*. Αυτό δεν θα πρέπει να το ξεχνάμε. Εξηγείται ακόμα ότι η Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα), το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ζει μέσα στην καρδιά όλων των όντων ως *ίσβαρα*, δηλαδή κυρίαρχος, και ότι δίνει οδηγίες στο ζωντανό ον, ώστε να ενεργεί όπως αυτό επιθυμεί. Το ζωντανό ον ξεχνά τι πρέπει να κάνει. Στην αρχή παίρνει μια σταθερή απόφαση να ενεργήσει με κάποιο συγκεκριμένο τρόπο, ύστερα όμως εμπλέκεται στη δράση και την αντίδραση του δικού του *κάρμα*. Αφού εγκαταλείψει ένα είδος σώματος, εισέρχεται σε κάποιο άλλο, όπως ακριβώς βάζουμε και βγάζουμε τα ρούχα μας. Καθώς η ψυχή μεταναστεύει με αυτόν τον τρόπο, υφίσταται τις αντιδράσεις από τις περασμένες πράξεις της. Οι πράξεις αυτές είναι δυνατόν να αλλάξουν αν το ζωντανό ον βρεθεί στην κατάσταση της αγαθότητας, σε κατάσταση διανοητικής υγείας, και καταλάβει τι είδους δραστηριότητες θα πρέπει να ακολουθήσει. Αν το κάνει, τότε όλες οι αντιδράσεις από τις περασμένες πράξεις του μπορούν να αλλάξουν. Συνεπώς το *κάρμα* δεν είναι αιώνιο και γι' αυτό αναφέραμε ότι ο *ίσβαρα*, η *τζίβα*, η *πρακρίτι* και ο χρόνος είναι αιώνια, ενώ το *κάρμα* δεν είναι.

Η υπέρτατη συνείδηση του *ίσβαρα* μοιάζει με τη συνείδηση του ζωντανού όντος ως προς το εξής: είναι και οι δύο υπερβατικές· δεν είναι παράγωγα της

ύλης. Αυτή είναι λανθασμένη αντίληψη. Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* δεν δέχεται τη θεωρία σύμφωνα με την οποία η συνείδηση εμφανίζεται σε συγκεκριμένες συνθήκες συνδυασμού των στοιχείων της ύλης. Μπορεί η συνείδηση να αντικατοπτρίζεται διαστρεβλωμένη επειδή καλύπτεται από τις υλικές συνθήκες, όπως ακριβώς το φως που αντανακλά ένα χρωματιστό γυαλί εμφανίζεται χρωματιστό, αλλά η συνείδηση του Κυρίου δεν επηρεάζεται από την ύλη. Ο Κύριος Κρίσνα λέει, *μαγιαντιακσενα πρακριτιχ*. Όταν κατέρχεται στο υλικό σύμπαν η συνείδησή Του δεν επηρεάζεται από την ύλη. Διαφορετικά, δεν θα ήταν σε θέση να μιλήσει για υπερβατικά ζητήματα με τον τρόπο που το κάνει στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Είναι αδύνατον να πει κανείς οτιδήποτε για τον πνευματικό κόσμο όσο η συνείδησή του είναι μολυσμένη από τη ύλη. Ώστε ο Κύριος είναι αμόλυντος από τη ύλη, σε αντίθεση με εμάς, που στην παρούσα κατάστασή μας η συνείδησή μας *είναι* μολυσμένη από την ύλη. Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* διδάσκει ότι πρέπει να εξαγνίσουμε αυτήν την υλικά μολυσμένη συνείδηση. Αν η συνείδησή μας εξαγνισθεί, οι πράξεις μας θα είναι εναρμονισμένες με τη θέληση του *ίσβαρα* και αυτό θα μας κάνει ευτυχισμένους. Δεν σημαίνει ότι πρέπει να σταματήσουμε κάθε δραστηριότητα, αλλά ότι η δράση μας πρέπει να εξαγνισθεί. Η εξαγνισμένη δράση ονομάζεται *μπακτι*. Οι πράξεις που γίνονται με *μπακτι* μοιάζουν με τις συνηθισμένες δραστηριότητες, αλλά δεν είναι μολυσμένες. Ένας αδαής ίσως νομίσει ότι ένας αφοσιωμένος υπηρέτης δρα ή εργάζεται όπως ένας συνηθισμένος άνθρωπος, αλλά ένα τέτοιο πρόσωπο με ελλιπή γνώση αγνοεί ότι οι δραστηριότητες του Κυρίου ή του αφοσιωμένου υπηρέτη Του δεν είναι μολυσμένες από ακάθαρτη συνείδηση ή από την ύλη. Είναι υπερβατικές σε σχέση με τις τρεις καταστάσεις της φύσης. Ωστόσο, θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι τώρα η συνείδησή μας είναι μολυσμένη.

Όταν το ζωντανό ον είναι μολυσμένο από την ύλη, η ύπαρξή του είναι ύπαρξη υποκείμενη σε όρους. Υπό την επήρεια της εντύπωσης ότι είναι προϊόν της υλικής φύσης εμφανίζει ψευδή συνείδηση. Αυτό ονομάζεται ψευδές εγώ. Όποιος είναι διαποτισμένος με σκέψεις σωματικής αντίληψης των πραγμάτων δεν μπορεί να κατανοήσει την κατάστασή του. Ο σκοπός της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι να μας απελευθερώσει από τη σωματική αντίληψη της ζωής και ο Αρτζούνα έβαλε τον εαυτό του σε αυτή τη θέση για να δεχθεί αυτές τις πληροφορίες από το Κύριο. Η πρώτη δουλειά ενός πνευματικού ανθρώπου είναι να ελευθερωθεί από τη σωματική αντίληψη της ζωής. Όποιος επιθυμεί να λυτρωθεί, να είναι ελεύθερος, πρέπει πρώτα απ' όλα να μάθει ότι δεν είναι το υλικό του σώμα. *Μούκτι*, δηλαδή απελευθέρωση, σημαίνει απελευθέρωση από την υλική συνείδηση. Ο ορισμός της απελευθέρωσης δίνεται στη *Σρίμαντ-Μπαγκαβατάμ*. *Μουκτι* σημαίνει απελευθέρωση από τη μολυσμένη συνείδηση του υλικού κόσμου και εδραίωση αγνής συνείδησης.

Όλη η διδασκαλία της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* έχει ως στόχο να ξυπνήσει αυτή την αγνή συνείδηση και γι' αυτό ο Κρίσνα, προς το τέλος του διαλόγου Του με τον Αρτζούνα, τον ρωτά αν τώρα η συνείδησή του έχει εξαγνισθεί. Εξαγνισμένη συνείδηση σημαίνει να ενεργεί κανείς σύμφωνα με τις οδηγίες του Κυρίου. Αυτή είναι όλη η ουσία της εξαγνισμένης συνείδησης. Ούτως ή άλλως συνείδηση έχουμε, επειδή είμαστε συστατικά μέρη του Κυρίου, ενώ όμως εμείς είμαστε επιρρεπείς στις κατώτερες καταστάσεις της υλικής φύσης, ο Κύριος, όντας Υπέρτατος, δεν επηρεάζεται ποτέ από αυτές. Αυτή είναι η διαφορά ανάμεσα στον Υπέρτατο Κύριο και τις υποκείμενες σε όρους ψυχές.

Τι είναι όμως συνείδηση; Συνείδηση είναι το «εγώ είμαι». Αλλά τι είμαι; Σε συνθήκες μολυσμένης συνείδησης, το «εγώ είμαι» σημαίνει «εγώ είμαι ο κύριος όσων εποπτεύω. Δικαιούμαι να τα απολαμβάνω». Ο κόσμος περιστρέφεται επειδή κάθε ζωντανό ον νομίζει πως είναι κύριος και δημιουργός του υλικού κόσμου. Η υλιστική συνείδηση έχει δύο όψεις. Η μία είναι ότι «εγώ είμαι ο δημιουργός» και η άλλη είναι ότι «εγώ είμαι ο δικαιούχος της απόλαυσης». Στην πραγματικότητα, τις ιδιότητες αυτές τις έχει ο Υπέρτατος Κύριος. Το ζωντανό ον, ως σωματίδιο του Υπερτάτου Κυρίου, δεν είναι ούτε ο δημιουργός ούτε ο δικαιούχος της απόλαυσης. Είναι το δημιούργημα και η απόλαυση. Είναι συνεργάτης. Για παράδειγμα, τα μέρη της μηχανής συνεργάζονται με όλη τη μηχανή· τα μέρη του σώματος συνεργάζονται με όλο το σώμα. Τα χέρια, τα πόδια, τα μάτια, κλπ., είναι όλα μέρη του σώματος, αλλά δεν είναι αυτά που απολαμβάνουν· εκείνο που απολαμβάνει είναι το στομάχι. Τα πόδια κινούνται, τα χέρια προμηθεύουν την τροφή, τα δόντια την μασούν και γενικώς όλα τα μέρη του σώματος προσπαθούν να ικανοποιήσουν το στομάχι, επειδή το στομάχι είναι ο κύριος παράγοντας της διατροφής του οργανισμού. Γι' αυτό όλα προσφέρονται στο στομάχι. Για να θρέψουμε το δέντρο ποτίζουμε τις ρίζες του και για να θρέψουμε το σώμα δίνουμε τροφή στο στομάχι. Για να διατηρηθεί το σώμα σε κατάσταση υγιή, τα μέρη του σώματος θα πρέπει να συνεργασθούν για να δώσουν τροφή στο στομάχι. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Υπέρτατος Κύριος είναι ο δημιουργός και ο δικαιούχος της απόλαυσης και εμείς, ως υποδεέστερα όντα, είμαστε προορισμένοι να συνεργαζόμαστε για την ικανοποίησή Του. Η συνεργασία αυτή θα βοηθήσει εμάς, ακριβώς όπως η τροφή που δέχεται το στομάχι βοηθά όλα τα άλλα μέρη του σώματος. Αν τα δάχτυλα του χεριού πιστέψουν ότι θα πρέπει να κρατήσουν εκείνα την τροφή αντί να την προσφέρουν στο στομάχι, θα απογοητευθούν. Η κεντρική φιγούρα της δημιουργίας και της απόλαυσης είναι ο Υπέρτατος Κύριος, οι δε ζωντανές οντότητες είναι συνεργάτες. Και δια της συνεργασίας απολαμβάνουν. Η σχέση είναι επίσης όπως εκείνη του αφέντη και του υπηρέτη. Αν ο αφέντης είναι πλήρως ικανοποιημένος, τότε είναι ικανοποιημένος και ο υπηρέτης.

Κατά τον ίδιο τρόπο, θα πρέπει να μένει ικανοποιημένος ο Υπέρτατος Κύριος, μολονότι η τάση να γίνει κανείς δημιουργός και η τάση να απολαύσει τον υλικό κόσμο υπάρχει και στα ζωντανά όντα, και αυτό επειδή οι τάσεις αυτές υπάρχουν στον Υπέρτατο Κύριο, ο οποίος έχει δημιουργήσει τον εκδηλωμένο αχανή κόσμο.

Θα δούμε, λοιπόν, στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* ότι το πλήρες όλο περιλαμβάνει τον υπέρτατο κυρίαρχο, τα κυριαρχούμενα ζωντανά όντα, τη συμπαντική εκδήλωση, τον αιώνιο χρόνο και το *κάρμα*, δηλαδή τη δράση. Όλα εξηγούνται σε αυτό το κείμενο. Όλα αυτά στην πληρότητά τους συγκροτούν το πλήρες όλο, το δε πλήρες όλο ονομάζεται Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια. Το πλήρες όλο και η πλήρης Απόλυτη Αλήθεια είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Σρι Κρίσνα. Όλες οι εκδηλώσεις οφείλονται στις διάφορες ενέργειές Του. Αυτός *είναι* το πλήρες όλο.

Στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* εξηγείται επίσης ότι το απρόσωπο *μπραμάν* είναι και αυτό υποδεέστερο του πλήρους όλου. Στην *Μπράμα-σούτρα* εξηγείται με μεγαλύτερη σαφήνεια ότι το *μπραμάν* είναι σαν τις ακτίνες του ήλιου. Το απρόσωπο *μπραμάν* είναι οι λαμπερές ακτίνες του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Το απρόσωπο *μπραμάν* είναι ελλιπής συνειδητοποίηση του απόλυτου όλου. Το ίδιο και η ιδέα της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα). Στο Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο θα φανεί ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Πουρουσόττομα, είναι πάνω και από το απρόσωπο *μπραμάν* και από τη μερική συνειδητοποίηση της Υπέρτατης Ψυχής. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας ονομάζεται *σατ-τσιτ-ανάννταα-βιγκραχά*. Η *Μπράμα-σαμχιτά* αρχίζει ως εξής: *ισβαραχ παραμαχ κρισναχ σατ-τσιτ-αναννταα-βιγκραχαχ / αναντιρ αντιρ γκοβινταχ σαρβα καρανα-καραναμ.* «Ο Κρίσνα είναι η αιτία όλων των αιτιών. Είναι η πρωταρχική αιτία και η μορφή του αιώνιου είναι, της γνώσης και της υπέρτατης ευδαιμονίας». Συνειδητοποίηση του υπερτάτου *μπραμάν* είναι η συνειδητοποίηση του γνωρίσματος *σατ* (του είναι), συνειδητοποίηση της Υπέρτατης Ψυχής είναι η συνειδητοποίηση του γνωρίσματος *τσιτ* (της αιώνιας γνώσης), ενώ συνειδητοποίηση του Προσώπου της Θεότητας, του Κρίσνα, είναι συνειδητοποίηση όλων των υπερβατικών γνωρισμάτων: *σατ, τσιτ* και *ανάννταα* (είναι, γνώση και υπέρτατη ευτυχία) σε πλήρη μορφή (*βιγκραχά*).

Άνθρωποι περιορισμένης νοημοσύνης θεωρούν την Υπέρτατη Αλήθεια απρόσωπη, είναι όμως ένα υπερβατικό πρόσωπο, πράγμα το οποίο βεβαιώνεται σε όλη τη βεδική γραμματεία. *Νιτιο νιτιαναμ τσετανας τσετανaναμ.* Όπως είμαστε όλοι ατομικά ζωντανά όντα και διαθέτουμε ατομικότητα, έτσι και η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια στην έσχατη εκδοχή της είναι πρόσωπο, η δε συνειδητοποίηση του Προσώπου της Θεότητας είναι συνειδητοποίηση όλων των υπερβατικών γνωρισμάτων. Το πλήρες όλο δεν

είναι άμορφο. Αν είναι άμορφο ή αν είναι λιγότερο από κάτι άλλο, τότε δεν μπορεί να είναι το πλήρες όλο. Το πλήρες όλο οφείλει να περιέχει όλα όσα βρίσκονται εντός της εμπειρίας μας αλλά και πέραν αυτής, διαφορετικά δεν μπορεί να είναι πλήρες. Το πλήρες όλο, το Πρόσωπο της Θεότητας, έχει απέραντες δυνάμεις.

Στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* εξηγείται επίσης το πώς ο Κρίσνα ενεργεί με διάφορες δυνάμεις. Αυτός ο φαινομενικός κόσμος ή υλικός κόσμος στον οποίο βρισκόμαστε είναι επίσης πλήρης αφ'εαυτού, επειδή τα εικοσιτέσσερα στοιχεία των οποίων αυτό το υλικό σύμπαν είναι η πρόσκαιρη εκδήλωση, σύμφωνα με τη φιλοσοφία *σάνκια*, είναι πλήρως ρυθμισμένα, έτσι ώστε να παράγουν πλήρεις πόρους, απαραίτητους για την ύπαρξη και τη συντήρηση αυτού του σύμπαντος. Δεν υπάρχει τίποτα προερχόμενο απ' έξω και δεν λείπει τίποτα. Αυτή η εκδήλωση έχει τον δικό της χρόνο, καθορισμένο από την ενέργεια του υπερτάτου όλου και όταν ο χρόνος της συμπληρωθεί, αυτές οι πρόσκαιρες εκδηλώσεις θα εκμηδενισθούν από το πλήρες σχέδιο του πλήρους όλου. Οι μικρές πλήρεις μονάδες, δηλαδή τα ζωντανά όντα, έχουν πλήρη δυνατότητα να συνειδητοποιήσουν το πλήρες όλο, αλλά αντιμετωπίζουν όλων των ειδών τις ατέλειες εξαιτίας της ατελούς γνώσης τους. Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* περιέχει την πλήρη γνώση της βεδικής σοφίας.

Όλη η βεδική γνώση είναι αλάνθαστη. Οι Ινδουϊστές δέχονται ότι η βεδική γνώση είναι πλήρης και αλάνθαστη. Για παράδειγμα, η κοπριά της αγελάδας είναι τα κόπρανα ενός ζώου, σύμφωνα δε με τις *σμρίτι*, τις βεδικές εντολές, αν κάποιος αγγίξει κόπρανα ζώου πρέπει να κάνει μπάνιο για να εξαγνισθεί. Αλλά στις βεδικές γραφές η κοπριά της αγελάδας θεωρείται εξαγνιστικό μέσο. Μπορεί κάποιος να το θεωρήσει αυτό αντιφατικό, είναι όμως αποδεκτό επειδή είναι βεδική εντολή. Και πραγματικά, αν κάποιος το αποδεχθεί δεν θα κάνει λάθος, επειδή αποδείχθηκε στη συνέχεια από τη σύγχρονη επιστήμη ότι η κοπριά της αγελάδας περιέχει κάθε είδους αντισηπτικές ιδιότητες. Έτσι η βεδική γνώση είναι πλήρης, επειδή βρίσκεται πάνω από κάθε αμφιβολία και λάθος, η δε *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι η πεμπτουσία όλης της βεδικής γνώσης.

Η βεδική γνώση δεν είναι ζήτημα έρευνας. Οι έρευνές μας είναι ατελείς, επειδή ερευνούμε τα πράγματα με ατελείς αισθήσεις. Θα πρέπει να δεχθούμε τέλεια γνώση, η οποία σύμφωνα με την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* κατέρχεται δια της μαθητικής διαδοχής (*παραμπαρά*). Πρέπει να δεχθούμε γνώση από την κατάλληλη πηγή μέσω της μαθητικής διαδοχής, η οποία αρχίζει από τον υπέρτατο πνευματικό δάσκαλο, τον Ίδιο τον Κύριο, και συνεχίζεται με μια διαδοχή πνευματικών δασκάλων. Ο Αρτζούνα, ο μαθητής που πήρε μαθήματα από τον Κύριο Σρι Κρίσνα, δέχεται όλα όσα λέει ο Κρίσνα χωρίς να αντιλέγει. Δεν μπορεί να δέχεται κάποιος ένα τμήμα της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* και όχι κάποιο άλλο. Όχι. Πρέπει να δεχόμαστε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* χωρίς

ερμηνείες, χωρίς εξαιρέσεις και χωρίς αυθαιρεσίες. Η *Γκίτα* θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως η πλέον τέλεια παρουσίαση της βεδικής γνώσης. Η βεδική γνώση έρχεται από υπερβατικές πηγές και οι πρώτες λέξεις ειπώθηκαν από τον Ίδιο τον Κύριο. Οι λέξεις που ειπώθηκαν από τον Κύριο διαφέρουν από τις λέξεις που λέγονται από τα πρόσωπα του κόσμου τούτου. Τα πρόσωπα του κόσμου τούτου είναι προσβεβλημένα από τέσσερεις ατέλειες: 1) είναι βέβαιο ότι θα κάνουν λάθη, 2) είναι μονίμως υπό την επήρεια της πλάνης, 3) έχουν την τάση να εξαπατούν τους άλλους και 4) περιορίζονται από ατελείς αισθήσεις. Με αυτές τις τέσσερεις ατέλειες, δεν μπορεί να μεταδώσει κάποιος με τρόπο τέλειο τη γνώση που διαπερνά τα πάντα.

Η βεδική γνώση δεν μεταδίδεται μέσω τέτοιων ατελών ζωντανών όντων. Μεταδόθηκε στην καρδιά του Μπράμα, του πρώτου δημιουργημένου ζωντανού όντος, και με τη σειρά του ο Μπράμα διέδωσε αυτή τη γνώση στους γιους και μαθητές του, όπως ακριβώς την δέχθηκε αρχικά από τον Κύριο. Ο Κύριος είναι *πούρναμ*, καθ' ολοκληρίαν τέλειος, και δεν υπόκειται ποτέ στους νόμους της υλικής φύσης. Θα πρέπει, επομένως, να είναι κανείς αρκετά νοήμων, ώστε να γνωρίζει ότι ο Κύριος είναι ο μοναδικός ιδιοκτήτης των πάντων στο σύμπαν και ότι είναι ο αρχικός δημιουργός, ο δημιουργός του Μπράμα. Στο Ενδέκατο Κεφάλαιο ο Κύριος αποκαλείται *πραπιταμάχα,* επειδή ο Μπράμα αποκαλείται *πιταμάχα,* παππούς, και ο Κύριος είναι ο δημιουργός του παππού. Συνεπώς, κανένας δεν πρέπει να ισχυρίζεται ότι του ανήκει οτιδήποτε· θα πρέπει να δεχόμαστε μόνο τα πράγματα που έχει ορίσει για μας ο Κύριος, δηλαδή το μερίδιο που μας αναλογεί για τη συντήρησή μας.

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα ως προς το πώς θα πρέπει να χρησιμοποιούμε εκείνα τα πράγματα που έχει ορίσει ο Κύριος για μας. Και αυτό επίσης εξηγείται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα.* Ο Αρτζούνα αποφάσισε ότι δεν θα έπρεπε να πολεμήσει στη μάχη του Κουρουκσέτρα. Αυτό ήταν δική του απόφαση. Ο Αρτζούνα είπε στον Κύριο ότι δεν του ήταν δυνατό να απολαύσει το βασίλειο αφού σκοτώσει τους ίδιους τους συγγενείς του. Η απόφαση αυτή ήταν βασισμένη στο σώμα επειδή νόμιζε ότι το σώμα ήταν ο εαυτός του και ότι οι σωματικοί συγγενείς του ή επεκτάσεις του ήταν αδελφοί του, ανηψιοί του, γαμπροί του, παππούδες του και τα λοιπά. Σκεφτόταν με αυτόν τον τρόπο προκειμένου να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του σώματος. Ο Κύριος είπε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* για να αλλάξει αυτή την άποψη και στο τέλος ο Αρτζούνα αποφασίζει να πολεμήσει υπό τις οδηγίες του Κυρίου, λέγοντας «*καρισιε βατσαναμ ταβα*»: «Θα πράξω σύμφωνα με τα λόγια Σου».

Ο σκοπός του ανθρώπου σε αυτόν τον κόσμο δεν είναι να μοχθεί όπως οι χοίροι. Θα πρέπει να είναι νοήμων, ώστε να συνειδητοποιήσει τη σημασία της ανθρώπινης ζωής και να αρνείται να δρα σαν ένα κοινό ζώο. Το ανθρώπινο ον θα πρέπει να συνειδητοποιήσει τον σκοπό της ζωής του. Αυτή

η οδηγία δίνεται σε όλα τα βεδικά έργα, η δε πεμπτουσία δίνεται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα.* Η βεδική γραμματεία απευθύνεται στα ανθρώπινα όντα, όχι στα ζώα. Τα ζώα μπορούν να σκοτώνουν άλλα ζώα και δεν τίθεται θέμα αμαρτίας, αν όμως ένας άνθρωπος σκοτώσει ένα ζώο για την ικανοποίηση της ανεξέλεγκτης γλώσσας του, θα πρέπει να θεωρηθεί υπεύθυνος για παραβίαση των νόμων της φύσης. Στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* εξηγείται με σαφήνεια ότι υπάρχουν τρεις κατηγορίες πράξεων, σύμφωνα με τις διάφορες καταστάσεις της υλικής φύσης: οι πράξεις της αγαθότητας, του πάθους και της άγνοιας. Κατά τον ίδιο τρόπο, υπάρχουν τριών ειδών φαγώσιμα: φαγώσιμα της αγαθότητας, του πάθους και της άγνοιας. Όλα αυτά περιγράφονται καθαρά και αν αξιοποιήσουμε κατάλληλα τις οδηγίες της *Μπαγκαβάντ-γκίτα,* τότε όλη μας η ζωή θα εξαγνισθεί και εντέλει θα μπορέσουμε να φτάσουμε στον προορισμό που βρίσκεται πέρα από αυτόν τον υλικό ουρανό.

Ο προορισμός αυτός ονομάζεται ουρανός *σανάτανα,* αιώνιος πνευματικός ουρανός. Στον υλικό κόσμο διαπιστώνουμε ότι όλα είναι πρόσκαιρα. Όλα γεννιούνται, παραμένουν για ένα διάστημα, παράγουν κάποια υποπροϊόντα, φθίνουν και μετά χάνονται. Αυτός είναι ο νόμος του υλικού κόσμου, είτε χρησιμοποιήσουμε ως παράδειγμα το σώμα είτε έναν καρπό είτε οτιδήποτε. Αλλά πέρα από αυτόν τον πρόσκαιρο κόσμο υπάρχει ένας άλλος κόσμος για τον οποίο διαθέτουμε πληροφορίες. Ο κόσμος αυτός συνίσταται από μία άλλη φύση η οποία είναι *σανάτανα*, αιώνια. Η *τζίβα* περιγράφεται και αυτή στο Ενδέκατο Κεφάλαιο ως *σανάτανα*, αιώνια, όπως και ο Κύριος. Έχουμε στενή σχέση με τον Κύριο, επειδή δε από ποιοτική άποψη είμαστε όλοι ένα -το *σανάτανα-ντάμα*, δηλαδή ο αιώνιος ουρανός, το *σανάτανα* Υπέρτατο Πρόσωπο και οι *σανάτανα* ζωντανές οντότητες- ο μοναδικός σκοπός της *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι να ξαναζωντανέψει την αιώνια ασχολία μας, δηλαδή το *σανάτανα-ντάρμα*, την αιώνια ασχολία του ζωντανού όντος. Είμαστε απασχολημένοι προσωρινά σε διάφορες δραστηριότητες, αν όμως παραμερίσουμε αυτές τις δραστηριότητες και ακολουθήσουμε τις δραστηριότητες τις οποίες ορίζει ο Υπέρτατος Κύριος, η ζωή μας θα είναι αγνή.

Ο Υπέρτατος Κύριος και η υπερβατική κατοικία Του είναι *σανάτανα*, όπως είναι και τα ζωντανά όντα, η δε συναναστροφή των ζωντανών όντων με τον Υπέρτατο Κύριο στην αιώνια κατοικία Του αποτελεί την τελειότητα της ανθρώπινης ζωής. Ο Κύριος είναι πολύ καλός με τα ζωντανά όντα επειδή είναι γιοι Του. Στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* ο Κύριος Κρίσνα δηλώνει «*σαρβα-γιονισου...αχαμ μπιτζα-πρανταχ πιτα*»: «Είμαι ο πατέρας των πάντων». Υπάρχουν βεβαίως όλων των ειδών τα ζωντανά όντα ανάλογα με το *κάρμα* τους, εδώ όμως ο Κύριος ισχυρίζεται πως είναι ο πατέρας όλων τους. Γι' αυτό ο Κύριος κατέρχεται για να ξαναπάρει κοντά Του όλες αυτές τις πεσμένες,

δέσμιες της ύλης ψυχές, να τις καλέσει να επιστρέψουν στον αιώνιο (*σανάτανα*) ουρανό, έτσι ώστε οι αιώνιες ζωντανές οντότητες να κερδίσουν και πάλι την αιώνια θέση τους σε αιώνιο δεσμό με τον Κύριο. Ο Κύριος έρχεται ο Ίδιος σε διάφορες ενσαρκώσεις ή στέλνει τους έμπιστους υπηρέτες Του ως γιους Του ή συντρόφους Του ή *ατσάρια* για να ξαναφέρει κοντά Του τις δέσμιες ψυχές.

Επομένως, ο όρος *σανάτανα-ντάρμα* δεν αναφέρεται σε κάποια αιρετική θρησκευτική μέθοδο. Είναι η αιώνια λειτουργία των αιώνιων ζωντανών όντων σε σχέση με τον αιώνιο Υπέρτατο Κύριο. Ο όρος *σανάτανα-ντάρμα* αναφέρεται, όπως είπαμε προηγουμένως, στην αιώνια ασχολία του ζωντανού όντος. Ο Ραμανουτζατσάρια έχει ερμηνεύσει τη λέξη *σανάτανα* ως «εκείνο το οποίο δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος» και επομένως, όταν μιλάμε για το *σανάτανα-ντάρμα* θα πρέπει να το θεωρούμε δεδομένο, βασιζόμενοι στην αυθεντία του Ραμανουτζατσάρια, ότι δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος.

Η λέξη «θρησκεία» είναι λίγο διαφορετική από το *σανάτανα-ντάρμα*. Η θρησκεία περιέχει την ιδέα της πίστης και η πίστη μπορεί να αλλάξει. Μπορεί κανείς να έχει πίστη σε μια συγκεκριμένη μέθοδο, μπορεί όμως να αλλάξει αυτήν την πίστη και να υιοθετήσει μια άλλη, αλλά ο όρος *σανάτανα-ντάρμα* αναφέρεται σε εκείνη τη δραστηριότητα που δεν μπορεί να αλλάξει. Για παράδειγμα, η ρευστότητα δεν μπορεί να αφαιρεθεί από το νερό ούτε η θερμότητα από τη φωτιά. Κατά τον ίδιο τρόπο, η αιώνια λειτουργία του αιωνίου ζωντανού όντος δεν μπορεί να αφαιρεθεί από το ζωντανό ον. Το *σανάτανα-ντάρμα* είναι αιωνίως αναπόσπαστο από το ζωντανό ον. Όταν μιλάμε, λοιπόν, για το *σανάτανα-ντάρμα*, θα πρέπει να θεωρούμε δεδομένο, βασιζόμενοι στην αυθεντία του Ραμανουτζατσάρια, ότι δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος. Εκείνο το οποίο δεν έχει ούτε τέλος ούτε αρχή δεν μπορεί να είναι αιρετικό, επειδή είναι αδύνατο να περιορισθεί από κάποια όρια. Και όμως, όσοι ανήκουν σε κάποια αιρετική πίστη θα θεωρήσουν εσφαλμένα ότι και το *σανάτανα-ντάρμα* είναι επίσης αίρεση, αν όμως εμβαθύνουμε στο θέμα και το δούμε υπό το φως της σύγχρονης επιστήμης, τότε θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε ότι το *σανάτανα-ντάρμα* είναι υπόθεση όλων των ανθρώπων, ή μάλλον, όλων των ζωντανών όντων του σύμπαντος.

Η μη *σανάτανα* θρησκευτική πίστη μπορεί να έχει μια αρχή στα χρονικά της ανθρώπινης ιστορίας, δεν υπάρχει όμως αρχή στην ιστορία του *σανάτανα-ντάρμα*, επειδή παραμένει αιωνίως μαζί με τα ζωντανά όντα. Σε ότι αφορά τα ζωντανά όντα, οι αυθεντικές γραφές (*σάστρα*) αναφέρουν ότι το ζωντανό ον ούτε γεννιέται ούτε πεθαίνει. Στην *Γκίτα* αναφέρεται ότι το ζωντανό ον δεν γεννιέται ποτέ και δεν πεθαίνει ποτέ. Είναι αιώνιο και άφθαρτο, συνεχίζει δε να ζει και μετά την καταστροφή του πρόσκαιρου υλικού σώματος. Σχετικά με την έννοια του *σανάτανα-ντάρμα*, θα πρέπει να προσπαθήσουμε να

κατανοήσουμε την έννοια της θρησκείας από την αρχική σανσκριτική σημασία της λέξης. Η λέξη *ντάρμα* αναφέρεται σε εκείνο το οποίο υπάρχει σταθερά μαζί με το συγκεκριμένο αντικείμενο. Συμπεραίνουμε ότι με τη φωτιά συνυπάρχουν θερμότητα και φως. Δίχως θερμότητα και φως δεν έχει νόημα η λέξη φωτιά. Κατά τον ίδιο τρόπο, θα πρέπει να ανακαλύψουμε το ουσιώδες συστατικό του ζωντανού όντος, το συστατικό εκείνο το οποίο το συντροφεύει σταθερά. Αυτός ο σταθερός σύντροφος είναι η αιώνια ιδιότητά του και αυτή η αιώνια ιδιότητά του είναι η αιώνια θρησκεία του.

Όταν ο Σανάτανα Γκοσουάμι ρώτησε τον Σρι Τσετάνια Μαχαπραμπού σχετικά με τη *σβαρούπα* των ζωντανών όντων, ο Κύριος απάντησε ότι η *σβαρούπα*, δηλαδή η καταστατική θέση των ζωντανών όντων, είναι η προσφορά υπηρεσίας στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αν αναλύσουμε αυτήν τη δήλωση του Κυρίου Τσετάνια μπορούμε εύκολα να δούμε ότι κάθε ζωντανό ον προσφέρει διαρκώς υπηρεσία σε κάποιο άλλο ζωντανό ον. Το ζωντανό ον υπηρετεί τα άλλα ζωντανά όντα με δύο ιδιότητες και με τον τρόπο αυτό χαίρεται τη ζωή. Τα κατώτερα ζώα υπηρετούν τα ανθρώπινα όντα όπως οι υπηρέτες υπηρετούν τον αφέντη τους. Ο Α υπηρετεί τον Β αφέντη, ο Β υπηρετεί τον Γ αφέντη, ο Γ υπηρετεί τον Δ αφέντη και ούτω καθεξής. Υπό αυτές τις συνθήκες μπορούμε να δούμε ότι ο ένας φίλος υπηρετεί τον άλλο, η μητέρα υπηρετεί τον γιο, η σύζυγος υπηρετεί τον σύζυγο, ο σύζυγος υπηρετεί τη σύζυγο και ούτω καθεξής. Αν συνεχίσουμε να ερευνούμε με αυτό το πνεύμα, θα δούμε ότι στην κοινωνία των ζωντανών όντων δεν εξαιρείται κανένας από τη δραστηριότητα της υπηρεσίας. Ο πολιτικός παρουσιάζει το πρόγραμμά του στους πολίτες προκειμένου να τους πείσει σχετικά με την ικανότητά του να τους υπηρετεί. Οι ψηφοφόροι δίνουν, λοιπόν, στον πολιτικό την πολύτιμη ψήφο τους, πιστεύοντας ότι θα προσφέρει πολύτιμη υπηρεσία στην κοινωνία. Ο καταστηματάρχης υπηρετεί τον πελάτη και ο τεχνίτης υπηρετεί τον κεφαλαιοκράτη. Ο κεφαλαιοκράτης υπηρετεί την οικογένεια και η οικογένεια υπηρετεί το κράτος, σύμφωνα με τους όρους της αιώνιας ιδιότητας του αιώνιου ζωντανού όντος. Έτσι βλέπουμε ότι κανένα ζωντανό ον δεν εξαιρείται από την προσφορά υπηρεσίας στα άλλα ζωντανά όντα και, συνεπώς, μπορούμε με ασφάλεια να συμπεράνουμε ότι η υπηρεσία είναι ο σταθερός σύντροφος του ζωντανού όντος και ότι η προσφορά υπηρεσίας είναι η αιώνια θρησκεία του.

Παρ' όλα αυτά, οι άνθρωποι δηλώνουν ότι ανήκουν σε ένα συγκεκριμένο είδος πίστης ανάλογα με τον συγκεκριμένο χρόνο και τις περιστάσεις και έτσι ισχυρίζονται ότι είναι Ινδουϊστές, Μουσουλμάνοι, Χριστιανοί, Βουδιστές ή οποιοδήποτε άλλο δόγμα. Τέτοιοι προσδιορισμοί δεν είναι *σανάτανα-ντάρμα*. Ένας Ινδουϊστής μπορεί να αλλάξει την πίστη του και να γίνει Μουσουλμάνος ή ένας Μουσουλμάνος μπορεί να αλλάξει πίστη και να γίνει Ινδουϊστής, ένας

Χριστιανός το ίδιο και ούτω καθεξής. Αλλά σε κάθε περίσταση, η αλλαγή θρησκευτικής πίστης δεν επηρεάζει την αιώνια ασχολία της προσφοράς υπηρεσίας στους άλλους. Ο Ινδουϊστής, ο Μουσουλμάνος, ο Χριστιανός σε κάθε περίσταση είναι υπηρέτης κάποιου. Η ομολογία πίστης σε ένα συγκεκριμένο δόγμα δεν είναι *σανάτανα-ντάρμα*. *Σανάτανα-ντάρμα* είναι η προσφορά υπηρεσίας.

Στην πραγματικότητα, συνδεόμαστε με τον Υπέρτατο Κύριο μέσω υπηρεσίας. Ο Υπέρτατος Κύριος είναι ο υπέρτατος δικαιούχος της απόλαυσης και εμείς, τα ζωντανά όντα, είμαστε υπηρέτες Του. Είμαστε δημιουργημένοι για την ευχαρίστησή Του και εάν συμμετέχουμε σε εκείνη την αιώνια διασκέδαση με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας γινόμαστε ευτυχισμένοι. Δεν μπορούμε να γίνουμε ευτυχισμένοι διαφορετικά. Δεν είναι δυνατό να γίνει κανείς ευτυχισμένος ανεξάρτητα από τον Υπέρτατο Κύριο, ακριβώς όπως κανένα μέρος του σώματος δεν μπορεί να είναι ευτυχισμένο αν δεν συνεργάζεται με το στομάχι. Δεν είναι δυνατό για το ζωντανό ον να είναι ευτυχισμένο χωρίς να προσφέρει υπερβατική υπηρεσία αγάπης στον Υπέρτατο Κύριο.

Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* δεν επιδοκιμάζει τη λατρεία των διαφόρων ημιθέων ή την προσφορά υπηρεσίας σε αυτούς. Στην εικοστή στροφή του Εβδόμου Κεφαλαίου αναφέρεται:

καμαϊς ταϊς ταϊρ χριτα-γκιαναχ   πραπαντιαντε 'νια-ντεβαταχ
ταμ ταμ νιγιαμαμ ασταγια   πρακρίτια νιγιαταχ σβαγια

«Εκείνοι που ο νους τους είναι παραμορφωμένος από υλικές επιθυμίες εγκαταλείπονται στους ημίθεους και ακολουθούν τους συγκεκριμένους κανόνες και αρχές, σύμφωνα με τη φύση τους». (*Μπ.γκ.* 7.20). Εδώ λέγεται ξεκάθαρα ότι όσοι καθοδηγούνται από τη λαγνεία λατρεύουν τους ημίθεους και όχι τον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα. Όταν μνημονεύουμε το όνομα Κρίσνα, δεν αναφερόμαστε σε κάποια αίρεση. Κρίσνα σημαίνει υπέρτατη ευχαρίστηση. Βεβαιώνεται ότι ο Υπέρτατος Κύριος είναι η δεξαμενή κάθε ευχαρίστησης. Όλοι λαχταρούμε την ευχαρίστηση. *Ανανταμαγιο 'μπιασατ* (*Β.σ.* 1.1.12). Οι ζωντανές οντότητες, όπως και ο Κύριος, είναι πλήρεις συνείδησης και επιζητούν την ευτυχία. Ο Κύριος είναι αενάως ευτυχισμένος και εάν οι ζωντανές οντότητες έλθουν σε επαφή με τον Κύριο, συνεργασθούν μαζί Του και γίνουν μέρος της συντροφιάς Του, τότε γίνονται και εκείνες ευτυχισμένες.

Ο Κύριος κατέρχεται σε αυτόν τον θνητό κόσμο για να μας δείξει τις διασκεδάσεις Του στη Βριντάβανα, οι οποίες είναι γεμάτες ευτυχία. Όταν ο Κύριος Κρίσνα ήταν στη Βριντάβανα, οι δραστηριότητές Του με τα

βοσκόπουλα, με τα κορίτσια, με τους κατοίκους της Βριννтάβανα και με τις αγελάδες ήταν όλες γεμάτες ευτυχία. Όλος ο πληθυσμός της Βριννтάβανα δεν γνώριζε παρά μόνο τον Κρίσνα. Αλλά ο Κύριος Κρίσνα αποθάρρυνε τον πατέρα Του, τον Μαχαράζα Νάννтα, από τη λατρεία του ημίθεου Ίννтρα, επειδή ήθελε να εδραιώσει το γεγονός ότι οι άνθρωποι δεν χρειάζεται να λατρεύουν κανέναν ημίθεο. Χρειάζεται να λατρεύουν μόνο τον Υπέρτατο Κύριο, επειδή ο ύψιστος στόχος τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο Του.

Ο τόπος του Κυρίου Σρι Κρίσνα περιγράφεται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα*:

να ταντ μπασαγιατε σουριο να σασανκο να παβακαχ
γιαντ γκατβα να νιβαρταντε ταντ νταμα παραμαμ μαμα

«Εκείνος ο τόπος Μου δεν φωτίζεται από τον ήλιο ή τη σελήνη ούτε με ηλεκτρικό φως. Και όποιος φτάσει εκεί δεν επιστρέφει ποτέ σ' αυτόν εδώ τον υλικό κόσμο». (*Μπ.γκ.* 15.6).

Οι στίχοι αυτοί προσφέρουν μια περιγραφή εκείνου του αιώνιου ουρανού. Βεβαίως εμείς έχουμε μια υλική αντίληψη του ουρανού και τον σκεφτόμαστε με τον ήλιο, τη σελήνη, τα αστέρια κλπ., αλλά σε αυτούς τους στίχους ο Κύριος λέει πως στον αιώνιο ουρανό δεν υπάρχει ανάγκη για ήλιο, σελήνη ή οποιουδήποτε είδους φωτιά, επειδή ο πνευματικός ουρανός φωτίζεται ήδη από το *μπραματζιοτι*, δηλαδή τις ακτίνες που πηγάζουν από τον Υπέρτατο Κύριο. Προσπαθούμε με μεγάλη δυσκολία να φτάσουμε σε άλλους πλανήτες, αλλά δεν είναι δύσκολο να καταλάβουμε τον τόπο του Υπερτάτου Κυρίου. Ο τόπος αυτός αναφέρεται ως Γκολόκα. Περιγράφεται πολύ όμορφα στη *Μπράμα-σαμχιτά*: *γκολοκα εβα νιβασατι ακιλατμα-μπουταχ*. Ο Κύριος κατοικεί αιωνίως στον τόπο Του, την Γκολόκα, αλλά παρ' όλα αυτά μπορεί κανείς να Τον πλησιάσει από αυτόν τον κόσμο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον ο Κύριος έρχεται και φανερώνει την αληθινή Του μορφή, τη *σατ-τσιτ-ανάννтα βιγκραχά*. Όταν ο Κύριος φανερώνει αυτή τη μορφή, δεν υπάρχει λόγος να φανταζόμαστε πώς μοιάζει. Για να αποθαρρύνει τέτοιου είδους ευφάνταστες εικασίες, κατέρχεται και φανερώνεται έτσι όπως είναι, ως Σιαμασούνταρα. Δυστυχώς, οι λιγότερο νοήμονες Τον χλευάζουν επειδή έρχεται ως ένας από εμάς και παίζει μαζί μας σαν ανθρώπινο ον. Δεν θα πρέπει όμως εξαιτίας αυτού να θεωρούμε ότι ο Κύριος είναι ένας από εμάς. Δια των δυνάμεών Του παρουσιάζεται μπροστά μας στην αληθινή Του μορφή και φανερώνει τις διασκεδάσεις Του, οι οποίες είναι πιστά αντίγραφα των αρχέτυπων διασκεδάσεών Του, που συναντά κανείς και στον τόπο του Κυρίου.

Στις λαμπρές ακτίνες του πνευματικού ουρανού επιπλέουν αναρίθμητοι πλανήτες. Το *μπραματζιότι* πηγάζει από τον υπέρτατο τόπο, την Κρισναλόκα,

οι δε πλανήτες *ανανντamαγια-τσινμαγια*, οι οποίοι δεν είναι από ύλη, επιπλέουν σε αυτές τις ακτίνες. Ο Κύριος λέει: *να ταντ μπασαγιατε σουριο να σασανκο να παβακαχ γιαντ γκατβα να νιβαρταντε ταντ νταμα παραμαμ μαμα*. Όποιος μπορέσει να πλησιάσει εκείνον τον πνευματικό ουρανό δεν θα χρειαστεί να κατέβει ξανά στον υλικό ουρανό. Στον υλικό ουρανό, ακόμα και αν πλησιάσουμε τον ανώτατο πλανήτη (την Μπραμαλόκα), πολλώ μάλλον τη σελήνη, θα συναντήσουμε τις ίδιες συνθήκες ζωής, και συγκεκριμένα, γέννηση, θάνατο, αρρώστια και γηρατειά. Κανένας πλανήτης του υλικού σύμπαντος δεν είναι απαλλαγμένος από αυτές τις τέσσερεις αρχές της υλικής ύπαρξης. Ο Κύριος λέει, λοιπόν, στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα: αμπραμα-μπουβαναλ λοκαχ πουναρ αβαρτινο 'ρτζουνα*. Τα ζωντανά όντα ταξιδεύουν από τον έναν πλανήτη στον άλλον, όχι με κάποιο μηχάνημα, αλλά μέσω μιας πνευματικής διαδικασίας. Και αυτό επίσης αναφέρεται: *γιαντι ντεβα-βρατα ντεβαν πιτριν γιαντι πιτρι-βραταχ*. Αν επιθυμούμε διαπλανητικά ταξίδια δεν είναι απαραίτητη καμία μηχανική προετοιμασία. Η *Γκίτα* μας πληροφορεί: *γιαντι ντεβα-βρατα ντεβαν*. Η σελήνη, ο ήλιος και οι ανώτεροι πλανήτες ονομάζονται *σβαργκαλοκα*. Υπάρχουν τρεις διαφορετικές θέσεις πλανητών: τα ανώτερα, τα μεσαία και τα κατώτερα πλανητικά συστήματα. Η Γη ανήκει στο μεσαίο πλανητικό σύστημα. Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* μας λέει πώς μπορούμε να ταξιδέψουμε στα ανώτερα πλανητικά συστήματα (*ντεβαλόκα*) με έναν πολύ απλό τρόπο: *γιαντι ντεβα-βρατα ντεβαν*. Το μόνο που χρειάζεται είναι να λατρέψει κανείς τον συγκεκριμένο ημίθεο κάποιου πλανήτη και έτσι να πάει στη σελήνη, στον ήλιο ή σε οποιοδήποτε από τα ανώτερα πλανητικά συστήματα.

Και παρ' όλα αυτά, η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* δεν μας συνιστά να πάμε σε κάποιον από τους πλανήτες του υλικού κόσμου, επειδή ακόμα και αν πάμε στην Μπραμαλόκα, τον ανώτατο πλανήτη, μέσω κάποιου είδους μηχανικής επινόησης, ταξιδεύοντας ίσως επί σαράντα χιλιάδες χρόνια (και ποιος ζει τόσο πολύ;), θα συναντήσουμε τις υλικές ταλαιπωρίες της γέννησης, του θανάτου, της αρρώστιας και των γηρατειών. Αλλά όποιος επιθυμεί να πλησιάσει τον υπέρτατο πλανήτη, την Κρισναλόκα, ή οποιονδήποτε άλλο πλανήτη του πνευματικού ουρανού, δεν θα αντιμετωπίσει αυτές τις υλικές ταλαιπωρίες. Ανάμεσα σε όλους τους πλανήτες του πνευματικού ουρανού υπάρχει ένας υπέρτατος πλανήτης ονομαζόμενος Γκολόκα Βρινντάβανα, που είναι ο αρχικός πλανήτης στον τόπο του αρχικού Προσώπου της Θεότητας, του Σρι Κρίσνα. Όλες αυτές οι πληροφορίες περιέχονται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* και μέσω της διδασκαλίας της μαθαίνουμε πώς να αφήσουμε τον υλικό κόσμο και να ξεκινήσουμε μια πραγματικά ευτυχισμένη ζωή στον πνευματικό ουρανό.

Στο Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*, παρουσιάζεται η αληθινή εικόνα του υλικού κόσμου. Εκεί αναφέρεται:

ουρντβα-μουλαμ ανταχ σακαμ   ασβατταμ πραχουρ αβιαγιαμ
τσανντάμσι γιασια παρνανι   γιας ταμ βεντα σα βεντα-βιτ

«Είπε ο Υπέρτατος Κύριος: Υπάρχει μια βανιανή (ινδική συκή) που έχει τις ρίζες της προς τα πάνω και τα κλαδιά της προς τα κάτω και οι βεδικοί ύμνοι είναι τα φύλλα της. Όποιος γνωρίζει αυτό το δέντρο γνωρίζει τις Βέδες». (*Μπ.γκ.* 15.1). Εδώ ο υλικός κόσμος περιγράφεται ως δέντρο, του οποίου οι ρίζες πάνε προς τα πάνω και τα κλαδιά προς τα κάτω. Διαθέτουμε την εμπειρία ενός τέτοιου δέντρου που οι ρίζες του πάνε προς τα πάνω: αν σταθεί κανείς στην όχθη ενός ποταμού ή μπροστά σε μία λίμνη μπορεί να δει ότι τα δέντρα που ανακλώνται στο νερό είναι ανάποδα. Τα κλαδιά πάνε προς τα κάτω και οι ρίζες προς τα πάνω. Παρόμοια, ο υλικός κόσμος είναι αντανάκλαση του πνευματικού κόσμου. Ο υλικός κόσμος δεν είναι παρά σκιά της πραγματικότητας. Στη σκιά δεν υπάρχει πραγματικότητα ή ουσία, αλλά από τη σκιά μπορούμε να αντιληφθούμε ότι υπάρχει ουσία και πραγματικότητα. Στην έρημο δεν υπάρχει νερό, αλλά η ψευδαίσθηση υποδηλώνει ότι υπάρχει πράγματι κάτι που είναι νερό. Στον υλικό κόσμο δεν υπάρχει νερό, δεν υπάρχει ευτυχία, όμως το αληθινό νερό της πραγματικής ευτυχίας υπάρχει στον πνευματικό κόσμο.

Ο Κύριος συνιστά να φτάσουμε στον πνευματικό κόσμο με τον ακόλουθο τρόπο:

νιρμανα-μοχα τζιτα-σανγκα-ντοσα
αντιατμα-νιτια βινιβριττα-καμαχ
ντβαντβαϊρ βιμουκταχ σουκα-ντουχκα-σαμγκιαϊρ
γκατσαντι αμουνταχ πανταμ αβιαγιαμ τατ

Αυτό το *πανταμ αβιαγιαμ* ή αιώνιο βασίλειο μπορεί να το φτάσει κάποιος που είναι *νιρμάνα-μόχα*. Τι σημαίνει αυτό; Επιδιώκουμε τους προσδιορισμούς, τους τίτλους. Κάποιος επιθυμεί να γίνει πρωθυπουργός, κάποιος άλλος επιθυμεί να γίνει πρόεδρος ή πολύ πλούσιος ή βασιλιάς ή κάτι τέτοιο. Όσο είμαστε προσκολλημένοι σε προσδιορισμούς, παραμένουμε προσκολλημένοι στο σώμα, επειδή οι προσδιορισμοί ανήκουν στο σώμα. Όμως δεν είμαστε αυτά τα σώματα και η συνειδητοποίηση αυτού του γεγονότος είναι το πρώτο στάδιο της πνευματικής συνειδητοποίησης. Βρισκόμαστε σε επαφή με τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης, θα πρέπει όμως να αποκολληθούμε μέσω της προσφοράς υπηρεσίας αφοσίωσης στον Υπέρτατο Κύριο. Αν δεν

είμαστε προσκολλημένοι στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου, δεν μπορούμε να αποκολληθούμε από τις καταστάσεις της υλικής φύσης. Οι προσδιορισμοί και οι προσκολλήσεις οφείλονται στη λαγνεία και την επιθυμία, στην απαίτησή μας να κυριαρχήσουμε πάνω στην υλική φύση. Όσο δεν εγκαταλείπουμε την τάση να εξουσιάσουμε την υλική φύση, δεν υπάρχει πιθανότητα να επιστρέψουμε στο βασίλειο του Υπερτάτου, το *σανάτανα-ντάμα*. Εκείνο το αιώνιο βασίλειο, το οποίο δεν καταστρέφεται ποτέ, μπορεί να το πλησιάσει μόνο κάποιος που δεν βρίσκεται σε παραζάλη από τα θέλγητρα των απατηλών υλικών απολαύσεων, κάποιος που βρίσκεται στην υπηρεσία του Υπερτάτου Κυρίου. Όποιος βρίσκεται σε αυτή τη θέση μπορεί εύκολα να πλησιάσει αυτόν τον υπέρτατο τόπο.

Σε κάποιο άλλο σημείο της *Γκίτα* αναφέρεται:

αβιακτο 'κσαρα ιτι ουκτας ταμ αχουχ παραμαμ γκατιμ
γιαμ πραπια να νιβαρταντε ταντ νταμα παραμαμ μαμα

Αβιακτα σημαίνει μη εκδηλωμένο. Δεν εκδηλώνεται μπροστά μας ούτε καν όλος ο υλικός κόσμος. Οι αισθήσεις μας είναι τόσο ατελείς που δεν μπορούμε να δούμε ούτε καν όλα τα άστρα αυτού του υλικού σύμπαντος. Από τη βεδική γραμματεία μπορούμε να αντλήσουμε πολλές πληροφορίες για όλους του πλανήτες και μπορούμε είτε να τις πιστέψουμε είτε όχι. Όλοι οι σημαντικοί πλανήτες περιγράφονται στις βεδικές γραφές, ειδικά στη *Σρίμαντ-Μπαγκαβατάμ*, ο δε πνευματικός κόσμος, ο οποίος βρίσκεται πέρα από τον υλικό ουρανό, περιγράφεται ως *αβιάκτα*, μη εκδηλωμένος. Θα πρέπει να επιθυμούμε, να λαχταράμε εκείνο το υπέρτατο βασίλειο, επειδή όποιος φτάσει σε εκείνο το βασίλειο δεν χρειάζεται να επιστρέψει στον υλικό κόσμο.

Στη συνέχεια, μπορεί κάποιος να εγείρει το ερώτημα σχετικά με το πώς μπορούμε να πλησιάσουμε αυτόν τον τόπο του Υπερτάτου Κυρίου. Πληροφορίες σχετικά με αυτό δίνει το Όγδοο Κεφάλαιο. Εκεί αναφέρεται:

αντα-καλε τσα μαμ εβα σμαραν μουκτβα καλεβαραμ
γιαχ πραγιατι σα μαντ-μπαβαμ γιατι ναστι ατρα σαμσαγιαχ

«Όποιος αφήνοντας το σώμα του, στο τέλος της ζωής του, Με θυμάται, φτάνει αμέσως στη φύση Μου. Γι' αυτό δεν υπάρχει καμία αμφιβολία». (*Μπ.γκ.* 8.5). Όποιος σκέφτεται τον Κρίσνα την ώρα του θανάτου πάει στον Κρίσνα. Θα πρέπει να θυμόμαστε τη μορφή του Κρίσνα. Αν αφήσουμε το σώμα μας με τη σκέψη αυτής της μορφής, θα πλησιάσουμε το πνευματικό βασίλειο. Οι λέξεις *μαντ-μπαβάμ* αναφέρονται στην υπέρτατη φύση του Υπερτάτου Όντος. Το Υπέρτατο Ον είναι *σατ-τσιτ-ανάννντα βιγκραχά*, αιώνιο, γεμάτο γνώση και

μακαριότητα. Το τωρινό σώμα μας δεν είναι *σατ-τσιτ-ανάνντα*. Είναι *ασάτ*, όχι *σατ*. Δεν είναι αιώνιο, είναι φθαρτό. Δεν είναι *τσιτ*, γεμάτο γνώση, αλλά γεμάτο άγνοια. Δεν διαθέτουμε γνώση του πνευματικού βασιλείου. Δεν διαθέτουμε τέλεια γνώση ούτε καν αυτού του υλικού κόσμου, όπου τόσο πολλά πράγματα παραμένουν άγνωστα. Το σώμα είναι επίσης *νιρανάννττα*· αντί να είναι γεμάτο ευδαιμονία είναι γεμάτο δυστυχία. Όλες οι δυστυχίες που δοκιμάζουμε στον υλικό κόσμο προέρχονται από το σώμα, αλλά όποιος αφήσει το σώμα του σκεπτόμενος το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας αποκτά αμέσως ένα σώμα *σατ-τσιτ-ανάννντα*, όπως υπόσχεται ο Κρίσνα στο πέμπτο εδάφιο του Όγδοου Κεφαλαίου, όπου ο Κύριος λέει: «...φτάνει στη φύση Μου».

Η εγκατάλειψη αυτού του σώματος και η απόκτηση ενός άλλου υλικού σώματος είναι μια οργανωμένη διαδικασία. Πεθαίνει κάποιος αφού έχει αποφασιστεί τι είδους σώμα θα έχει στην επόμενη ζωή. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται από ανώτερες αρχές και όχι από το ίδιο το ζωντανό ον. Ανάλογα με τις πράξεις μας σε αυτή τη ζωή, είτε ανερχόμαστε είτε βυθιζόμαστε. Αυτή η ζωή είναι προετοιμασία για την επόμενη ζωή. Επομένως, αν σε αυτή τη ζωή προετοιμαστούμε για να προαχθούμε στο βασίλειο του Θεού, τότε σίγουρα, αφού αφήσουμε αυτό το υλικό σώμα, θα αποκτήσουμε ένα πνευματικό σώμα, ακριβώς όπως το σώμα του Κυρίου.

Όπως εξηγήθηκε προηγουμένως, υπάρχουν διάφορα είδη υπερβατιστών, οι *μπράμα-βάντι*, οι *παραμάτμα-βάντι* και οι αφοσιωμένοι υπηρέτες, όπως δε αναφέρθηκε, στον πνευματικό ουρανό (*μπραματζιότι*) υπάρχουν αναρίθμητοι πνευματικοί πλανήτες. Ο αριθμός αυτών των πλανητών είναι πολύ, πολύ μεγαλύτερος από το σύνολο των πλανητών του υλικού κόσμου. Ο υλικός κόσμος είναι, κατά προσέγγιση, μόνο το ένα τέταρτο της όλης δημιουργίας. Σε αυτό το υλικό τμήμα της δημιουργίας υπάρχουν εκατομμύρια και δισεκατομμύρια σύμπαντα με τρισεκατομμύρια πλανήτες και ήλιους, αστέρια και φεγγάρια. Αλλά όλη αυτή η υλική δημιουργία δεν είναι παρά ένα τμήμα της όλης δημιουργίας. Το μεγαλύτερο μέρος της δημιουργίας βρίσκεται στον πνευματικό ουρανό. Όποιος επιθυμεί να συγχωνευθεί μέσα στην ύπαρξη του υπερτάτου *μπραμάν* μεταφέρεται αμέσως στο *μπραματζιότι* του Υπερτάτου Κυρίου και έτσι φτάνει στον πνευματικό ουρανό. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης, ο οποίος θέλει να απολαύσει τη συντροφιά του Κυρίου, εισέρχεται στους πλανήτες Βαϊκούντα, που είναι αμέτρητοι, και εκεί έχει συντροφιά τον Υπέρτατο Κύριο στις πλήρεις επεκτάσεις Του ως Ναράγιανα με τέσσερα χέρια και με διάφορα ονόματα, όπως Πραντιούμνα, Ανιρούντα, Γκοβίννντα, κλπ. Επομένως, στο τέλος της ζωής τους οι υπερβατιστές σκέφτονται ή το *μπραματζιότι* ή την Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα) ή το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας Σρι Κρίσνα. Σε κάθε περίπτωση εισέρχονται στον πνευματικό

ουρανό, αλλά μόνον ο αφοσιωμένος υπηρέτης, δηλαδή εκείνος που βρίσκεται σε προσωπική επαφή με τον Υπέρτατο Κύριο, εισέρχεται στους πλανήτες Βαϊκούντα. Ο Κύριος προσθέτει επίσης ότι «γι' αυτό δεν υπάρχει καμία αμφιβολία». Αυτό θα πρέπει να γίνει βαθιά πιστευτό. Δεν θα πρέπει να απορρίπτουμε ό,τι δεν συμφωνεί με τη φαντασία μας. Η στάση μας θα πρέπει να είναι όπως του Αρτζούνα: «Πιστεύω όλα όσα έχεις πει». Επομένως, όταν ο Κύριος λέει ότι τη στιγμή του θανάτου όποιος Τον σκέφτεται είτε ως *μπραμάν* είτε ως Παραμάτμα είτε ως Πρόσωπο της Θεότητας εισέρχεται σίγουρα στον πνευματικό ουρανό, δεν υπάρχει γι' αυτό καμία αμφιβολία. Δεν τίθεται θέμα δυσπιστίας.

Η *Γκίτα* μας πληροφορεί επίσης σχετικά με το πώς θα πρέπει να σκεφτόμαστε το Υπέρτατο Πρόσωπο κατά την ώρα του θανάτου:

γιαμ γιαμ βαπι σμαραν μπαβαμ τιατζατι αντε καλεβαραμ
ταμ ταμ εβαϊτι κωντεγια σαντα ταντ-μπαβα-μπαβιταχ

«Σε όποια κατάσταση ύπαρξης αφήσει κάποιος το σώμα του, σε αυτήν την κατάσταση ύπαρξης θα φτάσει, δίχως άλλο, στην επόμενη ζωή του». (*Μπ.γκ.* 8.6). Η υλική φύση είναι η εκδήλωση μίας από τις ενέργειες του Υπερτάτου Κυρίου. Στη *Βίσνου Πουράνα* περιγράφεται λεπτομερώς το σύνολο των ενεργειών του Υπερτάτου Κυρίου ως *βισνου-σακτιχ παρα προκτα*, κλπ. Ο Υπέρτατος Κύριος έχει ποικίλες και αναρίθμητες ενέργειες, οι οποίες είναι πέρα από την αντίληψή μας. Ωστόσο, μεγάλοι σοφοί και απελευθερωμένες ψυχές έχουν μελετήσει αυτές τις ενέργειες, τις έχουν αναλύσει και έχουν διακρίνει τρεις κατηγορίες. Όλες οι ενέργειες είναι *βίσνου-σάκτι*, δηλαδή διάφορες δυνάμεις του Κυρίου Βίσνου. Η πρώτη ενέργεια είναι *παρά*, υπερβατική. Τα ζωντανά όντα ανήκουν σε αυτήν την ανώτερη ενέργεια, όπως έχει ήδη εξηγηθεί. Οι υπόλοιπες ενέργειες, δηλαδή οι υλικές ενέργειες, ανήκουν στην κατάσταση της άγνοιας. Την ώρα του θανάτου μπορούμε είτε να παραμείνουμε στην κατώτερη ενέργεια του υλικού κόσμου είτε να μεταφερθούμε στην ενέργεια του πνευματικού κόσμου.

Είμαστε συνηθισμένοι να σκεφτόμαστε ή την υλική ή την πνευματική ενέργεια. Υπάρχουν τόσο πολλά έντυπα που γεμίζουν τις σκέψεις μας με υλική ενέργεια – εφημερίδες, μυθιστορήματα, κλπ. Η σκέψη μας, που τώρα είναι απορροφημένη σε αυτά τα έντυπα, θα πρέπει να μεταφερθεί στις βεδικές γραφές. Γι' αυτό οι μεγάλοι σοφοί έχουν γράψει τόσο πολλά βεδικά έργα, όπως οι *Πουράνα*, κλπ. Οι *Πουράνα* δεν είναι αποκυήματα φαντασίας· είναι ιστορικά χρονικά. Στην *Τσετάνια-τσαριτάμριτα* υπάρχει η ακόλουθη στροφή:

μαγια μουγκντα τζιβερ ναχι σβαταχ κρισνα-γκιανα

τζιβερα κριπαγια καϊλα κρισνα βεντα-Πουράνα
(*Τσ.τσ. Μαντια* 20.122)

Οι επιλήσμονες ζωντανές οντότητες, δηλαδή οι υποκείμενες σε όρους ψυχές, έχουν λησμονήσει τη σχέση τους με τον Υπέρτατο Κύριο και είναι τελείως απορροφημένες σε υλικές σκέψεις. Για να μετατοπίσει τη δύναμη της σκέψης τους προς τον πνευματικό ουρανό, ο Κρίσνα έχει προσφέρει μεγάλο αριθμό βεδικών έργων. Στην αρχή, διαίρεσε τις Βέδες στα τέσσερα, μετά τις εξήγησε με τις *Πουράνα* και ύστερα, για άτομα λιγότερο ικανά, έγραψε τη *Μαχαμπάρατα*. Στη *Μαχαμπάρατα* περιέχεται η *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Στη συνέχεια, ολόκληρη η βεδική γραμματεία συνοψίζεται στη *Βεντάντα-σούτρα* και για περαιτέρω καθοδήγηση προσέφερε έναν φυσικό σχολιασμό της *Βεντάντα-σούτρα* που ονομάζεται *Σρίμαντ-Μπαγκαβατάμ*. Θα πρέπει να απασχολούμε πάντα τον νου μας με την ανάγνωση αυτών των βεδικών γραφών. Ακριβώς όπως οι υλιστές απασχολούν τον νου τους διαβάζοντας εφημερίδες, περιοδικά και τόσα άλλα υλιστικά έντυπα, πρέπει να μετατοπίσουμε το διάβασμά μας σε αυτές τις βεδικές γραφές που μας έχουν δοθεί από τον Κρίσνα-ντβαϊπάγιανα Βιάσα. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουμε να θυμηθούμε τον Υπέρτατο Κύριο κατά την ώρα του θανάτου. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος που συνιστά ο Κύριος και εγγυάται το αποτέλεσμα: «Χωρίς καμιά αμφιβολία». (*Μπ.γκ.* 8.7).

τασματ σαρβεσου καλεσου μαμ ανουσμαρα γιουντια τσα
μαγι αρπιτα-μανο-μπουντιρ μαμ εβαϊσιασι ασαμσαγιαχ

«Θα πρέπει, λοιπόν, Αρτζούνα, να σκέφτεσαι πάντοτε Εμένα και ταυτόχρονα να εκπληρώνεις το επιβεβλημένο καθήκον σου και να πολεμάς. Με τον νου και τις πράξεις σου πάντοτε προσηλωμένα σε Εμένα, θα φτάσεις σ' Εμένα, χωρίς καμιά αμφιβολία».

Δεν συμβουλεύει τον Αρτζούνα απλώς να Τον θυμάται και να εγκαταλείψει την ασχολία του. Όχι· ο Κύριος δεν συνιστά ποτέ κάτι ανεφάρμοστο. Στον υλικό κόσμο, για να συντηρήσει κανείς το σώμα του πρέπει να εργασθεί. Η ανθρώπινη κοινωνία διαιρείται ανάλογα με την εργασία σε τέσσερεις κοινωνικές τάξεις - σε *μπράμανα, κσάτρια, βαΐσια* και *σούντρα*. Η τάξη των *μπράμανα*, η νοήμων τάξη, εργάζεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο, οι *κσάτρια*, η διοικητική τάξη, εργάζεται με κάποιον άλλον τρόπο, αλλά και η εμπορική τάξη και η τάξη των εργατών, όλοι φροντίζουν τα ιδιαίτερα καθήκοντά τους. Στην ανθρώπινη κοινωνία, είτε είναι κανείς εργάτης είτε έμπορος είτε στρατιώτης είτε διευθυντής είτε αγρότης είτε ανήκει στην ανώτατη τάξη και είναι λόγιος, επιστήμων ή θεολόγος, είναι υποχρεωμένος

να εργαστεί για να συντηρήσει την ύπαρξή του. Γι' αυτό ο Κύριος λέει στον Αρτζούνα ότι δεν χρειάζεται να εγκαταλείψει την ασχολία του, αλλά ενώ ασχολείται με την εργασία του, θα πρέπει να θυμάται τον Κρίσνα. Αν δεν ασκείται στην ενθύμηση του Κρίσνα ενώ αγωνίζεται για την ύπαρξη, δεν θα είναι δυνατό να Τον θυμηθεί την ώρα του θανάτου. Και ο Κύριος Τσετάνια δίνει την ίδια συμβουλή. Λέει ότι θα πρέπει κανείς να ασκείται στην ενθύμηση του Κυρίου ψέλνοντας πάντοτε τα ονόματά Του. Τα ονόματα του Κυρίου και ο Κύριος δεν διαφέρουν. Ώστε η οδηγία του Κυρίου Κρίσνα στον Αρτζούνα «να Με θυμάσαι» και η εντολή του Κυρίου Τσετάνια «να ψέλνεις πάντοτε τα ονόματα του Κυρίου» είναι η ίδια οδηγία. Δεν υπάρχει διαφορά, επειδή ο Κρίσνα και το όνομα του Κρίσνα δεν διαφέρουν. Στο απόλυτο επίπεδο δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ αναφοράς και αναφερομένου. Πρέπει, επομένως, να ασκούμεθα πάντοτε στην ενθύμηση του Κυρίου είκοσι τέσσερεις ώρες την ημέρα, ψάλλοντας τα ονόματά Του και διαμορφώνοντας τις δραστηριότητές μας κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούμε να Τον θυμόμαστε πάντοτε.

Πώς είναι δυνατό αυτό; Οι *ατσάρια* δίνουν το ακόλουθο παράδειγμα. Αν μία παντρεμένη γυναίκα συνδέεται με κάποιον άλλον άντρα ή αν ένας άντρας έχει δεσμό με μια άλλη γυναίκα εκτός της γυναίκας του, τότε ο δεσμός αυτός θα πρέπει να θεωρείται πολύ ισχυρός. Όποιος έχει τέτοιο δεσμό σκέφτεται συνεχώς την αγαπημένη του. Η σύζυγος που σκέφτεται τον εραστή της σκέφτεται πάντα πώς θα τον συναντήσει, ακόμα και όταν κάνει τις δουλειές του σπιτιού της. Μάλιστα, κάνει τις δουλειές του νοικοκυριού ακόμα καλύτερα, ώστε ο άντρας της να μην υποψιαστεί τον δεσμό της. Κατά τον ίδιο τρόπο, θα πρέπει πάντοτε να θυμόμαστε τον υπέρτατο αγαπημένο, τον Σρι Κρίσνα, και ταυτόχρονα να εκπληρώνουμε τα υλικά μας καθήκοντα πολύ όμορφα. Εδώ είναι απαραίτητο ένα ισχυρό αίσθημα αγάπης. Αν διαθέτουμε ισχυρό αίσθημα αγάπης για τον Υπέρτατο Κύριο, τότε μπορούμε να εκτελούμε το καθήκον μας και ταυτόχρονα να Τον θυμόμαστε. Αλλά θα πρέπει να καλλιεργήσουμε αυτό το αίσθημα αγάπης. Ο Αρτζούνα, για παράδειγμα, σκεφτόταν πάντα τον Κρίσνα. Ηταν ο μόνιμος σύντροφος του Κρίσνα και ταυτόχρονα ήταν πολεμιστής. Ο Κρίσνα δεν τον συμβούλεψε να εγκαταλείψει τη μάχη και να πάει στο δάσος για διαλογισμό. Όταν ο Κύριος Κρίσνα σκιαγραφεί το σύστημα *γιόγκα* στον Αρτζούνα, ο Αρτζούνα λέει ότι η εφαρμογή αυτού του συστήματος του είναι αδύνατη.

αρτζουνα ουβατσα
γιο 'γιαμ γιόγκας τβαγια πρoκταχ   σαμιενα μαντουσουντανα
ετασιαχαμ να πασιαμι   τσαντσαλατβατ στιτιμ στιραμ

«Είπε ο Αρτζούνα: Ω Μαντουσούντανα, το σύστημα *γιόγκα* που συνόψισες μου φαίνεται ανεφάρμοστο και αβάσταχτο, επειδή ο νους είναι ανήσυχος και άστατος». (*Μπ.γκ.* 6.33).

Ο Κύριος όμως λέει:

γιόγκιναμ απι σαρβεσαμ   μαντ-γκατενανταρατμανα
σρανταβαν μπατζατε γιο μαμ   σα με γιουκταταμο ματαχ

«Από όλους τους *γιόγκι*, εκείνος που Με έχει πάντα στη σκέψη του με σταθερή πίστη και Μου προσφέρει υπερβατική υπηρεσία αγάπης είναι ο πιο στενά ενωμένος μαζί Μου και είναι ο ανώτερος όλων». (*Μπ.γκ.* 6.47). Όποιος, λοιπόν, σκέφτεται πάντα τον Υπέρτατο Κύριο είναι ο μέγιστος *γιόγκι*, ο λαμπρότερος *γκιάνι* και ταυτόχρονα ο τελειότερος αφοσιωμένος υπηρέτης. Στη συνέχεια, ο Κύριος λέει στον Αρτζούνα ότι επειδή είναι *κσάτρια* δεν επιτρέπεται να εγκαταλείψει τη μάχη, αλλά εάν πολεμήσει ενθυμούμενος τον Κρίσνα, θα μπορέσει να Τον θυμηθεί την ώρα του θανάτου. Πρέπει όμως να έχει εγκαταλειφθεί κανείς εντελώς στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου.

Στην πραγματικότητα, δεν εργαζόμαστε με το σώμα, αλλά με τον νου και τη νοημοσύνη μας. Αν, λοιπόν, ο νους και η νοημοσύνη απασχολούνται διαρκώς στη σκέψη του Υπερτάτου Κυρίου, τότε φυσιολογικά και οι αισθήσεις θα είναι απασχολημένες στην υπηρεσία Του. Επιφανειακά, οι δραστηριότητες των αισθήσεων παραμένουν οι ίδιες, όμως η συνείδηση έχει μεταβληθεί. Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* μας διδάσκει πώς να απορροφήσουμε τον νου και τη νοημοσύνη μας στη σκέψη του Κυρίου και αυτό θα μας επιτρέψει να μεταφερθούμε στο βασίλειό Του. Αν ο νους βρίσκεται στην υπηρεσία του Κρίσνα, οι αισθήσεις βρίσκονται στην υπηρεσία Του αυτομάτως. Αυτή είναι η τέχνη και αυτό είναι συγχρόνως το μυστικό της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*: πλήρης απορρόφηση στη σκέψη του Σρι Κρίσνα.

Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει αγωνισθεί πολύ σκληρά να φτάσει στη σελήνη, αλλά δεν έχει προσπαθήσει εξίσου σκληρά να ανυψωθεί πνευματικά. Αν ένας έχει μπροστά του πενήντα χρόνια ζωής, θα πρέπει να χρησιμοποιήσει αυτό το σύντομο χρονικό διάστημα για την τελειοποίηση αυτής της πρακτικής της ενθύμησης του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Αυτή η πρακτική της αφοσίωσης είναι η μέθοδος του:

σραβαναμ κιρταναμ βισνοχ   σμαραναμ παντα-σεβαναμ
αρτσαναμ βανντaναμ ντασιαμ   σακιαμ ατμα-νιβενταναμ
(*Σρίμαντ-Μπαγκαβατάμ* 7.5.23)

Αυτές οι εννέα λειτουργίες, από τις οποίες η ευκολότερη είναι το *σράβαναμ*, το να ακούμε την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* από το πρόσωπο που την έχει συνειδητοποιήσει, θα μας στρέψουν στη σκέψη του Υπερτάτου Όντος. Αυτό οδηγεί στο *νιστσάλα*, στην ενθύμηση του Υπερτάτου Κυρίου, και θα μας επιτρέψει όταν θα αφήνουμε το σώμα μας να αποκτήσουμε ένα πνευματικό σώμα κατάλληλο για να συντροφεύουμε τον Υπέρτατο Κύριο.

Στη συνέχεια ο Κύριος λέει:

αμπιασα-γιόγκα-γιουκτενα τσετασα νανια-γκαμινα
παραμαμ πουρουσαμ ντιβιαμ γιατι παρτανουτσινταγιαν

«Όποιος ασκείται στη θύμησή Μου, χωρίς παρέκκλιση, και σκέφτεται συνεχώς Εμένα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, σίγουρα θα φτάσει σ' Εμένα, ω γιε της Κούντι». (*Μπ.γκ.* 8.8).

Αυτή δεν είναι πολύ δύσκολη διαδικασία. Θα πρέπει ωστόσο να την μάθει κανείς από κάποιο έμπειρο πρόσωπο, από κάποιον που ήδη την εφαρμόζει. Ο νους πετάει πάντα εδώ κι εκεί, αλλά εμείς θα πρέπει πάντα να προσπαθούμε να τον συγκεντρώνουμε στη μορφή του Υπερτάτου Κυρίου Σρι Κρίσνα ή στον ήχο του ονόματός Του. Ο νους είναι από τη φύση του ανήσυχος, πηγαίνοντας εδώ κι εκεί, μπορεί όμως να αναπαυθεί στην ηχητική δόνηση του ονόματος του Κρίσνα. Με αυτόν τον τρόπο θα πρέπει κανείς να διαλογίζεται πάνω στον *παραμάμ πουρούσαμ*, τον Υπέρτατο Κύριο και έτσι να φτάσει σ' Αυτόν. Οι τρόποι και τα μέσα για την ύψιστη συνειδητοποίηση, το ύψιστο επίτευγμα, αναφέρονται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα* και οι θύρες αυτής της γνώσης είναι ανοιχτές για όλους. Κανένας δεν είναι αποκλεισμένος. Όλοι ανεξαιρέτως οι άνθρωποι μπορούν να πλησιάσουν τον Κύριο αν Τον σκέφτονται, επειδή το να ακούς για τον Κύριο και να Τον σκέφτεσαι είναι εφικτό για όλους.

Στη συνέχεια ο Κύριος λέει:

μαμ χι παρτα βιαπασριτια γιε 'πι σιοχ παπα-γιοναγιαχ
στριο βαϊσιας τατα σουντρας τε 'πι γιαντι παραμ γκατιμ

κιμ πουναρ μπραμάναχ πουνια μπάκτα ρατζαρσαγιας τατα
ανιτιαμ ασουκαμ λοκαμ ιμαμ πραπια μπατζασβα μαμ

«Ω γιε της Πριτά, όσοι βρίσκουν καταφύγιο σ' Εμένα, είτε είναι γυναίκες είτε είναι εργάτες ή έμποροι είτε ταπεινής καταγωγής, μπορούν να φτάσουν στον υπέρτατο προορισμό. Πόσο, λοιπόν, σπουδαιότεροι είναι οι *μπράμανα*, οι ενάρετοι, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες και οι ευσεβείς βασιλείς! Σε αυτόν τον

άθλιο κόσμο, αυτοί μένουν σταθεροί στην υπηρεσία αφοσίωσης προς τον Κύριο». (*Μπ.γκ.* 9.32-33).

Τα ανθρώπινα όντα, ακόμα και στις κατώτερες κοινωνικές θέσεις (έμποροι, γυναίκες, εργάτες), μπορούν να φτάσουν στο Υπέρτατο Ον. Δεν χρειάζεται να διαθέτει κάποιος ιδιαίτερα ανεπτυγμένη νοημοσύνη. Το ζήτημα είναι ότι οποιοσδήποτε αποδέχεται την αρχή του *μπακτι-γιόγκα* και τον Υπέρτατο Κύριο ως summum bonum της ζωής, ως ύψιστο στόχο, ως έσχατο σκοπό, μπορεί να πλησιάσει τον Κύριο στον πνευματικό ουρανό. Αν κάποιος υιοθετήσει τις αρχές που διατυπώνονται στην *Μπαγκαβάντ-γκίτα*, μπορεί να τελειοποιήσει τη ζωή του και να βρει την τέλεια λύση για όλα τα προβλήματα της ζωής, τα οποία απορρέουν από την παροδική φύση της υλικής ύπαρξης. Αυτή είναι η ουσία και η σύνοψη όλης της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*.

Συμπερασματικά, η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι ένα υπερβατικό έργο που θα πρέπει να διαβαστεί με μεγάλη προσοχή. Μπορεί να λυτρώσει από κάθε φόβο.

νεχαμπρικαμα-νασο ’στι πρατιαβαγιο να βιντιατε
σβαλπαμ απι ασια ντάρμασια ταγιατε μαχατο μπαγιατ

«Σε αυτή την προσπάθεια δεν υπάρχει απώλεια ή ελάττωση· μια μικρή πρόοδος σε αυτόν τον δρόμο μπορεί να προστατεύσει από το πιο επικίνδυνο είδος φόβου». (*Μπ.γκ.* 2.40). Αν διαβάσει κανείς την *Μπαγκαβάντ-γκίτα* με ειλικρίνια και σοβαρότητα, κάθε αντίδραση από τα περασμένα παραπτώματά του θα πάψει να έχει επιπτώσεις επάνω του. Στο τελευταίο μέρος της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*, ο Κύριος Κρίσνα διακηρύσσει:

σαρβα-νταρμαν παριτιατζια μαμ εκαμ σαραναμ βρατζα
αχαμ τβαμ σαρβα-παπεμπιο μοκσαγισιαμι μα σουτσαχ

«Άφησε κάθε μορφή θρησκείας και εγκαταλείψου σ’ Εμένα. Μη φοβάσαι. Θα σε προστατεύσω από κάθε αμαρτία». (*Μπ.γκ.* 18.66). Έτσι ο Κύριος αναλαμβάνει κάθε ευθύνη για όποιον εγκαταλείπεται σε Αυτόν και ακυρώνει κάθε αντίδραση από την αμαρτία.

Πλενόμαστε και καθαριζόμαστε καθημερινά, αλλά όποιος λουστεί έστω και μία φορά στα νερά της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*, ιερά σαν τα νερά του Γάγγη, καθαρίζεται από όλη τη βρομιά της υλικής ύπαρξης. Επειδή η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* ειπώθηκε από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, δεν είναι απαραίτητο να διαβάζει κανείς άλλα βεδικά έργα. Χρειάζεται μόνο να ακούμε και να διαβάζουμε προσεκτικά και τακτικά την *Μπαγκαβάντ-γκίτα*. Στη σημερινή εποχή, οι άνθρωποι είναι τόσο απορροφημένοι σε εγκόσμιες δραστηριότητες, ώστε δεν είναι δυνατό να διαβάσει κανείς όλα τα βεδικά

έργα. Δεν είναι όμως απαραίτητο. Αυτό το βιβλίο και μόνο αρκεί, επειδή είναι η ουσία όλων των βεδικών γραφών και επειδή ειπώθηκε από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Λέγεται ότι όποιος πίνει το νερό του Γάγγη φτάνει στη σωτηρία, αλλά τι μπορεί να πει κανείς για όποιον πίνει το νερό της *Μπαγκαβάντ-γκίτα;* Η *Γκίτα* είναι το νέκταρ της *Μαχαμπάρατα* και ειπώθηκε από τον Ίδιο τον Βίσνου, επειδή ο Κύριος Κρίσνα είναι ο αρχικός Βίσνου. Το νέκταρ αυτό κυλάει από τα χείλη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, ενώ λέγεται ότι ο Γάγγης πηγάζει από τα λωτοειδή πόδια του Κυρίου. Βεβαίως, δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στα χείλη και τα πόδια του Υπερτάτου Κυρίου, αλλά μπορούμε να αντιληφθούμε ότι για τη δική μας θέση η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι σημαντικότερη ακόμα και από τον Γάγγη.

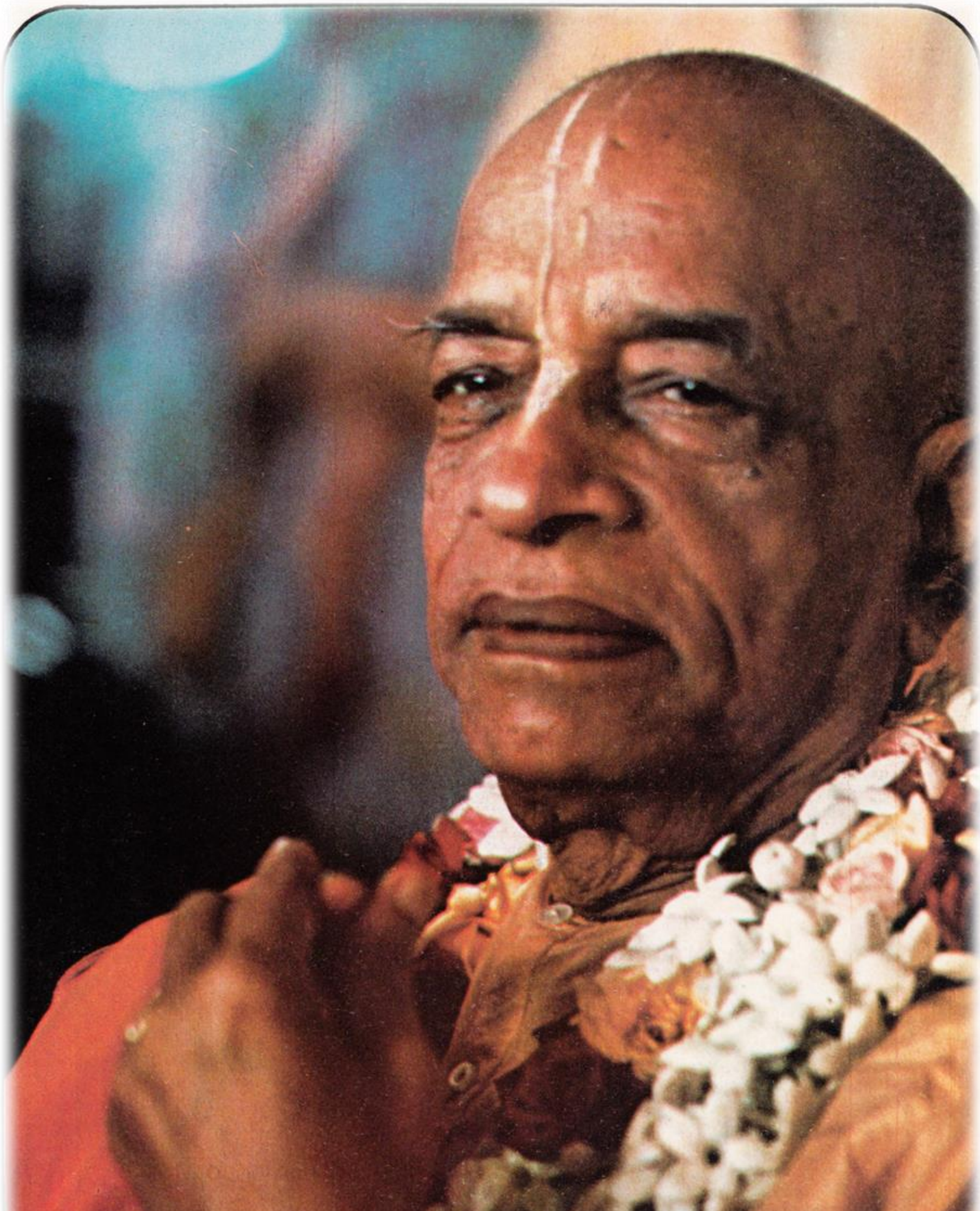
Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι σαν μια αγελάδα και ο Κύριος Κρίσνα, που είναι βοσκόπουλο, την αρμέγει. Το γάλα είναι η ουσία των Βεδών και ο Αρτζούνα είναι σαν ένα μοσχαράκι. Οι γνωστικοί άνθρωποι, οι μεγάλοι σοφοί και οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου απολαμβάνουν το νέκταρ της *Μπαγκαβάντ-γκίτα*.

Στις μέρες μας οι άνθρωποι θέλουν πολύ να έχουν μία γραφή, έναν Θεό, μία θρησκεία και μία ασχολία. Ας είναι, λοιπόν, η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* η κοινή γραφή για όλο τον κόσμο. Και ας είναι ο Κρίσνα ο ένας Θεός για όλους. Και ένα μόνο *μαντρα*: *χαρε κρισνα χαρε κρισνα κρισνα κρισνα χαρε χαρε / χαρε ραμα χαρε ραμα ραμα ραμα χαρε χαρε.* Και ας υπάρχει μόνο μία ασχολία, η προσφορά υπηρεσίας στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

Η ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

Εβαμ παραμπαρα -πραπταμ ιμαμ ρατζαρσαγιο βιντουχ (*Μπ.γκ.* 4.2). Η «*Μπαγκαβάντ-γκίτα* όπως ακριβώς είναι» μεταδίδεται μέσω της εξής μαθητικής διαδοχής:

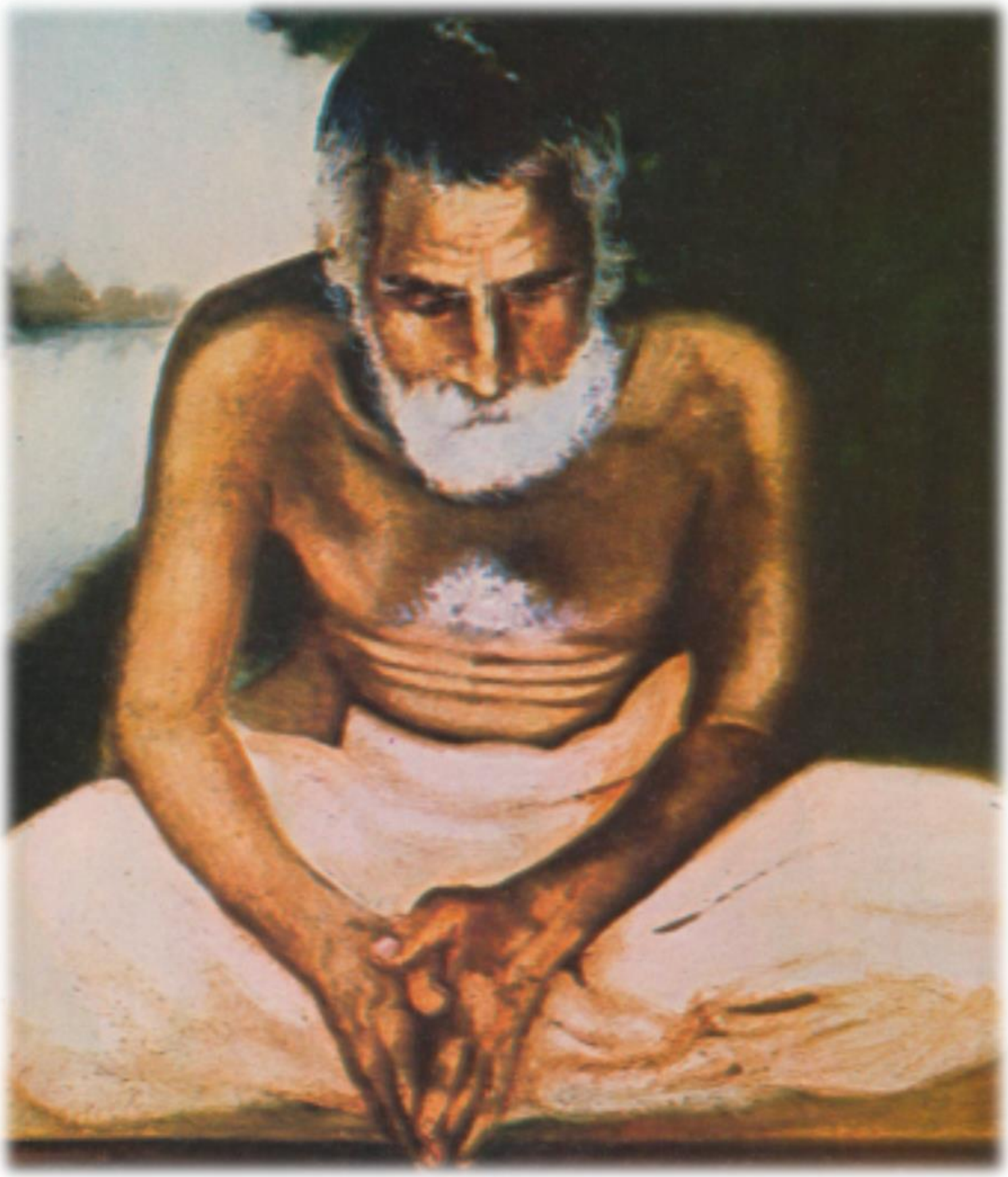
1) **Κρίσνα**, 2) Μπράμα, 3) Νάραντα, 4) Βιάσα, 5) Μάντβα, 6) Παντμανάμπα, 7) Νριχαρί, 8) Μάνταβα, 9) Ακσόμπια, 10) Τζαγιατίρτα, 11) Γκιανασίνντου, 12) Νταγιανίντι, 13) Βιντιανίντι, 14) Ρατζέννtρα, 15) Τζαγιαντάρμα, 16) Πουρουσότταμα, 17) Μπραμανιατίρτα, 18) Βιασατίρτα, 19) Λακσμιπατί, 20) Μανταβέννtρα Πούρι, 21) Ίσβαρα Πούρι, (Νιτιανάνντα, Αντβέιτα), 22) **Τσετάνια Μαχαπραμπού**, 23) Ρούπα, (Σβαρούπα, Σανάτανα), 24) Ραγκουνάτα, Τζίβα, 25) Κρισναντάσα, 26) Ναροττάμα, 27) Βισβανάτα, 28) (Μπαλαντέβα) Τζαγκαννάτα, 29) Μπακτιβινόντα, 30) Γκωρακισόρα, 31) Μπακτισιντάντα Σαρασβάτι, 32) Α. Τσ. Μπακτιβεντάντα Σουάμι Πραμπουπάντα.

Η Αυτού Θεία Χάρη Α. Τσ. Μπακτιβεντάντα Σουάμι Πραμπουπάντα

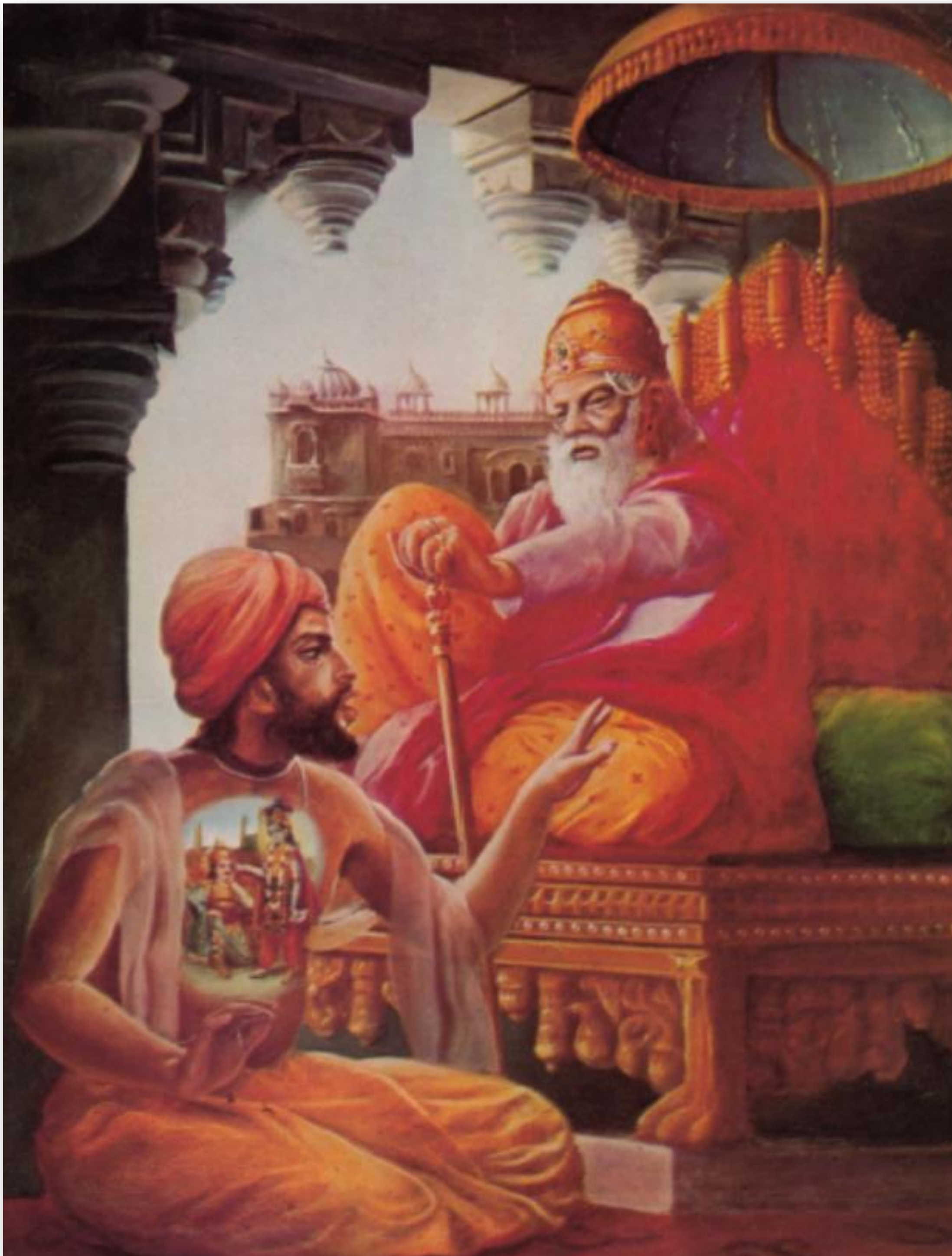
Ο Σρίλα Μπακτισιντάντι Σαρασβάτι Γκοσουάμι Πραμπουπάντα,
πνευματικός δάσκαλος της Αυτού Θείας Χάρης, του Α. Τσ.
Μπακτιβεντάντα Σουάμι Πραμπουπάντα.

Ο Σρίλα Γκώρα Κισόρα ντάσα μπαμπατζί Μαχαράζα, πνευματικός δάσκαλος του Σρίλα Μπακτισιντάντι Σαρασβάτι Γκοσουάμι.

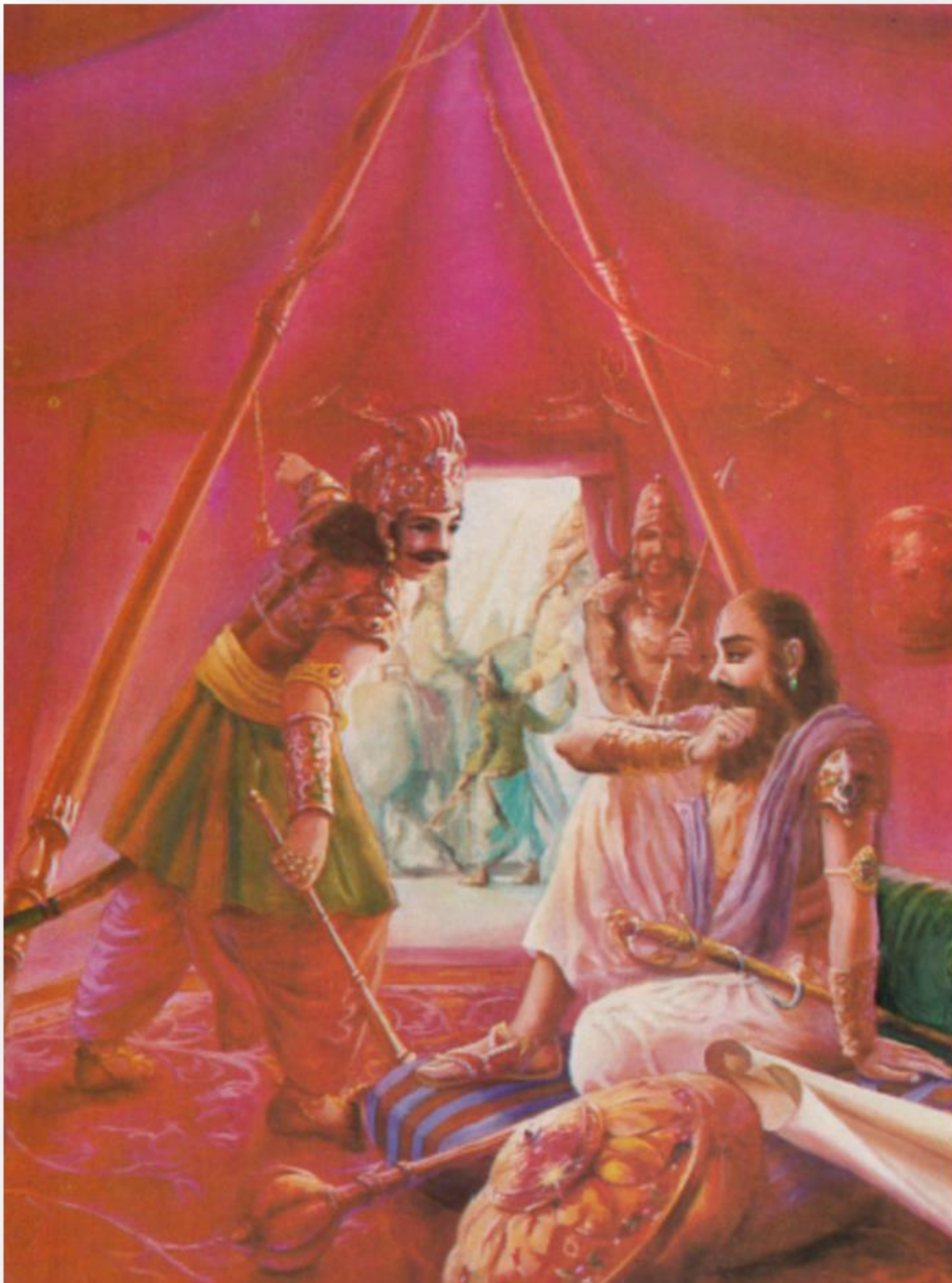

Ο Σρίλα Μπακτιβινόντα Τάκουρ

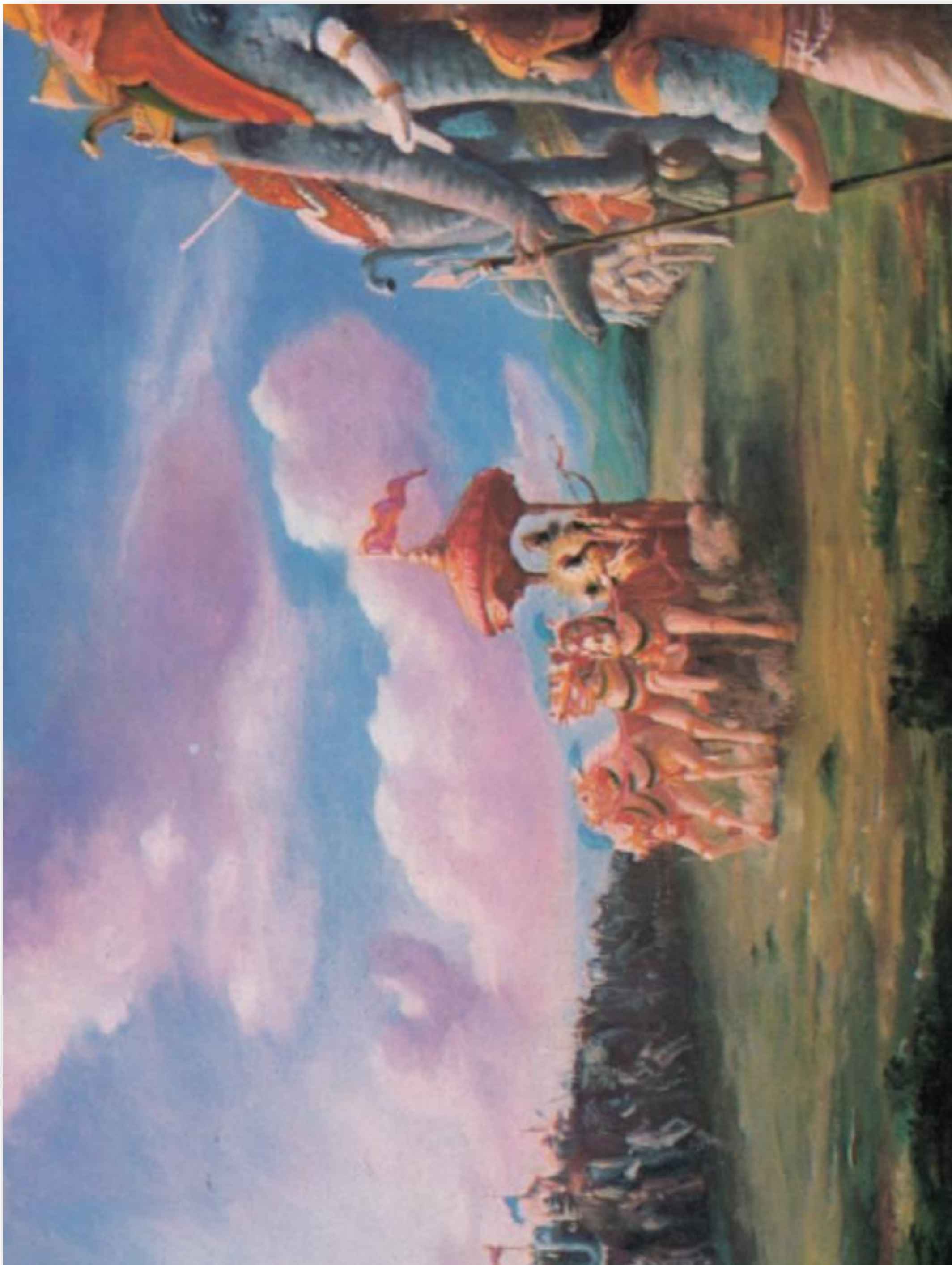
Εικόνα 1

1.1 Ο Ντριταράστρα ρωτά τον Σαντζάγια σχετικά με τη μάχη.

Εικόνα 2

1.3 «Ω δάσκαλέ μου, ιδού ο μεγάλος στρατός των γιων του Πάνντου».

Εικόνα 3

1.3 Ο Κρίσνα και ο Αρτζούνα ανάμεσα στα δύο στρατεύματα.

Εικόνα 4

1.14 «Ο Κρίσνα και ο Αρτζούνα φύσηξαν τα υπερβατικά κοχύλια τους».

Εικόνα 5

1.26-29 «Όταν ο Αρτζούνα είδε όλους εκείνους τους φίλους και τους συγγενείς κατακλύστηκε από συμπόνια».

Εικόνα 6

1.33-35 Η προσβολή της Ντρώπαντι.

Εικόνα 7

2.11 «Είπε ο μακάριος Κύριος: Όσοι είναι σοφοί δεν θρηνούν ούτε για τους ζωντανούς ούτε για τους νεκρούς».

Εικόνα 8

2.13 Η ψυχή αλλάζει σώματα όπως αλλάζει κανείς ενδύματα.

Εικόνα 9

2.13 Το σώμα αλλάζει, αλλά η ψυχή παραμένει η ίδια.

Εικόνα 10

2.22 Ο Κρίσνα και το ζωντανό ον είναι καθισμένοι στο δέντρο του σώματος.

Εικόνα 11

2.62-63 «Ενώ συλλογίζεται κανείς τα αντικείμενα των αισθήσεων, αναπτύσσει προσκόλληση σε αυτά».

Εικόνα 12

3.10 «Είθε να είστε ευτυχισμένοι με αυτές τις θυσίες (*γιαγκια*), επειδή η τέλεσή τους θα σας αποφέρει όλα τα επιθυμητά αποτελέσματα».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

धृतराष्ट्र उवाच
धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः।
मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय॥१॥

ντριταραστρα ουβατσα
νταρμα-κσετρε κουρου-κσετρε σαμαβετα γιουγιουτσαβαχ
μαμακαχ παννταβας τσαϊβα κιμ ακουρβατα σαντζαγια

ντριταραστρα: ο Βασιλιάς Ντριταράστρα - *ουβατσα*: είπε – *νταρμα-κσετρε*: στον τόπο προσκυνήματος – *κουρου-κσετρε*: στον τόπο που ονομάζεται Κουρουκσέτρα – *σαμαβεταχ*: συγκεντρώθηκαν – *γιουγιουτσαβαχ*: επιθυμώντας να πολεμήσουν – *μαμακαχ*: η δική μου παράταξη (οι γιοι μου) – *παννταβαχ*: οι γιοι του Πάνντου – *τσα*: και – *εβα*: βεβαίως – *κιμ*: τι – *ακουρβατα*: έκαναν – *σαντζαγια*: ω Σαντζάγια.

Είπε ο Ντριταράστρα: Ω Σαντζάγια, αφού συγκεντρώθηκαν στον άγιο τόπο του Κουρουκσέτρα, θέλοντας τόσο πολύ να πολεμήσουν, τι έκαναν οι γιοι μου και οι γιοι του Πάνντου;

Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι ένα ευρύτατα διαδεδομένο ιερό κείμενο, το οποίο εξηγεί την επιστήμη του Θεού. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* συνοψίζεται στην *Γκιτα-μαχατμια* («Η δόξα της *Γκιτα*»), όπου αναφέρεται ότι θα πρέπει να μελετά κανείς την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* εξονυχιστικά, με τη βοήθεια κάποιου αφοσιωμένου υπηρέτη του Σρι Κρίσνα, και να προσπαθεί να την κατανοήσει χωρίς ερμηνείες βασιζόμενες σε προσωπικά κίνητρα. Το παράδειγμα της άδολης κατανόησης βρίσκεται στη ίδια την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, δηλαδή στον τρόπο με τον οποίον γίνεται κατανοητή από τον Αρτζούνα, ο οποίος άκουσε την *Γκιτα* απευθείας από τον Κύριο. Αν κάποιος έχει την τύχη να κατανοήσει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* σε αυτή τη σειρά μαθητικής διαδοχής και χωρίς να την ερμηνεύει με βάση προσωπικά κίνητρα, τότε ξεπερνά όλες τις σπουδές της βεδικής σοφίας και όλες τις γραφές του κόσμου. Ο αναγνώστης θα βρει στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* όλα όσα περιέχονται στις άλλες γραφές, θα βρει όμως και πράγματα τα οποία δεν πρόκειται να βρεθούν αλλού. Αυτό είναι το ιδιαίτερο επίπεδο της *Γκιτα*. Είναι η τέλεια θεϊστική επιστήμη επειδή διατυπώθηκε απευθείας από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κύριο Σρι Κρίσνα.

Τα θέματα που συζητούνται από τον Ντριταράστρα και τον Σαντζάγια, όπως περιγράφονται στη *Μαχαμπαρατα*, συνιστούν τις βασικές αρχές αυτής της σπουδαίας φιλοσοφίας. Αυτή η φιλοσοφία αναπτύχθηκε στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα, το οποίο είναι ιερός τόπος προσκυνήματος από τους πανάρχαιους χρόνους της βεδικής εποχής. Διατυπώθηκε από τον Κύριο όταν ήταν προσωπικά παρών σε αυτόν τον πλανήτη για την καθοδήγηση του ανθρώπινου γένους.

Η λέξη *νταρμα-κσετρα* (τόπος όπου τελούνται θρησκευτικές τελετές) έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας ήταν παρόν στην πλευρά του Αρτζούνα. Ο Ντριταράστρα, ο πατέρας των Κούρου, ήταν εξαιρετικά αβέβαιος σχετικά με την πιθανότητα τελικής νίκης των γιων του. Μέσα στην αμφιβολία του, ζήτησε να μάθει από τον γραμματέα του Σαντζάγια: «Τι έκαναν οι γιοι μου και οι γιοι του Πάνντου;» Ήταν πεπεισμένος ότι οι γιοι του και οι γιοι του νεότερου αδελφού του Πάνντου ήταν συγκεντρωμένοι σε εκείνο το πεδίο της μάχης για μια αποφασιστική πολεμική σύρραξη. Αλλά παρ' όλα αυτά, η ερώτησή του έχει ιδιαίτερη σημασία. Δεν επιθυμούσε συμβιβασμό ανάμεσα στις δύο πλευρές, ήθελε όμως να είναι βέβαιος σχετικά με την τύχη των γιων του στο πεδίο της μάχης. Επειδή είχε συμφωνηθεί να γίνει η μάχη στο Κουρουκσέτρα, το οποίο αναφέρεται σε άλλο σημείο των Βεδών ως τόπος λατρείας ακόμα και για τους κατοίκους του ουρανού, ο Ντριταράστρα ήταν έντρομος σχετικά με την επίδραση του άγιου τόπου στη έκβαση της μάχης. Γνώριζε πολύ καλά ότι η επίδραση αυτή θα ευνοούσε τον Αρτζούνα και τους

γιους του Πάννтου, επειδή από τη φύση τους ήταν όλοι ενάρετοι. Ο Σαντζάγια ήταν μαθητής του Βιασαντέβα και γι’ αυτό, χάρη στο έλεος του δασκάλου του, μπορούσε να βλέπει το πεδίο της μάχης από το δωμάτιο του Ντριταράστρα. Ετσι ο Ντριταράστρα τον ρώτησε για την κατάσταση στο πεδίο της μάχης.

Οι Πάννταβα και οι γιοι του Ντριταράστρα ανήκουν στην ίδια βασιλική οικογένεια, αλλά εδώ ο Ντριταράστρα αποκαλύπτει τον νου του. Αναφέρθηκε σκόπιμα μόνο στους γιους του ως Κούρου, αποκλείοντας έτσι τους γιους του Πάννтου από τη βασιλική κληρονομιά. Μπορούμε λοιπόν να καταλάβουμε καθαρά τη στάση του Ντριταράστρα στη σχέση του με τους ανηψιούς του, τους Πάννταβα. Όπως ακριβώς στους ορυζώνες τα επιζήμια φυτά ξεριζώνονται, έτσι αναμένεται από την αρχή ήδη αυτής της αφήγησης ότι στο θρησκευτικό πεδίο του Κουρουκσέτρα, όπου είναι παρών ο πατέρας της θρησκείας, ο Σρι Κρίσνα, τα ανεπιθύμητα φυτά όπως ο γιος του Ντριταράστρα Ντουριόντανα και οι υπόλοιποι θα εξολοθρευτούν και ο Κύριος θα επιβάλει τα ιδιαιτέρως ευσεβή πρόσωπα με επικεφαλής τον Γιουντιστίρα. Αυτή είναι η σημασία των λέξεων *νταρμα-κσετρε* και *κουρου-κσετρε,* εκτός από την ιστορική και τη βεδική τους βαρύτητα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

सञ्जय उवाच
दृष्ट्वा तु पाण्डवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा।
आचार्यमुपसङ्गम्य राजा वचनमब्रवीत्॥२॥

σαντζαγια ουβατσα
ντριστβα του πανντаβανικαμ βιουνταμ ντουριοντανας ταντα
ατσαριαμ ουπασανγκαμια ρατζα βατσαναμ αμπραβιτ

σαντζαγιαχ: ο Σαντζάγια – *ουβατσα*: είπε – *ντριστβα*: αφού είδε – *του*: αλλά – *πανντаβα-ανικαμ*: τους στρατιώτες των Πάννταβα – *βιουνταμ*: παρατεταγμένους σε στρατιωτική φάλαγγα – *ντουριονταναχ*: ο Βασιλιάς Ντουριόντανα – *ταντα*: τότε – *ατσαριαμ*: τον δάσκαλο – *ουπασανγκαμια*: πλησιάζοντας – *ρατζα*: ο Βασιλιάς – *βατσαναμ*: (αυτά) τα λόγια – *αμπραβιτ*: μίλησε.

Είπε ο Σαντζάγια: Ω Βασιλιά, αφού εξέτασε τα στρατεύματα που είχαν συγκεντρώσει οι γιοι του Πάννтου, ο Βασιλιάς Ντουριόντανα πλησίασε τον δάσκαλό του και άρχισε να του λέει τα ακόλουθα λόγια.

Ο Ντριταράστρα ήταν τυφλός εκ γενετής. Δυστυχώς όμως του έλειπε και η πνευματική όραση. Γνώριζε καλά ότι οι γιοι του ήταν εξίσου τυφλοί όσον αφορά στη θρησκεία και ήταν βέβαιος ότι δεν θα μπορούσαν ποτέ να φτάσουν σε συνεννόηση με τους Πάνντάβα, που ήταν όλοι ευσεβείς από τη γέννησή τους. Φοβόταν όμως την επίδραση του άγιου τόπου στην έκβαση της μάχης και ο Σαντζάγια καταλάβαινε για ποιον λόγο ρωτούσε για την κατάσταση στο πεδίο της μάχης. Ήθελε, λοιπόν, να δώσει κουράγιο στον αποθαρρυμένο Βασιλιά και γι' αυτό τον προειδοποίησε ότι οι γιοι του δεν επρόκειτο να έλθουν σε κανενός είδους συμβιβασμό υπό την επίδραση του άγιου τόπου. Πληροφόρησε λοιπόν τον Βασιλιά ότι ο γιος του, ο Ντουριόντανα, αφού υπολόγισε τη στρατιωτική δύναμη των Πάνντάβα, πήγε αμέσως στον αρχιστράτηγο Ντρονατσάρια για να του εκθέσει πώς έχουν τα πράγματα. Μολονότι ο Ντουριόντανα ήταν ο Βασιλιάς, απευθύνθηκε στον αρχηγό του στρατεύματος εξαιτίας της σοβαρότητας της κατάστασης. Ήταν, επομένως, αρκετά κατάλληλος για πολιτικός. Αλλά το διπλωματικό επίχρισμα του Ντουριόντανα δεν ήταν ικανό να κρύψει τον φόβο που αισθάνθηκε όταν είδε τον στρατιωτικό σχηματισμό των Πάνντάβα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

पश्यैतां पाण्डुपुत्राणामाचार्य महतीं चमूम्।
व्यूढां द्रुपदपुत्रेण तव शिष्येण धीमता॥३॥

πασιαϊταμ πανντου-πουτραναμ   ατσαρια μαχατιμ τσαμουμ
βιουνταμ ντρουπαντα-πουτρενα   ταβα σισιενα ντιματα

πασια: ιδού – *εταμ*: αυτή – *πανντου-πουτραναμ*: των γιων του Πάνντου – *ατσαρια*: ω δάσκαλε – *μαχατιμ*: η μεγάλη – *τσαμουμ*: στρατιωτική δύναμη – *βιουνταμ*: παρατεταγμένη – *ντρουπαντα-πουτρενα*: από τον γιο του Ντρούπαντα – *ταβα*: (τον δικό) σου – *σισιενα*: τον μαθητή – *ντιματα*: τον πολύ ευφυή.

Ω δάσκαλέ μου, ιδού ο μεγάλος στρατός των γιων του Πάνντου, τόσο επιδέξια παρατεταγμένος από τον ευφυή μαθητή σου, τον γιο του Ντρούπαντα.

Ο Ντουριόντανα, μέγας διπλωμάτης, ήθελε να επισημάνει τα σφάλματα του Ντρονατσάρια, του μεγάλου *μπραμανα* αρχιστράτηγου. Ο Ντρονατσάρια είχε

κάποια πολιτική διαμάχη με τον Βασιλιά Ντρούπαντα, τον πατέρα της Ντρώπαντι, που ήταν γυναίκα του Αρτζούνα. Ως αποτέλεσμα αυτής της διαμάχης, ο Ντρούπαντα ετέλεσε μια μεγάλη θυσία, χάρη στην οποία έλαβε την ευλογία να αποκτήσει έναν γιο, ο οποίος θα μπορούσε να σκοτώσει τον Ντρονατσάρια. Αυτό το γνώριζε καλά ο Ντρονατσάρια, αλλά παρ' όλα αυτά, ως γενναιόδωρος *μπραμανα*, δεν δίστασε να μεταδώσει όλα τα στρατιωτικά μυστικά του στον Ντρισταντιούμνα, τον γιο του Ντρούπαντα, όταν ο τελευταίος του τον εμπιστεύθηκε για τη στρατιωτική του εκπαίδευση. Τώρα, στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα, ο Ντρισταντιούμνα πήρε το μέρος των Πάνντावα και ήταν ο υπεύθυνος για τον σχηματισμό της στρατιωτικής τους φάλαγγας, αφού είχε μάθει την τέχνη από τον Ντρονατσάρια. Ο Ντουριόντανα επεσήμανε στον Ντρονατσάρια αυτό το σφάλμα του, έτσι ώστε αυτός να επαγρυπνεί και να είναι ασυμβίβαστος στη μάχη. Ήθελε ακόμη να του δείξει ότι δεν θα έπρεπε να είναι το ίδιο επιεικής στη μάχη με τους Πάνντaβα, που ήταν επίσης αγαπημένοι μαθητές του Ντρονατσάρια. Ειδικά ο Αρτζούνα, ήταν ο πιο αγαπητός και λαμπρός μαθητής του. Ο Ντουριόντανα προειδοποίησε επίσης ότι τέτοια επιείκεια στη μάχη θα οδηγούσε σε ήττα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

अत्र शूरा महेष्वासा भीमार्जुनसमा युधि।
युयुधानो विराटश्च द्रुपदश्च महारथः॥४॥

ατρα σουρα μαχεσβ-ασα μπιμαρτζουνα-σαμα γιουντι
γιουγιουντανο βιρατας τσα ντρουπαντας τσα μαχα-ραταχ

ατρα: εδώ – *σουραχ*: ήρωες – *μαχα-ισου-ασαχ*: ισχυροί τοξότες – *μπιμα-αρτζουνα*: με τον Μπίμα και τον Αρτζούνα – *σαμαχ*: ισάξιοι – *γιουντι*: στη μάχη – *γιουγιουνταναχ*: ο Γιουγιούντανα – *βιραταχ*: ο Βιράτα – *τσα*: και επίσης – *ντρουπανταχ*: ο Ντρούπαντα – *τσα*: και – *μαχα-ραταχ*: ο μέγας πολεμιστής.

Σε αυτόν εδώ τον στρατό υπάρχουν πολλοί ηρωϊκοί τοξότες, ισάξιοι στη μάχη με τον Μπίμα και τον Αρτζούνα· υπάρχουν επίσης σπουδαίοι πολεμιστές, όπως ο Γιουγιούντανα, ο Βιράτα και ο Ντρούπαντα.

Παρά το ότι ο Ντρισταντιούμνα δεν αποτελούσε πολύ σοβαρό εμπόδιο μπροστά στη τεράστια ικανότητα του Ντρονατσάρια στη στρατιωτική τέχνη, υπήρχαν πολλοί άλλοι που ήταν αιτία φόβου. Ο Ντουριόντανα τους αναφέρει ως μεγάλα εμπόδια στον δρόμο προς τη νίκη, επειδή ήταν όλοι τους τόσο

ανυπέρβλητοι όσο ο Μπίμα και ο Αρτζούνα. Γνώριζε τη δύναμη του Μπίμα και του Αρτζούνα και γι' αυτό συνέκρινε τους άλλους μαζί τους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

धृष्टकेतुश्चेकितानः काशिराजश्च वीर्यवान्।
पुरुजित्कुन्तिभोजश्च शैब्यश्च नरपुङ्गवः॥५॥

ντριστακετους τσεκιταναχ κασιραζας τσα βιριαβαν
πουρουζιτ κουντιμποζας τσα σαϊμπιας τσα ναρα-πουνγκαβαχ

ντριστακετουχ: ο Ντριστακέτου – *τσεκιταναχ*: ο Τσεκιτάνα - *κασιραζαχ*: ο Κασιράζα – *τσα*: και επίσης – *βιρια-βαν*: ο πολύ ισχυρός – *πουρουζιτ*: ο Πουρουζίτ – *κουντιμποζαχ*: ο Κουντιμπόζα – *τσα*: και – *σαϊμπιαχ*: ο Σαΐμπια - *τσα*: και – *ναρα-πουνγκαβαχ*: ήρωες στην ανθρώπινη κοινωνία.

Υπάρχουν επίσης σπουδαίοι, ηρωικοί, ισχυροί πολεμιστές, όπως ο Ντριστακέτου, ο Τσεκιτάνα, ο Κασιράζα, ο Πουρουζίτ, ο Κουντιμπόζα και ο Σαΐμπια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

युधामन्युश्च विक्रान्त उत्तमौजाश्च वीर्यवान्।
सौभद्रो द्रौपदेयाश्च सर्व एव महारथाः॥६॥

γιουνταμανιους τσα βικραντα ουτταμωτζας τσα βιριαβαν
σωμπαντρο ντρωπαντεγιας τσα σαρβα εβα μαχα-ραταχ

γιουνταμανιουχ: ο Γιουνταμάνιου – *τσα*: και – *βικρανταχ*: ο κραταιός – *ουτταμωτζαχ*: ο Ουτταμώτζα - *τσα*: και – *βιρια-βαν*: ο πολύ ισχυρός – *σωμπαντραχ*: ο γιος της Σουμπαντρά – *ντρωπαντεγιαχ*: οι γιοι της Ντρώπαντι - *τσα*: και – *σαρβε*: όλοι – *εβα*: βεβαίως - *μαχα-ραταχ*: σπουδαίοι αρματηλάτες.

Υπάρχουν ο ισχυρός Γιουνταμάνιου, ο πανίσχυρος Ουτταμώτζα, ο γιος της Σουμπαντρά και οι γιοι της Ντρώπαντι. Όλοι αυτοί οι πολεμιστές είναι σπουδαίοι αρματηλάτες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

अस्माकं तु विशिष्टा ये तान्निबोध द्विजोत्तम।
नायका मम सैन्यस्य सञ्ज्ञार्थं तान्ब्रवीमि ते॥७॥

ασμακαμ του βισιστα γιε   ταν νιμποντα ντβιτζοτταμα
ναγιακα μαμα σαϊνιασια   σαμγκιαρταμ ταν μπραβιμι τε

ασμακαμ: του δικού μας – *του*: αλλά – *βισισταχ*: ιδιαίτερα ισχυροί – *γιε*: όσοι είναι – *ταν*: αυτών – *νιμποντα*: σημείωσε, μάθε – *ντβιζα-ουτταμα*: ω άριστε *μπραμανα* – *ναγιακαχ*: αρχηγοί – *μαμα*: των δικών μου – *σαϊνιασια*: των στρατιωτών – *σαμγκια-αρταμ*: για την πληροφόρηση - *ταν*: αυτών – *μπραβιμι*: μιλώ – *τε*: τη δική σου.

Ω άριστε *μπραμανα*, ας αναφέρω τώρα, για να γνωρίζεις, τους αρχηγούς που είναι ιδιαίτερα άξιοι να ηγούνται του δικού μου στρατού.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

भवान्भीष्मश्च कर्णश्च कृपश्च समितिञ्जयः।
अश्वत्थामा विकर्णश्च सौमदत्तिस्तथैव च॥८॥

μπαβαν μπισμας τσα καρνας τσα κριπας τσα σαμιτιντζαγιαχ
ασβατταμα βικαρμας τσα   σωμανταττις ταταϊβα τσα

μπαβαν: εσύ – *μπισμαχ*: ο Μπίσμα – *τσα*: και επίσης – *καρναχ*: ο Κάρνα – *τσα*: και – *κριπαχ*: ο Κρίπα - *τσα*: και – *σαμιτιντζαγιαχ*: πάντα νικητές στη μάχη – *ασβατταμα*: ο Ασβαττάμα – *βικαρναχ*: ο Βικάρνα - *τσα*: καθώς επίσης – *σωμανταττιχ*: ο γιος του Σωμαντάττα – *τατα*: καθώς και - *εβα*: βεβαίως - *τσα*: και.

Υπάρχουν προσωπικότητες όπως εσύ, ο Μπίσμα, ο Κάρνα, ο Κρίπα, ο Ασβαττάμα, ο Βικάρνα και ο γιος του Σωμαντάττα, ο Μπουρίσβαρα, που είναι πάντα νικητές στη μάχη.

Ο Ντουριόντανα ανέφερε σπάνιους ήρωες, που είναι όλοι πάντα νικηφόροι. Ο Βικάρνα είναι αδελφός του Ντουριόντανα, ο Ασβαττάμα είναι γιος του Ντρονατσάρια και ο Σωμαντάττι ή Μπουρίσβαρα είναι γιος του Βασιλιά των Μπαχλίκα. Ο Κάρνα είναι ετεροθαλής αδελφός του Αρτζούνα, αφού γεννήθηκε από την Κούντι πριν από τον γάμο της με τον Βασιλιά Πάνντου. Ο Κριπατσάρια νυμφεύθηκε τη δίδυμη αδελφή του Ντρονατσάρια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

अन्ये च बहवः शूरा मदर्थे त्यक्तजीविताः।
नानाशस्त्रप्रहरणाः सर्वे युद्धविशारदाः॥९॥

ανιε τσα μπαχαβαχ σουρα μαντ-αρτε τιακτα-τζιβιταχ
νανα-σαστρα-πραχαραναχ σαρβε γιουντα-βισαρανταχ

ανιε: πολλοί άλλοι - *τσα*: επίσης – *μπαχαβαχ*: μεγάλος αριθμός – *σουραχ*: ήρωες - *ματ-αρτε*: για χάρη μου - *τιακτα-τζιβιταχ*: έτοιμοι να δώσουν τη ζωή τους – *νανα*: πολλά – *σαστρα*: όπλα – *πραχαραναχ*: εξοπλισμένοι με – *σαρβε*: όλοι τους – *γιουντα-βισαρανταχ*: έμπειροι στη στρατιωτική επιστήμη.

Υπάρχουν και πολλοί άλλοι ήρωες, πρόθυμοι να δώσουν τη ζωή τους για χάρη μου. Είναι όλοι τους καλά εξοπλισμένοι με διάφορα είδη όπλων και έμπειροι στη στρατιωτική επιστήμη.

Ως προς τους υπόλοιπους, όπως ο Τζαγιάντρατα, ο Κριταβάρμα, ο Σάλια, κλπ., είναι όλοι αποφασισμένοι να θυσιάσουν τη ζωή τους για χάρη του Ντουριόντανα. Με άλλα λόγια, έχει ήδη αποφασιστεί ότι όλοι τους θα πεθάνουν στη μάχη του Κουρουκσέτρα, επειδή προσχώρησαν στην παράταξη του αμαρτωλού Ντουριόντανα. Βεβαίως ο Ντουριόντανα ήταν σίγουρος για τη νίκη του, λόγω της προαναφερθείσης συνδυασμένης δύναμης των φίλων του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

अपर्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरक्षितम्।
पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभिरक्षितम्॥१०॥

απαριαπταμ ταντ ασμακαμ μπαλαμ μπισμαμπιρακσιταμ
παριαπταμ τβ ινταμ ετεσαμ μπαλαμ μπιμαμπιρακσιταμ

απαριαπταμ: ανυπολόγιστη – *ταt*: εκείνη – *ασμακαμ*: η δική μας – *μπαλαμ*: δύναμη – *μπισμα*: από τον προπάτορα Μπίσμα – *αμπιρακσιταμ*: τέλεια προστατευμένοι – *παριαπταμ*: περιορισμένη – *του*: αλλά – *ινταμ*: όλων αυτών – *ετεσαμ*: των Πάνντάβα - *μπαλαμ*: η δύναμη – *μπιμα*: από τον Μπίμα – *αμπιρακσιταμ*: προσεκτικά προστατευμένοι.

Η δύναμή μας είναι ανυπολόγιστη και είμαστε τέλεια προστατευμένοι από τον γενάρχη Μπίσμα, ενώ η δύναμη των Πάνντaβα, που προστατεύονται προσεκτικά από τον Μπίμα, είναι περιορισμένη.

Εδώ ο Ντουριόντανα συγκρίνει τη δύναμη των δύο πλευρών. Πιστεύει ότι ο στρατός του έχει ανυπολόγιστη δύναμη, έχοντας την ιδιαίτερη προστασία του πλέον έμπειρου στρατηγού, του προπάτορα Μπίσμα. Στην άλλη πλευρά, οι δυνάμεις των Πάνντaβα είναι περιορισμένες, έχοντας την προστασία ενός λιγότερο έμπειρου στρατηγού, του Μπίμα, ο οποίος δεν μπορεί να συγκριθεί με τον Μπίσμα. Ο Ντουριόντανα φθονούσε πάντα τον Μπίμα, επειδή γνώριζε καλά ότι εάν επρόκειτο να πεθάνει, θα σκοτωνόταν μόνο από τον Μπίμα. Αλλά ταυτόχρονα, ήταν βέβαιος για τη νίκη του λόγω της παρουσίας του Μπίσμα, ο οποίος ήταν πολύ ανώτερος στρατηγός. Το συμπέρασμά του ότι θα έβγαινε από τη μάχη νικητής ήταν καλά τεκμηριωμένο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

अयनेषु च सर्वेषु यथाभागमवस्थिताः।
भीष्ममेवाभिरक्षन्तु भवन्तः सर्व एव हि॥११॥

αγιανεσου τσα σαρβεσου γιατα-μπαγκαμ αβαστιταχ
μπισμαμ εβαμπιρακσαντου μπαβανταχ σαρβα εβα χι

αγιανεσου: στα στρατηγικά σημεία – *τσα*: επίσης – *σαρβεσου*: παντού - *γιατα-μπαγκαμ*: παρατεταγμένοι διαφορετικά – *αβαστιταχ*: ευρισκόμενοι – *μπισμαμ*: στον προπάτορα Μπίσμα – *εβα*: βεβαίως – *αμπιρακσαντου*: θα πρέπει να στηρίξετε – *μπαβανταχ*: εσείς – *σαρβε*: όλοι – *εβα χι*: βεβαίως.

Τώρα όλοι εσείς πρέπει να μείνετε στα στρατηγικά σημεία που σας έχουν ανατεθεί στη στρατιωτική φάλαγγα και να προσφέρετε πλήρη στήριξη στον προπάτορα Μπίσμα.

Αφού εξύμνησε την ανδρεία του Μπίσμα, ο Ντουριόντανα σκέφτηκε πως ίσως κάποιοι πιστέψουν ότι τους θεωρεί λιγότερο σημαντικούς και γι’ αυτό προσπάθησε να ισορροπήσει τα πράγματα με τον γνωστό διπλωματικό του τρόπο. Υπογράμμισε ότι ο Μπισμαντέβα ήταν αναμφισβήτητα ο μεγαλύτερος ήρωας, ήταν όμως ηλικιωμένος και επομένως όλοι θα έπρεπε να σκέφτονται πώς να τον προφυλάξουν από όλες τις πλευρές. Θα μπορούσε να εμπλακεί

στη μάχη και ο εχθρός να επωφεληθεί από την εμπλοκή του σε ένα συγκεκριμένο σημείο. Είχε, επομένως, μεγάλη σημασία να μην αφήσουν οι υπόλοιποι ήρωες τις στρατηγικές θέσεις τους, για να μην επιτρέψουν στον εχθρό να διασπάσει τη φάλαγγα. Ο Ντουριόντανα πίστευε καθαρά ότι η νίκη των Κούρου εξαρτάτο από την παρουσία του Μπισμαντέβα. Ήταν σίγουρος για την πλήρη στήριξη του Μπισμαντέβα και του Ντρονατσάρια στη μάχη, επειδή γνώριζε ότι δεν άρθρωσαν λέξη όταν η γυναίκα του Αρτζούνα, η Ντρώπαντι, απελπισμένη και αβοήθητη, τους ικέτευε για δικαιοσύνη όταν υποχρεώθηκε να γυμνωθεί μπροστά σε όλους τους μεγάλους στρατηγούς. Μολονότι γνώριζε ότι οι δύο στρατηγοί ένιωθαν κάποια στοργή για τους Πάνнταβα, ήλπιζε ότι τώρα θα άφηναν αυτή τη στοργή κατά μέρος, όπως άλλωστε συνηθίζεται στα τυχερά παιχνίδια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

तस्य सञ्जनयन्हर्षं कुरुवृद्धः पितामहः।
सिंहनादं विनद्योच्चैः शङ्खं दध्मौ प्रतापवान्॥१२॥

τασια σαντζαναγιαν χαρσαμ κουρου-βρινταχ πιταμαχαχ
σιμχα-ναντaμ βιναντιοτσαϊχ σανκαμ ντaντμω πρaταπαβαν

τασια: αυτού – *σαντζαναγιαν*: αυξάνοντας – *χαρσαμ*: την ευχαρίστηση - *κουρου-βρινταχ*: ο γενάρχης της δυναστείας των Κούρου (ο Μπίσμα) – *πιταμαχαχ*: ο παππούς – *σιμχα-ναντaμ*: βρυχήθηκε σαν λιοντάρι – *βιναντια*: δονώντας – *ουτσαϊχ*: πολύ δυνατά – *σανκαμ*: το μεγάλο θαλάσσιο κοχύλι– *ντaντμω*: φύσηξε – *πρaταπαβαν*: ο θαρραλέος.

Τότε ο ανδρείος Μπίσμα, ο μέγας γενάρχης της δυναστείας των Κούρου, ο παππούς των πολεμιστών, φύσηξε το μεγάλο κοχύλι του πολύ δυνατά, βρυχώμενος σαν λιοντάρι, προσφέροντας ευχαρίστηση στον Ντουριόντανα.

Ο γενάρχης της δυναστείας των Κούρου κατάλαβε τις ενδόμυχες σκέψεις του εγγονού του Ντουριόντανα και λόγω της φυσικής στοργής του γι’ αυτόν προσπάθησε να τον ευθυμήσει, φυσώντας το μεγάλο θαλάσσιο κοχύλι του πολύ δυνατά, πράγμα ταιριαστό με τη φήμη του ως λιονταριού. Εμμέσως, με τον συμβολισμό του κοχυλιού, πληροφόρησε τον αποκαρδιωμένο εγγονό του Ντουριόντανα ότι δεν είχε καμία ελπίδα νίκης στη μάχη, επειδή ο Υπέρτατος Κύριος Κρίσνα ήταν με την άλλη πλευρά. Παρ’ όλα αυτά, ήταν χρέος του να

διευθύνει τη μάχη και ως προς αυτό δεν επρόκειτο να λογαριάσει κανέναν κόπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

ततः शङ्खाश्च भेर्यश्च पणवानकगोमुखाः।
सहसैवाभ्यहन्यन्त स शब्दस्तुमुलोऽभवत्॥१३॥

ταταχ σανκας τσα μπεριας τσα παναβανακα-γκομουκαχ
σαχασαϊβαμπιαχανιαντα σα σαμπντας τουμουλο ’μπαβατ

ταταχ: έπειτα – *σανκαχ*: τα μεγάλα κοχύλια – *τσα*: και – *μπεριαχ*: οι σάλπιγγες – *τσα*: και – *παναβα-ανακα*: οι τρομπέτες και τα τύμπανα – *γκο-μουκαχ*: τα βούκινα – *σαχασα*: ξαφνικά - *εβα*: βεβαίως – *αμπιαχανιαντα*: ηχώντας ταυτόχρονα – *σαχ*: εκείνο – *σαμπνταχ*: συνδυασμένος ήχος – *τουμουλαχ*: ταραχώδης – *αμπαβατ*: έγινε.

Έπειτα, ήχησαν ξαφνικά όλα μαζί τα κοχύλια, οι σάλπιγγες, οι τρομπέτες, τα τύμπανα και τα βούκινα, και ο συνδυασμένος ήχος τους ήταν τρομερός.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

ततः श्वेतैर्हयैर्युक्ते महति स्यन्दने स्थितौ।
माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः॥१४॥

ταταχ σβεταϊρ χαγιαϊρ γιουκτε μαχατι σιαννταανε στιτω
μανταβαχ παννταβας τσαϊβα ντιβιω σανκω πραντantματουχ

ταταχ: έπειτα: - *σβεταϊχ*: από λευκά – *χαγιαϊχ*: άλογα – *γιουκτε*: ζευγμένα – *μαχατι*: σε ένα μεγάλο – *σιαννταανε*: άρμα - *στιτω*: ευρισκόμενοι – *μανταβαχ*: Ο Κρίσνα (ο σύζυγος της θεάς της τύχης) – *πανντaβαχ*: ο Αρτζούνα (ο γιος του Πάνντου) - *τσα*: και – *εβα*: βεβαίως – *ντιβιω*: υπερβατικά – *σανκω*: τα κοχύλια – *πραντantματουχ*: ήχησαν.

Στην άλλη πλευρά, ο Κρίσνα και ο Αρτζούνα, πάνω σε ένα μεγάλο άρμα ζευγμένο με λευκά άλογα, φύσηξαν τα υπερβατικά κοχύλια τους.

Σε αντίθεση με το κοχύλι που φύσηξε ο Μπισμαντέβα, τα κοχύλια του Κρίσνα και του Αρτζούνα περιγράφονται ως υπερβατικά. Ο ήχος των υπερβατικών κοχυλιών φανέρωνε ότι δεν υπήρχε καμία ελπίδα νίκης για την άλλη πλευρά, επειδή ο Κρίσνα βρισκόταν με την πλευρά των Πάννταβα. *Τζαγιας του παννντου-πουτραναμ γιεσαμ πακσε τζαναρνταναχ*: η νίκη συνοδεύει πάντα πρόσωπα όπως οι γιοι του Πάνντου, επειδή τα συντροφεύει ο Κύριος, ο Κρίσνα. Και οπουδήποτε είναι παρών ο Κύριος, εκεί είναι και η θεά της τύχης, επειδή η θεά της τύχης δεν μένει ποτέ μόνη, χωρίς τον σύζυγό της. Η νίκη και η τύχη περίμεναν λοιπόν τον Αρτζούνα, όπως φανέρωνε ο υπερβατικός ήχος που βγήκε από το κοχύλι του Βίσνου, δηλαδή του Κρίσνα. Εκτός αυτού, το άρμα των δύο φίλων ήταν δώρο του Άγκνι (του θεού της φωτιάς) στον Αρτζούνα και τούτο μαρτυρούσε ότι το άρμα αυτό ήταν ικανό να κατακτήσει όλες τις κατευθύνσεις του ορίζοντα, σε οποιοδήποτε σημείο των τριών κόσμων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

पाञ्चजन्यं हृषीकेशो देवदत्तं धनञ्जयः।
पौण्ड्रं दध्मौ महाशङ्खं भीमकर्मा वृकोदरः॥१५॥

παντσατζανιαμ χρισικεσο ντεβαντατταμ νταναντζαγιαχ
πωντραμ ντάντμω μαχα-σανκαμ μπιμα-καρμα βρικονταραχ

παντσατζανιαμ: το κοχύλι το ονομαζόμενο Παντσατζάνια – *χρισικεσαχ*: ο Χρισικέσα (ο Κρίσνα, ο Κύριος ο οποίος κατευθύνει τις αισθήσεις των αφοσιωμένων υπηρετών Του) – *ντεβαντατταμ*: το κοχύλι το ονομαζόμενο Ντεβαντάττα – *νταναντζαγιαχ*: ο Ντανάντζαγια (ο Αρτζούνα, ο κατακτητής του πλούτου) – *πωντραμ*: το κοχύλι το ονομαζόμενο Πώντραμ – *ντάντμω*: φύσηξε - *μαχα-σανκαμ*: το τρομερό κοχύλι - *μπιμα-καρμα*: κάποιος που κάνει υπεράνθρωπους, ηράκλειους άθλους – *βρικα-ουνταραχ*: ο αχόρταγος φαγάς (ο Μπίμα).

Τότε ο Κρίσνα φύσηξε το κοχύλι Του, το Παντσατζάνια· ο Αρτζούνα το δικό του, το Ντεβαντάττα· και ο Μπίμα ο αδηφάγος, ο εκτελεστής υπεράνθρωπων άθλων, φύσηξε το δικό του τρομερό κοχύλι, το Πώντραμ.

Σε αυτό το εδάφιο ο Κρίσνα αναφέρεται ως Χρισικέσα, επειδή είναι ο κύριος των αισθήσεων. Τα ζωντανά όντα είναι κομμάτια Του και επομένως οι αισθήσεις των ζωντανών όντων είναι και αυτές κομμάτια των αισθήσεών Του.

Οι ιμπερσοναλιστές* δεν μπορούν να εξηγήσουν τις αισθήσεις των ζωντανών όντων και γι' αυτό περιγράφουν πάντα εναγωνίως όλα τα ζωντανά όντα ως στερούμενα αισθήσεων, δηλαδή ως απρόσωπα. Ο Κύριος, ο οποίος βρίσκεται στην καρδιά όλων των ζωντανών όντων, κατευθύνει τις αισθήσεις τους. Τις κατευθύνει όμως ανάλογα με τον βαθμό της υποταγής τους σε Αυτόν. Στην περίπτωση ενός αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη ελέγχει τις αισθήσεις του απευθείας. Στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα ο Κύριος ελέγχει απευθείας τις υπερβατικές αισθήσεις του Αρτζούνα και γι' αυτό χρησιμοποιείται το συγκεκριμένο όνομα Χρισικέσα. Ο Κύριος έχει διάφορα ονόματα ανάλογα με τις διάφορες δραστηριότητές Του. Για παράδειγμα, ονομάζεται Μαντουσούντανα επειδή σκότωσε τον δαίμονα Μάντου· ονομάζεται Γκοβίνντα επειδή δίνει ευχαρίστηση στις αγελάδες και τις αισθήσεις· ονομάζεται Βασουντέβα επειδή εμφανίσθηκε ως γιος του Βασουντέβα· ονομάζεται Ντεβάκι-νάνντανα επειδή δέχθηκε ως μητέρα Του την Ντεβάκι· ονομάζεται Γιασόντα-νάνντανα επειδή χάρισε τις διασκεδάσεις της παιδικής Του ηλικίας στη Γιασόντα· ονομάζεται Πάρτα-σάρατι επειδή ήταν ηνίοχος του φίλου Του Αρτζούνα. Κατά τον ίδιο τρόπο, το όνομά Του είναι Χρισικέσα επειδή κατηύθυνε τον Αρτζούνα στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα.

Ο Αρτζούνα αναφέρεται ως Ντανάντζαγια σε αυτό το εδάφιο, επειδή βοήθησε τον μεγαλύτερο αδελφό του να συγκεντρώσει πλούτη όταν αυτός τα είχε ανάγκη για την τέλεση διαφόρων δαπανηρών θυσιών. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Μπίμα είναι γνωστός ως Βρικόνταρα, επειδή μπορούσε να τρώει τόσο αχόρταγα όσο μπορούσε να φέρει σε πέρας ηράκλειους άθλους, όπως τον φόνο του δαίμονα Χιντίμμπα. Τα συγκεκριμένα είδη κοχυλιών που φυσούν τα διάφορα πρόσωπα στην πλευρά των Πάνντσβα, αρχίζοντας από τον Κύριο, ήταν πολύ ενθαρρυντικά για τους πολεμιστές. Στην άλλη πλευρά δεν υπήρχαν ανάλογα πλεονεκτήματα· ούτε η παρουσία του Κυρίου, του υπέρτατου σκηνοθέτη ούτε η παρουσία της θεάς της τύχης. Ήταν, επομένως, προορισμένοι να χάσουν τη μάχη και τούτο ήταν το μήνυμα που έστελνε ο ήχος των κοχυλιών.

ΚΕΙΜΕΝΑ 16-18

अनन्तविजयं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः।
नकुलः सहदेवश्च सुघोषमणिपुष्पकौ॥१६॥

*__Ιμπερσοναλιστές__ (από το λατινικό impersonalis, απρόσωπο, στα Σανσκριτικά *μαγιαβαντι*): φιλόσοφοι που πιστεύουν πως ο Θεός είναι άμορφος και δίχως προσωπικότητα. (Σημ. του μετ.)

काश्यश्च परमेष्वासः शिखण्डी च महारथः।
धृष्टद्युम्नो विराटश्च सात्यकिश्चापराजितः॥१७॥
द्रुपदो द्रौपदेयाश्च सर्वशः पृथिवीपते।
सौभद्रश्च महाबाहुः शङ्खान्दध्मुः पृथक्पृथक्॥१८॥

ανανταβιτζαγιαμ ρατζα κουντι-πουτρο γιουντιστιραχ
νακουλαχ σαχαντεβας τσα σουγκοσα-μανιπουσπακω

κασιας τσα παραμεσβασαχ σικανντι τσα μαχα-ραταχ
ντρισταντιουμνο βιρατας τσα σατιακις τσαπαρατζιταχ

ντρουπαντο ντρωπαντεγιας τσα σαρβασαχ πριτιβι-πατε
σωμπαντρας τσα μαχα-μπαχουχ σανκαν ντιαντμουχ πριτακ πριτακ

ανατα-βιτζαγιαμ: το κοχύλι το ονομαζόμενο Ανάντα-βιτζάγια – *ρατζα*: ο Βασιλιάς - *κουντι-πουτραχ*: ο γιος της Κούντι – *γιουντιστιραχ*: ο Γιουντιστίρα – *νακουλαχ*: ο Νακούλα – *σαχαντεβαχ*: ο Σαχαντέβα – *τσα*: και - *σουγκοσα-μανιπουσπακω*: τα κοχύλια τα ονομαζόμενα Σουγκόσα και Μανιπουσπάκα – *κασιαχ*: ο Βασιλιάς του Κάσι (Βαρανάσι) - *τσα*: και – *παραμα-ισου-ασαχ*: ο μέγας τοξότης – *σικαννti*: ο Σικάννti – *τσα*: επίσης - *μαχα-ραταχ*: κάποιος που μπορεί να πολεμήσει μόνος του εναντίον χιλιάδων άλλων – *ντρισταντιουμναχ*: ο Ντρισταντιούμνα (ο γιος του Βασιλιά Ντρούπαντα) – *βιραταχ*: ο Βιράτα (ο πρίγκηπας που έδωσε καταφύγιο στους Πάνnταβα όταν ήταν μεταμφιεσμένοι) - *τσα*: επίσης – *σατιακιχ*: ο Σατιάκι (το ίδιο πρόσωπο με τον Γιουγιούντανα, τον ηνίοχο του Κρίσνα) - *τσα*: και – *απαρατζιταχ*: που δεν είχε νικηθεί ποτέ – *ντρουπανταχ*: ο Ντρούπαντα, ο Βασιλιάς της Παντσάλα – *ντρωπαντεγιαχ*: οι γιοι της Ντρώπαντι - *τσα*: επίσης – *σαρβασαχ*: όλοι - *πριτιβι-πατε*: ω Βασιλιά – *σωμπαντραχ*: ο Αμπιμάνιου, ο γιος της Σουμπαντρά - *τσα*: επίσης - *μαχα-μπαχουχ*: πάνοπλος – *σανκαν*: τα κοχύλια – *ντιαντμουχ*: φύσηξαν - *πριτακ πριτακ*: ο καθένας τους.

Ο Βασιλιάς Γιουντιστίρα, ο γιος της Κούντι, φύσηξε το κοχύλι του, το Ανάντα-βιτζάγια, και ο Νακούλα με τον Σαχαντέβα φύσηξαν τα κοχύλια Σουγκόσα και Μανιπουσπάκα. Ο μέγας εκείνος τοξότης, ο βασιλιάς του Κάσι, ο μέγας πολεμιστής Σικάννti, ο Ντρισταντιούμνα, ο Βιράτα και ο ανίκητος Σατιάκι, ο Ντρούπαντα, οι γιοι της Ντρώπαντι και οι υπόλοιποι, ω Βασιλιά, όπως ο πάνοπλος γιος της Σουμπαντρά, όλοι φύσηξαν δυνατά τα κοχύλια τους.

Ο Σαντζάγια είπε στον Βασιλιά Ντριταράστρα πολύ διακριτικά ότι η απερίσκεπτη τακτική του να εξαπατήσει τους γιους του Πάνντου και να επιδιώξει να ενθρονίσει τους δικούς του γιους δεν ήταν πολύ επαινετή. Τα σημάδια έδειχναν ήδη με πολύ καθαρό τρόπο ότι ολόκληρη η δυναστεία των Κούρου θα σκοτωνόταν στη σπουδαία εκείνη μάχη. Αρχίζοντας από τον προπάτορα της δυναστείας, τον Μπίσμα, και φτάνοντας μέχρι τους εγγονούς του, όπως ο Αμπιμάνιου, αλλά και άλλους, όπως βασιλιάδες από πολλά κράτη του κόσμου, όλοι ήταν εκεί και όλοι ήταν καταδικασμένοι. Η καταστροφή οφειλόταν εξ ολοκλήρου στον Βασιλιά Ντριταράστρα, επειδή ενθάρρυνε την πολιτική που ακολούθησαν οι γιοι του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

स घोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि व्यदारयत्।
नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलो व्यनुनादयन्॥१९॥

σα γκοσο νταρταραστραναμ χρινταγιανι βιανταραγιατ
ναμπας τσα πριτιβιμ τσαϊβα τουμουλο 'μπιανουνανταγιαν

σαχ: εκείνη – *γκοσαχ*: η δόνηση – *νταρταραστραναμ*: των γιων του Ντριταράστρα – *χρινταγιανι*: τις καρδιές – *βιανταραγιατ*: θρυμμάτισε – *ναμπαχ*: ο ουρανός - *τσα*: και – *πριτιβιμ*: η επιφάνεια της γης - *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *τουμουλαχ*: εκκωφαντική – *αμπιανουνανταγιαν*: αντηχώντας.

Η βοή όλων αυτών των κοχυλιών έγινε εκκωφαντική και έτσι, αντηχώντας σε γη και ουρανό, κομμάτιασε τις καρδιές των γιων του Ντριταράστρα.

Όταν ο Μπίσμα και οι υπόλοιποι από την πλευρά του Ντουριόντανα φύσηξαν τα δικά τους κοχύλια, δεν τρόμαξαν τους Πάνντaβα. Δεν γίνεται λόγος για τέτοια περιστατικά. Αλλά σε αυτή τη συγκεκριμένη στροφή αναφέρεται ότι οι καρδιές των γιων του Ντριταράστρα έγιναν κομμάτια από τους ήχους που δονούσαν τον αέρα από την πλευρά των Πάνντaβα. Αυτό οφείλεται στους Πάνντaβα και στην πίστη τους στον Κύριο, τον Κρίσνα. Όποιος βρίσκει καταφύγιο στον Υπέρτατο Κύριο δεν έχει να φοβηθεί τίποτα, ακόμα και μέσα στη μεγαλύτερη συμφορά.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

अथ व्यवस्थितान्दृष्ट्वा धार्तराष्ट्रान्कपिध्वजः।
प्रवृत्ते शस्त्रसम्पाते धनुरुद्यम्य पाण्डवः॥२०॥

ατα βιαβαστιταν ντριστβα   ντarταραστραν καπι-ντβατζαχ
πραβριτε σαστρα-σαμπατε   ντανουρ ουντιαμια πανvταβαχ
χρισικεσαμ ταντα βακιαμ ινταμ αχα μαχι-πατε

ατα: τότε – *βιαβαστιταν*: ευρισκόμενος – *ντριστβα*: κοιτάζοντας – *νταρταραστραν*: τους γιους του Ντριταράστρα - *καπι-ντβατζαχ*: εκείνος που στη σημαία του είχε τον Χάνουμαν – *πραβριτε*: ετοιμάστηκε - *σαστρα-σαμπατε*: να ρίξει τα βέλη του – *ντανουχ*: το τόξο – *ουντιαμια*: πήρε – *παννταβαχ*: ο γιος του Πάνντου (ο Αρτζούνα) – *χρισικεσαμ*: στον Χρισικέσα (τον Κύριο Κρίσνα) – *ταντα*: τότε – *βακιαμ*: τα λόγια – *ινταμ*: αυτά – *αχα*: είπε – *μαχι-πατε*: ω Βασιλιά.

Τότε ο Αρτζούνα, ο γιος του Πάνντου, καθισμένος στο άρμα του που είχε στη σημαία τον Χάνουμαν, πήρε το τόξο του και κοιτάζοντας τους γιους του Ντριταράστρα ετοιμάστηκε να ρίξει τα βέλη του. Εκείνη τη στιγμή, ω Βασιλιά, είπε στον Χρισικέσα (τον Κρίσνα) τα ακόλουθα λόγια.

Η μάχη ήταν έτοιμη να αρχίσει. Από τους προηγούμενους στίχους καταλαβαίνουμε ότι οι γιοι του Ντριταράστρα ήταν λίγο ή πολύ αποκαρδιωμένοι από την απρόσμενη διάταξη της στρατιωτικής δύναμης των Πάννταβα, τους οποίους καθοδηγούσε απευθείας ο Κύριος στο πεδίο της μάχης. Το έμβλημα του Χάνουμαν στη σημαία του Αρτζούνα είναι άλλο ένα σημάδι νίκης, επειδή ο Χάνουμαν συνεργάστηκε με τον Κύριο Ράμα στη μάχη μεταξύ του Ράμα και του Ράβανα και ο Κύριος Ράμα βγήκε από τη μάχη νικητής. Τώρα και ο Ράμα και ο Χάνουμαν ήταν παρόντες στο άρμα του Αρτζούνα για να τον βοηθήσουν. Ο Κρίσνα είναι ο Ράμα αυτοπροσώπως και οπουδήποτε βρίσκεται ο Κύριος Ράμα βρίσκεται και ο αιώνιος υπηρέτης Του Χάνουμαν, καθώς και η αιώνια σύζυγός Του Σίτα, η θεά της τύχης. Επομένως, ο Αρτζούνα δεν είχε κανένα λόγο να φοβάται οποιουσδήποτε εχθρούς. Και πάνω απ' όλα, ο Κύριος των αισθήσεων, ο Κύριος Κρίσνα, ήταν προσωπικά παρών για να τον καθοδηγήσει. Έτσι ο Αρτζούνα είχε κάθε δυνατή βοήθεια για τη διεξαγωγή της μάχης. Σε αυτές τις τόσο ευοίωνες συνθήκες, προετοιμασμένες από τον Κύριο για τον αιώνιο υπηρέτη Του, βρίσκονται τα σημάδια της βέβαιης νίκης.

ΚΕΙΜΕΝΑ 21-22

अर्जुन उवाच।
सेनयोरुभयोर्मध्ये रथं स्थापय मेऽच्युत॥२१॥
यावदेतान्निरीक्षेऽहं योद्धुकामानवस्थितान्।
कैर्मया सह योद्धव्यमस्मिन्रणसमुद्यमे॥२२॥

αρτζουνα ουβατσα
σεναγιορ ουμπαγιορ μαντιε ραταμ σταπαγια με 'τσιουτα
γιαβαντ εταν νιρικσε 'χαμ γιοντου-καμαν αβαστιταν
καϊρ μαγια σαχα γιονταβιαμ ασμιν ρανα-σαμουντιαμε

αρτζουνα: ο Αρτζούνα – *ουβατσα*: είπε – *σεναγιοχ*: των στρατευμάτων – *ουμπαγιοχ*: των δύο – *μαντιε*: μεταξύ – *ραταμ*: το άρμα – *σταπαγια*: παρακαλώ, κράτησε – *με*: (το δικό) μου – *ατσιουτα*: ω αλάνθαστε – *γιαβατ*: για όσο διάστημα – *εταν*: όλους αυτούς – *νιρικσε*: να δω – *αχαμ*: εγώ - *γιοντου-καμαν*: επιθυμώντας να πολεμήσουν – *αβαστιταν*: παρατεταγμένοι στο πεδίο της μάχης – *καϊχ*: με ποιους – *μαγια*: από εμένα – *σαχα*: μαζί – *γιονταβιαμ*: πρέπει να πολεμήσω – *ασμιν*: σε αυτή – *ρανα*: τη σύγκρουση – *σαμουντιαμε*: τη δοκιμασία.

Είπε ο Αρτζούνα: Παρακαλώ, ω αλάνθαστε, οδήγησε το άρμα μου ανάμεσα στους δύο στρατούς, για να μπορέσω να δω όσους βρίσκονται εδώ και τόσο πολύ επιθυμούν να πολεμήσουν· να δω ποιους πρέπει να αντιμετωπίσω σε αυτή τη μεγάλη δοκιμασία της μάχης.

Χάρη στο αναίτιο έλεός Του, ο Κρίσνα, παρόλο που είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είχε τεθεί στην υπηρεσία του φίλου Του. Δεν Του λείπει ποτέ η στοργή για τους αφοσιωμένους υπηρέτες Του και γι' αυτό εδώ αποκαλείται αλάνθαστος. Ως αρματηλάτης του Αρτζούνα έπρεπε να εκτελεί τις εντολές του και καθώς δεν δίστασε να το κάνει, αποκαλείται αλάνθαστος. Παρόλο που είχε δεχθεί τη θέση του αρματηλάτη του υπηρέτη Του, η υπέρτατη θέση Του δεν αμφισβητείται. Σε κάθε περίσταση, Αυτός είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Χρισικέσα, ο Κύριος των αισθήσεων. Η σχέση του Κυρίου με τον υπηρέτη Του είναι πολύ γλυκιά και υπερβατική. Ο υπηρέτης είναι πάντοτε πρόθυμος να προσφέρει υπηρεσία στον Κύριο και κατά τον ίδιο τρόπο, ο Κύριος αναζητά πάντοτε την ευκαιρία να προσφέρει κάποια υπηρεσία στον αφοσιωμένο υπηρέτη Του. Αισθάνεται μεγαλύτερη χαρά όταν ο αγνός υπηρέτης Του παίρνει πλεονεκτική θέση και Του δίνει εντολές, παρά όταν δίνει εντολές ο Ίδιος. Αφού είναι ο αφέντης, όλοι

βρίσκονται υπό τις εντολές Του· κανείς δεν βρίσκεται πάνω από Αυτόν ώστε να Του δίνει εντολές. Όταν όμως διαπιστώνει ότι κάποιος αγνός υπηρέτης Του Του δίνει εντολές, αισθάνεται υπερβατική χαρά, παρόλο που είναι ο αλάνθαστος κύριος κάθε περίστασης. Ως αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, ο Αρτζούνα δεν είχε καμία επιθυμία να πολεμήσει με τα ξαδέλφια και τα αδέλφια του. Υποχρεώθηκε όμως να έλθει στο πεδίο της μάχης από το πείσμα του Ντουριόντανα, ο οποίος δεν θέλησε ποτέ κανέναν ειρηνικό διακανονισμό. Γι' αυτόν τον λόγο είχε μεγάλη αγωνία να δει ποιοι ήταν επικεφαλής στο πεδίο της μάχης. Μολονότι δεν ετίθετο θέμα ειρηνευτικής προσπάθειας στο πεδίο της μάχης, ήθελε να τους δει ξανά, για να δει πόσο τους είχε κάμψει η απαίτηση για έναν ανεπιθύμητο πόλεμο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

योत्स्यमानानवेक्षेऽहं य एतेऽत्र समागताः।
धार्तराष्ट्रस्य दुर्बुद्धेर्युद्धे प्रियचिकीर्षवः॥२३॥

γιοτσιαμαναν αβεκσε 'χαμ για ετε 'τρα σαμαγκαταχ
νταρταραστρασια ντουρμπουντερ γιουντε πριγια-τσικιρσαβαχ

γιοτσιαμαναν: εκείνους που θα πολεμήσουν – *αβεκσε*: ας δω – *αχαμ*: εγώ – *γιε*: τους οποίους – *ετε*: εκείνους – *ατρα*: εδώ – *σαμαγκαταχ*: συγκεντρωμένους – *νταρταραστρασια*: τον γιο του Ντριταράστρα – *ντουρμπουντεχ*: τον μοχθηρό – *γιουντε*: στη μάχη – *πριγια*: καλώς – *τσικιρσαβαχ*: επιθυμώντας.

Να δω εκείνους που έχουν έρθει εδώ να πολεμήσουν, θέλοντας να ευχαριστήσουν τον μοχθηρό γιο του Ντριταράστρα.

Ήταν κοινό μυστικό ότι ο Ντουριόντανα ήθελε να σφετερισθεί το βασίλειο των Πάνντ αβα με κακόβουλα σχέδια, σε συνεργασία με τον πατέρα του, τον Ντριταράστρα. Επομένως, όλοι όσοι είχαν προσχωρήσει στην πλευρά του Ντουριόντανα θα πρέπει να ήταν άνθρωποι του ιδίου φυράματος. Ο Αρτζούνα ήθελε να τους δει στο πεδίο της μάχης πριν αρχίσει η μάχη, για να μάθει απλώς ποιοι είναι, χωρίς να έχει πρόθεση να προτείνει ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις. Ήταν επίσης γεγονός ότι ήθελε να τους δει για να υπολογίσει τη δύναμη που έπρεπε να αντιμετωπίσει, παρόλο που ήταν βέβαιος για τη νίκη, επειδή ο Κρίσνα ήταν στο πλευρό του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

सञ्जय उवाच
एवमुक्तो हृषीकेशो गुडाकेशेन भारत।
सेनयोरुभयोर्मध्ये स्थापयित्वा रथोत्तमम्॥२४॥

σαντζαγια ουβατσα
εβαμ ουκτο χρισικεσο γκουντακεσενα μπαρατα
σεναγιορ ουμπαγιορ μαντιε σταπαγιτβα ρατοτταμαμ

σαντζαγιαχ: ο Σαντζάγια – *ουβατσα*: είπε – *εβαμ*: έτσι – *ουκταχ*: Του μίλησε – *χρισικεσαχ*: του Κρίσνα – *γκουντακεσενα*: ο Αρτζούνα – *μπαρατα*: ω απόγονε του Μπάρατα – *σεναγιοχ*: των στρατευμάτων – *ουμπαγιοχ*: και των δύο – *μαντιε*: ανάμεσα – *σταπαγιτβα*: τοποθετώντας – *ρατοτταμαμ*: το εκλεκτότερο άρμα.

Είπε ο Σαντζάγια: Ω απόγονε του Μπάρατα, αφού έτσι Του μίλησε ο Αρτζούνα, ο Κρίσνα οδήγησε το εξαίρετο άρμα ανάμεσα στα στρατεύματα των δύο πλευρών.

Σε αυτό το εδάφιο ο Αρτζούνα αναφέρεται ως Γκουντακέσα. *Γκουντακα* σημαίνει ύπνος και όποιος κυριεύει τον ύπνο ονομάζεται *γκουντακεσα*. Ύπνος σημαίνει επίσης και άγνοια. Ώστε ο Αρτζούνα είχε κυριεύσει και τον ύπνο και την άγνοια εξαιτίας της φιλίας του με τον Κρίσνα. Ως μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα, δεν μπορούσε να Τον λησμονήσει ούτε στιγμή, επειδή τέτοια είναι η φύση του αφοσιωμένου υπηρέτη. Είτε ξύπνιος είτε στον ύπνο του, ο υπηρέτης του Κυρίου δεν μπορεί να απομακρυνθεί ποτέ από τη σκέψη του Κυρίου· σκέφτεται συνεχώς το όνομα του Κρίσνα, τη μορφή Του, τις ιδιότητες και τις διασκεδάσεις Του. Έτσι ο υπηρέτης του Κρίσνα μπορεί να κυριεύσει και τον ύπνο και την άγνοια αν απλώς σκέφτεται διαρκώς τον Κρίσνα. Αυτό ονομάζεται συνείδηση του Κρίσνα ή *σαμαντι*. Ως Χρισικέσα, δηλαδή κύριος των αισθήσεων και του νου όλων των ζωντανών όντων, ο Κρίσνα ήταν σε θέση να γνωρίζει τον λόγο για τον οποίον ο Αρτζούνα τοποθέτησε το άρμα ανάμεσα στους δύο στρατούς. Έτσι, έκανε ό,τι Του ζήτησε ο Αρτζούνα και μίλησε ως εξής.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

भीष्मद्रोणप्रमुखतः सर्वेषां महीक्षिताम्।
उवाच पार्थ पश्यैतान्समवेतान्कुरूनिति॥२५॥

μπισμα-ντρονα-πραμουκαταχ   σαρβεσαμ τσα μαχι-κσιταμ
ουβατσα παρτα πασιαϊταν   σαμαβεταν κουρουν ιτι

μπισμα: ο παππούς Μπίσμα – *ντρονα*: ο δάσκαλος Ντρόνα – *πραμουκαταχ*: μπροστά – *σαρβεσαμ*: σε όλους – *τσα*: επίσης - *μαχι-κσιταμ*: τους ηγέτες της Γης – *ουβατσα*: είπε – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *πασια*: ιδού – *εταν*: όλοι αυτοί – *σαμαβεταν*: συγκεντρωμένοι – *κουρουν*: τα μέλη της δυναστείας των Κούρου – *ιτι*: έτσι.

Μπροστά στον Μπίσμα, τον Ντρόνα και όλους τους άλλους μεγάλους ηγέτες της Γης, ο Χρισικέσα, ο Κύριος, είπε: Ιδού, ω Πάρτα, όλοι οι Κούρου που είναι συγκεντρωμένοι εδώ.

Ως Υπέρτατη Ψυχή όλων των ζωντανών όντων, ο Κύριος μπορούσε να καταλάβει τι συνέβαινε στον νου του Αρτζούνα. Σχετικά με αυτό, η χρήση της λέξης «Χρισικέσα» δείχνει ότι γνώριζε τα πάντα. Επίσης, η λέξη «Πάρτα», δηλαδή γιος της Πριτά ή Κούντι, έχει εξίσου μεγάλη σημασία όσον αφορά στον Αρτζούνα. Ο Κρίσνα, ως φίλος του Αρτζούνα, ήθελε να του πει ότι είχε δεχθεί να είναι οδηγός στο άρμα του επειδή ήταν γιος της Πριτά, της αδελφής του πατέρα Του, του Βασουντέβα. Αλλά τι εννοούσε ο Κρίσνα όταν είπε στον Αρτζούνα «ιδού οι Κούρου»; Μήπως ο Αρτζούνα ήθελε να σταματήσει εκεί και να μην πολεμήσει; Ο Κρίσνα δεν περίμενε ποτέ κάτι τέτοιο από τον γιο της θείας Του Πριτά. Έτσι ο νους του Αρτζούνα υποδηλώθηκε από τον Κύριο, που αστειεύθηκε φιλικά.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

तत्रापश्यत्स्थितान्पार्थः पितॄनथ पितामहान्।
आचार्यान्मातुलान्भ्रातॄन्पुत्रान्पौत्रान्सखींस्तथा।
श्वशुरान्सुहृदश्चैव सेनयोरुभयोरपि॥२६॥

τατραπασιατ στιταν παρταχ   πιτριν ατα πιταμαχαν
ατσαριαν ματουλαν μπρατριν   πουτραν πωτραν σακιμς τατα
σβασουραν σουχριντας τσαϊβα   σεναγιορ ουμπαγιορ απι

τατρα: εκεί – *απασιατ*: μπορούσε να δει – *στιταν*: να στέκονται – *παρταχ*: ο Αρτζούνα – *πιτριν*: πατέρες – *ατα*: επίσης – *πιταμαχαν*: παππούδες – *ατσαριαν*: δασκάλους – *ματουλαν*: θείους από την πλευρά της μητέρας του – *μπρατριν*: αδελφούς – *πουτραν*: γιους – *πωτραν*: εγγονούς – *σακιν*: φίλους – *τατα*: επίσης – *σβασουραν*: πεθερούς – *σουχρινταχ*: ευχέτες – *τσα* : επίσης – *εβα*: βεβαίως – *σεναγιοχ:* των στρατευμάτων – *ουμπαγιοχ:* των δύο πλευρών – *απι*: περιελάμβαναν.

Ο Αρτζούνα μπορούσε να δει εκεί, ανάμεσα στα στρατεύματα των δύο πλευρών, πατέρες, παππούδες, πεθερούς, δασκάλους, θείους, αδελφούς, γιους, εγγονούς, φίλους και ευχέτες. Ήταν όλοι τους εκεί.

Ο Αρτζούνα μπορούσε να δει στο πεδίο της μάχης κάθε είδους συγγενείς. Μπορούσε να δει πρόσωπα συνομήλικα με τον πατέρα του, όπως ο Μπουρίσραβα, παππούδες όπως ο Μπίσμα και ο Σομαντάττα, δασκάλους όπως ο Ντρονατσάρια και ο Κριπατσάρια, θείους από την πλευρά της μητέρας του όπως ο Σάλια και ο Σακούνι, αδελφούς όπως ο Ντουριόντανα, γιους όπως ο Λάκσμανα, φίλους όπως ο Ασβαττάμα, ευχέτες όπως ο Κριταβάρμα, κλπ. Μπορούσε επίσης να δει τα στρατεύματα, που περιελάμβαναν πολλούς από τους φίλους του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

तान्समीक्ष्य स कौन्तेयः सर्वान्बन्धूनवस्थितान्।
कृपया परयाऽविष्टो विषीदन्निदमब्रवीत्॥२७॥

ταν σαμικσια σα κωντεγιαχ   σαρβαν μπαννтουν αβαστιταν
κριπαγια παραγιαβιστο   βισινταnn ινταμ αμπραβιτ

ταν: όλους αυτούς – *σαμικσια*: αφού είδε – *σαχ*: αυτός – *κωντεγιαχ*: ο γιος της Κούντι – *σαρβαν*: όλων των ειδών – *μπαννтουν*: τους συγγενείς – *αβαστιταν*: να βρίσκονται – *κριπαγια*: από συμπόνια – *παραγια*: μεγάλου βαθμού – *αβισταχ*: κυριευμένος – *βισινταν*: ενώ θρηνούσε – *ινταμ*: έτσι – *αμπραβιτ*: μίλησε.

Όταν ο γιος της Κούντι, ο Αρτζούνα, είδε όλους εκείνους τους φίλους και τους συγγενείς, κατακλύστηκε από συμπόνια και είπε τα ακόλουθα λόγια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

अर्जुन उवाच।
दृष्ट्वेमं स्वजनं कृष्ण युयुत्सुं समुपस्थितम्।
सीदन्ति मम गात्राणि मुखं च परिशुष्यति॥२८॥

αρτζουνα ουβατσα
ντριστβεμαμ σβα-τζαναμ κρισνα γιουγιουτσουμ σαμουπαστιταμ
σιντanti μαμα γκατρανι μουκαμ τσα παρισουσιατι

αρτζουνα: ο Αρτζούνα – *ουβατσα*: είπε – *ντριστβα*: αφού είδε – *ιμαμ*: όλους αυτούς - *σβα-τζαναμ*: τους συγγενείς – *κρισνα*: ω Κρίσνα – *γιουγιουτσουμ*: σε πολεμική διάθεση – *σαμουπαστιταμ*: παρόντες – *σινταντι*: να τρέμουν – *μαμα*: μου – *γκατρανι*: τα μέλη του σώματος – *μουκαμ*: το στόμα – *τσα*: επίσης – *παρισουσιατι*: να στεγνώνει.

Είπε ο Αρτζούνα: Αγαπημένε μου Κρίσνα, βλέποντας μπροστά μου τους φίλους και τους συγγενείς μου σε τέτοια πολεμική διάθεση, νιώθω τα μέλη του σώματός μου να τρέμουν και το στόμα μου να στεγνώνει.

Όποιος έχει γνήσια αφοσίωση στο Κύριο έχει όλες τις αρετές που συναντάμε στους αγίους και τους ημίθεους, ενώ όποιος δεν είναι αφοσιωμένος στον Κύριο, οσοδήποτε ανώτερος και αν είναι σε υλικά προσόντα, όπως η μόρφωση και η καλλιέργεια, υστερεί σε θεϊκές ιδιότητες. Έτσι ο Αρτζούνα, αφού είδε τους συγγενείς και τους φίλους του στο πεδίο της μάχης, κυριεύθηκε αμέσως από συμπόνια γι’ αυτούς, μολονότι είχαν αποφασίσει να προκαλέσουν πόλεμο μεταξύ συγγενών. Για τους δικούς του στρατιώτες ήταν συμπονετικός εξαρχής, τώρα όμως ένιωσε συμπόνια ακόμη και για τους στρατιώτες της άλλης πλευράς, προαισθανόμενος τον επικείμενο θάνατό τους. Με αυτές τις σκέψεις, τα μέλη του σώματός του άρχισαν να τρέμουν και το στόμα του στέγνωσε. Ήταν κατάπληκτος με την πολεμική διάθεση που είδε. Ουσιαστικά, όλοι οι συγγενείς του είχαν έλθει για να τον πολεμήσουν. Αυτό συντάραξε έναν ευγενικό υπηρέτη του Κυρίου όπως ο Αρτζούνα. Παρόλο που δεν αναφέρεται εδώ, μπορεί κανείς εύκολα να φαντασθεί ότι όχι μόνο το σώμα του έτρεμε και το στόμα του ξεράθηκε, αλλά ότι και ο ίδιος έκλαιγε από συμπόνια. Αυτά τα συμπτώματα δεν οφείλονταν σε αδυναμία, αλλά σε ευσπλαχνία, χαρακτηριστικό του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη του Κυρίου. Λέγεται λοιπόν:

γιασιαστι μπακτιρ μπαγκαβατι ακιντσανα

σαρβαïρ γκουναïς τατρα σαμασατε σουραχ
χαραβ αμπακτασια κουτο μαχαντ-γκουνα
μανο-ρατενασατι νταβατο μπαχιχ

«Όποιος έχει ακλόνητη αφοσίωση στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας έχει όλες τις καλές ιδιότητες των ημιθέων. Αλλά όποιος δεν είναι αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου έχει μόνο υλικά προσόντα μικρής αξίας. Αυτό συμβαίνει επειδή αιωρείται στο νοητικό επίπεδο και είναι βέβαιο ότι θα προσελκυσθεί από την εκτυφλωτική υλική ενέργεια». (*Σριμαντ Μπαγκαβαταμ* 5.18.12).

KEIMENO 29

वेपथुश्च शरीरे मे रोमहर्षश्च जायते।
गाण्डीवं स्रंसते हस्तात्त्वक्चैव परिदह्यते॥२९॥

βεπατους τσα σαριρε με   ρομα-χαρσας τσα τζαγιατε
γκανντιβαμ σραμσατε χαστατ   τβακ τσαïβα παρινταχιατε

βεπατουχ: ρίγος – *τσα*: επίσης – *σαριρε*: στο σώμα – *με*: (το δικό) μου - *ρομα-χαρσαχ*: ανατριχίλα - *τσα*: επίσης – *τζαγιατε*: συμβαίνει – *γκανντιβαμ*: το τόξο του Αρτζούνα – *σραμσατε*: γλιστράει – *χαστατ*: από τα χέρια – *τβακ*: δέρμα - *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως - *παρινταχιατε*: καίει.

Νιώθω ρίγος και ανατριχίλα σε όλο μου το σώμα. Το τόξο μου, το Γκανντίβα, γλιστράει από τα χέρια μου και το δέρμα μου φλέγεται.

Υπάρχουν δύο είδη σωματικού ρίγους και δύο είδη ανατριχίλας. Τέτοια φαινόμενα συμβαίνουν είτε σε κατάσταση μεγάλης πνευματικής έκστασης είτε από μεγάλο φόβο σε υλικές συνθήκες. Σε κατάσταση πνευματικής συνειδητοποίησης δεν υπάρχει φόβος. Τα συμπτώματα του Αρτζούνα οφείλονται σε υλικό φόβο, και συγκεκριμένα, στον φόβο για την απώλεια της ζωής. Αυτό είναι φανερό και από τα άλλα συμπτώματα· ήταν τόσο νευρικός, ώστε το περίφημο τόξο Γκανντίβα γλιστρούσε από τα χέρια του και επειδή φλεγόταν η καρδιά του, αισθανόταν ότι φλεγόταν το δέρμα του. Όλα αυτά οφείλονται σε μια υλική αντίληψη της ζωής.

KEIMENO 30

न च शक्नोम्यवस्थातुं भ्रमतीव च मे मनः।
निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि केशव॥३०॥

να τσα σακνομι αβαστατουμ μπραματιβα τσα με μαναχ
νιμιττανι τσα πασιαμι βιπαριτανι κεσαβα

να: ούτε – *τσα*: επίσης – *σακσομι*: είμαι ικανός – *αβαστατουμ*: να μείνω – *μπραματι*: λησμονώ – *ιβα*: καθώς – *τσα*: και – *με*: εμού – *μαναχ*: ο νους – *νιμιττανι*: αιτίες - *τσα*: επίσης – *πασιαμι*: βλέπω – *βιπαριτανι*: ακριβώς το αντίθετο – *κεσαβα*: ω Κέσαβα (ο Κρίσνα, που σκότωσε τον δαίμονα Κέσι).

Τώρα δεν μπορώ να μείνω άλλο εδώ. Αισθάνομαι χαμένος και ο νους μου στροβιλίζεται. Βλέπω μόνο κακό, ω Κρίσνα, φονέα του δαίμονα Κέσι.

Λόγω της νευρικότητάς του, ο Αρτζούνα δεν ήταν σε θέση να μείνει στο πεδίο της μάχης. Εξαιτίας της αδυναμίας του νου του αισθανόταν χαμένος. Η υπερβολική προσκόλληση σε υλικά πράγματα οδηγεί τον άνθρωπο σε κατάσταση σύγχυσης. *Μπαγιαμ ντβιτιγιαμπινιβεσαταχ*: τέτοιος φόβος και απώλεια διανοητικής ισορροπίας παρουσιάζονται σε πρόσωπα υπερβολικά επηρεασμένα από τις υλικές συνθήκες. Ο Αρτζούνα έβλεπε μόνο δυστυχία στο πεδίο της μάχης. Δεν θα ήταν ευχαριστημένος ακόμα και αν νικούσε τον εχθρό. Η λέξη *νιμιττα* έχει ιδιαίτερη σημασία. Όταν το μόνο που αισθάνεται κάποιος είναι ότι διαψεύδονται οι προσδοκίες του, σκέφτεται «Τι κάνω εδώ;» Όλοι ενδιαφέρονται για τον εαυτό τους και το δικό τους καλό. Κανείς δεν ενδιαφέρεται για τον Υπέρτατο Εαυτό. Ο Αρτζούνα θα έπρεπε να αγνοήσει το δικό του συμφέρον, υποτασσόμενος στη θέληση του Κρίσνα, ο οποίος είναι το πραγματικό συμφέρον όλων. Η υποκείμενη σε όρους ψυχή, δηλαδή η ψυχή που είναι δέσμια της ύλης, το λησμονεί αυτό και ως εκ τούτου υποφέρει από υλικούς πόνους. Ο Αρτζούνα πίστευε ότι η νίκη του στη μάχη θα ήταν γι' αυτόν μόνο αιτία οδυρμών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे।
न काङ्क्षे विजयं कृष्ण न च राज्यं सुखानि च॥३१॥

να τσα σρεγιο 'νουπασιαμι χατβα σβα-τζαναμ αχαβε
να κανκσε βιτζαγιαμ κρισνα να τσα ρατζιαμ σουκανι τσα

να: ούτε – *τσα*: επίσης – *σρεγιαχ*: καλό – *ανουπασιαμι*: βλέπω – *χατβα*: σκοτώνοντας - *σβα-τζαναμ*: τους δικούς μου συγγενείς – *αχαβε*: στη μάχη - *να*: ούτε – *κανκσε*: επιθυμώ – *βιτζαγιαμ*: τη νίκη – *κρισνα*: ω Κρίσνα - *να*: ούτε – *τσα*: επίσης – *ρατζιαμ*: το βασίλειο – *σουκανι*: την επακόλουθη ευτυχία - *τσα*: επίσης.

Δεν βλέπω πώς μπορεί να προέλθει οποιοδήποτε καλό από τον φόνο των συγγενών μου στη μάχη και δεν μπορώ, αγαπημένε μου Κρίσνα, να επιθυμήσω ούτε την επακόλουθη νίκη ούτε το βασίλειο ούτε την ευτυχία.

Μη γνωρίζοντας ότι το προσωπικό συμφέρον τους βρίσκεται στον Βίσνου (ή Κρίσνα), οι υποκείμενες σε όρους ψυχές έλκονται από σωματικές συγγένειες, ελπίζοντας ότι με αυτόν τον τρόπο θα είναι ευτυχισμένες. Ευρισκόμενες σε πλάνη, λησμονούν ότι ο Κρίσνα είναι επίσης η αιτία και της υλικής ευτυχίας. Φαίνεται ότι ο Αρτζούνα έχει ξεχάσει ακόμη και τους ηθικούς κώδικες των *κσατρια*. Λέγεται ότι δύο ειδών άνθρωποι είναι άξιοι να εισχωρήσουν στη σφαίρα του ήλιου, η οποία είναι τόσο ισχυρή και εκθαμβωτική: ο *κσατρια* που πεθαίνει στο πεδίο της μάχης υπό τις προσωπικές διαταγές του Κρίσνα και αυτός που βρίσκεται στο στάδιο της απάρνησης, αφοσιωμένος απόλυτα στην πνευματική γνώση. Ο Αρτζούνα είναι απρόθυμος να σκοτώσει ακόμη και τους εχθρούς του, πολύ δε περισσότερο τους συγγενείς του. Πιστεύει ότι από τον θάνατο των συγγενών του αποκλείεται να προέλθει ευτυχία στη ζωή του και γι' αυτό δεν είναι πρόθυμος να πολεμήσει, ακριβώς όπως κάποιος που δεν αισθάνεται πείνα, δεν έχει καμία διάθεση να μαγειρέψει. Πήρε την απόφαση να πάει στο δάσος και να ζήσει μια ζωή απομόνωσης και απογοήτευσης. Αλλά ως *κσατρια* χρειάζεται ένα βασίλειο για την επιβίωσή του, επειδή οι *κσατρια* δεν μπορούν να έχουν καμία άλλη ασχολία. Ο Αρτζούνα, όμως, δεν έχει κανένα βασίλειο. Η μοναδική ευκαιρία του Αρτζούνα να αποκτήσει ένα βασίλειο είναι να πολεμήσει με τους αδελφούς του και τους εξαδέλφους του και να διεκδικήσει το βασίλειο που κληρονόμησε από τον πατέρα του, πράγμα το οποίο δεν θέλει να κάνει. Θεωρεί, επομένως, κατάλληλο για τον εαυτό του να πάει στο δάσος και να ζήσει μια ζωή απομόνωσης και απογοήτευσης.

ΚΕΙΜΕΝΑ 32-35

किं नो राज्येन गोविन्द किम् भोगैर्जीवितेन वा।
येषामर्थे काङ्क्षितं नो राज्यं भोगाः सुखानि च॥३२॥
त इमेऽवस्थिता युद्धे प्राणांस्त्यक्त्वा धनानि च।

आचार्याः पितरः पुत्रास्तथैव च पितामहाः॥३३॥
मातुलाः श्वशुराः पौत्राः श्यालाः सम्बन्धिनस्तथा।
एतान्न हन्तुमिच्छामि घ्नतोऽपि मधुसूदन॥३४॥
अपि त्रैलोक्यराज्यस्य हेतोः किं नु महीकृते।
निहत्य धार्तराष्ट्रान्नः का प्रीतिः स्याज्जनार्दन॥३५॥

κιμ νο ρατζιενα γκοβιννντα   κιμ μπογκαϊρ τζιβιτενα βα
γιεσαμ αρτε κανκσιταμ νο   ρατζιαμ μπογκαχ σουκανι τσα

τα ιμε ’βαστιτα γιουντε   πραναμς τιακτβα ντανανι τσα
ατσαριαχ πιταραχ πουτρας   ταταϊβα τσα πιταμαχαχ

ματουλαχ σβασουραχ πωτραχ   σιαλαχ σαμμπανντινας τατα
εταν να χαντουμ ιτσαμι   γκνατο ’πι μαντουσουντανα

απι τραϊλοκια-ρατζιασια   χετοχ κιμ νου μαχι-κριτε
νιχατια νταρταραστραν ναχ   κα πριτιχ σιατζ τζαναρντανα

κιμ: τι ωφελεί – *ναχ*: εμάς – *ρατζιενα*: το βασίλειο – *γκοβιννντα*: ω Γκοβίννντα (Κρίσνα) – *κιμ*: τι – *μπογκαϊχ*: απόλαυση – *τζιβιτενα*: να ζούμε – *βα*: είτε – *γιεσαμ*: για ποιους – *αρτε*: για χάρη – *κανκσιταμ*: επιθυμούμε – *ναχ*: από εμάς – *ρατζιαμ*: το βασίλειο – *μπογκαχ*: υλική απόλαυση – *σουκανι*: κάθε ευτυχία – *τσα*: επίσης – *τε*: όλοι τους – *ιμε*: αυτοί – *αβαστιταχ*: ευρισκόμενοι – *γιουντε*: σε αυτό το πεδίο της μάχης – *πραναν*: ζωές – *τιακτβα*: θυσιάζοντας – *ντανανι*: πλούτη - *τσα*: επίσης – *ατσαριαχ*: δάσκαλοι – *πιταραχ*: πατέρες – *πουτραχ*: γιοι – *τατα*: όπως επίσης – *εβα*: βεβαίως - *τσα*: επίσης – *πιταμαχαχ*: παππούδες – *ματουλαχ*: θείοι από την πλευρά της μητέρας – *σβασουραχ*: πεθεροί – *πωτραχ*: εγγονοί – *σιαλαχ*: κουνιάδοι – *σαμμπανντιναχ*: συγγενείς - *τατα*: όπως επίσης – *εταν*: όλους αυτούς – *να*: ποτέ – *χαντουμ*: να σκοτώσω – *ιτσαμι*: εύχομαι – *γκναταχ*: σκοτωμένοι – *απι*: ακόμα και αν – *μαντουσουντανα*: ω Μαντουσούντανα (ο Κρίσνα, που σκότωσε τον δαίμονα Μάντου) - *απι*: ακόμα και αν – *τραϊλοκια*: τους τρεις κόσμους – *ρατζιασια*: το βασίλειο – *χετοχ*: με αντάλλαγμα – *κιμ νου*: πολύ περισσότερο - *μαχι-κριτε*: για χάρη της Γης – *νιχατια*: σκοτώνοντας – *νταρταραστραν*: τους γιους του Ντριταράστρα – *ναχ*: δική μας – *κα*: τι – *πριτιχ*: ευχαρίστηση – *σγιατ*: θα υπάρξει – *τζαναρντανα*: ω Τζανάρντανα (ο Κρίσνα, που συντηρεί όλα τα ζωντανά όντα).

Ω Γκοβίννντα, τι ωφελούν τα βασίλεια, η ευτυχία ή ακόμη και η ίδια η ζωή, όταν όλοι εκείνοι για τους οποίους τα επιθυμούμε βρίσκονται τώρα

παρατεταγμένοι στο πεδίο της μάχης; Ω Μαντουσούντανα, όταν δάσκαλοι, πατέρες, γιοι, παππούδες, θείοι, πεθεροί, εγγονοί, κουνιάδοι και όλοι οι άλλοι συγγενείς είναι έτοιμοι να θυσιάσουν τη ζωή τους και τα πλούτη τους και στέκονται απέναντί μου, γιατί θα έπρεπε να θέλω να τους σκοτώσω, έστω και αν έτσι εγώ επιζήσω; Ω Εσύ που συντηρείς όλα τα ζωντανά όντα, δεν είμαι διατεθειμένος να πολεμήσω μαζί τους ακόμη και με αντάλλαγμα τους τρεις κόσμους και πολύ περισσότερο για χάρη αυτής της Γης.

Ο Αρτζούνα αποκαλεί τον Κύριο «Γκοβίνντα», επειδή ο Κρίσνα προσφέρει ευχαρίστηση στις αγελάδες και τις αισθήσεις. Χρησιμοποιώντας αυτή τη σημαντική λέξη, ο Αρτζούνα δείχνει τι μπορεί να ικανοποιήσει τις αισθήσεις του. Παρόλο που δεν θα πρέπει να ζητάμε από τον Γκοβίνντα να ικανοποιεί τις αισθήσεις μας, αν προσπαθούμε να ικανοποιούμε τις αισθήσεις του Γκοβίνντα, τότε αυτομάτως ικανοποιούνται και οι δικές μας αισθήσεις. Από υλική άποψη, όλοι θέλουν να ικανοποιούν τις αισθήσεις τους και θέλουν τον Θεό να είναι ο προμηθευτής αυτής της ικανοποίησης. Ο Κύριος ικανοποιεί τις αισθήσεις των ζωντανών όντων στον βαθμό που το αξίζουν, αλλά όχι στον βαθμό που ίσως ορέγονται. Όμως αν πάρει κανείς τον αντίθετο δρόμο, και συγκεκριμένα, αν προσπαθεί κανείς να ικανοποιεί τις αισθήσεις του Γκοβίνντα χωρίς να επιθυμεί να ικανοποιεί τις δικές του, τότε με τη χάρη του Κυρίου, του Γκοβίνντα, ικανοποιούνται όλες οι επιθυμίες του ζωντανού όντος. Η βαθιά στοργή του Αρτζούνα για την κοινότητα και τα μέλη της οικογένειας εμφανίζεται εδώ εν μέρει εξαιτίας της φυσικής συμπόνιας του γι’ αυτούς. Δεν είναι, επομένως, έτοιμος να πολεμήσει. Όλοι θέλουν να δείχνουν τα πλούτη τους στους φίλους και τους συγγενείς τους, αλλά ο Αρτζούνα φοβάται ότι όλοι οι φίλοι και συγγενείς του θα σκοτωθούν στο πεδίο της μάχης και ότι δεν θα μπορεί να μοιραστεί τα πλούτη του μαζί τους μετά τη νίκη. Αυτός είναι ένας χαρακτηριστικός υπολογισμός στην υλική ζωή. Ωστόσο, η πνευματική ζωή είναι διαφορετική. Αφού ο αφοσιωμένος υπηρέτης επιθυμεί να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του Κυρίου, μπορεί, αν ο Θεός το επιθυμεί, να δεχθεί κάθε ειδών πλούτη για την υπηρεσία του Κυρίου και αν ο Θεός το επιθυμεί, να μη δεχθεί ούτε δεκάρα. Ο Αρτζούνα δεν ήθελε να σκοτώσει τους συγγενείς του και εάν ήταν απαραίτητο να σκοτωθούν, θα προτιμούσε να τους σκοτώσει ο Ίδιος ο Κρίσνα. Στο σημείο αυτό δεν εγνώριζε ότι ο Κρίσνα τους είχε ήδη σκοτώσει πριν ακόμη έλθουν στο πεδίο της μάχης και ότι ο ίδιος επρόκειτο να είναι απλώς όργανο του Κρίσνα. Το γεγονός αυτό αποκαλύπτεται σε επόμενα κεφάλαια. Ως αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου από τη φύση του, ο Αρτζούνα δεν επιθυμούσε να ανταποδώσει το κακό των αχρείων αδελφών και εξαδέλφων του, ήταν όμως

θέλημα Κυρίου να σκοτωθούν όλοι τους. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου δεν εκδικείται όσους αδικοπραγούν, αλλά ο Κύριος δεν ανέχεται κανένα κακό από κακόβουλα πρόσωπα στον αφοσιωμένο υπηρέτη Του. Ο Κύριος μπορεί να συγχωρήσει κάποιον που έχει κάνει κάτι σε Εκείνον, αλλά δεν συγχωρεί κανέναν που έχει βλάψει τον αφοσιωμένο υπηρέτη Του. Γι' αυτό ο Κύριος ήταν αποφασισμένος να σκοτώσει τους αχρείους, παρόλο που ο Αρτζούνα ήθελε να τους συγχωρήσει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 36

पापमेवाश्रयेदस्मान्हत्वैतानाततायिनः।
तस्मान्नार्हा वयं हन्तुं धार्तराष्ट्रान्स्वबान्धवान्।
स्वजनं हि कथं हत्वा सुखिनः स्याम माधव॥३६॥

παπαμ εβασραγιεντ ασμαν χατβαϊταν αταταγιναχ
τασμαν ναρχα βαγιαμ χαντουμ νταρταραστραν σα- μπαννταβαν
σβα-τζαναμ χι καταμ χατβα σουκιναχ σιαμα μανταβα

παπαμ: η ανηθικότητα – *εβα*: βεβαίως – *ασραγιετ*: θα κυριεύσει – *ασμαν*: εμάς – *χατβα*: αν σκοτώσουμε – *εταν*: όλους αυτούς – *αταταγιναχ*: τους επιτιθέμενους – *τασματ*: λοιπόν – *να*: ποτέ δεν – *αρχαχ*: αρμόζει – *βαγιαμ*: σε εμάς – *χαντουμ*: να σκοτώσουμε – *νταρταραστραν*: τους γιους του Ντριταράστρα – *σβα- μπαννταβαν*: μαζί με τους φίλους - *σβα-τζαναμ* : τους συγγενείς – *χι*: ασφαλώς – *καταμ*: πώς - *χατβα*: αν σκοτώσουμε – *σουκιναχ*: ευτυχισμένοι – *σιαμα*: θα γίνουμε – *μανταβα*: ω Μάνταβα (ο Κρίσνα, σύζυγος της θεάς της τύχης).

Η αμαρτία θα μας καταβάλει αν σκοτώσουμε αυτούς τους επιδρομείς. Δεν μας αρμόζει, λοιπόν, να σκοτώσουμε τους γιους του Ντριταράστρα και τους φίλους μας. Τι θα κερδίσουμε, ω Μάνταβα, και πώς θα μπορέσουμε να είμαστε ευτυχισμένοι αν σκοτώσουμε τους συγγενείς μας;

Σύμφωνα με τις βεδικές εντολές, υπάρχουν έξι ειδών επιδρομείς: 1) όσοι δηλητηριάζουν, 2) οι εμπρηστές σπιτιών, 3) οι επιτιθέμενοι με θανατηφόρα όπλα, 4) όσοι λαφυραγωγούν, 5) όσοι σφετερίζονται ξένη γη και 6) οι απαγωγείς μιας συζύγου. Τέτοιου είδους απρόκλητα επιτιθέμενοι πρέπει να θανατώνονται στη στιγμή, η δε θανάτωσή τους δεν συνιστά αμαρτία. Η θανάτωση των επιδρομέων αρμόζει απολύτως σε συνηθισμένους ανθρώπους, αλλά ο Αρτζούνα δεν ήταν συνηθισμένος άνθρωπος. Είχε χαρακτήρα αγίου

και γι’ αυτό ήθελε να τους αντιμετωπίσει με αγιοσύνη. Ωστόσο, αυτού του είδους η αγιοσύνη δεν είναι για τους *κσατρια*. Μολονότι ένας υπεύθυνος κυβερνήτης ενός κράτους οφείλει να είναι άγιος, δεν θα πρέπει να είναι δειλός. Για παράδειγμα, ο Κύριος Ράμα ήταν τόσο άγιος ώστε οι άνθρωποι είχαν σφοδρή επιθυμία να ζήσουν στο βασίλειό Του (το *Ραμα-ρατζια*), όμως ο Κύριος Ράμα δεν έδειξε ποτέ δειλία. Ο Ράβανα είχε επιδράμει εναντίον του Ράμα απάγοντας τη σύζυγό Του, τη Σίτα, αλλά ο Κύριος Ράμα του έδωσε αρκετά μαθήματα, χωρίς προηγούμενο στην παγκόσμια ιστορία. Ωστόσο, στην περίπτωση του Αρτζούνα θα πρέπει να λάβει κανείς υπόψη του το ιδιαίτερο είδος των επιδρομέων, ότι δηλαδή αυτοί ήταν ο ίδιος του ο παππούς, ο δάσκαλός του, οι φίλοι του, οι γιοι του, οι εγγονοί του, κλπ. Εξαιτίας τους, ο Αρτζούνα σκέφτηκε ότι δεν θα έπρεπε να πάρει τα βίαια μέτρα που είναι απαραίτητα εναντίον συνηθισμένων επιδρομέων. Εκτός αυτού, στα άγια πρόσωπα συνιστάται να συγχωρούν. Οι εντολές αυτές για τα άγια πρόσωπα είναι σημαντικότερες από οποιαδήποτε πολιτική κατάσταση ανάγκης. Ο Αρτζούνα σκέφτηκε ότι αντί να σκοτώσει τους ίδιους τους συγγενείς του για πολιτικούς λόγους, θα ήταν προτιμότερο να τους συγχωρήσει για χάρη της θρησκείας και της αγιοσύνης. Δεν θεώρησε, λοιπόν, τον θάνατο των συγγενών του επωφελή, μόνο και μόνο επειδή θα του απέφερε πρόσκαιρη σωματική ευτυχία. Σε τελευταία ανάλυση, τα βασίλεια και οι απολαύσεις που προσφέρουν δεν είναι πράγματα μόνιμα· επομένως, γιατί θα έπρεπε να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή του και την αιώνια σωτηρία του σκοτώνοντας τους ίδιους τους συγγενείς του; Ως προς αυτό, έχει ιδιαίτερη σημασία η προσφώνηση του Κρίσνα από τον Αρτζούνα ως «Μάνταβα», δηλαδή σύζυγο της θεάς της τύχης. Ο Αρτζούνα ήθελε να επισημάνει στον Κρίσνα ότι ως σύζυγος της θεάς της τύχης, δεν θα έπρεπε να τον παρακινεί να κάνει κάτι το οποίο θα έφερνε τελικώς κακοτυχία. Ωστόσο, ο Κρίσνα δεν φέρνει ποτέ κακοτυχία σε κανέναν και πολύ περισσότερο στους αφοσιωμένους υπηρέτες Του.

ΚΕΙΜΕΝΑ 37-38

यद्यप्येते न पश्यन्ति लोभोपहतचेतसः।
कुलक्षयकृतं दोषं मित्रद्रोहे च पातकम्॥३८॥
कथं न ज्ञेयमस्माभिः पापादस्मान्निवर्तितुम्।
कुलक्षयकृतं दोषं प्रपश्यद्भिर्जनार्दन॥३९॥

γιαντι απι ετε να πασιαντι λομποπαχατα-τσετασαχ
κουλα-κσαγια-κριταμ ντοσαμ μιτρα-ντροχε τσα πατακαμ

καταμ να γκιεγιαμ ασμαμπιχ   παπαντ ασμαν νιβαρτιτουμ
κουλα-κσαγια-κριταμ ντοσαμ   πραπασιαντμπιρ τζαναρντανα

γιαντι: εάν – *απι*: σίγουρα – *ετε*: αυτοί – *να*: δεν – *πασιαντι*: βλέπουν – *λομπα*: από την απληστία – *ουπαχατα*: κυριευμένοι – *τσετασαχ*: η καρδιά τους - *κουλα-κσαγια*: να σκοτώσουν την οικογένεια – *κριταμ*: να έχει γίνει – *ντοσαμ*: λάθος - *μιτρα-ντροχε*: να ερίζουν με φίλους – *τσα*: επίσης – *παταkαμ*: την αμαρτία – *καταμ*: γιατί – *να*: να μην – *γκιεγιαμ*: το γνωρίζουμε – *ασμαμπιχ*: εμείς – *παπατ*: από την αμαρτία – *ασματ*: αυτή – *νιβαρτιτουμ*: να σταματήσουμε - *κουλα-κσαγια*: την καταστροφή της δυναστείας – *κριταμ*: να έχει γίνει – *ντοσαμ*: το έγκλημα – *πραπασιαντμπιχ*: από αυτούς που μπορούν να δουν – *τζαναρντανα*: ω Τζανάρντανα (Κρίσνα).

Ω Τζανάρντανα, παρόλο που αυτοί οι άνθρωποι, με την καρδιά τους κυριευμένη από απληστία, δεν βλέπουν κανένα λάθος στον σκοτωμό μιας οικογένειας ή στη διαμάχη με φίλους, γιατί θα πρέπει εμείς που βλέπουμε την αμαρτία να διαπράξουμε αυτό το έγκλημα;

Ενας *κσατρια* δεν μπορεί να αρνηθεί να πολεμήσει ή να πάρει μέρος σε τυχερό παιχνίδι αν προκληθεί από αντίπαλο. Υπό το πρίσμα αυτής της υποχρέωσης, ο Αρτζούνα δεν μπορούσε να αρνηθεί να πολεμήσει, επειδή είχε προκληθεί από την πλευρά του Ντουριόντανα. Σε σχέση με αυτό, ο Αρτζούνα θεωρούσε ότι η άλλη πλευρά ίσως είχε τυφλωθεί ως προς τα αποτελέσματα μιας τέτοιας πρόκλησης. Ο Αρτζούνα, όμως, μπορούσε να δει τις φρικτές συνέπειες και δεν ήθελε να δεχθεί την πρόκληση. Πράγματι, η υποχρέωση είναι δεσμευτική όταν το αποτέλεσμα είναι καλό, αλλά εάν αυτό δεν ισχύει, τότε δεν υπάρχει καμία δέσμευση. Αφού ζύγισε όλα τα υπέρ και τα κατά, ο Αρτζούνα αποφάσισε να μην πολεμήσει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 39

कुलक्षये प्रणश्यन्ति कुलधर्माः सनातनाः।
धर्मे नष्टे कुलं कृत्स्नमधर्मोऽभिभवत्युत॥४०॥

κουλα-κσαγιε πραναsιαντι   κουλα-νταρμαχ σαναταναχ
νταρμε ναστε κουλαμ κριτσναμ   ανταρμο ’μπιμπαβατι ουτα

κουλα-κσαγιε: καταστρέφοντας την οικογένεια – *πρανασιαντι*: συντρίβονται - *κουλα-νταρμαχ*: οι οικογενειακές παραδόσεις – *σαναταναχ*: οι αιώνιες –

νταρμε: η θρησκεία – *ναστε*: καταστρέφεται – *κουλαμ*: η οικογένεια – *κριτσναμ*: ολόκληρη – *ανταρμαχ*: η αθρησκεία – *αμπιμπαβατι*: μεταμορφώνεται – *ουτα*: λέγεται.

Με την καταστροφή της δυναστείας, οι αιώνιες οικογενειακές παραδόσεις συντρίβονται και έτσι η υπόλοιπη οικογένεια παρασύρεται σε άθρησκες πρακτικές.

Στον θεσμό του *βαρνασραμα* υπάρχουν πολλές παραδοσιακές θρησκευτικές αρχές για να βοηθήσουν τα μέλη της οικογένειας να αναπτυχθούν σωστά και να αποκτήσουν πνευματικές αξίες. Τα μεγαλύτερα μέλη της οικογένειας είναι υπεύθυνα γι' αυτές τις εξαγνιστικές διαδικασίες, από τη γέννηση έως τον θάνατο. Αλλά με τον θάνατο των μεγαλύτερων μελών, αυτές οι παραδόσεις εξαγνισμού μπορεί να σταματήσουν και τα εναπομείναντα νεότερα μέλη της οικογένειας μπορεί να αποκτήσουν άθρησκες συνήθειες και έτσι να χάσουν την ευκαιρία πνευματικής σωτηρίας. Επομένως, τα μεγαλύτερα μέλη της οικογένειας δεν θα πρέπει να θανατώνονται για κανέναν λόγο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 40

अधर्माभिभवात्कृष्ण प्रदुष्यन्ति कुलस्त्रियः।
स्त्रीषु दुष्टासु वार्ष्णेय जायते वर्णसङ्करः॥४१॥

ανταρμαμπιμπαβατ κρισνα πραντουσιαντι κουλα-στριγιαχ
στρισου ντουστασου βαρσνεγια τζαγιατε βαρνα-σανκαραχ

ανταρμα: η αθρησκεία – *αμπιμπαβατ*: έχοντας κυριαρχήσει – *κρισνα*: ω Κρίσνα – *πραντουσιαντι*: μολύνονται - *κουλα-στριγιαχ*: οι γυναίκες της οικογένειας – *στρισου*: των γυναικών – *ντουστασου*: όντας τόσο μολυσμένες – *βαρσνεγια*: ω απόγονε του Βρίσνι – *τζαγιατε:* γεννιούνται - *βαρνα-σανκαραχ*: ανεπιθύμητοι απόγονοι.

Όταν η αθρησκεία κυριαρχεί στην οικογένεια, ω Κρίσνα, οι γυναίκες της οικογένειας διαφθείρονται και από τον ξεπεσμό τους, ω απόγονε του Βρίσνι, προέρχονται ανεπιθύμητα παιδιά.

Ο καλός πληθυσμός της ανθρώπινης κοινωνίας είναι η βασική προϋπόθεση για ειρήνη, ευημερία και πνευματική πρόοδο. Οι αρχές της θρησκείας του *βαρνασραμα* ήταν ρυθμισμένες έτσι ώστε ο καλός πληθυσμός να επικρατεί

στην κοινωνία για τη γενικότερη πνευματική πρόοδο της κοινότητας. Ένας τέτοιος πληθυσμός εξαρτάται από την αγνότητα και την εντιμότητα των γυναικών. Όπως τα παιδιά είναι πολύ επιρρεπή στο να παρασυρθούν, έτσι και οι γυναίκες είναι πολύ επιρρεπείς στο να ξεπέσουν. Επομένως, και τα παιδιά και οι γυναίκες χρειάζονται προστασία από τα μεγαλύτερα μέλη της οικογένειας. Αν ασχολούνται με διάφορες θρησκευτικές πρακτικές, οι γυναίκες δεν θα οδηγηθούν στη μοιχεία. Σύμφωνα με τον Τσανάκια Πάνντιτ, οι γυναίκες γενικώς δεν είναι πολύ ευφυείς και συνεπώς δεν είναι άξιες εμπιστοσύνης. Έτσι λοιπόν οι διάφορες οικογενειακές θρησκευτικές παραδόσεις θα πρέπει να τις κρατούν πάντα απασχολημένες και με αυτόν τον τρόπο η αγνότητα και η αφοσίωσή τους θα γεννούν καλό πληθυσμό, ικανό να συμμετέχει στο σύστημα *βαρνασραμα*. Αν το *βαρνασραμα-νταρμα* αποτύχει, τότε φυσικά οι γυναίκες είναι ελεύθερες να δρουν και να αναμειγνύονται με τους άνδρες και έτσι παραδίδονται στη μοιχεία, με τον κίνδυνο ανεπιθύμητου πληθυσμού. Ανεύθυνοι άνδρες προκαλούν τη μοιχεία και έτσι ανεπιθύμητα παιδιά πλημμυρίζουν το ανθρώπινο γένος, με τον κίνδυνο πολέμων και λοιμών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 41

सङ्करो नरकायैव कुलघ्नानां कुलस्य च।
पतन्ति पितरो ह्येषां लुप्तपिण्डोदकक्रियाः॥४२॥

σανκαρο ναρακαγιαϊβα   κουλα-γκναναμ κουλασια τσα
παταντι πιταρο χι εσαμ   λουπτα-πιννтοντακα-κριγιαχ

σανκαραχ: τέτοια ανεπιθύμητα παιδιά – *ναρακαγια*: για κολασμένη ζωή – *εβα*: βεβαίως - *κουλα-γκναναμ*: για εκείνους που δολοφονούν την οικογένεια – *κουλασια*: για την οικογένεια – *τσα*: επίσης – *παταντι*: ξεπέφτουν – *πιταραχ*: οι πρόγονοι – *χι*: ασφαλώς – *εσαμ*: αυτών – *λουπτα*: έχουν σταματήσει – *πιννтα*: οι προσφορές – *ουντακα*: νερού – *κριγιαχ*: οι τελετές.

Όταν υπάρχει αύξηση του ανεπιθύμητου πληθυσμού, δημιουργείται μια κολασμένη κατάσταση για την οικογένεια, αλλά και για εκείνους που καταστρέφουν τις οικογενειακές παραδόσεις. Σε τέτοιες εξαχρειωμένες οικογένειες σταματούν οι προσφορές τροφής και νερού στους προγόνους.

Σύμφωνα με τους κανόνες και τις ρυθμίσεις που διέπουν τις πράξεις οι οποίες αποβλέπουν στην απόλαυση, υπάρχει ανάγκη για περιοδική προσφορά

τροφής και νερού στους προγόνους της οικογένειας. Η προσφορά αυτή γίνεται μέσω της λατρείας του Βίσνου, επειδή η βρώση των υπολειμμάτων των τροφών που έχουν προσφερθεί στον Βίσνου μπορεί να σώσει κάποιον από κάθε είδους αμαρτία. Κάποιες φορές οι πρόγονοι μπορεί να υποφέρουν από τις αντιδράσεις στις διάφορες αμαρτίες τους και κάποιες φορές ορισμένοι από αυτούς δεν μπορούν να αποκτήσουν ούτε καν ένα χονδροειδές υλικό σώμα και υποχρεώνονται να παραμένουν σε μη αισθητά σώματα ως φαντάσματα. Όταν λοιπόν οι απόγονοι προσφέρουν στους προγόνους υπολείμματα *πρασαντα*, δηλαδή τροφής που έχει προσφερθεί στον Βίσνου, οι πρόγονοι απελευθερώνονται από την κατάσταση των φαντασμάτων ή από άλλες άθλιες καταστάσεις. Αυτή η βοήθεια που προσφέρεται στους προγόνους είναι οικογενειακή παράδοση και όσοι δεν ζουν μια ζωή αφοσιωμένη στον Θεό οφείλουν να κάνουν αυτές τις τελετές. Αντιθέτως, όσοι ζουν μια ζωή αφοσίωσης δεν χρειάζεται να κάνουν αυτά τα πράγματα, επειδή με την προσφορά υπηρεσίας αφοσίωσης στον Θεό μπορεί κανείς να σώσει εκατοντάδες και χιλιάδες προγόνους από κάθε είδους δυστυχία. Αναφέρεται στην *Μπαγκαβαταμ*:

ντεβαρσι-μπουταπτα-νριναμ πιτριναμ
να κινκαρο ναγιαμ ρνι τσα ρατζαν
σαρβατμανα γιαχ σαραναμ σαρανιαμ
γκατο μουκουννταμ παριχριτια καρταμ

«Όποιος έχει βρει καταφύγιο στα λωτοειδή πόδια του Μουκούννντα, του ελευθερωτή, εγκαταλείποντας κάθε άλλη υποχρέωση, και ακολουθεί αυτόν τον δρόμο με κάθε ειλικρίνεια, δεν έχει ούτε καθήκοντα ούτε υποχρεώσεις απέναντι στους ημίθεους, τους σοφούς, τα άλλα ζωντανά όντα, τα μέλη της οικογένειας, το ανθρώπινο γένος ή τους προγόνους». (*Μπαγκ*. 11.5.41). Αυτές οι υποχρεώσεις εκπληρώνονται αυτομάτως με την προσφορά υπηρεσίας αφοσίωσης στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 42

दोषैरेतैः कुलघ्नानां वर्णसङ्करकारकैः।
उत्साद्यन्ते जातिधर्माः कुलधर्माश्च शाश्वताः॥४३॥

ντοσαϊρ εταϊχ κουλα-γκναναμ βαρνα-σανκαρα-καρακαϊχ
ουτσαντιαντε τζατι-νταρμαχ κουλα-νταρμας τσα σασβαταχ

ντοσαϊχ: από τέτοια λάθη – *εταϊχ*: όλων αυτών - *κουλα-γκναναμ*: των καταστροφέων της οικογένειας - *βαρνα-σανκαρα*: ανεπιθύμητα παιδιά – *καρακαϊχ*: που είναι αιτίες – *ουτσαντιαντε*: καταστρέφονται - *τζατι-νταρμαχ*: τα κοινωνικά έργα - *κουλα-νταρμαχ*: οι οικογενειακές παραδόσεις – *τσα*: επίσης – *σασβαταχ*: οι αιώνιες.

Οι αποτρόπαιες πράξεις όσων καταστρέφουν τις οικογενειακές παραδόσεις ρημάζουν κάθε κοινωνικό έργο και κάθε δραστηριότητα οικογενειακής πρόνοιας.

Οι τέσσερεις τάξεις της ανθρώπινης κοινωνίας, σε συνδυασμό με δραστηριότητες οικογενειακής πρόνοιας όπως ορίζονται από τον θεσμό του *σανατανα-νταρμα* ή *βαρνασραμα-νταρμα*, είναι σχεδιασμένες για να επιτρέψουν στον άνθρωπο να επιτύχει την ύψιστη σωτηρία. Επομένως, η διακοπή της παράδοσης του *σανατανα-νταρμα* από ανεύθυνους ηγέτες επιφέρει χάος στη κοινωνία και στη συνέχεια οι άνθρωποι λησμονούν τον σκοπό της ζωής, τον Βίσνου. Τέτοιοι ηγέτες είναι τυφλοί και όσοι ακολουθούν τέτοιους ηγέτες θα οδηγηθούν με βεβαιότητα στο χάος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 43

उत्सन्नकुलधर्माणां मनुष्याणां जनार्दन।
नरके नियतं वासो भवतीत्यनुशुश्रुम्॥४४॥

ουτσαννα-κουλα-νταρμαναμ   μανουσιαναμ τζαναρντανα
ναρακε νιγιαταμ βασο   μπαβατιτι ανουσουσρουμα

ουτσαννα-κουλα-νταρμαναμ: όσων έχουν καταστρέψει τις οικογενειακές παραδόσεις – *μανουσιαναμ*: τέτοιων ανθρώπων – *τζαναρντανα*: ω Τζανάρντανα (Κρίσνα) – *ναρακε*: στην κόλαση – *νιγιαταμ*: πάντα – *βασαχ*: κατοικία – *μπαβατι*: γίνεται – *ιτι*: έτσι – *ανουσουσρουμα*: έχω ακούσει μέσω μαθητικής διαδοχής.

Ω Κρίσνα, Εσύ που συντηρείς όλους τους ανθρώπους, έχω ακούσει μέσω μαθητικής διαδοχής πως όσοι καταστρέφουν τις οικογενειακές παραδόσεις κατοικούν για πάντα στην κόλαση.

Ο Αρτζούνα βασίζει το επιχείρημά του όχι στην προσωπική του πείρα, αλλά σε όσα έχει ακούσει από τις αυθεντίες. Αυτός είναι ο τρόπος για την απόκτηση

αληθινής γνώσης. Δεν είναι δυνατό να φτάσουμε στο σημείο της πραγματικής γνώσης δίχως τη βοήθεια του κατάλληλου προσώπου, το οποίο βρίσκεται ήδη εδραιωμένο σε αυτή τη γνώση. Στον θεσμό του *βαρνασραμα* υπάρχει μία διαδικασία δια της οποίας υποβάλλεται κανείς σε πλύση του σώματος πριν από τον θάνατο για τις αμαρτωλές πράξεις του. Όποιος κάνει συνεχώς αμαρτίες πρέπει να αξιοποιήσει αυτή τη διαδικασία της πλύσης του σώματος που ονομάζεται *πραγιαστσιττα*. Αν το αμελήσει, θα μεταφερθεί σίγουρα στους κολασμένους πλανήτες για να ζήσει αξιολύπητες ζωές ως αποτέλεσμα των αμαρτιών του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 44

अहो बत महत्पापं कर्तुं व्यवसिता वयम्।
यद्राज्यसुखलोभेन हन्तुं स्वजनमुद्यताः॥४५॥

αχο μπατα μαχατ παπαμ   καρτουμ βιαβασιτα βαγιαμ
γιαντ ρατζια-σουκα-λομπενα   χαντουμ σβα-τζαναμ ουντιαταχ

αχαχ: αλίμονο – *μπατα*: πόσο παράξενο – *μαχατ*: πολύ μεγάλες – *παπαμ*: αμαρτίες – *καρτουμ*: να διαπράξουμε – *βιαβασιταχ*: έχουμε αποφασίσει – *βαγιαμ*: εμείς – *γιατ*: έτσι ώστε – *ρατζια-σουκα-λομπενα*: οδηγημένοι από απληστία για βασιλική ευτυχία – *χαντουμ*: να σκοτώσουμε - *σβα-τζαναμ*: τους συγγενείς – *ουντιαταχ*: επιδιώκοντας.

Αλίμονο, πόσο παράξενο είναι ότι προετοιμαζόμαστε να διαπράξουμε τόσο μεγάλες αμαρτίες, οδηγημένοι από την επιθυμία να απολαύσουμε βασιλική ευτυχία.

Ωθούμενος από εγωιστικά κίνητρα, μπορεί κανείς να έχει τη διάθεση να διαπράξει τόσο μεγάλες αμαρτίες όσο ο φόνος του ίδιου του αδελφού του, του πατέρα του ή της μητέρας του. Υπάρχουν πολλές τέτοιες περιπτώσεις στην παγκόσμια ιστορία. Αλλά ο Αρτζούνα, όντας άγιος αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, έχει πάντοτε επίγνωση των ηθικών αρχών και γι’ αυτό φροντίζει να αποφεύγει τέτοιες πράξεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 45

यदि मामप्रतीकारमशस्त्रं शस्त्रपाणयः।
धार्तराष्ट्रा रणे हन्युस्तन्मे क्षेमतरं भवेत्॥४६॥

γιαντι μαμ απρατικαραμ   ασαστραμ σαστρα-παναγιαχ
νταρταραστρα ρανε χανιους   ταν με κσεματαραμ μπαβετ

γιαντι: ακόμα και αν – *μαμ*: εμένα – *απρατικαραμ*: χωρίς αντίσταση – *ασαστραμ*: χωρίς πλήρη οπλισμό - *σαστρα-παναγιαχ*: με τα όπλα στα χέρια – *νταρταραστρα*: οι γιοι του Ντριταράστρα – *ρανε*: στο πεδίο της μάχης – *χανιουχ*: μπορεί να σκοτώσουν – *τατ*: εκείνο – *με*: για μένα – *κσεματαραμ*: καλύτερα – *μπαβετ*: θα ήταν.

Θα ήταν καλύτερα για μένα αν οι γιοι του Ντριταράστρα με σκότωναν άοπλο και χωρίς να προβάλω αντίσταση, παρά να πολεμήσω μαζί τους.

Είναι το έθιμο σύμφωνα με τις πολεμικές αρχές των *κσατρια* να μην επιτίθενται σε εχθρό ο οποίος είναι άοπλος και απρόθυμος να πολεμήσει. Ο Αρτζούνα, εντούτοις, αποφάσισε να μην πολεμήσει, ακόμη και αν ο εχθρός τού επιτεθεί σε μια τόσο ανεξήγητη κατάσταση. Δεν αναλογιζόταν πόσο αποφασισμένη να πολεμήσει ήταν η άλλη πλευρά. Όλα αυτά τα σημάδια οφείλονται στην ευσπλαχνία, που προέρχεται από το γεγονός ότι ο Αρτζούνα ήταν μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 46

सञ्जय उवाच
एवमुक्त्वार्जुनः सङ्‍ख्ये रथोपस्थ उपाविशत्।
विसृज्य सशरं चापं शोकसंविग्नमानसः॥४७॥

σαντζαγια ουβατσα
εβαμ ουκτβαρτζουναχ σανκιε   ρατοπαστα ουπαβισατ
βισριτζια σα-σαραμ τσαπαμ   σοκα-σαμβιγκνα-μανασαχ

σαντζαγια: ο Σαντζάγια – *ουβατσα*: είπε – *εβαμ*: έτσι – *ουκτβα*: λέγοντας – *αρτζουναχ*: ο Αρτζούνα – *σανκιε*: στο πεδίο της μάχης – *ρατα*: το άρμα – *ουπασταχ*: ευρισκόμενος – *ουπαβισατ*: ξανακάθισε – *βισριτζια*: βάζοντας στην άκρη - *σα-σαραμ*: μαζί με τα βέλη – *τσαπαμ*: το τόξο – *σοκα*: θρηνώντας – *σαμβιγκνα*: συντετριμμένος – *μανασαχ*: μέσα στον νου του.

Είπε ο Σαντζάγια: Εχοντας μιλήσει έτσι στο πεδίο της μάχης, ο Αρτζούνα πέταξε στην άκρη το τόξο και τα βέλη του και κάθισε κάτω στο άρμα του, με τον νου του συντετριμμένο από τη θλίψη.

Όσο παρατηρούσε την κατάσταση του εχθρού ο Αρτζούνα στεκόταν όρθιος στο άρμα, αλλά τώρα ήταν τόσο θλιμμένος, ώστε κάθισε ξανά κάτω, βάζοντας στην άκρη το τόξο και τα βέλη του. Ένα τόσο καλό και ευσπλαχνικό πρόσωπο στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου είναι άξιο να δεχθεί την αυτογνωσία, τη γνώση του εαυτού.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Πρώτο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Συνοψίζοντας τα περιεχόμενα της Μπαγκαβάντ-γκίτα

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

सञ्जय उवाच
तं तथा क्रिपयाविष्टमश्रुपूर्णाकुलेक्षणम्।
विषीदन्तमिदं वाक्यमुवाच मधुसूदनः॥१॥

σαντζαγια ουβατσα
ταμ τατα κριπαγιαβισταμ ασρου-πουρνακουλεκσαναμ
βισινταντAμ ινταμ βακιαμ ουβατσα μαντουσουνταναχ

σαντζαγια ουβατσα: είπε ο Σαντζάγια – *ταμ*: σε αυτόν (τον Αρτζούνα) – *τατα*: έτσι – *κριπαγια*: από συμπόνια – *αβισταμ*: κυριευμένος - *ασρου-πουρνα*: γεμάτος δάκρυα – *ακουλα*: θλιμμένος – *ικσαναμ*: μάτια – *βισινταντAμ*: θρηνώντας – *ινταμ*: αυτά – *βακιαμ*: τα λόγια – *ουβατσα*: είπε – *μαντουσουνταναχ*: ο Κρίσνα, ο φονιάς του Μάντου.

Είπε ο Σαντζάγια: Βλέποντας τον Αρτζούνα κυριευμένο από συμπόνια, περίλυπο, με τα μάτια του γεμάτα δάκρυα, ο Μαντουσούντανα, ο Κρίσνα, είπε τα ακόλουθα λόγια.

Υλική συμπόνια, θρήνος και δάκρυα είναι όλα σημάδια άγνοιας του αληθινού εαυτού. Η συμπόνια για την αιώνια ψυχή είναι αυτοσυνειδητοποίηση. Η λέξη *μαντουσουντανα* σε αυτό το εδάφιο έχει ιδιαίτερη σημασία. Ο Κύριος Κρίσνα σκότωσε τον δαίμονα Μάντου και τώρα ο Αρτζούνα ήθελε να σκοτώσει ο Κρίσνα τον δαίμονα της παρανόησης που τον είχε κυριεύσει κατά την εκτέλεση του καθήκοντός του. Κανείς δεν γνωρίζει πού θα πρέπει να ισχύει η συμπόνια. Συμπόνια για το ένδυμα ενός ανθρώπου που πνίγεται είναι χωρίς νόημα. Κάποιος που έχει πέσει στον ωκεανό της άγνοιας δεν μπορεί να σωθεί αν σωθεί απλώς το εξωτερικό του ένδυμα, το χονδροειδές υλικό σώμα. Όποιος δεν το γνωρίζει αυτό και θρηνεί για το εξωτερικό ένδυμα λέγεται *σουντρα*, δηλαδή κάποιος που θρηνεί άσκοπα. Ο Αρτζούνα ήταν *κσατρια* και αυτή η συμπεριφορά δεν ήταν η αναμενόμενη. Ωστόσο, ο Κύριος Κρίσνα μπορεί να διαλύσει τους θρήνους των αδαών και γι' αυτόν τον λόγο τραγούδησε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Αυτό το κεφάλαιο μας διδάσκει την αυτοσυνειδητοποίηση δια της αναλυτικής εξέτασης του υλικού σώματος και της πνευματικής ψυχής, όπως εξηγείται από την υπέρτατη αυθεντία, τον Κύριο Σρι Κρίσνα. Η συνειδητοποίηση αυτή γίνεται εφικτή όταν κάποιος εργάζεται χωρίς να αποβλέπει στην απόλαυση και είναι σταθεροποιημένος στην αντίληψη του αληθινού εαυτού.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

श्रीभगवानुवाच
कुतस्त्वा कश्मलमिदं विषमे समुपस्थितम्।
अनार्यजुष्टमस्वर्ग्यमकीर्तिकरमर्जुन॥२॥

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
κουτας τβα κασμαλαμ ινταμ βισαμε σαμουπαστιταμ
αναρια-τζουσταμ ασβαργκιαμ ακιρτι- καραμ αρτζουνα

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είπε – *κουταχ*: πώς – *τβα*: σε εσένα – *κασμαλαμ*: η ακαθαρσία – *ινταμ*: αυτός ο θρήνος – *βισαμε*: αυτήν την ώρα της κρίσης – *σαμουπαστιταμ*: έφτασε – *αναρια*: πρόσωπα που δεν γνωρίζουν την αξία της ζωής – *τζουσταμ*: ακολουθούν – *ασβαργκιαμ*: εκείνο το οποίο δεν οδηγεί στους ανώτερους πλανήτες – *ακιρτι*: ατίμωσης – *καραμ*: αιτία – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα.

Είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο (ο Μπαγκαβάν): Αγαπημένε Μου Αρτζούνα, πώς σε κυρίευσαν αυτές οι ακάθαρτες σκέψεις; Δεν ταιριάζουν καθόλου

σε κάποιον που γνωρίζει τις αξίες της ζωής. Δεν οδηγούν στους ανώτερους πλανήτες αλλά στην ατίμωση.

Ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Γι’ αυτό ο Κρίσνα σε ολόκληρη την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αναφέρεται ως Μπαγκαβάν. Ο Μπαγκαβάν είναι η έσχατη κατάληξη στην Απόλυτη Αλήθεια. Η Απόλυτη Αλήθεια συνειδητοποιείται σε τρία στάδια κατανόησης, και συγκεκριμένα, στο στάδιο του *μπραμαν*, δηλαδή του απρόσωπου πνεύματος που διαπερνά τα πάντα, στο στάδιο της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα), δηλαδή της εντοπισμένης άποψης του Υπερτάτου μέσα στην καρδιά όλων των ζωντανών όντων, και στο στάδιο του Μπαγκαβάν, δηλαδή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κυρίου Κρίσνα. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αυτή η αντίληψη της Απόλυτης Αλήθειας εξηγείται ως εξής:

βαντάντι τατ ταττβα-βιντας ταττβαμ γιατζ γκιαναμ αντβαγιαμ
μπραμετι παραματμετι μπαγκαβαν ιτι σαμπντιατε

«Η Απόλυτη Αλήθεια συνειδητοποιείται σε τρία στάδια κατανόησης και όλα τους είναι ταυτόσημα. Τα στάδια αυτά της Απόλυτης Αλήθειας ορίζονται ως *μπραμαν*, Παραμάτμα και Μπαγκαβάν». (*Μπαγκ.* 1.2.11). Αυτές οι τρεις όψεις της Θεότητας μπορούν να εξηγηθούν με το παράδειγμα του ήλιου, ο οποίος έχει επίσης τρεις διαφορετικές όψεις, και συγκεκριμένα, το ηλιακό φως, την επιφάνεια του ήλιου και τον ίδιο τον πλανήτη ήλιο. Όποιος μελετάει μόνο το ηλιακό φως είναι ο αρχάριος σπουδαστής. Αυτός που κατανοεί την επιφάνεια του ήλιου είναι περισσότερο προχωρημένος. Και όποιος μπορεί να εισχωρήσει στον πλανήτη ήλιο είναι ο ανώτερος. Οι συνηθισμένοι σπουδαστές, οι οποίοι είναι ικανοποιημένοι μόνο με την κατανόηση του ηλιακού φωτός –της καθολικής διεισδυτικότητάς του και της εκτυφλωτικής λάμψης της απρόσωπης φύσης του– μπορούν να συγκριθούν με εκείνους που συνειδητοποιούν μόνο το γνώρισμα *μπραμαν* της Απόλυτης Αλήθειας. Ο σπουδαστής ο οποίος έχει προχωρήσει περισσότερο γνωρίζει τον δίσκο του ήλιου, πράγμα που συγκρίνεται με τη γνώση του γνωρίσματος Παραμάτμα της Απόλυτης Αλήθειας. Και ο σπουδαστής που μπορεί να εισχωρήσει στην καρδιά του πλανήτη ήλιου συγκρίνεται με εκείνους που συνειδητοποιούν τα προσωπικά γνωρίσματα της Υπέρτατης Απόλυτης Αλήθειας. Επομένως, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες, δηλαδή οι γνώστες εκείνοι της Απόλυτης Αλήθειας οι οποίοι έχουν συνειδητοποιήσει το γνώρισμα Μπαγκαβάν, είναι οι κορυφαίοι υπερβατιστές, μολονότι όλοι οι σπουδαστές της Απόλυτης Αλήθειας ασχολούνται με το ίδιο θέμα. Το ηλιακό φως, ο ηλιακός δίσκος και οι εσωτερικές υποθέσεις του πλανήτη ήλιου δεν μπορούν να αποσυνδεθούν

μεταξύ τους, αλλά παρ' όλα αυτά, οι σπουδαστές των τριών διαφορετικών σταδίων δεν βρίσκονται στην ίδια κατηγορία.

Ο σοφός Παρασάρα, πατέρας του Βιασαντέβα και μεγάλη αυθεντία, ερμηνεύει τη σανσκριτική λέξη «Μπαγκαβάν» ως εξής: το Υπέρτατο Πρόσωπο, το οποίο κατέχει απεριόριστα πλούτη, απεριόριστη δύναμη, απεριόριστη δόξα, απεριόριστη ομορφιά, απεριόριστη γνώση και απεριόριστη απάρνηση, ονομάζεται Μπαγκαβάν. Υπάρχουν πολλά πρόσωπα που είναι πολύ πλούσια, πολύ ισχυρά, πολύ όμορφα, πολύ διάσημα, πολύ μορφωμένα ή πολύ αποκολλημένα από την ύλη, αλλά κανένα δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι κατέχει πλήρως απεριόριστα πλούτη, απεριόριστη δύναμη, κλπ. Μόνο ο Κρίσνα μπορεί να το ισχυριστεί, επειδή είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Καμία ζωντανή οντότητα, συμπεριλαμβανομένου του Μπράμα, του Κυρίου Σίβα ή του Ναράγιανα, δεν μπορεί να κατέχει δυνάμεις τόσο πλήρως όσο ο Κρίσνα. Γι' αυτό, λοιπόν, ο ίδιος ο Κύριος Μπράμα συμπεραίνει στην *Μπραμα-σαμχιτα* ότι ο Κύριος Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Κανένας δεν είναι ίσος Του ή ανώτερός Του. Είναι ο αρχέγονος Κύριος, ο Μπαγκαβάν, γνωστός ως Γκοβίννντα, και είναι η υπέρτατη αιτία όλων των αιτιών.

ισβαρα παραμαχ κρισναχ σατς-τσιτ-ανανντα-βιγκραχαχ
αναντιρ αντιρ γκοβινντaχ σαρβα-καρανα-καραναμ

«Υπάρχουν πολλές προσωπικότητες που κατέχουν τις ιδιότητες του Μπαγκαβάν, αλλά ο Κρίσνα είναι η υπέρτατη προσωπικότητα, επειδή κανένας δεν μπορεί να Τον ξεπεράσει. Είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο, το δε σώμα Του είναι αιώνιο, γεμάτο γνώση και ευδαιμονία. Είναι ο αρχέγονος Κυριος Γκοβίννντα και η αιτία όλων των αιτιών». (*Μπραμα-σαμχιτα* 5.1).

Και στην *Μπαγκαβαταμ* υπάρχει επίσης κατάλογος πολλών ενσαρκώσεων του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, αλλά ο Κρίσνα περιγράφεται ως το αρχικό Πρόσωπο της Θεότητας, από το οποίο επεκτείνονται πάμπολλες ενσαρκώσεις και Πρόσωπα της Θεότητας:

ετε τσαμσα-καλαχ πουμσαχ κρισνας του μπαγκαβαν σβαγιαμ
ιννтραρι-βιακουλαμ λοκαμ μριнταγιαντι γιουγκε γιουγκε

«Όλες οι ενσαρκώσεις της Θεότητας που μνημονεύονται εδώ είναι είτε πλήρεις επεκτάσεις είτε τμήματα πλήρων επεκτάσεων της Υπέρτατης Θεότητας, αλλά ο Κρίσνα είναι το Ίδιο το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας». (*Μπαγκ*. 1.3.28).

Συνεπώς, ο Κρίσνα είναι το αρχικό Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η Απόλυτη Αλήθεια, η πηγή της Υπέρτατης Ψυχής και του απρόσωπου *μπραμαν*.

Παρόντος του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, ο θρήνος του Αρτζούνα για τους συγγενείς του είναι σίγουρα ανάρμοστος και γι' αυτό ο Κρίσνα εξέφρασε την έκπληξή Του με τη λέξη *κουτας*, «πώς;». Τόσο άνανδρα αισθήματα δεν θα περίμενε κανείς ποτέ από κάποιον που ανήκε στην πολιτισμένη τάξη, τη γνωστή ως *αριαν* (Άριοι). Η λέξη *αριαν* ισχύει για πρόσωπα τα οποία γνωρίζουν την αξία της ζωής και έχουν έναν πολιτισμό βασισμένο στην πνευματική συνειδητοποίηση. Πρόσωπα τα οποία άγονται από την υλική αντίληψη της ζωής αγνοούν ότι ο σκοπός της ζωής είναι η συνειδητοποίηση της Απόλυτης Αλήθειας, του Βίσνου ή Μπαγκαβάν, και είναι δέσμια των εξωτερικών γνωρισμάτων του υλικού κόσμου, αγνοώντας, συνεπώς, τι είναι απελευθέρωση. Πρόσωπα τα οποία δεν διαθέτουν γνώση σχετικά με την απελευθέρωση από την υλική δουλεία ονομάζονται μη Άριοι. Παρόλο που ο Αρτζούνα ήταν *κσατρια*, είχε παρεκκλίνει από τα καθορισμένα καθήκοντά του, αρνούμενος να πολεμήσει. Αυτή η πράξη δειλίας περιγράφεται ως ταιριαστή σε μη Άριο. Τέτοια παρέκκλιση από το καθήκον δεν βοηθά στην πρόοδο της πνευματικής ζωής· δεν δίνει καν την ευκαιρία να γίνει κανείς διάσημος σε αυτόν τον κόσμο. Ο Κύριος Κρίσνα δεν επιδοκίμασε την υποτιθέμενη ευσπλαχνία του Αρτζούνα για τους συγγενείς του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

क्लैब्यं मा स्म गमः पार्थ नैतत्त्वय्युपपद्यते।
क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्यक्त्वोत्तिष्ठ परन्तप॥३॥

κλαϊμπιαμ μα σμα γκαμαχ παρτα   ναΐτατ τβαγιι ουπαπαντιατε
κσουντραμ χρινταγια-ντωρμπαλιαμ   τιακτβοττιστα παραντaπα

κλαϊμπιαμ: την αδυναμία – *μα*: μη – *σμα:* δεχθείς - *γκαμαχ*: να συμμορφωθείς – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *να*: ποτέ δεν – *εtατ*: όπως αυτό – *τβαγι*: σε εσένα – *ουπαπαντιατε*: αρμόζει – *κσουντραμ*: την τιποτένια – *χρινταγια*: της καρδιάς – *ντωρμπαλιαμ*: την ατολμία – *τιακτβα*: αφήνοντας – *ουττιστα*: σήκω – *παραντaπα*: ω τιμωρέ των εχθρών.

Ω γιε της Πριτά, μην υποχωρήσεις σε αυτή την ευτελή και ατιμωτική μικροψυχία. Δεν σου ταιριάζει. Απαλλάξου από αυτή την αδυναμία της καρδιάς και ορθώσου, ω τιμωρέ των εχθρών.

Ο Κρίσνα αποκάλεσε τον Αρτζούνα «γιο της Πριτά», που ήταν αδελφή του πατέρα του Κρίσνα, του Βασουντέβα. Ο Αρτζούνα και ο Κρίσνα, λοιπόν, είχαν δεσμό αίματος. Αν ο γιος ενός *κσατρια* αρνείται να πολεμήσει, είναι *κσατρια* μόνο κατ' όνομα και αν ο γιος ενός *μπραμανα* ενεργεί με ασέβεια, είναι επίσης *μπραμανα* μόνο κατ' όνομα. Τέτοιοι *κσατρια* και *μπραμανα* είναι ανάξιοι γιοι των πατέρων τους. Γι' αυτό ο Κρίσνα δεν ήθελε να γίνει ο Αρτζούνα ένας ανάξιος γιος *κσατρια*. Ο Αρτζούνα ήταν ο πιο στενός φίλος του Κρίσνα και ο Κρίσνα τον καθοδηγούσε ο Ίδιος προσωπικά πάνω στο άρμα. Αλλά παρ' όλες αυτές τις τιμές, αν ο Αρτζούνα εγκατέλειπε τη μάχη, θα έκανε μια πράξη ατιμωτική. Γι' αυτό είπε ο Κρίσνα ότι μια τέτοια στάση του Αρτζούνα δεν ταίριαζε με την προσωπικότητά του. Ο Αρτζούνα θα μπορούσε να προβάλει το επιχείρημα ότι θα εγκατέλειπε τη μάχη από μεγαλοψυχία για τον σεβάσμιο Μπίσμα και τους συγγενείς του, αλλά ο Κρίσνα θεωρούσε ότι τέτοιου είδους μεγαλοψυχία δεν επιδοκιμαζόταν από καμία αυθεντία. Συνεπώς, πρόσωπα όπως ο Αρτζούνα που τα καθοδηγεί άμεσα ο Κρίσνα, θα πρέπει να εγκαταλείψουν αυτού του είδους τη μεγαλοψυχία ή την αποκαλούμενη μη βία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

अर्जुन उवाच
कथं भीष्ममहं सङ्ख्ये द्रोणं च मधुसूदन।
इषुभिः प्रतियोत्स्यामि पूजार्हावरिसूदन॥४॥

αρτζουνα ουβατσα
καταμ μπισμαμ αχαμ σανκιε   ντροναμ τσα μαντουσουντανα
ισουμπιχ πρατιγιοτσαμι   πουτζαρχαβ αρισουντανα

αρτζουνα ουβατσα: ο Αρτζούνα είπε – *καταμ*: πώς – *μπισμαμ*: στον Μπίσμα – *αχαμ*: εγώ – *σανκιε*: στη μάχη – *ντροναμ*: στον Ντρόνα – *τσα*: επίσης – *μαντουσουντανα*: ω φονιά του Μάντου – *ισουμπιχ*: με βέλη – *πρατιγιοτσαμι*: να αντεπιτεθώ – *πουτζα-αρχω*: εκείνοι που είναι άξιοι λατρείας - *αρισουντανα*: ω φονιά των εχθρών.

Είπε ο Αρτζούνα: Ω φονιά του Μάντου (Κρίσνα), πώς μπορώ εγώ να αντεπιτεθώ με βέλη εναντίον ανδρών όπως ο Μπίσμα και ο Ντρόνα, που αξίζουν τη λατρεία μου;

Άνθρωποι σεβάσμιοι και ανώτεροι όπως ο παππούς Μπίσμα και ο δάσκαλος Ντρονατσάρια είναι πάντα άξιοι λατρείας. Ακόμη και αν εκείνοι επιτεθούν, αυτοί που δέχονται την επίθεση δεν πρέπει να τους αντεπιτεθούν. Σύμφωνα με την εθιμοτυπία, με τους ανωτέρους δεν πρέπει να έχει κανείς ούτε προφορική μάχη. Έστω κι αν είναι μερικές φορές σκληροί στη συμπεριφορά τους, οι ίδιοι δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με σκληρότητα. Πώς θα ήταν, λοιπόν, δυνατό στον Αρτζούνα να τους αντεπιτεθεί; Θα επετίθετο ποτέ ο Κρίσνα στον δικό Του παππού, τον Ουγκρασένα, ή στον δάσκαλό Του, τον σοφό Σαντιπανί; Αυτά ήταν ορισμένα από τα επιχειρήματα του Αρτζούνα προς τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

गुरूनहत्वा हि महानुभावाञ्छ्रेयो भोक्तुं भैक्ष्यमपीह लोके।
हत्वार्थकामांस्तु गुरूनिहैव भुञ्जीय भोगान्रुधिरप्रदिग्धान्॥५॥

γκουρουν αχατβα χι μαχανουμπαβαν
σρεγιο μποκτουμ μπαϊκσιαμ απιχα λοκε
χατβαρτα-καμαμς του γκουρουν ιχαϊβα
μπουντζιγια μπογκαν ρουντιρα-πραντιγκνταμ

γκουρουν: τους ανωτέρους – *αχατβα*: μη σκοτώνοντας – χι: ασφαλώς – *μαχα-ανουμπαβαν*: τις μεγάλες ψυχές – *σρεγιαχ*: είναι καλύτερα – *μποκτουμ*: να απολαμβάνουμε τη ζωή – *μπαϊκσιαμ*: επαιτώντας – *απι*: αν και – *ιχα*: σε αυτή τη ζωή - *λοκε*: σε αυτόν τον κόσμο – *χατβα*: σκοτώνοντας – *αρτα*: κέρδος – *καμαν*: επιθυμώντας – *του*: αλλά – *γκουρουν*: ανωτέρους – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο – *εβα*: βεβαίως – *μπουντζιγια*: πρέπει να απολαύσει – *μπογκαν*: απολαυστικά πράγματα – *ρουντιρα*: αίμα – *πραντιγκνταν*: μιασμένο με.

Καλύτερα να ζω σε αυτόν τον κόσμο επαιτώντας, παρά να ζω έχοντας θυσιάσει τη ζωή των μεγάλων ψυχών που είναι δάσκαλοί μου. Παρόλο που είναι άπληστοι, είναι ανώτεροί μου. Αν σκοτωθούν, τα τρόπαιά μας θα μολυνθούν με αίμα.

Σύμφωνα με τους κώδικες των εξ αποκαλύψεως γραφών, ένας δάσκαλος που ασχολείται με αποτρόπαιες πράξεις και έχει χάσει την ικανότητα διάκρισης θα πρέπει να εγκαταλείπεται. Ο Μπίσμα και ο Ντρόνα ήταν υποχρεωμένοι να πάρουν το μέρος του Ντουριόντανα εξαιτίας της οικονομικής του στήριξης, παρόλο που δεν θα έπρεπε να είχαν δεχθεί μια τέτοια θέση βασιζόμενοι μόνο

σε οικονομικά κριτήρια. Υπ’ αυτές τις συνθήκες, έχουν χάσει την ευυποληψία τους ως δάσκαλοι. Ο Αρτζούνα όμως πιστεύει ότι παρ’ όλα αυτά παραμένουν ανώτεροί του και επομένως η απόλαυση υλικών κερδών ύστερα από τον φόνο τους θα σήμαινε την απόλαυση λαφύρων μολυσμένων με αίμα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

न चैतद्विद्मः कतरन्नो गरीयो यद्वा जयेम यदि वा नो जयेयुः।
यानेव हत्वा न जिजीविषामस्तेऽवस्थिताः प्रमुखे धार्तराष्ट्राः॥६॥

να τσαϊταντ βιντμαχ καταραν νο γκαριγιο
γιαντ βα τζαγιεμα γιαντι βα νο τζαγιεγιουχ
γιαν εβα χατβα να τζιτζιβισαμας
τε ’βαστιταχ πραμουκε νταρταραστραχ

να: ούτε – *τσα*: επίσης – *ετατ*: αυτό – *βιντμαχ*: γνωρίζουμε – *καταρατ*: το οποίο – *ναχ*: για εμάς – *γκαριγιαχ*: καλύτερο – *γιατ*: τι – *βα*: είτε – *τζαγιεμα*: να μας υποτάξουν– *γιαντι*: εάν – *βα*: ή - *ναχ*: εμάς – *τζαγιεγιουχ*: να υποτάξουμε – *γιαν*: εκείνους – *εβα*: βεβαίως – *χατβα*: σκοτώνοντας – *να*: ποτέ δεν – *τζιτζιβισαμαχ*: θα θέλαμε να ζήσουμε – *τε*: όλοι τους – *αβαστιταχ*: στέκονται – *πραμουκε*: μπροστά μας – *νταρταραστραχ*: οι γιοι του Ντριταράστρα.

Δεν γνωρίζουμε καν τι είναι καλύτερο, να τους υποτάξουμε ή να μας υποτάξουν. Οι γιοι του Νριταράστρα, που αν τους σκοτώσουμε δεν θα μας νοιάζει η ζωή μας, στέκονται τώρα μπροστά μας στο πεδίο της μάχης.

Ο Αρτζούνα δεν γνώριζε αν έπρεπε να πολεμήσει και να διακινδυνεύσει άσκοπη βία, παρόλο που η μάχη είναι χρέος των *κσατρια*, ή αν έπρεπε να αποφύγει να πολεμήσει και να ζήσει επαιτώντας. Αν δεν κατόρθωνε να υποτάξει τον εχθρό, η επαιτεία θα ήταν γι’ αυτόν ο μόνος τρόπος επιβίωσης. Δεν υπήρχε βεβαιότητα για τη νίκη· οποιαδήποτε πλευρά θα μπορούσε να νικήσει. Ακόμα και αν τους Πάνντιαβα περίμενε η νίκη (και η δικαίωση του σκοπού τους), εντούτοις, αν οι γιοι του Ντριταράστρα πέθαιναν στη μάχη, θα τους ήταν πολύ δύσκολο να ζήσουν. Υπ’ αυτές τις συνθήκες, αυτό θα αποτελούσε μία άλλη μορφή ήττας. Όλες αυτές οι σκέψεις του Αρτζούνα αποδεικνύουν χωρίς αμφιβολία ότι ήταν όχι μόνο μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, αλλά ότι ήταν επίσης εξαιρετικά φωτισμένος και είχε πλήρη έλεγχο του νου και των αισθήσεων. Η επιθυμία του να ζήσει επαιτώντας, μολονότι είχε γεννηθεί στη βασιλική οικογένεια, είναι άλλο ένα

δείγμα αποκόλλησης από την ύλη. Ήταν αληθινά ενάρετος, όπως δείχνουν όλες αυτές οι ιδιότητες σε συνδυασμό με την πίστη του στα λόγια και τη διδασκαλία του Σρι Κρίσνα (του πνευματικού του δασκάλου). Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι ο Αρτζούνα ήταν εντελώς κατάλληλος για απελεύθερωση. Αν δεν ελέγχονται οι αισθήσεις, δεν υπάρχει πιθανότητα ανύψωσης στο επίπεδο της γνώσης και χωρίς γνώση και αφοσίωση δεν υπάρχει πιθανότητα απελευθέρωσης. Ο Αρτζούνα διέθετε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά, πέρα και πάνω από τα εξαιρετικά του γνωρίσματα στις υλικές σχέσεις του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

कार्पण्यदोषोपहतस्वभावः पृच्छामि त्वां धर्मसम्मूढचेताः।
यच्छ्रेयः स्यान्निश्चितं ब्रूहि तन्मे शिष्यस्तेऽहं शाधि मां त्वां प्रपन्नम्॥७॥

καρπανια-ντοσοπαχατα-σβαμπαβαχ
πριτσαμι τβαμ νταρμα-σαμμουντα-τσεταχ
γιατς τσρεγιαχ σγιαν νιστσιταμ μπρουχι ταν με
σισιας τε ’χαμ σαντι μαμ τβαμ πραπανναμ

καρπανια: από δειλία – *ντοσα*: από αδυναμία – *ουπαχατα*: κυριευμένος – *σβαμπαβαχ*: τα χαρακτηριστικά μου – *πριτσαμι*: ερωτώ – *τβαμ*: Εσένα – *νταρμα*: θρησκεία, καθήκον – *σαμμουντα*: σε σύγχυση – *τσεταχ*: στην καρδιά – *γιατ*: τι – *σρεγιαχ*: το καλύτερο – *σγιατ*: ίσως – *νιστσιταμ*: με βεβαιότητα – *μπρουχι*: πες – *τατ*: εκείνο – *με*: σ’ εμένα – *σισιαγ*: μαθητής – *τε*: δικός Σου – *αχαμ*: είμαι – *σαντι*: δίδαξε – *μαμ*: εμένα - *τβαμ*: σε Σένα – *πραπανναμ*: παραδομένος, εγκαταλελειμμένος.

Τώρα βρίσκομαι σε σύγχυση σχετικά με το καθήκον μου και έχω χάσει την ψυχραιμία μου επειδή έχω λιποψυχίσει. Σε αυτή την κατάσταση, Σου ζητώ να μου πεις ξεκάθαρα τι είναι το καλύτερο για μένα. Τώρα είμαι μαθητής Σου, μια ψυχή παραδομένη σ’ Εσένα. Σε παρακαλώ, οδήγησέ με.

Εξαιτίας του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί η φύση, το όλο σύστημα της υλικής δραστηριότητας είναι πηγή αμηχανίας και σύγχυσης για όλους. Δημιουργείται σύγχυση σε κάθε βήμα. Είναι, επομένως, επιβεβλημένο να πλησιάσει κανείς έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο, ο οποίος μπορεί να του προσφέρει την κατάλληλη καθοδήγηση για να φέρει σε πέρας τον σκοπό της

ζωής. Όλες οι βεδικές γραφές μας συνιστούν να πλησιάσουμε έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο για να απαλλαγούμε από τις περιπλοκές της ζωής, οι οποίες συμβαίνουν χωρίς να το θέλουμε. Οι περιπλοκές της ζωής είναι σαν μια φωτιά του δάσους, η οποία καίει χωρίς να την έχει ανάψει κανείς. Κατά τον ίδιο τρόπο, η κατάσταση του κόσμου είναι τέτοια ώστε οι περιπλοκές της ζωής εμφανίζονται αυτομάτως, χωρίς να επιδιώκουμε αυτή τη σύγχυση. Κανένας δεν θέλει τη φωτιά και όμως συμβαίνει και μας δημιουργεί σύγχυση. Γι' αυτό η βεδική σοφία μας συμβουλεύει, προκειμένου να λύσουμε τις περιπλοκές της ζωής και να κατανοήσουμε την επιστήμη της λύσης τους, να πλησιάσουμε έναν πνευματικό δάσκαλο που ανήκει στη μαθητική διαδοχή. Όποιος έχει έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο μπορεί να μάθει τα πάντα. Δεν θα πρέπει, λοιπόν, να παραμένουμε μέσα στις υλικές περιπλοκές, αλλά να πλησιάσουμε έναν πνευματικό δάσκαλο. Αυτό είναι το νόημα αυτών των στίχων.

Ποιος όμως είναι εκείνος που βρίσκεται μέσα στις υλικές περιπλοκές; Είναι εκείνος που δεν καταλαβαίνει τα προβλήματα της ζωής. Στην *Γκαργκα Ουπανισαντ* αυτό το πρόσωπο περιγράφεται ως εξής: *γιο βαντ ακσαραμ γκαργκι αβιντιτβασμαλ λοκατ πραϊτι σα κριπαναχ*. «Εκείνος ο οποίος δεν λύνει τα προβλήματα της ζωής ως ανθρώπινο ον και αφήνει αυτόν τον κόσμο όπως οι σκύλοι και οι γάτες, χωρίς να καταλαβαίνει την επιστήμη της αυτοσυνειδητοποίησης, είναι τσιγγούνης». Η ανθρώπινη μορφή ζωής είναι εξαιρετικά πολύτιμο περιουσιακό στοιχείο για το ζωντανό ον, το οποίο μπορεί να την αξιοποιήσει για να λύσει τα προβλήματα της ζωής. Επομένως, όποιος δεν αξιοποιεί αυτήν την ευκαιρία καταλλήλως είναι τσιγγούνης. Ωστόσο υπάρχουν και οι *μπραμανα*, δηλαδή εκείνοι που είναι αρκετά νοήμονες ώστε να αξιοποιήσουν αυτό το σώμα για να λύσουν όλα τα προβλήματα της ζωής.

Οι *κριπανα*, δηλαδή οι τσιγγούνηδες, σπαταλούν τον χρόνο τους όντας υπερβολικά στοργικοί με την οικογένεια, την κοινωνία, την πατρίδα, κλπ., σύμφωνα με την υλιστική αντίληψη της ζωής. Είναι σύνηθες να είναι κανείς προσκολλημένος στην οικογενειακή ζωή, και συγκεκριμένα, στη σύζυγο, τα παιδιά και τα άλλα μέλη της οικογένειας, λόγω της «δερματικής ασθένειας». Ο *κριπανα* πιστεύει πως μπορεί να προστατέψει την οικογένειά του από τον θάνατο· ή ότι η οικογένειά του και η κοινωνία μπορούν να σώσουν τον ίδιο από τον θάνατο. Τέτοιου είδους οικογενειακή προσκόλληση μπορούμε να συναντήσουμε ακόμα και στα κατώτερα ζωικά είδη, τα οποία επίσης φροντίζουν τα παιδιά τους. Όντας ευφυής, ο Αρτζούνα μπορούσε να αντιληφθεί ότι η αγάπη του για τα μέλη της οικογένειάς του και η ευχή του να τα προστατέψει από τον θάνατο ήταν οι αιτίες της περιπλοκής του. Παρόλο που καταλάβαινε ότι τον περίμενε το καθήκον του να πολεμήσει, εξαιτίας μιας λιποψυχίας δεν μπορούσε να κάνει το χρέος του. Γι' αυτό ζητάει από τον

Κύριο, τον υπέρτατο πνευματικό δάσκαλο, να δώσει μια οριστική λύση. Προσφέρει τον εαυτό του στον Κρίσνα ως μαθητής. Θέλει να σταματήσει τις φιλικές συζητήσεις. Οι συζητήσεις μεταξύ δασκάλου και μαθητή είναι σοβαρές και τώρα ο Αρτζούνα θέλει να συζητήσει πολύ σοβαρά με τον αναγνωρισμένο πλέον πνευματικό του δάσκαλο. Επομένως, ο Κρίσνα είναι ο αρχικός πνευματικός δάσκαλος της επιστήμης της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και ο Αρτζούνα είναι ο πρώτος μαθητής που κατανόησε την *Γκιτα*. Το πώς κατανόησε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ο Αρτζούνα αναφέρεται στην ίδια την *Γκιτα*. Αλλά παρ' όλα αυτά, ανόητοι εγκόσμιοι λόγιοι ισχυρίζονται ότι δεν χρειάζεται να εγκαταλειφθεί κανείς στον Κρίσνα ως πρόσωπο, αλλά στο «αγέννητο εντός του Κρίσνα». Δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ του εντός και του εκτός του Κρίσνα. Και όποιος δεν μπορεί να το αντιληφθεί αυτό, αλλά παρ' όλα αυτά προσπαθεί να κατανοήσει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, είναι ο μεγαλύτερος ανόητος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

न हि प्रपश्यामि ममापनुद्याद्यच्छोकमुच्छोषणमिन्द्रियाणाम्।
अवाप्य भूमावसपत्नमृद्धं राज्यं सुराणामपि चाधिपत्यम्॥८॥

να χι πραπασιαμι μαμαπανουντιαντ
γιατς τσοκαμ ουτσοσαναμ ιννττριγιαναμ
αβαπια μπουμαβ ασαπατναμ ρινταμ
ρατζιαμ σουραναμ απι τσαντιπατιαμ

να: δεν – *χι*: ασφαλώς – *πραπασιαμι*: βλέπω – *μαμα*: (τον δικό) μου – *απανουντιαντ*: μπορούν να διώξουν – *γιατ*: εκείνον – *σοκαμ*: τον θρήνο – *ουτσοσαναμ*: ξεραίνοντας – *ιννττριγιαναμ*: τις αισθήσεις – *αβαπια*: κατορθώνοντας – *μπουμω*: στη Γη – *ασαπατναμ*: χωρίς αντίπαλο – *ρινταμ*: που ευημερεί – *ρατζιαμ*: βασίλειο – *σουραναμ*: των ημιθέων – *απι*: ακόμα και αν – *τσα*: επίσης – *αντιπατιαμ*: κυριαρχία.

Δεν μπορώ να βρω τρόπο να απομακρύνω αυτή τη θλίψη που ξεραίνει τις αισθήσεις μου. Δεν θα μπορέσω να την διώξω ακόμα και αν κερδίσω ένα απαράμιλλο βασίλειο στη Γη, με κυριαρχία όπως εκείνη των ημιθέων του ουρανού.

Παρόλο που ο Αρτζούνα παρέθετε τόσο πολλά επιχειρήματα βασισμένα στη γνώση των αρχών της θρησκείας και των κωδίκων της ηθικής, φαίνεται ότι

δεν ήταν σε θέση να λύσει το πραγματικό του πρόβλημα χωρίς τη βοήθεια του πνευματικού δασκάλου, του Κυρίου Σρι Κρίσνα. Μπορούσε να αντιληφθεί ότι η υποτιθέμενη γνώση του ήταν άχρηστη για τη λύση των προβλημάτων του, τα οποία στέγνωναν όλη την ύπαρξή του. Και του ήταν αδύνατο να λύσει αυτές τις περιπλοκές χωρίς τη βοήθεια ενός πνευματικού δασκάλου όπως ο Κρίσνα. Οι ακαδημαϊκές γνώσεις, η ευρυμάθεια, η υψηλή θέση, κλπ., είναι πράγματα άχρηστα για την επίλυση των προβλημάτων της ζωής. Βοήθεια μπορεί να προσφέρει μόνον ένας πνευματικός δάσκαλος όπως ο Κρίσνα. Το συμπέρασμα, λοιπόν, είναι ότι ένας πνευματικός δάσκαλος ο οποίος έχει εκατό τοις εκατό συνείδηση του Κρίσνα είναι γνήσιος πνευματικός δάσκαλος, επειδή μπορεί να λύσει τα προβλήματα της ζωής. Ο Σρι Τσετάνια Μαχαπραμπού είπε ότι όποιος είναι κύριος της επιστήμης του Κρίσνα, ανεξαρτήτως της κοινωνικής του θέσης, είναι ο αληθινός πνευματικός δάσκαλος.

κιμπα βιπρα κιμπα νιασι, σουντρα κενε ναγια
γιεϊ κρισνα-ταττβα-βεττα, σεϊ γκουρου χαγια
(Τσετανια-τσαριταμριτα, Μαντια 8.128)

«Δεν έχει σημασία αν κάποιος είναι *βιπρα* (μορφωμένος λόγιος της βεδικής σοφίας) ή είναι γεννημένος σε κατώτερη οικογένεια ή ανήκει στην τάξη της απάρνησης – αν είναι κύριος της επιστήμης του Κρίσνα, είναι ο γνήσιος και τέλειος πνευματικός δάσκαλος». Επομένως, χωρίς να είναι κύριος της επιστήμης της συνείδησης του Κρίσνα, κανένας δεν είναι γνήσιος πνευματικός δάσκαλος. Αναφέρεται επίσης στις βεδικές γραφές:

σατ-καρμα-νιπουνα βιπρο μαντρ-ταντρα-βισαρανταχ
αβαϊσναβο γκουρουρ να σιαντ βαϊσναβαχ σβαπατσο γκουρουχ

«Ένας λόγιος *μπραμανα*, έμπειρος σε όλα τα ζητήματα της βεδικής γνώσης, είναι ακατάλληλος να γίνει πνευματικός δάσκαλος αν δεν είναι Βαϊσνάβα, δηλαδή έμπειρος στην επιστήμη της συνείδησης του Κρίσνα. Αλλά κάποιος που έχει γεννηθεί σε κατώτερη κοινωνική τάξη μπορεί να γίνει πνευματικός δάσκαλος εάν είναι Βαϊσνάβα, εάν έχει, δηλαδή, συνείδηση του Κρίσνα».

Τα προβλήματα της υλικής ύπαρξης –γέννηση, γηρατειά, αρρώστια και θάνατος– δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν με τη συσσώρευση πλούτου και την οικονομική ανάπτυξη. Σε πολλά μέρη του κόσμου υπάρχουν χώρες υπερπλήρεις με όλες τις ανέσεις της ζωής, πλούσιες και οικονομικά ανεπτυγμένες, και παρ' όλα αυτά, τα προβλήματα της υλικής ύπαρξης είναι παρόντα. Αναζητούν την ειρήνη με διάφορους τρόπους, μπορούν όμως να

επιτύχουν αληθινή ευτυχία μόνον εάν συμβουλευθούν τον Κρίσνα ή την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και τη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* –που συγκροτούν την επιστήμη του Κρίσνα– ή τον γνήσιο εκπρόσωπο του Κρίσνα, τον άνθρωπο με συνείδηση του Κρίσνα.

Αν η οικονομική ανάπτυξη και οι υλικές ανέσεις μπορούσαν να απομακρύνουν τους θρήνους για την οικογένεια, τις κοινωνικές, εθνικές ή διεθνείς αντιξοότητες, τότε ο Αρτζούνα δεν θα έλεγε ότι ακόμα και ένα ανυπέρβλητο βασίλειο στη Γη ή κυριαρχία όπως εκείνη των ημιθέων στους ουράνιους πλανήτες δεν θα μπορούσαν να διώξουν τους θρήνους του. Αναζήτησε, λοιπόν, καταφύγιο στη συνείδηση του Κρίσνα, πράγμα το οποίο είναι ο κατάλληλος δρόμος για την ειρήνη και την αρμονία. Οικονομική ανάπτυξη και παγκόσμια κυριαρχία μπορούν να τερματιστούν οποιαδήποτε στιγμή από τις κατακλυσμιαίες μεταβολές της υλικής φύσης. Ακόμα και η ανύψωση σε μια ανώτερη πλανητική κατάσταση, όπως τώρα που οι άνθρωποι αναζητούν μια θέση στον πλανήτη της σελήνης, μπορεί να τελειώσει με ένα απλό χτύπημα. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* το επιβεβαιώνει: *κσινε πουνιε μαρτιαλοκαμ βισαντι*. «Όταν τα αποτελέσματα των ευσεβών πράξεων τελειώσουν, πέφτει κανείς ξανά από το αποκορύφωμα της ευτυχίας στις κατώτερες καταστάσεις της ζωής». Πολλοί πολιτικοί έχουν πέσει χαμηλά με αυτόν τον τρόπο. Τέτοιες ταπεινώσεις συνιστούν απλώς περισσότερες αιτίες για θρήνους.

Επομένως, αν θέλουμε να σταματήσουμε τους θρήνους για πάντα, πρέπει να αναζητήσουμε καταφύγιο στον Κρίσνα, όπως αναζητά ο Αρτζούνα. Ο Αρτζούνα ζήτησε από τον Κρίσνα να του λύσει το πρόβλημα οριστικά· αυτός είναι ο δρόμος της συνείδησης του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

सञ्जय उवाच
एवमुक्त्वा हृषीकेशं गुडाकेशः परन्तपः।
न योत्स्य इति गोविन्दमुक्त्वा तूष्णीं बभूव ह॥९॥

σαντζαγια ουβατσα
εβαμ ουκτβα χρισικεσαμ γκουντακεσαχ παρανταπαχ
να γιοτσια ιτι γκοβιννταμ ουκτβα τουσνιμ μπαμπουβα χα

σαντζαγια ουβατσα: ο Σαντζάγια είπε – *εβαμ*: έτσι – *ουκτβα*: μιλώντας – *χρισικεσαμ*: στον Κρίσνα, τον κύριο των αισθήσεων – *γκουντακεσαχ*: ο Αρτζούνα, ο δαμαστής της άγνοιας – *παρανταπαχ*: ο τιμωρός των εχθρών –

να γιοτσιε: δεν θα πολεμήσω – *ιτι*: έτσι – *γκοβινντaμ*: στον Κρίσνα, που προσφέρει ευχαρίστηση – *ουκτβα*: λέγοντας – *τουσνιμ*: σιωπηλός – *μπαμπουβα*: έγινε – *χα*: ασφαλώς.

Είπε ο Σαντζάγια: Έχοντας μιλήσει έτσι, ο Αρτζούνα, ο τιμωρός των εχθρών, είπε στον Κρίσνα «Γκοβίνντα, δεν θα πολεμήσω» και έμεινε σιωπηλός.

Ο Ντριταράστρα θα πρέπει να ήταν πολύ ευτυχής όταν άκουσε ότι ο Αρτζούνα δεν επρόκειτο να πολεμήσει, αλλά ότι αντιθέτως θα άφηνε το πεδίο της μάχης για να γίνει επαίτης. Ο Σαντζάγια όμως τον απογοήτευσε ξανά όταν αποκάλεσε τον Αρτζούνα «τιμωρό των εχθρών» (*παρανταπαχ*). Παρόλο που ο Αρτζούνα ήταν προς το παρόν κυριευμένος από πλαστή θλίψη εξαιτίας της στοργής του για την οικογένεια, υποτάχθηκε στον Κρίσνα, τον υπέρτατο πνευματικό δάσκαλο, ως μαθητής. Αυτό ήταν ένδειξη ότι σύντομα θα απελευθερωνόταν από τους ψεύτικους θρήνους, οι οποίοι ήταν αποτέλεσμα της στοργής του για την οικογένεια, και ότι θα φωτιζόταν με τέλεια γνώση αυτοσυνειδητοποίησης, δηλαδή με συνείδηση του Κρίσνα, και άρα σίγουρα θα πολεμούσε. Έτσι η χαρά του Ντριταράστρα θα συναντούσε την απογοήτευση, αφού ο Αρτζούνα θα φωτιζόταν από τον Κρίσνα και θα πολεμούσε μέχρι τέλους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

तमुवाच हृषीकेशः प्रहसन्निव भारत।
सेनयोरुभयोर्मध्ये विषीदन्तमिदं वचः॥१०॥

ταμ ουβατσα χρισικεσαχ   πραχασανν ιβα μπαρατα
σεναγιορ ουμπαγιορ μαντιε   βισινταντaμ ινταμ βατσαχ

ταμ: σε αυτόν – *ουβατσα*: είπε: *χρισικεσαχ*: ο κύριος των αισθήσεων, ο Κρίσνα – *πραχασανν*: χαμογελώντας – *ιβα*: έτσι – *μπαρατα*: ω Ντριταράστρα, απόγονε του Μπάρατα – *σεναγιοχ*: των στρατών – *ουμπαγιοχ*: και των δύο πλευρών – *μαντιε*: ανάμεσα – *βισινταντaμ*: σε εκείνον που θρηνούσε – *ινταμ*: τα ακόλουθα – *βατσαχ*: λόγια.

Τότε ο Κρίσνα, ω απόγονε του Μπάρατα, χαμογελώντας ανάμεσα στους δύο στρατούς, είπε τα ακόλουθα λόγια στον θλιμμένο Αρτζούνα.

Η συζήτηση συνεχιζόταν ανάμεσα σε δύο στενούς φίλους, δηλαδή τον Χρισικέσα και τον Γκουντακέσα. Ως φίλοι ήταν και οι δύο στο ίδιο επίπεδο, αλλά ο ένας τους έγινε με τη θέλησή του μαθητής του άλλου. Ο Κρίσνα χαμογελούσε επειδή ένας φίλος είχε επιλέξει να γίνει μαθητής. Ως Κύριος όλων βρίσκεται πάντοτε σε πλεονεκτική θέση, αλλά παρ' όλα αυτά ο Κύριος δέχεται κάποιον που επιθυμεί να είναι φίλος, γιος, εραστής ή αφοσιωμένος υπηρέτης ή που θέλει Εκείνον για έναν τέτοιο ρόλο. Αλλά όταν έγινε δεκτός ως δάσκαλος, ανέλαβε αμέσως τον ρόλο και μίλησε με τον μαθητή με σοβαρότητα, όπως απαιτείται. Φαίνεται ότι η συζήτηση ανάμεσα στον δάσκαλο και τον μαθητή έγινε δημοσίως, μπροστά στους δύο στρατούς, έτσι ώστε να ωφεληθούν όλοι. Ώστε τα λόγια της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* δεν είναι για κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο, κάποια συγκεκριμένη κοινωνία ή κοινότητα, αλλά είναι για όλους. Φίλοι και εχθροί δικαιούνται εξίσου να τα ακούσουν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

श्रीभगवानुवाच
अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रज्ञावादांश्च भाषसे।
गतासूनगतासूंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः॥११॥

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
ασοτσιαν ανβασοτσας τβαμ   πραγκια-βανταμς τσα μπασασε
γκατασουν αγκατασουμς τσα   νανουσοτσαντι παννтιταχ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είπε – *ασοτσιαν*: εκείνο για το οποίο δεν αξίζει να θρηνείς – *ανβασοτσαχ*: θρηνείς – *τβαμ*: εσύ - *πραγκια-βανταχ*: σοφά λόγια – *τσα*: επίσης – *μπασασε*: μιλώντας – *γκατα*: χαμένη – *ασουν*: ζωή – *αγκατα*: όχι χαμένη - *ασουν*: ζωή – *τσα*: επίσης – *να*: ποτέ δεν – *ανουσοτσαντι*: θρηνούν – *παννтιταχ*: οι σοφοί.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Ενώ λες λόγια σοφά, θρηνείς για ό,τι δεν αξίζει να θρηνείς. Όσοι είναι σοφοί δεν θρηνούν ούτε για τους ζωντανούς ούτε για τους νεκρούς.

Ο Κύριος πήρε αμέσως τη θέση του δασκάλου και μάλωσε τον μαθητή, αποκαλώντας τον εμμέσως ανόητο. Ο Κύριος είπε «Μιλάς σαν σοφός, αλλά δεν γνωρίζεις ότι όποιος είναι σοφός –όποιος γνωρίζει τι είναι το σώμα και τι η ψυχή– δεν θρηνεί για κανένα στάδιο του σώματος, ούτε για το στάδιο της ζωής ούτε για το στάδιο του θανάτου». Όπως θα εξηγηθεί στα επόμενα

κεφάλαια, γνώση σημαίνει να γνωρίζει κανείς την ύλη και το πνεύμα, καθώς και αυτόν που τα ελέγχει. Ο Αρτζούνα ισχυριζόταν ότι οι θρησκευτικές αρχές θα έπρεπε να έχουν μεγαλύτερη σημασία από την πολιτική ή την κοινωνιολογία, αλλά δεν γνώριζε ότι η γνώση της ύλης, της ψυχής και του Υπερτάτου είναι ακόμη σημαντικότερη από το θρησκευτικό τυπικό. Και επειδή του έλειπε αυτή η γνώση, δεν θα έπρεπε να παριστάνει τον σοφό. Επειδή δεν ήταν σοφός, θρηνούσε για κάτι που ήταν ανάξιο θρήνων. Το σώμα γεννιέται και είναι προορισμένο να καταβληθεί σήμερα ή αύριο. Συνεπώς, το σώμα δεν είναι τόσο σημαντικό όσο η ψυχή. Όποιος το γνωρίζει αυτό είναι πράγματι σοφός και αυτός δεν έχει λόγους να θρηνεί, ανεξάρτητα από την κατάσταση του υλικού σώματος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

नत्वेवाहं जातु नासं न त्वं नेमे जनाधिपाः।
न चैव न भविष्यामः सर्वे वयमतः परम्॥१२॥

να τβ εβαχαμ τζατου νασαμ   να τβαμ νεμε τζαναντιπαχ
να τσαϊβα να μπαβισιαμαχ   σαρβε βαγιαμ αταχ παραμ

να: ποτέ δεν – *του*: αλλά – *εβα*: βεβαίως – *αχαμ*: Εγώ – *τζατου*: οποτεδήποτε - *να*: δεν – *ασαμ*: υπήρξε – *να*: δεν – *τβαμ*: εσύ - *να*: δεν – *ιμε*: όλοι αυτοί – *τζανα-αντιπαχ*: βασιλείς - *να*: ποτέ δεν – *τσα*: επίσης - *εβα*: βεβαίως – *να*: δεν – *μπαβισιαμαχ*: θα υπάρξει – *σαρβε*: όλοι μας – *βαγιαμ*: εμείς - *αταχ παραμ*: στο εξής.

Δεν υπήρξε ποτέ εποχή που να μην υπήρχαμε, Εγώ, εσύ και όλοι αυτοί οι βασιλιάδες· ούτε στο μέλλον θα πάψει κάποιος από εμάς να υπάρχει.

Στις Βέδες, στην *Κατα Ουπανισαντ* αλλά και στη *Σβετασβαταρα Ουπανισαντ*, λέγεται ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας συντηρεί αναρίθμητες ζωντανές οντότητες, σύμφωνα με τις συνθήκες στις οποίες βρίσκονται εξαιτίας της δράσης τους και της επακόλουθης αντίδρασης. Το ίδιο αυτό Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, δια των πλήρων τμημάτων Του, είναι επίσης ζωντανό στην καρδιά κάθε ζωντανού όντος. Μόνο τα άγια πρόσωπα, τα οποία μπορούν να δουν και εντός τους και εκτός τους τον Ίδιον Αυτόν Υπέρτατο Κύριο, είναι σε θέση να πετύχουν πραγματικά τέλεια και αιώνια ειρήνη.

νιτιο νιτιαναμ τσετανας τσεταναναμ
εκο μπαχουμαμ γιο βινταντατι καμαν
ταμ ατμασταμ γιε 'νουπασιαντι ντιρας
τεσαμ σαντιχ σασβατι νεταρεσαμ
(Κατα 2.2.13)

Αυτές οι αλήθειες δεν αφορούν μόνο τον Αρτζούνα, αλλά όλους τους ανθρώπους του κόσμου οι οποίοι παριστάνουν τους σοφούς, ενώ στην πραγματικότητα διαθέτουν πολύ λίγα αποθέματα γνώσης. Ο Κύριος λέει ξεκάθαρα ότι ο Ίδιος, ο Αρτζούνα και όλοι οι βασιλιάδες που είναι συγκεντρωμένοι στο πεδίο της μάχης, είναι αιωνίως ατομικά όντα και ότι ο Κύριος είναι αιωνίως Αυτός που συντηρεί τα ατομικά ζωντανά όντα και στην υπό όρους ζωή τους και στην κατάσταση της απελευθέρωσης. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι το υπέρτατο ατομικό πρόσωπο και ο Αρτζούνα, ο αιώνιος σύντροφος του Κυρίου, καθώς και όλοι οι βασιλιάδες που είναι συγκεντρωμένοι εκεί, είναι ατομικά, αιώνια πρόσωπα. Ήταν άτομα στο παρελθόν και θα παραμείνουν αιώνια πρόσωπα και στο μέλλον. Η ατομικότητά τους υπήρχε στο παρελθόν και θα συνεχίσει να υφίσταται και στο μέλλον, χωρίς διακοπή. Συνεπώς, δεν υπάρχει λόγος για θρήνους από κανέναν.

Η θεωρία των Μαγιαβάντι, ότι δηλαδή μετά την απελευθέρωση από την ύλη, η ατομική ψυχή, αποχωρισμένη από το περίβλημα της *μαγια*, δηλαδή της πλάνης, θα συγχωνευθεί με το απρόσωπο *μπραμαν* και θα χάσει την ατομική της ύπαρξη δεν στηρίζεται εδώ από τον Κρίσνα, την υπέρτατη αυθεντία. Ούτε η θεωρία ότι σκεφτόμαστε περί ατομικότητας μόνο στην υπό όρους ύπαρξη. Ο Κρίσνα λέει ξεκάθαρα εδώ ότι και στο μέλλον η ατομικότητα του Ιδίου και των άλλων, όπως επιβεβαιώνεται και στις *Ουπανισαντ*, θα συνεχιστεί αιωνίως. Αυτή η δήλωση του Κρίσνα έχει κύρος, επειδή ο Κρίσνα δεν υπόκειται στην πλάνη. Αν η ατομικότητα δεν ήταν γεγονός, ο Κρίσνα δεν θα έδινε τόση έμφαση, ακόμα και για το μέλλον. Οι Μαγιαβάντι ίσως αντιτείνουν ότι η ατομικότητα για την οποία μιλάει ο Κρίσνα δεν είναι πνευματική αλλά υλική. Ακόμη και αν δεχθούμε το επιχείρημα ότι η ατομικότητα είναι υλική, τότε πώς μπορεί κανείς να διακρίνει την ατομικότητα του Κρίσνα; Ο Κρίσνα επιβεβαιώνει την ατομικότητά Του και στο παρελθόν και στο μέλλον. Έχει εδραιώσει την ατομικότητά Του με πολλούς τρόπους και έχει δηλώσει ότι το απρόσωπο *μπραμαν* είναι υποδεέστερο Αυτού. Ο Κρίσνα διατηρεί πάντοτε την πνευματική Του ατομικότητα. Εάν γίνει δεκτός ως μία συνηθισμένη υποκείμενη σε όρους ψυχή με ατομική συνείδηση, τότε η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* δεν έχει καμία αξία ως αξιόπιστη γραφή. Ένας κοινός άνθρωπος με τις τέσσερεις ατέλειες της

αδύναμης ανθρώπινης φύσης δεν είναι σε θέση να διδάξει εκείνο που αξίζει να ακουστεί. Η *Γκιτα* είναι πάνω από την ανθρώπινη γραμματεία. Κανένα εγκόσμιο βιβλίο δεν μπορεί να συγκριθεί με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Όταν κάποιος θεωρεί τον Κρίσνα ως έναν συνηθισμένο άνθρωπο, η *Γκιτα* χάνει όλη τη σημασία της. Οι Μαγιαβάντι ισχυρίζονται ότι η πολλαπλότητα για την οποία γίνεται λόγος σε αυτό το εδάφιο είναι συμβατική και ότι αναφέρεται στο σώμα. Αλλά αμέσως πριν από αυτό το εδάφιο μια τέτοιου είδους σωματική αντίληψη καταδικάζεται. Αφού καταδίκασε τη σωματική αντίληψη των ζωντανών όντων, πώς θα ήταν δυνατόν να θέσει ο Κρίσνα και πάλι μία συμβατική πρόταση για το σώμα; Συνεπώς, η ατομικότητα διατηρείται επί τη βάσει του πνεύματος και τούτο επιβεβαιώνεται από μεγάλους *ατσαρια* όπως ο Σρι Ραμανούτζα και άλλοι. Αναφέρεται με σαφήνεια σε πολλά εδάφια της *Γκιτα* ότι αυτή η πνευματική ατομικότητα γίνεται κατανοητή από όσους είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου. Όσοι φθονούν τον Κρίσνα ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας δεν έχουν πραγματική πρόσβαση σε αυτό το μεγάλο έργο. Η προσέγγιση των μη αφοσιωμένων υπηρετών στα διδάγματα της *Γκιτα* θυμίζει μέλισσες που γλείφουν ένα βάζο μέλι. Δεν μπορεί κάποιος να γευθεί το μέλι αν δεν ανοίξει το βάζο. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο μυστικισμός της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* μπορεί να γίνει κατανοητός μόνον από αφοσιωμένους υπηρέτες και κανένας άλλος δεν μπορεί να τον γευθεί, όπως αναφέρεται στο Τέταρτο Κεφάλαιο του βιβλίου. Άτομα τα οποία φθονούν την ίδια την ύπαρξη του Κυρίου δεν μπορούν να αγγίξουν την *Γκιτα*. Συνεπώς, η ερμηνεία της *Γκιτα* από τους Μαγιαβάντι είναι μία εξαιρετικά παραπλανητική παρουσίαση της όλης αλήθειας. Ο Κύριος Τσετάνια μας έχει απαγορεύσει να διαβάζουμε τους σχολιασμούς των Μαγιαβάντι και μας προειδοποιεί ότι όποιος υιοθετήσει την άποψη των Μαγιαβάντι χάνει κάθε δύναμη κατανόησης του αληθινού μυστηρίου της *Γκιτα*. Αν η ατομικότητα αναφέρεται στο υλικό σύμπαν, δεν υπάρχει λόγος διδασκαλίας από τον Κύριο. Η πολλαπλότητα της ατομικής ψυχής και του Κυρίου είναι αιώνιο γεγονός και επιβεβαιώνεται από τις Βέδες, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

देहिनोऽस्मिन्यथा देहे कौमारं यौवनं जरा ।
तथा देहान्तरप्राप्तिर्धीरस्तत्र न मुह्यति ॥१३॥

ντεχινο ’σμιν γιατα ντεχε κωμαραμ γιωβαναμ τζαρα
τατα ντεχανταρα-πραπτιρ ντιρας τατρα να μουχιατι

ντεχιναχ: των ενσαρκωμένων – *ασμιν*: σε αυτό – *γιατα*: όπως – *ντεχε*: το σώμα – *κωμαραμ*: την παιδική ηλικία – *γιωβαναμ*: στη νεότητα – *τζαρα*: στα γηρατειά – *τατα*: κατά τον ίδιο τρόπο – *ντεχα-ανταρα*: της μεταφοράς του σώματος – *πραπτιχ*: επίτευγμα – *ντιραχ*: ο νηφάλιος – *τατρα*: αμέσως – *να*: ποτέ δεν – *μουχιατι*: παραπλανάται.

Όπως η ενσαρκωμένη ψυχή περνάει αδιάκοπα σε αυτό το σώμα από την παιδική ηλικία στη νεότητα και από εκεί στα γηρατειά, κατά τον ίδιο τρόπο η ψυχή περνάει σε ένα άλλο σώμα κατά τον θάνατο. Η αυτοσυνειδητοποιημένη ψυχή δεν ταράζεται από αυτή την αλλαγή.

Αφού κάθε ζωντανή οντότητα είναι μία ατομική ψυχή, αλλάζει το σώμα της κάθε στιγμή και εκδηλώνεται άλλοτε ως παιδί, άλλοτε ως νέος και άλλοτε ως γέρος. Ωστόσο, η ίδια πνευματική ψυχή είναι εκεί και δεν υφίσταται καμία αλλαγή. Τελικώς, αυτή η ατομική ψυχή αλλάζει το σώμα της κατά τον θάνατο και μετενσαρκώνεται σε ένα άλλο σώμα. Και αφού είναι βέβαιο ότι η ψυχή θα έχει ένα άλλο σώμα κατά την επόμενη γέννηση –είτε υλικό είτε πνευματικό– δεν υπήρχε κανένας λόγος για θρήνους από τον Αρτζούνα λόγω του θανάτου ούτε του Μπίσμα ούτε του Ντρόνα, για τους οποίους νοιαζόταν τόσο πολύ. Μάλλον θα έπρεπε να χαρεί που θα άλλαζαν τα γερασμένα σώματά τους με νέα, αναζωογονώντας έτσι την ενέργειά τους. Αυτές οι αλλαγές του σώματος εξηγούν την ποικιλία χαράς ή πόνου, σύμφωνα με τις πράξεις μας. Ο Μπίσμα και ο Ντρόνα, όντας ευγενικές ψυχές, θα είχαν ασφαλώς πνευματικά σώματα στη επόμενη ζωή ή έστω ζωή σε ουράνια σώματα για να απολαμβάνουν με καλύτερο τρόπο την υλική ύπαρξη. Επομένως, σε κάθε περίπτωση, δεν υπήρχε λόγος θλίψης.

Όποιος έχει τέλεια γνώση της σύστασης της ατομικής ψυχής, της Υπέρτατης Ψυχής και της φύσης –υλικής και πνευματικής– ονομάζεται *ντιρα*, δηλαδή εξαιρετικά νηφάλιος άνθρωπος. Ένας τέτοιος άνθρωπος δεν ξεγελιέται ποτέ από τις αλλαγές του σώματος. Η θεωρία των Μαγιαβάντι περί του ενιαίου της πνευματικής ψυχής δεν μπορεί να γίνει δεκτή, επειδή η πνευματική ψυχή δεν μπορεί να κοπεί σε κομμάτια σαν τα θρυμματισμένα κομμάτια της ύλης. Ένας τέτοιος τεμαχισμός σε διάφορες ατομικές ψυχές θα σήμαινε ότι το Υπέρτατο υπόκειται σε μεταβολή ή διάσπαση, αντίθετα με την αρχή του αμετάβλητου χαρακτήρα της Υπέρτατης Ψυχής.

Όπως βεβαιώνεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, τα μικρά μέρη του Υπερτάτου υπάρχουν αιωνίως (*σανατανα*) και ονομάζονται *κσαρα*· δηλαδή, έχουν την τάση να πέφτουν στην υλική φύση. Αυτά τα πολύ μικρά μέρη είναι έτσι αιωνίως και ακόμα και μετά την απελευθέρωση, η ατομική ψυχή παραμένει μικρό μέρος. Αλλά μόλις απελευθερωθεί, ζει μια αιώνια ζωή ευδαιμονίας και

γνώσης μαζί με το Πρόσωπο της Θεότητας. Η θεωρία της αντανάκλασης μπορεί να εφαρμοστεί στην Υπέρτατη Ψυχή, η οποία είναι παρούσα σε κάθε ατομικό σώμα και είναι γνωστή ως Παραμάτμα, διαφέρει δε από το ατομικό ζωντανό ον. Όταν ο ουρανός αντανακλάται στο νερό, η αντανάκλαση απεικονίζει και τον ήλιο και τη σελήνη και τα άστρα. Τα άστρα μπορούν να παρομοιασθούν με τα ζωντανά όντα, ενώ ο ήλιος και η σελήνη με τον Υπέρτατο Κύριο. Η μικρή ατομική πνευματική ψυχή αντιπροσωπεύεται από τον Αρτζούνα και η Υπέρτατη Ψυχή είναι το Πρόσωπο της Θεότητας, ο Σρι Κρίσνα. Όπως θα γίνει φανερό στην αρχή του Τετάρτου Κεφαλαίου, δεν βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο. Αν ο Αρτζούνα είναι στο ίδιο επίπεδο με τον Κρίσνα και ο Κρίσνα δεν είναι ανώτερος του Αρτζούνα, τότε η σχέση τους ως δασκάλου και μαθητή είναι χωρίς νόημα. Εάν και οι δύο μπορούν να παραπλανηθούν από την παραπλανητική ενέργεια (*μαγια*), τότε δεν υπάρχει λόγος ο ένας από τους δύο να είναι δάσκαλος και ο άλλος μαθητής. Μια τέτοια διδασκαλία θα ήταν άχρηστη, επειδή στα νύχια της *μαγια* κανένας δεν μπορεί να είναι έγκυρος δάσκαλος.Υπ’ αυτές τις συνθήκες, είναι παραδεκτό ότι ο Κρίσνα είναι ο Υπέρτατος Κύριος, σε ανώτερη θέση από το ζωντανό ον, τον Αρτζούνα, ο οποίος είναι μία επιλήσμων ψυχή, παραπλανημένη από τη *μαγια*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

मात्रास्पर्शास्तु कौन्तेय शीतोष्णसुखदुःखदाः।
आगमापायिनोऽनित्यास्तांस्तितिक्षस्व भारत॥१४॥

ματρα-σπαρσας του κωντεγια σιτοσνα-σουκα-ντουχκα-νταχ
αγκαμαπαγινο ’νιτιας ταμς τιτικσασβα μπαρατα

ματρα-σπαρσαχ: αντίληψη των αισθήσεων – *του*: μόνο – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *σιτα*: χειμώνας – *ουσνα*: καλοκαίρι – *σουκα*: ευτυχία – *ντουχκα*: και δυστυχία – *νταχ*: δίνοντας – *αγκαμα*: εμφανιζόμενα – *απαγιναχ*: εξαφανιζόμενα – *ανιτιαχ*: η μη μόνιμη – *ταν*: όλα τους – *τιτικσασβα*: να προσπαθείς να τα υπομένεις – *μπαρατα*: ω απόγονε της δυναστείας των Μπάρατα.

Η παροδική εμφάνιση της ευτυχίας και της δυστυχίας και η εξαφάνισή τους με την πάροδο του χρόνου, ω γιε της Κούντι, είναι όπως η εμφάνιση και η εξαφάνιση του θέρους και του χειμώνα. Προέρχονται από την

αντίληψη των αισθήσεων, ω απόγονε του Μπάρατα, και θα πρέπει να μάθει κανείς να τα υπομένει χωρίς να αναστατώνεται.

Κατά τη σωστή εκτέλεση του καθήκοντος, θα πρέπει να μάθει κανείς να υπομένει την πρόσκαιρη εμφάνιση και εξαφάνιση ευτυχίας και δυστυχίας. Σύμφωνα με τις βεδικές εντολές, θα πρέπει να κάνει κανείς το μπάνιο του νωρίς το πρωί, ακόμα και κατά τον μήνα του *Μαγκα* (Ιανουάριος-Φεβρουάριος). Εκείνη την εποχή κάνει πολύ κρύο, αλλά παρ' όλα αυτά, όποιος τηρεί τις θρησκευτικές αρχές δεν διστάζει να κάνει το μπάνιο του. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι γυναίκες δεν διστάζουν να μαγειρέψουν στην κουζίνα κατά τους μήνες Μάιο και Ιούνιο, τους θερμότερους μήνες της θερινής περιόδου. Είμαστε υποχρεωμένοι να εκτελούμε το καθήκον μας παρά τις κλιματικές ενοχλήσεις. Κατά τον ίδιο τρόπο, η μάχη είναι το θρησκευτικό καθήκον των *κσατρια* και μολονότι μπορεί να πρέπει να πολεμήσει κανείς εναντίον κάποιου φίλου ή συγγενή, δεν θα πρέπει να παρεκκλίνει από το καθορισμένο καθήκον του. Θα πρέπει να ακολουθούμε τους καθορισμένους κανόνες και τις ρυθμίσεις των θρησκευτικών αρχών, προκειμένου να υψωθούμε στο επίπεδο της γνώσης, επειδή μόνο με γνώση και αφοσίωση μπορούμε να απελευθερωθούμε από τα νύχια της *μαγια*, της πλάνης.

Τα δύο ονόματα με τα οποία προσφωνεί ο Κρίσνα τον Αρτζούνα έχουν ιδιαίτερη σημασία. Η προσφώνηση «Κωντέγια» υποδηλώνει τη στενή συγγενική τους σχέση από την πλευρά της μητέρας του· και η προσφώνηση «Μπάρατα» δείχνει τη μεγαλειώδη καταγωγή του από την πλευρά του πατέρα του. Και από τις δύο πλευρές έχει μια τεράστια κληρονομιά. Η τεράστια κληρονομιά συνεπάγεται ευθύνη ως προς τη σωστή εκτέλεση του καθήκοντος. Δεν μπορεί, συνεπώς, να αποφύγει τη μάχη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

यं हि न व्यथयन्त्येते पुरुषं पुरुषर्षभ।
समदुःखसुखं धीरं सोऽमृतत्वाय कल्पते॥१५॥

γιαμ χι να βιαταγιαντι ετε πουρουσαμ πουρουσαρσαμπα
σαμα-ντουχκα-σουκαμ ντιραμ σο 'μριτατβαγια καλπατε

γιαμ: έναν τον οποίον – *χι*: ασφαλώς – *να*: ποτέ δεν – *βιαταγιαντι*: ενοχλούν – *ετε*: όλα αυτά – *πουρουσαμ*: ένα πρόσωπο – *πουρουσα-ρισαμπα*: ω άριστε των ανθρώπων – *σαμα*: αμετάβλητο – *ντουχκα*: στη δυστυχία – *σουκαμ*: και στην

ευτυχία – *ντιραμ*: υπομονετικό – *σαχ*: εκείνος – *αμριτατβαγια*: για απελευθέρωση – *καλπατε*: θεωρείται άξιος.

Ω άριστε μεταξύ των ανθρώπων (Αρτζούνα), εκείνος που δεν αναστατώνεται από την ευτυχία και τη δυστυχία και παραμένει σταθερός και στις δύο είναι ασφαλώς άξιος για απελευθέρωση.

Όποιος είναι σταθερός στην αποφασιστικότητά του να φτάσει στο προχωρημένο στάδιο της πνευματικής συνειδητοποίησης και μπορεί να υπομένει εξίσου τις βίαιες επιθέσεις της δυστυχίας και της ευτυχίας είναι σίγουρα άξιος για απελευθέρωση. Στον θεσμό του *βαρνασραμα*, το τέταρτο στάδιο της ζωής, και συγκεκριμένα η τάξη της απάρνησης (*σαννιασα*), είναι μία εξαιρετικά επίπονη κατάσταση. Αλλά όποιος είναι ειλικρινής σχετικά με την τελειοποίηση της ζωής του ασφαλώς προσχωρεί στην τάξη του *σαννιασα* παρά τις δυσκολίες. Οι δυσκολίες συνήθως προέρχονται από την υποχρέωση να κοπούν οι οικογενειακές σχέσεις, να εγκαταλειφθεί η επαφή με τη σύζυγο και τα παιδιά. Αλλά αν κάποιος είναι ικανός να υπομείνει αυτές τις δυσκολίες, σίγουρα ο δρόμος του προς την πνευματική συνειδητοποίηση έχει ολοκληρωθεί. Κατά τον ίδιο τρόπο, σχετικά με την εκτέλεση των καθηκόντων του Αρτζούνα ως *κσατρια*, του συνιστάται να επιμείνει, παρόλο που είναι δύσκολο να πολεμήσει με τα μέλη της οικογένειάς του ή άλλα εξίσου αγαπημένα πρόσωπα. Ο Κύριος Τσετάνια δέχθηκε *σαννιασα* στην ηλικία των είκοσι τεσσάρων ετών, ενώ η νεαρή γυναίκα Του και η ηλικιωμένη μητέρα Του δεν είχαν κανέναν άλλον να τις φροντίσει. Ωστόσο δέχθηκε *σαννιασα* για έναν ανώτερο σκοπό και ήταν σταθερός στην εκτέλεση των υψηλότερων καθηκόντων Του. Αυτός είναι ο δρόμος της απελευθέρωσης από την υλική σκλαβιά.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

नासतो विद्यते भावो नाभावो विद्यते सतः ।
उभयोरपि दृष्टोऽन्तस्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः ॥१६॥

νασατο βιντιατε μπαβο ναμπαβο βιντιατε σαταχ
ουμπαγιορ απι ντριστο ’ντας τβ αναγιος ταττβα-ντarσιμπιχ

να: ποτέ δεν – *ασαταχ*: του μη όντος – *βιντιατε*: υπάρχει – *μπαβαχ*: διάρκεια - *να*: ποτέ δεν – *αμπαβαχ*: αλλαγή ιδιότητας - *βιντιατε*: υπάρχει – *σαταχ*: του αιωνίου – *ουμπαγιοχ*: αμφοτέρων – *απι*: αληθώς – *ντρισταχ*: παρατήρησαν –

ανταχ: συμπέρασμα – *του*: αλλά – *αναγιοχ*: των οποίων – *ταττβα*: η αλήθεια – *ντARσιμπιχ*: από αυτούς που βλέπουν.

Εκείνοι που βλέπουν την αλήθεια έχουν συμπεράνει ότι το μη ον δεν έχει διάρκεια, ενώ το ον δεν παύει ποτέ να υπάρχει. Αυτό το έχουν συμπεράνει μελετώντας τη φύση και των δύο.

Το μεταβαλλόμενο σώμα δεν έχει διάρκεια. Η σύγχρονη ιατρική επιστήμη δέχεται ότι το σώμα μεταβάλλεται κάθε στιγμή από τη δράση και την αντίδραση των διαφόρων κυττάρων και έτσι συντελούνται ανάπτυξη και γήρανση. Αλλά η πνευματική ψυχή υπάρχει διαρκώς, παραμένοντας η ίδια παρ’ όλες τις αλλαγές του σώματος και του νου. Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ ύλης και πνεύματος. Από τη φύση τους, το σώμα μεταβάλλεται διαρκώς, η δε ψυχή είναι αιώνια. Το συμπέρασμα αυτό έχει εδραιωθεί από όλες τις κατηγορίες σοφών, από ιμπερσοναλιστές και περσοναλιστές. Στη *Βισνου Πουρανα* αναφέρεται ότι ο Βίσνου και όλες οι κατοικίες Του έχουν αυτόφωτη πνευματική ύπαρξη: *τζιοτιμσι βισνουρ μπαβανανι βισνουχ*. Οι λέξεις «ον» και «μη ον» αναφέρονται μόνο στο πνεύμα και την ύλη. Αυτή είναι η άποψη όλων των σοφών.

Αυτή είναι η αρχή της διδασκαλίας του Κυρίου στα ζωντανά όντα, τα οποία υπό την επίδραση της άγνοιας βρίσκονται σε σύγχυση. Η αφαίρεση της άγνοιας συνεπάγεται την επανεδραίωση της αιώνιας σχέσης μεταξύ του λατρεύοντος και του λατρευομένου και την επακόλουθη κατανόηση της διαφοράς μεταξύ του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και των ζωντανών όντων, τα οποία είναι μέρη Του. Μπορούμε να καταλάβουμε τη φύση του Υπερτάτου μέσω της εξονυχιστικής μελέτης του εαυτού μας. Η διαφορά μεταξύ του εαυτού μας και του Υπερτάτου είναι η σχέση μεταξύ του μέρους και του όλου. Στις *Βεντάντα-σουτρα*, καθώς και στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, ο Υπέρτατος Κύριος είναι αποδεκτός ως η πηγή όλων των εκπορεύσεων. Αυτές οι εκπορεύσεις γίνονται αντιληπτές από ανώτερες και κατώτερες φυσικές ακολουθίες. Τα ζωντανά όντα ανήκουν στην ανώτερη φύση, όπως θα αποκαλυφθεί στο Έβδομο Κεφάλαιο. Μολονότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της ενέργειας και του ενεργούντος, ο ενεργών είναι αποδεκτός ως Υπέρτατος, η δε ενέργεια ή φύση είναι αποδεκτή ως υποδεέστερη. Συνεπώς, τα ζωντανά όντα είναι πάντοτε υποδεέστερα του Υπερτάτου Κυρίου, όπως ο υπηρέτης είναι υποδεέστερος του κυρίου ή ο μαθητής του δασκάλου. Αυτή η διαυγής γνώση είναι αδύνατο να γίνει κατανοητή κάτω από τα μάγια της άγνοιας και για να διώξει μακριά αυτήν την άγνοια ο Κύριος διδάσκει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, για να φωτίσει όλα τα ζωντανά όντα για πάντα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

अविनाशि तु तद्विद्धि येन सर्वमिदं ततम्।
विनाशमव्ययस्यास्य न कश्चित्कर्तुमर्हति॥१७॥

αβινασι του ταντ βιντι γιενα σαρβαμ ινταμ ταταμ
βινασαμ αβιαγιασιασια να καστσιτ καρτουμ αρχατι

αβινασι: άφθαρτο – *του*: αλλά – *τατ*: εκείνο – *βιντι*: να γνωρίζεις – *γιενα*: από το οποίο – *σαρβαμ*: όλο το σώμα – *ινταμ*: αυτό – *ταταμ*: διαπερνάται – *βινασαμ*: την καταστροφή – *αβιαγιασια*: του άφθαρτου – *ασια*: του οποίου - *να καστσιτ*: κανείς δεν – *καρτουμ*: να προκαλέσει – *αρχατι*: είναι ικανός.

Θα πρέπει να γνωρίζεις ότι εκείνο το οποίο διαπερνά ολόκληρο το σώμα είναι ακατάλυτο. Κανείς δεν μπορεί να καταστρέψει την άφθαρτη ψυχή.

Αυτή η στροφή εξηγεί ακόμα πιο καθαρά την αληθινή φύση της ψυχής, η οποία απλώνεται σε όλο το σώμα. Οποιοσδήποτε μπορεί να καταλάβει τι απλώνεται σε όλο το σώμα: είναι η συνείδηση. Ολοι έχουν συνείδηση των πόνων και των απολαύσεων του σώματος, τμηματικά ή συνολικά. Αυτό το άπλωμα της συνείδησης περιορίζεται στο σώμα του καθενός από εμάς. Οι πόνοι και οι απολαύσεις ενός σώματος δεν είναι γνωστοί στα άλλα σώματα. Επομένως, το κάθε σώμα είναι η ενσωμάτωση μίας ατομικής ψυχής, η δε ένδειξη της παρουσίας της ψυχής γίνεται αντιληπτή ως ατομική συνείδηση. Λέγεται ότι το μέγεθος της ψυχής είναι το εν δεκάκις χιλιοστό της άκρης μιας τρίχας. Η *Σβετασβαταρα Ουπανισαντ* (5.9) το επιβεβαιώνει:

μπαλαγκρα-σατα-μπαγκασια σαταντα καλπιτασια τσα
μπαγκο τζίβαχ σα βιγκιεγιαχ τσα τσαναντιαγια καλπατε

«Αν η άκρη μιας τρίχας διαιρεθεί σε εκατό μέρη, και το κάθε μέρος διαιρεθεί και πάλι σε εκατό μέρη, το καθένα από αυτά τα μέρη έχει το μέγεθος της πνευματικής ψυχής». *(Σβετ. 5.9)* Το ίδιο αναφέρεται και στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*:

κεσαγκρα-σατα-μπαγκασια σαταμσαχ σαντρισατμακαχ
τζίβαχ σουκσμα-σβαρουπο 'γιαμ σακιατιτο χι τσιτ-καναχ

«Υπάρχουν αναρίθμητα πνευματικά άτομα, των οποίων το μέγεθος είναι το ένα δεκάκις χιλιοστό της άκρης μιας τρίχας».

Επομένως, η ατομική πνευματική ψυχή είναι ένα πνευματικό άτομο μικρότερο από τα άτομα της ύλης, και τα άτομα αυτά είναι αναρίθμητα. Αυτός ο πολύ μικρός πνευματικός σπινθήρας είναι η θεμελιώδης αρχή του υλικού σώματος, η δε επιρροή του διατρέχει ολόκληρο το σώμα, όπως η επίδραση ενός φαρμάκου. Αυτό το «ρεύμα» της πνευματικής ψυχής είναι αισθητό σε όλο το σώμα ως συνείδηση και αποτελεί την απόδειξη της παρουσίας της ψυχής. Οποιοσδήποτε μπορεί να αντιληφθεί ότι το υλικό σώμα χωρίς τη συνείδηση είναι ένα νεκρό σώμα και η συνείδηση αυτή δεν μπορεί να επανέλθει στο σώμα με κανενός είδους υλική διαχείριση. Επομένως, η συνείδηση δεν οφείλεται σε συνδυασμούς των στοιχείων της ύλης, αλλά στην πνευματική ψυχή. Στη *Μουνντακα Ουπανισαντ* αναλύεται ακόμη περισσότερο η μέτρηση της ατομικής ψυχής:

εσο 'νουρατμα τσετασα βεντιταβιο
γιασμιν πραναχ παντσαντα σαμβιβεσα
πραναϊς τσιτταμ σαρβαμ οταμ πρατζαναμ
γιασμιν βισουντε βιμπαβατι εσα ατμα

«Η ψυχή είναι ατομική σε μέγεθος και μπορεί να γίνει αντιληπτή μέσω τέλειας νοημοσύνης. Αυτή η ατομική ψυχή πλέει στα πέντε είδη αέρα (*πρανα, απανα, βιανα, σαμανα και ουντανα*), είναι τοποθετημένη στην καρδιά και απλώνει την επιρροή της σε ολόκληρο το σώμα των ενσωματωμένων ζωντανών όντων. Όταν η ψυχή εξαγνισθεί από τη μόλυνση των πέντε ειδών υλικού αέρα εκδηλώνεται η πνευματική της επίδραση». *(Μουννт. 3.1.9)*

Το σύστημα *χατα-γιογκα* έχει σκοπό τον έλεγχο των πέντε ειδών αέρα που κυκλώνουν την αγνή ψυχή μέσω διαφόρων καθιστικών στάσεων, όχι για κάποιο υλικό κέρδος, αλλά για την απελευθέρωση της μικροσκοπικής ψυχής από τον εναγκαλισμό της υλικής ατμόσφαιρας.

Έτσι η σύσταση της ατομικής ψυχής αναγνωρίζεται σε όλες τις βεδικές γραφές και είναι επίσης αντιληπτή στην πρακτική εμπειρία οποιουδήποτε λογικού ανθρώπου. Μόνο ένας παράφρων μπορεί να θεωρήσει αυτή την ατομική ψυχή ως *βισνου-ταττβα* που διαπερνά τα πάντα.

Σε ένα συγκεκριμένο σώμα, η επίδραση της ατομικής ψυχής μπορεί να απλωθεί παντού. Σύμφωνα με τη *Μουνντακα Ουπανισαντ*, η ατομική ψυχή είναι τοποθετημένη στην καρδιά κάθε ζωντανού όντος και επειδή η μέτρηση της ατομικής ψυχής βρίσκεται πέραν της υπολογιστικής δυνατότητας των υλιστών επιστημόνων, ορισμένοι από αυτούς υποστηρίζουν ανοήτως ότι δεν υπάρχει ψυχή. Η ατομική ψυχή βρίσκεται αναμφίβολα στην καρδιά μαζί με

την Υπέρτατη Ψυχή και έτσι όλες οι ενέργειες της σωματικής κίνησης εκπορεύονται από αυτό το μέρος του σώματος. Τα αιμοσφαίρια που μεταφέρουν το οξυγόνο από τους πνεύμονες αντλούν ενέργεια από την ψυχή. Όταν η ψυχή φύγει και αφήσει αυτή τη θέση, η δραστηριότητα του αίματος που προκαλεί τήξη παύει. Η ιατρική επιστήμη δέχεται τη σημασία των ερυθρών αιμοσφαιρίων, αλλά δεν μπορεί να εξακριβώσει ότι η πηγή της ενέργειας είναι η ψυχή. Ωστόσο η ιατρική επιστήμη παραδέχεται ότι η καρδιά είναι η έδρα κάθε ενέργειας του σώματος.

Αυτά τα ατομικά σωματίδια του πνευματικού όλου παρομοιάζονται με τα μόρια του ηλιακού φωτός. Στο ηλιακό φως υπάρχουν αναρίθμητα αστραφτερά μόρια. Κατά τον ίδιο τρόπο, τα μικρά κομμάτια του Υπερτάτου Κυρίου είναι ατομικοί σπινθήρες των ακτίνων του Υπερτάτου Κυρίου και ονομάζονται *πραμπα*, δηλαδή ανώτερη ενέργεια. Ούτε η βεδική γνώση ούτε η σύγχρονη επιστήμη αρνούνται την ύπαρξη της πνευματικής ψυχής στο σώμα. Η επιστήμη της ψυχής αναπτύσσεται με σαφήνεια στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από το Ίδιο το Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

अन्तवन्त इमे देहा नित्यस्योक्ताः शरीरिणः।
अनाशिनोऽप्रमेयस्य तस्माद्युध्यस्व भारत॥१८॥

ανταβαντα ιμε ντεχα νιτιασιοκταχ σαριριναχ
ανασινο ’πραμεγιασια τασμαντ γιουντιασβα μπαρατα

αντα-βανταχ: φθαρτά – *ιμε*: όλα αυτά – *ντεχαχ*: τα υλικά σώματα – *νιτιασια*: αιώνιο σε ύπαρξη – *ουκταχ*: λέγεται – *σαριριναχ*: των ενσαρκωμένων ψυχών – *ανασιναχ*: άφθαρτο – *απραμεγιασια*: απροσμέτρητο – *τασματ*: επομένως – *γιουντιασβα*: πολέμησε – *μπαρατα*: ω απόγονε του Μπάρατα.

Μόνο το υλικό σώμα του ακατάλυτου, απροσμέτρητου και αιώνιου ζωντανού όντος υπόκειται σε φθορά. Πολέμησε, λοιπόν, ω απόγονε του Μπάρατα.

Το υλικό σώμα είναι φθαρτό από τη φύση του. Μπορεί να φθαρεί αμέσως ή μετά από εκατό χρόνια. Είναι απλώς θέμα χρόνου. Δεν υπάρχει περίπτωση να διατηρηθεί επ’ αόριστον. Αλλά η πνευματική ψυχή είναι τόσο μικροσκοπική, ώστε ένας εχθρός δεν μπορεί καν να την δει και πολύ περισσότερο να την σκοτώσει. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη στροφή, είναι τόσο μικρή

ώστε κανείς δεν γνωρίζει πώς να μετρήσει τις διαστάσεις της. Συνεπώς, δεν υπάρχει λόγος για θρήνους από όποια πλευρά και αν το δει κανείς, επειδή το μεν ζωντανό ον δεν μπορεί να σκοτωθεί, το δε υλικό σώμα δεν μπορεί να προστατευθεί για πάντα. Το μικροσκοπικό σωματίδιο του όλου πνεύματος, η ατομική ψυχή, αποκτά αυτό το υλικό σώμα σύμφωνα με τις πράξεις της και επομένως, καλό θα είναι να αξιοποιείται η τήρηση των θρησκευτικών αρχών. Στις *Βεντάντα-σούτρα* η ζωντανή οντότητα προσδιορίζεται ως φως, επειδή είναι σωματίδιο του υπερτάτου φωτός. Όπως το ηλιακό φως συντηρεί όλο το σύμπαν, έτσι και το φως της ψυχής συντηρεί το υλικό σώμα. Μόλις η πνευματική ψυχή αφήσει το υλικό σώμα, το σώμα αρχίζει να αποσυντίθεται. Επομένως, η πνευματική ψυχή είναι εκείνη που συντηρεί το σώμα. Το σώμα από μόνο του είναι χωρίς σημασία. Στον Αρτζούνα δόθηκε η συμβουλή να πολεμήσει και να θυσιάσει το υλικό σώμα για τον σκοπό της θρησκείας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

य एनं वेत्ति हन्तारं यश्चैनं मन्यते हतम्।
उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते॥१९॥

για εναμ βεττι χανταραμ   γιας τσαϊναμ μανιατε χαταμ
ουμπω τω να βιτζανιτο   ναγιαμ χαντι να χανιατε

γιαχ: οποιοσδήποτε – *εναμ*: αυτό – *βεττι*: γνωρίζει – *χανταραμ*: ότι σκοτώνει - *γιαχ*: οποιοσδήποτε – *τσα*: επίσης – *εναμ*: αυτό – *μανιατε*: πιστεύει – *χαταμ*: ότι σκοτώνεται – *ουμπω*: και οι δύο – *τω*: αυτοί – *να*: ποτέ δεν – *βιτζανιταχ*: βρίσκεται σε γνώση - *να*: ποτέ δεν – *αγιαμ*: αυτό – *χαντι*: σκοτώνει - *να*: ούτε – *χανιατε*: σκοτώνεται.

Όποιος πιστεύει ότι το ζωντανό ον σκοτώνει ή ότι σκοτώνεται έχει άγνοια, επειδή ο εαυτός ούτε σκοτώνει ούτε σκοτώνεται.

Όταν μία ενσαρκωμένη ζωντανή οντότητα πληγώνεται από θανατηφόρα όπλα, θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι η ζωντανή οντότητα μέσα στο σώμα δεν σκοτώνεται. Η πνευματική ψυχή είναι τόσο μικρή, ώστε είναι αδύνατο να σκοτωθεί από οποιοδήποτε υλικό όπλο, όπως είναι προφανές από τους προηγούμενους στίχους. Επίσης, η ζωντανή οντότητα δεν είναι δυνατό να σκοτωθεί εξαιτίας της πνευματικής της σύστασης. Εκείνο που σκοτώνεται ή υποτίθεται ότι σκοτώνεται είναι μόνο το σώμα. Αλλά αυτό, κατά κανένα τρόπο δεν αποτελεί ενθάρρυνση για τον φόνο του σώματος. Η βεδική εντολή

είναι *μαχιμσιατ σαρβα-μπουτανι*: ποτέ μην προκαλείς βία σε κανέναν. Η κατανόηση ότι η ζωντανή οντότητα δεν σκοτώνεται δεν αποτελεί ενθάρρυνση ούτε για τη σφαγή των ζώων. Ο φόνος του σώματος οποιουδήποτε χωρίς δικαιοδοσία είναι αποτρόπαιος και τιμωρείται από τους νόμους του κράτους καθώς και από τους νόμους του Κυρίου. Ωστόσο ο Αρτζούνα πρόκειται να εμπλακεί σε φόνο για τις αρχές της θρησκείας και όχι από δική του ιδιοτροπία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

न जायते म्रियते वा कदाचिन्नायं भूत्वा भविता वा न भूयः।
अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो न हन्यते हन्यमाने शरीरे॥२०॥

να τζαγιατε μριγιατε βα καντατσιν
ναγιαμ μπουτβα μπαβιτα βα να μπουγιαχ
ατζο νιτιαχ σασβατο 'γιαμ πουρανο
να χανιατε χανιαμανε σαριρε

να: ποτέ δεν – *τζαγιατε*: γεννιέται – *μριγιατε*: πεθαίνει – *βα*: ούτε – *καντατσιτ*: ποτέ (στο παρελθόν, το παρόν ή το μέλλον) - *να*: ποτέ δεν – *αγιαμ*: αυτή – *μπουτβα*: υπήρξε – *μπαβιτα*: θα υπάρξει – *βα*: ή – *να*: δεν – *μπουγιαχ*: ή έχει υπάρξει – *ατζαχ*: αγέννητη – *νιτιαχ*: αιώνια – *σασβαταχ*: διαρκής - *αγιαμ*: αυτή – *πουραναχ*: η αρχαιότερη - *να*: ποτέ δεν – *χανιατε*: σκοτώνεται – *χανιαμανε*: σκοτώνεται – *σαριρε*: όταν (σκοτώνεται) το σώμα.

Για την ψυχή δεν υπάρχει ποτέ ούτε γέννηση ούτε θάνατος. Έχοντας υπάρξει, δεν παύει ποτέ να υπάρχει. Είναι αγέννητη, αιώνια, αειθαλής, πρωταρχική και αθάνατη. Δεν σκοτώνεται όταν καταστρέφεται το σώμα.

Από ποιοτική άποψη, το μικρό ατομικό κομμάτι του Υπερτάτου Πνεύματος είναι ένα με το Υπέρτατο Πνεύμα. Δεν υφίσταται αλλαγές όπως το σώμα. Μερικές φορές η ψυχή αποκαλείται σταθερή, *κουταστα*. Το σώμα υπόκειται σε έξι ειδών μεταβολές. Γεννιέται μέσα στη μήτρα του σώματος της μητέρας, παραμένει για ένα διάστημα, αναπτύσσεται, παράγει κάποια αποτελέσματα, βαθμιαία φθίνει και τελικώς χάνεται στη λησμονιά. Η ψυχή όμως δεν υφίσταται τέτοιες αλλαγές. Η ψυχή δεν γεννιέται, αλλά επειδή δέχεται ένα υλικό σώμα, γεννιέται το σώμα. Η ψυχή ούτε γεννιέται ούτε πεθαίνει. Οτιδήποτε γεννιέται, πεθαίνει. Και επειδή η ψυχή δεν γεννιέται, δεν έχει παρελθόν, παρόν ή μέλλον. Είναι αιώνια, αειθαλής και πρωταρχική, δηλαδή δεν υπάρχει ιστορικά ίχνος γέννησης της ψυχής. Υπό την επίδραση της

αντίληψης του σώματος, αναζητούμε την ιστορία της γέννησης της ψυχής. Η ψυχή δεν γερνά ποτέ όπως το σώμα. Επομένως, ο υποτιθέμενος γέρος αισθάνεται ότι έχει το ίδιο πνεύμα που είχε όταν ήταν παιδί ή νέος. Οι αλλαγές του σώματος δεν επηρεάζουν την ψυχή. Η ψυχή δεν φθείρεται όπως ένα δέντρο ή οτιδήποτε υλικό. Η ψυχή δεν έχει υποπροϊόντα. Τα υποπροϊόντα του σώματος, και συγκεκριμένα τα παιδιά, είναι διαφορετικές ατομικές ψυχές. Αλλά εξαιτίας του σώματος εμφανίζονται ως παιδιά ενός συγκεκριμένου ανθρώπου. Το σώμα αναπτύσσεται εξαιτίας της παρουσίας της ψυχής, αλλά η ψυχή δεν έχει ούτε παραφυάδες ούτε μεταβολές. Η ψυχή, λοιπόν, είναι απαλλαγμένη από τις έξι μεταβολές του σώματος.

Στην *Κατα Ουπανισαντ* (1.2.18) συναντούμε επίσης ένα παρόμοιο εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής:

να τζαγιατε μριγιατε βα βιπαστσιν
ναγιαμ κουταστσιν να βιμπουβα καστσιτ
ατζο νιτιαχ σασβατο 'γιαμ πουρανο
να χανιατε χανιαμανε σαριρε

Η σημασία αυτής της στροφής είναι η ίδια με της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, αλλά εδώ υπάρχει μία ιδιαίτερη λέξη, η λέξη *βιπαστσιτ*, που σημαίνει μορφωμένος ή με γνώση.

Η ψυχή είναι γεμάτη γνώση, δηλαδή είναι πάντοτε γεμάτη συνείδηση. Συνεπώς, η συνείδηση είναι το γνώρισμα της ψυχής. Ακόμη και αν κάποιος δεν βρίσκει την ψυχή μέσα στην καρδιά όπου βρίσκεται, μπορεί παρ' όλα αυτά να καταλάβει την παρουσία της ψυχής απλώς από την παρουσία της συνείδησης. Μερικές φορές δεν βλέπουμε τον ήλιο στον ουρανό λόγω συννεφιάς ή για κάποιον άλλο λόγο, αλλά το φως του ήλιου είναι πάντα εκεί και επομένως είμαστε βέβαιοι ότι είναι μέρα. Αμέσως μόλις δούμε λίγο φως στον ουρανό νωρίς το πρωί, καταλαβαίνουμε ότι ο ήλιος είναι στον ουρανό. Κατά τον ίδιο τρόπο, εφόσον υπάρχει κάποιας μορφής συνείδηση σε ένα σώμα, είτε ανθρώπου είτε ζώου, καταλαβαίνουμε την παρουσία της ψυχής. Η συνείδηση της ψυχής, ωστόσο, είναι διαφορετική από τη συνείδηση του Υπερτάτου, επειδή η υπέρτατη συνείδηση γνωρίζει τα πάντα -παρελθόν, παρόν και μέλλον-, ενώ η συνείδηση της ατομικής ψυχής ρέπει προς τη λήθη. Όταν λησμονεί την αληθινή της φύση, δέχεται μόρφωση και φώτιση από την ανώτερη διδασκαλία του Κρίσνα. Αλλά ο Κρίσνα δεν είναι όπως η επιλήσμων ψυχή. Εάν ήταν, τότε η διδασκαλία της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* δεν θα είχε νόημα.

Υπάρχουν δύο είδη ψυχής, και συγκεκριμένα, η μικροσκοπική ατομική ψυχή (*ανου-ατμα*) και η Υπέρτατη Ψυχή (*βιμπου-ατμα*). Αυτό επιβεβαιώνεται στην *Κατα Ουπανισαντ* (1.2.20) ως εξής:

ανορ ανιγιαν μαχατο μαχιγιαν
ατμασια τζαντορ νιχιτο γκουχαγιαμ
ταμ ακρατουχ πασιατι βιτα-σοκο
ντατουχ πρασανταν μαχιμαναμ ατμαναχ

«Και η Υπέρτατη Ψυχή (*παραματμα*) και η ατομική ψυχή (*τζιβατμα*) βρίσκονται στο ίδιο δέντρο, το σώμα, μέσα στην ίδια καρδιά, την καρδιά του ζωντανού όντος και μόνον όποιος έχει απελευθερωθεί από όλες τις υλικές επιθυμίες και θλίψεις μπορεί, με τη χάρη του Υπερτάτου, να κατανοήσει τις δόξες της ψυχής». Ο Κρίσνα είναι επίσης η πηγή και της Υπέρτατης Ψυχής, όπως θα αποκαλυφθεί στα επόμενα κεφάλαια, ενώ ο Αρτζούνα είναι η ατομική ψυχή, που λησμονεί την αληθινή της φύση. Γι' αυτό ζητά να τον φωτίσει ο Κρίσνα ή ο γνήσιος εκπρόσωπός Του, ο πνευματικός δάσκαλος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

वेदाविनाशिनं नित्यं य एनमजमव्ययम्।
कथं स पुरुषः पार्थ कं घातयति हन्ति कम्॥२१॥

βενταβινασιναμ νιτιαμ   για εναμ ατζαμ αβιαγιαμ
καταμ σα πουρουσαχ παρτα   καμ γκαταγιατι χαντι καμ

βεντα: γνωρίζει – *αβινασιναμ*: ακατάλυτη – *νιτιαμ*: αιώνια – *γιαχ*: όποιος – *εναμ*: αυτή (την ψυχή) – *ατζαμ*: την αγέννητη – *αβιαγιαμ*: την αναλλοίωτη – *καταμ*: πώς – *σαχ*: αυτό – *πουρουσαχ*: το πρόσωπο – *παρτα*: ω Πάρτα (Αρτζούνα) – *καμ*: τον οποίον – *γκαταγιατι*: πληγώνει – *χαντι*: σκοτώνει - – *καμ*: τον οποίον.

Ω Πάρτα, πώς μπορεί κάποιος που γνωρίζει ότι η ψυχή είναι ακατάλυτη, αγέννητη, αιώνια και αναλλοίωτη να σκοτώσει ή να προκαλέσει φόνο;

Το κάθε τι έχει τη χρησιμότητά του και όποιος βρίσκεται σε πλήρη γνώση γνωρίζει πότε και πώς να χρησιμοποιήσει κάτι για τη σωστή αξιοποίησή του. Κατά τον ίδιο τρόπο, η βία έχει κι αυτή τη χρησιμότητά της και το πώς θα εφαρμοσθεί εναπόκειται στο πρόσωπο που γνωρίζει. Μολονότι ο δικαστής επιβάλλει τη θανατική ποινή σε κάποιον που έχει καταδικαστεί για φόνο, δεν μπορεί να κατηγορηθεί, επειδή ο δικαστής επιβάλλει τη βία σύμφωνα με τον ποινικό κώδικα. Στη *Μανου-σαμχιτα*, το βιβλίο των νόμων της ανθρωπότητας,

υποστηρίζεται ότι ο δολοφόνος θα πρέπει να καταδικάζεται σε θάνατο, έτσι ώστε στην επόμενη ζωή του να μην είναι υποχρεωμένος να υποφέρει για το μεγάλο αμάρτημα που έχει διαπράξει. Συνεπώς, η ποινή του απαγχονισμού του δολοφόνου που επέβαλλαν οι βασιλείς ήταν στην πραγματικότητα ευεργετική. Κατά τον ίδιο τρόπο, όταν ο Κρίσνα δίνει εντολή για μάχη, θα πρέπει να συμπεράνουμε ότι η βία προορίζεται για ύψιστη δικαιοσύνη και, επομένως, ο Αρτζούνα θα πρέπει να ακολουθήσει αυτή την εντολή, γνωρίζοντας ότι η βία που διαπράττει κάποιος όταν μάχεται για τον Κρίσνα δεν είναι βία, επειδή σε κάθε περίπτωση ο άνθρωπος, ή μάλλον η ψυχή, δεν μπορεί να σκοτωθεί. Άρα για την απονομή δικαιοσύνης η υποτιθέμενη βία επιτρέπεται. Ο σκοπός της χειρουργικής επέμβασης δεν είναι να σκοτώσει τον ασθενή, αλλά να τον θεραπεύσει. Η μάχη που θα δώσει, λοιπόν, ο Αρτζούνα κατόπιν εντολής του Κρίσνα γίνεται με πλήρη γνώση και συνεπώς, δεν υπάρχει πιθανότητα αρνητικής αντίδρασης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

वासांसि जीर्णानि यथा विहाय नवानि गृह्णाति नरोऽपराणि।
तथा शरीराणि विहाय जीर्णान्यन्यानि संयाति नवानि देही॥२२॥

βασαμσι τζιρνανι γιατα βιχαγια
ναβανι γκριχνατι ναρο 'παρανι
τατα σαριρανι βιχαγια τζιρνανι
ανιανι σαμιατι ναβανι ντεχι

βασαμσι: ενδύματα – *τζιρνανι*: παλιά και φθαρμένα – *γιατα*: όπως είναι – *βιχαγια*: αφήνοντας – *ναβανι*: νέα ενδύματα – *γκριχνατι*: δέχεται – *ναραχ*: ένας άνθρωπος – *απαρανι*: άλλο – *τατα*: κατά τον ίδιο τρόπο – *σαριρανι*: σώματα - *βιχαγια*: αφήνοντας – *τζιρνανι*: παλιό και φθαρμένο – *ανιανι*: διαφορετικό – *σαμιατι*: στ' αλήθεια δέχεται - *ναβανι*: νέα σώματα – *ντεχι*: η ενσαρκωμένη (ψυχή).

Όπως κάποιος βάζει καινούργια ενδύματα αφήνοντας τα παλιά, κατά τον ίδιο τρόπο η ψυχή δέχεται καινούργια υλικά σώματα, αφήνοντας τα παλιά και άχρηστα.

Η αλλαγή του σώματος της ατομικής ψυχής είναι ένα παραδεκτό γεγονός. Ακόμη και ορισμένοι από τους σύγχρονους επιστήμονες οι οποίοι δεν πιστεύουν στην ύπαρξη της ψυχής, αλλά συγχρόνως δεν είναι σε θέση να

ερμηνεύσουν την πηγή της ενέργειας από την καρδιά, είναι υποχρεωμένοι να δεχθούν τις συνεχείς μεταβολές του σώματος οι οποίες εμφανίζονται από την παιδική ηλικία στη νεανική και από τη νεανική στη γεροντική. Από τη γεροντική ηλικία η μεταβολή μεταφέρεται σε ένα άλλο σώμα. Αυτό έχει ήδη εξηγηθεί στους προηγούμενους στίχους.

Η μεταφορά της ατομικής ψυχής σε ένα άλλο σώμα είναι δυνατή μόνο με τη χάρη της Υπέρτατης Ψυχής. Η Υπέρτατη Ψυχή ικανοποιεί την επιθυμία της ατομικής ψυχής όπως ένας φίλος ικανοποιεί την επιθυμία ενός άλλου. Οι Βέδες, όπως η *Μουνντακα Ουπανισαντ*, αλλά και η *Σβετασβαταρα Ουπανισαντ*, συγκρίνουν την ψυχή και την Υπέρτατη Ψυχή με δύο πουλιά-φίλους που κάθονται στο ίδιο δέντρο. Το ένα από τα δύο πουλιά (η ατομική ψυχή) τρώει τους καρπούς του δέντρου, ενώ το άλλο (ο Κρίσνα) παρακολουθεί απλώς τον φίλο Του. Από αυτά τα δύο πουλιά –μολονότι είναι τα ίδια ποιοτικώς– το ένα είναι σαγηνευμένο από τους καρπούς του υλικού δέντρου, ενώ το άλλο είναι απλώς μάρτυρας των πράξεων του φίλου Του. Ο Κρίσνα είναι το πουλί-μάρτυρας και ο Αρτζούνα είναι το πουλί που τρώει. Παρόλο που είναι φίλοι, το ένα παραμένει κύριος και το άλλο υπηρέτης. Η λησμονιά αυτής της σχέσης από την ατομική ψυχή είναι η αιτία της αλλαγής θέσης από το ένα δέντρο στο άλλο ή από το ένα σώμα στο άλλο. Η ψυχή (*τζιβα)* αγωνίζεται πολύ σκληρά στο δέντρο του υλικού σώματος, αλλά αμέσως μόλις συμφωνήσει να δεχθεί το άλλο πουλί ως υπέρτατο πνευματικό δάσκαλο –όπως συμφώνησε να κάνει ο Αρτζούνα με την οικειοθελή υποταγή του στον Κρίσνα για να τον διδάξει– το υποδεέστερο πουλί απαλλάσσεται αμέσως από κάθε θλίψη. Αυτό το βεβαιώνουν και η *Κατα Ουπανισαντ* και η *Σβετασβαταρα Ουπανισαντ*:

σαμανε βρικσε πουρουσο νιμαγκνο
'νισαγια σοτσατι μουχιαμαναχ
τζουσταμ γιαντα πασιατι ανιαμ ισαμ ασια
μαχιμαναμ ιτι βιτα-σοκαχ

«Παρόλο που τα δυο πουλιά βρίσκονται στο ίδιο δέντρο, το πουλί που τρώει, απολαμβάνοντας τους καρπούς του δέντρου, είναι κυριευμένο εντελώς από ανησυχία και κατήφεια. Αλλά εάν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στρέψει το πρόσωπό του προς τον φίλο του, ο οποίος είναι ο Κύριος και γνωρίζει τις δόξες Του, τότε στη στιγμή, το πουλί που υποφέρει απελευθερώνεται από κάθε κάθε αγωνία». Ο Αρτζούνα έχει στρέψει τώρα το πρόσωπό του προς τον αιώνιο φίλο του, τον Κρίσνα, και διδάσκεται την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από Αυτόν. Και έτσι ακούγοντας τον Κρίσνα, μπορεί να κατανοήσει τις υπέρτατες δόξες του Κυρίου και να απαλλαγεί από τη θλίψη.

Εδώ ο Κύριος συμβουλεύει τον Αρτζούνα να μη θρηνεί για τις σωματικές αλλαγές του ηλικιωμένου παππού του και του δασκάλου του. Θα πρέπει μάλλον να είναι ευτυχής να σκοτώσει τα σώματά τους στη δίκαιη μάχη, ώστε να μπορέσουν έτσι να εξαγνισθούν αμέσως από κάθε αντίδραση προερχόμενη από διάφορες σωματικές δραστηριότητες. Όποιος θυσιάζει τη ζωή του στον θυσιαστήριο βωμό ή στο σωστό πεδίο της μάχης εξαγνίζεται αμέσως και προάγεται σε ανώτερη κατάσταση ύπαρξης. Δεν υπήρχε, επομένως, λόγος θλίψης για τον Αρτζούνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः।
न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः॥२३॥

ναϊναμ τσιννταντι σαστρανι ναϊναμ νταχατι παβακαχ
να τσαϊναμ κλενταγιαντι απο να σοσαγιατι μαρουταχ

να: ποτέ δεν – *εναμ*: αυτή την ψυχή – *τσιννταντι*: μπορούν να κόψουν σε κομμάτια – *σαστρανι*: τα διάφορα όπλα - *να*: ποτέ δεν – *εναμ*: αυτή την ψυχή – *νταχατι*: καίει – *παβακαχ*: η φωτιά - *να*: ποτέ δεν – *τσα*: επίσης - *εναμ*: αυτή την ψυχή – *κλενταγιαντι*: υγραίνει – *απαχ*: το νερό - *να*: ποτέ δεν – *σοσαγιατι*: ξεραίνει – *μαρουταχ*: ο άνεμος.

Κανένα όπλο δεν μπορεί ποτέ να κόψει την ψυχή σε κομμάτια. Η φωτιά δεν μπορεί να την κάψει, το νερό δεν μπορεί να την βρέξει και ο άνεμος δεν μπορεί να την ξεράνει.

Όλων των ειδών τα όπλα, σπαθιά, φλόγες, βροχές, ανεμοστρόβιλοι, κλπ., δεν μπορούν να σκοτώσουν την πνευματική ψυχή. Φαίνεται ότι εκτός από τα σύγχρονα όπλα της φωτιάς, υπήρχαν πολλών ειδών όπλα κατασκευασμένα από γη, νερό, αέρα, αιθέρα, κλπ. Ακόμη και τα πυρηνικά όπλα της σύγχρονης εποχής κατατάσσονται στα όπλα της φωτιάς, αλλά στο παρελθόν υπήρχαν άλλα όπλα κατασκευασμένα από όλων των ειδών τα υλικά στοιχεία. Τα όπλα της φωτιάς εξουδετερώνονταν με όπλα του νερού, τα οποία είναι άγνωστα στη σύγχρονη επιστήμη. Οι σύγχρονοι επιστήμονες δεν γνωρίζουν ούτε τα όπλα από ανεμοστρόβιλους. Εν πάση περιπτώσει, η ψυχή δεν μπορεί ποτέ να κοπεί σε κομμάτια και δεν μπορεί να εξολοθρευτεί από κανέναν αριθμό όπλων και από κανέναν επιστημονικό μηχανισμό.

Ούτε στάθηκε ποτέ δυνατό να κοπούν οι ατομικές ψυχές από την αρχική ψυχή. Οι Μαγιαβάντι, ωστόσο, δεν μπορούν να εξηγήσουν πώς η ατομική ψυχή είχε αυτή την εξέλιξη από την άγνοια και ακολούθως σκεπάστηκε από την παραπλανητική ενέργεια. Επειδή οι ψυχές είναι ατομικές ψυχές αιωνίως (*σανατανα*), έχουν την τάση να σκεπαστούν από την παραπλανητική ενέργεια και έτσι αποχωρίζονται από τον Υπέρτατο Κύριο, ακριβώς όπως οι σπίθες της φωτιάς, μολονότι ένα σε ποιότητα με τη φωτιά, έχουν την τάση να σβήσουν όταν βρεθούν έξω από τη φωτιά. Στη *Βαραχα Πουρανα*, τα ζωντανά όντα περιγράφονται ως αποχωρισμένα μέρη του Υπερτάτου Κυρίου. Και σύμφωνα με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, παραμένουν έτσι αιωνίως. Επομένως, ακόμη και μετά την απελευθέρωσή του από την πλάνη, το ζωντανό ον παραμένει μία χωριστή οντότητα, όπως γίνεται φανερό από τη διδασκαλία του Κυρίου στον Αρτζούνα. Ο Αρτζούνα απελευθερώθηκε χάρις στη γνώση που έλαβε από τον Κρίσνα, αλλά δεν έγινε ποτέ ένα με τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

अच्छेद्योऽयमदाह्योऽयमक्लेद्योऽशोष्य एव च।
नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः॥२४॥

ατσεντιο 'γιαμ ανταχιο 'γιαμ ακλεντιο 'σοσια εβα τσα
νιτιαχ σαρβα-γκαταχ στανουρ ατσαλο 'γιαμ σανατταναχ

ατσεντιαχ: αδιάσπαστη – *αγιαμ*: αυτή η ψυχή – *ανταχιαχ*: αδύνατο να καεί - *αγιαμ*: αυτή η ψυχή – *ακλεντιαχ*: αδιάλυτη – *ασοσιαχ*: αδύνατο να ξεραθεί – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: και – *νιτιαχ*: άφθαρτη - *σαρβα-γκαταχ*: διαπερνά τα πάντα – *στανουχ*: αμετάβλητη – *ατσαλαχ*: αμετακίνητη - *αγιαμ*: αυτή η ψυχή – *σανατταναχ*: αιωνίως αναλλοίωτη.

Η ατομική ψυχή είναι αδιάσπαστη και αδιάλυτη και δεν μπορεί ούτε να καεί ούτε να ξεραθεί. Διαπερνά τα πάντα, είναι παντοτινή, αναλλοίωτη, αμετακίνητη και αιωνίως η ίδια.

Όλες αυτές οι ιδιότητες της ατομικής ψυχής αποδεικνύουν οριστικά ότι η ατομική ψυχή είναι αιωνίως ατομικό σωματίδιο του πνευματικού όλου και παραμένει το ίδιο άτομο αιωνίως, χωρίς μεταβολή. Η θεωρία του μονισμού είναι πολύ δύσκολο να εφαρμοστεί σε αυτή την περίπτωση, επειδή η ατομική ψυχή δεν θα γίνει ποτέ ένα με ομογενοποίηση. Μετά την απελευθέρωση από την υλική μίανση, η ατομική ψυχή μπορεί να προτιμήσει να παραμείνει

πνευματική σπίθα μέσα στις λαμπερές ακτίνες του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, αλλά οι ευφυείς ψυχές εισέρχονται στους πνευματικούς πλανήτες για να συνδεθούν με το Πρόσωπο της Θεότητας.

Η λέξη *σαρβα-γκαταχ* (διαπερνά τα πάντα) έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ζωντανές οντότητες υπάρχουν σε όλη τη δημιουργία του Θεού. Ζουν πάνω στη γη, μέσα στο νερό, στον αέρα, μέσα στο χώμα, ακόμα και μέσα στη φωτιά. Η άποψη ότι στη φωτιά αποστειρώνονται δεν γίνεται αποδεκτή, επειδή εδώ αναφέρεται ξεκάθαρα ότι η ψυχή δεν μπορεί να καεί από τη φωτιά. Επομένως, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν ζωντανά όντα και στον πλανήτη του Ήλιου, εφοδιασμένα με σώματα κατάλληλα για να ζήσουν εκεί. Εάν η ηλιακή σφαίρα είναι ακατοίκητη, τότε η λέξη *σαρβα-γκαταχ* (ζει παντού) χάνει το νόημά της.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

अव्यक्तोऽयमचिन्त्योऽयमविकार्योऽयमुच्यते।
तस्मादेवं विदित्वैनं नानुशोचितुमर्हसि॥२५॥

αβιακτο 'γιαμ ατσιντιο 'γιαμ αβικαριο 'γιαμ ουτσιατε
τασμαντ εβαμ βιντιτβαϊναμ νανουσοτσιτουμ αρχασι

αβιακταχ: αόρατη – *αγιαμ*: αυτή η ψυχή – *ατσιντιαχ*: ασύλληπτη – *αγιαμ*: αυτή η ψυχή – *αβικαριαχ*: αναλλοίωτη - *αγιαμ*: αυτή η ψυχή – *ουτσιατε*: λέγεται – *τασματ*: επομένως – *εβαμ*: έτσι – *βιντιτβα*: γνωρίζοντάς το καλά – *εναμ*: αυτή η ψυχή – *να*: δεν – *ανουσοτσιτουμ*: να θρηνείς – *αρχασι*: σου αξίζει.

Λέγεται ότι η ψυχή είναι αόρατη, ασύλληπτη και αναλλοίωτη. Αν το γνωρίζεις αυτό, δεν θα πρέπει να θλίβεσαι για το σώμα.

Όπως έχει περιγραφεί προηγουμένως, το μέγεθος της ψυχής είναι τόσο μικρό με βάση τους υλικούς υπολογισμούς, ώστε δεν μπορεί να την δει ακόμα και το πλέον ισχυρό μικροσκόπιο. Άρα είναι αόρατη. Όσον αφορά στην ύπαρξη της ψυχής, κανένας δεν είναι σε θέση να εδραιώσει την ύπαρξή της πειραματικά, πέραν των αποδείξεων των *σρουτι*, της βεδικής σοφίας. Είμαστε υποχρεωμένοι να δεχθούμε αυτή την αλήθεια, επειδή δεν υπάρχει άλλος τρόπος κατανόησης της ύπαρξης της ψυχής, μολονότι για την αντίληψή μας είναι γεγονός. Πολλά πράγματα δεχόμαστε βασιζόμενοι μόνο σε κάποια ανώτερη αυθεντία. Κανένας δεν μπορεί να αρνηθεί την ύπαρξη του πατέρα του, η οποία βασίζεται στην αυθεντία της μητέρας του. Δεν υπάρχει άλλος

τρόπος κατανόησης της ταυτότητας του πατέρα εκτός από την αυθεντία της μητέρας. Παρόμοια, δεν υπάρχει άλλος τρόπος κατανόησης της ψυχής εκτός από τη μελέτη των Βεδών. Με άλλα λόγια, μέσω της ανθρώπινης πειραματικής γνώσης η ψυχή είναι ασύλληπτη. Η ψυχή είναι η συνείδηση και ο συνειδώς, ο έχων συνείδηση. Αυτό αναφέρεται στις Βέδες και οφείλουμε να το δεχθούμε. Αντίθετα με τις μεταβολές του σώματος, η ψυχή δεν μεταβάλλεται. Ως αιωνίως αμετάβλητη, η ψυχή παραμένει ατομική σε σύγκριση με την άπειρη Υπέρτατη Ψυχή. Η Υπέρτατη Ψυχή είναι άπειρη, ενώ η ατομική ψυχή είναι απειροελάχιστη. Επομένως, η απειροελάχιστη ψυχή, όντας αμετάβλητη, δεν μπορεί ποτέ να γίνει ίση με την άπειρη ψυχή, δηλαδή με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αυτή η ιδέα επαναλαμβάνεται στις Βέδες με διάφορους τρόπους για να επιβεβαιώσει τη σταθερότητα της έννοιας της ψυχής. Η επανάληψη είναι απαραίτητη για να κατανοήσουμε το ζήτημα πλήρως, χωρίς λάθη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

अथ चैनं नित्यजातं नित्यं वा मन्यसे मृतम्।
तथापि त्वं महाबाहो नैनं शोचितुमर्हसि॥२६॥

ατα τσαϊναμ νιτια-τζαταμ νιτιαμ βα μανιασε μριταμ
ταταπι τβαμ μαχα-μπαχο ναϊναμ σοτσιτουμ αρχασι

ατα: εάν ωστόσο – *τσα*: επίσης – *εναμ*: αυτή η ψυχή - *νιτια-τζαταμ*: πάντα γεννιέται – *νιτιαμ*: για πάντα – *βα*: είτε – *μανιασε*: έτσι σκέφτεσαι – *μριταμ*: πεθαίνει – *τατα απι*: ακόμη – *τβαμ*: εσύ - *μαχα-μπαχο*: ω κραταιέ – *να*: ποτέ δεν - *εναμ*: σχετικά με την ψυχή – *σοτσιτουμ*: να θρηνείς – *αρχασι*: αξίζει.

Αν, ωστόσο, πιστεύεις ότι η ψυχή γεννιέται και πεθαίνει αενάως, και πάλι δεν έχεις λόγο να θλίβεσαι, ω κραταιέ.

Υπάρχει πάντα μία κατηγορία φιλοσόφων, σχεδόν συγγενής με τους βουδιστές, οι οποίοι δεν πιστεύουν στην ανεξάρτητη ύπαρξη της ψυχής εκτός του σώματος. Φαίνεται ότι τέτοιοι φιλόσοφοι υπήρχαν όταν ο Κύριος Κρίσνα είπε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και ήταν γνωστοί ως Λοκαγιατίκα και Βαϊμπασίκα. Οι φιλόσοφοι αυτοί ισχυρίζονταν ότι τα σημάδια της ζωής, δηλαδή η ψυχή, εμφανίζονται σε μια συγκεκριμένη ώριμη κατάσταση συνδυασμού των υλικών στοιχείων. Οι σύγχρονοι υλιστές επιστήμονες και φιλόσοφοι έχουν παρόμοιες απόψεις. Σύμφωνα με αυτούς, το σώμα είναι

συνδυασμός υλικών στοιχείων και σε κάποιο συγκεκριμένο στάδιο αναπτύσσονται τα σημάδια της ζωής δια της αμοιβαίας επίδρασης των φυσικών και χημικών στοιχείων. Η επιστήμη της ανθρωπολογίας βασίζεται σε αυτή τη φιλοσοφία. Προσφάτως, πολλές ψευτοθρησκείες που γίνονται της μόδας στην Αμερική προσχωρούν σε αυτή τη φιλοσοφία, καθώς και στις μηδενιστικές βουδιστικές αιρέσεις.

Ακόμα και αν ο Αρτζούνα δεν πίστευε στην ύπαρξη της ψυχής, όπως στη φιλοσοφία Βαϊμπασίκα, και πάλι δεν θα υπήρχε λόγος για θρήνους. Κανένας δεν θρηνεί την απώλεια μιας συγκεκριμένης μάζας χημικών, με αποτέλεσμα να σταματά να εκτελεί τα επιβεβλημένα καθήκοντά του. Εξάλλου, στους σύγχρονους επιστημονικούς πολέμους σπαταλώνται τόσο πολλοί τόνοι χημικών προκειμένου να επιτευχθεί νίκη επί του εχθρού. Σύμφωνα με τη φιλοσοφία Βαϊμπασίκα, η αποκαλούμενη ψυχή ή *ατμα* χάνεται μαζί με τη φθορά του σώματος. Σε κάθε περίπτωση, λοιπόν, είτε ο Αρτζούνα δεχόταν το βεδικό συμπέρασμα ότι υπάρχει ατομική ψυχή είτε δεν πίστευε στην ύπαρξη της ψυχής, δεν είχε κανένα λόγο να θρηνεί. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, εφόσον υπάρχουν τόσο πολλά ζωντανά όντα τα οποία γεννιούνται από την ύλη κάθε στιγμή και τόσο πολλά τα οποία πεθαίνουν, δεν υπάρχει λόγος θλίψης για τέτοια περιστατικά. Επειδή, λοιπόν, ο Αρτζούνα δεν διέτρεχε τον κίνδυνο αναβίωσης της ψυχής, σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, δεν είχε λόγους να φοβάται ότι θα αντιμετωπίσει τις αντιδράσεις για τον αμαρτωλό φόνο του παππού του και του δασκάλου του. Αλλά ταυτοχρόνως ο Κρίσνα τον αποκαλεί δηκτικά *μαχα-μπαχου*, κραταιό, επειδή, Αυτός τουλάχιστον, δεν αποδεχόταν τη θεωρία των Βαϊμπασίκα, η οποία αγνοεί τη βεδική σοφία. Ως *κσατρια*, ο Αρτζούνα ανήκε στη βεδική παιδεία και του άρμοζε να συνεχίσει να ακολουθεί τις αρχές της.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च।
तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि॥२७॥

τζατασια χι ντρουβο μριτιουρ ντρουβαμ τζανμα μριτασια τσα
τασμαντ απαριχαριε ’ρτε να τβαμ σοτσιτουμ αρχασι

τζατασια: όποιος έχει γεννηθεί – *χι*: ασφαλώς – *ντρουβαχ*: (είναι) γεγονός – *μριτιουχ*: ο θάνατος – *ντρουβαμ*: (είναι) επίσης γεγονός – *τζανμα*: η γέννηση – *μριτασια*: του νεκρού – τσα: επίσης – *τασματ*: επομένως – *απαριχαριε*: της

αναπόφευκτης – *αρτε*: ως προς το ζήτημα – *να*: δεν – *τβαμ*: εσύ – *σοτσιτουμ*: να θλίβεσαι - *αρχασι*: αξίζει.

Για όποιον έχει γεννηθεί, ο θάνατος είναι βέβαιος· και για όποιον έχει πεθάνει, είναι βέβαιη η γέννηση. Γι' αυτό, κατά την αναπόφευκτη εκτέλεση του καθήκοντός σου, δεν θα πρέπει να θλίβεσαι.

Κάθε γέννησή μας καθορίζεται από τις πράξεις μας. Και αφού κλείσει μία χρονική περίοδος δράσης, πρέπει να πεθάνουμε προκειμένου να ξαναγεννηθούμε για την επόμενη. Με αυτόν τον τρόπο γυρίζει συνεχώς ο κύκλος της ζωής και του θανάτου χωρίς να έρχεται η απελευθέρωση. Αυτός ο κύκλος, ωστόσο, δεν αποτελεί δικαιολογία για άσκοπους φόνους, σφαγές και πολέμους. Αλλά την ίδια στιγμή, η βία και ο πόλεμος είναι αναπόφευκτοι παράγοντες της ανθρώπινης κοινωνίας για τη διατήρηση του νόμου και της τάξης.

Η μάχη του Κουρουκσέτρα, όντας θέλημα του Υπερτάτου Κυρίου, ήταν αναπόφευκτο περιστατικό και καθήκον ενός *κσατρια* είναι να πολεμά για τον σωστό σκοπό. Γιατί, λοιπόν, να φοβάται ο Αρτζούνα ή να λυπάται για τον θάνατο των συγγενών του αφού εκτελούσε το επιβεβλημένο καθήκον του; Δεν του άξιζε να παραβιάσει τον νόμο και να είναι έτσι εκτεθειμένος στις αντιδράσεις αμαρτωλών πράξεων, τις οποίες φοβόταν τόσο πολύ. Αποφεύγοντας να εκτελέσει το καθήκον του δεν θα βοηθούσε να σωθούν οι συγγενείς του από τον θάνατο και θα ατιμαζόταν λόγω επιλογής του λανθασμένου δρόμου δράσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भारत।
अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना॥२८॥

αβιακταντινι μπουτανι βιακτα-μαντιανι μπαρατα
αβιακτα-νιντανανι εβα τατρα κα παριντεβανα

αβιακταντινι: ανεκδήλωτα στην αρχή – *μπουτανι*: όλα όσα είναι δημιουργημένα – *βιακτα*: εκδηλωμένα – *μαντιανι*: στο ενδιάμεσο – *μπαρατα*: ω απόγονε του Μπάρατα – *αβιακτα*: ανεκδήλωτα – *νιντανανι*: όταν εξαφανίζονται – *εβα*: έτσι είναι – *τατρα*: επομένως – *κα*: γιατί – *παριντεβανα*: θρηνείς.

Όλα τα ζωντανά όντα είναι ανεκδήλωτα στην αρχή, εκδηλώνονται στο ενδιάμεσο στάδιο και παύουν ξανά να εκδηλώνονται όταν αφανίζονται. Γιατί, λοιπόν, να θρηνείς;

Αν δεχθούμε ότι υπάρχουν δύο κατηγορίες φιλοσόφων, η μία η οποία πιστεύει στην ύπαρξη της ψυχής και η άλλη η οποία δεν πιστεύει, δεν έχουμε λόγο να θρηνούμε ούτε στη μία ούτε στην άλλη περίπτωση. Όσοι δεν πιστεύουν στην ύπαρξη της ψυχής ονομάζονται άθεοι από τους οπαδούς της βεδικής σοφίας. Παρ’ όλα αυτά, ακόμη και αν δεχθούμε για χάρη της συζήτησης την αθεϊστική θεωρία, δεν υπάρχει λόγος για θρήνους. Εκτός από την ανεξάρτητη ύπαρξη της ψυχής, τα υλικά στοιχεία παραμένουν ανεκδήλωτα πριν από τη δημιουργία. Από αυτό το λεπτό στάδιο της μη εκδήλωσης προέρχεται η εκδήλωση, ακριβώς όπως από τον αιθέρα δημιουργείται ο αέρας· από τον αέρα δημιουργείται η φωτιά· από τη φωτιά δημιουργείται το νερό· και από το νερό εκδηλώνεται η γη. Από τη γη εκδηλώνονται πολλές ποικιλίες. Πάρτε, για παράδειγμα, έναν μεγάλο ουρανοξύστη που εκδηλώνεται από τη γη. Όταν κατεδαφίζεται, η εκδήλωση γίνεται και πάλι ανεκδήλωτη και στο τελικό στάδιο μένουν μόνο άτομα της ύλης. Ο νόμος της διατήρησης της ενέργειας εξακολουθεί να ισχύει, αλλά με την πάροδο του χρόνου τα πράγματα εκδηλώνονται και παύουν να εκδηλώνονται – αυτή είναι η διαφορά. Επομένως, τι λόγος υπάρχει για θρήνους, είτε στο στάδιο της εκδήλωσης είτε της μη εκδήλωσης; Με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, ακόμη και στο στάδιο της μη εκδήλωσης, τα πράγματα δεν χάνονται. Και κατά την αρχή και κατά το τέλος, όλα τα στοιχεία παραμένουν ανεκδήλωτα και μόνο κατά το ενδιάμεσο διάστημα εκδηλώνονται· και αυτό δεν έχει καμία σημασία από υλική άποψη.

Και εάν δεχθούμε το βεδικό συμπέρασμα όπως αναφέρεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ότι δηλαδή τα υλικά σώματα καταστρέφονται με την πάροδο του χρόνου (*ανταβαντα ιμε ντεχαχ*) ενώ η ψυχή είναι αιώνια (*νιτιασιοκταχ σαριριναχ*), τότε θα πρέπει να θυμόμαστε πάντοτε ότι το σώμα είναι σαν ένα ένδυμα. Γιατί λοιπόν να θρηνούμε για την αλλαγή ενός ενδύματος; Το υλικό σώμα δεν έχει πραγματική ύπαρξη σε σχέση με την αιώνια ψυχή. Είναι κάτι σαν όνειρο. Σε ένα όνειρο μπορεί να νομίζουμε ότι πετάμε στον ουρανό ή ότι είμαστε καθισμένοι σε ένα άρμα σαν βασιλιάδες, αλλά όταν ξυπνήσουμε μπορούμε να δούμε ότι δεν είμαστε ούτε στον ουρανό ούτε καθισμένοι σε άρμα. Η βεδική σοφία ενθαρρύνει την αυτοσυνειδητοποίηση στη βάση της μη ύπαρξης του υλικού σώματος. Επομένως, είτε στη μία περίπτωση είτε στην άλλη, είτε πιστεύει κάποιος στην ύπαρξη της ψυχής είτε όχι, δεν υπάρχει λόγος να θρηνεί για την απώλεια του σώματος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

आश्चर्यवत्पश्यति कश्चिदेनमाश्चर्यवद्वदति तथैव चान्यः।
आश्चर्यवच्चैनमन्यः शृणोति श्रुत्वाऽप्येनं वेद न चैव कश्चित्॥२९॥

αστσαρια-βατ πασιατι καστσιντ εναμ
αστσαρια-βαντ βαντατι ταταϊβα τσανιαχ
αστσαρια-βατς τσαϊναμ ανιαχ σρινοτι
σρουτβαπι εναμ βεντα να τσαϊβα καστσιτ

αστσαρια-βατ: εκπληκτική – *πασιατι*: βλέπουν – *καστσιτ*: κάποιοι – *εναμ*: αυτή την ψυχή - *αστσαρια-βατ*: εκπληκτική – *βαντατι*: μιλούν – *τατα*: έτσι – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *ανιαχ*: άλλοι - *αστσαριαβατ*: παρομοίως εκπληκτική – *τσα*: επίσης – *εναμ*: αυτή την ψυχή - *ανιαχ*: άλλοι – *σρινοτι*: ακούν – *σρουτβα*: έχοντας ακούσει – *απι*: ακόμη - *εναμ*: αυτή την ψυχή – *βεντα*: γνωρίζουν – *να*: ποτέ - *τσα*: και - *εβα*: βεβαίως – *καστσιτ*: κάποιοι.

Κάποιοι θεωρούν την ψυχή εκπληκτική, κάποιοι την περιγράφουν ως εκπληκτική, και κάποιοι ακούν ότι είναι εκπληκτική, ενώ κάποιοι άλλοι, ακόμη και αφού ακούσουν γι' αυτήν, δεν μπορούν να την κατανοήσουν καθόλου.

Αφού η *Γκιτοπανισαντ* (η *Μπαγκαβαντ-γκιτα*) βασίζεται κατά μεγάλο μέρος στις αρχές των *Ουπανισαντ*, δεν αποτελεί έκπληξη ότι συναντάμε αυτό το εδάφιο στην *Κατα Ουπανισαντ* :

σραβαναγιαπι μπαχουμπιρ γιο να λαμπιαχ
σρινβαντο 'πι μπαχαβο γιαχ να βιντιουχ
αστσαριο βακτα κουσαλο 'σια λαμπντα
αστσαριο γκιατα κουσαλανουσισταχ

Το γεγονός ότι η ατομική ψυχή βρίσκεται μέσα στο σώμα ενός γιγαντιαίου ζώου, στο σώμα ενός γιγαντιαίου δέντρου, αλλά επίσης και μέσα στους μικροοργανισμούς, από τους οποίους χρειάζονται δισεκατομμύρια για να καλύψουν ένα εκατοστό του μέτρου, είναι ασφαλώς κάτι εκπληκτικό. Άνθρωποι περιορισμένης γνώσης και άνθρωποι οι οποίοι δεν είναι αυτοπειθαρχημένοι δεν μπορούν να αντιληφθούν τα θαύματα της ατομικής πνευματικής σπίθας, της ψυχής, παρόλο που τα εξηγεί η μεγαλύτερη αυθεντία της γνώσης, ο Κρίσνα, ο οποίος δίδαξε ακόμη και τον Μπράμα, το πρώτο

ζωντανό ον του σύμπαντος. Εξαιτίας μιας χονδροειδούς υλιστικής αντίληψης των πραγμάτων, οι περισσότεροι άνθρωποι αυτής της εποχής δεν μπορούν να φαντασθούν πώς ένα τόσο μικρό σωματίδιο όπως η ψυχή μπορεί να γίνει κάτι τόσο μεγάλο και κάτι τόσο μικρό. Έτσι οι άνθρωποι θεωρούν την ίδια την ψυχή ως θαυμαστή είτε από ιδιοσυγκρασία είτε από περιγραφές. Παραπλανημένοι από την υλική ενέργεια, οι άνθρωποι είναι τόσο απορροφημένοι σε ζητήματα ικανοποίησης των αισθήσεων, ώστε έχουν πολύ λίγο χρόνο για το ζήτημα της αυτογνωσίας, μολονότι είναι γεγονός πως χωρίς αυτογνωσία όλες οι δραστηριότητες της μάχης για επιβίωση καταλήγουν σε τελική ήττα. Ίσως δεν γνωρίζουν ότι θα πρέπει να τους απασχολεί η ψυχή προκειμένου να λύσουν το ζήτημα της υλικής δυστυχίας.

Κάποιοι άνθρωποι που έχουν τη διάθεση να ακούν για την ψυχή μπορεί να παρακολουθούν σχετικές διαλέξεις με τη σωστή συντροφιά, αλλά ορισμένες φορές, λόγω άγνοιας, παραπλανώνται και δέχονται ότι η Υπέρτατη Ψυχή και η ατομική ψυχή είναι ένα, χωρίς διάκριση μεγέθους. Είναι πολύ δύσκολο να βρει κανείς έναν άνθρωπο ο οποίος κατανοεί τέλεια τη θέση της ψυχής, την Υπέρτατη Ψυχή, την ατομική ψυχή, τις αντίστοιχες λειτουργίες τους, τις σχέσεις τους, καθώς και όλες τις άλλες λεπτομέρειες μεγαλύτερης και μικρότερης σημασίας. Και είναι ακόμη δυσκολότερο να βρει κανείς έναν άνθρωπο ο οποίος έχει αντλήσει πραγματικά πλήρη ωφέλεια από τη γνώση της ψυχής και ο οποίος είναι ικανός να περιγράψει τη θέση της ψυχής από διαφορετικές πλευρές. Εν πάση περιπτώσει, εάν κάποιος μπορέσει, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να κατανοήσει το ζήτημα της ψυχής, η ζωή του είναι επιτυχημένη. Ωστόσο, ο ευκολότερος τρόπος για την κατανόηση του ζητήματος του εαυτού είναι να δεχθεί κανείς τα λόγια της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, διατυπωμένα από τη μεγαλύτερη αυθεντία, τον Κύριο Κρίσνα, χωρίς να αφήσει άλλες θεωρίες να τον κάνουν να παρεκκλίνει. Όμως απαιτούνται επίσης πολλές θυσίες και πράξεις εξιλέωσης, είτε σε αυτή τη ζωή είτε στις προηγούμενες, πριν μπορέσει κάποιος να δεχθεί τον Κρίσνα ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Ωστόσο, αυτό μπορεί να συμβεί και χάρη στο αναίτιο έλεος του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη, αλλά με κανέναν άλλο τρόπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

देही नित्यमवध्योऽयं देहे सर्वस्य भारत।
तस्मात्सर्वाणि भूतानि न त्वं शोचितुमर्हसि॥३०॥

ντεχι νιτιαμ αβαντιο ’γιαμ ντεχε σαρβασια μπαρατα

τασματ σαρβανι μπουτανι   να τβαμ σοτσιτουμ αρχασι

ντεχι: ο ιδιοκτήτης του υλικού σώματος – *νιτιαμ*: αιωνίως – *αβαντιαχ*: δεν μπορεί να σκοτωθεί – *αγιαμ*: αυτή η ψυχή – *ντεχε*: στο σώμα – *σαρβασια*: όλων – *μπαρατα*: ω απόγονε του Μπάρατα – *τασματ*: λοιπόν – *σαρβανι*: όλα – *μπουτανι*: τα ζωντανά όντα – *να*: ποτέ δεν – *τβαμ*: εσύ – *σοτσιτουμ*: να θρηνείς – *αρχασι*: αξίζει.

Ω απόγονε του Μπάρατα, η ψυχή που κατοικεί στο σώμα είναι αιώνια και δεν μπορεί να σκοτωθεί ποτέ. Δεν χρειάζεται, λοιπόν, να λυπάσαι για κανένα πλάσμα.

Εδώ ο Κύριος κλείνει το κεφάλαιο της διδασκαλίας για την αναλλοίωτη πνευματική ψυχή. Περιγράφοντας με διάφορους τρόπους την αθάνατη ψυχή, ο Κρίσνα αποδεικνύει ότι η ψυχή είναι αιώνια και το σώμα πρόσκαιρο. Ο Αρτζούνα, λοιπόν, ως *κσατρια*, δεν θα πρέπει να εγκαταλείψει το καθήκον του από φόβο ότι ο παππούς του και ο δάσκαλός του –ο Μπίσμα και ο Ντρόνα– θα πεθάνουν στο πεδίο της μάχης. Βασιζόμενοι στην αυθεντία του Σρι Κρίσνα, θα πρέπει να δεχθούμε ότι υπάρχει ψυχή η οποία είναι διαφορετική από το υλικό σώμα και όχι ότι δεν υπάρχει ψυχή ή ότι τα σημάδια της ζωής αναπτύσσονται σε ένα ορισμένο στάδιο υλικής ωρίμανσης ως αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης χημικών στοιχείων. Παρόλο που η ψυχή είναι αθάνατη, δεν ενθαρρύνεται η βία, αν και σε καιρό πολέμου δεν αποτρέπεται όταν υπάρχει πραγματική ανάγκη. Η ανάγκη αυτή θα πρέπει να αιτιολογείται με βάση τη συγκατάθεση του Κυρίου και όχι αυθαίρετα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

स्वधर्ममपि चावेक्ष्य न विकम्पितुमर्हसि।
धर्म्याद्धि युद्धाच्छ्रेयोऽन्यत्क्षत्रियस्य न विद्यते॥३१॥

σβα-νταρμαμ απι τσαβεκσια   να βικαμπιτουμ αρχασι
νταρμιαντ ντι γιουντατς τσρεγιο ’νιατ   κσατριγιασια να βιντιατε

σβα-νταρμαμ: οι θρησκευτικές αρχές κάποιου – *απι*: επίσης – *τσα*: πράγματι – *αβεκσια*: εξετάζοντας – *να*: ποτέ – *βικαμπιτουμ*: να διστάζεις – *αρχασι*: αξίζεις – *νταρμιατ*: για τις θρησκευτικές αρχές – *χι*: πράγματι – *γιουντατ*: να πολεμάς – *σρεγιαχ*: καλύτερες ασχολίες – *ανιατ*: άλλες – *κσατριγιασια*: του *κσατρια* - *να*: δεν – *βιντιατε*: υπάρχει.

Λαμβάνοντας υπ’ όψιν το ιδιαίτερο καθήκον σου ως *κσατρια*, θα πρέπει να γνωρίζεις ότι δεν υπάρχει καλύτερη ασχολία για σένα από το να πολεμάς σύμφωνα με τις θρησκευτικές αρχές· γι’ αυτό, δεν έχεις λόγο να διστάζεις.

Από τις τέσσερεις κοινωνικές τάξεις, η δεύτερη τάξη, η οποία μεριμνά για την καλή διοίκηση της κοινωνίας, ονομάζεται τάξη των *κσατρια*. *Κσατ* σημαίνει «προκαλώ πόνο, πληγώνω» και *τραγιατε* σημαίνει «προσφέρω προστασία». Όποιος προσφέρει προστασία από τον πόνο ονομάζεται *κσατρια*. Οι *κσατρια* εκπαιδεύονται για να κυνηγούν και να σκοτώνουν στο δάσος. Ο *κσατρια* πήγαινε στο δάσος και προκαλούσε μία τίγρι κατά πρόσωπο και πολεμούσε μαζί της με το σπαθί του. Όταν η τίγρις σκοτωνόταν, της προσφερόταν το προνόμιο της αποτέφρωσης. Το σύστημα αυτό ακολουθείται ακόμη και σήμερα από τους *κσατρια* βασιλείς του κράτους της Τζαϊπούρ. Οι *κσατρια* εκπαιδεύονται ειδικά για να καλούν σε αγώνα και να σκοτώνουν, επειδή η θρησκευτική βία είναι μερικές φορές απαραίτητη. Γι’ αυτό οι *κσατρια* δεν προσχωρούν ποτέ στην τάξη του *σαννιασα*, δηλαδή στην τάξη της απάρνησης. Η μη βία στην πολιτική μπορεί να αποτελεί διπλωματία, δεν αποτελεί όμως ποτέ αρχή ή συντελεστή. Στα βιβλία που περιέχουν τις θρησκευτικές αρχές αναφέρεται:

αχαβεσου μιτο ’νιονιαμ τζιγκαμσαντο μαχι-κσιταχ
γιουνταμαναχ παραμ σακτια σβαργκαμ γιαντι απαρανμουκαχ

γιαγκιεσου πασαβο μπραμαν χανιαντε σατταμ ντβιτζαϊχ
σαμσκριταχ κιλα μαντραϊς τσα τε ’πι σβαργκαμ αβαπνουβαν

«Στο πεδίο της μάχης, ο βασιλιάς, δηλαδή ο *κσατρια*, ενώ πολεμά με έναν άλλο βασιλιά που τον φθονεί, είναι άξιος να κατακτήσει τους ουράνιους πλανήτες μετά θάνατον, όπως και οι *μπραμανα* κατακτούν τους ουράνιους πλανήτες χάρη στη θυσία ζώων στη θυσιαστήρια φωτιά». Επομένως, ο φόνος στη μάχη σύμφωνα με τις θρησκευτικές αρχές και ο φόνος ζώων στη θυσιαστήρια φωτιά ουδόλως θεωρούνται πράξεις βίας, επειδή όλοι ωφελούνται από τις θρησκευτικές αρχές που διέπουν αυτές τις πράξεις. Το θυσιασμένο ζώο αποκτά ανθρώπινη ζωή αμέσως, χωρίς να υποστεί τη σταδιακή εξελικτική διαδικασία από τη μία μορφή ζωής στην άλλη, και οι *κσατρια* που σκοτώνονται στο πεδίο της μάχης κατακτούν τους ουράνιους πλανήτες, όπως και οι *μπραμανα* για τη θυσία που προσέφεραν.

Υπάρχουν δύο ειδών *σβανταρμα*, ιδιαίτερα καθήκοντα. Όσο κάποιος δεν είναι απελευθερωμένος, πρέπει να εκτελεί τα καθήκοντα του συγκεκριμένου σώματος σύμφωνα με τις θρησκευτικές αρχές, προκειμένου να απελευθερωθεί. Όταν κάποιος απελευθερωθεί, το *σβανταρμα* –το ιδιαίτερο καθήκον του– αποκτά πνευματικό χαρακτήρα και δεν ανήκει πλέον στην υλική, τη σωματική αντίληψη. Στη σωματική αντίληψη της ζωής υπάρχουν ιδιαίτερα καθήκοντα για τους *μπραμανα* και τους *κσατρια*, τα οποία είναι αναπόφευκτα. Το *σβανταρμα* ορίζεται από τον Κύριο και αυτό θα αποσαφηνισθεί στο Τέταρτο Κεφάλαιο. Στο σωματικό επίπεδο το *σβανταρμα* ονομάζεται *βαρνασραμα-νταρμα*, δηλαδή σκαλοπάτι του ανθρώπου προς την πνευματική κατανόηση. Ο ανθρώπινος πολιτισμός αρχίζει από το στάδιο του *βαρνασραμα-νταρμα*, δηλαδή των συγκεκριμένων καθηκόντων από την άποψη της ιδιαίτερης φύσης του κάθε συγκεκριμένου σώματος. Η εκτέλεση του συγκεκριμένου καθήκοντος του καθενός σε κάθε πεδίο δράσης σύμφωνα με το *βαρνασραμα-νταρμα* χρησιμεύει στην ανύψωση σε ένα ανώτερο στάδιο ύπαρξης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

यदृच्छया चोपपन्नं स्वर्गद्वारमपावृतम्।
सुखिनः क्षत्रियाः पार्थ लभन्ते युद्धमीदृशम्॥३२॥

γιαντριτσαγια τσοπαπανναμ σβαργκα-ντβαραμ απαβριταμ
σουκιναχ κσατριαχ παρτα λαμπαντε γιουνταμ ιντρισαμ

γιαντριτσαγια: από μόνη της – *τσα*: επίσης – *ουπαπανναμ*: έρχεται – *σβαργκα*: για τους ουράνιους πλανήτες – *ντβαραμ*: την πόρτα – *απαβριταμ*: ορθάνοιχτη – *σουκιναχ*: μακάριοι – *κσατριαχ*: οι *κσατρια*, τα μέλη της βασιλικής τάξης – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *λαμπαντε*: κατορθώνουν – *γιουνταμ*: πόλεμο – *ιντρισαμ:* έτσι.

Ω Πάρτα, μακάριοι είναι οι *κσατρια* στους οποίους τέτοιες ευκαιρίες για μάχη έρχονται από μόνες τους, ανοίγοντας γι' αυτούς τις πόρτες των ουράνιων πλανητών.

Ως υπέρτατος δάσκαλος του σύμπαντος, ο Κρίσνα καταδικάζει τη στάση του Αρτζούνα ο οποίος είπε, «Δεν βλέπω κανένα καλό σε αυτή τη μάχη. Θα στοιχίσει αιώνια παραμονή στην κόλαση». Οι δηλώσεις αυτές του Αρτζούνα οφείλονταν μόνο στην άγνοια. Επιθυμούσε να μην είναι βίαιος κατά την

εκτέλεση της συγκεκριμένης υποχρέωσής του. Για έναν *κσατρια* το να βρίσκεται στο πεδίο της μάχης αλλά να μην είναι βίαιος είναι φιλοσοφία των ανοήτων. Στις *Παρασαρα-σμριτι*, δηλαδή στους θρησκευτικούς κώδικες του Παρασάρα, του μεγάλου σοφού και πατέρα του Βιασαντέβα, αναφέρεται:

κσατριο χι πρατζα ρακσαμ   σαστρα-πανιχ πρανταννταγιαν
νιρτζιτια παρα-σαϊνιαντι   κσιτιμ νταρμενα παλαγιετ

«Το καθήκον του *κσατρια* είναι η προστασία των πολιτών από όλων των ειδών τις δυσκολίες και για τον λόγο αυτόν είναι υποχρεωμένος να χρησιμοποιεί βία όταν χρειάζεται, για την εφαρμογή του νόμου και της τάξης. Θα πρέπει, λοιπόν, να νικά τους στρατούς των εχθρικών βασιλιάδων και έτσι, *με θρησκευτικές αρχές*, θα πρέπει να κυβερνά τον κόσμο».

Εξετάζοντας όλες τις πλευρές, ο Αρτζούνα δεν είχε κανένα λόγο να αποφεύγει τη μάχη. Εάν νικούσε τους εχθρούς του, θα απολάμβανε το βασίλειο· και εάν πέθαινε στη μάχη, θα υψωνόταν στους ουράνιους πλανήτες, των οποίων οι πόρτες ήταν γι' αυτόν διάπλατες. Η μάχη θα ήταν προς όφελός του σε κάθε περίπτωση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 33

अथ चेत्त्वमिमं धर्म्यं सङ्ग्रामं न करिष्यसि।
ततः स्वधर्मं कीर्तिं च हित्वा पापमवाप्स्यसि॥३३॥

ατα τσετ τβαμ ιμαμ νταρμιαμ   σανγκραμαμ να καρισιασι
ταταχ σβα-νταρμαμ κιρτιμ τσα   χιτβα παπαμ αβαψιασι

ατα: ωστόσο – *τσετ*: εάν – *τβαμ*: εσύ – *ιμαμ*: αυτό – *νταρμιαμ*: το θρησκευτικό καθήκον – *σανγκραμαμ*: πολεμώντας – *να*: δεν – *καρισιασι*: εκτελέσεις – *ταταχ*: τότε - *σβα-νταρμαμ*: το θρησκευτικό σου καθήκον – *κιρτιμ*: την υπόληψη – *τσα*: επίσης – *χιτβα*: χάνοντας – *παπαμ*: αντίδραση στην αμαρτία – *αβαψιασι*: θα κερδίσεις.

Αν, ωστόσο, δεν πολεμήσεις σε αυτή τη θρησκευτική μάχη, τότε ασφαλώς θα επισύρεις αντιδράσεις για παραμέληση των καθηκόντων σου και έτσι θα χάσεις τη φήμη σου ως πολεμιστής.

Ο Αρτζούνα ήταν φημισμένος πολεμιστής. Απέκτησε φήμη πολεμώντας πολλούς σπουδαίους ημίθεους, περιλαμβανομένου ακόμη και του Κυρίου

Σίβα. Αφού πολέμησε με τον Κύριο Σίβα που ήταν ντυμένος σαν κυνηγός και τον νίκησε, ο Αρτζούνα ικανοποίησε τον Κύριο και πήρε ως ανταμοιβή ένα όπλο που ονομαζόταν *πασουπατα-αστρα*. Όλοι εγνώριζαν ότι ήταν σπουδαίος πολεμιστής. Ακόμη και ο Ντρονατσάρια του έδωσε την ευλογία του και του πρόσφερε το εξαιρετικό όπλο με το οποίο μπορούσε να σκοτώσει ακόμη και τον δάσκαλό του. Είχε, λοιπόν, στο ενεργητικό του τόσο πολλά στρατιωτικά πιστοποιητικά από τόσο πολλές αυθεντίες, συμπεριλαμβανομένου του θετού πατέρα του Ίννδρα, του βασιλιά του ουρανού. Αν εγκατέλειπε όμως τη μάχη, δεν θα αμελούσε απλώς το ιδιαίτερο καθήκον του ως *κσατρια*, αλλά θα έχανε επίσης όλη τη φήμη και το καλό του όνομα και θα ετοίμαζε έτσι τον δικό του βασιλικό δρόμο για την κόλαση. Με άλλα λόγια, θα πήγαινε στην κόλαση, όχι αν πολεμούσε, αλλά εάν αποσυρόταν από τη μάχη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

अकीर्तिं चापि भूतानि कथयिष्यन्ति तेऽव्ययाम्।
सम्भावितस्य चाकीर्तिर्मरणादतिरिच्यते॥३४॥

ακιρτιμ τσαπι μπουτανι   καταγισιαντι τε ’βιαγιαμ
σαμμπαβιτασια τσακιρτιρ   μαραναντ ατιριτσιατε

ακιρτιμ: όνειδος – *τσα*: επίσης – *απι*: πάνω και πέρα – *μπουτανι*: όλοι οι άνθρωποι – *καταγισιαντι*: θα μιλούν – *τε*: για σένα – *αβιαγιαμ*: για πάντα – *σαμμπαβιτασια*: για έναν σεβαστό άνθρωπο - *τσα*: επίσης – *ακιρτιχ*: κακή φήμη – *μαρανατ*: από τον θάνατο – *ατιριτσιατε*: γίνεται περισσότερο.

Οι άνθρωποι θα μιλούν πάντα για την καταισχύνη σου και για όποιον έχει δεχθεί τιμές, η ατίμωση είναι χειρότερη από τον θάνατο.

Ως φίλος του Αρτζούνα και σοφός, ο Κρίσνα δίνει τώρα την οριστική Του γνώμη σχετικά με την άρνηση του Αρτζούνα να πολεμήσει. Ο Κύριος λέει, «Αρτζούνα, αν εγκαταλείψεις το πεδίο της μάχης, οι άνθρωποι θα σε λένε δειλό ακόμη και πριν από τη φυγή σου. Και αν νομίζεις ότι οι άνθρωποι μπορεί να σε κακολογούν αλλά εσύ θα σώσεις τη ζωή σου τρεπόμενος σε φυγή, τότε η γνώμη Μου είναι ότι καλύτερα να πεθάνεις στη μάχη. Για κάποιον σεβαστό άνθρωπο όπως εσύ, η ντροπή είναι χειρότερη και από τον θάνατο. Δεν πρέπει, λοιπόν, να τραπείς σε φυγή από φόβο για τη ζωή σου. Καλύτερα να πεθάνεις στη μάχη. Αυτό θα σε γλυτώσει από την κακή φήμη

ότι καταχράστηκες τη φιλία Μου και από την απώλεια της αίγλης σου στην κοινωνία».

Έτσι, η οριστική κρίση του Κυρίου ήταν να μην υποχωρήσει ο Αρτζούνα, αλλά να πεθάνει στη μάχη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 35

भयाद्रणादुपरतं मंस्यन्ते त्वां महारथाः।
येषां च त्वं बहुमतो भूत्वा यास्यसि लाघवम्॥३५॥

μπαγιαντ ρανάντ ουπαραταμ   μαμσιαντε τβαμ μαχα-ραταχ
γιεσαμ τσα τβαμ μπαχου-ματο   μπουτβα γιασιασι λαγκαβαμ

μπαγιατ: από φόβο – *ρανατ*: από το πεδίο της μάχης – *ουπαραταμ*: παραιτημένο – *μαμσιαντε*: θα θεωρήσουν – *τβαμ*: εσένα - *μαχα-ραταχ*: οι μεγάλοι στρατηγοί – *γιεσαμ*: εκείνων των οποίων – *τσα*: επίσης - *τβαμ*: εσένα - *μπαχου-ματαχ*: σε μεγάλη εκτίμηση – *μπουτβα*: έχοντας γίνει – *γιασιασι*: θα γίνεις – *λαγκαβαμ*: μικρός σε αξία.

Οι μεγάλοι στρατηγοί που έχουν σε μεγάλη υπόληψη το όνομα και τη φήμη σου θα νομίσουν ότι έχεις εγκαταλείψει το πεδίο της μάχης από φόβο και έτσι θα σε θεωρήσουν δειλό.

Ο Κρίσνα συνεχίζει να δίνει τη γνώμη Του στον Αρτζούνα: «Μην νομίζεις ότι οι μεγάλοι στρατηγοί όπως ο Ντουριόντανα, ο Κάρνα και οι υπόλοιποι θα πιστέψουν ότι άφησες το πεδίο της μάχης από συμπόνια για τους αδελφούς σου και τον παππού σου. Θα νομίσουν ότι έφυγες από φόβο για τη ζωή σου και έτσι η μεγάλη εκτίμηση που έχουν για σένα θα χαθεί».

ΚΕΙΜΕΝΟ 36

अवाच्यवादांश्च बहून्वदिष्यन्ति तवाहिताः।
निन्दन्तस्तव सामर्थ्यं ततो दुःखतरं नु किम्॥३६॥

αβατσια-βανταμς τσα μπαχουν   βαντισιαντι ταβαχιταχ
νινντάντας ταβα σαμαρτιαμ   τατο ντουχκαταραμ νου κιμ

αβατσια: σκληρά – *βανταν*: χαλκευμένα λόγια – *τσα*: επίσης – *μπαχουν*: πολλά – *βαντισιαντι*: θα πουν – *ταβα*: (οι δικοί) σου – *αχιταχ*: εχθροί – *νινντανταχ*:

ενώ θα σπιλώνουν - *ταβα*: (τη δική) σου – *σαμαρτιαμ*: ικανότητα – *ταταχ*: έπειτα – *ντουχκαταραμ*: πιο οδυνηρό – *νου*: βεβαίως – *κιμ*: τι.

Οι εχθροί σου θα σε περιγράφουν με λόγια σκληρά και θα χλευάζουν τις ικανότητές σου. Τι μπορεί να είναι πιο οδυνηρό για σένα;

Στην αρχή ο Κρίσνα ήταν κατάπληκτος με την αδικαιολόγητη έκκληση του Αρτζούνα για συμπόνια και είπε ότι η συμπόνια του ταιριάζει στους μη Άριους. Τώρα απέδειξε αναλυτικά όσα είχε πει εναντίον της υποτιθέμενης συμπόνιας του Αρτζούνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 37

हतो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीम्।
तस्मादुत्तिष्ठ कौन्तेय युद्धाय कृतनिश्चयः॥३७॥

χατο βα πραψιασι σβαργκαμ   τζιτβα βα μποκσιασε μαχιμ
τασμαντ ουττιστα κωντεγια   γιουνταγια κριτα-νιστσαγιαχ

χαταχ: σκοτωμένος – *βα*: είτε – *πραψιασι*: κερδίζεις – *σβαργκαμ*: το ουράνιο βασίλειο – *τζιτβα*: κατακτώντας - *βα*: είτε – *μποκσιασε*: απολαμβάνεις – *μαχιμ*: τον κόσμο – *τασματ*: επομένως – *ουττιστα*: σήκω – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *γιουνταγια*: να πολεμήσεις – *κριτα*: με αποφασιστικότητα – *νιστσαγιαχ*: με βεβαιότητα.

Ω γιε της Κούντι, ή θα σκοτωθείς στο πεδίο της μάχης και θα κατακτήσεις τους ουράνιους πλανήτες ή θα κατακτήσεις και θα απολαύσεις το βασίλειο της Γης. Σήκω, λοιπόν, και πολέμησε με αποφασιστικότητα.

Ο Αρτζούνα ήταν υποχρεωμένος να πολεμήσει, παρόλο που δεν υπήρχε η βεβαιότητα της νίκης για την παράταξή του· γιατί ακόμη και αν σκοτωνόταν, θα μπορούσε να υψωθεί στους ουράνιους πλανήτες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 38

सुखदुःखे समे कृत्वा लाभालाभौ जयाजयौ।
ततो युद्धाय युज्यस्व नैवं पापमवाप्स्यसि॥३८॥

σουκα-ντουχκε σαμε κριτβα λαμπαλαμπω τζαγιατζαγιω
τατο γιουνταγια γιουντζιασβα ναϊβαμ παπαμ αβαψιασι

σουκα: ευτυχία – *ντουχκε*: δυστυχία – *σαμε*: με ηρεμία – *κριτβα*: πράττοντας – *λαμπαλαμπω*: κέρδος και ζημιά – *τζαγιατζαγιω*: νίκη και ήττα – *ταταχ*: έπειτα – *γιουνταγια*: για χάρη της μάχης – *γιουντζιασβα*: πολέμησε – *να*: ποτέ δεν – *εβαμ*: έτσι – *παπαμ*: αντίδραση στην αμαρτία – *αβαψιασι*: θα προκαλέσεις.

Πολέμησε για χάρη της μάχης, χωρίς να σκέφτεσαι ευτυχία ή δυστυχία, κέρδος ή ζημιά, νίκη ή ήττα· και αν το πράξεις, δεν θα εκτεθείς ποτέ στην αμαρτία.

Τώρα ο Κρίσνα λέει ευθέως ότι ο Αρτζούνα θα πρέπει να πολεμήσει μόνο και μόνο για τη μάχη, επειδή ο Ίδιος την επιθυμεί. Στις δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα δεν υπάρχει σκέψη ευτυχίας ή δυστυχίας, κέρδους ή ζημιάς, νίκης ή ήττας. Το ότι όλα θα πρέπει να γίνονται για χάρη του Κρίσνα είναι υπερβατική συνείδηση· και σε αυτή τη δράση δεν υπάρχει αντίδραση. Όποιος ενεργεί για τη δική του ικανοποίηση των αισθήσεων, είτε στην αγαθότητα είτε στο πάθος, υπόκειται στις αντιδράσεις, καλές ή κακές. Αλλά όποιος έχει εγκαταλειφθεί εντελώς στις δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα δεν είναι πλέον υποχρεωμένος σε κανέναν και δεν οφείλει σε κανέναν, αντίθετα με όποιον δρα με τον συνηθισμένο τρόπο.

ντεβαρσι-μπουταπτα-νριναμ πιτριναμ
να κινκαρο ναγιαμρινι τσα ρατζαν
σαρβατμανα γιαχ σαραναμ σαρανιαμ
γκατο μουκουννταμ παριχριτια καρταμ
(Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ 11.5.41)

«Όποιος έχει υποταχθεί πλήρως στον Κρίσνα, τον Μουκούννντα, εγκαταλείποντας κάθε άλλο καθήκον, δεν είναι πλέον οφειλέτης ούτε υποχρεωμένος σε κανέναν – ούτε στους ημίθεους ούτε στους σοφούς ούτε στους ανθρώπους ούτε στους συγγενείς του ούτε στην ανθρωπότητα ούτε στους προγόνους». Αυτή είναι η έμμεση συμβουλή που δίνει ο Κρίσνα στον Αρτζούνα σε αυτό το εδάφιο και το θέμα θα διευκρινισθεί σαφέστερα στους επόμενους στίχους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 39

एषा तेऽभिहिता साङ्‍ख्ये बुद्धिर्योगे त्विमां शृणु।
बुद्ध्या युक्तो यया पार्थ कर्मबन्धं प्रहास्यसि॥३९॥

εσα τε 'μπιχιτα σανκιε μπουντιρ γιογκε τβ ιμαμ σρινου
μπουντια γιουκτο γιαγια παρτα καρμα-μπαννταμ πραχασιασι

εσα: όλα αυτά – *τε*: σε εσένα – *αμπιχιτα*: περιέγραψα – *σανκιε*: με αναλυτική μελέτη – *μπουντιχ*: νοημοσύνη – *γιογκε*: εργασία που δεν αποβλέπει στην απόλαυση – *του*: αλλά – *ιμαμ*: αυτό – *σρινου*: άκου – *μπουντια*: με τη νοημοσύνη – *γιουκταχ*: εναρμονισμένος – *γιαγια*: δια της οποίας – *παρτα*: ω γιε της Πριτά - *καρμα-μπαννταμ*: τη σκλαβιά της δράσης – *πραχασιασι*: μπορείς να απελευθερωθείς από.

Ω γιε της Πριτά, μέχρι τώρα σου έχω περιγράψει την αναλυτική γνώση της φιλοσοφίας *σανκια*. Τώρα άκου για το *γιογκα* εκείνο μέσω του οποίου μπορεί κανείς να εργάζεται χωρίς να αποβλέπει στην απόλαυση. Αν ενεργείς με αυτού του είδους τη νοημοσύνη, μπορείς να απελευθερωθείς από τη δουλεία της δράσης.

Σύμφωνα με το *Νιρουκτι*, το βεδικό λεξικό, *σανκια* σημαίνει εκείνο το οποίο περιγράφει τα φαινόμενα λεπτομερώς· ο όρος *σανκια* αναφέρεται επίσης σε εκείνη τη φιλοσοφία η οποία περιγράφει την αληθινή φύση της ψυχής.

Το *γιογκα* συνεπάγεται έλεγχο των αισθήσεων. Η πρόταση του Αρτζούνα να μην πολεμήσει βασιζόταν στην ικανοποίηση των αισθήσεων. Λησμονώντας το πρωταρχικό του καθήκον, ήθελε να σταματήσει να πολεμά, επειδή νόμιζε ότι αν δεν σκότωνε τους συγγενείς του θα ήταν πιο ευτυχισμένος από το να απολαμβάνει το βασίλειο υποτάσσοντας τους αδελφούς και τους εξαδέλφους του, τους γιους του Ντριταράστρα. Και στις δύο περιπτώσεις, η βασική αρχή ήταν η ικανοποίηση των αισθήσεων. Και η ευτυχία η προερχόμενη από την καθυπόταξη των συγγενών του και η ευτυχία η προερχόμενη από την επιβίωσή τους βασίζονταν στην προσωπική ικανοποίηση των αισθήσεων, επειδή θυσιάζονταν η γνώση και το καθήκον. Ο Κρίσνα, λοιπόν, ήθελε να εξηγήσει στον Αρτζούνα ότι σκοτώνοντας το σώμα του παππού του δεν θα σκότωνε την ψυχή του και του εξήγησε ότι όλα τα ατομικά πρόσωπα, περιλαμβανομένου του Ιδίου του Κυρίου, είναι αιώνια ατομικά πρόσωπα. Ήταν άτομα στο παρελθόν, είναι άτομα στο παρόν και θα εξακολουθήσουν να είναι άτομα και στο μέλλον, επειδή όλοι είμαστε ατομικές ψυχές αιωνίως. Αλλάζουμε απλώς το σωματικό μας ένδυμα με διάφορους τρόπους, αλλά στην πραγματικότητα, διατηρούμε την

ατομικότητά μας ακόμη και μετά την απελευθέρωση από τη σκλαβιά των υλικών ενδυμάτων. Ο Κρίσνα έκανε μία αναλυτική μελέτη της ψυχής και του σώματος με πολύ παραστατικό τρόπο. Και αυτή η περιγραφική γνώση της ψυχής και του σώματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες αποκαλείται εδώ *σανκια*, με βάση την ορολογία του λεξικού *Νιρουκτι*. Αυτή η *σανκια* δεν έχει καμία σχέση με τη φιλοσοφία *σανκια* του άθεου Καπίλα. Πολύ πριν από τη *σανκια* του αγύρτη Καπίλα, η φιλοσοφία *σανκια* αναπτύχθηκε στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* από τον πραγματικό Καπίλα, την ενσάρκωση του Κυρίου Κρίσνα, ο οποίος την εξήγησε στη μητέρα του, την Ντεβαχούτι. Εξήγησε με σαφήνεια ότι ο *πουρουσα*, ο Υπέρτατος Κύριος, είναι ενεργός και ότι δημιουργεί ρίχνοντας απλώς τη ματιά Του στην *πρακριτι*. Αυτό επιβεβαιώνεται στις Βέδες και στην *Γκιτα*. Η περιγραφή των Βεδών μαρτυρεί ότι ο Κύριος έριξε τη ματιά Του στην *πρακριτι*, τη φύση, και την γονιμοποίησε με ατομικές ψυχές. Όλες αυτές οι ατομικές ψυχές εργάζονται στον υλικό κόσμο για να ικανοποιήσουν τις αισθήσεις τους και κάτω από την παραπλανητική δύναμη της υλικής ενέργειας νομίζουν ότι είναι οι δικαιούχοι της απόλαυσης. Αυτή η νοοτροπία σέρνεται έως και το τελευταίο σημείο πριν από την απελευθέρωση, όταν το ζωντανό ον θέλει να γίνει ένα με τον Κύριο. Αυτή είναι η τελευταία παγίδα της *μαγια*, της πλάνης, και μόνο μετά από πάμπολλες τέτοιες ζωές αφιερωμένες στην ικανοποίηση των αισθήσεων μια μεγάλη ψυχή υποτάσσεται στον Βασουντέβα, τον Κρίσνα, ολοκληρώνοντας έτσι την αναζήτηση της ύψιστης αλήθειας.

Ο Αρτζούνα, υποτασσόμενος στον Κρίσνα, Τον έχει ήδη αποδεχθεί ως πνευματικό του δάσκαλο: *σισιας τε 'χαμ σαντι μαμ τβαμ πραπανναμ*. Συνεπώς, ο Κρίσνα θα του μιλήσει τώρα για τη μέθοδο του *μπουντι-γιογκα* ή *καρμα-γιογκα* ή, με άλλα λόγια, για την εφαρμογή στην πράξη της υπηρεσίας αφοσίωσης για την ικανοποίηση των αισθήσεων του Κυρίου. Το *μπουντι-γιογκα* εξηγείται με σαφήνεια στο Δέκατο Κεφάλαιο, κείμενο 10, ως άμεση σχέση με τον Κύριο, ο οποίος ως Παραμάτμα (Υπέρτατη Ψυχή) βρίσκεται μέσα στην καρδιά του καθενός. Αλλά αυτή η σχέση δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς υπηρεσία αφοσίωσης. Όποιος, λοιπόν, βρίσκεται σε υπηρεσία αφοσίωσης, δηλαδή σε υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου ή, με άλλα λόγια, στη συνείδηση του Κρίσνα, φτάνει σε αυτό το στάδιο του *μπουντι-γιογκα* με την ξεχωριστή χάρη του Κυρίου. Γι' αυτό ο Κύριος λέει ότι μόνο σε όσους Τον υπηρετούν πάντοτε με αφοσίωση από υπερβατική αγάπη απονέμει την αγνή εκείνη γνώση που βρίσκεται μόνο στην αφοσίωση και την αγάπη. Με αυτόν τον τρόπο ο αφοσιωμένος υπηρέτης μπορει να Τον φτάσει εύκολα στο πάντοτε μακάριο βασίλειο του Θεού.

Έτσι το *μπουντι-γιογκα* το οποίο αναφέρεται σε αυτό το εδάφιο είναι η υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου και η λέξη *σανκια* δεν έχει καμία σχέση με

το αθεϊστικό *σανκια-γιογκα* που διατυπώθηκε από τον αγύρτη Καπίλα. Δεν θα πρέπει, λοιπόν, να πιστεύουμε εσφαλμένα ότι το *σανκια-γιογκα* που αναφέρεται εδώ έχει οποιαδήποτε σχέση με το αθεϊστικό *σανκια*. Ούτε ότι η φιλοσοφία εκείνη είχε κάποια επίδραση στην εποχή της· ούτε ότι ο Κύριος θα ενδιαφερόταν να αναφέρει τέτοιου είδους άθεες φιλοσοφικές θεωρίες. Η αληθινή φιλοσοφία *σανκια* περιγράφεται από τον Κύριο Καπίλα στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, αλλά ακόμη και εκείνη η *σανκια* δεν έχει καμία σχέση με τα θέματα που εξετάζονται εδώ. Εδώ, *σανκια* σημαίνει αναλυτική περιγραφή του σώματος και της ψυχής. Ο Κρίσνα έκανε μία αναλυτική περιγραφή της ψυχής για να φέρει τον Αρτζούνα στο σημείο του *μπουντι-γιογκα*, δηλαδή του *μπακτι-γιογκα*. Επομένως, η *σανκια* του Κυρίου Κρίσνα και η *σανκια* του Κυρίου Καπίλα, όπως περιγράφεται στην *Μπαγκαβαταμ*, είναι μία και η αυτή· είναι *μπακτι-γιογκα*. Γι' αυτό ο Κρίσνα είπε ότι μόνον οι μειωμένης νοημοσύνης άνθρωποι κάνουν διάκριση μεταξύ *σανκια-γιογκα* και *μπακτι-γιογκα*.

Βεβαίως, το αθεϊστικό *σανκια-γιογκα* δεν έχει καμία σχέση με το *μπακτι-γιογκα*, αλλά παρ' όλα αυτά οι ανόητοι ισχυρίζονται ότι το αθεϊστικό *σανκια-γιογκα* αναφέρεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

Θα πρέπει, λοιπόν, να καταλάβουμε ότι *μπουντι-γιογκα* σημαίνει εργασία με συνείδηση του Κρίσνα, μέσα στην πλήρη ευδαιμονία και γνώση της υπηρεσίας αφοσίωσης. Όποιος εργάζεται μόνο για την ικανοποίηση του Κυρίου, όσο δύσκολη και αν είναι αυτή η εργασία, εργάζεται σύμφωνα με τις αρχές του *μπουντι-γιογκα* και βρίσκεται πάντοτε σε υπερβατική ευδαιμονία. Με μια τέτοια υπερβατική απασχόληση, αποκτά κανείς με τη χάρη του Κυρίου όλες τις υπερβατικές ιδιότητες αυτομάτως και έτσι η απελευθέρωσή του είναι πλήρης αφ' εαυτής, χωρίς να χρειάζεται να κάνει πρόσθετες προσπάθειες για την απόκτηση γνώσης. Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ της εργασίας με συνείδηση του Κρίσνα και της εργασίας που αποσκοπεί στην απόλαυση, ειδικά όσον αφορά στην ικανοποίηση των αισθήσεων που προέρχεται από την οικογενειακή, δηλαδή την υλική ευτυχία. Επομένως, το *μπουντι-γιογκα* είναι η υπερβατική ιδιότητα της εργασίας που εκτελούμε.

ΚΕΙΜΕΝΟ 40

नेहाभिक्रमनाशोऽस्ति प्रत्यवायो न विद्यते।
स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रायते महतो भयात्॥४०॥

νεχαμπικραμα-νασο 'στι πρατιαβαγιο να βιντιατε
σβ-αλπαμ απι ασια νταρμασια τραγιατε μαχατο μπαγιατ

να: δεν υπάρχει – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο – *αμπικραμα*: προσπαθώντας – *νασαχ*: απώλεια – *αστι*: υπάρχει – *πρατιαβαγιαχ:* ελάττωση – *να*: ποτέ δεν – *βιντιατε*: υπάρχει - *σβαλπαμ*: μικρή – *απι*: αν και – *ασια*: αυτής – *νταρμασια*: της ασχολίας – *τραγιατε*: απαλλάσσει – *μαχαταχ*: πολύ μεγάλο – *μπαγιατ*: από φόβο.

Σε αυτή την προσπάθεια δεν υπάρχει απώλεια ή ελάττωση· ακόμη και μια μικρή πρόοδος σε αυτόν τον δρόμο μπορεί να προστατέψει κάποιον από το πιο επικίνδυνο είδος φόβου.

Δράση στη συνείδηση του Κρίσνα, δηλαδή δράση για όφελος του Κρίσνα χωρίς προσδοκία ικανοποίησης των αισθήσεων, είναι η ύψιστη υπερβατική ιδιότητα της εργασίας. Ακόμη και μία μικρή αρχή αυτής της δράσης δεν συναντά εμπόδιο και δεν μπορεί να χαθεί σε κανένα στάδιο. Οποιαδήποτε εργασία έχει ξεκινήσει στο υλικό επίπεδο πρέπει να τελειώσει, διαφορετικά το όλο εγχείρημα καταλήγει σε αποτυχία. Οποιαδήποτε εργασία, όμως, έχει ξεκινήσει στη συνείδηση του Κρίσνα έχει μόνιμο αποτέλεσμα, ακόμη και αν δεν έχει τελειώσει. Επομένως, ο εκτελεστής αυτής της εργασίας δεν ζημιώνεται, ακόμη και αν η εργασία του στη συνείδηση του Κρίσνα μείνει ημιτελής. Ένα τοις εκατό που έχει γίνει στη συνείδηση του Κρίσνα έχει μόνιμα αποτελέσματα, έτσι ώστε η επόμενη αρχή γίνεται από το δύο τοις εκατό. Αντίθετα, στην υλική δράση, χωρίς εκατό τοις εκατό επιτυχία δεν υπάρχει κέρδος. Ο Ατζαμίλα έκανε το καθήκον του σε κάποιο ποσοστό συνείδησης του Κρίσνα, αλλά με τη χάρη του Κυρίου το αποτέλεσμα που απόλαυσε στο τέλος ήταν εκατό τοις εκατό. Σχετικά με αυτό υπάρχει μια ωραία στροφή στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*:

τιακτβα σβα-νταρμαμ τσαραναμμπουτζαμ χαρερ
μπατζαν να πακκο 'τα πατετ τατο γιαντι
γιατρα κβα βαμπαντραμ αμπουντ αμουσια κιμ
κο βαρτα απτο 'μπατζαταμ σβα-νταρματαχ

«Αν κάποιος εγκαταλείψει το κυνήγι της δικής του ικανοποίησης και εργασθεί στη συνείδηση του Κρίσνα και μετά ξεπέσει επειδή δεν ολοκλήρωσε την εργασία του, τι ζημιά έχει υποστεί; Και τι μπορεί να κερδίσει κανείς αν εκτελέσει τις υλικές του δραστηριότητες τέλεια;» (*Μπαγκ.* 1.5.17) Ή, όπως λένε οι Χριστιανοί, «Τι ωφελεί τον άνθρωπο να κερδίσει τον κόσμο όλο αν χάσει την ψυχή του;»

Οι υλικές δραστηριότητες και τα αποτελέσματά τους τερματίζονται μαζί με το σώμα. Αλλά η εργασία στη συνείδηση του Κρίσνα οδηγεί ξανά στη συνείδηση του Κρίσνα, ακόμη και μετά την απώλεια του σώματος. Τουλάχιστον, είναι κανείς βέβαιος ότι θα έχει και πάλι την ευκαιρία στην επόμενη ζωή του να γεννηθεί ως ανθρώπινο ον, είτε στην οικογένεια ενός πολύ καλλιεργημένου *μπραμανα* είτε σε μια πολύ πλούσια και αριστοκρατική οικογένεια, που θα του προσφέρει μία επιπλέον ευκαιρία να ανυψωθεί. Αυτή είναι η ασύγκριτη ιδιότητα της εργασίας που γίνεται στη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 41

व्यवसायात्मिका बुद्धिरेकेह कुरुनन्दन।
बहुशाखा ह्यनन्ताश्च बुद्धयोऽव्यवसायिनाम्॥४१॥

βιαβασαγιατμικα μπουντιρ εκεχα κουρου-νανντανα
μπαχου-σακα χι αναντας τσα μπουνταγιο ’βιαβασαγιναμ

βιαβασαγιατμικα: ανυποχώρητη συνείδηση του Κρίσνα – *μπουντιχ*: ευφυΐα – *εκα*: μόνο ένας – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο - *κουρου-νανντανα*: ω αγαπημένο παιδί των Κούρου - *μπαχου-σακαχ*: διάφορα κλαδιά – *χι*: πράγματι – *ανανταχ*: απεριόριστη – *τσα*: επίσης – *μπουνταγιαχ*: ευφυΐα – *αβιαβασαγιναμ*: όσων δεν έχουν συνείδηση του Κρίσνα.

Ω αγαπημένο παιδί των Κούρου, όσοι βρίσκονται σε αυτόν τον δρόμο είναι ανυποχώρητοι ως προς τον σκοπό τους και ο στόχος τους είναι ένας, ενώ η ευφυΐα όσων είναι αβέβαιοι διακλαδώνεται σε πολλά κλαδιά.

Ισχυρή πίστη ότι με τη συνείδηση του Κρίσνα θα ανυψωθεί κανείς στην ύψιστη τελειότητα της ζωής ονομάζεται ευφυΐα *βιαβασαγιατμικα*. Στην *Τσετανια-τσαριταμριτα* αναφέρεται:

’σραντα-σαμπντε βισβασα καχε σουντριντα νιστσαγια
κρισνε μπακτι καϊλε σαρβα-καρμα κριτα χαγια

Πίστη σημαίνει ακλόνητη εμπιστοσύνη σε κάτι υψηλό. Όταν κάποιος ασχολείται με τα καθήκοντα της συνείδησης του Κρίσνα δεν χρειάζεται να ενεργεί σε σχέση με τον υλικό κόσμο· δεν έχει υποχρεώσεις ως προς τις οικογενειακές του παραδόσεις, την ανθρωπότητα ή το έθνος. Πράξεις που

αποβλέπουν στην απόλαυση είναι δεσμεύσεις οφειλόμενες στην αντίδραση περασμένων καλών ή κακών πράξεων. Όταν κάποιος έχει αφυπνισθεί στη συνείδηση του Κρίσνα δεν χρειάζεται πλέον να αγωνίζεται για καλά αποτελέσματα των πράξεών του. Στη συνείδηση του Κρίσνα όλες οι δραστηριότητες είναι στο απόλυτο επίπεδο, επειδή δεν υπόκεινται πλέον σε δυαδικότητες όπως καλό και κακό. Η ύψιστη τελειότητα της συνείδησης του Κρίσνα είναι η απάρνηση της υλικής αντίληψης της ζωής. Αυτό το στάδιο επιτυγχάνεται αυτομάτως όσο προχωρεί κανείς στη συνείδηση του Κρίσνα. Ο ανυποχώρητος στόχος όποιου βρίσκεται στη συνείδηση του Κρίσνα βασίζεται στην τέλεια γνώση ότι ο Βασουντέβα, δηλαδή ο Κρίσνα, είναι η ρίζα όλων των εκδηλωμένων αιτίων: *βασουντεβαχ σαρβαμ ιτι σα μαχατμα σουντουρλαμπαχ*. Όπως το νερό στη ρίζα του δέντρου μοιράζεται αυτομάτως στα φύλλα και τα κλαδιά, έτσι και κάποιος που δρα με συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να προσφέρει την ύψιστη υπηρεσία σε όλους, και συγκεκριμένα, στον εαυτό του, την οικογένεια, την κοινωνία, την πατρίδα, την ανθρωπότητα, κλπ. Αν ικανοποιηθεί ο Κρίσνα από τις πράξεις κάποιου, τότε ικανοποιούνται όλοι.

Αλλά η προσφορά υπηρεσίας με συνείδηση του Κρίσνα ασκείται καλύτερα υπό την επιδέξια καθοδήγηση ενός πνευματικού δασκάλου που είναι αυθεντικός εκπρόσωπος του Κρίσνα, που γνωρίζει τη φύση του σπουδαστή και που μπορεί να του δείξει πώς να ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα. Έτσι, για να γίνει κάποιος έμπειρος στη συνείδηση του Κρίσνα πρέπει να ενεργεί με σταθερότητα και να υπακούει στον εκπρόσωπο του Κρίσνα. Θα πρέπει επίσης να δεχθεί τη διδασκαλία του αυθεντικού πνευματικού δασκάλου ως αποστολή της ζωής του. Ο Σρίλα Βισβανάτα Τσακραβαρτί Τάκουρ, στις περίφημες προσευχές του για τον πνευματικό δάσκαλο, μας διδάσκει ως εξής:

γιασια πρασαντακτ μπαγκαβατ-πρασαντο
γιασιαπρασανταννα γκατιχ κουτο 'πι
ντιαγιαμ στουβαμς τασια γιασας τρι-σαννταμ
βαννατε γκουροχ σρι-τσαραναραβιννταμ

«Ικανοποιώντας τον πνευματικό δάσκαλο, ικανοποιούμε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Και αν δεν ικανοποιηθεί ο πνευματικός δάσκαλος, δεν υπάρχει πιθανότητα προαγωγής στο επίπεδο της συνείδησης του Κρίσνα. Θα πρέπει, λοιπόν, να συλλογίζομαι τον πνευματικό μου δάσκαλο και να προσεύχομαι για το έλεός του τρεις φορές την ημέρα και να τον προσκυνώ με σεβασμό».

Η όλη μέθοδος εξαρτάται από την τέλεια γνώση της ψυχής πέραν της αντίληψης του σώματος, όχι θεωρητικά αλλά πρακτικά, όταν δεν υπάρχει

πλέον πιθανότητα ικανοποίησης των αισθήσεων από πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση. Όποιος δεν έχει γερά σταθεροποιημένο τον νου του εκτρέπεται σε διαφόρων ειδών πράξεις που αποσκοπούν στην απόλαυση.

ΚΕΙΜΕΝΑ 42-43

यामिमां पुष्पितां वाचं प्रवदन्त्यविपश्चितः।
वेदवादरताः पार्थ नान्यदस्तीति वादिनः॥४२॥

कामात्मानः स्वर्गपरा जन्मकर्मफलप्रदाम्।
क्रियाविशेषबहुलां भोगैश्वर्यगतिं प्रति॥४३॥

γιαμ ιμαμ πουσπιταμ βατσαμ   πραβαναντι αβιπαστσιταχ
βεντα-βαντα-ραταχ παρτα   νανιαντ αστιτι βαντιναχ

καματμαναχ σβαργκα-παρα   τζανμα-καρμα-παλα-πρανταμ
κριγια-βισεσα-μπαχουλαμ   μπογκαϊσβαρια-γκατιμ πρατι

γιαμ ιμαμ: όλα αυτά – *πουσπιταμ*: τα περίτεχνα – *βατσαμ*: τα λόγια – *πραβαναντι*: λένε – *αβιπαστσιταχ*: άνθρωποι με φτωχή γνώση - *βεντα-βαντα-ραταχ*: οι υποτιθέμενοι οπαδοί των Βεδών – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *να*: ποτέ δεν – *ανιατ*: οτιδήποτε άλλο – *αστι*: υπάρχει – *ιτι*: αυτό - *βαντιναχ*: συνιστούν – *καμα-ατμαναχ*: σε όσους επιθυμούν την ικανοποίηση των αισθήσεων - *σβαργκα-παραχ*: επιδιώκοντας να υψωθούν στους ουράνιους πλανήτες - *τζανμα-καρμα-παλα-πρανταμ*: δράση που αποφέρει απολαύσεις, καλή γέννηση, κλπ. - *κριγια-βισεσα*: πομπώδεις τελετές – *μπαχουλαμ*: διάφορες – *μπογκα*: αισθησιακή απόλαυση – *αϊσβαρια*: πλούτος – *γκατιμ*: πρόοδος – *πρατι*: προς.

Άνθρωποι με φτωχά αποθέματα γνώσης είναι πολύ προσκολλημένοι στα περίτεχνα λόγια των Βεδών, τα οποία συνιστούν διάφορες δραστηριότητες για ανύψωση στους ουράνιους πλανήτες, για καλή γέννηση, δύναμη και ούτω καθεξής. Λαχταρώντας ικανοποίηση των αισθήσεων και πολυτελή ζωή, λένε ότι δεν υπάρχει τίποτε καλύτερο από αυτό.

Οι άνθρωποι γενικά δεν είναι πολύ νοήμονες και εξαιτίας της άγνοιάς τους είναι εξαιρετικά προσκολλημένοι στις δραστηριότητες οι οποίες συνιστώνται στο τμήμα *καρμα-καννταα* των Βεδών, δραστηριότητες οι οποίες αποβλέπουν

στην απόλαυση. Δεν επιθυμούν τίποτε περισσότερο από προτάσεις για ικανοποίηση των αισθήσεων και απολαύσεις στους ουράνιους πλανήτες, όπου προσφέρονται κρασί και γυναίκες και όπου ο υλικός πλούτος είναι κάτι πολύ κοινό. Οι Βέδες συνιστούν πολλές και διάφορες θυσίες για την ανύψωση στους ουράνιους πλανήτες, ιδιαίτερα τις θυσίες *τζιοτιστομα*. Μάλιστα αναφέρεται ότι οποιοσδήποτε επιθυμεί να υψωθεί στους ουράνιους πλανήτες πρέπει να τελέσει αυτές τις θυσίες και άνθρωποι με περιορισμένη γνώση νομίζουν ότι αυτός είναι όλος κι όλος ο σκοπός της βεδικής σοφίας. Είναι πολύ δύσκολο για τέτοια άπειρα πρόσωπα να προτιμήσουν την αποφασιστική δράση της συνείδησης του Κρίσνα. Όπως οι ανόητοι είναι προσκολλημένοι στα άνθη δηλητηριωδών δέντρων χωρίς να γνωρίζουν τις συνέπειες αυτής της έλξης, κατά τον ίδιο τρόπο άνθρωποι απληροφόρητοι έλκονται από αυτόν τον ουράνιο πλούτο και τις απορρέουσες αισθησιακές απολαύσεις.

Στο τμήμα *καρμα-καννντα* των Βεδών αναφέρεται ότι όσοι τελούν τις τέσσερεις μηνιαίες πράξεις εξιλέωσης γίνονται άξιοι να πιουν τα ποτά *σομαρασα* για να γίνουν αθάνατοι και ευτυχισμένοι για πάντα. Ακόμη και στη Γη ορισμένοι επιθυμούν σφοδρώς να πιουν *σομαρασα* για να γίνουν γεροί και δυνατοί, ώστε να απολαμβάνουν και να ικανοποιούν τις αισθήσεις τους. Αυτού του είδους τα άτομα δεν πιστεύουν στην απελευθέρωση από την υλική δουλεία και είναι πολύ προσκολλημένα στις πομπώδεις τελετές των βεδικών θυσιών. Συνήθως είναι άτομα φιλήδονα και δεν θέλουν τίποτε άλλο, παρά μόνο τις ουράνιες ηδονές της ζωής. Αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχουν κήποι που ονομάζονται *ναννταvα-κανανα*, όπου προσφέρονται πολλές ευκαιρίες για να συναναστραφεί κανείς με αγγελικές, πανέμορφες γυναίκες και να έχει άφθονες προμήθειες του ποτού *σομαρασα*. Αυτού του είδους η σωματική ευτυχία είναι οπωσδήποτε αισθησιακή· υπάρχουν, λοιπόν, εκείνοι που είναι αμιγώς προσκολλημένοι στην υλική, πρόσκαιρη ευτυχία, ως κύριοι του υλικού κόσμου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 44

भोगैश्वर्यप्रसक्तानां तयापहृतचेतसाम्।
व्यवसायात्मिका बुद्धिः समाधौ न विधीयते॥४४॥

μπογκαϊσβαρια-πρασακταναμ ταγιαπαχριτα-τσετασαμ
βιαβασαγιατμικα μπουντιχ σαμαντω να βιντιγιατε

μπογκα: στην υλική απόλαυση – *αϊσβαρια*: και στον πλούτο – *πρασακταναμ*: όσοι είναι τόσο προσκολλημένοι – *ταγια*: από τέτοια πράγματα - *απαχριτα-*

τσετασαμ: σε διανοητική σύγχυση – *βιαβασαγιατμικα*: η σταθερή αποφασιστικότητα – *μπουντιχ*: η υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο – *σαμαντω*: στον ελεγχόμενο νου – *να*: ποτέ δεν – *βιντιγιατε*: συμβαίνει.

Στον νου όσων είναι υπερβολικά προσκολλημένοι στις αισθησιακές απολαύσεις και στα υλικά πλούτη και στους οποίους αυτά τα πράγματα προκαλούν σύγχυση, η ανυποχώρητη αποφασιστικότητα της προσφοράς υπηρεσίας αφοσίωσης στον Υπέρτατο Κύριο δεν εμφανίζεται ποτέ.

Σαμαντι σημαίνει «σταθερός νους». Το βεδικό λεξικό, το *Νιρουκτι*, λέει, *σαμιαγκ αντιγιατε 'σμινν ατματαττβα-γιατατμιαμ*: «Όταν ο νους είναι σταθερός στην κατανόηση του εαυτού, αυτό λέγεται *σαμαντι*». Το *σαμαντι* δεν είναι ποτέ κατορθωτό από άτομα που ενδιαφέρονται για υλικές αισθησιακές απολαύσεις ούτε από όσους βρίσκονται σε σύγχυση λόγω αυτών των πρόσκαιρων πραγμάτων. Αυτοί είναι λίγο-πολύ καταδικασμένοι από τις διαδικασίες της υλικής ενέργειας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 45

त्रैगुण्यविषया वेदा निस्त्रैगुण्यो भवार्जुन।
निर्द्वन्द्वो नित्यसत्त्वस्थो निर्योगक्षेम आत्मवान्॥४५॥

τραϊ-γκουνια-βισαγια βεντα νιστραϊ-γκουνιο μπαβαρτζουνα
νιρντβαννтβο νιτια-σαττβα-στο νιριογκα-κσεμα ατμαβαν

τραϊ-γκουνια: αναφερόμενα στις τρεις καταστάσεις, τις τρεις ιδιότητες της υλικής φύσης – *βισαγιαχ*: στο θέμα – *βενταχ*: τα βεδικά έργα - *νιστραϊ-γκουνιαχ*: σε αγνή κατάσταση πνευματικής ύπαρξης – *μπαβα*: να είσαι – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *νιρντβαννтβαχ*: απαλλαγμένος από τις οδύνες των αντιθέτων - *νιτια-σαττβα-σταχ*: παραμένοντας πάντοτε στην αγαθότητα (*σαττβα*) - *νιριογκα-κσεμαχ*: απαλλαγμένος από τη σκέψη της απόκτησης και διατήρησης – *ατμαβαν*: εδραιωμένος στον εαυτό.

Οι Βέδες ασχολούνται κυρίως με το ζήτημα των τριών καταστάσεων της υλικής φύσης. Υψώσου πάνω από αυτές τις καταστάσεις, ω Αρτζούνα, και γίνε υπερβατικός σε σχέση με αυτές. Απελευθερώσου από όλες τις δυαδικότητες και από όλες τις αγωνίες για κέρδος και ασφάλεια και εδραιώσου στον Εαυτό.

Όλες οι υλικές δραστηριότητες συνεπάγονται δράση και αντίδραση μέσα στις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Αποβλέπουν σε απολαύσεις οι οποίες προκαλούν υποδούλωση στον υλικό κόσμο. Οι Βέδες ασχολούνται πρωτίστως με τις πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση, έτσι ώστε να ανυψώσουν σταδιακά τον πολύ κόσμο από το πεδίο της ικανοποίησης των αισθήσεων στο υπερβατικό επίπεδο. Επειδή ο Αρτζούνα είναι μαθητής και φίλος Του, ο Κύριος του συνιστά να υψωθεί στην υπερβατική θέση της φιλοσοφίας *Βεντάντα*, όπου στην αρχή υπάρχει η *μπραμα-τζιγκιασα*, δηλαδή η αναζήτηση σχετικά με την Υπέρτατη Υπέρβαση. Όλες οι ζωντανές οντότητες που βρίσκονται στον υλικό κόσμο αγωνίζονται πολύ σκληρά για την ύπαρξη. Γι' αυτές τις ζωντανές οντότητες, ο Κύριος, αφού δημιούργησε τον υλικό κόσμο έδωσε τη βεδική σοφία, συμβουλεύοντάς τες πώς να ζουν και πώς να απαλλαγούν από την υλική περιπλοκή. Όταν οι δραστηριότητες για την ικανοποίηση των αισθήσεων, δηλαδή το κεφάλαιο *καρμα-καννττα*, έχουν τελειώσει, τότε προσφέρεται η ευκαιρία για πνευματική συνειδητοποίηση με τη μορφή των *Ουπανισαντ*, οι οποίες είναι μέρος των διαφόρων Βεδών, όπως η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι μέρος της πέμπτης Βέδας, δηλαδή της *Μαχαμπαρατα*. Οι *Ουπανισαντ* σημειώνουν την έναρξη της υπερβατικής ζωής.

Όσο υφίσταται το υλικό σώμα, υπάρχει δράση και αντίδραση μέσα στο πεδίο της υλικής ενέργειας. Μπροστά σε δυαδικότητες όπως ευτυχία και δυστυχία, κρύο και ζέστη, θα πρέπει να διδαχθεί κανείς ανεκτικότητα και υπομένοντας τέτοιου είδους δυαδικότητες να απαλλαγεί από αγωνίες σχετικά με κέρδη και ζημιές. Αυτή η υπερβατική θέση επιτυγχάνεται με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, όταν κάποιος εξαρτάται αποκλειστικά από την καλή θέληση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 46

यावानर्थ उदपाने सर्वतः सम्प्लुतोदके।
तावान्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य विजानतः॥४६॥

γιαβαν αρτα ουνταπανε σαρβαταχ σαμπλουτοντακε
ταβαν σαρβεσου βεντεσου μπραμανασια βιτζαναταχ

γιαβαν: όλα όσα – *αρταχ*: ικανοποιούνται – *ουνταπανε*: από ένα πηγάδι με νερό – *σαρβαταχ*: από κάθε άποψη – *σαμπλουτα-ουντακε*: από μια μεγάλη δεξαμενή νερού – *ταβαν*: κατά τον ίδιο τρόπο – *σαρβεσου*: σε όλες – *βεντεσου*:

τις βεδικές γραφές – *μπραμανασια*: του ανθρώπου που γνωρίζει το υπέρτατο *μπραμαν* – *βιτζαναταχ*: κάποιου που βρίσκεται σε πλήρη γνώση.

Όλες οι ανάγκες που ικανοποιούνται από ένα μικρό πηγάδι μπορούν να ικανοποιηθούν στη στιγμή από μια μεγάλη δεξαμενή νερού. Κατά τον ίδιο τρόπο, όλες οι ανάγκες τις οποίες ικανοποιούν οι Βέδες μπορούν να ικανοποιηθούν αν κάποιος γνωρίζει τον σκοπό τους.

Οι ιεροτελεστίες και οι θυσίες που αναφέρονται στο τμήμα *καρμα-καννντα* της βεδικής γραμματείας είναι για να ενθαρρύνουν τη σταδιακή ανάπτυξη της αυτοσυνειδητοποίησης. Και ο σκοπός της αυτοσυνειδητοποίησης αναφέρεται καθαρά στο Δέκατο Πέμπτο κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (15.15): ο σκοπός της μελέτης των Βεδών είναι να γνωρίσουμε τον Κρίσνα, την αρχέγονη αιτία των πάντων. Επομένως, αυτοσυνειδητοποίηση σημαίνει να κατανοήσουμε τον Κρίσνα και την αιώνια σχέση μας μαζί Του. Η σχέση των ζωντανών όντων με τον Κρίσνα αναφέρεται επίσης στο Δέκατο Πέμπτο κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Τα ζωντανά όντα είναι τμήματα του Κρίσνα. Επομένως, η αναβίωση της συνείδησης του Κρίσνα στο ατομικό ζωντανό ον αποτελεί το ύψιστο στάδιο τελειότητας της βεδικής γνώσης. Αυτό βεβαιώνεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (3.33.7) ως εξής:

αχο μπατα σβαπατσο 'το γκαριγιαν
γιατζ-τζιχβαγκρε βαρτατε ναμα τουμπιαμ
τεπους ταπας τε τζουχουβουχ σασνουρ αρια
μπραμανουτσουρ ναμα γκριναντι γιε τε

«Ω Κύριέ Μου, όποιοι ψέλνουν το άγιο όνομά Σου, ακόμη και αν είναι γεννημένοι σε κατώτερες οικογένειες, όπως αυτές των *τσανντελα* (αυτών που τρώνε κρέας σκύλου), βρίσκονται στο ύψιστο επίπεδο αυτοσυνειδητοποίησης. Αυτά τα πρόσωπα πρέπει να έχουν κάνει όλων των ειδών τις ασκητικότητες και τις θυσίες σύμφωνα με το βεδικό τυπικό και πρέπει να έχουν μελετήσει τις βεδικές γραφές πάρα πολλές φορές, αφού πρώτα έχουν πάρει το λουτρό τους σε όλα τα άγια μέρη προσκυνήματος. Τέτοια πρόσωπα θεωρούνται οι καλύτεροι Άριοι». Θα πρέπει, λοιπόν, να είναι κανείς αρκετά ευφυής για να κατανοήσει τον σκοπό των Βεδών, χωρίς να είναι προσκολλημένος μόνο στο τελετουργικό και να μην επιθυμεί να υψωθεί στα ουράνια βασίλεια για καλύτερης ποιότητας ικανοποίηση των αισθήσεων. Είναι αδύνατο για τον μέσο άνθρωπο αυτής της εποχής να ακολουθήσει όλους τους κανόνες και τις ρυθμίσεις του βεδικού τελετουργικού και τις εντολές της *Βεντάντα* και των *Ουπανισαντ*. Απαιτούνται

πολύς χρόνος, ενέργεια, γνώση και πόροι για να εκπληρώσει κάποιος τους στόχους των Βεδών. Αυτό είναι σχεδόν αδύνατο αυτή την εποχή. Ωστόσο, ο ύψιστος στόχος της βεδικής παιδείας εξυπηρετείται ψάλλοντας το άγιο όνομα του Κυρίου, όπως συνιστάται από τον Κύριο Τσετάνια, τον σωτήρα όλων των πεσμένων ψυχών. Όταν ο Κύριος Τσετάνια ερωτήθηκε από έναν μεγάλο λόγιο των Βεδών, τον Πρακασανάννντα Σαρασβάτι, γιατί Αυτός, ο Κύριος, έψελνε το άγιο όνομα του Κυρίου σαν αισθηματίας αντί να μελετά τη φιλοσοφία *Βεντάντα*, ο Κύριος αποκρίθηκε ότι ο πνευματικός Του δάσκαλος Τον θεωρούσε πολύ ανόητο και έτσι Του ζήτησε να ψέλνει το άγιο όνομα του Κρίσνα. Το έκανε και εκστασιαζόταν σαν τρελός. Αυτή την εποχή του Κάλι, οι περισσότεροι άνθρωποι είναι ανόητοι και όχι επαρκώς μορφωμένοι για να κατανοήσουν τη φιλοσοφία *Βεντάντα*. Ο ύψιστος στόχος της φιλοσοφίας *Βεντάντα* εξυπηρετείται ψάλλοντας χωρίς προσβολές το άγιο όνομα του Κυρίου. Η *Βεντάντα* είναι η τελευταία λέξη της βεδικής σοφίας, δημιουργός δε και γνώστης της φιλοσοφίας *Βεντάντα* είναι ο Κύριος Κρίσνα· και ανώτατος Βεντάντιστής είναι η μεγάλη ψυχή που βρίσκει ευχαρίστηση στην ψαλμωδία του αγίου ονόματος του Κυρίου. Αυτό αποτελεί τον έσχατο στόχο όλου του βεδικού μυστικισμού.

ΚΕΙΜΕΝΟ 47

कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन।
मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि॥४७॥

καρμανι εβαντικαρας τε μα παλεσου καντατσανα
μα καρμα-παλα-χετουρ μπουρ μα τε σανγκο 'στβ ακαρμανι

καρμανι: τα καθορισμένα καθήκοντα – *εβα*: βεβαίως – *αντικαραχ*: το δικαίωμα – *τε*: (το δικό) σου – *μα*: ποτέ μην – *παλεσου*: στους καρπούς – *καντατσανα*: οποτεδήποτε - *μα*: ποτέ μην – *καρμα-παλα*: στο αποτέλεσμα της εργασίας – *χετουχ*: η αιτία – *μπουχ*: γίνε - *μα*: ποτέ μην – *τε*: εσού – *σανγκαχ*: προσκόλληση – *αστου*: έστω – *ακαρμανι*: μη κάνοντας.

Δικαιούσαι να εκτελείς τα καθορισμένα καθήκοντά σου, αλλά δεν δικαιούσαι τους καρπούς της δράσης σου. Μην θεωρήσεις ποτέ τον εαυτό σου αιτία των αποτελεσμάτων της δράσης σου και μην προσκολληθείς ποτέ στην παραμέληση των καθηκόντων σου.

Εδώ υπάρχουν τρία ζητήματα: τα καθορισμένα καθήκοντα, η αυθαίρετη εργασία και η αδράνεια. Τα καθορισμένα καθήκοντα αναφέρονται σε δραστηριότητες που γίνονται όσο βρίσκεται κάποιος στην αρμοδιότητα της υλικής φύσης. Παρορμητική εργασία σημαίνει δράση χωρίς την συγκατάθεση κάποιας αρχής και αδράνεια σημαίνει παράλειψη των καθορισμένων καθηκόντων. Ο Κύριος συμβούλεψε τον Αρτζούνα να μη μείνει αδρανής, αλλά να εκτελέσει το καθορισμένο καθήκον του χωρίς προσκόλληση στο αποτέλεσμα. Όποιος έχει προσκόλληση στο αποτέλεσμα της εργασίας του είναι επίσης και η αιτία της δράσης. Ετσι απολαμβάνει ή υποφέρει από το αποτέλεσμα αυτής της δράσης.

Όσον αφορά στα καθορισμένα καθήκοντα, μπορούν να διαιρεθούν σε τρεις κατηγορίες, και συγκεκριμένα, στις συνηθισμένες εργασίες, στις έκτακτες εργασίες και στην επιθυμητή δράση. Από την άποψη των εντολών των γραφών, οι συνηθισμένες εργασίες ρουτίνας γίνονται χωρίς επιθυμία για αποτελέσματα. Αφού κάποιος οφείλει να την κάνει, η υποχρεωτική εργασία είναι δράση στην κατάσταση της αγαθότητας. Εργασία που αποβλέπει σε αποτελέσματα είναι αιτία δουλείας· συνεπώς, η εργασία αυτή είναι δυσοίωνη. Όλοι έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα στα επιβεβλημένα καθήκοντά τους, αλλά θα πρέπει να ενεργούν χωρίς προσκόλληση στο αποτέλεσμα. Μια τέτοια ανυστερόβουλη αντιμετώπιση των υποχρεωτικών καθηκόντων οδηγεί αναμφίβολα στον δρόμο της απελευθέρωσης.

Γι’ αυτό ο Κύριος συμβούλεψε τον Αρτζούνα να πολεμήσει για λόγους καθήκοντος, χωρίς προσκόλληση στο αποτέλεσμα. Η μη συμμετοχή του στη μάχη είναι μια άλλη μορφή προσκόλλησης. Μια τέτοια προσκόλληση δεν οδηγεί ποτέ στον δρόμο της σωτηρίας. Οποιαδήποτε προσκόλληση, θετική ή αρνητική, είναι αιτία δουλείας. Η αδράνεια είναι αμαρτωλή. Επομένως, η συμμετοχή στη μάχη για λόγους καθήκοντος ήταν ο μόνος πρόσφορος δρόμος σωτηρίας για τον Αρτζούνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 48

योगस्थः कुरु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा धनञ्जय।
सिद्ध्यसिद्ध्योः समो भूत्वा समत्वं योग उच्यते॥४८॥

γιογκα-σταχ κουρου καρμανι σανγκαμ τιακτβα ντανανντζαγια
σιντι-ασιντιοχ σαμο μπουτβα σαματβαμ γιογκα ουτσιατε

γιογκα-σταχ: σταθερός στο *γιογκα* – *κουρου*: να πράττεις – *καρμανι*: το καθήκον σου – *σανγκαμ*: την προσκόλληση – *τιακτβα*: έχοντας εγκαταλείψει

– *ντανανtζαγια*: ω Ντανάντζαγια - *σιντι-ασιντιοχ*: σε επιτυχία και αποτυχία – *σαμαχ*: το ίδιο – *μπουτβα*: έχοντας γίνει – *σαματβαμ*: ισορροπία του νου – *γιογκα*: το *γιογκα* – *ουτσιατε*: ονομάζεται.

Να είσαι σταθερός στο *γιογκα*, ω Αρτζούνα. Να κάνεις το καθήκον σου, εγκαταλείποντας κάθε προσκόλληση στην επιτυχία ή την αποτυχία. Αυτή η ισορροπία του νου ονομάζεται *γιογκα*.

Ο Κρίσνα λέει στον Αρτζούνα ότι θα πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με το *γιογκα*. Αλλά τι είναι *γιογκα*; *Γιογκα* σημαίνει να συγκεντρώνει κανείς τον νου του στον Υπέρτατο ελέγχοντας τις αισθήσεις, οι οποίες προκαλούν διαρκώς ταραχή και ενόχληση. Και ποιος είναι ο Υπέρτατος; Ο Υπέρτατος είναι ο Κύριος. Και επειδή ο Ίδιος λέει στον Αρτζούνα να πολεμήσει, ο Αρτζούνα δεν έχει καμία σχέση με την έκβαση της μάχης. Τα κέρδη της μάχης ή η νίκη είναι υπόθεση του Κρίσνα· στον Αρτζούνα συνιστάται απλώς να ενεργήσει σύμφωνα με την υπαγόρευση του Κρίσνα. Η συμμόρφωση προς την υπαγόρευση του Κρίσνα είναι αληθινό *γιογκα* και εφαρμόζεται στη μέθοδο που ονομάζεται συνείδηση του Κρίσνα. Μόνο με συνείδηση του Κρίσνα μπορεί κανείς να εγκαταλείψει την αίσθηση της ιδιοκτησίας· θα πρέπει να γίνει υπηρέτης του Κρίσνα ή υπηρέτης του υπηρέτη του Κρίσνα. Αυτός είναι ο σωστός τρόπος εκτέλεσης του καθήκοντος με συνείδηση του Κρίσνα, που μόνη αυτή μπορεί να βοηθήσει κάποιον να ενεργεί σύμφωνα με το *γιογκα*.

Ο Αρτζούνα είναι *κσατρια* και ως *κσατρια* συμμετέχει στον θεσμό του *βαρνασραμα-νταρμα*. Στη *Βίσνου Πουρανα* αναφέρεται ότι στο *βαρνασραμα-νταρμα* μοναδικός σκοπός είναι η ικανοποίηση του Βίσνου. Κανείς δεν θα έπρεπε να ικανοποιεί τον εαυτό του, όπως είναι ο κανόνας στον υλικό κόσμο, αλλά τον Κρίσνα. Αν, λοιπόν, δεν ικανοποιεί κάποιος τον Κρίσνα, δεν είναι σε θέση να τηρεί σωστά τις αρχές του *βαρνασραμα-νταρμα*. Εμμέσως, ο Κρίσνα συνιστά στον Αρτζούνα να ενεργήσει όπως Αυτός του έχει πει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 49

दूरेण ह्यवरं कर्म बुद्धियोगाद्धनञ्जय।
बुद्धौ शरणमन्विच्छ कृपणाः फलहेतवः॥४९॥

ντουρενα χι αβαραμ καρμα μπουντι-γιογκαντ ντανανtζαγια
μπουντω σαραναμ ανβιτσα κριπαναχ παλα-χεταβαχ

ντουρενα: αφήνοντας πολύ μακριά – *χι*: βεβαίως – *αβαραμ*: τις αποτρόπαιες – *καρμα*: πράξεις - *μπουντι-γιογκατ*: βασιζόμενος στη συνείδηση του Κρίσνα – *ντανατζαγια*: ω κατακτητή του πλούτου – *μπουντω*: με τέτοια συνείδηση – *σαραναμ*: την πλήρη υποταγή – *ανβιτσα*: να επιθυμείς – *κριπαναχ*: φιλάργυροι - *παλα-χεταβαχ*: όσοι επιθυμούν να απολαύσουν τους καρπούς των πράξεών τους.

Ω Ντανάντζαγια, με τη δύναμη της υπηρεσίας αφοσίωσης απαλλάξου από κάθε δράση που αποβλέπει στην απόλαυση και υποτάξου πλήρως σε αυτή τη συνείδηση. Όσοι επιθυμούν να απολαύσουν τους καρπούς της εργασίας τους είναι φιλάργυροι.

Όποιος έχει φτάσει πραγματικά στην κατανόηση της καταστατικής του θέσης, της θέσης του αιώνιου υπηρέτη του Κυρίου, εγκαταλείπει όλες τις ασχολίες του εκτός από την εργασία στη συνείδηση του Κρίσνα. Όπως έχει ήδη εξηγηθεί, *μπουντι-γιογκα* σημαίνει υπερβατική υπηρεσία αγάπης προς τον Κύριο. Αυτή η υπηρεσία αφοσίωσης είναι η σωστή πορεία δράσης για τη ζωντανή οντότητα. Μόνον οι φιλάργυροι επιθυμούν να απολαύσουν τους καρπούς της εργασίας τους και να περιπλακούν ακόμη περισσότερο στην υλική δουλεία. Εκτός από την εργασία στη συνείδηση του Κρίσνα, όλες οι δραστηριότητες είναι αποτρόπαιες επειδή περισφίγγουν αδιάκοπα αυτόν που τις κάνει στον κύκλο της γέννησης και του θανάτου. Γι' αυτό, δεν θα πρέπει να επιθυμεί ποτέ κανείς να είναι η αιτία της εργασίας. Όλα θα πρέπει να γίνονται με συνείδηση του Κρίσνα για την ικανοποίηση του Κρίσνα. Οι φιλάργυροι δεν γνωρίζουν πώς να αξιοποιήσουν τα αποθέματα πλούτου τα οποία αποκτούν από καλή τύχη ή από σκληρή δουλειά. Θα πρέπει να ξοδεύουμε όλη μας την ενέργεια εργαζόμενοι με συνείδηση του Κρίσνα και αυτό θα κάνει τη ζωή μας επιτυχημένη. Όπως και οι φιλάργυροι, οι κακότυχοι άνθρωποι δεν χρησιμοποιούν την ανθρώπινη ενέργειά τους στην υπηρεσία του Κυρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 50

बुद्धियुक्तो जहातीह उभे सुकृतदुष्कृते।
तस्माद्योगाय युज्यस्व योगः कर्मसु कौशलम्॥५०॥

μπουντι-γιουκτο τζαχατιχα ουμπε σουκριτα-ντουσκριτε
τασμαντ γιογκαγια γιουτζιασβα γιογκαχ καρμασου κωσαλαμ

μπουντι-γιουκταχ: όποιος προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης – *τζαχατι*: μπορεί να απαλλαγεί – *ιχα*: σε αυτή τη ζωή – *ουμπε*: και από τα δύο - *σουκριτα-ντουσκριτε*: από τα καλά και από τα κακά αποτελέσματα – *τασματ*: επομένως – *γιογκαγια*: για την υπηρεσία αφοσίωσης – *γιουτζιασβα*: ασχολήσου έτσι – *γιογκαχ*: η συνείδηση του Κρίσνα – *καρμασου*: σε όλες τις δραστηριότητες – *κωσαλαμ*: η τέχνη.

Όποιος προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης ελευθερώνεται και από τις καλές και από τις κακές του πράξεις, ακόμη και σε αυτή τη ζωή. Γι' αυτό να μοχθείς για το *γιογκα*, ω Αρτζούνα, που είναι η τέχνη κάθε εργασίας.

Από αμνημονεύτων χρόνων, κάθε ζωντανό ον συσσωρεύει τις διάφορες αντιδράσεις των καλών και των κακών πράξεών του. Επομένως, έχει συνεχώς άγνοια της πραγματικής καταστατικής του θέσης. Αυτή η άγνοια μπορεί να αφαιρεθεί με τη διδασκαλία της *Μπαγκαβαντ-γκιτα,* η οποία μας μαθαίνει να εγκαταλειφθούμε πλήρως στον Κύριο Σρι Κρίσνα και να απελευθερωθούμε από τον συνεχή κατατρεγμό δράσης και αντίδρασης σε κάθε γέννηση. Γι' αυτό συνιστάται στον Αρτζούνα να ενεργήσει με συνείδηση του Κρίσνα, δηλαδή με τη μέθοδο που εξαγνίζει τη δράση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 51

कर्मजं बुद्धियुक्ता हि फलं त्यक्त्वा मनीषिणः।
जन्मबन्धविनिर्मुक्ताः पदं गच्छन्त्यनामयम्॥५१॥

καρμα-τζαμ μπουντι-γιουκτα χι παλαμ τιακτβα μανισιναχ
τζανμα-μπαννττα-βινιρμουκταχ πανταμ γκατσαντι αναμαγιαμ

καρμα-τζαμ: οφειλόμενα σε πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση - *μπουντι-γιουκταχ*: προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης – *χι*: βεβαίως – *παλαμ*: αποτελέσματα – *τιακτβα*: αφήνοντας – *μανισιναχ*: αφοσιωμένοι υπηρέτες που είναι μεγάλοι σοφοί - *τζανμα-μπαννττα*: από τη σκλαβιά της γέννησης και του θανάτου – *βινιρμουκταχ*: απελευθερωμένες ψυχές – *πανταμ*: στη θέση – *γκατσαντι*: φτάνουν – *αναμαγιαμ*: χωρίς δυστυχία.

Οι σοφοί, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης, βρίσκουν καταφύγιο στον Κύριο και απελευθερώνονται από τον κύκλο της γέννησης και του θανάτου, παραιτούμενοι από τους καρπούς της δράσης στον υλικό κόσμο.

Με αυτόν τον τρόπο φτάνουν στην κατάσταση εκείνη που είναι πέρα από κάθε δυστυχία.

Τα απελευθερωμένα ζωντανά όντα αναζητούν τον τόπο εκείνον όπου δεν υπάρχουν υλικές δυστυχίες. Η *Μπαγκαβαταμ* (10.14.58) λέει:

σαμασριτα γιε πανταπαλλαβα-πλαβαμ
μαχατ-πανταμ πουνια-γιασο μουραρεχ
μπαβαμμπουντιρ βατσα-πανταμ παραμ πανταμ
πανταμ πανταμ γιαντ βιπανταμ να τεσαμ

«Για όποιον έχει αποδεχθεί το πλοίο των λωτοειδών ποδιών του Κυρίου, ο οποίος είναι το καταφύγιο της συμπαντικής εκδήλωσης και είναι φημισμένος ως Μουκούνντα, δηλαδή δωρητής της απελευθέρωσης (*μουκτι*), ο ωκεανός του υλικού κόσμου είναι σαν το νερό που περιέχεται στο αποτύπωμα της οπλής μιας αγελάδας. Ο στόχος του είναι το *παραμ πανταμ*, η Βαϊκούντα, δηλαδή ο τόπος όπου δεν υπάρχουν υλικές δυστυχίες, και όχι ο τόπος όπου παραμονεύει ο κίνδυνος σε κάθε βήμα της ζωής».

Εξαιτίας της άγνοιας, δεν καταλαβαίνουμε ότι ο υλικός κόσμος είναι ένα αξιοθρήνητο μέρος όπου ο κίνδυνος παραμονεύει σε κάθε μας βήμα. Εξαιτίας της άγνοιας και μόνο, άνθρωποι περιορισμένης νοημοσύνης προσπαθούν να προσαρμοσθούν σε αυτή την κατάσταση με πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση, νομίζοντας ότι τα αποτελέσματα θα τους κάνουν ευτυχισμένους. Αγνοούν ότι κανενός είδους υλικό σώμα οπουδήποτε μέσα στο σύμπαν δεν μπορεί να τους δώσει ζωή χωρίς δυστυχίες. Οι δυστυχίες της ζωής, και συγκεκριμένα, η γέννηση, ο θάνατος, τα γηρατειά και οι αρρώστιες, είναι παρούσες παντού μέσα στον υλικό κόσμο. Όποιος όμως κατανοεί την πραγματική καταστατική του θέση, τη θέση του αιώνιου υπηρέτη του Κυρίου, και επομένως γνωρίζει τη θέση του Προσώπου της Θεότητας, θέτει τον εαυτό του στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου. Κατά συνέπεια, γίνεται άξιος να εισέλθει στους πλανήτες Βαϊκούντα, όπου δεν υπάρχει ούτε η αξιοθρήνητη υλική ζωή ούτε η επίδραση του χρόνου και του θανάτου. Το να γνωρίζει κάποιος την καταστατική του θέση σημαίνει επίσης το να γνωρίζει την ανυπέρβλητη θέση του Κυρίου. Όποιος πιστεύει εσφαλμένα ότι η θέση του ζωντανού όντος και η θέση του Κυρίου είναι στο ίδιο επίπεδο βρίσκεται σε άγνοια και επομένως, δεν είναι ικανός να θέσει τον εαυτό του στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου. Γίνεται κύριος ο ίδιος και έτσι στρώνει τον δρόμο για την επανάληψη της γέννησης και του θανάτου. Ενώ όποιος, κατανοώντας ότι η θέση του είναι να υπηρετεί, τίθεται στην υπηρεσία του Κυρίου, γίνεται αμέσως άξιος για τη Βαϊκουνταλόκα. Η υπηρεσία για τον

σκοπό του Κυρίου ονομάζεται *καρμα-γιογκα* ή *μπουντι-γιογκα* ή, με απλά λόγια, υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 52

यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति।
तदा गन्तासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च॥५२॥

γιαντα τε μοχα-καλιλαμ   μπουντιρ βιατιταρισιατι
ταντα γκαντασι νιρβενταμ   σροταβιασιασρουτασια τσα

γιαντα: όταν – *τε*: (η δική) σου – *μοχα*: πλάνη – *καλιλαμ*: το πυκνό δάσος – *μπουντιχ*: υπερβατική υπηρεσία με νοημοσύνη – *βιατιταρισιατι*: ξεπεράσει – *ταντα*: τότε – *γκαντασι*: θα μεταβείς – *νιρβενταμ*: στην αδιαφορία – *σροταβιασια*: για όλα όσα μπορούν να ακουστούν – *σρουτασια*: για όλα όσα έχουν ήδη ακουστεί – *τσα*: επίσης.

Όταν η νοημοσύνη σου έχει διασχίσει το πυκνό δάσος της πλάνης, θα είσαι αδιάφορος για όλα όσα έχουν ακουστεί και για όλα όσα μπορούν να ακουστούν.

Στη ζωή των μεγάλων αφοσιωμένων υπηρετών του Κυρίου υπάρχουν πολλά καλά παραδείγματα ατόμων που έχασαν το ενδιαφέρον τους για το τελετουργικό των Βεδών, λόγω της υπηρεσίας αφοσίωσης προς τον Κύριο. Όταν κάποιος κατανοήσει πραγματικά τον Κρίσνα και τη σχέση του με τον Κρίσνα, γίνεται φυσιολογικά εντελώς αδιάφορος για τις ιεροτελεστίες τις σχετικές με υλικές δραστηριότητες, ακόμη και αν είναι έμπειρος *μπραμανα*. Ο Σρι Μανταβέντρα Πούρι, μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης και *ατσαρια* στη σειρά των αφοσιωμένων υπηρετών, λέει:

σαννтια-βαννтανα μπαντραμ αστου μπαβατο μποχ σνανα τουμπιαμ ναμο
μπο ντεβαχ πιταρας τσα ταρπανα-βιντω ναχαμ κσαμαχ κσαμιαταμ
γιατρα κβαπι νισαντια γιανταβα-κουλοτταμασια καμσα-ντβισαχ
σμαραμ σμαραμ αγκαμ χαραμι ταντ αλαμ μανιε κιμ ανιενα με

«Ω Κύριε, στις προσευχές μου τρεις φορές την ημέρα, να είσαι δοξασμένος. Κάνοντας το λουτρό μου σε προσκυνώ. Ω ημίθεοι! Ω πρόγονοι! Σας παρακαλώ, συγχωρέστε με για την αδυναμία μου να σας προσφέρω τα σέβη μου. Τώρα, όπου κι αν βρεθώ θυμάμαι τον σπουδαίο απόγονο της δυναστείας

των Γιάντου (τον Κρίσνα), τον εχθρό του Κάμσα, και έτσι μπορώ να ελευθερωθώ από κάθε αμαρτωλή σκλαβιά. Πιστεύω ότι αυτό μου αρκεί».

Οι βεδικές ιεροτελεστίες είναι επιτακτικές για τους νεοφώτιστους: κατανόηση όλων των προσευχών τρεις φορές την ημέρα, λουτρό νωρίς το πρωί, προσφορά σεβασμού στους προγόνους, κλπ. Αλλά όταν κάποιος βρίσκεται σε πλήρη συνείδηση του Κρίσνα και απασχολείται στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κρίσνα, του είναι αδιάφορες όλες αυτές οι ρυθμιστικές αρχές, επειδή έχει ήδη φτάσει στην τελειότητα. Αν κάποιος μπορεί να φτάσει στο επίπεδο της κατανόησης προσφέροντας υπηρεσία στον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα, δεν είναι πλέον υποχρεωμένος να υποβάλλεται σε διάφορες ασκητικότητες και να προσφέρει θυσίες, όπως συνιστούν οι εξ αποκαλύψεως γραφές. Και κατά τον ίδιο τρόπο, αν κάποιος δεν έχει καταλάβει ότι ο σκοπός των Βεδών είναι ο Κρίσνα και ασχολείται απλώς με τις ιεροτελεστίες, κλπ., τότε σπαταλάει ανώφελα τον χρόνο του. Όσοι έχουν συνείδηση του Κρίσνα υπερβαίνουν τα όρια του *σαμπντα-μπραμα*, δηλαδή το φάσμα των Βεδών και των *Ουπανισαντ*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 53

श्रुतिविप्रतिपन्ना ते यदा स्थास्यति निश्चला।
समाधावचला बुद्धिस्तदा योगमवाप्स्यसि॥५३॥

σρουτι-βιπρατιπαννα τε γιαντα στασιατι νιστσαλα
σαμανταβ ατσαλα μπουντις ταντα γιογκαμ αβαπσιασι

σρουτι: της βεδικής αποκάλυψης – *βιπρατιπαννα*: χωρίς να επηρεάζεσαι από τις πράξεις που αποφέρουν απόλαυση – *τε*: σου – *γιαντα*: όταν – *στασιατι*: παραμένει – *νιστσαλα*: αμετακίνητη – *σαμαντω*: σε υπερβατική συνείδηση, δηλαδή σε συνείδηση του Κρίσνα – *ατσαλα*: σταθερή – *μπουντιχ*: η ευφυΐα, η νοημοσύνη – *ταντα*: τότε – *γιογκαμ*: την αυτοσυνειδητοποίηση – *αβαπσιασι*: θα επιτύχεις.

Όταν ο νους σου δεν αναστατώνεται πλέον από την περίτεχνη γλώσσα των Βεδών και παραμένει σταθερός στην έκσταση της αυτοσυνειδητοποίησης, τότε θα έχεις φτάσει στη θεϊκή συνείδηση.

Το να λέμε ότι κάποιος είναι σε *σαμαντι* είναι σαν να λέμε ότι έχει πραγματώσει πλήρως τη συνείδηση του Κρίσνα· δηλαδή, όποιος βρίσκεται ολοκληρωτικά σε *σαμαντι* έχει συνειδητοποιήσει το *μπραμαν*, την Υπέρτατη

Ψυχή (Παραμάτμα) και τον Μπαγκαβάν. Η ύψιστη τελειότητα της αυτοσυνειδητοποίησης είναι η κατανόηση ότι είμαστε αιωνίως υπηρέτες του Κρίσνα και ότι η μόνη μας δουλειά είναι να εκτελούμε τα καθήκοντά μας με συνείδηση του Κρίσνα. Αυτός που έχει συνείδηση του Κρίσνα, δηλαδή ο απτόητος αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, δεν θα πρέπει να αναστατώνεται από την περίτεχνη γλώσσα των Βεδών ούτε να ασχολείται με δραστηριότητες που αποσκοπούν στην απόλαυση, με σκοπό την προαγωγή στους ουράνιους πλανήτες. Στη συνείδηση του Κρίσνα έρχεται κανείς σε απευθείας κοινωνία με τον Κρίσνα και έτσι, σε αυτή την υπερβατική κατάσταση, όλες οι οδηγίες του Κρίσνα μπορούν να γίνουν κατανοητές. Είναι βέβαιο ότι με αυτόν τον τρόπο έχει κανείς αποτελέσματα και αποκτά καταληκτική, αδιαμφισβήτητη γνώση. Το μόνο που έχει να κάνει είναι να εκτελεί τις εντολές του Κρίσνα ή του εκπροσώπου Του, του πνευματικού δασκάλου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 54

अर्जुन उवाच
स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधिस्थस्य केशव।
स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत व्रजेत किम्॥५४॥

αρτζουνα ουβατσα
στιτα-πραγκιασια κα μπασα   σαμαντι-στασια κεσαβα
στιτα-ντιχ κιμ πραμπασετα   κιμ ασιτα βρατζετα κιμ

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα - *στιτα-πραγκιασια*: εκείνου που βρίσκεται σταθερά στη συνείδηση του Κρίσνα – *κα*: τι – *μπασα*: η γλώσσα - *σαμαντι-στασια*: εκείνου που βρίσκεται σε έκσταση – *κεσαβα*: ω Κέσαβα (Κρίσνα) - *στιτα-ντιχ*: κάποιος σταθεροποιημένος στη συνείδηση του Κρίσνα – *κιμ*: πώς – *πραμπασετα*: μιλάει - *κιμ*: πώς – *ασιτα*: κάθεται – *βρατζετα*: περπατάει - *κιμ*: πώς.

Είπε ο Αρτζούνα: Ποια είναι τα σημάδια εκείνου του οποίου η συνείδηση είναι απορροφημένη με αυτόν τον τρόπο στην Υπέρβαση; Πώς μιλάει και τι λέει; Πώς κάθεται και πώς περπατάει;

Όπως ακριβώς υπάρχουν ενδείξεις για κάθε άνθρωπο ως προς την ιδιαίτερη κατάστασή του, κατά τον ίδιο τρόπο, όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα διαθέτει την ιδιαίτερη φύση του – ομιλία, περπάτημα, σκέψη, αισθήματα,

κλπ. Όπως ένας πλούσιος έχει τα σημάδια του από τα οποία αναγνωρίζεται ως πλούσιος, όπως ένας άρρωστος έχει τα συμπτώματα της αρρώστιας του από τα οποία αναγνωρίζεται ως άρρωστος ή ένας μορφωμένος άνθρωπος τα σημάδια της μόρφωσής του, έτσι και εκείνος που έχει υπερβατική συνείδηση του Κρίσνα έχει συγκεκριμένα σημάδια στη συμπεριφορά του. Αυτά τα σημάδια μπορούμε να τα μάθουμε από την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Πολύ σημαντικό για κάποιον με συνείδηση του Κρίσνα είναι το πώς μιλάει, επειδή η ομιλία είναι η πιο σπουδαία ιδιότητα κάθε ανθρώπου. Λέγεται ότι ένας ανόητος δεν αποκαλύπτεται αν δεν μιλήσει και ασφαλώς ένας καλοντυμένος ανόητος περνάει απαρατήρητος όσο δεν μιλάει, αλλά αμέσως μόλις μιλήσει φανερώνεται στη στιγμή. Το άμεσο γνώρισμα του ανθρώπου με συνείδηση του Κρίσνα είναι ότι μιλάει μόνο για τον Κρίσνα και για θέματα σχετικά με Αυτόν. Τα υπόλοιπα γνωρίσματα ακολουθούν αυτομάτως, όπως αναφέρεται πιο κάτω.

ΚΕΙΜΕΝΟ 55

श्रीभगवानुवाच
प्रजहाति यदा कामान्सर्वान्पार्थ मनोगतान्।
आत्मन्येवात्मना तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते॥५५॥

σρι μπαγκαβαν ουβατσα
πρατζαχατι γιαντα καμαν σαρβαν παρτα μανο-γκαταν
ατμανι εβατμανα τουσταχ στιτα-πραγκιας ταντοτσιατε

σρι μπαγκαβαν ουβατσα: το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είπε – *πρατζαχατι*: αφήνει κατά μέρος – *γιαντα*: όταν – *καμαν*: τις επιθυμίες για ικανοποίηση των αισθήσεων – *σαρβαν*: όλων των ειδών – *παρτα*: ω γιε της Πριτά - *μαναχ-γκαταν*: από διανοητικές επινοήσεις – *ατμανι*: στην αγνή κατάσταση της ψυχής – *εβα*: βεβαίως – *ατμανα*: από τον εξαγνισμένο νου – *τουσταχ*: ικανοποιημένος - *στιτα-πραγκιαχ*: ευρισκόμενος στο υπερβατικό επίπεδο – *ταντα*: τότε – *ουτσιατε*: λέγεται.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Ω Πάρτα, όταν κάποιος απαλλαγεί από όλων των ειδών τις επιθυμίες των αισθήσεων, οι οποίες προέρχονται από τεχνάσματα του νου, και ο νους του βρει ικανοποίηση μόνο στον εαυτό, τότε λέγεται ότι βρίσκεται σε αγνή υπερβατική συνείδηση.

Η *Μπαγκαβαταμ* βεβαιώνει ότι όποιος έχει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, δηλαδή όποιος προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο, διαθέτει όλες τις καλές ιδιότητες των μεγάλων σοφών, ενώ όποιος δεν βρίσκεται σε αυτή την υπερβατική θέση δεν έχει προτερήματα, επειδή είναι βέβαιο ότι θα βρει καταφύγιο στις δικές του διανοητικές επινοήσεις. Συνεπώς, σωστά αναφέρεται εδώ ότι πρέπει κανείς να απαλλαγεί από όλων των ειδών τις επιθυμίες των αισθήσεων, οι οποίες κατασκευάζονται με διανοητικά τεχνάσματα. Οι επιθυμίες των αισθήσεων δεν μπορούν να σταματήσουν με τεχνητό τρόπο. Αλλά εάν κάποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα, τότε αυτομάτως οι επιθυμίες των αισθήσεων καταλαγιάζουν χωρίς ξεχωριστές προσπάθειες. Πρέπει, επομένως, να αφιερωθούμε στη συνείδηση του Κρίσνα χωρίς δισταγμό, επειδή η υπηρεσία αφοσίωσης θα μας βοηθήσει αμέσως να ανεβούμε στο επίπεδο της υπερβατικής συνείδησης. Η εξαιρετικά ανεπτυγμένη ψυχή παραμένει πάντοτε ικανοποιημένη στον εαυτό της, συνειδητοποιώντας ότι είναι αιώνιος υπηρέτης του Υπερτάτου Κυρίου. Ένα πρόσωπο τόσο υπερβατικό δεν έχει αισθησιακές επιθυμίες, οι οποίες προέρχονται από ευτελή υλιστική νοοτροπία· αντιθέτως, παραμένει πάντοτε ευτυχισμένο στη φυσική του θέση, του αιώνιου υπηρέτη του Υπερτάτου Κυρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 56

दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगतस्पृहः।
वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते॥५६॥

ντουχκεσβ ανουντβιγκνα-μαναχ   σουκεσου βιγκατα-σπριχαχ
βιτα-ραγκα-μπαγια-κρονταχ   στιτα-ντιρ μουνιρ ουτσιατε

ντουχκεσου: στις τριπλές δυστυχίες - *ανουντβιγκνα-μαναχ*: με ατάραχο νου – *σουκεσου*: στην ευτυχία - *βιγκατα-σπριχαχ*: χωρίς να ενδιαφέρεται υπερβολικά – *βιτα*: απαλλαγμένος από – *ραγκα*: την προσκόλληση – *μπαγια*: τον φόβο – *κρονταχ*: τον θυμό - *στιτα-ντιχ*: σταθερός – *μουνιχ*: σοφός – *ουτσιατε*: ονομάζεται.

Εκείνος που μένει ατάραχος στις τρεις δυστυχίες, που είναι συγκρατημένος στην ευτυχία και που είναι απαλλαγμένος από τις προσκολλήσεις, τον φόβο και τον θυμό, ονομάζεται σοφός με σταθερό νου.

Η σανσκριτική λέξη *μουνι* (σοφός) δηλώνει κάποιον ο οποίος μπορεί να ερεθίζει τον νου του με διάφορους τρόπους για να κάνει εικασίες, χωρίς να φτάνει σε τεκμηριωμένα συμπεράσματα. Λέγεται ότι κάθε σοφός έχει διαφορετική οπτική γωνία και εάν ένας σοφός δεν διαφέρει από τους υπόλοιπους, δεν μπορεί να ονομάζεται σοφός με την αυστηρή σημασία της λέξης. *Νασω μουνιρ γιασια ματαμ να μπινναμ*. Αλλά ένας *στιτα-ντι-μουνι* όπως αναφέρεται εδώ από τον Κύριο, διαφέρει από έναν συνηθισμένο σοφό. Ο *στιτα-ντι-μουνι* έχει πάντοτε συνείδηση του Κρίσνα, επειδή έχει εξαντλήσει κάθε σχέση με τη δημιουργική εικοτολογία. Έχει ξεπεράσει το στάδιο των διανοητικών εικασιών και έχει φτάσει στο συμπέρασμα ότι ο Κύριος Σρι Κρίσνα ή Βασουντέβα είναι το παν. Αυτός ονομάζεται σοφός με σταθερό νου. Ένα τέτοιο πρόσωπο με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα δεν ταράσσεται καθόλου από τις σφοδρές επιθέσεις των τριών ειδών δυστυχίας, επειδή αποδέχεται κάθε δυστυχία ως έλεος του Κυρίου, πιστεύοντας ότι αξίζει περισσότερες στενοχώριες εξαιτίας των περασμένων παραπτωμάτων του. Και βλέπει ότι με τη χάρη του Κυρίου οι δυστυχίες του ελαχιστοποιούνται. Κατά τον ίδιο τρόπο, όταν είναι ευτυχισμένος το αποδίδει στον Κύριο, πιστεύοντας ότι δεν αξίζει αυτή την ευτυχία. Συνειδητοποιεί ότι το γεγονός πως βρίσκεται σε μια τόσο ευχάριστη θέση και μπορεί να προσφέρει καλύτερη υπηρεσία στον Κύριο οφείλεται μόνο στη χάρη Του. Και για την υπηρεσία του Κυρίου είναι πάντα τολμηρός και δραστήριος και δεν επηρεάζεται από προσκολλήσεις ή αποστροφές. Προσκόλληση σημαίνει αποδοχή πραγμάτων για τη δική μας ικανοποίηση των αισθήσεων και αδιαφορία είναι η απουσία τέτοιων αισθησιακών προσκολλήσεων. Αλλά εκείνος που είναι σταθερός στη συνείδηση του Κρίσνα δεν αισθάνεται ούτε προσκόλληση ούτε αδιαφορία, επειδή η ζωή του είναι αφιερωμένη στην υπηρεσία του Κυρίου. Κατά συνέπεια δεν οργίζεται καθόλου, ακόμη και όταν οι προσπάθειές του είναι ανεπιτυχείς. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι πάντοτε σταθερά αποφασιστικός.

ΚΕΙΜΕΝΟ 57

यः सर्वत्रानभिस्नेहस्तत्तत्प्राप्य शुभाशुभम्।
नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता॥५७॥

γιαχ σαρβατραναμπισνεχας ταт τατ πραπια σουμπασουμπαμ
ναμπινανντατι να ντβεστι τασια πραγκια πρατιστιτα

γιαχ: εκείνος ο οποίος – *σαρβατρα*: παντού – *αναμπισνεχαχ*: χωρίς συμπάθεια – *τατ*: εκείνο - *τατ*: εκείνο – *πραπια*: κατορθώνοντας – *σουμπα*: το καλό – *ασουμπαμ*: το κακό – *να*: ποτέ δεν – *αμπινανντατι*: προσεύχεται - *να*: ποτέ δεν – *ντβεστι*: φθονεί – *τασια*: αυτού – *πραγκια*: τέλεια γνώση – *πρατιστιτα*: σταθερός.

Εκείνος που δεν έχει προσκολλήσεις, που δεν πανηγυρίζει με το καλό ούτε θρηνεί με το κακό, είναι γερά σταθεροποιημένος στην τέλεια γνώση.

Στον υλικό κόσμο υπάρχει πάντα κάποια αναστάτωση, η οποία μπορεί να είναι καλή ή κακή. Εκείνος που δεν ταράζεται από αυτές τις υλικές αναταραχές, που μένει ανεπηρέαστος από το καλό και το κακό, είναι φανερό πως βρίσκεται σταθερά στη συνείδηση του Κρίσνα. Όσο είναι κανείς στον υλικό κόσμο υπάρχει πάντα η πιθανότητα καλού και κακού, επειδή αυτός ο κόσμος είναι γεμάτος δυαδικότητες. Αλλά εκείνος που είναι σταθερός στη συνείδηση του Κρίσνα, δεν επηρεάζεται από το καλό και το κακό, επειδή ενδιαφέρεται μόνο για τον Κρίσνα, ο οποίος είναι καθ' ολοκληρίαν και απολύτως καλός. Η συνείδηση του Κρίσνα μας τοποθετεί σε μια τέλεια υπερβατική θέση, η οποία ονομάζεται με τεχνικούς όρους *σαμαντι*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 58

यदा संहरते चायं कूर्मोऽङ्गानीव सर्वशः।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता॥५८॥

γιαντα σαμχαρατε τσαγιαμ κουρμο 'νγκανιβα σαρβασαχ
ιννтριγιανιννтριγιαρτεμπιας τασια πραγκια πρατιστιτα

γιαντα: όταν – *σαμχαρατε*: αποσύρει – *τσα*: επίσης – *αγιαμ*: όλα αυτά – *κουρμαχ*: η χελώνα – *ανγκανι*: τα μέλη – *ιβα*: όπως – *σαρβασαχ*: εντελώς – *ιννтριγιανι*: τις αισθήσεις – *ιννтριγια-αρτεμπιαχ*: από τα αντικείμενα των αισθήσεων – *τασια*: αυτού – *πραγκια*: συνείδηση – *πρατιστιτα*: σταθερός.

Εκείνος που μπορεί να αποσύρει τις αισθήσεις του από τα αντικείμενα των αισθήσεων, όπως ακριβώς η χελώνα μαζεύει τα μέλη της μέσα στο καβούκι της, βρίσκεται πραγματικά στη γνώση.

Η αληθινή δοκιμασία του *γιογκι*, του αφοσιωμένου υπηρέτη, δηλαδή της αυτοσυνειδητοποιημένης ψυχής, είναι να μπορεί να ελέγχει τις αισθήσεις

σύμφωνα με τον σχεδιασμό του. Ωστόσο οι περισσότεροι άνθρωποι είναι υπηρέτες των αισθήσεων και έτσι άγονται και φέρονται από τις επιταγές των αισθήσεων. Αυτό αποτελεί την απάντηση στο ερώτημα σχετικά με την κατάσταση του *γιογκι*. Οι αισθήσεις παρομοιάζονται με φαρμακερά φίδια. Θέλουν να ενεργούν ανεμπόδιστα και χωρίς περιορισμούς. Ο *γιογκι* ή ο αφοσιωμένος υπηρέτης πρέπει να είναι πολύ δυνατός για να ελέγχει τα φίδια, όπως ο γητευτής των φιδιών. Δεν τους επιτρέπει ποτέ να δρουν ανεξάρτητα. Υπάρχουν πολλές εντολές στις εξ αποκαλύψεως γραφές· ορισμένες λένε «πρέπει», άλλες λένε «δεν πρέπει». Αν δεν μπορεί κανείς να ακολουθήσει τα «πρέπει» και τα «δεν πρέπει», δείχνοντας αυτοσυγκράτηση σχετικά με τις απολαύσεις των αισθήσεων, δεν είναι δυνατό να είναι σταθερός στη συνείδηση του Κρίσνα. Το καλύτερο παράδειγμα είναι αυτό της χελώνας. Η χελώνα μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να αποσύρει τις αισθήσεις της και να τις παρουσιάσει ξανά όποτε θέλει για συγκεκριμένους λόγους. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι αισθήσεις όσων έχουν συνείδηση του Κρίσνα χρησιμοποιούνται μόνο για κάποιον συγκεκριμένο λόγο στην υπηρεσία του Κυρίου, διαφορετικά αποσύρονται. Το να κρατάμε πάντα τις αισθήσεις στην υπηρεσία του Κυρίου είναι το παράδειγμα που θέτει η παρομοίωση της χελώνας, η οποία κρατά τις αισθήσεις μέσα της.

ΚΕΙΜΕΝΟ 59

विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः।
रसवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते॥५९॥

βισαγια βινιβαρταντε νιραχαρασια ντεχιναχ
ρασα-βαρτζαμ ρασο 'πι ασια παραμ ντριστβα νιβαρτατε

βισαγιαχ: από τα αντικείμενα για την απόλαυση των αισθήσεων – *βινιβαρταντε*: εξασκημένη να απέχει – *νιραχαρασια*: με απαγορευτικούς περιορισμούς – *ντεχιναχ*: στην ενσαρκωμένη ψυχή - *ρασα-βαρτζαμ*: δεν αρέσει πλέον – *ρασαχ*: αίσθηση απόλαυσης – *απι*: μολονότι υπάρχει – *ασια*: αυτής – *παραμ*: πολύ ανώτερα πράγματα – *ντριστβα*: δοκιμάζοντας – *νιβαρτατε*: παύει.

Η ενσαρκωμένη ψυχή μπορεί να απέχει από τις απολαύσεις των αισθήσεων, μολονότι εξακολουθούν να της αρέσουν τα αντικείμενα των αισθήσεων. Αλλά όταν δοκιμάσει μια ανώτερη γεύση και πάψει να ασχολείται με αυτά τα πράγματα, αποκτά σταθερή συνείδηση.

Αν κάποιος δεν βρίσκεται στο υπερβατικό επίπεδο, δεν είναι δυνατόν να σταματήσει την απόλαυση των αισθήσεων. Η μέθοδος της αποχής από την απόλαυση των αισθήσεων με κανόνες και ρυθμίσεις είναι κάτι σαν την αποχή του ασθενούς από ορισμένα φαγώσιμα. Αλλά του ασθενούς ούτε του αρέσουν τέτοιοι περιορισμοί ούτε παύουν να του αρέσουν τα συγκεκριμένα φαγώσιμα. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο περιορισμός των αισθήσεων με κάποια πνευματική μέθοδο όπως το *αστανγκα-γιογκα*, το οποίο έχει διάφορες βαθμίδες (*γιαμα, νιγιαμα, ασανα, πραναγιαμα, πρατιαχαρα, νταρανα, ντιανα,* κλπ.), συνιστάται για άτομα περιορισμένης νοημοσύνης, τα οποία δεν διαθέτουν καλύτερη γνώση. Αλλά σε όποιον έχει νιώσει την ομορφιά του Υπερτάτου Κυρίου ενώ προοδεύει στη συνείδηση του Κρίσνα δεν αρέσουν πλέον τα νεκρά υλικά πράγματα. Συνεπώς, οι περιορισμοί υπάρχουν για τους λιγότερο νοήμονες νεοφώτιστους στην πνευματική ζωή, αλλά οι περιορισμοί αυτοί είναι καλοί μόνον εάν σε κάποιον αρέσει πραγματικά η συνείδηση του Κρίσνα. Μόλις κάποιος αποκτήσει πραγματικά συνείδηση του Κρίσνα, παύει αυτομάτως να ελκύεται από χλωμά πράγματα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 60

यततो ह्यपि कौन्तेय पुरुषस्य विपश्चितः।
इन्द्रियाणि प्रमाथीनि हरन्ति प्रसभं मनः॥६०॥

γιατατο χι απι κωντεγια πουρουσασια βιπαστσιταχ
ιννтριγιανι πραματινι χαραντι πρασαμπαμ μαναχ

γιατataχ: ενώ προσπαθεί – *χι*: ασφαλώς – *απι*: παρά το ότι – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *πουρουσασια*: του ανθρώπου – *βιπαστσιταχ*: του εφοδιασμένου με τη γνώση της διάκρισης – *ιννтριγιανι*: οι αισθήσεις – *πραματινι*: σε διέγερση – *χαραντι*: ρίχνουν – *πρασαμπαμ*: δια της βίας – *μαναχ*: τον νου.

Οι αισθήσεις είναι τόσο δυνατές και ορμητικές, ω Αρτζούνα, ώστε παρασύρουν δια της βίας ακόμη και τον νου ενός ανθρώπου που κατέχει τη γνώση της διάκρισης και που πασχίζει να τις ελέγξει.

Υπάρχουν πολλοί σοφοί, φιλόσοφοι και γνώστες της Απόλυτης Αλήθειας οι οποίοι προσπαθούν να κατακτήσουν τις αισθήσεις, αλλά παρά τις προσπάθειές τους, ακόμη και οι σπουδαιότεροι από αυτούς πέφτουν

ορισμένες φορές θύματα της υλικής αισθησιακής απόλαυσης, εξαιτίας του αναστατωμένου νου τους. Ακόμη και ο Βισβαμίτρα, μέγας σοφός και τέλειος *γιογκι*, παρασύρθηκε από τη Μενάκα σε σεξουαλικές απολαύσεις, μολονότι ο *γιογκι* αυτός πάσχιζε να ελέγξει τις αισθήσεις του με οδυνηρές ασκητικότητες και *γιογκα*. Και υπάρχουν βεβαίως τόσο πολλές παρόμοιες περιπτώσεις στην παγκόσμια ιστορία. Είναι, συνεπώς, πολύ δύσκολο να ελεγχθούν ο νους και οι αισθήσεις αν δεν έχει κανείς πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Αν δεν απασχολεί κανείς τον νου με τον Κρίσνα, δεν μπορεί να σταματήσει αυτές τις υλικές ασχολίες. Ο Σρι Γιαμουνατσάρια, μέγας άγιος και αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, μας δίνει ένα πρακτικό παράδειγμα λέγοντας: «Από τότε που ο νους μου ασχολείται με την υπηρεσία των λωτοειδών ποδιών του Κρίσνα και απολαμβάνω συνεχώς μια καινούργια υπερβατική γεύση, όποτε σκέφτομαι τη σεξουαλική ζωή αισθάνομαι αποστροφή και φτύνω έστω και μόνο με αυτή τη σκέψη».

Η συνείδηση του Κρίσνα είναι κάτι τόσο όμορφο και υπερβατικό, ώστε αυτομάτως οι υλικές απολαύσεις γίνονται απεχθείς και δυσάρεστες. Είναι σαν να έχει ικανοποιήσει την πείνα του ένας πεινασμένος άνθρωπος με επαρκή ποσότητα θρεπτικών τροφών. Επίσης, ο Μαχαράζα Αμμπαρίσα νίκησε έναν μεγάλο *γιογκι*, τον σοφό Ντουρβάσα, απλώς και μόνο επειδή ο νους του ήταν απασχολημένος στη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 61

तानि सर्वाणि संयम्य युक्त आसीत मत्परः।
वशे हि यस्येन्द्रियाणि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता॥६१॥

τανι σαρβανι σαμιαμια γιουκτα ασιτα ματ-παραχ
βασε χι γιασιενντριγιανι τασια πραγκια πρατιστιτα

τανι: εκείνες τις αισθήσεις – *σαρβανι*: όλες – *σαμιαμια*: κρατώντας υπό έλεγχο – *γιουκταχ*: συνδεδεμένος – *ασιτα*: ευρισκόμενος - *ματ-παραχ*: σε σχέση με Εμένα – *βασε*: σε πλήρη υποταγή – *χι*: ασφαλώς – *γιασια*: του οποίου – *ιντριγιανι*: οι αισθήσεις – *τασια*: (οι δικές) του – *πραγκια*: η συνείδηση – *πρατιστιτα*: σταθερή.

Εκείνος που χαλιναγωγεί τις αισθήσεις του και προσηλώνει τη συνείδησή του σ’ Εμένα είναι άνθρωπος με σταθερή ευφυΐα.

Σε αυτό το εδάφιο εξηγείται καθαρά ότι η ύψιστη αντίληψη της τελειότητας του *γιογκα* είναι η συνείδηση του Κρίσνα. Και αν κάποιος δεν έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν είναι δυνατό να ελέγξει τις αισθήσεις. Όπως προαναφέραμε, ο μέγας σοφός Ντουρβάσα καυγάδισε με τον Μαχαράζα Αμμπαρίσα και οργίστηκε άσκοπα από υπερηφάνεια, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ελέγξει τις αισθήσεις του. Εξάλλου ο Βασιλιάς, μολονότι όχι τόσο ισχυρός *γιογκι* όσο ο σοφός, αλλά αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, υπέμεινε σιωπηλά όλες τις αδικίες του σοφού και έτσι αναδείχθηκε νικητής. Ο Βασιλιάς μπόρεσε να ελέγξει τις αισθήσεις του εξαιτίας των ακόλουθων αρετών, όπως αναφέρονται στη *Σριμαντ- Μπαγκαβαταμ* (9.4.18-20):

σα βαϊ μαναχ κρισνα-πανταραβιννταγιορ
βατσαμσι βαϊκουντα-γκουναναβαρναμε
καρω χαρερ μαννтιρα-μαρτζαναντισου
σρουτιμ τσακαρατσιουτα-σατ-κατονταγιε

μουκουννтα-λινγκαλαγια-ντарσανε ντρισω
ταντ-μπριτια-γκατρα-σπαρσε ’νγκα-σανγκαμαμ
γκραναμ τσα ταт-παντα-σαροτζα-σωραμπε
σριματ-τουλασια ρασαναμ ταντ-αρπιτε

παντω χαρεχ κσετρα-παντανουσαρπανε
σιρο χρισικεσα-πανταμπιβαννтανε
καμαμ τσα ντασιε να του καμα-καμιαγια
γιατοτταμασλοκα-τζανασραγια ρατιχ

« Ο Βασιλιάς Αμμπαρίσα προσήλωνε τον νου του στα λωτοειδή πόδια του Κρίσνα, χρησιμοποιούσε τα λόγια του για να περιγράφει την κατοικία του Κυρίου, τα χέρια του για να καθαρίζει τον ναό του Κυρίου και τα αφτιά του για να ακούει τις περιπέτειες του Κυρίου. Χρησιμοποιούσε τα μάτια του για να βλέπει τη μορφή του Κυρίου στον ναό, το σώμα του για να υπηρετεί τους αφοσιωμένους υπηρέτες του Κυρίου, την όσφρησή του για να μυρίζει το άρωμα των λουλουδιών που προσφέρονται στον Κύριο και τη γλώσσα του για να γεύεται τα φύλλα της *τουλασι* που προσφέρονται στα λωτοειδή πόδια του Κυρίου. Χρησιμοποιούσε τα πόδια του για να ταξιδεύει στα άγια μέρη και να πηγαίνει στους ναούς του Κυρίου, την κεφαλή του για να προσκυνεί τον Κύριο και τις επιθυμίες του για να ικανοποιεί τις επιθυμίες του Κυρίου...και όλες αυτές οι αρετές τον έκαναν άξιο να γίνει ένας *ματ-παραχ* αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου».

Σε σχέση με όλα αυτά, η λέξη *ματ-παραχ* είναι βαρυσήμαντη. Πώς μπορεί κάποιος να γίνει *ματ-παραχ* περιγράφεται στη ζωή του Μαχαράζα Αμμπαρίσα. Ο Σρίλα Μπαλαντέβα Βιντιαμπούσανα, μέγας λόγιος και *ατσαρια* στη γραμμή *ματ-παραχ*, σημειώνει: *μαντ-μπακτι-πραμπαβενα σαρβενντριγια-βιτζαγια πουρβικα σβατμα ντριστιχ σουλαμπετι μπαβαχ*. «Οι αισθήσεις μπορούν να ελεγχθούν πλήρως μόνο με τη δύναμη της υπηρεσίας αφοσίωσης στον Κρίσνα». Επίσης, μερικές φορές χρησιμοποιείται το παράδειγμα της φωτιάς: «Όπως οι φλόγες κατακαίουν τα πάντα μέσα σε ένα δωμάτιο, με τον ίδιο τρόπο ο Κύριος Βίσνου, ευρισκόμενος μέσα στην καρδιά του *γιογκι*, καίει όλων των ειδών τις ακαθαρσίες». Και η *Γιογκα-σουτρα* συνιστά διαλογισμό στον Βίσνου και όχι στο κενό. Οι δήθεν *γιογκι* οι οποίοι διαλογίζονται πάνω σε κάτι που δεν είναι η μορφή του Βίσνου σπαταλούν τον χρόνο τους σε μία μάταιη αναζήτηση κάποιας φαντασμαγορίας. Πρέπει να έχουμε συνείδηση του Κρίσνα και να είμαστε αφοσιωμένοι στο Πρόσωπο της Θεότητας. Αυτός είναι ο στόχος του αληθινού *γιογκα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 62

ध्यायतो विषयान्पुंसः सङ्गस्तेषूपजायते।
सङ्गात्सञ्जायते कामः कामात्क्रोधोऽभिजायते॥६२॥

ντιαγιατο βισαγιαν πουμσαχ   σανγκας τεσουπατζαγιατε
σανγκατ σαντζαγιατε καμαχ   καματ κροντο 'μπιτζαγιατε

ντιαγιαταχ: ενώ συλλογίζεται – *βισαγιαν*: τα αντικείμενα των αισθήσεων – *πουμσαχ*: του προσώπου – *σανγκαχ*: προσκόλληση – *τεσου*: στα αντικείμενα των αισθήσεων – *ουπατζαγιατε*: αναπτύσσεται – *σανγκατ*: από την προσκόλληση – *σαντζαγιατε*: αναπτύσσεται – *καμαχ*: πόθος – *καματ*: από τον πόθο – *κρονταχ*: οργή – *αμπιτζαγιατε*: εκδηλώνεται.

Ενώ συλλογίζεται κανείς τα αντικείμενα των αισθήσεων, αναπτύσσει προσκόλληση σε αυτά. Από αυτή την προσκόλληση γεννιέται ο πόθος για ηδονή και από τον πόθο για ηδονή εμφανίζεται ο θυμός.

Όποιος δεν έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι εκτεθειμένος σε υλικές επιθυμίες ενώ συλλογίζεται τα αντικείμενα των αισθήσεων. Οι αισθήσεις χρειάζονται πραγματική απασχόληση και αν δεν απασχολούνται στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου, θα αναζητήσουν ασφαλώς απασχόληση στην υπηρεσία του υλισμού. Στον υλικό κόσμο όλοι, περιλαμβανομένων του

Κυρίου Σίβα και του Κυρίου Μπράμα –για να μην αναφέρουμε άλλους ημίθεους στους ουράνιους πλανήτες– είναι εκτεθειμένοι στην επίδραση των αντικειμένων των αισθήσεων, και ο μόνος τρόπος διαφυγής από τον γρίφο της υλικής ύπαρξης είναι η συνείδηση του Κρίσνα. Ο Κύριος Σίβα βρισκόταν σε βαθύ διαλογισμό, αλλά όταν η Παρβάτι τον αναστάτωσε για αισθησιακή απόλαυση αποδέχθηκε την πρόσκληση και ως αποτέλεσμα γεννήθηκε ο Καρτικέγια. Όταν ο Χαριντάσα Τάκουρ ήταν ένας νεαρός αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, δελεάστηκε κατά τον ίδιο τρόπο από την ενσάρκωση της Μάγια Ντέβι, αλλά ο Χαριντάσα πέρασε εύκολα τη δοκιμασία λόγω της ανόθευτης αφοσίωσής του στον Κρίσνα. Όπως εξηγείται στους στίχους του Σρι Γιαμουνατσάρια που αναφέραμε προηγουμένως, ο ειλικρινής αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου αποφεύγει κάθε υλική αισθησιακή απόλαυση, επειδή στη συντροφιά του Κυρίου έχει αναπτύξει μια ανώτερη γεύση για πνευματικές απολαύσεις. Αυτό είναι το μυστικό της επιτυχίας. Επομένως, όποιος δεν έχει συνείδηση του Κρίσνα, όσο ισχυρός και αν είναι στον έλεγχο των αισθήσεων με τεχνητή καταστολή, είναι βέβαιο ότι τελικώς θα αποτύχει, επειδή και η πλέον ασήμαντη σκέψη αισθησιακής απόλαυσης θα τον αναστατώνει και θα τον ωθεί να ικανοποιεί τις επιθυμίες του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 63

क्रोधाद्भवति सम्मोहः सम्मोहात्स्मृतिविभ्रमः।
स्मृतिभ्रंशाद्बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति॥६३॥

κροντάντ μπαβατι σαμμοχαχ   σαμμοχατ σμριτι-βιμπραμαχ
σμριτι-μπραμσαντ μπουντι-νασο   μπουντι-νασατ πρανασιατι

κροντάντ: από τον θυμό – *μπαβατι*: γεννιέται – *σαμμοχαχ*: η πλήρης σύγχυση, η αυταπάτη – *σαμμοχατ*: από την αυταπάτη – *σμριτι*: της μνήμης – *βιμπραμαχ*: η διαταραχή - *σμριτι-μπραμσαντ*: μετά τη διαταραχή της μνήμης - *μπουντι-νασαχ*: η απώλεια της ευφυΐας - *μπουντι-νασατ*: και από την απώλεια της ευφυΐας – *πρανασιατι*: πέφτει.

Από τον θυμό γεννιέται η πλήρης σύγχυση και από την πλήρη σύγχυση, η διαταραχή της μνήμης. Όταν η μνήμη είναι διαταραγμένη, χάνεται η ευφυΐα και όταν χαθεί η ευφυΐα, πέφτει κανείς ξανά μέσα στην υλική ύπαρξη.

Με την ανάπτυξη της συνείδησης του Κρίσνα μπορεί κανείς να κατανοήσει ότι το κάθε τι έχει τη χρησιμότητά του στην υπηρεσία του Κυρίου. Όσοι δεν έχουν γνώση της συνείδησης του Κρίσνα προσπαθούν να αποφύγουν τα υλικά αντικείμενα με τεχνητό τρόπο και ως αποτέλεσμα, παρόλο που επιθυμούν την απελευθέρωση από την υλική σκλαβιά, δεν φτάνουν στο τέλειο στάδιο της απάρνησης. Εξάλλου, το πρόσωπο που έχει συνείδηση του Κρίσνα γνωρίζει πώς να χρησιμοποιεί το κάθε τι στην υπηρεσία του Κυρίου. Δεν γίνεται, επομένως, θύμα της υλικής συνείδησης. Για παράδειγμα, για έναν ιμπερσοναλιστή, ο Κύριος, δηλαδή το Απόλυτο, όντας απρόσωπος, δεν μπορεί να φάει. Ενώ ο ιμπερσοναλιστής προσπαθεί να αποφύγει τα καλά φαγώσιμα, ο αφοσιωμένος υπηρέτης γνωρίζει ότι ο Κρίσνα είναι ο υπέρτατος αποδέκτης της απόλαυσης και ότι τρώει όλα όσα Του προσφέρονται με αφοσίωση. Αφού λοιπόν προσφέρει καλά φαγώσιμα στον Κύριο, ο αφοσιωμένος υπηρέτης τρώει τα υπολείμματα, που ονομάζονται *πρασανταμ*. Έτσι όλα αποκτούν πνευματική υπόσταση και δεν υπάρχει ο κίνδυνος της πτώσης. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου τρώει *πρασανταμ* με συνείδηση του Κρίσνα, ενώ ο μη αφοσιωμένος υπηρέτης το απορρίπτει ως κάτι το υλικό. Κατά συνέπεια, ο ιμπερσοναλιστής δεν μπορεί να χαρεί τη ζωή εξαιτίας της τεχνητής απάρνησής του. Και γι’ αυτόν τον λόγο, ακόμη και η ελάχιστη αναστάτωση του νου τον παρασύρει ξανά μέσα στον ωκεανό της υλικής ύπαρξης. Λέγεται ότι μια τέτοια ψυχή, μολονότι υψώνεται μέχρι το σημείο της απελευθέρωσης, ξαναπέφτει, επειδή δεν στηρίζεται στην υπηρεσία αφοσίωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 64

रागद्वेषविमुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन्।
आत्मवश्यैर्विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति॥६४॥

ραγκα-ντβεσα-βιμουκταϊς του βισαγιαν ιννтριγιαϊς τσαραν
ατμα-βασιαϊρ βιντεγιατμα πρασανταμ αντιγκατσατι

ραγκα: προσκόλληση – *ντβεσα*: αποστροφή – *βιμουκταϊχ*: απελευθερωμένος από αυτά – *του*: αλλά – *βισαγιαν*: αντικείμενα των αισθήσεων – *ιννтριγιαϊχ*: από τις αισθήσεις – *τσαραν*: ενεργώντας - *ατμα-βασιαϊχ*: υπό τον έλεγχό του – *βιντεγια-ατμα*: όποιος ακολουθεί ελεγχόμενη ελευθερία – *πρασανταμ*: το έλεος του Κυρίου – *αντιγκατσατι*: αποκτά.

Όποιος ελέγχει τις αισθήσεις του τηρώντας τις καθορισμένες αρχές της ελευθερίας μπορεί να αποκτήσει όλο το έλεος του Κυρίου και έτσι να απελευθερωθεί από κάθε προσκόλληση και αποστροφή.

Έχει ήδη εξηγηθεί ότι μπορεί κανείς να ελέγχει φαινομενικώς τις αισθήσεις με κάποια τεχνητή μέθοδο, αλλά αν οι αισθήσεις δεν απασχολούνται στην υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου, υπάρχει πάντα η πιθανότητα πτώσης. Το πρόσωπο που έχει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, μολονότι μπορεί να φαίνεται ότι βρίσκεται στο αισθησιακό επίπεδο, δεν έχει καμία προσκόλληση σε αισθησιακές δραστηριότητες, ακριβώς επειδή έχει συνείδηση του Κρίσνα. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα ενδιαφέρεται μόνο για την ικανοποίηση του Κρίσνα και για τίποτε άλλο. Επομένως, είναι υπερβατικός ως προς κάθε προσκόλληση. Εάν το επιθυμεί ο Κρίσνα, ο αφοσιωμένος υπηρέτης Του μπορεί να κάνει οτιδήποτε το οποίο κανονικά είναι ανεπιθύμητο· και εάν ο Κρίσνα δεν το επιθυμεί, δεν θα κάνει εκείνο το οποίο κανονικά θα έκανε για τη δική του ικανοποίηση. Επομένως, το να κάνει ή να μην κάνει κάτι είναι υπό τον έλεγχό του, επειδή ενεργεί μόνο υπό την καθοδήγηση του Κρίσνα. Η συνείδηση αυτή είναι το αναίτιο έλεος του Κυρίου, το οποίο ο αφοσιωμένος υπηρέτης μπορεί να επιτύχει παρά το ότι είναι προσκολλημένος στο αισθησιακό επίπεδο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 65

प्रसादे सर्वदुःखानां हानिरस्योपजायते।
प्रसन्नचेतसो ह्याशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते॥६५॥

πρασαντε σαρβα-ντουχκαναμ   χανιρ ασιοπατζαγιατε
πρασαννα-τσετασο χι ασου   μπουντιχ παριαβατιστατε

πρασαντε: με την απόκτηση του αναίτιου ελέους του Κυρίου – *σαρβα*: όλες – *ντουχκαναμ*: οι υλικές δυστυχίες – *χανιχ*: διαλύονται – *ασια*: αυτού – *ουπατζαγιατε*: συμβαίνει - *πρασαννα-τσετασαχ*: του ικανοποιημένου νου – *χι*: ασφαλώς – *ασου*: πολύ σύντομα – *μπουντιχ*: η ευφυΐα – *παρι*: επαρκώς – *αβατισtατε*: γίνεται σταθερή.

Για όποιον βρίσκεται με αυτόν τον τρόπο στη θεϊκή συνείδηση, οι τριών ειδών δυστυχίες της υλικής ύπαρξης παύουν να υπάρχουν· σε αυτήν την ευτυχισμένη κατάσταση, η ευφυΐα σύντομα σταθεροποιείται.

ΚΕΙΜΕΝΟ 66

नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायुक्तस्य भावना।
न चाभावयतः शान्तिरशान्तस्य कुतः सुखम्॥६६॥

ναστι μπουντιρ αγιουκτασια να τσαγιουκτασια μπαβανα
να τσαμπαβαγιαταχ σαντιρ ασαντασια κουταχ σουκαμ

να αστι: δεν μπορεί να υπάρξει – *μπουντιχ*: υπερβατική ευφυΐα – *αγιουκτασια*: για κάποιον ο οποίος δεν είναι συνδεδεμένος (με συνείδηση του Κρίσνα) – *να*: ούτε – *τσα*: και – *αγιουκτασια*: για κάποιον ο οποίος είναι χωρίς συνείδηση του Κρίσνα – *μπαβανα*: νους σταθερά ευτυχισμένος - *να*: ούτε – *τσα*: και – *αμπαβαγιαταχ*: για κάποιον που δεν είναι σταθερός – *σαντιχ*: γαλήνη, ειρήνη – *ασαντασιαχ*: του μη ειρηνικού – *κουταχ*: πού υπάρχει; - *σουκαμ*: ευτυχία.

Εκείνος που δεν έχει υπερβατική συνείδηση δεν μπορεί να έχει ούτε ελεγχόμενο νου ούτε σταθερή ευφυΐα, χωρίς τα οποία δεν υπάρχει καμία πιθανότητα γαλήνης. Και πώς μπορεί να υπάρξει ευτυχία χωρίς γαλήνη;

Αν δεν έχει κάποιος συνείδηση του Κρίσνα, δεν υπάρχει καμία πιθανότητα γαλήνης. Βεβαιώνεται, λοιπόν, στο Πέμπτο Κεφάλαιο (5.29) πως όταν κάποιος κατανοήσει ότι ο Κρίσνα είναι ο μοναδικός δικαιούχος της απόλαυσης όλων των καλών αποτελεσμάτων της θυσίας και της εξιλέωσης, ότι είναι ο ιδιοκτήτης όλων των συμπαντικών εκδηλώσεων και ότι είναι ο αληθινός φίλος όλων των ζωντανών όντων, μόνο τότε μπορεί να έχει αληθινή γαλήνη. Επομένως, αν δεν έχει κανείς συνείδηση του Κρίσνα, ο νους του δεν μπορεί να έχει κάποιον τελικό στόχο. Η ανησυχία και η ταραχή οφείλονται στην έλλειψη απώτατου στόχου. Όταν κάποιος είναι βέβαιος ότι ο Κρίσνα είναι ο δικαιούχος της απόλαυσης, ο κάτοχος και φίλος των πάντων, τότε μπορεί με σταθερό νου να βρει τη γαλήνη. Επομένως, εκείνος που δεν έχει μία σχέση με τον Κρίσνα είναι σίγουρα πάντοτε σε αγωνία και δεν βρίσκει γαλήνη, όσο και αν επιδεικνύει ηρεμία και πνευματική πρόοδο. Η συνείδηση του Κρίσνα είναι μία αυτοεκδηλούμενη γαλήνια κατάσταση, η οποία μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε σχέση με τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 67

इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोऽनुविधीयते।
तदस्य हरति प्रज्ञां वायुर्नावमिवाम्भसि॥६७॥

ιννтριγιαναμ χι τσαρατaμ   γιαν μανο ’νουβιντιγιατε
ταντ ασια χαρατι πραγκιαμ   βαγιουρ ναβαμ ιβαμμπασι

ιννтριγιαναμ: των αισθήσεων – *χι*: ασφαλώς – *τσαρατaμ*: ενώ περιπλανιέται – *γιατ*: εκείνο – *μαναχ*: ο νους – *ανουβιντιγιατε*: ασχολείται διαρκώς – *ταт*: εκείνο – *ασια*: αυτού – *χαρατι*: παίρνει μακριά – *πραγκιαμ*: τη νοημοσύνη – *βαγιουχ*: ο άνεμος – *ναβαμ*: το πλοίο – *ιβα*: όπως – *αμμπασι*: στο νερό.

Όπως το πλοίο στο νερό το παρασύρει μακριά ο δυνατός άνεμος, έτσι και μία μόνο από τις αισθήσεις, αν ο νους ασχολείται διαρκώς μαζί της, μπορεί να παρασύρει μακριά τη νοημοσύνη.

Αν δεν ασχολούνται στην υπηρεσία του Κυρίου όλες οι αισθήσεις, ακόμη και μία από αυτές να ασχολείται με τη δική της ικανοποίηση μπορεί να βγάλει τον αφοσιωμένο υπηρέτη από τον δρόμο της πνευματικής προόδου. Όπως αναφέραμε σχετικά με τη ζωή του Μαχαράζα Αμμπαρίσα, όλες οι αισθήσεις πρέπει να απασχολούνται στη συνείδηση του Κρίσνα, επειδή αυτή είναι η σωστή τεχνική για τον έλεγχο του νου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 68

तस्माद्यस्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता॥६८॥

τασμαντ γιασια μαχα-μπαχο   νιγκριχιτανι σαρβασαχ
ιννтριγιανιννтριγιαρτεμπιας   τασια πραγκια πρατιστιτα

τασματ: επομένως – *γιασια*: του οποίου - *μαχα-μπαχο*: ω κραταιέ – *νιγκριχιτανι*: χαλιναγωγημένες – *σαρβασαχ*: με κάθε τρόπο – *ιννтριγιανι*: οι αισθήσεις – *ιννтριγια-αρτεμπιαχ*: από τα αντικείμενα των αισθήσεων – *τασια*: αυτού – *πραγκια*: η νοημοσύνη – *πρατιστιτα*: είναι σταθερή.

Επομένως, ω κραταιέ, όποιος χαλιναγωγεί τις αισθήσεις του από τα αντικείμενά τους έχει ασφαλώς σταθερή νοημοσύνη.

Όπως οι εχθροί συγκρατούνται από μια ανώτερη δύναμη, παρόμοια και οι αισθήσεις μπορούν να συγκρατηθούν όχι από κάποια ανθρώπινη προσπάθεια,

αλλά μόνο με τη συνεχή απασχόλησή τους στην υπηρεσία του Κυρίου. Εκείνος που το έχει κατανοήσει αυτό –ότι μόνο με τη συνείδηση του Κρίσνα μπορεί κάποιος να εδραιωθεί πραγματικά στη νοημοσύνη και ότι αυτή η τέχνη θα πρέπει να ασκείται υπό την καθοδήγηση ενός αυθεντικού πνευματικού δασκάλου– ονομάζεται *σαντακα*, δηλαδή άξιος υποψήφιος για απελευθέρωση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 69

या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी।
यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः॥६९॥

για νισα σαρβα-μπουταναμ   τασιαμ τζαγκαρτι σαμιαμι
γιασιαμ τζαγκρατι μπουτανι   σα νισα πασιατο μουνεχ

για: ό,τι – *νισα*: είναι νύχτα – *σαρβα*: όλων – *μπουταναμ*: των ζωντανών όντων – *τασιαμ*: σε εκείνη (την κατάσταση) – *τζαγκαρτι*: άγρυπνος – *σαμιαμι*: ο αυτοελεγχόμενος – *γιασιαμ*: στην οποία (κατάσταση) – *τζαγκρατι*: είναι ξύπνια – *μπουτανι*: όλα τα όντα – *σα*: εκείνο είναι - *νισα*: νύχτα – *πασιαταχ*: για τον ενδοσκόπο, τον ενορατικό – *μουνεχ*: σοφό.

Ό,τι είναι νύχτα για όλα τα όντα είναι η ώρα της αφύπνισης για εκείνον που ελέγχει τον εαυτό του· και η ώρα της αφύπνισης για όλα τα όντα είναι νύχτα για τον ενορατικό σοφό.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες ευφυών ανθρώπων. Οι μεν είναι ευφυείς σε υλικές δραστηριότητες για την ικανοποίηση των αισθήσεων και οι δε είναι στοχαστικοί και άγρυπνοι για την καλλιέργεια της αυτοσυνειδητοποίησης. Οι δραστηριότητες του ενδοσκόπου σοφού, δηλαδή του στοχαστικού ανθρώπου, είναι νύχτα για πρόσωπα απορροφημένα στην ύλη. Σε μια τέτοια νύχτα οι υλιστές παραμένουν κοιμισμένοι, εξαιτίας της άγνοιάς τους ως προς την αυτοσυνειδητοποίηση. Ο ενδοσκόπος σοφός παραμένει άγρυπνος κατά τη διάρκεια της «νύχτας» των υλιστών. Ο σοφός αισθάνεται υπερβατική χαρά κατά τη σταδιακή πρόοδο της πνευματικής ανάπτυξης, ενώ ο άνθρωπος της υλιστικής δράσης, κοιμώμενος ως προς την αυτοσυνειδητοποίηση, ονειρεύεται ποικίλες αισθησιακές απολαύσεις, αισθανόμενος ορισμένες φορές ευτυχισμένος και ορισμένες φορές δυστυχισμένος μέσα στον ύπνο του. Ο στοχαστικός άνθρωπος είναι πάντοτε αδιάφορος ως προς την υλική ευτυχία

και δυστυχία. Συνεχίζει την προσπάθεια της αυτοσυνειδητοποίηση, ατάραχος από υλικές αντιδράσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 70

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं समुद्रमापः प्रविशन्ति यद्वत्।
तद्वत्कामा यं प्रविशन्ति सर्वे स शान्तिमाप्नोति न कामकामी॥७०॥

απουριαμαναμ ατσαλα-πρατισταμ
σαμουντραμ απαχ πραβισαντι γιαντβατ
ταντβατ καμα γιαμ πραβισαντι σαρβε
σα σαντιμ απνοτι να καμα-καμι

απουριαμαναμ: πάντοτε πλήρης - *ατσαλα-πρατισταμ*: σε σταθερή κατάσταση – *σαμουντραμ*: στον ωκεανό – *απαχ*: τα νερά – *πραβισαντι*: εισέρχονται – *γιαντβατ*: όπως – *ταντβατ*: έτσι – *καμαχ*: οι επιθυμίες – *γιαμ*: σε κάποιον - *πραβισαντι*: εισέρχονται – *σαρβε*: όλες – *σαχ*: εκείνος – *σαντιμ*: ειρήνη – *απνοτι*: επιτυγχάνει – *να*: όχι - *καμα-καμι*: εκείνος που επιθυμεί να ικανοποιεί τις επιθυμίες.

Εκείνος που παραμένει ατάραχος παρά την ακατάπαυστη ροή των επιθυμιών, όπως ο ωκεανός παραμένει γαλήνιος παρόλο που τόσοι ποταμοί χύνονται σ' αυτόν, εκείνος μόνο μπορεί να βρει την ειρήνη και όχι εκείνος που αγωνίζεται να ικανοποιήσει αυτές τις επιθυμίες.

Παρόλο που ο απέραντος ωκεανός είναι πάντα γεμάτος με νερό, εξακολουθεί διαρκώς να γεμίζει με όλο και περισσότερο νερό, ιδιαίτερα κατά την περίοδο των βροχών. Όμως ο ωκεανός παραμένει ο ίδιος, αμετάβλητος· δεν ταράζεται και δεν ξεχειλίζει. Το ίδιο ισχύει και για το πρόσωπο που είναι σταθερό στη συνείδηση του Κρίσνα. Όσο έχει κανείς υλικό σώμα, οι απαιτήσεις του σώματος για ικανοποίηση των αισθήσεων θα συνεχίζονται. Ωστόσο, ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν ενοχλείται από αυτές τις επιθυμίες, εξαιτίας της πληρότητάς του. Ο άνθρωπος με συνείδηση του Κρίσνα δεν χρειάζεται τίποτε, επειδή ο Κύριος ικανοποιεί όλες τις υλικές ανάγκες του. Επομένως, είναι σαν τον ωκεανό, πάντοτε πλήρης αφ' εαυτού. Οι επιθυμίες μπορεί να έρχονται επάνω του όπως τα νερά των ποταμών χύνονται στον ωκεανό, αυτός όμως παραμένει σταθερός στις δραστηριότητές του και δεν ενοχλείται ούτε στο ελάχιστο από επιθυμίες για την ικανοποίηση των αισθήσεων. Αυτή είναι και η απόδειξη πως κάποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα – είναι αυτός που έχει

χάσει κάθε διάθεση για υλική απόλαυση των αισθήσεων, παρόλο που οι επιθυμίες είναι παρούσες. Επειδή βρίσκει ικανοποίηση στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου, μπορεί να παραμένει αμετάβλητος όπως ο ωκεανός και επομένως, να χαρεί ολοκληρωμένη ειρήνη. Αλλά κάποιοι άλλοι, ακόμη και αν ικανοποιούν τις επιθυμίες τους στο έπακρο, επιδιώκοντας τη λύτρωση ή την υλική επιτυχία, δεν αποκτούν ποτέ ειρήνη. Οι εργαζόμενοι με σκοπό την απόλαυση, οι κυνηγοί της απελευθέρωσης, καθώς και οι *γιογκι* οι οποίοι επιδιώκουν να αποκτήσουν μυστικές δυνάμεις, είναι όλοι δυστυχείς λόγω ανεκπλήρωτων επιθυμιών. Αλλά το πρόσωπο που έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι ευτυχισμένο στην υπηρεσία του Κυρίου και δεν έχει ανεκπλήρωτες επιθυμίες. Μάλιστα, δεν επιθυμεί καν απελευθέρωση από την υποτιθέμενη υλική σκλαβιά. Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κρίσνα δεν έχουν υλικές επιθυμίες και βρίσκονται, συνεπώς, σε τέλεια ειρήνη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 71

विहाय कामान्यः सर्वान्पुमांश्चरति निःस्पृहः।
निर्ममो निरहङ्कारः स शान्तिमधिगच्छति॥७१॥

βιχαγια καμαν γιαχ σαρβαν πουμαμς τσαρατι νιχσπριχαχ
νιρμαμο νιραχανκαραχ σα σαντιμ αντιγκατσατι

βιχαγια: αφού εγκαταλείψει – *καμαν*: τις υλικές επιθυμίες για απόλαυση των αισθήσεων – *γιαχ*: ο οποίος – *σαρβαν*: όλες – *πουμαν*: το πρόσωπο – *τσαρατι*: ζει – *νιχσπριχαχ*: δίχως επιθυμίες – *νιρμαμαχ*: δίχως αίσθημα ιδιοκτησίας – *νιραχανκαραχ*: δίχως ψευδές εγώ – *σαχ*: αυτός – *σαντιμ*: την τέλεια ειρήνη – *αντιγκατσατι*: επιτυγχάνει.

Εκείνος ο οποίος έχει εγκαταλείψει κάθε διάθεση για αισθησιακές απολαύσεις, που ζει απαλλαγμένος από επιθυμίες, από το αίσθημα της ιδιοκτησίας και από το ψευδές εγώ – μόνον αυτός μπορεί να βρει αληθινή ειρήνη.

Έλλειψη επιθυμιών σημαίνει να μην επιθυμεί κανείς τίποτε για την ικανοποίηση των αισθήσεων. Με άλλα λόγια, η επιθυμία να αποκτήσει κανείς συνείδηση του Κρίσνα σημαίνει έλλειψη επιθυμιών. Το να κατανοήσει κανείς την πραγματική του θέση ως αιώνιου υπηρέτη του Κρίσνα, χωρίς να ισχυρίζεται εσφαλμένα ότι το υλικό σώμα είναι δικό του και χωρίς να προβάλει εσφαλμένα δικαιώματα ιδιοκτησίας για οτιδήποτε στον κόσμο,

είναι το τέλειο στάδιο συνείδησης του Κρίσνα. Όποιος βρίσκεται σε αυτό το τέλειο στάδιο γνωρίζει ότι επειδή ο Κρίσνα είναι ο ιδιοκτήτης των πάντων, τα πάντα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την ικανοποίηση του Κρίσνα. Ο Αρτζούνα ήθελε να μην πολεμήσει για να ικανοποιήσει τις δικές του αισθήσεις, αλλά όταν απέκτησε πλήρη συνείδηση του Κρίσνα πολέμησε, επειδή ο Κρίσνα ήθελε να πολεμήσει. Για τον εαυτό του δεν είχε επιθυμία να πολεμήσει, αλλά για τον Κρίσνα, ο ίδιος αυτός Αρτζούνα πολέμησε όσο καλύτερα μπορούσε. Η επιθυμία για την ικανοποίηση του Κρίσνα είναι στην πραγματικότητα έλλειψη επιθυμίας· δεν είναι τεχνητή απόπειρα για κατάργηση των επιθυμιών. Η ζωντανή οντότητα δεν μπορεί να μην έχει επιθυμίες και αισθήσεις, αλλά θα πρέπει να αλλάξει την ποιότητα των επιθυμιών της. Το πρόσωπο που δεν έχει υλικές επιθυμίες ασφαλώς γνωρίζει ότι όλα ανήκουν στον Κρίσνα (*ισαβασιαμ ινταμ σαρβαμ*) και συνεπώς, δεν προβάλει εσφαλμένα δικαιώματα ιδιοκτησίας για οτιδήποτε. Αυτή η υπερβατική γνώση βασίζεται στην αυτοσυνειδητοποίηση, και συγκεκριμένα, στην τέλεια γνώση ότι κάθε ζωντανό ον είναι αιωνίως κομμάτι του Κρίσνα από την άποψη της πνευματικής του ταυτότητας και ότι, επομένως, η αιώνια θέση του ζωντανού όντος δεν είναι ποτέ στο επίπεδο του Κρίσνα ή ανώτερή Του. Αυτή η κατανόηση που επιτυγχάνεται με τη συνείδηση του Κρίσνα είναι η θεμελιώδης αρχή της αληθινής ειρήνης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 72

एषा ब्राह्मी स्थितिः पार्थ नैनां प्राप्य विमुह्यति।
स्थित्वास्यामन्तकालेऽपि ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति॥७२॥

εσα μπραμι στιτιχ παρτα ναϊναμ πραπια βιμουχιατι
στιτβασιαμ αντα-καλε 'πι μπραμα-νιρβαναμ ριτσατι

εσα: αυτή – *μπραμι*: η πνευματική – *στιτιχ*: κατάσταση – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *να*: ποτέ δεν – *εναμ*: αυτό – *πραπια*: επιτυγχάνοντας – *βιμουχιατι*: σε σύγχυση – *στιτβα*: ευρισκόμενος – *ασιαμ*: σε αυτή (την κατάσταση) - *αντα-καλε*: στο τέλος της ζωής – *απι*: επίσης - *μπραμα-νιρβαναμ*: το πνευματικό βασίλειο του Θεού – *ριτσατι*: επιτυγχάνει.

Αυτός είναι ο δρόμος της πνευματικής και θεϊκής ζωής και όποιος κατορθώσει να τον ακολουθήσει δεν θα βρεθεί ποτέ σε σύγχυση. Σε αυτή την κατάσταση, ακόμη και την ώρα του θανάτου μπορεί κανείς να εισέλθει στο βασίλειο του Θεού.

Μπορεί κανείς να φτάσει στη συνείδηση του Κρίσνα, δηλαδή στη θεϊκή ζωή, στη στιγμή, σε ένα δευτερόλεπτο, ή μπορεί και να μην φτάσει ποτέ, ακόμη και έπειτα από εκατομμύρια ζωές. Είναι απλώς ζήτημα κατανόησης και αποδοχής της πραγματικότητας. Ο Μαχαράζα Κατβάνγκα έφτασε σε αυτό το στάδιο λίγα μόλις λεπτά πριν από τον θάνατό του, υποτασσόμενος στον Κρίσνα. *Νιρβανα* σημαίνει τερματισμός της υλιστικής ζωής. Σύμφωνα με τη βουδιστική φιλοσοφία, μετά το πέρας αυτής της υλικής ζωής υπάρχει μόνο κενό, αλλά η διδασκαλία της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι διαφορετική. Η πραγματική ζωή αρχίζει μετά το πέρας αυτής της υλικής ζωής. Για τον χονδροειδή υλιστή είναι αρκετό να γνωρίζει ότι πρέπει κανείς να τερματίσει αυτόν τον υλιστικό τρόπο ζωής, αλλά για άτομα προχωρημένα από πνευματική άποψη, υπάρχει μια άλλη ζωή μετά από αυτή την υλιστική ζωή. Εάν πριν από το τέλος αυτής της ζωής κάποιος καλότυχος άνθρωπος αποκτήσει συνείδηση του Κρίσνα, φτάνει αμέσως στο στάδιο *μπραμα-νιρβανα*. Δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο βασίλειο του Θεού και την υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου. Αφού και τα δύο είναι στο απόλυτο επίπεδο, το να βρίσκεσαι στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου σημαίνει ότι έχεις φτάσει στο πνευματικό βασίλειο. Στον υλικό κόσμο υπάρχουν δραστηριότητες ικανοποίησης των αισθήσεων, ενώ στον πνευματικό κόσμο υπάρχουν δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα. Η επίτευξη της συνείδησης του Κρίσνα ακόμη και κατά τη διάρκεια αυτής της ζωής σημαίνει άμεση επίτευξη του *μπραμαν* και όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα έχει ασφαλώς εισέλθει ήδη στο βασίλειο του Θεού.

Μπραμαν είναι το ακριβώς αντίθετο της ύλης. Επομένως, *μπραμι στιτιχ* σημαίνει «όχι στο επίπεδο της υλικής δράσης». Η υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου είναι αποδεκτή στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ως το στάδιο της απελευθέρωσης. Επομένως, *μπραμι στιτιχ* σημαίνει απελευθέρωση από τα υλικά δεσμά.

Ο Σρίλα Μπακτιβινόντ Τάκουρ έχει συνοψίσει αυτό το Δεύτερο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* λέγοντας ότι αποτελεί τον πίνακα των περιεχομένων του όλου κειμένου. Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, τα θέματα είναι το *καρμα-γιογκα*, το *γκιανα-γιογκα* και το *μπακτι-γιογκα*. Στο Δεύτερο Κεφάλαιο αναπτύχθηκαν με σαφήνεια το *καρμα-γιογκα* και το *γκιανα -γιογκα* και ρίξαμε επίσης μια φευγαλέα ματιά στο *μπακτι-γιογκα*. Τα τρία αυτά θέματα αποτελούν τα περιεχόμενα του όλου έργου.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι, *της αφοσίωσης στον*

Κρίσνα) για το Δεύτερο Κεφάλαιο της Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Συνοψίζοντας τα περιεχόμενα της Μπαγκαβάντ-γκίτα».* ❦

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Το κάρμα-γιόγκα

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

अर्जुन उवाच
ज्यायसी चेत्कर्मणस्ते मता बुद्धिर्जनार्दन।
तत्किं कर्मणि घोरे मां नियोजयसि केशव॥१॥

αρτζουνα ουβατσα
τζιαγιασι τσετ καρμανας τε   ματα μπουντιρ τζαναρντανα
τατ κιμ καρμανι γκορε μαμ   νιγιοτζαγιασι κεσαβα

αρτζουνα: ο Αρτζούνα – *ουβατσα*: είπε – *τζιαγιασι*: μιλώντας πολύ έντονα – *τσετ*: μολονότι – *καρμαναχ*: η δράση που αποβλέπει στην απόλαυση – *τε*: (η δική) Σου – *ματα*: η γνώμη – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *τζαναρντανα*: ω Τζανάρντανα – *τατ*: λοιπόν – *κιμ*: γιατί – *καρμανι*: σε δράση – *γκορε*: φρικτή – *μαμ*: εμένα – *νιγιοτζαγιασι*: με απασχολείς – *κεσαβα*: ω Κέσαβα.

Είπε ο Αρτζούνα: Ω Τζανάρντανα, ω Κέσαβα, αν θεωρείς ότι η νοημοσύνη είναι ανώτερη από τη δράση που αποβλέπει στην απόλαυση, τότε γιατί με πιέζεις να ασχοληθώ με αυτή τη φρικτή μάχη;

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Σρι Κρίσνα, περιέγραψε λεπτομερώς στο προηγούμενο κεφάλαιο τη σύσταση της ψυχής, με σκοπό να σώσει τον

στενό Του φίλο Αρτζούνα από τον ωκεανό της υλικής θλίψης. Υπέδειξε δε και τον δρόμο της συνειδητοποίησης: το *μπουντι-γιογκα*, δηλαδή τη συνείδηση του Κρίσνα. Μερικές φορές η συνείδηση του Κρίσνα παρανοείται και γίνεται αντιληπτή ως αδράνεια. Συχνά, κάποιος που έχει πέσει θύμα αυτής της παρανόησης αποσύρεται σε ένα απόμερο μέρος για να αποκτήσει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, ψάλλοντας το άγιο όνομά Του. Αλλά χωρίς την κατάλληλη εκπαίδευση στη φιλοσοφία της συνείδησης του Κρίσνα, δεν είναι ενδεδειγμένο να ψέλνει κανείς το άγιο όνομα του Κρίσνα σε απομονωμένα μέρη, όπου το μόνο που θα καταφέρει είναι να δεχθεί φτηνό θαυμασμό και λατρεία από αφελή άτομα. Και ο Αρτζούνα θεώρησε επίσης ότι η συνείδηση του Κρίσνα ή *μπουντι-γιογκα* ή νοημοσύνη σε κατάσταση πνευματικής προόδου είναι κάτι σαν έξοδος από την ενεργό δράση και ότι αποτελείται από ασκήσεις μετανοίας και ασκητικότητες σε ένα ερημικό μέρος. Με άλλα λόγια, ήθελε να αποφύγει επιδέξια τη μάχη χρησιμοποιώντας τη συνείδηση του Κρίσνα ως πρόσχημα. Αλλά ως ειλικρινής μαθητής, έθεσε το ζήτημα ενώπιον του δασκάλου του και ρώτησε τον Κρίσνα σχετικά με τον καλύτερο γι’ αυτόν δρόμο. Απαντώντας, ο Κύριος Κρίσνα εξήγησε λεπτομερώς σε τούτο το Τρίτο Κεφάλαιο το *καρμα-γιογκα*, δηλαδή τη δράση στη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

व्यामिश्रेणेव वाक्येन बुद्धिं मोहयसीव मे।
तदेकं वद निश्चित्य येन श्रेयोऽहमाप्नुयाम्॥२॥

βιαμισρενεβα βακιενα μπουντιμ μοχαγιασιβα με
ταντ εκαμ βαντα νιστσιτια γιενα σρεγιο ’χαμ απνουγιαμ

βιαμισρενα: οι διφορούμενες – *εβα*: ως – *βακιενα*: οι λέξεις – *μπουντιμ*: στη νοημοσύνη – *μοχαγιασι*: προκαλούν σύγχυση – *ιβα*: ως – *με*: (τη δική) μου – *τατ*: λοιπόν – *εκαμ*: ένα μόνο – *βαντα*: παρακαλώ, πες – *νιστσιτια*: εξακριβωμένο – *γιενα*: δια του οποίου – *σρεγιαχ*: πραγματικό όφελος – *αχαμ*: εγώ – *απνουγιαμ*: μπορεί να έχω.

Η νοημοσύνη μου βρίσκεται σε σύγχυση από τις διφορούμενες οδηγίες Σου. Πες μου λοιπόν, Σε παρακαλώ, κατηγορηματικά, τι είναι πιο ωφέλιμο για μένα.

Στο προηγούμενο κεφάλαιο, σαν σε προοίμιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, εξηγήθηκαν πολλοί διαφορετικοί δρόμοι, όπως το *σανκια-γιογκα*, το *μπουντι-γιογκα*, ο έλεγχος των αισθήσεων δια της νοημοσύνης, η εργασία χωρίς την επιθυμία για απόλαυση, καθώς και η θέση του νεοφώτιστου. Όλα αυτά παρουσιάστηκαν κατά τρόπο μη συστηματικό. Ένα πιο οργανωμένο περίγραμμα θα ήταν χρήσιμο και για πρακτικούς λόγους, αλλά και για την κατανόηση του θέματος. Ο Αρτζούνα, λοιπόν, ήθελε να αποσαφηνίσει αυτά τα φαινομενικώς μπερδεμένα ζητήματα, έτσι ώστε οποιοσδήποτε κοινός άνθρωπος να μπορεί να τα αποδεχθεί χωρίς παρερμηνείες. Παρόλο που ο Κρίσνα δεν είχε πρόθεση να δημιουργήσει σύγχυση στον Αρτζούνα με λεκτικά τεχνάσματα, ο Αρτζούνα δεν μπορούσε να παρακολουθήσει τη μέθοδο της συνείδησης του Κρίσνα, είτε δια της αδράνειας είτε δια της ενεργού υπηρεσίας. Με άλλα λόγια, με τις ερωτήσεις του ξεκαθαρίζει τον δρόμο της συνείδησης του Κρίσνα για όλους τους σπουδαστές που επιθυμούν ειλικρινώς να κατανοήσουν το μυστήριο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

श्रीभगवानुवाच
लोकेऽस्मिन् द्विविधा निष्ठा पुरा प्रोक्ता मयानघ।
ज्ञानयोगेन साङ्ख्यानां कर्मयोगेन योगिनाम्॥३॥

σρι μπαγκαβαν ουβατσα
λοκε 'σμιν ντβι-βιντα νιστα πουρα προκτα μαγιαναγκα
γκιανα-γιογκενα σανκιαναμ καρμα-γιογκενα γιογκιναμ

σρι μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *λοκε*: στον κόσμο – *ασμιν*: αυτόν - *ντβι-βιντα*: δύο είδη – *νιστα*: πίστης – *πουρα*: στο παρελθόν – *προκτα*: λεγόταν – *μαγια*: από Εμένα – *αναγκα*: ω αναμάρτητε - *γκιανα-γιογκενα*: με τη συνδετική μέθοδο της γνώσης – *σανκιαναμ*: των εμπειριστών φιλοσόφων - *καρμα-γιογκενα*: με τη συνδετική μέθοδο της αφοσίωσης – *γιογκιναμ*: των αφοσιωμένων υπηρετών.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Ω αναμάρτητε Αρτζούνα, έχω ήδη εξηγήσει ότι υπάρχουν δύο κατηγορίες ανθρώπων που συνειδητοποιούν τον Εαυτό. Μερικοί έχουν την τάση να Τον κατανοήσουν με εμπειρικές, φιλοσοφικές εικασίες, ενώ κάποιοι άλλοι έχουν την τάση να Τον γνωρίσουν μέσω της υπηρεσίας αφοσίωσης.

Στο Δεύτερο Κεφάλαιο, κείμενο 39, ο Κύριος εξήγησε δύο ειδών μεθόδους, και συγκεκριμένα, το *σανκια-γιογκα* και το *καρμα-γιογκα* ή *μπουντι-γιογκα*. Σε αυτό το εδάφιο ο Κύριος εξηγεί τα ίδια, αλλά πιο ξεκάθαρα. Το *σανκια-γιογκα*, δηλαδή η αναλυτική μελέτη της φύσης του πνεύματος και της ύλης, είναι για άτομα επιρρεπή στις εικασίες, τα οποία κατανοούν τα πράγματα δια της πειραματικής γνώσης και της φιλοσοφίας. Η άλλη κατηγορία ανθρώπων εργάζεται στη συνείδηση του Κρίσνα, όπως εξηγείται στο κείμενο 61 του Δευτέρου Κεφαλαίου. Ο Κύριος εξήγησε επίσης στο ίδιο κείμενο 39 ότι ενεργώντας σύμφωνα με τις αρχές του *μπουντι-γιογκα*, δηλαδή της συνείδησης του Κρίσνα, μπορεί κανείς να απαλλαγεί από τα δεσμά της δράσης· και επί πλέον, σε αυτή τη μέθοδο δεν υπάρχει μειονέκτημα. Η ίδια αρχή εξηγείται πιο καθαρά στο εδάφιο 61 – ότι δηλαδή στη μέθοδο του *μπουντι-γιογκα* πρέπει να εξαρτάται κανείς πλήρως από τον Υπέρτατο, δηλαδή από τον Κρίσνα, και με αυτόν τον τρόπο όλες οι αισθήσεις μπορούν να τεθούν υπό έλεγχο πολύ εύκολα. Επομένως, και τα δύο είδη *γιογκα* είναι αλληλένδετα, όπως η θρησκεία και η φιλοσοφία. Θρησκεία χωρίς φιλοσοφία είναι συναισθηματισμός, ή μερικές φορές φανατισμός, και φιλοσοφία χωρίς θρησκεία είναι διανοητικές εικασίες. Ο απώτατος στόχος είναι ο Κρίσνα, επειδή όσοι φιλόσοφοι αναζητούν με ειλικρίνεια την Απόλυτη Αλήθεια καταλήγουν και αυτοί στο τέλος στη συνείδηση του Κρίσνα. Και αυτό επίσης αναφέρεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Η όλη διαδικασία συνίσταται στην κατανόηση της πραγματικής θέσης του εαυτού σε σχέση με τον Υπέρτατο Εαυτό. Η έμμεση μέθοδος είναι οι φιλοσοφικές εικασίες, δια των οποίων μπορεί να φτάσει κάποιος βαθμηδόν στο σημείο της συνείδησης του Κρισνα· και η άλλη μέθοδος είναι η άμεση και συνολική σύνδεση με τον Κρίσνα στη συνείδηση του Κρίσνα. Μεταξύ των δύο, ο δρόμος της συνείδησης του Κρίσνα είναι καλύτερος, επειδή δεν βασίζει τον εξαγνισμό των αισθήσεων στη φιλοσοφική διαδικασία. Η συνείδηση του Κρίσνα είναι από μόνη της η εξαγνιστική διαδικασία και με την άμεση μέθοδο της υπηρεσίας αφοσίωσης είναι ταυτοχρόνως εύκολη και θεϊκή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

न कर्मणामनारम्भान्नैष्कर्म्यं पुरुषोऽश्नुते।
न च सन्न्यसनादेव सिद्धिं समधिगच्छति॥४॥

να καρμαναμ αναραμμπαν ναϊσκαρμιαμ πουρουσο ’σνουτε
να τσα σαννιασαναντ εβα σιντιμ σαμαντιγκατσατι

να: δεν – *καρμαναμ*: των καθορισμένων καθηκόντων – *αναραμμπατ*: με τη μη τέλεση – *ναϊσκαρμιαμ*: απαλλαγή από την αντίδραση – *πουρουσαχ*: ένας άνθρωπος – *ασνουτε*: επιτυγχάνει – *να*: ούτε – *τσα*: επίσης – *σαννιασαναt*: με την απάρνηση – *εβα*: απλώς – *σιντιμ*: την τελειότητα – *σαμαντιγκατσατι*: (μπορεί) να φτάσει.

Δεν μπορεί να απαλλαγεί κανείς από την αντίδραση στη δράση απέχοντας από την εργασία ούτε να φτάσει στην τελειότητα μόνο με την απάρνηση.

Μπορεί να προσχωρήσει κάποιος στην τάξη της απάρνησης αφού πρώτα εξαγνισθεί εκτελώντας τα καθορισμένα καθήκοντά του, τα οποία έχουν θεσπιστεί για τον εξαγνισμό της καρδιάς των υλιστών. Χωρίς εξαγνισμό, δεν μπορεί να φτάσει κάποιος στην επιτυχία υιοθετώντας απότομα το τέταρτο στάδιο της ζωής (το *σαννιασα*). Σύμφωνα με τους εμπειρικούς φιλοσόφους, υιοθετώντας απλώς το *σαννιασα*, αποσυρόμενος δηλαδή από τις δραστηριότητες που αποβλέπουν στην απόλαυση, γίνεται κανείς αμέσως εξίσου καλός με τον Ναράγιανα (τον Κρίσνα). Αλλά ο Κύριος Κρίσνα δεν επιδοκιμάζει αυτή την αρχή. Χωρίς εξαγνισμό της καρδιάς, το *σαννιασα* είναι απλώς μια ανωμαλία στην κοινωνική τάξη. Εξάλλου, εάν κάποιος καταφύγει στην υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου, ακόμη και χωρίς να εκτελεί τα καθορισμένα του καθήκοντα, οποιαδήποτε πρόοδος που θα μπορέσει να επιτύχει στην πορεία είναι αποδεκτή από τον Κύριο (*μπουντι-γιογκα*). *Σβαλπαμ απι ασια νταρμασια τραγιατε μαχατο μπαγιατ*. Ακόμα και η ελάχιστη εφαρμογή αυτού του κανόνα επιτρέπει σε κάποιον να υπερβεί μεγάλες δυσκολίες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

न हि कश्चित्क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत्।
कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः॥५॥

να χι καστσιτ κσαναμ απι τζατου τιστατι ακαρμα-κριτ
καριατε χι αβασαχ καρμα σαρβαχ πρακριτι-τζαϊρ γκουναϊχ

να: ούτε – *χι*: σίγουρα – *καστσιτ*: κάποιος – *κσαναμ*: για μια στιγμή – *απι*: επίσης – *τζατου*: έστω – *τιστατι*: (δεν) στέκεται - *ακαρμα-κριτ*: χωρίς να κάνει κάτι – *καριατε*: αναγκάζεται να κάνει - *χι*: σίγουρα – *αβασαχ*: ανήμπορος – *καρμα*: εργασία – *σαρβαχ*: τα πάντα - *πρακριτι-τζαϊχ*: γεννημένες από την υλική φύση – *γκουναϊχ*: από τις καταστάσεις.

Όλοι οι άνθρωποι αναγκάζονται να δρουν ανήμποροι σύμφωνα με τις παρορμήσεις τους, που γεννιούνται από τις καταστάσεις της υλικής φύσης· κανένας, επομένως, δεν μπορεί να μην κάνει κάτι, έστω και για μια στιγμή.

Το θέμα που τίθεται δεν έχει να κάνει με την ενσωματωμένη ζωή, αλλά με τη φύση της ψυχής που είναι αεικίνητη. Χωρίς την παρουσία της πνευματικής ψυχής, το υλικό σώμα δεν μπορεί να κινηθεί. Το σώμα δεν είναι παρά ένα νεκρό όχημα που αξιοποιείται από την πνευματική ψυχή, η οποία είναι πάντα δραστήρια και δεν μπορεί να σταματήσει ούτε για μια στιγμή. Συνεπώς, η πνευματική ψυχή πρέπει να απασχοληθεί στην καλή δράση της συνείδησης του Κρίσνα, διαφορετικά θα απασχοληθεί σε ασχολίες υπαγορευόμενες από την παραπλανητική ενέργεια. Σε επαφή με την υλική ενέργεια, η πνευματική ψυχή αποκτά υλικές ιδιότητες και προκειμένου να εξαγνίσει κανείς την ψυχή από τέτοιου είδους συνάφειες είναι απαραίτητο να εκτελεί τα καθορισμένα καθήκοντα που υπαγορεύουν οι *σαστρα* (οι εξ αποκαλύψεως γραφές). Αν όμως η ψυχή βρίσκεται στη φυσική της λειτουργία της συνείδησης του Κρίσνα, οτιδήποτε κάνει είναι καλό γι' αυτήν. Η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (1.5.17) το επιβεβαιώνει:

τιακτβα σβα-νταρμαμ τσαραναμμπουτζαμ χαρερ
μπατζανν απακβο 'τα πατετ τατο γιαντι
γιατρα κβα βαμπαντραμ αμπουντ αμουσια κιμ
κο βαρτα απτο 'μπατζαταμ σβα-νταρματαχ

«Αν κάποιος καταφύγει στη συνείδηση του Κρίσνα, ακόμη και αν δεν ακολουθεί τα καθορισμένα από τις γραφές καθήκοντα και δεν εκτελεί σωστά την υπηρεσία αφοσίωσης, ακόμη και αν αποτύχει σε σχέση με τα αποδεκτά κριτήρια, δεν υφίσταται ούτε απώλεια ούτε κακό. Ενώ εάν εκτελεί όλες τις εντολές των γραφών για εξαγνισμό αλλά δεν έχει συνείδηση του Κρίσνα, ποιο το όφελος;» Επομένως, η μέθοδος εξαγνισμού είναι απαραίτητη για να φτάσει κανείς σε αυτό το σημείο της συνείδησης του Κρίσνα. Συνεπώς, το *σαννιασα* ή οποιαδήποτε μέθοδος εξαγνισμού αποτελεί βοήθεια για να φτάσει κάποιος στον απώτατο στόχο της συνείδησης του Κρίσνα, χωρίς την οποία τα πάντα θεωρούνται αποτυχία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

कर्मेन्द्रियाणि संयम्य य आस्ते मनसा स्मरन्।
इन्द्रियार्थान्विमूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते॥६॥

καρμενντριγιανι σαμιαμια για αστε μανασα σμαραν
ιννντριγιαρταν βιμουντατμα μιτιατσαραχ σα ουτσιατε

καρμα-ιννντριγιανι: τα πέντε ενεργά όργανα των αισθήσεων – *σαμιαμια*: ελέγχοντας – *γιαχ*: όποιος – *αστε*: παραμένει – *μανασα*: με τον νου – *σμαραν*: σκεπτόμενος – *ιννντριγια-αρταν*: τα αντικείμενα των αισθήσεων – *βιμουντα*: ανόητος – *ατμα*: η ψυχή – *μιτια-ατσαραχ*: υποκριτής – *σαχ*: αυτός – *ουτσιατε*: ονομάζεται.

Εκείνος που συγκρατεί τις αισθήσεις και τα ενεργά όργανά τους, αλλά ο νους του επιμένει να σκέφτεται τα αντικείμενα των αισθήσεων, σίγουρα εξαπατά τον εαυτό του και είναι υποκριτής.

Υπάρχουν πολλοί υποκριτές οι οποίοι αρνούνται να εργασθούν στη συνείδηση του Κρίσνα και κάνουν τάχα πως διαλογίζονται, ενώ στην πραγματικότητα εμμένουν μέσα στο μυαλό τους στις αισθησιακές απολαύσεις. Αυτού του είδους οι υποκριτές είναι πιθανόν επίσης να μιλούν για άνυδρα φιλοσοφικά θέματα, προκειμένου να εξαπατήσουν τους επιτηδευμένους οπαδούς τους, αλλά σύμφωνα με αυτούς τους στίχους είναι οι μεγαλύτεροι απατεώνες. Για την απόλαυση των αισθήσεων μπορεί κανείς να ενεργεί με οποιαδήποτε κοινωνική ιδιότητα, αλλά αν ακολουθεί τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές της ιδιαίτερης κοινωνικής του θέσης μπορεί να σημειώσει σταδιακή πρόοδο εξαγνίζοντας την ύπαρξή του. Όποιος όμως κάνει επίδειξη παριστάνοντας τον *γιογκι*, ενώ στην πραγματικότητα αναζητά τα αντικείμενα της ικανοποίησης των αισθήσεων, θα πρέπει να θεωρείται ο μεγαλύτερος απατεώνας, μολονότι ορισμένες φορές συζητά για φιλοσοφικά ζητήματα. Η γνώση του δεν έχει καμία αξία, επειδή τους καρπούς της γνώσης ενός τόσο αμαρτωλού ανθρώπου τους αφαιρεί η παραπλανητική ενέργεια του Κυρίου. Ο νους ενός τέτοιου υποκριτή είναι πάντα ακάθαρτος και συνεπώς η επίδειξη από μέρους του γιογκικού διαλογισμού δεν έχει καμία απολύτως αξία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

यस्त्विन्द्रियाणि मनसा नियम्यारभतेऽर्जुन।
कर्मेन्द्रियैः कर्मयोगमसक्तः स विशिष्यते॥७॥

γιας τβ ιννντριγαννι μανασα   νιγιαμαραμπατε ʽρτζουνα
καρμεννντριγιαϊχ καρμα-γιογκαμ   ασακταχ σα βισισιατε

γιαχ: κάποιος – *του*: αλλά – *ιννντριγαννι*: οι αισθήσεις – *μανασα*: με τον νου – *νιγιαμα*: ελέγχοντας – *αραμπατε*: αρχίζει – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *καρμα-ιννντριγιαϊχ*: από τα ενεργά όργανα των αισθήσεων - *καρμα-γιογκαμ*: αφοσίωση – *ασακταχ*: δίχως προσκόλληση – *σαχ*: αυτός – *βισισιατε*: (είναι) κατά πολύ ανώτερος.

Από την άλλη, εκείνος που ελέγχει τις αισθήσεις με τον νου και απασχολεί τα ενεργά του όργανα σε πράξεις αφοσίωσης, χωρίς προσκολλήσεις, είναι κατά πολύ ανώτερος

Αντί να παριστάνει κανείς τον πνευματικό άνθρωπο αλλά να ζει ακόλαστη ζωή με αισθησιακές απολαύσεις, είναι πολύ καλύτερα να παραμείνει στην εργασία του και να πραγματοποιήσει τον σκοπό της ζωής, που είναι η απελευθέρωση από την υλική σκλαβιά και η είσοδος στο βασίλειο του Θεού. Το πρωταρχικό συμφέρον μας (*σβαρτα-γκατι*) είναι να φτάσουμε στον Βίσνου. Όλος ο θεσμός των *βαρνα* και των *ασραμα* είναι σχεδιασμένος για να μας βοηθήσει να πετύχουμε αυτόν τον σκοπό της ζωής. Και οι οικογενειάρχες μπορούν επίσης να φτάσουν σε αυτόν τον προορισμό με πειθαρχημένη υπηρεσία στη συνείδηση του Κρίσνα. Για την αυτοσυνειδητοποίηση, μπορεί κανείς να ζήσει μια πειθαρχημένη ζωή όπως περιγράφεται στις *σαστρα*, τις εξ αποκαλύψεως γραφές, και να συνεχίσει την εργασία του χωρίς προσκολλήσεις και με αυτόν τον τρόπο να σημειώσει πρόοδο. Ένα τόσο ειλικρινές πρόσωπο που ακολουθεί αυτή τη μέθοδο βρίσκεται σε πολύ καλύτερη θέση από τον κάλπικο υποκριτή που κάνει επίδειξη ψευτοπνευματικότητας για να εξαπατά αθώους. Ένας έντιμος οδοκαθαριστής είναι πολύ καλύτερος από τον αγύρτη οπαδό του διαλογισμού, ο οποίος διαλογίζεται μόνο και μόνο για να προσπορίζεται τα προς το ζην.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

नियतं कुरु कर्म त्वं कर्म ज्यायो ह्यकर्मणः।
शरीरयात्रापि च ते न प्रसिद्ध्येदकर्मणः॥८॥

νιγιαταμ κουρου καρμα τβαμ   καρμα τζιαγιο χι ακαρμαναχ
σαριρα-γιατραπι τσα τε   να πρασιντιεντ ακαρμαναχ

νιγιαταμ: τα καθορισμένα – *κουρου*: κάνε – *καρμα*: καθήκοντα – *τβαμ*: (τα δικά) σου – *καρμα*: εργασία – *τζιαγιαχ*: καλύτερα – *χι*: από – *ακαρμαναχ*: χωρίς εργασία – *σαριρα*: σωματική – *γιατρα*: συντήρηση – *απι*: ακόμη και – *τσα*: επίσης – *τε*: σου – *να*: ποτέ – *πρασιντιεντ*: πραγματοποιημένη – *ακαρμαναχ*: χωρίς εργασία.

Να εκτελείς τα καθορισμένα καθήκοντά σου, επειδή η δράση είναι προτιμότερη από την αδράνεια. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να συντηρήσει ούτε καν το σώμα του χωρίς εργασία.

Υπάρχουν πολλοί ψευτοοπαδοί του διαλογισμού οι οποίοι ισχυρίζονται ότι έχουν υψηλή καταγωγή, καθώς και περίφημοι επαγγελματίες οι οποίοι υποστηρίζουν ψευδώς πως έχουν θυσιάσει τα πάντα για την πνευματική πρόοδο. Ο Κύριος δεν ήθελε να γίνει ο Αρτζούνα υποκριτής, αλλά να εκτελέσει τα συγκεκριμένα του καθήκοντα όπως έχουν καθοριστεί για τους *κσατρια*. Ο Αρτζούνα ήταν οικογενειάρχης και στρατηγός και επομένως, ήταν καλύτερα γι' αυτόν να παραμείνει τέτοιος και να εκτελέσει τα θρησκευτικά του καθήκοντα, όπως έχουν οριστεί για τους οικογενειάρχες *κσατρια*. Αυτές οι πράξεις καθαρίζουν σταδιακά την καρδιά των ανθρώπων των εγκοσμίων και τους απελευθερώνουν από την υλική μόλυνση. Δήθεν απάρνηση που αποβλέπει στον βιοπορισμό δεν επιδοκιμάζεται ούτε από τον Κύριο ούτε από οποιεσδήποτε θρησκευτικές γραφές. Στο κάτω-κάτω, όλοι είναι υποχρεωμένοι να διατηρούν το σώμα και την ψυχή ενωμένα κάνοντας κάποια δουλειά. Δεν θα πρέπει να εγκαταλείπεται η δουλειά από ιδιοτροπία, χωρίς να εξαγνισθούν πρώτα οι υλιστικές τάσεις. Όλοι όσοι βρίσκονται στον υλικό κόσμο κατέχονται σίγουρα από την ακάθαρτη τάση να εξουσιάζουν την υλική φύση, ή με άλλα λόγια, την τάση για ικανοποίηση των αισθήσεων. Αυτές οι ακάθαρτες τάσεις πρέπει να καθαριστούν. Χωρίς αυτή την κάθαρση, που επιτυγχάνεται με την εκτέλεση των καθορισμένων για τον καθένα καθηκόντων, δεν θα πρέπει να επιχειρεί κανείς ποτέ να γίνει δήθεν πνευματικός άνθρωπος, να απαρνείται την εργασία του και να ζει σε βάρος των άλλων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

यज्ञार्थात्कर्मणोऽन्यत्र लोकोऽयं कर्मबन्धनः।
तदर्थं कर्म कौन्तेय मुक्तसङ्गः समाचर॥९॥

γιαγκιαρτατ καρμανο 'νιατρα λοκο 'νιατρα 'γιαμ καρμα-μπαννταναχ
ταντ-αρταμ καρμα κωντεγια μουκτα-σανγκαχ σαματσαρα

γιαγκια-αρτατ: μόνο για χάρη του Γιάγκια, του Βίσνου – *καρμαναχ*: εργασία που γίνεται – *ανιατρα*: διαφορετκά – *λοκαχ*: στον κόσμο – *αγιαμ*: αυτόν - *καρμα- μπαννταναχ*: δουλεία λόγω της εργασίας – *ταт*: Αυτού – *αρταμ*: για χάρη (Του) – *καρμα*: την εργασία – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι - *μουκτα-σανγκαχ*: απελευθερωμένος από την προσκόλληση – *σαματσαρα*: κάνε την τέλεια.

Η εργασία πρέπει να γίνεται ως θυσία στον Βίσνου, διαφορετικά γίνεται αιτία δουλείας στον υλικό κόσμο. Γι' αυτό, ω γιε της Κούντι, να εκπληρώνεις τα καθορισμένα καθήκοντά σου για την ικανοποίησή Του και με αυτόν τον τρόπο θα παραμένεις πάντοτε απελευθερωμένος από τις προσκολλήσεις και τη δουλεία.

Αφού πρέπει να εργάζεται κανείς ακόμη και για τη στοιχειώδη συντήρηση του σώματος, τα καθορισμένα καθήκοντα για κάθε συγκεκριμένη κοινωνική θέση είναι έτσι διαμορφωμένα ώστε να εκπληρώνεται αυτός ο σκοπός. *Γιαγκια* σημαίνει Βίσνου ή θυσιαστήριες τελετές. Όλες οι θυσιαστήριες τελετές έχουν σκοπό την ικανοποίηση του Κυρίου, του Βίσνου. Η εντολή των Βεδών είναι: *γιαγκιο βαϊ βισνουχ*. Με άλλα λόγια, ο ίδιος σκοπός εξυπηρετείται είτε προσφέροντας τις επιβαλλόμενες θυσίες (*γιαγκια*) είτε υπηρετώντας απευθείας τον Κύριο Βίσνου. Συνεπώς, η συνείδηση του Κρίσνα είναι προσφορά θυσίας, όπως ακριβώς ορίζεται σε αυτούς τους στίχους. Ο θεσμός του *βαρνασραμα* αποβλέπει επίσης στον ίδιο στόχο, την ικανοποίηση του Κυρίου Βίσνου. *Βαρνασραματσαρα-βατα πουρουσενα παραχ πουμαν / βισνουρ αραντιατε...* (*Βισνου Πουρανα* 3.8.8). Πρέπει, λοιπόν, να εργάζεται κανείς για την ικανοποίηση του Βίσνου. Οποιαδήποτε άλλη εργασία που γίνεται στον υλικό κόσμο είναι αιτία δουλείας, επειδή και η καλή και η κακή εργασία επισύρουν αντίδραση και κάθε αντίδραση δένει τον εκτελεστή. Πρέπει, επομένως, να εργάζεται κανείς στη συνείδηση του Κρίσνα για την ικανοποίηση του Κρίσνα ή Βίσνου· και όσο ασχολείται κανείς με τέτοιες δραστηριότητες βρίσκεται στο στάδιο της απελευθέρωσης. Αυτή είναι η σπουδαία τέχνη της εργασίας και στην αρχή αυτή η μέθοδος απαιτεί πολύ έμπειρη καθοδήγηση. Θα πρέπει, λοιπόν, να δρα κανείς με μεγάλη επιμέλεια, υπό την έμπειρη καθοδήγηση ενός αφοσιωμένου υπηρέτη του Κυρίου ή υπό την άμεση καθοδήγηση του Ίδιου του Κυρίου Κρίσνα, όπως είχε την ευκαιρία να κάνει ο Αρτζούνα. Δεν θα πρέπει να γίνεται τίποτα για την ικανοποίηση των αισθήσεων, αλλά αντιθέτως, όλα θα πρέπει να γίνονται για την

ικανοποίηση του Κρίσνα. Αυτή η τακτική δεν σώζει απλώς από την αντίδραση που επισύρει η εργασία, αλλά εξυψώνει επίσης σταδιακά στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου, που μόνη αυτή μπορεί να ανεβάσει κάποιον στο βασίλειο του Θεού.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा पुरोवाच प्रजापतिः।
अनेन प्रसविष्यध्वमेष वोऽस्त्विष्टकामधुक्॥१०॥

σαχα-γιαγκιαχ πρατζαχ σριστβα πουροβατσα πρατζαπατιχ
ανενα πρασαβισιαντβαμ εσα βο ‘στβ ιστα-καμα-ντουκ

σαχα: μαζί με – *γιαγκιαχ*: θυσίες – *πρατζαχ*: γενιές – *σριστβα*: δημιουργώντας – *πουρα*: πολύ παλιά – *ουβατσα*: είπε – *πρατζα-πατιχ*: ο Κύριος των πλασμάτων – *ανενα*: από αυτό – *πρασαβισιαντβαμ*: να ευημερείτε όλο και πιο πολύ – *εσαχ*: σίγουρα – *βαχ*: εσείς – *αστου*: έστω – *ιστα*: όλα τα επιθυμητά πράγματα - *καμα-ντουκ*: ο απονέμων.

Στην αρχή της δημιουργίας, ο Κύριος όλων των πλασμάτων δημιούργησε γενιές ανθρώπων και ημιθέων, μαζί με τις θυσίες που αρμόζουν στον Βίσνου και τους ευλόγησε λέγοντας: «Είθε να είστε ευτυχισμένοι με αυτές τις θυσίες (*γιαγκια*), επειδή η τέλεσή τους θα σας αποφέρει όλα τα επιθυμητά αποτελέσματα».

Η υλική δημιουργία από τον Κύριο των πλασμάτων (τον Βίσνου) είναι μία ευκαιρία που προσφέρεται στις υποκείμενες σε όρους ψυχές να επιστρέψουν στο σπίτι τους, στον Θεό. Όλα τα ζωντανά όντα στην υλική δημιουργία υπόκεινται στους όρους της υλικής φύσης, επειδή έχουν λησμονήσει τη σχέση τους με τον Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Οι βεδικές αρχές μας βοηθούν να καταλάβουμε αυτή την αιώνια σχέση όπως αναφέρεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*: *βενταϊς τσα σαρβαϊρ αχαμ εβα βεντιαχ*. Ο Κύριος λέει ότι ο σκοπός των Βεδών είναι να Τον κατανοήσουμε. Στους βεδικούς ύμνους αναφέρεται: *πατιμ βισβασιατμεσβαραμ*. Επομένως, ο Κύριος των ζωντανών όντων είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Βίσνου. Επίσης, στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* ο Σρίλα Σουκαντέβα Γκοσβάμι περιγράφει τον Κύριο ως *πατι* με τόσο πολλούς τρόπους:

σριγιαχ-πατιρ γιαγκια-πατιχ πρατζα-πατιρ

ντιγιαμ-πατιρ λοκα-πατιρ ντταρα-πατιχ
πατιρ γκατις τσανντακα-βρισνι-σατβαταμ
πρασινταταμ με μπαγκαβαν σαταμ πατιχ

Ο *πρατζα-πατι* είναι ο Κύριος Βίσνου και είναι ο Κύριος όλων των ζωντανών πλασμάτων, όλων των κόσμων και κάθε ομορφιάς. Είναι επίσης προστάτης των πάντων. Ο Κύριος δημιούργησε αυτόν τον υλικό κόσμο για να μάθουν οι υποκείμενες σε όρους ψυχές πώς να κάνουν θυσίες για την ικανοποίηση του Βίσνου, έτσι ώστε όσο βρίσκονται στον υλικό κόσμο να μπορούν να ζουν πολύ άνετα, χωρίς αγωνία. Και μετά, όταν έλθει το τέλος του υλικού σώματος, να μπορούν να εισέλθουν στο βασίλειο του Θεού. Αυτό είναι το πλήρες πρόγραμμα για τις υποκείμενες σε όρους ψυχές. Με την τέλεση θυσιών (*γιαγκια*), οι υποκείμενες σε όρους ψυχές αποκτούν βαθμηδόν συνείδηση του Κρίσνα και γίνονται ενάρετες από κάθε άποψη. Αυτήν την εποχή του Κάλι, οι βεδικές γραφές συνιστούν το *σανκιρτανα-γιαγκια* (την ομαδική ψαλμωδία των ονομάτων του Θεού). Αυτή η υπερβατική μέθοδος εγκαινιάστηκε από τον Κύριο Τσετάνια για την απελευθέρωση όλων των ανθρώπων αυτής της εποχής. Το *σανκιρτανα-γιαγκια* και η συνείδηση του Κρίσνα ταιριάζουν πολύ. Ο Κύριος Κρίσνα με τη μορφή του αφοσιωμένου υπηρέτη (ως Κύριος Τσετάνια) αναφέρεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (11.5.29) ως εξής, με ιδιαίτερη μνεία του *σανκιρτανα-γιαγκια*:

κρισνα-βαρναμ τβισακρισναμ σανγκοπανγκαστρα-παρσανταμ
γιαγκιαΐχ σανκιρτανα-πραγιαΐρ γιατζαντι χι σου-μεντασαχ

«Αυτήν την εποχή του Κάλι, άνθρωποι προικισμένοι με επαρκή νοημοσύνη θα λατρέψουν τον Κύριο, που συνοδεύεται από τους συντρόφους Του, τελώντας τη θυσία *σανκιρτανα*». Άλλες *γιαγκια* που αναφέρονται στις βεδικές γραφές δεν είναι εύκολο να τελεστούν αυτήν την εποχή του Κάλι, αλλά το *σανκιρτανα-γιαγκια* είναι εύκολο και θεϊκό για κάθε σκοπό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

देवान्भावयतानेन ते देवा भावयन्तु वः।
परस्परं भावयन्तः श्रेयः परमवाप्स्यथ॥११॥

ντεβαν μπαβαγιατανενα τε ντεβα μπαβαγιαντου βαχ
παρασπαραμ μπαβαγιανταχ σρεγιαχ παραμ αβαψιατα

ντεβαν: οι ημίθεοι – *μπαβαγιατα*: έχοντας ευαρεστηθεί – *ανενα*: από τις θυσίες – *τε*: αυτές – *ντεβαχ*: οι ημίθεοι – *μπαβαγιαντου*: θα ευχαριστήσουν – *βαχ*: εσάς – *παρασπαραμ*: αμοιβαίως – *μπαβαγιανταχ*: ευχαριστώντας ο ένας τον άλλον – *σρεγιαχ*: την ευλογία – *παραμ*: την υπέρτατη – *αβαψιατα*: θα επιτύχετε.

Οι ημίθεοι, ευχαριστημένοι με τις θυσίες, θα σας ευχαριστήσουν κι εκείνοι· έτσι, αν ικανοποιεί ο ένας τον άλλον, θα βασιλεύει ευημερία για όλους.

Οι ημίθεοι είναι εξουσιοδοτημένοι διαχειριστές των υλικών υποθέσεων. Ο εφοδιασμός με αέρα, φως, νερό και με όλες τις άλλες ευλογίες για τη διατήρηση του σώματος και της ψυχής όλων των ζωντανών όντων έχει ανατεθεί στους ημίθεους. Οι ημίθεοι είναι αμέτρητοι και είναι βοηθοί σε διάφορα σημεία του σώματος του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Η ευαρέσκεια και η δυσαρέσκειά τους εξαρτώνται από την τέλεση *γιαγκια* από τα ανθρώπινα όντα. Ορισμένες *γιαγκια* προορίζονται για την ικανοποίηση συγκεκριμένων ημιθέων. Αλλά ακόμη και έτσι, ο Κύριος Βίσνου λατρεύεται σε όλες τις *γιαγκια* ως πρωταρχικός δικαιούχος. Αυτό αναφέρεται και στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ότι δηλαδή ο Ίδιος ο Κρίσνα είναι ο δικαιούχος όλων των θυσιών: *μποκταραμ γιαγκια-ταπασαμ*. Επομένως, η ύψιστη ικανοποίηση του *γιαγκια-πατι* είναι ο κύριος σκοπός όλων των *γιαγκια*. Όταν αυτές οι *γιαγκια* τελούνται στην εντέλεια, τότε φυσικά οι ημίθεοι οι επιφορτισμένοι με τα διάφορα τμήματα εφοδιασμού είναι ικανοποιημένοι και δεν υπάρχουν ελλείψεις στην προμήθεια φυσικών αγαθών.

Η τέλεση θυσιών (*γιαγκια*) έχει πολλά παράπλευρα οφέλη και τελικώς οδηγεί στην απελευθέρωση από την υλική σκλαβιά. Όπως αναφέρεται στις Βέδες, με την τέλεση *γιαγκια* όλες οι δραστηριότητες εξαγνίζονται: *αχαρα-σουντω σαττβα-σουντιχ σαττβα- σουντω ντρουβα σμριτιχ σμριτι-λαμμπε σαρβα-γκραντιναμ βιπρα-μοκσαχ*. Όπως θα εξηγηθεί στην επόμενη στροφή, με την τέλεση *γιαγκια* οι τροφές καθαγιάζονται και τρώγοντας καθαγιασμένες τροφές εξαγνίζεται η ίδια η ύπαρξη. Με τον εξαγνισμό της ύπαρξης καθαγιάζονται οι λεπτότεροι ιστοί της μνήμης και όταν καθαγιάζεται η μνήμη μπορεί κανείς να σκεφτεί τον δρόμο της απελευθέρωσης· όλα δε αυτά μαζί οδηγούν στη συνείδηση του Κρίσνα, τη μέγιστη ανάγκη της σημερινής κοινωνίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

इष्टान्भोगान्हि वो देवा दास्यन्ते यज्ञभाविताः।
तैर्दत्तानप्रदायैभ्यो यो भुङ्क्ते स्तेन एव सः॥१२॥

ισταν μπογκαν χι βο ντεβα ντασιαντε γιαγκια-μπαβιταχ
ταϊρ ντατταν απρανταγιαϊμπιο γιο μπουνκτε στενα εβα σαχ

ισταν: επιθυμητά – *μπογκαν*: τα αναγκαία της ζωής – *χι*: ασφαλώς – *βαχ*: σε εσάς – *ντεβαχ*: οι ημίθεοι – *ντασιαντε*: απονέμουν - *γιαγκια-μπαβιταχ*: ικανοποιημένοι από την τέλεση θυσιών – *ταϊχ*: από εκείνους – *ντατταν*: πράγματα που έχουν δοθεί – *απρανταγια*: χωρίς να προσφέρει – *εμπιαχ*: στους ημίθεους – *γιαχ*: όποιος – *μπουνκτε*: απολαμβάνει – *στεναχ*: κλέφτης – *εβα*: βεβαίως – *σαχ*: είναι.

Υπεύθυνοι για τα διάφορα αναγκαία της ζωής, οι ημίθεοι, ικανοποιημένοι από την τέλεση *γιαγκια* (θυσιών), προμηθεύουν τον άνθρωπο με όλα τα απαραίτητα. Αλλά όποιος απολαμβάνει αυτά τα δώρα, χωρίς να τα προσφέρει στους ημίθεους ως ανταπόδοση, είναι ασφαλώς κλέφτης.

Οι ημίθεοι είναι εξουσιοδοτημένοι προμηθευτές εκ μέρους του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Βίσνου. Πρέπει, λοιπόν, να ικανοποιούνται με την προσφορά καθορισμένων *γιαγκια*. Στις Βέδες καθορίζονται διάφορα είδη *γιαγκια* για διάφορα είδη ημιθέων, αλλά σε τελευταία ανάλυση όλες οι *γιαγκια* προορίζονται για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Για όποιον δεν μπορεί να εννοήσει τι είναι το Πρόσωπο της Θεότητας, συνιστώνται οι θυσίες στους ημίθεους. Οι Βέδες συνιστούν διάφορους τύπους *γιαγκια*, ανάλογα με τις διάφορες υλικές ιδιότητες των ενδιαφερομένων προσώπων. Στην ίδια βάση στηρίζεται και η λατρεία των ημιθέων, και συγκεκριμένα, στις διάφορες υλικές ιδιότητες. Για παράδειγμα, στους κρεατοφάγους συνιστάται να λατρεύουν τη θεά Κάλι, την τρομακτική μορφή της υλικής φύσης, με θυσίες ζώων. Αλλά για όσους βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας, συνιστάται η υπερβατική λατρεία του Βίσνου. Όμως, σε τελευταία ανάλυση, ο σκοπός όλων των *γιαγκια* είναι η σταδιακή προώθηση στο υπερβατικό επίπεδο. Για τους συνηθισμένους ανθρώπους είναι απαραίτητες τουλάχιστον πέντε *γιαγκια*, γνωστές ως *παντσα-μαχαγιαγκια*.

Ωστόσο, θα πρέπει να γνωρίζει κανείς ότι οι ημίθεοι-αντιπρόσωποι του Κυρίου προμηθεύουν την ανθρώπινη κοινωνία με όλα τα αναγκαία της ζωής. Κανένας δεν μπορεί να κατασκευάσει τίποτα. Ας πάρουμε για παράδειγμα τις τροφές των ανθρώπων. Περιλαμβάνουν δημητριακά, καρπούς, λαχανικά, γάλα, ζάχαρη, κλπ., για όσους βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας,

καθώς επίσης και τροφές για τους μη χορτοφάγους, όπως κρέατα, κλπ. Καμία από αυτές τις τροφές δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τον άνθρωπο. Ακόμη, ας πάρουμε για παράδειγμα τη θερμότητα, το φως, το νερό, τον αέρα, κλπ., τα οποία είναι επίσης απαραίτητα για τη ζωή: κανένα τους δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τον άνθρωπο. Χωρίς τον Υπέρτατο Κύριο, δεν μπορεί να υπάρξει φως του ήλιου, φως της σελήνης, βροχή, αέρας, κλπ., και χωρίς αυτά κανείς δεν μπορεί να ζήσει. Προφανώς, η ζωή μας εξαρτάται από τις προμήθειες του Κυρίου. Ακόμη και για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις μας, χρειαζόμαστε τόσο πολλές πρώτες ύλες, όπως θειάφι, υδράργυρο, μαγγάνιο, μεταλλεύματα, και τόσα πολλά άλλα, που όλα τα προμηθεύουν οι αντιπρόσωποι του Κυρίου. Εμείς θα πρέπει να τα χρησιμοποιούμε σωστά, ώστε να είμαστε γεροί και υγιείς με στόχο την αυτοσυνειδητοποίηση, η οποία οδηγεί στον ύψιστο σκοπό της ζωής, την απελευθέρωση από τον υλικό αγώνα της ύπαρξης. Αυτός ο σκοπός της ζωής κατορθώνεται με θυσίες (*γιαγκια*). Αν λησμονήσουμε τον σκοπό της ανθρώπινης ζωής και απλώς παίρνουμε τις προμήθειες που μας προσφέρουν οι αντιπρόσωποι του Κυρίου για την ικανοποίηση των αισθήσεων, εμπλεκόμενοι όλο και περισσότερο στην υλική ύπαρξη, πράγμα το οποίο δεν αποτελεί τον σκοπό της Δημιουργίας, ασφαλώς γινόμαστε κλέφτες και, επομένως, θα τιμωρηθούμε από τους νόμους της υλικής φύσης. Μια κοινωνία κλεφτών δεν μπορεί ποτέ να είναι ευτυχισμένη, επειδή οι κλέφτες δεν έχουν σκοπό στη ζωή τους. Οι χονδροειδείς υλιστές κλέφτες δεν έχουν ύψιστο σκοπό στη ζωή τους· κατευθύνονται απλώς προς την ικανοποίηση των αισθήσεων. Ούτε γνωρίζουν πώς να προσφέρουν θυσίες (*γιαγκια*). Παρ' όλα αυτά, ο Κύριος Τσετάνια εγκαινίασε την τέλεση της ευκολότερης θυσίας (*σανκιρτανα-γιαγκια)*, η οποία μπορεί να τελεστεί από οποιονδήποτε δέχεται τις αρχές της συνείδησης του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

यज्ञशिष्टाशिनः सन्तो मुच्यन्ते सर्वकिल्बिषैः।
भुञ्जते ते त्वघं पापा ये पचन्त्यात्मकारणात्॥१३॥

γιαγκια-σισтασιναχ σαντο μουτσιαντε σαρβα-κιλμπισαϊχ
μπουντζατε τε τβ αγκαμ παπα γιε πατσαντι ατμα-καρανατ

γιαγκια-σιστα: τροφή που λαμβάνεται μετά από τέλεση *γιαγκια* (θυσίας)– *ασιναχ*: αυτοί που τρώνε – *σανταχ*: οι αφοσιωμένοι υπηρέτες – *μουτσιαντε*: απαλλάσσονται – *σαρβα*: (από) όλων των ειδών – *κιλμπισαϊχ*: τις αμαρτίες – *μπουντζατε*: απολαμβάνουν – *τε*: αυτοί – *του*: αλλά – *αγκαμ*: σοβαρές αμαρτίες

– *παπαχ*: αμαρτωλοί – *γιε*: εκείνοι – *πατσαντι*: ετοιμάζουν φαγητό - *ατμα-καρανατ*: για αισθησιακή απόλαυση.

Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου απαλλάσσονται από όλων των ειδών τις αμαρτίες, επειδή η τροφή τους προσφέρεται πρώτα θυσία. Οι υπόλοιποι, που ετοιμάζουν την τροφή για προσωπική αισθησιακή απόλαυση, τρέφονται αληθινά μόνο με αμαρτία.

Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Υπερτάτου Κυρίου, δηλαδή τα πρόσωπα που έχουν συνείδηση του Κρίσνα, ονομάζονται *σαντα*, και είναι πάντοτε ερωτευμένοι με τον Κύριο, όπως περιγράφεται στην *Μπραμα-σαμχιτα* (5.38): *πρεμανaντζανα-τσουριτα-μπακτι-βιλοτσανενα σανταχ σανταϊβα χρινταγιεσου βιλοκαγιαντι.* Οι *σαντα*, έχοντας πάντοτε συμβόλαιο αγάπης με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Γκοβίνντα (τον χορηγό κάθε ευχαρίστησης), άλλως Μουκούννtα (τον χορηγό απελευθέρωσης), άλλως Κρίσνα (τον απείρως ελκυστικό), δεν μπορούν να δεχθούν τίποτα χωρίς να το προσφέρουν πρώτα στο Υπέρτατο Πρόσωπο. Αυτοί, λοιπόν, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες προσφέρουν πάντοτε θυσία (*γιαγκια*) με διάφορους τρόπους υπηρεσίας αφοσίωσης, όπως *σραβαναμ, κιρταναμ, σμαραναμ, αρτσαναμ,* κλπ., αυτές δε οι προσφορές *γιαγκια* τους κρατούν πάντοτε μακριά από κάθε είδους μόλυνση στον υλικό κόσμο, οφειλόμενη σε αμαρτωλές επαφές. Άλλοι, οι οποίοι ετοιμάζουν φαγητό για προσωπική και αισθησιακή απόλαυση, δεν είναι μόνο κλέφτες, αλλά τρώνε επίσης όλων των ειδών τις αμαρτίες. Πώς μπορεί να είναι κανείς ευτυχισμένος αν είναι και κλέφτης και αμαρτωλός; Είναι αδύνατο. Για να είναι, επομένως, οι άνθρωποι ευτυχισμένοι από κάθε άποψη, θα πρέπει να μάθουν να προσφέρουν την εύκολη θυσία του *σανκιρτανα* (*σανκιρτανα-γιαγκια*) με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Διαφορετικά, δεν μπορεί να υπάρξει ούτε ειρήνη ούτε ευτυχία στον κόσμο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

अन्नाद्भवन्ति भूतानि पर्जन्यादन्नसंभवः।
यज्ञाद्भवति पर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः॥१४॥

ανναντ μπαβαντι μπουτανι παρτζανιαντ αννα-σαμμπαβαχ
γιαγκιαντ μπαβατι παρτζανιο γιαγκιαχ καρμα-σαμουντμπαβαχ

ανναt: από τα δημητριακά – *μπαβαντι*: αναπτύσσονται – *μπουτανι*: τα υλικά σώματα – *παρτζανιατ*: από τις βροχές – *αννα*: των δημητριακών – *σαμμπαβαχ*:

γίνεται δυνατόν – *γιαγκιατ*: από την προσφορά θυσίας – *μπαβατι*: γίνεται δυνατόν – *παρτζανιαχ*: βροχές – *γιαγκιαχ*: προσφορά θυσίας – *καρμα*: καθορισμένα καθήκοντα – *σαμουντμπαβαχ*: γεννιέται.

Όλα τα ζωντανά σώματα συντηρούνται με δημητριακά, τα οποία παράγονται από τις βροχές. Οι βροχές γεννιούνται από τις θυσίες και οι θυσίες γεννιούνται από τα καθορισμένα καθήκοντα.

Ο Σρίλα Μπαλαντέβα Βιντιαμπούσανα, μέγας σχολιαστής της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, σημειώνει τα εξής: *γιε ιντραντι ανγκαταγιαβαστιταμ γιαγκιαμ σαρβεσβαραμ βισνουμ αμπιαρτσια τατς-τσεσαμ ασναντι τενα ταντ ντεχα-γιατραμ σαμπανταγιαντι, τε σανταχ σαρβεσβαρασια γιαγκια-πουρουσαγια μπακταχ σαρβα-κιλμπισαϊρ αναντι-καλα-βιβρινταϊρ ατμανουμπαβα-πρατιμπανντακαϊρ νικιλαϊχ παπαϊρ βιμουτσιαντε*. Ο Υπέρτατος Κύριος, γνωστός ως *γιαγκια-πουρουσαχ*, δηλαδή προσωπικός δικαιούχος όλων των θυσιών, είναι ο αφέντης όλων των ημιθέων, που Τον υπηρετούν όπως τα διάφορα μέλη του σώματος υπηρετούν το όλο. Ημίθεοι όπως ο Ίνντρα, ο Τσάνντρα, ο Βαρούνα, κλπ., είναι διορισμένοι αξιωματούχοι οι οποίοι διαχειρίζονται τις υλικές υποθέσεις, οι δε Βέδες κατευθύνουν τις θυσίες προς την ικανοποίηση αυτών των ημιθέων, έτσι ώστε να είναι ευχαριστημένοι και να προμηθεύουν με επάρκεια αέρα, φως και νερό για την παραγωγή δημητριακών. Όταν λατρεύεται ο Κρίσνα, οι ημίθεοι, οι οποίοι είναι μέλη του Κυρίου, λατρεύονται αυτομάτως. Δεν υπάρχει, επομένως, ανάγκη λατρείας των ημιθέων. Για τον λόγο αυτόν, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου, οι οποίοι έχουν συνείδηση του Κρίσνα, προσφέρουν την τροφή στον Κρίσνα και μετά τρώνε – μέθοδος η οποία τρέφει το σώμα πνευματικά. Με αυτόν τον τρόπο, όχι μόνο συντρίβεται η αντίδραση από περασμένες αμαρτίες, αλλά επίσης το σώμα παθαίνει ανοσία από κάθε μόλυνση της υλικής φύσης. Όταν υπάρχει μια επιδημία, προστατευόμαστε από κάποιο εμβόλιο. Κατά τον ίδιο τρόπο, η τροφή που προσφέρεται στον Κύριο Βίσνου και μετά λαμβάνεται από εμάς μας κάνει αρκετά ανθεκτικούς στην υλική επιρροή και όποιος είναι συνηθισμένος σε αυτή την πρακτική ονομάζεται αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου. Όποιος, λοιπόν, έχει συνείδηση του Κρίσνα και τρώει μόνο τροφή που προσφέρεται στον Κρίσνα, μπορεί να εξουδετερώσει κάθε αντίδραση προερχόμενη από περασμένες υλικές λοιμώξεις, οι οποίες αποτελούν εμπόδια στον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης. Από την άλλη μεριά, όποιος δεν εφαρμόζει αυτή την πρακτική, εξακολουθεί να αυξάνει τον όγκο της αμαρτωλής δράσης, πράγμα που προετοιμάζει το επόμενο σώμα του έτσι ώστε να μοιάζει με χοίρο ή με σκύλο και να υποστεί τις ανάλογες αντιδράσεις για όλες τις αμαρτίες του. Ο υλικός κόσμος είναι γεμάτος μολύνσεις και

όποιος διαθέτει την ανοσία που του παρέχει το *πρασανταμ*, η τροφή που προσφέρεται στον Κύριο, διασώζεται, ενώ αντίθετα, όποιος δεν έχει αυτή την ανοσία είναι εκτεθειμένος σε αυτές τις μολύνσεις.

Τα δημητριακά και τα λαχανικά είναι πραγματικά φαγώσιμα. Ο άνθρωπος τρώει διαφόρων ειδών δημητριακά, λαχανικά, καρπούς, κλπ., ενώ τα ζώα τρώνε τα απορρίματα της τροφής του ανθρώπου, καθώς και χορτάρι, διάφορα φυτά, κλπ. Όσοι άνθρωποι είναι συνηθισμένοι να τρώνε κρέας εξαρτώνται επίσης από την παραγωγή βλάστησης για να μπορούν να τρώνε ζώα. Επομένως, σε τελευταία ανάλυση, εξαρτώμεθα από την παραγωγή της γης και όχι από την παραγωγή των εργοστασίων. Η παραγωγή της γης οφείλεται στην αφθονία βροχής από τον ουρανό και η βροχή ελέγχεται από ημίθεους όπως ο Ίνντρα, ο Ήλιος, η Σελήνη, κλπ., που είναι όλοι υπηρέτες του Κυρίου. Ο Κύριος μπορεί να ικανοποιηθεί με θυσίες· όποιος, λοιπόν, δεν μπορεί να τις προσφέρει θα αντιμετωπίσει ελλείψεις – αυτός είναι ο νόμος της φύσης. Πρέπει, επομένως, να προσφέρουμε θυσίες (*γιαγκια*) και ιδιαιτέρως τη θυσία *σανκιρτανα* που ενδείκνυται γι’ αυτή την εποχή, ώστε να σωθούμε τουλάχιστον από την έλλειψη τροφής.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

कर्म ब्रह्मोद्भवं विद्धि ब्रह्माक्षरसमुद्भवम्।
तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञे प्रतिष्ठितम्॥१५॥

καρμα μπραμουντμπαβαμ βιντι μπραμακσαρα-σαμουντμπαβαμ
τασματ σαρβα-γκαταμ μπραμα νιτιαμ γιαγκιε πρατιστιταμ

καρμα: δράση, εργασία – *μπραμα*: τις Βέδες – *ουντμπαβαμ*: προερχόμενη από – *βιντι*: θα πρέπει να γνωρίζει κανείς – *μπραμα*: οι Βέδες – *ακσαρα*: το υπέρτατο *μπραμαν* (το Πρόσωπο της Θεότητας) – *σαμουντμπαβαμ*: εκδηλωμένες απευθείας – *τασματ*: συνεπώς – *σαρβα-γκαταμ*: που διαπερνά τα πάντα – *μπραμα*: η Υπέρβαση – *νιτιαμ*: αιωνίως – *γιαγκιε*: στη θυσία – *πρατιστιταμ*: βρίσκεται.

Οι Βέδες ορίζουν δράση που διέπεται από κανόνες και οι Βέδες έχουν φανερωθεί απευθείας από το υπέρτατο *μπραμαν*, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Συνεπώς, η πανταχού παρούσα Υπέρβαση βρίσκεται αιωνίως στις πράξεις θυσίας.

Το *γιαγκιαρτα καρμα*, δηλαδή η ανάγκη εργασίας για την ικανοποίηση μόνο του Κρίσνα, αναφέρεται ρητά σε αυτό το εδάφιο. Αν πρέπει να εργαζόμαστε για την ικανοποίηση του *γιαγκια-πουρουσα*, του Βίσνου, τότε θα πρέπει να ανακαλύψουμε τις οδηγίες της εργασίας στο *μπραμαν*, δηλαδή στις υπερβατικές Βέδες. Οι Βέδες είναι κώδικες με οδηγίες για τον τρόπο εργασίας. Οτιδήποτε γίνεται χωρίς τις οδηγίες των Βεδών ονομάζεται *βικαρμα*, δηλαδή αυθαίρετη, αμαρτωλή δράση. Θα πρέπει, λοιπόν, να καθοδηγείται κανείς πάντα από τις Βέδες για να σωθεί από την αντίδραση που γεννά η δράση. Όπως στη καθημερινή ζωή πρέπει να εργαζόμαστε σύμφωνα με τις οδηγίες του κράτους, κατά τον ίδιο τρόπο, πρέπει να εργαζόμαστε σύμφωνα με τις οδηγίες του υπερτάτου κράτους του Κυρίου. Οι οδηγίες αυτές των Βεδών φανερώνονται απευθείας από την αναπνοή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Λέγεται: *ασια μαχατο μπουτασια νασβασιταμ εταντ γιαντ ριγκ-βεντο γιατζουρ-βενταχ σαμα-βεντο ʽταρβανγκιρασαχ*. «Οι τέσσερεις Βέδες, και συγκεκριμένα, η *Ριγκ Βεντα*, η *Γιατζουρ Βεντα*, η *Σαμα Βεντα* και η *Αταρβα Βεντα*, είναι όλες απορροές από την αναπνοή του μεγάλου Προσώπου της Θεότητας». Ο Κύριος, όντας παντοδύναμος, μπορεί να μιλήσει δια της αναπνοής, όπως βεβαιώνεται στην *Μπραμα-σαμχιτα*, επειδή ο Κύριος διαθέτει την παντοδυναμία να εκτελεί με κάθε Του αίσθηση τις πράξεις όλων των άλλων αισθήσεων. Με άλλα λόγια, ο Κύριος μπορεί να μιλά με την αναπνοή Του και να γονιμοποιεί με τα μάτια Του. Πράγματι, λέγεται ότι έριξε μια ματιά στην υλική φύση και έγινε ο πατέρας όλων των ζωντανών όντων. Αφού δημιούργησε, ή μάλλον, αφού γονιμοποίησε τη μήτρα της υλικής φύσης με τις υποκείμενες σε όρους ψυχές, έθεσε τις οδηγίες Του μέσα στη βεδική σοφία, σχετικά με το πώς θα μπορέσουν αυτές οι υποκείμενες σε όρους ψυχές να επιστρέψουν στο σπίτι τους, στον Θεό. Θα πρέπει πάντα να θυμόμαστε ότι στην υλική φύση οι υποκείμενες σε όρους ψυχές είναι διψασμένες για υλικές απολαύσεις. Αλλά οι βεδικές οδηγίες είναι έτσι φτιαγμένες, ώστε μπορεί κανείς να ικανοποιήσει τις στρεβλές επιθυμίες του και να επιστρέψει μετά στον Θεό, αφού τελειώσει με τις υποτιθέμενες απολαύσεις του. Είναι μια ευκαιρία για τις υποκείμενες σε όρους ψυχές να φτάσουν στην απελευθέρωση. Πρέπει, λοιπόν, οι υποκείμενες σε όρους ψυχές να προσπαθούν να ακολουθήσουν τη μέθοδο της θυσίας (*γιαγκια*), αποκτώντας συνείδηση του Κρίσνα. Ακόμα κι εκείνοι που δεν μπορούν να ακολουθήσουν τις βεδικές εντολές, μπορούν να υιοθετήσουν τις αρχές της συνείδησης του Κρίσνα και αυτό θα υποκαταστήσει την τέλεση βεδικών θυσιών ή πράξεων που είναι σύμφωνες με τις βεδικές εντολές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

एवं प्रवर्तितं चक्रं नानुवर्तयतीह यः।
अघायुरिन्द्रियारामो मोघं पार्थ स जीवति॥१६॥

εβαμ πραβαρτιταμ τσακραμ   νανουβαρταγιατιχα γιαχ
αγκαγιουρ ιννтριγιαραμο   μογκαμ παρτα σα τζιβατι

εβαμ: έτσι – *πραβαρτιταμ*: εδραιωμένο από τις Βέδες – *τσακραμ*: τον κύκλο – *να*: δεν – *ανουβαρταγιατι*: υιοθετεί – *ιχα*: σε αυτή τη ζωή – *γιαχ*: όποιος – *αγκαγιουχ*: ζωή γεμάτη αμαρτίες – *ιννтριγια-αραμαχ*: ικανοποιημένος με τις αισθησιακές απολαύσεις – *μογκαμ*: ανώφελα – *παρτα*: ω γιε της Πριτά (Αρτζούνα) – *σαχ*: όποιος κάνει – *τζιβατι*: ζει.

Αγαπημένε Μου Αρτζούνα, όποιος δεν ακολουθεί αυτό το καθορισμένο βεδικό σύστημα θυσιών ζει ασφαλώς μια ζωή αμαρτωλή, επειδή όποιος θέλγεται μόνο από τις αισθησιακές απολαύσεις ζει ανώφελα.

Εδώ ο Κύριος καταδικάζει τη φιλοσοφία του Μαμωνά, δηλαδή την πολύ σκληρή εργασία και τις αισθησιακές απολαύσεις. Επομένως, για όσους θέλουν να απολαύσουν τον υλικό κόσμο, ο προαναφερθείς κύκλος της τέλεσης θυσιών είναι απολύτως απαραίτητος. Όποιος δεν ακολουθεί αυτές τις ρυθμιστικές αρχές ζει μια ζωή πολύ επικίνδυνη και καταδικάζει τον εαυτό του όλο και περισσότερο. Σύμφωνα με τους νόμους της φύσης, ο ιδιαίτερος σκοπός της ανθρώπινης μορφής ζωής είναι η αυτοσυνειδητοποίηση με οποιονδήποτε από τους τρεις τρόπους, και συγκεκριμένα, το *καρμα-γιογκα*, το *γκιανα-γιογκα* ή το *μπακτι-γιογκα*. Όσοι υπερβατιστές βρίσκονται πάνω από την αρετή και την κακία δεν υπάρχει λόγος να ακολουθούν άκαμπτα την τέλεση των συνιστώμενων θυσιών (*γιαγκια*)· όσοι όμως ασχολούνται με αισθησιακές απολαύσεις χρειάζονται εξαγνισμό σύμφωνα με τον προαναφερθέντα κύκλο τέλεσης θυσιών. Υπάρχουν διαφόρων ειδών δραστηριότητες. Όσοι δεν έχουν συνείδηση του Κρίσνα είναι ασφαλώς επικεντρωμένοι στις αισθήσεις· χρειάζεται, επομένως, να κάνουν ευσεβείς πράξεις. Το σύστημα των *γιαγκια* είναι έτσι σχεδιασμένο ώστε πρόσωπα επικεντρωμένα στις αισθήσεις μπορούν να ικανοποιούν τις επιθυμίες τους χωρίς να εμπλέκονται στην αντίδραση την προερχόμενη από τη δράση που αποβλέπει στην ικανοποίηση των αισθήσεων. Η ευημερία του κόσμου δεν εξαρτάται από τις δικές μας προσπάθειες, αλλά από την παρασκηνιακή διευθέτηση του Υπερτάτου Κυρίου, την οποία φέρουν σε πέρας απευθείας οι ημίθεοι. Επομένως, οι *γιαγκια* σκοπεύουν ευθέως στους συγκεριμένους ημίθεους τους οποίους αναφέρουν οι Βέδες. Εμμέσως, οι *γιαγκια* αποτελούν

εξάσκηση της συνείδησης του Κρίσνα, επειδή όταν κάποιος μάθει τέλεια την τέλεση των θυσιών, θα αποκτήσει ασφαλώς συνείδηση του Κρίσνα. Αν όμως με την τέλεση θυσιών δεν αποκτήσει κανείς συνείδηση του Κρίσνα, οι ρυθμιστικές αυτές αρχές θεωρούνται απλώς ηθικοί κώδικες. Δεν θα πρέπει, λοιπόν, να περιορίζει κανείς την πρόοδό του μόνο μέχρι του σημείου των ηθικών κωδίκων, αλλά θα πρέπει να τους υπερβεί ώστε να αποκτήσει συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

यस्त्वात्मरतिरेव स्यादात्मतृप्तश्च मानवः।
आत्मन्येव च सन्तुष्टस्तस्य कार्यं न विद्यते॥१७॥

γιας τβ ατμα-ρατιρ εβα σιαντ   ατμα-τριπτας τσα μαναβαχ
ατμανι εβα τσα σαντουστας   τασια καριαμ να βιντιατε

γιαχ: όποιος – *του*: αλλά - *ατμα-ρατιχ*: βρίσκει ευχαρίστηση στον εαυτό – *εβα*: ασφαλώς – *σιατ*: παραμένει - *ατμα-τριπταχ*: φωτίζεται στον εαυτό – *τσα*: και – *μαναβαχ*: ένας άνθρωπος – *ατμανι*: στον εαυτό του – *εβα*: μόνο - *τσα*: και – *σαντουσταχ*: τέλεια χορτασμένος – *τασια*: (το δικό) του – *καριαμ*: καθήκον – *να*: δεν – *βιντιατε*: υπάρχει.

Όποιος όμως βρίσκει ευχαρίστηση στον εαυτό, φωτίζεται και λάμπει μέσα στον εαυτό, αισθάνεται αγαλλίαση και χορταίνει μόνο με τον εαυτό, αυτός δεν έχει κανένα καθήκον.

Κάποιος που έχει *πλήρως* συνείδηση του Κρίσνα και είναι *πλήρως* ικανοποιημένος με τα έργα του στη συνείδηση του Κρίσνα δεν έχει πλέον κανένα καθήκον. Επειδή έχει συνείδηση του Κρίσνα, κάθε είδους ασέβεια εντός του καθαρίζεται αυτομάτως, αποτέλεσμα πολλών, πολλών χιλιάδων θυσιών. Με τέτοιον εξαγνισμό της συνείδησης γίνεται κανείς εντελώς βέβαιος για την αιώνια θέση του σε σχέση με τον Υπέρτατο. Έτσι, με τη χάρη του Κυρίου το καθήκον του διευκρινίζεται από μόνο του και επομένως, δεν έχει πλέον υποχρέωση να τηρεί τις βεδικές εντολές. Ένα πρόσωπο με τόσο ανεπτυγμένη συνείδηση του Κρίσνα δεν ενδιαφέρεται πλέον για υλικές δραστηριότητες και δεν βρίσκει πλέον ευχαρίστηση σε υλικές προσφορές, όπως κρασί, γυναίκες και παρόμοια ξεμυαλίσματα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

नैव तस्य कृतेनार्थो नाकृतेनेह कश्चन।
न चास्य सर्वभूतेषु कश्चिदर्थव्यपाश्रयः॥१८॥

ναϊβα τασια κριτεναρτο   νακριτενεχα καστσανα
να τσασια σαρβα-μπουτεσου   καστσιντ αρτα-βιαπασραγιαχ

να: ποτέ δεν – *εβα*: ασφαλώς – *τασια*: (τα δικά) του – *κριτενα*: εκτελώντας τα καθήκοντα – *αρταχ*: σκοπό – *να*: ούτε – *ακριτενα*: χωρίς να εκτελεί τα καθήκοντα – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο – *καστσανα*: οτιδήποτε - *να*: ποτέ δεν – *τσα*: και – *ασια*: (τα δικά) του - *σαρβα-μπουτεσου*: σε όλα τα ζωντανά όντα – *καστσιτ*: οτιδήποτε – *αρτα*: σκοπό – *βιαπα-ασραγιαχ*: βρίσκοντας καταφύγιο.

Ο αυτοσυνειδητοποιημένος άνθρωπος δεν έχει κανένα σκοπό να εκπληρώσει εκτελώντας τα καθορισμένα του καθήκοντα ούτε έχει λόγο να μην τα εκτελέσει· και δεν έχει ανάγκη να εξαρτάται από κανένα άλλο ζωντανό ον.

Ένας αυτοσυνειδητοποιημένος άνθρωπος δεν είναι πλέον υποχρεωμένος να εκτελεί οποιοδήποτε καθορισμένο καθήκον, εκτός από τις δραστηριότητές του στη συνείδηση του Κρίσνα. Η συνείδηση του Κρίσνα δεν είναι αδράνεια, όπως θα εξηγηθεί στους επόμενους στίχους. Ο άνθρωπος με συνείδηση του Κρίσνα δεν αναζητά καταφύγιο σε κανέναν, άνθρωπο ή ημίθεο. Οτιδήποτε κάνει στη συνείδηση του Κρίσνα είναι αρκετό για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

तस्मादसक्तः सततं कार्यं कर्म समाचर।
असक्तो ह्याचरन्कर्म परमाप्नोति पूरुषः॥१९॥

τασμαντ ασακταχ σαταταμ   καριαμ καρμα σαματσαρα
ασακτο χι ατσαραν καρμα   παραμ απνοτι πουρουσαχ

τασματ: επομένως – *ασακταχ*: χωρίς προσκόλληση – *σαταταμ*: διαρκώς – *καριαμ*: ως καθήκον – *καρμα*: εργασία – *σαματσαρα*: να εκτελεί – *ασακταχ*: χωρίς προσκόλληση – *χι*: ασφαλώς – *ατσαραν*: εκτελώντας - *καρμα*: εργασία – *παραμ*: το Υπέρτατο – *απνοτι*: επιτυγχάνει – *πουρουσαχ*: ο άνθρωπος.

Θα πρέπει, λοιπόν, χωρίς προσκόλληση στους καρπούς της δράσης του, να δρα κανείς για λόγους καθήκοντος· επειδή εργαζόμενος χωρίς προσκόλληση, φτάνει κανείς στον Υπέρτατο.

Ο Υπέρτατος είναι το Πρόσωπο της Θεότητας για τους αφοσιωμένους υπηρέτες Του και η απελευθέρωση για τους ιμπερσοναλιστές. Κάποιος, λοιπόν, που δρα για τον Κρίσνα, δηλαδή με συνείδηση του Κρίσνα υπό την κατάλληλη καθοδήγηση και χωρίς προσκόλληση στο αποτέλεσμα της εργασίας του, σημειώνει σίγουρα πρόοδο ως προς τον υπέρτατο σκοπό της ζωής. Ο Αρτζούνα άκουσε ότι θα έπρεπε να πολεμήσει στη μάχη του Κουρουκσέτρα για το συμφέρον του Κρίσνα, επειδή ο Κρίσνα ήθελε να πολεμήσει. Το να είναι κανείς καλός άνθρωπος ή μη βίαιος είναι προσωπική προσκόλληση, αλλά το να δρα για λογαρισμό του Υπερτάτου σημαίνει να δρα χωρίς προσκόλληση για το αποτέλεσμα. Αυτή είναι τέλεια δράση στον ύψιστο βαθμό, την οποία συνιστά το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Σρι Κρίσνα. Οι βεδικές τελετουργίες, όπως οι καθορισμένες θυσίες, εκτελούνται για εξαγνισμό από ασεβείς πράξεις που έχουν τελεστεί στο πεδίο της ικανοποίησης των αισθήσεων. Αλλά η δράση στη συνείδηση του Κρίσνα υπερβαίνει την αντίδραση στην καλή ή στην κακή δράση. Αυτός που έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν έχει προσκόλληση στο αποτέλεσμα, αλλά δρα μόνο για λογαριασμό του Κρίσνα. Ασχολείται με όλων των ειδών τις δραστηριότητες, αλλά δεν έχει καθόλου προσκολλήσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

कर्मणैव हि संसिद्धिमास्थिता जनकादयः।
लोकसङ्ग्रहमेवापि सम्पश्यन्कर्तुमर्हसि॥२०॥

καρμαναϊβα χι σαμσιντιμ   αστιτα τζανακανταγιαχ
λοκα-σανγκραχαμ εβαπι   σαμπασιαν καρτουμ αρχασι

καρμανα: με την εργασία – *εβα*: ακόμη και – *χι*: σίγουρα – *σαμσιντιμ*: στην τελειότητα - *αστιταχ*: ευρισκόμενοι – *τζανακα-ανταγιαχ*: βασιλείς όπως ο Τζανάκα και άλλοι - *λοκα-σανγκραχαμ*: διδάσκοντας τους ανθρώπους - *εβα*: επίσης – *απι*: για χάρη τους – *σαμπασιαν*: λογαριάζοντας – *καρτουμ*: να δράσεις – *αρχασι*: αξίζει.

Ακόμη και βασιλιάδες όπως ο Τζανάκα και άλλοι έφτασαν στο στάδιο της τελειότητας χάρη στην εκτέλεση των καθορισμένων καθηκόντων τους. Θα πρέπει, επομένως, μόνο και μόνο για να δίνεις στους ανθρώπους το παράδειγμα, να εκτελείς το καθήκον σου.

Βασιλείς όπως ο Τζανάκα και άλλοι ήταν αυτοσυνειδητοποιημένες ψυχές· συνεπώς, δεν ήταν υποχρεωμένοι να εκτελούν τα καθορισμένα τους καθήκοντα όπως αυτά αναφέρονται στις Βέδες. Παρ’ όλα αυτά, εκτελούσαν όλες τις επιβεβλημένες πράξεις, μόνο και μόνο για να δίνουν το παράδειγμα στους υπόλοιπους ανθρώπους. Ο Τζανάκα ήταν πατέρας της Σίτα και πεθερός του Κυρίου Ράμα. Όντας μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, βρισκόταν στο υπερβατικό επίπεδο, αλλά επειδή ήταν Βασιλιάς της Μιτίλα (τμήματος της επαρχίας του Μπεχάρ στην Ινδία), έπρεπε να διδάξει τους υπηκόους του πώς να πολεμήσουν έντιμα στη μάχη. Αυτός και οι υπήκοοί του πολέμησαν για να διδάξουν τους υπόλοιπους ανθρώπους ότι η βία είναι κι αυτή απαραίτητη όταν τα συνετά επιχειρήματα αποτυγχάνουν. Πριν από τη μάχη του Κουρουκσέτρα έγινε κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποφευχθεί ο πόλεμος, ακόμη και από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, αλλά η άλλη πλευρά ήταν αποφασισμένη να πολεμήσει. Επομένως, για έναν τόσο σωστό λόγο, είναι υποχρεωμένος κανείς να πολεμήσει. Παρόλο που όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να μην ενδιαφέρεται καθόλου γι’ αυτόν τον κόσμο, εξακολουθεί να εργάζεται για να δείξει στους ανθρώπους πώς να ζουν και πώς να δρουν. Πρόσωπα με μεγάλη πείρα στη συνείδηση του Κρίσνα μπορούν να δράσουν κατά τέτοιον τρόπο ώστε οι υπόλοιποι να ακολουθήσουν, αυτό δε εξηγείται στο επόμενο εδάφιο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः।
स यत्प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते॥२१॥

γιαντ γιαντ ατσαρατι σρεστας   τατ ταντ εβεταρο τζαναχ
σα γιατ πραμαναμ κουρουτε   λοκας ταντ ανουβαρτατε

γιατ: οτιδήποτε - *γιατ*: και οποιαδήποτε – *ατσαρατι*: δράση – *σρεσταχ*: ο σεβαστός ηγέτης – *τατ*: αυτό - *τατ*: και μόνον αυτό – *εβα*: βεβαίως – *ιταραχ*: ένα κοινό – *τζαναχ*: πρόσωπο – *σαχ*: εκείνος – *γιατ*: οποιοδήποτε – *πραμαναμ*: παράδειγμα – *κουρουτε*: εκτελεί – *λοκαχ*: όλος ο κόσμος - *τατ*: εκείνο – *ανουβαρτατε*: ακολουθεί τα βήματά του.

Οτιδήποτε κάνει ένας σπουδαίος άνθρωπος, οι κοινοί άνθρωποι ακολουθούν τα βήματά του. Και όποια πρότυπα θέτει με υποδειγματικές πράξεις, όλος ο κόσμος ακολουθεί.

Οι άνθρωποι πάντα χρειάζονται έναν ηγέτη που μπορεί να τους διδάξει εμπράκτως με τη συμπεριφορά του. Ο ηγέτης δεν μπορεί να μάθει στον κόσμο να σταματήσει το κάπνισμα αν ο ίδιος καπνίζει. Ο Κύριος Τσετάνια είπε ότι ένας δάσκαλος θα πρέπει να συμπεριφέρεται σωστά ακόμη και πριν αρχίσει να διδάσκει. Όποιος διδάσκει με αυτόν τον τρόπο ονομάζεται *ατσαρια*, ιδεώδης δάσκαλος. Θα πρέπει, επομένως, ο δάσκαλος να ακολουθεί τις υποδείξεις των *σαστρα* (των γραφών) για να προσεγγίσει τον κοινό άνθρωπο. Δεν μπορεί ο δάσκαλος να κατασκευάζει κανόνες αντίθετους με τις αρχές των εξ αποκαλύψεως γραφών. Οι εξ αποκαλύψεως γραφές, όπως η *Μανου-σαμχιτα* και άλλες παρόμοιες, θεωρούνται ως βιβλία-οδηγοί για την ανθρώπινη κοινωνία. Έτσι, λοιπόν, το παράδειγμα του ηγέτη θα πρέπει να βασίζεται στις αρχές και τους σταθερούς κανόνες, όπως εφαρμόζονται από τους μεγάλους δασκάλους. Η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* επιβεβαιώνει ότι θα πρέπει κανείς να ακολουθεί τα βήματα των μεγάλων αφοσιωμένων υπηρετών· αυτός είναι ο τρόπος να προοδεύσει κανείς στον δρόμο της πνευματικής συνειδητοποίησης. Ο βασιλιάς ή ο αρχηγός του κράτους, ο πατέρας ή ο δάσκαλος στο σχολείο θεωρούνται όλοι φυσικοί ηγέτες των αθώων ανθρώπων. Όλοι αυτοί οι φυσικοί ηγέτες έχουν μεγάλη ευθύνη για τους προστατευόμενούς τους. Θα πρέπει, συνεπώς, να είναι γνώστες των βιβλίων που αποτελούν πρότυπα ηθικών και πνευματικών κωδίκων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

न मे पार्थास्ति कर्तव्यं त्रिषु लोकेषु किञ्चन।
नानवाप्तमवाप्तव्यं वर्त एव च कर्मणि॥२२॥

να με παρταστι καρταβιαμ τρισου λοκεσου κιντσανα
ναναβαπταμ αβαπταβιαμ βαρτα εβα τσα καρμανι

να: (κανένα) δεν – *με*: για Εμένα – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *αστι*: υπάρχει – *καρταβιαμ*: επιβεβλημένο καθήκον – *τρισου*: στα τρία – *λοκεσου*: πλανητικά συστήματα – *κιντσανα*: τίποτα – *να*: δεν – *αναβαπταμ*: έχω ανάγκη – *αβαπταβιαμ*: χρειάζεται να κερδίσω – *βαρτε*: απασχολημένος – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *καρμανι*: στα επιβεβλημένα καθήκοντα.

Ω γιε της Πριτά, δεν υπάρχει για Μένα καμία επιβεβλημένη εργασία μέσα στα τρία πλανητικά συστήματα· δεν χρειάζομαι τίποτα και δεν έχω κάτι να κερδίσω - και όμως εργάζομαι.

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας περιγράφεται στη βεδική γραμματεία ως εξής:

ταμ ισβαραναμ παραμαμ μαχεσβαραμ
ταμ ντεβαταναμ παραμαμ τσα νταϊβαταμ
πατιμ πατιναμ παραμαμ παραστανт
βινταμα ντεβαμ μπουβανεσαμ ιντιαμ

να τασια καριαμ καραναμ τσα βιντιατε
να τατ-σαμας τσαμπιαντικας τσα ντρισιατε
παρασια σακτιρ βιβινταϊβα σρουγιατε
σβα-μπαβικι γκιανα-μπαλα-κριγια τσα

«Ο Υπέρτατος Κύριος είναι ο κύριος όλων των άλλων κυρίων και είναι ο μέγιστος άρχων όλων των πλανητικών αρχόντων. Όλοι βρίσκονται υπό τον έλεγχό Του. Σε όλα τα όντα έχει δοθεί κάποια ιδιαίτερη δύναμη από τον Υπέρτατο Κύριο και μόνο· τα ίδια δεν είναι υπέρτατα. Λατρεύεται επίσης από όλους τους ημίθεους και είναι ο ύψιστος δεσπότης από όλους τους δεσπότες. Υπερβαίνει, λοιπόν, όλους τους υλικούς κυρίαρχους και λατρεύεται από όλους. Δεν υπάρχει κανείς πιο μεγάλος από Αυτόν, Αυτός δε είναι η υπέρτατη αιτία όλων των αιτιών.

Η μορφή Του δεν μοιάζει με τη μορφή των συνηθισμένων ζωντανών όντων. Δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ του σώματος και της ψυχής Του. Είναι απόλυτος. Όλες οι αισθήσεις Του είναι υπερβατικές. Η κάθε Του αίσθηση μπορεί να κάνει τη δουλειά όλων των άλλων αισθήσεων. Γι’ αυτό, κανείς δεν είναι Ίσος Του ή μεγαλύτερος από Αυτόν. Οι δυνάμεις Του είναι ποικίλες και έτσι τα έργα Του τελούνται αυτομάτως, ως φυσική αλληλουχία». (*Σβετασβαταρα Ουπανισαντ* 6.7-8)

Αφού στο Πρόσωπο της Θεότητας υπάρχουν τα πάντα σε πλήρη αφθονία και σε πλήρη αλήθεια, για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας δεν υπάρχει κανένα καθήκον. Όποιος πρέπει να δεχθεί τα αποτελέσματα της εργασίας έχει κάποιο επιβεβλημένο καθήκον, αλλά ένας ο οποίος δεν έχει λόγο να επιδιώξει τίποτα και στα τρία πλανητικά συστήματα, σίγουρα δεν έχει κανένα καθήκον. Και παρ’ όλα αυτά, ο Κύριος ασχολείται με τη μάχη του Κουρουκσέτρα ως αρχηγός των *κσατρια*, επειδή οι *κσατρια* έχουν ιερό χρέος να προσφέρουν

προστασία στους δυστυχισμένους. Μολονότι είναι πάνω από όλους τους κανονισμούς των εξ αποκαλύψεως γραφών, δεν κάνει τίποτα το οποίο παραβιάζει τις εξ αποκαλύψεως γραφές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

यदि ह्यहं न वर्तेयं जातु कर्मण्यतन्द्रितः।
मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः॥२३॥

γιαντι χι αχαμ να βαρτεγιαμ   τζατου καρμανι αταννντριταχ
μαμα βαρτμανουβαρταντε   μανουσιαχ παρτα σαρβασαχ

γιαντι: εάν – *χι*: σίγουρα – *αχαμ*: Εγώ – *να*: δεν – *βαρτεγιαμ:* ασχολούμαι – *τζατου*: ποτέ – *καρμανι*: στην τέλεση των επιβεβλημένων καθηκόντων – *αταννντριταχ*: με μεγάλη φροντίδα – *μαμα*: (τον δικό) Μου – *βαρτμα*: τον δρόμο – *ανουβαρταντε*: θα ακολουθούσαν – *μανουσιαχ*: όλοι οι άνθρωποι – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *σαρβασαχ*: από κάθε άποψη.

Γιατί αν δεν εργαζόμουν, ω γιε της Πριτά, σίγουρα όλοι οι άνθρωποι θα ακολουθούσαν το παράδειγμά Μου.

Για να διατηρείται η ισορροπία της κοινωνικής ηρεμίας προκειμένου να υπάρχει πρόοδος στην πνευματική ζωή, υπάρχουν παραδοσιακά οικογενειακά έθιμα για κάθε πολιτισμένο άνθρωπο. Παρόλο που αυτοί οι κανόνες και οι ρυθμίσεις είναι για τις υποκείμενες σε όρους ψυχές και όχι για τον Κρίσνα, Αυτός ακολουθούσε τους καθορισμένους κανόνες, επειδή κατέβηκε για να εδραιώσει τις αρχές της θρησκείας. Διαφορετικά, οι κοινοί άνθρωποι θα ακολουθούσαν το παράδειγμά Του, επειδή είναι η μεγαλύτερη αυθεντία. Από τη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* γίνεται αντιληπτό ότι ο Κύριος εκτελούσε όλα τα θρησκευτικά Του καθήκοντα εντός και εκτός οικίας, όπως απαιτείται από έναν οικογενειάρχη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

उत्सीदेयुरिमे लोका न कुर्यां कर्म चेदहम्।
सङ्करस्य च कर्ता स्यामुपहन्यामिमाः प्रजाः॥२४॥

ουτσιντεγιουρ ιμε λοκα   να κουριαμ καρμα τσεντ αχαμ
σανκαρασια τσα καρτα σιαμ   ουπαχανιαμ ιμαμ πρατζαχ

ουτσιντεγιουχ: θα γίνονταν ερείπια – *ιμε*: όλοι αυτοί – *λοκαχ*: οι κόσμοι – *να*: δεν – *κουριαμ*: εκτελούσα – *καρμα*: τα επιβεβλημένα καθήκοντα – *τσετ*: εάν – *αχαμ*: Εγώ – *σανκαρασια*: ανεπιθύμητο πληθυσμό – *τσα*: και – *καρτα*: δημιουργός – *σιαμ*: θα ήμουν – *ουπαχανιαμ*: θα κατέστρεφα – *ιμαχ*: όλα αυτά – *πρατζαχ*: τα ζωντανά όντα.

Αν σταματούσα να εργάζομαι, τότε όλοι αυτοί οι κόσμοι θα γίνονταν ερείπια. Θα γινόμουν επίσης αιτία να δημιουργηθεί ανεπιθύμητος πληθυσμός και έτσι θα κατέστρεφα την ειρήνη όλων των ζωντανών όντων.

Βαρνα-σανκαρα σημαίνει ανεπιθύμητος πληθυσμός ο οποίος διαταράσσει την κοινωνική ειρήνη. Για να αναχαιτισθεί αυτή η κοινωνική διαταραχή υπάρχουν καθορισμένοι κανόνες και κανονισμοί, με τους οποίους ο πληθυσμός μπορεί αυτομάτως να είναι ειρηνικός και κατάλληλα οργανωμένος για πνευματική πρόοδο. Όταν ο Κύριος κατέρχεται, ασχολείται φυσικά με αυτούς τους κανόνες για να διατηρήσει το κύρος και την αναγκαιότητα τέτοιων σημαντικών θεσμών. Ο Κύριος είναι πατέρας όλων των ζωντανών όντων και αν τα ζωντανά όντα παραπλανηθούν, εμμέσως η ευθύνη ανήκει στον Κύριο. Γι’ αυτό, όποτε υπάρχει γενική περιφρόνηση των ρυθμιστικών αρχών, ο Ίδιος ο Κύριος κατέρχεται και διορθώνει την κοινωνία. Θα πρέπει ωστόσο να σημειώσουμε προσεκτικά ότι παρόλο που οφείλουμε να ακολουθούμε τα βήματα του Κυρίου, θα πρέπει να θυμόμαστε ότι δεν μπορούμε να Τον μιμηθούμε. Το να ακολουθούμε δεν είναι το ίδιο με το να μιμούμαστε. Δεν μπορούμε να μιμηθούμε τον Κύριο σηκώνοντας τον λόφο Γκοβαρντάνα, όπως έκανε ο Κύριος κατά την παιδική Του ηλικία. Αυτό είναι αδύνατο για οποιοδήποτε ανθρώπινο ον. Πρέπει να ακολουθούμε τις οδηγίες Του, αλλά δεν πρέπει ποτέ να Τον μιμούμαστε. Η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (10.33.30) βεβαιώνει:

ναïτατ σαματσαρετζ τζατου μανασαπι χι ανισβαραχ
βινασιατι ατσαραν μωντιαντ γιατα ‘ρουντρο ‘μπντιτζαμ βισαμ
ισβαραναμ βατσαχ σατιαμ ταταïβατσαριταμ κβατσιτ
τεσαμ γιατ σβα-βατσο γιουκταμ μπουντιμαμς τατ σαματσαρετ

«Θα πρέπει απλώς να ακολουθεί κανείς τις οδηγίες του Κυρίου και των εξουσιοδοτημένων υπηρετών Του. Οι οδηγίες τους είναι όλες καλές για εμάς και όλοι οι νοήμονες άνθρωποι θα τις ακολουθήσουν με ακρίβεια. Θα πρέπει ωστόσο να προσέχει κανείς να μην τους μιμείται. Δεν θα πρέπει να

προσπαθήσει κανείς να πιει τον ωκεανό με το δηλητήριο μιμούμενος τον Κύριο Σίβα».

Θα πρέπει πάντα να θεωρούμε τη θέση των *ισβαρα*, δηλαδή όσων μπορούν πράγματι να ελέγχουν τις κινήσεις του ήλιου και της σελήνης, ως ανώτερη. Χωρίς αυτή τη δύναμη, δεν μπορεί κάποιος να μιμηθεί τους *ισβαρα*, οι οποίοι είναι πανίσχυροι. Ο Κύριος Σίβα ήπιε έναν ωκεανό από δηλητήριο, αλλά αν ένας κοινός άνθρωπος δοκιμάσει να πιει έστω και ένα μικρό μέρος αυτής της ποσότητας θα πεθάνει. Υπάρχουν πολλοί ψευτο-υπηρέτες του Κυρίου Σίβα οι οποίοι θέλουν να παραδοθούν στο κάπνισμα της *γκαντζα* (της μαριχουάνας) και παρόμοιων μεθυστικών ναρκωτικών, λησμονώντας ότι μιμούμενοι με αυτόν τον τρόπο τις πράξεις του Κυρίου Σίβα προσκαλούν τον θάνατο να έρθει πολύ κοντά. Κατά τον ίδιο τρόπο, υπάρχουν ορισμένοι ψευτο-υπηρέτες του Κυρίου Κρίσνα οι οποίοι προτιμούν να μιμούνται τον Κύριο στη *ρασα-λιλα*, δηλαδή στον ερωτικό χορό Του, λησμονώντας ότι δεν μπορούν να σηκώσουν τον λόφο Γκοβαρντάνα όπως Εκείνος. Επομένως, το καλύτερο είναι όχι να μιμείται κανείς τους ισχυρούς, αλλά να ακολουθεί απλώς τις οδηγίες τους. Ούτε πρέπει να επιχειρεί κανείς να πάρει τη θέση τους χωρίς τα απαραίτητα προσόντα. Υπάρχουν τόσο πολλές «ενσαρκώσεις» του Θεού, χωρίς όμως τις δυνάμεις Του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

सक्ताः कर्मण्यविद्वांसो यथा कुर्वन्ति भारत।
कुर्याद्विद्वांस्तथासक्तश्चिकीर्षुर्लोकसङ्ग्रहम्॥२५॥

σακταχ καρμανι αβιντβαμσο γιατα κουρβαντι μπαρατα
κουριαντ βιντβαμς τατασακτας τσικιρσουρ λοκα-σανγκραχαμ

σακταχ: προσκολλημένοι – *καρμανι*: τα επιβεβλημένα καθήκοντα – *αβιντβαμσαχ*: οι αδαείς – *γιατα*: όσα – *κουρβαντι*: κάνουν – *μπαρατα*: ω απόγονε του Μπάρατα – *κουριατ*: πρέπει να κάνουν – *βιντβαν*: οι γνώστες – *τατα*: έτσι – *ασακταχ*: χωρίς προσκόλληση – *τσικιρσουρ*: επιθυμώντας - *λοκα-σανγκραχαμ*: οδηγώντας τους ανθρώπους.

Όπως οι αδαείς εκτελούν τα καθήκοντά τους προσκολλημένοι στα αποτελέσματα, παρόμοια, όσοι γνωρίζουν μπορούν επίσης να ενεργούν, αλλά χωρίς προσκόλληση, για να οδηγούν τους ανθρώπους στον σωστό δρόμο.

Το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα και το πρόσωπο χωρίς συνείδηση του Κρίσνα διακρίνονται από διαφορετικές επιθυμίες. Το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα δεν κάνει τίποτε που να μην συντελεί στην ανάπτυξη της συνείδησης του Κρίσνα. Μπορεί να ενεργεί ακόμη και ακριβώς όπως ο αδαής, ο οποίος είναι υπερβολικά προσκολλημένος στις υλικές δραστηριότητες, αλλά ο ένας ασχολείται με αυτές τις δραστηριότητες για να ικανοποιήσει τις αισθήσεις του, ενώ ο άλλος για να ικανοποιήσει τον Κρίσνα. Γι' αυτό, το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα πρέπει να δείχνει στους ανθρώπους πώς να ενεργούν και πώς να χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα της δράσης τους με στόχο τη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

न बुद्धिभेदं जनयेदज्ञानां कर्मसङ्गिनाम्।
जोषयेत्सर्वकर्माणि विद्वान्युक्तः समाचरन्॥२६॥

να μπουντι-μπενταμ τζαναγιεντ αγκιαναμ καρμα-σανγκιναμ
τζοσαγιετ σαρβα-καρμανι βιντβαν γιουκταχ σαματσαραν

να: να μην - *μπουντι-μπενταμ*: αναστάτωση στη νοημοσύνη – *τζαναγιετ*: να (μην) προκαλεί – *αγκιαναμ*: των αδαών - *καρμα-σανγκιναμ*: όσων είναι προσκολλημένοι στην εργασία που αποβλέπει στην απόλαυση – *τζοσαγιετ*: (θα πρέπει να) εναρμονίζει – *σαρβα*: όλη – *καρμανι*: την εργασία – *βιντβαν*: ο γνώστης – *γιουκταχ*: (ώστε) να ασχολούνται όλοι - *σαματσαραν*: ασκώντας τα καθήκοντά τους.

Ας μην αναστατώνουν οι ειδήμονες τον νου των αδαών, που είναι προσκολλημένοι στην εργασία που αποβλέπει στην απόλαυση. Δεν θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αποφεύγουν την εργασία, αλλά να ασχολούνται με την εργασία τους με πνεύμα αφοσίωσης.

Βενταϊς τσα σαρβαϊρ αχαμ εβα βεντιαχ: αυτό είναι το τέλος όλων των βεδικών τελετουργιών. Όλες οι τελετουργίες, όλες οι θυσίες και όλα όσα αναφέρονται στις Βέδες, περιλαμβανομένων και όλων των οδηγιών για τις υλικές δραστηριότητες, έχουν στόχο την κατανόηση του Κρίσνα, ο οποίος είναι ο απώτατος σκοπός της ζωής. Αλλά επειδή οι υποκείμενες σε όρους ψυχές δεν γνωρίζουν τίποτα πέρα από την ικανοποίηση των αισθήσεων, μελετούν τις Βέδες με αυτόν τον στόχο. Ωστόσο, μέσω του ελέγχου των αισθήσεων ανυψώνεται κανείς σταδιακά στη συνείδηση του Κρίσνα. Γι' αυτό, μια ψυχή

με συνείδηση του Κρίσνα δεν θα πρέπει να αναστατώνει τους άλλους είτε στις δραστηριότητές τους είτε στην κατανόησή τους, αλλά να ενεργεί δείχνοντας πώς τα αποτελέσματα κάθε εργασίας μπορούν να αφιερωθούν στην υπηρεσία του Κρίσνα. Το μυαλωμένο πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να δρα με τέτοιο τρόπο ώστε τα αδαή πρόσωπα που εργάζονται για την ικανοποίηση των αισθήσεων να μπορέσουν να μάθουν πώς να ενεργούν και πώς να συμπεριφέρονται. Παρόλο που οι αδαείς δεν πρέπει να αναστατώνονται στις ασχολίες τους, κάποιος που έχει αναπτύξει έστω και στο ελάχιστο συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να απασχοληθεί απευθείας στην υπηρεσία του Κυρίου, χωρίς να περιμένει άλλες βεδικές φόρμουλες. Ένας τόσο τυχερός άνθρωπος δεν χρειάζεται να ακολουθήσει τις βεδικές τελετουργίες, επειδή σε άμεση επαφή με τη συνείδηση του Κρίσνα μπορεί κανείς να εξασφαλίσει όλα τα αποτελέσματα αυτών των τελετουργιών, εκτελώντας απλώς τα επιβεβλημένα για τον κάθε άνθρωπο καθήκοντα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि सर्वशः।
अहङ्कारविमूढात्मा कर्ताहमिति मन्यते॥२७॥

πρακριτεχ κριγιαμανανι γκουναϊχ καρμανι σαρβασαχ
αχανκαρα-βιμουντατμα καρταχαμ ιτι μανιατε

πρακριτεχ: της υλικής φύσης – *κριγιαμανανι*: όλα γίνονται – *γκουναϊχ*: από τις καταστάσεις – *καρμανι*: οι πράξεις – *σαρβασαχ*: όλων των ειδών – *αχανκαρα-βιμουντα*: ευρισκόμενη σε σύγχυση εξαιτίας του ψεύτικου εγώ – *ατμα*: η πνευματική ψυχή – *καρτα*: ο ενεργών – *αχαμ*: εγώ – *ιτι*: έτσι – *μανιατε*: νομίζει.

Η πνευματική ψυχή, ευρισκόμενη σε σύγχυση εξαιτίας της επίδρασης του ψεύτικου εγώ, νομίζει ότι είναι ο εκτελεστής των πράξεων, οι οποίες στην πραγματικότητα εκτελούνται από την υλική φύση.

Δύο άνθρωποι, ο ένας με συνείδηση του Κρίσνα και ο άλλος με υλική συνείδηση, εργαζόμενοι στο ίδιο επίπεδο, μπορεί να φαίνεται ότι εργάζονται στην ίδια πλατφόρμα, αλλά υπάρχει χαώδης διαφορά μεταξύ τους. Ο άνθρωπος με υλική συνείδηση είναι πεπεισμένος εξαιτίας του ψεύτικου εγώ ότι αυτός εκτελεί τα πάντα. Δεν γνωρίζει ότι ο μηχανισμός του σώματος παράγεται από την υλική φύση, η οποία εργάζεται υπό την εποπτεία του

Υπερτάτου Κυρίου. Ο υλιστής δεν γνωρίζει ότι σε τελευταία ανάλυση βρίσκεται υπό τον έλεγχο του Κρίσνα. Το πρόσωπο με το ψεύτικο εγώ οικειοποιείται κάθε έπαινο, επειδή υποτίθεται ότι κάνει τα πάντα ανεξάρτητο και αυτό είναι το σύμπτωμα της άγνοιάς του. Δεν γνωρίζει ότι το χονδροειδές αλλά και το λεπτό σώμα είναι δημιουργήματα της υλικής φύσης υπό τις εντολές του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και επομένως, οι σωματικές και οι νοητικές του πράξεις θα πρέπει να βρίσκονται στην υπηρεσία του Κρίσνα, στη συνείδηση του Κρίσνα. Ο αδαής λησμονεί ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι γνωστό ως Χρισικέσα, δηλαδή ως κύριος των αισθήσεων του υλικού σώματος, επειδή λόγω της παρατεταμένης κακής χρήσης των αισθήσεών του σε αισθησιακές απολαύσεις, το ψεύτικο εγώ του δημιουργεί σύγχυση, η οποία τον κάνει να ξεχνά την αιώνια σχέση του με τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

तत्त्ववित्तु महाबाहो गुणकर्मविभागयोः।
गुणा गुणेषु वर्तन्त इति मत्वा न सज्जते॥२८॥

ταττβα-βιτ του μαχα-μπαχο   γκουνα-καρμα-βιμπαγκαγιοχ
γκουνα γκουνεσου βαρταντα   ιτι ματβα να σατζατε

ταττβα-βιτ: ο γνώστης της Απόλυτης Αλήθειας – *του*: αλλά - *μαχα-μπαχο*: ω εσύ με τα δυνατά χέρια - *γκουνα-καρμα*: εργάζεται υπό την επίδραση της υλικής ενέργειας – *βιμπαγκαγιοχ*: τις διαφορές – *γκουναχ*: οι ασθήσεις – *γκουνεσου*: με αισθησιακές απολαύσεις – *βαρταντε*: ασχολούνται – *ιτι*: έτσι – *ματβα*: νομίζοντας – *να*: ποτέ δεν – *σατζατε*: προσκολλάται.

Όποιος γνωρίζει την Απόλυτη Αλήθεια, ω Αρτζούνα με τα δυνατά χέρια, δεν ασχολείται με τις αισθήσεις και τις αισθησιακές απολαύσεις, γνωρίζοντας καλά τη διαφορά ανάμεσα στην εργασία που γίνεται με αφοσίωση και την εργασία που αποσκοπεί στην απόλαυση.

Ο γνώστης της Απόλυτης Αλήθειας έχει πεισθεί για την άχαρη θέση του σε επαφή με την ύλη. Γνωρίζει ότι είναι συστατικό μέρος του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κρίσνα, και ότι η θέση του δεν θα έπρεπε να είναι στην υλική δημιουργία. Γνωρίζει ότι η πραγματική του ταυτότητα είναι αυτή του συστατικού μέρους του Υπερτάτου Κυρίου, ο οποίος είναι αιώνια πνευματική ευτυχία και γνώση και συνειδητοποιεί ότι με τον ένα ή τον άλλο

τρόπο βρίσκεται παγιδευμένος στην υλική αντίληψη της ζωής. Στην αγνή κατάσταση της ύπαρξής του, ο προορισμός του είναι να εναρμονίζει τις πράξεις του με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης. Γι' αυτό ασχολείται με τις δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα και αποκόβεται με φυσικό τρόπο από τις δραστηριότητες των υλικών αισθήσεων, οι οποίες είναι περιστασιακές και εφήμερες. Γνωρίζει ότι η υλική κατάσταση της ζωής του βρίσκεται υπό τον υπέρτατο έλεγχο του Κυρίου· δεν ενοχλείται, επομένως, από τις διαφόρων ειδών υλικές αντιδράσεις, τις οποίες θεωρεί έλεος του Κυρίου. Σύμφωνα με τη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, όποιος γνωρίζει την Απόλυτη Αλήθεια στα τρία διαφορετικά γνωρίσματά της, και συγκεκριμένα, ως *μπραμαν*, ως Παραμάτμα και ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ονομάζεται *ταττβα-βιτ*, γνώστης της Απόλυτης Αλήθειας, επειδή γνωρίζει και τη δική του πραγματική θέση σε σχέση με τον Υπέρτατο Κύριο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

प्रकृतेर्गुणसम्मूढाः सज्जन्ते गुणकर्मसु।
तानकृत्स्नविदो मन्दान्कृत्स्नविन्न विचालयेत्॥२९॥

πρακριτερ γκουνα-σαμμουνταχ σατζαντε γκουνα-καρμασου
ταν ακριτσνα-βιντο μαννταν κριτσνα-βιν να βιτσαλαγιετ

πρακριτεχ: ωθούμενοι από τις καταστάσεις της ύλης - *γκουνα-σαμμουνταχ*: ξεγελασμένοι από την ταύτισή τους με την ύλη – *σατζαντε*: δεσμεύονται - *γκουνα-καρμασου*: σε υλικές δραστηριότητες – *ταν*: εκείνοι - *ακριτσνα-βινταχ*: πρόσωπα με περιορισμένη γνώση – *μαννταν*: νωθροί στην κατανόηση της αυτοσυνειδητοποίησης - *κριτσνα-βιτ*: όποιος έχει πραγματική γνώση – *να*: δεν – *βιτσαλαγιετ*: προσπαθεί να ταράξει.

Επειδή οι καταστάσεις της υλικής φύσης τους προκαλούν σύγχυση, οι αδαείς ασχολούνται εξ ολοκλήρου με υλικές δραστηριότητες και δένονται με αυτές. Όμως οι γνωστικοί δεν θα πρέπει να τους διαταράσσουν, παρόλο που οι ασχολίες τους είναι κατώτερες λόγω έλλειψης γνώσης.

Τα αμαθή πρόσωπα ταυτίζονται εσφαλμένα με τη χονδροειδή υλική συνείδηση και αρέσκονται σε υλικούς προσδιορισμούς. Το σώμα αυτό είναι δώρο της υλικής φύσης και όποιος είναι υπερβολικά προσκολλημένος στη

σωματική συνείδηση ονομάζεται *mανnταν*, άνθρωπος νωθρός, χωρίς κατανόηση της πνευματικής ψυχής. Οι αμαθείς πιστεύουν ότι το σώμα είναι ο εαυτός· η σωματική συνάφεια με τους άλλους θεωρείται συγγένεια· η γη όπου έχει αποκτηθεί το σώμα γίνεται αντικείμενο λατρείας· και οι εξωτερικοί τύποι των θρησκευτικών τελετών θεωρούνται αυτοσκοπός. Κοινωνική εργασία, εθνικισμός και αλτρουϊσμός είναι ορισμένες από τις δραστηριότητες αυτών των υλιστικά προσδιορισμένων ατόμων. Υπό τη γοητεία τέτοιων προσδιορισμών, παραμένουν πάντα πολυάσχολοι στο υλικό πεδίο· γι' αυτούς η πνευματική συνειδητοποίηση είναι μύθος και επομένως δεν εδιαφέρονται. Πρόσωπα τα οποία βρίσκονται σε τέτοια σύγχυση είναι πιθανό να ασχολούνται ακόμα και με πρωταρχικές ηθικές αρχές, όπως η μη βία και άλλες παρόμοιες υλικές αγαθοεργίες. Όσοι, ωστόσο, έχουν φωτιστεί στην πνευματική ζωή δεν θα πρέπει να ταράζουν τα άτομα που είναι τόσο πολύ απορροφημένα στην ύλη. Καλύτερα να συνεχίζει κανείς σιωπηρά τις πνευματικές του δραστηριότητες.

Οι αμαθείς δεν είναι σε θέση να εκτιμήσουν τις δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα και γι' αυτό ο Κύριος Κρίσνα μας συνιστά να μην τους ενοχλούμε, σπαταλώντας πολύτιμο χρόνο. Αλλά οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου είναι πιο καλοσυνάτοι από τον Κύριο, επειδή καταλαβαίνουν τον σκοπό του Κυρίου. Αποτολμούν, λοιπόν, κάθε είδους ρίσκο, ακόμα και το να πλησιάσουν αμαθείς ανθρώπους, επιχειρώντας να τους απασχολήσουν σε πράξεις συνείδησης του Κρίσνα, οι οποίες είναι απολύτως αναγκαίες για τα ανθρώπινα όντα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

मयि सर्वाणि कर्माणि सन्न्यस्याध्यात्मचेतसा।
निराशीर्निर्ममो भूत्वा युध्यस्व विगतज्वरः॥३०॥

μαγι σαρβανι καρμανι σαννιασιαντιατμα-τσετασα
νιρασιρ νιρμαμο μπουτβα γιουντιασβα βιγκατα-τζβαραχ

μαγι: σ' Εμένα – *σαρβανι*: όλων των ειδών – *καρμανι*: τις πράξεις – *σαννιασια*: απαρνούμενος εντελώς – *αντιατμα*: με πλήρη γνώση του εαυτού – *τσετασα*: με συνείδηση – *νιρασιχ*: χωρίς επιθυμία για κέρδος – *νιρμαναχ*: χωρίς αίσθημα ιδιοκτησίας – *μπουτβα*: όντας έτσι – *γιουντιασβα*: πολέμησε - *βιγκατα-τζβαραχ*: χωρίς να είσαι σε λήθαργο.

Γι’ αυτό, ω Αρτζούνα, αφιερώνοντας όλες τις πράξεις σου σ’ Εμένα, με τον νου σου προσηλωμένο σ’ Εμένα, χωρίς επιθυμία για προσωπικό κέρδος και απαλλαγμένος από τον εγωϊσμό και τη νωθρότητα, πολέμησε.

Αυτό το εδάφιο δείχνει καθαρά τον σκοπό της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Ο Κύριος δηλώνει ότι για να εκτελέσει κανείς το καθήκον του πρέπει να αποκτήσει πλήρως συνείδηση του Κρίσνα, σαν να πρόκειται για στρατιωτική πειθαρχία. Μια τέτοια οδηγία μπορεί να δυσκολέψει λίγο τα πράγματα. Παρ’ όλα αυτά, τα καθήκοντα πρέπει να εκτελούνται με εξάρτηση από τον Κρίσνα, επειδή αυτή είναι η καταστατική θέση του ζωντανού όντος. Το ζωντανό ον δεν μπορεί να είναι ευτυχισμένο χωρίς συνεργασία με τον Υπέρτατο Κύριο, επειδή η αιώνια καταστατική θέση του ζωντανού όντος είναι να υποτάσσεται στις επιθυμίες του Κυρίου. Γι’ αυτό ο Σρι Κρίσνα διέταξε τον Αρτζούνα να πολεμήσει, σαν να ήταν στρατιωτικός διοικητής του. Πρέπει να θυσιάζει κανείς τα πάντα για το καλό θέλημα του Κυρίου και ταυτόχρονα να εκτελεί τα καθορισμένα του καθήκοντα χωρίς να έχει το αίσθημα της ιδιοκτησίας. Ο Αρτζούνα δεν χρειαζόταν να σκεφτεί την εντολή του Κυρίου· έπρεπε απλώς να την εκτελέσει. Ο Υπέρτατος Κύριος είναι η ψυχή κάθε ψυχής. Όποιος, λοιπόν, εξαρτάται αποκλειστικά και ολοκληρωτικά από τον Κύριο χωρίς να ζητά προσωπικά ανταλλάγματα ή, με άλλα λόγια, όποιος έχει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, ονομάζεται *αντιατμα-τσετασα*. *Νιρασιχ* σημαίνει ότι πρέπει να ενεργεί κανείς βάσει της εντολής του αφέντη του και δεν θα πρέπει να αναμένει απολαύσεις ως αντάλλαγμα. Ο ταμίας μιας επιχείρησης μπορεί να μετράει εκατομμύρια χαρτονομίσματα για τον εργοδότη του, αλλά δεν διεκδικεί ούτε ένα λεπτό για λογαριασμό του. Κατά τον ίδιο τρόπο, πρέπει να συνειδητοποιήσει κανείς ότι τίποτα στον κόσμο δεν ανήκει σε κάποιο μεμονωμένο πρόσωπο και ότι τα πάντα ανήκουν στον Υπέρτατο Κύριο. Αυτό είναι το πραγματικό νόημα της λέξης *μαγι*, «σ’ Εμένα». Και αν ενεργεί κανείς με συνείδηση του Κρίσνα, δεν διεκδικεί ασφαλώς την ιδιοκτησία κανενός πράγματος. Η συνείδηση αυτή ονομάζεται *νιρμαμα*, δηλαδή «τίποτε δεν είναι δικό μου». Και αν υπάρχει κάποια απροθυμία ως προς την εκτέλεση μιας τόσο αυστηρής εντολής η οποία δεν λαμβάνει υπόψη τους υποτιθέμενους συγγενείς, η απροθυμία αυτή θα πρέπει να ξεριζωθεί· με αυτόν τον τρόπο μπορεί κανείς να γίνει *βιγκατα-τζβαρα*, δηλαδή χωρίς εμπύρετη νοοτροπία ή οκνηρία. Όλοι, σύμφωνα με τις ιδιότητες και τη θέση τους, πρέπει να εκτελούν έναν συγκεκριμένο τύπο εργασίας, όλα δε αυτά τα καθήκοντα μπορούν να εκτελεστούν στη συνείδηση του Κρίσνα, όπως περιγράφηκε προηγουμένως. Αυτό οδηγεί στον δρόμο της απελευθέρωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

ये मे मतमिदं नित्यमनुतिष्ठन्ति मानवाः।
श्रद्धावन्तोऽनसूयन्तो मुच्यन्ते तेऽपि कर्मभिः॥३१॥

γιε με ματαμ ινταμ νιτιαμ ανουτισταντι μαναβαχ
σρανταβαντο 'νασουγιαντο μουτσιαντα τε 'πι καρμαμπιχ

γιε: εκείνοι – *με*: (τις δικές) Μου – *ματαμ*: τις εντολές – *ινταμ*: αυτές – *νιτιαμ*: αιώνια λειτουργία – *ανουτισταντι*: εκτελούν τακτικά – *μαναβαχ*: το ανθρώπινο γένος – *σρανταβανταχ*: με πίστη και αφοσίωση – *ανασουγιανταχ*: χωρίς φθόνο – *μουτσιαντε*: απελευθερώνονται – *τε*: όλοι τους – *απι*: ακόμη και – *καρμαμπιχ*: από τα δεσμά του νόμου του *καρμα* (της δράσης που αποβλέπει στην απόλαυση).

Όποιος εκτελεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με τις εντολές Μου και ακολουθεί αυτή τη διδασκαλία με πίστη και χωρίς φθόνο απελευθερώνεται από τα δεσμά της δράσης που αποβλέπει στην απόλαυση.

Η εντολή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κρίσνα, είναι η πεμπτουσία όλης της βεδικής σοφίας και άρα είναι αιωνίως αληθινή, χωρίς εξαιρέσεις. Όπως είναι αιώνιες οι Βέδες, έτσι είναι αιώνια και αυτή η αλήθεια της συνείδησης του Κρίσνα. Θα πρέπει να έχουμε σταθερή πίστη σε αυτή την εντολή, χωρίς φθόνο για τον Κύριο. Υπάρχουν πολλοί φιλόσοφοι οι οποίοι γράφουν σχόλια για την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, αλλά δεν έχουν πίστη στον Κρίσνα. Δεν πρόκειται να απελευθερωθούν ποτέ από τα δεσμά του *καρμα*, της δράσης που αποσκοπεί στην απόλαυση. Ενώ ένας συνηθισμένος άνθρωπος με σταθερή πίστη στις αιώνιες εντολές του Κυρίου, ακόμα και αν δεν είναι σε θέση να εκτελέσει αυτές τις εντολές, απελευθερώνεται από τα δεσμά του νόμου του *καρμα*. Στα αρχικά στάδια της συνείδησης του Κρίσνα μπορεί κάποιος να μην εκτελεί πλήρως τις εντολές του Κυρίου, αλλά επειδή δεν δυσανασχετεί με αυτή την αρχή και εργάζεται με ειλικρίνεια, χωρίς ηττοπάθεια και απελπισία, θα προαχθεί σίγουρα στο στάδιο της αγνής συνείδησης του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

ये त्वेतदभ्यसूयन्तो नानुतिष्ठन्ति मे मतम्।
सर्वज्ञानविमूढांस्तान्विद्धि नष्टानचेतसः॥३२॥

γιε τβ εταντ αμπιασουγιαντο   νανουτισταντι με ματαμ
σαρβα-γκιανα-βιμουνταμς ταν   βιντι ναστάν ατσετασαχ

γιε: εκείνοι – *του*: ωστόσο – *ετατ*: αυτό – *αμπιασουγιανταχ*: από φθόνο – *να*: δεν – *ανουτισταντι*: εκτελούν τακτικά – *με*: (τη δική) Μου – *ματαμ*: την εντολή - *σαρβα-γκιανα*: κάθε είδους γνώση – *βιμουνταν*: εντελώς γελοιοποιημένοι – *ταν*: είναι – *βιντι*: το γνωρίζουν καλά – *ναστάν*: εντελώς κατεστραμμένοι – *ατσετασαχ*: χωρίς συνείδηση του Κρίσνα.

Όσοι όμως από φθόνο αψηφούν αυτή τη διδασκαλία και δεν την εφαρμόζουν κανονικά, στερούνται κάθε γνώσης και είναι ανόητοι και καταδικασμένοι στην άγνοια και τη δουλεία.

Εδώ αναφέρεται ξεκάθαρα το μειονέκτημα της έλλειψης συνείδησης του Κρίσνα. Όπως υπάρχει τιμωρία για ανυπακοή της εντολής του αρχηγού του κράτους, έτσι υπάρχει σίγουρα τιμωρία για ανυπακοή της εντολής του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Ένα πρόσωπο απείθαρχο, όσο σπουδαίο κι αν είναι, έχει άγνοια του εαυτού του, έχει άγνοια του υπερτάτου *μπραμαν*, της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα) και του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, εξαιτίας μιας άδειας καρδιάς. Γι’ αυτό δεν υπάρχει ελπίδα να βρει την τελειότητα της ζωής.

ΚΕΙΜΕΝΟ 33

सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि।
प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति॥३३॥

σαντρισαμ τσεστατε σβασιαχ   πρακριτερ γκιαναβαν απι
πρακριτιμ γιαντι μπουτανι   νιγκραχαχ κιμ καρισιατι

σαντρισαμ: σύμφωνα με – *τσεστατε*: προσπαθεί – *σβασιαχ*: τη δική του – *πρακριτεχ*: φύση – *γκιαναβαν*: ο γνωστικός – *απι*: παρόλο που – *πρακριτιμ*: τη φύση – *γιαντι*: υφίστανται – *μπουτανι*: όλα τα ζωντανά όντα – *νιγκραχαχ*: η καταστολή – *κιμ*: τι – *καρισιατι*: μπορεί να κάνει.

Ακόμη και ο άνθρωπος της γνώσης δρα σύμφωνα με τη φύση του, επειδή όλοι ακολουθούν τη φύση τους. Τι μπορεί να πετύχει η καταστολή;

Όπως βεβαιώνεται από τον Κύριο στο Έβδομο Κεφάλαιο (7.14), αν δεν βρίσκεται κάποιος στο υπερβατικό επίπεδο της συνείδησης του Κρίσνα, δεν μπορεί να ελευθερωθεί από την επίδραση των ιδιοτήτων της υλικής φύσης. Επομένως, στο υλικό επίπεδο, ακόμη και ο πλέον μορφωμένος άνθρωπος είναι αδύνατο να ξεφύγει από την περιπλοκή της *μαγια* μόνο με θεωρητική γνώση, δηλαδή με τη διάκριση της ψυχής από το σώμα. Υπάρχουν πολλοί δήθεν πνευματικοί άνθρωποι, οι οποίοι εξωτερικά παριστάνουν τους γνώστες αυτής της επιστήμης, αλλά εσωτερικά ή κατ' ιδίαν βρίσκονται εντελώς κάτω από τις συγκεκριμένες ιδιότητες της φύσης, τις οποίες αδυνατούν να υπερβούν. Από ακαδημαϊκή άποψη μπορεί κάποιος να είναι πολύ μορφωμένος, αλλά εξαιτίας της μακράς επαφής του με την υλική φύση βρίσκεται σε δουλεία. Η συνείδηση του Κρίσνα μας βοηθά να ξεφύγουμε από την υλική περιπλοκή, ακόμη και αν είμαστε δεσμευμένοι στα καθορισμένα μας καθήκοντα. Κανένας, λοιπόν, δεν θα πρέπει να παραιτείται ξαφνικά από τα καθορισμένα του καθήκοντα για να γίνει ένας δήθεν *γιογκι* ή πνευματικός άνθρωπος τεχνητά, αν δεν έχει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Καλύτερα να παραμένει κανείς στη θέση του και να προσπαθεί να φτάσει στη συνείδηση του Κρίσνα με την κατάλληλη πνευματική εκπαίδευση. Ετσι μπορεί κανείς να ελευθερωθεί από τον εναγκαλισμό της *μαγια*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

इन्द्रियस्येन्द्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ।
तयोर्न वशमागच्छेत्तौ ह्यस्य परिपन्थिनौ॥३४॥

ιννтριγιασιεννтριγιασιαρτε ραγκα-ντβεσω βιαβαστιτω
ταγιορ να βασαμ αγκατσετ τω χι ασια παριπαντινω

ιννтριγιασια: των αισθήσεων – *ιννтριγιασια αρτε*: στα αντικείμενα των αισθήσεων – *ραγκα*: προσκόλληση – *ντβεσω*: και σε απεξάρτηση – *βιαβαστιτω*: βάσει κανόνων – *ταγιοχ*: αυτών – *να*: ποτέ δεν – *βασαμ*: τον έλεγχο – *αγκατσετ*: θα πρέπει να έρθει – *τω*: εκείνων – *χι*: σίγουρα είναι – *ασια*: αυτού – *παριπαντινω*: προσκόμματα.

Τα ενσαρκωμένα όντα αισθάνονται έλξη και αποστροφή για τα αντικείμενα των αισθήσεων, αλλά δεν θα πρέπει να βρίσκεται κανείς κάτω από τον έλεγχο των αισθήσεων και των αντικειμένων τους, επειδή είναι εμπόδια στον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης.

Όσοι έχουν συνείδηση του Κρίσνα είναι φυσικά απρόθυμοι να ασχοληθούν με τις υλικές αισθησιακές απολαύσεις. Αλλά όσοι δεν έχουν αυτή τη συνείδηση θα πρέπει να ακολουθούν τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές των εξ αποκαλύψεως γραφών. Η χωρίς όρια αισθησιακή απόλαυση είναι η αιτία του υλικού εγκλωβισμού, αλλά όποιος ακολουθεί τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές των εξ αποκαλύψεως γραφών δεν περιπλέκεται από τα αντικείμενα των αισθήσεων. Για παράδειγμα, η σεξουαλική απόλαυση ειναι αναγκαιότητα για τη υποκείμενη σε όρους ψυχή και επιτρέπεται μόνο με άδεια για τα δεσμά του γάμου. Σύμφωνα με τις εντολές των γραφών, απαγορεύεται να έχει κανείς σεξουαλικές σχέσεις με οποιαδήποτε γυναίκα εκτός από τη γυναίκα του. Όλες τις άλλες γυναίκες θα πρέπει να τις θεωρεί μητέρες του. Αλλά παρά τις εντολές αυτές, οι άντρες εξακολουθούν να έχουν την τάση να διατηρούν σεξουαλικές σχέσεις με άλλες γυναίκες. Οι τάσεις αυτές πρέπει να συγκρατηθούν, διαφορετικά θα αποτελέσουν εμπόδιο στον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης. Όσο υπάρχει το υλικό σώμα είναι θεμιτό να ικανοποιούνται οι απαιτήσεις του, αλλά με κανόνες και ρυθμιστικές αρχές. Όμως παρ' όλα αυτά, δεν θα πρέπει να επαναπαυόμαστε στην αποτελεσματικότητα αυτών των κανόνων. Θα πρέπει να ακολουθούμε αυτούς τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές, αλλά χωρίς προσκόλληση, επειδή η έξη στις αισθησιακές απολαύσεις, ακόμη και βάσει κανόνων, μπορεί να μας ξεστρατίσει, εφόσον υπάρχει πάντα περίπτωση ατυχήματος ακόμη και στους βασιλικούς δρόμους. Παρόλο που μπορεί να συντηρείται πολύ προσεκτικά, κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι δεν υπάρχει κίνδυνος ατυχήματος ακόμη και στον ασφαλέστερο δρόμο. Το πνεύμα της αισθησιακής απόλαυσης μας συνοδεύει για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα εξαιτίας της επαφής μας με την ύλη. Επομένως, παρά τον έλεγχο της αισθησιακής απόλαυσης, υπάρχει πάντα περίπτωση πτώσης. Γι' αυτό πρέπει να αποφεύγεται με κάθε τρόπο κάθε προσκόλληση, ακόμη και στην ελεγχόμενη αισθησιακή απόλαυση. Η δράση στην υπηρεσία αγάπης του Κρίσνα φέρνει την αποκόλληση από κάθε είδους αισθησιακές δραστηριότητες. Δεν θα πρέπει, λοιπόν, να επιχειρήσουμε ποτέ να αποσπαστούμε από τη συνείδηση του Κρίσνα, σε κανένα στάδιο της ζωής μας. Σε τελευταία ανάλυση, ο σκοπός της αποκόλλησης από κάθε είδους αισθησιακή προσκόλληση είναι να φτάσει κανείς στο επίπεδο της συνείδησης του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 35

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात्।
स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः॥३५॥

σρεγιαν σβα-νταρμο βιγκουναχ   παρα-νταρματ σβ-ανουστιτατ
σβα-νταρμε νινταναμ σρεγιαχ   παρα-νταρμο μπαγιαβαχαχ

σρεγιαν: πολύ καλύτερα – *σβα-νταρμαχ*: τα επιβεβλημένα καθήκοντα – *βιγκουναχ*: έστω και λανθασμένα - *παρα-νταρματ*: παρά τα καθήκοντα άλλων – *σβανουστιτατ:* εκτελεσμένα τέλεια - *σβα-νταρμε*: στα επιβεβλημένα καθήκοντά του – *νινταναμ*: καταστροφή – *σρεγιαχ*: καλύτερα - *παρα-νταρμαχ*: καθήκοντα επιβεβλημένα για άλλους – *μπαγια-αβαχαχ*: επικίνδυνο.

Είναι πολύ καλύτερα να εκτελεί κανείς τα επιβεβλημένα καθήκοντά του, έστω και με τρόπο ατελή, παρά τα καθήκοντα κάποιου άλλου, ακόμη κι αν τα εκτελεί τέλεια. Είναι προτιμότερο να καταστραφεί κανείς ενώ εκτελεί τα δικά του καθήκοντα, παρά να εκτελεί τα καθήκοντα κάποιου άλλου, γιατί αυτό είναι επικίνδυνο.

Θα πρέπει να εκτελεί κανείς τα δικά του επιβεβλημένα καθήκοντα με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα και όχι τα καθήκοντα που έχουν οριστεί για κάποιον άλλο. Τα καθορισμένα καθήκοντα αποτελούν συμπλήρωμα της ψυχοσωματικής κατάστασης ενός ανθρώπου, της διαμορφωμένης κάτω από τη γοητεία των ιδιοτήτων της υλικής φύσης. Τα πνευματικά καθήκοντα είναι αυτά που ορίζει ο πνευματικός δάσκαλος για την υπερβατική υπηρεσία του Κρίσνα. Αλλά –και αυτό ισχύει και για τα υλικά και για τα πνευματικά καθήκοντα- θα πρέπει να παραμένει κανείς πιστός στην τήρησή τους μέχρι θανάτου, παρά να αντιγράφει τα καθορισμένα καθήκοντα κάποιου άλλου. Τα καθήκοντα στο πνευματικό επίπεδο και τα καθήκοντα στο υλικό επίπεδο μπορεί να διαφέρουν, αλλά η αρχή της υπακοής στην έγκυρη καθοδήγηση είναι πάντα καλή για τον εκτελεστή. Όταν κάποιος βρίσκεται κάτω από τη γοητεία των ιδιοτήτων της υλικής φύσης θα πρέπει να ακολουθεί τους καθορισμένους κανόνες για τις συγκεκριμένες καταστάσεις και όχι να μιμείται άλλους. Για παράδειγμα, ένας *μπραμανα* ο οποίος βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας είναι μη βίαιος, ενώ ένας *κσατρια* ο οποίος βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους επιτρέπεται να είναι βίαιος. Επομένως, είναι καλύτερα για έναν *κσατρια* να συντριβεί ακολουθώντας τους κανόνες της βίας, παρά να μιμηθεί έναν *μπραμανα* ο οποίος ακολουθεί τις αρχές της μη βίας. Όλοι πρέπει να καθαρίσουν την καρδιά τους με σταδιακή διαδικασία, όχι απότομα. Όταν, ωστόσο, κάποιος υπερβεί τις καταστάσεις της υλικής φύσης και αποκτήσει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να κάνει οτιδήποτε με την καθοδήγηση του έγκυρου πνευματικού δασκάλου. Σε εκείνο το ολοκληρωμένο στάδιο της συνείδησης του Κρίσνα, ο *κσατρια* μπορεί να

δράσει ως *μπραμανα* ή ο *μπραμανα* ως *κσατρια*. Στο υπερβατικό στάδιο δεν ισχύουν οι διακρίσεις του υλικού κόσμου. Για παράδειγμα, ο Βισβαμίτρα αρχικά ήταν *κσατρια*, αλλά αργότερα συμπεριφέρθηκε ως *μπραμανα*, ενώ ο Παρασούραμα ήταν *μπραμανα*, αλλά αργότερα συμπεριφέρθηκε ως *κσατρια*. Μπορούσαν να φερθούν με αυτόν τον τρόπο, επειδή βρίσκονταν στο υπερβατικό επίπεδο. Αλλά όσο βρίσκεται κανείς στο υλικό επίπεδο, οφείλει να εκτελεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με τις καταστάσεις της υλικής φύσης. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να έχει πλήρη αίσθηση της συνείδησης του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 36

अर्जुन उवाच।
अथ केन प्रयुक्तोऽयं पापं चरति पूरुषः।
अनिच्छन्नपि वार्ष्णेय बलादिव नियोजितः॥३६॥

αρτζουνα ουβατσα
ατα κενα πραγιουκτο 'γιαμ παπαμ τσαρατι πουρουσαχ
ανιτσανν απι βαρσνεγια μπαλαντ ιβα νιγιοτζιταχ

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *ατα*: τότε – *κενα*: από τι – *πραγιουκταχ*: ωθούμενος – *αγιαμ*: ένας – *παπαμ*: αμαρτίες – *τσαρατι*: κάνει – *πουρουσαχ*: ένας άνθρωπος – *ανιτσανν*: χωρίς να το επιθυμεί – *απι*: παρόλο που – *βαρσνεγια*: ω απόγονε των Βρίσνι – *μπαλατ*: δια της βίας – *ιβα*: ως εάν – *νιγιοτζιταχ*: ασχολείται.

Είπε ο Αρτζούνα: Ω απόγονε των Βρίσνι, τι ωθεί τον άνθρωπο στην αμαρτία, ακόμη και παρά τη θέλησή του, σαν να υποχρεώνεται δια της βίας;

Η ζωντανή οντότητα, ως τμήμα του Υπερτάτου Κυρίου, είναι αρχικά πνευματική, αγνή και απαλλαγμένη από κάθε υλική μίανση. Συνεπώς, από τη φύση της δεν εκτίθεται στις αμαρτίες του υλικού κόσμου. Αλλά όταν βρίσκεται σε επαφή με την υλική φύση δρα με πολλούς αμαρτωλούς τρόπους χωρίς δισταγμό και ενίοτε και παρά τη θέλησή της. Επομένως, η ερώτηση του Αρτζούνα προς τον Κρίσνα είναι πολύ αισιόδοξη, ως προς τη στρεβλή φύση των ζωντανών όντων. Παρόλο που ορισμένες φορές η ζωντανή οντότητα δεν επιθυμεί να δράσει με τρόπο αμαρτωλό, υποχρεώνεται να το κάνει. Ωστόσο, οι αμαρτίες δεν επιβάλλονται από την Υπέρτατη Ψυχή εντός μας, αλλά οφείλονται σε έναν άλλο λόγο, όπως εξηγεί ο Κύριος στην επόμενη στροφή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 37

श्रीभगवानुवाच
काम एष क्रोध एष रजोगुणसमुद्भवः।
महाशनो महापाप्मा विद्ध्येनमिह वैरिणम्॥३७॥

σρι μπαγκαβαν ουβατσα
καμα εσα κροντα εσα ρατζο-γκουνα-σαμουντμπαβαχ
μαχασανο μαχα-παπμα βιντι εναμ ιχα βαϊριναμ

σρι μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *καμαχ*: η λαγνεία, ο πόθος για ηδονή – *εσαχ*: όλα αυτά – *κρονταχ*: η οργή - *εσαχ*: όλα αυτά – *ρατζο-γκουνα*: η κατάσταση του πάθους – *σαμουντμπαβαχ*: γεννημένη από – *μαχα-σαναχ*: που κατατρώει τα πάντα - *μαχα-παπμα:* πολύ αμαρτωλή – *βιντι*: γνώριζε – *εναμ*: αυτό – *ιχα*: στον υλικό κόσμο – *βαϊριναμ:* ο μεγαλύτερος εχθρός.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Είναι μόνο ο πόθος για ηδονή, ω Αρτζούνα, ο οποίος γεννιέται από την επαφή με την υλική κατάσταση του πάθους και ύστερα μετατρέπεται σε οργή· είναι ο αμαρτωλός εχθρός αυτού του κόσμου και καταβροχθίζει τα πάντα.

Όταν το ζωντανό ον έρχεται σε επαφή με την υλική δημιουργία και ειδικά με την κατάσταση του πάθους, η αιώνια αγάπη του για τον Κρίσνα μετατρέπεται σε λαγνεία, σε πόθο για ηδονή. Ή, με άλλα λόγια, το αίσθημα της αγάπης για τον Θεό μεταμορφώνεται σε λαγνεία, όπως το γάλα σε επαφή με κάποια βακτήρια μεταμορφώνεται σε γιαούρτι. Και μετά ξανά, όταν ο πόθος για ηδονή μένει ανικανοποίητος, μετατρέπεται σε οργή· η οργή μετατρέπεται σε πλάνη και η πλάνη παρατείνει την υλική ύπαρξη. Συνεπώς, ο πόθος για ηδονή, δηλαδή η λαγνεία με την ευρύτερη έννοια, είναι ο μεγαλύτερος εχθρός του ζωντανού όντος, είναι δε η λαγνεία και μόνο που παρακινεί το αγνό ζωντανό ον να παραμένει περιπλεγμένο στον υλικό κόσμο. Η οργή είναι η εκδήλωση της κατάστασης της άγνοιας· η κατάσταση αυτή φανερώνεται με τη μορφή της οργής, αλλά και των υποπροϊόντων της. Αν, επομένως, η κατάσταση του πάθους, αντί να εκφυλιστεί σε άγνοια, υψωθεί στην κατάσταση της αγαθότητας με βάση τους καθορισμένους κανόνες για τη ζωή και τη δράση, τότε μπορεί κανείς να σωθεί από τον ξεπεσμό της οργής μέσω της πνευματικής προσκόλλησης.

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας επεκτάθηκε σε πολλά πρόσωπα για τη διαρκώς αυξανόμενη πνευματική ευδαιμονία Του, οι δε ζωντανές οντότητες αποτελούν συστατικά μέρη αυτής της πνευματικής ευδαιμονίας. Διαθέτουν επίσης μερική ανεξαρτησία, αλλά λόγω κακής χρήσης της ανεξαρτησίας τους, όταν η διάθεση για προσφορά υπηρεσίας μετατρέπεται σε τάση για αισθησιακή απόλαυση, υπάγονται στην εξουσία της λαγνείας. Ο υλικός κόσμος δημιουργείται από τον Κύριο για να προσφέρει στις υποκείμενες σε όρους ψυχές τη δυνατότητα να ικανοποιήσουν αυτές τις τάσεις λαγνείας και όταν αισθανθούν εντελώς αμήχανες από τις παρατεταμένες πράξεις λαγνείας, οι ζωντανές οντότητες αρχίζουν να αναρωτιούνται σχετικά με την πραγματική τους θέση.

Αυτή η αναζήτηση είναι η αρχή των *Βεντάντα-σούτρα*, όπου αναφέρεται, *ατατο μπραμα-τζιγκιασα*: θα πρέπει να αναζητά κανείς τον Υπέρτατο. Ο δε Υπέρτατος ορίζεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* ως *τζανμαντιασια γιατο 'νιαβαντ ιταρατας τσα*, δηλαδή «Η αρχή των πάντων είναι το υπέρτατο *μπραμαν*». Συνεπώς, η αρχή της λαγνείας βρίσκεται και αυτή στον Υπέρτατο. Αν, επομένως, η λαγνεία μετατραπεί σε αγάπη για τον Υπέρτατο, δηλαδή σε συνείδηση του Κρίσνα ή, με άλλα λόγια, σε επιθυμία να προσφέρονται όλα στον Κρίσνα, τότε και η οργή και η λαγνεία μπορούν να αποκτήσουν πνευματικό χαρακτήρα. Ο Χάνουμαν, ο μέγας υπηρέτης του Κυρίου Ράμα, εστίασε την οργή του στους εχθρούς του για την ικανοποίηση του Κυρίου. Επομένως, η οργή και η λαγνεία, όταν χρησιμοποιηθούν με συνείδηση του Κρίσνα, από εχθροί γίνονται φίλοι μας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 38

धूमेनाव्रियते वह्निर्यथादर्शो मलेन च।
यथोल्बेनावृतो गर्भस्तथा तेनेदमावृतम्॥३८॥

ντουμεναβριγιατε βαχνιρ γιαταντarσο μαλενα τσα
γιατολμπεναβριτο γκαρμπας τατα τενενταμ αβριταμ

ντουμενα: από καπνό – *αβριγιατε*: καλύπτεται – *βαχνιχ*: η φωτιά – *γιατα*: έτσι – *ανταρσαχ*: ο καθρέφτης – *μαλενα*: από σκόνη – *τσα*: επίσης - *γιατα*: έτσι – *ουλμπενα*: από τη μήτρα – *αβριταχ*: καλύπτεται – *γκαρμπαχ*: το έμβρυο – *τατα*: έτσι – *τενα*: από αυτή τη λαγνεία – *ινταμ*: αυτό – *αβριταμ*: καλύπτεται.

Όπως η φωτιά σκεπάζεται από καπνό, όπως ο καθρέφτης σκεπάζεται από σκόνη ή όπως το έμβρυο σκεπάζεται από τη μήτρα, έτσι και το ζωντανό ον σκεπάζεται από διαφορετικούς βαθμούς λαγνείας.

Υπάρχουν τρεις βαθμοί κάλυψης του ζωντανού όντος που κρύβουν την αγνή του συνείδηση. Η κάλυψη αυτή δεν είναι παρά ο πόθος για ηδονή που εκδηλώνεται με διάφορες μορφές, όπως καπνός στη φωτιά, σκόνη στον καθρέφτη και μήτρα γύρω από το έμβρυο. Όταν η λαγνεία παρομοιάζεται με καπνό, σημαίνει ότι η φωτιά του ζωντανού σπινθήρα μπορεί να γίνει ελάχιστα αντιληπτή. Με άλλα λόγια, όταν το ζωντανό ον φανερώνει τη συνείδηση του Κρίσνα πολύ λίγο, μπορεί να παρομοιασθεί με τη φωτιά που καλύπτεται από καπνό. Μολονότι δεν υπάρχει καπνός χωρίς φωτιά, στο πρώιμο στάδιο δεν υπάρχει φανερή εκδήλωση φωτιάς. Το στάδιο αυτό είναι σαν την αρχή της συνείδησης του Κρίσνα. Η σκόνη στον καθρέφτη αναφέρεται στη διαδικασία καθαρισμού του καθρέφτη του νου με μία από τις πολλές πνευματικές μεθόδους. Η καλύτερη μέθοδος είναι να ψέλνει κανείς τα άγια ονόματα του Κυρίου. Το έμβρυο το καλυπτόμενο από τη μήτρα αποτελεί παρομοίωση που εικονογραφεί μια κατάσταση ανημπόριας, επειδή το μωρό στη μήτρα είναι τόσο αβοήθητο ώστε δεν μπορεί ούτε να κουνηθεί. Αυτό το στάδιο ύπαρξης μπορεί να παρομοιασθεί με εκείνο των δέντρων. Τα δέντρα είναι κι αυτά ζωντανά όντα, αλλά έχουν περιέλθει σε μια τέτοια κατάσταση ύπαρξης εξαιτίας της μεγάλης λαγνείας τους, ώστε είναι σχεδόν χωρίς καθόλου συνείδηση. Ο σκεπασμένος με σκόνη καθρέφτης παρομοιάζεται με τα ζώα και τα πουλιά και η φωτιά η σκεπασμένη από καπνό με τα ανθρώπινα όντα. Στην ανθρώπινη μορφή ζωής το ζωντανό ον μπορεί να αφυπνίσει λίγο τη συνείδηση του Κρίσνα και εάν σημειώσει περαιτέρω πρόοδο, η φωτιά της πνευματικής ζωής μπορεί να ανάψει. Με προσεκτικό χειρισμό του καπνού της φωτιάς, η φωτιά μπορεί να αποκτήσει φλόγες. Γι’ αυτό η ανθρώπινη μορφή ζωής είναι ευκαρία για το ζωντανό ον να αποδράσει από τον εναγκαλισμό της υλικής ύπαρξης. Στην ανθρώπινη μορφή ζωής μπορεί κανείς να υποτάξει τον εχθρό, τη λαγνεία, καλλιεργώντας τη συνείδηση του Κρίσνα με επιδέξια καθοδήγηση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 39

आवृतं ज्ञानमेतेन ज्ञानिनो नित्यवैरिणा।
कामरूपेण कौन्तेय दुष्पूरेणानलेन च॥३९॥

αβριταμ γκιαναμ ετενα   γκιανινο νιτια-βαϊρινα

καμα-ρουπενα κωντεγια ντουσπουρεναναλενα τσα

αβριταμ: καλύπτεται – *γκιαναμ*: η αγνή συνείδηση – *ετενα*: από αυτό – *γκιανιναχ*: του γνώστη - *νιτια-βαϊρινα*: ο αιώνιος εχθρός - *καμα-ρουπενα*: με τη μορφή της λαγνείας – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *ντουσπουρενα*: δεν ικανοποιείται ποτέ – *αναλενα*: από τη φωτιά – *τσα*: επίσης.

Έτσι, η αγνή συνείδηση του ανθρώπου σκεπάζεται από τον προαιώνιο εχθρό της, τον πόθο για ηδονή, που δεν ικανοποιείται ποτέ και κατακαίει σαν φωτιά.

Στη *Μανου-σμριτι* λέγεται ότι η λαγνεία δεν ικανοποιείται από καμία ποσότητα αισθησιακής απόλαυσης, όπως ακριβώς η φωτιά δεν σβήνει ποτέ αν τροφοδοτείται συνεχώς με καύσιμα. Στον υλικό κόσμο, το κέντρο κάθε δραστηριότητας είναι το σεξ και γι' αυτό ο υλικός κόσμος ονομάζεται *μαϊτουνια-αγκαρα*, δηλαδή τα δεσμά της σεξουαλικής ζωής. Στις συνηθισμένες φυλακές οι εγκληματίες φυλάγονται σε σίδερα. Παρόμοια, οι εγκληματίες που δεν πειθαρχούν στους νόμους του Κυρίου αλυσοδένονται με τη σεξουαλική ζωή. Πρόοδος του υλικού πολιτισμού στη βάση της ικανοποίησης των αισθήσεων σημαίνει αύξηση της διάρκειας της υλικής ύπαρξης του ζωντανού όντος. Γι' αυτό η λαγνεία είναι το σύμβολο της άγνοιας δια της οποίας το ζωντανό ον παραμένει μέσα στον υλικό κόσμο. Ενώ απολαμβάνει κανείς με τις αισθήσεις του μπορεί να εμφανίζεται κάποιο αίσθημα ευτυχίας, αλλά στην πραγματικότητα αυτή η υποτιθέμενη ευτυχία είναι ο ύψιστος εχθρός εκείνου που την απολαμβάνει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 40

इन्द्रियाणि मनो बुद्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते।
एतैर्विमोहयत्येष ज्ञानमावृत्य देहिनम्॥४०॥

ιντριγιανι μανο μπουντιρ ασιαντισταναμ ουτσιατε
εταϊρ βιμοχαγιατι εσα γκιαναμ αβριτια ντεχιναμ

ιντριγιανι: οι αισθήσεις – *μαναχ*: ο νους – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *ασια*: της λαγνείας – *αντισταναμ*: εκεί όπου εδρεύει – *ουτσιατε*: ονομάζεται – *εταϊχ*: από όλα αυτά – *βιμοχαγιατι*: προκαλεί σύγχυση – *εσαχ*: αυτού – *γκιαναμ*: η γνώση – *αβριτια*: που καλύπτει – *ντεχιναμ*: το ενσαρκωμένο ον.

Ο ποθος για ηδονή, που κρύβει την πραγματική γνώση του ζωντανού όντος και του προκαλεί σύγχυση, εδρεύει στις αισθήσεις, τον νου και τη νοημοσύνη.

Ο εχθρός έχει καταλάβει διάφορες στρατηγικές θέσεις στο σώμα της υποκείμενης σε όρους ψυχής και γι' αυτό ο Κρίσνα κάνει νύξεις γι' αυτά τα σημεία, ώστε όποιος θέλει να υποτάξει τον εχθρό να γνωρίζει πού μπορεί να τον βρει. Ο νους είναι το κέντρο κάθε δραστηριότητας των αισθήσεων και η δεξαμενή κάθε ιδέας για την ικανοποίησή τους· και ως αποτέλεσμα, ο νους και οι αισθήσεις γίνονται το καταφύγιο της λαγνείας. Στη συνέχεια, η νοημοσύνη γίνεται το επίκεντρο των λάγνων τάσεων. Η νοημοσύνη είναι ο κοντινότερος γείτονας της πνευματικής ψυχής. Η λάγνα νοημοσύνη παρακινεί την πνευματική ψυχή να αποκτήσει το ψεύτικο εγώ και να ταυτιστεί με την ύλη και επομένως με τον νου και τις αισθήσεις. Η πνευματική ψυχή εθίζεται στην απόλαυση των υλικών αισθήσεων και αυτό το εκλαμβάνει εσφαλμένα ως αληθινή ευτυχία. Αυτή η λανθασμένη ταύτιση της πνευματικής ψυχής εξηγείται πολύ όμορφα στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (10.84.13):

γιασιατμα-μπουντιχ κουναπε τρι-ντατουκε
σβα-ντιχ καλατραντισου μπωμα ιντιαντιχ
γιατ-τιρτα-μπουντιχ σαλιτε να καρχιτσιτζ
τζανεσβ αμπιγκιεσου σα εβα γκοκαραχ

«Ένα ανθρώπινο ον το οποίο ταυτίζει αυτό το σώμα που είναι φτιαγμένο από τρία υλικά στοιχεία με τον εαυτό του, το οποίο θεωρεί τα υποπροϊόντα του σώματος συγγενείς του, το οποίο θεωρεί τη γη όπου γεννήθηκε άξια λατρείας και το οποίο πηγαίνει στους τόπους προσκυνήματος μόνο για να λουσθεί, αντί να συναντήσει ανθρώπους με υπερβατική γνώση, θα πρέπει να θεωρείται γάιδαρος ή μοσχάρι».

ΚΕΙΜΕΝΟ 41

तस्मात्त्वमिन्द्रियाण्यादौ नियम्य भरतर्षभ।
पाप्मानं प्रजहि ह्येनं ज्ञानविज्ञाननाशनम्॥४१॥

τασματ τβαμ ιννтριγιανι αντω   νιγιαμια μπαρατάρσαμπα
παπμαναμ πρατζαχι χι εναμ   γκιανα-βιγκιανα-νασαναμ

τασματ: επομένως – *τβαμ*: εσύ – *ιννττριγιανι*: τις αισθήσεις – *αντω*: ευθύς εξαρχής – *νιγιαμια*: με κανόνες – *μπαρατaρσαμπα*: ω άριστε των Μπάρατα – *παπμαναμ*: το μέγα σύμβολο της αμαρτίας – *πρατζαχι*: χαλιναγώγησε – *χι*: σίγουρα – *εναμ:* αυτό – *γκιανα*: της γνώσης – *βιγκιανα*: της επιστημονικής γνώσης της αγνής ψυχής – *νασαναμ*: τον καταστροφέα.

Γι' αυτό, ω Αρτζούνα, άριστε των Μπάρατα, χαλιναγώγησε ευθύς εξαρχής αυτό το μέγα σύμβολο της αμαρτίας (τη λαγνεία), επιβάλλοντας κανόνες στις αισθήσεις και σκότωσε αυτόν τον καταστροφέα της γνώσης και της αυτοσυνειδητοποίησης.

Ο Κύριος συνέστησε στον Αρτζούνα να επιβάλει ρυθμιστικούς κανόνες στις αισθήσεις ευθύς εξαρχής, προκειμένου να μπορέσει να χαλιναγωγήσει τον μέγιστο αμαρτωλό εχθρό, τη λαγνεία, η οποία καταστρέφει την ορμή για αυτοσυνειδητοποίηση και ιδιαίτερα τη γνώση του εαυτού. Η λέξη *γκιαναμ* αναφέρεται στη γνώση του εαυτού σε αντιδιαστολή με τον μη εαυτό (το μη ον) ή, με άλλα λόγια, στη γνώση ότι η πνευματική ψυχή δεν είναι το σώμα. Η λέξη *βιγκιαναμ* αναφέρεται στη συγκεκριμένη γνώση της πνευματικής ψυχής, καθώς και στη γνώση της καταστατικής της θέσης και της σχέσης της με την Υπέρτατη Ψυχή. Η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* εξηγεί:

γκιαναμ παραμα-γκουχιαμ με   γιαντ-βιγκιανα-σανμαβιταμ
σαραχασιαμ ταντ-ανγκαμ τσα   γκριχανα γκαντιταμ μαγια

«Η γνώση του εαυτού και του Υπέρτατου Εαυτού είναι πολύ εμπιστευτική και μυστηριώδης και καλύπτεται από τη *μαγια*, αλλά μπορεί να γίνει κατανοητή αν την εξηγήσει ο ίδιος ο Κύριος». Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* μας προσφέρει αυτή τη γνώση και ιδιαίτερα τη γνώση του εαυτού. Τα ζωντανά όντα είναι τμήματα του Κυρίου και επομένως προορισμός τους είναι να υπηρετούν τον Κύριο. Η συνείδηση αυτή ονομάζεται συνείδηση του Κρίσνα. Πρέπει, λοιπόν, από την αρχή της ζωής να αποκτήσει κανείς συνείδηση του Κρίσνα και να δρα αναλόγως.

Η λαγνεία είναι απλώς η διαστρεβλωμένη αντανάκλαση της αγάπης για τον Θεό, η οποία είναι κάτι φυσικό για όλα τα ζωντανά όντα. Αλλά εάν κάποιος εκπαιδευτεί στη συνείδηση του Κρίσνα από την αρχή, αυτή η φυσιολογική αγάπη για τον Θεό δεν μπορεί να εξελιχθεί σε λαγνεία. Όταν η αγάπη για τον Θεό εξελιχθεί σε λαγνεία, είναι πολύ δύσκολο να επανέλθει στη φυσιολογική της κατάσταση. Παρ' όλα αυτά, η συνείδηση του Κρίσνα είναι τόσο ισχυρή, ώστε ακόμη και κάποιος που αρχίζει αργά μπορεί να αναπτύξει αγάπη για τον

Θεό, ακολουθώντας τις ρυθμιστικές αρχές της υπηρεσίας αφοσίωσης. Επομένως, σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής ή από τη στιγμή που θα κατανοήσει κανείς πόσο κατεπείγον είναι, μπορεί να αρχίσει να ελέγχει τις αισθήσεις έχοντας συνείδηση του Κρίσνα, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο και έτσι να μετατρέψει τη λαγνεία σε αγάπη για τον Θεό, πράγμα που αποτελεί το ύψιστο στάδιο τελειότητας της ανθρώπινης ζωής.

ΚΕΙΜΕΝΟ 42

इन्द्रियाणि पराण्याहुरिन्द्रियेभ्यः परं मनः।
मनसस्तु परा बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः॥४२॥

ιντριγιανι παρανι αχουρ ιντριγιεμπιαχ παραμ μαναχ
μανασας του παρα μπουντιρ γιο μπουντεχ παρατας του σαχ

ιντριγιανι: οι αισθήσεις – *παρανι*: ανώτερες – *αχουχ*: λέγεται – *ιντριγιεμπιαχ*: περισσότερο από τις αισθήσεις – *παραμ*: ανώτερος – *μαναχ*: ο νους – *μανασαχ*: περισσότερο από τον νου – *του*: επίσης – *παρα*: ανώτερη – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *γιαχ*: κάποιος – *μπουντεχ*: περισσότερο από τη νοημοσύνη – *παραταχ*: ανώτερος – *του*: αλλά – *σαχ*: αυτός.

Οι ενεργές αισθήσεις είναι ανώτερες από την αδρανή ύλη, αλλά ο νους είναι ανώτερος από τις αισθήσεις και η νοημοσύνη είναι ακόμα ανώτερη από τον νου· και ακόμα ανώτερη από την νοημοσύνη είναι η ψυχή.

Οι αισθήσεις είναι διάφορα στόμια εξόδου για τις δραστηριότητες της λαγνείας. Η λαγνεία κρατείται μέσα στο σώμα, αλλά έχει διέξοδο μέσω των αισθήσεων. Συνεπώς, οι αισθήσεις είναι ανώτερες από το σώμα συνολικά. Αυτές οι έξοδοι δεν χρησιμοποιούνται όταν υπάρχει ανώτερη συνείδηση, δηλαδή συνείδηση του Κρίσνα. Στη συνείδηση του Κρίσνα η ψυχή έχει απευθείας σύνδεση με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Επομένως, οι σωματικές λειτουργίες όπως περιγράφονται εδώ καταλήγουν τελικώς στην Υπέρτατη Ψυχή. Σωματική δράση σημαίνει λειτουργία των αισθήσεων και παύση της λειτουργίας των αισθήσεων σημαίνει παύση κάθε σωματικής δράσης. Αλλά αφού ο νους είναι ενεργός, μολονότι το σώμα μπορεί να αναπαύεται και να είναι σιωπηλό, ο νους θα δρα – όπως ακριβώς κάνει στα όνειρα. Αλλά πάνω από τον νου υπάρχει η αποφασιστικότητα της νοημοσύνης και πάνω από τη νοημοσύνη υπάρχει η ίδια η ψυχή. Αν, λοιπόν,

η ψυχή είναι απευθείας συνδεδεμένη με τον Υπέρτατο Κύριο, φυσιολογικά, κάθε τι υποδεέστερο, και συγκεκριμένα, η νοημοσύνη, ο νους και οι αισθήσεις θα συνδεθούν αυτομάτως. Υπάρχει στην *Κατα Ουπανισαντ* ένα εδάφιο στο οποίο αναφέρεται πως τα αντικείμενα της ικανοποίησης των αισθήσεων είναι ανώτερα των αισθήσεων και ότι ο νους είναι ανώτερος από τα αντικείμενα των αισθήσεων. Αν, επομένως, ο νους απασχολείται απευθείας στην υπηρεσία του Κυρίου διαρκώς, τότε δεν υπάρχει πιθανότητα να απασχοληθούν οι αισθήσεις διαφορετικά. Αυτή η νοητική στάση έχει ήδη εξηγηθεί. Αν ο νους απασχολείται στην υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου, δεν υπάρχει πιθανότητα να απασχοληθεί με τις κατώτερες τάσεις. Στην *Κατα Ουπανισαντ* η ψυχή περιγράφεται ως *μαχαν*, μεγάλη. Συνεπώς, η ψυχή είναι ανώτερη όλων, και συγκεκριμένα, των αντικειμένων των αισθήσεων, των αισθήσεων, του νου και της νοημοσύνης. Επομένως, η απευθείας κατανόηση της καταστατικής θέσης της ψυχής είναι η λύση του όλου προβλήματος.

Θα πρέπει να αναζητήσει κανείς με τη νοημοσύνη του την καταστατική θέση της ψυχής και ύστερα να απασχολεί πάντα τον νου του στη συνείδηση του Κρίσνα. Αυτό λύνει το όλο πρόβλημα. Γενικά, στους νεοφώτιστους της πνευματικής ζωής συνιστάται να μένουν μακριά από τα αντικείμενα των αισθήσεων. Είναι απαραίτητο να ισχυροποιεί κανείς τον νου χρησιμοποιώντας την νοημοσύνη του. Αν με τη βοήθεια της νοημοσύνης απασχολεί κανείς τον νου του στη συνείδηση του Κρίσνα, υποτασσόμενος πλήρως στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τότε αυτομάτως ο νους γίνεται ισχυρότερος και παρόλο που οι αισθήσεις είναι πανίσχυρες σαν φίδια, θα είναι πλέον ακίνδυνες σαν ξεδοντιασμένα φίδια. Αλλά παρόλο που η ψυχή ειναι ο κύριος της νοημοσύνης και του νου, καθώς και των αισθήσεων, αν δεν ισχυροποιηθεί μέσω της επαφής με τον Κρίσνα στη συνείδηση του Κρίσνα, υπάρχει κάθε πιθανότητα να πέσει εξαιτίας του ταραγμένου νου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 43

एवं बुद्धेः परं बुद्ध्वा संस्तभ्यात्मानमात्मना।
जहि शत्रुं महाबाहो कामरूपं दुरासदम्॥४३॥

εβαμ μπουντεχ παραμ μπουντβα   σαμσταμπιατμαναμ ατμανα
τζαχι σατρουμ μαχα-μπαχο   καμα-ρουπαμ ντουρασανταμ

εβαμ: έτσι – *μπουντεχ*: της νοημοσύνης – *παραμ*: ανώτερος – *μπουντβα*: γνωρίζοντας – *σαμσταμπια*: σταθεροποιώντας – *ατμαναμ*: τον νου – *ατμανα*: με υπολογισμένη νοημοσύνη – *τζαχι*: να υποτάξει – *σατρουμ*: τον εχθρό -

μαχα-μπαχο: ω Αρτζούνα με τα δυνατά χέρια - *καμα-ρουπαμ*: τη μορφή της λαγνείας – *ντουρασανταμ*: τη θαυμαστή.

Έτσι, γνωρίζοντας κανείς ότι είναι υπερβατικός ως προς τις υλικές αισθήσεις, τον νου και τη νοημοσύνη, θα πρέπει να ελέγχει τον κατώτερο εαυτό με τον ανώτερο και με πνευματική δύναμη να υποτάξει αυτόν τον ακόρεστο εχθρό, τον γνωστό ως λαγνεία.

Το Τρίτο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* οδηγεί τελειωτικά προς τη συνείδηση του Κρίσνα, με τη γνώση ότι ο εαυτός είναι αιώνιος υπηρέτης του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, αγνοώντας το κενό των ιμπερσοναλιστών ως ύψιστο στόχο. Στην υλική ύπαρξη επηρεάζεται κανείς ασφαλώς από τάσεις λαγνείας και την επιθυμία να κυριαρχήσει στους πόρους της υλικής φύσης. Η επιθυμία για επικυριαρχία και η ικανοποίηση των αισθήσεων είναι οι μεγαλύτεροι εχθροί της υποκείμενης σε όρους ψυχής. Αλλά με τη δύναμη της συνείδησης του Κρίσνα, μπορεί κανείς να ελέγξει τις υλικές αισθήσεις, τον νου και τη νοημοσύνη. Δεν είναι απαραίτητο να αφήσει κανείς τη δουλειά του και τα καθορισμένα του καθήκοντα εντελώς ξαφνικά· με τη σταδιακή καλλιέργεια της συνείδησης του Κρίσνα, μπορεί κανείς να βρεθεί σε υπερβατική θέση, χωρίς να επηρεάζεται από τις υλικές αισθήσεις και τον νου, με τη νοημοσύνη του σταθερή και κατευθυνόμενη προς την αγνή του ταυτότητα. Αυτή είναι η σύνοψη αυτού του κεφαλαίου. Κατά το ανώριμο στάδιο της υλικής ύπαρξης, φιλοσοφικές εικασίες και τεχνητές απόπειρες ελέγχου των αισθήσεων, δια της υποτιθέμενης εφαρμογής γιογκικών στάσεων, δεν θα μπορέσουν ποτέ να βοηθήσουν κάποιον προς την κατεύθυνση της πνευματικής ζωής. Θα πρέπει να εκπαιδευτεί στη συνείδηση του Κρίσνα μέσω ανώτερης νοημοσύνης.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Τρίτο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Το κάρμα-γιόγκα».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η Υπερβατική Γνώση

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

श्रीभगवानुवाच
इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवानहमव्ययम्।
विवस्वान्मनवे प्राह मनुरिक्ष्वाकवेऽब्रवीत्॥१॥

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
ιμαμ βιβασβατε γιογκαμ προκταβαν αχαμ αβιαγιαμ
βιβασβαν μαναβε πραχα μανουρ ικσακαβε 'μπραβιτ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είπε – *ιμαμ*: αυτή – *βιβασβατε*: στον Βιβασβάν – *γιογκαμ*: την επιστήμη της σχέσης μας με τον Υπέρτατο – *προκταβαν*: δίδαξα – *αχαμ*: Εγώ – *αβιαγιαμ*: την άφθαρτη – *βιβασβαν*: στον θεό του ήλιου – *μαναβε*: στον πατέρα του ανθρώπινου γένους (τον ονομαζόμενο Βαϊβασβάτα) – *πραχα*: είπα – *μανουχ*: τον πατέρα των ανθρώπων – *ικσακαβε*: στον Βασιλιά Ικσβάκου – *αμπραβιτ*: είπα.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Δίδαξα αυτή την άφθαρτη επιστήμη του *γιογκα* στον θεό του ήλιου, τον Βιβασβάν, και ο Βιβασβάν την δίδαξε στον Μάνου, τον πατέρα του ανθρώπινου γένους, και με τη σειρά του ο Μάνου την δίδαξε στον Ικσβάκου.

Εδώ παρακολουθούμε τα ίχνη της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από απόμακρους καιρούς, όταν παραδόθηκε στη βασιλική τάξη, στους βασιλείς όλων των πλανητών. Αυτή η επιστήμη προορίζεται ιδιαίτερα για την προστασία των πολιτών και, επομένως, πρέπει να την κατανοήσει η βασιλική τάξη για να μπορεί να διοικεί τους πολίτες και να τους προστατεύει από τα υλικά δεσμά της λαγνείας. Ο σκοπός της ανθρώπινης ζωής είναι η καλλιέργεια της πνευματικής γνώσης σε αιώνια σχέση με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, οι δε αρχηγοί όλων των κρατών και όλων των πλανητών είναι υποχρεωμένοι να μεταδίδουν αυτό το μάθημα στους πολίτες μέσω της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και της αφοσίωσης. Με άλλα λόγια, χρέος όλων των αρχηγών κρατών είναι να διαδώσουν την επιστήμη της συνείδησης του Κρίσνα, έτσι ώστε να μπορέσουν οι άνθρωποι να επωφεληθούν από αυτή τη σπουδαία επιστήμη και να ακολουθήσουν έναν επιτυχημένο δρόμο, αξιοποιώντας την ευκαιρία της ανθρώπινης μορφής ζωής.

Στην εποχή που διανύουμε, ο θεός του ήλιου είναι γνωστός ως Βιβασβάν. Στην *Μπράμα-σαμχιτα* αναφέρεται:

γιατς-τσακσουρ εσα σαβιτα σακαλα-γκραχαναμ
ρατζα σαμαστα-σουρα-μουρττιρ ασεσα-τετζαχ
γιασιαγκιαγια μπραματι σαμπριτα-καλατσακρο
γκοβιννταμ αντι-πουρουσαμ ταμ αχαμ μπατζαμι

«Ας λατρέψω», είπε ο Κύριος Μπράμα, «το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Γκοβίνντα (τον Κρίσνα), ο οποίος είναι το αρχικό πρόσωπο, με την εντολή του οποίου ο ήλιος, ο βασιλιάς όλων των πλανητών, παίρνει τεράστια δύναμη και θερμότητα. Ο ήλιος αντιπροσωπεύει το μάτι του Κυρίου και ακολουθεί την τροχιά του υπακούοντας στις εντολές του Κυρίου».

Ο ήλιος είναι ο βασιλιάς όλων των πλανητών, ο δε θεός του ήλιου, γνωστός στην παρούσα περίοδο ως Βιβασβάν, κυβερνά τον πλανήτη του ήλιου, ο οποίος ελέγχει όλους τους άλλους πλανήτες, προμηθεύοντας θερμότητα και φως. Περιστρέφεται με εντολή του Κρίσνα, ο δε Κρίσνα έκανε στην αρχή τον Βιβασβάν πρώτο μαθητή Του για την κατανόηση της επιστήμης της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Συνεπώς, η *Γκιτα* δεν είναι μία θεωρητική πραγματεία για τους ασήμαντους εγκόσμιους λόγιους, αλλά ένα κοινώς αποδεκτό βιβλίο γνώσης το οποίο κατέρχεται από αμνημονεύτων χρόνων. Στη *Μαχαμπαρατα* (*Σαντι-παρβα* 348.51-52) μπορούμε να ανιχνεύσουμε την ιστορία της *Γκιτα*:

τρετα-γιουγκαντω τσα τατο βιβασβαν μαναβε ντάντω
μανους τσα λοκα-μπριτι-αρταμ σουταγιεκσβακαβε ντάντω
ικσβακουνα τσα κατιτο βιαπια λοκαν αβαστιταχ

«Στην αρχή της Τρέτα-γιούγκα, η επιστήμη αυτή της σχέσης με τον Υπέρτατο παραδόθηκε από τον Βιβασβάν στον Μάνου. Ο Μάνου, ο πατέρας του ανθρώπινου γένους, την παρέδωσε στον γιο του, τον Μαχαράζα Ικσβάκου, βασιλιά του πλανήτη Γη και γενάρχη της δυναστείας των Ράγκου, όπου εμφανίσθηκε ο Κύριος Ραματσάνντρα. Έτσι, η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* υπάρχει στην ανθρώπινη κοινωνία από την εποχή του Μαχαράζα Ικσβάκου».

Τώρα έχουν περάσει πέντε χιλιάδες χρόνια της Κάλι-γιούγκα, η οποία διαρκεί 432.000 χρόνια. Πριν από την Κάλι-γιούγκα ήταν η Ντβάπαρα-γιούγκα, η οποία διαρκεί 800.000 χρόνια, και πριν από την Ντβάπαρα-γιούγκα ήταν η Τρέτα-γιούγκα, η οποία διαρκεί 1.200.000 χρόνια. Έτσι πριν από περίπου 2.005.000 χρόνια, ο Μάνου είπε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* στον μαθητή και γιο του Μαχαράζα Ικσβάκου, τον βασιλιά του πλανήτη Γη. Η εποχή του τωρινού Μάνου έχει υπολογισθεί ότι διαρκεί περίπου 305.300.000 χρόνια, από τα οποία έχουν περάσει τα 120.400.000. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι πριν από τη γέννηση του Μάνου, ο Κύριος είπε την *Γκιτα* στον μαθητή Του, τον θεό του ήλιου Βιβασβάν, τότε με χονδρικούς υπολογισμούς καταλήγουμε στο ότι η *Γκιτα* ειπώθηκε τουλάχιστον 120.400.000 χρόνια πριν, στη δε ανθρώπινη κοινωνία υπάρχει επί δύο εκατομμύρια χρόνια. Ειπώθηκε ξανά από τον Κύριο στον Αρτζούνα πριν από περίπου πέντε χιλιάδες χρόνια. Αυτός είναι ο πρόχειρος υπολογισμός της ιστορίας της *Γκιτα*, σύμφωνα με την ίδια την *Γκιτα* και σύμφωνα με την εκδοχή του ομιλητή, του Κυρίου Σρι Κρίσνα. Ειπώθηκε στον θεό του ήλιου Βιβασβάν επειδή είναι κι αυτός *κσατρια* και πατέρας όλων των *κσατρια* που είναι απόγονοί του, δηλαδή των *κσατρια σουρια-βαμσα*. Επειδή η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι εξίσου καλή με τις Βέδες, αφού την είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η γνώση αυτή είναι *απωρουσεγια*, υπεράνθρωπη. Εφόσον οι βεδικές οδηγίες γίνονται αποδεκτές όπως ακριβώς είναι, δίχως ανθρώπινη ερμηνεία, η *Γκιτα* θα πρέπει να γίνεται επίσης αποδεκτή χωρίς εγκόσμιες ερμηνείες. Οι εγκόσμιοι σοφιστές μπορούν να θεωρητικολογούν για την *Γκιτα* με τον δικό τους τρόπο, αλλά αυτό δεν είναι η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* όπως ακριβώς είναι. Επομένως, η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή όπως ακριβώς είναι, μέσω της μαθητικής διαδοχής, η οποία περιγράφεται εδώ: ο Κύριος την είπε στον θεό του ήλιου, ο θεός του ήλιου την είπε στον γιο του Μάνου, ο Μάνου την είπε στον γιο του Ικσβάκου και ούτω καθεξής.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

एवं परम्पराप्राप्तमिमं राजर्षयो विदुः।
स कालेनेह महता योगो नष्टः परन्तप॥२॥

εβαμ παραμπαρα-πραπταμ   ιμαμ ρατζαρσαγιο βιντουχ
σα καλενεχα μαχατα   γιογκο ναστα χ παραντα πα

εβαμ: έτσι – *παραμπαρα*: μέσω της μαθητικής διαδοχής – *πραπταμ*: έχουν λάβει – *ιμαμ*: αυτή την επιστήμη – *ρατζαρσαγιαχ*: οι άγιοι βασιλείς – *βιντουχ*: κατανόησαν – *σαχ*: αυτή τη γνώση – *καλενα*: με την πάροδο του χρόνου – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο – *μαχατα*: η μεγάλη – *γιογκαχ:* η επιστήμη της σχέσης μας με τον Υπέρτατο – *ναστα χ*: διασκορπισμένη – *παραντα πα*: ω Αρτζούνα, που υποτάσσεις τους εχθρούς.

Με αυτόν τον τρόπο έλαβαν αυτή την υπέρτατη επιστήμη οι άγιοι βασιλείς, μέσω της σειράς της μαθητικής διαδοχής, και με αυτόν τον τρόπο την κατανόησαν. Αλλά με την πάροδο του χρόνου η διαδοχή έσπασε και έτσι η επιστήμη αυτή όπως ακριβώς είναι φαίνεται να έχει χαθεί.

Εδώ αναφέρεται σαφώς ότι η *Γκιτα* προοριζόταν ιδιαίτερα για τους άγιους βασιλείς, επειδή αυτοί επρόκειτο να θέσουν σε εφαρμογή τον σκοπό της κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, που ήταν η διακυβέρνηση των πολιτών. Αφαλώς, η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* δεν προοριζόταν σε καμία περίπτωση για τα δαιμονικά πρόσωπα, τα οποία θα εξανέμιζαν την αξία της χωρίς κανένα όφελος και θα επινοούσαν όλων των ειδών τις ερμηνείες σύμφωνα με τα προσωπικά τους καπρίτσια. Αμέσως μόλις ο αρχικός σκοπός διασκορπίστηκε από τα κίνητρα των ασυνείδητων σχολιαστών, προέκυψε η ανάγκη επανεδραίωσης της μαθητικής διαδοχής. Πριν πέντε χιλιάδες χρόνια έγινε αντιληπτό από τον Ίδιο τον Κύριο ότι η μαθητική διαδοχή είχε διακοπεί και γι' αυτό είπε ότι ο σκοπός της *Γκιτα* έμοιαζε να έχει χαθεί. Κατά τον ίδιο τρόπο, και σήμερα, υπάρχουν τόσο πολλές εκδόσεις της *Γκιτα* (ιδιαίτερα στα Αγγλικά), αλλά σχεδόν όλες βρίσκονται σε ασυμφωνία με την έγκυρη μαθητική διαδοχή. Υπάρχουν αναρίθμητες αποδόσεις και ερμηνείες από διάφορους εγκόσμιους λόγιους, αλλά σχεδόν κανείς τους δεν αποδέχεται το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, μολονότι όλοι τους κάνουν χρυσές δουλειές με τα λόγια του Κρίσνα. Το πνεύμα αυτό είναι δαιμονικό, επειδή οι δαίμονες δεν πιστεύουν στον Θεό και απλώς απολαμβάνουν τα αγαθά του Κυρίου. Αφού υπάρχει μεγάλη ανάγκη μιας έκδοσης της *Γκιτα* στα Αγγλικά, όπως μεταδίδεται μέσω της *παραμπαρα* (της μαθητικής διαδοχής), γίνεται εδώ μια απόπειρα να καλυφθεί αυτό το μεγάλο κενό. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, αν γίνει δεκτή όπως ακριβώς είναι, αποτελεί μέγα δώρο στην

ανθρωπότητα· αλλά αν γίνει δεκτή ως πραγματεία φιλοσοφικών υποθέσεων, είναι απλώς χάσιμο χρόνου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

स एवायं मया तेऽद्य योगः प्रोक्तः पुरातनः।
भक्तोऽसि मे सखा चेति रहस्यं ह्येतदुत्तमम्॥३॥

σα εβαγιαμ μαγια τε ‘ντια γιογκαχ προκταχ πουραταναχ
μπακτο ‘σι με σακα τσετι ραχασιαμ χι εταντ ουτταμαμ

σαχ: την ίδια – *εβα*: βεβαίως – *αγιαμ*: αυτή – *μαγια*: από Εμένα – *τε*: σε σένα – *αντια*: σήμερα – *γιογκαχ*: την επιστήμη του *γιογκα* – *προκταχ*: ειπωμένη – *πουραταναχ*: πανάρχαια – *μπακταχ*: αφοσιωμένος υπηρέτης – *ασι*: είσαι – *με*: (δικός) Μου – *σακα*: φίλος – *τσα*: και – *ιτι*: έτσι – *ραχασιαμ*: το μυστήριο – *χι*: σιγουρα – *ετατ*: αυτό – *ουτταμαμ*: το υπερβατικό.

Αυτήν την πανάρχαια επιστήμη της σχέσης με τον Υπέρτατο την λέω σήμερα Εγώ σε σένα, επειδή είσαι αφοσιωμένος υπηρέτης και φίλος Μου· μπορείς, επομένως, να κατανοήσεις το υπερβατικό μυστήριο αυτής της επιστήμης.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες ανθρώπων, και συγκεκριμένα, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου και οι δαίμονες. Ο Κύριος επέλεξε τον Αρτζούνα ως αποδέκτη αυτής της μεγάλης επιστήμης επειδή ήταν αφοσιωμένος υπηρέτης Του· αντιθέτως, οι δαίμονες είναι αδύνατο να την κατανοήσουν. Υπάρχουν πολλές εκδόσεις αυτού του σπουδαίου βιβλίου της γνώσης· ορισμένες είναι σχολιασμένες από αφοσιωμένους υπηρέτες του Κυρίου, ενώ κάποιες άλλες είναι σχολιασμένες από δαίμονες. Ο σχολιασμός των αφοσιωμένων υπηρετών είναι ουσιαστικός, ενώ ο σχολιασμός των δαιμόνων είναι άχρηστος. Ο Αρτζούνα αποδέχεται τον Κρίσνα ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και οποιοσδήποτε σχολιασμός της *Γκιτα* ακολουθεί τα βήματα του Αρτζούνα αποτελεί πραγματική υπηρεσία αφοσίωσης για τον σκοπό αυτής της μεγάλης επιστήμης. Ωστόσο, οι δαιμονικοί άνθρωποι μηχανεύονται διάφορες θεωρίες για τον Κρίσνα και παρασύρουν τους αναγνώστες από τον δρόμο των οδηγιών Του. Θα πρέπει να ακολουθεί κανείς τη μαθητική διαδοχή από τον Αρτζούνα και με αυτόν τον τρόπο να επωφεληθεί από την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

अर्जुन उवाच
अपरं भवतो जन्म परं जन्म विवस्वतः।
कथमेतद्विजानीयां त्वमादौ प्रोक्तवानिति॥४॥

αρτζουνα ουβατσα
απαραμ μπαβατο τζανμα παραμ τζανμα βιβασβαταχ
καταμ εταντ βιτζανιγιαμ τβαμ αντω προκταβαν ιτι

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *απαραμ*: νεότερος – *μπαβαταχ*: από Εσένα – *τζανμα*: γέννηση – *παραμ*: ανώτερος - *τζανμα*: γέννηση – *βιβασβαταχ*: του θεού του ήλιου – *καταμ*: πώς – *ετατ*: αυτό – *βιτζανιγιαμ*: θα καταλάβω – *τβαμ*: Εσύ – *αντω*: στην αρχή – *προκταβαν*: δίδαξες – *ιτι*: έτσι.

Είπε ο Αρτζούνα: Ο θεός του ήλιου Βιβασβάν είναι μεγαλύτερος σε ηλικία από Εσένα. Πώς, λοιπόν, θα μπορέσω να καταλάβω ότι στην αρχή Εσύ του δίδαξες αυτή την επιστήμη;

Ο Αρτζούνα είναι αναγνωρισμένος αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου· πώς, λοιπόν, μπόρεσε να μην πιστέψει τα λόγια του Κυρίου; Η αλήθεια είναι ότι ο Αρτζούνα δεν ρωτάει για τον ίδιο, αλλά για όσους δεν πιστεύουν στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, δηλαδή για τους δαίμονες, στους οποίους δεν αρέσει η ιδέα ότι ο Κρίσνα θα έπρεπε να είναι αποδεκτός ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Μόνο γι' αυτούς ρωτάει ο Αρτζούνα σε αυτό το σημείο, σαν να μην είχε ο ίδιος επίγνωση ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Όπως θα γίνει φανερό στο Δέκατο Κεφάλαιο, ο Αρτζούνα γνώριζε πολύ καλά ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η πηγή των πάντων και η έσχατη λέξη στην Υπέρβαση. Βεβαίως ο Κρίσνα εμφανίσθηκε και πάνω στη Γη, ως γιος της Ντεβάκι, και το πώς παρέμεινε το ίδιο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το αιώνιο αρχικό πρόσωπο, είναι πολύ δύσκολο να γίνει κατανοητό από έναν κοινό άνθρωπο. Για να διευκρινίσει, λοιπόν, αυτό το ζήτημα, ο Αρτζούνα έθεσε αυτή την ερώτηση στον Κρίσνα, έτσι ώστε να μπορέσει ο Ίδιος να μιλήσει έγκυρα. Ότι ο Κρίσνα είναι η υπέρτατη αυθεντία είναι αποδεκτό από όλο τον κόσμο, όχι μόνο σήμερα, αλλά από αμνημονεύτων χρόνων και μόνο οι δαίμονες Τον απορρίπτουν. Εν πάση περιπτώσει, αφού ο Κρίσνα είναι η αποδεκτή από όλους αυθεντία, ο Αρτζούνα Του έθεσε αυτή την ερώτηση ώστε να περιγράψει ο Ίδιος τον Εαυτό Του, χωρίς να περιγράφεται από τους δαίμονες, οι οποίοι επιδιώκουν πάντα να Τον παραποιούν με τρόπο κατανοητό στους

ίδιους και τους οπαδούς τους. Είναι απαραίτητο να γνωρίσουν όλοι, για το δικό τους συμφέρον, την επιστήμη του Κρίσνα. Όταν, επομένως, ο ίδιος ο Κρίσνα μιλάει για τον Εαυτό Του είναι κάτι εξαιρετικά ευοίωνο για όλους τους κόσμους. Στους δαίμονες, αυτές οι εξηγήσεις του Ίδιου του Κρίσνα μπορεί να φαίνονται παράξενες, επειδή οι δαίμονες πάντοτε μελετούν τον Κρίσνα από τη δική τους σκοπιά, αλλά οι αφοσιωμένοι υπηρέτες Του καλωσορίζουν με όλη τους την καρδιά τα λόγια του Κρίσνα όταν τα ακούνε από τον Ίδιο. Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες θα λατρεύουν πάντα τις έγκυρες δηλώσεις του Κρίσνα, επειδή πάντα λαχταρούν να γνωρίσουν όλο και περισσότερα γι'Αυτόν. Οι άθεοι, οι οποίοι θεωρούν τον Κρίσνα ως έναν συνηθισμένο άνθρωπο, μπορεί με αυτόν τον τρόπο να καταλάβουν ότι είναι υπεράνθρωπος, ότι είναι *σατς-τσιντ-ανανντα-βιγκραχα*, η αιώνια μορφή της ευδαιμονίας και της γνώσης, ότι είναι υπερβατικός και ότι είναι πάνω από την κυριαρχία των καταστάσεων της υλικής φύσης και πάνω από την επιρροή του χώρου και του χρόνου. Ένας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα όπως ο Αρτζούνα βρίσκεται χωρίς αμφιβολία πάνω από οποιαδήποτε παρανόηση της υπερβατικής θέσης του Κρίσνα. Η σχετική ερώτηση του Αρτζούνα στον Κρίσνα είναι απλώς μια απόπειρα του αφοσιωμένου υπηρέτη να προκαλέσει ανοιχτά την άθεη στάση κάποιων προσώπων, τα οποία θεωρούν τον Κρίσνα ένα κοινό ανθρώπινο ον που υπόκειται στις καταστάσεις της υλικής φύσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

श्रीभगवानुवाच
बहूनि मे व्यतीतानि जन्मानि तव चार्जुन।
तान्यहं वेद सर्वाणि न त्वं वेत्थ परन्तप॥५॥

σρι μπαγκαβαν ουβατσα
μπαχουνι με βιατιτανι τζανμανι ταβα τσαρτζουνα
τανι αχαμ βεντα σαρβανι να τβαμ βεττα παραντapa

σρι μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Πρόσωπο της Θεότητας – *μπαχουνι*: πολλές – *με*: δικές Μου – *βιατιτανι*: έχουν παρέλθει – *τζανμανι*: γεννήσεις – *ταβα*: δικές σου – *τσα*: επίσης – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *τανι*: όλοι εκείνοι – *αχαμ*: Εγώ – *βεντα*: γνωρίζω – *σαρβανι*: όλες – *να*: δεν – *τβαμ*: εσύ – *βεττα*: γνωρίζεις – *παραντapa*: ω κατακτητή των εχθρών.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Έχουμε περάσει αμέτρητες γεννήσεις κι εσύ και Εγώ, ω κατακτητή των εχθρών. Εγώ μπορώ να τις θυμηθώ όλες, αλλά εσύ όχι.

Η *Μπραμα-σαμχιτα* (5.33) μας δίνει πληροφορίες για πάρα πολλές ενσαρκώσεις του Κυρίου. Συγκεκριμένα αναφέρεται:

αντβαΐταμ ατσιουταμ αναντιμ αναντα-ρουπαμ
αντιαμ πουρανα-πουρουσαμ ναβα-γιωβαναμ τσα
βεντεσου ντουρλλαμπαμ αντουρλλαμπαμ ατμα-μπακτω
γκοβιννταμ αντι-πουρουσαμ ταμ αχαμ μπατζαμι

«Λατρεύω το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Γκοβίννντα (τον Κρίσνα), που είναι το αρχικό πρόσωπο – απόλυτο, αλάνθαστο, δίχως αρχή, παρόλο που επεκτείνεται σε αμέτρητες μορφές, παραμένοντας το ίδιο αρχικό και αρχαιότερο πρόσωπο, αλλά εμφανιζόμενος πάντοτε ως ένας δροσερός και φρέσκος νέος. Αυτές οι αιώνιες, μακάριες, πάνσοφες μορφές του Κυρίου κατανοούνται συνήθως από τους άριστους βεδικούς λόγιους, αλλά φανερώνονται μόνο στους αγνούς, ανόθευτους αφοσιωμένους υπηρέτες».

Αναφέρεται ακόμη στην *Μπραμα-σαμχιτα* (5.39):

ραμαντι μουρττισου καλα-νιγιαμενα τισταν
ναναβαταραμ ακαροντ μπουβανεσου κιντου
κρισναχ σβαγιαμ σαμαμπαβατ παραμαχ πουμαν γιο
γκοβιννταμ αντι-πουρουσαμ ταμ αχαμ μπατζαμι

«Λατρεύω το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Γκοβίννντα (τον Κρίσνα), που βρίσκεται πάντα μέσα σε διάφορες ενσαρκώσεις όπως ο Ράμα και ο Νρισίμχα, καθώς και μέσα σε πολλές υποενσαρκώσεις, αλλά είναι το αρχικό Πρόσωπο της Θεότητας, γνωστός ως Κρίσνα, και ενσαρκώνεται και Αυτοπροσώπως».

Και στις Βέδες αναφέρεται ότι ο Κύριος, μολονότι ένας και μοναδικός, εκδηλώνεται σε αναρίθμητες μορφές. Είναι όπως ο λίθος *βαΐντουρια*, ο οποίος αλλάζει χρώματα, αλλά παραμένει ο ίδιος. Αυτή η πολυμορφία του Κυρίου γίνεται κατανοητή από τους αγνούς, ανόθευτους αφοσιωμένους υπηρέτες, αλλά όχι από όσους κάνουν μια απλή μελέτη των Βεδών: *βεντεσου ντουρλλαμπαμ αντουρλλαμπαμ ατμα-μπακτω*. Αφοσιωμένοι υπηρέτες όπως ο Αρτζούνα είναι μόνιμοι σύντροφοι του Κυρίου και όποτε ενσαρκώνεται ο Κύριος ενσαρκώνονται και αυτοί οι έμπιστοι αφοσιωμένοι υπηρέτες για να υπηρετήσουν τον Κύριο υπό διάφορες ιδιότητες. Ο Αρτζούνα είναι ένας από

αυτούς και από αυτούς τους στίχους καταλαβαίνουμε ότι πριν από μερικά εκατομμύρια χρόνια, όταν ο Κρίσνα είπε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* στον θεό του ήλιου Βιβασβάν, ο Αρτζούνα ήταν επίσης παρών υπό διαφορετική ιδιότητα. Αλλά η διαφορά μεταξύ του Κρίσνα και του Αρτζούνα είναι ότι ο Κύριος θυμόταν το συμβάν, ενώ ο Αρτζούνα δεν μπορούσε να το θυμηθεί. Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ της ζωντανής οντότητας που αποτελεί τμήμα του Κυρίου και του Υπερτάτου Κυρίου. Παρόλο που εδώ ο Αρτζούνα αντιμετωπίζεται ως ισχυρός ήρωας και αποκαλείται κατακτητής των εχθρών, είναι ανίκανος να θυμηθεί τι είχε συμβεί κατά τις προηγούμενες γεννήσεις του. Επομένως, όσο σπουδαίο και αν θεωρείται ένα ανθρώπινο ον βάσει υλικών υπολογισμών, δεν μπορεί ποτέ να εξισωθεί με τον Υπέρτατο Κύριο. Οποιοσδήποτε είναι μόνιμος σύντροφος του Κυρίου είναι ασφαλώς απελευθερωμένο πρόσωπο, αλλά δεν μπορεί να εξισωθεί με τον Κύριο. Ο Κύριος περιγράφεται στην *Μπραμα-σαμχιτα* ως αλάνθαστος (*ατσιουτα*), που σημαίνει ότι ποτέ δεν ξεχνά τον Εαυτό Του, ακόμη και όταν βρίσκεται σε επαφή με την ύλη. Συνεπώς, ο Κύριος και η ζωντανή οντότητα δεν μπορούν ποτέ να είναι ίσοι από καμία άποψη, ακόμη και αν η ζωντανή οντότητα είναι τόσο απελευθερωμένη όσο ο Αρτζούνα. Παρόλο που ο Αρτζούνα είναι αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, ορισμένες φορές λησμονεί τη φύση του Κυρίου· αλλά με τη θεία χάρη, ο αφοσιωμένος υπηρέτης μπορεί αμέσως να καταλάβει την υπερβατική, αλάνθαστη φύση του Κυρίου, ενώ ένας μη αφοσιωμένος υπηρέτης, ένας δαίμονας, δεν μπορεί να την καταλάβει ποτέ. Συνεπώς, αυτές οι περιγραφές της *Γκιτα* δεν μπορούν να κατανοηθούν από δαιμονικούς εγκεφάλους. Ο Κρίσνα θυμόταν πράξεις που είχε κάνει πριν από εκατομμύρια χρόνια, ενώ ο Αρτζούνα όχι, παρά το γεγονός ότι και οι δύο είναι από τη φύση τους αιώνιοι. Εδώ αξίζει ίσως να σημειωθεί ότι το ζωντανό ον ξεχνά τα πάντα εξαιτίας της αλλαγής σώματος, ενώ ο Κύριος θυμάται τα πάντα επειδή δεν αλλάζει το *σατς-τσιντ-αναννтα* σώμα Του. Είναι *αντβαϊτα*, που σημαίνει ότι δεν υφίσταται διάκριση μεταξύ Αυτού και του σώματός Του. Όλα όσα έχουν σχέση με Αυτόν είναι πνεύμα, ενώ η υποκείμενη σε όρους ψυχή είναι διαφορετική από το υλικό της σώμα. Και επειδή ο Κύριος και το σώμα Του είναι ταυτόσημα, η θέση Του διαφέρει πάντοτε από τη θέση του συνηθισμένου ζωντανού όντος, ακόμη και όταν κατέρχεται στο υλικό επίπεδο. Οι δαίμονες δεν μπορούν να προσαρμοσθούν με αυτή την υπερβατική φύση του Κυρίου, όπως εξηγεί ο Κύριος στην επόμενη στροφή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

अजोऽपि सन्नव्ययात्मा भूतानामीश्वरोऽपि सन्।
प्रकृतिं स्वामधिष्ठाय संभवाम्यात्ममायया॥६॥

ατζο 'πι σανν αβιαγιατμα μπουταναμ ισβαρο 'πι σαν
πρακριτιμ σβαμ αντισταγια σαμμπαβαμι ατμα-μαγιαγια

ατζαχ: αγέννητος – *απι*: παρόλο που – *σαν*: όντας έτσι – *αβιαγια*: άφθαρτο – *ατμα*: σώμα – *μπουταναμ*: όλων των όντων – *ισβαραχ*: ο Υπέρτατος Κύριος – *απι*: παρόλο που – *σαν*: όντας έτσι – *πρακριτιμ*: υπερβατική μορφή – *σβαμ*: Εμού – *αντισταγια*: ευρισκόμενος – *σαμμπαβαμι*: ενσαρκώνομαι - *ατμα-μαγιαγια*: δια της εσωτερικής Μου ενέργειας.

Παρόλο που είμαι αγέννητος και το υπερβατικό σώμα Μου δεν φθείρεται ποτέ και παρόλο που είμαι ο Κύριος όλων των όντων, εμφανίζομαι σε κάθε εποχή στην αρχική υπερβατική Μου μορφή.

Ο Κύριος αναφέρεται στην ιδιαιτερότητα της γέννησής Του: παρόλο που μπορεί να εμφανίζεται σαν ένα συνηθισμένο πρόσωπο, θυμάται τα πάντα σχετικά με τις πάμπολλες περασμένες «γεννήσεις» Του, ενώ ένας κοινός άνθρωπος δεν μπορεί να θυμηθεί τι έκανε ακόμα και πριν από λίγες ώρες. Αν ρωτήσουμε έναν κοινό άνθρωπο τι έκανε την ίδια ακριβώς ώρα την προηγούμενη μέρα, θα είναι εξαιρετικά δύσκολο να απαντήσει αμέσως. Θα πρέπει να σκαλίσει τη μνήμη του για να θυμηθεί τι ακριβώς έκανε την ίδια ώρα μια μέρα πριν. Και παρ' όλα αυτά, οι άνθρωποι συχνά ισχυρίζονται ότι είναι ο Θεός, ο Κρίσνα. Δεν θα πρέπει να παρασύρεται κανείς από τέτοιους άνευ σημασίας ισχυρισμούς. Μετά ο Κύριος εξηγεί την *πρακριτι*, δηλαδή τη μορφή Του. *Πρακριτι* σημαίνει φύση καθώς και *σβαρουπα*, δηλαδή μορφή. Ο Κύριος λέει ότι εμφανίζεται στο δικό Του σώμα. Δεν αλλάζει σώμα, όπως το κοινό ζωντανό ον που αλλάζει το ένα σώμα μετά το άλλο. Η υποκείμενη σε όρους ψυχή μπορεί να έχει ένα είδος σώματος στην τωρινή της ζωή, αλλά θα έχει ένα διαφορετικό σώμα στην επόμενη. Στον υλικό κόσμο το ζωντανό ον δεν έχει ένα μόνιμο σώμα, αλλά μεταναστεύει από το ένα σώμα στο άλλο. Ωστόσο, ο Κύριος δεν κάνει το ίδιο. Όποτε εμφανίζεται, το κάνει στο ίδιο αρχικό Του σώμα, δια της εσωτερικής Του ενέργειας. Με άλλα λόγια, ο Κρίσνα εμφανίζεται στον υλικό κόσμο στην αρχική, αιώνια μορφή Του, με δύο χέρια, κρατώντας μια φλογέρα. Εμφανίζεται έτσι ακριβώς στο αιώνιο σώμα Του, αμόλυντος από τον υλικό κόσμο. Παρόλο που εμφανίζεται στο ίδιο υπερβατικό σώμα και είναι ο Κύριος του Σύμπαντος, φαίνεται να γεννιέται σαν ένα συνηθισμένο ζωντανό ον. Μολονότι ο Κρίσνα μεγαλώνει

από τη βρεφική στην παιδική ηλικία και από την παιδική ηλικία στη νεότητα, είναι εκπληκτικό ότι ποτέ δεν μεγαλώνει πέρα από τη νεότητα. Την εποχή της μάχης του Κουρουκσέτρα είχε πολλά εγγόνια. Δηλαδή είχε μεγαλώσει αρκετά, σύμφωνα με τους υλικούς υπολογισμούς. Παρ' όλα αυτά, έμοιαζε με νέο άντρα ηλικίας είκοσι ή είκοσι πέντε ετών. Δεν θα δούμε ποτέ εικόνα του Κρίσνα σε γεροντική ηλικία, επειδή δεν γερνάει ποτέ όπως εμείς, μολονότι είναι το αρχαιότερο πρόσωπο σε ολόκληρη τη Δημιουργία – περασμένη, σημερινή και μελλοντική. Ούτε το σώμα Του ούτε η νοημοσύνη Του φθείρονται ποτέ, ούτε αλλάζουν. Συνεπώς, είναι σαφές ότι μολονότι βρίσκεται στον υλικό κόσμο, πρόκειται για την Ίδια αγέννητη, αιώνια μορφή ευδαιμονίας και γνώσης, αμετάβλητος ως προς το υπερβατικό σώμα και τη νοημοσύνη Του. Στην πραγματικότητα, η εμφάνιση και η εξαφάνισή Του είναι σαν την ανατολή του Ήλιου, την κίνησή του μπροστά στα μάτια μας και την εξαφάνισή του από το οπτικό μας πεδίο. Όταν ο ήλιος εξαφανίζεται, νομίζουμε ότι ο ήλιος έδυσε και όταν εμφανίζεται, νομίζουμε ότι ο ήλιος είναι στον ορίζοντα. Στην πραγματικότητα, ο ήλιος βρίσκεται πάντα στη σταθερή του θέση, αλλά εξαιτίας των ατελών, ανεπαρκών αισθήσεών μας, πιστεύουμε ότι ο ήλιος εμφανίζεται και εξαφανίζεται στον ουρανό. Και επειδή η εμφάνιση και εξαφάνιση του Κρίσνα διαφέρουν εντελώς από την εμφάνιση και εξαφάνιση κάθε συνηθισμένου, κοινού ζωντανού όντος, είναι προφανές ότι Αυτός είναι αιώνια, μακάρια γνώση δια της εσωτερικής Του δύναμης και ότι δεν μολύνεται ποτέ από την υλική φύση. Και οι Βέδες βεβαιώνουν ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι αγέννητο, αλλά ότι παρ' όλα αυτά μοιάζει να γεννιέται σε πολλαπλές εκδηλώσεις. Η συμπληρωματική βεδική γραμματεία βεβαιώνει επίσης ότι μολονότι ο Κύριος φαίνεται σαν να γεννιέται, το σώμα Του παραμένει αμετάβλητο. Στην *Μπαγκαβαταμ* εμφανίζεται στη μητέρα Του ως Ναράγιανα, με τέσσερα χέρια και με τα στολίδια των έξι πλήρων δυνάμεών Του. Σύμφωνα με το λεξικό *Βισβακοσα,* η εμφάνισή Του στην αρχική, αιώνια μορφή Του οφείλεται στο αναίτιο έλεός Του. Ο Κύριος έχει γνώση όλων των προηγούμενων εμφανίσεων και εξαφανίσεών Του, αλλά το συνηθισμένο ζωντανό ον, αμέσως μόλις αποκτήσει καινούργιο σώμα, λησμονεί τα πάντα σχετικά με το προηγούμενο. Ο Κρίσνα είναι ο Κύριος όλων των ζωντανών όντων, επειδή όσο βρίσκεται στη Γη πραγματοποιεί θαυμαστά και υπεράνθρωπα έργα. Επομένως, ο Κύριος είναι πάντοτε η ίδια Απόλυτη Αλήθεια και δεν υφίσταται ποτέ διάκριση μεταξύ της μορφής Του και του Ιδίου ή μεταξύ των ιδιοτήτων Του και του σώματός Του. Μπορεί να τεθεί το ερώτημα γιατί ο Κύριος εμφανίζεται και εξαφανίζεται σε αυτόν τον κόσμο. Αυτό εξηγείται στην επόμενη στροφή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत।
अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम्॥७॥

γιαντα γιαντα χι νταρμασια γκλανιρ μπαβατι μπαρατα
αμπιουτταναμ ανταρμασια ταντατμαναμ σριτζαμι αχαμ

γιαντα: όποτε - *γιαντα*: όπου – *χι*: σίγουρα – *νταρμασια*: της θρησκείας – *γκλανιχ*: ασυμφωνίες – *μπαβατι*: παρουσιάζονται – *μπαρατα*: ω απόγονε του Μπάρατα – *αμπιουτταναμ*: επικράτηση – *ανταρμασια*: της αθρησκείας – *ταντα*: τότε – *ατμαναμ*: τον Εαυτό Μου – *σριτζαμι*: εκδηλώνω – *αχαμ*: Εγώ.

Όποτε και όπου υπάρχει μαρασμός της θρησκείας και κυρίαρχη άνοδος της αθρησκείας, τότε κατέρχομαι, ω απόγονε του Μπάρατα.

Εδώ η λέξη *σριτζαμι* είναι σημαντική και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί με την έννοια της δημιουργίας, επειδή σύμφωνα με την προηγούμενη στροφή δεν υφίσταται δημιουργία του σώματος ή της μορφής του Κυρίου, αφού όλες οι μορφές Του υπάρχουν αιωνίως. Επομένως, η λέξη *σριτζαμι* σημαίνει ότι ο Κύριος εκδηλώνεται όπως ακριβώς είναι. Παρόλο που ο Κύριος εμφανίζεται βάσει χρονοδιαγράμματος, και συγκεκριμένα, στο τέλος της Ντβάπαραγιούγκα της εικοστής όγδοης χιλιετίας του όγδοου Μάνου, σε μία ημέρα του Μπράμα, δεν έχει καμία υποχρέωση να εμμένει σε έναν τέτοιο κανόνα, επειδή είναι τελείως ελεύθερος να δράσει με πολλούς τρόπους, σύμφωνα με τη θέλησή Του. Επομένως, εμφανίζεται με τη θέλησή Του όποτε υπάρχει επικράτηση της αθρησκείας και εξαφάνιση της αληθινής θρησκείας. Οι αρχές της θρησκείας καθορίζονται από τις Βέδες και οποιαδήποτε ασυμφωνία ως προς τη σωστή εκτέλεση των κανόνων των Βεδών καθιστά κάποιον άθρησκο. Στην *Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι αυτές οι αρχές είναι οι νόμοι του Κυρίου. Μόνο ο Κύριος μπορεί να δημιουργήσει ένα θρησκευτικό σύστημα. Είναι παραδεκτό ότι και τις Βέδες τις είπε ο Ίδιος ο Κύριος στον Μπράμα, κατευθείαν μέσα στην καρδιά του. Συνεπώς, οι αρχές του *νταρμα*, δηλαδή της θρησκείας, είναι οι απευθείας εντολές του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας (*νταρμαμ του σακσατ-μπαγκαβατ-πρανιταμ*). Οι αρχές αυτές δηλώνονται καθαρά σε ολόκληρη την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Ο σκοπός των Βεδών είναι να εδραιώσουν αυτές τις αρχές, αυτές τις εντολές του Υπερτάτου Κυρίου, ο δε Κύριος προστάζει ευθέως στο τέλος της *Γκιτα*: η ύψιστη θρησκευτική αρχή είναι η εγκατάλειψη σε Αυτόν και μόνο και τίποτα

περισσότερο. Οι βεδικές αρχές ωθούν προς την πλήρη εγκατάλειψη σε Αυτόν· και όποτε αυτές οι αρχές διαταράσσονται από τους δαίμονες, ο Κύριος εμφανίζεται. Από την *Μπαγκαβαταμ* καταλαβαίνουμε ότι ο Κύριος Μπούντα (ο Βούδας) είναι η ενσάρκωση του Κρίσνα που εμφανίσθηκε όταν ο υλισμός ήταν αχαλίνωτος και οι υλιστές χρησιμοποιούσαν την αυθεντία των Βεδών ως πρόσχημα. Παρόλο που υπάρχουν στις Βέδες ορισμένοι περιοριστικοί κανόνες ως προς τις θυσίες των ζώων για συγκεκριμένους λόγους, άνθρωποι δαιμονικών τάσεων υιοθετούσαν τις θυσίες των ζώων χωρίς αναφορά στις βεδικές αρχές. Ο Κύριος Μπούντα εμφανίσθηκε για να βάλει τέλος σε αυτή την ανοησία και να εδραιώσει τις βεδικές αρχές της μη βίας. Επομένως, ο κάθε *αβαταρα*, δηλαδή η κάθε ενσάρκωση του Κυρίου, έχει μία συγκεκριμένη αποστολή, όλοι δε περιγράφονται στις εξ αποκαλύψεως γραφές. Κανένας δεν θα πρέπει να γίνεται αποδεκτός ως *αβαταρα* αν δεν αναφέρεται στις γραφές. Δεν είναι αλήθεια ότι ο Κύριος εμφανίζεται μόνο σε ινδικό έδαφος. Μπορεί να έρθει οπουδήποτε και παντού και οποτεδήποτε επιθυμήσει να φανερωθεί. Σε κάθε Του ενσάρκωση μιλάει για τη θρησκεία όσο μπορούν να καταλάβουν οι συγκεκριμένοι άνθρωποι στις συγκεκριμένες συνθήκες. Αλλά η αποστολή είναι η ίδια: να οδηγήσει τους ανθρώπους στη συνείδηση του Θεού και στην υπακοή στις αρχές της θρησκείας. Ορισμένες φορές κατέρχεται ο Ίδιος και ορισμένες φορές στέλνει τον γνήσιο εκπρόσωπό Του με τη μορφή του γιου Του ή του υπηρέτη Του, ενώ κάποιες φορές κατέρχεται ο Ίδιος με κάποια συγκεκαλυμμένη μορφή.

Οι αρχές της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ειπώθηκαν στον Αρτζούνα, καθώς άλλωστε και σε άλλα πολύ εξυψωμένα πρόσωπα, επειδή ήταν εξαιρετικά εξελιγμένος σε σύγκριση με τα συνηθισμένα πρόσωπα σε άλλα μέρη του κόσμου. Το «δύο και δύο ίσον τέσσερα» είναι μία μαθηματική αλήθεια η οποία ισχύει στην τάξη των αρχαρίων, αλλά και στην τάξη των προχωρημένων. Αλλά παρ’ όλα αυτά, υπάρχουν ανώτερα και κατώτερα μαθηματικά. Συνεπώς, σε όλες τις ενσαρκώσεις του Κυρίου διδάσκονται οι ίδιες αρχές, αλλά εμφανίζονται ανώτερες ή κατώτερες, ανάλογα με τις περιστάσεις. Οι ανώτερες θρησκευτικές αρχές ξεκινούν με την αποδοχή των τεσσάρων τάξεων και των τεσσάρων σταδίων της κοινωνικής ζωής, όπως θα εξηγηθεί αργότερα. Ο σκοπός της αποστολής όλων των ενσαρκώσεων είναι να αφυπνίσουν τη συνείδηση του Κρίσνα παντού. Η συνείδηση αυτή εκδηλώνεται ή μένει ανεκδήλωτη μόνο κάτω από διάφορες συνθήκες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम्।
धर्मसंस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे॥८॥

παριτραναγια σαντουναμ βινασαγια τσα ντουσκριταμ
νταρμα-σαμσταπαναρταγια σαμμπαβαμι γιουγκε γιουγκε

παριτραναγια: για τη σωτηρία – *σαντουναμ*: των αφοσιωμένων υπηρετών – *βινασαγια*: για την καταστροφή – *τσα*: επίσης – *ντουσκριταμ*: των απίστων – *νταρμα*: τις αρχές της θρησκείας – *σαμσταπανα-αρταγια*: για να επανεδραιώσω – *σαμμπαβαμι*: εμφανίζομαι – *γιουγκε γιουγκε*: σε κάθε συμπαντική εποχή (*γιουγκα*).

Για να ελευθερώσω τους πιστούς και να εξολοθρέυσω τους άπιστους, καθώς και για να επανεδραιώσω τις αρχές της θρησκείας, έρχομαι ο Ίδιος σε κάθε συμπαντική εποχή (*γιουγκα*).

Σύμφωνα με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ένας *σαντου* (άγιος άνθρωπος) είναι ένας άνθρωπος με συνείδηση του Κρίσνα. Μπορεί κάποιος να φαίνεται άθρησκος, αλλά εάν διαθέτει εξ ολοκλήρου τις αρετές της συνείδησης του Κρίσνα, θα πρέπει να θεωρείται *σαντου*. Η λέξη *ντουσκριταμ* αναφέρεται σε εκείνους που δεν ενδιαφέρονται για τη συνείδηση του Κρίσνα. Οι άπιστοι αυτοί (*ντουσκριταμ*) περιγράφονται ως ανόητοι και ως οι κατώτεροι των ανθρώπων, παρόλο που μπορεί να συνοδεύονται από εγκόσμια μόρφωση· ενώ κάποιος άλλος, αφιερωμένος ολοκληρωτικά στη συνείδηση του Κρίσνα, είναι αποδεκτός ως *σαντου* (άγιος άνθρωπος), μολονότι μπορεί να μην είναι ούτε μορφωμένος ούτε πολύ καλλιεργημένος. Όσον αφορά στους άθεους, δεν είναι απαραίτητο να εμφανίζεται ο Υπέρτατος Κύριος όπως είναι για να τους καταστρέψει, πράγμα που έκανε με τους δαίμονες Ράβανα και Κάμσα. Ο Κύριος διαθέτει πολλούς αντιπροσώπους οι οποίοι είναι ικανοί να συντρίψουν τους δαίμονες. Αλλά ο Κύριος κατέρχεται ειδικά για να καθησυχάσει τους αφοσιωμένους υπηρέτες Του, οι οποίοι παρενοχλούνται πάντα από τους δαίμονες. Ο δαιμονικός άνθρωπος παρενοχλεί τον αφοσιωμένο υπηρέτη, ακόμη και αν συμβαίνει να είναι συγγενής του. Μολονότι ο Πράλαντα Μαχαράζα ήταν γιος του Χιρανιακασιπού, ο πατέρας του τον κατέτρεχε. Μολονότι η Ντεβάκι, η μητέρα του Κρίσνα, ήταν αδελφή του Κάμσα, αυτή και ο σύζυγός της Βασουντέβα υπέστησαν διωγμούς, μόνο και μόνο επειδή θα γεννούσε τον Κρίσνα. Ο Κρίσνα, λοιπόν, εμφανίσθηκε πρωταρχικά για να σώσει την Ντεβάκι, παρά για να σκοτώσει τον Κάμσα, αλλά και τα δύο αυτά έγιναν ταυτόχρονα. Γι’ αυτό λέγεται ότι ο Κύριος

εμφανίζεται σε διάφορες ενσαρκώσεις για να σώσει τους αφοσιωμένους υπηρέτες και να συντρίψει τους άθεους.

Στην *Τσετανια-τσαριταμριτα* του Κρισναντάσα Καβιράζα, οι ακόλουθοι στίχοι συνοψίζουν τις αρχές των ενσαρκώσεων του Κυρίου:

σριστι-χετου γιεϊ μουρτι πραπαντσε αβαταρε
σεϊ ισβαρα-μουρτι 'αβαταρα' ναμα νταρε
μαγιατιτα παραβιομε σαβαρα αβαστανα
βισβε 'αβαταρι' νταρε 'αβαταρα' ναμα

« Ο *αβαταρα*, δηλαδή η ενσάρκωση του Θεού, κατέρχεται από το βασίλειο του Θεού για να εκδηλωθεί στον υλικό κόσμο. Η συγκεκριμένη μορφή του Προσώπου της Θεότητας η οποία κατέρχεται ονομάζεται ενσάρκωση ή *αβαταρα*. Αυτές οι ενσαρκώσεις βρίσκονται στον πνευματικό κόσμο, στο βασίλειο του Θεού. Όταν κατέρχονται στην υλική Δημιουργία, ονομάζονται *αβαταρα*».

Υπάρχουν διαφόρων ειδών *αβαταρα*, όπως *πουρουσαβαταρα, γκουναβαταρα, λιλαβαταρα, σακτιαβεσα αβαταρα, μανβανταρα-αβαταρα* και *γιουγκαβαταρα*. Όλοι εμφανίζονται βάσει χρονοδιαγράμματος σε ολόκληρο το σύμπαν. Αλλά ο Κύριος Κρίσνα είναι ο πρωταρχικός Κύριος, η πηγή όλων των *αβαταρα*. Ο Κύριος Κρίσνα κατέρχεται για συγκεκριμένο λόγο, δηλαδή για να μετριάσει τις ανησυχίες των αγνών αφοσιωμένων υπηρετών, οι οποίοι ανυπομονούν πολύ να Τον δουν στις αυθεντικές διασκεδάσεις Του της Βριντάβανα. Επομένως, ο πρωταρχικός σκοπός του *αβαταρα* Κρίσνα είναι να ικανοποιήσει τους ανόθευτους αφοσιωμένους υπηρέτες Του.

Ο Κύριος λέει ότι ενσαρκώνεται σε κάθε *γιουγκα*, σε κάθε συμπαντική εποχή. Αυτό δείχνει ότι ενσαρκώνεται και στην εποχή του Κάλι. Όπως αναφέρεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, η ενσάρκωση της εποχή του Κάλι είναι ο Κύριος Τσετάνια Μαχαπραμπού, ο οποίος διέδωσε τη λατρεία του Κρίσνα με την κίνηση του *σανκιρτανα* (της ομαδικής ψαλμωδίας των αγίων ονομάτων), καθώς και τη συνείδηση του Κρίσνα σε όλη την Ινδία. Προέβλεψε ότι αυτή η κουλτούρα του *σανκιρτανα* θα διαδοθεί σε ολόκληρο τον κόσμο, από πόλη σε πόλη και από χωριό σε χωριό. Ο Κύριος Τσετάνια ως ενσάρκωση του Κρίσνα, του Προσώπου της Θεότητας, περιγράφεται με τρόπο μυστικό και όχι φανερά στα εμπιστευτικά μέρη των εξ αποκαλύψεως γραφών, όπως οι *Ουπανισαντ,* η *Μαχαμπαρατα*, η *Μπαγκαβαταμ*, κλπ. Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου Κρίσνα προσελκύονται ιδιαίτερα από την κίνηση *σανκιρτανα* του Κυρίου Τσετάνια. Αυτός ο *αβαταρα* του Κυρίου δεν σκοτώνει τους άπιστους, αλλά τους απελευθερώνει, χάρη στο αναίτιο έλεος του Κυρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

जन्म कर्म च मे दिव्यमेवं यो वेत्ति तत्त्वतः।
त्यक्त्वा देहं पुनर्जन्म नैति मामेति सोऽर्जुन॥९॥

τζανμα καρμα τσα με ντιβιαμ   εβαμ γιο βεττι ταττβαταχ
τιακτβα ντεχαμ πουναρ τζανμα   ναϊτι μαμ ετι σο ʻρτζουνα

τζανμα: γέννηση – *καρμα*: δράση – *τσα*: επίσης – με: (τη δική) Μου – *ντιβιαμ*: υπερβατική – *εβαμ*: έτσι – *γιαχ*: όποιος – *βεττι*: γνωρίζει – *ταττβαταχ*: στην πραγματικότητα – *τιακτβα*: αφήνοντας – *ντεχαμ*: αυτό το σώμα – *πουναχ*: ξανά – *τζανμα*: γέννηση – *να*: ποτέ δεν – *ετι*: αποκτά – *μαμ*: σ' Εμένα – *ετι*: φτάνει – *σαχ*: εκείνος – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα.

Όποιος γνωρίζει την υπερβατική φύση της εμφάνισης και των έργων Μου δεν ξαναγεννιέται ποτέ στον υλικό κόσμο αφού αφήσει το σώμα του, αλλά φτάνει στην αιώνια κατοικία Μου, ω Αρτζούνα.

Η κάθοδος του Κυρίου από την υπερβατική κατοικία Του έχει ήδη εξηγηθεί στην έκτη στροφή. Όποιος μπορεί να κατανοήσει την αλήθεια της εμφάνισης του Προσώπου της Θεότητας είναι ήδη απελευθερωμένος από την υλική δουλεία και συνεπώς επιστρέφει στο βασίλειο του Θεού αμέσως μόλις αφήσει το παρόν υλικό σώμα. Η απελευθέρωση αυτή του ζωντανού όντος από την υλική δουλεία δεν είναι καθόλου εύκολη. Οι ιμπερσοναλιστές και οι *γιογκι* φτάνουν στην απελευθέρωση μόνο μετά από μεγάλες δυσκολίες και πάρα πολλές γεννήσεις. Ακόμα και τότε, η απελευθέρωση την οποία επιτυγχάνουν –η συγχώνευση με το απρόσωπο *μπραματζιοτι* του Κυρίου- είναι μόνο μερική, υπάρχει δε ο κίνδυνος να επιστρέψουν και πάλι στον υλικό κόσμο. Αλλά ο αφοσιωμένος υπηρέτης, και μόνο με την κατανόηση της υπερβατικής φύσης του σώματος και των έργων του Κυρίου, φτάνει στην κατοικία του Κυρίου μετά το τέλος αυτού του σώματος και δεν διατρέχει τον κίνδυνο να επιστρέψει και πάλι στον υλικό κόσμο. Στην *Μπράμα-σαμχιτα* αναφέρεται ότι ο Κύριος έχει πάρα πολλές μορφές και ενσαρκώσεις: *αντβαϊταμ ατσιουταμ αναντιν αναντα-ρουπαμ*. Παρόλο που υπάρχουν πολλές υπερβατικές μορφές του Κυρίου, πρόκειται για ένα και το αυτό Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Θα πρέπει να το κατανοήσει κανείς αυτό με βεβαιότητα, μολονότι είναι αδιανόητο για τους εγκόσμιους λόγιους και τους εμπειριστές φιλοσόφους. Όπως αναφέρεται στις Βέδες:

εκο ντεβο νιτια-λιλανουρακτο
μπακτα-βιαπι χριντι ανταρατμα

«Το ένα και μοναδικό Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, σε πάμπολλες υπερβατικές μορφές, έχει αιωνίως σχέσεις με τους ανόθευτους αφοσιωμένους υπηρέτες Του». Η βεδική αυτή εκδοχή επιβεβαιώνεται σε αυτούς τους στίχους της *Γκιτα* από τον Ίδιο τον Κύριο. Όποιος δέχεται αυτή την αλήθεια βάσει της αυθεντίας των Βεδών και του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και δεν σπαταλάει τον χρόνο του σε φιλοσοφικές εικασίες φτάνει στο ύψιστο στάδιο της τέλειας απελευθέρωσης. Δεχόμενος κανείς απλώς αυτήν την αλήθεια βάσει της πίστης του, μπορεί, χωρίς αμφιβολία, να φτάσει στην απελευθέρωση. Η βεδική εκδοχή *τατ τβαμ ασι* έχει πράγματι εφαρμογή σε αυτή την περίπτωση. Οποιοσδήποτε καταλαβαίνει ότι ο Κύριος Κρίσνα είναι ο Υπέρτατος ή λέει στον Κύριο, «Είσαι το ίδιο υπέρτατο *μπραμαν*, το Πρόσωπο της Θεότητας», απελευθερώνεται ασφαλώς στη στιγμή και, συνεπώς, η είσοδός του στην υπερβατική συντροφιά του Κυρίου είναι εγγυημένη. Με άλλα λόγια, ένας τόσο πιστός αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου φτάνει στην τελειότητα, αυτό δε βεβαιώνεται από την ακόλουθη βεδική εκτίμηση:

ταμ εβα βιντιτβατι μριτιουμ ετι
νανιαχ παντα βιντιατε αγιαναγια

Μπορεί κανείς να φτάσει στο τέλειο στάδιο απελευθέρωσης από τη γέννηση και τον θάνατο, γνωρίζοντας απλώς τον Κύριο, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Δεν υπάρχει εναλλακτικός τρόπος, επειδή όποιος δεν καταλαβαίνει ότι ο Κύριος Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας βρίσκεται σίγουρα στην κατάσταση της άγνοιας. Κατά συνέπεια, δεν θα φτάσει στη σωτηρία γλείφοντας απλώς το εξωτερικό μέρος του βάζου με το μέλι ή ερμηνεύοντας την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* σύμφωνα με τους εγκόσμιους λόγιους. Αυτοί οι εμπειριστές φιλόσοφοι μπορεί να αναλαμβάνουν πολύ σπουδαίους ρόλους στον υλικό κόσμο, αλλά δεν είναι απαραιτήτως άξιοι για απελευθέρωση. Οι φουσκωμένοι από υπερηφάνεια εγκόσμιοι λόγιοι είναι υποχρεωμένοι να περιμένουν το αναίτιο έλεος του αφοσιωμένου υπηρέτη του Κυρίου. Θα πρέπει, λοιπόν, να καλλιεργεί κανείς τη συνείδηση του Κρίσνα με πίστη και γνώση και με αυτόν τον τρόπο να φτάσει στην τελειότητα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

वीतरागभयक्रोधा मन्मया मामुपाश्रिताः।
बहवो ज्ञानतपसा पूता मद्भावमागताः॥१०॥

βιτα-ραγκα-μπαγια-κροντα μαν-μαγια μαμ ουπασριταχ
μπαχαβο γκιανα-ταπασα πουτα μαντ-μπαβαμ αγκαταχ

βιτα: απαλλαγμένοι από – *ραγκα*: την προσκόλληση – *μπαγια*: τον φόβο – *κρονταχ*: τον θυμό - *ματ-μαγια*: ολοκληρωτικά σ' Εμένα – *μαμ*: σ' Εμένα – *ουπασριταχ*: ευρισκόμενοι εντελώς – *μπαχαβαχ*: πολλοί – *γκιανα*: γνώση – *ταπασα*: με πράξεις εξιλέωσης – *πουταχ*: εξαγνίστηκαν - *ματ-μπαβαμ*: υπερβατική αγάπη για Εμένα – *αγκαταχ*: απέκτησαν.

Απαλλαγμένοι από τις προσκολλήσεις, τον θυμό και τον φόβο, εντελώς απορροφημένοι σ' Εμένα και βρίσκοντας καταφύγιο σ' Εμένα, πολλοί στο παρελθόν εξαγνίσθηκαν από τη γνώση τους για Εμένα και έτσι όλοι τους απέκτησαν υπερβατική αγάπη για Εμένα.

Όπως περιγράφηκε προηγουμένως, είναι πολύ δύσκολο για κάποιον που είναι υπερβολικά υλιστής να καταλάβει την προσωπική φύση της Υπέρτατης Απόλυτης Αλήθειας. Συνήθως, οι άνθρωποι που είναι προσκολλημένοι στη σωματική αντίληψη της ζωής είναι τόσο απορροφημένοι στον υλισμό, ώστε τους είναι σχεδόν αδύνατο να καταλάβουν ότι υπάρχει ένα υπερβατικό σώμα το οποίο είναι άφθαρτο, γεμάτο γνώση και αιωνίως ευτυχισμένο. Κατά την υλιστική αντίληψη, το σώμα είναι φθαρτό, γεμάτο άγνοια και τελείως δυστυχισμένο. Γι' αυτό οι άνθρωποι έχουν την ίδια εντύπωση περί σώματος όταν ακούν για την προσωπική μορφή του Κυρίου. Γι' αυτούς τους υλιστές, η μορφή της γιγάντιας υλικής εκδήλωσης είναι υπέρτατη. Κατά συνέπεια, θεωρούν το Υπέρτατο απρόσωπο. Και επειδή είναι υπερβολικά απορροφημένοι στην ύλη, η ιδέα της διατήρησης της προσωπικότητας μετά την απελευθέρωση από την ύλη τους τρομάζει. Όταν πληροφορούνται ότι η πνευματική ζωή είναι επίσης ατομική και προσωπική, φοβούνται να ξαναγίνουν πρόσωπα και έτσι φυσικά προτιμούν ένα είδος συγχώνευσης με το απρόσωπο κενό. Συνήθως, παρομοιάζουν τις ζωντανές οντότητες με φυσαλλίδες στον ωκεανό, οι οποίες συγχωνεύονται μαζί του. Αυτή είναι η ύψιστη τελειότητα πνευματικής ύπαρξης που είναι εφικτή χωρίς ατομική προσωπικότητα· είναι ένα φοβερό είδος σταδίου της ζωής, χωρίς τέλεια γνώση της πνευματικής ύπαρξης. Επιπλέον, υπάρχουν πολλά πρόσωπα τα οποία αδυνατούν εντελώς να κατανοήσουν την πνευματική ύπαρξη. Ευρισκόμενα σε αμηχανία από τις τόσες θεωρίες και από τις αντιφάσεις των

διαφόρων φιλοσοφικών θεωριών, αηδιάζουν και αγανακτούν και συμπεραίνουν ανοήτως ότι δεν υπάρχει υπέρτατη αιτία και ότι σε τελευταία ανάλυση τα πάντα είναι κενό. Οι άνθρωποι αυτοί βρίσκονται σε αρρωστημένη κατάσταση. Ορισμένοι είναι υπερβολικά προσκολλημένοι στην ύλη και γι' αυτό δεν δίνουν σημασία στην πνευματική ζωή, ορισμένοι θέλουν να συνενωθούν με την υπέρτατη πνευματική αιτία και ορισμένοι δυσπιστούν στα πάντα, όντας θυμωμένοι με όλων των ειδών τις πνευματικές εικασίες από απελπισία. Αυτή η τελευταία κατηγορία βρίσκει καταφύγιο σε κάποιας μορφής ναρκωτικά και μερικές φορές τα πρόσωπα αυτά δέχονται τις συναισθηματικές παραισθήσεις τους ως πνευματική ενόραση. Θα πρέπει να απαλλαγεί κανείς και από τα τρία στάδια προσκόλλησης στον υλικό κόσμο: την αδιαφορία για πνευματική ζωή, τον φόβο μιας προσωπικής πνευματικής ταυτότητας και την ιδέα του κενού, η οποία αποτελεί τη βάση της απογοήτευσης. Για να απαλλαγεί κανείς από αυτά τα τρία στάδια της υλικής αντίληψης της ζωής, θα πρέπει να βρει καταφύγιο αποκλειστικά στον Κύριο, καθοδηγούμενος από τον γνήσιο πνευματικό δάσκαλο και να ακολουθεί την πειθαρχία και τις ρυθμιστικές αρχές της ζωής της αφοσίωσης. Το τελευταίο στάδιο της ζωής της αφοσίωσης ονομάζεται *μπαβα*, υπερβατική αγάπη για τον Θεό. Σύμφωνα με το έργο *Μπακτι-ρασαμριτα-σιντου*, που αποτελεί την επιστήμη της υπηρεσίας αφοσίωσης:

αντω σραντα ταταχ σαντου-σανγκο 'τα μπατζανα-κριγια
τατο 'ναρτα-νιβριττιχ σιατ τατο νιστα ρουτσις ταταχ
ατασακτις τατο μπαβας ταταχ πρεμαμπιουνταντσατι
σαντακαναμ αγιαμ πρεμναχ πραντουρμπαβε μπαβετ κραμαχ

«Στην αρχή, πρέπει να έχει κανείς μια προκαταρκτική επιθυμία για αυτοσυνειδητοποίηση. Αυτό θα τον οδηγήσει στο στάδιο της επιδίωξης να συναναστραφεί με πρόσωπα πνευματικώς ανυψωμένα. Στο επόμενο στάδιο μυείται από έναν προηγμένο πνευματικό δάσκαλο και υπό την καθοδήγησή του ο νεοφώτιστος αφοσιωμένος υπηρέτης ξεκινά την διαδικασία της υπηρεσίας αφοσίωσης. Με την εκτέλεση της υπηρεσίας αφοσίωσης υπό την καθοδήγηση του πνευματικού δασκάλου, απαλλάσσεται από κάθε υλική προσκόλληση, αποκτά σταθερότητα στην αυτοσυνειδητοποίηση και αρχίζει να του αρέσει να ακούει για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Σρι Κρίσνα. Αυτό το τελευταίο τον οδηγεί σε περαιτέρω προσκόλληση στη συνείδηση του Κρίσνα, η οποία ωριμάζει σε *μπαβα*, δηλαδή στο εισαγωγικό στάδιο της υπερβατικής αγάπης για τον Θεό. Η πραγματική αγάπη για τον Θεό ονομάζεται *πρεμα*, το ύψιστο στάδιο τελειότητας της ζωής». Στο στάδιο της *πρεμα* υπάρχει διαρκής προσφορά υπερβατικής υπηρεσίας αγάπης στον

Κύριο. Έτσι, με τη βραδεία μέθοδο της υπηρεσίας αφοσίωσης, υπό την καθοδήγηση του γνήσιου πνευματικού δασκάλου, μπορεί κανείς να φτάσει στο ύψιστο στάδιο, απαλλαγμένος από όλες τις υλικές προσκολλήσεις, από τον φόβο της ατομικής πνευματικής ταυτότητας και από τις απογοητεύσεις της φιλοσοφίας του κενού. Τότε μπορεί να φτάσει στον τόπο του Υπερτάτου Κυρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम्।
मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः॥११॥

γιε γιατα μαμ πραπαντιαντε ταμς ταταϊβα μπατζαμι αχαμ
μαμα βαρτμανουβαρταντε μανουσιαχ παρτα σαρβασαχ

γιε: όλοι – *γιατα*: όπως – *μαμ*: σ' Εμένα – *πραπαντιαντε*: εγκαταλείπονται – *ταν*: αυτούς – *τατα*: έτσι – *εβα*: βεβαίως – *μπατζαμι*: ανταμείβω – *αχαμ*: Εγώ – *μαμα*: τον δικό (Μου) – *βαρτμα*: τον δρόμο – *ανουβαρταντε*: ακολουθούν – *μανουσιαχ*: όλοι οι άνθρωποι – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *σαρβασαχ*: από κάθε άποψη.

Καθώς εγκαταλείπονται σ' Εμένα, τους ανταμείβω όλους αναλόγως. Όλοι ακολουθούν τον δρόμο Μου με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, ω γιε της Πριτά.

Όλοι ψάχνουν τον Κρίσνα στις διάφορες όψεις Του. Ο Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, συνειδητοποιείται μερικώς στην απρόσωπη λάμψη Του, το *μπραματζιοτι*, καθώς και ως Υπέρτατη Ψυχή που διαπερνά τα πάντα και κατοικεί μέσα στα πάντα, συμπεριλαμβανομένων των σωματιδίων της ύλης, των ατόμων. Αλλά ο Κρίσνα συνειδητοποιείται πλήρως μόνο από τους αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες Του. Συνεπώς, ο Κρίσνα είναι το αντικείμενο της συνειδητοποίησης όλων και έτσι όλοι ικανοποιούνται ανάλογα με την επιθυμία τους να Τον έχουν. Στον υπερβατικό κόσμο επίσης, ο Κρίσνα ανταποκρίνεται με υπερβατική διάθεση στους αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες Του, όπως εκείνοι θέλουν. Ένας αφοσιωμένος υπηρέτης μπορεί να θέλει τον Κρίσνα ως υπέρτατο κύριο, κάποιος άλλος ως προσωπικό φίλο, κάποιος άλλος ως γιο και κάποιος άλλος ως εραστή. Ο Κρίσνα ανταμείβει όλους το ίδιο, σύμφωνα με τη διαφορετική ένταση της αγάπης τους γι' Αυτόν. Η ίδια αμοιβαιότητα αισθημάτων υπάρχει και στον υλικό κόσμο και ο Κύριος

με τους διαφόρων ειδών λάτρεις Του ανταλλάσσουν επίσης αισθήματα. Οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες και εδώ και στον υπερβατικό τόπο συντροφεύουν τον Κύριο προσωπικώς και είναι ικανοί να Του προσφέρουν προσωπική υπηρεσία και να αντλούν έτσι υπερβατική ευδαιμονία. Όσο για εκείνους που είναι ιμπερσοναλιστές και επιθυμούν να αυτοκτονήσουν πνευματικά, καταστρέφοντας την ατομική ύπαρξη του ζωντανού όντος, ο Κρίσνα βοηθά και αυτούς απορροφώντας τους μέσα στη λάμψη Του. Οι ιμπερσοναλιστές δεν συμφωνούν να αποδεχθούν το αιώνιο, μακάριο Πρόσωπο της Θεότητας. Δεν μπορούν, επομένως, να απολαύσουν την ευδαιμονία της υπερβατικής, προσωπικής υπηρεσίας του Κυρίου, έχοντας εξαλείψει την ατομικότητά τους. Ορισμένοι από αυτούς, οι οποίοι δεν βρίσκονται καν στην απρόσωπη ύπαρξη, επιστρέφουν σε αυτό το υλικό πεδίο για να επιδείξουν τη λανθάνουσα επιθυμία τους για υλικές δραστηριότητες. Δεν τους επιτρέπεται η είσοδος στους πνευματικούς πλανήτες, αλλά τους προσφέρεται άλλη μία ευκαιρία για δράση στους υλικούς πλανήτες. Σε όσους εργάζονται με σκοπό την απόλαυση, ο Κύριος, ως *γιαγκιεσβαρα*, απονέμει τα επιθυμητά αποτελέσματα βάσει των καθορισμένων καθηκόντων τους· και στους *γιογκι* απονέμει τις μυστικές δυνάμεις τις οποίες αποζητούν. Με άλλα λόγια, όλων η επιτυχία εξαρτάται μόνο από το έλεός Του και όλων των ειδών οι πνευματικές μέθοδοι δεν είναι παρά διαφορετικοί βαθμοί επιτυχίας στον ίδιο δρόμο. Αν, επομένως, δεν φτάσει κάποιος στην ύψιστη τελειότητα της συνείδησης του Κρίσνα, όλες οι απόπειρες παραμένουν ατελείς, όπως αναφέρεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (2.3.10):

ακαμαχ σαρβα-καμο βα   μοκσα-καμα ουνταραντιχ
τιβρενα μπακτι-γιογκενα   γιατζετα πουρουσαμ παραμ

«Είτε κάποιος δεν έχει επιθυμίες (η κατάσταση των αφοσιωμένων υπηρετών) είτε επιθυμεί όλες τις απολαύσεις είτε επιδιώκει την απελευθέρωση, θα πρέπει να προσπαθεί με κάθε τρόπο να λατρεύει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας για την πλήρη τελειότητα, η οποία κορυφώνεται στη συνείδηση του Κρίσνα».

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

काङ्क्षन्तः कर्मणां सिद्धिं यजन्त इह देवताः।
क्षिप्रं हि मानुषे लोके सिद्धिर्भवति कर्मजा॥१२॥

κανκσαταχ καρμαναμ σιντιμ   γιατζαντα ιχα ντεβαταχ

κσιπραμ χι μανουσε λοκε σιντιρ μπαβατι καρμα-τζα

κανκσαταχ: επιθυμώντας – *καρμαναμ*: της δράσης που αποβλέπει στην απόλαυση – *σιντιμ*: την τελειότητα – *γιατζαντε*: λατρεύουν με θυσίες – *ιχα*: στον υλικό κόσμο – *ντεβαταχ*: τους ημίθεους – *κσιπραμ*: πολύ γρήγορα – *χι*: σίγουρα – *μανουσε*: στην ανθρώπινη κοινωνία – *λοκε*: μέσα σε αυτόν τον κόσμο - *σιντιχ μπαβατι*: γίνεται επιτυχημένος - *καρματζα*: ο εργαζόμενος με σκοπό την απόλαυση.

Σε αυτόν τον κόσμο οι άνθρωποι αποβλέπουν στους καρπούς των πράξεών τους και γι' αυτό λατρεύουν τους ημίθεους. Και βεβαίως, έτσι πετυχαίνουν γρήγορα αποτελέσματα.

Υπάρχει μεγάλη παρανόηση σχετικά με τους θεούς ή ημίθεους αυτού του υλικού κόσμου και άνθρωποι μειωμένης νοημοσύνης, μολονότι θεωρούνται μεγάλοι λόγιοι, εκλαμβάνουν αυτούς τους ημίθεους ως διάφορες μορφές του Υπερτάτου Κυρίου. Στην πραγματικότητα, οι ημίθεοι δεν είναι μορφές του Θεού, αλλά μέρη του Θεού. Ο Θεός είναι ένας, τα δε μέρη πολλά. Οι Βέδες λένε, *νιτιο νιτιαναμ*: Ο Θεός είναι ένας. *Ισβαραχ παραμαχ κρισναχ*. Ο Υπέρτατος Θεός είναι ένας, ο Κρίσνα, στους δε ημίθεους έχουν ανατεθεί εξουσίες για τη διαχείρηση αυτού του υλικού κόσμου. Όλοι αυτοί οι ημίθεοι είναι ζωντανές οντότητες (*νιτιαναμ*) με διάφορους βαθμούς υλικής εξουσίας. Δεν μπορούν να είναι ίσοι με τον Υπέρτατο Θεό, τον Ναράγιανα ή Βίσνου ή Κρίσνα. Όποιος πιστεύει ότι ο Θεός και οι ημίθεοι είναι στο ίδιο επίπεδο είναι άθεος, *πασαννντι*. Ακόμη και οι μεγάλοι ημίθεοι όπως ο Μπράμα και ο Σίβα δεν μπορούν να συγκριθούν με τον Υπέρτατο Κύριο. Στην πραγματικότητα, ο Κύριος λατρεύεται από ημίθεους όπως ο Μπράμα και ο Σίβα (*σιβα-βιριντσι-νουταμ*). Ωστόσο, υπάρχουν περιέργως πολλοί ηγέτες οι οποίοι λατρεύονται από ανόητους, υπό το κράτος της παρανόησης του ανθρωπομορφισμού η του ζωομορφισμού. Το *ιχα ντεβαταχ* δηλώνει κάποιον ισχυρό άνθρωπο ή ημίθεο αυτού του υλικού κόσμου. Αλλά ο Ναράγιανα ή Βίσνου ή Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, δεν ανήκει σε αυτόν τον κόσμο. Είναι πάνω από την υλική δημιουργία, υπερβατικός. Ακόμη και ο Σριπάντα Σανκαρατσάρια, ο αρχηγός των ιμπερσοναλιστών, βεβαιώνει ότι ο Ναράγιανα ή Κρίσνα βρίσκεται πέραν της υλικής δημιουργίας. Ωστόσο, άνθρωποι ανόητοι (*χριτ-αντζανα*) λατρεύουν του ημίθεους, επειδή θέλουν άμεσα αποτελέσματα. Πετυχαίνουν τα αποτελέσματα, αλλά δεν γνωρίζουν ότι αποτελέσματα κερδισμένα με αυτόν τον τρόπο είναι πρόσκαιρα και προορίζονται για πρόσωπα μειωμένης νοημοσύνης. Οι νοήμονες έχουν συνείδηση του Κρίσνα και δεν έχουν λόγο να λατρέψουν τους ασήμαντους

ημίθεους για ορισμένα άμεσα, πρόσκαιρα οφέλη. Οι ημίθεοι του υλικού κόσμου, καθώς και οι λάτρεις τους, θα εξαφανιστούν με την εκμηδένιση του υλικού κόσμου. Τα ευεργετήματα των ημιθέων είναι υλικά και πρόσκαιρα. Και οι υλικοί κόσμοι και οι κάτοικοί τους, συμπεριλαμβανομένων των ημιθέων και των οπαδών τους, είναι φυσαλλίδες στον κοσμικό ωκεανό. Ωστόσο, σε αυτόν τον κόσμο η ανθρώπινη κοινωνία έχει τρέλα για τα πρόσκαιρα πράγματα, όπως η ιδιοκτησία γης, η οικογένεια και όλα τα σύνεργα της απόλαυσης. Για να πετύχουν αυτά τα πρόσκαιρα οφέλη οι άνθρωποι λατρεύουν τους ημίθεους ή τους ισχυρούς της ανθρώπινης κοινωνίας. Αν κάποιος αποκτήσει ένα υπουργείο στην κυβέρνηση λατρεύοντας έναν πολιτικό ηγέτη, πιστεύει ότι έχει πετύχει μεγάλη ευλογία. Γι' αυτό όλοι υποκλίνονται βαθιά στους υποτιθέμενους ηγέτες, στις «μεγάλες προσωπικότητες», για να πετύχουν πρόσκαιρα ευεργετήματα και πράγματι τα πετυχαίνουν. Τέτοιου είδους ανόητοι δεν ενδιαφέρονται για τη συνείδηση του Κρίσνα, για τη μόνιμη λύση στα βάσανα της υλικής ύπαρξης. Κυνηγούν τις αισθησιακές απολαύσεις και προκειμένου να διευκολυνθούν λίγο στην απόκτησή τους, λατρεύουν τα ισχυρά ζωντανά όντα που είναι γνωστά ως ημίθεοι. Αυτό το εδάφιο δείχνει ότι οι άνθρωποι σπανίως ενδιαφέρονται για τη συνείδηση του Κρίσνα. Ενδιαφέρονται πρωτίστως για υλικές απολαύσεις και γι’αυτό λατρεύουν κάποια ισχυρά ζωντανά όντα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः।
तस्य कर्तारमपि मां विद्ध्यकर्तारमव्ययम्॥१३॥

τσατουρ-βαρνιαμ μαγια σριστam γκουνα-καρμα-βιμπαγκασαχ
τασια καρταραμ απι μαμ βιντι ακαρταραμ αβιαγιαμ

τσατουρ-βαρνιαμ: οι τέσσερεις διαιρέσεις της ανθρώπινης κοινωνίας - *μαγια*: από Εμένα - *σρισταμ*: δημιουργήθηκαν - *γκουνα*: κατάσταση - *καρμα*: δράση - *βιμπαγκασαχ*: από την άποψη της διαίρεσης - *τασια*: αυτού - *καρταραμ*: ο πατέρας - *απι*: παρόλο που - *μαμ*: Εμένα - *βιντι*: θα πρέπει να γνωρίζεις - *ακαρταραμ*: ως ο μη δρων - *αβιαγιαμ*: αμετάβλητος.

Εγώ δημιούργησα τις τέσσερεις διαιρέσεις της ανθρώπινης κοινωνίας σύμφωνα με τη δράση που τους αποδίδεται και σύμφωνα με τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Και μολονότι είμαι ο δημιουργός αυτού

του συστήματος, θα πρέπει να γνωρίζεις ότι παραμένω ο αμετάβλητος μη δρων.

Ο Κύριος είναι ο δημιουργός των πάντων. Όλα γεννιούνται από Αυτόν, όλα συντηρούνται από Αυτόν και όλα, μετά την εκμηδένιση, αναπαύονται σε Αυτόν. Είναι, επομένως, ο δημιουργός των τεσσάρων διαιρέσεων της κοινωνίας, αρχίζοντας από τη νοήμονα τάξη των *μπραμανα*· οι *μπραμανα* βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας. Στη συνέχεια είναι η διοικητική τάξη, οι *κσατρια*· οι *κσατρια* βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους. Η εμπορική τάξη, η ονομαζόμενη *βαϊσια*, βρίσκεται στις μικτές καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας και οι *σουντρα*, η εργατική τάξη, βρίσκονται στην υλική κατάσταση της άγνοιας. Παρά το ότι δημιούργησε τις τέσσερεις διαιρέσεις της ανθρώπινης κοινωνίας, ο Κύριος Κρίσνα δεν ανήκει σε καμία από αυτές τις διαιρέσεις, επειδή δεν είναι μία από τις υποκείμενες σε όρους ψυχές, ένα τμήμα των οποίων σχηματίζει την ανθρώπινη κοινωνία. Η ανθρώπινη κοινωνία είναι όμοια με κάθε κοινωνία ζώων, αλλά για την ανύψωση των ανθρώπων από την κατάσταση των ζώων, ο Κύριος δημιούργησε τις προαναφερθείσες διαιρέσεις με σκοπό τη συστηματική καλλιέργεια της συνείδησης του Κρίσνα. Η τάση ενός συγκεκριμένου ανθρώπου σε σχέση με την εργασία καθορίζεται από τις ιδιότητες της υλικής φύσης τις οποίες έχει αποκτήσει. Αυτά τα σημάδια της ζωής, σύμφωνα με τις διάφορες καταστάσεις της υλικής φύσης, περιγράφονται στο Δέκατο Όγδοο Κεφάλαιο αυτού του βιβλίου. Ωστόσο, όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα βρίσκεται πάνω και από τους *μπραμανα*, επειδή ο *μπραμανα* από τη φύση του υποτίθεται ότι γνωρίζει σχετικά με το *μπραμαν*, την Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια. Οι περισσότεροι *μπραμανα* προσεγγίζουν την απρόσωπη εκδήλωση του Κυρίου Κρίσνα, το *μπραμαν*, ενώ μόνο κάποιος που υπερβαίνει την περιορισμένη γνώση ενός *μπραμανα* και φτάνει στη γνώση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κυρίου Σρι Κρίσνα, αποκτά συνείδηση του Κρίσνα ή, με άλλα λόγια, γίνεται Βαϊσνάβα. Η συνείδηση του Κρίσνα περιέχει τη γνώση όλων των πλήρων επεκτάσεων του Κρίσνα, και συγκεκριμένα, του Ράμα, του Νρισίμχα, του Βάραχα, κλπ. Εντούτοις, όπως ο Κρίσνα είναι υπερβατικός ως προς το σύστημα των τεσσάρων διαιρέσεων της ανθρώπινης κοινωνίας, έτσι και όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα υπερβαίνει και αυτός τις όποιες διαιρέσεις της ανθρώπινης κοινωνίας, είτε τις διαιρέσεις της κοινότητας είτε τις διαιρέσεις των εθνών είτε τις διαιρέσεις των ειδών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

न मां कर्माणि लिम्पन्ति न मे कर्मफले स्पृहा।
इति मां योऽभिजानाति कर्मभिर्न स बध्यते॥१४॥

να μαμ καρμανι λιμπαντι   να με καρμα-παλε σπριχα
ιτι μαμ γιο 'μπιτζανατι   καρμαμπιρ να σα μπαντιατε

να: ποτέ δεν - *μαμ*: Εμένα - *καρμανι*: κανενός είδους εργασία - *λιμπαντι*: επηρεάζει - *να*: ούτε - *με*: Εγώ - *καρμα-παλε*: δράση που αποβλέπει στην απόλαυση - *σπριχα*: επιδιώκω - *ιτι*: έτσι - *μαμ*: για Εμένα - *γιαχ*: όποιος - *αμπιτζανατι*: γνωρίζει - *καρμαμπιχ*: στην αντίδραση αυτής της δράσης - *να*: ποτέ δεν - *σαχ*: αυτός - *μπαντιατε*: εμπλέκεται.

Δεν Με επηρεάζει κανενός είδους εργασία ούτε αποβλέπω στους καρπούς της δράσης. Όποιος κατανοεί αυτή την αλήθεια για Εμένα δεν εμπλέκεται ούτε εκείνος στα αποτελέσματα της δράσης του.

Όπως υπάρχουν συνταγματικές διατάξεις στον υλικό κόσμο που ορίζουν ότι ο βασιλιάς δεν μπορεί να κάνει λάθος ή ότι ο βασιλιάς δεν υπόκειται στους νόμους του κράτους, κατά τον ίδιο τρόπο, ο Κύριος, παρόλο που είναι ο δημιουργός του υλικού κόσμου, δεν επηρεάζεται από τις δραστηριότητες του υλικού κόσμου. Δημιουργεί και παραμένει μακριά από τη δημιουργία, ενώ οι ζωντανές οντότητες εμπλέκονται στα αποτελέσματα της υλικής δράσης τους, εξαιτίας της τάσης τους να κυριαρχήσουν στον υλικό πλούτο. Ο ιδιοκτήτης ενός εμπορικού οίκου δεν ευθύνεται για τις σωστές ή εσφαλμένες πράξεις των εργαζομένων· υπεύθυνοι είναι οι ίδιοι οι εργαζόμενοι. Οι ζωντανές οντότητες αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους για την ικανοποίηση των αισθήσεων και αυτές οι δραστηριότητες δεν έχουν επιβληθεί από τον Κύριο. Οι ζωντανές οντότητες ασχολούνται με τις δραστηριότητες αυτού του κόσμου για να αυξήσουν την ικανοποίηση των αισθήσεων και επιδιώκουν την ουράνια ευτυχία μετά θάνατον. Ο Κύριος, όντας πλήρης αφ' εαυτού, δεν αισθάνεται έλξη για την υποτιθέμενη ουράνια ευτυχία. Οι ουράνιοι ημίθεοι δεν είναι παρά υπηρέτες Του. Ο ιδιοκτήτης δεν ποθεί ποτέ την χαμηλής στάθμης ευτυχία που μπορεί να ποθούν οι εργαζόμενοι. Είναι μακριά από την υλική δράση και αντίδραση. Για παράδειγμα, για τα διάφορα είδη βλάστησης που εμφανίζονται στη γη δεν ευθύνονται οι βροχές, παρόλο που χωρίς βροχές δεν υπάρχει πιθανότητα φυτικής ανάπτυξης. Οι Βέδες επιβεβαιώνουν αυτό το γεγονός ως εξής:

νιμιττα-ματραμ εβασω   σριτζιαναμ σαργκα-καρμανι

πραντανα-καρανι-μπουτα   γιατο βαϊ σριτζια-σακταγιαχ

Στις υλικές δημιουργίες, ο Κύριος είναι μόνο η υπέρτατη αιτία. Η άμεση αιτία είναι η υλική φύση, δια της οποίας η κοσμική εκδήλωση γίνεται ορατή. Τα δημιουργημένα όντα είναι πολλών ειδών, όπως ημίθεοι, ανθρώπινα όντα και κατώτερα ζώα και όλα υπόκεινται στις αντιδράσεις των περασμένων καλών ή κακών πράξεών τους. Ο Κύριος τους παρέχει απλώς τις δυνατότητες γι' αυτές τις πράξεις και τις ρυθμίσεις των καταστάσεων της φύσης, αλλά δεν είναι ποτέ υπεύθυνος για τις περασμένες ή τωρινές πράξεις τους. Στη *Βενταντα-σουτρα* επιβεβαιώνεται ότι ο Κύριος δεν είναι ποτέ μεροληπτικός με κανένα ζωντανό ον. Το ζωντανό ον ευθύνεται για τις πράξεις του. Ο Κύριος απλώς το διευκολύνει μέσω της υλικής φύσης, της εξωτερικής Του ενέργειας. Όποιος είναι τέλειος γνώστης των περιπλοκών αυτού του νόμου του *καρμα*, δηλαδή της δράσης που αποσκοπεί στην απόλαυση, δεν επηρεάζεται από τα αποτελέσματα των πράξεών του. Με άλλα λόγια, εκείνος που κατανοεί την υπερβατική φύση του Κυρίου είναι έμπειρος στη συνείδηση του Κρίσνα και έτσι δεν υπόκειται ποτέ στους νόμους του *καρμα*. Εκείνος που δεν γνωρίζει την υπερβατική φύση του Κυρίου και πιστεύει ότι οι δραστηριότητες του Κυρίου αποβλέπουν στην απόλαυση, όπως οι δραστηριότητες των συνηθισμένων ζωντανών όντων, εμπλέκεται σίγουρα ο ίδιος στην αντίδραση της υλικής δράσης του. Όποιος όμως γνωρίζει την Υπέρτατη Αλήθεια είναι απελευθερωμένη ψυχή, σταθερή στη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

एवं ज्ञात्वा कृतं कर्म पूर्वैरपि मुमुक्षुभिः।
कुरु कर्मैव तस्मात्त्वं पूर्वैः पूर्वतरं कृतम्॥१५॥

εβαμ γκιατβα κριταμ καρμα   πουρβαϊρ απι μουμουκσουμπιχ
κουρου καρμαϊβα τασματ τβαμ   πουρβαϊχ πουρβαταραμ κριταμ

εβαμ: έτσι - *γκιατβα*: γνωρίζοντας καλά - *κριταμ*: έκαναν - *καρμα*: την εργασία - *πουρβαϊχ*: από περασμένες αυθεντίες - *απι*: μολονότι - *μουμουκσουμπιχ*: που έφτασαν στην απελευθέρωση - *κουρου*: κάνε - *καρμα*: το καθορισμένο καθήκον - *εβα*: βεβαίως - *τασματ*: επομένως - *τβαμ*: εσύ - *πουρβαϊχ*: από τους παλαιότερους - *πουρβαταραμ*: οι αρχαίοι - *κριταμ*: όπως έκαναν.

Στα αρχαία χρόνια, όλες οι ψυχές που έφτασαν στην απελευθέρωση έδρασαν γνωρίζοντας καλά αυτή την αλήθεια. Θα πρέπει, λοιπόν, να κάνεις κι εσύ το καθήκον σου με αυτή τη θεϊκή συνείδηση, όπως οι παλαιότεροι.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες ανθρώπων. Κάποιοι είναι γεμάτοι με μολυσμένα υλικά πράγματα στην καρδιά τους και κάποιοι άλλοι είναι από υλική άποψη ελεύθεροι. Η συνείδηση του Κρίσνα είναι εξίσου χρήσιμη και στους μεν και στους δε. Όσοι είναι γεμάτοι βρώμικα πράγματα μπορούν να υιοθετήσουν τη συνείδηση του Κρίσνα για μια σταδιακή διαδικασία εξαγνισμού, ακολουθώντας τις ρυθμιστικές αρχές της υπηρεσίας αφοσίωσης. Όσοι είναι ήδη εξαγνισμένοι μπορούν να συνεχίσουν να ενεργούν με την ίδια συνείδηση του Κρίσνα, έτσι ώστε οι άλλοι να μπορέσουν να ακολουθήσουν τις υποδειγματικές πράξεις τους και να ωφεληθούν. Οι ανόητοι ή οι νεοφώτιστοι στη συνείδηση του Κρίσνα θέλουν συχνά να αποσυρθούν από τη δράση, χωρίς να γνωρίζουν τη συνείδηση του Κρίσνα. Η επιθυμία του Αρτζούνα να αποσυρθεί από τη δράση στο πεδίο της μάχης δεν επιδοκιμάστηκε από τον Κύριο. Το μόνο που χρειάζεται κανείς είναι να γνωρίζει πώς να ενεργεί. Το να αποσυρθεί κανείς από τη δράση της συνείδησης του Κρίσνα και να κάθεται σε απόσταση, κάνοντας τάχα πως έχει συνείδηση του Κρίσνα, είναι λιγότερο σημαντικό από το να αναπτύσσει πραγματικά δραστηριότητες για χάρη του Κρίσνα. Εδώ συνιστάται στον Αρτζούνα να δράσει με συνείδηση του Κρίσνα, ακολουθώντας τα βήματα των προγενέστερων μαθητών του Κυρίου, όπως ο θεός του ήλιου Βιβασβάν. Ο Υπέρτατος Κύριος γνωρίζει όλες τις περασμένες πράξεις Του, καθώς και τις πράξεις όσων έδρασαν με συνείδηση του Κρίσνα στο παρελθόν. Γι’ αυτό συνιστά τις πράξεις του θεού του ήλιου, ο οποίος έμαθε αυτή την τέχνη από τον Κύριο εκατομμύρια χρόνια πριν. Όλοι αυτοί οι μαθητές του Κυρίου Κρίσνα αναφέρονται εδώ ως προγενέστερα απελευθερωμένα πρόσωπα, ασχολούμενα με την εκτέλεση των καθηκόντων που τους όρισε ο Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

किं कर्म किमकर्मेति कवयोऽप्यत्र मोहिताः।
तत्ते कर्म प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसेऽशुभात्॥१६॥

κιμ καρμα κιμ ακαρμετι   καβαγιο 'πι ατρα μοχιταχ
τατ τε καρμα πραβακσιαμι   γιατζ γκιατβα μοκσιασε 'σουμπατ

κιμ: τι είναι - *καρμα*: η δράση - *κιμ*: τι είναι - *ακαρμα*: η αδράνεια - *ιτι*: έτσι - *καβαγιαχ*: ο ευφυής - *απι*: επίσης - *ατρα*: ως προς αυτό - *μοχιταχ*: σε σύγχυση - *τατ*: αυτό - *τε*: σ' εσένα - *καρμα*: η εργασία - *πραβακσιαμι*: θα εξηγήσω - *γιατ*: το οποίο - *γκιατβα*: γνωρίζοντας - *μοκσιασε*: απελευθερώσου - *ασουμπατ*: από την κακή τύχη.

Ακόμη και οι ευφυείς άνθρωποι βρίσκονται σε σύγχυση προσπαθώντας να ορίσουν τι είναι δράση και τι αδράνεια. Τώρα θα σου εξηγήσω τι είναι δράση και αυτή η γνώση θα σε ελευθερώσει από κάθε αμαρτία.

Η δράση στη συνείδηση του Κρίσνα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τα παραδείγματα των προηγούμενων γνήσιων αφοσιωμένων υπηρετών. Αυτό συνιστάται στη δέκατη πέμπτη στροφή. Το γιατί αυτή η δράση δεν θα πρέπει να είναι ανεξάρτητη εξηγείται στο κείμενο που ακολουθεί.

Προκειμένου να δράσει κάποιος στη συνείδηση του Κρίσνα, θα πρέπει να ακολουθήσει την καθοδήγηση εξουσιοδοτημένων προσώπων, τα οποία βρίσκονται σε μια σειρά μαθητικής διαδοχής, όπως έχει εξηγηθεί στην αρχή αυτού του κεφαλαίου. Το σύστημα της συνείδησης του Κρίσνα ειπώθηκε αρχικά στον θεό του ήλιου, ο θεός του ήλιου το εξήγησε στον γιο του Μάνου, ο Μάνου στον δικό του γιο Ικσβάκου και επομένως, αυτό το σύστημα είναι διαδεδομένο στη Γη από εκείνη την πολύ μακρινή εποχή. Θα πρέπει, λοιπόν, να ακολουθεί κανείς τα βήματα των προηγούμενων αυθεντιών στη σειρά της μαθητικής διαδοχής. Διαφορετικά, ακόμη και οι πλέον ευφυείς άνθρωποι θα βρεθούν σε σύγχυση σχετικά με την καθιερωμένη δράση της συνείδησης του Κρίσνα. Γι' αυτόν τον λόγο, ο Κύριος αποφάσισε να εκπαιδεύσει τον Αρτζούνα στη συνείδηση του Κρίσνα απευθείας. Εξαιτίας της απευθείας διδασκαλίας του Κυρίου στον Αρτζούνα, όποιος ακολουθεί τα βήματα του Αρτζούνα σίγουρα δεν θα βρεθεί σε σύγχυση.

Λέγεται ότι δεν μπορεί κάποιος να διαπιστώσει τις θρησκευτικές μεθόδους μόνο με την ατελή πειραματική γνώση. Στην πραγματικότητα, μόνο ο Ίδιος ο Κύριος μπορεί να θέσει τις αρχές της θρησκείας. *Νταρμαμ χι σακσατ-μπαγκαβατ-πρανιταμ*. Κανείς δεν μπορεί να κατασκευάσει θρησκευτικές αρχές με ατελείς θεωρίες. Θα πρέπει να ακολουθούμε τα βήματα των μεγάλων αυθεντιών, όπως ο Μπράμα, ο Σίβα, ο Νάραντα, ο Μάνου, οι Κουμάρα, ο Καπίλα, ο Πράλαντα, ο Μπίσμα, ο Σουκαντέβα Γκοσβάμι, ο Γιαμαράζα, ο Τζανάκα, κλπ. Με διανοητικές θεωρίες δεν μπορεί να διαπιστώσει κανείς τι είναι θρησκεία ή αυτοσυνειδητοποίηση. Συνεπώς, από αναίτιο έλεος για τους αφοσιωμένους υπηρέτες Του, ο Κύριος εξηγεί απευθείας στον Αρτζούνα τι είναι δράση και τι αδράνεια. Μόνο η δράση στη

συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να ελευθερώσει κάποιον από την εμπλοκή στην υλική ύπαρξη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

कर्मणो ह्यपि बोद्धव्यं बोद्धव्यं च विकर्मणः।
अकर्मणश्च बोद्धव्यं गहना कर्मणो गतिः॥१७॥

καρμανο χι απι μπονταβιαμ μπονταβιαμ τσα βικαρμαναχ
ακαρμανας τσα μπονταβιαμ γκαχανα καρμανο γκατιχ

καρμαναχ: της δράσης - *χι*: σίγουρα - *απι*: επίσης - *μπονταβιαμ*: θα πρέπει να γίνει κατανοητό - *μπονταβιαμ*: να γίνει κατανοητό - *τσα*: επίσης - *βικαρμαναχ*: η απαγορευμένη δράση - *ακαρμαναχ*: η αδράνεια - *τσα*: επίσης - *μπονταβιαμ*: θα πρέπει να γίνει κατανοητό - *γκαχανα*: πολύ δύσκολο - *καρμαναχ*: της δράσης - *γκατιχ*: η είσοδος.

Οι περιπλοκές της δράσης είναι πολύ δύσκολο να κατανοηθούν. Γι' αυτό θα πρέπει να γνωρίζει κανείς σωστά τι είναι δράση, τι είναι απαγορευμένη δράση και τι είναι αδράνεια.

Αν κάποιος είναι ειλικρινής σχετικά με την απελευθέρωση απο την υλική δουλεία, θα πρέπει να κατανοήσει τις διαφορές μεταξύ δράσης, αδράνειας και αυθαίρετης δράσης. Θα πρέπει να υποβάλει τον εαυτό του σε μια τέτοια ανάλυση της δράσης, της αντίδρασης και της στρεβλής δράσης, επειδή είναι ένα πολύ δύσκολο θέμα. Για να κατανοήσει κανείς τη συνείδηση του Κρίσνα, καθώς και τη δράση σύμφωνα με τις καταστάσεις της υλικής φύσης, θα πρέπει να μάθει τη σχέση του με τον Υπέρτατο· όποιος γνωρίζει τέλεια αυτή τη σχέση, γνωρίζει ότι κάθε ζωντανό ον είναι αιώνιος υπηρέτης του Κυρίου και ότι, συνεπώς, πρέπει να ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα. Ολόκληρη η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* κατευθύνεται προς αυτό το συμπέρασμα. Οποιαδήποτε άλλα συμπεράσματα, αντίθετα με αυτή τη συνείδηση και τα επακόλουθα αποτελέσματά της, αποτελούν *βικαρμα*, απαγορευμένες πράξεις. Για την κατανόηση όλων αυτών των θεμάτων θα πρέπει να συναναστρέφεται κανείς με αυθεντίες της συνείδησης του Κρίσνα και να μάθει από αυτές το μυστικό· αυτό είναι εξίσου καλό όσο το να διδαχθεί απευθείας από τον Κύριο. Διαφορετικά, ακόμη και το πλέον ευφυές πρόσωπο θα περιέλθει σε σύγχυση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

कर्मण्यकर्म यः पश्येदकर्मणि च कर्म यः।
स बुद्धिमान्मनुष्येषु स युक्तः कृत्स्नकर्मकृत्॥१८॥

καρμανι ακαρμα γιαχ πασιεντ ακαρμανι τσα καρμα γιαχ
σα μπουντιμαν μανουσιεσου σα γιουκταχ κριτσνα-καρμα-κιτ

καρμανι: σε δράση - *ακαρμα*: αδράνεια - *γιαχ*: ένας ο οποίος - *πασιετ*: παρατηρεί - *ακαρμανι*: σε αδράνεια - *τσα*: επίσης - *καρμα*: δράση που αποσκοπεί στην απόλαυση - *γιαχ*: ένας ο οποίος - *σαχ*: εκείνος - *μπουντιμαν*: είναι ευφυής - *μανουσιεσου*: στην ανθρώπινη κοινωνία - *σαχ*: εκείνος - *γιουκταχ*: βρίσκεται σε υπερβατική θέση - *κριτσνα-καρμα-κιτ*: μολονότι ασχολείται με τα πάντα.

Όποιος βλέπει την αδράνεια στη δράση και τη δράση στην αδράνεια είναι ευφυής άνθρωπος και βρίσκεται σε υπερβατική θέση, μολονότι ασχολείται με κάθε είδους δραστηριότητες.

Όποιος ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα είναι φυσικά ελευθερωμένος από τα δεσμά του *καρμα*. Όλες οι πράξεις του γίνονται για τον Κρίσνα. Επομένως, δεν απολαμβάνει ούτε υποφέρει από τα αποτελέσματα της εργασίας του. Συνεπώς είναι ευφυής άνθρωπος, μολονότι αναπτύσσει όλων των ειδών τις δραστηριότητες. *Ακαρμα* σημαίνει χωρίς αντίδραση στην εργασία. Ο ιμπερσοναλιστής σταματά τις πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση από φόβο, έτσι ώστε οι επακόλουθες αντιδράσεις να μην αποτελέσουν εμπόδια στον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης, ενώ ο περσοναλιστής γνωρίζει σωστά τη θέση του ως αιώνιου υπηρέτη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Γι’ αυτό απασχολείται με δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα. Επειδή όλα γίνονται για τον Κρίσνα, απολαμβάνει μόνο υπερβατική ευτυχία κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του. Είναι γνωστό ότι όσοι είναι δεσμευμένοι σε αυτή τη διαδικασία δεν επιθυμούν την προσωπική ικανοποίηση των αισθήσεων. Η αίσθηση της προσφοράς αιώνιας υπηρεσίας στον Κρίσνα παρέχει ανοσία από κάθε είδους αντίδραση προερχόμενη από την εργασία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

यस्य सर्वे समारम्भाः कामसङ्कल्पवर्जिताः।
ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं तमाहुः पण्डितं बुधाः॥१९॥

γιασια σαρβε σαμαραμμπαχ   καμα-σανκαλπα-βαρτζιταχ
γκιαναγκνι-νταγκντα-καρμαναμ   ταμ αχουχ παννтιταμ μπουνταχ

γιασια: ένας του οποίου - *σαρβε*: όλων των ειδών - *σαμαραμμπαχ*: όλες οι απόπειρες- *καμα*: επιθυμία για αισθησιακή απόλαυση - *σανκαλπα*: αποφασιστικότητα - *βαρτζιταχ*: είναι χωρίς - *γκιανα*: της τέλειας γνώσης - *αγκνι*: τη φωτιά - *νταγκντα*: καίγονται από - *καρμαναμ*: ο ενεργών - *ταμ*: αυτού - *αχουχ*: δηλώνουν - *παννтιταμ*: οι μορφωμένοι - *μπουνταχ*: εκείνοι που γνωρίζουν.

Καταλαβαίνει κανείς ότι κάποιος κατέχει τέλεια γνώση αν όλες οι πράξεις του είναι χωρίς επιθυμία για αισθησιακές απολαύσεις. Οι σοφοί λένε ότι οι συνέπειες των πράξεών του γίνονται στάχτη από τη φωτιά της τέλειας γνώσης.

Μόνο κάποιος με τέλεια γνώση μπορεί να καταλάβει τις πράξεις κάποιου που έχει συνείδηση του Κρίσνα. Επειδή όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν έχει την παραμικρή τάση για αισθησιακές απολαύσεις, θα πρέπει να εννοηθεί ότι οι συνέπειες της δράσης του έχουν γίνει στάχτη από την τέλεια γνώση της καταστατικής του θέσης ως αιώνιου υπηρέτη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Πραγματικά μορφωμένος είναι εκείνος ο οποίος έχει φτάσει σ' αυτή την τελειότητα της γνώσης. Η καλλιέργεια της γνώσης της αιώνιας υπηρεσίας του Κυρίου παρομοιάζεται με τη φωτιά. Η φωτιά αυτή, εάν ανάψει, μπορεί να κάνει στάχτη κάθε είδους συνέπειες της δράσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

त्यक्त्वा कर्मफलासङ्गं नित्यतृप्तो निराश्रयः।
कर्मण्यभिप्रवृत्तोऽपि नैव किञ्चित्करोति सः॥२०॥

τιακτβα καρμα-παλασανγκαμ   νιτια-τριπτο νιρασραγιαχ
καρμανι αμπιπραβριττο 'πι   ναϊβα κιντσιτ καροτι σαχ

τιακτβα: αφού αφήσει - *καρμα-παλα-ασανγκαμ*: προσκόλληση σε καρπούς της δράσης που προορίζονται για απόλαυση - *νιτια*: πάντοτε - *τριπταχ*: ικανοποιημένος - *νιρασραγιαχ*: χωρίς καταφύγιο - *καρμανι*: σε δράση - *αμπιπραβριτταχ*: πλήρως απασχολημένος - *απι*: σε πείσμα - *να*: δεν - *εβα*: βεβαίως - *κιντσιτ*: οτιδήποτε - *καροτι*: κάνει - *σαχ*: αυτός.

Παραιτούμενος από κάθε προσκόλληση στους καρπούς της δράσης του, πάντα ικανοποιημένος και ανεξάρτητος, δεν δρα, παρόλο που ασχολείται με κάθε είδους δραστηριότητες.

Αυτή η ελευθερία από τα δεσμά της δράσης είναι δυνατή μόνο στη συνείδηση του Κρίσνα, όταν κάποιος τα κάνει όλα για τον Κρίσνα. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα ενεργεί από αγνή αγάπη για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και, επομένως, δεν αισθάνεται έλξη για τα αποτελέσματα της δράσης του. Δεν είναι προσκολλημένος ούτε καν στην προσωπική του συντήρηση, επειδή τα έχει εναποθέσει όλα στον Κρίσνα. Δεν έχει αγωνία να εξασφαλίσει κάποια πράγματα ούτε να προστατέψει ό,τι είναι ήδη στην κατοχή του. Κάνει το καθήκον του όσο καλύτερα μπορεί και τα αφήνει όλα στη διακριτική ευχέρεια του Κρίσνα. Ένα τόσο αδέσμευτο πρόσωπο είναι πάντα ελεύθερο από την επακόλουθη αντίδραση στην καλή και την κακή δράση· είναι σαν να μην έχει κάνει τίποτα. Αυτό είναι το σημάδι του *ακαρμα,* της δράσης χωρίς αντίδραση. Συνεπώς, οποιαδήποτε άλλη δράση, χωρίς συνείδηση του Κρίσνα, είναι δεσμευτική γι' αυτόν που δρα, αυτή δε είναι η πραγματική πλευρά του *βικαρμα*, όπως εξηγήθηκε προηγουμένως.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

निराशीर्यतचित्तात्मा त्यक्तसर्वपरिग्रहः।
शारीरं केवलं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम्॥२१॥

νιρασιρ γιατα-τσιττατμα τιακτα-σαρβα-παριγκραχαχ
σαριραμ κεβαλαμ καρμα κουρβαν ναπνοτι κιλμπισαμ

νιρασιχ: χωρίς επιθυμία για τα αποτελέσματα - *γιατα*: υπό έλεγχον - *τσιττα-ατμα*: ο νους και η νοημοσύνη - *τιακτα*: παραιτούμενος από - *σαρβα*: κάθε - *παριγκραχαχ*: αίσθημα ιδιοκτησίας για τα υπάρχοντά του - *σαριραμ*: διατηρώντας σώμα και ψυχή ενωμένα - *κεβαλαμ*: μόνο - *καρμα*: η δράση - *κουρβαν*: κάνοντας - *να*: δεν - *απνοτι*: δέχεται - *κιλμπισαμ*: αντίδραση σε αμαρτωλές πράξεις.

Ένας άνθρωπος με τέτοια γνώση δρα με πλήρως ελεγχόμενο νου και νοημοσύνη, παραιτείται από κάθε αίσθημα ιδιοκτησίας για ό,τι κατέχει και ενεργεί μόνο για τα εντελώς απαραίτητα. Ενεργώντας με αυτόν τον τρόπο, δεν επηρεάζεται από την αντίδραση στην αμαρτωλή δράση.

Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν προσδοκά καλά ή κακά αποτελέσματα από τη δράση του. Ελέγχει πλήρως τον νου και τη νοημοσύνη του. Γνωρίζει ότι είναι μέρος του Υπερτάτου Κυρίου και συνεπώς ο ρόλος που παίζει ως μέρος του όλου δεν είναι επιλογή του, αλλά επιλογή του Υπερτάτου, επιτελείται δε μόνο μέσω της ενέργειάς Του. Όταν το χέρι κινείται, δεν κινείται από μόνο του, αλλά από την προσπάθεια ολόκληρου του σώματος. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι πάντα εναρμονισμένος με την υπέρτατη επιθυμία, επειδή δεν έχει επιθυμία για προσωπική αισθησιακή ικανοποίηση. Κινείται ακριβώς σαν μέρος μιας μηχανής. Όπως το μέρος της μηχανής χρειάζεται λάδωμα και καθαρισμό για τη συντήρησή του, κατά τον ίδιο τρόπο, ο άνθρωπος με συνείδηση του Κρίσνα συντηρείται από την εργασία του, μόνο και μόνο για να παραμένει ικανός για δράση στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου. Είναι επομένως απρόσβλητος από κάθε αντίδραση στη δράση του. Όπως τα ζώα, δεν έχει αίσθημα ιδιοκτησίας ούτε καν για το σώμα του. Ένας ανάλγητος ιδιοκτήτης ζώων μερικές φορές σκοτώνει κάποιο ζώο που έχει στην κατοχή του και όμως το ζώο δεν αντιδρά· δεν διαθέτει ανεξαρτησία. Ο άνθρωπος με συνείδηση του Κρίσνα, ασχολούμενος εξ ολοκλήρου με την αυτοσυνειδητοποίηση, έχει πολύ λίγο χρόνο για την κάλπικη κατοχή οποιουδήποτε υλικού αντικειμένου. Για τη συντήρηση του σώματος και της ψυχής δεν χρειάζεται αθέμιτα μέσα πλουτισμού. Επομένως, δεν μολύνεται από τέτοιου είδους υλικές αμαρτίες. Είναι ελεύθερος από κάθε αντίδραση στη δράση του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

यदृच्छालाभसन्तुष्टो द्वन्द्वातीतो विमत्सरः।
समः सिद्धावसिद्धौ च कृत्वापि न निबध्यते॥२२॥

γιαντριτσα-λαμπα-σαντουστο ντβαννετβατιτο βιματσαραχ
σαμαχ σινταβ ασιντω τσα κριτβαπι να νιμπαντιατε

γιαντ-ριτσα: (που έρχεται) από μόνο του - *λαμπα*: το κέρδος - *σαντουσταχ*: ικανοποιημένος - *ντβαννντβα*: δυαδικότητα - *ατιταχ*: έχει υπερβεί - *βιματσαραχ*: απαλλαγμένος από τον φθόνο - *σαμαχ*: σταθερός - *σιντω*: στην επιτυχία - *ασιντω*: στην αποτυχία - *τσα*: επίσης - *κριτβα*: κάνοντας - *απι*: μολονότι - *να*: ποτέ δεν - *νιμπαντιατε*: επηρεάζεται.

Εκείνος που είναι ικανοποιημένος με όποιο κέρδος έρχεται από μόνο του, που είναι απαλλαγμένος από τη δυαδικότητα και τον φθόνο, που είναι σταθερός και στην επιτυχία και στην αποτυχία, παρόλο που δρα, δεν επηρεάζεται ποτέ από τη δράση του.

Ο άνθρωπος που έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια ακόμη και για τη συντήρηση του σώματός του. Είναι ικανοποιημένος με όσα έρχονται από μόνα τους. Δεν επαιτεί ούτε δανείζεται, αλλά εργάζεται τίμια, όσο είναι στο χέρι του και ικανοποιείται με οτιδήποτε αποκτά με τη δική του τίμια εργασία. Επομένως, είναι ανεξάρτητος στον βιοπορισμό του. Δεν επιτρέπει στην υπηρεσία κανενός να παρεμποδίσει τη δική του υπηρεσία στον Κρίσνα. Για την υπηρεσία του Κυρίου, ωστόσο, μπορεί να συμμετάσχει σε οποιαδήποτε δραστηριότητα, χωρίς να ενοχληθεί από τη δυαδικότητα του υλικού κόσμου. Η δυαδικότητα του υλικού κόσμου γίνεται αντιληπτή ως κρύο και ζέστη, ευτυχία και δυστυχία, κλπ. Ο άνθρωπος που έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι πάνω από τη δυαδικότητα, επειδή δεν διστάζει να δράσει με οποιονδήποτε τρόπο για την ικανοποίηση του Κρίσνα. Επομένως, είναι σταθερός και στην επιτυχία και στην αποτυχία. Αυτά τα σημάδια είναι ορατά όταν κάποιος βρίσκεται εξ ολοκλήρου στην υπερβατική γνώση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

गतसङ्गस्य मुक्तस्य ज्ञानावस्थितचेतसः।
यज्ञायाचरतः कर्म समग्रं प्रविलीयते॥२३॥

γκατα-σανγκασια μουκτασια γκιαναβαστιτα-τσετασαχ
γιαγκιαγιατσαραταχ καρμα σαμαγκραμ πραβιλιγιατε

γκατα-σανγκασια: αποκολλημένος από τις καταστάσεις της υλικής φύσης - *μουκτασια*: του απελευθερωμένου - *γκιανα-αβαστιτα*: του ευρισκόμενου στην υπέρβαση - *τσετασαχ*: τέτοιας σοφίας - *γιαγκιαγια:* για χάρη του Γιάγκια (του Κρίσνα) - *ατσαραταχ*: ενεργώντας έτσι - *καρμα*: εργασία - *σαμαγκραμ*: συνολικά - *πραβιλιγιατε*: συγχωνεύεται ολοκληρωτικά.

Η δράση του ανθρώπου που είναι αποκολλημένος από τις καταστάσεις της υλικής φύσης και είναι εδραιωμένος πλήρως στην υπερβατική γνώση διαλύεται εξ ολοκλήρου μέσα στην υπέρβαση.

Με την απόκτηση πλήρους συνείδησης του Κρίσνα, απελευθερώνεται κανείς από όλες τις δυαδικότητες και έτσι απαλλάσσεται από τη μόλυνση των τριών καταστάσεων της υλικής φύσης. Μπορεί να απελευθερωθεί, επειδή γνωρίζει την καταστατική του θέση σε σχέση με τον Κρίσνα και έτσι ο νους του δεν μπορεί να αποσπασθεί από τη συνείδηση του Κρίσνα. Κατά συνέπεια, ό,τι κάνει, το κάνει για τον Κρίσνα, ο οποίος είναι ο πρωταρχικός Βίσνου. Επομένως, από τεχνική άποψη όλα τα έργα του είναι θυσίες, επειδή η θυσία συνεπάγεται την ικανοποίηση του Υπερτάτου Προσώπου, του Κρίσνα. Η επακόλουθη αντίδραση σε κάθε τέτοια δράση ασφαλώς διαλύεται μέσα στην υπέρβαση και έτσι δεν υφίσταται κανείς τις υλικές συνέπειες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविः ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम्।
ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्म कर्म समाधिना॥२४॥

μπραμαρπαναμ μπραμα χαβιρ μπραμαγκνω μπραμανα χουταμ
μπραμαϊβα τενα γκανταβιαμ μπραμα-καρμα-σαμαντινα

μπραμα: η πνευματική φύση - *αρπαναμ*: συνεισφορά - *μπραμα*: στο Υπέρτατο - *χαβιχ*: βούτυρο - *μπραμα*: πνευματικό - *αγκνω*: στη φωτιά της εκπλήρωσης, της ολοκλήρωσης - *μπραμανα*: από την πνευματική ψυχή - *χουταμ*: που έχει προσφερθεί - *μπραμα*: το πνευματικό βασίλειο - *εβα*: βεβαίως - *τενα*: από αυτόν - *γκανταβιαμ*: τον προορισμό - *μπραμα*: πνευματικό - *καρμα*: δράση - *σαμαντινα*: απόλυτα απορροφημένος.

Όποιος είναι πλήρως απορροφημένος στη συνείδηση του Κρίσνα είναι βέβαιο ότι θα φτάσει στο πνευματικό βασίλειο, επειδή συνεισφέρει πλήρως σε πνευματικές δραστηριότητες, στις οποίες η ολοκλήρωση είναι απόλυτη και εκείνο το οποίο προσφέρεται έχει την ίδια πνευματική φύση.

Εδώ περιγράφεται το πώς οι δραστηριότητες στη συνείδηση του Κρίσνα μπορούν να οδηγήσουν τελικώς στον πνευματικό στόχο. Υπάρχουν διάφορες δραστηριότητες στη συνείδηση του Κρίσνα και θα περιγραφούν όλες στις επόμενες στροφές. Αλλά προς το παρόν, περιγράφεται μόνο η αρχή της συνείδησης του Κρίσνα. Μία υποκείμενη σε όρους ψυχή, περιπλεγμένη μέσα στην υλική μόλυνση, είναι βέβαιο ότι θα δράσει μέσα στην υλική ατμόσφαιρα, αλλά παρ' όλα αυτά, θα πρέπει να ξεφύγει από αυτό το περιβάλλον. Η μέθοδος με την οποία η υποκείμενη σε όρους ψυχή μπορεί να

ξεφύγει από την υλική ατμόσφαιρα είναι η συνείδηση του Κρίσνα. Για παράδειγμα, ο ασθενής που υποφέρει από διαταραχή των εντέρων εξαιτίας κατάχρησης γαλακτοκομικών προϊόντων θεραπεύεται με κάποιο άλλο προϊόν του γάλακτος, και συγκεκριμένα, το πηγμένο γάλα. Η απορροφημένη στην ύλη δέσμια ψυχή μπορεί να θεραπευθεί με τη συνείδηση του Κρίσνα όπως διατυπώνεται εδώ, στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Αυτή η μέθοδος είναι γενικώς γνωστή ως *γιαγκια*, δηλαδή πράξεις-θυσίες με μοναδικό σκοπό την ικανοποίηση του Βίσνου ή Κρίσνα. Όσο περισσότερο οι πράξεις του υλικού κόσμου τελούνται στη συνείδηση του Κρίσνα, δηλαδή μόνο για τον Βίσνου, τόσο περισσότερο η ατμόσφαιρα αποκτά πνευματικό χαρακτήρα. *Μπραμαν* σημαίνει πνευματικό. Ο Κύριος είναι πνευματικός, οι δε ακτίνες του υπερβατικού σώματός Του ονομάζονται *μπραματζιοτι*, η πνευματική ακτινοβολία Του. Όλα όσα υπάρχουν βρίσκονται σε αυτό το *μπραματζιοτι*, αλλά όταν το *τζιοτι* καλύπτεται από την πλάνη (τη *μαγια*), δηλαδή την ικανοποίηση των αισθήσεων, αποκαλείται υλικό. Αυτό το υλικό πέπλο μπορεί να αφαιρεθεί στη στιγμή με τη συνείδηση του Κρίσνα. Έτσι η προσφορά χάριν της συνείδησης του Κρίσνα, το μέσο που κατακαίει αυτή την προσφορά ή συνεισφορά, η διαδικασία της ανάλωσης, ο συνεισφέρων και το αποτέλεσμα, συνδυασμένα όλα μαζί είναι *μπραμαν*, δηλαδή η Απόλυτη Αλήθεια. Η Απόλυτη Αλήθεια καλυμμένη από τη *μαγια* ονομάζεται ύλη. Ύλη χρησιμοποιούμενη για την Απόλυτη Αλήθεια επανακτά την πνευματική της υπόσταση. Η συνείδηση του Κρίσνα είναι η μέθοδος της μετατροπής της παραπλανητικής συνείδησης σε *μπραμαν*. Όταν ο νους είναι πλήρως απορροφημένος στη συνείδηση του Κρίσνα λέγεται ότι βρίσκεται σε *σαμαντι*, σε έκσταση. Οτιδήποτε γίνεται με τέτοια υπερβατική συνείδηση ονομάζεται *γιαγκια*, δηλαδή θυσία για το Απόλυτο. Σε αυτή την κατάσταση πνευματικής συνείδησης, ο συνεισφέρων, η συνεισφορά, η ανάλωση, ο εκτελεστής ή επί κεφαλής της τελετής και το αποτέλεσμα ή ύψιστο κέρδος, όλα γίνονται ένα μέσα στο Απόλυτο, στο υπέρτατο *μπραμαν*. Αυτή είναι η μέθοδος της συνείδησης του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

दैवमेवापरे यज्ञं योगिनः पर्युपासते।
ब्रह्माग्नावपरे यज्ञं यज्ञेनैवोपजुह्वति॥२५॥

νταϊβαμ εβαπαρε γιαγκιαμ γιογκιναχ παριουπασατε
μπραμαγκναβ απαρε γιαγκιαμ τζαγκιεναϊβοπατζουχβατι

νταϊβαμ: μέσω της λατρείας των ημιθέων - *εβα*: έτσι - *απαρε*: ορισμένοι - *γιαγκιαμ*: θυσίες - *γιογκιναχ*: οι μυστικιστές - *παριουπασατε*: λατρεύουν στην εντέλεια - *μπραμα*: την Απόλυτη Αλήθεια - *αγκνω*: στη φωτιά - *απαρε*: άλλοι - *γιαγκιαμ*: θυσία - *γιαγκιενα*: δια της θυσίας - *εβα*: έτσι - *ουπατζουχβατι*: λατρεύουν.

Ορισμένοι *γιογκι* λατρεύουν στην εντέλεια τους ημίθεους προσφέροντάς τους διάφορες θυσίες, ενώ κάποιοι άλλοι προσφέρουν θυσίες στη φωτιά του υπερτάτου *μπραμαν*.

Όπως περιγράφηκε προηγουμένως, όποιος εκτελεί τα καθήκοντά του στη συνείδηση του Κρίσνα ονομάζεται επίσης τέλειος *γιογκι* ή πρώτης τάξεως μυστικιστής. Υπάρχουν όμως και άλλοι, οι οποίοι τελούν παρόμοιες θυσίες λατρεύοντας τους ημίθεους, καθώς και ορισμένοι οι οποίοι θυσιάζουν στο υπέρτατο *μπραμαν*, δηλαδή στο απρόσωπο γνώρισμα του Υπερτάτου Κυρίου. Υπάρχουν, λοιπόν, διαφόρων ειδών, διαφόρων κατηγοριών θυσίες. Αυτές οι διάφορες κατηγορίες θυσιών από διάφορους τύπους εκτελεστών μόνο επιφανειακά οριοθετούν παραλλαγές θυσιών. Πραγματική θυσία σημαίνει να ικανοποιήσει κανείς τον Υπέρτατο Κύριο, τον Βίσνου, ο οποίος είναι γνωστός και ως Γιάγκια. Όλες οι διάφορες παραλλαγές θυσιών μπορούν να καταταγούν σε δύο κύριες διαιρέσεις, και συγκεκριμένα, στις θυσίες εγκόσμιων αγαθών και στις θυσίες που γίνονται σε αναζήτηση υπερβατικής γνώσης. Όσοι έχουν συνείδηση του Κρίσνα θυσιάζουν όλα τα υλικά αγαθά για την ικανοποίηση του Υπερτάτου Κυρίου, ενώ μερικοί άλλοι, οι οποίοι επιθυμούν κάποια πρόσκαιρη υλική ευτυχία, θυσιάζουν τα υλικά τους υπάρχοντα για να ικανοποιήσουν ημίθεους όπως ο Ίνντρα, ο θεός του ήλιου, κλπ. Και κάποιοι άλλοι, οι ιμπερσοναλιστές, θυσιάζουν την ταυτότητά τους συγχωνευόμενοι μέσα στην ύπαρξη του απρόσωπου *μπραμαν*. Οι ημίθεοι είναι ισχυρά ζωντανά όντα, διορισμένα από τον Υπέρτατο Κύριο για τη συντήρηση του σύμπαντος και την εποπτεία όλων των υλικών λειτουργιών, όπως η θερμότητα, η ύδρευση και ο φωτισμός. Όσοι ενδιαφέρονται για υλικά οφέλη λατρεύουν τους ημίθεους με διάφορες θυσίες, σύμφωνα με τις βεδικές τελετουργίες. Ονομάζονται *μπαχβ-ισβαρα-βαντι*, δηλαδή πιστοί πολλών θεών. Αλλά ορισμένοι άλλοι, οι οποίοι λατρεύουν το απρόσωπο γνώρισμα της Απόλυτης Αλήθειας και θεωρούν τις μορφές των ημιθέων εφήμερες, θυσιάζουν τον ατομικό τους εαυτό στην υπέρτατη φωτιά και έτσι θέτουν τέρμα στην ατομική τους ύπαρξη, συγχωνευόμενοι με την ύπαρξη του Υπερτάτου. Αυτοί οι ιμπερσοναλιστές αναλώνουν τον χρόνο τους σε φιλοσοφικές θεωρίες, προκειμένου να κατανοήσουν την υπερβατική φύση του Υπερτάτου. Με άλλα λόγια, οι εργαζόμενοι με στόχο την απόλαυση

θυσιάζουν τα υλικά τους υπάρχοντα για υλικές απολαύσεις, ενώ οι ιμπερσοναλιστές θυσιάζουν τους υλικούς προδιορισμούς τους με σκοπό να συγχωνευθούν μέσα στην ύπαρξη του Υπερτάτου. Για τον ιμπερσοναλιστή, ο θυσιαστήριος βωμός της φωτιάς είναι το υπέρτατο *μπραμαν*, η δε προσφορά ειναι ο εαυτός, που κατακαίγεται από τη φωτιά του *μπραμαν*. Ωστόσο, το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα, όπως ο Αρτζούνα, θυσιάζει τα πάντα για την ικανοποίηση του Κρίσνα και έτσι όλα τα υλικά του υπάρχοντα, καθώς και ο ίδιος του ο εαυτός, όλα γίνονται θυσία στον Κρίσνα. Αυτός, λοιπόν, είναι ο πρώτης τάξεως *γιογκι* και μάλιστα χωρίς να χάνει την ατομική του ύπαρξη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

श्रोत्रादीनीन्द्रियाण्यन्ये संयमाग्निषु जुह्वति।
शब्दादीन्विषयानन्य इन्द्रियाग्निषु जुह्वति॥२६॥

σροτραντινιντριγιανι ανιε σαμιαμαγκνισου τζουχβατι
σαμπνταντιν βισαγιαν ανια ιντριγιαγκνισου τζουχβατι

σροτρα-αντινι: τη διαδικασία της ακοής - *ιντριγιανι*: τις αισθήσεις - *ανιε*: άλλοι - *σαμιαμα*: του ελεγχόμενου νου- *αγκνισου*: στη φωτιά - *τζουχβατι*: προσφέρουν - *σαμπντα-αντιν*: την ηχητική δόνηση - *βισαγιαν*: τα αντικείμενα ικανοποίησης των αισθήσεων - *ανιε*: άλλοι - *ιντριγια*: των αισθητηρίων οργάνων - *αγκνισου*: στη φωτιά - *τζουχβατι*: θυσιάζουν.

Κάποιοι από αυτούς θυσιάζουν τη διαδικασία της ακοής και τις αισθήσεις στη φωτιά του ελεγχόμενου νου, ενώ κάποιοι άλλοι θυσιάζουν τα αντικείμενα των αισθήσεων, όπως ο ήχος, στη θυσιαστήρια φωτιά.

Τα τέσσερα στάδια της ανθρώπινης ζωής, και συγκεκριμένα, το στάδιο *μπραματσαρι*, το στάδιο *γκριχαστα*, το στάδιο *βαναπραστα* και το στάδιο *σαννιασα*, έχουν όλα σκοπό να βοηθήσουν τους ανθρώπους να γίνουν τέλειοι *γιογκι*, δηλαδή γνώστες της Απόλυτης Αλήθειας. Επειδή η ανθρώπινη ζωή δεν έχει σκοπό τις αισθησιακές απολαύσεις, όπως η ζωή των ζώων, τα τέσσερα στάδια της ανθρώπινης ζωής είναι έτσι διευθετημένα ώστε να μπορεί κανείς να τελειοποιηθεί στην πνευματική ζωή. Οι *μπραματσαρι*, δηλαδή οι σπουδαστές που βρίσκονται στη φροντίδα ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου, ελέγχουν τον νου απέχοντας από την ικανοποίηση των αισθήσεων. Σε αυτή τη στροφή αναφέρονται ως θυσιάζοντες τη διαδικασία της ακοής και τις αισθήσεις στη φωτιά του ελεγχόμενου νου. Ο *μπραματσαρι* ακούει μόνο

λόγια που έχουν σχέση με τη συνείδηση του Κρίσνα. Η ακοή είναι η βασική αρχή για την κατανόηση των πραγμάτων και επομένως, ο αγνός *μπραματσαρι* ασχολείται πλήρως με το *χαρερ ναμανουκιρταναμ*, δηλαδή να ψέλνει και να ακούει τις δόξες του Κυρίου. Συγκρατείται έτσι ώστε να μην ακούει υλικές ηχητικές δονήσεις και απασχολεί την ακοή του με την υπερβατική ηχητική δόνηση *χαρε κρισνα χαρε κρισνα κρισνα κρισνα χαρε χαρε / χαρε ραμα χαρε ραμα ραμα ραμα χαρε χαρε*. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι οικογενειάρχες, οι οποίοι έχουν μέχρις ενός σημείου έγκριση για την ικανοποίηση των αισθήσεων, το κάνουν με μεγάλη συγκράτηση. Σεξουαλική ζωή, χρήση τοξικών ουσιών και κρεατοφαγία είναι γενικές τάσεις της ανθρώπινης κοινωνίας, αλλά ένας οικογενειάρχης με αυτοέλεγχο δεν παραδίνεται στην απεριόριστη σεξουαλική ζωή και σε άλλες αισθησιακές απολαύσεις. Γι' αυτό και ο γάμος ο βασισμένος στις αρχές της θρησκευτικής ζωής ισχύει σε όλες τις πολιτισμένες ανθρώπινες κοινωνίες, επειδή αυτός είναι ο δρόμος για περιορισμένη σεξουαλική ζωή. Αυτή η περιορισμένη, η χωρίς υπερβολές σεξουαλική ζωή είναι επίσης ένα είδος *γιαγκια*, θυσίας, επειδή ο αυτοπεριοριζόμενος οικογενειάρχης θυσιάζει τη γενική τάση του για σεξουαλική ικανοποίηση για μια ανώτερη υπερβατική ζωή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

सर्वाणीन्द्रियकर्माणि प्राणकर्माणि चापरे।
आत्मसंयमयोगाग्नौ जुह्वति ज्ञानदीपिते॥२७॥

σαρβανιννττριγια-καρμανι πρανα-καρμανι τσαπαρε
ατμα-σαμιαμα-γιογκαγκνω τζουχβατι γκιανα-ντιπιτε

σαρβανι: όλων - *ιννττριγια*: των αισθήσεων - *καρμανι*: τις λειτουργίες - *πρανα-καρμανι*: τις λειτουργίες της ζωτικής πνοής - *τσα*: επίσης - *απαρε*: άλλοι - *ατμα-σαμιαμα*: ελέγχοντας τον νου - *γιογκα*: της συνδετικής μεθόδου - *αγκνω*: στη φωτιά - *τζουχβατι*: προσφέρουν - *γκιανα-ντιπιτε*: εξαιτίας της ορμής για αυτοσυνειδητοποίηση.

Όσοι ενδιαφέρονται για την αυτοσυνειδητοποίηση μέσω του ελέγχου του νου και των αισθήσεων προσφέρουν τις λειτουργίες όλων των αισθήσεων, καθώς και της ζωτικής πνοής, στη φωτιά του ελεγχόμενου νου.

Σε αυτούς τους στίχους αναφέρεται το σύστημα *γιογκα* που συνέλαβε ο Παταντζάλι. Στη *Γιογκα-σουτρα* του Παταντζάλι η ψυχή ονομάζεται

πρατιαγκ-ατμα και *παραγκ-ατμα*. Όσο η ψυχή είναι προσκολλημένη στην απόλαυση των αισθήσεων ονομάζεται *παραγκ-ατμα*. Η ψυχή υπόκειται στις λειτουργίες δέκα ειδών αέρα που κινούνται μέσα στο σώμα, αυτό δε γίνεται αντιληπτό μέσω του αναπνευστικού συστήματος. Το σύστημα *γιογκα* του Παταντζάλι διδάσκει την τεχνική του ελέγχου των λειτουργιών του αέρα του σώματος, έτσι ώστε τελικά όλες οι λειτουργίες του αέρα μέσα στο σώμα να ευνοούν τον εξαγνισμό της ψυχής από την υλική προσκόλληση. Σύμφωνα με αυτό το σύστημα *γιογκα*, ο ύψιστος στόχος είναι να φτάσει η ψυχή στο στάδιο *πρατιαγκ-ατμα*. *Πρατιαγκ-ατμα* σημαίνει απόσυρση από τις υλικές δραστηριότητες. Οι αισθήσεις αλληλεπιδρούν με τα αντικείμενα των αισθήσεων, δηλαδή τα αυτιά για να ακούσουν, τα μάτια για να δουν, η μύτη για να μυρίσει, η γλώσσα για να γευθεί, τα χέρια για να αγγίξουν και έτσι όλες τους ασχολούνται με δραστηριότητες έξω από τον εαυτό. Ονομάζονται λειτουργίες του *πρανα-βαγιου*. Ο *απανα-βαγιου* διευθύνεται προς τα κάτω, ο *βιανα-βαγιου* συστέλλει και διαστέλλει, ο *σαμανα-βαγιου* κανονίζει τη ισορροπία και ο *ουντανα-βαγιου* διευθύνεται προς τα πάνω. Όταν κάποιος είναι φωτισμένος, χρησιμοποιεί όλα αυτά τα είδη αέρα στην αναζήτηση του εαυτού.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञा योगयज्ञास्तथापरे।
स्वाध्यायज्ञानयज्ञाश्च यतयः संशितव्रताः॥२८॥

ντραβια-γιαγκιας ταπο-γιαγκια γιογκα-γιαγκιας ταταπαρε
σβαντιαγια-γκιανα-γιαγκιας τσα γιαταγιαχ σαμσιτα-βραταχ

ντραβια-γιαγκιαχ: θυσιάζοντας τα υλικά τους υπάρχοντα - *ταπο-γιαγκιαχ*: θυσία με ασκητικότητες - *γιογκα-γιαγκιαχ*: θυσία με οκταπλό μυστικισμό - *τατα*: έτσι - *απαρε*: άλλοι - *σβαντιαγια*: θυσία με τη μελέτη των Βεδών - *γκιανα-γιαγκιαχ*: θυσία με την πρόοδο της υπερβατικής γνώσης - *τσα*: επίσης - *γιαταγιαχ*: φωτισμένος - *σαμσιτα-βραταχ*: παίρνοντας αυστηρούς όρκους.

Παίρνοντας αυστηρούς όρκους, κάποιοι φωτίζονται θυσιάζοντας τα υπάρχοντά τους, κάποιοι εκτελώντας αυστηρές ασκητικότητες, κάποιοι άλλοι ασκούμενοι στο *γιογκα* του οκταπλού μυστικισμού και κάποιοι μελετώντας τις Βέδες για να εξελιχθούν στην υπερβατική γνώση.

Οι θυσίες μπορούν να χωριστούν σε διάφορες κατηγορίες. Υπάρχουν πρόσωπα που θυσιάζουν τα υπάρχοντά τους με τη μορφή διαφόρων αγαθοεργιών. Στην Ινδία, η εύπορη εμπορική κοινότητα και η βασιλική τάξη ανοίγουν διαφόρων ειδών φιλανθρωπικά ιδρύματα, όπως τα *νταρμασαλα,* τα *αννα-κσετρα,* τα *ατιτι-σαλα,* τα *αναταλαγια,* τα *βιντιαπιτα*, κλπ. Και σε άλλες χώρες επίσης υπάρχουν πολλά νοσοκομεία, γηροκομεία και παρόμοια φιλανθρωπικά ιδρύματα, τα οποία προσφέρουν δωρεάν τροφή, εκπαίδευση και ιατρική περίθαλψη για τους άπορους. Όλες αυτές οι φιλανθρωπικές δραστηριότητες ονομάζονται *ντραβιαμαγια-γιαγκια*. Υπάρχουν άλλοι, οι οποίοι προκειμένου να ανέβουν πολύ κοινωνικά ή να προαχθούν στους ανώτερους πλανήτες του σύμπαντος, δέχονται οικειοθελώς πολλών ειδών ασκητικότητες, όπως η *τσαννтραγιανα* και η *τσατουρμασια*. Αυτές οι διαδικασίες συνεπάγονται αυστηρούς όρκους, οι οποίοι ρυθμίζουν τη ζωή με άτεγκτους κανόνες. Για παράδειγμα, ο όρκος *τσατουρμασια* επιβάλλει στον υποψήφιο να μην ξυριστεί επί τέσσερεις μήνες κατά τη διάρκεια του έτους (από Ιούλιο έως Οκτώβριο), να μην τρώει ορισμένες τροφές, να μην τρώει δύο φορές την ημέρα και να μη φεύγει από το σπίτι του. Μια τέτοια θυσία των ανέσεων της ζωής ονομάζεται *ταπομαγια-γιαγκια*. Υπάρχουν και άλλοι οι οποίοι ασχολούνται με διάφορα είδη μυστικιστικών *γιογκα*, όπως το σύστημα του Παταντζάλι (για τη συγχώνευση με την ύπαρξη του Απολύτου) ή το *χατα-γιογκα* ή το *αστανγκα-γιογκα* (για συγκεκριμένες τελειότητες)· και ορισμένοι ταξιδεύουν σε όλους τους καθαγιασμένους τόπους προσκυνήματος. Όλες αυτές οι πρακτικές ονομάζονται *γιογκα-γιαγκια*, δηλαδή θυσίες για ένα συγκεκριμένο τύπο τελειότητας στον υλικό κόσμο. Άλλοι μελετούν τα διάφορα βεδικά έργα και ιδιαίτερα τις *Ουπανισαντ* και τις *Βενταντα-σουτρα* ή τη φιλοσοφία *σανκια*. Όλες αυτές οι θυσίες ονομάζονται *σβαντιαγια-γιαγκια,* θυσίες δια των σπουδών. Όλοι αυτοί οι *γιογκι* εκτελούν με πίστη διάφορους τύπους θυσιών και αναζητούν μια ανώτερη κατάσταση ζωής. Η συνείδηση του Κρίσνα διαφέρει όμως από αυτές τις θυσίες, επειδή είναι η άμεση προσφορά υπηρεσίας προς τον Υπέρτατο Κύριο. Η συνείδηση του Κρίσνα δεν μπορεί να αποκτηθεί με κανέναν από τους προαναφερθέντες τύπους θυσιών, αλλά μόνο με το έλεος του Κυρίου και του γνήσιου αφοσιωμένου υπηρέτη Του. Επομένως, η συνείδηση του Κρίσνα είναι υπερβατική.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

अपाने जुह्वति प्राणं प्राणेऽपानं तथापरे।
प्राणापानगती रुद्ध्वा प्राणायामपरायणाः।
अपरे नियताहाराः प्राणान्प्राणेषु जुह्वति॥२९॥

απανε τζουχβατι πραναμ   πρανε 'παναμ ταταπαρε
πραναπανα-γκατι ρουντβα   πραναγιαμα-παραγιαναχ
απαρε νιγιαταχαραχ   πραναμ πρανεσου τζουχβατι

απανε: στον αέρα ο οποίος κατευθύνεται προς τα κάτω - *τζουχβατι*: προσφέρουν - *πραναμ*: ο αέρας ο οποίος κατευθύνεται προς τα έξω - *πρανε*: στον αέρα ο οποίος κατευθύνεται προς τα έξω - *απαναμ*: ο αέρας ο οποίος κατευθύνεται προς τα κάτω - *τατα*: όπως επίσης - *απαρε*: άλλοι - *πρανα*: του αέρα ο οποίος κατευθύνεται προς τα έξω - *απανα*: και ο αέρας ο οποίος κατευθύνεται προς τα κάτω - *γκατι*: η κίνηση - *ρουντβα*: εμποδίζοντας - *πραναγιαμα*: έκσταση η οποία προκαλείται από το σταμάτημα κάθε αναπνοής - *παραγιαναχ*: έχοντας αυτή την τάση - *απαρε*: άλλοι - *νιγιατα*: έχοντας ελέγξει - *αχαραχ*: την τροφή - *πραναμ*: ο αέρας ο οποίος κατευθύνεται προς τα έξω - *πρανεσου*: στον αέρα ο οποίος κατευθύνεται προς τα έξω - *τζουχβατι*: θυσία.

Υπάρχουν εξάλλου και άλλοι οι οποίοι κλίνουν προς τη μέθοδο της συγκράτησης της αναπνοής· αυτοί ασκούνται στο σταμάτημα της κίνησης της εκπνοής μέσα στον αέρα της εισπνοής και της εισπνοής μέσα στον αέρα της εκπνοής και με αυτόν τον τρόπο παραμένουν σε έκσταση, διακόπτοντας κάθε αναπνοή. Ορισμένοι από αυτούς, περιορίζοντας την τροφή τους, προσφέρουν την εκπνοή θυσία στον εαυτό της.

Αυτό το σύστημα *γιογκα* για τον έλεγχο της διαδικασίας της αναπνοής ονομάζεται *πραναγιαμα* και στην αρχή εφαρμόζεται στο *χατα-γιογκα* μέσω διαφόρων καθιστικών στάσεων. Όλες αυτές οι μέθοδοι συνιστώνται για τον έλεγχο των αισθήσεων και την πρόοδο της πνευματικής συνειδητοποίησης. Αυτή η άσκηση συνεπάγεται τον έλεγχο του αέρα μέσα στο σώμα, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ταυτόχρονη διέλευσή του σε αντίθετες κατευθύνσεις. Ο αέρας *απανα* κατευθύνεται προς τα κάτω, ενώ ο αέρας *πρανα* προς τα πάνω. Ο *γιογκι πραναγιαμα* ασκείται στην αναπνοή προς την αντίθετη κατεύθυνση, έως ότου τα δύο ρεύματα αέρα αλληλοεξουδετερωθούν και εξισορροπήσουν στην κατάσταση *πουρακα*. Κατά τον ίδιο τρόπο, όταν η εκπνοή προσφέρεται στην εισπνοή, ονομάζεται *ρετσακα*. Όταν και τα δύο ρεύματα αέρα σταματήσουν εντελώς, αυτό ονομάζεται *κουμμπακα-γιογκα*. Με την εφαρμογή του *κουμμπακα-γιογκα*, οι *γιογκι* αυξάνουν τη διάρκεια της ζωής τους κατά πάρα πολλά χρόνια. Ωστόσο, το πρόσωπο που έχει συνείδηση του Κρίσνα, ευρισκόμενο πάντοτε στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου, ελέγχει τις αισθήσεις του αυτομάτως. Επειδή οι αισθήσεις του είναι πάντοτε απασχολημένες στην υπηρεσία του Κρίσνα, δεν έχουν την ευκαιρία

να ασχοληθούν με κάτι άλλο. Έτσι, στο τέλος της ζωής του μεταφέρεται κατά τρόπο φυσιολογικό στο υπερβατικό επίπεδο του Κυρίου Κρίσνα. Συνεπώς, δεν κάνει καμία απόπειρα να αυξήσει τη μακροζωία του. Υψώνεται αμέσως στο επίπεδο της απελευθέρωσης. Το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα αρχίζει από το υπερβατικό στάδιο και παραμένει σταθερά σε αυτή τη συνείδηση. Επομένως, δεν υφίσταται πιθανότητα πτώσης, τελικώς δε εισέρχεται στον τόπο του Κυρίου χωρίς καθυστέρηση. Η λήψη μειωμένης τροφής γίνεται αυτομάτως όταν κάποιος τρώει μόνο *πρασανταμ* του Κρίσνα, δηλαδή φαγητό που έχει προσφερθεί πρώτα στον Κύριο. Η μείωση της τροφής βοηθά πολύ στο ζήτημα του ελέγχου του σεξ. Και χωρίς έλεγχο του σεξ δεν υπάρχει πιθανότητα διαφυγής από την υλική περιπλοκή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

सर्वेऽप्येते यज्ञविदो यज्ञक्षपितकल्मषाः।
यज्ञशिष्टामृतभुजो यान्ति ब्रह्म सनातनम्॥३०॥

σαρβε 'πι ετε γιαγκια-βιντο γιαγκια-κσαπιτα-καλμασαχ
γιαγκια-σισταμριτα-μπουτζο γιαντι μπραμα σαναταναμ

σαρβε: όλοι - *απι*: μολονότι φαινομενικά διαφορετικοί - *ετε*: αυτοί - *γιαγκια-βινταχ*: γνώστες της σημασίας της τέλεσης θυσιών - *γιαγκια-κσαπιτα*: καθαρισμένοι ως αποτέλεσμα αυτών των τελετών - *καλμασαχ*: των αντιδράσεων σε αμαρτίες - *γιαγκια-σιστα*: του αποτελέσματος τέτοιων τελετών *γιαγκια* - *αμριτα-μπουτζαχ*: εκείνοι που έχουν γευθεί τέτοιο νέκταρ - *γιαντι*: προσεγγίζουν - *μπραμα*: την υπέρτατη - *σαναταναμ*: την αιώνια ατμόσφαιρα.

Όλοι αυτοί, γνώστες της σημασίας της θυσίας, εξαγνίζονται από τις αμαρτίες τους και έχοντας γευθεί το νέκταρ των καρπών της θυσίας, προχωρούν προς την υπέρτατη αιώνια ατμόσφαιρα.

Από την προηγούμενη ερμηνεία των διαφόρων τύπων θυσίας (τη θυσία αγαθών, τη μελέτη των Βεδών ή φιλοσοφικών δογμάτων και την εφαρμογή του *γιογκα*), προκύπτει ότι κοινή επιδίωξη όλων είναι ο έλεγχος των αισθήσεων. Η ικανοποίηση των αισθήσεων είναι η βασική αιτία της υλικής ύπαρξης. Επομένως, αν δεν μεταφερθεί κανείς σε ένα επίπεδο διαφορετικό από αυτό της ικανοποίησης των αισθήσεων, δεν υπάρχει πιθανότητα να υψωθεί στο αιώνιο επίπεδο της ολοκληρωμένης γνώσης, της ολοκληρωμένης

ευτυχίας και της ολοκληρωμένης ζωής. Το επίπεδο αυτό βρίσκεται στην αιώνια ατμόσφαιρα, δηλαδή στην ατμόσφαιρα του *μπραμαν*. Όλες οι προαναφερθείσες θυσίες βοηθούν στον καθαρισμό από τις αμαρτίες της υλικής ύπαρξης. Σημειώνοντας κανείς μια τέτοια πρόοδο, δεν γίνεται απλώς ευτυχισμένος και εύπορος σε αυτή τη ζωή, αλλά επίσης στο τέλος, εισέρχεται στο αιώνιο βασίλειο του Θεού, είτε συγχωνευόμενος με το απρόσωπο *μπραμαν* είτε συνδεόμενος προσωπικώς με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

नायं लोकोऽस्त्ययज्ञस्य कुतोऽन्यः कुरुसत्तम ॥३१॥

ναγιαμ λοκο 'στι αγιαγκιασια κουτο 'νιαχ κουρου-σατταμα

να: ποτέ δεν - *αγιαμ*: αυτός - *λοκαχ*: ο πλανήτης - *αστι*: υπάρχει - *αγιαγκιασια*: για τους ανόητους (αυτούς που δεν κάνουν θυσίες) - *κουταχ*: πού είναι (λοιπόν) - *ανιαχ*: ο άλλος - *κουρου-σατταμα*: ω καλύτερε των Κούρου.

Ω άριστε της δυναστείας των Κούρου, χωρίς θυσίες κανείς δεν μπορεί να ζήσει ευτυχισμένος σε αυτόν τον πλανήτη ή σε αυτή τη ζωή· και πόσω μάλλον στην επόμενη;

Σε οποιασδήποτε μορφής υλική ύπαρξη και αν βρίσκεται κανείς, έχει μονίμως άγνοια της πραγματικής του κατάστασης. Με άλλα λόγια, η ύπαρξή μας στον υλικό κόσμο οφείλεται στις πολλαπλές αντιδράσεις που έχουν προκληθεί από τις αμαρτωλές ζωές μας. Η αιτία της αμαρτωλής ζωής είναι η άγνοια, η δε αμαρτωλή ζωή είναι η αιτία της διαιώνισης της υλικής ύπαρξης. Η ανθρώπινη μορφή ζωής είναι το μόνο παραθυράκι μέσα από το οποίο μπορεί κανείς να διαφύγει από αυτή την περιπλοκή. Οι Βέδες, επομένως, μας προσφέρουν μια ευκαιρία να αποδράσουμε, υποδεικνύοντας τους δρόμους της θρησκείας, της οικονομικής άνεσης, της ελεγχόμενης ικανοποίησης των αισθήσεων και τέλος, τα μέσα να ξεφύγουμε εντελώς από αυτή την άθλια κατάσταση. Ο δρόμος της θρησκείας, δηλαδή τα διάφορα είδη θυσίας που προτάθηκαν προηγουμένως, λύνει αυτομάτως τα οικονομικά μας προβλήματα. Με την τέλεση θυσιών (*γιαγκια*) μπορούμε να έχουμε αρκετή τροφή, αρκετό γάλα, κλπ., ακόμα και αν αντιμετωπίζουμε μια υποτιθέμενη πληθυσμιακή αύξηση. Όταν ικανοποιηθούν πλήρως οι ανάγκες του σώματος, είναι φυσικό πως το επόμενο στάδιο είναι η ικανοποίηση των αισθήσεων. Γι’ αυτό οι Βέδες συνιστούν ιερό γάμο για ελεγχόμενη ικανοποίηση των αισθήσεων. Με αυτόν

τον τρόπο υψώνεται κανείς σταδιακά στο επίπεδο της απελευθέρωσης από την υλική δουλεία, η δε ύψιστη τελειότητα της απελευθερωμένης ζωής είναι η επαφή με τον Υπέρτατο Κύριο. Η τελειότητα κατορθώνεται με την τέλεση *γιαγκια*, όπως περιγράφηκε πιο πάνω. Τώρα, αν κάποιος δεν επιθυμεί να τελέσει *γιαγκια* σύμφωνα με τις Βέδες, πώς μπορεί να περιμένει μια ευτυχισμένη ζωή; Υπάρχουν διάφοροι βαθμοί υλικών ανέσεων σε διάφορους ουράνιους πλανήτες και σε όλες τις περιπτώσεις υπάρχει τεράστια ευτυχία για όσους κάνουν διάφορα είδη θυσιών (*γιαγκια*). Αλλά η ύψιστη ευτυχία που μπορεί να πετύχει ένας άνθρωπος είναι να προαχθεί στους πνευματικούς πλανήτες με τη μέθοδο της συνείδησης του Κρίσνα. Άρα, η ζωή με συνείδηση του Κρίσνα είναι η λύση σε όλα τα προβλήματα της υλικής ύπαρξης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

एवं बहुविधा यज्ञा वितता ब्रह्मणो मुखे।
कर्मजान्विद्धि तान्सर्वानेवं ज्ञात्वा विमोक्ष्यसे॥३२॥

εβαμ μπαχου-βιντα γιαγκια βιτατα μπραμανο μουκε
καρμα-τζαν βιντι ταν σαρβαν εβαμ γκιατβα βιμοκσιασε

εβαμ: έτσι - *μπαχου-βινταχ*: διάφορα είδη - *γιαγκιαχ*: θυσιών - *βιταταχ*: διαδίδονται - *μπραμαναχ*: των Βεδών - *μουκε*: από την όψη - *καρμα-τζαν*: προερχόμενες από την εργασία - *βιντι*: θα πρέπει να γνωρίζεις - *ταν*: των - *σαρβαν*: όλων - *εβαμ*: έτσι - *γκιατβα*: γνωρίζοντας - *βιμοκσιασε*: θα ελευθερωθείς.

Όλα αυτά τα είδη θυσιών επιδοκιμάζονται από τις Βέδες και προέρχονται από διάφορα είδη εργασίας. Η γνώση αυτή θα σε ελευθερώσει.

Όπως συζητήθηκε προηγουμένως, στις Βέδες αναφέρονται διάφορα είδη θυσιών, έτσι ώστε να ταιριάζουν με τα διάφορα είδη εργαζομένων. Επειδή οι άνθρωποι είναι τόσο βαθιά προσηλωμένοι στη σωματική αντίληψη, οι θυσίες είναι κανονισμένες με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορεί κανείς να εργάζεται είτε με το σώμα είτε με τον νου είτε με τη νοημοσύνη. Αλλά όλες συνιστώνται για να επιφέρουν τελικώς την απελευθέρωση από το σώμα. Αυτό βεβαιώνεται εδώ από το στόμα του Ίδιου του Κυρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 33

श्रेयान्द्रव्यमयाद्यज्ञाज्ज्ञानयज्ञः परन्तप।
सर्वं कर्माखिलं पार्थ ज्ञाने परिसमाप्यते॥३३॥

σρεγιαν ντραβια-μαγιαντ γιαγκιατζ γκιανα-γιαγκιαχ παραντaπα
σαρβαμ καρμακιλαμ παρτα γκιανε παρισαμαπιατε

σρεγιαν: μεγαλύτερη - *ντραβια-μαγιατ*: των υλικών αγαθών - *γιαγκιατ*: από τη θυσία - *γκιανα-γιαγκιαχ*: θυσία στη γνώση - *παραντaπα*: ω τιμωρέ των εχθρών - *σαρβαμ*: όλες - *καρμα*: οι πράξεις - *ακιλαμ*: συνολικά - *παρτα*: ω γιε της Πριτά - *γκιανε*: στη γνώση - *παρισαμαπιατε*: κορυφώνονται.

Ω τιμωρέ των εχθρών, η θυσία της γνώσης είναι σπουδαιότερη από τη θυσία υλικών αγαθών. Σε τελευταία ανάλυση, ω γιε της Πριτά, η θυσία της εργασίας κορυφώνεται στην υπερβατική γνώση.

Ο σκοπός όλων των θυσιών είναι φτάσει κανείς στην κατάσταση της πλήρους γνώσης, ύστερα να απελευθερωθεί από τις υλικές δυστυχίες και τελικώς να προσφέρει υπερβατική υπηρεσία αγάπης στον Υπέρτατο Κύριο, να αποκτήσει, δηλαδή, συνείδηση του Κρίσνα. Μολαταύτα, υπάρχει ένα μυστήριο σχετικά με όλες αυτές τις πράξεις θυσίας και θα πρέπει να γνωρίζει κανείς αυτό το μυστήριο. Ορισμένες φορές οι θυσίες παίρνουν διαφορετική μορφή, σύμφωνα με τη συγκεκριμένη πίστη του εκτελεστή. Όταν η πίστη φτάσει στο στάδιο της υπερβατικής γνώσης, ο εκτελεστής της θυσίας θα πρέπει να θεωρείται πιο προχωρημένος από όσους θυσιάζουν απλώς υλικά αγαθά δίχως αυτή τη γνώση, επειδή χωρίς απόκτηση γνώσης, οι θυσίες παραμένουν στο υλικό επίπεδο και δεν αποφέρουν πνευματικό όφελος. Η πραγματική γνώση κορυφώνεται στη συνείδηση του Κρίσνα, το ύψιστο στάδιο υπερβατικής γνώσης. Χωρίς την εξύψωση της γνώσης, οι θυσίες είναι απλώς υλικές δραστηριότητες. Όταν, ωστόσο, υψωθούν στο επίπεδο της υπερβατικής γνώσης, όλες αυτές οι δραστηριότητες εισέρχονται στο πνευματικό επίπεδο. Ανάλογα με τις διαφορές στη συνείδηση, οι θυσιαστήριες δραστηριότητες ονομάζονται μερικές φορές *καρμα-καννταa*, δραστηριότητες που αποσκοπούν στην απόλαυση, και μερικές φορές *γκιανα-καννταa*, γνώση σε αναζήτηση της αλήθειας. Είναι καλύτερα όταν σκοπός είναι η γνώση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया।
उपदेक्ष्यन्ति ते ज्ञानं ज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनः॥३४॥

ταντ βιντι πρανιπατενα παριπρασνενα σεβαγια
ουπαντεκσιαντι τε γκιαναμ γκιανινας ταττβα-νταρσιναχ

τατ: αυτή τη γνώση των διαφόρων θυσιών - *βιντι*: προσπάθησε να κατανοήσεις - *πρανιπατενα*: πλησιάζοντας έναν πνευματικό δάσκαλο - *παριπρασνενα*: με ταπεινές ερωτήσεις - *σεβαγια*: με την προσφορά υπηρεσίας - *ουπαντεκσιαντι*: θα μυήσει - *τε*: εσένα - *γκιαναμ*: στη γνώση - *γκιανιναχ*: ο αυτοσυνειδητοποιημένος - *ταττβα*: την αλήθεια - *νταρσιναχ*: που έχει δει.

Προσπάθησε να μάθεις την αλήθεια πλησιάζοντας έναν πνευματικό δάσκαλο. Ρώτα τον ταπεινά και υπηρέτησέ τον. Η αυτοσυνειδητοποιημένη ψυχή μπορεί να σου μεταδώσει τη γνώση, επειδή έχει δει την αλήθεια.

Ο δρόμος της πνευματικής συνειδητοποίησης είναι αναμφίβολα δύσκολος. Γι' αυτό ο Κύριος μας συνιστά να πλησιάσουμε έναν έγκυρο πνευματικό δάσκαλο στη γραμμή της μαθητικής διαδοχής που κατεβαίνει από τον Ίδιο τον Κύριο. Κανείς δεν μπορεί να είναι έγκυρος πνευματικός δάσκαλος χωρίς να ακολουθεί αυτή την αρχή της μαθητικής διαδοχής. Ο Κύριος είναι ο αρχικός πνευματικός δάσκαλος και κάποιος που ανήκει στη μαθητική διαδοχή μπορεί να μεταφέρει το μήνυμα του Κυρίου στον μαθητή του όπως ακριβώς είναι. Κανείς δεν μπορεί να είναι πνευματικά συνειδητοποιημένος κατασκευάζοντας τη δική του μέθοδο, όπως είναι του συρμού μεταξύ των ανόητων υποκριτών. Η *Μπαγκαβαταμ* λέει, *νταρμαμ χι σακσαντ-μπαγκαβατ-πρανιταμ*: ο δρόμος της θρησκείας διατυπώνεται απευθείας από τον Κύριο. Επομένως, διανοητικές θεωρίες ή ανιαρά επιχειρήματα δεν αποτελούν βοήθεια στην πνευματική ζωή. Πρέπει να πλησιάσει κανείς έναν έγκυρο πνευματικό δάσκαλο προκειμένου να λάβει τη γνώση. Ένας τέτοιος πνευματικός δάσκαλος θα πρέπει να γίνεται αποδεκτός με πλήρη υποταγή και θα πρέπει να τον υπηρετεί κανείς σαν ταπεινός υπηρέτης, χωρίς ψεύτικο γόητρο. Το μυστικό της προόδου στην πνευματική ζωή είναι η ικανοποιήση του αυτοσυνειδητοποιημένου πνευματικού δασκάλου. Τα ερωτήματα και η υποταγή αποτελούν τον κατάλληλο συνδυασμό για την πνευματική κατανόηση. Αν δεν υπάρχει υποταγή και προσφορά υπηρεσίας, οι πληροφορίες του σοφού πνευματικού δασκάλου δεν θα έχουν αποτέλεσμα. Θα πρέπει να μπορεί κανείς να περάσει τη δοκιμασία του πνευματικού

δασκάλου και εκείνος, όταν δει τη γνήσια επιθυμία του μαθητή, τον ευλογεί αυτομάτως με γνήσια πνευματική κατανόηση. Σε αυτή τη στροφή καταδικάζονται και η τυφλή υπακοή και οι παράλογες ερωτήσεις. Θα πρέπει όχι μόνο να ακούει κανείς ταπεινά από τον πνευματικό δάσκαλο, αλλά και να κατανοεί καθαρά από αυτόν, με υποταγή, προσφορά υπηρεσίας και ερωτήματα. Ο αυθεντικός πνευματικός δάσκαλος είναι από τη φύση του πολύ καλός και γεμάτος αγάπη για τον μαθητή του. Όταν, επομένως, ο μαθητής είναι ταπεινός και πάντα πρόθυμος να προσφέρει υπηρεσία, η ανταλλαγή ερωτήσεων και γνώσης γίνεται κατά τρόπο τέλειο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 35

यज्ज्ञात्वा न पुनर्मोहमेवं यास्यसि पाण्डव।
येन भूतान्यशेषाणि द्रक्ष्यस्यात्मन्यथो मयि॥३५॥

γιατζ γκιατβα να πουναρ μοχαμ   εβαμ γιασιασι παννταβα
γιενα μπουτανι ασεσανι   ντρακσιασι ατμανι ατο μαγι

γιατ: το οποίο - *γκιατβα*: μαθαίνοντας - *να*: ποτέ δεν - *πουναχ*: ξανά - *μοχαμ*: στην πλάνη - *εβαμ*: έτσι - *γιασιασι*: θα πας - *παννταβα*: ω γιε του Πάνντου - *γιενα*: με το οποίο - *μπουτανι*: όλα τα ζωντανά όντα - *ασεσανι*: εντελώς - *ντρακσιασι*: θα δεις - *ατμανι*: στην Υπέρτατη Ψυχή - *ατο*: ή με άλλα λόγια - *μαγι*: σ' Εμένα.

Και όταν με αυτόν τον τρόπο έχεις μάθει την αλήθεια, θα γνωρίζεις ότι όλα τα ζωντανά όντα είναι κομμάτια Μου, είναι μέσα Μου και είναι δικά Μου.

Το αποτέλεσμα της απόκτησης γνώσης από μια αυτοσυνειδητοποιημένη ψυχή, δηλαδή από κάποιον που γνωρίζει τα πράγματα όπως ακριβώς έχουν, είναι να μάθει κανείς ότι όλα τα ζωντανά όντα είναι τμήματα του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κυρίου Σρι Κρίσνα. Η αίσθηση μιας ύπαρξης χωριστά από τον Κρίσνα ονομάζεται *μαγια* (*μα*: δεν, *για*: αυτό, δηλαδή: αυτό που δεν είναι, το μη ον). Ορισμένοι πιστεύουν ότι δεν έχουμε καμία σχέση με τον Κρίσνα, ότι ο Κρίσνα είναι απλώς μία μεγάλη ιστορική προσωπικότητα και ότι το Απόλυτο είναι το απρόσωπο *μπραμαν*. Στην πραγματικότητα, όπως αναφέρεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, το απρόσωπο *μπραμαν* είναι η προσωπική λάμψη του Κρίσνα. Ο Κρίσνα, ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είναι η αιτία των πάντων. Στην *Μπράμα-σαμχιτα* αναφέρεται

ξεκάθαρα ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η αιτία όλων των αιτιών. Ακόμη και τα εκατομμύρια των ενσαρκώσεων είναι απλώς οι διάφορες επεκτάσεις Του. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι ζωντανές οντότητες είναι επίσης επεκτάσεις του Κρίσνα. Οι φιλόσοφοι Μαγιαβάντι πιστεύουν εσφαλμένα ότι ο Κρίσνα χάνει τη δική Του ξεχωριστή ύπαρξη μέσα στις πολλές επεκτάσεις Του. Η σκέψη αυτή είναι στη φύση της υλιστική. Στον υλικό κόσμο βλέπουμε ότι όταν κάτι επιμερίζεται σε κομμάτια χάνει την αρχική του ταυτότητα. Αλλά οι φιλόσοφοι Μαγιαβάντι δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι Απόλυτο σημαίνει πως ένα κι ένα κάνουν ένα και πως ένα μείον ένα κάνουν πάλι ένα. Έτσι έχουν τα πράγματα στον απόλυτο κόσμο.

Εξαιτίας έλλειψης ικανής γνώσης της απόλυτης επιστήμης είμαστε τώρα καλυμμένοι από την άγνοια και γι' αυτό νομίζουμε ότι είμαστε ανεξάρτητοι από τον Κρίσνα. Μολονότι είμαστε αποσυνδεδεμένα μέρη του Κρίσνα, δεν είμαστε διαφορετικοί από Αυτόν. Η σωματική διαφορά των ζωντανών όντων είναι *μαγια*, δηλαδή δεν είναι πραγματικό γεγονός. Ο σκοπός όλων μας είναι να προσφέρουμε ικανοποίηση στον Κρίσνα. Μόνον εξαιτίας της *μαγια* νόμιζε ο Αρτζούνα ότι η πρόσκαιρη σωματική σχέση με τους συγγενείς του είχε μεγαλύτερη σημασία από την αιώνια πνευματική σχέση του με τον Κρίσνα. Όλη η διδασκαλία της *Γκιτα* κατευθύνεται προς αυτόν τον στόχο: ότι το ζωντανό ον, ως αιώνιος υπηρέτης Του, δεν είναι δυνατόν να χωριστεί από τον Κρίσνα, η δε αίσθησή του ότι είναι μια οντότητα χωριστή από τον Κρίσνα ονομάζεται *μαγια*. Οι ζωντανές οντότητες, ως αποσυνδεδεμένα μέρη του Υπερτάτου, έχουν να εκπληρώσουν έναν σκοπό. Έχοντας λησμονήσει αυτόν τον σκοπό, βρίσκονται από αμνημονεύτων χρόνων σε διάφορα σώματα, ως άνθρωποι, ζώα, ημίθεοι, κλπ. Αυτές οι σωματικές διαφορές ανακύπτουν από τη λήθη της υπερβατικής υπηρεσίας του Κυρίου. Αλλά όταν κάποιος Του προσφέρει υπερβατική υπηρεσία μέσω της συνείδησης του Κρίσνα, τότε ελευθερώνεται στη στιγμή από αυτή την πλάνη. Αυτή την αγνή γνώση μπορεί να την αποκτήσει κανείς μόνο από τον αυθεντικό πνευματικό δάσκαλο και με αυτόν τον τρόπο να αποφύγει την αυταπάτη ότι η ζωντανή οντότητα είναι ίση με τον Κρίσνα. Τέλεια γνώση είναι ότι η Υπέρτατη Ψυχή, ο Κρίσνα, είναι το υπέρτατο καταφύγιο για όλα τα ζωντανά όντα και όταν τα ζωντανά όντα αφήσουν αυτό το καταφύγιο, εξαπατώνται από την υλική ενέργεια, νομίζοντας με τη φαντασία τους ότι έχουν ανεξάρτητη ύπαρξη. Και έτσι, κάτω από διάφορες μορφές υλικής ταυτότητας, λησμονούν τον Κρίσνα. Όταν, ωστόσο, αυτά τα εξαπατημένα ζωντανά όντα αποκτήσουν συνείδηση του Κρίσνα, γίνεται αντιληπτό ότι βρίσκονται στον δρόμο της απελευθέρωσης, όπως βεβαιώνεται στην *Μπαγκαβαταμ*: *μουκτιρ χιτβανιατα ρουπαμ σβαρουπενα βιαβαστιτιχ*. Απελευθέρωση σημαίνει να βρίσκεται κανείς στην

καταστατική του θέση ως αιώνιος υπηρέτης του Κρίσνα, δηλαδή να έχει συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 36

अपि चेदसि पापेभ्यः सर्वेभ्यः पापकृत्तमः।
सर्वं ज्ञानप्लवेनैव वृजिनं सन्तरिष्यसि॥३६॥

απι τσεντ ασι παπεμπιαχ   σαρβεμπιαχ παπα-κριτ-ταμαχ
σαρβαμ γκιανα-πλαβεναϊβα   βριτζιναμ σανταρισιασι

απι: ακόμα και - *τσετ*: εάν - *ασι*: είσαι - *παπεμπιαχ*: των αμαρτωλών - *σαρβεμπιαχ*: όλων - *παπα-κριτ-ταμαχ*: ο μεγαλύτερος αμαρτωλός - *σαρβαμ*: όλες αυτές οι αμαρτωλές πράξεις - *γκιανα-πλαβενα*: από το πλοίο της υπερβατικής γνώσης - *εβα*: βεβαίως - *βριτζιναμ*: τον ωκεανό της δυστυχίας - *σανταρισιασι*: θα τον διασχίσεις εντελώς.

Ακόμη κι αν είσαι ο μεγαλύτερος αμαρτωλός, όταν βρίσκεσαι στο πλοίο της υπερβατικής γνώσης θα μπορέσεις να διασχίσεις τον ωκεανό της δυστυχίας.

Η σωστή κατανόηση της καταστατικής μας θέσης σε σχέση με τον Κρίσνα είναι τόσο ωραία, ώστε μπορεί να υψώσει αμέσως κάποιον πάνω από τον αγώνα για την ύπαρξη, ο οποίος συνεχίζεται στον ωκεανό της άγνοιας. Ο υλικός κόσμος παρομοιάζεται κάποιες φορές με ωκεανό άγνοιας και κάποιες φορές με φλεγόμενο δάσος. Στον ωκεανό, όσο έμπειρος κολυμβητής και αν είναι κάποιος, ο αγώνας για την ύπαρξη παραμένει πολύ σκληρός. Αν παρουσιαστεί κάποιος και βγάλει τον αγωνιζόμενο κολυμβητή από το νερό, θα είναι μεγάλος σωτήρας. Τέλεια γνώση, αποκτημένη από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είναι ο δρόμος της απελευθέρωσης. Το πλοίο της συνείδησης του Κρίσνα είναι πολύ απλό, αλλά ταυτόχρονα και το πιο θαυμαστό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 37

यथैधांसि समिद्धोऽग्निर्भस्मसात्कुरुतेऽर्जुन।
ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते तथा॥३७॥

γιαταϊνταμσι σαμιντο 'γκνιρ   μπασμα-σατ κουρουτε 'ρτζουνα

γκιαναγκνιχ σαρβα-καρμανι μπασμα-σατ κουρουτε τατα

γιατα: όπως - *ενταμσι*: το ξύλο - *σαμινταχ*: η φλεγόμενη - *αγκνιχ*: φωτιά - *μπασμα-σατ*: σε στάχτες - *κουρουτε*: μετατρέπει - *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα - *γκιανα-αγκνιχ*: η φωτιά της γνώσης - *σαρβα-καρμανι*: όλες τις αντιδράσεις στις υλικές δραστηριότητες - *μπασμα-σατ*: σε στάχτες - *κουρουτε*: μετατρέπει - *τατα*: κατά τον ίδιο τρόπο.

Όπως η φλεγόμενη φωτιά μετατρέπει το ξύλο σε στάχτη, ω Αρτζούνα, έτσι και η φωτιά της γνώσης κάνει στάχτη κάθε αντίδραση στις υλικές πράξεις.

Η τέλεια γνώση του εαυτού και του Υπέρτατου Εαυτού, καθώς και της σχέσης τους, παρομοιάζεται εδώ με τη φωτιά. Η φωτιά αυτή δεν καίει μόνο όλες τις αντιδράσεις στις ασεβείς πράξεις, αλλά και όλες τις αντιδράσεις στις ευσεβείς πράξεις, κάνοντάς τες στάχτη. Υπάρχουν πολλά στάδια αντίδρασης στη δράση: αντίδραση εν τω γίγνεσθαι, αντίδραση που θα καρποφορήσει μελλοντικά, αντίδραση που έχει ήδη συντελεστεί, και αντίδραση a priori. Αλλά η γνώση της καταστατικής θέσης του ζωντανού όντος κάνει κάθε αντίδραση στάχτη. Όταν είναι κάποιος σε πλήρη γνώση, όλες οι αντιδράσεις, και οι αντιδράσεις a priori και οι αντιδράσεις a posteriori, καίγονται ολοκληρωτικά. Σις Βέδες αναφέρεται, *ουμπε ουχαϊβαϊσα ετε ταρατι αμριταχ σαντβ-ασαντουνι*: «Ξεπερνά κανείς και τις ευσεβείς και τις ασεβείς αλληλεπιδράσεις της δράσης».

ΚΕΙΜΕΝΟ 38

न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते।
तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति॥३८॥

να χι γκιανενα σαντρισαμ παβιτραμ ιχα βιντιατε
τατ σβαγιαμ γιογκα-σαμσινταχ καλενατμανι βιννταtι

να: τίποτα δεν - *χι*: σίγουρα - *γκιανενα*: με τη γνώση - *σαντρισαμ*: σε σύγκριση - *παβιτραμ*: καθαγιασμένο - *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο - *βιντιατε*: υπάρχει - *τατ*: εκείνο - *σβαγιαμ*: τον εαυτό - *γιογκα*: αφοσίωση - *σαμσινταχ*: ώριμη - *καλενα*: με την πάροδο του χρόνου - *ατμανι*: μέσα του - *βιννταtι*: απολαμβάνει.

Σε αυτόν τον κόσμο, δεν υπάρχει τίποτα τόσο εξαίσιο και αγνό όσο η υπερβατική γνώση. Αυτή η γνώση είναι ο ώριμος καρπός κάθε μυστικισμού και όποιος την έχει αποκτήσει απολαμβάνει με την πάροδο του χρόνου τον εαυτό μέσα του.

Όταν μιλάμε για υπερβατική γνώση, το κάνουμε με όρους πνευματικής κατανόησης. Επομένως, δεν υπάρχει τίποτα τόσο θεϊκό και αγνό όσο η υπερβατική γνώση. Η άγνοια είναι η αιτία της δουλείας μας και η γνώση είναι η αιτία της απελευθέρωσής μας. Η γνώση αυτή είναι ο ώριμος καρπός της υπηρεσίας αφοσίωσης και όταν κάποιος βρίσκεται μέσα στην υπερβατική γνώση δεν χρειάζεται να ψάχνει για ειρήνη αλλού, επειδή απολαμβάνει την ειρήνη μέσα του. Με άλλα λόγια, η γνώση και η ειρήνη αποκορυφώνονται στη συνείδηση του Κρίσνα. Αυτή είναι η τελευταία λέξη της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 39

श्रद्धावाँल्लभते ज्ञानं तत्परः संयतेन्द्रियः।
ज्ञानं लब्ध्वा परां शान्तिमचिरेणाधिगच्छति॥३९॥

σρανταβαλ λαμπατε γκιαναμ   τατ-παραχ σαμιατενντριγιαχ
γκιαναμ λαμπντβα παραμ σαντιμ   ατσιρεναντιγκατσατι

σρανταβαν: ο πιστός - *λαμπατε*: πετυχαίνει - *γκιαναμ*: τη γνώση - *τατ-παραχ*: πολύ δεμένος με αυτή - *σαμιατα*: ελεγχόμενες - *ιννtριγιαχ*: αισθήσεις - *γκιαναμ*: τη γνώση - *λαμπντβα*: έχοντας επιτύχει - *παραμ*: στην υπερβατική - *σαντιμ*: ειρήνη - *ατσιρενα*: πολύ σύντομα - *αντιγκατσατι*: φτάνει.

Ο άνθρωπος που έχει πίστη, που είναι απορροφημένος στην υπερβατική γνώση και που τιθασεύει τις αισθήσεις του, φτάνει γρήγορα στην υπέρτατη πνευματική ειρήνη.

Η υπερβατική γνώση στη συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να επιτευχθεί από κάποιον που έχει σταθερή πίστη στον Κρίσνα. Πιστός ονομάζεται κάποιος που θεωρεί ότι ενεργώντας απλώς με συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να πετύχει την ύψιστη τελειότητα. Η πίστη αυτή κατορθώνεται με την προσφορά υπηρεσίας αφοσίωσης και ψάλλοντας *χαρε κρισνα χαρε κρισνα κρισνα κρισνα χαρε χαρε / χαρε ραμα χαρε ραμα ραμα ραμα χαρε χαρε*. Η ψαλμωδία αυτή καθαρίζει την καρδιά από όλη την υλική βρωμιά. Πέρα και πάνω από αυτά,

θα πρέπει να ελέγχει κανείς τις αισθήσεις. Όποιος έχει πίστη στον Κρίσνα και ελέγχει τις αισθήσεις του μπορεί να φτάσει εύκολα στην τελειότητα της γνώσης της συνείδησης του Κρίσνα χωρίς καθυστέρηση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 40

अज्ञश्चाश्रद्दधानश्च संशयात्मा विनश्यति।
नायं लोकोऽस्ति न परो न सुखं संशयात्मनः॥४०॥

αγκιας τσασρανταντανας τσα σαμσαγιατμα βινασιατι
ναγιαμ λοκο ΄στι να παρο να σουκαμ σαμσαγιατμαναχ

αγκιαχ: οι ανόητοι, οι οποίοι έχουν άγνοια των καθιερωμένων γραφών - *τσα*: και - *ασρανταντναχ*: οι χωρίς πίστη στις εξ αποκαλύψεως γραφές - *τσα*: επίσης - *σαμσαγια*: αμφιβολίες - *ατμα*: πρόσωπο - *βινασιατι*: υποχωρεί - *να*: ποτέ δεν - *αγιαμ*: σε αυτόν - *λοκαχ*: τον κόσμο - *αστι*: υπάρχει - *να*: ούτε - *παραχ*: στην επόμενη ζωή - *να*: δεν - *σουκαμ*: ευτυχία - *σαμσαγια*: που αμφιβάλλει - *ατμαναχ*: του προσώπου.

Αλλά οι αδαείς και οι άπιστοι οι οποίοι αμφισβητούν τις εξ αποκαλύψεως γραφές δεν αποκτούν ποτέ συνείδηση του Θεού. Για την ψυχή που αμφιβάλλει, δεν υπάρχει ευτυχία ούτε σε αυτόν τον κόσμο ούτε στον επόμενο.

Ανάμεσα σε πολλές καθιερωμένες και αυθεντικές εξ αποκαλύψεως γραφές, η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι η καλύτερη. Άνθρωποι οι οποίοι είναι σχεδόν σαν ζώα δεν έχουν πίστη στις καθιερωμένες εξ αποκαλύψεως γραφές ούτε τις γνωρίζουν. Και ορισμένοι, μολονότι τις γνωρίζουν και αναφέρουν ακόμη και εδάφια αυτών των γραφών, δεν έχουν πραγματική πίστη στα λόγια τους. Υπάρχουν κι άλλοι, οι οποίοι ενώ έχουν πίστη σε γραφές όπως η *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, δεν πιστεύουν και δεν λατρεύουν το Πρόσωπο της Θεότητας, τον Σρι Κρίσνα. Τέτοια πρόσωπα δεν είναι δυνατόν να έχουν διάρκεια στη συνείδηση του Κρισνα· πέφτουν. Από όλα τα προαναφερθέντα πρόσωπα, όσοι δεν έχουν πίστη και έχουν πάντα αμφιβολίες, δεν σημειώνουν καμία απολύτως πρόοδο. Άνθρωποι χωρίς πίστη στον Θεό και στον εξ αποκαλύψεως λόγο Του δεν συναντούν κανένα καλό ούτε σε αυτόν τον κόσμο ούτε στον επόμενο. Γι’ αυτούς δεν υπάρχει καμία απολύτως ευτυχία. Θα πρέπει, λοιπόν, να ακολουθεί κανείς τις αρχές των εξ αποκαλύψεως γραφών με πίστη και έτσι να υψωθεί στο επίπεδο της γνώσης. Μόνο αυτή η

γνώση θα βοηθήσει στην προαγωγή στο υπερβατικό επίπεδο της πνευματικής κατανόησης. Με άλλα λόγια, πρόσωπα γεμάτα αμφιβολίες δεν έχουν καμία απολύτως θέση στην πνευματική απελευθέρωση. Θα πρέπει, λοιπόν, να ακολουθεί κανείς τα βήματα των μεγάλων *ατσαρια* που ανήκουν στη μαθητική διαδοχή και έτσι να φτάσει στην επιτυχία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 41

योगसन्न्यस्तकर्माणं ज्ञानसञ्छिन्नसंशयम्।
आत्मवन्तं न कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय॥४१॥

γιογκα-σαννιαστα-καρμαναμ   γκιανα-σαντσιννα-σαμσαγιαμ
ατμαβανταμ να καρμανι   νιμπαντναντι ντανατζαγια

γιογκα: υπηρεσία αφοσίωσης στο *καρμα-γιογκα* - *σαννιαστα*: κάποιος που έχει απαρνηθεί - *καρμαναμ*: τους καρπούς της δράσης - *γκιανα*: με τη γνώση - *σαντσιννα*: διαλυμένες - *σαμσαγιαμ*: οι αμφιβολίες - *ατμα-βανταμ*: ευρισκόμενος στον εαυτό - *να*: ποτέ δεν- *καρμανι*: οι πράξεις - *νιμπαντναντι*: δεσμεύουν - *ντανατζαγια*: ω κατακτητή του πλούτου.

Επομένως, εκείνος ο οποίος έχει απαρνηθεί τους καρπούς της δράσης του, του οποίου οι αμφιβολίες έχουν διαλυθεί από την υπερβατική γνώση και ο οποίος είναι εδραιωμένος στον εαυτό, δεν δεσμεύεται από τις πράξεις του, ω κατακτητή του πλούτου.

Όποιος ακολουθεί τις οδηγίες της *Γκιτα*, όπως διατυπώνονται από τον Κύριο, το Ίδιο το Πρόσωπο της Θεότητας, ελευθερώνεται από κάθε αμφιβολία με τη χάρη της υπερβατικής γνώσης. Ως τμήμα του Κυρίου με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, έχει ήδη εδραιωθεί στην αυτογνωσία. Συνεπώς, βρίσκεται, χωρίς αμφιβολία, πέρα και πάνω από τα δεσμά της δράσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 42

तस्मादज्ञानसंभूतं हृत्स्थं ज्ञानासिनात्मनः।
छित्त्वैनं संशयं योगमातिष्ठोत्तिष्ठ भारत॥४२॥

τασμαντ αγκιανα-σαμμπουταμ   χριτ-σταμ γκιανασινατμαναχ
τσιττβαϊναμ σαμσαγιαμ γιογκαμ   ατιστοττιστα μπαρατα

τασματ: επομένως - *αγκιανα-σαμμπουταμ*: το αποτέλεσμα της άγνοιας - *χριτ-σταμ*: ευρισκόμενο στην καρδιά - *γκιανα*: η γνώση - *ασινα*: με το όπλο - *ατμαναχ*: του εαυτού - *τσιττβα*: κόβοντας - *εναμ*: αυτή - *σαμσαγιαμ*: την αμφιβολία - *γιογκαμ*: στο *γιογκα* - *ατιστα*: να είσαι - *ουττιστα*: σήκω να πολεμήσεις - *μπαρατα*: ω απόγονε του Μπάρατα.

Πρέπει, λοιπόν, με το σπαθί της γνώσης να κόψεις τις αμφιβολίες που έχουν γεννηθεί μέσα στην καρδιά σου από την άγνοια. Οπλισμένος με το *γιογκα*, ω Μπάρατα, σήκω και πολέμησε.

Το σύστημα του *γιογκα* που αναλύθηκε σε αυτό το κεφάλαιο ονομάζεται *σανατανα-γιογκα*, δηλαδή αιώνια δραστηριότητα του ζωντανού όντος. Το *γιογκα* αυτό περιλαμβάνει δύο κατηγορίες θυσιαστηρίων πράξεων: η μία κατηγορία είναι οι θυσίες υλικών αγαθών και η άλλη είναι η γνώση του εαυτού, η οποία είναι αγνή πνευματική δραστηριότητα. Εάν η θυσία των υλικών αγαθών δεν εναρμονίζεται με την πνευματική συνειδητοποίηση, τότε αυτή η θυσία είναι υλική δραστηριότητα. Αλλά εάν γίνεται με πνευματική επιδίωξη ή κατά την υπηρεσία αφοσίωσης, τότε είναι μια τέλεια θυσία. Όταν εξετάζουμε τις πνευματικές δραστηριότητες, βλέπουμε ότι και αυτές διαιρούνται σε δύο κατηγορίες. Συγκεκριμένα, στην κατανόηση του εαυτού (δηλαδή της καταστατικής μας θέσης) και στην αλήθεια σχετικά με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Όποιος ακολουθεί τον δρόμο της *Μπαγαβαντ-γκιτα* όπως ακριβώς είναι, μπορεί πολύ εύκολα να καταλάβει αυτές τις δύο κατηγορίες πνευματικής γνώσης. Αυτός δεν έχει καμία δυσκολία να αποκτήσει τέλεια γνώση του εαυτού ως τμήματος του Κυρίου. Και η κατανόηση αυτή είναι πολύ επωφελής για όποιον κατανοεί εύκολα τις υπερβατικές δραστηριότητες του Κυρίου. Στην αρχή αυτού του κεφαλαίου, οι υπερβατικές δραστηριότητες του Κυρίου συζητήθηκαν από τον Ίδιο τον Υπέρτατο Κύριο. Όποιος δεν κατανοεί τις οδηγίες της *Γκιτα* είναι άπιστος και κάνει εσφαλμένη χρήση της μερικής ανεξαρτησίας που του έχει δώσει ο Κύριος. Παρά τις οδηγίες αυτές, όποιος δεν κατανοεί την αληθινή φύση του Κυρίου ως αιωνίου, μακαρίου, παντογνώστη Θεού, είναι ασφαλώς πολύ ανόητος. Η άγνοια μπορεί να αφαιρεθεί με σταδιακή αποδοχή των αρχών της συνείδησης του Κρίσνα. Η συνείδηση του Κρίσνα αφυπνίζεται με διάφορα είδη θυσιών: με θυσίες προς τους ημίθεους, θυσίες στο *μπραμαν*, θυσίες σε κατάσταση αγαμίας, θυσίες σε κατάσταση οικογενειακής ζωής, με τον έλεγχο των αισθήσεων, με την άσκηση μυστικιστικού *γιογκα*, με πράξεις εξιλέωσης, με θυσίες υλικών αγαθών, με τη μελέτη των Βεδών και με τη συμμετοχή στον κοινωνικό θεσμό του *βαρνασραμα-νταρμα*. Όλα αυτά είναι γνωστά ως θυσίες και όλα βασίζονται σε δράση ρυθμιζόμενη από κανόνες. Αλλά σε όλες αυτές

τις δραστηριότητες, ο σημαντικός παράγοντας είναι η αυτοσυνειδητοποίηση. Όποιος έχει *αυτόν* τον στόχο είναι ο αληθινός σπουδαστής της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ενώ όποιος αμφισβητεί την αυθεντία του Κρίσνα οπισθοχωρεί. Γι' αυτό συνιστάται η μελέτη της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ή οποιασδήποτε άλλης γραφής υπό την καθοδήγηση ενός αυθεντικού πνευματικού δασκάλου, προσφέροντάς του υπηρεσία και υποταγή. Ο γνήσιος πνευματικός δάσκαλος βρίσκεται στη σειρά της μαθητικής διαδοχής προαιώνια και δεν παρεκκλίνει καθόλου από τις οδηγίες του Υπερτάτου Κυρίου, όπως αυτές δόθηκαν πριν από εκατομμύρια χρόνια στον θεό του ήλιου, από τον οποίον οι οδηγίες της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* έχουν κατέβει στο βασίλειο της Γης. Θα πρέπει λοιπόν να ακολουθεί κανείς τον δρόμο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* όπως περιγράφεται στην ίδια την *Γκιτα* και να προσέχει τα ιδιοτελή άτομα που έχουν στόχο την προσωπική τους προβολή και τα οποία εκτρέπουν τους άλλους από τον αληθινό δρόμο. Ο Κύριος είναι αναμφίβολα το Υπέρτατο Πρόσωπο και οι πράξεις Του είναι υπερβατικές. Όποιος το κατανοεί αυτό είναι απελευθερωμένος από την πρώτη στιγμή που μελετά την *Γκιτα*.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Τέταρτο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Η Υπερβατική Γνώση».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Το κάρμα-γιόγκα: η δράση με συνείδηση του Κρίσνα

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

अर्जुन उवाच
सन्न्यासं कर्मणां कृष्ण पुनर्योगं च शंससि।
यच्छ्रेय एतयोरेकं तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितम्॥१॥

αρτζουνα ουβατσα
σαννιασαμ καρμαναμ κρισνα   πουναρ γιογκαμ τσα σαμσασι
γιατς τσρεγια εταγιορ εκαμ   ταν με μπρουχι σου-νιστσιταμ

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα - *σαννιασαμ*: την απάρνηση - *καρμαναμ*: από όλες τις δραστηριότητες - *κρσνα*: ω Κρίσνα - *πουναχ*: ξανά - *γιογκαμ*: την υπηρεσία αφοσίωσης - *τσα*: επίσης - *σαμσασι*: εγκωμιάζεις - *γιατ*: το οποίο - *σρεγια*: είναι επωφελές - *εταγιοχ*: από τα δύο - *εκαμ*: το ένα - *τατ*: εκείνο - *με*: σε εμένα - *μπρουχι*: παρακαλώ πες - *σουνιστσιταμ*: οριστικά.

Είπε ο Αρτζούνα: Ω Κρίσνα, πρώτα μου ζητάς να απαρνηθώ την εργασία και μετά πάλι συνιστάς εργασία με αφοσίωση. Σε παρακαλώ, θα μου πεις τώρα οριστικά ποιο από τα δύο είναι επωφελέστερο;

Στο Πέμπτο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ο Κύριος λέει ότι η εργασία στα πλαίσια της υπηρεσίας αφοσίωσης είναι καλύτερη από τις άνυδρες διανοητικές θεωρίες. Η υπηρεσία αφοσίωσης είναι ευκολότερη από τις τελευταίες, επειδή, όντας υπερβατική από τη φύση της, ελευθερώνει από την αντίδραση στη δράση. Στο Δεύτερο Κεφάλαιο δόθηκε μια προκαταρκτική γνώση της ψυχής και της εμπλοκής της στο υλικό σώμα. Εξηγήθηκε ακόμη η απόδραση από τον υλικό εγκλεισμό μέσω του *μπουντι-γιογκα*, δηλαδή της υπηρεσίας αφοσίωσης. Στο Τρίτο Κεφάλαιο εξηγήθηκε ότι όποιος βρίσκεται στο επίπεδο της γνώσης δεν έχει πλέον να εκτελέσει κανένα καθήκον. Και στο Τέταρτο Κεφάλαιο ο Κύριος είπε στον Αρτζούνα ότι όλα τα είδη θυσιαστήριας δράσης κορυφώνονται στη γνώση. Ωστόσο, στο τέλος του Τέταρτου Κεφαλαίου ο Κύριος συμβούλεψε τον Αρτζούνα να ξυπνήσει και να πολεμήσει ευρισκόμενος σε πλήρη γνώση. Επειδή, λοιπόν, έδωσε ταυτόχρονα έμφαση στη σημασία και της δράσης με αφοσίωση και της αδράνειας σε κατάσταση γνώσης, ο Κρίσνα προκάλεσε σύγχυση στον Αρτζούνα και θόλωσε την αποφασιστικότητά του. Ο Αρτζούνα κατατανοεί ότι η απάρνηση στην κατάσταση της γνώσης συνεπάγεται παύση κάθε είδους δράσης για τις αισθήσεις. Αλλά εάν κάποιος δρα στα πλαίσια της υπηρεσίας αφοσίωσης, τότε πώς μπορεί να σταματήσει η δράση; Με άλλα λόγια, νομίζει ότι το *σαννιασαμ*, δηλαδή η απάρνηση στην κατάσταση της γνώσης, θα πρέπει να είναι απαλλαγμένο εντελώς από κάθε είδους δραστηριότητα, επειδή δράση και απάρνηση του φαίνονται πράγματα ασυμβίβαστα. Φαίνεται πως δεν έχει καταλάβει ότι η δράση σε κατάσταση πλήρους γνώσης δεν επιφέρει αντίδραση και είναι, συνεπώς, ίδια με την αδράνεια. Ζητά, λοιπόν, να μάθει αν θα πρέπει να σταματήσει τη δράση τελείως ή να δράσει με πλήρη γνώση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

श्रीभगवानुवाच
सन्न्यासः कर्मयोगश्च निःश्रेयसकरावुभौ।
तयोस्तु कर्मसन्न्यासात्कर्मयोगो विशिष्यते॥२॥

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
σαννιασαχ καρμα-γιογκας τσα νιχσρεγιασα-καραβ ουμπω
ταγιος του καρμα-σαννιασατ καρμα-γιογκο βισισιατε

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: το Πρόσωπο της Θεότητας είπε - *σαννιασαχ*: η απάρνηση της δράσης - *καρμα-γιογκαχ*: δράση με αφοσίωση - *τσα*: επίσης - *νιχσρεγιασα-καρω*: οδηγούν στον δρόμο της απελευθέρωσης - *ουμπω*: και τα δύο - *ταγιοχ*: από τα δύο - *του*: αλλά - *καρμα-σαννιασατ*: σε σύγκριση με την απάρνηση της δράσης που αποβλέπει στην απόλαυση - *καρμα-γιογκαχ*: η δράση με αφοσίωση - *βισισιατε*: είναι καλύτερη.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Η απάρνηση της δράσης και η δράση με αφοσίωση οδηγούν και οι δύο στην απελευθέρωση. Αλλά η δράση με αφοσίωση είναι καλύτερη.

Οι δραστηριότητες που αποβλέπουν στην απόλαυση, που αναζητούν δηλαδή την ικανοποίηση των αισθήσεων, είναι η αιτία της υλικής δουλείας. Όσο ενεργεί κανείς επιδιώκοντας να βελτιώσει τον βαθμό των σωματικών ανέσεων, είναι βέβαιο ότι θα μεταναστεύει σε διάφορα είδη σωμάτων, διαιωνίζοντας με αυτόν τον τρόπο την υλική δουλεία. Αυτό το επιβεβαιώνει η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (5.5.4-6) ως εξής:

νουναμ πραματταχ κουρουτε βικαρμα
γιαντ ιντριγια-πριταγια απρινοτι
να σαντου μανιε γιατα ατμανο 'γιαμ
ασανν απι κλεσαντα ασα ντεχαχ

παραμπαβας ταβαντ αμποντα-τζατο γιαβαννα
τζιγκιασατα ατμα-ταττβαμ
γιαβατ κριγιας ταβαντ ινταμ μανο βαϊ

καρματμακαμ γιενα σαριρα-μπαννταχ

εβαμ μαναχ καρμα-βασαμ πραγιουνκτε
αβιντιαγιατμανι ουπαντιγιαμανε
πριτιρ να γιαβαν μαγι βασουντεβε να
μουτσιατε ντεχα-γιογκενα ταβατ

«Οι άνθρωποι είναι ξετρελαμένοι με την ικανοποίηση των αισθήσεων και δεν γνωρίζουν ότι το τωρινό σώμα, το οποίο είναι γεμάτο δυστυχία, είναι το αποτέλεσμα των πράξεων που αποσκοπούσαν στην απόλαυση κατά το παρελθόν. Παρόλο που αυτό το σώμα είναι πρόσκαιρο, δημιουργεί πάντα προβλήματα με πολλούς τρόπους. Το να ενεργεί, λοιπόν, κανείς για την ικανοποίηση των αισθήσεων δεν είναι καλό. Όσο δεν ερευνά κάποιος τη φύση της δράσης που αποβλέπει στην απόλαυση είναι αποτυχημένος, επειδή όσο είναι κάποιος δέσμιος της συνείδησης της ικανοποίησης των αισθήσεων, θα πρέπει να μεταναστεύει από το ένα σώμα στο άλλο. Μολονότι ο νους μπορεί να είναι απορροφημένος σε πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση και επηρεασμένος από την άγνοια, θα πρέπει να αναπτύξει κανείς αγάπη για την υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου. Μόνο τότε θα έχει την ευκαιρία να ξεφύγει από τη δουλεία της υλικής ύπαρξης».

Επομένως, η *γκιανα*, δηλαδή η γνώση ότι δεν είμαστε το υλικό σώμα αλλά μία πνευματική ψυχή, δεν είναι αρκετή για την απελευθέρωση. Θα πρέπει να *δρα* κανείς στο επίπεδο της πνευματικής ψυχής, διαφορετικά δεν υπάρχει απόδραση από την υλική σκλαβιά. Εντούτοις, η δράση στη συνείδηση του Κρίσνα δεν είναι δράση στο επίπεδο της ικανοποίησης των αισθήσεων. Πράξεις που τελούνται με πλήρη γνώση ισχυροποιούν ακόμη περισσότερο την πρόοδο προς την αληθινή γνώση. Χωρίς συνείδηση του Κρίσνα, η απλή απάρνηση των πράξεων που αποβλέπουν στην απόλαυση δεν εξαγνίζει πραγματικά την καρδιά της υποκείμενης σε όρους ψυχής. Όσο η καρδιά δεν εξαγνίζεται, είναι υποχρεωμένος να δρα κανείς στο επίπεδο της ικανοποίησης των αισθήσεων. Αλλά η δράση στη συνείδηση του Κρίσνα βοηθά κάποιον αυτομάτως να αποφύγει τα αποτελέσματα της δράσης που αποβλέπει στην απόλαυση, έτσι ώστε δεν χρειάζεται να κατέβει στο υλικό επίπεδο. Επομένως, η δράση στη συνείδηση του Κρίσνα είναι ανώτερη της απάρνησης, η οποία ενέχει πάντα τον κίνδυνο της πτώσης. Η απάρνηση χωρίς συνείδηση του

Κρίσνα είναι ατελής, όπως βεβαιώνει ο Σρίλα Ρούπα Γκοσουάμι στο έργο του *Μπακτι-ρασαμριτα-σιννтου*:

πραπαντσικαταγια μπουντια   χαρι-σαμμπανντι-βαστουναχ
μουμουκσουμπιχ παριτιαγκο   βαϊραγκιαμ παλγκου κατιατε

«Η απάρνηση, από πρόσωπα που θέλουν πολύ να επιτύχουν την απελευθέρωση, πραγμάτων που συνδέονται με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, παρόλο που είναι υλικά πράγματα, ονομάζεται ατελής απάρνηση». Η απάρνηση είναι πλήρης όταν συνοδεύεται από τη γνώση ότι το κάθε τι που υπάρχει ανήκει στον Κύριο και ότι κανένας δεν μπορεί να διεκδικεί την ιδιοκτησία κανενός πράγματος. Θα πρέπει να καταλάβει κανείς ότι στην πραγματικότητα τίποτα δεν ανήκει σε κανέναν. Οπότε πώς μπορεί να τίθεται θέμα απάρνησης; Όποιος γνωρίζει ότι όλα είναι ιδιοκτησία του Κρίσνα βρίσκεται μονίμως σε κατάσταση απάρνησης. Αφού όλα ανήκουν στον Κρίσνα, όλα θα πρέπει να χρησιμοποιούνται στην υπηρεσία του Κρίσνα. Αυτή η τέλεια μορφή δράσης στη συνείδηση του Κρίσνα είναι πολύ καλύτερη από οποιαδήποτε ποσότητα τεχνητής απάρνησης ενός *σαννιασι* της σχολής Μαγιαβάντι.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

ज्ञेयः स नित्यसन्न्यासी यो न द्वेष्टि न काङ्क्षति।
निर्द्वन्द्वो हि महाबाहो सुखं बन्धात्प्रमुच्यते॥३॥

γκιεγιαχ σα νιτια-σαννιασι   γιο να ντβεστι να κανκσατι
νιρντβαντβο χι μαχα-μπαχο   σουκαμ μπαννтат πραμουτσιατε

γκιεγιαχ: θα πρέπει να γνωρίζεις - *σαχ*: αυτός - *νιτια*: πάντοτε - *σαννιασι*: απαρνητής - *γιαχ*: ο οποίος - *να*: ποτέ δεν - *ντβεστι*: απεχθάνεται - *να*: ούτε - *κανκσατι*: επιθυμεί - *νιρντβαντβαχ*: ελεύθερος από κάθε δυαδικότητα - *χι*: σίγουρα - *μαχα-μπαχο*: ω εσύ με τα δυνατά χέρια - *σουκαμ*: αισίως - *μπαννтат*: από τη δουλεία - *πραμουτσιατε*: εντελώς απελευθερωμένος.

Κάποιος που δεν αποστρέφεται ούτε επιθυμεί τους καρπούς των πράξεών του είναι πάντα απαρνητής· απελευθερωμένος από κάθε δυαδικότητα, υπερνικά εύκολα την υλική δουλεία και είναι εντελώς ελεύθερος, ω Αρτζούνα με τα δυνατά χέρια.

Όποιος έχει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα είναι μονίμως απαρνητής, επειδή δεν αισθάνεται ούτε αποστροφή ούτε επιθυμία για τα αποτελέσματα των πράξεών του. Ένας τέτοιος απαρνητής, αφοσιωμένος στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου, είναι πλήρως εφοδιασμένος με γνώση, επειδή γνωρίζει την καταστατική του θέση στη σχέση του με τον Κρίσνα. Γνωρίζει πλήρως ότι ο Κρίσνα είναι το όλο και ότι ο ίδιος είναι μέρος του Κρίσνα. Η γνώση αυτή είναι τέλεια, επειδή είναι σωστή και από ποιοτική και από ποσοτική άποψη. Η ιδέα της ταυτότητας με τον Κρίσνα είναι εσφαλμένη, επειδή το μέρος δεν μπορεί ποτέ να είναι ίσο με το όλο. Η γνώση ότι είναι κανείς ίδιος με τον Κρίσνα από ποιοτική άποψη, αλλά διαφορετικός από ποσοτική άποψη είναι σωστή υπερβατική γνώση, η οποία οδηγεί στην πληρότητα που βρίσκει κανείς στον εαυτό του, αφού δεν έχει τίποτα να επιδιώξει και τίποτα να θρηνήσει. Στον νου του δεν υπάρχει δυαδικότητα, επειδή οτιδήποτε κάνει, το κάνει για τον Κρίσνα. Όντας έτσι απελευθερωμένος από το επίπεδο της δυαδικότητας, δηλαδή από τα ζεύγη των αντιθέτων του υλικού κόσμου, είναι ελεύθερος, ακόμα και σε αυτόν τον υλικό κόσμο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

साङ्ख्ययोगौ पृथग्बालाः प्रवदन्ति न पण्डिताः।
एकमप्यास्थितः सम्यगुभयोर्विन्दते फलम्॥४॥

σανκια-γιογκω πριταγκ μπαλαχ πραβαντάντι να πανντιταχ
εκαμ απι αστιταχ σαμιαγκ ουμπαγιορ βιννταtε παλαμ

σανκια: η αναλυτική μελέτη του υλικού κόσμου - *γιογκω*: η δράση στην υπηρεσία αφοσίωσης - *πριτακ*: διαφορετικά - *μπαλαχ*: μειωμένης νοημοσύνης - *πραβαντάντι*: λένε - *να*: ποτέ δεν - *πανντιταχ*: οι μορφωμένοι - *εκαμ*: σε ένα

- *απι*: μολονότι - *αστιταχ*: ευρισκόμενος - *σαμιακ*: πλήρως - *ουμπαγιοχ*: και των δύο - *βιννττατε*: απολαμβάνει - *παλαμ*: τα αποτελέσματα.

Μόνον οι αδαείς λένε ότι η υπηρεσία αφοσίωσης και το *καρμα-γιογκα* διαφέρουν από την αναλυτική μελέτη του υλικού κόσμου (*σανκια*). Όσοι είναι πράγματι σοφοί λένε ότι όποιος ακολουθεί σωστά έναν από αυτούς τους δύο δρόμους δρέπει τους καρπούς και των δύο.

Ο σκοπός της αναλυτικής μελέτης του υλικού κόσμου είναι να βρει κανείς την ψυχή της ύπαρξης. Η ψυχή του υλικού κόσμου είναι ο Βίσνου· είναι η Υπέρτατη Ψυχή. Η προσφορά υπηρεσίας αφοσίωσης στον Κύριο συνεπάγεται προσφορά υπηρεσίας στην Υπέρτατη Ψυχή. Πρώτα πρέπει να βρει κανείς τη ρίζα του δέντρου και μετά να την ποτίσει. Ο πραγματικός σπουδαστής της φιλοσοφίας *σανκια* βρίσκει τη ρίζα του υλικού κόσμου, τον Βίσνου, και μετά, με τέλεια γνώση, υπηρετεί τον Κύριο. Συνεπώς, στην ουσία δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο μεθόδων, επειδή ο σκοπός και των δύο είναι ο Βίσνου. Όσοι δεν γνωρίζουν τον ύψιστο στόχο ισχυρίζονται ότι ο σκοπός του *σανκια-γιογκα* και του *καρμα-γιογκα* δεν είναι ο ίδιος, αλλά όποιος είναι σοφός γνωρίζει τον κοινό στόχο αυτών των δύο διαφορετικών μεθόδων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

यत्साङ्‍ख्यैः प्राप्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते।
एकं साङ्‍ख्यं च योगं च यः पश्यति स पश्यति॥५॥

γιατ σανκιαϊχ πραπιατε σταναμ   ταντ γιογκαϊρ απι γκαμιατε
εκαμ σανκιαμ τσα γιογκαμ τσα   γιαχ πασιατι σα πασιατι

γιατ: τι - *σανκιαϊχ*: μέσω της φιλοσοφίας *σανκια* - *πραπιατε*: επιτυγχάνεται - *σταναμ*: τη θέση - *τατ*: εκείνη - *γιογκαϊχ*: με την υπηρεσία αφοσίωσης - *απι*: επίσης - *γκαμιατε*: μπορεί κανείς να επιτύχει - *εκαμ*: ένα - *σανκιαμ*: αναλυτική μελέτη - *τσα*: και - *γιογκαμ*: δράση με αφοσίωση - *τσα*: και - *γιαχ*: κάποιος - *πασιατι*: βλέπει - *σαχ*: εκείνος - *πασιατι*: βλέπει πραγματικά.

Όποιος γνωρίζει ότι το επίπεδο στο οποίο φτάνει κάποιος μέσω της απάρνησης επιτυγχάνεται και με την υπηρεσία αφοσίωσης και βλέπει, επομένως, ότι ο δρόμος της εργασίας και ο δρόμος της απάρνησης είναι ένα και το αυτό, βλέπει πραγματικά.

Ο αληθινός σκοπός της φιλοσοφικής έρευνας είναι να βρει κανείς τον ύψιστο σκοπό της ζωής. Αφού ο ύψιστος σκοπός της ζωής είναι η αυτοσυνειδητοποίηση, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των συμπερασμάτων των δύο μεθόδων. Μέσω της φιλοσοφικής έρευνας *σανκια* φτάνει κανείς στο συμπέρασμα ότι το ζωντανό ον δεν είναι μέρος του υλικού κόσμου, αλλά μέρος του υπέρτατου πνευματικού όλου. Κατά συνέπεια, η πνευματική ψυχή δεν έχει καμία σχέση με τον υλικό κόσμο· οι πράξεις της οφείλουν να έχουν κάποια σχέση με τον Υπέρτατο. Όταν δρα στη συνείδηση του Κρίσνα, βρίσκεται πράγματι στην καταστατική της θέση. Στη μέθοδο του *σανκια* πρέπει να αποκολληθεί κανείς από την ύλη, ενώ στη μέθοδο του *γιογκα* της αφοσίωσης πρέπει να προσκολληθεί κανείς στην υπηρεσία του Κρίσνα. Στην πραγματικότητα οι δύο μέθοδοι είναι το ίδιο, μολονότι φαινομενικώς η μία μέθοδος συνεπάγεται αποκόλληση και η άλλη προσκόλληση. Εντούτοις, αποκόλληση από την ύλη και προσκόλληση στον Κρίσνα είναι ένα και το αυτό. Όποιος μπορεί να το δει αυτό, βλέπει τα πράγματα όπως είναι.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

सन्न्यासस्तु महाबाहो दुःखमाप्तुमयोगतः।
योगयुक्तो मुनिर्ब्रह्म न चिरेणाधिगच्छति॥६॥

σαννιασας του μαχα-μπαχο ντουχκαμ απτουμ αγιογκαταχ
γιογκα-γιουκτο μουνιρ μπραμα να τσιρεναντιγκατσατι

σαννιασαχ: η απάρνηση - *του*: αλλά - *μαχα-μπαχο*: ω εσύ με τα δυνατά χέρια - *ντουχκαμ*: δυστυχία - *απτουμ*: θλιμμένος - *αγιογκαταχ*: χωρίς υπηρεσία αφοσίωσης - *γιογκα-γιουκταχ*: κάποιος που προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης - *μουνιχ*: στοχαστής, σοφός - *μπραμα*: στον Υπέρτατο - *να*: χωρίς - *τσιρενα*: καθυστέρηση - *αντιγκατσατι*: φτάνει.

Αν δεν προσφέρει κάποιος υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο, μόνο η απάρνηση της δράσης δεν μπορεί να τον κάνει ευτυχισμένο. Οι σοφοί, εξαγνισμένοι από πράξεις αφοσίωσης, φτάνουν στον Υπέρτατο χωρίς καθυστέρηση.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες *σαννιασι*, δηλαδή προσώπων που ανήκουν στην τάξη της απάρνησης. Οι Μαγιαβάντι *σαννιασι* μελετούν τη φιλοσοφία *σανκια,* ενώ οι Βαϊσνάβα *σαννιασι* μελετούν τη φιλοσοφία *Μπαγκαβαταμ*, η οποία προσφέρει τα σωστά ερμηνευτικά σχόλια των *Βεντάντα-σουτρα*. Οι Μαγιαβάντι *σαννιασι* μελετούν και αυτοί τις *Βεντάντα-σουτρα*, αλλά χρησιμοποιούν τα δικά τους ερμηνευτικά σχόλια, τα οποία ονομάζονται *σαριρακα-μπασια*, γραμμένα από τον Σανκαρατσάρια. Οι σπουδαστές της σχολής *Μπαγκαβατα* προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο σύμφωνα με τους κανονισμούς *παντσαρατρικι* και γι' αυτό οι Βαϊσνάβα *σαννιασι* έχουν πολλαπλές ασχολίες στην υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου. Οι Βαϊσνάβα *σαννιασι* δεν έχουν καμία σχέση με υλικές δραστηριότητες, αλλά παρ' όλα αυτά αναπτύσσουν ποικίλες δραστηριότητες στο πλαίσιο της προσφοράς υπηρεσίας προς τον Κύριο. Ενώ οι Μαγιαβάντι *σαννιασι*, ασχολούμενοι με τη μελέτη της *σανκια* και της *Βεντάντα*, καθώς και με θεωρίες, δεν μπορούν να απολαύσουν την υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου. Επειδή οι σπουδές τους γίνονται πολύ βαρετές, μερικές φορές κουράζονται από τις θεωρίες για το *μπραμαν* και έτσι καταφεύγουν στην *Μπαγκαβαταμ*, χωρίς όμως να την κατανοούν σωστά. Κατά συνέπεια, η μελέτη της *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* γίνεται γι' αυτούς βασανιστική. Οι άνυδρες θεωρίες και οι απρόσωπες ερμηνείες με τεχνητά μέσα καταλήγουν να είναι όλες άχρηστες για τους Μαγιαβάντι *σαννιασι*. Οι Βαϊσνάβα *σαννιασι*, οι οποίοι προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης, είναι χαρούμενοι κατά την τέλεση των υπερβατικών καθηκόντων τους και έχουν την εγγύηση της εισόδου τους στο βασίλειο του Θεού. Οι Μαγιαβάντι *σαννιασι* ορισμένες φορές πέφτουν από τον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης και αρχίζουν ξανά να ασχολούνται με υλικές δραστηριότητες φιλανθρωπικού και αλτρουϊστικού χαρακτήρα, οι οποίες δεν είναι τίποτε άλλο παρά υλικές ασχολίες. Επομένως, το συμπέρασμα είναι ότι όσοι ασχολούνται με τη συνείδηση του Κρίσνα βρίσκονται σε καλύτερη θέση από τους *σαννιασι* οι οποίοι ασχολούνται μόνο με θεωρίες περί *μπραμαν*,

παρόλο που κι αυτοί φτάνουν στη συνείδηση του Κρίσνα, μετά από πολλές γεννήσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

योगयुक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः।
सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते॥७॥

γιογκα-γιουκτο βισουντατμα βιτζιτατμα τζιτενντριγιαχ
σαρβα-μπουτατμα-μπουτατμα κουρβανν απι να λιπιατε

γιογκα-γιουκταχ: ασχολούμενος με την υπηρεσία αφοσίωσης - *βισουντα-ατμα*: μια εξαγνισμένη ψυχή - *βιτζιτα-ατμα*: αυτοπειθαρχημένη - *τζιτα-ιννιτριγιαχ*: έχοντας υποτάξει τις αισθήσεις - *σαρβα-μπουτα*: με όλα τα ζωντανά όντα - *ατμα-μπουτα-ατμα*: ευσπλαχνική - *κουρβαν απι*: μολονότι εργάζεται - *να*: ποτέ δεν - *λιπιατε*: επηρεάζεται.

Εκείνος που προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης, που είναι αγνή ψυχή και που ελέγχει τον νου και τις αισθήσεις, είναι αγαπητός σε όλους και όλοι του είναι αγαπητοί. Παρόλο που είναι πάντα δραστήριος, δεν επηρεάζεται ποτέ από τη δράση.

Εκείνος που βρίσκεται στον δρόμο της απελευθέρωσης μέσω της συνείδησης του Κρίσνα είναι πολύ αγαπητός σε όλα τα ζωντανά όντα και όλα τα ζωντανά όντα του είναι αγαπητά. Αυτό οφείλεται στη συνείδηση του Κρίσνα. Ένα τέτοιο πρόσωπο δεν μπορεί να σκεφτεί κανένα ζωντανό ον ως ανεξάρτητο από τον Κρίσνα, ακριβώς όπως τα φύλλα και τα κλαδιά του δέντρου δεν είναι ανεξάρτητα από το δέντρο. Γνωρίζει καλά ότι ποτίζοντας τη ρίζα του δέντρου, το νερό θα κατανεμηθεί σε όλα τα φύλλα και τα κλαδιά ή ότι προσφέροντας τροφή στο στομάχι, η ενέργεια απλώνεται αυτομάτως σε ολόκληρο το σώμα. Επειδή όποιος ενεργεί στη συνείδηση του Κρίσνα υπηρετεί όλα τα ζωντανά όντα, είναι πολύ αγαπητός σε όλους. Και επειδή όλοι είναι ικανοποιημένοι με τη δράση του, έχει αγνή συνείδηση. Επειδή έχει αγνή συνείδηση, έχει πλήρη έλεγχο του νου του. Και επειδή ελέγχει τον νου του, ελέγχει και τις αισθήσεις

του. Επειδή ο νους του είναι πάντοτε σταθερός στον Κρίσνα, δεν υπάρχει πιθανότητα να παρεκκλίνει από τον Κρίσνα. Ούτε υπάρχει πιθανότητα να απασχολήσει τις αισθήσεις του με πράγματα άσχετα με την υπηρεσία του Κυρίου. Δεν του αρέσει να ακούει τίποτε εκτός από θέματα σχετικά με τον Κρίσνα· δεν του αρέσει να τρώει τίποτε που δεν έχει προσφερθεί στον Κρίσνα· και δεν επιθυμεί να πηγαίνει σε κανένα μέρος αν αυτό δεν συνδέεται με τον Κρίσνα. Κατά συνέπεια, οι αισθήσεις του βρίσκονται υπό έλεγχο. Άνθρωπος με ελεγχόμενες αισθήσεις δεν είναι δυνατό να προσβάλει κανέναν. Μπορεί κάποιος να ρωτήσει, «Τότε γιατί ο Αρτζούνα ήταν βίαιος (στη μάχη) με τους άλλους; Δεν είχε συνείδηση του Κρίσνα;» Ο Αρτζούνα ήταν βίαιος μόνον επιφανειακά, επειδή όπως έχει ήδη εξηγηθεί στο Δεύτερο Κεφάλαιο, όλα τα πρόσωπα που ήταν συγκεντρωμένα στο πεδίο της μάχης θα συνέχιζαν να έχουν ατομική ύπαρξη, καθώς η ψυχή δεν μπορεί να σκοτωθεί. Από πνευματική άποψη, κανένας δεν σκοτώθηκε στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα. Άλλαξαν μόνον ένδυμα με εντολή του Κρίσνα, ο οποίος ήταν παρών αυτοπροσώπως. Επομένως, ο Αρτζούνα, ενώ πολεμούσε στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα, στην πραγματικότητα δεν πολεμούσε· εκτελούσε απλώς τις εντολές του Κρίσνα έχοντας πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Ένα τέτοιο πρόσωπο δεν υφίσταται ποτέ την αντίδραση που προκαλεί η δράση του.

ΚΕΙΜΕΝΑ 8-9

नैव किंचित्करोमीति युक्तो मन्येत तत्त्ववित्।
पश्यञ्शृण्वन्स्पृशञ्जिघ्रन्नश्नन्गच्छन्स्वपन्श्वसन्॥८॥
प्रलपन्विसृजन्गृह्णन्नुन्मिषन्निमिषन्नपि।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इति धारयन्॥९॥

ναϊβα κιντσιτ καρομιτι γιουκτο μανιετα ταττβα-βιτ
πασιαν σρινβαν σπρισαν τζιγκραν ασναν γκατσαν σβαπαν σβασαν

πραλαπαν βισριτζαν γκριχνανν ουνμισαν νιμισανν απι
ιννтριγιανιννтριγιαρτεσου βαρταντα ιτι νταραγιαν

να: ποτέ δεν - *εβα*: βεβαίως - *κιντσιτ*: οτιδήποτε - *καρομι*: κάνω - *ιτι*: έτσι - *γιουκταχ*: έχοντας θεϊκή συνείδηση - *μανιετα*: νομίζει - *ταττβα-βιτ*: εκείνος που γνωρίζει την αλήθεια - *πασιαν*: βλέποντας - *σρινβαν*: ακούγοντας - *σπρισαν*: αγγίζοντας - *τζιγκραν*: μυρίζοντας - *ασναν*: τρώγοντας - *γκατσαν*: πηγαίνοντας - *σβαπαν*: ονειρευόμενος - *σβασαν*: αναπνέοντας - *πραλαπαν*: μιλώντας - *βισριτζαν*: αφήνοντας - *γκριχναν*: δεχόμενος - *ουνμισαν*: ανοίγοντας - *νιμισαν*: κλείνοντας - *απι*: παρότι - *ιντριγιανι*: οι αισθήσεις - *ιντριγια-αρτεσου*: στην ικανοποίηση των αισθήσεων - *βαρταντε*: ας ασχολούνται - *ιτι*: έτσι - *νταραγιαν*: θεωρώντας.

Όποιος έχει θεϊκή συνείδηση, μολονότι βλέπει, ακούει, αγγίζει, μυρίζει, τρώει, κινείται, κοιμάται και αναπνέει, γνωρίζει πάντα μέσα του ότι στην πραγματικότητα δεν κάνει τίποτα. Επειδή ενώ μιλάει, ενώ εκκενώνει, ενώ δέχεται, ενώ ανοίγει και κλείνει τα μάτια, γνωρίζει ότι πρόκειται μόνο για τις υλικές αισθήσεις που ασχολούνται με τα αντικείμενά τους, και ότι ο ίδιος είναι μακριά από όλα αυτά.

Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα έχει αγνή ύπαρξη και, συνεπώς, δεν έχει καμία σχέση με οποιαδήποτε δράση εξαρτάται από πέντε άμεσες και μακρινές αιτίες: αυτόν που δρα, τη δράση, τις συνθήκες, την προσπάθεια και την τύχη. Αυτό συμβαίνει επειδή βρίσκεται στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κρίσνα. Μολονότι φαίνεται να ενεργεί με το σώμα και τις αισθήσεις του, έχει πάντα επίγνωση της πραγματικής του θέσης, η οποία είναι η πνευματική ενασχόληση. Στην υλική συνείδηση, οι αισθήσεις ασχολούνται με την ικανοποίησή τους, ενώ στη συνείδηση του Κρίσνα οι αισθήσεις ασχολούνται με την ικανοποίηση των αισθήσεων του Κρίσνα. Επομένως, το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα είναι πάντα ελεύθερο, παρόλο που φαίνεται να ασχολείται με πράγματα σχετικά με τις αισθήσεις. Δραστηριότητες των αισθήσεων όπως η όραση και η ακοή έχουν σκοπό την απόκτηση γνώσης, ενώ η κίνηση, η ομιλία, κλπ., είναι δραστηριότητες των αισθήσεων με σκοπό την εργασία. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν επηρεάζεται ποτέ από τις δραστηριότητες των αισθήσεων. Δεν μπορεί να κάνει τίποτε άλλο εκτός από το να υπηρετεί τον Κύριο, επειδή γνωρίζει ότι είναι ο αιώνιος υπηρέτης Του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

ब्रह्मण्याधाय कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा करोति यः।
लिप्यते न स पापेन पद्मपत्रमिवाम्भसा॥१०॥

μπραμανι ανταγια καρμανι   σανγκαμ τιακτβα καροτι γιαχ
λιπιατε να σα παπενα   παντμα-πατραμ ιβαμμπασα

μπραμανι: στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας - *ανταγια*: παραχωρώντας - *καρμανι*: όλες τις πράξεις - *σανγκαμ*: προσκόλληση - *τιακτβα*: παραιτούμενος - *καροτι*: κάνει - *γιαχ*: ο οποίος - *λιπιατε*: επηρεάζεται - *να*: ποτέ δεν - *σαχ*: εκείνος - *παπενα*: από την αμαρτία - *παντμα-πατραμ*: το φύλλο λωτού - *ιβα*: όπως - *αμμπασα*: στο νερό.

Όποιος κάνει το καθήκον του χωρίς προσκολλήσεις, παραχωρώντας τα αποτελέσματα στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, δεν επηρεάζεται από την αμαρτία, όπως ακριβώς τα φύλλα του λωτού δεν βρέχονται από το νερό.

Εδώ η λέξη *μπραμανι* σημαίνει «στη συνείδηση του Κρίσνα». Ο υλικός κόσμος είναι η συνολική εκδήλωση των τριών καταστάσεων της υλικής φύσης, της οποίας ο τεχνικός όρος είναι *πραντανα*. Οι Βεδικοί ύμνοι *σαρβαμ χι εταντ μπραμα, τασμαντ εταντ μπραμα ναμα ρουπαμ ανναμ τσα τζαγιατε* και *μαμα γιονιρ μαχαντ μπραμα* δείχνουν ότι τα πάντα στον υλικό κόσμο είναι εκδήλωση του *μπραμαν*· και παρόλο που τα αποτελέσματα εκδηλώνονται με διαφορετικό τρόπο, δεν διαφέρουν από την αιτία τους. Στην *Ισοπανισαντ* αναφέρεται ότι τα πάντα συνδέονται με το υπέρτατο *μπραμαν*, δηλαδή τον Κρίσνα, και επομένως, τα πάντα ανήκουν μόνο σε Αυτόν. Όποιος γνωρίζει τέλεια ότι τα πάντα ανήκουν στον Κρίσνα, ότι Αυτός είναι ο ιδιοκτήτης των πάντων και ότι, συνεπώς, τα πάντα βρίσκονται στην υπηρεσία του Κυρίου, δεν έχει φυσικά καμία σχέση με τα αποτελέσματα της δράσης του, είτε αυτή είναι ενάρετη είτε αμαρτωλή. Ακόμα και το υλικό σώμα, αφού είναι δώρο του Κυρίου για την εκτέλεση συγκεκριμένης δράσης, μπορεί να απασχοληθεί στη συνείδηση του Κρίσνα. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να μιανθεί από

την αμαρτία, ακριβώς όπως τα φύλλα του λωτού, που μολονότι βρίσκονται στο νερό, δεν υγραίνονται. Ο Κύριος λέει ακόμα στην *Γκιτα* (3.30), *μαγι σαρβανι καρμανι σαννιασια*: «Αφιέρωσε όλες σου τις πράξεις σε Εμένα (τον Κρίσνα)». Το συμπέρασμα είναι ότι όποιος δεν έχει συνείδηση του Κρίσνα ενεργεί σύμφωνα με την αρχή του υλικού σώματος και των αισθήσεων, ενώ όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα ενεργεί σύμφωνα με τη γνώση ότι το σώμα είναι ιδιοκτησία του Κρίσνα και θα έπρεπε, επομένως, να απασχολείται στην υπηρεσία του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

कायेन मनसा बुद्ध्या केवलैरिन्द्रियैरपि।
योगिनः कर्म कुर्वन्ति सङ्गं त्यक्त्वात्मशुद्धये॥११॥

καγιενα μανασα μπουντια   κεβαλαϊρ ιννττριγιαϊρ απι
γιογκιναχ καρμα κουρβαντι   σανγκαμ τιακτβατμα-σουνταγιε

καγιενα: με το σώμα - *μανασα*: με τον νου - *μπουντια*: με την ευφυΐα, τη νοημοσύνη - *κεβαλαϊχ*: εξαγνισμένοι - *ιννττριγιαϊχ*: με τις αισθήσεις - *απι*: παρότι - *γιογκιναχ*: όσοι έχουν συνείδηση του Κρίσνα - *καρμα*: οι πράξεις - *κουρβαντι*: ενεργούν - *σανγκαμ*: προσκόλληση - *τιακτβα*: αφήνοντας - *ατμα*: του εαυτού - *σουνταγιε*: με σκοπό τον εξαγνισμό.

Οι *γιογκι*, εγκαταλείποντας κάθε προσκόλληση, ενεργούν με το σώμα, τον νου, τη νοημοσύνη, ακόμη και με τις αισθήσεις, με μόνο σκοπό τον εξαγνισμό.

Ενεργώντας με συνείδηση του Κρίσνα για την ικανοποίηση των αισθήσεων του Κρίσνα, οποιαδήποτε δράση, είτε του σώματος είτε του νου είτε της νοημοσύνης είτε ακόμη και των αισθήσεων, εξαγνίζεται από την υλική μίανση. Η δράση του προσώπου που έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν επιφέρει υλική αντίδραση. Επομένως, οι εξαγνισμένες δραστηριότητες, οι οποίες γενικώς ονομάζονται *σαντατσαρα*, μπορούν να εκτελούνται εύκολα αν δρα

κανείς με συνείδηση του Κρίσνα. Στο έργο του *Μπακτι-ρασαμριτα-σιννtoυ*, ο Σρι Ρούπα Γκοσουάμι το περιγράφει αυτό ως εξής:

ιχα γιασια χαρερ ντασιε   καρμανα μανασα γκιρα
νικιλασβ απι αβαστασου   τζιβαν-μουκταχ σα ουτσιατε

«Όποιος ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα (ή με άλλα λόγια, στην υπηρεσία του Κρίσνα) με το σώμα, τον νου, τη νοημοσύνη και τα λόγια του είναι απελευθερωμένος ακόμη και στον υλικό κόσμο, παρόλο που μπορεί να ασχολείται με πολλές υποτιθέμενες υλικές δραστηριότητες». Δεν έχει ψεύτικο εγώ ούτε νομίζει ότι είναι το υλικό σώμα ούτε ότι το σώμα είναι κτήμα του. Γνωρίζει ότι δεν είναι το σώμα και ότι το σώμα δεν του ανήκει. Ανήκει ο ίδιος στον Κρίσνα και το σώμα ανήκει επίσης στον Κρίσνα. Όταν χρησιμοποιεί όλα τα παράγωγα του σώματος, τον νου, τη νοημοσύνη, τις λέξεις, τη ζωή, τα πλούτη, κλπ., -οτιδήποτε μπορεί να διαθέτει- στην υπηρεσία του Κρίσνα, εναρμονίζεται στη στιγμή με τον Κρίσνα. Είναι ένα με τον Κρίσνα και είναι απαλλαγμένος από το ψεύτικο εγώ, που κάνει κάποιον να πιστεύει ότι είναι το σώμα. Αυτό είναι το τέλειο στάδιο της συνείδησης του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

युक्तः कर्मफलं त्यक्त्वा शान्तिमाप्नोति नैष्ठिकीम्।
अयुक्तः कामकारेण फले सक्तो निबध्यते॥१२॥

γιουκταχ καρμα-παλαμ τιακτβα   σαντιμ απνοτι ναϊστικιμ
αγιουκταχ καμα-καρενα   παλε σακτο νιμπαντιατε

γιουκταχ: εκείνος που προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης - *καρμα-παλαμ*: τα αποτελέσματα κάθε δράσης - *τιακτβα*: παραιτούμενος από - *σαντιμ*: τέλεια ειρήνη - *απνοτι*: επιτυγχάνει - *ναϊστικιμ*: ακλόνητος - *αγιουκταχ*: κάποιος που δεν έχει συνείδηση του Κρίσνα - *καμα-καρενα*: για να απολαύσει το αποτέλεσμα της εργασίας - *παλε*: στο αποτέλεσμα - *σακταχ*: προσκολλημένος - *νιμπαντιατε*: περιπλέκεται.

Η ακλόνητα αφοσιωμένη ψυχή φτάνει στην ανόθευτη ειρήνη επειδή προσφέρει τα αποτελέσματα της δράσης της σ' Εμένα· ενώ εκείνος που δεν βρίσκεται σε ένωση με το θείο, που είναι άπληστος για τους καρπούς της εργασίας του, εμπλέκεται στην ύλη.

Η διαφορά μεταξύ ενός προσώπου με συνείδηση του Κρίσνα και ενός προσώπου με σωματική συνείδηση είναι ότι το πρώτο είναι προσκολλημένο στον Κρίσνα, ενώ το δεύτερο είναι προσκολλημένο στα αποτελέσματα της δράσης του. Το πρόσωπο που είναι προσκολλημένο στον Κρίσνα και εργάζεται μόνο γι' Αυτόν είναι ασφαλώς απελευθερωμένο και δεν ανησυχεί για την ανταμοιβή της δράσης του. Στην *Μπαγκαβαταμ*, η αιτία της ανησυχίας για το αποτέλεσμα μιας δραστηριότητας ερμηνεύεται ως συνέπεια της ιδέας της δυαδικότητας, δηλαδή της έλλειψης γνώσης της Απόλυτης Αλήθειας. Ο Κρίσνα είναι η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια, το Πρόσωπο της Θεότητας. Στη συνείδηση του Κρίσνα δεν υπάρχει δυαδικότητα. Όλα όσα υπάρχουν είναι προϊόντα της ενέργειας του Κρίσνα, ο δε Κρίσνα είναι πανάγαθος. Κατά συνέπεια, η δράση στη συνείδηση του Κρίσνα βρίσκεται στο απόλυτο επίπεδο· είναι υπερβατική και δεν έχει υλικό αντίκτυπο. Επομένως, η συνείδηση του Κρίσνα σε γεμίζει με ειρήνη. Ενώ όποιος εμπλέκεται σε υπολογισμούς κέρδους για την ικανοποίηση των αισθήσεων δεν είναι δυνατόν να έχει αυτή την ειρήνη. Αυτό είναι το μυστικό της συνείδησης του Κρίσνα: η συνειδητοποίηση ότι δεν υφίσταται ύπαρξη εκτός του Κρίσνα αποτελεί την πλατφόρμα για την ειρήνη και την έλλειψη φόβου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

सर्वकर्माणि मनसा सन्न्यस्यास्ते सुखं वशी।
नवद्वारे पुरे देही नैव कुर्वन्न कारयन्॥१३॥

σαρβα-καρμανι μανασα   σαννιασιαστε σουκαμ βασι
ναβα-ντβαρε πουρε ντεχι   ναϊβα κουρβαν να καραγιαν

σαρβα: όλες - *καρμανι*: τις δραστηριότητες - *μανασα*: με τον νου - *σαννιασια*: παραιτείται από - *αστε*: παραμένει - *σουκαμ*: σε ευτυχία - *βασι*: εκείνος που έχει αυτοπειθαρχία - *ναβα-ντβαρε*: στον τόπο όπου υπάρχουν εννέα πύλες - *πουρε*: στην πόλη - *ντεχι*: η ενσαρκωμένη ψυχή - *να*: ποτέ - *εβα*: βεβαίως - *κουρβαν*: χωρίς να δρα - *να*: δεν - *καραγιαν*: χωρίς να προκαλεί δράση.

Όταν το ενσαρκωμένο ζωντανό ον ελέγχει τη φύση του και απαρνείται με τον νου του κάθε δραστηριότητα, κατοικεί ευτυχισμένο στην πόλη με τις εννέα πύλες (το υλικό σώμα), χωρίς να δρα και χωρίς να προκαλεί δράση.

Η ενσαρκωμένη ψυχή ζει στην πόλη με τις εννέα πύλες. Οι δραστηριότητες του σώματος, ή της αλληγορικής πόλης του σώματος, διεκπεραιώνονται αυτομάτως από τις συγκεκριμένες για το κάθε σώμα ιδιότητες της φύσης. Η ψυχή, μολονότι υποβάλλει τον εαυτό της στις συνθήκες του σώματος, μπορεί να υπάρξει πέρα από αυτές τις συνθήκες αν το επιθυμήσει. Εξαιτίας της λησμοσύνης της ανώτερης φύσης της και μόνο, ταυτίζεται με το υλικό σώμα και υποφέρει. Μέσω της συνείδησης του Κρίσνα μπορεί να ξαναζωντανέψει την πραγματική της θέση και έτσι να ξεφύγει από την κατάσταση της ενσωμάτωσης. Όταν, λοιπόν, υιοθετήσει κάποιος τη συνείδηση του Κρίσνα, μένει εντελώς μακριά από σωματικές δραστηριότητες. Σε μια κατάσταση τόσο πειθαρχημένη, στην οποία οι απόψεις του έχουν αλλάξει, ζει ευτυχισμένος στην πόλη με τις εννέα πύλες. Οι εννέα πύλες περιγράφονται ως εξής:

ναβα-ντβαρε πουρε ντεχι   χαμσο λελαγιατε μπανιχ
βασι σαρβασια λοκασια   σταβαρασια τσαρασια τσα

«Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το οποίο ζει μέσα στο σώμα του ζωντανού όντος, ελέγχει όλα τα ζωντανά όντα του σύμπαντος. Το σώμα αποτελείται από εννέα πύλες: τα δύο μάτια, τα δύο ρουθούνια, τα δύο αυτιά, το στόμα, ο πρωκτός και τα γεννητικά όργανα. Το ζωντανό ον, όταν είναι δέσμιο της ύλης ταυτίζεται με το σώμα του, αλλά όταν ταυτιστεί με τον Κύριο, ο οποίος βρίσκεται μέσα του, γίνεται τόσο ελεύθερο όσο και ο Κύριος, ακόμα και μέσα στο σώμα». (*Σβετασβαταρα Ουπανισαντ* 3.18)

Συνεπώς, όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι απαλλαγμένος και από τις εξωτερικές και από τις εσωτερικές δραστηριότητες του υλικού σώματος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

न कर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभुः।
न कर्मफलसंयोगं स्वभावस्तु प्रवर्तते॥१४॥

να καρτριβαμ να καρμανι λοκασια σριτζατι πραμπουχ
να καρμα-παλα-σαμιογκαμ σβαμπαβας του πραβαρτατε

να: ποτέ δεν - *καρτριβαμ*: ιδιοκτησία - *να*: ούτε - *καρμανι*: δραστηριότητες - *λοκασια*: των ανθρώπων - *σριτζατι*: δημιουργεί - *πραμπουχ*: ο κύριος της πόλης του σώματος - *να*: ούτε - *καρμα-παλα*: τα αποτελέσματα της δράσης - *σαμιογκαμ*: σύνδεσμος - *σβαμπαβαχ*: οι καταστάσεις της υλικής φύσης - *του*: αλλά - *πραβαρτατε*: δρα.

Το ενσαρκωμένο πνεύμα, κύριος της πόλης του σώματός του, δεν δημιουργεί δράση ούτε παρακινεί τους ανθρώπους να δράσουν ούτε δημιουργεί τους καρπούς της δράσης. Αυτά όλα ορίζονται από τις καταστάσεις της υλικής φύσης.

Η ζωντανή οντότητα, όπως θα εξηγηθεί στο Έβδομο Κεφάλαιο, είναι στη φύση της ένα με τον Κύριο, διακρίνεται δε από την ύλη, η οποία είναι μία άλλη -κατώτερη- φύση του Κυρίου. Με κάποιον τρόπο, η ανώτερη φύση, η ζωντανή οντότητα, έχει έλθει σε επαφή με την υλική φύση από αμνημονεύτων χρόνων. Το πρόσκαιρο σώμα ή η υλική κατοικία την οποία αποκτά είναι η αιτία των ποικίλων δραστηριοτήτων και των επακόλουθων αντιδράσεων. Ζώντας σε μια τόσο ανελεύθερη ατμόσφαιρα, η ζωντανή οντότητα υφίσταται τα αποτελέσματα της δράσης του σώματος, ταυτιζόμενη -από άγνοια- με αυτό. Η αιτία του σωματικού πόνου και της δυστυχίας είναι η άγνοια η οποία έχει αποκτηθεί από αμνημονεύτων χρόνων. Μόλις η ζωντανή οντότητα μείνει μακριά από τη δράση του σώματος, απαλλάσσεται και από την αντίδραση. Όσο παραμένει στην πόλη του σώματος, φαίνεται να είναι ο αφέντης της,

αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι ιδιοκτήτης της και δεν ελέγχει τις δραστηριότητές της. Βρίσκεται απλούστατα στη μέση του υλικού ωκεανού, παλεύοντας για την ύπαρξη. Κλυδωνίζεται από τα κύματα του ωκεανού και δεν έχει κανέναν έλεγχο επάνω τους. Η καλύτερη λύση είναι να βγει από από το νερό μέσω της υπερβατικής συνειδήσης του Κρίσνα. Αυτή είναι η μόνη σωτηρία από κάθε θύελλα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

नादत्ते कस्यचित्पापं न चैव सुकृतं विभुः।
अज्ञानेनावृतं ज्ञानं तेन मुह्यन्ति जन्तवः॥१५॥

ναντατε κασιατσιτ παπαμ   να τσαϊβα σουκριταμ βιμπουχ
αγκιανεναβριταμ γκιαναμ   τενα μουχιαντι τζανταβαχ

να: ποτέ δεν - *αντατε*: αναλαμβάνει - *κασιατσιτ*: κανενός - *παπαμ*: την αμαρτία - *να*: ούτε *τσα*: επίσης - *εβα*: βεβαίως - *σουκριταμ*: τις ευσεβείς πράξεις - *βιμπουχ*: ο Υπέρτατος Κύριος - *αγκιανενα*: από άγνοια - *αβριταμ*: την καλυμμένη - *γκιαναμ*: τη γνώση - *τενα*: από αυτό - *μουχιαντι*: σε σύγχυση - *τζανταβαχ*: οι ζωντανές οντότητες.

Το Υπέρτατο Πνεύμα δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για τις αμαρτωλές ή τις ευσεβείς πράξεις οποιουδήποτε. Εντούτοις, τα ενσαρκωμένα όντα βρίσκονται σε σύγχυση εξαιτίας της άγνοιας, η οποία καλύπτει την αληθινή τους γνώση.

Η σανσκριτική λέξη *βιμπουχ* δηλώνει τον Υπέρτατο Κύριο, ο οποίος κατέχει πλήρως απεριόριστη γνώση, πλούτη, δύναμη, φήμη, ομορφιά και απάρνηση. Βρίσκει πάντοτε ικανοποίηση στον Εαυτό Του, αδιατάραχτος από αμαρτωλές ή ευσεβείς πράξεις. Δεν δημιουργεί καμία ιδιαίτερη κατάσταση για κανένα ζωντανό ον, όμως το ζωντανό ον, έχοντας περιέλθει σε σύγχυση από την άγνοια, επιθυμεί να βρεθεί σε συγκεκριμένες συνθήκες ζωής και έτσι αρχίζει γι’ αυτό η αλυσίδα της δράσης και της αντίδρασης. Το ζωντανό ον, λόγω της

ανώτερης φύσης του, είναι γεμάτο γνώση. Παρ' όλα αυτά, έχει την προδιάθεση να επηρεάζεται από την άγνοια εξαιτίας της περιορισμένης του δύναμης. Ο Κύριος είναι παντοδύναμος, ενώ το ζωντανό ον όχι. Ο Κύριος είναι *βιμπου*, παντογνώστης, ενώ το ζωντανό ον είναι *ανου*, δηλαδή άτομο. Επειδή είναι ζωντανή ψυχή, έχει την ικανότητα να επιθυμεί με την ελεύθερη βούλησή του. Οι επιθυμίες του εκπληρώνονται μόνον από τον παντοδύναμο Κύριο. Και έτσι, όταν το ζωντανό ον βρεθεί σε παραζάλη εξαιτίας των επιθυμιών του, ο Κύριος του επιτρέπει να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του, αλλά δεν είναι ποτέ υπεύθυνος για τη δράση και την αντίδραση τις οποίες επιφέρουν οι συγκεκριμένες επιθυμίες. Ευρισκόμενη, λοιπόν, σε κατάσταση παραζάλης, η ενσαρκωμένη ψυχή ταυτίζεται με το περιστασιακό υλικό σώμα και έτσι υπόκειται στις πρόσκαιρες δυστυχίες και χαρές της ζωής. Ο Κύριος είναι ο πιστός σύντροφος του ζωντανού όντος ως Παραμάτμα, δηλαδή ως Υπέρτατη Ψυχή, και μπορεί, επομένως, να κατανοήσει τις επιθυμίες της ατομικής ψυχής, όπως ακριβώς μπορεί κάποιος να μυρίσει το άρωμα ενός λουλουδιού επειδή βρίσκεται κοντά του. Οι επιθυμίες του ζωντανού όντος είναι μια λεπτή μορφή εξάρτησης και ο Κύριος τις ικανοποιεί σύμφωνα με την αξία του καθενός. Συνεπώς, το ζωντανό ον δεν είναι παντοδύναμο ως προς την εκπλήρωση των επιθυμιών του. Ωστόσο, ο Κύριος μπορεί να ικανοποιήσει κάθε επιθυμία και επειδή είναι αμερόληπτος με όλους, δεν παρεμβαίνει με τις επιθυμίες των μικροσκοπικών ανεξάρτητων ζωντανών όντων. Εντούτοις, όταν κάποιος επιθυμεί τον Κρίσνα, ο Κύριος δείχνει ιδιαίτερη φροντίδα και τον ενθαρρύνει να Τον επιθυμεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να φτάσει σε Αυτόν και να είναι αιώνια ευτυχισμένος. Γι' αυτό οι Βεδικοί ύμνοι λένε τα εξής:

εσα ου χι εβα σαντου καρμα καραγιατι ταμ γιαμεμπιο λοκεμπια ουννινισατε
εσα ου εβασαντου καρμα καραγιατι γιαμαντο νινισατε

«Ο Κύριος απασχολεί το ζωντανό ον σε ευσεβείς ασχολίες, έτσι ώστε να εξυψωθεί. Ο Κύριος το απασχολεί σε ασεβείς ασχολίες, έτσι ώστε να πάει στην κόλαση».

αγκιο τζαντουρ ανισο 'γιαμ ατμαναχ σουκα-ντουχκαγιοχ
ισβαρα-πρεριτο γκατσετ σβαργκαμ βασβαπραμ εβα τσα

«Στην ευτυχία του και στη δυστυχία του το ζωντανό ον βρίσκεται υπό πλήρη εξάρτηση. Με τη θέληση του Υπερτάτου Κυρίου μπορεί να πάει στον Παράδεισο ή στην Κόλαση, όπως το σύννεφο οδηγείται από τον αέρα».

Άρα η ενσαρκωμένη ψυχή, λόγω της πανάρχαιας επιθυμίας της να αποφύγει τη συνείδηση του Κρίσνα, προκαλεί η ίδια τη σύγχυσή της. Κατά συνέπεια, μολονότι είναι καταστατικώς αιώνια, ευτυχισμένη και γεμάτη γνώση, εξαιτίας της ασημαντότητας της ύπαρξής της λησμονεί την καταστατική της θέση, τη θέση της προσφοράς υπηρεσίας στον Κύριο και έτσι παγιδεύεται από την άγνοια. Και κάτω από τα μάγια της άγνοιας, το ζωντανό ον ισχυρίζεται ότι ο Κύριος είναι υπεύθυνος για την ανελεύθερη ύπαρξή του. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τις *Βεντάντα-σούτρα*: *βαϊσαμια-ναϊργκρινιε να σαπεκσατβατ τατα χι νταρσαγιατι*. «Ο Κύριος ούτε συμπαθεί ούτε αντιπαθεί κάποιον, παρόλο που φαίνεται το αντίθετο».

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

ज्ञानेन तु तदज्ञानं येषां नाशितमात्मनः।
तेषामादित्यवज्ज्ञानं प्रकाशयति तत्परम्॥१६॥

γκιανενα του ταντ αγκιαναμ γιεσαμ νασιταμ ατμαναχ
τεσαμ αντιτια-βατζ γκιαναμ πρακασαγιατι τατ παραμ

γκιανενα: με τη γνώση – *του*: αλλά – *τατ*: εκείνη – *αγκιαναμ*: η άγνοια – *γιεσαμ*: εκείνων – *νασιταμ*: καταστρέφεται – *ατμαναχ*: των ζωντανών όντων – *τεσαμ*: αυτών – *αντιτια-βατ*: όπως ο ανατέλλων ήλιος – *γκιαναμ*: τη γνώση – *πρακασαγιατι*: αποκαλύπτει - *τατ παραμ*: στη συνείδηση του Κρίσνα.

Όταν, όμως, κάποιος φωτιστεί με τη γνώση εκείνη που καταστρέφει την άγνοια, τότε η γνώση αυτή του αποκαλύπτει τα πάντα, όπως ο ήλιος φανερώνει τα πάντα όταν ανατέλλει.

Αντίθετα με όσους έχουν συνείδηση του Κρίσνα, εκείνοι που Τον έχουν λησμονήσει δεν μπορούν να αποφύγουν τη σύγχυση. Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*

αναφέρεται *«σαρβαμ γκιανα-πλαβενα», «γκιαναγκνιχ σαρβα-καρμανι»* και *«να χι γκιανενα σαντρισαμ».* Η γνώση έχει πάντα την εκτίμηση και τον σεβασμό των ανθρώπων. Και τι ακριβώς είναι αυτή η γνώση; Όπως αναφέρεται στο Έβδομο Κεφάλαιο, κείμενο 19, η τέλεια γνώση επιτυγχάνεται όταν κάποιος εγκαταλειφθεί στον Κρίσνα: *«μπαχουναμ τζανμαναμ αντε γκιαναβαν μαμ πραπαντιατε».* Μετά από πολυάριθμες ζωές, όταν κάποιος φτάσει στην τέλεια γνώση και εγκαταλειφθεί στον Κρίσνα, όταν δηλαδή αποκτήσει συνείδηση του Κρίσνα, τότε του αποκαλύπτονται τα πάντα, όπως ακριβώς ο ήλιος φανερώνει τα πάντα όταν ανατέλλει. Το ζωντανό ον περιέρχεται σε σύγχυση με τόσο πολλούς τρόπους. Για παράδειγμα, όταν νομίζει αναιδώς ότι είναι ο Θεός πέφτει στην τελευταία παγίδα της άγνοιας. Αν το ζωντανό ον είναι ο Θεός, τότε πώς περιέρχεται σε σύγχυση από την άγνοια; Μπορεί να περιέλθει σε σύγχυση από την άγνοια ο Θεός; Αν ναι, τότε η άγνοια, δηλαδή ο Σατανάς, είναι ανώτερη από τον Θεό. Η αληθινή γνώση μπορεί να αποκτηθεί από κάποιον που έχει τέλεια συνείδηση του Κρίσνα. Πρέπει, λοιπόν, να αναζητήσει κανείς έναν τόσο έγκυρο πνευματικό δάσκαλο και υπό την καθοδήγησή του να μάθει τι είναι η συνείδηση του Κρίσνα. Ο πνευματικός δάσκαλος μπορεί να διώξει μακριά την άγνοια, όπως ο ήλιος διώχνει το σκοτάδι. Μπορεί κάποιος να γνωρίζει πλήρως ότι δεν είναι το σώμα του και ότι είναι υπερβατικός ως προς το σώμα, αλλά παρ’ όλα αυτά να μην είναι σε θέση να διακρίνει μεταξύ της ψυχής και της Υπέρτατης Ψυχής. Μπορεί, εντούτοις, να μάθει τα πάντα πολύ καλά αν φροντίσει να βρει καταφύγιο στον τέλειο, γνήσιο πνευματικό δάσκαλο με συνείδηση του Κρίσνα. Μπορεί να γνωρίσει κανείς τον Θεό και τη σχέση του με τον Θεό μόνο όταν συναντήσει έναν εκπρόσωπο του Θεού. Ο εκπρόσωπος του Θεού δεν ισχυρίζεται ποτέ ότι είναι ο Θεός, παρόλο που του αποδίδονται όλες οι τιμές που αποδίδονται στον Θεό, επειδή έχει γνώση του Θεού. Πρέπει να γνωρίζει κανείς τη διαφορά μεταξύ του Θεού και του ζωντανού όντος. Γι’ αυτό ο Κύριος Σρι Κρίσνα ανέφερε στο Δεύτερο Κεφάλαιο (2.12) ότι κάθε ζωντανό ον είναι ένα πρόσωπο και ότι ο Κύριος είναι επίσης ένα πρόσωπο. Όλοι ήταν πρόσωπα στο παρελθόν, είναι πρόσωπα στο παρόν και θα εξακολουθήσουν να είναι πρόσωπα και στο μέλλον, ακόμη και μετά την απελευθέρωση. Τη νύχτα τα βλέπουμε όλα ένα στο σκοτάδι, αλλά την ημέρα, όταν βγει ο ήλιος, τα βλέπουμε όλα όπως πραγματικά είναι, στην αληθινή τους ταυτότητα. Η

γνώση ότι στην πνευματική ζωή υφίσταται ταυτότητα με ατομικότητα είναι πραγματική γνώση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

तद्‍बुद्धयस्तदात्मानस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः।
गच्छन्त्यपुनरावृत्तिं ज्ञाननिर्धूतकल्मषाः॥१७॥

ταντ-μπουνταγιας ταντ-ατμανας ταν-νιστας τατ- παραγιαναχ
γκατσαντι απουναρ-αβριττιμ γκιανα-νιρντουτα-καλμασαχ

ταντ-μπουνταγιαχ: εκείνος του οποίου η νοημοσύνη είναι σταθεροποιημένη στον Υπέρτατο - *ταντ-ατμαναχ*: εκείνος του οποίου ο νους είναι πάντα στον Υπέρτατο - *τατ-νισταχ*: εκείνος του οποίου ο νους έχει προορισμό μόνο τον Υπέρτατο - *τατ- παραγιαναχ*: εκείνος ο οποίος έχει βρει καταφύγιο μόνο σε Αυτόν – *γκατσαντι*: πηγαίνει - *απουναχ-αβριττιμ*: στην απελευθέρωση – *γκιανα*: με τη γνώση – *νιρντουτα*: καθαρίζεται – *καλμασαχ*: από τις αμφιβολίες.

Όταν έχει βρει κανείς καταφύγιο στον Υπέρτατο και η νοημοσύνη, ο νους και η πίστη του είναι όλα προσηλωμένα σε Αυτόν, τότε καθαρίζεται εντελώς από τις αμφιβολίες μέσω της τέλειας γνώσης και έτσι προχωρά κατευθείαν στον δρόμο της απελευθέρωσης.

Η Υπέρτατη Υπερβατική Αλήθεια είναι ο Κύριος Κρίσνα. Ολόκληρη η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* περιστρέφεται γύρω από τη δήλωση του Κρίσνα ότι Αυτός είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αυτή είναι η εκδοχή όλης της βεδικής γραμματείας. *Παραταττβα* σημαίνει Υπέρτατη Πραγματικότητα, η οποία είναι αντιληπτή από τους γνώστες του Υπερτάτου ως *μπραμαν*, Παραμάτμα και Μπαγκαβάν. Ο Μπαγκαβάν, δηλαδή το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είναι η έσχατη λέξη για το Απόλυτο. Δεν υπάρχει τίποτα περισσότερο από αυτό. Ο Κύριος λέει: *ματταχ παραταραμ νανιατ κιντσιτ αστι ντανανтζαγια*. Το απρόσωπο *μπραμαν* στηρίζεται επίσης από τον Κρίσνα: *μπραμανο πρατισταχαμ*. Επομένως, από κάθε άποψη ο Κρίσνα είναι η

Υπέρτατη Πραγματικότητα. Εκείνος του οποίου ο νους, η νοημοσύνη, η πίστη και η καταφυγή είναι πάντοτε στον Κρίσνα, δηλαδή με άλλα λόγια, εκείνος ο οποίος έχει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, είναι σίγουρα καθαρισμένος εντελώς από κάθε αμφιβολία και έχει τέλεια γνώση όλων των θεμάτων των σχετικών με την υπέρβαση. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να κατανοήσει πλήρως ότι στον Κρίσνα ενυπάρχει δυαδικότητα (ταυτόχρονη ταυτότητα και ατομικότητα) και οπλισμένος με αυτήν την υπερβατική γνώση, μπορεί να σημειώσει σταθερή πρόοδο στον δρόμο της απελευθέρωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

विद्याविनयसम्पन्ने ब्राह्मणे गवि हस्तिनि।
शुनि चैव श्वपाके च पण्डिताः समदर्शिनः॥१८॥

βιντια-βιναγια-σαμπαννε μπραμανε γκαβι χαστινι
σουνι τσαϊβα σβα-πακε τσα παννтιταχ σαμα-νταρσιναχ

βιντια: με γνώση – *βιναγια*: και ευγένεια – *σαμπαννε*: εφοδιασμένος – *μπραμανε*: τον *μπραμανα* – *γκαβι*: την αγελάδα – *χαστινι:* τον ελέφαντα – *σουνι*: τον σκύλο – *τσα*: και – *εβα*: βεβαίως - *σβαπακε*: αυτόν που τρώει το κρέας του σκύλου (τον κοινωνικά απόβλητο) – *τσα*: αντιστοίχως – *παννтιταχ*: οι σοφοί - *σαμα-νταρσιναχ*: βλέπουν με τον ίδιο τρόπο.

Ο ταπεινός σοφός, λόγω της αληθινής γνώσης, βλέπει με τον ίδιο τρόπο έναν ευγενή και μορφωμένο *μπραμανα*, μια αγελάδα, έναν ελέφαντα, έναν σκύλο και αυτόν που τρώει το κρέας του σκύλου (τον κοινωνικά απόβλητο).

Το πρόσωπο που έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν κάνει διακρίσεις μεταξύ ειδών ή κοινωνικών τάξεων. Ο *μπραμανα* και ο κοινωνικά απόβλητος μπορεί να διαφέρουν από κοινωνική άποψη, όπως ο σκύλος, η αγελάδα ή ο ελέφαντας διαφέρουν ως είδη, αλλά αυτές οι σωματικές διαφορές είναι χωρίς σημασία από τη σκοπιά του γνώστη της Απόλυτης Αλήθειας. Αυτό οφείλεται

στη σχέση όλων αυτών με τον Υπέρτατο, επειδή ο Υπέρτατος Κύριος, δια του πλήρους τμήματός Του Παραμάτμα (της Υπέρτατης Ψυχής), είναι παρών μέσα στην καρδιά όλων. Μία τέτοια αντίληψη του Υπερτάτου είναι πραγματική γνώση. Όσον αφορά στα σώματα που ανήκουν σε διάφορες κοινωνικές τάξεις ή σε διάφορα είδη ζωής, ο Κύριος είναι εξίσου καλός με όλους, επειδή φέρεται σε όλα τα ζωντανά όντα ως φίλος, αλλά παράλληλα παραμένει Υπέρτατη Ψυχή, ανεξαρτήτως της κατάστασης των ζωντανών όντων. Ο Κύριος ως Παραμάτμα είναι παρών και μέσα στον κοινωνικά απόβλητο και μέσα στον *μπραμανα*, παρόλο που το σώμα του *μπραμανα* και εκείνο του κοινωνικά απόβλητου διαφέρουν. Τα σώματα είναι υλικά προϊόντα διαφόρων καταστάσεων της υλικής φύσης, αλλά η ψυχή και η Υπέρτατη Ψυχή μέσα στα σώματα ανήκουν στην ίδια πνευματική ποιότητα. Εντούτοις, αυτή η ποιοτική ομοιότητα της ψυχής και της Υπέρτατης Ψυχής δεν τις εξισώνει ποσοτικώς, επειδή η ατομική ψυχή είναι παρούσα μόνο στο συγκεκριμένο σώμα, ενώ η Υπέρτατη Ψυχή είναι παρούσα σε κάθε σώμα. Το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα το γνωρίζει αυτό στην εντέλεια και γι' αυτό διαθέτει αληθινή γνώση και ισορροπημένη όραση. Τα όμοια γνωρίσματα της ψυχής και της Υπέρτατης Ψυχής είναι ότι και οι δύο διαθέτουν συνείδηση, είναι αιώνιες και μακάριες. Ωστόσο, η διαφορά είναι ότι η ατομική ψυχή έχει συνείδηση μέσα στην περιορισμένη δικαιοδοσία ενός σώματος, ενώ η Υπέρτατη Ψυχή έχει συνείδηση όλων των σωμάτων. Η Υπέρτατη Ψυχή είναι παρούσα μέσα σε όλα τα σώματα χωρίς εξαίρεση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थितं मनः।
निर्दोषं हि समं ब्रह्म तस्माद् ब्रह्मणि ते स्थिताः॥१९॥

ιχαϊβα ταϊρ τζιταχ σαργκο   γιεσαμ σαμιε στιταμ μαναχ
νιρντοσαμ χι σαμαμ μπραμα   τασμαντ μπραμανι τε στιταχ

ιχα: σε αυτή τη ζωή – *εβα*: βεβαίως – *ταϊχ*: εκείνοι – *τζιταχ*: έχουν νικήσει – *σαργκαχ*: τη γέννηση και τον θάνατο – *γιεσαμ*: των οποίων – *σαμιε*: σε γαλήνη – *στιταμ*: ευρισκόμενος – *μαναχ*: ο νους – *νιρντοσαμ*: αψεγάδιαστοι – *χι*:

σίγουρα – *σαμαμ*: σε ισορροπία – *μπραμα*: το Υπέρτατο – *τασματ*: επομένως – *μπραμανι*: στο Υπέρτατο – *τε*: αυτοί – *στιταχ*: βρίσκονται.

Εκείνοι των οποίων ο νους είναι εδραιωμένος στην ισορροπία και τη γαλήνη έχουν ήδη νικήσει τη γέννηση και τον θάνατο. Είναι αψεγάδιαστοι όπως το *μπραμαν* και γι' αυτό βρίσκονται ήδη στο *μπραμαν*.

Η γαλήνη του νου, όπως αναφέρεται προηγουμένως, είναι η ένδειξη της αυτοσυνειδητοποίησης. Όσοι έχουν φτάσει πραγματικά σε αυτή την κατάσταση θα πρέπει να θεωρείται ότι έχουν κατακτήσει τους όρους της ύλης και ιδιαίτερα τη γέννηση και τον θάνατο. Για όσο διάστημα ταυτίζεται κάποιος με το σώμα, θεωρείται ψυχή υποκείμενη σε όρους, δηλαδή ψυχή δέσμια της ύλης, αλλά μόλις υψωθεί στο στάδιο της γαλήνης μέσω της συνειδητοποίησης του εαυτού, απελευθερώνεται από την υπό όρους ζωή. Με άλλα λόγια, δεν υπόκειται πλέον σε γέννηση στον υλικό κόσμο, αλλά μπορεί να μπει στον πνευματικό ουρανό μετά τον θάνατό του. Ο Κύριος είναι αψεγάδιαστος επειδή δεν αισθάνεται ούτε έλξη ούτε αποστροφή. Κατά τον ίδιο τρόπο, όταν ένα ζωντανό ον δεν αισθάνεται έλξη ή αποστροφή, γίνεται επίσης αψεγάδιαστο και άξιο να μπει στον πνευματικό ουρανό. Τέτοια πρόσωπα θα πρέπει να θεωρούνται ήδη απελευθερωμένα, τα δε χαρακτηριστικά τους περιγράφονται πιο κάτω.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

न प्रहृष्येत्प्रियं प्राप्य नोद्विजेत्प्राप्य चाप्रियम्।
स्थिरबुद्धिरसम्मूढो ब्रह्मविद्ब्रह्मणि स्थितः॥२०॥

να πραχρισιετ πριαμ πραπια   νοντβιτζετ πραπια τσαπριαμ
στιρα-μπουντιρ ασαμμουντο   μπραμα-βιντ μπραμανι στιταχ

να: ποτέ δεν – *πραχρισιετ*: πανηγυρίζει – *πριαμ*: ευχάριστο – *πραπια*: επιτυγχάνοντας - *να*: δεν – *ουντβιτζετ*: ταράζεται - *πραπια*: αποκτώντας – *τσα*: επίσης – *απριαμ*: δυσάρεστο - *στιρα-μπουντιχ*: με σταθερή νοημοσύνη –

ασαμμουνταχ: δεν πέφτει σε σύγχυση - *μπραμαβιτ*: τέλειος γνώστης του Υπερτάτου – *μπραμανι*: στην υπέρβαση – *στιταχ*: βρίσκεται.

Εκείνος που δεν πανηγυρίζει όταν κατορθώνει κάτι ευχάριστο ούτε θρηνεί όταν υφίσταται κάτι δυσάρεστο, που έχει σταθερή νοημοσύνη, που δεν πέφτει σε σύγχυση και που γνωρίζει την επιστήμη του Θεού, βρίσκεται ήδη στην Υπέρβαση.

Εδώ περιγράφονται τα χαρακτηριστικά του αυτοσυνειδητοποιημένου ανθρώπου. Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι ότι δεν παραπλανάται από τη λανθασμένη ταύτιση του σώματος με τον αληθινό εαυτό. Γνωρίζει πολύ καλά πως δεν είναι το σώμα του, αλλά ένα μικρό κομμάτι του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Συνεπώς, δεν πανηγυρίζει όταν πετυχαίνει κάτι ούτε θρηνεί όταν χάνει κάτι που έχει σχέση με το σώμα. Αυτή η σταθερότητα του νου ονομάζεται *στιρα-μπουντι*, σταθερή ευφυΐα. Γι' αυτό δεν πέφτει ποτέ σε σύγχυση, αντιλαμβανόμενος το χονδροειδές σώμα ως ψυχή ούτε αποδέχεται το σώμα ως μόνιμο, αγνοώντας την ύπαρξη της ψυχής. Αυτή η σταθερή ευφυΐα τον υψώνει στο στάδιο της γνώσης της πλήρους επιστήμης της Απόλυτης Αλήθειας, και συγκεκριμένα, της γνώσης του *μπραμαν*, της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα) και του Μπαγκαβάν. Έτσι γνωρίζει τέλεια την καταστατική του θέση, χωρίς να επιχειρεί εσφαλμένα να γίνει ένα με το Υπέρτατο από καμία άποψη. Αυτό ονομάζεται συνειδητοποίηση του *μπραμαν* ή αυτοσυνειδητοποίηση. Αυτή η σταθερή συνείδηση ονομάζεται συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

बाह्यस्पर्शेष्वसक्तात्मा विन्दत्यात्मनि यत्सुखम्।
स ब्रह्मयोगयुक्तात्मा सुखमक्षयमश्नुते॥२१॥

μπαχια-σπαρσεσβ ασακτατμα βιννtατι ατμανι γιατ σουκαμ
σα μπραμα-γιογκα-γιουκτατμα σουκαμ ακσαγιαμ ασνουτε

μπαχια-σπαρσεσου: σε εξωτερική αισθησιακή ηδονή – *ασακτα-ατμα*: κάποιος όχι προσκολλημένος – *βιννταti*: απολαμβάνει – *ατμανι*: στον εαυτό – *γιατ*: εκείνο το οποίο – *σουκαμ*: ευτυχία – *σαχ*: εκείνο - *μπραμα-γιογκα*: με συγκέντρωση στο *μπραμαν* – *γιουκτα-ατμα*: συνδεδεμένος με τον εαυτό - *σουκαμ*: ευτυχία – *ακσαγιαμ*: απεριόριστη – *ασνουτε*: απολαμβάνει.

Ένα τόσο απελευθερωμένο πρόσωπο δεν έλκεται από υλικές αισθησιακές απολαύσεις ούτε από εξωτερικά αντικείμενα, αλλά βρίσκεται πάντα σε έκσταση, απολαμβάνοντας τη χαρά μέσα του. Με αυτόν τον τρόπο το αυτοσυνειδητοποιημένο άτομο γνωρίζει απεριόριστη ευτυχία, επειδή συγκεντρώνεται στον Υπέρτατο Κύριο.

Ο Σρι Γιαμουνατσάρια, μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης με συνείδηση του Κρίσνα, είπε:

γιανταβαντι μαμα τσεταχ κρισνα-πανταραβιννте
ναβα-ναβα-ρασα-νταμανουντιατα ραννтουμ ασιτ
τανταβαντι μπατα ναρι-σανγκαμε σμαριαμανε
μπαβατι μουκα-βικαραχ σουστου νιστιβαναμ τσα

«Αφότου αφοσιώθηκα στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κρίσνα, αισθανόμενος συνεχώς καινούργια ευχαρίστηση σε Αυτόν, όποτε σκέφτομαι τις σεξουαλικές απολαύσεις, η σκέψη αυτή με κάνει να φτύνω και στραβώνω τα χείλη μου με αηδία». Όποιος είναι συγκεντρωμένος στο *μπραμαν* (*μπραμα-γιογκα*), δηλαδή όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα, είναι τόσο απορροφημένος στην υπηρεσία αγάπης του Κυρίου, ώστε χάνει κάθε όρεξη για υλικές αισθησιακές απολαύσεις. Η ύψιστη υλική απόλαυση είναι το σεξ. Ο κόσμος ολόκληρος κινείται κάτω από τα μάγια του σεξ, ο δε υλιστής είναι εντελώς αδύνατο να εργασθεί χωρίς αυτό το κίνητρο. Ενώ όποιος είναι αφοσιωμένος στη συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να εργάζεται με περισσότερο σφρίγος, χωρίς σεξουαλικές απολαύσεις, τις οποίες αποφεύγει. Αυτή είναι η δοκιμασία στην πνευματική συνειδητοποίηση. Πνευματική συνειδητοποίηση και σεξουαλική απόλαυση δεν συμβαδίζουν. Το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα δεν έλκεται από κανενός είδους αισθησιακές απολαύσεις, επειδή είναι απελευθερωμένη ψυχή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

ये हि संस्पर्शजा भोगा दुःखयोनय एव ते।
आद्यन्तवन्तः कौन्तेय न तेषु रमते बुधः॥२२॥

γιε χι σαμσπαρσα-τζα μπογκα ντουχκα-γιοναγια εβα τε
αντι-ανταβανταχ κωντεγια να τεσου ραματε μπουνταχ

γιε: εκείνοι – *χι*: ασφαλώς - *σαμσπαρσα-τζαχ*: δια της επαφής με τις υλικές αισθήσεις – *μπογκαχ*: απολαύσεις – *ντουχκα*: της δυστυχίας – *γιοναγιαχ*: οι πηγές – *εβα*: βεβαίως – *τε*: είναι – *αντι*: στην αρχή – *ανταβανταχ*: υπόκεινται – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *να*: ποτέ – *τεσου*: σε εκείνες – *ραματε*: βρίσκουν ευχαρίστηση – *μπουνταχ*: οι ευφυείς άνθρωποι.

Οι απολαύσεις που οφείλονται στην επαφή με τις υλικές αισθήσεις αποτελούν την πηγή της δυστυχίας και ο ευφυής άνθρωπος δεν συμμετέχει σε αυτές. Ω γιε της Κούντι, ο φρόνιμος άνθρωπος δεν βρίσκει ευχαρίστηση σε αυτές τις απολαύσεις, επειδή αυτές έχουν αρχή και τέλος.

Οι υλικές αισθησιακές απολαύσεις οφείλονται στην επαφή των υλικών αισθήσεων με τα αντικείμενά τους και είναι όλες παροδικές, επειδή το ίδιο το σώμα είναι παροδικό. Η απελευθερωμένη ψυχή δεν ενδιαφέρεται για τίποτε το οποίο είναι πρόσκαιρο. Γνωρίζοντας καλά τις χαρές των υπερβατικών απολαύσεων, πώς θα μπορούσε μία απελευθερωμένη ψυχή να συμφωνήσει να απολαύσει ψεύτικες απολαύσεις; Στην *Παντμα Πουρανα* αναφέρεται το εξής:

ραμαντε γιογκινο 'ναντε σατιανανντα-τσιντ-ατμανι
ιτι ραμα-παντενασω παραμ μπραμαμπιντιγιατε

«Οι μυστικιστές αντλούν απεριόριστες υπερβατικές απολαύσεις από την Απόλυτη Αλήθεια και γι' αυτό η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια, το Πρόσωπο της Θεότητας, είναι επίσης γνωστό ως Ράμα».

Και στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (5.5.1) αναφέρεται:

ναγιαμ ντεχο ντεχα-μπατζαμ νρι-λοκε
καστaν καμαν αρχατε βιντ-μπατζαμ γιε
ταπο ντιβιαμ πουτρακα γιενα σαττβαμ
σουντιεντ γιασμαντ μπραμα-σωκχιαμ τβ ανανταμ

«Αγαπημένα μου παιδιά, δεν υπάρχει λόγος να μοχθείτε σκληρά για αισθησιακές απολαύσεις όσο βρίσκεστε στην ανθρώπινη μορφή ζωής· τέτοιου είδους απολαύσεις προσφέρονται και σε όσους τρώνε κόπρανα (δηλαδή στους χοίρους). Μάλλον θα πρέπει να υποβληθείτε σε πράξεις εξιλέωσης, οι οποίες θα εξαγνίσουν την ύπαρξή σας και ως αποτέλεσμα, θα μπορέσετε να απολαύσετε απεριόριστη υπερβατική ευδαιμονία».

Συνεπώς, όσοι είναι αληθινοί *γιογκι* ή σοφοί υπερβατιστές δεν θέλγονται από τις αισθησιακές απολαύσεις, οι οποίες είναι η αιτία της αδιάκοπης υλικής ύπαρξης. Όσο περισσότερο είναι κάποιος εθισμένος στις υλικές απολαύσεις, τόσο περισσότερο παγιδεύεται στα υλικά βάσανα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

शक्नोतीहैव यः सोढुं प्राक्शरीरविमोक्षणात्।
कामक्रोधोद्भवं वेगं स युक्तः स सुखी नरः॥२३॥

σακνοτιχαϊβα γιαχ σοντουμ   πρακ σαριρα-βιμοκσανατ
καμα-κροντοντμπαβαμ βεγκαμ   σα γιουκταχ σα σουκι ναραχ

σακνοτι: είναι ικανός – *ιχα εβα*: στο τωρινό σώμα – *γιαχ*: ένας ο οποίος – *σοντουμ*: να υπομένει – *πρακ*: πριν – *σαριρα*: το σώμα – *βιμοκσανατ*: αφήνοντας – *καμα*: ο πόθος – *κροντα*: ο θυμός – *ουντμπαβαμ*: παραγόμενα από – *βεγκαμ*: τις ορμές – *σαχ*: εκείνος – *γιουκταχ*: σε έκσταση - *σαχ*: εκείνος – *σουκι*: ευτυχισμένο – *ναραχ*: ανθρώπινο ον.

Αν κάποιος, πριν αφήσει το τωρινό του σώμα, μπορεί να υπομένει τις ορμές των υλικών αισθήσεων και να ελέγχει τη δύναμη της επιθυμίας και του θυμού, είναι πράγματι *γιογκι* και πραγματικά ευτυχισμένος.

Αν κάποιος θέλει να σημειώσει σταθερή πρόοδο στον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης, θα πρέπει να προσπαθήσει να ελέγξει τις ορμές των υλικών αισθήσεων. Υπάρχουν οι ορμές της ομιλίας, οι ορμές του θυμού, οι ορμές του νου, οι ορμές του στομαχιού, οι ορμές των γεννητικών οργάνων και οι ορμές της γλώσσας. Όποιος είναι ικανός να ελέγξει τις ορμές όλων αυτών των αισθήσεων, καθώς και τον νου, ονομάζεται *σουαμι* ή *γκοσουαμι*. Οι *γκοσουαμι* αυτοί ζουν μία αυστηρώς ελεγχόμενη ζωή και αποφεύγουν εντελώς τις ορμές των αισθήσεων. Οι υλικές επιθυμίες, όταν δεν χορταστούν, γεννούν θυμό και έτσι ο νους, τα μάτια και το στήθος ταράσσονται. Πρέπει, λοιπόν, να ασκείται κανείς στον έλεγχό τους πριν αφήσει αυτό το υλικό σώμα. Όποιος μπορεί να το κάνει αυτό είναι αυτοσυνειδητοποιημένος και, επομένως, ευτυχισμένος. Είναι καθήκον του υπερβατιστή να προσπαθεί σκληρά να ελέγχει την επιθυμία και τον θυμό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

योऽन्तःसुखोऽन्तरारामस्तथान्तर्ज्योतिरेव यः।
स योगी ब्रह्मनिर्वाणं ब्रह्मभूतोऽधिगच्छति॥२४॥

γιο 'νταχ-σουκο 'νταρ-αραμας ταταντάρ-τζιοτιρ εβα γιαχ
σα γιογκι μπραμα-νιρβαναμ μπραμα-μπουτο 'ντιγκατσατι

γιαχ: ένας ο οποίος - *ανταχ-σουκαχ*: ευτυχισμένος μέσα του - *ανταχ-αραμαχ*: δραστήριος μέσα του – *τατα*: επίσης – *ανταχ-τζιοτιχ*: φωτισμένος μέσα του – *εβα*: βεβαίως – *γιαχ*: όποιος – *σαχ*: εκείνος – *γιογκι*: ο μυστικιστής - *μπραμα-νιρβαναμ*: απελευθερωμένος στον Υπέρτατο - *μπραμα-μπουταχ*: αυτοσυνειδητοποιημένος – *αντιγκατσατι*: φτάνει.

Εκείνος που η ευτυχία του είναι μέσα του, που είναι δραστήριος μέσα του, που χαίρεται και φωτίζεται μέσα του, είναι πραγματικά ο τέλειος

μυστικιστής. Έχει βρει την απελευθέρωση στον Υπέρτατο και τελικώς φτάνει στον Υπέρτατο.

Αν δεν είναι κάποιος ικανός να απολαύσει την ευτυχία από μέσα του, πώς θα μπορέσει να αποτραβηχτεί από τις εξωτερικές δεσμεύσεις, οι οποίες έχουν στόχο την επιφανειακή ευτυχία; Το απελευθερωμένο άτομο απολαμβάνει την ευτυχία από πραγματική εμπειρία. Μπορεί, επομένως, να καθίσει σιωπηλός οπουδήποτε και να απολαύσει τη δραστηριότητα της ζωής από μέσα του. Ένα τόσο απελευθερωμένο πρόσωπο δεν επιθυμεί πλέον την εξωτερική υλική ευτυχία. Το στάδιο αυτό ονομάζεται *μπραμα-μπουτα* και όταν κάποιος το φτάσει, είναι βέβαιο ότι θα επιστρέψει στο σπίτι μας, στον Θεό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

लभन्ते ब्रह्मनिर्वाणमृषयः क्षीणकल्मषाः।
छिन्नद्वैधा यतात्मानः सर्वभूतहिते रताः॥२५॥

λαμπαντε μπραμα-νιρβαναμ ρισαγιαχ κσινα-καλμασαχ
τσιννα-ντβαϊντα γιατατμαναχ σαρβα-μπουτα-χιτε ραταχ

λαμπαντε: επιτυγχάνουν - *μπραμα-νιρβαναμ*: την απελευθέρωση στον Υπέρτατο – *ρισαγιαχ*: όσοι είναι δραστήριοι μέσα τους - *κσινα-καλμασαχ*: που είναι απαλλαγμένοι από κάθε αμαρτία – *τσιννα*: έχοντας ξεριζώσει – *ντβαϊνταχ*: τη δυαδικότητα – *γιατα-ατμαναχ*: που ασχολούνται με την αυτοσυνειδητοποίηση - *σαρβα-μπουτα*: όλων των ζωντανών όντων – *χιτε*: με το καλό – *ραταχ*: που ασχολούνται.

Εκείνος που βρίσκεται πέρα από τη δυαδικότητα και την αμφιβολία και ο νους του ασχολείται μέσα του, που εργάζεται πάντοτε για το καλό όλων των ζωντανών όντων και είναι απαλλαγμένος από κάθε αμαρτία, επιτυγχάνει την απελευθέρωση στον Υπέρτατο.

Μόνο για κάποιον που έχει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να ειπωθεί ότι ασχολείται με το καλό όλων των ζωντανών όντων. Όταν κάποιος γνωρίζει

πραγματικά ότι ο Κρίσνα είναι η πηγή των πάντων και ενεργεί με αυτό το πνεύμα, τότε ενεργεί για όλους. Τα βάσανα της ανθρωπότητας οφείλονται στη λήθη του Κρίσνα ως ύψιστου δικαιούχου της απόλαυσης, ύψιστου ιδιοκτήτη και ύψιστου φίλου. Γι' αυτό, η δράση για την αφύπνιση αυτής της συνείδησης στην ανθρώπινη κοινωνία είναι η ύψιστη δράση κοινωνικής πρόνοιας. Δεν μπορεί κάποιος να ασχολείται με πρώτης τάξεως έργα κοινωνικής πρόνοιας αν δεν είναι απελευθερωμένος στον Υπέρτατο. Το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα δεν έχει καμία αμφιβολία σχετικά με την υπεροχή του Κρίσνα. Δεν έχει καμία αμφιβολία, επειδή είναι εντελώς απαλλαγμένος από κάθε αμαρτία. Αυτό είναι το στάδιο της θεϊκής αγάπης.

Όποιος φροντίζει μόνο το υλικό καλό της ανθρώπινης κοινωνίας δεν μπορεί να βοηθήσει κανέναν πραγματικά. Η προσωρινή ανακούφιση του εξωτερικού σώματος και του νου δεν φέρνει ικανοποίηση. Η πραγματική αιτία των δυσκολιών του σκληρού αγώνα για την ύπαρξη βρίσκεται στη λήθη της σχέσης μας με τον Υπέρτατο Κύριο. Όταν κάποιος έχει πλήρη επίγνωση της σχέσης του με τον Κρίσνα είναι πραγματικά απελευθερωμένη ψυχή, μολονότι μπορεί να βρίσκεται στη «σκηνή του μαρτυρίου» του υλικού κόσμου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

कामक्रोधवियुक्तानां यतीनां यतचेतसाम्।
अभितो ब्रह्मनिर्वाणं वर्तते विदितात्मनाम्॥२६॥

καμα-κροντα-βιμουκταναμ γιατιναμ γιατα-τσετασαμ
αμπιτο μπραμα-νιρβαναμ βαρτατε βιντιτατμαναμ

καμα: από τις επιθυμίες – *κροντα*: και τον θυμό – *βιμουκταναμ*: όσων είναι απελευθερωμένοι – *γιατιναμ*: των αγίων - *γιατα-τσετασαμ*: όσων έχουν πλήρη έλεγχο του νου – *αμπιταχ*: έχουν τη διαβεβαίωση για άμεση - *μπραμα-νιρβαναμ*: απελευθέρωση στον Υπέρτατο – *βαρτατε*: υπάρχει – *βιντιτα-ατμαναμ*: όσων είναι αυτοσυνειδητοποιημένοι.

Εκείνοι που είναι απαλλαγμένοι από τον θυμό και όλες τις υλικές επιθυμίες, που είναι αυτοσυνειδητοποιημένοι, αυτοπειθαρχημένοι και

αγωνίζονται συνεχώς για την τελειοποίησή τους, έχουν τη διαβεβαίωση για απελευθέρωση στον Υπέρτατο στο πολύ άμεσο μέλλον.

Από τα άγια πρόσωπα που παλεύουν διαρκώς για τη σωτηρία, όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι ο καλύτερος. Η *Μπαγκαβαταμ* (4.22.39) το επιβεβαιώνει ως εξής:

γιατ-παντα-πανκατζα-παλασα-βιλασα-μπακτια
καρμασαγιαμ γκρατιταμ ουντγκραταγιαντι σανταχ
ταντβαν να ρικτα-ματαγιο γιαταγιο ‘πι ρουντα-
σροτο-γκανας ταμ αραναμ μπατζα βασουντεβαμ

«Προσπάθησε να λατρέψεις με υπηρεσία αφοσίωσης τον Βασουντέβα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Ακόμη και μεγάλοι σοφοί δεν είναι σε θέση να ελέγξουν τις ορμές των αισθήσεων τόσο αποτελεσματικά όσο εκείνοι που αισθάνονται υπερβατική ευδαιμονία υπηρετώντας τα λωτοειδή πόδια του Κυρίου, ξεριζώνοντας από μέσα τους τη βαθιά ριζωμένη επιθυμία για υλικές απολαύσεις».

Η επιθυμία να απολαύσουν τα αποτελέσματα της εργασίας τους είναι τόσο βαθιά ριζωμένη στις υποκείμενες σε όρους ψυχές, ώστε είναι πολύ δύσκολο ακόμα και για μεγάλους σοφούς να την ελέγξουν, παρά τις μεγάλες προσπάθειές τους. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, υπηρετώντας συνεχώς τον Κύριο με συνείδηση του Κρίσνα, με τέλεια αυτοσυνειδητοποίηση, πετυχαίνει πολύ γρήγορα την απελευθέρωση στον Υπέρτατο. Εξαιτίας της πλήρους γνώσης της αυτοσυνειδητοποίησης, παραμένει πάντα σε έκσταση. Για να παραθέσουμε ένα σχετικό παράδειγμα:

νταρσανα-ντιανα-σαμσπαρσαϊρ ματσια-κουρμα-βιχανγκαμαχ
σβανια πατιανι πουσναντι ταταχαμ απι παντματζα

«Μόνο με την όραση, τον διαλογισμό και την αφή, το ψάρι, η χελώνα και τα πουλιά συντηρούν τους βλαστούς τους. Το ίδιο κι εγώ, ω Παντμάτζα!»

Το ψάρι ανατρέφει τα παιδιά του απλώς κοιτάζοντάς τα. Η χελώνα ανατρέφει τα παιδιά της απλώς συλλογιζόμενη. Τα αβγά της χελώνας γεννιούνται στη στεριά, η δε χελώνα συλλογίζεται τα αβγά της ενώ βρίσκεται

στο νερό. Κατά τον ίδιο τρόπο, ένας αφοσιωμένος υπηρέτης με συνείδηση του Κρίσνα, μολονότι βρίσκεται πολύ μακριά από τον τόπο του Κυρίου, μπορεί να υψωθεί σε εκείνον τον τόπο αν απλώς σκέφτεται διαρκώς τον Κύριο, αν δηλαδή έχει συνείδηση του Κρίσνα. Δεν αισθάνεται τις σουβλιές από τους πόνους της υλικής δυστυχίας· αυτή η κατάσταση ζωής ονομάζεται *μπραμα-νιρβανα*, δηλαδή απουσία υλικών πόνων επειδή είναι βυθισμένος κανείς διαρκώς στον Υπέρτατο.

ΚΕΙΜΕΝΑ 27-28

स्पर्शान्कृत्वा बहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवान्तरे भ्रुवोः।
प्राणापानौ समौ कृत्वा नासाभ्यन्तरचारिणौ॥२७॥
यतेन्द्रियमनोबुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः।
विगतेच्छाभयक्रोधो यः सदा मुक्त एव सः॥२८॥

σπαρσαν κριτβα μπαχιρ μπαχιαμς τσακσους τσαϊβανταρε μπρουβοχ
πραναπανω σαμω κριτβα νασαμπιαντάρα-τσαρινω

γιατενντριγια-μανο-μπουντιρ μουνιρ μοκσα-παραγιαναχ
βιγκατετσα-μπαγια-κροντο γιαχ σαντα μουκτα εβα σαχ

σπαρσαν: τα εξωτερικά αντικείμενα των αισθήσεων, όπως ο ήχος, κλπ. – *κριτβα*: κάνοντας έτσι – *μπαχιχ*: εξωτερικά – *μπαχιαν*: περιττά – *τσακσουχ*: τα μάτια – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *ανταρε*: εντός – *μπρουβοχ*: των φρυδιών – *πρανα-απανω*: ο κινούμενος προς τα πάνω και προς τα κάτω αέρας – *σαμω*: αιωρούμενος - *κριτβα*: κάνοντας έτσι – *νασα-αμπιαντάρα*: μέσα στα ρουθούνια – *τσαρινω*: φυσώντας – *γιατα*: ελεγχόμενος – *ιννтριγια*: οι αισθήσεις – *μαναχ*: ο νους – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *μουνιχ*: ο υπερβατιστής – *μοκσα*: στην απελευθέρωση – *παραγιαναχ*: έτσι προσηλωμένος – *βιγκατα*: παραμερισμένα – *ιτσα*: επιθυμίες – *μπαγια*: από τον φόβο – *κρονταχ*: από τον θυμό – *γιαχ*: ένας ο οποίος – *σαντα*: πάντοτε – *μουκταχ*: απελευθερωμένος - *εβα*: βεβαίως – *σαχ*: είναι.

Αποκλείοντας όλα τα εξωτερικά αντικείμενα των αισθήσεων, συγκεντρώνοντας σταθερά τα μάτια και την όραση ανάμεσα στα φρύδια, συγκρατώντας την εισπνοή και την εκπνοή μέσα στα ρουθούνια και ελέγχοντας με αυτόν τον τρόπο τις αισθήσεις, τον νου και τη νοημοσύνη, ο σοφός απελευθερώνεται από την επιθυμία, τον φόβο και τον θυμό. Όποιος βρίσκεται πάντοτε σε αυτή την κατάσταση είναι σίγουρα απελευθερωμένος.

Όταν κάποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα, μπορεί αμέσως να κατανοήσει την πνευματική του ταυτότητα· μπορεί επίσης με την υπηρεσία αφοσίωσης να κατανοήσει τον Υπέρτατο Κύριο. Όταν κάποιος εδραιωθεί στην υπηρεσία αφοσίωσης, φτάνει στην υπερβατική θέση να είναι άξιος να αισθάνεται την παρουσία του Κυρίου στη σφαίρα της ζωής του. Αυτή η συγκεκριμένη θέση ονομάζεται απελευθέρωση στον Υπέρτατο.

Αφού εξήγησε αυτές τις αρχές της απελευθέρωσης στον Υπέρτατο, ο Κύριος δίνει οδηγίες στον Αρτζούνα ως προς το πώς μπορεί κανείς να φτάσει σε αυτή τη θέση με την άσκηση του μυστικισμού, δηλαδή του *γιογκα* του γνωστού ως *αστανγκα-γιογκα*, μια διαδικασία η οποία διαιρείται σε οχτώ στάδια, τα οποία ονομάζονται *γιαμα, νιγιαμα, ασανα, πραναγιαμα, πρατιαχαρα, νταρανα, ντιανα* και *σαμαντι*. Στο Έκτο Κεφάλαιο το θέμα του *γιογκα* αναλύεται λεπτομερώς· εδώ εξηγείται μόνο προκαταρκτικά. Πρέπει να απομακρύνει κανείς τα αντικείμενα των αισθήσεων, όπως ο ήχος, η αφή, η μορφή, η γεύση και η οσμή με τη μέθοδο της αναπνοής (*πρατιαχαρα*) και μετά να κρατήσει την όρασή του ανάμεσα στα φρύδια και να συγκεντρωθεί στην κορυφή της μύτης με μισόκλειστα βλέφαρα. Δεν ωφελεί να κλείσει κανείς τα μάτια του τελείως, επειδή τότε υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να αποκοιμηθεί. Ούτε ωφελεί να έχει τα μάτια του τελείως ανοιχτά, επειδή τότε υπάρχει κίνδυνος να προσελκυστεί από τα αντικείμενα των αισθήσεων. Η κίνηση της αναπνοής συγκρατείται μέσα στα ρουθούνια με την εξουδετέρωση του αέρα που κινείται προς τα πάνω και του αέρα που κινείται προς τα κάτω μέσα στο σώμα. Με την άσκηση αυτού του *γιογκα* μπορεί κανείς να αποκτήσει τον έλεγχο των αισθήσεων, να αποφύγει τα εξωτερικά αντικείμενα των αισθήσεων και έτσι να προετοιμαστεί για την απελευθέρωση στον Υπέρτατο.

Αυτή η μέθοδος *γιογκα* βοηθά να απαλλαγεί κανείς από κάθε είδους φόβο και θυμό και έτσι να αισθανθεί την παρουσία της Υπέρτατης Ψυχής στην

υπερβατική κατάσταση. Με άλλα λόγια, η συνείδηση του Κρίσνα είναι η ευκολότερη μέθοδος εφαρμογής των αρχών του *γιογκα*. Αυτό θα εξηγηθεί διεξοδικά στο επόμενο κεφάλαιο. Παρ' όλα αυτά, όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα, επειδή προσφέρει διαρκώς υπηρεσία αφοσίωσης, δεν διατρέχει τον κίνδυνο να παρασυρθεί από κάποια άλλη ασχολία. Αυτός είναι καλύτερος τρόπος ελέγχου των αισθήσεων από το *αστανγκα-γιογκα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

भोक्तारं यज्ञतपसां सर्वलोकमहेश्वरम्।
सुहृदं सर्वभूतानां ज्ञात्वा मां शान्तिमृच्छति॥२९॥

μποκταραμ γιαγκια-ταπασαμ σαρβα-λοκα-μαχεσβαραμ
σουχρινταμ σαρβα-μπουταναμ γκιατβα μαμ σαντιμ ριτσατι

μποκταραμ: τον δικαιούχο – *γιαγκια*: των θυσιών – *ταπασαμ*: των πράξεων μεταμέλειας και ασκητισμού - *σαρβα-λοκα*: όλων των πλανητών και των ημιθέων τους – *μαχεσβαραμ*: ο Υπέρτατος Κύριος – *σουχρινταμ*: ο ευεργέτης – *σαρβα*: όλων – *μπουταναμ*: των ζωντανών όντων – *γκιατβα*: γνωρίζοντας - *μαμ*: Εμένα (τον Κύριο Κρίσνα) – *σαντιμ*: ανακούφιση από τους υλικούς πόνους – *ριτσατι*: επιτυγχάνουν.

Οι σοφοί, γνωρίζοντας ότι Είμαι ο τελικός σκοπός κάθε θυσίας και κάθε ασκητικότητας, ο Υπέρτατος Κύριος όλων των πλανητών και των ημιθέων, ο ευεργέτης και φίλος όλων των ζωντανών όντων, λυτρώνονται από τις υλικές συμφορές.

Οι υποκείμενες σε όρους ψυχές που βρίσκονται στα νύχια της παραπλανητικής ενέργειας αναζητούν εναγωνίως την ειρήνη στον υλικό κόσμο. Αγνοούν όμως τη φόρμουλα για την ειρήνη, η οποία εξηγείται σε αυτό το τμήμα της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Η καλύτερη φόρμουλα για την ειρήνη είναι απλούστατα η εξής: ο Κύριος Κρίσνα είναι ο δικαιούχος όλων των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Οι άνθρωποι θα έπρεπε να προσφέρουν τα πάντα στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου, επειδή είναι ο

ιδιοκτήτης όλων των πλανητών και όλων των ημιθέων. Κανείς δεν είναι ανώτερός Του. Είναι ανώτερος από τους ανώτατους ημίθεους, τον Κύριο Σίβα και τον Κύριο Μπράμα. Ο Υπέρτατος Κύριος περιγράφεται στις Βέδες ως *ταμ ισβαραναμ παραμαμ μαχεσβαραμ*. Υπό τη γοητεία της ψευδαίσθησης, της πλάνης, τα ζωντανά όντα προσπαθούν να είναι κύριοι όλων όσων εποπτεύουν, αλλά στην πραγματικότητα κυριαρχούνται από την υλική ενέργεια του Κυρίου. Ο Κύριος είναι ο αφέντης της υλικής φύσης, οι δε υποκείμενες σε όρους ψυχές βρίσκονται κάτω από τους απαράβατους νόμους της. Αν δεν κατανοήσει κανείς αυτά τα στοιχειώδη γεγονότα δεν είναι δυνατόν να επιτύχει την ειρήνη είτε ατομικά είτε συλλογικά. Αυτή είναι η λογική της συνείδησης του Κρίσνα: ο Κύριος Κρίσνα είναι ο υπέρτατος κυρίαρχος, όλες δε οι ζωντανές οντότητες, συμπεριλαμβανομένων των ημιθέων, είναι υποδεέστερες. Μόνο με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα μπορεί κανείς να επιτύχει τέλεια ειρήνη.

Το Πέμπτο Κεφάλαιο είναι μία πρακτική ερμηνεία της συνείδησης του Κρίσνα, γενικώς γνωστής ως *καρμα-γιογκα*. Εδώ απαντάται το θεωρητικό ερώτημα σχετικά με το πώς μπορεί το *καρμα-γιογκα* να προσφέρει απελευθέρωση. Το να εργάζεται κανείς με συνείδηση του Κρίσνα σημαίνει να εργάζεται με πλήρη γνώση του Κυρίου ως κυρίαρχου. Η εργασία αυτή δεν διαφέρει από την υπερβατική γνώση. Η άμεση συνείδηση του Κρίσνα είναι *μπακτι-γιογκα*, το δε *γκιανα-γιογκα* είναι ένας δρόμος που οδηγεί στο *μπακτι-γιογκα*. Συνείδηση του Κρίσνα σημαίνει να εργάζεται κανείς με πλήρη γνώση της σχέσης του με τον Υπέρτατο Απόλυτο, η δε τελειότητα αυτής της συνείδησης είναι η πλήρης γνώση του Κρίσνα, δηλαδή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Η αγνή ψυχή είναι αιώνιος υπηρέτης του Θεού ως μικρό κομμάτι Του. Έρχεται σε επαφή με τη *μαγια* (την πλάνη) λόγω της επιθυμίας να κυριαρχήσει πάνω της, αυτό δε αποτελεί την αιτία της δυστυχίας της. Όσο βρίσκεται σε επαφή με την ύλη είναι υποχρεωμένη να εργάζεται για να καλύπτει υλικές ανάγκες. Ωστόσο, η συνείδηση του Κρίσνα μεταφέρει κάποιον στην πνευματική ζωή ακόμη και όταν βρίσκεται στη δικαιοδοσία της ύλης, επειδή είναι ένα ξύπνημα έμπρακτης πνευματικής ύπαρξης στον υλικό κόσμο. Όσο περισσότερο εξελίσσεται κάποιος, τόσο περισσότερο απελευθερώνεται από τα νύχια της ύλης. Ο Κύριος δεν μεροληπτεί με κανέναν. Όλα εξαρτώνται από την έμπρακτη τέλεση των καθηκόντων μας σε μια προσπάθεια να ελεγχθούν οι αισθήσεις και να νικηθεί η επιρροή της

επιθυμίας και του θυμού. Και όταν φτάσει κάποιος στη συνείδηση του Κρίσνα ελέγχοντας τα προαναφερθέντα πάθη, τότε παραμένει στο υπερβατικό στάδιο, δηλαδή στο *μπραμα-νιρβανα*. Ο μυστικισμός του οκταπλού *γιογκα* ασκείται αυτομάτως στη συνείδηση του Κρίσνα, επειδή υπηρετείται ο τελικός στόχος. Υπάρχει σταδιακή διαδικασία ανύψωσης στην άσκηση του *γιαμα,* του *νιγιαμα,*του *ασανα,* του *πραναγιαμα,* του *πρατιαχαρα,* του *νταρανα,* του *ντιανα* και του *σαμαντι*. Αλλά όλα αυτά απλώς προλογίζουν την τελειότητα δια της υπηρεσίας αφοσίωσης, που μόνο αυτή μπορεί να χαρίσει ειρήνη στο ανθρώπινο ον. Είναι η ύψιστη τελειότητα της ζωής.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Πέμπτο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Το καρμα-γιογκα: η δράση με συνείδηση του Κρίσνα».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Το σάνκια-γιόγκα

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

श्रीभगवानुवाच
अनाश्रितः कर्मफलं कार्यं कर्म करोति यः।
स सन्न्यासी च योगी च न निरग्निर्न चाक्रियः॥१॥

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
ανασριταχ καρμα-παλαμ   καριαμ καρμα καροτι γιαχ
σα σαννιασι τσα γιογκι τσα   να νιραγκνιρ να τσακριγιαχ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: ο Κύριος είπε – *ανασριταχ*: χωρίς καταφύγιο - *καρμα-παλαμ*: το αποτέλεσμα της εργασίας – *καριαμ*: όπως είναι υποχρεωμένος – *καρμα*: η εργασία – *καροτι*: εκτελεί – *γιαχ*: ένας ο οποίος – *σαχ*: αυτός – *σαννιασι*: στην τάξη της απάρνησης – *τσα*: επίσης – *γιογκι*: *γιογκι* - *τσα*: επίσης – *να*: δεν – *νιρ*: χωρίς – *αγκνιχ*: φωτιά – να: ούτε – *τσα*: επίσης – *ακριγιαχ*: χωρίς καθήκον.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Αληθινός *σαννιασι* και αληθινός *γιογκι* είναι εκείνος που δεν έχει προσκόλληση στους καρπούς της εργασίας του και εργάζεται όπως ορίζει το καθήκον του· και όχι εκείνος που δεν ανάβει τη φωτιά της θυσίας και δεν κάνει καμία εργασία.

Σε αυτό το κεφάλαιο ο Κύριος εξηγεί ότι η μέθοδος του οκταπλού συστήματος *γιογκα* (*αστανγκα-γιογκα*) είναι ένας τρόπος ελέγχου του νου και των αισθήσεων. Εντούτοις, είναι κάτι πολύ δύσκολο να εφαρμοσθεί από τους ανθρώπους γενικά και ιδιαίτερα στην εποχή του Κάλι. Μολονότι το οκταπλό σύστημα *γιογκα* συνιστάται σε αυτό το κεφάλαιο, ο Κύριος τονίζει ότι η μέθοδος του *καρμα-γιογκα*, δηλαδή της δράσης με συνείδηση του Κρίσνα, είναι καλύτερη. Σε αυτόν τον κόσμο όλοι εργάζονται για να συντηρήσουν την οικογένειά τους και τα παρεπόμενά της, αλλά κανείς δεν εργάζεται χωρίς προσωπικό συμφέρον, χωρίς προσωπική ικανοποίηση, είτε με τη στενή είτε με την ευρεία έννοια. Το κριτήριο της τελειότητας είναι να δρα κανείς με συνείδηση του Κρίσνα και όχι για να απολαμβάνει τους καρπούς της εργασίας του. Η δράση με συνείδηση του Κρίσνα είναι καθήκον κάθε ζωντανού όντος, επειδή όλα τα ζωντανά όντα είναι από την καταστατική τους θέση μέρη του Υπερτάτου. Τα μέρη του σώματος εργάζονται για την ικανοποίηση ολόκληρου του σώματος. Τα μέλη του σώματος δεν ενεργούν για τη δική τους ικανοποίηση, αλλά για την ικανοποίηση του όλου. Κατά τον ίδιο τρόπο, το ζωντανό ον που εργάζεται για την ικανοποίηση του υπερτάτου όλου και όχι για την προσωπική του ικανοποίηση είναι ο τέλειος *σαννιασι* και ο τέλειος *γιογκι*.

Ορισμένες φορές οι *σαννιασι* πιστεύουν εσφαλμένα ότι έχουν απελευθερωθεί από κάθε υλικό καθήκον και γι’ αυτό παύουν να τελούν θυσίες φωτιάς (*ανιχοτρα γιαγκια*), ενώ στην πραγματικότητα είναι ιδιοτελείς, επειδή ο σκοπός τους είναι να γίνουν ένα με το απρόσωπο *μπραμαν*. Η επιθυμία αυτή είναι ανώτερη από κάθε υλική επιθυμία, αλλά δεν είναι ανιδιοτελής. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο μυστικιστής *γιογκι* ο οποίος ασκείται στο *γιογκα* με μισόκλειστα μάτια, αναστέλλοντας κάθε υλική δραστηριότητα, επιδιώκει κάποια προσωπική ικανοποίηση. Αλλά όποιος ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα εργάζεται για την ικανοποίηση του όλου, χωρίς ιδιοτέλεια. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν επιθυμεί την προσωπική του ικανοποίηση. Το κριτήριο της επιτυχίας γι’ αυτόν είναι η ικανοποίηση του Κρίσνα και είναι, επομένως, ο τέλειος *σαννιασι*, ο τέλειος *γιογκι*. Ο Κύριος Τσετάνια, ύψιστο σύμβολο της τέλειας απάρνησης, προσεύχεται ως εξής:

να ντανàμ να τζαναμ να σουνντàριμ

καβιταμ βα τζαγκαντισα καμαγιε

μαμα τζανμανι τζανμανισβαρε μπαβαταντ

μπακτιρ αχαϊτουκι τβαγι

«Ω Παντοδύναμε Κύριε, δεν επιθυμώ να συγκεντρώσω πλούτη, δεν λαχταρώ όμορφες γυναίκες και δεν ζητάω οπαδούς. Ζητάω μόνο να Σε υπηρετώ αναίτια με αφοσίωση, σε κάθε μου ζωή».

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

यं सन्न्यासमिति प्राहुर्योगं तं विद्धि पाण्डव।
न ह्यसन्न्यस्तसङ्कल्पो योगी भवति कश्चन॥२॥

γιαμ σαννιασαμ ιτι πραχουρ γιογκαμ ταμ βιντι παννταβα
να χι ασαννιαστα-σανκαλπο γιογκι μπαβατι καστσανα

γιαμ: τι – *σαννιασαμ*: απάρνηση – *ιτι*: έτσι – *πραχουχ*: λένε – *γιογκαμ*: συνδεόμενος με τον Υπέρτατο – *ταμ*: εκείνο – *βιντι*: πρέπει να γνωρίζεις – *παννταβα*: ω γιε του Πάνντου – *να*: ποτέ – *χι*: σίγουρα – *ασαννιαστα*: χωρίς να απαρνείται – *σανκαλπαχ*: την προσωπική ικανοποίηση – *γιογκι*: ο *γιογκι* – *μπαβατι*: γίνεται – *καστσανα*: κανείς.

Αυτό που ονομάζεται απάρνηση είναι ίδιο με το *γιογκα*, δηλαδή τη σύνδεση με τον Υπέρτατο, επειδή κανείς δεν μπορεί να γίνει *γιογκι* αν δεν απαρνηθεί την επιθυμία για αισθησιακές απολαύσεις.

Πραγματικό *σαννιασα-γιογκα* ή *μπακτι* σημαίνει ότι θα πρέπει να γνωρίζει κανείς την καταστατική του θέση ως ζωντανού όντος και να ενεργεί αναλόγως. Το ζωντανό ον δεν έχει χωριστή, ανεξάρτητη ταυτότητα. Είναι η οριακή ενέργεια του Υπερτάτου. Όταν παγιδεύεται από την υλική ενέργεια είναι δέσμιο, ενώ όταν έχει συνείδηση του Κρίσνα, δηλαδή επίγνωση της πνευματικής ενέργειας, τότε βρίσκεται στην αληθινή και φυσική κατάσταση της ζωής του. Συνεπώς, όταν έχει κάποιος πλήρη γνώση, απαρνείται κάθε είδους δραστηριότητα που προσφέρει αισθησιακή ικανοποίηση. Αυτό εφαρμόζεται από τους *γιογκι*, οι οποιοι συγκρατούν τις αισθήσεις τους από τις υλικές προσκολλήσεις. Αλλά όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν έχει καμία πιθανότητα να απασχολήσει τις αισθήσεις του σε κάτι το οποίο δεν έχει στόχο τον Κρίσνα. Όποιος, λοιπόν, έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι ταυτοχρόνως *σαννιασι* και *γιογκι*. Ο σκοπός της γνώσης (*γκιανα*) και του

ελέγχου των αισθήσεων (*γιογκα*), όπως περιγράφεται στις μεθόδους της *γκιανα* και του *γιογκα*, εξυπηρετείται αυτομάτως με τη συνείδηση του Κρίσνα. Αν δεν μπορεί κάποιος να απαρνηθεί τις δραστηριότητες της εγωιστικής φύσης του, τότε η *γκιανα* και το *γιογκα* δεν ωφελούν. Ο αληθινός σκοπός της ζωής του ζωντανού όντος είναι να απαρνηθεί κάθε εγωιστική ικανοποίηση και να είναι προετοιμασμένο να ικανοποιήσει τον Υπέρτατο Κύριο. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν επιθυμεί κανενός είδους προσωπική απόλαυση. Εργάζεται πάντα για την απόλαυση του Υπερτάτου Κυρίου. Επομένως, όποιος δεν είναι πληροφορημένος σχετικά με τον Υπέρτατο Κύριο είναι υποχρεωμένος να ασχολείται με την εγωιστική ικανοποίηση, επειδή κανείς δεν μπορεί να βρίσκεται στο επίπεδο της αδράνειας. Κάθε σκοπός εξυπηρετείται τέλεια με την εφαρμογή της συνείδησης του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

आरुरुक्षोर्मुनेर्योगं कर्म कारणमुच्यते।
योगारूढस्य तस्यैव शमः कारणमुच्यते॥३॥

αρουρουκσορ μουνερ γιογκαμ   καρμα καραναμ ουτσιατε
γιογκαρουντασια τασιαϊβα σαμαχ καραναμ ουτσιατε

αρουρουκσορ: ένας αρχάριος του *γιογκα* – *μουνερ*: του σοφού – *γιογκαμ*: το οκταπλό σύστημα *γιογκα* – *καρμα*: η εργασία – *καραναμ*: η αιτία – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι – *γιογκα*: το οκταπλό *γιογκα* – *αρουντασια*: ένας που έχει φτάσει – *τασια*: αυτού – *εβα*: βεβαίως – *σαμαχ*: παύση όλων των υλικών δραστηριοτήτων - *καραναμ*: η αιτία – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Για τον νεοφώτιστο του οκταπλού συστήματος *γιογκα*, λέγεται ότι το μέσον είναι η εργασία· και για εκείνον που έχει ήδη φτάσει στο *γιογκα,* λέγεται ότι το μέσον είναι η παύση κάθε υλικής δραστηριότητας.

Η μέθοδος της σύνδεσης με τον Υπέρτατο ονομάζεται *γιογκα* και μπορεί να παρομοιασθεί με μία σκάλα για την επίτευξη της ανώτατης πνευματικής συνειδητοποίησης. Η σκάλα αυτή ξεκινά από την κατώτατη υλική κατάσταση του ζωντανού όντος και υψώνεται έως την τέλεια αυτοσυνειδητοποίηση, σε κατάσταση αγνής πνευματικής ύπαρξης. Ανάλογα με το επίπεδο ανύψωσης, τα μέρη της σκάλας είναι γνωστά με διάφορα ονόματα. Αλλά συνολικά η

σκάλα ονομάζεται *γιογκα*, μπορεί δε να διαιρεθεί σε τρία μέρη, και συγκεκριμένα, στο *γκιανα-γιογκα*, το *ντιανα-γιογκα* και το *μπακτι-γιογκα*. Η αρχή της σκάλας ονομάζεται *γιογκαρουρουκσα* και το υψηλότερο σκαλί *γιογκαρουντα*.

Όσον αφορά στο οκταπλό σύστημα *γιογκα*, οι αρχικές απόπειρες για διαλογισμό μέσω ρυθμιστικών αρχών και μέσω εφαρμογής διαφόρων καθιστικών στάσεων (οι οποίες είναι λίγο-πολύ σωματικές ασκήσεις) θεωρούνται υλικές δραστηριότητες. Όλες αυτές οι δραστηριότητες οδηγούν στην επίτευξη τέλειας διανοητικής ισορροπίας για τον έλεγχο των αισθήσεων. Όταν κάποιος τελειοποιηθεί στον διαλογισμό σταματά όλες τις ενοχλητικές διανοητικές δραστηριότητες.

Εντούτοις, όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα βρίσκεται εξαρχής στο επίπεδο του διαλογισμού, επειδή σκέφτεται πάντοτε τον Κρίσνα. Και επειδή υπηρετεί διαρκώς τον Κρίσνα, έχει σταματήσει κάθε υλική δραστηριότητα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

यदा हि नेन्द्रियार्थेषु न कर्मस्वनुषज्जते।
सर्वसङ्कल्पसन्न्यासी योगारूढस्तदोच्यते॥४॥

γιαντα χι νενντριγιαρτεσου να καρμασβ ανουσατζατε
σαρβα-σανκαλπα-σαννιασι γιογκαρουντας ταντοτσιατε

γιαντα: όταν – *χι*: σίγουρα – *να*: δεν – *ιντριγια-αρτεσου*: στις αισθησιακές απολαύσεις – *να*: ποτέ δεν – *καρμασου*: με υλικές δραστηριότητες – *ανουσατζατε*: ασχολείται υποχρεωτικά - *σαρβα-σανκαλπα*: όλων των υλικών επιθυμιών – *σαννιασι*: απαρνητής – *γιογκα-αρουνταχ*: έχοντας υψωθεί στο επίπεδο του *γιογκα* – *ταντα*: τότε – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Λέγεται ότι κάποιος έχει υψωθεί στο επίπεδο του *γιογκα* όταν, έχοντας απαρνηθεί κάθε υλική επιθυμία, δεν ενεργεί για την ικανοποίηση των αισθήσεων ούτε ασχολείται με υλικές δραστηριότητες.

Όταν κάποιος είναι πλήρως απασχολημένος στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου είναι ευχαριστημένος στον εαυτό του και γι’ αυτό δεν ασχολείται πλέον με την ικανοποίηση των αισθήσεων ή με υλικές δραστηριότητες. Διαφορετικά, θα πρέπει να ασχολείται κανείς με την

ικανοποίηση των αισθήσεων, αφού δεν μπορεί να μένει χωρίς ασχολία. Χωρίς συνείδηση του Κρίσνα, είναι υποχρεωμένος κανείς να αναζητεί πάντοτε εγωιστικές δραστηριότητες. Ενώ όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να κάνει οτιδήποτε για την ικανοποίηση του Κρίσνα και κατ' αυτόν τον τρόπο να είναι εντελώς ξεκομμένος από την ικανοποίηση των αισθήσεων. Όποιος δεν έχει αυτή τη συνείδηση πρέπει να προσπαθεί με μηχανικό τρόπο να ξεφύγει από τις υλικές επιθυμίες πριν μπορέσει να υψωθεί στο ανώτατο σκαλοπάτι της σκάλας του *γιογκα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत्।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः॥५॥

ουνταρεντ ατμανατμαναμ   νατμαναμ αβασανταγιετ
ατμαϊβα χι ατμανο μπανντουρ   ατμαϊβα ριπουρ ατμαναχ

ουνταρεντ: πρέπει να σώσει – *ατμανα*: με τον νου – *ατμαναμ*: την υποκείμενη σε όρους ψυχή – *να*: ποτέ - *ατμαναμ*: την υποκείμενη σε όρους ψυχή – *αβασανταγιετ*: να εξαθλιώσει – *ατμα*: ο νους – *εβα*: βεβαίως – *χι*: πράγματι – *ατμαναχ*: της υποκείμενης σε όρους ψυχής – *μπανντουχ*: φίλος - *ατμα*: ο νους – *εβα*: βεβαίως – *ριπουχ*: εχθρός - – *ατμαναχ*: της υποκείμενης σε όρους ψυχής.

Ο άνθρωπος πρέπει να εξυψωθεί με τον νου του, όχι να εξαθλιωθεί. Ο νους είναι φίλος αλλά και εχθρός της υποκείμενης σε όρους ψυχής.

Η λέξη *ατμα* δηλώνει το σώμα, τον νου και την ψυχή, ανάλογα με την περίσταση. Στο *γιογκα*, ο νους και η υποκείμενη σε όρους ψυχή έχουν ιδιαίτερη σημασία. Αφού ο νους είναι το κεντρικό σημείο για την άσκηση του *γιογκα*, η λέξη *ατμα* αναφέρεται εδώ στον νου. Ο σκοπός του *γιογκα* είναι να ελέγξει τον νου και να τον τραβήξει μακριά από τα αντικείμενα των αισθήσεων. Εδώ τονίζεται ότι ο νους πρέπει να εκπαιδευτεί έτσι ώστε να μπορέσει να σώσει την ψυχή από τον βόρβορο της άγνοιας. Στην υλική ύπαρξη υπόκειται κανείς στην επιρροή του νου και των αισθήσεων. Στην πραγματικότητα, η αγνή ψυχή είναι μπλεγμένη στον υλικό κόσμο εξαιτίας του εγώ του νου, το οποίο θέλει να κυριαρχήσει πάνω στην υλική φύση. Γι'

αυτό ο νους θα πρέπει να εκπαιδευτεί έτσι ώστε να μην έλκεται από τη λάμψη της υλικής φύσης και με αυτόν τον τρόπο η υποκείμενη σε όρους ψυχή να μπορέσει να σωθεί. Δεν θα πρέπει να εξαθλιώνεται κανείς από την έλξη για τα αντικείμενα των αισθήσεων. Όσο περισσότερο έλκεται κανείς από τα αντικείμενα των αισθήσεων, τόσο περισσότερο εμπλέκεται στην υλική ύπαρξη. Ο καλύτερος τρόπος απεμπλοκής είναι η συνεχής απασχόληση του νου στη συνείδηση του Κρίσνα. Η λέξη *χι* χρησιμοποιείται για να υπογραμμίσει αυτό το σημείο, δηλαδή, ότι αυτό *πρέπει* να γίνει. Λέγεται επίσης:

μανα εβα μανουσιαναμ   καραναμ μπαννντα-μοκσαγιοχ
μοαννταγια βισαγιασανγκο   μουκτιαϊ νιρβισαγιαμ μαναχ

«Για τον άνθρωπο, ο νους είναι η αιτία της δουλείας και ο νους είναι η αιτία της απελευθέρωσης. Νους απορροφημένος στα αντικείμενα των αισθήσεων είναι αιτία δουλείας και νους ξεκομμένος από τα αντικείμενα των αισθήσεων είναι αιτία απελευθέρωσης». Συνεπώς, νους πάντοτε απασχολημένος στη συνείδηση του Κρίσνα είναι η αιτία της υπέρτατης απελευθέρωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

बन्धुरात्मात्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जितः।
अनात्मनस्तु शत्रुत्वे वर्तेतात्मैव शत्रुवत्॥६॥

μπαννντουρ ατματμανας τασια   γιενατμαϊβατμανα τζιταχ
ανατμανας του σατρουτβε   βαρτετατμαϊβα σατρου-βατ

μπαννντουχ: φίλος – *ατμα*: ο νους – *ατμαναχ*: του ζωντανού όντος – *τασια*: αυτού – *γιενα*: από τον οποίον - *ατμα*: ο νους – *εβα*: βεβαίως – *ατμανα*: από το ζωντανό ον – *τζιταχ*: έχει υποτάξει – *ανατμαναχ*: ενός ο οποίος έχει αποτύχει να κατακτήσει τον νου – *του*: αλλά – *σατρουτβε*: εξαιτίας εχθρότητας – *βαρτετα*: παραμένει – *ατμα εβα*: ο ίδιος νους – *σατρουβατ*: ως εχθρός.

Για όποιον έχει υποτάξει τον νου, ο νους είναι ο καλύτερος φίλος· αλλά για όποιον δεν το έχει κατορθώσει, ο νους είναι ο μεγαλύτερος εχθρός.

Ο σκοπός της εξάσκησης του οκταπλού *γιογκα* είναι ο έλεγχος του νου ώστε να γίνει φίλος κατά την εκπλήρωση της ανθρώπινης αποστολής. Αν δεν ελέγχεται ο νους, η εξάσκηση του *γιογκα* για επίδειξη είναι απλώς χάσιμο χρόνου. Όποιος δεν μπορεί να ελέγξει τον νου του ζει διαρκώς μαζί με τον μεγαλύτερο εχθρό του και, επομένως, η ζωή του και η αποστολή του καταστρέφονται. Η καταστατική θέση του ζωντανού όντος είναι να εκτελεί τις εντολές του ανωτέρου του. Όσο ο νους παραμένει ανυπότακτος εχθρός, θα πρέπει να υπηρετεί κανείς τις επιταγές της λαγνείας, του θυμού, της φιλαργυρίας, της πλάνης, κλπ. Αλλά όταν ο νους έχει υποταχθεί, συμφωνεί κανείς οικειοθελώς να τηρεί τις επιταγές του Προσώπου της Θεότητας, που βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων ως Παραμάτμα. Η πραγματική εξάσκηση του *γιογκα* συνεπάγεται τη συνάντηση με την Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα) μέσα στην καρδιά και την εφαρμογή των υπαγορεύσεών Της. Για όποιον υιοθετεί τη συνείδηση του Κρίσνα άμεσα, η τέλεια υποταγή στις υπαγορεύσεις του Κυρίου ακολουθεί αυτομάτως.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

जितात्मनः प्रशान्तस्य परमात्मा समाहितः।
शीतोष्णसुखदुःखेषु तथा मानापमानयोः॥७॥

τζιτατμαναχ πρασαντασια παραματμα σαμαχιταχ
σιτοσνα-σουκα-ντουχκεσου τατα μαναπαμαναγιοχ

τζιτα-ατμαναχ: ενός ο οποίος έχει υποτάξει τον νου – *πρασαντασια*: ενός ο οποίος έχει αποκτήσει γαλήνη με τον έλεγχο του νου – *παραματμα*: η Υπέρτατη Ψυχή – *σαμαχιταχ*: έχει προσεγγισθεί εντελώς – *σιτα*: κρύο – *ουσνα*: ζέστη – *σουκα*: στην ευτυχία – *ντουχκεσου*: στη δυστυχία – *τατα*: επίσης – *μανα*: στην τιμή – *απαμαναγιοχ*: στην ατίμωση.

Όποιος έχει υποτάξει τον νου έχει ήδη φτάσει στην Υπέρτατη Ψυχή, επειδή έχει αποκτήσει γαλήνη. Για έναν τέτοιον άνθρωπο, ευτυχία και δυστυχία, κρύο και ζέστη, τιμή και ατίμωση είναι όλα το ίδιο.

Στην πραγματικότητα, ο σκοπός κάθε ζωντανού όντος είναι να συμμορφώνεται με τις υπαγορεύσεις του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, το οποίο βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων ως Παραμάτμα

(Υπέρτατη Ψυχή). Όταν ο νους παρασυρθεί από την εξωτερική παραπλανητική ενέργεια εμπλέκεται κανείς σε υλικές δραστηριότητες. Συνεπώς, αμέσως μόλις ελέγξει κανείς τον νου του μέσω ενός από τα συστήματα *γιογκα*, έχει ήδη φτάσει στον προορισμό του. Πρέπει να συμμορφώνεται κανείς με τις ανώτερες υπαγορεύσεις. Όταν ο νους έχει σταθεροποιηθεί στην ανώτερη φύση, δεν έχει κανείς άλλη επιλογή παρά να ακολουθήσει τις υπαγορεύσεις του Υπερτάτου Κυρίου. Ο νους πρέπει να παραδεχθεί κάποια ανώτερη προσταγή και να την ακολουθήσει. Η συνέπεια του ελέγχου του νου είναι ότι ακολουθεί κανείς αυτομάτως την προσταγή της Υπέρτατης Ψυχής. Επειδή αυτή η υπερβατική θέση επιτυγχάνεται αμέσως από όποιον έχει συνείδηση του Κρίσνα, ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου μένει ανεπηρέαστος από τις δυαδικότητες της υλικής ύπαρξης, και συγκεκριμένα, από τη δυστυχία και την ευτυχία, το κρύο και τη ζέστη, κλπ. Η κατάσταση αυτή είναι πραγματικό *σαμαντι*, δηλαδή απορρόφηση στον Υπέρτατο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

ज्ञानविज्ञानतृप्तात्मा कूटस्थो विजितेन्द्रियः।
युक्त इत्युच्यते योगी समलोष्टाश्मकाञ्चनः॥८॥

γκιανα-βιγκιανα-τριπτατμα κουτα-στο βιτζιτενντριγιαχ
γιουκτα ιτι ουτσιατε γιογκι σαμα-λοστρασμα καντσαναχ

γκιανα: αποκτημένη γνώση – *βιγκιανα*: συνειδητοποιημένη γνώση – *τριπτα*: ικανοποιημένος – *ατμα*: ζωντανό ον – *κουτα-σταχ*: ευρισκόμενος στο πνευματικό επίπεδο – *βιτζιτα-ιντριγιαχ*: ελέγχοντας τις αισθήσεις – *γιουκταχ*: ικανός για αυτοσυνειδητοποίηση – *ιτι*: έτσι – *ουτσιατε*: λέγεται – *γιογκι*: ο *γιογκι* – *σαμα*: ισορροπημένος – *λοστρα*: χαλίκια – *ασμα*: πέτρα – *καντσαναχ: χρυσάφι.*

Λέγεται ότι κάποιος έχει εδραιωθεί στην αυτοσυνειδητοποίηση και αποκαλείται *γιογκι* όταν είναι πλήρως ικανοποιημένος, λόγω της γνώσης που έχει αποκτήσει και της γνώσης που έχει συνειδητοποιήσει. Το πρόσωπο αυτό βρίσκεται στο υπερβατικό επίπεδο και έχει αυτοέλεγχο. Βλέπει με τον ίδιο τρόπο τα πάντα – είτε είναι χαλίκια είτε είναι πέτρες είτε είναι χρυσάφι.

Γνώση από βιβλία χωρίς συνειδητοποίηση της Απόλυτης Αλήθειας είναι άχρηστη. Αυτό αναφέρεται ως εξής:

αταχ σρι-κρισνα-ναμαντι   να μπαβεντ γκραχιαμ ιννтριγιαϊχ
σεβονμουκε χι τζιχβαντω   σβαγιαμ εβα σπουρατι ανταχ

«Κανείς δεν μπορεί να κατανοήσει την υπερβατική φύση του ονόματος, της μορφής, των ιδιοτήτων και των διασκεδάσεων του Σρι Κρίσνα μέσω των μολυσμένων από την ύλη αισθήσεών του. Μόνον όταν διαποτιστεί κανείς πνευματικά μέσω της υπερβατικής υπηρεσίας του Κυρίου φανερώνονται σε αυτόν το υπερβατικό όνομα, η μορφή, οι ιδιότητες και οι διασκεδάσεις του Κυρίου». (*Παντμα Πουρανα*)

Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι η επιστήμη της συνείδησης του Κρίσνα. Κανείς δεν μπορεί να αποκτήσει συνείδηση του Κρίσνα μόνον από εγκόσμια μόρφωση. Θα πρέπει να είναι κανείς αρκετά καλότυχος ώστε να συναναστραφεί με κάποιον που έχει αγνή συνείδηση. Με τη χάρη του Κρίσνα, όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα διαθέτει συνειδητοποιημένη γνώση, επειδή ικανοποιείται με την αγνή υπηρεσία αφοσίωσης. Με τη συνειδητοποιημένη γνώση γίνεται κανείς τέλειος. Με την υπερβατική γνώση μπορεί κανείς να παραμείνει σταθερός στις πεποιθήσεις του, ενώ μόνο με ακαδημαϊκή γνώση μπορεί εύκολα να οδηγηθεί στην εξαπάτηση και στη σύγχυση από φαινομενικές αντιφάσεις. Η συνειδητοποιημένη ψυχή είναι εκείνη η οποία έχει πράγματι αυτοέλεγχο επειδή είναι υποταγμένη στον Κρίσνα. Είναι υπερβατική επειδή δεν έχει καμία σχέση με την εγκόσμια μόρφωση. Γι’ αυτήν, εγκόσμια μόρφωση και διανοητικές εικασίες, τα οποία μπορεί να είναι χρυσάφι για άλλους, δεν αξίζουν περισσότερο από λίγα χαλίκια ή μερικές πέτρες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

सुहृन्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्यबन्धुषु।
साधुष्वपि च पापेषु समबुद्धिर्विशिष्यते॥९॥

σουχριν-μιτραρι-ουντασινα-   μαντιαστα-ντβεσια-μπανντουσου
σαντουσβ απι τσα παπεσου   σαμα-μπουντιρ βισισιατε

σουχριτ: από τη φύση τους ευχέτες – *μιτρα*: τους συμπονετικούς ευεργέτες – *αρι*: τους εχθρούς – *ουντασινα*: τους ουδέτερους μεταξύ εμπολέμων – *μαντιαστα*: τους μεσολαβητές μεταξύ εμπολέμων – *ντβεσια*: τους φθονερούς – *μπανντουσου*: τους συγγενείς ή φίλους – *σαντουσου*: στους ευσεβείς – *απι*: επίσης – *τσα*: και – *παπεσου*: στους αμαρτωλούς - *σαμα-μπουντιχ*: έχοντας ίδια νοημοσύνη – *βισισιατε*: είναι πολύ εξελιγμένος.

Λέγεται ότι κάποιος είναι ακόμη περισσότερο εξελιγμένος όταν τους αντιμετωπίζει όλους – τους έντιμους ευχέτες, τους στοργικούς ευεργέτες, τους ουδέτερους, τους μεσολαβητές, τους φθονερούς, τους φίλους και τους εχθρούς, τους ευσεβείς και τους αμαρτωλούς με την ίδια νοοτροπία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

योगी युञ्जीत सततमात्मानं रहसि स्थितः।
एकाकी यतचित्तात्मा निराशीरपरिग्रहः॥१०॥

γιογκι γιουντζιτα σαταταμ ατμαναμ ραχασι στιταχ
εκακι γιατα-τσιτατμα νιρασιρ απαριγκραχαχ

γιογκι: ένας υπερβατιστής – *γιουντζιτα*: πρέπει να συγκεντρώνεται στη συνείδηση του Κρίσνα – *σαταταμ*: διαρκώς – *ατμαναμ*: ο ίδιος (με το σώμα, τον νου και τον εαυτό) – *ραχασι*: σε ένα απομονωμένο μέρος – *στιταχ*: ευρισκόμενος έτσι – *εκακι*: μόνος - *γιατα-τσιτα-ατμα*: πάντα προσεκτικός με τον νου – *νιρασιχ*: χωρίς να προσελκύεται από κάτι άλλο - *απαριγκραχαχ*: απαλλαγμένος από το αίσθημα ιδιοκτησίας.

Ο *γιογκι* θα πρέπει πάντα να προσπαθεί να συγκεντρώνει τον νου του στον Υπέρτατο Εαυτό· θα πρέπει να ζει μόνος σε μέρος απομονωμένο και να ελέγχει πάντα τον νου του με προσοχή. Θα πρέπει να είναι απαλλαγμένος από επιθυμίες και από το αίσθημα ιδιοκτησίας.

Ο Κρίσνα συνειδητοποιείται σε διάφορους βαθμούς ως *μπραμαν*, Παραμάτμα και Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Συνείδηση του Κρίσνα σημαίνει, συνοπτικά, να υπηρετεί κανείς πάντα τον Κύριο με υπερβατική αγάπη. Αλλά και εκείνοι οι οποίοι είναι προσκολλημένοι στο απρόσωπο *μπραμαν* ή την εντοπισμένη Υπέρτατη Ψυχή έχουν επίσης εν μέρει συνείδηση του Κρίσνα,

επειδή το απρόσωπο *μπραμαν* είναι οι πνευματικές ακτίνες του Κρίσνα, ενώ η Υπέρτατη Ψυχή είναι η μερική επέκταση του Κρίσνα η οποία διαπερνά τα πάντα. Έτσι οι ιμπερσοναλιστές και οι διαλογιζόμενοι έχουν επίσης εμμέσως συνείδηση του Κρίσνα. Όποιος, όμως, έχει αμέσως συνείδηση του Κρίσνα είναι ο ανώτατος *γιογκι*, επειδή ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου γνωρίζει τι σημαίνει *μπραμαν* και Παραμάτμα. Η δική του γνώση της Υπέρτατης Αλήθειας είναι τέλεια, ενώ οι ιμπερσοναλιστές και οι διαλογιζόμενοι *γιογκι* έχουν ατελή συνείδηση του Κρίσνα.

Παρ' όλα αυτά, εδώ συνιστάται σε όλους αυτούς να είναι διαρκώς συγκεντρωμένοι στη συγκεκριμένη ασχολία τους, ώστε να μπορέσουν να φτάσουν αργά ή γρήγορα στην ύψιστη τελειότητα. Το πρώτο καθήκον ενός *γιογκι* είναι να κρατάει πάντα τον νου του στον Κρίσνα. Θα πρέπει να σκέφτεται πάντα τον Κρίσνα και να μην Τον λησμονεί έστω και μια στιγμή. Η συγκέντρωση του νου στον Υπέρτατο Κύριο ονομάζεται *σαμαντι*, δηλαδή έκσταση. Προκειμένου να μπορεί να συγκεντρώνει τον νου, θα πρέπει κανείς να ζει πάντα σε απομόνωση και να αποφεύγει την ενόχληση από εξωτερικά αντικείμενα. Θα πρέπει να προσέχει πολύ να δέχεται τις ευνοϊκές και να απορρίπτει τις δυσμενείς καταστάσεις που επηρεάζουν τη συνειδητοποίησή του. Και με τέλεια αποφασιστικότητα, θα πρέπει να μη διψά για περιττά υλικά πράγματα, τα οποία τον εμπλέκουν μέσω αισθημάτων ιδιοκτησίας.

Όλες αυτές οι τελειοποιήσεις και οι προφυλάξεις διεκπεραιώνονται τέλεια αν έχει κανείς με άμεσο τρόπο συνείδηση του Κρίσνα, επειδή άμεση συνείδηση του Κρίσνα σημαίνει αυταπάρνηση, οπότε δεν υπάρχει παρά ελάχιστη πιθανότητα υλιστικού αισθήματος ιδιοκτησίας. Ο Σρίλα Ρούπα Γκοσουάμι χαρακτηρίζει τη συνείδηση του Κρίσνα ως εξής:

ανασακτασια βισαγιαν γιαταρχαμ ουπαγιουντζαταχ
νιρμπανναταχ κρισνα-σαμμπαννντε γιουκταμ βαϊραγκιαμ ουτσιατε

πραπαντσικαταγια μπουντια χαρι-σαμμπανντι-βαστουναχ
μουμουκσουμπιχ παριτιαγκο βαϊραγκιαμ παλγκου κατιατε

«Όταν κάποιος δεν είναι προσκολλημένος σε τίποτα, αλλά ταυτοχρόνως δέχεται τα πάντα για τον Κρίσνα, έχει ξεπεράσει το αίσθημα ιδιοκτησίας. Από την άλλη μεριά, όποιος απορρίπτει τα πάντα χωρίς να γνωρίζει τη σχέση τους με τον Κρίσνα, δεν είναι το ίδιο πλήρης στην απάρνησή του». (*Μπακτι-ρασαμριτα-σιννтου 2.255-256*)

Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα γνωρίζει καλά ότι όλα ανήκουν στον Κρίσνα, και έτσι είναι πάντα απαλλαγμένος από αισθήματα προσωπικής κυριότητας. Επομένως, δεν λαχταρά τίποτα για λογαριασμό του. Γνωρίζει πώς να δέχεται πράγματα ευνοϊκά για τη συνείδηση του Κρίσνα και πώς να απορρίπτει πράγματα δυσμενή. Είναι πάντα μακριά από υλικά πράγματα, επειδή είναι πάντα υπερβατικός και είναι πάντα μόνος, επειδή δεν έχει καμία σχέση με πρόσωπα που δεν έχουν συνείδηση του Κρίσνα. Συνεπώς, όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι ο τέλειος *γιογκι*.

ΚΕΙΜΕΝΑ 11-12

शुचौ देशे प्रतिष्ठाप्य स्थिरमासनमात्मनः।
नात्युच्छ्रितं नातिनीचं चैलाजिनकुशोत्तरम्॥११॥
तत्रैकाग्रं मनः कृत्वा यतचित्तेन्द्रियक्रियाः।
उपविश्यासने युञ्ज्याद्योगमात्मविशुद्धये॥१२॥

σουτσω ντεσε πρατισταπια στιραμ ασαναμ ατμαναχ
νατι-ουτσριταμ νατι νιτσαμ τσαϊλατζινα-κουσοτταραμ

τατραϊκαγκραμ μαναχ κριτβα γιατα-τσιττενντριγια κριγιαχ
ουπαβισιασανε γιουντζιαντ γιογκαμ ατμα-βισουνταγιε

σουτσω: σε καθαγιασμένη – *ντεσε*: γη – *πρατισταπια*: να τοποθετήσει – *στιραμ*: σταθερά – *ασαναμ*: κάθισμα – *ατμαναχ*: (δικό) του – *να*: ούτε – *ατι*: πολύ – *ουτσριταμ*: ψηλό - *να*: ούτε – *ατι*: πολύ – *νιτσαμ*: χαμηλό – *τσαϊλα-ατζινα*: με μαλακό ύφασμα και δέρμα από ελάφι – *κουσα*: ψάθα από χόρτο *κουσα* – *ουτταραμ*: να το σκεπάσει - *τατρα*: έπειτα – *εκαγκραμ*: με όλη την προσοχή του – *μαναχ*: τον νου του – *κριτβα*: κάνοντας - *γιατα-τσιττα*: ελέγχοντας τον νου – *ιννтριγια*: τις αισθήσεις – *κριγιαχ*: τη δραστηριότητα – *ουπαβισια*: καθισμένος – *ασανε*: στο κάθισμα – *γιουντζιαντ*: θα πρέπει να εξασκήσει – *γιογκαμ*: το *γιογκα* – *ατμα*: την καρδιά – *βισουνταγιε*: για να εξαγνίσει.

Για να εξασκήσει κανείς το *γιογκα*, θα πρέπει να πάει σε ένα καθαγιασμένο μέρος, να τοποθετήσει στο έδαφος μία ψάθα από χόρτο *κουσα* και μετά να την σκεπάσει με δέρμα από ελάφι και ένα μαλακό ύφασμα. Το κάθισμα δεν θα πρέπει να είναι ούτε πολύ ψηλό ούτε πολύ

χαμηλό. Έπειτα ο *γιογκι* θα πρέπει να καθίσει σε αυτό ακίνητος και να εξασκήσει το *γιογκα* ελέγχοντας τις σκέψεις, τις αισθήσεις και τη δραστηριότητά του, εξαγνίζοντας την καρδιά του και συγκεντρώνοντας τον νου του σε ένα σημείο.

Οι λέξεις «καθαγιασμένο μέρος» αναφέρονται στους τόπους προσκυνήματος. Στην Ινδία οι *γιογκι*, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες και όλοι οι υπερβατιστές αφήνουν το σπίτι τους και μένουν σε άγια μέρη, όπως το Πραγιάγκ, η Ματούρα, η Βριννττάβανα, το Χρισικέσα και το Χαρντβάρ και ασκούνται στο *γιογκα* μοναχικά, εκεί όπου κυλούν οι ιεροί ποταμοί όπως ο Γιαμούνα και ο Γάγγης. Συχνά όμως αυτό δεν είναι δυνατό, ιδιαίτερα για τους Δυτικούς. Οι αποκαλούμενοι σύλλογοι *γιογκα* στις μεγάλες πόλεις μπορεί να είναι επιτυχημένοι από την άποψη του υλικού κέρδους, αλλά δεν είναι καθόλου κατάλληλοι για την πραγματική εξάσκηση του *γιογκα*. Όποιος δεν έχει αυτοέλεγχο και ο νους του δεν είναι αδιατάραχτος δεν μπορεί να κάνει διαλογισμό. Γι’ αυτό στην *Μπριχαν-ναραντιγια Πουρανα* αναφέρεται ότι στην Κάλι-γιουγκα (την παρούσα *γιουγκα* ή εποχή), οπότε οι άνθρωποι έχουν μικρή διάρκεια ζωής, είναι αργοί στην πνευματική συνειδητοποίηση και πάντα ταραγμένοι από διάφορες αγωνίες, ο καλύτερος τρόπος πνευματικής συνειδητοποίησης είναι η ψαλμωδία του αγίου ονόματος του Κυρίου.

χαρερ ναμα χαρερ ναμα χαρερ ναμαïβα κεβαλαμ
καλω ναστι εβα ναστι εβα ναστι εβα γκατιρ ανιατα

«Σε αυτήν την εποχή της διχόνοιας και της υποκρισίας, ο μόνος τρόπος σωτηρίας είναι η ψαλμωδία του αγίου ονόματος του Κυρίου. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος».

ΚΕΙΜΕΝΑ 13-14

समं कायशिरोग्रीवं धारयन्नचलं स्थिरः।
सम्प्रेक्ष्य नासिकाग्रं स्वं दिशश्चानवलोकयन्॥१३॥
प्रशान्तात्मा विगतभीर्ब्रह्मचारिव्रते स्थितः।
मनः संयम्य मच्चित्तो युक्त आसीत मत्परः॥१४॥

σαμαμ καγια-σιρο-γκριβαμ   νταραγιανν ατσαλαμ στιραχ

σαμπρεκσια νασικαγκραμ σβαμ   ντισας τσαναβαλοκαγιαν

πρασαντατμα βιγκατα-μπιρ   μπραματσαρι-βρατε στιταχ
μαναχ σαμιαμια ματς-τσιττο   γιουκτα ασιτα ματ-παραχ

σαμαμ: ίσιο - *καγια*: το σώμα - *σιραχ*: το κεφάλι – *γκριβαμ*: και τον λαιμό – *νταραγιαν*: κρατώντας – *ατσαλαμ*: ακίνητος – *στιραχ*: σταθερά – *σαμπρεκσια*: κοιτάζοντας – *νασικα*: της μύτης – *αγκραμ*: την άκρη – *σβαμ*: αυτού – *ντισαχ*: σε όλες τις πλευρές – *τσα*: επίσης – *αναβαλοκαγιαν*: χωρίς να κοιτάζει – *πρασαντα*: ατάραχος – *ατμα*: τον νου - *βιγκατα-μπιχ*: δίχως φόβο - *μπραματσαρι-βρατε*: στον όρκο αγαμίας – *στιταχ*: ευρισκόμενος – *μαναχ*: τον νου – *σαμιαμια*: υποτάσσοντας πλήρως – *ματ*: σ’ Εμένα (τον Κρίσνα) – *τσιτταχ*: συγκεντρώνοντας τον νου – *γιουκταχ*: αληθινός *γιογκι* – *ασιτα*: καθισμένος έτσι - *ματ*: Εμένα – *παραχ*: ύψιστο στόχο.

Θα πρέπει να κρατήσει όρθια και ακίνητα το σώμα, τον λαιμό και το κεφάλι και να καρφώσει τα μάτια σταθερά στην άκρη της μύτης. Έτσι, με ατάραχο και υποταγμένο νου, χωρίς φόβο, πιστός στον όρκο της αγαμίας, θα πρέπει να διαλογίζεται Εμένα μέσα στην καρδιά του και να Με κάνει τον ύψιστο σκοπό της ζωής.

Ο σκοπός της ζωής είναι να γνωρίσει κανείς τον Κρίσνα, ο οποίος βρίσκεται μέσα στην καρδιά κάθε ζωντανού όντος ως Παραμάτμα, η μορφή του Βίσνου με τα τέσσερα χέρια. Η μέθοδος του *γιογκα* εφαρμόζεται προκειμένου να ανακαλύψει και να δει κανείς αυτήν την εντοπισμένη μορφή του Βίσνου και για κανέναν άλλο λόγο. Η εντοπισμένη *βισνου-μουρτι* (η μορφή του Βίσνου) είναι η πλήρης εκπροσώπηση του Κρίσνα, η οποία κατοικεί μέσα στην καρδιά. Όποιος δεν έχει πρόθεση να συνειδητοποιήσει αυτήν τη *βισνου-μουρτι* ασχολείται ανώφελα με την άσκηση ψευτο-γιόγκα και αναντίρρητα σπαταλά τον χρόνο του. Ο Κρίσνα είναι ο ύψιστος σκοπός της ζωής και η *βισνου-μουρτι* η οποία βρίσκεται μέσα στην καρδιά είναι το αντικείμενο της άσκησης του *γιογκα*. Προκειμένου να συνειδητοποιήσει κανείς τη *βισνου-μουρτι* μέσα στην καρδιά, θα πρέπει να τηρεί πλήρη αποχή από το σεξ. Θα πρέπει, λοιπόν, να αφήσει το σπίτι του και να ζήσει μόνος σε ένα απομονωμένο μέρος, παραμένοντας καθισμένος όπως περιγράφηκε προηγουμένως. Δεν μπορεί κάποιος να απολαμβάνει καθημερινά στο σπίτι του ή όπου αλλού τη σεξουαλική ζωή και συγχρόνως να παρακολουθεί

μαθήματα υποτιθέμενου *γιογκα* και έτσι να γίνει *γιογκι*. Θα πρέπει να ασκείται κανείς στον έλεγχο του νου και να αποφεύγει κάθε είδους ικανοποίηση των αισθήσεων, εκ των οποίων η κυριότερη είναι το σεξ. Στους κανόνες αγαμίας που έγραψε ο μεγάλος σοφός Γιαγκιαβάλκια λέγονται τα εξής:

καρμανα μανασα βατσα σαρβαβαστασου σαρβαντα
σαρβατρα μαϊτουνα-τιαγκο μπραματσαριαμ πρατσακσατε

«Ο όρκος αγαμίας (*μπραματσαρια*) έχει στόχο να βοηθήσει κάποιον να απέχει πλήρως από την παράδοση στο σεξ με έργα, με λόγια και με τον νου, πάντα, κάτω από οποιεσδήποτε περιστάσεις και παντού». Κανείς δεν μπορεί να ασκήσει σωστά το *γιογκα* παραδομένος στο σεξ. Γι' αυτόν τον λόγο το *μπραματσαρια* διδάσκεται από την παιδική ηλικία, όταν δεν έχει κανείς γνώση της σεξουαλικής ζωής. Τα παιδιά στην ηλικία των πέντε ετών στέλλονται στην *γκουρου-κουλα*, δηλαδή στην κατοικία του πνευματικού δασκάλου, ο οποίος εκπαιδεύει τα νεαρά αγόρια σε αυστηρή πειθαρχία ώστε να γίνουν *μπραματσαρι*. Χωρίς μια τέτοια άσκηση, κανείς δεν μπορεί να σημειώσει πρόοδο σε κανενός είδους *γιογκα*, είτε είναι *ντιανα* είτε είναι *γκιανα* είτε είναι *μπακτι*. Όποιος, όμως, ακολουθεί τους κανόνες και τις ρυθμίσεις της έγγαμης ζωής, έχοντας σεξουαλική σχέση μόνο με τη γυναίκα του (και ακόμα και με αυτήν, σχέση υπό έλεγχο), αποκαλείται επίσης *μπραματσαρι*. Ένας τόσο εγκρατής οικογενειάρχης *μπραματσαρι* μπορεί να γίνει δεκτός στη σχολή του *μπακτι*, αλλά οι σχολές του *γκιανα* και του *ντιανα* δεν δέχονται οικογενειάρχες, έστω και *μπραματσαρι*. Απαιτούν πλήρη αποχή χωρίς συμβιβασμούς. Στη σχολή του *μπακτι* επιτρέπεται σε έναν οικογενειάρχη *μπραματσαρι* ελεγχόμενη σεξουαλική ζωή, επειδή το *μπακτι-γιογκα* είναι τόσο ισχυρό, ώστε χάνει κανείς αυτομάτως τη σεξουαλική έλξη, αφού βρίσκεται στην ανώτερη υπηρεσία του Κυρίου. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (2.59) λέει τα εξής:

βισαγια βινιβαρταντε   νιραχαρασια ντεχιναχ
ρασα-βαρτζαμ ρασο 'πι ασια   παραμ ντριστβα νιβαρτατε

Ενώ οι άλλοι υποχρεώνονται να συγκρατούν τον εαυτό τους από την ικανοποίηση των αισθήσεων, ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου απέχει αυτομάτως, επειδή έχει δοκιμάσει μιαν ανώτερη γεύση. Εκτός από τους αφοσιωμένους υπηρέτες, κανείς δεν είναι πληροφορημένος σχετικά με αυτήν την ανώτερη γεύση.

Βιγκατα-μπιχ. Δεν μπορεί κανείς να είναι άφοβος αν δεν έχει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Η υποκείμενη σε όρους ψυχή είναι φοβισμένη εξαιτίας της διαστρεβλωμένης μνήμης της, η οποία ευθύνεται για τη λήθη της αιώνιας σχέσης της με τον Κρίσνα. Η *Μπαγκαβαταμ* (11.2.37) λέει, *μπαγιαμ ντβιτιγιαμπινιβεσαταχ σιαντ ισαντ απετασια βιπαριαγιο 'σμριτιχ*: Η συνείδηση του Κρίσνα είναι η μόνη βάση για την αφοβία. Επομένως, η τέλεια άσκηση του *γιογκα* είναι δυνατή για όποιον έχει συνείδηση του Κρίσνα. Και αφού ο ύψιστος στόχος της άσκησης του *γιογκα* είναι να δει κανείς τον Κύριο μέσα του, αυτός που έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι ήδη ο καλύτερος *γιογκι*. Οι αρχές του *γιογκα* οι οποίες αναφέρονται εδώ διαφέρουν από εκείνες των δημοφιλών σωματείων του υποτιθέμενου *γιογκα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी नियतमानसः।
शान्तिं निर्वाणपरमां मत्संस्थामधिगच्छति॥१५॥

γιουντζανν εβαμ σαντατμαναμ γιογκι νιγιατα-μανασαχ
σαντιμ νιρβανα-παραμαμ ματ-σαμσταμ αντιγκατσατι

γιουντζαν: ασκώντας έτσι – *εβαμ*: όπως προαναφέρθηκε – *σαντα*: διαρκώς – *ατμαναμ*: το σώμα, τον νου και την ψυχή – *γιογκι*: ο μυστικιστής - *νιγιατα-μανασαχ*: με ελεγχόμενο νου – *σαντιμ*: την ειρήνη - *νιρβανα-παραμαμ*: την κατάπαυση της υλικής ύπαρξης - *ματ-σαμσταμ*: στον πνευματικό ουρανό (στο βασίλειο του Θεού) – *αντιγκατσατι*: φτάνει.

Με αυτόν τον τρόπο, με τον έλεγχο του σώματος, του νου και της δράσης του, ο *γιογκι* φτάνει στο βασίλειο του Θεού (στην κατοικία του Κρίσνα), βάζοντας τέλος στην υλική ύπαρξη.

Τώρα εξηγείται καθαρά ο απώτερος στόχος της άσκησης του *γιογκα*. Ο σκοπός της άσκησης του *γιογκα* δεν είναι η απόκτηση υλικών ανέσεων· ο σκοπός της άσκησης του *γιογκα* είναι να επιτρέψει την πλήρη παύση της υλικής ύπαρξης. Σύμφωνα με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, όποιος αναζητά στο *γιογκα* βελτίωση της υγείας του ή την υλική τελειοποίηση δεν είναι *γιογκι*. Επιπλέον, η παύση της υλικής ύπαρξης δεν συνεπάγεται είσοδο «στο κενό», κάτι που αποτελεί μύθο. Πουθενά στη δημιουργία του Κυρίου δεν υπάρχει

κενό. Η παύση της υλικής ύπαρξης επιτρέπει την είσοδο στον πνευματικό ουρανό, στον τόπο του Κυρίου. Ο τόπος του Κυρίου περιγράφεται επίσης καθαρά στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ως τόπος ο οποίος δεν χρειάζεται ήλιο, σελήνη ή ηλεκτρισμό. Όλοι οι πλανήτες στο πνευματικό βασίλειο είναι αυτόφωτοι, όπως ο ήλιος στον υλικό ουρανό. Το βασίλειο του Θεού είναι παντού, αλλά ο πνευματικός ουρανός με τους πλανήτες του ονομάζονται *παραμ νταμα*, ανώτεροι τόποι.

Ο ολοκληρωμένος *γιογκι*, τέλειος στην κατανόηση του Κρίσνα, όπως αναφέρεται εδώ καθαρά από τον Ίδιο τον Κύριο (*ματ-τσιτταχ, ματ-παραχ, ματ-σταναμ*), μπορεί να βρει την αληθινή ειρήνη και τελικώς να φτάσει στην υπέρτατη κατοικία Του, την Κρισναλόκα, γνωστή ως Γκολόκα Βριννтάβανα. Στην *Μπραμα-σαμχιτα* (5.37) αναφέρεται καθαρά (*γκολοκα εβα νιβασατι ακιλατμα-μπουταχ*) ότι ο Κύριος, παρόλο που μένει πάντα στον τόπο Του που ονομάζεται Γκολόκα, είναι το *μπραμαν* που διαπερνά τα πάντα, καθώς και η εντοπισμένη Παραμάτμα (η Υπέρτατη Ψυχή μέσα στην καρδιά όλων), χάρις στις ανώτερες πνευματικές Του ενέργειες. Κανείς δεν μπορεί να φτάσει στον πνευματικό ουρανό (τη Βαϊκούντα) ή να εισέλθει στην αιώνια κατοικία του Κυρίου (την Γκολόκα Βριννтάβανα) χωρίς να έχει κατανοήσει σωστά τον Κρίσνα και την πλήρη επέκτασή Του, τον Βίσνου. Όποιος, λοιπόν, εργάζεται με συνείδηση του Κρίσνα είναι ο τέλειος *γιογκι*, επειδή ο νους του είναι πάντοτε απορροφημένος στις δραστηριότητες του Κρίσνα (*σα βαϊ μαναχ κρισνα-πανταραβινнταγιοχ*). Στις Βέδες επίσης μαθαίνουμε, *ταμ εβα βιντιτβατιμριτιουμ ετι*: «Μόνο κατανοώντας το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, μπορεί κανείς να νικήσει τη γέννηση και τον θάνατο». Με άλλα λόγια, η τελειότητα του *γιογκα* είναι η ελευθερία από την υλική ύπαρξη και όχι τίποτα μαγικές ταχυδακτυλουργίες ή γυμναστικοί άθλοι για την εξαπάτηση αθώων ανθρώπων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

नात्यश्नतस्तु योगोऽस्ति न चैकान्तमनश्नतः।
न चातिस्वप्नशीलस्य जाग्रतो नैव चार्जुन॥१६॥

νατι-ασνατας 'του γιογκο 'στι να τσαϊκανταμ ανασναταχ
να τσατι-σβαπνα-σιλασια τζαγκρατο ναϊβα τσαρτζουνα

να: ποτέ – *ατι*: πάρα πολύ – *ασναταχ*: κάποιου που τρώει – *του*: αλλά – *γιογκαχ*: συνδεόμενος με τον Υπέρτατο – *αστι*: υπάρχει – *να*: ούτε – *τσα*: επίσης – *εκανταμ*: υπερβολικά – *ανασναταχ*: απέχοντας από το φαγητό – να: ούτε - *τσα*: επίσης – *ατι*: πάρα πολύ – *σβαπνα-σιλασια*: κάποιου που κοιμάται – *τζαγκραταχ*: ή κάποιου που ξαγρυπνά πάρα πολύ – *να*: δεν – *εβα*: ποτέ – *τσα*: και – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα.

Δεν υπάρχει πιθανότητα να γίνει κανείς *γιογκι*, ω Αρτζούνα, εάν τρώει υπερβολικά ή τρώει πολύ λίγο, εάν κοιμάται υπερβολικά ή κοιμάται πολύ λίγο.

Εδώ συνιστάται στους *γιογκι* ρυθμιζόμενη δίαιτα και ρυθμιζόμενος ύπνος. Υπερβολική τροφή σημαίνει τροφή περισσότερη από όση χρειάζεται για να διατηρηθούν μαζί το σώμα και η ψυχή. Δεν υπάρχει λόγος για τον άνθρωπο να τρώει ζώα, αφού υπάρχουν άφθονα αποθέματα δημητριακών, λαχανικών, καρπών και γάλακτος. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* θεωρεί ότι αυτές οι απλές τροφές ανήκουν στην κατάσταση της αγαθότητας. Το κρέας είναι για όσους βρίσκονται στην κατάσταση της άγνοιας. Όσοι, λοιπόν, είναι παραδομένοι στο κρέας, στο ποτό, στο κάπνισμα και στην τροφή η οποία δεν προσφέρεται πρώτα στον Κρίσνα, θα υποστούν τις συνέπειες, επειδή τρώνε μόνο πράγματα μολυσμένα. *Μπουντζατε τε τβ αγκαμ παπα γιε πατσαντι ατμα-καραναt*. Όποιος τρώει για αισθησιακή απόλαυση ή μαγειρεύει για τον εαυτό του, χωρίς να προσφέρει την τροφή του στον Κρίσνα, τρέφεται μόνο με αμαρτία. Όποιος τρώει αμαρτία και τρώει περισσότερο από όσο πρέπει δεν μπορεί να εκτελέσει τέλειο *γιογκα*. Το καλύτερο είναι να τρώει κανείς μόνο τα υπολείμματα των τροφών που προσφέρονται στον Κρίσνα. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν τρώει τίποτα το οποίο δεν προσφέρεται πρώτα στον Κρίσνα. Επομένως, μόνον όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να φτάσει στην τελειότητα του *γιογκα*. Ούτε κάποιος που απέχει τεχνητά από το φαγητό, επινοώντας τη δική του προσωπική μέθοδο νηστείας, μπορεί να κάνει *γιογκα*. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα τηρεί τις νηστείες όπως συνιστούν οι γραφές. Δεν νηστεύει ούτε τρώει περισσότερο από όσο χρειάζεται και έτσι είναι σε θέση να κάνει *γιογκα*. Όποιος τρώει περισσότερο απ’ όσο χρειάζεται ονειρεύεται υπερβολικά και, συνεπώς, πρέπει να κοιμάται περισσότερο από όσο χρειάζεται. Δεν θα πρέπει να κοιμάται κανείς περισσότερο από έξι ώρες την ημέρα. Όποιος κοιμάται περισσότερο από έξι ώρες το εικοσιτετράωρο είναι σίγουρα επηρεασμένος από την κατάσταση της άγνοιας. Όποιος βρίσκεται

στην κατάσταση της άγνοιας είναι οκνηρός και έχει την τάση να κοιμάται πολύ. Ένα τέτοιο πρόσωπο δεν μπορεί να κάνει *γιογκα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

युक्ताहारविहारस्य युक्तचेष्टस्य कर्मसु।
युक्तस्वप्नावबोधस्य योगो भवति दुःखहा॥१७॥

γιουκταχαρα-βιχαρασια γιουκτα-τσεστασια καρμασου
γιουκτα-σβαπναβαμποντασια γιογκο μπαβατι ντουχκα-χα

γιουκτα: ισορροπημένα – *αχαρα*: φαγητό – *βιχαρασια*: αναψυχή - *γιουκτα*: ισορροπημένα – *τσεστασια*: κάποιου που εργάζεται για τη συντήρηση – *καρμασου*: εκτελώντας τα καθήκοντα - *γιουκτα*: ισορροπημένα – *σβαπνα-αβαμποντασια*: ρυθμιζόμενος ύπνος και εγρήγορση – *γιογκαχ*: άσκηση του *γιογκα* – *μπαβατι*: γίνεται - *ντουχκα-χα*: ελαττώνοντας τους πόνους.

Εκείνος που είναι μετρημένος στις συνήθειες του φαγητού, του ύπνου, της εργασίας και της αναψυχής μπορεί να μετριάσει όλους τους υλικούς πόνους κάνοντας *γιογκα*.

Υπερβολές ως προς το φαγητό, τον ύπνο, την άμυνα και το ζευγάρωμα – πράγματα τα οποία είναι απαιτήσεις του σώματος- μπορούν να εμποδίσουν την πρόοδο στην άσκηση του *γιογκα*. Όσον αφορά στο φαγητό, μπορεί να ρυθμιστεί μόνον όταν μάθει κανείς να δέχεται και να τρώει *πρασανταμ*, καθαγιασμένη τροφή. Στον Κύριο Κρίσνα προσφέρονται, σύμφωνα με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (9.26), λαχανικά, λουλούδια, καρποί, δημητριακά, γάλα, κλπ. Με αυτόν τον τρόπο, κάποιος που έχει συνείδηση του Κρίσνα μαθαίνει αυτομάτως να μην δέχεται τροφές ακατάλληλες για κατανάλωση από τον άνθρωπο, δηλαδή τροφές οι οποίες δεν ανήκουν στην κατηγορία της αγαθότητας. Όσον αφορά στον ύπνο, ένα πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα είναι πάντα άγρυπνο κατά την εκτέλεση των υποχρεώσεών του και, συνεπώς, θεωρεί μεγάλη απώλεια όποιον περιττό χρόνο ξοδεύεται για ύπνο. Ένα πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα δεν μπορεί να υπομείνει ούτε ένα λεπτό χωρίς να υπηρετήσει τον Κύριο. Κοιμάται, λοιπόν, το ελάχιστο δυνατό. Από αυτήν την άποψη, το ιδεώδες του είναι ο Σρίλα Ρούπα Γκοσουάμι, ο οποίος υπηρετούσε διαρκώς τον Κρίσνα και ο οποίος δεν μπορούσε να κοιμηθεί

περισσότερο από δύο ώρες την ημέρα και μερικές φορές ούτε καν αυτό. Ο Τάκουρ Χαριντάς δεν δεχόταν *πρασανταμ* και δεν κοιμόταν στιγμή, αν δεν τελείωνε την καθημερινή ψαλμωδία των αγίων ονομάτων του Κυρίου· έψελνε με τις χάντρες του τριακόσιες χιλιάδες ονόματα την ημέρα. Όσον αφορά στην εργασία, ένα πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα δεν κάνει τίποτα που δεν συνδέεται με το συμφέρον του Κρίσνα και έτσι η εργασία του είναι πάντα ελεγχόμενη και αμόλυντη από την ικανοποίηση των αισθήσεων. Αφού δεν τίθεται θέμα ικανοποίησης των αισθήσεων, δεν υπάρχει ελεύθερος χρόνος για κάποιον με συνείδηση του Κρίσνα. Και επειδή ελέγχει την εργασία του, τα λόγια του, τον ύπνο του, την εγρήγορσή του και όλες τις άλλες σωματικές δραστηριότητες, δεν υπάρχει γι' αυτόν υλική δυστυχία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

यदा विनियतं चित्तमात्मन्येवावतिष्ठते।
निःस्पृहः सर्वकामेभ्यो युक्त इत्युच्यते तदा॥१८॥

γιαντα βινιγιαταμ τσιτταμ ατμανι εβαβατιστατε
νισπριχαχ σαρβα-καμεμπιο γιουκτα ιτι ουτσιατε ταντα

γιαντα: όταν – *βινιγιαταμ*: ιδιαιτέρως πειθαρχημένος – *τσιτταμ*: τον νου και τη δραστηριότητά του – *ατμανι*: στην υπέρβαση – *εβα*: βεβαίως – *αβατιστατε*: έχει σταθεροποιηθεί – *νισπριχαχ*: απαλλαγμένος από - *σαρβα*: όλες – *καμεμπιαχ*: τις υλικές επιθυμίες – *γιουκταχ*: εδραιωμένος καλά στο *γιογκα* – *ιτι*: έτσι – *ουτσιατε*: λέγεται - *ταντα*: τότε.

Λέγεται ότι όταν ο *γιογκι* επιβάλει πειθαρχία στη νοητική του δραστηριότητα και σταθεροποιηθεί στην Υπέρβαση, τότε, απαλλαγμένος από κάθε υλική επιθυμία, έχει εδραιωθεί στο *γιογκα*.

Οι δραστηριότητες του *γιογκι* διακρίνονται από εκείνες ενός συνηθισμένου προσώπου λόγω της χαρακτηριστικής παύσης κάθε είδους υλικής επιθυμίας, η κυριότερη των οποίων είναι το σεξ. Ο τέλειος *γιογκι* είναι τόσο καλά πειθαρχημένος όσον αφορά στη δραστηριότητα του νου, ώστε δεν μπορεί πλέον να τον ενοχλήσει κανενός είδους υλική επιθυμία. Αυτό το στάδιο της τελειότητας μπορεί να επιτευχθεί αυτομάτως από πρόσωπα με συνείδηση του Κρίσνα, όπως αναφέρεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (9.4.18-20):

σα βαϊ μαναχ κρισνα-πανταραβιννταγιορ
βατσαμσι βαϊκουντα-γκουναναβαρνανε
καρω χαρερ μαννтιρα-μαρτζναντισου
σρουτιμ τσακαρατσιουτα-σατ-κατονταγιε

μουκουννтα-λινγκαλαγια-ντarσανε ντρισω
ταντ-μπριτιαγκατρα-σπαρσε 'νγκα-σανγκαμαμ
γκραναμ τσα τατ-παντα-σαροτζα-σωραμπε
σριματ τουλασια ρασαναμ ταντ-αρπιτε

παντω χαρεχ κσετρ-παντανουσαρπανε
σιρο χρισικεσα-πανταμπιβαννтανε
καμαμ τσα ντασιε να του καμα-καμιαγια
γιατοτταμα-σλοκα-τζανασραγια ρατιχ

«Πρώτα απ' όλα, ο βασιλιάς Αμμπαρίσα προσήλωνε τον νου του στα λωτοειδή πόδια του Κυρίου Κρίσνα. Έπειτα, χρησιμοποιούσε τις λέξεις του, τη μία μετά την άλλη, για να περιγράφει τις υπερβατικές ιδιότητες του Κυρίου, χρησιμοποιούσε τα χέρια του για να σφουγγαρίζει τον ναό του Κυρίου, τα αυτιά του για να ακούει σχετικά με τις δραστηριότητες του Κυρίου, τα μάτια του για να βλέπει τις υπερβατικές μορφές του Κυρίου, το σώμα του για να αγγίζει τα σώματα των αφοσιωμένων υπηρετών, την όσφρησή του για να μυρίζει το άρωμα των λωτών που προσφέρονταν στον Κύριο, τη γλώσσα του για να γεύεται τα φύλλα της *τουλασι* που προσφέρονταν στα λωτοειδή πόδια του Κυρίου, τα πόδια του για να πηγαίνει στους τόπους προσκυνήματος και στον ναό του Κυρίου, το κεφάλι του για να προσκυνά τον Κύριο και τις επιθυμίες του για να εκτελεί την αποστολή του Κυρίου. Όλες αυτές οι υπερβατικές δραστηριότητες είναι πολύ ταιριαστές σε έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη».

Αυτό το υπερβατικό στάδιο μπορεί να είναι υποκειμενικά αδύνατο να περιγραφεί από τους οπαδούς του ιμπερσοναλιστικού δρόμου, αλλά γίνεται πανεύκολο και πρακτικό για κάποιον που έχει συνείδηση του Κρίσνα, όπως είναι φανερό από την περιγραφή των ασχολιών του Μαχαράζα Αμμπαρίσα. Αν ο νους δεν προσηλώνεται στα λωτοειδή πόδια του Κυρίου με διαρκή θύμηση, αυτές οι υπερβατικές ασχολίες δεν είναι πρακτικές. Γι' αυτό, στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου αυτές οι επιβαλλόμενες δραστηριότητες

ονομάζονται *αρτσανα*, δηλαδή απασχόληση όλων των αισθήσεων στην υπηρεσία του Κυρίου. Οι αισθήσεις και ο νους απαιτούν απασχόληση. Η σκέτη άρνηση δεν είναι πρακτική. Επομένως, για τους ανθρώπους γενικώς – και ιδιαιτέρως για όσους δεν είναι στην τάξη της απάρνησης- η υπερβατική απασχόληση των αισθήσεων και του νου, όπως περιγράφεται πιο πάνω, είναι η τέλεια μέθοδος για πνευματικά επιτεύγματα, τα οποία στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ονομάζονται *γιουκτα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

यथा दीपो निवातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता।
योगिनो यतचित्तस्य युञ्जतो योगमात्मनः॥१९॥

γιατα ντιπο νιβατα-στο νενγκατε σοπαμα σμριτα
γιογκινο γιατα-τσιττασια γιουντζατο γιογκαμ ατμαναχ

γιατα: όπως – *ντιπαχ*: το λυχνάρι – *νιβατα-σταχ*: σε ένα απάνεμο μέρος – *να*: δεν – *ινγκατε*: τρεμοσβήνει – *σα-ουπαμα*: συγκρινόμενο με αυτό – *σμριτα*: παρομοιάζεται – *γιογκιναχ*: του *γιογκι* - *γιατα-τσιττασια*: του οποίου ο νους ελέγχεται – *γιουντζαταχ*: διαρκώς απασχολημένος – *γιογκαμ*: στον διαλογισμό – *ατμαναχ*: στην υπέρβαση.

Όπως το λυχνάρι σε ένα απάνεμο μέρος δεν τρεμοσβήνει, έτσι και ο *γιογκι* που ο νους του ελέγχεται, παραμένει πάντα σταθερός στον διαλογισμό του υπερβατικού Εαυτού.

Όποιος έχει αληθινά συνείδηση του Κρίσνα, απορροφημένος πάντα στην υπέρβαση, σε διαρκή αδιατάραχτο διαλογισμό του λατρευτού Κυρίου του, είναι σταθερός όπως το λυχνάρι σε απάνεμο μέρος.

ΚΕΙΜΕΝΑ 20-23

यत्रोपरमते चित्तं निरुद्धं योगसेवया।
यत्र चैवात्मनात्मानं पश्यन्नात्मनि तुष्यति॥२०॥
सुखमात्यन्तिकं यत्तद्बुद्धिग्राह्यमतीन्द्रियम्।
वेत्ति यत्र न चैवायं स्थितश्चलति तत्त्वतः॥२१॥

यं लब्ध्वा चापरं लाभं मन्यते नाधिकं ततः।
यस्मिन्स्थितो न दुःखेन गुरुणापि विचाल्यते॥२२॥
तं विद्याद्दुःखसंयोगवियोगं योगसंज्ञितम्॥२३॥

γιατροπαραματε τσιτταμ   νιρουνταμ γιογκα-σεβαγια
γιατρα τσαϊβατμανατμαναμ   πασιανν ατμανι τουσιατι

σουκαμ ατιαντικαμ γιατ ταντ   μπουντι-γκραχιαμ ατιννтριγιαμ
βεττι γιατρα να τσαϊβαγιαμ   στιτας τσαλατι ταττβαταχ

γιαμ λαμπντβα τσαπαραμ λαμπαμ   μανιατε ναντικαμ ταταχ
γιασμιν στιτο να ντουχκενα   γκουρουναπι βιτσαλιατε

ταμ βιντιαντ ντουχκα-σαμιογκα-βιγιογκαμ γιογκα-σαμγκιταμ

γιατρα: σε αυτήν την κατάσταση – *ουπαραματε*: όταν αισθάνεται κανείς υπερβατική ευτυχία – *τσιτταμ*: η νοητική δραστηριότητα – *νιρουνταμ*: συγκρατείται - *γιογκα-σεβαγια*: με την άσκηση του *γιογκα* – *γιατρα*: σε εκείνο – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *ατμανα*: από τον αγνό νου – *ατμαναμ*: τον εαυτό – *πασιαν*: συνειδητοποιώντας τη θέση – *ατμανι*: στον εαυτό – *τουσιατι*: ικανοποιείται – *σουκαμ*: ευτυχία – *ατιαντικαμ*: υπέρτατη – *γιατ*: στην οποία – *ταт*: εκείνο – *μπουντι*: η νοημοσύνη – *γκραχιαμ*: αποδεκτή – *ατιννтριγιαμ*: υπερβατική – *βεττι*: γνωρίζει – *γιατρα*: όπου – *να*: ποτέ δεν - *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *αγιαμ*: σε αυτό – *τσαλατι*: κινείται – *ταττβαταχ*: από την αλήθεια – *γιαμ*: εκείνο το οποίο – *λαμπντβα*: έχοντας αποκτήσει - *τσα*: επίσης – *απαραμ*: κάποιο άλλο – *λαμπαμ*: κέρδος – *μανιατε*: δεν ενδιαφέρεται - *να*: ποτέ δεν – *αντικαμ*: περισσότερο από αυτό – *ταταχ*: από εκείνο – *γιασμιν*: στο οποίο – *στιταχ*: ευρισκόμενος - *να*: ποτέ δεν – *ντουχκενα*: από τις δυστυχίες – *γκουρουναπι*: παρόλο που είναι πολύ δύσκολο – *βιτσαλιατε*: κλονίζεται – *ταμ*: εκείνο – *βιντιατ*: πρέπει να γνωρίζεις - *ντουχκα-σαμιογκα*: βάσανα από την επαφή με την ύλη – *βιγιογκαμ*: εξολόθρευση - *γιογκα-σαμγκιταμ*: έκσταση στο *γιογκα*.

Το στάδιο της τελειότητας ονομάζεται έκσταση ή *σαμαντι*, όταν με την εξάσκηση του *γιογκα* ο νους συγκρατείται εντελώς από τις υλικές δραστηριότητες. Αυτό χαρακτηρίζεται από την ικανότητα να δει κανείς

τον εαυτό με τον εξαγνισμένο νου και να αισθανθεί σε αυτόν (στον εαυτό) χαρά και αγαλλίαση. Σε αυτή τη χαρούμενη κατάσταση αισθάνεται κανείς απεριόριστη υπερβατική ευτυχία και απολαμβάνει τον εαυτό του με υπερβατικές αισθήσεις. Εδραιωμένος με αυτόν τον τρόπο, δεν απομακρύνεται ποτέ από την αλήθεια και κερδίζοντας αυτή την υπέρτατη ευτυχία, πιστεύει ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερο κέρδος. Ευρισκόμενος σε αυτή τη θέση δεν κλονίζεται ποτέ, ακόμη και μέσα στη μεγαλύτερη δυσκολία. Αυτό είναι πραγματικά αληθινή ελευθερία απ' όλες τις δυστυχίες που προέρχονται από την επαφή με την ύλη.

Με την εξάσκηση του *γιογκα* απομακρύνεται κανείς σταδιακά από τις υλικές αντιλήψεις. Αυτό είναι το κύριο χαρακτηριστικό του *γιογκα*. Και μετά από αυτό, φτάνει κανείς στην έκσταση ή *σαμαντι*, πράγμα που σημαίνει ότι ο *γιογκι* συνειδητοποιεί την Υπέρτατη Ψυχή με υπερβατικό νου και νοημοσύνη, χωρίς τις ανησυχίες της ταύτισης του εαυτού με τον Υπέρτατο Εαυτό. Η εξάσκηση του *γιογκα* βασίζεται λίγο-πολύ στις αρχές του συστήματος Παταντζάλι. Ορισμένοι αναρμόδιοι σχολιαστές επιχειρούν να ταυτίσουν την ατομική ψυχή με την Υπέρτατη Ψυχή και οι μονιστές θεωρούν ότι αυτό είναι απελευθέρωση, αλλά δεν κατανοούν τον πραγματικό σκοπό του *γιογκα* του Παταντζάλι. Στο σύστημα Παταντζάλι υπάρχει παραδοχή υπερβατικής απόλαυσης, αλλά οι μονιστές δεν δέχονται αυτή την υπερβατική απόλαυση, από φόβο μήπως τεθεί σε κίνδυνο η θεωρία της ενότητας. Η δυαδικότητα της γνώσης και του γνώστη δεν είναι αποδεκτή από τους μη δυαδιστές, αλλά σε αυτή τη στροφή είναι παραδεκτή η ύπαρξη υπερβατικής απόλαυσης πραγματοποιούμενης μέσω υπερβατικών αισθήσεων. Και αυτό επιβεβαιώνεται από τον σοφό Παταντζάλι, τον φημισμένο υπέρμαχο του συστήματος *γιογκα*. Ο μέγας σοφός δηλώνει στις *Γιογκα-σουτρα*: *πουρουσαρτα-σουνιαναμ γκουναναμ πρατιπρασαβαχ καϊβαλιαμ σβαρουπα-πρατιστα βα τσιτι-σακτιρ ιτι*.

Αυτή η *τσιτι-σακτι*, δηλαδή η εσωτερική ενέργεια, είναι υπερβατική. *Πουρουσαρτα* σημαίνει υλική θρησκευτικότητα, οικονομική ανάπτυξη, αισθησιακή ικανοποίηση και τέλος, απόπειρα να γίνει κανείς ένα με το Υπέρτατο. Αυτή η «ενότητα με το Υπέρτατο» ονομάζεται από τους μονιστές *καϊβαλιαμ*. Αλλά σύμφωνα με τον Παταντζάλι, αυτή η *καϊβαλιαμ* είναι μία εσωτερική, δηλαδή υπερβατική ενέργεια, δια της οποίας το ζωντανό ον αποκτά επίγνωση της καταστατικής του θέσης. Με όρους του Κυρίου Τσετάνια, αυτή η κατάσταση ονομάζεται *τσετο-νταρπανα-μαρτζαναμ*, δηλαδή

καθαρισμός του ακάθαρτου καθρέφτη του νου. Ο «καθαρισμός» αυτός είναι στην πραγματικότητα απελευθέρωση, δηλαδή *μπαβα-μαχανταβαγκνι-νιρβαπαναμ*. Η θεωρία του *νιρβανα* –επίσης προκαταρκτική- συμφωνεί με αυτή την αρχή. Στην *Μπαγκαβαταμ* αυτό ονομάζεται *σβαρουπενα βιαβαστιτιχ*. Σε αυτή τη στροφή και η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* επιβεβαιώνει ότι έτσι έχουν τα πράγματα.

Μετά το *νιρβανα*, δηλαδή την παύση της υλικής συνείδησης, εκδηλώνονται πνευματικές δραστηριότητες, δηλαδή υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο, γνωστή ως συνείδηση του Κρίσνα. Με τα λόγια της *Μπαγκαβαταμ*, *σβαρουπενα βιαβαστιτιχ*: αυτή είναι η «πραγματική ζωή του ζωντανού όντος». Η *μαγια*, δηλαδή η πλάνη, είναι η κατάσταση της πνευματικής ζωής όταν μολύνεται από την ύλη. Απελευθέρωση από αυτή την υλική μόλυνση δεν συνεπάγεται καταστροφή της αρχικής αιώνιας θέσης του ζωντανού όντος. Αυτό το δέχεται και ο Παταντζάλι όταν λέει *καϊβαλιαμ σβαρουπα-πρατιστα βα τσιτι-σακτιρ ιτι*. Αυτή η *τσιτι-σακτι*, δηλαδή η υπερβατική απόλαυση, είναι πραγματική ζωή. Αυτό επιβεβαιώνεται στις *Βεντάντα-σουτρα* ως *αναννταμαγιο 'μπιασατ*. Αυτή η φυσική υπερβατική απόλαυση είναι ο τελικός στόχος του *γιογκα* και επιτυγχάνεται εύκολα με την υπηρεσία αφοσίωσης, δηλαδή με το *μπακτι-γιογκα*. Το *μπακτι-γιογκα* θα περιγραφεί καθαρά στο Έβδομο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

Στο σύστημα του *γιογκα*, όπως περιγράφηκε σε αυτό το κεφάλαιο, υπάρχουν δύο ειδών *σαμαντι*, ονομαζόμενα *σαμπραγκιατα-σαμαντι* και *ασαμπραγκιατα-σαμαντι*. Όταν κάποιος φτάσει στην υπερβατική κατάσταση μέσω διαφόρων φιλοσοφικών αναζητήσεων, αυτό ονομάζεται *σαμπραγκιατα-σαμαντι*. Στο *ασαμπραγκιατα-σαμαντι* δεν υπάρχει πλέον κανένας σύνδεσμος με τις εγκόσμιες απολαύσεις, επειδή τότε είναι κανείς υπερβατικός ως προς κάθε είδους ευτυχία η οποία απορρέει από τις αισθήσεις. Όταν ο *γιογκι* βρεθεί μία φορά σε αυτή την υπερβατική θέση, δεν κουνιέται ποτέ από εκεί. Αν ο *γιογκι* δεν είναι ικανός να φτάσει σε αυτή τη θέση, έχει αποτύχει. Το σύγχρονο υποτιθέμενο *γιογκα*, το οποίο συνδυάζει διάφορες αισθησιακές απολαύσεις, είναι αντιφατικό. *Γιογκι* παραδομένος στο σεξ και τη μέθη αποτελεί διακωμώδηση. Ακόμα και εκείνοι οι *γιογκι* οι οποίοι έλκονται από τις *σιντι* (τις τελειότητες) κατά τη διαδικασία του *γιογκα* δεν βρίσκονται σε τέλεια θέση. Αν οι *γιογκι* έλκονται από τα υποπροϊόντα του *γιογκα*, δεν μπορούν να φτάσουν στο στάδιο της τελειότητας, όπως αναφέρεται σε αυτούς τους στίχους. Συνεπώς, όσοι θέλουν να κάνουν εντύπωση επιδιδόμενοι σε

γυμναστικά κατορθώματα ή σε *σιντι* θα πρέπει να γνωρίζουν ότι με αυτόν τον τρόπο χάνεται ο σκοπός του *γιογκα*.

Ο καλύτερος τρόπος εξάσκησης του *γιογκα* στην εποχή μας είναι η συνείδηση του Κρίσνα, η οποία δεν προκαλεί σύγχυση. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι τόσο ευτυχισμένος ώστε δεν αποβλέπει σε καμία άλλη ευτυχία. Υπάρχουν πολλές δυσχέρειες, ιδιαίτερα αυτήν την εποχή της υποκρισίας, στην εξάσκηση του *χατα-γιογκα*, του *ντιανα-γιογκα* και του *γκιανα-γιογκα*, αλλά δεν υπάρχει πρόβλημα στην άσκηση του *καρμα-γιογκα* ή *μπακτι-γιογκα*.

Όσο υφίσταται το υλικό σώμα, είναι υποχρεωμένος κανείς να ικανοποιεί τις ανάγκες του σώματος, και συγκεκριμένα, το φαγητό, τον ύπνο, την άμυνα και το ζευγάρωμα. Αλλά όποιος ασκεί με αγνότητα το *μπακτι-γιογκα*, δηλαδή όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα, δεν διεγείρει τις αισθήσεις ενώ ικανοποιεί τις ανάγκες του σώματος. Αντίθετα, δέχεται μόνο τα εντελώς απαραίτητα για τη ζωή, κάνοντας ό,τι καλύτερο μπορεί στις αντίξοες συνθήκες του υλικού κόσμου και απολαμβάνει υπερβατική ευτυχία έχοντας συνείδηση του Κρίσνα. Είναι ψύχραιμος με τα απρόβλεπτα περιστατικά –όπως ατυχήματα, αρρώστιες, ελλείψεις, ακόμα και με τον θάνατο αγαπημένων συγγενών- αλλά πάντα άγρυπνος στην εκτέλεση των καθηκόντων του στη συνείδηση του Κρίσνα, στο *μπακτι-γιογκα*. Τα ατυχήματα δεν τον κάνουν ποτέ να παρεκκλίνει από το καθήκον του. Όπως αναφέρεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (2.14), *αγκαμαπαγινο 'νιτιας ταμς τιτικσασβα μπαρατα*. Αντέχει όλα αυτά τα απρόβλεπτα περιστατικά, επειδή γνωρίζει ότι έρχονται και παρέρχονται και δεν επηρεάζουν τα καθήκοντά του. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνει την ύψιστη τελειότητα στην εξάσκηση του *γιογκα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

स निश्चयेन योक्तव्यो योगोऽनिर्विण्णचेतसा
सङ्कल्पप्रभवान्कामांस्त्यक्त्वा सर्वानशेषतः।
मनसैवेन्द्रियग्रामं विनियम्य समन्ततः॥२४॥

σα νιστσαγιενα γιοκταβιο γιογκο 'νιρβιννα-τσετασα
σανκαλπα-πραμπαβαν καμαμς τιακτβα σαρβαν ασεσαταχ
μανασαϊβεννтριγια-γκραμαμ βινιγιαμια σαμανταταχ

σαχ: εκείνο – *νιστσαγιενα*: με σταθερή αποφασιστικότητα – *γιοκταβιαχ*: πρέπει να εξασκηθεί – *γιογκαχ*: το σύστημα *γιογκα - ανιρβιννα-τσετασα:* χωρίς παρέκκλιση – *σανκαλπα*: υλικές επιθυμίες – *πραμπαβαν*: προερχόμενες από – *καμαν*: την ικανοποίηση των αισθήσεων – *τιακτβα*: εγκαταλείποντας – *σαρβαν*: όλες – *ασεσαταχ*: εντελώς – *μανασα*: από τον νου – *εβα*: βεβαίως - *ιντριγια-γκραμαμ*: τις αισθήσεις συνολικά – *βινιγιαμια*: ρυθμίζοντας – *σαμανταταχ*: από όλες τις πλευρές.

Θα πρέπει να ασκείται κανείς στο *γιογκα* με απαρέγκλιτη αποφασιστικότητα και πίστη. Θα πρέπει να εγκαταλείψει όλες, χωρίς εξαίρεση, τις υλικές επιθυμίες που γεννιούνται από το ψεύτικο εγώ και έτσι να ελέγξει με τον νου όλες τις αισθήσεις από κάθε κατεύθυνση.

Ο εξασκούμενος στο *γιογκα* θα πρέπει να είναι αποφασισμένος και να συνεχίζει υπομονετικά την εξάσκηση χωρίς παρέκκλιση. Θα πρέπει να είναι βέβαιος για την τελική επιτυχία και να ακολουθεί αυτή την πορεία με μεγάλη επιμονή, δίχως να αποθαρρύνεται αν η επιτυχία καθυστερεί. Η επιτυχία είναι βέβαιη για τον σταθερό *γιογκι*. Σχετικά με το *μπακτι-γιογκα*, ο Ρούπα Γκοσουάμι λέει:

ουτσαχαν νιστσαγιαντ νταϊριατ   ταντ-ταντ-καρμα-πραβαρτανατ
σανγκα-τιαγκατ σατο βριττεχ   σαντμπιρ μπακτιχ πρασιντιατι

«Μπορεί κανείς να εφαρμόσει επιτυχώς τη μέθοδο του *μπακτι-γιογκα* με ολόψυχο ενθουσιασμό, επιμονή και αποφασιστικότητα, ακολουθώντας τα καθορισμένα καθήκοντα στη συντροφιά αφοσιωμένων υπηρετών και ασχολούμενος αποκλειστικά με δραστηριότητες που χαρακτηρίζονται από αγαθότητα».

Ως προς την αποφασιστικότητα, θα πρέπει να ακολουθεί κανείς το παράδειγμα του θηλυκού σπουργιτιού το οποίο έχασε τα αβγά του στα κύματα του ωκεανού. Είχε γεννήσει τα αβγά του στην ακτή, αλλά ο μεγάλος ωκεανός παρέσυρε μακριά τα αβγά με τα κύματά του. Το σπουργίτι στενοχωρήθηκε πολύ και ζήτησε από τον ωκεανό να επιστρέψει τα αβγά. Ο ωκεανός δεν ασχολήθηκε καν με την έκκλησή του. Έτσι το σπουργίτι αποφάσισε να στερέψει τον ωκεανό. Άρχισε να παίρνει το νερό με το μικρό του ράμφος και όλοι γελούσαν για την αδιανόητη απόφασή του. Τα νέα διαδόθηκαν και στο τέλος ο Γκαρούντα, το γιγαντιαίο πουλί που μεταφέρει

τον Βίσνου, τα άκουσε. Ένιωσε μεγάλη συμπόνια για τη μικρή αδελφή του και ήρθε να δει το σπουργίτι. Ο Γκαρούντα εντυπωσιάστηκε με την αποφασιστικότητα του μικρού σπουργιτιού και υποσχέθηκε να βοηθήσει. Έτσι ζήτησε αμέσως από τον ωκεανό να επιστρέψει τα αβγά, ειδάλλως θα συνέχιζε εκείνος τη δουλειά του σπουργιτιού. Ο ωκεανός φοβήθηκε και επέστρεψε τα αβγά. Έτσι το σπουργίτι έγινε ευτυχισμένο με τη χάρη του Γκαρούντα.

Κατά τον ίδιο τρόπο, η εξάσκηση του *γιογκα* και ιδιαίτερα του *μπακτι-γιογκα* με συνείδηση του Κρίσνα, μπορεί να φαίνεται πολύ δύσκολη δουλειά. Αλλά εάν ακολουθήσει κανείς τις αρχές του με μεγάλη αποφασιστικότητα, ο Κύριος σίγουρα θα βοηθήσει, επειδή ο Κύριος βοηθά όσους βοηθούν τον εαυτό τους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

शनैः शनैरुपरमेद्बुद्ध्या धृतिगृहीतया।
आत्मसंस्थं मनः कृत्वा न किञ्चिदपि चिन्तयेत्॥२५॥

σαναΐχ σαναΐρ ουπαραμεντ μπουντια ντριτι-γκριχιταγια
ατμα-σαμσταμ μαναχ κριτβα να κιντσιντ απι τσινταγιετ

σαναΐχ: σταδιακά - *σαναΐχ*: βήμα-βήμα – *ουπαραμετ*: θα πρέπει να αποτραβηχτεί – *μπουντια*: με τη νοημοσύνη - *ντριτι-γκριχιταγια*: με πίστη - *ατμα-σαμσταμ*: σταθεροποιημένος στον εαυτό – *μαναχ*: ο νους – *κριτβα*: κάνοντας – *να*: μην – *κιντσιντ*: οτιδήποτε άλλο – *απι*: ακόμη και αν – *τσινταγιετ*: θα πρέπει να σκέφτεται.

Σταδιακά, βήμα-βήμα, με μεγάλη αποφασιστικότητα και χρησιμοποιώντας την νοημοσύνη του, θα πρέπει να σταθεροποιήσει κανείς τον νου του μόνο στον Εαυτό και να μην σκέπτεται τίποτε άλλο.

Με σωστή πίστη και ευφυΐα θα πρέπει να σταματήσει κανείς σταδιακά τη δράση των αισθήσεων. Αυτό ονομάζεται *πρατιαχαρα*. Ο νους, καθοδηγούμενος από την πίστη, τον διαλογισμό και την καταστολή των αισθήσεων, θα πρέπει να σταθεροποιηθεί σε έκσταση, δηλαδή σε *σαμαντι*. Σε αυτό το στάδιο δεν υπάρχει πλέον κίνδυνος να εμπλακεί κανείς στην υλική αντίληψη της ζωής. Με άλλα λόγια, μολονότι είναι κανείς σε επαφή με την

ύλη όσο υφίσταται το υλικό σώμα, δεν θα πρέπει να σκέφτεται την ικανοποίηση των αισθήσεων. Δεν θα πρέπει να σκέφτεται καμία απόλαυση, παρά μόνο την ευχαρίστηση του Υπέρτατου Εαυτού. Σε αυτό το στάδιο φτάνει κανείς εύκολα εφαρμόζοντας τη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

यतो यतो निश्चरति मनश्चञ्चलमस्थिरम्।
ततस्ततो नियम्यैतदात्मन्येव वशं नयेत्॥२६॥

γιατο γιατο νιστσαλατι μανας τσαντσαλαμ αστιραμ
τατας τατο νιγιαμιαϊταντ ατμανι εβα βασαμ ναγιετ

γιαταχ γιαταχ: οπουδήποτε – *νιστσαλατι*: όντως ταραγμένος – *μαναχ*: ο νους – *τσαντσαλαμ*: που τρεμοπαίζει – *αστιραμ*: ασταθής – *ταταχ ταταχ*: από εκεί – *νιγιαμια*: ρυθμιζόμενος – *ετατ*: αυτό – *ατμανι*: στον εαυτό – *εβα*: βεβαίως – *βασαμ*: τον έλεγχο – *ναγιετ*: πρέπει να φέρει κάτω από.

Από οπουδήποτε τριγυρίζει ο νους εξαιτίας της άστατης και ανήσυχης φύσης του, θα πρέπει οπωσδήποτε να τον επαναφέρει κανείς και να τον θέσει κάτω από τον έλεγχο του εαυτού.

Η φύση του νου είναι ανήσυχη και άστατη. Αλλά ένας αυτοσυνειδητοποιημένος *γιογκι* δεν πρέπει να αφήνει τον νου να τον ελέγχει· θα πρέπει να τον ελέγχει εκείνος. Όποιος ελέγχει τον νου (και συνεπώς και τις αισθήσεις) ονομάζεται *γκοσουαμι* ή *σουαμι*, ενώ όποιος ελέγχεται από τον νου ονομάζεται *γκοντασα*, δηλαδή υπηρέτης των αισθήσεων. Ένας *γκοσουαμι* γνωρίζει το πρότυπο της αισθησιακής ευτυχίας. Στην υπερβατική αισθησιακή ευτυχία οι αισθήσεις βρίσκονται στην υπηρεσία του Χρισικέσα, δηλαδή του υπέρτατου ιδιοκτήτη των αισθήσεων, του Κρίσνα. Το να υπηρετεί κανείς τον Κρίσνα με εξαγνισμένες αισθήσεις ονομάζεται συνείδηση του Κρίσνα. Αυτός είναι ο τρόπος να τεθούν οι αισθήσεις υπό πλήρη έλεγχο. Επί πλέον, αυτή είναι η ύψιστη τελειότητα του *γιογκα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

प्रशान्तमनसं ह्येनं योगिनं सुखमुत्तमम्।
उपैति शान्तरजसं ब्रह्मभूतमकल्मषम्॥२७॥

πρασαντα-μανασαμ χι εναμ   γιογκιναμ σουκαμ ουτταμαμ
ουπαϊτι σαντα-ρατζασαμ   μπραμα-μπουταμ ακαλμασαμ

πρασαντα: σταθερός στα λωτοειδή πόδια του Κρίσνα – *μανασαμ*: του οποίου ο νους – *χι*: σίγουρα – *εναμ*: αυτό – *γιογκιναμ*: ο *γιογκι* – *σουκαμ*: ευτυχία – *ουτταμαμ*: την υπέρτατη – *ουπαϊτι*: επιτυγχάνει - *σαντα-ρατζασαμ*: κατευνασμένα πάθη - *μπραμα-μπουταμ*: απελευθερωμένος δια της ταύτισης με το *μπραμαν* – *ακαλμασαμ*: απαλλαγμένος από τις αντιδράσεις στις προηγούμενες αμαρτίες.

Ο *γιογκι* που έχει σταθεροποιημένο τον νου του σ' Εμένα φτάνει αληθινά στην υπέρτατη ευτυχία. Λόγω της ταύτισής του με το *μπραμαν*, έχει απελευθερωθεί· ο νους του είναι γαλήνιος, τα πάθη του είναι κατευνασμένα και έχει απαλλαγεί από την αμαρτία.

Μπραμα-μπουτα είναι η κατάσταση της απελευθέρωσης από την υλική μίανση και της προσφοράς υπερβατικής υπηρεσίας στον Κύριο. *Μαντ-μπακτιμ λαμπατε παραμ* (*Μπ.γκ.* 18.54). Δεν μπορεί να παραμείνει κανείς στο *μπραμαν*, στο Απόλυτο, αν ο νους του δεν σταθεροποιηθεί στα λωτοειδή πόδια του Κυρίου. *Σα βαϊ μαναχ κρισνα-πανταραβινναγιοχ*. Η συνεχής απασχόληση στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου, δηλαδή η παραμονή στη συνείδηση του Κρίσνα, σημαίνει πραγματική απελευθέρωση από την κατάσταση του πάθους και από κάθε υλική μίανση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी विगतकल्मषः।
सुखेन ब्रह्मसंस्पर्शमत्यन्तं सुखमश्नुते॥२८॥

γιουντζανν εβαμ σαντατμαναμ   γιογκι βιγκατα-καλμασαχ
σουκενα μπραμα-σαμσπαρσαμ   ατιανταμ σουκαμ ασνουτε

γιουντζαν: ασχολούμενος με το *γιογκα* – *εβαμ*: έτσι – *σαντα*: πάντα – *ατμαναμ*: τον εαυτό – *γιογκι*: κάποιος που είναι σε επαφή με τον Υπέρτατο Εαυτό – *βιγκατα*: είναι απελευθερωμένος από – *καλμασαχ*: κάθε υλική μόλυνση – *σουκενα*: σε υπερβατική ευτυχία - *μπραμα-σαμσπαρσαμ*: ευρισκόμενος σε διαρκή επαφή με τον Υπέρτατο – *ατιανταμ*: την ύψιστη – *σουκαμ*: ευτυχία – *ασνουτε*: επιτυγχάνει.

Σταθεροποιημένος στον Εαυτό, απαλλαγμένος από κάθε υλική μόλυνση, ο *γιογκι* επιτυγχάνει την ύψιστη ευτυχία σε επαφή με την Υπέρτατη Συνείδηση.

Αυτοσυνειδητοποίηση σημαίνει να γνωρίζει κανείς την καταστατική του θέση σε σχέση με τον Υπέρτατο. Η ατομική ψυχή είναι συστατικό μέρος του Υπερτάτου και η θέση της είναι να προσφέρει υπερβατική υπηρεσία στον Κύριο. Αυτή η υπερβατική επαφή με τον Υπέρτατο ονομάζεται *μπραμα-σαμσπαρσαμ*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

सर्वभूतस्थमात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि।
ईक्षते योगयुक्तात्मा सर्वत्र समदर्शनः॥२९॥

σαρβα-μπουτα-σταμ ατμαναμ σαρβα-μπουτανι τσατμανι
ικσατε γιογκα-γιουκτατμα σαρβατρα σαμα-νταρσαναχ

σαρβα-μπουτα-σταμ: ευρισκόμενος μέσα σε όλα τα όντα – *ατμαναμ*: την Υπέρτατη Ψυχή – *σαρβα*: όλα – *μπουτανι*: τα όντα – *τσα*: επίσης – *ατμανι*: στον εαυτό – *ικσατε*: βλέπει - *γιογκα-γιουκτα-ατμα*: όποιος είναι εναρμονισμένος με τη συνείδηση του Κρίσνα – *σαρβατρα*: παντού - *σαμα-νταρσαναχ*: βλέποντας με τον ίδιο τρόπο.

Ο αληθινός *γιογκι* Με βλέπει σε όλα τα όντα και βλέπει όλα τα όντα σε Εμένα. Στην πραγματικότητα, ο αυτοσυνειδητοποιημένος άνθρωπος Με βλέπει παντού.

Ο *γιογκι* με συνείδηση του Κρίσνα διαθέτει τέλεια όραση, επειδή βλέπει τον Κρίσνα, τον Υπέρτατο Κύριο, να βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων ως Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα). *Ισβαραχ σαρβα-μπουταναμ χριντ-ντεσε ʽρτζουνα τιστατι*. Ο Κύριος, ως Παραμάτμα, βρίσκεται μέσα στην καρδιά και του σκύλου και ενός *μπραμανα*. Ο τέλειος *γιογκι* γνωρίζει ότι ο Κύριος είναι αιωνίως υπερβατικός και ότι η παρουσία Του σε έναν σκύλο ή σε έναν *μπραμανα* δεν Τον επηρεάζει υλικά. Αυτή είναι η υπέρτατη ουδετερότητα του Κυρίου. Η ατομική ψυχή βρίσκεται και αυτή μέσα στην καρδιά, αλλά δεν είναι παρούσα σε όλες τις καρδιές. Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ της ατομικής ψυχής και της Υπέρτατης Ψυχής. Όποιος δεν ασχολείται πραγματικά με το *γιογκα* δεν μπορεί να δει τόσο καθαρά. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να δει τον Κρίσνα στην καρδιά και του πιστού και του άπιστου. Στη *σμριτι* αυτό επιβεβαιώνεται ως εξής: *ατατατβατς τσα ματριτβαντ ατμα χι παραμο χαριχ*. Ο Κύριος, όντας η πηγή όλων των όντων, είναι σαν μητέρα και πατέρας. Όπως η μητέρα είναι ουδέτερη με όλα τα παιδιά της, έτσι είναι και ο Υπέρτατος Πατέρας (ή Μητέρα). Συνεπώς η Υπέρτατη Ψυχή βρίσκεται πάντα μέσα σε κάθε ζωντανό ον.

Αλλά και εξωτερικά επίσης, κάθε ζωντανό ον βρίσκεται μέσα στην ενέργεια του Κυρίου. Όπως θα εξηγηθεί στο Έβδομο Κεφάλαιο, ο Κύριος έχει πρωταρχικά δύο ενέργειες, την πνευματική ενέργεια (ή ανώτερη ενέργεια) και την υλική ενέργεια (ή κατώτερη ενέργεια). Το ζωντανό ον, μολονότι μέρος της ανώτερης ενέργειας, είναι δέσμιο της κατώτερης ενέργειας. Το ζωντανό ον βρίσκεται πάντοτε μέσα στην ενέργεια του Κυρίου. Κάθε ζωντανό ον βρίσκεται μέσα Του με τον έναν ή τον άλλο τρόπο. Ο *γιογκι* βλέπει με τον ίδιο τρόπο επειδή βλέπει ότι όλα τα ζωντανά όντα, μολονότι βρίσκονται σε διαφορετικές καταστάσεις ανάλογα με τα αποτελέσματα της δράσης τους, παραμένουν σε κάθε περίσταση υπηρέτες του Θεού. Όσο είναι στην υλική ενέργεια, το ζωντανό ον υπηρετεί τις υλικές αισθήσεις· και όσο είναι στην πνευματική ενέργεια, υπηρετεί απευθείας τον Υπέρτατο Κύριο. Και στη μία και στην άλλη περίπτωση, το ζωντανό ον είναι υπηρέτης του Θεού. Αυτή η ισότητα στην όραση είναι τέλεια σε όποιον έχει συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वं च मयि पश्यति।
तस्याहं न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति॥३०॥

γιο μαμ πασιατι σαρβατρα   σαρβαμ τσα μαγι πασιατι
τασιαχαμ να πρανασιαμι   σα τσα με να πρανασιατι

γιαχ: όποιος – *μαμ*: Εμένα – *πασιατι*: βλέπει – *σαρβατρα*: παντού – *σαρβαμ*: το κάθε τι – *τσα*: και – *μαγι*: σε Εμένα - *πασιατι*: βλέπει – *τασια*: γι' αυτόν – *αχαμ*: Εγώ – *να*: δεν – *πρανασιαμι*: είμαι χαμένος – *σαχ*: αυτός – *τσα*: επίσης – *με*: σε Εμένα – *να*: ούτε – *πρανασιατι*: είναι χαμένος.

Για όποιον Με βλέπει παντού και βλέπει το κάθε τι σε Εμένα, δεν χάνομαι ποτέ ούτε εκείνος χάνεται ποτέ για Εμένα.

Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα βλέπει σίγουρα τον Κρίσνα παντού και βλέπει τα πάντα στον Κρίσνα. Ένα τέτοιο πρόσωπο μπορεί να φαίνεται ότι βλέπει όλες τις χωριστές εκδηλώσεις της υλικής φύσης, αλλά σε κάθε περίσταση έχει επίγνωση του Κρίσνα, γνωρίζοντας ότι όλα είναι εκδήλωση της ενέργειας του Κρίσνα. Τίποτα δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τον Κρίσνα και ο Κρίσνα είναι ο Κύριος των πάντων – αυτή είναι η βασική αρχή της συνείδησης του Κρίσνα.

Η συνείδηση του Κρίσνα είναι η εξέλιξη της αγάπης για τον Κρίσνα – θέση υπερβατική ακόμα και ως προς την απελευθέρωση από την ύλη. Είναι το στάδιο πέραν της αυτοσυνειδητοποίησης, κατά το οποίο ο αφοσιωμένος υπηρέτης γίνεται ένα με τον Κρίσνα, υπό την έννοιαν ότι ο Κρίσνα γίνεται τα πάντα για τον αφοσιωμένο υπηρέτη, ο δε αφοσιωμένος υπηρέτης αποκτά πληρότητα αγαπώντας τον Κρίσνα. Τότε δημιουργείται στενή σχέση ανάμεσα στον Κύριο και τον αφοσιωμένο υπηρέτη. Σε αυτό το στάδιο, το μεν ζωντανό ον αποκτά την αθανασία του, το δε Πρόσωπο της Θεότητας βρίσκεται πάντοτε στο οπτικό πεδίο του αφοσιωμένου υπηρέτη. Το να συγχωνευθεί κανείς με τον Κρίσνα αποτελεί πνευματική αυτοκτονία. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν διακινδυνεύει κάτι τέτοιο. Στην *Μπραμα-σαμχιτα* (5.38) αναφέρεται:

πρεμαντζανα-τσουριτα-μπακτι-βιλοτσανενα
σανταχ σανταϊβα χρινταγιεσου βιλοκαγιαντι
γιαμ σιαμασουνναραμ ατσιντια-γκουνα-σβαρουπαμ
γκοβινναμ αντι-πουρουσαμ ταμ αχαμ μπατζαμι

«Λατρεύω τον πρωταρχικό Κύριο, τον Γκοβίνντα, τον Σιαμασούνντα (τον πανέμορφο Κύριο με το βαθύ γαλάζιο χρώμα), τον Κύριο με τις αναρίθμητες ασύλληπτες ιδιότητες, τον οποίον οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες Του βλέπουν πάντα μέσα στην καρδιά της καρδιάς τους, με μάτια χρωματισμένα με το βάλσαμο της αγάπης».

Σε αυτό το στάδιο, ο Κρίσνα δεν εξαφανίζεται ποτέ από το οπτικό πεδίο του αφοσιωμένου υπηρέτη και ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν χάνει ποτέ από τα μάτια του τον Κρίσνα. Το ίδιο ισχύει με την περίπτωση του *γιογκι* που βλέπει τον Κύριο μέσα στην καρδιά του ως Παραμάτμα. Ο *γιογκι* αυτός μετατρέπεται σε αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη και δεν αντέχει να ζήσει ούτε μια στιγμή χωρίς να βλέπει τον Κύριο μέσα του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

सर्वभूतस्थितं यो मां भजत्येकत्वमास्थितः।
सर्वथा वर्तमानोऽपि स योगी मयि वर्तते॥३१॥

σαρβα-μπουτα-στιταμ γιο μαμ μπατζατι εκατβαμ αστιταχ
σαρβατα βαρταμανο 'πι σα γιογκι μαγι βαρτατε

σαρβα-μπουτα-στιταμ: ευρισκόμενος μέσα στην καρδιά όλων – *γιαχ*: εκείνος ο οποίος – *μαμ*: Εμένα – *μπατζατι*: υπηρετεί με αφοσίωση – *εκατβαμ*: σε ενότητα - *αστιταχ*: ευρισκόμενος – *σαρβατα*: σε κάθε περίσταση – *βαρτα-μαναχ*: ευρισκόμενος – *απι*: παρότι – *σαχ*: εκείνος – *γιογκι:* ο *γιογκι* – *μαγι*: σε Εμένα – *βαρτατε*: παραμένει.

Ο *γιογκι* που γνωρίζει ότι Εγώ και η Υπέρτατη Ψυχή μέσα σε όλα τα όντα είμαστε ένα, Με λατρεύει και παραμένει πάντα σ' Εμένα σε κάθε περίσταση.

Ο *γιογκι* ο οποίος ασκείται στον διαλογισμό πάνω στην Υπέρτατη Ψυχή βλέπει μέσα του το πλήρες τμήμα του Κρίσνα ως Βίσνου: με τέσσερα χέρια, κρατώντας ένα κοχύλι, έναν τροχό, ένα ρόπαλο και ένα λουλούδι λωτού. Ο *γιογκι* θα πρέπει να γνωρίζει ότι ο Βίσνου δεν διαφέρει από τον Κρίσνα. Ο Κρίσνα σε αυτή τη μορφή της Υπέρτατης Ψυχής βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων. Επιπλέον, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των αναρίθμητων Υπέρτατων Ψυχών που είναι παρούσες στις αναρίθμητες καρδιές των ζωντανών όντων.

Ούτε υπάρχει διαφορά μεταξύ κάποιου με συνείδηση του Κρίσνα ο οποίος προσφέρει διαρκώς υπερβατική υπηρεσία αγάπης στον Κρίσνα και ενός τέλειου *γιογκι* ο οποίος διαλογίζεται σχετικά με τον Κρίσνα. Ο *γιογκι* ο οποίος έχει συνείδηση του Κρίσνα –παρόλο που μπορεί να ασχολείται με διάφορες δραστηριότητες όσο βρίσκεται στην υλική ύπαρξη– παραμένει πάντα μέσα στον Κρίσνα. Αυτό επιβεβαιώνεται στο *Μπακτι-ρασαμριτα-σινντου* του Σρίλα Ρούπα Γκοσουάμι: *νικιλεσου αβαστασου τζιβανμουκτ α σα ουτσιατε*. Ένας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, ο οποίος ενεργεί πάντα με συνείδηση του Κρίσνα, είναι αυτομάτως απελευθερωμένος. Στη *Ναραντα-παντσαρατρα* αυτό βεβαιώνεται ως εξής:

ντικ-καλαντι-αναβατσιννε κρισνε τσετο βινταγια τσα
ταν-μαγιο μπαβατι κσιπραμ τζιβο μπραμανι γιοτζαγιετ

«Συγκεντρώνοντας κανείς την προσοχή του στην υπερβατική μορφή του Κρίσνα, ο οποίος διαπερνά τα πάντα και είναι πέραν του χώρου και του χρόνου, απορροφάται στη σκέψη του Κρίσνα και μετά φτάνει στην ευτυχισμένη κατάσταση της υπερβατικής συναναστροφής μαζί Του».

Η συνείδηση του Κρίσνα είναι το ύψιστο στάδιο έκστασης στην άσκηση του *γιογκα*. Αυτή καθαυτή η κατανόηση ότι ο Κρίσνα είναι παρών ως Παραμάτμα μέσα στην καρδιά όλων κάνει τον *γιογκι* αλάνθαστο. Οι Βέδες βεβαιώνουν αυτή την ασύλληπτη δύναμη του Κυρίου ως εξής: *εκο πι σαν μπαχουντα γιο 'βαμπατι*. «Μολονότι ο Κύριος είναι ένας, είναι παρών σε αναρίθμητες καρδιές ως πολλοί». Και στη *σμριτι-σαστρα* αναφέρεται:

εκα εβα παρο βισνουχ σαρβα-βιαπι να σαμσαγιαχ
αϊσβαριαντ ρουπαμ εκαμ τσα σουρια-βατ μπαχουντεγιατε

«Ο Βίσνου είναι ένας, αλλά παρ' όλα αυτά διαπερνά τα πάντα. Με την ασύλληπτη δύναμή Του, παρά τη μία μορφή Του, είναι παρών παντού. Όπως ο ήλιος, φανερώνεται σε πολλά μέρη ταυτοχρόνως».

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

आत्मौपम्येन सर्वत्र समं पश्यति योऽर्जुन।
सुखं वा यदि वा दुःखं स योगी परमो मतः॥३२॥

ατμωπαμιενα σαρβατρα σαμαμ πασιατι γιο 'ρτζουνα

σουκαμ βα γιαντι βα ντουχκαμ σα γιογκι παραμο ματαχ

ατμα: με τον εαυτό του – *ωπαμιενα*: συγκρινόμενος – *σαρβατρα*: παντού – *σαμαμ*: ίσα – *πασιατι*: βλέπει – *γιαχ*: εκείνος ο οποίος – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *σουκαμ*: στην ευτυχία – *βα*: ή – *γιαντι*: αν – *βα*: ή – *ντουχκαμ*: στη δυστυχία – *σαχ*: τέτοιος – *γιογκι*: ο *γιογκι* – *παραμαχ*: τέλειος – *ματαχ*: θεωρείται.

Ω Αρτζούνα, εκείνος ο οποίος βλέπει από τη σύγκριση με τον εαυτό του την αληθινή ισότητα όλων των όντων, και στην ευτυχία τους και στη δυστυχία τους, είναι ένας τέλειος *γιογκι*.

Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι ο τέλειος *γιογκι*. Έχει επίγνωση της ευτυχίας και της δυστυχίας όλων χάρη στην προσωπική του πείρα. Η αιτία της δυστυχίας του ζωντανού όντος είναι η λήθη της σχέσης του με τον Θεό. Και η αιτία της ευτυχίας είναι η γνώση ότι ο Κρίσνα είναι ο υπέρτατος δικαιούχος της ευχαρίστησης που μπορεί να απορρέει από κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Ο Κρίσνα είναι ο ιδιοκτήτης κάθε χώρας και κάθε πλανήτη. Ο τέλειος *γιογκι* είναι ο ειλικρινέστερος φίλος κάθε ζωντανού όντος. Γνωρίζει ότι ζωντανό ον το οποίο είναι δέσμιο των καταστάσεων της υλικής φύσης υπόκειται στις τριών ειδών δυστυχίες εξαιτίας της λήθης της σχέσης του με τον Κρίσνα. Επειδή όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα είναι ευτυχισμένος, προσπαθεί να διαδώσει τη γνώση του Κρίσνα παντού. Αφού ο τέλειος *γιογκι* προσπαθεί να μεταδώσει τη σημασία της συνείδησης του Κρίσνα, είναι ο καλύτερος φιλάνθρωπος απ’ όλους και ο πλέον αγαπητός υπηρέτης του Κυρίου. *Να τασματ καστσιντ με πριγιακριτ ταμαχ*. Με άλλα λόγια, ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου φροντίζει πάντα το καλό όλων των ζωντανών όντων και με αυτόν τον τρόπο είναι πράγματι ο φίλος όλων. Είναι ο καλύτερος *γιογκι* επειδή δεν επιθυμεί την τελειότητα στο *γιογκα* για προσωπικό όφελος, αλλά κοπιάζει και για τους άλλους. Δεν είναι φθονερός με τα άλλα ζωντανά όντα. Αυτό είναι μία διαφορά μεταξύ του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη του Κυρίου και ενός *γιογκι* ο οποίος ενδιαφέρεται μόνο για την προσωπική του εξύψωση. Ο *γιογκι* ο οποίος έχει αποσυρθεί σε κάποιο απομονωμένο μέρος για τέλειο διαλογισμό, ίσως δεν είναι τόσο τέλειος όσο ο αφοσιωμένος υπηρέτης που κάνει ό,τι καλύτερο μπορεί για να στρέψει όλους τους ανθρώπους προς τη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 33

अर्जुन उवाच
योऽयं योगस्त्वया प्रोक्तः साम्येन मधुसूदन।
एतस्याहं न पश्यामि चञ्चलत्वात्स्थितिं स्थिराम्॥३३॥

αρτζουνα ουβατσα
γιο 'γιαμ γιογκας τβαγια προκταχ σαμιενα μαντουσουντανα
ετασιαχαμ να πασιαμι τσαντσαλατβατ στιτιμ στιραμ

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα - *γιαχ αγιαμ*: αυτό το σύστημα – *γιογκαχ*: του *γιογκα* – *τβαγια*: από Εσένα – *προκταχ*: περιγράφηκε – *σαμιενα*: γενικώς – *μαντουσουντανα*: ω Μαντουσούντανα (ω Εσύ που σκότωσες τον δαίμονα Μάντου) – *ετασια*: αυτού – *αχαμ*: εγώ – *να*: δεν – *πασιαμι*: βλέπω – *τσαντσαλατβατ*: επειδή είναι ανήσυχος – *στιτιμ*: κατάσταση – *στιραμ*: σταθερή.

Είπε ο Αρτζούνα: Ω Μαντουσούντανα, το σύστημα του *γιογκα* το οποίο περιέγραψες μοιάζει σε εμένα ανεφάρμοστο και αβάσταχτο, επειδή ο νους είναι ανήσυχος και ασταθής.

Το σύστημα του μυστικισμού το οποίο περιέγραψε ο Κύριος Κρίσνα στον Αρτζούνα, αρχίζοντας με τις λέξεις *σουτσω ντεσε* και τελειώνοντας με τις λέξεις *γιογκι παραμαχ*, απορρίπτεται από τον Αρτζούνα, λόγω μιας αίσθησης ανικανότητας. Σε αυτήν την εποχή του Κάλι, δεν είναι δυνατόν για έναν συνηθισμένο άνθρωπο να αφήσει το σπίτι του και να πάει σε ένα απομονωμένο μέρος στα βουνά ή στό δάσος για να εξασκήσει το *γιογκα*. Η παρούσα εποχή χαρακτηρίζεται από έναν σκληρό αγώνα για μία μικρής διάρκειας ζωή. Οι άνθρωποι δεν αντιμετωπίζουν σοβαρά και με ειλικρίνεια την αυτοσυνειδητοποίηση, ακόμη και με απλούς, πρακτικούς τρόπους και πολύ περισσότερο με αυτό το δύσκολο σύστημα *γιογκα*, το οποίο ρυθμίζει τον τρόπο ζωής, τον τρόπο καθίσματος, την επιλογή του τόπου και την αποδέσμευση του νου από τις υλικές ασχολίες. Ως πρακτικός άνθρωπος, ο Αρτζούνα σκέφτηκε ότι ήταν αδύνατον να ακολουθήσει αυτό το σύστημα *γιογκα*, παρόλο που ήταν ευνοημένος με πολλούς τρόπους. Ανήκε στη βασιλική οικογένεια και ήταν εξαιρετικά εξυψωμένος, αφού είχε τόσο πολλά προσόντα. Ήταν σπουδαίος πολεμιστής, είχε μακροζωία και, πάνω απ' όλα, ήταν ο πιο στενός φίλος του Κρίσνα, του Υπερτάτου Προσώπου της

Θεότητας. Πριν από πέντε χιλιάδες χρόνια, ο Αρτζούνα διέθετε πολύ περισσότερες ανέσεις απ’ όσες διαθέτουμε σήμερα, αλλά παρ’ όλα αυτά αρνήθηκε να δεχθεί αυτό το σύστημα *γιογκα*. Πράγματι, δεν υπάρχει ιστορική μαρτυρία ότι το εφάρμοσε ποτέ. Συνεπώς, αυτό το σύστημα θα πρέπει να θεωρείται γενικώς ανέφικτο γι’ αυτή την εποχή του Κάλι. Βεβαίως, μπορεί να είναι εφικτό για κάποιους ελάχιστους σπάνιους ανθρώπους, αλλά για τους ανθρώπους γενικώς είναι μία πρόταση ανεφάρμοστη. Αν έτσι είχαν τα πράγματα πριν από πέντε χιλιάδες χρόνια, τότε πώς είναι η κατάσταση σήμερα; Όσοι μιμούνται αυτό το σύστημα *γιογκα* σε διάφορες σχολές και σωματεία, μολονότι ικανοποιημένοι με τον εαυτό τους, χάνουν σίγουρα τον χρόνο τους. Αγνοούν πλήρως τον επιδιωκόμενο στόχο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

चञ्चलं हि मनः कृष्ण प्रमाथि बलवद्दृढम्।
तस्याहं निग्रहं मन्ये वायोरिव सुदुष्करम्॥३४॥

τσαντσαλαμ χι μαναχ κρισνα πραματι μπαλαβαντ ντρινταμ
τασιαχαμ νιγκραχαμ μανιε βαγιορ ιβα σου-ντουσκαραμ

τσαντσαλαμ: ανήσυχος – *χι*: σίγουρα – *μαναχ*: ο νους – *κρισνα*: ω Κρίσνα – *πραματι*: αναστατώνοντας – *μπαλαβατ*: δυνατός – *ντρινταμ*: πεισματάρης – *τασια*: αυτού – *αχαμ*: εγώ – *νιγκραχαμ*: υποτάσσοντας – *μανιε*: νομίζω – *βαγιοχ*: του αέρα – *ιβα*: όπως - *σουντουσκαραμ*: δύσκολο.

Ω Κρίσνα, ο νους είναι πανίσχυρος, άστατος, πολυτάραχος και πεισματάρης· νομίζω ότι είναι δυσκολότερο να υποτάξει κανείς τον νου από το να δαμάσει τον άνεμο.

Ο νους είναι τόσο δυνατός και πεισματάρης, ώστε ορισμένες φορές καταβάλλει τη νοημοσύνη, μολονότι υποτίθεται ότι είναι υποταγμένος σε αυτήν. Για κάποιον ο οποίος πρέπει να αντιμετωπίζει στην καθημερινή ζωή τόσο πολλές αντιξοότητες, είναι σίγουρα πολύ δύσκολο να ελέγχει τον νου. Ίσως εδραιώσει κανείς μία τεχνητή διανοητική ισορροπία μεταξύ φίλων και εχθρών, αλλά τελικώς κανένας εγκόσμιος άνθρωπος δεν μπορεί να το επιτύχει, γιατί αυτό είναι δυσκολότερο από τον έλεγχο του μανιασμένου ανέμου. Στη βεδική γραμματεία αναφέρεται:

ατμαναμ ρατιναμ βιντι   σαριραμ ραταμ εβα τσα
μπουντιντου σαρατιμ βιντι   μαναχ πραγκραχαμ εβα τσα

ιννντριγιανι χαγιαναχουρ   βισαγιαμς τεσου γκοτσαραν
ατμενντριγια-μανο-γιουκταμ   μποκτετι αχουρ μανισιναχ

«Το άτομο είναι ο επιβάτης στο άρμα του υλικού σώματος και η νοημοσύνη είναι ο οδηγός. Ο νους είναι το όργανο οδήγησης και οι αισθήσεις είναι τα άλογα. Επομένως, στην επαφή με τον νου και τις αισθήσεις ο εαυτός απολαμβάνει ή υποφέρει. Έτσι το αντιλαμβάνονται οι μεγάλοι σοφοί». Υποτίθεται ότι η νοημοσύνη κατευθύνει τον νου, αλλά ο νους είναι τόσο δυνατός και πείσμων, ώστε συχνά την καταβάλλει. Υποτίθεται ότι αυτός ο πανίσχυρος νους ελέγχεται με τη μέθοδο του *γιογκα*, αλλά η μέθοδος αυτή δεν είναι καθόλου πρακτική για ένα εγκόσμιο πρόσωπο όπως ο Αρτζούνα και πολύ περισσότερο για τον σημερινό άνθρωπο. Η παρομοίωση που χρησιμοποιείται εδώ είναι εύστοχη: δεν μπορεί να αιχμαλωτίσει κανείς τον άνεμο που φυσά. Και είναι ακόμα δυσκολότερο να αιχμαλωτίσει κανείς τον πολυτάραχο νου. Ο ευκολότερος τρόπος ελέγχου του νου, όπως υπέδειξε ο Κύριος Τσετάνια, είναι η ψαλμωδία «Χάρε Κρίσνα», το μέγα *μαντρα* της απελευθέρωσης, το οποίο πρέπει να ψάλλεται με ταπεινοφροσύνη. Η συνιστώμενη μέθοδος είναι *σα βαϊ μαναχ κρισνα-πανταραβιννταγιοχ*: ο νους πρέπει να ασχολείται συνεχώς με τον Κρίσνα. Μόνο τότε δεν θα απομένει άλλη ασχολία για να αναστατώνει τον νου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 35

श्रीभगवानुवाच
असंशयं महाबाहो मनो दुर्निग्रहं चलम्।
अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च गृह्यते॥३५॥

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
ασαμσαγιαμ μαχα-μπαχο   μανο ντουρνιγκραχαμ τσαλαμ
αμπιασενα του κωντεγια   βαϊραγκιενα τσα γκριχιατε

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Πρόσωπο της Θεότητας – *ασαμσαγιαμ*: αναμφίβολα - *μαχα-μπαχο*: ω εσύ με τα δυνατά μπράτσα – *μαναχ*: τον νου – *ντουρνιγκραχαμ*: δύσκολο να χαλιναγωγήσεις – *τσαλαμ*: ανήσυχο – *αμπιασενα*: με εξάσκηση – *του*: αλλά – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *βαϊραγκιενα*: με απάρνηση – *τσα*: επίσης – *γκριχιατε*: μπορεί να ελεγχθεί.

Ο μακάριος Κύριος είπε: Ω γιε της Κούντι με τα δυνατά χέρια, χωρίς αμφιβολία, είναι πολύ δύσκολο να χαλιναγωγήσει κανείς τον άστατο νου, εντούτοις αυτό είναι δυνατό με συνεχή εξάσκηση και απάρνηση.

Το Πρόσωπο της Θεότητας δέχεται τη δυσκολία ελέγχου του πείσμονα νου, όπως αυτή διατυπώθηκε από τον Αρτζούνα. Αλλά ταυτοχρόνως λέει ότι με εξάσκηση και απάρνηση ο έλεγχος είναι δυνατός. Ποια είναι αυτή η εξάσκηση; Στη σύγχρονη εποχή κανείς δεν μπορεί να τηρεί αυστηρούς ρυθμιστικούς κανόνες, όπως η διαμονή σε έναν άγιο τόπο, η συγκέντρωση του νου στην Υπέρτατη Ψυχή, η συγκράτηση του νου και των αισθήσεων, η τήρηση της αγαμίας, η κατά μόνας ζωή, κλπ. Ωστόσο, με την εξάσκηση της συνείδησης του Κρίσνα υπηρετεί κανείς με αφοσίωση τον Κύριο με εννέα τρόπους. Η πρώτη και κύρια ασχολία αφοσίωσης είναι το να ακούει κανείς για τον Κρίσνα. Αυτή είναι μία πανίσχυρη υπερβατική μέθοδος καθαρισμού του νου από κάθε φόβο. Όσο περισσότερο ακούει κανείς για τον Κρίσνα, τόσο περισσότερο φωτίζεται και απομακρύνεται από οτιδήποτε αποσπά τον νου μακριά από τον Κρίσνα. Απομακρύνοντας κανείς τον νου από δραστηριότητες μη αφιερωμένες στον Κύριο, μπορεί πολύ εύκολα να μάθει *βαϊραγκια*. *Βαϊραγκια* σημαίνει αποκόλληση από την ύλη και δέσμευση του νου στο πνεύμα. Η απρόσωπη πνευματική αποκόλληση είναι δυσκολότερη από την προσκόλληση του νου σε δραστηριότητες του Κρίσνα. Αυτό είναι εφικτό, επειδή ακούγοντας κανείς για τον Κρίσνα προσκολλάται αυτομάτως στο Υπέρτατο Πνεύμα. Η προσκόλληση αυτή ονομάζεται *παρεσανουμπουτι*, πνευματική ικανοποίηση. Είναι ακριβώς σαν το αίσθημα ικανοποίησης το οποίο αισθάνεται ένας πεινασμένος με κάθε μπουκιά φαγητού που τρώει. Κατά τον ίδιο τρόπο, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης αισθάνεται κανείς πνευματική ικανοποίηση, καθώς ο νους αποκολλάται από τους υλικούς στόχους. Είναι σαν τη θεραπεία μιας ασθένειας με ειδική αγωγή και κατάλληλη δίαιτα. Επομένως, το να ακούει κανείς σχετικά με τις υπερβατικές δραστηριότητες του Κρίσνα είναι ειδική αγωγή για τον τρελό νου και το να τρώει την τροφή η οποία έχει προσφερθεί στον Κρίσνα είναι η κατάλληλη

δίαιτα για τον πάσχοντα ασθενή. Η θεραπεία αυτή είναι η μέθοδος της συνείδησης του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 36

असंयतात्मना योगो दुष्प्राप इति मे मतिः।
वश्यात्मना तु यतता शक्योऽवाप्तुमुपायतः॥३६॥

ασαμιατατμανα γιογκο ντουσπραπα ιτι με ματιχ
βασιατμανα του γιατατα σακιο ‘βαπτουμ ουπαγιαταχ

ασαμιατα: αχαλίνωτο – *ατμανα*: από τον νου – *γιογκαχ*: η αυτοσυνειδητοποίηση – *ντουσπραπαχ*: δύσκολο να αποκτηθεί – *ιτι*: έτσι - *με*: Μου - *ματιχ*: γνώμη – *βασια*: ελεγχόμενος – *ατμανα*: από τον νου – *του*: αλλά – *γιατατα*: ενώ αγωνίζεται – *σακιαχ*: εφικτό – *αβαπτουμ*: να επιτύχει – *ουπαγιαταχ*: με τα κατάλληλα μέσα.

Για όποιον έχει αχαλίνωτο νου, η αυτοσυνειδητοποίηση είναι δύσκολη. Αλλά για όποιον ελέγχει τον νου του και αγωνίζεται με τα κατάλληλα μέσα, η επιτυχία είναι εξασφαλισμένη. Αυτή είναι η γνώμη Μου.

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας διακηρύσσει ότι όποιος δεν δέχεται την κατάλληλη θεραπεία για την αποκόλληση του νου από τις υλικές ασχολίες δεν μπορεί να επιτύχει την αυτοσυνειδητοποίηση. Το να προσπαθεί κανείς να ασκηθεί στο *γιογκα* ενώ απασχολεί τον νου του με υλικές απολαύσεις είναι σαν να προσπαθεί να ανάψει φωτιά ενώ της ρίχνει νερό. Κατά τον ίδιο τρόπο, η άσκηση του *γιογκα* χωρίς νοητικό έλεγχο είναι χάσιμο χρόνου. Μια τέτοια επίδειξη *γιογκα* μπορεί να είναι προσοδοφόρα από υλική άποψη, είναι όμως άχρηστη όσον αφορά στην πνευματική συνειδητοποίηση. Ο νους, επομένως, πρέπει να είναι υπό έλεγχο, ασχολούμενος διαρκώς με την υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου. Αν κάποιος δεν έχει συνείδηση του Κρίσνα, δεν μπορεί να ελέγχει με σταθερότητα τον νου. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα φτάνει εύκολα στο αποτέλεσμα της άσκησης του *γιογκα* χωρίς ξεχωριστή προσπάθεια, ενώ όποιος ασκείται στο *γιογκα* δεν μπορεί να φτάσει στην επιτυχία χωρίς να αποκτήσει συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 37

अर्जुन उवाच
अयतिः श्रद्धयोपेतो योगाच्चलितमानसः।
अप्राप्य योगसंसिद्धिं कां गतिं कृष्ण गच्छति॥३७॥

αρτζουνα ουβατσα
αγιατιχ σρανταγιοπετο   γιογκατς τσαλιτα-μανασαχ
απραπια γιογκα-σαμσιντιμ   καμ γκατιμ κρισνα γκατσατι

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *αγιατιχ*: αποτυχημένος υπερβατιστής – *σρανταγια*: με πίστη – *ουπεταχ*: ασχολούμενος – *γιογκατ*: από τον μυστικό σύνδεσμο – *τσαλιτα*: έχει εκτραπεί – *μανασαχ*: κάποιου που έχει τέτοιο νου – *απραπια*: αποτυγχάνοντας - *γιογκα-σαμσιντιμ*: την ύψιστη τελειότητα στον μυστικισμό – *καμ*: τον οποίο – *γκατιμ*: προορισμό – *κρισνα*: ω Κρίσνα – *γκατσατι*: επιτυγχάνει.

Είπε ο Αρτζούνα: Ποια είναι η κατάληξη του ανθρώπου που έχει πίστη αλλά δεν επιμένει, που αρχίζει την προσπάθεια της αυτοσυνειδητοποίησης, αλλά αργότερα παραιτείται λόγω εγκόσμιας νοοτροπίας και έτσι δεν φτάνει στην τελειότητα του μυστικισμού;

Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* περιγράφεται ο δρόμος της αυτοσυνειδητοποίησης, δηλαδή ο δρόμος του μυστικισμού. Η βασική αρχή της αυτοσυνειδητοποίησης είναι η γνώση ότι το ζωντανό ον δεν είναι το υλικό σώμα, αλλά ότι διαφέρει από αυτό και ότι η ευτυχία του βρίσκεται στην αιώνια ζωή, την πνευματική ευδαιμονία και τη γνώση. Αυτά είναι πράγματα υπερβατικά, πέραν του σώματος και του νου. Η αυτοσυνειδητοποίηση αναζητείται μέσα από τον δρόμο της γνώσης, την άσκηση του οκταπλού συστήματος *γιογκα* ή του *μπακτι-γιογκα*. Σε κάθε μία από αυτές τις μεθόδους πρέπει να συνειδητοποιήσει κανείς την καταστατική θέση του ζωντανού όντος, τη σχέση του με τον Θεό και τη δράση με την οποία θα μπορέσει να επανεδραιώσει τον χαμένο δεσμό και να επιτύχει το ύψιστο στάδιο τελειότητας της συνείδησης του Κρίσνα. Ακολουθώντας κανείς οποιαδήποτε από αυτές τις τρεις μεθόδους, είναι βέβαιο ότι θα φτάσει στον υπέρτατο στόχο αργά ή γρήγορα. Αυτό ισχυρίστηκε ο Κύριος στο Δεύτερο Κεφάλαιο: ακόμη και μια μικρή προσπάθεια στον υπερβατικό δρόμο προσφέρει μεγάλη ελπίδα

για τη σωτηρία. Από αυτές τις τρεις μεθόδους, ο δρόμος του *μπακτι-γιογκα* είναι ιδιαιτέρως κατάλληλος γι' αυτήν την εποχή, επειδή είναι η πλέον άμεση μέθοδος συνειδητοποίησης του Θεού. Για να βεβαιωθεί διπλά, ο Αρτζούνα ζητά από τον Κρίσνα να επιβεβαιώσει την προηγούμενη δήλωσή Του. Μπορεί να δεχθεί κανείς ειλικρινά τον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης, αλλά η μέθοδος της καλλιέργειας της γνώσης και η άσκηση του οκταπλού συστήματος *γιογκα* είναι γενικώς πολύ δύσκολες γι' αυτήν την εποχή. Επομένως, παρά τη συνεχή προσπάθεια, μπορεί κανείς να αποτύχει για πολλούς λόγους. Πρώτα απ' όλα, ίσως δεν ακολουθεί πιστά τη μέθοδο. Το να συνεχίσει κανείς στον υπερβατικό δρόμο σημαίνει λίγο-πολύ ότι κηρύσσει πόλεμο στην παραπλανητική ενέργεια. Κατά συνέπεια, όποτε προσπαθεί κάποιος να ξεφύγει από τα νύχια της παραπλανητικής ενέργειας, αυτή προσπαθεί να τον νικήσει με διάφορα θέλγητρα. Η υποκείμενη σε όρους ψυχή θέλγεται ήδη από τις καταστάσεις της υλικής ενέργειας και είναι πολύ πιθανό να δελεασθεί και πάλι, ακόμη και όταν ακολουθεί υπερβατική πειθαρχία. Αυτό ονομάζεται *γιογκατ τσαλιτα-μανασαχ*: παρέκκλιση από τον υπερβατικό δρόμο. Ο Αρτζούνα είναι περίεργος να μάθει τα αποτελέσματα της παρέκκλισης από τον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 38

कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छिन्नाभ्रमिव नश्यति।
अप्रतिष्ठो महाबाहो विमूढो ब्रह्मणः पथि॥३८॥

κατσιν νομπαγια-βιμπραστας   τσινναμπραμ ιβα νασιατι
απρατιστο μαχα-μπαχο   βιμουντο μπραμαναχ πατι

κατσιτ: είτε – *να*: δεν – *ουμπαγια*: αμφότεροι – *βιμπρασταχ*: έχοντας παρεκκλίνει – *τσιννα*: σκισμένο – *αμπραμ*: σύννεφο – *ιβα*: σαν – *νασιατι*: χάνεται – *απρατισταχ*: χωρίς καμία θέση - *μαχα-μπαχο*: ω Κρίσνα με τα δυνατά μπράτσα – *βιμουνταχ*: σε σύγχυση – *μπραμαναχ*: της υπέρβασης – *πατι*: στον δρόμο.

Ω Κρίσνα με τα δυνατά χέρια, ένας τέτοιος άνθρωπος που έχει παρεκκλίνει από τον δρόμο της Υπέρβασης δεν χάνεται σαν κομματιασμένο σύννεφο, χωρίς να έχει θέση πουθενά;

Υπάρχουν δύο δρόμοι προόδου. Όσοι είναι υλιστές δεν έχουν κανένα ενδιαφέρον για την Υπέρβαση· συνεπώς, ενδιαφέρονται περισσότερο για την υλική πρόοδο μέσω οικονομικής ανάπτυξης ή για την προαγωγή στους ανώτερους πλανήτες με την κατάλληλη εργασία. Όταν κάποιος καταφύγει στον δρόμο της Υπέρβασης, πρέπει να σταματήσει κάθε υλική δραστηριότητα και να θυσιάσει κάθε μορφή υποτιθέμενης υλικής ευτυχίας. Αν ο επίδοξος υπερβατιστής αποτύχει, τότε προφανώς χάνει και τους δύο δρόμους· με άλλα λόγια, δεν μπορεί να απολαύσει ούτε την υλική ευτυχία ούτε την πνευματική επιτυχία. Δεν βρίσκεται πουθενά· είναι σαν κομματιασμένο σύννεφο. Μερικές φορές, ένα μικρό σύννεφο ξεφεύγει από κάποιο άλλο και ενώνεται με ένα μεγάλο σύννεφο. Αν όμως δεν τα καταφέρει, τότε το παρασύρει μακριά ο άνεμος και γίνεται κάτι εντελώς ανύπαρκτο στον αχανή ουρανό. Το *μπραμαναχ πατι* είναι ο δρόμος της υπερβατικής συνειδητοποίησης μέσω της γνώσης ότι είναι κανείς στην ουσία πνευματικό ον, συστατικό μέρος του Υπερτάτου Κυρίου, ο οποίος εκδηλώνεται ως *μπραμαν*, Παραμάτμα και Μπαγκαβάν. Ο Κύριος Σρι Κρίσνα είναι η πληρέστερη εκδήλωση της Υπέρτατης Απόλυτης Αλήθειας και, συνεπώς, όποιος εγκαταλείπεται στο Υπέρτατο Πρόσωπο είναι ένας επιτυχημένος υπερβατιστής. Η επίτευξη αυτού του σκοπού της ζωής μέσω της συνειδητοποίησης του *μπραμαν* και της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα) απαιτεί πάρα πολλές γεννήσεις (*μπαχουναμ τζανμαναμ αντε*). Επομένως, ο καλύτερος δρόμος πνευματικής συνειδητοποίησης είναι το *μπακτι-γιογκα*, δηλαδή η συνείδηση του Κρίσνα, η άμεση μέθοδος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 39

एतन्मे संशयं कृष्ण छेत्तुमर्हस्यशेषतः।
त्वदन्यः संशयस्यास्य छेत्ता न ह्युपपद्यते॥३९॥

εταν με σαμσαγιαμ κρισνα τσεττουμ αρχασι ασεσαταχ
τβαντ-ανιαχ σαμσαγιασιασια τσεττα να χι ουπαπαντιατε

ετατ: αυτή είναι – *με*: (η δική) μου – *σαμσαγιαμ*: αμφιβολία – *κρισνα*: ω Κρίσνα – *τσεττουμ*: να σκορπίσεις – *αρχασι*: Σου ζητώ – *ασεσαταχ*: πλήρως – *τβατ*: από Εσένα – *ανιαχ*: άλλο – *σαμσαγιασια*: της αμφιβολίας – *ασια*: αυτής – *τσεττα*: ο αφαιρών – *να*: ποτέ – *χι*: σίγουρα – *ουπαπαντιατε*: μπορεί να βρεθεί.

Αυτή είναι η αμφιβολία μου, ω Κρίσνα, και Σου ζητώ να την διώξεις εντελώς. Εκτός από Εσένα, κανείς δεν μπορεί να σκορπίσει αυτή την αμφιβολία.

Ο Κρίσνα είναι ο τέλειος γνώστης του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος. Στην αρχή της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ο Κύριος είπε ότι όλα τα ζωντανά όντα είχαν ατομική ύπαρξη στο παρελθόν, έχουν ατομική ύπαρξη στο παρόν και ότι συνεχίζουν να διατηρούν ατομική ταυτότητα και στο μέλλον, ακόμη και μετά την απελευθέρωση από την υλική περιπλοκή. Έχει, λοιπόν, ήδη ξεκαθαρίσει το ζήτημα του μέλλοντος του ατομικού ζωντανού όντος. Τώρα ο Αρτζούνα ζητά να μάθει για το μέλλον του αποτυχημένου υπερβατιστή. Κανείς δεν είναι ίσος ή πάνω από τον Κρίσνα και σίγουρα οι αποκαλούμενοι μεγάλοι σοφοί και φιλόσοφοι οι οποίοι βρίσκονται στο έλεος της υλικής φύσης δεν μπορούν να εξισωθούν μαζί Του. Επομένως, η ετυμηγορία του Κρίσνα είναι η τελική και πλήρης απάντηση σε κάθε αμφιβολία, επειδή γνωρίζει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον τέλεια, ενώ κανείς δεν Τον γνωρίζει. Μόνον ο Κρίσνα και οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κρίσνα μπορούν να γνωρίζουν τι είναι το κάθε τι.

ΚΕΙΜΕΝΟ 40

श्रीभगवानुवाच
पार्थ नैवेह नामुत्र विनाशस्तस्य विद्यते।
न हि कल्याणकृत्कश्चिद्दुर्गतिं तात गच्छति॥४०॥

σρι μπαγκαβαν ουβατσα
παρτα ναϊβεχα ναμουτρα βινασας τασια βιντιατε
να χι καλιανα-κριτ καστσιντ ντουργκατιμ τατα γκατσατι

σρι μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *να εβα*: ποτέ δεν είναι έτσι – *ιχα*: σε αυτόν τον υλικό κόσμο – *να*: ποτέ δεν – *αμουτρα*: στην επόμενη ζωή – *βινασαχ*: καταστροφή – *τασια*: αυτού – *βιντιατε*: υπάρχει - *να*: ποτέ δεν – *χι*: σίγουρα - *καλιανα-κριτ*: κάποιος ο οποίος ασχολείται με ευνοϊκές δραστηριότητες – *καστσιτ*: κάποιος – *ντουργκατιμ*: στην εξαθλίωση – *τατα*: φίλε Μου – *γκατσατι*: πηγαίνει.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Ω γιε της Πριτά, ο υπερβατιστής που ασχολείται με ευνοϊκές δραστηριότητες δεν συναντά την καταστροφή ούτε σε αυτή τη ζωή ούτε στην επόμενη· όποιος κάνει το καλό, φίλε Μου, δεν καταβάλλεται ποτέ από το κακό.

Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (1.5.17) ο Σρι Νάραντα διδάσκει τον Βιασαντέβα ως εξής:

τιακτβα σβα-νταρμαμ τσαραναμμπυντζαμ χαρερ
μπατζανν απακκο ʻτα πατετ τατο γιαντι
γιατρα κβα βαμπαντραμ αμπουντ αμουσια κιμ
κο βαρτα απτο ʻμπατζαταμ σβα-νταρματαχ

«Αν κάποιος αφήσει κάθε υλική προοπτική και καταφύγει ολοκληρωτικά στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, δεν υπάρχει καμία απώλεια ή ξεπεσμός. Από την άλλη, ένας μη αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου μπορεί να ασχολείται πλήρως με τα καθορισμένα του καθήκοντα και όμως να μην κερδίσει τίποτα». Ως προς τις προοπτικές ενός υλικού μέλλοντος, υπάρχουν πολλές δραστηριότητες οι οποίες επιβάλλονται είτε από τις γραφές είτε από τα έθιμα. Ο υπερβατιστής, όμως, θα πρέπει να εγκαταλείψει κάθε υλική δραστηριότητα για χάρη της πνευματικής προόδου, για τη συνείδηση του Κρίσνα. Μπορεί κάποιος να προβάλει το επιχείρημα ότι με τη συνείδηση του Κρίσνα επιτυγχάνεται η ύψιστη τελειότητα αν αυτή ολοκληρωθεί, αλλά ότι αν κανείς δεν φτάσει στο στάδιο της ολοκλήρωσης, τότε χάνει και από υλική και από πνευματική άποψη. Οι γραφές λένε ότι όποιος δεν εκτελεί τα καθορισμένα καθήκοντά του θα πρέπει να υποστεί τις συνέπειες· όποιος, λοιπόν, αποτύχει στη σωστή εκπλήρωση των υπερβατικών υποχρεώσεων είναι εκτεθειμένος στις αντιδράσεις. Η *Μπαγκαβαταμ* διαβεβαιώνει τον ανεπιτυχή υπερβατιστή ότι δεν υπάρχει λόγος για στενοχώρια. Παρόλο που μπορεί να είναι εκτεθειμένος στις αντιδράσεις τις προερχόμενες από την ατελή εκτέλεση των καθηκόντων του, δεν είναι χαμένος, επειδή η ευοίωνη συνείδηση του Κρίσνα δεν λησμονείται ποτέ, και όποιος ασχολείται με αυτήν θα συνεχίσει να το κάνει και στην επόμενη ζωή, έστω και αν γεννηθεί σε ταπεινή θέση. Εξάλλου, όποιος ακολουθεί απλώς με αυστηρότητα τα καθορισμένα του καθήκοντα δεν θα επιτύχει απαραιτήτως ευνοϊκά αποτελέσματα αν του λείπει η συνείδηση του Κρίσνα.

Αυτό μπορεί να εννοηθεί ως εξής: η ανθρωπότητα μπορεί να διαιρεθεί σε δύο ομάδες, και συγκεκριμένα, σε αυτούς που ζουν με κανόνες και σε όσους ζουν χωρίς κανόνες. Όσοι ασχολούνται μόνο με τη ζωώδη ικανοποίηση των αισθήσεων, χωρίς γνώση της επόμενης ζωής τους ή της πνευματικής σωτηρίας, ανήκουν στη δεύτερη ομάδα. Και όσοι ακολουθούν τα καθορισμένα καθήκοντα όπως ορίζονται στις γραφές ανήκουν στην πρώτη ομάδα. Όσοι ζουν χωρίς ρυθμίσεις, είτε είναι πολιτισμένοι είτε είναι απολίτιστοι, μορφωμένοι ή αμόρφωτοι, δυνατοί ή αδύνατοι, είναι γεμάτοι από ζωώδεις τάσεις. Η δράση τους δεν είναι ποτέ αίσια, επειδή απολαμβάνοντας τις ζωώδεις τάσεις του φαγητού, του ύπνου, της άμυνας και του ζευγαρώματος, παραμένουν αενάως στην υλική ύπαρξη, η οποία είναι πάντοτε άθλια. Αφετέρου, όσοι ζουν σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των γραφών και υψώνονται έτσι σταδιακά στη συνείδηση του Κρίσνα, σίγουρα σημειώνουν πρόοδο στη ζωή τους.

Όσοι ακολουθούν τον ευοίωνο δρόμο μπορούν να διαιρεθούν σε τρεις κατηγορίες, και συγκεκριμένα, 1) στους οπαδούς των κανόνων και ρυθμίσεων των γραφών οι οποίοι απολαμβάνουν υλική ευμάρεια, 2) σε όσους προσπαθούν να ανακαλύψουν την τελική απελεύθερωση από την υλική ύπαρξη και 3) σε αυτούς οι οποίοι είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες με συνείδηση του Κρίσνα. Εκείνοι οι οποίοι ακολουθούν τους κανόνες και τις ρυθμίσεις των γραφών για υλική ευτυχία μπορούν να διαιρεθούν περαιτέρω σε δύο κατηγορίες: σε εκείνους οι οποίοι εργάζονται αποβλέποντας στην απόλαυση και σε εκείνους οι οποίοι δεν επιθυμούν να απολαύσουν τους καρπούς της εργασίας τους. Όσοι αποβλέπουν στην απόλαυση των αποτελεσμάτων της εργασίας τους ίσως υψωθούν σε ανώτερα επίπεδα ζωής – ακόμη και στους ανώτερους πλανήτες. Αλλά παρ' όλα αυτά, επειδή δεν είναι ελεύθεροι από την υλική ύπαρξη, δεν ακολουθούν τον αληθινά ευνοϊκό δρόμο. Οι μόνες ευνοϊκές δραστηριότητες είναι όσες οδηγούν στην απελευθέρωση. Οποιαδήποτε δραστηριότητα δεν στοχεύει στην κορύφωση της αυτοσυνειδητοποίησης, δηλαδή στην απελευθέρωση από την υλική, σωματική αντίληψη της ζωής δεν είναι καθόλου ευνοϊκή. Η δράση στη συνείδηση του Κρίσνα είναι η μόνη ευοίωνη δράση και όποιος δέχεται οικειοθελώς κάθε σωματική ταλαιπωρία για να σημειώσει πρόοδο στον δρόμο της συνείδησης του Κρίσνα μπορεί να θεωρείται τέλειος υπερβατιστής, ευρισκόμενος σε αυστηρή ασκητικότητα. Και επειδή το οκταπλό *γιογκα* κατευθύνεται τελικώς προς την επίτευξη της συνείδησης του Κρίσνα, η

μέθοδος αυτή είναι επίσης ευοίωνη και όποιος κάνει ό,τι καλύτερο μπορεί σχετικά με αυτό δεν χρειάζεται να φοβάται οποιαδήποτε κατάπτωση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 41

प्राप्य पुण्यकृतां लोकानुषित्वा शाश्वतीः समाः।
शुचीनां श्रीमतां गेहे योगभ्रष्टोऽभिजायते॥४१॥

πραπια πουνια-κριταμ λοκαν ουσιτβα σασβατιχ σαμαχ
σουτσιναμ σριματαμ γκεχε γιογκα-μπραστο 'μπιτζαγιατε

πραπια: αφού επιτύχει - *πουνια-κριταμ*: όσων τελούν ευσεβείς πράξεις – *λοκαν*: στους πλανήτες – *ουσιτβα*: αφού παραμείνει επί μακρόν – *σασβατιχ*: πολλά – *σαμαχ*: χρόνια – *σουτσιναμ*: των ευσεβών – *σρι-ματαμ*: όσων ευημερούν – *γκεχε*: στο σπίτι - *γιογκα-μπρασταχ*: κάποιος ο οποίος έχει παρεκκλίνει από τον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης – *αμπιτζαγιατε*: γεννιέται.

Ο ανεπιτυχής *γιογκι*, μετά από πάρα πολλά χρόνια απόλαυσης στους πλανήτες των ευσεβών ζωντανών όντων, γεννιέται σε οικογένεια ενάρετων ανθρώπων ή σε πλούσια αριστοκρατική οικογένεια.

Οι ανεπιτυχείς *γιογκι* διαιρούνται σε δύο κατηγορίες: ο ένας έχει πέσει μετά από πολύ μικρή πρόοδο και ο άλλος έχει πέσει μετά από μακρά περίοδο άσκησης του *γιογκα*. Ο *γιογκι* ο οποίος πέφτει μετά από βραχεία περίοδο άσκησης του *γιογκα* πηγαίνει στους ανώτερους πλανήτες όπου επιτρέπεται η είσοδος στα ευσεβή ζωντανά όντα. Μετά από παρατεταμένη ζωή εκεί, αποστέλλεται ξανά σε αυτόν τον πλανήτη για να γεννηθεί στην οικογένεια ενός ενάρετου Βαϊσνάβα *μπραμανα* ή σε αριστοκρατική οικογένεια πλουσίων εμπόρων.

Ο πραγματικός σκοπός της εξάσκησης του *γιογκα* είναι η επίτευξη της ανώτατης τελειότητας της συνείδησης του Κρίσνα. Αλλά σε όσους δεν επιμένουν στο βαθμό που χρειάζεται και πέφτουν εξαιτίας της υλικής σαγήνης, επιτρέπεται, με τη χάρη του Κυρίου, να αξιοποιήσουν πλήρως τις υλικές τάσεις τους. Και μετά από αυτό, τους προσφέρονται ευκαιρίες να ζήσουν με ευμάρεια σε ενάρετες ή αριστοκρατικές οικογένειες. Όσοι γεννιούνται σε τέτοιες οικογένειες μπορούν να επωφεληθούν από τις

προσφερόμενες ανέσεις και να προσπαθήσουν να υψωθούν στην πλήρη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 42

अथवा योगिनामेव कुले भवति धीमताम्।
एतद्धि दुर्लभतरं लोके जन्म यदीदृशम्॥४२॥

ατα βα γιογκιναμ εβα κουλε μπαβατι ντιματαμ
εταντ ντι ντουρλαμπαταραμ λοκε τζανμα γιαντ ιντρισαμ

αταβα: ή – *γιογκιναμ*: σοφών υπερβατιστών – *εβα*: βεβαίως – *κουλε*: στην οικογένεια – *μπαβατι*: γεννιέται – *ντι-ματαμ*: όσων είναι προικισμένοι με μεγάλη σοφία – *ετατ*: αυτό – *χι*: σίγουρα – *ντουρλαμπαταραμ*: πολύ σπάνια – *λοκε*: σε αυτόν τον κόσμο – *τζανμα*: γέννηση – *γιατ*: η οποία – *ιντρισαμ*: όπως αυτή.

Ή γεννιέται σε οικογένεια *γιογκι* οι οποίοι είναι ασφαλώς περίφημοι σε σοφία. Μια τέτοια γέννηση είναι, πράγματι, πολύ σπάνια σε αυτόν τον κόσμο.

Εδώ εξαίρεται η γέννηση σε οικογένεια *γιογκι*, δηλαδή υπερβατιστών με μεγάλη σοφία, επειδή το παιδί που θα γεννηθεί σε μια τέτοια οικογένεια δέχεται πνευματική ώθηση από την αρχή της ζωής του. Αυτό ισχύει ιδιαιτέρως για τις οικογένειες των *ατσαρια* ή *γκοσβαμι*. Αυτές οι οικογένειες έχουν μεγάλη μόρφωση και αφοσίωση λόγω παράδοσης και εκπαίδευσης και γι’ αυτό γίνονται πνευματικοί δάσκαλοι. Στην Ινδία υπάρχουν πολλές τέτοιες οικογένειες *ατσαρια*, αλλά τώρα έχουν εκφυλισθεί λόγω ανεπαρκούς εκπαίδευσης. Με τη χάρη του Κυρίου, υπάρχουν ακόμη οικογένειες οι οποίες ανατρέφουν υπερβατιστές επί σειρά γενεών. Είναι σίγουρα μεγάλη τύχη να γεννηθεί κανείς σε μια τέτοια οικογένεια. Ευτυχώς, και ο πνευματικός μας δάσκαλος Ομ Βισνουπάντα Σρι Σριμάντ Μπακτισιντάντα Σαρασβάτι Γκοσβάμι Μαχαράζα και η ταπεινότητά μας, είχαμε την ευκαιρία, με τη χάρη του Κυρίου, να γεννηθούμε σε τέτοιες οικογένειες και εκπαιδευτήκαμε στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου από την αρχή της ζωής μας. Αργότερα συναντηθήκαμε κατόπιν εντολής του υπερβατικού συστήματος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 43

तत्र तं बुद्धिसंयोगं लभते पौर्वदेहिकम्।
यतते च ततो भूयः संसिद्धौ कुरुनन्दन॥४३॥

τατρα ταμ μπουντι-σαμιογκαμ λαμπατε πωρβα-ντεχικαμ
γιατατε τσα τατο μπουγιαχ σαμσιντω κουρου-νανντανα

τατρα: έπειτα – *ταμ*: εκείνη - *μπουντι-σαμιογκαμ*: την αναγέννηση αυτής της συνείδησης – *λαμπατε*: επανακτά – *πωρβα-ντεχικαμ*: της προηγούμενης ζωής - *γιατατε*: προσπαθεί – *τσα*: επίσης – *ταταχ*: έπειτα – *μπουγιαχ*: πάλι – *σαμσιντω*: για την τελειότητα - *κουρου-νανντανα*: ω γιε του Κούρου.

Με αυτή τη γέννηση επανακτά τη θεϊκή συνείδηση της προηγούμενης ζωής και προσπαθεί και πάλι να φτάσει στην τελειότητα, ω γιε του Κούρου.

Ο Βασιλιάς Μπάρατα, ο οποίος γεννήθηκε για τρίτη φορά στην οικογένεια ενός καλού *μπραμανα*, αποτελεί παράδειγμα καλής γέννησης για την αναζωογόνηση της προηγούμενης υπερβατικής συνείδησης. Ο Βασιλιάς Μπάρατα ήταν ο Αυτοκράτορας της Γης και από την εποχή του αυτός ο πλανήτης είναι γνωστός μεταξύ των ημιθέων ως Μπάρατα-βάρσα. Προηγουμένως ήταν γνωστός ως Ιλάβαρτα-βάρσα. Ο Αυτοκράτορας αποσύρθηκε σε νεαρή ηλικία για να τελειοποιηθεί πνευματικά, αλλά δεν τα κατάφερε. Στην επόμενη ζωή του γεννήθηκε στην οικογένεια ενός καλού *μπραμανα* και ήταν γνωστός ως Τζανταμπάρατα, επειδή παρέμενε πάντα απομονωμένος και δεν μιλούσε σε κανέναν. Και αργότερα, ο Βασιλιάς Ραχούγκανα ανακάλυψε ότι ήταν ο μεγαλύτερος υπερβατιστής. Από τη ζωή του καταλαβαίνουμε ότι οι υπερβατικές προσπάθειες, δηλαδή η εξάσκηση του *γιογκα*, ποτέ δεν πάνε χαμένες. Με τη χάρη του Κυρίου δίνονται στον υπερβατιστή επανειλημμένες ευκαιρίες για τελειοποίηση στη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 44

पूर्वाभ्यासेन तेनैव ह्रियते ह्यवशोऽपि सः।
जिज्ञासुरपि योगस्य शब्दब्रह्मातिवर्तते॥४४॥

πουρβαμπιασενα τεναϊβα   χριγιατε χι αβασο 'πι σαχ
τζιγκιασουρ απι γιογκασια   σαμπντα-μπραματιβαρτατε

πουρβα: εξαιτίας της προηγούμενης – *αμπιασενα*: άσκησης – *τενα*: εκείνης – *εβα*: βεβαίως – *χριγιατε*: έλκεται – *χι*: σίγουρα – *αβασαχ*: αυθόρμητα, αυτομάτως – *απι*: επίσης – *σαχ*: εκείνος – *τζιγκιασουχ*: που θέλει να μάθει – *απι*: έτσι – *γιογκασια*: του *γιογκα* - *σαμπντα-μπραμα*: τις τελετουργικές αρχές των γραφών – *ατιβαρτατε*: υπερβαίνει.

Λόγω της θεϊκής συνείδησης στην προηγούμενη ζωή του, έλκεται αυθόρμητα από τις αρχές του *γιογκα*, ακόμη και χωρίς να τις αναζητά. Ένας τόσο εξεταστικός υπερβατιστής που μοχθεί για το *γιογκα* βρίσκεται πάντα πάνω από τις τελετουργικές αρχές των γραφών.

Οι προχωρημένοι *γιογκι* δεν γοητεύονται τόσο πολύ από τις τελετουργίες των γραφών, αλλά έλκονται αυτομάτως από τις αρχές του *γιογκα*, οι οποίες μπορούν να τους υψώσουν στην ολοκληρωμένη συνείδηση του Κρίσνα, την ύψιστη τελειότητα του *γιογκα*. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (3.33.7), αυτή η αδιαφορία των προχωρημένων υπερβατιστών για τις βεδικές τελετές εξηγείται ως εξής:

αχο μπατα σβαπατσο 'το γκαριγιαν
γιατζιχβαγκρε βαρτατε ναμα τουμπιαμ
τεπους ταπας τε τζουχουβουχ σασνουρ αρια
μπραμανουτσουρ ναμα γκριναντι γιε τε

«Ω Κύριέ μου! Όσοι ψέλνουν τα άγια ονόματά Σου είναι πολύ, πολύ προχωρημένοι στην πνευματική ζωή, ακόμη και αν έχουν γεννηθεί σε οικογένειες που τρώνε σκύλους. Έχουν, χωρίς αμφιβολία, τελέσει όλων των ειδών τις ασκητικότητες και τις θυσίες, έχουν λουσθεί σε όλα τα άγια μέρη και έχουν τελειώσει πλήρως τη μελέτη των γραφών».

Περίφημο παράδειγμα αυτού δόθηκε από τον Κύριο Τσετάνια, ο οποίος δέχθηκε τον Τάκουρ Χαριντάσα ως έναν από τους σπουδαιότερους μαθητές Του. Παρόλο που ο Τάκουρ Χαριντάσα είχε γεννηθεί σε οικογένεια

Μουσουλμάνων, υψώθηκε στη θέση του *ναματσαρια* (του *ατσαρια* των αγίων ονομάτων) από τον Κύριο Τσετάνια, λόγω της απαρέγκλιτης αρχής του να ψέλνει τριακόσιες χιλιάδες άγια ονόματα του Κυρίου καθημερινά: Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε. Και επειδή έψελνε το άγιο όνομα του Κυρίου διαρκώς, καταλαβαίνουμε ότι στην προηγούμενη ζωή του θα πρέπει να είχε περάσει από όλες τις τελετουργικές μεθόδους των Βεδών, τις γνωστές ως *σαμπντα-μπραμαν*. Αν, επομένως, δεν έχει εξαγνισθεί κανείς, δεν μπορεί να αποκτήσει συνείδηση του Κρίσνα ούτε να ψέλνει το άγιο όνομα του Κυρίου, το Χάρε Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 45

प्रयत्नाद्यतमानस्तु योगी संशुद्धकिल्बिषः।
अनेकजन्मसंसिद्धस्ततो याति परां गतिम्॥४५॥

πραγιατναντ γιαταμανας του   γιογκι σαμσουντα-κιλμπισαχ
ανεκα-τζανμα-σαμσιντας   τατο γιατι παραμ γκατιμ

πραγιατνατ: με αυστηρή εξάσκηση – *γιαταμαναχ*: προσπαθώντας – *του*: και – *γιογκι*: ένας τέτοιος *γιογκι* – *σαμσουντα*: καθαρισμένος – *κιλμπισαχ*: από όλες τις αμαρτίες του – *ανεκα*: μετά από πάρα πολλές – *τζανμα*: γεννήσεις – *σαμσινταχ*: έχοντας επιτύχει την τελειότητα – *ταταχ*: έπειτα – *γιατι*: φτάνει – *παραμ*: στον ύψιστο – *γκατιμ*: προορισμό.

Και όταν ο *γιογκι* προσπαθεί με ειλικρίνεια να κάνει μεγαλύτερη πρόοδο, καθαρισμένος απ' όλες τις αμαρτίες του, έχοντας επιτύχει την τελειότητα μετά από πάρα πολλές ζωές εξάσκησης, φτάνει τελικώς στον υπέρτατο προορισμό.

Το πρόσωπο που γεννιέται σε μια ιδιαιτέρως ενάρετη, αριστοκρατική ή ιερή οικογένεια αποκτά επίγνωση της ευνοϊκής του θέσης ως προς την εξάσκηση του *γιογκα*. Συνεχίζει, λοιπόν, με αποφασιστικότητα τη μισοτελειωμένη δουλειά του και έτσι καθαρίζεται εντελώς από κάθε υλική μίανση. Όταν τελικώς απαλλαγεί από κάθε μίανση, φτάνει στην υπέρτατη τελειότητα, τη συνείδηση του Κρίσνα. Η συνείδηση του Κρίσνα είναι το τέλειο στάδιο

απελευθέρωσης από κάθε μίανση. Αυτό βεβαιώνεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (7.28):

γιεσαμ τβαντα-γκαταμ παπαμ   τζαναναμ πουνια-καρμαναμ
τε τβαντα-μοχα-νιρμουκτα   μπατζαντε μαμ ντριντα-βραταχ

«Μετά από πάρα πολλές ζωές ευσεβών πράξεων, όταν κάποιος απαλλαγεί εντελώς από κάθε μίανση και από κάθε παραπλανητική δυαδικότητα, αφοσιώνεται στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου».

ΚΕΙΜΕΝΟ 46

तपस्विभ्योऽधिको योगी ज्ञानिभ्योऽपि मतोऽधिकः।
कर्मिभ्यश्चाधिको योगी तस्माद्योगी भवार्जुन॥४६॥

ταπασβιμπιο 'ντικο γιογκι   γκιανιμπιο 'πι ματο 'ντικαχ
καρμιμπιας τσαντικο γιογκι   τασμαντ γιογκι μπαβαρτζουνα

ταπασβιμπιαχ: από τον ασκητή – *αντικαχ*: σπουδαιότερος – *γιογκι*: ο *γιογκι* – *γκιανιμπιαχ*: από τον σοφό – *απι*: επίσης – *ματαχ*: θεωρείται – *αντικαχ*: σπουδαιότερος – *καρμιμπιαχ*: από τον εργαζόμενο για τις απολαύσεις – *τσα*: και – *αντικαχ*: σπουδαιότερος – *γιογκι*: ο *γιογκι* – *τασματ*: επομένως - *γιογκι*: *γιογκι* – *μπαβα*: γίνε – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα.

Ο *γιογκι* είναι σπουδαιότερος από τον ασκητή, σπουδαιότερος από τον *γκιανι* (τον εμπειριστή φιλόσοφο) και σπουδαιότερος από τον *καρμι* (τον εργαζόμενο με σκοπό την απόλαυση). Γι' αυτό, ω Αρτζούνα, σε κάθε περίσταση να είσαι *γιογκι*.

Όταν μιλάμε για *γιογκα* αναφερόμαστε στη σύνδεση της συνείδησής μας με την Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια. Αυτή η διαδικασία έχει διαφορετικό όνομα ανάλογα με τη μέθοδο που εφαρμόζεται. Όταν η διαδικασία σύνδεσης έχει σχέση κυρίως με πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση, ονομάζεται *καρμα-γιογκα*, όταν έχει σχέση κυρίως με την εμπειρική γνώση, ονομάζεται *γκιανα-γιογκα* και όταν είναι κυρίως σχέση αφοσίωσης με τον Υπέρτατο Κύριο, ονομάζεται *μπακτι-γιογκα*. Το *μπακτι-γιογκα*, δηλαδή η συνείδηση του Κρίσνα, είναι η ύψιστη τελειότητα κάθε είδους *γιογκα*, όπως θα εξηγηθεί στην

επόμενη στροφή. Εδώ ο Κύριος βεβαιώνει την ανωτερότητα του *γιογκα*, αλλά δεν αναφέρει ότι είναι ανώτερο από το *μπακτι-γιογκα*. Το *μπακτι-γιογκα* είναι ολοκληρωμένη πνευματική γνώση και γι' αυτόν τον λόγο τίποτα δεν μπορεί να το ξεπεράσει. Ο ασκητισμός χωρίς αυτογνωσία είναι ατελής. Η εμπειρική γνώση χωρίς υποταγή στον Υπέρτατο Κύριο είναι επίσης ατελής. Και η εργασία που αποβλέπει στην απόλαυση χωρίς συνείδηση του Κρίσνα είναι χάσιμο χρόνου. Επομένως, η πλέον επαινετή μορφή *γιογκα* σε αυτό το εδάφιο είναι το *μπακτι-γιογκα* και αυτό εξηγείται ακόμα πιο ξεκάθαρα στο επόμενο εδάφιο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 47

योगिनामपि सर्वेषां मद्गतेनान्तरात्मना।
श्रद्धावान्भजते यो मां स मे युक्ततमो मतः॥४७॥

γιογκιναμ απι σαρβεσαμ   μαντ-γκατεναντar-ατμανα
σρανταβαν μπατζατε γιο μαμ   σα με γιουκταταμο ματαχ

γιογκιναμ: από τους *γιογκι* – *απι*: επίσης – *σαρβεσαμ*: από όλους - *ματ-γκατενα*: που μένει μέσα Μου, που Με σκέφτεται πάντα - *ανταχ-ατμανα*: μέσα του – *σρανταβαν*: με μεγάλη πίστη – *μπατζατε*: προσφέρει υπερβατική υπηρεσία αγάπης – *γιαχ*: κάποιος ο οποίος – *μαμ*: σ' Εμένα (τον Υπέρτατο Κύριο) – *σαχ*: εκείνος – *με*: από Εμένα – *γιουκταταμαχ*: ο μέγιστος *γιογκι* – *ματαχ*: θεωρείται.

Και απ' όλους τους *γιογκι*, εκείνος που με ακλόνητη πίστη κατοικεί πάντα μέσα Μου και Με λατρεύει με υπερβατική υπηρεσία αγάπης, είναι ενωμένος πολύ στενά μαζί Μου μέσω του *γιογκα* και είναι ο καλύτερος όλων.

Εδώ η λέξη *μπατζατε* έχει ιδιαίτερη σημασία. Η ρίζα της λέξης *μπατζατε* προέρχεται από το ρήμα *μπατζ*, το οποίο χρησιμοποιείται για να δηλώσει υπηρεσία. Η λέξη «λατρεία» δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί με την ίδια έννοια. Λατρεία σημαίνει απόδοση τιμών και σεβασμού σε κάποιον που το αξίζει. Αλλά προσφορά υπηρεσίας με αγάπη και πίστη είναι κάτι που προορίζεται ειδικά για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Μπορεί κάποιος να αποφεύγει να λατρεύει έναν αξιοσέβαστο άνθρωπο ή έναν ημίθεο και να

θεωρείται απρεπής, αλλά δεν μπορεί να αποφεύγει κανείς να υπηρετεί τον Υπέρτατο Κύριο χωρίς να είναι εντελώς καταδικαστέος. Κάθε ζωντανό ον είναι συστατικό μέρος του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και έτσι, λόγω της καταστατικής του θέσης, ο προορισμός κάθε ζωντανού όντος είναι να υπηρετεί τον Υπέρτατο Κύριο. Αν αποτύχει να το κάνει, πέφτει. Η *Μπαγκαβαταμ* το επιβεβαιώνει ως εξής:

για εσαμ πουρουσαμ σακσαντ   ατμα-πραμπαβαμ ισβαραμ
να μπατζαντι αβατζαναντι   σταναντ μπραστα παταντι ανταχ

«Όποιος δεν προσφέρει υπηρεσία και παραμελεί το καθήκον του προς τον πρωταρχικό Κύριο, ο οποίος είναι η πηγή όλων των ζωντανών όντων, σίγουρα θα πέσει από την καταστατική του θέση».

Και εδώ χρησιμοποιείται η λέξη *μπατζαντι*. Επομένως, η λέξη *μπατζαντι* είναι κατάλληλη μόνο για τον Υπέρτατο Κύριο, ενώ η λέξη «λατρεία» μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τους ημίθεους ή για οποιοδήποτε άλλο συνηθισμένο ζωντανό ον. Η λέξη *αβατζαναντι*, η οποια χρησιμοποιείται σε αυτούς τους στίχους της *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, συναντάται και στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*: *αβατζαναντι μαμ μουνταχ*. «Μόνο οι ανόητοι και οι απατεώνες χλευάζουν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Σρι Κρίσνα». Τέτοιοι ανόητοι αναλαμβάνουν την ευθύνη να γράψουν σχολιασμούς της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* χωρίς διάθεση προσφοράς υπηρεσίας στον Κύριο. Κατά συνέπεια, δεν μπορούν να διακρίνουν σωστά μεταξύ της λέξης *μπατζαντι* και της λέξης «λατρεία».

Η κορύφωση όλων των ειδών *γιογκα* βρίσκεται στο *μπακτι-γιογκα*. Όλα τα άλλα *γιογκα* δεν είναι τίποτε άλλο παρά τα μέσα για να φτάσει κανείς στο σημείο της υπηρεσίας αφοσίωσης, στο *μπακτι-γιογκα*. Στην πραγματικότητα, *γιογκα* σημαίνει *μπακτι-γιογκα*· όλα τα άλλα *γιογκα* είναι σταθμοί προς την κατεύθυνση και τον προορισμό του *μπακτι-γιογκα*. Από την αρχή του *καρμα-γιογκα* έως την κατάληξη του *μπακτι-γιογκα*, ο δρόμος της αυτοσυνειδητοποίησης είναι μεγάλος. Το *καρμα-γιογκα*, χωρίς την απόλαυση των καρπών της εργασίας, είναι η αρχή του δρόμου. Όταν το *καρμα-γιογκα* αυξηθεί σε γνώση και απάρνηση ονομάζεται *γκιανα-γιογκα*. Όταν το *γκιανα-γιογκα* αυξηθεί ως προς τον διαλογισμό της Υπέρτατης Ψυχής με διάφορους φυσικούς τρόπους και ο νους συγκεντρώνεται σε Αυτήν, ονομάζεται *αστανγκα-γιογκα*. Και όταν κάποιος υπερβεί το *αστανγκα-γιογκα* και φτάσει στο σημείο του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κρίσνα, αυτό

ονομάζεται *μπακτι-γιογκα*, το μεσουράνημα. Στην πραγματικότητα, το *μπακτι-γιογκα* είναι ο τελικός στόχος, αλλά για να αναλύσει κανείς το *μπακτι-γιογκα* λεπτομερώς θα πρέπει να κατανοήσει αυτά τα διαφορετικά *γιογκα*. Επομένως, ο *γιογκι* ο οποίος προοδεύει βρίσκεται στον αληθινό δρόμο της αιώνιας καλοτυχίας. Όποιος κολλάει σε ένα συγκεκριμένο σημείο και δεν σημειώνει περαιτέρω πρόοδο αποκαλείται με αυτό το συγκεκριμένο όνομα: *καρμα-γιογκι, γκιανα-γιογκι* ή *ντιανα-γιογκι, ρατζα-γιογκι, χατα-γιογκι*, κλπ. Αν κάποιος είναι αρκετά τυχερός ώστε να φτάσει στο σημείο του *μπακτι-γιογκα*, εννοείται ότι έχει υπερβεί όλα τα άλλα *γιογκα*. Η απόκτηση, λοιπόν, συνείδησης του Κρίσνα είναι το ύψιστο στάδιο του *γιογκα*, ακριβώς όπως όταν μιλάμε για τα Ιμαλάϊα αναφερόμαστε στα ψηλότερα βουνά του κόσμου, των οποίων η ψηλότερη κορυφή, το Έβερεστ, θεωρείται το αποκορύφωμα.

Το ότι φτάνει κάποιος στη συνείδηση του Κρίσνα, στον δρόμο του *μπακτι-γιογκα*, και βρίσκεται σύμφωνα με τις βεδικές οδηγίες σε μία τόσο καλή θέση, οφείλεται σε μεγάλη τύχη. Ο ιδανικός *γιογκι* συγκεντρώνει την προσοχή του στον Κρίσνα, που ονομάζεται Σιαμασούνταρα και που έχει το πανέμορφο χρώμα ενός σύννεφου, που το λωτοειδές πρόσωπό Του έχει τη λάμψη του ήλιου, που το φόρεμά Του λάμπει εκτυφλωτικά με πετράδια και που το σώμα Του είναι στολισμένο με γιρλάντες από λουλούδια. Φωτίζει όλες τις κατευθύνσεις με την υπέροχη ακτινοβολία Του, που ονομάζεται *μπραματζιοτι*. Ενσαρκώνεται σε διάφορες μορφές, όπως ο Ράμα, ο Νρισίμχα, ο Βάραχα και ο Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Κατέρχεται σαν ανθρώπινο ον, ως γιος της Γιασόντα, και είναι γνωστός ως Κρίσνα, Γκοβίνντα και Βασουντέβα. Είναι ο τέλειος γιος, σύζυγος, φίλος και αφέντης και είναι πλήρης δυνάμεων και υπερβατικών ιδιοτήτων. Αν κάποιος παραμένει σε πλήρη επίγνωση αυτών των χαρακτηριστικών του Κυρίου είναι ο ανώτερος *γιογκι*.

Αυτό το στάδιο της ύψιστης τελειότητας στο *γιογκα* μπορεί να επιτευχθεί μόνο με το *μπακτι-γιογκα*, όπως επιβεβαιώνεται σε όλη τη βεδική γραμματεία:

γιασια ντεβα παρα μπακτιρ γιατα ντεβε τατα γκουρω
τασιαΐτε κατιτα χι αρταχ πρακασαντε μαχατμαναχ

«Μόνο σε εκείνες τις μεγάλες ψυχές που έχουν απεριόριστη πίστη στον Κύριο και στον πνευματικό δάσκαλο αποκαλύπτονται αυτομάτως όλα τα νοήματα της βεδικής γνώσης».

Μπακτιρ ασια μπατζαναμ ταντιχαμουτροπαντι ναϊρασιεναμουσμιν μαναχ καλπαναμ, εταντ εβα ναϊσκαρμιαμ. «*Μπακτι* σημαίνει υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο, η οποία είναι απαλλαγμένη από επιθυμία για υλικό κέρδος, είτε σε αυτή τη ζωή είτε στην επόμενη. Κενός από τέτοιου είδους διάθεση, θα πρέπει να απορροφάται ο νους στον Υπέρτατο. Αυτός είναι ο σκοπός του *ναϊσκαρμια*».

Αυτοί είναι ορισμένοι από τους τρόπους άσκησης του *μπακτι*, δηλαδή της συνείδησης του Κρίσνα, του ύψιστου σταδίου τελειότητας του *γιογκα*.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Έκτο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Το σανκια-γιογκα».*

Εικόνα 13

3.12 «Οι ημίθεοι, ικανοποιημένοι από την τέλεση *γιαγκια* (θυσιών), προμηθεύουν τον άνθρωπο με όλα τα απαραίτητα».

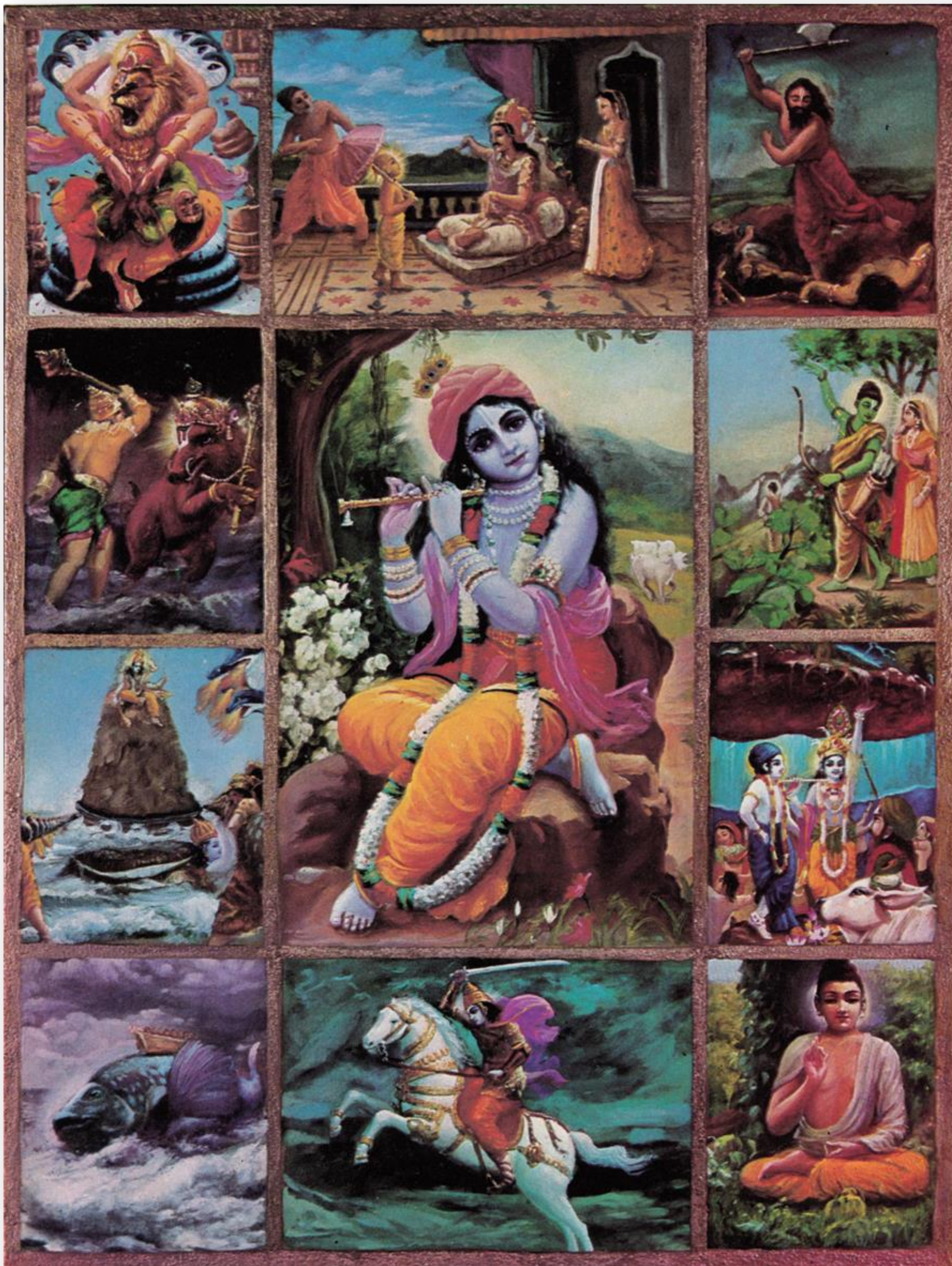
Εικόνα 14

3.37-39 «Το ζωντανό ον σκεπάζεται από διαφορετικούς βαθμούς λαγνείας».

Εικόνα 15

4.1 «Ο μακάριος Κύριος δίδαξε αυτή την άφθαρτη επιστήμη του *γιογκα* στον θεό του ήλιου, τον Βιβασβάν».

Εικόνα 16

4.7 «Όπου και όποτε υπάρχει μαρασμός της θρησκείας και κυρίαρχη άνοδος της αθρησκείας, τότε κατέρχομαι, ω απόγονε του Μπάρατα».

Εικόνα 17

4.8 «Για να ελευθερώσω τους πιστούς και να εξολοθρέψω τους άπιστους...»

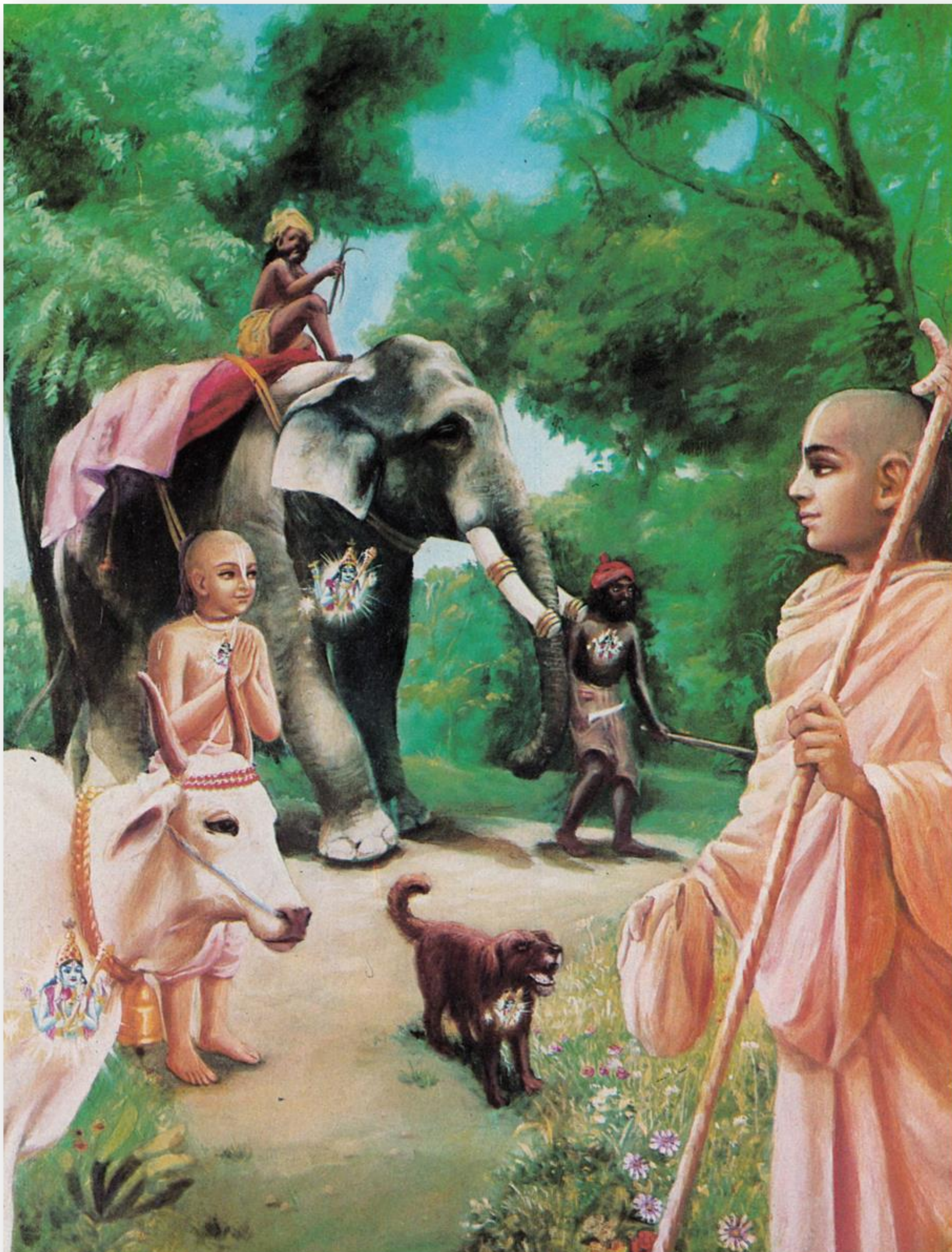
Εικόνα 18

4.11 «Όπως εγκαταλείπονται σε Εμένα, τους ανταμείβω όλους αναλόγως».

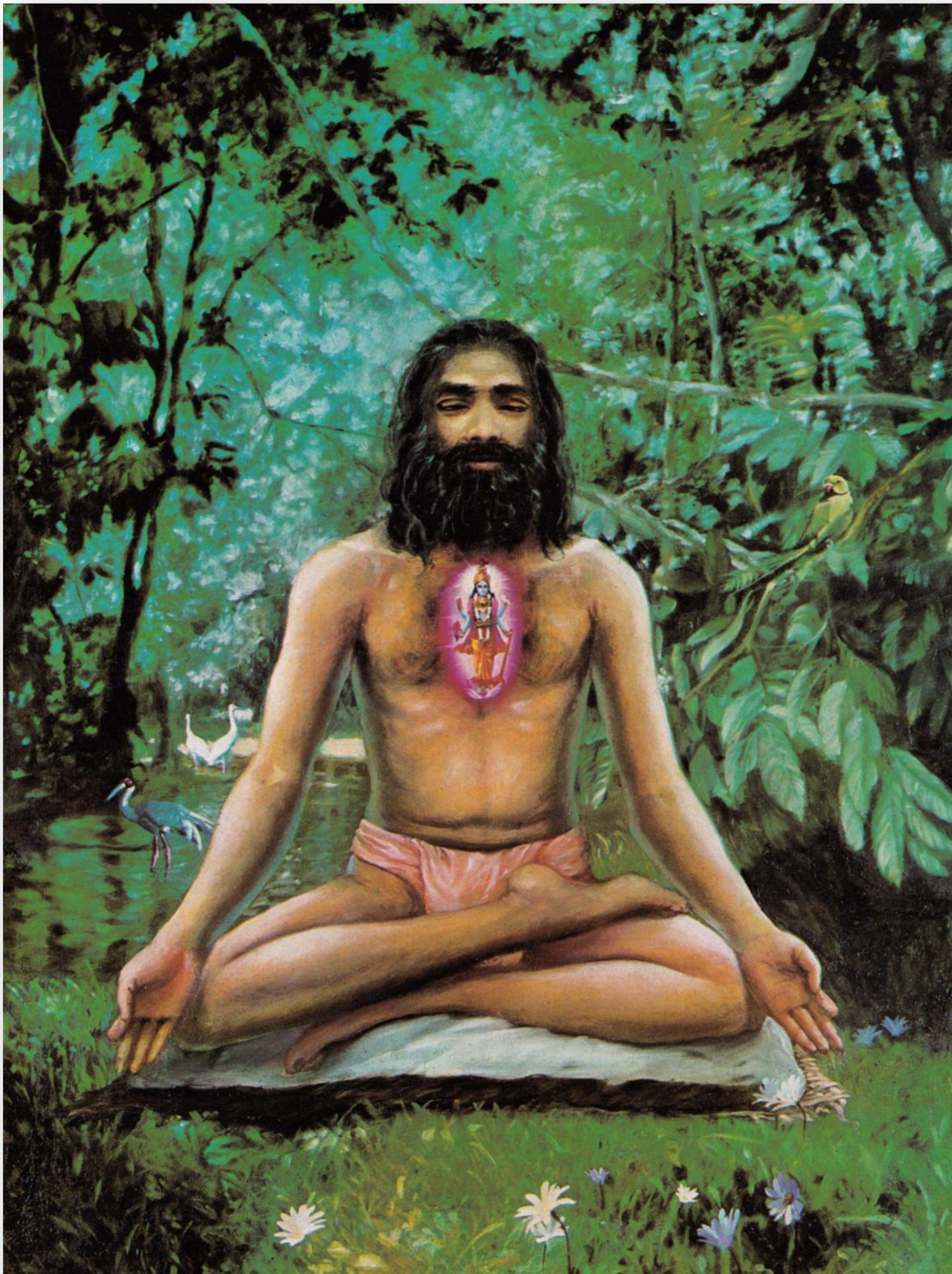
Εικόνα 19

5.4-6 «Όποιος ακολουθεί σωστά έναν από αυτούς τους δύο δρόμους δρέπει τους καρπούς και των δύο».

Εικόνα 20

5.18 «Ο ταπεινός σοφός, λόγω της αληθινής γνώσης, βλέπει με τον ίδιο τρόπο έναν ευγενή και μορφωμένο *μπραμανα*, μια αγελάδα, έναν ελέφαντα, έναν σκύλο και αυτόν που τρώει το κρέας του σκύλου (τον κοινωνικά απόβλητο)».

Εικόνα 21

6.11-14 «Θα πρέπει να διαλογίζεται Εμένα μέσα στην καρδιά του και να Με κάνει τον ύψιστο σκοπό της ζωής».

Εικόνα 22

6.24 «Θα πρέπει να εξασκείται κανείς στο *γιογκα* με απαρέγκλιτη αποφασιστικότητα και πίστη».

Εικόνα 23

6.34 «Ω Κρίσνα, ο νους είναι πανίσχυρος, άστατος, πολυτάραχος, και πεισματάρης».

Εικόνα 24

6.47 «Από όλους τους *γιογκι*, εκείνος που με ακλόνητη πίστη κατοικεί πάντα μέσα Μου και Με λατρεύει με υπερβατική υπηρεσία αγάπης, είναι ενωμένος πολύ στενά μαζί Μου μέσω του *γιογκα* και είναι ο καλύτερος όλων».

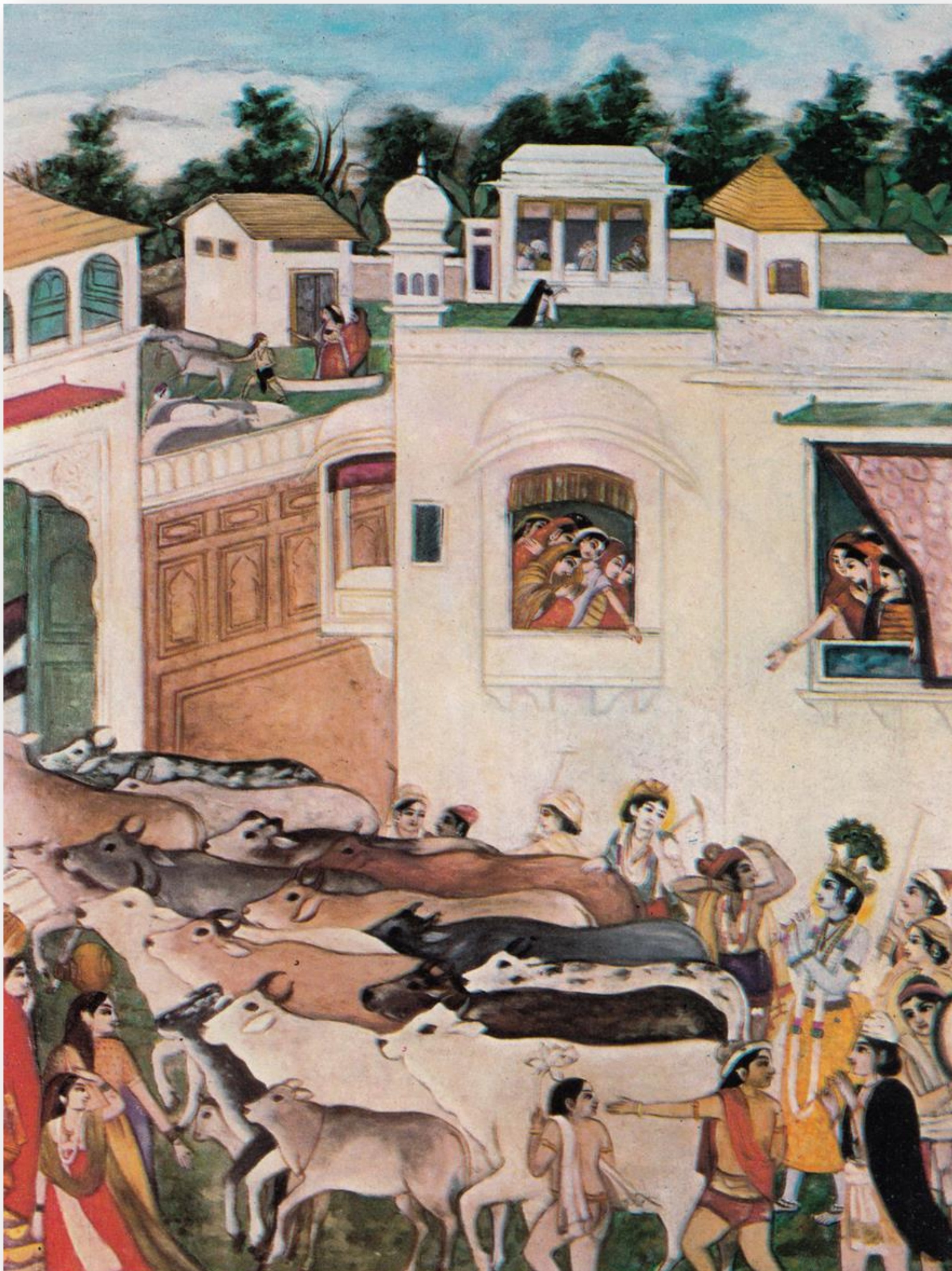
Εικόνα 25

7.4-5 Η υλική και η πνευματική ενέργεια του Κρίσνα

Εικόνα 26

7.15-16 Τέσσερα είδη τυχερών ανθρώπων έλκονται από τον Κρίσνα και τέσσερα είδη άτυχων ανθρώπων δεν καταφεύγουν ποτέ σε Αυτόν.

Εικόνα 27

8.21 «Εκείνος ο υπέρτατος τόπος που περιγράφεται ως ανεκδήλωτος και ασφαλής είναι ο υπέρτατος προορισμός. Όταν κάποιος πηγαίνει εκεί, δεν επιστρέφει ποτέ. Είναι η υπέρτατη κατοικία Μου».

Εικόνα 28

9.11 «Οι ανόητοι Με χλευάζουν όταν κατέρχομαι με ανθρώπινη μορφή. Δεν γνωρίζουν την υπερβατική φύση Μου και την υπέρτατη κυριαρχία Μου πάνω σε όλα όσα υπάρχουν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Η γνώση του Απολύτου

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

श्रीभगवानुवाच
मय्यासक्तमनाः पार्थ योगं युञ्जन्मदाश्रयः।
असंशयं समग्रं मां यथा ज्ञास्यसि तच्छृणु॥१॥

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
μαγι ασακτα-μαναχ παρτα γιογκαμ γιουντζαν μαντ-ασραγιαχ
ασαμσαγιαμ σαμαγκραμ μαμ γιατα γκιασιασι τατς τσρινου

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε ο Υπέρτατος Κύριος – *μαγι*: σ' Εμένα - *ασακτα-μαναχ*: με τον νου προσκολλημένο – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *γιογκαμ*: την αυτοσυνειδητοποίηση – *γιουντζαν*: ασκώντας - *ματ-ασραγιαχ*: με συνείδηση Εμού (με συνείδηση του Κρίσνα) – *ασαμσαγιαμ*: χωρίς αμφιβολία – *σαμαγκραμ*: εντελώς – *μαμ*: σ' Εμένα – *γιατα*: πώς – *γκιασιασι*: μπορείς να γνωρίσεις – *τατ*: εκείνο – *σρινου*: προσπάθησε να ακούσεις.

Είπε ο Υπέρτατος Κύριος: Άκου τώρα, ω γιε της Πριτά, πώς εφαρμόζοντας το *γιογκα* με πλήρη επίγνωση Εμού, με τον νου σου προσηλωμένο σ' Εμένα, μπορείς να Με γνωρίσεις πλήρως, απαλλαγμένος από κάθε αμφιβολία.

Σε αυτό το Έβδομο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* περιγράφεται πλήρως η φύση της συνείδησης του Κρίσνα. Ο Κρίσνα είναι πλήρης δυνάμεων και εδώ περιγράφεται το πώς εκδηλώνει αυτές τις δυνάμεις. Περιγράφονται επίσης τα τέσσερα είδη τυχερών ανθρώπων οι οποίοι έλκονται από τον Κρίσνα, καθώς και τα τέσσερα είδη άτυχων ανθρώπων οι οποίοι δεν καταφεύγουν ποτέ σε Αυτόν.

Στα πρώτα έξι κεφάλαια της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, το ζωντανό ον έχει περιγραφεί ως μη υλική πνευματική ψυχή, η οποία είναι σε θέση να υψωθεί στην αυτοσυνειδητοποίηση μέσω διαφόρων ειδών *γιογκα*. Στο τέλος του Έκτου Κεφαλαίου αναφέρθηκε καθαρά ότι η σταθερή συγκέντρωση του νου στον Κρίσνα ή, με άλλα λόγια, η συνείδηση του Κρίσνα, είναι η ανώτερη μορφή *γιογκα*. Συγκεντρώνοντας κανείς τον νου του στον Κρίσνα, μπορεί να γνωρίσει την Απόλυτη Αλήθεια πλήρως, πράγμα που δεν μπορεί να συμβεί με άλλον τρόπο. Η συνειδητοποίηση του απρόσωπου *μπραματζιοτι* ή της εντοπισμένης Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα) δεν αποτελεί πλήρη γνώση της Απόλυτης Αλήθειας, επειδή είναι μερική. Πλήρης και επιστημονική γνώση είναι ο Κρίσνα και όλα αποκαλύπτονται στο πρόσωπο που έχει συνείδηση του Κρίσνα. Σε πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, γνωρίζει κανείς ότι ο Κρίσνα είναι η έσχατη γνώση, πέρα από κάθε αμφιβολία. Τα διάφορα είδη *γιογκα* είναι μόνο σκαλοπάτια στον δρόμο της συνείδησης του Κρίσνα. Όποιος υιοθετεί απευθείας τη συνείδηση του Κρίσνα αποκτά αυτομάτως πλήρη γνώση του *μπραματζιοτι* και της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα). Εφαρμόζοντας το *γιογκα* της συνείδησης του Κρίσνα, μπορεί κανείς να γνωρίσει τα πάντα πλήρως, και συγκεκριμένα, την Απόλυτη Αλήθεια, τα ζωντανά όντα, την υλική φύση, καθώς και τις διάφορες εκδηλώσεις τους και τα παρεπόμενά τους.

Θα πρέπει, λοιπόν, να αρχίσει κανείς την εφαρμογή του *γιογκα* με τον τρόπο που συνιστά η τελευταία στροφή του Έκτου Κεφαλαίου. Η συγκέντρωση του νου στον Κρίσνα, τον Υπέρτατο Κύριο, γίνεται δυνατή με την ενδεδειγμένη υπηρεσία αφοσίωσης σε εννέα διαφορετικές μορφές, από τις οποίες το *σραβαναμ* είναι η πρώτη και η πλέον σημαντική. Γι' αυτό ο Κύριος λέει στον Αρτζούνα, *τατ σρινου*, «Άκουσέ Με». Κανείς δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη αυθεντία από τον Κρίσνα και, επομένως, ακούγοντάς Τον δέχεται κανείς τη μεγαλύτερη ευκαιρία για πρόοδο στη συνείδηση του Κρίσνα. Θα πρέπει, λοιπόν, να διδαχθεί κανείς είτε απευθείας από τον Κρίσνα είτε από έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη του Κρίσνα και όχι από κάποιον τυχάρπαστο μη αφοσιωμένο υπηρέτη, ξιπασμένο λόγω ακαδημαϊκής μόρφωσης.

Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αυτή η μέθοδος κατανόησης του Κρίσνα, του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, της Απόλυτης Αλήθειας, περιγράφεται στο δεύτερο κεφάλαιο του Πρώτου Άσματος ως εξής:

σρινβαταμ σβα-καταμ κρισναχ   πουνια-σραβανα-κιρταναχ
χριντι ανταχ-στο χι αμπαντρανι   βιμπουνοτι σουχριτ σαταμ

ναστα-πραγιεσβ αμπαντρεσου   νιτιαμ μπαγκαβατα-σεβαγια
μπαγκαβατι ουτταμα-σλοκε   μπακτιρ μπαβατι ναϊστικι

ταντα ρατζας-ταμο-μπαβαχ   καμα-λομπανταγιας τσα γιε
τσετα εταϊρ αναβινταμ   στιταμ σαττβε πρασιντατι

εβαμ πρασαννα-μανασο   μπαγκαβαντ-μπακτι-γιογκαταχ
μπαγκαβατ-ταττβα-βιγκιαναμ   μουκτα-σανγκασια τζαγιατε

μπιντιατε χρινταγια-γκραντις   τσιντιαντε σαρβα-σαμσαγιαχ
κσιγιαντε τσασια καρμανι   ντριστα εβατμανισβαρε

«Το να ακούει κανείς για τον Κρίσνα απο τα βεδικά έργα ή το να ακούει από Αυτόν απευθείας μέσω της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι από μόνη της μια ενάρετη δραστηριότητα. Και για όποιον ακούει για τον Κρίσνα, ο Κύριος Κρίσνα, ο οποίος κατοικεί μέσα στην καρδιά όλων, ενεργεί ως ο πλέον καλοπροαίρετος φίλος και εξαγνίζει τον αφοσιωμένο υπηρέτη που ακούει συνεχώς γι’ Αυτόν. Με αυτόν τον τρόπο, ο αφοσιωμένος υπηρέτης αναπτύσσει με φυσικότητα τη λανθάνουσα υπερβατική γνώση του. Καθώς ακούει όλο και περισσότερο για τον Κρίσνα από την *Μπαγκαβαταμ* και τους αφοσιωμένους υπηρέτες του Κυρίου, σταθεροποιείται στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου. Με την ανάπτυξη της υπηρεσίας αφοσίωσης απελευθερώνεται κανείς από τις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας και έτσι η λαγνεία και η φιλαργυρία ελαττώνονται. Όταν αυτές οι ακαθαρσίες καθαριστούν, ο υποψήφιος παραμένει σταθερός στη θέση της αγνής αγαθότητας, αναζωογονείται από την υπηρεσία αφοσίωσης και κατανοεί την επιστήμη του Θεού τέλεια. Έτσι το *μπακτι-γιογκα* κόβει τον σκληρό δεσμό της υλικής έλξης και επιτρέπει σε κάποιον να φτάσει αμέσως στο στάδιο *ασαμσαγιαμ σαμαγκραμ*, στην κατανόηση της Υπέρτατης Απόλυτης Αλήθειας, του Προσώπου της Θεότητας». (*Μπαγκ*. 1.2.17-21)

Επομένως, μόνον ακούγοντας από τον Κρίσνα ή από τον αφοσιωμένο υπηρέτη Του με συνείδηση του Κρίσνα μπορεί κανείς να κατανοήσει την επιστήμη του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

ज्ञानं तेऽहं सविज्ञानमिदं वक्ष्याम्यशेषतः।
यज्ज्ञात्वा नेह भूयोऽन्यज्ज्ञातव्यमवशिष्यते॥२॥

γκιαναμ τε 'χαμ σα-βιγκιαναμ ινταμ βακσιαμι ασεσαταχ
γιατζ γκιατβα νεχα μπουγιο 'νιατζ γκιαταβιαμ αβασισιατε

γκιαναμ: τη γνώση των φαινομένων – *τε*: σε εσένα – *αχαμ*: Εγώ – *σα*: με – *βιγκιαναμ*: τη γνώση των νοουμένων – *ινταμ*: αυτή – *βακσιαμι*: θα εξηγήσω – *ασεσαταχ*: πλήρως – *γιατ*: την οποία – *γκιατβα*: γνωρίζοντας – *να*: δεν – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο – *μπουγιαχ*: περαιτέρω – *ανιατ*: τίποτα άλλο – *γκιαταβιαμ*: να γνωρίσεις – *αβασισιατε:* απομένει.

Θα σου εξηγήσω τώρα πλήρως αυτή τη γνώση των φαινομένων και των νοουμένων. Όταν γνωρίσεις αυτή τη γνώση δεν θα απομένει τίποτε άλλο να γνωρίσεις.

Η πλήρης γνώση περιέχει τη γνώση του κόσμου των φαινομένων, καθώς και του πνεύματος πίσω από αυτόν. Η πηγή και των δύο είναι η υπερβατική γνώση. Ο Κύριος επιθυμεί να εξηγήσει αυτή τη γνώση, επειδή ο Αρτζούνα είναι ο έμπιστος αφοσιωμένος υπηρέτης και φίλος Του. Αυτή η εξήγηση δόθηκε από τον Κύριο στην αρχή του Τετάρτου Κεφαλαίου, επιβεβαιώνεται δε και εδώ: η πλήρης γνώση είναι κατορθωτή μόνον από τον αφοσιωμένο υπηρέτη του Κυρίου και έρχεται από τον Ίδιο τον Κύριο μέσω της μαθητικής διαδοχής. Θα πρέπει, λοιπόν, να είναι κανείς αρκετά ευφυής ώστε να γνωρίζει την πηγή κάθε γνώσης, η οποία είναι η αιτία όλων των αιτιών και το μοναδικό αντικείμενο διαλογισμού σε όλα τα είδη *γιογκα*. Όταν γνωσθεί η αιτία όλων των αιτιών, τότε γίνονται γνωστά όλα όσα μπορούν να γνωσθούν και τίποτε δεν παραμένει άγνωστο. Οι Βέδες λένε, *γιασμιν βιγκιατε σαρβαμ εβα βιγκιαταμ μπαβαντι.*

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

मनुष्याणां सहस्रेषु कश्चिद्यतति सिद्धये।
यततामपि सिद्धानां कश्चिन्मां वेत्ति तत्त्वतः॥३॥

μανουσιαναμ σαχασρεσου   καστσιντ γιατατι σινταγιε
γιαταταμ απι σινταναμ   καστσιν μαμ βεττι ταττβαταχ

μανουσιαναμ: των ανθρώπων – *σαχασρεσου*: από πολλές χιλιάδες – *καστσιτ*: κάποιος – *γιατατι*: προσπαθεί – *σινταγιε:* για την τελειότητα – *γιαταταμ*: από αυτούς που προσπαθούν – *απι*: πράγματι – *σινταναμ*: από αυτούς που έχουν επιτύχει την τελειότητα – *καστσιτ*: κάποιος – *μαμ*: Εμένα – *βεττι*: γνωρίζει – *ταττβαταχ*: πραγματικά.

Μεταξύ χιλιάδων ανθρώπων, ίσως ένας αγωνίζεται για την τελειότητα και από όσους την έχουν επιτύχει, ένας μόλις Με γνωρίζει αληθινά.

Υπάρχουν διάφορες βαθμίδες ανθρώπων και μεταξύ χιλιάδων ανθρώπων ίσως ένας ενδιαφέρεται αρκετά για την υπερβατική συνειδητοποίηση, έτσι ώστε να προσπαθήσει να μάθει τι είναι ο εαυτός, τι είναι το σώμα και τι είναι η Απόλυτη Αλήθεια. Γενικά, η ανθρωπότητα ασχολείται μόνο με τις ζωώδεις τάσεις της, και συγκεκριμένα, με το φαγητό, τον ύπνο, την άμυνα και το ζευγάρωμα· σχεδόν κανείς δεν ενδιαφέρεται για την υπερβατική γνώση. Τα πρώτα έξι κεφάλαια της *Γκιτα* προορίζονται για όσους ενδιαφέρονται για την υπερβατική γνώση, για την κατανόηση του εαυτού, του Υπέρτατου Εαυτού, για τη διαδικασία της αυτοσυνειδητοποίησης μέσω του *γκιανα-γιογκα*, του *ντιανα-γιογκα*, κλπ. και για τη διάκριση του εαυτού από την ύλη. Εντούτοις, ο Κρίσνα μπορεί να γίνει γνωστός μόνον από πρόσωπα που έχουν συνείδηση του Κρίσνα. Οι υπόλοιποι υπερβατιστές μπορεί να επιτύχουν τη συνειδητοποίηση του απρόσωπου *μπραμαν*, επειδή αυτό είναι ευκολότερο από την κατανόηση του Κρίσνα. Ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο, αλλά ταυτοχρόνως είναι πέραν της γνώσης του *μπραμαν* και της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα). Οι *γιογκι* και οι *γκιανι* περιέρχονται σε σύγχυση όταν επιχειρούν να κατανοήσουν τον Κρίσνα, παρόλο που ο μέγιστος των ιμπερσοναλιστών, ο Σριπάντα Σανκαρατσάρια, έχει παραδεχθεί στο σχόλιό του για την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Οι οπαδοί του, ωστόσο, δεν το αποδέχονται αυτό, επειδή είναι

πολύ δύσκολο να γνωρίσει κανείς τον Κρίσνα, έστω και αν έχει υπερβατική συνειδητοποίηση του απρόσωπου *μπραμαν*.

Ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η αιτία όλων των αιτιών, ο πρωταρχικός Κύριος Γκοβίννντα. *Ισβαραχ παραμαχ κρισναχ σατ-τσιτ-αναννντα-βιγκραχαχ / αναντιρ αντιρ γκοβινντaχ σαρβα καρανα-καραναμ*. Είναι πολύ δύσκολο για όσους δεν είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες να Τον γνωρίσουν. Παρόλο που όσοι δεν είναι αφοσιωμένο υπηρέτες δηλώνουν ότι ο δρόμος του *μπακτι*, της υπηρεσίας αφοσίωσης, είναι πολύ εύκολος, δεν μπορούν να τον ακολουθήσουν. Αν ο δρόμος του *μπακτι* είναι τόσο εύκολος, όπως ισχυρίζονται, τότε γιατί ακολουθούν τον δύσκολο δρόμο; Η αλήθεια είναι ότι ο δρόμος του *μπακτι* δεν είναι εύκολος. Εύκολος μπορεί να είναι ο υποτιθέμενος δρόμος του *μπακτι* που ακολουθούν τα μη έγκυρα πρόσωπα, χωρίς γνώση του *μπακτι*. Όταν, όμως, το *μπακτι* εφαρμόζεται σύμφωνα με τους πραγματικούς κανόνες, οι θεωρητικολογούντες φιλόσοφοι και λόγιοι εξαφανίζονται. Ο Σρίλα Ρούπα Γκοσουάμι γράφει σχετικά στο έργο του *Μπακτι-ρασαμριτα-σινντου*:

σρουτι-σμριτι-πουραναντι- παντσαρατρα-βιντιμ βινα
αϊκαντικι χαρερ μπακτιρ ουτπαταγιαϊβα καλπατε

«Υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο η οποία αγνοεί τα αυθεντικά βεδικά έργα όπως οι *Ουπανισαντ, οι Πουρανα*, το *Ναραντα-παντσαρατρα*, κλπ., είναι απλώς περιττή ενόχληση για την κοινωνία».

Δεν είναι δυνατό για τον ιμπερσοναλιστή που έχει συνειδητοποιήσει το *μπραμαν* ή για τον *γιογκι* που έχει συνειδητοποιήσει την Υπέρτατη Ψυχή να κατανοήσουν τον Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ως γιο της μητέρας Γιασόντα ή ως ηνίοχο του Αρτζούνα. Ακόμη και οι μεγαλύτεροι ημίθεοι περιέρχονται σε σύγχυση μερικές φορές σχετικά με τον Κρίσνα (*μουχιαντι γιατ σουραγιαχ*). *Μαμ του βεντα να καστσανα*: «Κανείς δεν Με γνωρίζει όπως είμαι», λέει ο Κύριος. Και αν κάποιος Τον γνωρίζει, τότε *σα μαχατμα σουντουρλαμπαχ*: «Μια τόσο μεγάλη ψυχή είναι πολύ σπάνια». Επομένως, αν δεν ασκηθεί κάποιος στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου, δεν μπορεί να γνωρίσει τον Κύριο όπως ακριβώς είναι (*τaττβαταχ*), έστω και αν είναι μέγας λόγιος ή φιλόσοφος. Μόνον οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες μπορούν να γνωρίζουν κάτι από τις ασύλληπτες υπερβατικές ιδιότητες του Κρίσνα –το ότι είναι η αιτία όλων των αιτιών, το ότι είναι παντοδύναμος, το ότι διαθέτει κάθε πλούτο, φήμη, δύναμη, ομορφιά, γνώση και απάρνηση-

επειδή ο Κρίσνα έχει την τάση να είναι γενναιόδωρος με τους αφοσιωμένους υπηρέτες Του. Είναι η τελευταία λέξη ως προς τη συνειδητοποίηση του *μπραμαν* και μόνον οι αφοσιωμένοι υπηρέτες μπορούν να Τον συνειδητοποιήσουν όπως ακριβώς είναι. Γι' αυτό λέγεται:

αταχ σρι-κρισνα-ναμαντι να μπαβεντ γκραχιαμ ιννтριγιαϊχ
σεβονμουκε χι τζιχβαντω σβαγιαμ εβα σπουρατι ανταχ

«Κανείς δεν μπορεί να κατανοήσει τον Κρίσνα όπως ακριβώς είναι με τις αδύναμες υλικές αισθήσεις. Αλλά αποκαλύπτεται στους αφοσιωμένους υπηρέτες, επειδή είναι ευχαριστημένος μαζί τους για την υπερβατική υπηρεσία αγάπης που Του προσφέρουν».

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

भूमिरापोऽनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च।
अहङ्कार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा॥४॥

μπουμιρ απο 'ναλο βαγιουχ καμ μανο μπουντ εβα τσα
αχανκαρα ιτιγιαμ με μπιννα πρακριτιρ ασταντα

μπουμιχ: η γη – *απαχ*: το νερό – *αναλαχ*: η φωτιά – *βαγιουχ*: ο αέρας – *καμ*: ο αιθέρας – *μαναχ*: ο νους – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *εβα*: βεβαίως - *τσα*: και – *αχανκαραχ*: το ψευδές εγώ – *ιτι:* έτσι – *ιγιαμ*: όλα αυτά – *με*: (δικές) Μου – *μπιννα*: οι αποχωρισμένες – *πρακριτιχ*: ενέργειες – *ασταντα*: οκτώ.

Γη, νερό, φωτιά, αέρας, αιθέρας, νους, νοημοσύνη και ψευδές εγώ – όλα μαζί αυτά τα οκτώ αποτελούν τις αποχωρισμένες υλικές ενέργειές Μου.

Η επιστήμη του Θεού αναλύει την καταστατική θέση του Θεού και των ποικίλων ενεργειών Του. Η υλική φύση ονομάζεται *πρακριτι*, δηλαδή η ενέργεια του Κυρίου στις διάφορες ενσαρκώσεις (ή επεκτάσεις) *πουρουσα,* όπως περιγράφονται στη *Σβατβατα Ταντρα*:

βισνος του τρινι ρουπανι πουρουσακιανι ατο βιντουχ
εκαντου μαχαταχ σραστρι ντβιτιγιαμ τβ αννта-σαμστιταμ
τριτιγιαμ σαρβαμπουτα-σταμ τανι γκιατβα βιμουτσιατε

«Για την υλική δημιουργία, η πλήρης επέκταση του Κυρίου Κρίσνα παίρνει τη μορφή των τριών Βίσνου. Ο πρώτος, ο Μάχα-Βίσνου, δημιουργεί την ολική υλική ενέργεια, γνωστή ως *μαχατ-ταττβα*. Ο δεύτερος, ο Γκαρμποντακασάγι Βίσνου, εισχωρεί σε όλα τα σύμπαντα για να δημιουργήσει στο καθένα από αυτά ποικιλία. Ο τρίτος, ο Κσιροντακασάγι Βίσνου, διαχέεται ως Υπέρτατη Ψυχή που διαπερνά τα πάντα παντού. Είναι γνωστός ως Παραμάτμα και είναι παρών ακόμη και στα άτομα της ύλης. Όποιος γνωρίζει αυτούς τους τρεις Βίσνου μπορεί να απελευθερωθεί από την υλική περιπλοκή».

Ο υλικός αυτός κόσμος είναι η πρόσκαιρη εκδήλωση μίας από τις ενέργειες του Κυρίου. Όλες οι δραστηριότητες του υλικού κόσμου κατευθύνονται από αυτούς τους τρεις Βίσνου, τις επεκτάσεις του Κυρίου Κρίσνα. Αυτοί οι *πουρουσα* ονομάζονται ενσαρκώσεις. Συνήθως, όποιος δεν γνωρίζει την επιστήμη του Θεού (του Κρίσνα) υποθέτει ότι αυτός ο υλικός κόσμος είναι για να τον απολαμβάνουν τα ζωντανά όντα και ότι τα ζωντανά όντα είναι οι αιτίες, οι κύριοι και οι δικαιούχοι της απόλαυσης (οι *πουρουσα*) της υλικής ενέργειας. Σύμφωνα με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αυτό το άθεο συμπέρασμα είναι λανθασμένο. Στην υπό συζήτηση στροφή αναφέρεται ότι ο Κρίσνα είναι η αρχική αιτία της υλικής εκδήλωσης. Αυτό το επιβεβαιώνει και η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. Τα συστατικά της υλικής εκδήλωσης είναι αποχωρισμένες ενέργειες του Κυρίου. Ακόμη και το *μπραματζιοτι*, το οποίο αποτελεί τον απώτατο στόχο των ιμπερσοναλιστών, είναι μια πνευματική ενέργεια εκδηλωμένη στον πνευματικό ουρανό. Στο *μπραματζιοτι* δεν υπάρχει πνευματική ποικιλία όπως υπάρχει στις Βαϊκουνταλόκα, αλλά οι ιμπερσοναλιστές το αποδέχονται ως τον ύψιστο αιώνιο στόχο. Η εκδήλωση Παραμάτμα αποτελεί επίσης μια πρόσκαιρη όψη του Κσιροντακασάγι Βίσνου η οποία διαπερνά τα πάντα. Η εκδήλωση Παραμάτμα δεν είναι αιώνια στον πνευματικό κόσμο. Άρα η πραγματική Απόλυτη Αλήθεια είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα. Είναι το πλήρες ενεργητικό πρόσωπο και κατέχει διάφορες αποχωρισμένες και εσωτερικές ενέργειες.

Όπως προαναφέρθηκε, στην υλική ενέργεια οι κύριες εκδηλώσεις είναι οκτώ. Από αυτές, οι πρώτες πέντε, και συγκεκριμένα, η γη, το νερό, η φωτιά, ο αέρας και ο ουρανός αποκαλούνται οι πέντε γιγαντιαίες δημιουργίες ή οι χονδροειδείς δημιουργίες, μέσα στις οποίες περιλαμβάνονται τα πέντε αντικείμενα των αισθήσεων. Αυτά είναι οι εκδηλώσεις του υλικού ήχου, της αφής, της μορφής, της γεύσης και της όσφρησης. Η υλική επιστήμη

περιλαμβάνει αυτά τα δέκα πράγματα και τίποτα περισσότερο. Αλλά τα άλλα τρία πράγματα, ο νους, η νοημοσύνη και το ψευδές εγώ, παραλείπονται από τους υλιστές. Όσοι φιλόσοφοι ασχολούνται με τις νοητικές δραστηριότητες έχουν και αυτοί ατελή γνώση, επειδή αγνοούν την έσχατη πηγή, τον Κρίσνα. Το ψευδές εγώ –το «εγώ είμαι» και το «είναι δικό μου», τα οποία συνιστούν τη βασική αρχή της υλικής ύπαρξης- περιλαμβάνει δέκα όργανα των αισθήσεων για τις υλικές δραστηριότητες. Η νοημοσύνη αναφέρεται στην ολική υλική δημιουργία, την αποκαλούμενη *μαχατ-ταττβα*. Άρα, από τις οκτώ αποχωρισμένες ενέργειες του Κυρίου, εκδηλώνονται τα είκοσι τέσσερα στοιχεία του υλικού κόσμου, τα οποία είναι το αντικείμενο της άθεης φιλοσοφίας *σανκια*. Είναι αρχικώς παραφυάδες από τις ενέργειες του Κρίσνα και είναι αποχωρισμένες από Αυτόν, αλλά οι άθεοι φιλόσοφοι *σανκια* με την ελλιπή γνώση τους αγνοούν τον Κρίσνα ως αιτία όλων των αιτιών. Το αντικείμενο των συζητήσεων στη φιλοσοφία *σανκια* είναι μόνο η εκδήλωση της εξωτερικής ενέργειας του Κρίσνα, όπως περιγράφεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

अपरेयमितस्त्वन्यां प्रकृतिं विद्धि मे पराम्।
जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत्॥५॥

απαρεγιαμ ιτας τβ ανιαμ   πρακριτιμ βιντι με παραμ
τζιβα-μπουταμ μαχα-μπαχο   γιαγιενταμ νταριατε τζαγκατ

απαρα: κατώτερη – *ιγιαμ*: αυτή – *ιταχ*: εκτός αυτής – *του*: αλλά – *ανιαμ*: μία άλλη – *πρακριτιμ*: ενέργεια – *βιντι*: προσπάθησε να καταλάβεις – *με*: (δική) Μου – *παραμ*: ανώτερη - *τζιβα-μπουταμ*: τα ζωντανά όντα - *μαχα-μπαχο*: ω εσύ με τα δυνατά μπράτσα – *γιαγια*: από ποιον – *ινταμ*: αυτό – *ντατιατε*: χρησιμοποιείται ή γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης – *τζαγκατ*: ο υλικός κόσμος.

Εκτός από αυτή την κατώτερη φύση, ω Αρτζούνα, υπάρχει μία ανώτερη ενέργειά Μου, η οποία αποτελείται από όλα τα ζωντανά όντα που αγωνίζονται με την υλική φύση και συντηρούν το σύμπαν.

Εδώ αναφέρεται καθαρά ότι τα ζωντανά όντα ανήκουν στην ανώτερη φύση (ή ενέργεια) του Υπερτάτου Κυρίου. Η κατώτερη ενέργεια είναι η ύλη, εκδηλούμενη σε διάφορα στοιχεία, και συγκεκριμένα, στη γη, το νερό, τη φωτιά, τον αέρα, τον αιθέρα, τον νου, τη νοημοσύνη και το ψευδές εγώ. Και οι δύο μορφές υλικής ενέργειας, δηλαδή η χονδροειδής (γη, νερό, κλπ.) και η λεπτή, η μη αισθητή, (νους, κλπ.), είναι προϊόντα της κατώτερης ενέργειας. Τα ζωντανά όντα, τα οποία εκμεταλλεύονται αυτές τις κατώτερες ενέργειες για διάφορους λόγους, είναι η ανώτερη ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου. Το ότι ολόκληρος ο υλικός κόσμος λειτουργεί οφείλεται σε αυτή την ενέργεια. Η κοσμική εκδήλωση δεν έχει τη δύναμη να ενεργήσει, εκτός και αν κινηθεί από την ανώτερη ενέργεια, το ζωντανό ον. Οι ενέργειες ελέγχονται πάντα από τον ενεργούντα και άρα τα ζωντανά όντα ελέγχονται πάντα από τον Κύριο – δεν έχουν ανεξάρτητη ύπαρξη. Δεν είναι ποτέ εξίσου ισχυρά, όπως ισχυρίζονται μη νοήμονες άνθρωποι. Η διάκριση μεταξύ των ζωντανών όντων και του Κυρίου περιγράφεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (10.87.30) ως εξής:

απαριμιτα ντρουβας τανουμπριτο γιαντι σαρβα-γκατας
ταρχιμ να σασιατετι νιγιαμο ντρουβα νεταρατα
ατζανι τσα γιανμαγιαμ ταντ αβιμουτσια νιγιαντρι
μπαβετ σαμαμ ανουτζαναταμ γιαντ-αματαμ ματα-ντουσταταγια

«Ω Υπέρτατε Αιώνιε! Αν τα ενσαρκωμένα ζωντανά όντα ήταν αιώνια και διαπερνούσαν τα πάντα όπως Εσύ, τότε δεν θα ήταν κάτω από τον έλεγχό Σου. Αλλά αν τα ζωντανά όντα είναι δεκτά ως μικροσκοπικές ενέργειές Σου, τότε υπόκεινται αυτομάτως στον υπέρτατο έλεγχό Σου. Επομένως, η πραγματική απελεύθερωση συνεπάγεται την υποταγή των ζωντανών όντων στον έλεγχό Σου και αυτή η υποταγή θα τα κάνει ευτυχισμένα. Μόνο σε αυτή την καταστατική θέση μπορούν να ασκούν έλεγχο. Άρα, άνθρωποι με περιορισμένη γνώση οι οποίοι υποστηρίζουν τη μονιστική θεωρία ότι ο Θεός και τα ζωντανά όντα είναι ίσοι από κάθε άποψη, στην πραγματικότητα παραπλανούν τον εαυτό τους και τους άλλους».

Ο Υπέρτατος Κύριος Κρίσνα είναι ο μόνος ελέγχων και όλα τα ζωντανά όντα ελέγχονται από Αυτόν. Αυτά τα ζωντανά όντα είναι η ανώτερη ενέργειά Του, επειδή η ποιότητα της ύπαρξής τους είναι μία και η αυτή με του Υπερτάτου Κυρίου, αλλά δεν είναι ποτέ ίσα με τον Κύριο σε ποσότητα δύναμης. Ενώ εκμεταλλεύεται τη χονδροειδή και τη λεπτή κατώτερη ενέργεια (την ύλη), η ανώτερη ενέργεια (τα ζωντανά όντα) λησμονεί τον πραγματικό

πνευματικό της νου και την πνευματική της νοημοσύνη. Αυτή η λήθη οφείλεται στην επίδραση της ύλης πάνω στο ζωντανό ον. Αλλά όταν το ζωντανό ον απελευθερωθεί από την επίδραση της παραπλανητικής υλικής ενέργειας, φτάνει στο στάδιο το επονομαζόμενο *μουκτι*, δηλαδή απελευθέρωση. Το ψευδές εγώ, υπό την επήρεια της υλικής πλάνης, σκέφτεται «Είμαι ύλη και τα υλικά αποκτήματα είναι δικά μου». Συνειδητοποιεί την πραγματική του θέση όταν απελευθερωθεί από κάθε υλική αντίληψη, συμπεριλαμβανομένης της αντίληψης να γίνει από κάθε άποψη ένα με τον Θεό. Άρα, μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι η *Γκιτα* βεβαιώνει πως το ζωντανό ον είναι μία μόνο από τις πολλαπλές ενέργειες του Κρίσνα. Και όταν αυτή η ενέργεια απαλλαγεί από την υλική μόλυνση, αποκτά πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, δηλαδή απελευθερώνεται.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

एतद्योनीनि भूतानि सर्वाणीत्युपधारय।
अहं कृत्स्नस्य जगतः प्रभवः प्रलयस्तथा॥६॥

εταντ-γιονινι μπουτανι σαρβανιτι ουπανταραγια
αχαμ κριτσνασια τζαγκανταχ πραμπαβαχ πραλαγιας τατα

ετατ: αυτές οι δύο φύσεις – *γιονινι*: η πηγή της γέννησης – *μπουτανι*: όλα όσα έχουν δημιουργηθεί – *σαρβανι*: όλα – *ιτι*: έτσι – *ουπανταραγια*: να γνωρίζεις – *αχαμ*: Εγώ – *κριτσνασια*: του όλου – *τζαγκανταχ*: του κόσμου, της κοσμικής εκδήλωσης – *πραμπαβαχ*: η πηγή της εκδήλωσης – *πραλαγιαχ*: η εκμηδένιση – *τατα*: όπως επίσης.

Όλα όσα έχουν δημιουργηθεί πηγάζουν από αυτές τις δύο φύσεις Μου. Να είσαι βέβαιος πως Εγώ είμαι η αρχή και το τέλος όλης της κοσμικής εκδήλωσης.

Όλα όσα υπάρχουν είναι προϊόντα της ύλης και του πνεύματος. Το πνεύμα είναι το βασικό πεδίο δημιουργίας, η δε ύλη δημιουργείται από το πνεύμα. Το πνεύμα δεν δημιουργείται σε κάποιο στάδιο της υλικής εξέλιξης. Αντιθέτως, ο υλικός κόσμος εκδηλώνεται επί τη βάσει της πνευματικής ενέργειας και μόνο. Το υλικό σώμα αναπτύσσεται επειδή το πνεύμα είναι παρόν μέσα στην ύλη. Το παιδί γίνεται σταδιακά νεαρός άνδρας και έπειτα ώριμος άνδρας

εξαιτίας της παρουσίας εκείνης της ανώτερης ενέργειας, της πνευματικής ψυχής. Κατά τον ίδιο τρόπο, ολόκληρη η κοσμική εκδήλωση του γιγαντιαίου σύμπαντος αναπτύσσεται εξαιτίας της παρουσίας της Υπέρτατης Ψυχής, του Βίσνου. Άρα πνεύμα και ύλη, τα οποία συνδυάζονται για να γεννήσουν αυτή τη γιγαντιαία συμπαντική μορφή, είναι αρχικώς δύο ενέργειες του Κυρίου και συνεπώς ο Κύριος είναι η αρχική αιτία των πάντων. Ένα μικρό μέρος του Κυρίου, και συγκεκριμένα, το ζωντανό ον, μπορεί χειραγωγώντας την υλική ενέργεια να κατασκευάσει έναν ουρανοξύστη, ένα εργοστάσιο ή μία πόλη, αλλά δεν μπορεί να δημιουργήσει ύλη εκ του μηδενός, και σίγουρα δεν μπορεί να κατασκευάσει έναν πλανήτη ή ένα σύμπαν. Η αιτία του σύμπαντος είναι η Υπέρτατη Ψυχή, ο Κρίσνα, ο υπέρτατος δημιουργός όλων των ατομικών ψυχών και αρχική αιτία όλων των αιτιών, όπως επιβεβαιώνει η *Κατα Ουπανισαντ*: *νιτιο νιτιαναμ τσετανας τσετανανάμ*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

मत्तः परतरं नान्यत्किञ्चिदस्ति धनञ्जय।
मयि सर्वमिदं प्रोतं सूत्रे मणिगणा इव॥७॥

ματταχ παραταραμ νανιατ   κιντσιντ αστι ντανανντζαγια
μαγι σαρβαμ ινταμ προταμ   σουτρε μανι-γκανα ιβα

ματταχ: πέραν Εμού – *παραταραμ*: ανώτερο – *να*: δεν – *ανιατ κιντσιτ*: τίποτε άλλο - *αστι*: υπάρχει – *ντανανντζαγια*: ω κατακτητή του πλούτου – *μαγι*: σ' Εμένα – *σαρβαμ*: όλα – *ινταμ*: το οποίο βλέπουμε – *προταμ*: κρεμασμένες – *σουτρε*: σε κλωστή - *μανι-γκανα*: μαργαριτάρια – *ιβα*: σαν.

Ω κατακτητή του πλούτου (Αρτζούνα), δεν υπάρχει Αλήθεια ανώτερη από Εμένα. Όλα στηρίζονται σε Εμένα, σαν μαργαριτάρια που είναι περασμένα σε κλωστή.

Υπάρχει μια γνωστή διαμάχη ως προς το εάν η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια είναι προσωπική ή απρόσωπη. Όσον αφορά στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, η Απόλυτη Αλήθεια είναι το Πρόσωπο της Θεότητας Σρι Κρίσνα και αυτό βεβαιώνεται σε κάθε βήμα. Σε αυτή τη στροφή, ιδιαίτερα, τονίζεται ότι η Απόλυτη Αλήθεια είναι πρόσωπο. Ότι το Πρόσωπο της Θεότητας είναι η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια βεβαιώνεται επίσης από την *Μπράμα-σαμχιτα*:

ισβαραχ παραμαχ κρισναχ σατς-τσιντ-αναννταβιγκραχαχ· δηλαδή, η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια, το Πρόσωπο της Θεότητας, είναι ο Κύριος Κρίσνα, ο οποίος είναι ο πρωταρχικός Κύριος, η δεξαμενή κάθε ευχαρίστησης, ο Γκοβίνντα, και η αιώνια μορφή πλήρους ευδαιμονίας και γνώσης. Αυτές οι αυθεντίες δεν αφήνουν καμία αμφιβολία ότι η Απόλυτη Αλήθεια είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο, η αιτία όλων των αιτιών. Οι ιμπερσοναλιστές, ωστόσο, επιχειρηματολογούν βασιζόμενοι στη βεδική εκδοχή της *Σβετασβαταρα Ουπανισαντ*: *τατο γιαντ ουτταραταμ ταντ αρουπαμ αναμαγιαμ για εταντ βιντουρ αμριτας τε μπαβαντι ατεταρε ντουχκαμ εβαπι γιαντι*. «Στον υλικό κόσμο, ο Μπράμα, το πρώτο ζωντανό ον του σύμπαντος, είναι ο υπέρτατος μεταξύ των ημιθέων, των ανθρώπινων όντων και των κατώτερων ζώων. Πέραν, όμως, του Μπράμα υπάρχει η Υπέρβαση, η οποία δεν έχει υλική μορφή και είναι ελεύθερη από κάθε υλική μόλυνση. Όποιος μπορεί να Την γνωρίσει γίνεται επίσης υπερβατικός, αλλά όσοι δεν Την γνωρίζουν υποφέρουν από τις δυστυχίες του υλικού κόσμου».

Οι ιμπερσοναλιστές δίνουν μεγαλύτερο βάρος στη λέξη *αρουπαμ*. Αλλά η *αρουπαμ* αυτή δεν είναι απρόσωπη. Δείχνει την υπερβατική μορφή της αιωνιότητας, της πνευματικής ευδαιμονίας και της γνώσης, όπως περιγράφονται στο προηγούμενο εδάφιο της *Μπραμα-σαμχιτα*. Άλλοι στίχοι της *Σβετασβαταρα Ουπανισαντ* το στηρίζουν αυτό ως εξής:

βενταχαμ εταμ πουρουσαμ μαχανταμ
αντιτια-βαρναμ ταμασαχ παραστατ
ταμ εβα βιντβαν αμριτα ιχα μπαβατι
νανιαχ παντα βιντιατε αγιαναγια

γιασματ παραμ ναπαραμ αστι κιντσιντ
γιασμαν ναnιγιο να τζιγιο ‘στι κιντσιτ
βρικσα ιβα σταμπντο ντιβι τιστατι εκας
τενενταμ πουρναμ πουρουσενα σαρβαμ

«Γνωρίζω εκείνο το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το οποίο είναι υπερβατικό ως προς όλες τις υλικές αντιλήψεις του σκότους. Μόνον όποιος Τον γνωρίσει μπορεί να υπερβεί τα δεσμά της γέννησης και του θανάτου. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος απελευθέρωσης εκτός από τη γνώση αυτού του Υπερτάτου Προσώπου.

Δεν υπάρχει αλήθεια ανώτερη από αυτό το Υπέρτατο Πρόσωπο, επειδή είναι ο ύψιστος. Είναι μικρότερος από τον μικρότερο και μεγαλύτερος από τον μεγαλύτερο. Στέκεται σαν ένα σιωπηλό δέντρο και φωτίζει τον υπερβατικό ουρανό· και όπως το δέντρο απλώνει τις ρίζες του, Αυτός απλώνει τις εκτεταμένες ενέργειές Του».

Από αυτούς τους στίχους συνάγεται ότι η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το οποίο διαπερνά τα πάντα με τις πολλαπλές Του ενέργειες, υλικές και πνευματικές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

रसोऽहमप्सु कौन्तेय प्रभास्मि शशिसूर्ययोः।
प्रणवः सर्ववेदेषु शब्दः खे पौरुषं नृषु॥८॥

ρασο ‘χαμ απσου κωντεγια πραμπασμι σασι-σουριαγιοχ
πραναβαχ σαρβα-βεντεσου σαμπνταχ κε πωρουσαμ νρισου

ρασαχ: η γεύση – *αχαμ*: Εγώ – *απσου*: στο νερό – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *πραμπα-ασμι*: Εγώ είμαι το φως - *σασι-σουριαγιοχ*: στον ήλιο και τη σελήνη – *πραναβαχ*: η συλλαβή *ωμ* – *σαρβα*: σε όλα – *βεντεσου*: στις Βέδες – *σαμπνταχ*: η ηχητική δόνηση – *κε*: στον αιθέρα – *πωρουσαμ*: η ικανότητα – *νρισου*: στον άνθρωπο.

Ω γιε της Κούντι (Αρτζούνα), είμαι η γεύση του νερού, το φως του ήλιου και της σελήνης, η συλλαβή *ωμ* στα βεδικά *μαντρα*, ο ήχος στον αιθέρα και η ικανότητα στον άνθρωπο.

Αυτοί οι στίχοι εξηγούν πώς ο Κύριος διαπερνά τα πάντα με τις διάφορες υλικές και πνευματικές Του ενέργειες. Ο Υπέρτατος Κύριος μπορεί να γίνει αντιληπτός προκαταρκτικά μέσω των διαφόρων ενεργειών Του και με αυτόν τον τρόπο συνειδητοποιείται απρόσωπα. Όπως ο ημίθεος του ήλιου είναι πρόσωπο και γίνεται αντιληπτός από την ενέργειά του που διαπερνά τα πάντα, το ηλιακό φως, κατά τον ίδιο τρόπο, ο Κύριος, μολονότι βρίσκεται στην αιώνια κατοικία Του, γίνεται αντιληπτός από τις διάχυτες ενέργειές Του, οι οποίες επίσης διαπερνούν τα πάντα. Η γεύση του νερού είναι η ενεργή αρχή του νερού. Σε κανέναν δεν αρέσει να πίνει θαλασσινό νερό, επειδή η αγνή

γεύση του νερού είναι αναμεμιγμένη με αλάτι. Η έλξη για το νερό εξαρτάται από την αγνότητα της γεύσης του και αυτή η αγνή γεύση είναι μία από ενέργειες του Κυρίου. Οι ιμπερσοναλιστές αντιλαμβάνονται την παρουσία του Κυρίου στο νερό από τη γεύση του και οι περσοναλιστές δοξάζουν επίσης τον Κύριο, επειδή έχει την καλοσύνη να μας προμηθεύει με νερό για να σβήνει ο άνθρωπος τη δίψα του. Αυτός είναι ο τρόπος για να αντιληφθεί κανείς τον Κύριο. Ουσιαστικά, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ περσοναλισμού και ιμπερσοναλισμού. Όποιος γνωρίζει τον Θεό γνωρίζει ότι η απρόσωπη και η προσωπική αντίληψη είναι ταυτοχρόνως παρούσες στα πάντα και ότι δεν υπάρχει αντίφαση. Γι’ αυτόν τον λόγο ο Κύριος Τσετάνια εδραίωσε το θεϊκό δόγμα Του: *ατσιντια-μπεντα* και *αμπεντα-ταττβαμ* – ταυτόχρονη ενότητα και διαφορά.

Το φως του ήλιου και της σελήνης απορρέει επίσης αρχικά από το *μπραματζιοτι*, το οποίο είναι η απρόσωπη λάμψη του Κυρίου. Κατά τον ίδιο τρόπο, το *πραναβα*, δηλαδή ο υπερβατικός ήχος *ομκαρα*, ο οποίος χρησιμοποιείται στην αρχή κάθε βεδικού ύμνου για να προσφωνήσει τον Υπέρτατο Κύριο, επίσης απορρέει από Αυτόν. Επειδή οι ιμπερσοναλιστές φοβούνται πολύ να προσφωνήσουν τον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα με τα αμέτρητα ονόματά Του, προτιμούν τη δόνηση του υπερβατικού ήχου *ομκαρα*. Δεν συνειδητοποιούν, όμως, ότι το *ομκαρα* είναι η ηχητική εκπροσώπηση του Κυρίου. Η δικαιοδοσία της συνείδησης του Κρίσνα εκτείνεται παντού και όποιος γνωρίζει τη συνείδηση του Κρίσνα είναι ευλογημένος. Όσοι δεν γνωρίζουν τον Κρίσνα βρίσκονται σε πλάνη και επομένως γνώση του Κρίσνα είναι απελευθέρωση, ενώ άγνοια του Κρίσνα είναι σκλαβιά.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

पुण्यो गन्धः पृथिव्यां च तेजश्चास्मि विभावसौ।
जीवनं सर्वभूतेषु तपश्चास्मि तपस्विषु॥९॥

πουνιο γκαννταχ πριτιβιαμ τσα   τετζας τσασμι βιμπαβασω
τζιβαναμ σαρβα-μπουτεσου   ταπας τσασμι ταπασβισου

πουνιαχ: η αρχική – *γκαννταχ*: ευωδιά – *πριτιβιαμ*: στη γη – *τσα*: επίσης – *τετζαχ*: η θερμότητα - *τσα*: επίσης – *ασμι*: είμαι – *βιμπαβασω*: στη φωτιά – *τζιβαναμ*: η ζωή – *σαρβα*: σε όλα - *μπουτεσου*: τα ζωντανά όντα – *ταπαχ*: η

ασκητικότητα - *τσα*: επίσης – *ασμι*: είμαι – *ταπασβισου*: όσων κάνουν ασκητικότητες.

Είμαι η αρχική ευωδιά της γης και η θερμότητα στη φωτιά. Είμαι η ζωή σε όλα τα όντα και η ασκητικότητα των ασκητών.

Πουνια σημαίνει εκείνο το οποίο δεν αποσυντίθεται. *Πουνια* είναι το αρχικό. Το κάθε τι στον υλικό κόσμο έχει ένα συγκεκριμένο άρωμα, όπως τα λουλούδια, η γη, το νερό, η φωτιά, ο αέρας, κλπ. Το αμόλυντο άρωμα, το αρχικό άρωμα το οποίο διαπερνά τα πάντα, είναι ο Κρίσνα. Κατά τον ίδιο τρόπο, το κάθε τι έχει μια ιδιαίτερη αρχική γεύση και αυτή η γεύση μπορεί να αλλάξει με τη μείξη χημικών. Έτσι κάθε τι αρχικό έχει μία οσμή, ένα άρωμα και μία γεύση. *Βιμπανα* σημαίνει φωτιά. Χωρίς φωτιά δεν μπορούν να λειτουργήσουν τα εργοστάσια, δεν μπορούμε να μαγειρέψουμε, κλπ., και αυτή η φωτιά είναι ο Κρίσνα. Η θερμότητα στη φωτιά είναι ο Κρίσνα. Σύμφωνα με τη βεδική ιατρική, η δυσπεψία οφείλεται σε χαμηλή θερμοκρασία του στομάχου. Έτσι, ακόμη και για την πέψη χρειάζεται φωτιά. Στη συνείδηση του Κρίσνα αποκτούμε επίγνωση ότι η γη, το νερό, η φωτιά, ο αέρας και όλα τα υλικά στοιχεία οφείλονται στον Κρίσνα. Η διάρκεια ζωής του ανθρώπου οφείλεται επίσης στον Κρίσνα. Άρα με τη χάρη του Κυρίου, η ζωή του ανθρώπου μπορεί να επιμηκυνθεί η να μειωθεί. Η συνείδηση του Κρίσνα είναι, λοιπόν, ενεργή σε κάθε τομέα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

बीजं मां सर्वभूतानां विद्धि पार्थ सनातनम्।
बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम्॥१०॥

μπιτζαμ μαμ σαρβα-μπουταναμ βιντι παρτα σαναταναμ
μπουντιρ μπουτιματαμ ασμι τετζας τετζασβιναμ αχαμ

μπιτζαμ: τον σπόρο – *μαμ*: Εμένα - *σαρβα-μπουταναμ*: όλων των ζωντανών όντων – *βιντι*: προσπάθησε να καταλάβεις – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *σαναταναμ*: τον αρχικό, τον αιώνιο – *μπουντιχ*: η ευφυΐα – *μπουτιματαμ*: του ευφυούς – *ασμι*: είμαι – *τετζαχ*: η ανδρεία – *τετζασβιναμ*: του ισχυρού – *αχαμ*: είμαι.

Ω γιε της Πριτά, να ξέρεις ότι είμαι το αρχικό σπέρμα κάθε ύπαρξης· είμαι η ευφυΐα του ευφυούς και η ανδρεία του δυνατού.

Μπιτζαμ σημαίνει σπέρμα· ο Κρίσνα είναι το σπέρμα των πάντων. Σε επαφή με την υλική φύση, το σπέρμα καρποφορεί σε διάφορα ζωντανά όντα, κινητά και ακίνητα. Τα πουλιά, τα κτήνη, οι άνθρωποι και πολλά άλλα πλάσματα είναι κινητά ζωντανά όντα· τα δέντρα και τα φυτά, εντούτοις, είναι ακίνητα – δεν μπορούν να κινηθούν, απλώς στέκονται. Κάθε ον περιλαμβάνεται στο εύρος των 8.400.000 ειδών ζωής· κάποια από αυτά είναι κινητά και κάποια άλλα ακίνητα. Σε κάθε περίπτωση, όμως, το σπέρμα της ζωής τους είναι ο Κρίσνα. Όπως αναφέρεται στη βεδική γραμματεία, το *μπραμαν*, δηλαδή η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια, είναι εκείνο από το οποίο απορρέουν τα πάντα. Ο Κρίσνα είναι το *παραμπραμαν*, το Υπέρτατο Πνεύμα. Το *μπραμαν* είναι απρόσωπο και το *παραμπραμαν* είναι προσωπικό. Το απρόσωπο *μπραμαν* υπάρχει μέσα στην προσωπική πλευρά – αυτό αναφέρει η *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Άρα, αρχικώς ο Κρίσνα είναι η πηγή των πάντων. Είναι η ρίζα. Όπως η ρίζα του δέντρου συντηρεί ολόκληρο το δέντρο, έτσι και ο Κρίσνα, όντας η αρχική ρίζα όλων των πραγμάτων, συντηρεί τα πάντα μέσα στην υλική εκδήλωση. Και αυτό επιβεβαιώνεται στις βεδικές γραφές: *γιατο βα ιμανι μπουτανι τζαγιαντε*. «Η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια είναι εκείνο από το οποίο γεννιούνται τα πάντα». Είναι ο πρωταρχικός αιώνιος μεταξύ όλων των αιωνίων. Είναι το υπέρτατο ζωντανό ον μεταξύ όλων των ζωντανών όντων και Αυτός μόνος συντηρεί τη ζωή. Ο Κρίσνα λέει επίσης ότι είναι η ρίζα κάθε ευφυΐας. Αν κάποιος δεν είναι ευφυής, δεν μπορεί να κατανοήσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

बलं बलवतां चाहं कामरागविवर्जितम्।
धर्माविरुद्धो भूतेषु कामोऽस्मि भरतर्षभ॥११॥

μπαλαμ μπαλαβαταμ τσαχαμ   καμα-ραγκα-βιβαρτζιταμ
νταρμαβιρουντο μπουτεσου   καμο 'σμι μπαραταρισαμπα

μπαλαμ: η δύναμη – *μπαλαβαταμ*: του δυνατού – *τσα*: και – *αχαμ*: Εγώ – *καμα*: το πάθος – *ραγκα*: και την προσκόλληση – *βιβαρτζιταμ*: χωρίς – *νταρμα-αβιρουνταχ*: όχι αντίθετο στις αρχές της θρησκείας – *μπουτεσου*: σε όλα τα

όντα – *καμαχ*: η σεξουαλική ζωή – *ασμι*: είμαι – *μπαρατα-ρισαμπα*: ω κύριε των Μπάρατα.

Ω πρίγκηπα των Μπάρατα, είμαι η δύναμη του δυνατού, απαλλαγμένη από το πάθος και τις επιθυμίες. Είμαι η σεξουαλική ένωση η σύμφωνη με τις αρχές της θρησκείας.

Η δύναμη του δυνατού θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την προστασία των αδυνάτων και όχι για λόγους προσωπικής επιθετικότητας. Κατά τον ίδιο τρόπο, η σεξουαλική ζωή η σύμφωνη με το *νταρμα* (τις θρησκευτικές αρχές) θα πρέπει να έχει στόχο την αναπαραγωγή παιδιών και όχι άλλους λόγους. Και η ευθύνη των γονιών είναι να αποκτήσουν τα παιδιά τους συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

ये चैव सात्त्विका भावा राजसास्तामसाश्च ये।
मत्त एवेति तान्विद्धि न त्वहं तेषु ते मयि॥१२॥

γιε τσαϊβα σαττβικα μπαβα   ρατζασας ταμασας τσα γιε
ματτα εβετι ταν βιντι   να τβ αχαμ τεσου τε μαγι

γιε: όλες εκείνες – *τσα*: και – *εβα*: βεβαίως – *σαττβικαχ*: στην αγαθότητα – *μπαβαχ*: οι καταστάσεις ύπαρξης – *ρατζασαχ*: στην κατάσταση του πάθους – *ταμασαχ*: στην κατάσταση της άγνοιας – *τσα*: επίσης – *γιε*: όλες εκείνες – *ματταχ*: από Εμένα - *εβα*: βεβαίως – *ιτι*: έτσι – *ταν*: εκείνων – *βιντι*: θα πρέπει να γνωρίζεις – *να*: δεν – *του*: αλλά – *αχαμ*: Εγώ – *τεσου*: σε εκείνες – *τε*: αυτές - *μαγι*: σε Εμένα.

Όλες οι καταστάσεις της ύπαρξης –η αγαθότητα, το πάθος και η άγνοια- εκδηλώνονται από την ενέργειά Μου. Υπό μία έννοια είμαι το παν, αλλά είμαι ανεξάρτητος. Δεν υπόκειμαι σε αυτές τις καταστάσεις της υλικής φύσης.

Όλες οι υλικές δραστηριότητες διενεργούνται υπό την επίδραση των τριών καταστάσεων της υλικής φύσης. Μολονότι αυτές οι καταστάσεις της υλικής φύσης απορρέουν από τον Υπέρτατο Κύριο, τον Κρίσνα, Αυτός δεν υπόκειται

σε αυτές. Για παράδειγμα, μπορεί κάποιος να τιμωρηθεί σύμφωνα με τον νόμο του κράτους, αλλά ο βασιλιάς, ο νομοθέτης, δεν υπόκειται σε αυτόν τον νόμο. Κατά τον ίδιο τρόπο, όλες οι καταστάσεις της υλικής φύσης –η αγαθότητα, το πάθος και η άγνοια- απορρέουν από τον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα, αλλά ο Κρίσνα δεν υπόκειται στην υλική φύση. Άρα είναι *νιργκουνα,* το οποίο σημαίνει ότι αυτές οι *γκουνα*, οι καταστάσεις της υλικής φύσης, μολονότι προέρχονται από Αυτόν, δεν Τον επηρεάζουν. Αυτό είναι ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Μπαγκαβάν, του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

त्रिभिर्गुणमयैर्भावैरेभिः सर्वमिदं जगत्।
मोहितं नाभिजानाति मामेभ्यः परमव्ययम्॥१३॥

τριμπιρ γκουνα-μαγιαΐρ μπαβαΐρ εμπιχ σαρβαμ ινταμ τζαγκατ
μοχιταμ ναμπιτζανατι μαμ εμπιαχ παραμ αβιαγιαμ

τριμπιρ: τις τρεις - *γκουνα-μαγιαΐχ*: αποτελούμενος από τις *γκουνα – μπαβαΐχ*: από τις καταστάσεις – *εμπιχ*: όλες αυτές – *σαρβαμ*: ολόκληρο – *ινταμ*: αυτό – *τζαγκατ*: το σύμπαν – *μοχιταμ*: εξαπατημένο – *να-αμπιτζανατι*: δεν γνωρίζει – *μαμ*: Εμένα – *εμπιαχ*: πάνω από αυτές – *παραμ*: ο Υπέρτατος – *αβιαγιαμ*: ανεξάντλητος.

Εξαπατημένος από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης (την αγαθότητα, το πάθος και την άγνοια), ολόκληρος ο κόσμος δεν γνωρίζει Εμένα, που είμαι πάνω από αυτές τις καταστάσεις και ανεξάντλητος.

Ολόκληρος ο κόσμος είναι μαγεμένος από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Όσοι βρίσκονται σε σύγχυση από αυτές τις τρεις καταστάσεις δεν μπορούν να καταλάβουν ότι ο Υπέρτατος Κύριος, ο Κρίσνα, υπερβαίνει την υλική φύση. Στον υλικό κόσμο όλοι είναι κάτω από την επιρροή αυτών των τριών *γκουνα* και έτσι βρίσκονται σε σύγχυση.

Από τη φύση τους τα ζωντανά όντα έχουν έναν συγκεκριμένο τύπο σώματος και ανάλογους συγκεκριμένους τύπους ψυχικών και βιολογικών δραστηριοτήτων. Υπάρχουν τέσσερεις κατηγορίες ανθρώπων οι οποίοι λειτουργούν στις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Όσοι είναι

αποκλειστικά στην κατάσταση της αγαθότητας ονομάζονται *μπραμανα*. Όσοι είναι αποκλειστικά στην κατάσταση του πάθους ονομάζονται *κσατρια*. Όσοι είναι στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας ονομάζονται *βαϊσια*. Όσοι είναι πλήρως στην άγνοια ονομάζονται *σουντρα*. Και όσοι είναι κατώτεροι από *σουντρα* είναι ζώα. Εντούτοις, αυτοί οι προσδιορισμοί δεν είναι μόνιμοι. Μπορεί να είμαι *μπραμανα, κσατρια, βαϊσια* ή οτιδήποτε – σε κάθε περίπτωση, όμως, αυτή η ζωή είναι πρόσκαιρη. Αλλά παρόλο που η ζωή είναι πρόσκαιρη και δεν γνωρίζουμε τι θα είμαστε στην επόμενη ζωή, υπό την επήρεια της παραπλανητικής ενέργειας βλέπουμε τον εαυτό μας υπό το φως αυτής της σωματικής αντίληψης της ζωής και έτσι νομίζουμε ότι είμαστε Αμερικανοί, Ινδοί, Ρώσοι, *μπραμανα*, Ινδουιστές, Μουσουλμάνοι, κλπ. Και αν εμπλακούμε στις καταστάσεις της υλικής φύσης, τότε λησμονούμε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το οποίο βρίσκεται πίσω από όλες αυτές τις καταστάσεις. Έτσι ο Κύριος Κρίσνα λέει ότι οι άνθρωποι, εξαπατημένοι από αυτές τις τρεις καταστάσεις της φύσης, δεν καταλαβαίνουν ότι πίσω από το υλικό υπόβαθρο βρίσκεται ο Υπέρτατος Κύριος.

Υπάρχουν πολλών ειδών ζωντανά όντα –ανθρώπινα όντα, ημίθεοι, ζώα, κλπ.- και όλα βρίσκονται κάτω από την επίδραση της υλικής φύσης, έχοντας λησμονήσει το υπερβατικό Πρόσωπο της Θεότητας. Όσοι βρίσκονται στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας, και ακόμη και εκείνοι που βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας, δεν μπορούν να πάνε πέρα από την αντίληψη του απρόσωπου *μπραμαν* της Απόλυτης Αλήθειας. Μπροστά στο προσωπικό γνώρισμα του Υπερτάτου Κυρίου, ο οποίος κατέχει κάθε ομορφιά, πλούτο, γνώση, δύναμη, φήμη και απάρνηση, βρίσκονται σε σύγχυση. Όταν ακόμη και αυτοί που βρίσκονται στην αγαθότητα δεν μπορούν να καταλάβουν, τι ελπίδα υπάρχει για όσους είναι στο πάθος και την άγνοια; Η συνείδηση του Κρίσνα είναι υπερβατική ως προς όλες αυτές τις καταστάσεις της υλικής φύσης και όσοι είναι αληθινά εδραιωμένοι στη συνείδηση του Κρίσνα είναι πραγματικά απελευθερωμένοι.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

दैवी ह्येषा गुणमयी मम माया दुरत्यया।
मामेव ये प्रपद्यन्ते मायामेतां तरन्ति ते॥१४॥

νταϊβι χι εσα γκουνα-μαγι   μαμα μαγια ντουρατιαγια
μαμεβα γιε πραπαντιαντε   μαγιαμ εταμ ταραντι τε

νταϊβι: υπερβατική – *χι*: σίγουρα – *εσα*: αυτή - *γκουνα-μαγι*: αποτελούμενη από τις τρεις ιδιότητες της υλικής φύσης – *μαμα*: Εμού – *μαγια*: ενέργεια – *ντουρατιαγια*: πολύ δύσκολο να την υπερνικήσει κανείς – *μαμ*: σ' Εμένα – *εβα*: βεβαίως – *γιε*: εκείνοι οι οποίοι – *πραπαντιαντε*: εγκαταλείπονται - *μαγιαμ εταμ*: αυτή την παραπλανητική ενέργεια – *ταραντι*: υπερνικούν – *τε*: αυτοί.

Αυτή τη θεϊκή Μου ενέργεια, που αποτελείται από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης, είναι πολύ δύσκολο να την υπερνικήσει κανείς. Αλλά εκείνοι που έχουν εγκαταλειφθεί σ' Εμένα μπορούν εύκολα να την υπερβούν.

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας διαθέτει αναρίθμητες ενέργειες και είναι όλες θεϊκές. Παρόλο που τα ζωντανά όντα είναι μέρος των ενεργειών Του και είναι επομένως θεϊκά, εξαιτίας της επαφής τους με την υλική ενέργεια, η αρχική ανώτερη δύναμή τους είναι καλυμμένη. Καλυμμένος έτσι κάποιος από την υλική ενέργεια, δεν μπορεί να υπερνικήσει την επίδρασή της. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, και η υλική και η πνευματική φύση, επειδή απορρέουν από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είναι αιώνιες. Τα ζωντανά όντα ανήκουν στην αιώνια πνευματική ενέργεια του Κυρίου, αλλά εξαιτίας της μόλυνσης από την κατώτερη φύση, την ύλη, η πλάνη τους είναι επίσης αιώνια. Γι' αυτό η υποκείμενη σε όρους ψυχή ονομάζεται *νιτια-μπαντα*, αιωνίως δέσμια ψυχή. Κανείς δεν μπορεί να ανιχνεύσει στην ιστορία του υλικού κόσμου τη χρονική στιγμή κατά την οποία η ψυχή έγινε δέσμια της ύλης. Κατά συνέπεια, η απελευθέρωσή της από τα νύχια της υλικής φύσης είναι πολύ δύσκολη, παρόλο που η υλική φύση είναι κατώτερη ενέργεια, επειδή, σε τελευταία ανάλυση, η υλική ενέργεια κατευθύνεται από την υπέρτατη βούληση, την οποία το ζωντανό ον δεν μπορεί να υπερνικήσει. Η κατώτερη υλική ενέργεια ορίζεται εδώ ως θεϊκή φύση, λόγω του θεϊκού δεσμού της με τη θεϊκή βούληση και της κίνησής της από αυτήν. Κατευθυνόμενη από τη θεϊκή βούληση, η υλική ενέργεια, μολονότι κατώτερη, δρα τόσο θαυμαστά στην κατασκευή και την καταστροφή της κοσμικής εκδήλωσης. Οι Βέδες το επιβεβαιώνουν αυτό ως εξής: *μαγιαμ του πρακριτιμ βιντιαμ μαγιναμ του μαχεσβαραμ*. «Παρόλο που η *μαγια* (η πλάνη) είναι ψεύτικη, δηλαδή πρόσκαιρη, πίσω από τη *μαγια* βρίσκεται ο υπέρτατος μάγος, το Πρόσωπο της Θεότητας, που είναι ο Μαχέσβαρα, ο υπέρτατος κυρίαρχος». Μία άλλη σημασία της λέξης *γκουνα* είναι σκοινί·

καταλαβαίνουμε ότι η υποκείμενη σε όρους ψυχή είναι σφιχτά δεμένη με τα σκοινιά της πλάνης. Κάποιος δεμένος χειροπόδαρα δεν μπορεί να ελευθερώσει τον εαυτό του – θα πρέπει να δεχθεί βοήθεια από κάποιον που δεν είναι δεμένος. Επειδή ο δεμένος δεν μπορεί να βοηθήσει τον δεμένο, ο διασώστης θα πρέπει να είναι ελεύθερος. Επομένως, μόνον ο Κύριος Κρίσνα ή ο γνήσιος εκπρόσωπός Του, ο πνευματικός δάσκαλος, μπορούν να σώσουν την υποκείμενη σε όρους ψυχή. Χωρίς αυτή την άνωθεν βοήθεια, δεν μπορεί κάποιος να ελευθερωθεί από τη σκλαβιά της υλικής φύσης. Η υπηρεσία αφοσίωσης, δηλαδή η συνείδηση του Κρίσνα, μπορεί να βοηθήσει κάποιον να κερδίσει αυτή την ελευθερία. Ο Κρίσνα, όντας ο Κύριος της παραπλανητικής ενέργειας, μπορεί να διατάξει αυτή την ανυπέρβλητη ενέργεια να ελευθερώσει την υποκείμενη σε όρους ψυχή. Διατάζει αυτή την απελευθέρωση από αναίτιο έλεος για την παραδομένη ψυχή και από πατρική στοργή για το ζωντανό ον, το οποίο είναι αρχικά αγαπημένος γιος του Κυρίου. Επομένως, η υποταγή στα λωτοειδή πόδια του Κυρίου είναι ο μόνος τρόπος απελευθέρωσης από τα νύχια της σκληρής υλικής φύσης.

Οι λέξεις *μαμ εβα* έχουν επίσης ιδιαίτερη σημασία. *Μαμ* σημαίνει μόνο στον Κρίσνα (τον Βίσνου) και όχι στον Μπράμα ή τον Σίβα. Παρόλο που ο Μπράμα και ο Σίβα είναι πολύ εξυψωμένοι και είναι σχεδόν στο επίπεδο του Βίσνου, αυτές οι ενσαρκώσεις της *ρατζο-γκουνα* (του πάθους) και της *ταμο-γκουνα* (της άγνοιας) δεν μπορούν να ελευθερώσουν την υποκείμενη σε όρους ψυχή από τα νύχια της *μαγια*. Με άλλα λόγια, ο Μπράμα και ο Σίβα είναι επίσης κάτω από την επίδραση της *μαγια.* Μόνον ο Βίσνου είναι ο αφέντης της *μαγια*. Επομένως, μόνον Αυτός μπορεί να προσφέρει απελευθέρωση στη δέσμια της ύλης ψυχή. Οι Βέδες το επιβεβαιώνουν στη φράση *τβαμ εβα βιντιτβα*, δηλαδή «Η απελευθέρωση είναι δυνατή μόνο δια της κατανόησης του Κρίσνα». Ακόμη και ο Κύριος Σίβα βεβαιώνει ότι η απελευθέρωση είναι κατορθωτή μόνο με το έλεος του Βίσνου. Λέει ο Κύριος Σίβα: *μουκτι-πραντατα σαρβεσαμ βισνουρ εβα να σαμσαγιαχ*. «Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Βίσνου είναι ο χορηγός της απελευθέρωσης για όλους».

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

न मां दुष्कृतिनो मूढाः प्रपद्यन्ते नराधमाः।
मcraयापहृतज्ञाना आसुरं भावमाश्रिताः॥१५॥

να μαμ ντουσκριτινο μουνταχ   πραπαντιαντε ναραντAμαχ

μαγιαγιαπαχριτα-γκιανα ασουραμ μπαβαμ ασριταχ

να: δεν - *μαμ*: σ' Εμένα – *ντουσκριτιναχ*: οι αχρείοι – *μουνταχ*: οι ανόητοι – *πραπαντιαντε*: εγκαταλείπονται – *ναρανταμαχ*: οι κατώτεροι των ανθρώπων – *μαγιαγια*: από την παραπλανητική ενέργεια – *απαχριτα*: κλεμμένη – *γκιαναχ*: των οποίων η γνώση – *ασουραμ*: τη δαιμονική – *μπαβαμ*: τη φύση – *ασριταχ*: αποδεχόμενοι.

Όσοι αχρείοι είναι εντελώς ανόητοι, όσοι είναι οι κατώτεροι των ανθρώπων, όσοι έχουν χάσει τη γνώση τους από την πλάνη και όσοι έχουν δαιμονική φύση, δεν εγκαταλείπονται σε Εμένα.

Λέγεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ότι αν απλώς εγκαταλειφθεί κάποιος στα λωτοειδή πόδια του Υπερτάτου Προσώπου, του Κρίσνα, μπορεί να υπερνικήσει τους αυστηρούς νόμους της υλικής φύσης. Σε αυτό το σημείο εγείρεται ένα ερώτημα: πώς συμβαίνει οι μορφωμένοι φιλόσοφοι, επιστήμονες, επιχειρηματίες, πολιτικοί και όλοι οι ηγέτες των κοινών ανθρώπων να μην εγκαταλείπονται στα λωτοειδή πόδια του Σρι Κρίσνα, του πανίσχυρου Προσώπου της Θεότητας; Οι ηγέτες της ανθρωπότητας αναζητούν επίμονα την απελευθέρωση (*μουκτι*) από τους νόμους της υλικής φύσης με διάφορους τρόπους και με διάφορα σχέδια επί πάρα πολλά χρόνια και επί πολλές ζωές. Αλλά αν αυτή η απελευθέρωση είναι δυνατή απλώς με την υποταγή στα λωτοειδή πόδια του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, τότε γιατί αυτοί οι ευφυείς και σκληρά εργαζόμενοι ηγέτες δεν υιοθετούν αυτήν την απλή μέθοδο;

Η *Γκιτα* απαντά σε αυτή την ερώτηση με μεγάλη ειλικρίνεια. Οι πραγματικά μορφωμένοι ηγέτες της κοινωνίας όπως ο Μπράμα, ο Σίβα, ο Καπίλα, οι Κουμάρα, ο Μάνου, ο Βιάσα, ο Ντεβάλα, ο Ασίτα, ο Τζανάκα, ο Πράλαντα, ο Μπάλι και αργότερα ο Μαντβατσάρια, ο Ραμανουτζατσάρια, ο Σρι Τσετάνια και πολλοί άλλοι –φιλόσοφοι, πολιτικοί, εκπαιδευτικοί, επιστήμονες, κλπ., οι οποίοι έχουν πίστη στον Θεό- δεν διστάζουν να εγκαταλείφθούν στα λωτοειδή πόδια του Υπερτάτου Προσώπου, της πανίσχυρης αυθεντίας. Όσοι δεν είναι πραγματικά φιλόσοφοι, επιστήμονες, εκπαιδευτικοί, πολιτικοί, κλπ., αλλά προσποιούνται ότι είναι για υλικά κέρδη, δεν αποδέχονται το σχέδιο του Θεού, τον δρόμο του Υπερτάτου Κυρίου. Δεν έχουν ιδέα περί Θεού. Κάνουν απλώς τα δικά τους εγκόσμια σχέδια και στη συνέχεια περιπλέκουν τα προβλήματα της υλικής ύπαρξης με τις μάταιες

απόπειρές τους να τα λύσουν. Επειδή η υλική ενέργεια (η φύση) είναι τόσο ισχυρή, μπορεί να αντισταθεί στα ανεύθυνα σχέδια των αθέων και να ακυρώσει τη γνώση των διαφόρων επιτροπών.

Οι άθεοι περιγράφονται εδώ με τη λέξη *ντουσκριτινα*, αχρείοι. *Κριτινα* σημαίνει «κάποιος που έχει κάνει αξιέπαινες πράξεις». Οι άθεοι είναι ορισμένες φορές πολύ ευφυείς και αξιέπαινοι, επειδή οποιοδήποτε γιγαντιαίο σχέδιο, καλό ή κακό, απαιτεί ευφυΐα για να εκτελεστεί. Αλλά επειδή ο εγκέφαλος των αθέων χρησιμοποιείται εσφαλμένα για να αντιταχθεί στα σχέδια του Υπερτάτου Κυρίου, οι άθεοι αποκαλούνται *ντουσκριτινα*, λέξη η οποία υποδηλώνει ότι η ευφυΐα και οι προσπάθειές τους έχουν εσφαλμένη κατεύθυνση.

Στην *Γκιτα* αναφέρεται καθαρά ότι η υλική ενέργεια εργάζεται υπό τον πλήρη έλεγχο του Υπερτάτου Κυρίου. Δεν έχει ανεξάρτητη εξουσία. Κινείται όπως η σκιά, σύμφωνα με τις κινήσεις του αντικειμένου. Αλλά παρ' όλα αυτά η υλική ενέργεια είναι πολύ ισχυρή και οι άθεοι, λόγω της ιδιοσυγκρασίας τους, δεν γνωρίζουν πώς λειτουργεί. Ούτε μπορούν να γνωρίζουν τα σχέδια του Υπερτάτου Κυρίου. Ευρισκόμενοι σε πλάνη και στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας, όλα τα σχέδιά τους ματαιώνονται, όπως στις περιπτώσεις του Χιρανιακασιπού και του Ράβανα, των οποίων τα σχέδια έγιναν θρύψαλα, μολονότι είχαν και οι δύο υλική μόρφωση ως επιστήμονες, φιλόσοφοι, πολιτικοί και εκπαιδευτικοί. Οι *ντουσκριτινα* ή αχρείοι ανήκουν σε τέσσερεις διαφορετικούς τύπους, όπως σκιαγραφούνται πιο κάτω:

1. Οι *μουντα* είναι εκείνοι οι οποίοι είναι καταφανώς ανόητοι, σαν σκληρώς εργαζόμενα υποζύγια. Θέλουν να απολαμβάνουν τους καρπούς της εργασίας τους μόνοι τους και δεν θέλουν, επομένως, να τους αποχωριστούν για τον Υπέρτατο. Το χαρακτηριστικό παράδειγμα υποζυγίου είναι ο γάϊδαρος. Ο αφέντης του αναγκάζει αυτό το ταπεινό ζώο να εργάζεται πολύ σκληρά. Ο γάϊδαρος δεν γνωρίζει για ποιον εργάζεται τόσο σκληρά μέρα-νύχτα. Ικανοποιείται γεμίζοντας το στομάχι του με ένα δεμάτι σανό, κοιμάται λίγο με τον φόβο μήπως ο αφέντης του τον δείρει και ικανοποιεί τις σεξουαλικές του ορέξεις κινδυνεύοντας να τον κλωτσάει επανειλημμένως το θηλυκό. Μερικές φορές, ο γάϊδαρος απαγγέλει ποίηση και φιλοσοφία, αλλά αυτά τα γκαρίσματα προκαλούν μόνο ενόχληση. Αυτή είναι η θέση του μωρού εργαζομένου που αποσκοπεί στην απόλαυση και που δεν γνωρίζει για ποιον πρέπει να εργάζεται. Δεν γνωρίζει ότι σκοπός του *καρμα* (της δράσης) είναι η *γιαγκια* (η θυσία).

Συνήθως, όσοι εργάζονται πολύ σκληρά μέρα-νύχτα, προκειμένου να ελαφρύνουν λίγο το βάρος των υποχρεώσεων που οι ίδιοι δημιουργούν, λένε ότι δεν έχουν χρόνο για να ακούσουν σχετικά με την αθανασία των ζωντανών όντων. Για τους *μουντα*, τα υλικά οφέλη, τα οποία είναι φθαρτά, είναι το παν στη ζωή, παρά το γεγονός ότι οι ίδιοι απολαμβάνουν μόνο ένα πολύ μικρό μέρος των καρπών της εργασίας τους. Μερικές φορές ξοδεύουν τις μέρες και τις νύχτες τους χωρίς ύπνο, για κέρδη που θα αποφέρουν κάποια απόλαυση, και παρόλο που μπορεί να έχουν έλκος ή δυσπεψία, είναι ικανοποιημένοι χωρίς σχεδόν καθόλου τροφή· είναι απορροφημένοι στη σκληρή εργασία τους μέρα-νύχτα προς όφελος απατηλών κυρίων. Έχοντας άγνοια του πραγματικού τους κυρίου, αυτοί οι μωροί εργαζόμενοι σπαταλούν τον πολύτιμο χρόνο τους υπηρετώντας τον Μαμωνά. Δυστυχώς, δεν εγκαταλείπονται ποτέ στον υπέρτατο κύριο όλων των κυρίων ούτε αφιερώνουν λίγο χρόνο για να ακούσουν γι' Αυτόν από τις κατάλληλες πηγές. Ο χοίρος που τρώει ακαθαρσίες στο χώμα δεν νοιάζεται για γλυκά από ζάχαρη και βούτυρο. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο μωρός εργαζόμενος θα συνεχίσει να ακούει ακούραστα και να απολαμβάνει με τις αισθήσεις του τις εγκόσμιες ειδήσεις ενός κόσμου που τρεμοσβήνει, αλλά δεν θα έχει χρόνο για τη ζωτική δύναμη που κινεί αυτόν τον υλικό κόσμο.

2. Μία άλλη κατηγορία *ντουσκριτινα*, αχρείων, ονομάζεται *ναραντομα*, δηλαδή οι κατώτεροι των ανθρώπων. *Ναρα* σημαίνει ανθρώπινο ον και *ανταμα* σημαίνει κατώτερος. Από τα 8.400.000 διαφορετικά είδη ζωής, τα 400.000 είναι ανθρώπινα είδη. Από αυτά υπάρχουν πολυάριθμες κατώτερες μορφές ανθρώπινης ζωής, κυρίως σε απολίτιστη κατάσταση. Τα πολιτισμένα ανθρώπινα όντα είναι όσα διαθέτουν ρυθμιστικές αρχές κοινωνικής, πολιτικής και θρησκευτικής ζωής. Όσοι είναι κοινωνικά και πολιτικά ανεπτυγμένοι, αλλά δεν έχουν θρησκευτικές αρχές, θα πρέπει να θεωρούνται *ναραντομα*. Θρησκεία χωρίς Θεό δεν είναι θρησκεία, επειδή ο σκοπός της τήρησης θρησκευτικών αρχών είναι να γνωρίσει κανείς την Υπέρτατη Αλήθεια και τη σχέση του ανθρώπου με Αυτήν. Στην *Γκιτα* το Πρόσωπο της Θεότητας δηλώνει καθαρά ότι δεν υπάρχει εξουσία πάνω από Αυτόν και ότι Αυτός είναι η Υπέρτατη Αλήθεια. Ο σκοπός της πολιτισμένης μορφής ανθρώπινης ζωής είναι *η αναβίωση της χαμένης συνείδησης* της αιώνιας σχέσης του ανθρώπου με την Υπέρτατη Αλήθεια, το Πρόσωπο της Θεότητας Σρι Κρίσνα, το οποίο είναι παντοδύναμο. Όποιος χάσει αυτή την ευκαιρία θεωρείται *ναραντομα*. Έχουμε πληροφορίες από τις εξ αποκαλύψεως γραφές ότι όταν το μωρό είναι στην κοιλιά της μητέρας του (μία εξαιρετικά άβολη

κατάσταση) προσεύχεται στον Θεό για τη σωτηρία του και υπόσχεται να Τον λατρεύει μόλις βγει έξω. Το να προσεύχεται στον Θεό όταν βρίσκεται σε δυσκολία είναι ένα φυσικό ένστικτο σε κάθε ζωντανό ον, επειδή είναι αιωνίως συνδεδεμένο με τον Θεό. Αλλά μετά τη σωτηρία του, κάτω από την επίδραση της *μαγια*, της παραπλανητικής ενέργειας, το παιδί ξεχνά τις δυσκολίες της γέννησης και μαζί ξεχνά και τον σωτήρα του.

Είναι καθήκον των κηδεμόνων των παιδιών να αφυπνίσουν τη θεϊκή συνείδηση που λανθάνει μέσα τους. Οι δέκα μέθοδοι αναμορφωτικών τελετών, όπως επιτάσσει η *Μανου-σμριτι*, η οποία είναι ο οδηγός των θρησκευτικών αρχών, έχουν σκοπό την αφύπνιση της συνείδησης του Θεού στο σύστημα *βαρνασραμα*. Ωστόσο, τώρα δεν ακολουθείται αυστηρά καμία μέθοδος σε κανένα μέρος του κόσμου και, συνεπώς, το 99.9% του παγκόσμιου πληθυσμού είναι *ναρανταμα*.

Όταν όλος ο πληθυσμός γίνει *ναρανταμα*, τότε φυσικά, ολόκληρη η υποτιθέμενη εκπαίδευσή τους ακυρώνεται εντελώς από την πανίσχυρη ενέργεια της υλικής φύσης. Σύμφωνα με τα πρότυπα της *Γκιτα,* μορφωμένος άνθρωπος είναι εκείνος που βλέπει επί ίσοις όροις τον καλλιεργημένο *μπραμανα*, την αγελάδα, τον ελέφαντα, τον σκύλο και αυτόν που τρώει το κρέας του σκύλου. Αυτή είναι η όραση του αληθινού αφοσιωμένου υπηρέτη. Ο Κύριος Νιτιανάνντα Πραμπού, ο οποίος είναι η ενσάρκωση του Θεού ως θεϊκός δάσκαλος, έσωσε δύο χαρακτηριστικούς *ναρανταμα*, τους αδελφούς Τζαγκάι και Μαντάι, και έδειξε πώς το έλεος ενός πραγματικού αφοσιωμένου υπηρέτη προσφέρεται στους χυδαιότερους των ανθρώπων. Έτσι ο *ναρανταμα* ο καταδικασμένος από το Πρόσωπο της Θεότητας μπορεί να αφυπνίσει και πάλι την πνευματική του συνείδηση μόνο με το έλεος ενός αφοσιωμένου υπηρέτη του Κυρίου.

Ο Σρι Τσετάνια Μαχαπραμπού, διαδίδοντας το *μπαγκαβατα-νταρμα*, δηλαδή τις δραστηριότητες των αφοσιωμένων υπηρετών του Κυρίου, συνιστά στους ανθρώπους να ακούν ταπεινά και υπάκουα το μήνυμα του Προσώπου της Θεότητας. Η ουσία αυτού του μηνύματος είναι η *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Μόνο με αυτή τη μέθοδο της ταπεινής ακρόασης μπορούν να σωθούν οι κατώτεροι των ανθρώπων, αλλά δυστυχώς, αυτοί αρνούνται να προσφέρουν έστω και την ακοή τους σε αυτά τα μηνύματα και πολύ περισσότερο να υποταχθούν στη βούληση του Υπερτάτου Κυρίου. Οι *ναρανταμα*, οι κατώτεροι των ανθρώπων, αμελούν θεληματικά το πρωταρχικό καθήκον των ανθρώπινων όντων.

3. Η επόμενη κατηγορία *ντουσκριτινα* ονομάζεται *μαγιαγιαπαχριτα-γκιανα*, εκείνοι των οποίων η πολυμάθεια έχει ακυρωθεί από την επίδραση της παραπλανητικής υλικής ενέργειας. Αυτοί είναι κυρίως πολύ μορφωμένοι άνθρωποι –σπουδαίοι φιλόσοφοι, ποιητές, διανοούμενοι, επιστήμονες, κλπ.,- αλλά η παραπλανητική ενέργεια τους παρασύρει και γι' αυτό είναι απείθαρχοι στον Υπέρτατο Κύριο.

Υπάρχουν πολλοί *μαγιαγιαπαχριτα-γκιανα* στην εποχή μας, ακόμη και μεταξύ των λογίων της *Γκιτα*. Στην *Γκιτα* αναφέρεται με απλά λόγια ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Δεν υπάρχει κανείς ίσος Του ή ανώτερός Του. Αναφέρεται ως πατέρας του Μπράμα, του πατέρα όλων των ανθρώπινων όντων. Μάλιστα, λέγεται ότι ο Σρι Κρίσνα είναι όχι μόνο ο πατέρας του Μπράμα, αλλά όλων των ζωϊκών ειδών. Είναι η ρίζα του απρόσωπου *μπραμαν* και της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα)· η Υπέρτατη Ψυχή σε κάθε ον είναι το πλήρες τμήμα Του. Είναι η πηγή των πάντων και συνιστάται σε όλους να εγκαταλειφθούν στα λωτοειδή Του πόδια. Σε πείσμα όλων αυτών των καθαρών δηλώσεων, οι *μαγιαγιαπαχριτα-γκιανα* χλευάζουν το πρόσωπο του Υπερτάτου Κυρίου και Τον θεωρούν απλώς άλλο ένα ανθρώπινο ον. Δεν γνωρίζουν ότι η ευλογημένη μορφή της ανθρώπινης ζωής είναι σχεδιασμένη καθ' ομοίωσιν της αιώνιας και υπερβατικής φυσιογνωμίας του Υπερτάτου Κυρίου.

Οι αναρμόδιες ερμηνείες της *Γκιτα* από την τάξη των *μαγιαγιαπαχριτα-γκιανα*, έξω από το πεδίο του συστήματος *παραμπαρα* (της διαδοχικής σειράς γνήσιων πνευματικών δασκάλων), συνιστούν εμπόδια στον δρόμο της πνευματικής κατανόησης. Οι εξαπατημένοι ερμηνευτές δεν εγκαταλείπονται στα λωτοειδή πόδια του Σρι Κρίσνα ούτε φυσικά διδάσκουν στους άλλους να ακολουθήσουν αυτή την αρχή.

4. Η τελευταία κατηγορία *ντουσκριτινα* ονομάζεται *ασουραμ μπαβαμ ασριτα*, εκείνοι που έχουν δαιμονικές αρχές. Αυτοί είναι ανοιχτά άθεοι. Ορισμένοι από αυτούς ισχυρίζονται ότι ο Υπέρτατος Κύριος δεν μπορεί να κατέλθει ποτέ στον υλικό κόσμο, αλλά δεν είναι σε θέση να δώσουν απτούς λόγους ως προς το γιατί. Υπάρχουν άλλοι οι οποίοι Τον εμφανίζουν υποδεέστερο του απρόσωπου γνωρίσματος, παρόλο που στην *Γκιτα* αναφέρεται το αντίθετο. Έχοντας φθόνο για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, οι άθεοι παρουσιάζουν διάφορες άνομες ενσαρκώσεις κατασκευασμένες στο εργοστάσιο των εγκεφάλων τους. Τέτοιου είδους πρόσωπα, των οποίων αρχή στη ζωή είναι να διαβάλλουν το Πρόσωπο της

Θεότητας, δεν μπορούν να εγκαταλειφθούν στα λωτοειδή πόδια του Σρι Κρίσνα.

Ο Σρι Γιαμουνατσάρια Αλμπάνντρου από τη Νότια Ινδία είπε, «Ω Κύριέ μου, Είσαι άγνωστος σε πρόσωπα που διακατέχονται από άθεες αρχές, παρά τις ασυνήθιστες ιδιότητες και δραστηριότητες και τα ασυνήθιστα γνωρίσματά Σου, παρά το γεγονός ότι όλες οι εξ αποκαλύψεως γραφές βεβαιώνουν ότι η προσωπικότητά Σου βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας και παρά το γεγονός ότι Σε έχουν αναγνωρίσει όλες οι φημισμένες αυθεντίες, ξακουστές για το βάθος της γνώσης τους στην υπερβατική επιστήμη και για τις θεϊκές τους ιδιότητες».

Συνεπώς, 1) οι ολοφάνερα ανόητοι άνθρωποι, 2) οι κατώτεροι των ανθρώπων, 3) οι παραπλανημένοι διανοούμενοι, και 4) οι επαγγελματίες άθεοι, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, δεν εγκαταλείπονται ποτέ στα λωτοειδή πόδια του Προσώπου της Θεότητας, σε πείσμα των συμβουλών των γραφών και των αυθεντιών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

चतुर्विधा भजन्ते मां जनाः सुकृतिनोऽर्जुन।
आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भरतर्षभ॥१६॥

τσατουρ-βιντα μπατζαντε μαμ τζαναχ σουκριτινο 'ρτζουνα
αρτο τζιγκιασουρ αρταρτι γκιανι τσα μπαραταρσαμπα

τσατουρ-βιντα: τέσσερα είδη – *μπατζαντε*: προσφέρουν υπηρεσία – *μαμ*: σ' Εμένα – *τζαναχ*: προσώπων – *σουκριτιναχ*: ευσεβών – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *αρταχ*: ο δυστυχισμένος – *τζιγκιασουχ*: ο εξεταστικός, ο περίεργος – *αρτα-αρτι*: αυτός που επιθυμεί υλικά οφέλη – *γκιανι*: αυτός που γνωρίζει τα πράγματα όπως ακριβώς είναι – *τσα*: επίσης – *μπαραταρσαμπα*: ω μεγάλε απόγονε του Μπάρατα.

Ω μεγάλε απόγονε του Μπάρατα (Αρτζούνα), τέσσερα είδη ευσεβών ανθρώπων Μου προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης – ο δυστυχισμένος, ο περίεργος, αυτός που επιθυμεί πλούτη και αυτός που αναζητά τη γνώση του Απόλυτου.

Αντίθετα με τους αχρείους, οι ευσεβείς άνθρωποι είναι οπαδοί των ρυθμιστικών αρχών των γραφών και ονομάζονται *σουκριτινα*, δηλαδή αυτοί που υπακούουν στους κανόνες και τις ρυθμίσεις των γραφών, στους ηθικούς και κοινωνικούς νόμους και οι οποίοι είναι λίγο-πολύ αφοσιωμένοι στον Υπέρτατο Κύριο. Ανάμεσά τους υπάρχουν τέσσερεις κατηγορίες ανθρώπων – όσοι είναι δυστυχισμένοι, όσοι χρειάζονται χρήματα, όσοι είναι περίεργοι και όσοι αναζητούν τη γνώση της Απόλυτης Αλήθειας. Αυτά τα πρόσωπα πλησιάζουν τον Υπέρτατο Κύριο για να προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης κάτω από διαφορετικές συνθήκες. Δεν πρόκειται για αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες, επειδή σε αντάλλαγμα για την υπηρεσία αφοσίωσης θέλουν να ικανοποιήσουν κάποιες βλέψεις τους. Η αγνή υπηρεσία αφοσίωσης είναι χωρίς βλέψεις και χωρίς επιθυμίες για υλικό κέρδος. Το *Μπακτι-ρασαμριτα-σιντου* ορίζει την αγνή αφοσίωση ως εξής:

ανιαμπιλασιτασουνιαμ γκιανα-καρμαντι-αναβριταμ
ανουκουλιενα κρισνανου- σιλαναμ μπακτιρ ουτταμα

«Θα πρέπει να προσφέρει κανείς υπερβατική υπηρεσία αγάπης στον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα ευμενώς και χωρίς επιθυμία για υλικό όφελος ή κέρδος, μέσω πράξεων που αποβλέπουν στην απόλαυση ή φιλοσοφικών εικασιών. Αυτό ονομάζεται αγνή υπηρεσία αφοσίωσης».

Όταν αυτά τα τέσσερα είδη ανθρώπων έλθουν στον Υπέρτατο Κύριο για υπηρεσία αφοσίωσης και εξαγνισθούν εντελώς μέσω της επαφής με έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη, γίνονται επίσης αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες. Όσον αφορά στους αχρείους, γι' αυτούς η υπηρεσία αφοσίωσης είναι πολύ δύσκολη, επειδή η ζωή τους είναι εγωιστική, ακανόνιστη και χωρίς πνευματικούς στόχους. Αλλά ακόμη και μερικοί από αυτούς, αν έλθουν κατά τύχη σε επαφή με έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη, γίνονται επίσης αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες.

Όσοι είναι πάντα απασχολημένοι με δραστηριότητες που αποβλέπουν στην απόλαυση έρχονται στον Κύριο μέσα σε υλική δυστυχία και συναναστρεφόμενοι με αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες, γίνονται μέσα στη δυστυχία τους αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου. Όσοι είναι απλώς απογοητευμένοι έρχονται επίσης μερικές φορές σε επαφή με τους αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες και αποκτούν περιέργεια να μάθουν για τον Θεό. Κατά τον ίδιο τρόπο, όταν οι πληκτικοί φιλόσοφοι απογοητεύονται σε κάθε πεδίο της γνώσης, θέλουν ορισμένες φορές να μάθουν για τον Θεό και

έρχονται στον Υπέρτατο Κύριο για να προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης, υπερβαίνοντας έτσι τη γνώση του απρόσωπου *μπραμαν* και της εντοπισμένης Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα) και φτάνοντας στην προσωπική αντίληψη του Θεού, με τη χάρη του Υπερτάτου Κυρίου ή του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη Του. Γενικά, όταν οι δυστυχισμένοι, οι περίεργοι, οι αναζητητές της αλήθειας και αυτοί που χρειάζονται χρήματα απαλλαγούν από κάθε υλική επιθυμία και όταν κατανοήσουν πλήρως ότι οι υλικές αμοιβές δεν έχουν καμία σχέση με την πνευματική πρόοδο, τότε γίνονται αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες. Όσο δεν επιτυγχάνεται αυτό το εξαγνισμένο στάδιο, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες που βρίσκονται στην υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου μολύνονται με δραστηριότητες που αποβλέπουν στην απόλαυση, αναζητούν την εγκόσμια γνώση, κλπ. Πρέπει, λοπόν, να τα υπερβεί κανείς όλα αυτά για να μπορέσει να φτάσει στο στάδιο της αγνής υπηρεσίας αφοσίωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त एकभक्तिर्विशिष्यते।
प्रियो हि ज्ञानिनोऽत्यर्थमहं स च मम प्रियः॥१७॥

τεσαμ γκιανι νιτια-γιουκτα   εκα-μπακτιρ βισισιατε
πριγιο χι γκιανινο ΄τιαρταμ   αχαμ σα τσα μαμα πριγιαχ

τεσαμ: από αυτούς – *γκιανι*: αυτός που έχει ολοκληρωμένη γνώση - *νιτια-γιουκταχ*: πάντα συνδεδεμένος – *εκα*: μόνο – *μπακτιχ*: με υπηρεσία αφοσίωσης – *βισισιατε*: είναι ξεχωριστός – *πριγιαχ*: πολύ αγαπητός – *χι*: σίγουρα – *γκιανιναχ*: στο πρόσωπο με γνώση – *ατιαρταμ*: πολύ – *αχαμ*: Εγώ - *σαχ*: αυτός - *τσα*: επίσης - *μαμα*: σε Εμένα - *πριγιαχ*: αγαπητός.

Από αυτούς, εκείνος που έχει ολοκληρωμένη γνώση και είναι ενωμένος μαζί Μου μέσω αγνής υπηρεσίας αφοσίωσης είναι ο καλύτερος. Γιατί Εγώ είμαι πολύ αγαπητός σε εκείνον, και εκείνος είναι πολύ αγαπητός σε Εμένα.

Απαλλαγμένοι από τη μόλυνση των υλικών επιθυμιών, ο δυστυχισμένος, ο περίεργος, ο άπορος και ο αναζητητής υπέρτατης γνώσης, μπορούν όλοι να γίνουν αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες. Αλλά από αυτούς, εκείνος ο οποίος έχει

γνώση της Απόλυτης Αλήθειας και είναι απαλλαγμένος από όλες τις υλικές επιθυμίες γίνεται πραγματικά αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου. Από τις τέσσερεις αυτές κατηγορίες, ο αφοσιωμένος υπηρέτης ο οποίος έχει ολοκληρωμένη γνώση και υπηρετεί ταυτοχρόνως τον Κύριο με αφοσίωση είναι, σύμφωνα με τον Κύριο, ο καλύτερος. Αναζητώντας τη γνώση, συνειδητοποιεί κανείς ότι ο εαυτός του διαφέρει από το υλικό σώμα και όταν προχωρήσει περισσότερο φτάνει στη γνώση του απρόσωπου *μπραμαν* και της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα). Όταν κάποιος εξαγνισθεί εντελώς, συνειδητοποιεί ότι η καταστατική του θέση είναι να είναι αιώνιος υπηρέτης του Θεού. Έτσι μέσω της επαφής με αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες, ο περίεργος, ο δυστυχισμένος, αυτός που αναζητεί υλική καλυτέρευση και ο άνθρωπος της γνώσης, γίνονται όλοι αγνοί οι ίδιοι. Αλλά στο προπαρασκευαστικό στάδιο, ο άνθρωπος που έχει πλήρη γνώση του Υπερτάτου Κυρίου και ταυτοχρόνως προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης είναι πολύ αγαπητός στον Κύριο. Εκείνος ο οποίος έχει αγνή γνώση της υπερβατικής θέσης του Υπερτάτου Προσώπου του Θεού είναι τόσο προστατευμένος στην υπηρεσία αφοσίωσης, ώστε οι υλικές μολύνσεις δεν μπορούν να τον αγγίξουν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

उदाराः सर्व एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतम्।
आस्थितः स हि युक्तात्मा मामेवानुत्तमां गतिम्॥१८॥

ουνταραχ σαρβα εβαϊτε γκιανι τβ ατμαϊβα με ματαμ
αστιταχ σα χι γιουκτατμα μαμ εβανουτταμαμ γκατιμ

ουνταραχ: μεγαλόψυχοι – *σαρβε*: όλοι – *εβα:* βεβαίως – *ετε*: αυτοί – *γκιανι*: ο άνθρωπος της γνώσης – *του*: αλλά – *ατμα-εβα*: ακριβώς όπως Εγώ – *με*: (η δική) Μου – *ματαμ*: η γνώμη – *αστιταχ*: ευρισκόμενος – *σαχ*: αυτός – *χι*: σίγουρα – *γιουκτα-ατμα*: υπηρετώντας με αφοσίωση – *μαμ*: σ' Εμένα - *εβα*: βεβαίως – *ανουτταμαμ*: τον ύψιστο – *γκατιμ*: τον προορισμό.

Όλοι αυτοί οι αφοσιωμένοι υπηρέτες είναι αναμφισβήτητα μεγάλες ψυχές, αλλά πιστεύω αληθινά ότι αυτός που Με γνωρίζει, κατοικεί μέσα Μου. Επειδή Μου προσφέρει υπερβατική υπηρεσία, είναι βέβαιο ότι θα φτάσει σ' Εμένα, τον ύψιστο προορισμό.

Δεν συνεπάγεται ότι άλλοι αφοσιωμένοι υπηρέτες με λιγότερο ολοκληρωμένη γνώση δεν είναι αγαπητοί στον Κύριο. Ο Κύριος λέει ότι είναι όλοι μεγαλόψυχοι, επειδή οποιοσδήποτε έρχεται στον Κύριο για οποιονδήποτε λόγο είναι *μαχατμα*, μεγάλη ψυχή. Ο Κύριος δέχεται τους αφοσιωμένους υπηρέτες που επιζητούν κάποιο όφελος από την υπηρεσία αφοσίωσης, επειδή υπάρχει ανταλλαγή στοργής. Από στοργή ζητούν κάποιο υλικό όφελος από τον Κύριο και όταν το αποκτήσουν νιώθουν τέτοια ικανοποίηση, ώστε προοδεύουν και αυτοί στην υπηρεσία αφοσίωσης. Αλλά ο αφοσιωμένος υπηρέτης με ολοκληρωμένη γνώση θεωρείται ότι είναι πολύ αγαπητός στον Κύριο, επειδή μοναδικός σκοπός του είναι να υπηρετεί τον Υπέρτατο Κύριο με αγάπη και αφοσίωση. Ένας τέτοιος αφοσιωμένος υπηρέτης δεν μπορεί να ζήσει ούτε στιγμή χωρίς να είναι σε επαφή με τον Υπέρτατο Κύριο ή χωρίς να Τον υπηρετεί. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Υπέρτατος Κύριος αγαπά πολύ τον αφοσιωμένο υπηρέτη Του και δεν μπορεί να Τον αποχωριστεί. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (9.4.68), ο Κύριος λεει:

σανταβα χρινταγιαμ μαχιαμ   σαντουναμ χρινταγιαμ τβ αχαμ
μαντ-ανιατ τε να τζαναντι   ναχαμ τεμπιο μαναγκ απι

«Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες είναι πάντα στην καρδιά Μου και Εγώ είμαι πάντα στην καρδιά των αφοσιωμένων υπηρετών. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν γνωρίζει τίποτα πέρα από Εμένα, και Εγώ επίσης δεν μπορώ να ξεχάσω τον αφοσιωμένο υπηρέτη. Υπάρχει μία πολύ στενή σχέση ανάμεσα σ’ Εμένα και τους αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες. Οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες με πλήρη γνώση δεν είναι ποτέ χωρίς πνευματική επαφή και γι’ αυτό Μου είναι πολύ αγαπητοί».

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

बहूनां जन्मनामन्ते ज्ञानवान्मां प्रपद्यते।
वासुदेवः सर्वमिति स महात्मा सुदुर्लभः॥१९॥

μπαχουναμ τζανμαναμ αντε   γκιαναβαν μαμ πραπαντιατε
βασουντεβαχ σαρβαμ ιτι   σα μαχατμα σου-ντουρλαμπαχ

μπαχουναμ: πολλές – *τζανμαναμ*: γεννήσεις – *αντε*: μετά – *γκιαναβαν*: κάποιος που έχει πλήρη γνώση – *μαμ*: σ' Εμένα – *πραπαντιατε*: εγκαταλείπεται – *βασουντεβαχ*: στο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα – *σαρβαμ*: τα πάντα – *ιτι*: έτσι – *σαχ*: εκείνο – *μαχατμα*: μεγάλη ψυχή - *σου-ντουρλαμπαχ*: πολύ σπάνια.

Μετά από πολλές γεννήσεις και θανάτους, αυτός που βρίσκεται πράγματι στη γνώση εγκαταλείπεται σ' Εμένα, γνωρίζοντας ότι είμαι η αιτία όλων των αιτιών και η αιτία των πάντων. Μια τέτοια ψυχή είναι πολύ σπάνια.

Το ζωντανό ον, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης ή τελώντας υπερβατικές ιεροτελεστίες, μπορεί μετά από πάρα πολλές γεννήσεις να εδραιωθεί στην αγνή υπερβατική γνώση ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι ο τελικός στόχος της πνευματικής συνειδητοποίησης. Στην αρχή της πνευματικής συνειδητοποίησης, όταν προσπαθεί κανείς να απαλλαγεί απο την προσκόλλησή του στον υλισμό, υπάρχει μια τάση προς τον ιμπερσοναλισμό, αλλά όταν σημειώσει περαιτέρω πρόοδο μπορεί να καταλάβει ότι στην πνευματική ζωή υπάρχει δράση και ότι αυτή η δράση συνιστά υπηρεσία αφοσίωσης. Όταν το συνειδητοποιήσει αυτό, προκολλάται στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και εγκαταλείπεται σε Αυτό. Τότε μπορεί κανείς να καταλάβει ότι το έλεος του Κυρίου Κρίσνα είναι το παν, ότι είναι η αιτία όλων των αιτιών και ότι αυτή η υλική εκδήλωση δεν είναι ανεξάρτητη από Αυτόν. Συνειδητοποιεί ότι ο υλικός κόσμος είναι μια διαστρεβλωμένη αντανάκλαση της πνευματικής ποικιλομορφίας και ότι στο κάθε τι υπάρχει μία σχέση με τον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα. Έτσι σκέφτεται τα πάντα σε σχέση με τον Βασουντέβα, δηλαδή τον Κρίσνα. Μια τέτοια συμπαντική θέαση του Κρίσνα επισπεύδει την πλήρη εγκατάλειψη στον Υπέρτατο Κύριο Σρι Κρίσνα ως ύψιστο στόχο. Αυτές οι εγκαταλελειμμένες μεγάλες ψυχές είναι πολύ σπάνιες.

Αυτή η στροφή εξηγείται πολύ όμορφα στο τρίτο κεφάλαιο της *Σβετασβαταρα Ουπανισαντ*. «Σε αυτό το σώμα υπάρχει η δύναμη της ομιλίας, η δύναμη της όρασης, η δύναμη της ακοής, η δύναμη της νόησης, κλπ. Αλλά αυτά δεν έχουν σημασία αν δεν συνδέονται με τον Υπέρτατο Κύριο. Και επειδή ο Βασουντέβα διαπερνά τα πάντα και τα πάντα είναι ο Βασουντέβα, ο αφοσιωμένος υπηρέτης εγκαταλείπεται εν πλήρη γνώσει». (πβ. *Μπαγκαβαντ-γκιτα* 7.17 και 11.40)

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

कामैस्तैस्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यन्तेऽन्यदेवताः।
तं तं नियममास्थाय प्रकृत्या नियताः स्वया॥२०॥

καμαϊς ταϊς ταϊρ χριτα-γκιαναχ   πραπαντιαντε ‘νια-ντεβαταχ
ταμ ταμ νιγιαμαμ ασταγια   πρακριτια νιγιαταχ σβαγια

καμαϊχ: από επιθυμίες – *ταϊχ*: από αυτές - *ταϊχ*: ή από εκείνες – *χριτα*: παραμορφωμένη – *γκιαναχ*: η γνώση – *πραπαντιαντε*: εγκαταλείπονται – *ανια*: σε άλλους – *ντεβαταχ*: στους ημίθεους - *ταμ ταμ*: αντίστοιχους – *νιγιαμαμ*: κανόνες – *ασταγια*: ακολουθώντας – *πρακριτια*: από τη φύση – *νιγιαταχ*: ελεγχόμενοι – *σβαγια*: (τη δική) τους.

Εκείνοι των οποίων ο νους έχει παραμορφωθεί από υλικές επιθυμίες εγκαταλείπονται στους ημίθεους και ακολουθούν τους συγκεκριμένους κανόνες λατρείας σύμφωνα με τη φύση τους.

Όσοι είναι απαλλαγμένοι από κάθε υλική μόλυνση εγκαταλείπονται στον Υπέρτατο Κύριο και Του προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης. Όσο η υλική μόλυνση δεν έχει ακόμη ξεπλυθεί εντελώς, είναι εκ φύσεως μη αφοσιωμένοι υπηρέτες. Αλλά ακόμη και εκείνοι που έχουν υλικές επιθυμίες και καταφεύγουν στον Υπέρτατο Κύριο δεν έλκονται και τόσο πολύ από την εξωτερική φύση· επειδή προσεγγίζουν τον σωστό στόχο, ελευθερώνονται γρήγορα από κάθε υλική λαγνεία. Η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* συστήνει το εξής: είτε είναι κανείς απαλλαγμένος από κάθε υλική επιθυμία είτε είναι γεμάτος από υλικές επιθυμίες είτε επιθυμεί απελευθέρωση από την υλική μόλυνση είτε είναι αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης και δεν έχει καμία επιθυμία για υλική αισθησιακή ικανοποίηση, θα πρέπει σε όλες τις περιπτώσεις να εγκαταλειφθεί στον Βασουντέβα και να Τον λατρέψει.

Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* λέγεται ότι άνθρωποι μειωμένης νοημοσύνης οι οποίοι έχουν χάσει την πνευματική τους αίσθηση βρίσκουν καταφύγιο στους ημίθεους για άμεση εκπλήρωση των υλικών επιθυμιών. Συνήθως, αυτοί οι άνθρωποι δεν πηγαίνουν στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, επειδή βρίσκονται σε συγκεκριμένες καταστάσεις της φύσης (στην άγνοια και το πάθος) και γι’ αυτό λατρεύουν διάφορους ημίθεους. Ακολουθώντας τους κανόνες και τις ρυθμίσεις της λατρείας, είναι ικανοποιημένοι. Οι λάτρεις των

ημιθέων παρακινούνται από μικρές επιθυμίες και δεν γνωρίζουν πώς να φτάσουν στον υπέρτατο στόχο, ενώ ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Υπερτάτου Κυρίου δεν παραπλανάται. Επειδή στη βεδική γραμματεία υπάρχουν συστάσεις σχετικές με τη λατρεία διαφόρων ημιθέων για διάφορους σκοπούς (π.χ., στους ασθενείς συνιστάται να λατρεύουν τον ήλιο), όσοι δεν είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου νομίζουν ότι για ορισμένους σκοπούς οι ημίθεοι είναι καλύτεροι από τον Υπέρτατο Κύριο. Αλλά ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης γνωρίζει ότι ο Υπέρτατος Κύριος Κρίσνα είναι ο αφέντης των πάντων. Στην *Τσετάνια-τσαριταμριτα* λέγεται ότι μόνο το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα, είναι αφέντης και όλοι οι άλλοι είναι υπηρέτες. Επομένως, ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν πηγαίνει ποτέ σε ημίθεους για την ικανοποίηση των υλικών αναγκών του. Εξαρτάται από τον Υπέρτατο Κύριο. Και ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης ικανοποιείται με οτιδήποτε Αυτός δίνει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

यो यो यां यां तनुं भक्तः श्रद्धयार्चितुमिच्छति।
तस्य तस्याचलां श्रद्धां तामेव विदधाम्यहम्॥२१॥

γιο γιο γιαμ γιαμ τανουμ μπακταχ σρανταγιαρτσιτουμ ιτσατι
τασια τασιατσαλαμ σρανταμ ταμ εβα βιντανταμι αχαμ

γιαχ γιαχ: οποιοσδήποτε – *γιαμ γιαμ*: οτιδήποτε – *τανουμ*: μορφή ημιθέου – *μπακταχ*: του αφοσιωμένου υπηρέτη – *σρανταγια*: με πίστη – *αρτσιτουμ*: να λατρέψει – *ιτσατι*: επιθυμεί – *τασια τασια*: σε αυτόν – *τασια*: στον συγκεκριμένο - *ατσαλαμ*: σταθερή – *σρανταμ*: πίστη – *ταμ*: σε εκείνον – *εβα*: βεβαίως – *βιντανταμι*: δίνω – *αχαμ*: Εγώ.

Βρίσκομαι στην καρδιά όλων ως Υπέρτατη Ψυχή και μόλις κάποιος επιθυμήσει να λατρέψει τους ημίθεους, κάνω την πίστη του σταθερή, έτσι ώστε να μπορεί να αφιερωθεί σε εκείνη τη συγκεκριμένη θεότητα.

Ο Θεός έχει δώσει ανεξαρτησία σε όλους· αν, επομένως, θέλει κάποιος ειλικρινά να του προσφέρουν οι ημίθεοι υλικές απολαύσεις, ο Υπέρτατος Κύριος, ως Υπέρτατη Ψυχή στην καρδιά όλων, τον καταλαβαίνει και τον διευκολύνει. Ως υπέρτατος πατέρας όλων των ζωντανών όντων, δεν

επεμβαίνει με την ανεξαρτησία τους, αλλά προσφέρει κάθε διευκόλυνση, έτσι ώστε να μπορέσουν να πραγματοποιήσουν τις υλικές επιθυμίες τους. Ορισμένοι ίσως αναρωτηθούν γιατί ο πανίσχυρος Θεός προσφέρει διευκολύνσεις στα ζωντανά όντα για να απολαμβάνουν τον υλικό κόσμο και έτσι τα αφήνει να πέφτουν στην παγίδα της παραπλανητικής ενέργειας. Η απάντηση είναι ότι εάν ο Υπέρτατος Κύριος ως Υπέρτατη Ψυχή δεν προσφέρει αυτές τις διευκολύνσεις, τότε η ανεξαρτησία των ζωντανών όντων δεν έχει νόημα. Γι' αυτό δίνει σε όλους πλήρη ανεξαρτησία –ό,τι επιθυμεί ο καθένας- αλλά η τελική συμβουλή Του βρίσκεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*: θα πρέπει ο άνθρωπος να αφήσει κάθε άλλη ασχολία και να εγκαταλειφθεί τελείως σε Αυτόν. Αυτό θα τον κάνει ευτυχισμένο.

Και οι ημίθεοι και τα υπόλοιπα ζωντανά όντα είναι υποδεέστερα της θέλησης του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Άρα το ζωντανό ον δεν μπορεί να λατρέψει τους ημίθεους με τη δική του θέληση ούτε οι ημίθεοι μπορούν να προσφέρουν κάποια ευλογία χωρίς την υπέρτατη θέληση. Όπως λέγεται, ούτε φύλλο δεν κινείται χωρίς τη θέληση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Συνήθως, πρόσωπα τα οποία είναι δυστυχισμένα στον υλικό κόσμο πλησιάζουν τους ημίθεους, όπως συνιστάται στη βεδική γραμματεία. Κάποιος που θέλει κάτι συγκεκριμένο μπορεί να λατρέψει τον τάδε ή τον δείνα ημίθεο. Για παράδειγμα, στους ασθενείς συνιστάται να λατρέψουν τον θεό του ήλιου· κάποιος που θέλει να μορφωθεί μπορεί να λατρέψει τη θεά της μάθησης, τη Σαρασβάτι· και κάποιος που θέλει μια όμορφη σύζυγο μπορεί να λατρέψει τη θεά Ούμα, τη σύζυγο του Κυρίου Σίβα. Κατ' αυτόν τον τρόπο υπάρχουν συστάσεις στις *σαστρα* (τις βεδικές γραφές) για διάφορους τρόπους λατρείας των διαφόρων ημιθέων. Και επειδή ένα συγκεκριμένο ζωντανό ον θέλει να απολαύσει μία συγκεκριμένη υλική απόλαυση, ο Κύριος το γεμίζει με μια ισχυρή επιθυμία για να επιτύχει αυτή την ευλογία από τον συγκεκριμένο ημίθεο και έτσι δέχεται με επιτυχία την ευλογία. Ο συγκεκριμένος τρόπος και η συγκεκριμένη διάθεση αφοσίωσης που έχει το ζωντανό ον προς έναν συγκεκριμένο τύπο ημιθέου είναι επίσης κανονισμένα από τον Υπέρτατο Κύριο. Οι ημίθεοι δεν μπορούν να ενσταλάξουν στα ζωντανά όντα μία τέτοια έλξη, αλλά επειδή Αυτός είναι ο Υπέρτατος Κύριος, η Υπέρτατη Ψυχή που είναι παρούσα στην καρδιά όλων των ζωντανών όντων, δίνει την ώθηση στον άνθρωπο να λατρέψει ορισμένους ημίθεους. Στην πραγματικότητα, οι ημίθεοι είναι διάφορα μέρη του συμπαντικού σώματος του Υπερτάτου Κυρίου· συνεπώς, δεν είναι ανεξάρτητοι. Στη βεδική γραμματεία αναφέρεται: «Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας ως Υπέρτατη

Ψυχή είναι παρόν στην καρδιά και των ημιθέων· έτσι κανονίζει να εκπληρώσει την επιθυμία του ζωντανού όντος μέσω των ημιθέων. Αλλά και ο ημίθεος και το ζωντανό ον εξαρτώνται από την υπέρτατη θέληση. Δεν είναι ανεξάρτητοι».

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

स तया श्रद्धया युक्तस्तस्याराधनमीहते।
लभते च ततः कामान्मयैव विहितान्हितान्॥२२॥

σα ταγια σρανταγια γιουκτας   τασιαρανταναμ ιχατε
λαμπατε τσα ταταχ καμαν   μαγιαϊβα βιχιταν χι ταν

σαχ: αυτός – *ταγια*: με εκείνη – *σρανταγια*: την πίστη – *γιουκταχ*: προικισμένος – *τασια*: αυτού – *αρανταναμ*: για τη λατρεία – *ιχατε*: αναζητά - *λαμπατε*: αποκτά – *τσα*: και – *ταταχ*: από το οποίο – *καμαν*: τις επιθυμίες του – *μαγια*: από Εμένα – *εβα*: μόνο – *βιχιταν*: κανονισμένα – *χι*: σίγουρα – *ταν*: εκείνων.

Προικισμένος με τέτοια πίστη, αποβλέπει σε χάρες από κάποιον συγκεκριμένο ημίθεο και έτσι εκπληρώνει τις επιθυμίες του. Αλλά στην πραγματικότητα, αυτά τα ευεργετήματα απονέμονται μόνον από Εμένα.

Οι ημίθεοι δεν μπορούν να απονείμουν ευλογία στους αφοσιωμένους υπηρέτες χωρίς την άδεια του Υπερτάτου Κυρίου. Το ζωντανό ον μπορεί να ξεχνά ότι όλα είναι ιδιοκτησία του Υπερτάτου Κυρίου, αλλά οι ημίθεοι δεν ξεχνούν. Έτσι η λατρεία των ημιθέων και η επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων δεν οφείλονται στους ημίθεους, αλλά στη διευθέτηση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Τα μειωμένης νοημοσύνης ζωντανά όντα δεν το γνωρίζουν αυτό και έτσι πηγαίνουν ανοήτως στους ημίθεους για κάποιο όφελος. Αλλά ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης, όταν χρειάζεται κάτι, προσεύχεται μόνο στον Υπέρτατο Κύριο. Ωστόσο, το να ζητάει κανείς υλικά οφέλη δεν είναι δείγμα αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη. Συνήθως το ζωντανό ον πηγαίνει στους ημίθεους επειδή έχει τρελή επιθυμία να ικανοποιήσει τη λαγνεία του. Αυτό συμβαίνει όταν το ζωντανό ον επιθυμεί κάτι ανάρμοστο και ο ίδιος ο Κύριος δεν ικανοποιεί την επιθυμία του. Στην *Τσετανια-τσαριταμριτα* λέγεται ότι αυτός που λατρεύει τον Υπέρτατο Κύριο και ταυτοχρόνως επιθυμεί υλικές απολαύσεις έχει αντιφατικές επιθυμίες. Η

υπηρεσία αφοσίωσης του Υπερτάτου Κυρίου και η λατρεία ενός ημιθέου δεν μπορούν να είναι στο ίδιο επίπεδο, επειδή η λατρεία του ημιθέου είναι υλική, ενώ η υπηρεσία αφοσίωσης προς τον Υπέρτατο Κύριο είναι εντελώς πνευματική.

Για το ζωντανό ον το οποίο επιθυμεί να επιστρέψει στον Θεό, οι υλικές επιθυμίες είναι εμπόδια. Επομένως, στον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη του Κυρίου δεν απονέμονται τα υλικά ευεργετήματα που επιθυμούν τα λιγότερο νοήμονα ζωντανά όντα, τα οποία προτιμούν να λατρεύουν τους ημίθεους του υλικού κόσμου αντί να προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης στον Υπέρτατο Κύριο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

अन्तवत्तु फलं तेषां तद्भवत्यल्पमेधसाम्।
देवान्देवयजो यान्ति मद्भक्ता यान्ति मामपि॥२३॥

ανταβατ του παλαμ τεσαμ ταντ μπαβατι αλπα-μεντασαμ
ντεβαν ντεβα-γιατζο γιαντι μαντ-μπακτα γιαντι μαμ απι

ανταβατ του: περιορισμένα και πρόσκαιρα – *παλαμ*: τους καρπούς – *τεσαμ*: αυτών – *τατ*: αυτό – *μπαβατι*: γίνεται - *αλπα-μεντασαμ*: εκείνων που έχουν πενιχρή νοημοσύνη – *ντεβαν*: στους πλανήτες των ημιθέων - *ντεβα-γιατζαχ*: οι λάτρεις των ημιθέων – *γιαντι*: επιτυγχάνουν – *ματ*: (οι δικοί) Μου – *μπακταχ*: οι αφοσιωμένοι υπηρέτες – *γιαντι*: φτάνουν – *μαμ*: σε Εμένα – *απι*: επίσης.

Άνθρωποι πενιχρής νοημοσύνης λατρεύουν τους ημίθεους και τα οφέλη τους είναι περιορισμένα και πρόσκαιρα. Όσοι λατρεύουν τους ημίθεους πηγαίνουν στους πλανήτες των ημιθέων, αλλά οι αφοσιωμένοι υπηρέτες Μου φτάνουν τελικώς στον υπέρτατο πλανήτη Μου.

Ορισμένοι σχολιαστές της *Γκιτα* λένε ότι κάποιος που λατρεύει έναν ημίθεο μπορεί να φτάσει στον Υπέρτατο Κύριο, αλλά εδώ αναφέρεται καθαρά ότι οι λάτρεις των ημιθέων πηγαίνουν στα διάφορα πλανητικά συστήματα όπου βρίσκονται οι διάφοροι ημίθεοι, ακριβώς όπως ο λάτρης του ήλιου πηγαίνει στον ήλιο ή ο λάτρης του ημίθεου της Σελήνης πηγαίνει στη Σελήνη. Κατά τον ίδιο τρόπο, αν κάποιος θέλει να λατρέψει έναν ημίθεο όπως ο Ίνντρα,

μπορεί να φτάσει στον πλανήτη του συγκεκριμένου ημίθεου. Δεν ισχύει ότι όλοι, ανεξαρτήτως του ημίθεου τον οποίον λατρεύουν, θα φτάσουν στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αυτό διαψεύδεται εδώ, επειδή δηλώνεται καθαρά ότι οι λάτρεις των ημιθέων πηγαίνουν στους διάφορους πλανήτες του υλικού κόσμου, ενώ οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Υπερτάτου Κυρίου πηγαίνουν κατευθείαν στον υπέρτατο πλανήτη του Προσώπου της Θεότητας.

Εδώ μπορεί να τεθεί το ερώτημα ότι αν οι ημίθεοι είναι διάφορα μέρη του σώματος του Υπερτάτου Κυρίου, τότε ο ίδιος σκοπός θα πρέπει να επιτυγχάνεται δια της λατρείας των ημιθέων. Οι λάτρεις των ημιθέων, εντούτοις, έχουν μειωμένη νοημοσύνη, επειδή δεν γνωρίζουν σε ποιο μέρος του σώματος πρέπει να δίνουν την τροφή. Μερικοί από αυτούς είναι τόσο ανόητοι ώστε ισχυρίζονται πως υπάρχουν πολλά μέρη του σώματος που μπορούν να δεχθούν την τροφή. Αυτό δεν είναι και πολύ σίγουρο. Μπορεί κανείς να δώσει τροφή στο σώμα από τα αυτιά ή τα μάτια; Δεν γνωρίζουν ότι αυτοί οι ημίθεοι είναι διάφορα μέρη του συμπαντικού σώματος του Υπερτάτου Κυρίου και στην άγνοιά τους πιστεύουν ότι κάθε ημίθεος είναι ένας ξεχωριστός Θεός και ανταγωνιστής του Υπερτάτου Κυρίου.

Δεν είναι μόνον οι ημίθεοι μέρη του Υπερτάτου Κυρίου, αλλά το ίδιο ισχύει και για τα συνηθισμένα ζωντανά όντα. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι οι *μπραμανα* είναι η κεφαλή του Υπερτάτου Κυρίου, οι *κσατρια* είναι τα χέρια, κλπ., και ότι όλοι εξυπηρετούν διάφορες λειτουργίες. Ανεξάρτητα από τις περιστάσεις, αν κάποιος γνωρίζει ότι και οι ημίθεοι και ο ίδιος είναι μέρη του Υπερτάτου Κυρίου, η γνώση του είναι τέλεια. Αλλά αν δεν το καταλαβαίνει, πηγαίνει σε διάφορους πλανήτες όπου κατοικούν οι ημίθεοι. Αυτός δεν είναι ο ίδιος προορισμός που έχουν οι αφοσιωμένοι υπηρέτες.

Τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται με τις ευλογίες των ημιθέων είναι φθαρτά, επειδή στον υλικό κόσμο οι πλανήτες, οι ημίθεοι και οι λάτρεις τους είναι όλοι φθαρτοί. Αναφέρεται συνεπώς καθαρά σε αυτή τη στροφή ότι όλα τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται με τη λατρεία των ημιθέων είναι φθαρτά και, επομένως, αυτή η λατρεία τελείται από τα λιγότερο νοήμονα ζωντανά όντα. Επειδή ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης με συνείδηση του Κρίσνα, ο οποίος προσφέρει στον Υπέρτατο Κύριο υπηρεσία αφοσίωσης, επιτυγχάνει αιώνια και μακάρια ύπαρξη, γεμάτη γνώση, τα επιτεύγματά του διαφέρουν από αυτά των λάτρεων των ημιθέων. Ο Υπέρτατος Κύριος είναι απεριόριστος· η χάρη Του είναι απεριόριστη· το έλεός Του είναι απεριόριστο·

και, επομένως, το έλεος του Υπερτάτου Κυρίου στους αφοσιωμένους υπηρέτες Του είναι απεριόριστο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

अव्यक्तं व्यक्तिमापन्नं मन्यन्ते मामबुद्धयः।
परं भावमजानन्तो ममाव्ययमनुत्तमम्॥२४॥

αβιακταμ βιακτιμ απανναμ   μανιαντε μαμ αμπουνταγιαχ
παραμ μπαβαμ ατζαναντο   μαμαβιαγιαμ ανουτταμαμ

αβιακταμ: την ανεκδήλωτη – *βιακτιμ*: την προσωπικότητα – *απανναμ*: έχω επιτύχει – *μανιαντε*: νομίζουν – *μαμ*: Εμένα – *αμπουνταγιαχ*: οι λιγότερο νοήμονες – *παραμ*: την υπέρτατη – *μπαβαμ*: την κατάσταση ύπαρξης – *ατζανανταχ*: χωρίς να γνωρίζουν – *μαμα*: (τη δική) Μου – *αβιαγιαμ*: την άφθαρτη – *ανουτταμαμ*: την πλέον εξαιρετική.

Λιγότερο νοήμονες άνθρωποι, οι οποίοι δεν Με γνωρίζουν, πιστεύουν ότι έχω δεχθεί αυτή τη μορφή και αυτή την προσωπικότητα. Εξαιτίας της ελλιπούς γνώσης τους, δεν γνωρίζουν την ανώτερη φύση Μου, η οποία είναι αμετάβλητη και υπέρτατη.

Όσοι είναι λάτρεις των ημιθέων έχουν περιγραφεί ως πρόσωπα μειωμένης νοημοσύνης και εδώ περιγράφονται με παρόμοιο τρόπο οι ιμπερσοναλιστές. Εδώ ο Κύριος Κρίσνα στην προσωπική Του μορφή μιλάει στον Αρτζούνα και παρ’ όλα αυτά, λόγω της άγνοιάς τους, οι ιμπερσοναλιστές ισχυρίζονται ότι ο Υπέρτατος Κύριος τελικώς δεν έχει μορφή. Ο Γιαμουνατσάρια, μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου στη μαθητική διαδοχή από τον Ραμανουτζατσάρια, έχει γράψει δύο πολύ ταιριαστές στροφές σχετικά με αυτό. Λέει, «Αγαπημένε μου Κύριε, αφοσιωμένοι υπηρέτες όπως ο Βιασαντέβα και ο Νάραντα γνωρίζουν ότι είσαι το Πρόσωπο της Θεότητας. Κατανοώντας τα διάφορα βεδικά έργα, μπορεί κανείς να γνωρίσει τα χαρακτηριστικά Σου, τη μορφή και τις δραστηριότητές Σου και έτσι μπορεί να καταλάβει ότι είσαι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αλλά όσοι βρίσκονται στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας, οι δαίμονες, οι μη αφοσιωμένοι υπηρέτες, δεν μπορούν να Σε καταλάβουν. Είναι ανίκανοι να Σε καταλάβουν. Όσο έμπειροι και αν είναι αυτοί οι μη αφοσιωμένοι υπηρέτες

στις συζητήσεις σχετικά με τη *Βεντάντα*, τις *Ουπανισαντ* και τα άλλα βεδικά έργα, δεν τους είναι δυνατό να καταλάβουν το Πρόσωπο της Θεότητας».

Στην *Μπράμα-σαμχιτα* αναφέρεται ότι το Πρόσωπο της Θεότητας δεν μπορεί να γίνει κατανοητό απλώς με τη μελέτη της *Βεντάντα*. Το Πρόσωπο του Υπερτάτου Κυρίου μπορεί να γίνει γνωστό μόνο με το έλεος του Υπερτάτου Κυρίου. Γι' αυτό σε αυτή τη στροφή αναφέρεται καθαρά ότι μειωμένη νοημοσύνη δεν έχουν μόνον οι λάτρεις των ημιθέων, αλλά και όσοι μη αφοσιωμένοι υπηρέτες ασχολούνται με τη *Βεντάντα* και με θεωρίες σχετικές με τη βεδική γραμματεία, χωρίς ίχνος αληθινής συνείδησης του Κρίσνα· αυτοί δεν έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν την προσωπική φύση του Θεού. Πρόσωπα τα οποία έχουν την εντύπωση ότι η Απόλυτη Αλήθεια είναι απρόσωπη περιγράφονται ως *ασουρα*, δηλαδή πρόσωπα τα οποία δεν γνωρίζουν το ύψιστο γνώρισμα της Απόλυτης Αλήθειας. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι η υπέρτατη συνειδητοποίηση αρχίζει από το απρόσωπο *μπραμαν* και ύστερα υψώνεται στην εντοπισμένη Υπέρτατη Ψυχή, αλλά ότι η έσχατη λέξη ως προς την Απόλυτη Αλήθεια είναι το Πρόσωπο της Θεότητας. Οι σύγχρονοι ιμπερσοναλιστές είναι ακόμα λιγότερο νοήμονες, επειδή δεν ακολουθούν ούτε τον σπουδαίο προκάτοχό τους, τον Σανκαρατσάρια, ο οποίος έχει δηλώσει συγκεκριμένα ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Άρα οι ιμπερσοναλιστές, μη γνωρίζοντας την Υπέρτατη Αλήθεια, νομίζουν ότι ο Κρίσνα είναι απλώς ο γιος του Βασουντέβα και της Ντεβάκι, ένας πρίγκηπας ή ένα ισχυρό ζωντανό ον. Αυτό επίσης καταδικάζεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*: «Μόνον οι ανόητοι Με θεωρούν συνηθισμένο πρόσωπο». Το γεγονός είναι ότι κανείς δεν μπορεί να κατανοήσει τον Κρίσνα χωρίς να Του προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης και χωρίς να αναπτύξει συνείδηση του Κρίσνα. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* το επιβεβαιώνει.

Δεν μπορεί να κατανοήσει κανείς το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, τη μορφή Του, τις ιδιότητές Του ή το όνομά Του απλώς με διανοητικές εικασίες ή με συζητήσεις περί βεδικής γραμματείας. Θα πρέπει να Τον κατανοήσει μέσω της υπηρεσίας αφοσίωσης. Όταν κάποιος είναι πλήρως απορροφημένος στη συνείδηση του Κρίσνα, αρχίζοντας από την ψαλμωδία του *μαχα-μαντρα* –Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε- μόνο τότε μπορεί να κατανοήσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Οι μη αφοσιωμένοι υπηρέτες ιμπερσοναλιστές νομίζουν ότι ο Κρίσνα έχει ένα σώμα φτιαγμένο από την υλική φύση και ότι όλες οι δραστηριότητές Του, η μορφή

Του και γενικώς τα πάντα, είναι *μαγια*. Είναι γνωστοί ως Μαγιαβάντι. Δεν γνωρίζουν την έσχατη αλήθεια.

Η εικοστή στροφή δηλώνει ξεκάθαρα: «Εκείνοι που είναι τυφλωμένοι από λάγνες επιθυμίες εγκαταλείπονται στους διάφορους ημίθεους». Είναι αποδεκτό ότι εκτός από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, υπάρχουν ημίθεοι οι οποίοι έχουν διάφορους πλανήτες (*Μπ.γκ.* 7.23), όπως και ο Κύριος. Οι λάτρεις των ημιθέων πηγαίνουν στους διάφορους πλανήτες των ημιθέων και όσοι είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου Κρίσνα πηγαίνουν στον πλανήτη Κρισναλόκα. Παρόλο που αυτό αναφέρεται ξεκάθαρα, οι ανόητοι ιμπερσοναλιστές ισχυρίζονται ότι ο Κύριος είναι άμορφος και ότι οι μορφές αυτές είναι πλανερές. Προκύπτει από τη μελέτη της *Γκιτα* ότι οι ημίθεοι και οι τόποι τους είναι απρόσωποι; Ολοφάνερα, ούτε οι ημίθεοι ούτε ο Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είναι απρόσωποι. Είναι όλοι πρόσωπα. Ο Κύριος Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και έχει τον δικό Του πλανήτη, όπως και οι ημίθεοι έχουν τους δικούς τους.

Επομένως, το μονιστικό επιχείρημα ότι η έσχατη αλήθεια είναι άμορφη και ότι η μορφή της είναι απατηλή δεν ισχύει. Εδώ αυτό δηλώνεται ξεκάθαρα. Απο την *Γκιτα* μπορούμε να καταλάβουμε σαφώς ότι οι μορφές των ημιθέων και η μορφή του Υπερτάτου Κυρίου υπάρχουν ταυτοχρόνως και ότι ο Κύριος Κρίσνα είναι *σατ-τσιντ-αναννταα*, αιώνια, μακάρια γνώση. Και οι Βέδες βεβαιώνουν ότι η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια είναι *αναννταμαγια*, γεμάτη μακάρια ευχαρίστηση, και *αμπιασατ*, πηγή απεριόριστων αισίων ιδιοτήτων. Επίσης, στην *Γκιτα* ο Κύριος λέει ότι παρόλο που είναι *ατζα*, αγέννητος, εντούτοις εμφανίζεται. Αυτή είναι η πραγματικότητα που θα πρέπει να καταλάβουμε από την *Γκιτα*. Δεν μπορούμε να καταλάβουμε πώς μπορεί το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας να είναι απρόσωπο. Η θεωρία των μονιστών ιμπερσοναλιστών περί απατηλής μορφής της Απόλυτης Αλήθειας είναι λανθασμένη, σύμφωνα με τις δηλώσεις της *Γκιτα*. Είναι ξεκάθαρο ότι η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια, ο Κύριος Κρίσνα, έχει και μορφή και προσωπικότητα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

नाहं प्रकाशः सर्वस्य योगमायासमावृतः।
मूढोऽयं नाभिजानाति लोको मामजमव्ययम्॥२५॥

ναχαμ πρακασαχ σαρβασια γιογκα-μαγια-σαμαβριταχ

μουντο 'γιαμ ναμπιτζανατι λοκο μαμ ατζαμ αβιαγιαμ

να: ούτε – *αχαμ*: Εγώ – *πρακασαχ*: εκδηλώνομαι – *σαρβασια*: σε όλους - *γιογκα-μαγια*: από την εσωτερική ενέργεια – *σαμαβριταχ*: καλυμμένος – *μουνταχ*: οι ανόητοι – *αγιαμ*: αυτοί – *να*: δεν – *αμπιτζανατι*: μπορούν να καταλάβουν – *λοκαχ*: οι παραπλανημένοι άνθρωποι – *μαμ*: Εμένα – *ατζαμ*: τον αγέννητο – *αβιαγιαμ*: τον ανεξάντλητο.

Δεν αποκαλύπτομαι ποτέ στους μωρούς και τους ανόητους. Γι' αυτούς παραμένω καλυμμένος από τη δημιουργική εσωτερική Μου ενέργεια (τη *γιογκα-μαγια*) κι έτσι οι παραπλανημένοι άνθρωποι δεν Με γνωρίζουν, Εμένα τον αγέννητο και ανεξάντλητο.

Μπορεί κάποιος να προβάλει το επιχείρημα ότι αφού ο Κρίσνα ήταν παρών στη Γη και ήταν ορατός σε όλους, τότε γιατί δεν αποκαλύπτεται σε όλους τώρα; Αλλά στην πραγματικότητα, δεν είχε αποκαλυφθεί σε όλους. Όταν ο Κρίσνα ήταν παρών υπήρχαν λίγοι μόνον άνθρωποι που μπορούσαν να καταλάβουν ότι ήταν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Στη συνέλευση των Κούρου, όταν ο Σισουπάλα μίλησε εναντίον της εκλογής του Κρίσνα ως επικεφαλής της συνέλευσης, ο Μπίσμα Τον υποστήριξε και Τον ανακήρυξε Θεό. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι Πάννταβα και μερικοί άλλοι γνώριζαν ότι ήταν ο Υπέρτατος, όχι όμως όλοι. Δεν είχε αποκαλυφθεί στους μη αφοσιωμένους υπηρέτες και στους απλούς ανθρώπους. Γι' αυτό ο Κρίσνα λέει στην *Γκιτα* ότι εκτός από τους αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες Του, όλοι οι άνθρωποι πιστεύουν ότι είναι σαν αυτούς. Φανερώθηκε μόνο στους αφοσιωμένους υπηρέτες Του ως δεξαμενή κάθε ευχαρίστησης. Αλλά στους υπόλοιπους, τους μη νοήμονες μη αφοσιωμένους υπηρέτες, παρέμεινε καλυμμένος από την εσωτερική Του ενέργεια.

Στις προσευχές της Κούντι στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (1.8.18-19), λέγεται ότι ο Κύριος είναι καλυμμένος από το παραπέτασμα της *γιογκα-μαγια* και έτσι οι συνηθισμένοι άνθρωποι δεν μπορούν να Τον καταλάβουν: «Ω Κύριέ μου, Εσύ συντηρείς ολόκληρο το σύμπαν και η υπηρεσία αφοσίωσης σε Εσένα είναι η ύψιστη θρησκευτική αρχή. Γι' αυτό προσεύχομαι ότι θα συντηρήσεις και εμένα. Η υπερβατική μορφή Σου καλύπτεται από τη *γιογκα-μαγια*. Το *μπραματζιοτι* είναι το κάλυμμα της εσωτερικής Σου δύναμης. Μπορείς, Σε παρακαλώ, να αφαιρέσεις αυτή την αστραφτερή λάμψη που με

εμποδίζει να δω τη *σατς-τσιντ-ανανντα-βιγκραχα*, την αιώνια μορφή Σου ευδαιμονίας και γνώσης;»

Αυτό το παραπέτασμα της *γιογκα-μαγια* αναφέρεται και στο Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο της *Γκιτα*. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας στην υπερβατική Του μορφή μακαριότητας και γνώσης καλύπτεται από την εσωτερική Του δύναμη, το *μπραματζιοτι*, και γι' αυτόν τον λόγο οι λιγότερο νοήμονες ιμπερσοναλιστές αδυνατούν να δουν τον Υπέρτατο Κύριο. Επίσης στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (10.14.7) υπάρχει αυτή η προσευχή του Μπράμα: «Ω Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ω Υπέρτατη Ψυχή, ω κύριε κάθε μυστηρίου, ποιος μπορεί να υπολογίσει τη δύναμη και τις διασκεδάσεις Σου σε αυτόν τον κόσμο; Επεκτείνεις συνεχώς την εσωτερική Σου δύναμη και έτσι κανείς δεν μπορεί να Σε καταλάβει. Πολυμαθείς επιστήμονες και λόγιοι μπορούν να εξετάσουν την ατομική δομή του υλικού κόσμου ή ακόμα και των πλανητών, αλλά παρ' όλα αυτά δεν είναι ικανοί να υπολογίσουν την ενέργεια και τη δύναμή Σου, μολονότι είσαι παρών μπροστά τους». Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κύριος Κρίσνα, δεν είναι μόνο αγέννητος, αλλά είναι και *αβιαγια*, ανεξάντλητος. Η αιώνια μορφή Του είναι μακαριότητα και γνώση και οι ενέργειές Του είναι όλες ανεξάντλητες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

वेदाहं समतीतानि वर्तमानानि चार्जुन।
भविष्याणि च भूतानि मां तु वेद न कश्चन॥२६॥

βενταχαμ σαματιτανι βαρταμανανι τσαρτζουνα
μπαβισιανι τσα μπουτανι μαμ του βεντα να καστσανα

βεντα: γνωρίζω – *αχαμ*: Εγώ – *σαμα*: πλήρως – *ατιτανι*: το παρελθόν – *βαρταμανανι*: το παρόν – *τσα*: και – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *μπαβισιανι*: το μέλλον - *τσα*: επίσης – *μπουτανι*: τα ζωντανά όντα – *μαμ*: Εμένα – *του*: αλλά - *βεντα*: γνωρίζει – *να*: δεν – *καστσανα*: κανείς.

Ω Αρτζούνα, ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, γνωρίζω όλα όσα έχουν συμβεί στο παρελθόν, όλα όσα συμβαίνουν στο παρόν και όλα όσα δεν έχουν συμβεί ακόμα. Γνωρίζω επίσης όλα τα ζωντανά όντα· αλλά Εμένα, δεν Με γνωρίζει κανείς.

Εδώ τίθεται καθαρά το ζήτημα της προσωπικότητας και του απρόσωπου. Αν ο Κρίσνα, η μορφή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, θεωρείται από τους ιμπερσοναλιστές *μαγια*, αν θεωρείται υλικός, τότε, όπως όλα τα ζωντανά όντα, θα άλλαζε το σώμα Του και θα λησμονούσε τα πάντα σχετικά με την προηγούμενη ζωή Του. Οποιοσδήποτε έχει υλικό σώμα αδυνατεί να θυμηθεί την προηγούμενη ζωή του, δεν μπορεί να προβλέψει τη μελλοντική και δεν μπορεί να δει την κατάληξη της τωρινής του ζωής· συνεπώς, δεν γνωρίζει τι συμβαίνει στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Αν δεν απελευθερωθεί κανείς από την υλική μίανση, δεν μπορεί να γνωρίζει παρελθόν, παρόν και μέλλον.

Αντίθετα με τα συνηθισμένα ανθρώπινα όντα, ο Κύριος Κρίσνα λέει καθαρά ότι γνωρίζει πλήρως τι συνέβη στο παρελθόν, τι συμβαίνει στο παρόν και τι θα συμβεί στο μέλλον. Στο Τέταρτο Κεφάλαιο είδαμε ότι ο Κύριος Κρίσνα θυμάται ότι δίδαξε τον Βιβασβάν, τον θεό του ήλιου, πριν από εκατομμύρια χρόνια. Ο Κρίσνα γνωρίζει όλα τα ζωντανά όντα επειδή βρίσκεται στην καρδιά κάθε ζωντανού όντος ως Υπέρτατη Ψυχή. Αλλά παρά την παρουσία Του σε κάθε ζωντανό ον ως Υπέρτατη Ψυχή και την παρουσία Του πέρα από τον υλικό ουρανό ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, οι λιγότερο νοήμονες δεν μπορούν να Τον συνειδητοποιήσουν ως Υπέρτατο Πρόσωπο. Το υπερβατικό σώμα του Σρι Κρίσνα δεν είναι ασφαλώς φθαρτό. Είναι σαν τον ήλιο και η *μαγια* είναι σαν το σύννεφο. Στον υλικό κόσμο μπορούμε να δούμε ότι υπάρχει ο ήλιος και ότι υπάρχουν τα σύννεφα και τα διάφορα αστέρια και οι πλανήτες. Τα σύννεφα μπορούν να τα καλύψουν προσωρινά όλα αυτά, όμως αυτή η κάλυψη είναι εμφανής μόνο στην περιορισμένη όρασή μας. Στην πραγματικότητα, ο ήλιος και τα αστέρια δεν είναι καλυμμένα. Κατά τον ίδιο τρόπο, η *μαγια* δεν μπορεί να καλύψει τον Υπέρτατο Κύριο. Δια της εσωτερικής Του δύναμης δεν αποκαλύπτεται στα λιγότερο νοήμονα πρόσωπα. Όπως αναφέρεται στην τρίτη στροφή αυτού του κεφαλαίου, από πολλά εκατομμύρια ανθρώπους, ορισμένοι προσπαθούν να τελειοποιηθούν σε αυτή την ανθρώπινη μορφή ζωής και από πολλές χιλιάδες τέτοιων τελειοποιημένων ανθρώπων, μόλις και μετά βίας ένας μπορεί να καταλάβει τι είναι ο Κύριος Κρίσνα. Ακόμη και αν κάποιος έχει τελειοποιηθεί στη συνειδητοποίηση του απρόσωπου *μπραμαν* ή της εντοπισμένης Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα), δεν μπορεί να κατανοήσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Σρι Κρίσνα, χωρίς να έχει συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

इच्छाद्वेषसमुत्थेन द्वन्द्वमोहेन भारत।
सर्वभूतानि संमोहं सर्गे यान्ति परन्तप॥२७॥

ιτσα-ντβεσα-σαμουττενα ντβαντβα-μοχενα μπαρατα
σαρβα-μπουτανι σαμμοχαμ σαργκε γιαντι παραντapa

ιτσα: την επιθυμία – *ντβεσα*: και την απέχθεια – *σαμουττενα*: γεννημένα από – *ντβαντβα*: τη δυαδικότητα – *μοχενα*: κυριευμένα – *μπαρατα*: ω γόνε των Μπάρατα – *σαρβα*: όλα – *μπουτανι*: τα ζωντανά όντα – *σαμμοχαμ*: στην πλάνη – *σαργκε:* κατά τη γέννηση – *γιαντι*: πηγαίνουν – *παραντapa*: ω κατακτητή των εχθρών.

Ω γόνε των Μπάρατα (Αρτζούνα), ω κατακτητή των εχθρών, όλα τα ζωντανά όντα γεννιούνται παραπλανημένα, κυριευμένα από τις δυαδικότητες της επιθυμίας και της αποστροφής.

Η πραγματική καταστατική θέση των ζωντανών όντων είναι η θέση της υποταγής στον Υπέρτατο Κύριο, ο οποίος είναι αγνή γνώση. Όταν κάποιος παραπλανάται και αποχωρίζεται από αυτή την αγνή γνώση, ελέγχεται από την παραπλανητική ενέργεια και δεν μπορεί να κατανοήσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Η παραπλανητική ενέργεια εκδηλώνεται στη δυαδικότητα της επιθυμίας και της αποστροφής. Εξαιτίας της επιθυμίας και της αποστροφής, ο αδαής άνθρωπος θέλει να γίνει ένα με τον Υπέρτατο Κύριο και φθονεί τον Κρίσνα επειδή είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες, οι οποίοι δεν είναι παραπλανημένοι ή μολυσμένοι από την επιθυμία και την αποστροφή, μπορούν να καταλάβουν ότι ο Κύριος Σρι Κρίσνα εμφανίζεται δια των εσωτερικών Του δυνάμεων, αλλά όσοι είναι παραπλανημένοι από τη δυαδικότητα και την άγνοια νομίζουν ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας δημιουργείται από τις υλικές ενέργειες. Αυτή είναι η ατυχία τους. Τα γνωρίσματα αυτών των παραπλανημένων προσώπων είναι ότι ζουν μέσα στις δυαδικότητες τιμής και ατιμίας, ευτυχίας και δυστυχίας, γυναίκας και άνδρα, καλού και κακού, απόλαυσης και πόνου, κλπ., και σκέφτονται, «Αυτή είναι η σύζυγός μου· αυτό είναι το σπίτι μου· είμαι ο αφέντης του σπιτιού· είμαι ο άντρας αυτής της γυναίκας». Αυτές είναι οι δυαδικότητες της πλάνης. Όσοι είναι τόσο

παραπλανημένοι από τις δυαδικότητες είναι εντελώς ανόητοι και, επομένως, δεν μπορούν να κατανοήσουν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

येषां त्वन्तगतं पापं जनानां पुण्यकर्मणाम्।
ते द्वन्द्वमोहनिर्मुक्ता भजन्ते मां दृढव्रताः॥२८॥

γιεσαμ τβ αντα-γκαταμ παπαμ   τζαναναμ πουνια-καρμαναμ
τε ντβαντβα-μοχα-νιρμουκτα   μπατζαντε μαμ ντριντα-βραταχ

γιεσαμ: των οποίων – *του*: αλλά - *αντα-γκαταμ*: εντελώς ξεριζωμένες – *παπαμ*: οι αμαρτίες – *τζαναναμ*: των προσώπων – *πουνια*: των ευσεβών – *καρμαναμ*: των οποίων η προηγούμενη δράση – *τε*: αυτοί – *ντβαντβα*: της δυαδικότητας – *μοχα*: εξαπάτηση, πλάνη – *νιρμουκταχ*: απαλλαγμένοι από – *μπατζαντε*: προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης – *μαμ*: σ' Εμένα - *ντριντα-βραταχ*: με αποφασιστικότητα.

Τα πρόσωπα τα οποία ήταν ευσεβή και σε προηγούμενες ζωές και σε αυτή τη ζωή, των οποίων οι αμαρτωλές πράξεις έχουν ξεριζωθεί εντελώς και τα οποία είναι απαλλαγμένα από τη δυαδικότητα της πλάνης, Μου προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης με αποφασιστικότητα.

Όσοι είναι άξιοι να υψωθούν στο υπερβατικό επίπεδο αναφέρονται σε αυτή τη στροφή. Για όσους είναι αμαρτωλοί, άθεοι, ανόητοι και δόλιοι, είναι πολύ δύσκολο να υπερβούν τη δυαδικότητα της επιθυμίας και της αποστροφής. Μόνον όσοι έχουν περάσει τη ζωή τους εφαρμόζοντας τις ρυθμιστικές αρχές της θρησκείας, έχουν ζήσει με ευσέβεια και έχουν απαλλαγεί από αντιδράσεις προερχόμενες από αμαρτωλές πράξεις μπορούν να δεχθούν την υπηρεσία αφοσίωσης και να υψωθούν σταδιακά στην αγνή γνώση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Τότε μπορούν σταδιακά να διαλογίζονται σε κατάσταση έκστασης το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αυτή είναι η διαδικασία εδραίωσης στο πνευματικό επίπεδο. Αυτή η εξύψωση είναι κατορθωτή μόνο με συνείδηση του Κρίσνα και με τη συναναστροφή αγνών αφοσιωμένων υπηρετών, οι οποίοι μπορούν να σώσουν κάποιον από την πλάνη.

Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι αν κάποιος θέλει πραγματικά να απελευθερωθεί, θα πρέπει να προσφέρει υπηρεσία στους αφοσιωμένους υπηρέτες. Αλλά όποιος συναναστρέφεται με υλιστές βρίσκεται στον δρόμο που οδηγεί στις πιο σκοτεινές περιοχές της ύπαρξης. Όλοι οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου διασχίζουν τη γη για να συνεφέρουν τις υποκείμενες σε όρους ψυχές από την πλάνη τους. Οι ιμπερσοναλιστές δεν γνωρίζουν ότι η λήθη της καταστατικής τους θέσης ως υποδεέστερων του Υπερτάτου Κυρίου είναι η μεγαλύτερη παραβίαση του νόμου του Θεού. Αν δεν επανέλθει κανείς στην καταστατική του θέση, δεν είναι δυνατό να κατανοήσει το Υπέρτατο Πρόσωπο ή να αφιερωθεί ολοκληρωτικά στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης Του με αποφασιστικότητα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

जरामरणमोक्षाय मामाश्रित्य यतन्ति ये।
ते ब्रह्म तद्विदुः कृत्स्नमध्यात्मं कर्म चाखिलम्॥२९॥

τζαρα-μαρανα-μοκσαγια   μαμ ασριτια γιατάντι γιε
τε μπραμα ταντ βιντουχ κριτσναμ   αντιατμαν καρμα τσακιλαμ

τζαρα: από τα γηρατειά – *μαρανα*: και τον θάνατο – *μοκσαγια*: για την απελευθέρωση – *μαμ*: σ’ Εμένα – *ασριτια*: βρίσκοντας καταφύγιο – *γιατάντι*: προσπάθεια – *γιε*: όλοι όσοι – *τε*: αυτά τα πρόσωπα – *μπραμα*: το *μπραμαν* – *τατ*: πράγματι αυτό – *βιντουχ*: γνωρίζουν – *κριτσναμ*: κάθε τι – *αντιατμαν*: το υπερβατικό – *καρμα*: η δράση που αποσκοπεί στην απόλαυση – *τσα*: και – *ακιλαμ*: εντελώς.

Τα νοήμονα πρόσωπα που αγωνίζονται για απελευθέρωση από τα γηρατειά και τον θάνατο βρίσκουν καταφύγιο σ’ Εμένα, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης. Στην πραγματικότητα είναι *μπραμαν*, επειδή γνωρίζουν στην εντέλεια τα πάντα σχετικά με την υπερβατική δράση και τη δράση που αποβλέπει στην απόλαυση.

Η γέννηση, ο θάνατος, τα γηρατειά και οι ασθένειες επηρεάζουν το υλικό σώμα, αλλά όχι το πνευματικό σώμα. Για το πνευματικό σώμα δεν υπάρχουν γέννηση, θάνατος, γηρατειά και ασθένειες. Έτσι, όποιος αποκτά ένα πνευματικό σώμα γίνεται ένας από τους συντρόφους του Υπερτάτου

Προσώπου της Θεότητας, προσφέρει αιώνια υπηρεσία αφοσίωσης και είναι πραγματικά απελευθερωμένος. *Αχαμ μπραμασμι*: Είμαι πνεύμα. Θα πρέπει να καταλάβει κανείς ότι είναι *μπραμαν*, πνευματική ψυχή. Αυτή η αντίληψη του *μπραμαν* ισχύει και στη υπηρεσία αφοσίωσης, όπως περιγράφεται σε αυτή τη στροφή. Οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες είναι εδραιωμένοι υπερβατικά στο *μπραμαν* και γνωρίζουν τα πάντα σχετικά με τις υπερβατικές και τις υλικές δραστηριότητες.

Τέσσερεις κατηγορίες μη αγνών αφοσιωμένων υπηρετών οι οποίοι προσφέρουν υπερβατική υπηρεσία στον Κύριο επιτυγχάνουν τους στόχους τους και με τη χάρη του Υπερτάτου Κυρίου, όταν αποκτήσουν πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, απολαμβάνουν την πνευματική συντροφιά του Υπερτάτου Κυρίου. Αλλά εκείνοι που λατρεύουν τους ημίθεους δεν φτάνουν ποτέ στον υπέρτατο πλανήτη του Υπερτάτου Κυρίου. Ακόμα και όσοι έχουν συνειδητοποιήσει το *μπραμαν,* δεν μπορούν να φτάσουν στον υπέρτατο πλανήτη του Κρίσνα, γνωστό ως Γκολόκα Βριννtάβανα. Μόνο πρόσωπα που δρουν με συνείδηση του Κρίσνα (*μαμ ασριτια*) δικαιούνται να ονομάζονται *μπραμαν*, επειδή αγωνίζονται πραγματικά να φτάσουν στον πλανήτη του Κρίσνα. Αυτά τα πρόσωπα δεν έχουν δισταγμούς σχετικά με τον Κρίσνα και έτσι είναι πράγματι *μπραμαν*.

Όσοι λατρεύουν τη μορφή (*αρτσα*) του Κυρίου ή διαλογίζονται σχετικά με τον Κύριο μόνο για απελευθέρωση από την υλική δουλεία, επίσης γνωρίζουν, με τη χάρη του Κυρίου, το νόημα του *μπραμαν*, του *αντιμπουτα*, κλπ., όπως εξηγείται από τον Κύριο στο επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

साधिभूताधिदैवं मां साधियज्ञं च ये विदुः।
प्रयाणकालेऽपि च मां ते विदुर्युक्तचेतसः॥३०॥

σαντιμπουταντινταϊβαμ μαμ   σαντιγιαγκιαμ τσα γιε βιντουχ
πραγιανα-καλε 'πι τσα μαμ   τε βιντουρ γιουκτα-τσετασαχ

σα-αντιμπουτα: η αρχή που διέπει την υλική εκδήλωση – *αντινταϊβαμ*: που αποτελεί τη βάση όλων των ημιθέων – *μαμ*: Εμένα – *σα-αντιγιαγκιαμ*: που συντηρεί όλες τις θυσίες – *τσα*: και – *γιε*: εκείνοι οι οποίοι – *βιντουχ*: γνωρίζουν – *πραγιανα*: του θανάτου – *καλε*: κατά την ώρα – *απι*: ακόμα και –

τσα: και – *μαμ*: Εμένα – *τε*: αυτοί - *βιντουχ*: γνωρίζουν – *γιουκτα-τσετασαχ*: με σταθερό νου.

Εκείνοι που Με γνωρίζουν ως Υπέρτατο Κύριο, ως την αρχή που διέπει την υλική εκδήλωση, τους ημίθεους και όλες τις θυσίες, μπορούν, με τον νου προσηλωμένο σ' Εμένα, να Με κατανοήσουν και να Με γνωρίσουν ακόμη και την ώρα του θανάτου.

Πρόσωπα που ενεργούν με συνείδηση του Κρίσνα δεν παρεκκλίνουν ποτέ εντελώς από τον δρόμο της κατανόησης του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Στην υπερβατική επαφή με τη συνείδηση του Κρίσνα, μπορεί κανείς να κατανοήσει πώς ο Υπέρτατος Κύριος είναι η αρχή που διέπει την υλική εκδήλωση και ακόμη και τους ημίθεους. Βαθμηδόν, με αυτή την υπερβατική επαφή, πείθεται κανείς τόσο πολύ για το Ίδιο το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ώστε κατά την ώρα του θανάτου ένα πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα δεν μπορεί ποτέ να ξεχάσει τον Κρίσνα. Φυσικά, προάγεται έτσι στον πλανήτη του Υπερτάτου Κυρίου, την Γκολόκα Βρινντάβανα.

Το Έβδομο Κεφάλαιο εξηγεί συγκεκριμένα πώς μπορεί κανείς να αποκτήσει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Η αρχή της συνείδησης του Κρίσνα είναι η συναναστροφή με πρόσωπα που έχουν συνείδηση του Κρίσνα. Η συναναστροφή αυτή είναι πνευματική και φέρνει αμέσως κάποιον σε επαφή με τον Υπέρτατο Κύριο και με τη χάρη Του μπορεί αυτός να καταλάβει ότι ο Κρίσνα είναι ο Υπέρτατος Θεός. Ταυτόχρονα, μπορεί να καταλάβει πραγματικά την καταστατική θέση του ζωντανού όντος και πώς το ζωντανό ον ξεχνά τον Κρίσνα και περιπλέκεται σε υλικές δραστηριότητες. Με τη σταδιακή ανάπτυξη της συνείδησης του Κρίσνα στα πλαίσια καλής συναναστροφής, το ζωντανό ον μπορεί να καταλάβει ότι εξαιτίας της λήθης του Κρίσνα έχει γίνει δέσμιο των νόμων της υλικής φύσης. Μπορεί επίσης να καταλάβει ότι η ανθρώπινη μορφή ζωής είναι ευκαιρία να επανακτήσει τη συνείδηση του Κρίσνα και ότι θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί εξ ολοκλήρου για να αποκτήσει το αναίτιο έλεος του Υπερτάτου Κυρίου.

Πολλά θέματα συζητήθηκαν σε αυτό το κεφάλαιο: ο δυστυχισμένος, ο εξεταστικός, ο άνθρωπος που χρειάζεται υλικά αγαθά, η γνώση του *μπραμαν*, η γνώση της Υπέρτατης Ψυχής (Παραμάτμα), η απελευθέρωση από τη γέννηση, τον θάνατο και τις ασθένειες και η λατρεία του Υπερτάτου Κυρίου. Εντούτοις, όποιος έχει πράγματι υψωθεί στη συνείδηση του Κρίσνα δεν

νοιάζεται για τις διάφορες μεθόδους λατρείας. Ασχολείται απλώς απευθείας με δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα και με αυτόν τον τρόπο κερδίζει πραγματικά την καταστατική του θέση ως αιώνιος υπηρέτης του Κυρίου. Σε μια τέτοια κατάσταση χαίρεται να ακούει για τον Υπέρτατο Κύριο και να Τον δοξάζει με αγνή υπηρεσία αφοσίωσης. Έχει πεισθεί ότι ενεργώντας με αυτόν τον τρόπο, όλοι οι στόχοι του θα εκπληρωθούν. Αυτή η αποφασιστική πίστη ονομάζεται *ντριντα-βρατα* και είναι η αρχή του *μπακτι-γιογκα*, δηλαδή της υπερβατικής υπηρεσίας αγάπης. Αυτή είναι η ετυμηγορία όλων των γραφών. Αυτό το Έβδομο Κεφάλαιο της *Γκιτα* είναι η ουσία αυτής της πεποίθησης.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Έβδομο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Η γνώση του Απολύτου».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

Φθάνοντας στον Υπέρτατο

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

अर्जुन उवाच
किं तद्ब्रह्म किमध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम।
अधिभूतं च किं प्रोक्तमधिदैवं किमुच्यते।।१।।

αρτζουνα ουβατσα
κιμ ταντ μπραμα κιμ αντιατμαμ   κιμ καρμα πουρουσοτταμα
αντιμπουταμ τσα κιμ προκταμ   αντινταϊβαμ κιμ ουτσιατε

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *κιμ*: τι – *τατ*: εκείνο – *μπραμα*: το *μπραμαν* - *κιμ*: τι – *αντιατμαμ*: ο εαυτός - *κιμ*: τι – *καρμα*: οι πράξεις που έχουν σκοπό την απόλαυση – *πουρουσοτταμα*: ω Υπέρτατο Πρόσωπο – *αντιμπουταμ*: η υλική εκδήλωση – *τσα*: και - *κιμ*: τι – *προκταμ*: ονομάζεται – *αντινταϊβαμ*: οι ημίθεοι - *κιμ*: τι – *ουτσιατε*: ονομάζεται.

Ο Αρτζούνα ρώτησε: Ω Κύριέ μου, ω Υπέρτατο Πρόσωπο, τι είναι το *μπραμαν*; Τι είναι ο εαυτός; Τι είναι οι πράξεις που αποσκοπούν στην απόλαυση; Τι είναι αυτή η υλική εκδήλωση; Και τι είναι οι ημίθεοι; Εξήγησέ μου, Σε παρακαλώ.

Στο Όγδοο Κεφάλαιο ο Κύριος Κρίσνα απαντά στις διάφορες αυτές ερωτήσεις του Αρτζούνα, που αρχίζουν με το «Τι είναι το *μπραμαν*;». Ο Κύριος εξηγεί επίσης τι είναι το *καρμα*, δηλαδή οι πράξεις που αποσκοπούν στην απόλαυση, η υπηρεσία αφοσίωσης και οι αρχές του *γιογκα*, καθώς και η υπηρεσία αφοσίωσης στην αγνή της μορφή. Η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* εξηγεί ότι η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια είναι γνωστή ως *μπραμαν*, Παραμάτμα και Μπαγκαβάν. Επιπλέον, το ζωντανό ον, δηλαδή η ατομική ψυχή, ονομάζεται επίσης *μπραμαν*. Ο Αρτζούνα ρωτάει ακόμη για την *ατμα,* λέξη η οποία σύμφωνα με το βεδικό λεξικό αναφέρεται στο σώμα, την ψυχή, τον νου και τις αισθήσεις.

Ο Αρτζούνα αποκάλεσε τον Υπέρτατο Κύριο Πουρουσότταμα, Υπέρτατο Πρόσωπο, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι έθεσε αυτές τις ερωτήσεις όχι απλώς σε έναν φίλο, αλλά στο Υπέρτατο Πρόσωπο, γνωρίζοντας ότι Αυτό είναι η υπέρτατη αυθεντία, ικανή να δώσει οριστικές απαντήσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

अधियज्ञः कथं कोऽत्र देहेऽस्मिन्मधुसूदन।
प्रयाणकाले च कथं ज्ञेयोऽसि नियतात्मभिः।।२।।

αντιγιαγκιαχ καταμ κο 'τρα ντεχε 'σμιν μαντουσουντανα
πραγιανα-καλε τσα καταμ γκιεγιο 'σι νιγιατατμαμπιχ

αντιγιαγκιαχ: ο Κύριος της θυσίας – *καταμ*: πώς – *καχ*: ποιος – *ατρα*: εδώ – *ντεχε*: στο σώμα – *ασμιν*: σε αυτό – *μαντουσουντανα*: ω Μαντουσούντανα - *πραγιανα-καλε*: την ώρα του θανάτου – *τσα*: και – *καταμ*: πώς – *γκιεγιαχ*: μπορείς να γίνεις γνωστός - *ασι*: Εσύ - *νιγιατα-ατμαμπιχ*: από όποιον έχει αυτοέλεγχο.

Πώς ζει μέσα στο σώμα ο Κύριος της θυσίας, ω Μαντουσούντανα, και σε ποιο μέρος του σώματος ζει; Και πώς μπορούν όσοι Σου προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης να Σε γνωρίσουν την ώρα του θανάτου;

Το «Κύριος της θυσίας» ταιριάζει και στον Ίνντρα και στον Βίσνου. Ο Βίσνου είναι ο πρώτος από τους κύριους ημίθεους, που περιλαμβάνουν τον Μπράμα και τον Σίβα, ο δε Ίνντρα είναι ο πρωταρχικός διοικητικός ημίθεος. Και ο

Ίνντρα και ο Βίσνου λατρεύονται με την τέλεση *γιαγκια* (θυσιών). Αλλά εδώ ο Αρτζούνα ρωτάει ποιος είναι πραγματικά ο Κύριος της θυσίας και πώς κατοικεί ο Κύριος μέσα στο σώμα του ζωντανού όντος.

Ο Αρτζούνα απευθύνεται στον Κύριο ως Μαντουσούντανα, επειδή ο Κρίσνα σκότωσε κάποτε έναν δαίμονα με το όνομα Μάντου. Αυτές οι ερωτήσεις, οι οποίες έχουν τον χαρακτήρα αμφιβολίας, δεν θα έπρεπε να έχουν εμφανισθεί στον νου του Αρτζούνα, επειδή ο Αρτζούνα είναι αφοσιωμένος υπηρέτης με συνείδηση του Κρίσνα. Άρα αυτές οι αμφιβολίες είναι σαν δαίμονες. Αφού ο Κρίσνα είναι τόσο έμπειρος στο να σκοτώνει δαίμονες, ο Αρτζούνα Τον αποκαλεί Μαντουσούντανα, για να σκοτώσει τις δαιμονικές αμφιβολίες που παρουσιάστηκαν στον νου του.

Η λέξη *πραγιανα-καλε* σε αυτή τη στροφή έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή οτιδήποτε κάνουμε στη ζωή θα δοκιμαστεί την ώρα του θανάτου. Ο Αρτζούνα φοβάται ότι κατά την ώρα του θανάτου, όσοι έχουν συνείδηση του Κρίσνα θα ξεχάσουν τον Υπέρτατο Κύριο, επειδή εκείνη την ώρα οι σωματικές λειτουργίες διαλύονται και ο νους μπορεί να βρεθεί σε κατάσταση πανικού. Γι’ αυτό ο Μαχαράζα Κουλασέκαρα, ένας μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης, προσεύχεται: «Αγαπημένε μου Κύριε, μπορώ να πεθάνω αμέσως τώρα που είμαι υγιής, ώστε ο κύκνος του νου μου να μπει στον μίσχο των λωτοειδών ποδιών Σου;». Αυτή η μεταφορική εικόνα χρησιμοποιείται επειδή ο κύκνος βρίσκει συχνά ευχαρίστηση στο να μπαίνει στον μίσχο του λωτού. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο νους του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη έλκεται από τα λωτοειδή πόδια του Κυρίου. Ο Μαχαράζα Κουλασέκαρα φοβάται ότι τη στιγμή του θανάτου ο λαιμός του θα είναι τόσο φραγμένος, ώστε δεν θα μπορέσει να ψάλει τα άγια ονόματα του Κυρίου και, επομένως, είναι προτιμότερο να «πεθάνει αμέσως». Ο Αρτζούνα αναρωτιέται πώς μπορεί τέτοιες ώρες να παραμένει ο νους σταθερός στα λωτοειδή πόδια του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

श्री भगवानुवाच
अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभावोऽध्यात्ममुच्यते।
भूतभावोद्भवकरो विसर्गः कर्मसंज्ञितः।।३।।

σρι μπαγκαβαν ουβατσα
ακσαραμ μπραμα παραμαμ σβαμπαβο ‘ντιατμαμ ουτσιατε

μπουτα-μπαβοντμπαβα-καρο βισαργκαχ καρμα-σαμγκιταχ

σρι μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *ακσαραμ*: το άφθαρτο – *μπραμα*: το *μπραμαν* – *παραμαμ*: το υπερβατικό – *σβαμπαβαχ*: η αιώνια φύση – *αντιατμαμ*: ο εαυτός – *ουτσιατε*: ονομάζεται - *μπουτα-μπαβα-ουντμπαβα-καραχ*: η δράση που παράγει τα υλικά σώματα των ζωντανών όντων – *βισαργκαχ*: η δημιουργία – *καρμα*: οι πράξεις που αποσκοπούν στην απόλαυση – *σαμγκιταχ*: ονομάζεται.

Είπε ο Υπέρτατος Κύριος: Το άφθαρτο, υπερβατικό ζωντανό ον ονομάζεται *μπραμαν* και η αιώνια φύση του ονομάζεται εαυτός. Η δράση που σχετίζεται με την ανάπτυξη του υλικού σώματος ονομάζεται *καρμα*, δηλαδή δράση που αποβλέπει στην απόλαυση.

Το *μπραμαν* είναι άφθαρτο και αιώνιο και αυτή η καταστατική του θέση δεν αλλάζει ποτέ. Αλλά πέρα από το *μπραμαν* υπάρχει το *παραμπραμαν*. Η λέξη «*μπραμαν*» αναφέρεται στο ζωντανό ον και η λέξη «*παραμπραμαν*» αναφέρεται στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Η καταστατική θέση του ζωντανού όντος διαφέρει από τη θέση που παίρνει στον υλικό κόσμο. Στην υλική συνείδηση, η φύση του είναι να προσπαθεί να γίνει κύριος της ύλης, ενώ στην πνευματική συνείδηση (τη συνείδηση του Κρίσνα), η θέση του είναι να υπηρετεί τον Υπέρτατο Κύριο. Όταν το ζωντανό ον βρίσκεται σε υλική συνείδηση, είναι υποχρεωμένο να δέχεται διάφορα σώματα του υλικού κόσμου. Αυτό ονομάζεται *καρμα*, ποικίλη δημιουργία εξαιτίας της δύναμης της υλικής συνείδησης.

Στη βεδική γραμματεία το ζωντανό ον ονομάζεται *τζιβατμα* και *μπραμαν*, αλλά ποτέ *παραμπραμαν*. Το ζωντανό ον (*τζιβατμα*) παίρνει διάφορες θέσεις – ορισμένες φορές συγχωνεύεται με την σκοτεινή υλική φύση και ταυτίζεται με την ύλη, ενώ κάποιες φορές ταυτίζεται με την ανώτερη πνευματική φύση. Γι' αυτό ονομάζεται ενδιάμεση ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου. Ανάλογα με την ταύτισή του με την υλική ή την πνευματική φύση, δέχεται υλικό ή πνευματικό σώμα. Στην υλική φύση μπορεί να πάρει ένα οποιοδήποτε σώμα από τα 8.400.000 ζωικά είδη, αλλά στην πνευματική φύση έχει μόνο ένα σώμα. Στην υλική φύση εκδηλώνεται ορισμένες φορές ως άνθρωπος, ημίθεος, ζώο, πτηνό, κλπ., σύμφωνα με το *καρμα* του. Για να φτάσει στους υλικούς ουράνιους πλανήτες και να απολαύσει τις ανέσεις τους, τελεί μερικές φορές

θυσίες (*γιαγκια*), αλλά όταν τα οφέλη αυτών των θυσιών εξαντληθούν, επιστρέφει στη Γη με τη μορφή ανθρώπου.

Το ζωντανό ον κάνει συγκεκριμένες θυσίες για να φτάσει σε συγκεκριμένους ουράνιους πλανήτες και το κατορθώνει. Όταν τα οφέλη της θυσίας εξαντληθούν, το ζωντανό ον κατεβαίνει στη Γη με τη μορφή βροχής, ύστερα παίρνει τη μορφή σπόρων, οι σπόροι τρώγονται από τον άνθρωπο και μεταμορφώνονται σε σπέρμα, το οποίο γονιμοποιεί τη γυναίκα και έτσι άλλη μία φορά το ζωντανό ον αποκτά ανθρώπινη μορφή για να τελέσει θυσίες και να επαναλάβει τον ίδιο κύκλο. Με αυτόν τον τρόπο, το ζωντανό ον έρχεται και φεύγει αενάως στον υλικό κόσμο. Ωστόσο, το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα αποφεύγει τέτοιες θυσίες. Υιοθετεί απευθείας τη συνείδηση του Κρίσνα και έτσι προετοιμάζεται για να επιστρέψει στον Θεό.

Οι ιμπερσοναλιστές σχολιαστές της *Γκιτα* υποθέτουν παραλόγως ότι το *μπραμαν* παίρνει τη μορφή *τζίβα* στον υλικό κόσμο και για να το στηρίξουν αυτό αναφέρονται στο Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο της *Γκιτα*, κείμενο 7. Αλλά το κείμενο αυτό μιλάει επίσης για το το ζωντανό ον ως «αιώνιο, μικρό κομμάτι του Εαυτού Μου». Το κομμάτι του Θεού, το ζωντανό ον, μπορεί να πέσει στον υλικό κόσμο, αλλά ο Υπέρτατος Κύριος δεν πέφτει ποτέ (*ατσιουτα*). Επομένως, η υπόθεση ότι το υπέρτατο *μπραμαν* παίρνει τη μορφή *τζίβα* δεν ευσταθεί. Έχει σημασία να θυμάται κανείς ότι στη βεδική γραμματεία το *μπραμαν* (το ζωντανό ον) διακρίνεται από το *παραμπραμαν* (τον Υπέρτατο Κύριο).

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

अधिभूतं क्षरो भावः पुरुषश्चाधिदैवतम्।
अधियज्ञोऽहमेवात्र देहे देहभृतां वर।।४।।

αντιμπουταμ κσαρο μπαβαχ πουρουσας τσαντινταϊβαταμ
αντιγιαγκιο ‘χαμ εβατρα ντεχε ντεχα-μπριταμ βαρα

αντιμπουταμ: η φυσική εκδήλωση – *κσαραχ*: μεταβαλλόμενη διαρκώς – *μπαβαχ*: η φύση – *πουρουσαχ*: η συμπαντική μορφή – *τσα*: και – *αντινταϊβαταμ*: η οποία περιλαμβάνει όλους τους ημίθεους όπως ο ήλιος και η σελήνη – *αντιγιαγκιαχ*: η Υπέρτατη Ψυχή – *αχαμ*: Εγώ (ο Κρίσνα) – *εβα*: βεβαίως – *ατρα*: σε αυτό – *ντεχε*: το σώμα - *ντεχα-μπριταμ*: των ενσαρκωμένων – *βαρα*: ω άριστε.

Είναι γνωστό ότι η υλική εκδήλωση μεταβάλλεται ασταμάτητα. Το σύμπαν είναι η κοσμική μορφή του Υπερτάτου Κυρίου και Εγώ είμαι Αυτός ο Κύριος, εμφανιζόμενος ως Υπέρτατη Ψυχή, που κατοικεί στην καρδιά κάθε ενσαρκωμένου όντος.

Η υλική φύση μεταβάλλεται διαρκώς. Τα υλικά σώματα συνήθως περνούν από έξι φάσεις: γεννιούνται, αναπτύσσονται, παραμένουν για ένα διάστημα, παράγουν κάποια υποπροϊόντα, φθίνουν και μετά εξαφανίζονται. Η υλική φύση ονομάζεται *αντιμπουταμ*. Επειδή δημιουργείται σε ένα ορισμένο σημείο και σε ένα ορισμένο σημείο θα εκμηδενιστεί, η αντίληψη της συμπαντικής μορφής του Υπερτάτου Κυρίου η οποία περιλαμβάνει όλους τους ημίθεους και τους διάφορους πλανήτες τους ονομάζεται *αντινταϊβαταμ*. Η Υπέρτατη Ψυχή, πλήρης εκπροσώπηση του Κυρίου Κρίσνα, ονομάζεται Παραμάτμα ή *αντιγιαγκια* και βρίσκεται στην καρδιά. Η λέξη *εβα* έχει ιδιαίτερη σημασία στα πλαίσια αυτής της στροφής, επειδή με αυτή τη λέξη ο Κύριος τονίζει ότι η Υπέρτατη Ψυχή δεν διαφέρει από Αυτόν. Η Υπέρτατη Ψυχή, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, καθισμένη πλάι στην ατομική ψυχή, είναι ο μάρτυρας των πράξεων της ατομικής ψυχής και η πηγή της συνείδησης. Η Υπέρτατη Ψυχή δίνει στην *τζίβα* την ευκαιρία να ενεργεί ελεύθερα και είναι μάρτυρας των πράξεών της. Οι λειτουργίες όλων αυτών των εκδηλώσεων του Υπερτάτου Κυρίου αποσαφηνίζονται αυτομάτως στον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη του Κρίσνα που Του προσφέρει υπερβατική υπηρεσία. Η γιγαντιαία συμπαντική μορφή του Κυρίου, η επονομαζόμενη *αντινταϊβαταμ*, είναι αντικείμενο στοχασμού για τον νεοφώτιστο, ο οποίος δεν μπορεί να πλησιάσει τον Υπέρτατο Κύριο στη μορφή της Υπέρτατης Ψυχής. Στον νεοφώτιστο συνιστάται να στοχάζεται τη συμπαντική μορφή, της οποίας πόδια θεωρούνται οι κατώτεροι πλανήτες, κεφαλή τα ανώτερα πλανητικά συστήματα και μάτια ο ήλιος και η σελήνη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

अन्तकाले च मामेव स्मरन्मुक्त्वा कलेवरम्।
यः प्रयाति स मद्भावं याति नास्त्यत्र संशयः।।५।।

αντα-καλε τσα μαμ εβα σμαραν μουκτβα καλεβαραμ
γιαχ πραγιατι σα μαντ-μπαβαμ γιτι ναστι ατρα σαμσαγιαχ

αντα-καλε: στο τέλος της ζωής – *τσα*: επίσης - *μαμ*: Εμένα – *εβα*: βεβαίως – *σμαραν*: ενθυμούμενος – *μουκτβα* αφήνοντας – *καλεβαραμ*: το σώμα – *γιαχ*: εκείνος ο οποίος – *πραγιατι*: πηγαίνει – *σαχ*: εκείνος - *μαντ-μπαβαμ*: τη φύση Μου – *γιατι*: επιτυγχάνει – να: δεν – *αστι*: υπάρχει – *ατρα*: εδώ – *σαμσαγιαχ*: αμφιβολία.

Και όποιος κατά την ώρα του θανάτου αφήσει το σώμα του ενθυμούμενος μόνο Εμένα, φτάνει αμέσως στη φύση Μου. Γι' αυτό δεν υπάρχει αμφιβολία.

Σε αυτή τη στροφή τονίζεται η σημασία της συνείδησης του Κρίσνα. Οποιοσδήποτε αφήσει το σώμα του με συνείδηση του Κρίσνα μεταφέρεται αμέσως στον υπερβατικό τόπο του Υπερτάτου Κυρίου. Η λέξη *σμαραν* (ενθυμούμενος) είναι σημαντική. Η ενθύμηση του Κρίσνα δεν είναι δυνατή για την ακάθαρτη ψυχή που δεν έχει ασκηθεί στη συνείδηση του Κρίσνα, στην υπηρεσία αφοσίωσης. Προκειμένου να θυμάται κανείς τον Κρίσνα, θα πρέπει να ψέλνει το *μαχα-μαντρα*, Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε, ακατάπαυστα, ακολουθώντας τα βήματα του Κυρίου Τσετάνια, όντας πιο ανεκτικός από ένα δέντρο, πιο ταπεινός από τη χλόη και προσφέροντας κάθε σεβασμό στους άλλους, χωρίς να απαιτεί σεβασμό από αυτούς. Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορέσει κανείς να αναχωρήσει από το σώμα με επιτυχία, ενθυμούμενος τον Κρίσνα, και να φτάσει έτσι στον υπέρτατο στόχο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

यं यं वापि स्मरन्भावं त्यजत्यन्ते कलेवरम्।
तं तमेवैति कौन्तेय सदा तद्भावभावितः।।६।।

γιαμ γιαμ βαπι σμαραν μπαβαμ τιατζατι αντε καλεβαραμ
ταμ ταμ εβαϊτι κωντεγια σαντα ταντ-μπαβα-μπαβιταχ

γιαμ γιαμ: οτιδήποτε – *βα απι*: εντελώς – *σμαραν*: ενθυμούμενος – *μπαβαμ*: η φύση – *τιατζατι*: αφήνει – *αντε*: στο τέλος – *καλεβαραμ*: αυτό το σώμα - *ταμ ταμ*: παρόμοιο – εβα: βεβαίως – *ετι*: δέχεται – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι –

σαντα: πάντα - *τατ*: εκείνη – *μπαβα*: την κατάσταση ύπαρξης – *μπαβιταχ*: ενθυμούμενος.

Οποιαδήποτε κατάσταση ύπαρξης θυμάται κανείς όταν αφήνει το σώμα του, σε αυτή την κατάσταση θα φτάσει, δίχως άλλο.

Εδώ εξηγείται η μέθοδος αλλαγής της φύσης κάποιου κατά την κρίσιμη στιγμή του θανάτου. Πώς μπορεί να πεθάνει κανείς στη σωστή διανοητική κατάσταση; Ο Μαχαράζα Μπάρατα σκέφτηκε ένα ελάφι την ώρα του θανάτου και έτσι μεταφέρθηκε σε αυτή τη μορφή ζωής. Ωστόσο, ο Μαχαράζα Μπάρατα ως ελάφι, μπορούσε να θυμάται τις περασμένες πράξεις του. Βεβαίως το αθροιστικό αποτέλεσμα των σκέψεων και των πράξεων της ζωής κάποιου επηρεάζει τις σκέψεις του κατά τη στιγμή του θανάτου· συνεπώς, οι πράξεις αυτής της ζωής καθορίζουν τη μελλοντική κατάσταση ύπαρξης. Αν κάποιος είναι απορροφημένος υπερβατικά στην υπηρεσία του Κρίσνα, τότε το επόμενο σώμα του θα είναι υπερβατικό (πνευματικό) και όχι υλικό. Άρα η ψαλμωδία Χάρε Κρίσνα είναι η καλύτερη μέθοδος για την επιτυχημένη αλλαγή κατάστασης της ύπαρξης σε υπερβατική ζωή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

तस्मात्सर्वेषु कालेषु मामनुस्मर युध्य च।
मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मामेवैष्यस्यसंशयम्।।७।।

τασματ σαρβεσου καλεσου   μαμ ανουσμαρα γιουντια τσα
μαγιι αρπιτα-μανο-μπουντιρ   μαμ εβαϊσιασι ασαμσαγιαχ

τασματ: επομένως – *σαρβεσου*: εντελώς – *καλεσου*: ο χρόνος – *μαμ*: Εμένα - *ανουσμαρα*: να θυμάσαι – *γιουντια*: πολέμησε – *τσα*: επίσης – *μαγι*: σ’ Εμένα – *αρπιτα*: εγκαταλείψου – *μαναχ*: ο νους – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *μαμ*: σ’ Εμένα - *εβα*: βεβαίως – *εσιασι*: θα φτάσεις – *ασαμσαγιαχ*: χωρίς αμφιβολία.

Γι’ αυτό, Αρτζούνα, θα πρέπει πάντα να θυμάσαι Εμένα με τη μορφή του Κρίσνα και ταυτόχρονα να εκτελείς το καθορισμένο καθήκον σου της μάχης. Με τις πράξεις σου αφιερωμένες σ’ Εμένα και με τον νου και τη νοημοσύνη σου συγκεντρωμένα σ’ Εμένα, θα φτάσεις χωρίς αμφιβολία σ’ Εμένα.

Αυτή η οδηγία στον Αρτζούνα είναι πολύ σημαντική για όλους τους ανθρώπους που ασχολούνται με υλικές δραστηριότητες. Ο Κύριος δεν λέει ότι θα πρέπει να αφήσει κανείς τα καθορισμένα του καθήκοντα ή υποχρεώσεις. Μπορεί να συνεχίσει να τα κάνει και ταυτόχρονα να σκέφτεται τον Κρίσνα ψέλνοντας Χάρε Κρίσνα. Αυτό θα τον απαλλάξει από την υλική μόλυνση και θα απασχολήσει τον νου και τη νοημοσύνη του με τον Κρίσνα. Ψέλνοντας τα ονόματα του Κρίσνα, θα μεταφερθεί κανείς στον υπέρτατο πλανήτη, την Κρισναλόκα, χωρίς αμφιβολία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

अभ्यासयोगयुक्तेन चेतसा नान्यगामिना।
परमं पुरुषं दिव्यं याति पार्थानुचिन्तयन्।।८।।

αμπιασα-γιογκα-γιουκτενα τσετας νανια-γκαμινα
παραμαμ πουρουσαμ ντιβιαμ γιατι παρτανουτσινταγιαν

*αμπιασα***:** άσκηση – *γιογκα-γιουκτενα*: διαλογιζόμενος – *τσετασα*: με τον νου και τη νοημοσύνη – *να-ανια-γκαμινα*: χωρίς παρέκκλιση – *παραμαμ*: τον Υπέρτατο - *πουρουσαμ*: το Πρόσωπο της Θεότητας – *ντιβιαμ*: το υπερβατικό – *γιατι*: κατορθώνει – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *ανουτσινταγιαν*: σκεπτόμενος διαρκώς.

Όποιος διαλογίζεται Εμένα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, με τον νου του να Με θυμάται διαρκώς, χωρίς να παρεκκλίνει από τον δρόμο, αυτός, ω Πάρτα (Αρτζούνα), είναι βέβαιο ότι θα φτάσει σ' Εμένα.

Σε αυτή τη στροφή ο Κύριος Κρίσνα τονίζει τη σημασία που έχει το να Τον θυμάται κανείς. Η θύμηση του Κρίσνα αφυπνίζεται με την ψαλμωδία του *μαχα-μαντρα* Χάρε Κρίσνα. Με την άσκηση σε αυτή την ψαλμωδία και στο άκουσμα της ηχητικής δόνησης του Υπερτάτου Κυρίου απασχολούνται τα αυτιά, η γλώσσα και ο νους. Η εξάσκηση σε αυτόν τον μυστικιστικό διαλογισμό είναι πολύ εύκολη και βοηθά να φτάσει κανείς στον Υπέρτατο Κύριο. *Πουρουσαμ* σημαίνει αυτός που απολαμβάνει. Παρόλο που τα ζωντανά όντα ανήκουν στην ενδιάμεση ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου, βρίσκονται σε κατάσταση υλικής μόλυνσης. Νομίζουν ότι δικαιούνται να

απολαμβάνουν, ενώ δεν είναι οι υπέρτατοι δικαιούχοι της απόλαυσης. Εδώ αναφέρεται καθαρά ότι υπέρτατος δικαιούχος της απόλαυσης είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας στις διάφορες εκδηλώσεις και πλήρεις επεκτάσεις Του ως Ναράγιανα, Βασουντέβα, κλπ.

Ο αφοσιωμένος υπηρέτης μπορεί να σκέφτεται διαρκώς το αντικείμενο της λατρείας του, τον Υπέρτατο Κύριο, σε οποιοδήποτε από τα γνωρίσματά Του – Ναράγιανα, Κρίσνα, Ράμα, κλπ., ψέλνοντας Χάρε Κρίσνα. Αυτή η πρακτική θα τον εξαγνίσει και στο τέλος της ζωής του, εξαιτίας της διαρκούς ψαλμωδίας, θα μεταφερθεί στο βασίλειο του Θεού. Η πρακτική του *γιογκα* είναι διαλογισμός πάνω στην Υπέρτατη Ψυχή μέσα μας. Κατά τον ίδιο τρόπο, ψέλνοντας Χάρε Κρίσνα, ο νους σταθεροποιείται στον Υπέρτατο Κύριο. Ο νους είναι άστατος και γι' αυτό είναι απαραίτητο να απασχολείται δια της βίας στη σκέψη του Κρίσνα. Ένα παράδειγμα που χρησιμοποιείται συχνά είναι το παράδειγμα της κάμπιας που νομίζει ότι θα γίνει πεταλούδα και μεταμορφώνεται πράγματι σε πεταλούδα στο πλαίσιο της ίδιας ζωής. Κατά τον ίδιο τρόπο, αν σκεφτόμαστε συνεχώς τον Κρίσνα, είναι βέβαιο ότι στο τέλος της ζωής μας θα αποκτήσουμε την ίδια σωματική σύσταση με αυτή του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

कविं पुराणमनुशासितार
मणोरणीयांसमनुस्मरेद्यः।
सर्वस्य धातारमचिन्त्यरूप
मादित्यवर्णं तमसः परस्तात्।।९।।

καβιμ πουραναμ ανουσασιταραμ ανορ ανιγιαμσαμ ανουσμαρεντ γιαχ
σαρβασια νταταραμ ατσιντια-ρουπαμ αντιτια-βαρναμ ταμασαχ παραστατ

καβιμ: αυτός που γνωρίζει τα πάντα – *πουραναμ*: ο αρχαιότερος – *ανουσασιταραμ*: ο κυρίαρχος – *ανοχ*: από το άτομο – *ανιγιαμσαμ*: μικρότερος – *ανουσμαρετ*: πάντα να σκέφτεται κανείς – *γιαχ*: ο οποίος – *σαρβασια*: των πάντων – *νταταραμ*: ο συντηρητής – *ατσιντια*: ασύλληπτος – *ρουπαμ*: του οποίου η μορφή - *αντιτια-βαρναμ*: φωτεινή όπως ο ήλιος – *ταμασαχ*: στο σκοτάδι – *παραστατ*: υπερβατικός.

Θα πρέπει να διαλογίζεται κανείς τον Υπέρτατο Κύριο, χωρίς να ξεχνά πως είναι Αυτός που γνωρίζει τα πάντα, Αυτός που συντηρεί τα πάντα, ο αρχαιότερος, ο κυρίαρχος, ο μικρότερος από τον μικρότερο, αυτός που είναι πέρα από κάθε υλική αντίληψη, ασύλληπτος και πάντα ένα πρόσωπο. Είναι φωτεινός όπως ο ήλιος και όντας υπερβατικός, είναι πέρα από την υλική φύση.

Σε αυτή τη στροφή αναφέρεται η μέθοδος στοχασμού του Υπερτάτου. Το πρώτιστο σημείο είναι πως δεν είναι ούτε απρόσωπος ούτε το κενό. Δεν μπορεί να διαλογισθεί κανείς ούτε πάνω σε κάτι απρόσωπο ούτε πάνω στο κενό. Αυτό είναι πολύ δύσκολο. Η μέθοδος διαλογισμού του Κρίσνα, εντούτοις, είναι πολύ εύκολη και αναφέρεται σε αυτή τη στροφή. Πρώτα απ' όλα, ο Κύριος είναι *πουρουσα*, πρόσωπο, είναι ο Ράμα, είναι ο Κρίσνα, και περιγράφεται σε αυτή τη στροφή ως *καβιμ*, δηλαδή Αυτός που γνωρίζει παρελθόν, παρόν και μέλλον και επομένως γνωρίζει τα πάντα. Είναι το αρχαιότερο πρόσωπο, επειδή είναι η αρχή των πάντων· τα πάντα γεννιούνται από Αυτόν. Είναι επίσης ο υπέρτατος κυρίαρχος του σύμπαντος, καθώς κι Εκείνος που συντηρεί την ανθρωπότητα και την διδάσκει. Είναι μικρότερος από τον μικρότερο. Το ζωντανό ον είναι το ένα δεκάκις χιλιοστό της άκρης μιας τρίχας, αλλά ο Κύριος είναι τόσο ασύλληπτα μικρός, ώστε εισέρχεται στην καρδιά αυτού του σωματιδίου. Γι' αυτό ονομάζεται μικρότερος από τον μικρότερο. Ως Υπέρτατος, μπορεί να εισέλθει στο άτομο και στην καρδιά του μικρότερου σωματιδίου και να το ελέγχει ως Υπέρτατη Ψυχή. Παρόλο που είναι τόσο μικρός, διαπερνά τα πάντα και συντηρεί τα πάντα. Από Αυτόν συντηρούνται όλα αυτά τα πλανητικά συστήματα. Συχνά αναρωτιόμαστε πώς επιπλέουν στον αέρα αυτοί οι μεγάλοι πλανήτες. Εδώ αναφέρεται ότι ο Υπέρτατος Κύριος, με την ασύλληπτη ενέργειά Του, συντηρεί όλους αυτούς τους μεγάλους πλανήτες και τα γαλαξιακά συστήματα. Η λέξη *ατσιντια*, ασύλληπτη, είναι πολύ σημαντική ως προς αυτό. Η ενέργεια του Θεού είναι πέρα από την αντίληψή μας, πέρα από τη δικαιοδοσία της σκέψης μας και γι' αυτό ονομάζεται ασύλληπτη (*ατσιντια*). Ποιος μπορεί να φέρει αντίρρηση; Ο Κύριος διαπερνά τον υλικό κόσμο και όμως είναι πέρα από αυτόν. Δεν μπορούμε να κατανοήσουμε ούτε καν αυτόν τον υλικό κόσμο, ο οποίος είναι εντελώς ασήμαντος συγκρινόμενος με τον πνευματικό κόσμο· πώς θα μπορούσαμε, λοιπόν, να κατανοήσουμε ό,τι βρίσκεται πέρα από αυτόν; *Ατσιντια* σημαίνει εκείνο το οποίο βρίσκεται πέρα από τον υλικό κόσμο, εκείνο το οποίο τα επιχειρήματά μας, η λογική μας και οι φιλοσοφικές

θεωρίες μας δεν μπορούν να αγγίξουν, εκείνο το οποίο είναι ασύλληπτο. Επομένως, τα ευφυή πρόσωπα, αποφεύγοντας περιττά επιχειρήματα και εικασίες, θα πρέπει να αποδεχθούν ό,τι αναφέρεται σε γραφές όπως οι Βέδες, η *Γκιτα* και η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* και να ακολουθούν τις αρχές τις οποίες περιγράφουν. Αυτό οδηγεί στην κατανόηση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

प्रयाणकाले मनसाऽचलेन
भक्त्या युक्तो योगबलेन चैव।
भ्रुवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्यक्
स तं परं पुरुषमुपैति दिव्यम्।।१०।।

πραγιανα-καλε μανασατσαλενα μπακτια γιουκτο γιογκα-μπαλενα τσαϊβα μπρουβορ μαντιε πραναμ αβεσια σαμιακ σα ταμ παραμ πουρουσαμ ουπαϊτι ντιβιαμ

πραγιανα-καλε: την ώρα του θανάτου – *μανασα*: με τον νου – *ατσαλενα*: χωρίς να παρεκκλίνει – *μπακτια*: με πλήρη αφοσίωση – *γιουκταχ*: απασχολημένος - *γιογκα-μπαλενα*: με τη δύναμη του μυστικιστικού *γιογκα* – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *μπρουβοχ*: τα φρύδια – *μαντιε*: ανάμεσα – *πραναμ*: τον ζωτικό αέρα – *αβεσια*: εδραιώνοντας – *σαμιακ*: εντελώς – *σαχ*: αυτός – *ταμ*: εκείνο – *παραμ*: υπερβατικό – *πουρουσαμ*: το Πρόσωπο της Θεότητας – *ουπαϊτι*: κατορθώνει – *ντιβιαμ*: στο πνευματικό βασίλειο.

Όποιος, την ώρα του θανάτου, συγκεντρώσει με τη δύναμη του *γιογκα* τον ζωτικό αέρα ανάμεσα στα φρύδια και με σταθερό νου και πλήρη αφοσίωση θυμάται τον Υπέρτατο Κύριο, θα φτάσει σίγουρα σε Αυτόν.

Σε αυτή τη στροφή αναφέρεται καθαρά ότι την ώρα του θανάτου ο νους πρέπει να είναι προσηλωμένος με αφοσίωση στον Υπέρτατο Κύριο. Για όσους είναι εξασκημένοι στο *γιογκα*, συνιστάται να υψώσουν τη ζωτική δύναμη ανάμεσα στα φρύδια· ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν εξασκείται σε αυτό το *γιογκα*, αλλά επειδή ο νους του είναι πάντα στη συνείδηση του Κρίσνα, μπορεί και θυμάται την ώρα του θανάτου τον Υπέρτατο Κύριο με τη χάρη Του. Αυτό εξηγείται στη δέκατη τέταρτη στροφή.

Η χρήση των λέξεων *γιογκα-μπαλενα* έχει ιδιαίτερη σημασία σε αυτή τη στροφή, επειδή χωρίς να ασκείται κανείς στο *γιογκα* δεν μπορεί να φτάσει σε αυτή την υπερβατική κατάσταση ύπαρξης κατά την ώρα του θανάτου. Δεν μπορεί να θυμηθεί κανείς ξαφνικά τον Υπέρτατο Κύριο κατά τον θάνατο, αν δεν έχει ασκηθεί σε κάποιο σύστημα *γιογκα* και ιδιαίτερα το *μπακτι-γιογκα*. Αφού ο νους κατά τον θάνατο είναι εξαιρετικά ταραγμένος, θα πρέπει να ασκηθεί κανείς στην υπέρβαση μέσω του *γιογκα* κατά τη διάρκεια της ζωής του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

यदक्षरं वेदविदो वदन्ति
विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः।
यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं चरन्ति
तत्ते पदं संग्रहेण प्रवक्ष्ये।।११।।

γιαντ ακσαραμ βεντα-βιντο βαντταντι βισαντι γιαντ γιαταγιο βιτα-ραγκαχ
γιαντ ιτσαντο μπραματσαριαμ τσαραντι τατ τε πανταμ σανγκραχενα πραβακσιε

γιατ: εκείνο το οποίο – *ακσαραμ*: ανεξάντλητο - *βεντα-βινταχ*: γνώστης των Βεδών – *βανταντι*: λένε – *βισαντι*: εισέρχονται - *γιατ*: στο οποίο – *γιαταγιαχ*: μεγάλοι σοφοί - *βιτα-ραγκαχ*: στην τάξη της απάρνησης - *γιατ*: εκείνο το οποίο – *ιτσανταχ*: επιθυμώντας – *μπραματσαριαμ*: την αγαμία – *τσαραντι*: εξασκούνται – *τατ*: εκείνη – *τε*: σ’ εσένα – *πανταμ*: την κατάσταση – *σανγκραχενα*: περιληπτικά – *πραβακσιε*: θα εξηγήσω.

Οι γνώστες των Βεδών, οι οποίοι προφέρουν το *ομκαρα* και οι οποίοι είναι μεγάλοι σοφοί στην τάξη της απάρνησης, εισέρχονται στο *μπραμαν*. Όποιος επιθυμεί αυτή την τελειότητα ασκείται στην αγαμία. Θα σου εξηγήσω τώρα περιληπτικά αυτή τη μέθοδο, με την οποία μπορεί κανείς να φτάσει στη σωτηρία.

Ο Κρίσνα εξηγεί ότι το *μπραμαν*, μολονότι μοναδικό, εκδηλώνεται με διάφορους τρόπους και διάφορα χαρακτηριστικά. Για τους ιμπερσοναλιστές, η συλλαβή *ομ* είναι ταυτόσημη με το *μπραμαν*. Εδώ ο Κρίσνα εξηγεί το

απρόσωπο *μπραμαν* στο οποίο εισέρχονται οι σοφοί που βρίσκονται στην τάξη της απάρνησης.

Στο βεδικό σύστημα γνώσης, οι σπουδαστές ευθύς εξαρχής διδάσκονται να αρθρώνουν την ηχητική δόνηση *ομ* και μαθαίνουν για το έσχατο απρόσωπο *μπραμαν*, ζώντας με τον πνευματικό δάσκαλο σε πλήρη αγαμία. Με αυτόν τον τρόπο συνειδητοποιούν δύο γνωρίσματα του *μπραμαν*. Αυτή η πρακτική είναι πολύ ουσιώδης για την πρόοδο του σπουδαστή στην πνευματική ζωή, αλλά επί του παρόντος, αυτή η ζωή του *μπραματσαρι* (του άγαμου) είναι ανέφικτη. Η κοινωνική δομή παγκοσμίως έχει αλλάξει τόσο πολύ, ώστε δεν υπάρχει πιθανότητα να ασκηθεί κανείς στην αγαμία από την αρχή της σπουδαστικής του ζωής. Σε όλο τον κόσμο υπάρχουν πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα για διάφορους κλάδους της γνώσης, αλλά δεν υπάρχει αναγνωρισμένο ίδρυμα όπου οι σπουδαστές μπορούν να εκπαιδευτούν στις αρχές της αγαμίας. Αν δεν ασκηθεί κανείς στην αγαμία, η πρόοδος στην πνευματική ζωή είναι πολύ δύσκολη. Γι’ αυτό ο Κύριος Τσετάνια έχει διακηρύξει, σύμφωνα με τις οδηγίες των γραφών γι’ αυτήν την εποχή του Κάλι, ότι καμία μέθοδος συνειδητοποίησης του Υπερτάτου δεν είναι δυνατή εκτός της ψαλμωδίας των αγίων ονομάτων του Κρίσνα: Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुध्य च।
मूर्ध्न्याधायात्मनः प्राणमास्थितो योगधारणाम्।।१२।।

σαρβα-ντβαρανι σαμιαμια μανο χριντι νιρουντια τσα
μουρντνι ανταγιατμαναχ πραναμ αστιτο γιογκα-νταραναμ

σαρβα-ντβαρανι: όλες τις θύρες του σώματος – *σαμιαμια*: ελέγχοντας – *μαναχ*: τον νου – *χριντι*: στην καρδιά – *νιρουντια*: περιορίζοντας – *τσα*: επίσης – *μουρντνι*: στην κεφαλή – *ανταγια*: σταθεροποιώντας – *ατμαναχ*: της ψυχής – *πραναμ*: τον ζωτικό αέρα - *αστιταχ*: εδραιωμένος - *γιογκα-νταραναμ*: στην κατάσταση του *γιογκα*.

Η κατάσταση του *γιογκι* είναι η κατάσταση της αποκόλλησης από όλες τις αισθησιακές ασχολίες. Κλείνοντας όλες τις θύρες των αισθήσεων,

συγκεντρώνοντας τον νου στην καρδιά και τον ζωτικό αέρα στην κορυφή της κεφαλής, εδραιώνεται στο *γιογκα*.

Όπως προτείνεται εδώ, για να εφαρμόσει κανείς το *γιογκα* θα πρέπει πρώτα να κλείσει την πόρτα σε κάθε αισθησιακή απόλαυση. Αυτή η πρακτική ονομάζεται *πρατιαχαρα*, δηλαδή απόσυρση των αισθήσεων από τα αντικείμενα των αισθήσεων. Τα όργανα των αισθήσεων για την απόκτηση γνώσης, όπως τα μάτια, τα αυτιά, η μύτη, η γλώσσα και η αφή, θα πρέπει να ελέγχονται πλήρως και δεν θα πρέπει να τους επιτρέπεται να ασχολούνται με την αισθησιακή ικανοποίηση. Με αυτόν τον τρόπο, ο νους συγκεντρώνεται στην Υπέρτατη Ψυχή, η οποία βρίσκεται στην καρδιά και η ζωτική δύναμη ανεβαίνει στην κορυφή της κεφαλής. Στο Έκτο Κεφάλαιο όλα αυτά περιγράφονται λεπτομερώς. Αλλά όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, αυτή η μέθοδος δεν είναι πρακτική στην εποχή μας. Η καλύτερη μέθοδος είναι η συνείδηση του Κρίσνα. Αν κάποιος μπορεί να έχει πάντα τον νου του σταθερό στον Κρίσνα και να Τον υπηρετεί με αφοσίωση, του είναι πολύ εύκολο να παραμένει σε αδιατάρακτη υπερβατική έκσταση, δηλαδή σε *σαμαντι*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन्।
यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम्।।१३।।

ομ ιτι εκακσαραμ μπραμα   βιαχαραν μαμ ανουσμαραν
γιαχ πραγιατι τιατζαν ντεχαμ   σα γιατι παραμαμ γκατιμ

ομ: τον συνδυασμό γραμμάτων *ομ* (*ομκαρα*) - *ιτι*: έτσι - *εκα-ακσαραμ*: τη μία συλλαβή, την υπέρτατη και άφθαρτη - *μπραμα*: την Απόλυτη Αλήθεια – *βιαχαραν*: αρθρώνοντας – *μαμ*: Εμένα – *ανουσμαραν*: ενθυμούμενος – *γιαχ*: όποιος – *πραγιατι*: φεύγει - *τιατζαν*: αφήνοντας – *ντεχαμ*: το σώμα – *σαχ*: αυτός – *γιατι*: φτάνει – *παραμαμ*: στον υπέρτατο – *γκατιμ*: προορισμό.

Αφού εδραιωθεί σε αυτή την κατάσταση και ψέλνοντας την ιερή συλλαβή *ομ*, τον υπέρτατο συνδυασμό γραμμάτων, αν σκέφτεται Εμένα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, αφήνοντας το σώμα του, θα φτάσει σίγουρα στον υπέρτατο προορισμό, τους πνευματικούς πλανήτες.

Εδώ αναφέρεται ξεκάθαρα ότι το *ομ*, δηλαδή το *μπραμαν*, και ο Κρίσνα δεν διαφέρουν. Ο απρόσωπος ήχος του Κρίσνα είναι το *ομ*, αλλά ο ήχος Χάρε Κρίσνα περιέχει το *ομ*. Η ψαλμωδία Χάρε Κρίσνα συνιστάται ανεπιφύλακτα για αυτή την εποχή. Έτσι αν κάποιος αφήσει το σώμα του στο τέλος της ζωής του ψέλνοντας το *μαχα-μαντρα* Χάρε Κρίσνα, θα φτάσει σίγουρα σε κάποιον από τους πνευματικούς πλανήτες. Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κρίσνα φτάνουν στον πλανήτη του Κρίσνα, την Γκολόκα ΒριννTάβανα. Για τους περσοναλιστές υπάρχουν επίσης και άλλοι αναρίθμητοι πνευματικοί πλανήτες, γνωστοί ως Βαϊκούντα, ενώ οι ιμπερσοναλιστές παραμένουν στο *μπραματζιοτι*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

अनन्यचेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः।
तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः।।१४।।

ανανια-τσεταχ σατταταμ   γιο μαμ σμαρατι νιτιασαχ
τασιαχαμ σουλαμπαχ παρτα   νιτια-γιουκτασια γιογκιναχ

ανανια-τσεταχ: χωρίς παρέκκλιση – *σαταταμ*: πάντα – *γιαχ*: όποιος – *μαμ*: Εμένα (τον Κρίσνα) – *σμαρατι*: θυμάται – *νιτιασαχ*: τακτικά – *τασια*: γι’ αυτόν – *αχαμ*: Εγώ είμαι – *σουλαμπαχ*: πολύ έυκολα προσιτός – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *νιτια*: τακτικά – *γιουκτασια*: απασχολημένος – *γιογκιναχ*: του αφοσιωμένου υπηρέτη.

Για όποιον Με θυμάται χωρίς παρέκκλιση, είμαι εύκολα προσιτός, ω γιε της Πριτά, λόγω της συνεχούς απασχόλησής του στην υπηρεσία αφοσίωσης.

Σε αυτή τη στροφή περιγράφεται το *μπακτι-γιογκα* των ανόθευτων αφοσιωμένων υπηρετών του Υπερτάτου Κυρίου. Οι προηγούμενες στροφές ανέφεραν τέσσερα διαφορετικά είδη αφοσιωμένων υπηρετών – τον δυστυχισμένο, τον εξεταστικό, αυτόν που αναζητά υλικό όφελος και τον θεωρητικό φιλόσοφο. Έχουν περιγραφεί επίσης διάφορες μέθοδοι απελευθέρωσης από την υλική περιπλοκή: το *καρμα-γιογκα*, το *γκιανα-γιογκα* και το *χατα-γιογκα*. Αλλά εδώ αναφέρεται το ανόθευτο *μπακτι-γιογκα*, χωρίς μείξη με κάποιο άλλο είδος *γιογκα*. Στο *μπακτι-γιογκα* οι αφοσιωμένοι

υπηρέτες δεν επιθυμούν τίποτε άλλο εκτός του Κρίσνα. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν επιθυμεί προαγωγή σε ουράνιους πλανήτες ούτε αναζητεί σωτηρία, απελευθέρωση από την υλική περιπλοκή. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν επιθυμεί τίποτα. Στην *Τσετανια-τσαριταμριτα* ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης ονομάζεται *νισκαμα*, που σημαίνει ότι δεν έχει καμία επιθυμία για το προσωπικό του συμφέρον. Η τέλεια ειρήνη ανήκει μόνο σ' αυτόν και όχι σε όσους αγωνίζονται για προσωπικό όφελος. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης θέλει μόνο να ευχαριστήσει τον Υπέρτατο Κύριο και έτσι ο Κύριος λέει ότι για όποιον είναι ακλόνητα αφοσιωμένος σ' Αυτόν, είναι πολύ προσιτός. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης μπορεί να προσφέρει υπηρεσία σε οποιαδήποτε από τις υπερβατικές μορφές του Κυρίου και δεν συναντά κανένα από τα προβλήματα που βασανίζουν όσους εφαρμόζουν τα άλλα είδη *γιογκα*. Το *μπακτι-γιογκα* είναι πολύ απλό και αγνό και εύκολο στην εφαρμογή του. Μπορεί να αρχίσει κανείς ψέλνοντας απλώς Χάρε Κρίσνα. Ο Κρίσνα ειναι πολύ φιλεύσπλαχνος με όσους Τον υπηρετούν και βοηθά με διάφορους τρόπους τον αφοσιωμένο υπηρέτη εκείνον που είναι πλήρως εγκαταλελειμμένος σε Αυτόν, έτσι ώστε να μπορέσει να Τον κατανοήσει όπως ακριβώς είναι. Ο Κύριος δίνει σε έναν τέτοιον αφοσιωμένο υπηρέτη αρκετή νοημοσύνη ώστε τελικώς ο αφοσιωμένος υπηρέτης να μπορέσει να φτάσει σ' Αυτόν στο πνευματικό Του βασίλειο.

Το ιδιαίτερο προσόν του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη είναι ότι σκέφτεται πάντα τον Κρίσνα, ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου. Αυτά δεν πρέπει να αποτελούν εμπόδια. Θα πρέπει να είναι σε θέση να φέρει σε πέρας την υπηρεσία του οπουδήποτε και οποτεδήποτε. Ορισμένοι λένε ότι ο αφοσιωμένος υπηρέτης θα πρέπει να παραμένει σε άγια μέρη όπως η Βριννtάβανα ή σε κάποια άγια πόλη όπου έζησε ο Κύριος, αλλά η αλήθεια είναι ότι ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης μπορεί να ζήσει οπουδήποτε και να δημιουργήσει την ατμόσφαιρα της Βριννtάβανα με την υπηρεσία του και την αφοσίωσή του. Ήταν ο Σρι Αντβέιτα που είπε στον Κύριο Τσετάνια, «Όπου κι αν είσαι, Κύριε, *εκεί* είναι η Βριννtάβανα».

Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης θυμάται συνεχώς τον Κρίσνα και διαλογίζεται πάνω σ' Αυτόν. Αυτές είναι αρετές του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη, για τον οποίον ο Κύριος είναι ιδιαίτερα προσιτός. Το *μπακτι-γιογκα* είναι το σύστημα το οποίο συνιστά η *Γκιτα* πάνω από οποιοδήποτε άλλο. Συνήθως οι *μπακτι-γιογκι* προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης με έναν από τους εξής πέντε τρόπους: 1) ως *σαντα-μπακτα*, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης με διάθεση ουδέτερη, 2) ως *ντασια-μπακτα*, προσφέροντας

υπηρεσία αφοσίωσης με διάθεση υπηρέτη, 3) ως *σακια-μπακτα*, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης με διάθεση φίλου, 4) ως *βατσαλια-μπακτα*, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης με διάθεση γονέα και 5) ως *μαντουρια-μπακτα*, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης με διάθεση συζυγικής ερωμένης του Υπερτάτου Κυρίου. Με οποιονδήποτε από αυτούς τους τρόπους, ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης προσφέρει διαρκώς υπερβατική υπηρεσία αγάπης στον Υπέρτατο Κύριο και δεν μπορεί να Τον ξεχάσει και έτσι γι' αυτόν ο Κύριος είναι εύκολα προσιτός. Ένας αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν μπορεί να ξεχάσει τον Υπέρτατο Κύριο ούτε στιγμή και κατά τον ίδιο τρόπο, ο Υπέρτατος Κύριος δεν μπορεί να ξεχάσει ούτε στιγμή τον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη Του. Αυτή είναι η μεγάλη ευλογία της μεθόδου της ψαλμωδίας του *μαχα-μαντρα* Χάρε Κρίσνα με συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

मामुपेत्य पुनर्जन्म दुःखालयमशाश्वतम्।
नाप्नुवन्ति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः।।१५।।

μαμ ουπετια πουναρ τζαναμ ντουχκαλαγιαμ ασασβαταμ
ναπνουβαντι μαχατμαναχ σαμσιντιμ παραμαμ γκαταχ

μαμ: σ' Εμένα - *ουπετια*: φτάνοντας – *πουναχ*: ξανά – *τζαναμ*: γέννηση – *ντουχκα-αλαγιαμ*: τόπος δυστυχίας – *ασασβαταμ*: πρόσκαιρος – *να*: ποτέ – *απνουβαντι*: κατορθώνουν – *μαχατμαναχ*: οι μεγάλες ψυχές – *σαμσιντιμ*: την τελειότητα – *παραμαμ*: την ύψιστη – *γκαταχ*: έχουν επιτύχει.

Αφού φτάσουν σ' Εμένα, οι μεγάλες ψυχές που είναι *γιογκι* γεμάτοι αφοσίωση, δεν επιστρέφουν ποτέ σε αυτόν τον πρόσκαιρο τόπο που είναι γεμάτος δυστυχία, επειδή έχουν επιτύχει την ύψιστη τελειότητα.

Αφού αυτός ο πρόσκαιρος υλικός κόσμος είναι γεμάτος από τις δυστυχίες της γέννησης, των γηρατειών, της ασθένειας και του θανάτου, όποιος επιτύχει την ύψιστη τελειότητα και φτάσει στον υπέρτατο πλανήτη, την Κρισναλόκα ή Γκολόκα ΒριννTάβανα, δεν επιθυμεί φυσικά να επιστρέψει. Ο υπέρτατος πλανήτης περιγράφεται στη βεδική γραμματεία ως ευρισκόμενος πέρα από την υλική μας όραση και θεωρείται ως ο ανώτατος στόχος. Οι *μαχατμα*, οι

μεγάλες ψυχές, λαμβάνουν υπερβατικά μηνύματα από τους συνειδητοποιημένους αφοσιωμένους υπηρέτες και έτσι αναπτύσσουν σταδιακά την υπηρεσία αφοσίωσης στη συνείδηση του Κρίσνα· απορροφώνται δε σε αυτήν τόσο πολύ, ώστε δεν επιθυμούν πλέον να μεταφερθούν σε κανέναν από τους ουράνιους πλανήτες, ούτε καν στους πνευματικούς πλανήτες. Επιθυμούν μόνο τη συντροφιά του Κρίσνα και τίποτε άλλο. Τέτοιες μεγάλες ψυχές με συνείδηση του Κρίσνα φτάνουν στην ύψιστη τελειότητα της ζωής. Με άλλα λόγια, είναι οι ανώτερες ψυχές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

आब्रह्मभुवनाल्लोकाः पुनरावर्तिनोऽर्जुन।
मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जन्म न विद्यते।।१६।।

α-μπραμα-μπουβαναλ λοκαχ   πουναρ αβαρτινο ‘ρτζουνα
μαμ ουπετια του κωντεγια   πουναρ τζανμα να βιντιατε

αμπραμα μπουβανατ: από τον πλανήτη Μπραμαλόκα – *λοκαχ*: τα πλανητικά συστήματα – *πουναχ*: ξανά – *αβαρτιναχ*: επιστρέφοντας – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *μαμ*: σ’ Εμένα – *ουπετια*: φτάνοντας – *του*: αλλά – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *πουναχ τζανμα*: αναγέννηση – *να*: ποτέ δεν – *βιντιατε*: συμβαίνει.

Από τον ανώτατο πλανήτη του υλικού κόσμου έως τον κατώτατο, είναι όλοι τόποι δυστυχίας όπου συμβαίνουν επανειλημμένες γεννήσεις και θάνατοι. Αλλά όποιος φτάσει στον τόπο Μου, ω γιε της Κούντι, δεν ξαναγεννιέται ποτέ.

Όλων των ειδών οι *γιογκι* –οι *καρμα-γιογκι*, οι *γκιανα-γιογκι*, οι *χατα-γιογκι*, κλπ.- πρέπει τελικώς να επιτύχουν την τελειότητα της αφοσίωσης στο *μπακτι-γιογκα*, στη συνείδηση του Κρίσνα, πριν μπορέσουν να πάνε στον υπερβατικό τόπο του Κρίσνα και να μην επιστρέψουν ποτέ. Εκείνοι που φτάνουν στους ανώτατους υλικούς πλανήτες, στους πλανήτες των ημιθέων, εξακολουθούν να υπόκεινται στις επανειλημμένες γεννήσεις και τους επανειλημμένους θανάτους. Όπως πρόσωπα από τη Γη υψώνονται σε ανώτερους πλανήτες, έτσι και πρόσωπα από ανώτερους πλανήτες όπως η Μπραμαλόκα, η Τσανντραλόκα και η Ινντραλόκα πέφτουν στη Γη. Η θυσιαστήρια μέθοδος η

επονομαζόμενη *παντσαγκνι-βιντια*, που συνιστάται στην *Κατα Ουπανισαντ*, δίνει τη δυνατότητα σε κάποιον να φτάσει στην Μπραμαλόκα, αλλά αν εκεί δεν καλλιεργήσει τη συνείδηση του Κρίσνα, τότε είναι υποχρεωμένος να επιστρέψει στη Γη. Αντιθέτως, όσοι προοδεύουν στη συνείδηση του Κρίσνα στους ανώτερους πλανήτες υψώνονται σταδιακά σε όλο και ανώτερους πλανήτες και κατά την καταστροφή του σύμπαντος μεταφέρονται στο αιώνιο πνευματικό βασίλειο. Όταν καταστρέφεται το υλικό σύμπαν, ο Μπράμα και οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του που βρίσκονται συνεχώς στη συνείδηση του Κρίσνα, μεταφέρονται στο πνευματικό σύμπαν και σε συγκεκριμένους πνευματικούς πλανήτες, σύμφωνα με τις επιθυμίες τους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

सहस्रयुगपर्यन्तमहर्यद्ब्रह्मणो विदुः।
रात्रिं युगसहस्रान्तां तेऽहोरात्रविदो जनाः।।१७।।

σαχασρα-γιουγκα-παριανταμ αχαρ γιαντ μπραμανο βιντουχ
ρατριμ γιουγκα-σαχασρανταμ τε ‘χο-ρατρα-βιντο τζαναχ

σαχασρα: χίλιους (κύκλους) – *γιουγκα*: των τεσσάρων *γιουγκα* (των τεσσάρων συμπαντικών εποχών) – *πραγιανταμ*: περιλαμβάνει – *αχαχ*: η ημέρα – *γιατ*: εκείνη – *μπραμαναχ*: του Μπράμα – *βιντουχ*: γνωρίζουν – *ρατριμ*: η νύχτα – *γιουγκα*: *γιουγκα* – *σαχασρα-ανταμ*: παρόμοια, χίλιους κύκλους (των τεσσάρων *γιουγκα)* – *τε*: αυτοί - *αχαχ-ρατρα*: ημέρα και νύχτα – *βινταχ*: οι οποίοι καταλαβαίνουν – *τζαναχ*: οι άνθρωποι.

Με ανθρώπινους υπολογισμούς, χίλιοι κύκλοι των τεσσάρων εποχών αθροισμένοι μαζί είναι η διάρκεια μίας ημέρας του Μπράμα. Το ίδιο διαρκεί και η νύχτα του.

Η διάρκεια του υλικού σύμπαντος είναι περιορισμένη. Εκδηλώνεται σε κύκλους *καλπα*. Ένα *καλπα* είναι μία ημέρα του Μπράμα και μία ημέρα του Μπράμα αποτελείται από χίλιους κύκλους των τεσσάρων *γιουγκα* ή εποχών: της Σάτια, της Τρέτα, της Ντβάπαρα και της Κάλι-γιούγκα. Ο κύκλος της Σάτια-γιούγκα χαρακτηρίζεται από αρετή, σοφία και θρησκεία· ουσιαστικά δεν υπάρχει άγνοια και ανηθικότητα και η *γιουγκα* αυτή διαρκεί 1.728.000 χρόνια. Στην Τρέτα-γιούγκα κάνει την είσοδό της η ανηθικότητα και αυτή η

γιουγκα διαρκεί 1.296.000 χρόνια. Στην Ντβάπαρα-γιούγκα παρουσιάζεται ακόμη μεγαλύτερη πτώση της αρετής και της θρησκείας, η ανηθικότητα αυξάνεται και αυτή η *γιουγκα* διαρκεί 864.000 χρόνια. Και τέλος στην Κάλι-γιούγκα (τη *γιουγκα* στη οποία βρισκόμαστε τα τελευταία 5.000 χρόνια) υπάρχει αφθονία συγκρούσεων, άγνοια, αθεΐα και ανηθικότητα, ενώ η αληθινή αρετή είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη. Η *γιουγκα* αυτή διαρκεί 432.000 χρόνια. Στην Κάλι-γιούγκα η ανηθικότητα αυξάνεται σε τέτοιο σημείο, ώστε κατά το τέλος αυτής της εποχής ο ίδιος ο Υπέρτατος Κύριος εμφανίζεται ως *αβαταρα* Κάλκι, εξολοθρεύει τους δαίμονες, σώζει τους αφοσιωμένους υπηρέτες Του και ξεκινάει μια νέα Σάτια-γιούγκα. Και η ίδια πορεία κυλάει και πάλι από την αρχή. Αυτές οι τέσσερεις εποχές (*γιουγκα*), περιστρεφόμενες χίλιες φορές, αποτελούν μία ημέρα του Μπράμα, του θεού-δημιουργού, και ο ίδιος αριθμός εποχών είναι η νύχτα του. Ο Μπράμα ζει εκατό τέτοια «χρόνια» και μετά πεθαίνει. Αυτά τα «εκατό χρόνια», σύμφωνα με γήινους υπολογισμούς, ανέρχονται σε 311 τρισεκατομμύρια και 40 εκατομμύρια χρόνια. Σύμφωνα με αυτούς τους υπολογισμούς, η ζωή του Μπράμα φαίνεται φανταστική και ατελείωτη, αλλά από τη σκοπιά της αιωνιότητας είναι σύντομη όσο η λάμψη μιας αστραπής. Στον ωκεανό της αιτίας υπάρχουν αναρίθμητοι Μπράμα που εμφανίζονται και εξαφανίζονται σαν φυσαλλίδες στον Ατλαντικό. Ο Μπράμα και η δημιουργία του δεν είναι παρά τμήματα του υλικού σύμπαντος και συνεπώς βρίσκονται σε συνεχή μεταβολή.

Στο υλικό σύμπαν ούτε ο Μπράμα είναι απαλλαγμένος από τη διαδικασία της γέννησης, των γηρατειών, της ασθένειας και του θανάτου. Εντούτοις, ο Μπράμα βρίσκεται απευθείας στην υπηρεσία του Υπερτάτου Κυρίου για τη διαχείριση αυτού του σύμπαντος και, επομένως, φτάνει στην απελευθέρωση αμέσως. Εξυψωμένοι *σαννιασι* προάγονται στον συγκεκριμένο πλανήτη του Μπράμα, την Μπραμαλόκα, η οποία είναι ο ανώτατος πλανήτης του υλικού σύμπαντος και υπερέχει όλων των άλλων ουράνιων πλανητών. Αλλά με την πάροδο του χρόνου, ο Μπράμα και όλοι οι κάτοικοι της Μπραμαλόκα θα υποστούν και αυτοί τον θάνατο, σύμφωνα με τους νόμους της υλικής φύσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

अव्यक्ताद्व्यक्तयः सर्वाः प्रभवन्त्यहरागमे।
रात्र्यागमे प्रलीयन्ते तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके।।१८।।

αβιακταντ βιακταγιαχ σαρβαχ πραμπαβαντι αχαρ-αγκαμε

ρατρι-αγκαμε πραλιγιαντε   τατραϊβαβιακτα-σαμγκιακε

αβιακτατ: από το ανεκδήλωτο – *βιακταγιαχ*: τα ζωντανά όντα – *σαρβαχ*: όλα – *πραμπαβαντι*: έρχονται στη ζωή - *αχαχ-αγκαμε*: στην αρχή της ημέρας - *ρατρι-αγκαμε*: στον ερχομό της νύχτας – *πραλιγιαντε*: εκμηδενίζονται – *τατρα*: σε εκείνο – *εβα*: βεβαίως – *αβιακτα*: ανεκδήλωτο – *σαμγκιακε*: το οποίο ονομάζεται.

Όταν έρθει η μέρα του Μπράμα, το μέγα τούτο πλήθος των ζωντανών όντων έρχεται στη ζωή και όταν φτάσει η νύχτα του Μπράμα, όλα τους αφανίζονται.

Οι ψυχές που διαθέτουν λιγότερη νοημοσύνη προσπαθούν να παραμείνουν στον υλικό κόσμο και ανάλογα με τη δράση τους (*καρμα*) υψώνονται ή υποβιβάζονται στα διάφορα πλανητικά συστήματα. Κατά τη διάρκεια της ημέρας του Μπράμα εκδηλώνουν τις δραστηριότητές τους και με τον ερχομό της νύχτας του Μπράμα αφανίζονται. Την ημέρα δέχονται διάφορα σώματα για τις υλικές δραστηριότητες και τη νύχτα αυτά τα σώματα χάνονται. Οι *τζιβα* (οι ατομικές ψυχές) παραμένουν συμπαγείς μέσα στο σώμα του Βίσνου και φανερώνονται ξανά και ξανά με τον ερχομό της ημέρας του Μπράμα. Όταν έρθει το τέλος της ζωής του Μπράμα εκμηδενίζονται και παραμένουν ανεκδήλωτες επί δισεκατομμύρια χρόνια. Τελικώς, όταν ο Μπράμα γεννηθεί και πάλι σε έναν καινούργιο κύκλο εποχών (*γιουγκα*), εκδηλώνονται ξανά. Με αυτόν τον τρόπο, οι *τζιβα* αιχμαλωτίζονται από τον υλικό κόσμο. Ωστόσο, εκείνα τα ευφυή όντα που υιοθετούν τη συνείδηση του Κρίσνα και ψέλνουν στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου το *μαχα-μαντρα* Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε, μεταφέρονται ακόμη και σε αυτή τη ζωή στον πνευματικό πλανήτη του Κρίσνα και εκεί είναι αιωνίως μακάρια, αφού δεν υπόκεινται σε αυτές τις επανειλημμένες γεννήσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

भूतग्रामः स एवायं भूत्वा भूत्वा प्रलीयते।
रात्र्यागमेऽवशः पार्थ प्रभवत्यहरागमे।।१९।।

μπουτα-γκραμαχ σα εβαγιαμ   μπουτβα μπουτβα πραλιγιατε

ρατρι-αγκαμε ʻβασαχ παρτα πραμπαβατι αχαρ-αγκαμε

μπουτα-γκραμαχ: το σύνολο όλων των ζωντανών όντων – *σαχ*: εκείνα – *εβα*: βεβαίως – *αγιαμ*: αυτό - *μπουτβα μπουτβα*: γεννιούνται – *πραλιγιατε*: εκμηδενίζονται – *ρατρι*: της νύχτας – *αγκαμε*: με την άφιξη – *αβασαχ*: αυτομάτως – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *πραμπαβατι*: εκδηλώνονται – *αχαρ*: της ημέρας – *αγκαμε*: με την άφιξη.

Ξανά και ξανά η μέρα έρχεται και αυτό το πλήθος των όντων είναι ενεργό· και ξανά η νύχτα πέφτει, ω Πάρτα, και ανήμπορα εξαφανίζονται.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

परस्तस्मात्तु भावोऽन्योऽव्यक्तोऽव्यक्तात्सनातनः।
यः स सर्वेषु भूतेषु नश्यत्सु न विनश्यति।।२०।।

παρας τασματ του μπαβο ʻνιο ʻβιακτο ʻβιακτατ σαναταναχ
γιαχ σα σαρβεσου μπουτεσου νσιατσου να βινασιατι

παραχ: υπερβατική – *τασματ*: ως προς εκείνη – *του*: αλλά – *μπαβαχ*: φύση – *ανιαχ*: μια άλλη – *αβιακταχ*: ανεκδήλωτη – *αβιακτατ*: ως προς την ανεκδήλωτη – *σαναταναχ*: αιώνια – *γιαχ*: εκείνη – *σαχ*: η οποία – *σαρβεσου*: όλα – *μπουτεσου*: η εκδήλωση – *νασιατσου*: όντας εκμηδενισμένη – *να*: ποτέ δεν – *βινασιατι*: εκμηδενίζεται.

Και όμως υπάρχει κάποια άλλη φύση, που είναι αιώνια και υπερβατική ως προς αυτή την εκδηλωμένη και ανεκδήλωτη ύλη. Είναι υπέρτατη και δεν εκμηδενίζεται ποτέ. Όταν όλα σε αυτόν τον κόσμο αφανίζονται, εκείνο το τμήμα παραμένει όπως είναι.

Η ανώτερη πνευματική ενέργεια του Κρίσνα είναι υπερβατική και αιώνια. Βρίσκεται πέρα από όλες τις μεταβολές της υλικής φύσης, η οποία εκδηλώνεται και αφανίζεται κατά τις ημέρες και τις νύχτες του Μπράμα. Η ανώτερη ενέργεια του Κρίσνα είναι το εντελώς αντίθετο ποιοτικά της υλικής φύσης. Η ανώτερη και η κατώτερη φύση εξηγούνται στο Έβδομο Κεφάλαιο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

अव्यक्तोऽक्षर इत्युक्तस्तमाहुः परमां गतिम्।
यं प्राप्य न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम।।२१।।

αβιακτο ‘κσαρα ιτι ουκτας ταμ αχουχ παραμαμ γκατιμ
γιαμ πραπια να νιβαρταντε ταντ νταμα παραμαμ μαμα

αβιακταχ: ανεκδήλωτος – *ακσαραχ*: αλάνθαστος, ασφαλής – *ιτι*: έτσι – *ουκταχ*: λέγεται – *ταμ*: εκείνος ο οποίος – *αχουχ*: είναι γνωστός – *παραμαμ*: ο ύψιστος – *γκατιμ*: προορισμός – *γιαμ*: τον οποίο – *πραπια*: κερδίζοντας – *να*: ποτέ δεν – *νιβαρταντε*: επιστρέφει – *τατ*: εκείνος - *νταμα*: κατοικία – *παραμαμ*: η υπέρτατη – *μαμα*: Εμού.

Εκείνος ο υπέρτατος τόπος που περιγράφεται ως ανεκδήλωτος και ασφαλής είναι ο υπέρτατος προορισμός. Όταν κάποιος πηγαίνει εκεί, δεν επιστρέφει ποτέ. Είναι η υπέρτατη κατοικία Μου.

Ο υπέρτατος τόπος του Προσώπου της Θεότητας, του Κρίσνα, περιγράφεται στην *Μπράμα-σαμχιτα* ως *τσινταμανι-νταμα*, ο τόπος όπου εκπληρώνονται όλες οι επιθυμίες. Ο υπέρτατος τόπος του Κρίσνα, γνωστός ως Γκολόκα Βριννтάβανα, είναι γεμάτος παλάτια φτιαγμένα με φιλοσοφικές λίθους*. Ακόμη, υπάρχουν δέντρα που ονομάζονται «δέντρα της επιθυμίας», τα οποία προμηθεύουν οποιουδήποτε είδους φαγώσιμο σε όποιον το ζητήσει, καθώς επίσης και αγελάδες γνωστές ως *σουραμπι*, οι οποίες δίνουν απεριόριστες ποσότητες γάλακτος. Σε αυτόν τον τόπο, ο Κύριος υπηρετείται από εκατοντάδες χιλιάδες θεές της τύχης (Λάκσμι) και ονομάζεται Γκοβίνντα, ο πρωταρχικός Κύριος και αιτία όλων των αιτιών. Ο Κύριος παίζει συνήθως τη φλογέρα Του (*βενουμ κβαναντμ*) και η υπερβατική μορφή Του είναι η πιο ελκυστική μορφή σε όλους τους κόσμους. Τα μάτια Του είναι σαν πέταλα λωτού και το χρώμα του σώματός Του είναι το χρώμα του σύννεφου που φέρνει βροχή. Είναι τόσο όμορφος, που η ομορφιά Του ξεπερνά την ομορφιά χίλιων θεών του Έρωτα. Φορά ρούχα χρώματος ζαφοράς, γιρλάντα λουλουδιών γύρω στον λαιμό Του κι ένα φτερό από παγώνι στα μαλλιά Του. Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ο Κύριος κάνει μόνο μια μικρή νύξη σχετικά με τον

* Φιλοσοφική λίθος: πέτρα που αναζητούσαν οι αλχημιστές και με την οποία πίστευαν ότι θα μπορούσαν να μετατρέψουν κάθε μέταλλο σε χρυσό. (Σημ. του μετ.)

προσωπικό Του τόπο, την Γκολόκα Βριννтάβανα, τον υπέρτατο πλανήτη του πνευματικού βασιλείου. Η *Μπράμα-σαμχιτα* προσφέρει μια πιο ζωντανή περιγραφή. Τα βεδικά έργα αναφέρουν ότι δεν υπάρχει τίποτε ανώτερο από τον τόπο του Υπερτάτου Κυρίου και ότι εκείνος ο τόπος αποτελεί τον ύψιστο προορισμό. Όταν κάποιος φτάσει εκεί, δεν επιστρέφει ποτέ στον υλικό κόσμο. Ο υπέρτατος τόπος του Κρίσνα και ο Ίδιος ο Κρίσνα δεν διαφέρουν, επειδή είναι της ίδιας ποιότητας. Σε αυτή τη Γη, η Βριννтάβανα, εκατόν τριανταπέντε χιλιόμετρα νοτιοανατολικά του Δελχί, είναι πιστό αντίγραφο εκείνης της υπέρτατης Γκολόκα Βριννтάβανα που βρίσκεται στον πνευματικό ουρανό. Όταν ο Κρίσνα κατέβηκε σε αυτή τη Γη, διασκέδασε σε αυτή τη συγκεκριμένη περιοχή, γνωστή ως Βριννтάβανα, στην περιφέρεια Ματούρα της Ινδίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

पुरुषः स परः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया।
यस्यान्तःस्थानि भूतानि येन सर्वमिदं ततम्।।२२।।

πουρουσαχ σα παραχ παρτα μπακτια λαμπιας τβ ανανιαγια
γιασιανταχ-στανι μπουτανι γιενα σαρβαμ ινταμ ταταμ

πουρουσαχ: το Υπέρτατο Πρόσωπο – *σαχ*: Αυτός – *παραχ*: ο Υπέρτατος, από τον οποίον κανείς δεν είναι ανώτερος – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *μπακτια*: με υπηρεσία αφοσίωσης – *λαμπιαχ*: μπορεί να αποκτηθεί – *του*: αλλά – *ανανιαγια*: ανόθευτη, απαρέγκλιτη – *γιασια*: ο οποίος - *ανταχ-στανι*: ευρισκόμενος μέσα - *μπουτανι* : σε όλη αυτή την υλική εκδήλωση – *γιενα*: από τον οποίον – *σαρβαμ*: τα πάντα – *ινταμ*: οτιδήποτε μπορούμε να δούμε – *ταταμ*: διαπερνάται.

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το μέγιστο πάντων, μπορεί να Το αποκτήσει κανείς μόνο με ανόθευτη αφοσίωση. Μολονότι βρίσκεται στον τόπο Του, διαπερνά τα πάντα και τα πάντα βρίσκονται μέσα Του.

Εδώ αναφέρεται ξεκάθαρα ότι ο υπέρτατος προορισμός, από τον οποίον δεν υπάρχει επιστροφή, είναι ο τόπος του Κρίσνα, του Υπερτάτου Προσώπου. Η *Μπράμα-σαμχιτα* περιγράφει αυτόν τον υπέρτατο τόπο ως *ανανντα-τσινμαγια-*

ρασα, έναν τόπο όπου όλα είναι γεμάτα πνευματική ευδαιμονία. Οποιαδήποτε ποικιλομορφία εκδηλώνεται εκεί έχει εξ ολοκλήρου την ποιότητα της πνευματικής ευδαιμονίας – εκεί δεν υπάρχει τίποτε υλικό. Κάθε ποικιλομορφία επεκτείνεται ως πνευματική επέκταση του Ίδιου του Υπερτάτου Κυρίου, επειδή εκεί κάθε εκδήλωση είναι πνευματική ενέργεια, όπως εξηγήθηκε στο Έβδομο Κεφάλαιο. Όσον αφορά στον υλικό κόσμο, παρόλο που ο Κύριος βρίσκεται πάντα στον υπέρτατο τόπο Του, εξακολουθεί να διαπερνά τα πάντα με την υλική Του ενέργεια. Έτσι με την πνευματική και την υλική Του ενέργεια είναι παρών παντού – και στα υλικά και στα πνευματικά σύμπαντα. *Γιασιανταχστανι* σημαίνει ότι όλα συντηρούνται από Αυτόν, είτε είναι πνευματική είτε υλική ενέργεια.

Αναφέρεται εδώ με σαφήνεια ότι μόνο με *μπακτι*, δηλαδή με υπηρεσία αφοσίωσης, μπορεί να εισχωρήσει κανείς στους πνευματικούς πλανήτες Βαϊκούντα. Σε όλους τους πλανήτες Βαϊκούντα υπάρχει μόνο ένα Υπέρτατο Προσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα, ο οποίος έχει επεκταθεί σε εκατομμύρια πλήρεις επεκτάσεις. Αυτές οι πλήρεις επεκτάσεις έχουν τέσσερα χέρια και είναι επικεφαλής των αναρίθμητων πνευματικών πλανητών. Είναι γνωστές με ένα πλήθος από ονόματα – Πουρουσότταμα, Τριβικράμα, Κέσαβα, Μάνταβα, Ανιρούντα, Χρισικέσα, Σανκάρσανα, Πραντιούμνα, Σριντάρα, Βασουντέβα, Νταμοντάρα, Τζανάρντανα, Ναράγιανα, Βάμανα, Παντμανάμπα, κλπ. Αυτές οι πλήρεις επεκτάσεις παρομοιάζονται με τα φύλλα ενός δέντρου και το κυρίως δέντρο παρομοιάζεται με τον Κρίσνα. Ο Κρίσνα, κατοικώντας στην Γκολόκα Βριντάβανα, τον υπέρτατο τόπο Του, διευθύνει συστηματικά όλες τις υποθέσεις του υλικού και του πνευματικού κόσμου αψεγάδιαστα, με τη δύναμη της πανταχού παρουσίας Του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

यत्र काले त्वनावृत्तिमावृत्तिं चैव योगिनः।
प्रयाता यान्ति तं कालं वक्ष्यामि भरतर्षभ।।२३।।

γιατρα καλε τβ αναβριττιμ   αβριττιμ τσαϊβα γιογκιναχ
πραγιατα γιαντι ταμ καλαμ   βακσιαμι μπαραταρσαμπα

γιατρα: στον οποίον – *καλε*: τον χρόνο – *του*: αλλά – *αναβριττιμ*: χωρίς επιστροφή – *αβριττιμ*: επιστροφή – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *γιογκιναχ*: διαφόρων ειδών *γιογκι* – *πραγιαταχ*: έχοντας αναχωρήσει – *γιαντι*: φτάνει –

ταμ: εκείνον – *καλαμ*: τον χρόνο – *βακσιαμι*: θα περιγράψω – *μπαραταρσαμπα*: ω άριστε των Μπάρατα.

Ω άριστε των Μπάρατα, θα σου εξηγήσω τώρα τους διάφορους χρόνους κατά τους οποίους, φεύγοντας κάποιος από αυτόν τον κόσμο, επιστρέφει ή δεν επιστρέφει.

Οι ανόθευτοι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Υπερτάτου Κυρίου που είναι πλήρως εγκαταλελειμμένες ψυχές δεν ενδιαφέρονται για το πότε θα αφήσουν το σώμα τους ή με ποιον τρόπο. Αφήνουν τα πάντα στα χέρια του Κρίσνα και έτσι εύκολα και χαρούμενα επιστρέφουν στον Θεό. Αλλά όσοι δεν είναι ανόθευτοι αφοσιωμένοι υπηρέτες και εξαρτώνται από μεθόδους πνευματικής συνειδητοποίησης όπως το *καρμα-γιογκα*, το *γκιανα-γιογκα*, το *χατα-γιογκα*, κλπ., θα πρέπει να αφήσουν το σώμα τους τον κατάλληλο χρόνο και με αυτόν τον τρόπο να βεβαιωθούν ότι δεν θα επιστρέψουν στον κόσμο της γέννησης και του θανάτου.

Αν ο *γιογκι* είναι τέλειος, είναι σε θέση να επιλέξει τον τόπο και τον χρόνο που θα αφήσει τον υλικό κόσμο, αλλά αν δεν είναι και τόσο τέλειος, τότε είναι υποχρεωμένος να φύγει σύμφωνα με τη θέληση της φύσης. Ο πλέον κατάλληλος χρόνος για να αφήσει κανείς το σώμα του και να μην επιστρέψει εξηγείται από τον Κύριο σε αυτούς του στίχους. Σύμφωνα με τον *ατσαρια* Μπαλαντέβα Βιντιαμπούσανα, η σανσκριτική λέξη *καλα* η οποία χρησιμοποιείτα εδώ αναφέρεται στη θεότητα την υπεύθυνη για τον χρόνο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

अग्निर्ज्योतिरहः शुक्लः षण्मासा उत्तरायणम्।
तत्र प्रयाता गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः।।२४।।

αγκνιρ τζιοτιρ αχαχ σουκλαχ σαν-μασα ουτταραγιαναμ
τατρα πραγιατα γκατσαντι μπραμα μπραμα-βιντο τζαναχ

αγκνιχ: η φωτιά – *τζιοτιχ*: το φως – *αχαχ*: η ημέρα – *σουκλαχ*: το λευκό δεκαπενθήμερο (το διάστημα κατά το οποίο η σελήνη γεμίζει) - *σατ-μασαχ*: οι έξι μήνες – *ουτταραγιαναμ*: όταν ο ήλιος διασχίζει τη βόρεια πλευρά – *τατρα*: εκεί – *πραγιαταχ*: όσοι πεθαίνουν – *γκατσαντι*: πηγαίνουν – *μπραμα*:

στο Απόλυτο - *μπραμα-βινταχ*: που γνωρίζουν το Απόλυτο – *τζαναχ*: τα πρόσωπα.

Οι γνώστες του *μπραμαν* φτάνουν σε αυτό, φεύγοντας από αυτόν τον κόσμο κατά τη διάρκεια της επίδρασης του θεού της φωτιάς, μέσα στο φως, σε ευνοϊκή στιγμή, το δεκαπενθήμερο που γεμίζει η σελήνη και κατά τους έξι μήνες που ο ήλιος ταξιδεύει στον βορρά.

Όταν αναφέρονται η φωτιά, το φως, η ημέρα και η σελήνη, εννοείται ότι πάνω από όλα αυτά υπάρχουν διάφορες προϊστάμενες θεότητες, οι οποίες κανονίζουν όσα έχουν σχέση με το πέρασμα της ψυχής. Κατά την ώρα του θανάτου, η *τζιβα* ξεκινά τον δρόμο για μια νέα ζωή. Αν κάποιος αφήσει το σώμα κατά τον χρόνο που προσδιορίστηκε πιο πάνω, είτε συμπτωματικά είτε προσχεδιασμένα, είναι πολύ πιθανό να φτάσει στο απρόσωπο *μπραματζιοτι*. Μυστικιστές προχωρημένοι στην άσκηση του *γιογκα* μπορούν να κανονίσουν τον τόπο και τον χρόνο που θα αφήσουν το σώμα τους. Οι υπόλοιποι δεν έχουν κανέναν έλεγχο· αν συμπτωματικά αφήσουν το σώμα σε μια ευνοϊκή στιγμή, τότε δεν θα επιστρέψουν στον κύκλο της γέννησης και του θανάτου· αν όχι, τότε υπάρχει κάθε πιθανότητα να υποχρεωθούν να επιστρέψουν. Εντούτοις, για τον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη με συνείδηση του Κρίσνα, δεν υπάρχει φόβος επιστροφής, είτε αφήσει το σώμα σε ευνοϊκή στιγμή είτε όχι, συμπτωματικά ή προσχεδιασμένα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः षण्मासा दक्षिणायनम्।
तत्र चान्द्रमसं ज्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते।।२५।।

ντουμο ρατρις τατα κρισναχ σαν-μασα ντακσιναγιαναμ
τατρα τσαννтραμασαμ τζιοτιρ γιογκι πραπια νιβαρτατε

ντουμαχ: καπνός – *ρατριχ***:** νύχτα – *τατα*: επίσης – *κρισναχ*: το δεκαπενθήμερο της σκοτεινής σελήνης - *σατ-μασαχ*: οι έξι μήνες – *ντακσινα-αγιαναμ*: όταν ο ήλιος διασχίζει τη νότια πλευρά – *τατρα*: εκεί – *τσαννтραμασαμ*: ο πλανήτης της σελήνης – *τζιοτιχ*: το φως – *γιογκι*: ο μυστικιστής – *πραπια*: επιτυγχάνει - *νιβαρτατε*: επιστρέφει.

Ο μυστικιστής που φεύγει από αυτόν τον κόσμο κατά τη διάρκεια του καπνού, κατά τη διάρκεια της νύχτας, το δεκαπενθήμερο της χάσης του φεγγαριού ή τους έξι μήνες που ο ήλιος ταξιδεύει στον νότο, φτάνει στον πλανήτη της σελήνης, αλλά επιστρέφει ξανά.

Στο Τρίτο Άσμα της *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* πληροφορούμεθα ότι όσοι κάτοικοι της Γης είναι έμπειροι στη δράση που αποσκοπεί στην απόλαυση και στις θυσιαστήριες τελετές πηγαίνουν κατά τον θάνατό τους στη σελήνη. Αυτές οι εξυψωμένες ψυχές ζουν στη σελήνη περίπου δέκα χιλιάδες χρόνια (σύμφωνα με τους υπολογισμούς των ημιθέων) και απολαμβάνουν τη ζωή πίνοντας *σομα-ρασα*. Τελικώς επιστρέφουν στη Γη. Αυτό σημαίνει ότι στη σελήνη υπάρχουν ανώτερα όντα, μολονότι μπορεί να μη γίνονται αντιληπτά από τις χονδροειδείς αισθήσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

शुक्लकृष्णे गती ह्येते जगतः शाश्वते मते।
एकया यात्यनावृत्तिमन्ययाऽऽवर्तते पुनः।।२६।।

σουκλα-κρισνε γκατι χι ετε τζαγκαταχ σασβατε ματε
εκαγια γιατι αναβριττιμ ανιαγιαβαρτατε πουναχ

σουκλα: με το φως – *κρισνε*: και με το σκοτάδι – *γκατι*: οι τρόποι να φύγει κανείς – *χι*: σίγουρα – *ετε*: αυτοί οι δύο – *τζαγκαταχ*: του υλικού κόσμου – *σασβατε*: των Βεδών – *ματε*: της γνώμης – *εκαγια*: από έναν – *γιατι*: πηγαίνει – *αναβριττιμ*: χωρίς επιστροφή – *ανιαγια*: απο τον άλλο – *αβαρτατε*: επιστρέφει – *πουναχ*: πάλι.

Σύμφωνα με τις Βέδες, υπάρχουν δύο τρόποι να αφήσει κανείς αυτόν τον κόσμο – στο φως ή στο σκοτάδι. Όταν κάποιος φύγει στο φως, δεν επιστρέφει· αλλά όταν φύγει στο σκοτάδι, επιστρέφει και πάλι.

Ο *ατσαρια* Μπαλαντέβα Βιντιαμπούσανα παραθέτει την περιγραφή της αναχώρησης και της επιστροφής που αναφέρεται στην *Τσανντογκια Ουπανισαντ*. Με αυτόν τον τρόπο, όσοι εργάζονται με σκοπό την απόλαυση καθώς και οι εικοτολόγοι φιλόσοφοι φεύγουν και επιστρέφουν από

αμνημονεύτων χρόνων. Δεν κατορθώνουν την έσχατη απελευθέρωση, επειδή δεν εγκαταλείπονται στον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुह्यति कश्चन।
तस्मात्सर्वेषु कालेषु योगयुक्तो भवार्जुन।।२७।।

ναϊτε σριτι παρτα τζαναν γιογκι μουχιατι καστσανα
τασματ σαρβεσου καλεσου γιογκα-γιουκτο μπαβαρτζουνα

να: ποτέ δεν – *ετε*: αυτούς τους δύο – *σριτι*: διαφορετικούς δρόμους – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *τζαναν*: ακόμη και αν γνωρίζει – *γιογκι*: ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου – *μουχιατι*: ευρισκόμενος σε σύγχυση – *καστσανα*: όποιος – *τασματ*: επομένως - *σαρβεσου καλεσου*: πάντα - *γιογκα-γιουκταχ*: ευρισκόμενος στη συνείδηση του Κρίσνα – *μπαβα*: να είσαι – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα.

Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες που γνωρίζουν αυτούς τους δύο δρόμους, ω Αρτζούνα, δεν βρίσκονται ποτέ σε σύγχυση. Γι' αυτό, να είσαι πάντα σταθερά αφοσιωμένος.

Εδώ ο Κρίσνα συμβουλεύει τον Αρτζούνα να μην ταράζεται από τους διάφορους δρόμους που μπορεί να πάρει η ψυχή όταν αφήσει τον υλικό κόσμο. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου δεν θα πρέπει να ανησυχεί για το αν θα αναχωρήσει προσχεδιασμένα ή συμπτωματικά. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης θα πρέπει να είναι σταθερά εδραιωμένος στη συνείδηση του Κρίσνα και να ψέλνει Χάρε Κρίσνα. Θα πρέπει να γνωρίζει ότι η ανησυχία σχετικά με αυτούς τους δύο δρόμους αναχώρησης είναι ενοχλητική. Ο καλύτερος τρόπος απορρόφησης στη συνείδηση του Κρίσνα είναι να εναρμονίζεται πάντοτε με την υπηρεσία Του και αυτό θα κάνει τον δρόμο του προς το πνευματικό βασίλειο ασφαλή, σίγουρο και ευθύ. Οι λέξεις *γιογκα-γιουκτα* έχουν ιδιαίτερη σημασία. Όποιος είναι σταθερός στο *γιογκα* βρίσκεται διαρκώς στη συνείδηση του Κρίσνα, σε όλες τις δραστηριότητές του. Ο Σρι Ρούπα Γκοσουάμι συνιστά να είναι κανείς αποκολλημένος από τον υλικό κόσμο και όλες οι υποθέσεις του να είναι ποτισμένες με συνείδηση του Κρίσνα. Με αυτόν τον τρόπο φτάνει στην τελειότητα. Επομένως, ο

αφοσιωμένος υπηρέτης δεν ταράζεται από αυτές τις περιγραφές, επειδή γνωρίζει ότι το πέρασμά του στον υπέρτατο τόπο είναι εξασφαλισμένο με την υπηρεσία αφοσίωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

वेदेषु यज्ञेषु तपःसु चैव
दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम्।
अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा
योगी परं स्थानमुपैति चाद्यम्।।२८।।

βεντεσου τζαγκιεσου ταπαχσου τσαϊβα ντανεσου γιατ πουνια-παλαμ πραντισταμ
ατιετι τατ σαρβαμ ινταμ βιντιτβα γιογκι παραμ σταναμ ουπαϊτι τσαντιαμ

βεντεσου: στη μελέτη των Βεδών – *τζαγκιεσου*: στην τέλεση *γιαγκια*, θυσίας – *ταπαχσου*: υφιστάμενος διάφορα είδη ασκητισμών – τσα: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *ντανεσου*: δίνοντας ελεημοσύνη – *γιατ*: εκείνο το οποίο - *πουνια-παλαμ*: τους καρπούς της ευσεβούς εργασίας – *πραντισταμ*: τα οποία αντλούνται – *ατιετι*: ξεπερνά – *τατ*: όλα εκείνα – *σαρβαμ*: όλα αυτά - *ινταμ*: αυτό – *βιντιτβα*: γνωρίζοντας – *γιογκι*: ο αφοσιωμένος υπηρέτης – *παραμ*: στον υπέρτατο – *σταναμ*: τόπο – *ουπαϊτι*: φτάνει – *τσα*: και – *αντιαμ*: τον αρχικό.

Όποιος ακολουθεί τον δρόμο της αφοσίωσης (*μπακτι-γιογκα*) ξεπερνά τα αποτελέσματα που αποκομίζει κανείς μελετώντας τις Βέδες, τελώντας θυσίες, κάνοντας ασκητικότητες, δίνοντας ελεημοσύνες ή επιδιώκοντας οφέλη από την εργασία του. Και στο τέλος, φτάνει στον αρχικό, τον υπέρτατο τόπο.

Αυτή η στροφή είναι η ανακεφαλαίωση του Εβδόμου και του Ογδόου Κεφαλαίου της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ειδικά επειδή αυτά τα κεφάλαια πραγματεύονται τη συνείδηση του Κρίσνα και την υπηρεσία αφοσίωσης, το *μπακτι-γιογκα*. Πρέπει να μελετήσει κανείς τις Βέδες υπό τη καθοδήγηση του πνευματικού δασκάλου και να υπομείνει πολλές ασκητικότητες και πράξεις εξιλέωσης ζώντας κάτω από τη φροντίδα του. Ο *μπραματσαρι* πρέπει να ζει

στο σπίτι του πνευματικού δασκάλου ακριβώς σαν υπηρέτης, πρέπει να ζητά ελεημοσύνη από σπίτι σε σπίτι και να προσφέρει τις δωρεές που δέχεται στον πνευματικό δάσκαλο. Δέχεται τροφή μόνον ύστερα από εντολή του και αν εκείνος αμελήσει μια μέρα να καλέσει τον μαθητή του για φαγητό, ο μαθητής νηστεύει. Αυτές είναι ορισμένες από τις βεδικές αρχές για την τήρηση του *μπραματσαρια*.

Αφού ο σπουδαστής μελετήσει τις Βέδες υπό την καθοδήγηση του δασκάλου του από την ηλικία των πέντε έως την ηλικία των είκοσι ετών, ίσως γίνει άνθρωπος με τέλειο χαρακτήρα. Η μελέτη των Βεδών δεν προορίζεται για την ψυχαγωγία προσώπων που αρέσκονται σε εικασίες στην πολυθρόνα τους, αλλά για τη διαμόρφωση χαρακτήρα. Μετά από αυτή την εκπαίδευση, επιτρέπεται στον *μπραματσαρι* να νυμφευθεί και να κάνει οικογενειακή ζωή. Όταν γίνει οικογενειάρχης, θα πρέπει να εξακολουθήσει να τελεί πολλές θυσίες και να αγωνίζεται για περαιτέρω φώτιση. Και αργότερα, αφού αποσυρθεί από την οικογενειακή ζωή και προσχωρήσει στην τάξη του *βαναπραστα*, θα υπομείνει αυστηρές ασκητικότητες, όπως το να ζει στο δάσος, να ντύνεται με τον φλοιό των δέντρων, να μένει αξύριστος, κλπ. Εκτελώντας τις εντολές που αναφέρονται στο *μπραματσαρια*, στην οικογενεική ζωή, στο *βαναπραστα* και τελικώς στο *σαννιασα*, την τάξη της απάρνησης, υψώνεται κανείς στο στάδιο της τελειότητας της ζωής. Τότε ορισμένοι υψώνονται έως τα ουράνια βασίλεια και όταν εξελιχθούν ακόμη περισσότερο απελευθερώνονται στον πνευματικό ουρανό, είτε στο απρόσωπο *μπραματζιοτι* είτε στους πλανήτες Βαϊκούντα είτε στην Κρισναλόκα. Αυτός είναι ο δρόμος που σκιαγραφείται στη βεδική γραμματεία.

Η ομορφιά της συνείδησης του Κρίσνα, ωστόσο, είναι ότι με μία κίνηση, με τη δέσμευση στην υπηρεσία αφοσίωσης, μπορεί κανείς ξεπεράσει όλες τις τελετουργίες των διαφόρων τάξεων της ζωής.

Θα πρέπει να προσπαθήσει κανείς να κατανοήσει το Έβδομο και το Όγδοο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* όχι με τη μόρφωση ή με νοητικές εικασίες, αλλά ακούγοντάς τα στη συντροφιά αγνών αφοσιωμένων υπηρετών. Τα κεφάλαια επτά έως δώδεκα είναι η ουσία της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Αν κάποιος είναι αρκετά τυχερός ώστε να κατανοήσει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* –και ιδιαίτερα αυτά τα έξι μεσαία κεφάλαια- στη συντροφιά των αφοσιωμένων υπηρετών, τότε η ζωή του γίνεται αμέσως δοξασμένη πέρα από κάθε ασκητικότητα, πέρα από κάθε θυσία, πέρα από κάθε ελεημοσύνη, κλπ. Θα πρέπει να ακούει κανείς την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από αφοσιωμένους υπηρέτες, επειδή στην αρχή του Τετάρτου Κεφαλαίου αναφέρεται ότι η *Μπαγκαβαντ-*

γκιτα μπορεί να γίνει τέλεια κατανοητή μόνον από αφοσιωμένους υπηρέτες. Το να ακούει κανείς την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από αφοσιωμένους υπηρέτες και όχι από διανοούμενους ονομάζεται πίστη. Με τη συναναστροφή των αφοσιωμένων υπηρετών αρχίζει κανείς να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης και με αυτή την υπηρεσία, οι δραστηριότητες του Κρίσνα, η μορφή Του, οι διασκεδάσεις Του, το όνομά Του, κλπ., γίνονται ξεκάθαρα και όλοι οι δισταγμοί σκορπίζονται. Τότε, όταν οι αμφιβολίες διαλυθούν, η μελέτη της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* γίνεται εξαιρετικά απολαυστική και αρχίζει κανείς να αισθάνεται και να γεύεται τη συνείδηση του Κρίσνα. Στο προχωρημένο στάδιο ερωτεύεται κανείς εντελώς τον Κρίσνα και αυτό είναι η αρχή της ύψιστης βαθμίδας τελειότητας της ζωής, η οποία προετοιμάζει τη μεταφορά του αφοσιωμένου υπηρέτη στον τόπο του Κρίσνα στον πνευματικό ουρανό, την Γκολόκα ΒριννTάβανα, όπου ο αφοσιωμένος υπηρέτης συναντά την αιώνια ευτυχία.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Όγδοο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Φτάνοντας στον Υπέρτατο».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Η πλέον εμπιστευτική γνώση

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

श्री भगवानुवाच
इदं तु ते गुह्यतमं प्रवक्ष्याम्यनसूयवे।
ज्ञानं विज्ञानसहितं यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसेऽशुभात्।।१।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
ινταμ του τε γκουχιαταμαμ πραβακσιαμι ανασουγιαβε
γκιαναμ βιγκιανα-σαχιταμ γιατζ γκιατβα μοκσιασε ‘σουμπατ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *ινταμ*: αυτήν - *του*: αλλά - *τε*: σε σένα – *γκουχιαταμαμ*: την πλέον εμπιστευτική - *πραβακσιαμι* : μιλώ – *ανασουγιαβε*: στον μη φθονερό – *γκιαναμ*: τη γνώση – *βιγκιανα*: τη συνειδητοποιημένη γνώση – *σαχιταμ*: με – *γιατ*: την οποία – *γκιατβα*: γνωρίζοντας – *μοκσιασε*: θα ελευθερωθείς – *ασουμπατ*: από αυτή τη θλιβερή υλική ύπαρξη.

Είπε ο Υπέρτατος Κύριος: Αγαπημένε Μου Αρτζούνα, επειδή δεν αισθάνεσαι ποτέ φθόνο για Εμένα, θα σου μεταδώσω αυτήν την πλέον μυστική σοφία, που όταν την γνωρίσεις θα ελευθερωθείς από τις δυστυχίες της υλικής ύπαρξης.

Καθώς ο αφοσιωμένος υπηρέτης ακούει όλο και περισσότερο σχετικά με τον Υπέρτατο Κύριο, φωτίζεται. Αυτή η μέθοδος του ακούσματος συνιστάται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*: «Τα μηνύματα του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας είναι γεμάτα δυνάμεις και οι δυνάμεις αυτές μπορούν να συνειδητοποιηθούν αν μεταξύ των αφοσιωμένων υπηρετών συζητούνται θέματα σχετικά με το Υπέρτατο Πρόσωπο. Αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί με τη συναναστροφή διανοουμένων και ακαδημαϊκών λογίων, επειδή πρόκειται για συνειδητοποιημένη γνώση».

Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες υπηρετούν συνεχώς τον Υπέρτατο Κύριο. Ο Κύριος καταλαβαίνει τη νοοτροπία και την ειλικρίνεια ενός συγκεκριμένου ζωντανού όντος που έχει συνείδηση του Κρίσνα και του δίνει τη νοημοσύνη για να κατανοήσει την επιστήμη του Κρίσνα στη συντροφιά των αφοσιωμένων υπηρετών. Οι συζητήσεις για τον Κρίσνα είναι κάτι πολύ ισχυρό και αν κάποιο τυχερό πρόσωπο έχει τέτοια συντροφιά και προσπαθεί να αφομοιώσει αυτή τη γνώση, τότε σίγουρα θα σημειώσει πρόοδο προς την πνευματική συνειδητοποίηση. Ο Κρίσνα, προκειμένου να ενθαρρύνει τον Αρτζούνα να επιδιώκει συνεχή εξύψωση στα πλαίσια της ισχυρής υπηρεσίας Του, περιγράφει στο Ένατο Κεφάλαιο ζητήματα εμπιστευτικότερα από αυτά που έχει ήδη αποκαλύψει.

Η αρχή της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, το Πρώτο Κεφάλαιο, είναι λίγο-πολύ μια εισαγωγή για το υπόλοιπο βιβλίο· στο Δεύτερο και το Τρίτο Κεφάλαιο, η πνευματική γνώση που περιγράφεται χαρακτηρίζεται εμπιστευτική. Τα θέματα που συζητούνται στο Έβδομο και το Όγδοο Κεφάλαιο σχετίζονται ειδικά με την υπηρεσία αφοσίωσης και επειδή φωτίζουν τη συνείδηση του Κρίσνα χαρακτηρίζονται περισσότερο εμπιστευτικά. Αλλά τα θέματα που περιγράφονται στο Ένατο Κεφάλαιο πραγματεύονται την ανόθευτη, αγνή αφοσίωση. Γι’ αυτό το Ένατο Κεφάλαιο θεωρείται το πλέον εμπιστετικό. Όποιος είναι εδραιωμένος στην πλέον εμπιστευτική γνώση του Κρίσνα είναι φυσικά υπερβατικός· άρα δεν αντιμετωπίζει υλικούς πόνους, παρόλο που βρίσκεται στον υλικό κόσμο. Στο έργο *Μπακτι-ρασαμριτα-σινντου* λέγεται ότι όποιος έχει ειλικρινή επιθυμία να προσφέρει υπηρεσία αγάπης στον Υπέρτατο Κύριο, παρόλο που βρίσκεται στην υπό όρους κατάσταση της υλικής ύπαρξης, θα πρέπει να θεωρείται απελευθερωμένος. Παρόμοια δήλωση θα συναντήσουμε και στο Δέκατο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ότι, δηλαδή, όποιος έχει εμπιστευτική γνώση του Κρίσνα είναι πρόσωπο απελευθερωμένο.

Αυτή η πρώτη στροφή έχει ιδιαίτερη σημασία. Η γνώση (*ινταμ γκιαναμ*) είναι αναφορά στην αγνή υπηρεσία αφοσίωσης, η οποία συνίσταται σε εννέα διαφορετικές δραστηριότητες: στο άκουσμα, το ψάλσιμο, την ενθύμηση, την προσφορά υπηρεσίας, τη λατρεία, την προσευχή, την προσκύνηση, τη φιλία και την εγκατάλειψη των πάντων. Εφαρμόζοντας αυτά τα εννέα στοιχεία υπηρεσίας αφοσίωσης ανυψώνεται κανείς στην πνευματική συνείδηση, τη συνείδηση του Κρίσνα. Όταν η καρδιά έχει καθαριστεί από την υλική μόλυνση, μπορεί κανείς να κατανοήσει αυτή την επιστήμη του Κρίσνα. Το να κατανοήσει κανείς απλώς ότι το ζωντανό ον δεν είναι κάτι το υλικό δεν αρκεί. Αυτό μπορεί να είναι η αρχή της πνευματικής συνειδητοποίησης, αλλά θα πρέπει να αναγνωρίζει κανείς τη διαφορά μεταξύ της δραστηριότητας του σώματος και της πνευματικής δραστηριότητας, δια της οποίας κατανοεί κανείς ότι δεν είναι το σώμα.

Στο Έβδομο Κεφάλαιο έχουμε ήδη συζητήσει την αστείρευτη δύναμη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, τις διάφορες ενέργειές Του, την κατώτερη και ανώτερη φύση και όλη αυτή την υλική εκδήλωση. Στο Ένατο και Δέκατο Κεφάλαιο θα περιγραφούν οι δόξες του Κυρίου.

Η σανσκριτική λέξη *ανασουγιαβε* σε αυτή τη στροφή έχει επίσης μεγάλη σημασία. Συνήθως οι σχολιαστές της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ακόμη και αν είναι σπουδαίοι λόγιοι, είναι φθονεροί με τον Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Ακόμη και οι πλέον πολυμαθείς λόγιοι γράφουν για την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* πολλές ανακρίβειες. Επειδή είναι φθονεροί με τον Κρίσνα, τα σχόλιά τους είναι άχρηστα, ενώ τα σχόλια των αφοσιωμένων υπηρετών του Κυρίου είναι αξιόπιστα. Κανείς δεν μπορεί να ερμηνεύσει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ή να προσφέρει τέλεια γνώση του Κρίσνα αν είναι φθονερός. Όποιος επικρίνει τον χαρακτήρα του Κρίσνα χωρίς να Τον γνωρίζει είναι ανόητος. Συνεπώς, τέτοιου είδους σχόλια θα πρέπει να αποφεύγονται επιμελώς. Για όποιον κατανοεί ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το αγνό και υπερβατικό πρόσωπο, αυτά τα κεφάλαια θα είναι πολύ επωφελή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

राजविद्या राजगुह्यं पवित्रमिदमुत्तमम्।
प्रत्यक्षावगमं धर्म्यं सुसुखं कर्तुमव्ययम्।।२।।

ρατζα-βιντια ρατζα-γκουχιαμ   παβιτραμ ινταμ ουτταμαμ

ρατζα-βιντια: ο βασιλιάς της γνώσης - *ρατζα-γκουχιαμ*: ο βασιλιάς της εμπιστευτικής γνώσης – *παβιτραμ*: η αγνότερη – *ινταμ*: αυτή – *ουτταμαμ*: η υπερβατική – *πρατιακσα*: η απευθείας αντιληπτή – *αβαγκαναμ*: η κατανοητή – *νταρμιαμ*: η αρχή της θρησκείας - *σου-σουκαμ*: με μεγάλη χαρά – *καρτουμ*: να εξασκηθεί – *αβιαγιαμ*: η άφθαρτη.

Αυτή η γνώση είναι ο βασιλιάς της γνώσης, το πλέον απόκρυφο από όλα τα μυστικά. Είναι εξαιρετικά αγνή και επειδή προσφέρει άμεση αντίληψη και συνειδητοποίηση του εαυτού, αποτελεί την τελειότητα της θρησκείας. Είναι άφθαρτη και εφαρμόζεται με μεγάλη χαρά.

Αυτό το κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αποκαλείται «βασιλιάς της γνώσης» επειδή αποτελεί την ουσία όλων των δογμάτων και όλων των φιλοσοφικών απόψεων που έχουν εξηγηθεί προηγουμένως. Υπάρχουν επτά κύριοι φιλόσοφοι στην Ινδία: ο Γκωτάμα, ο Κανάντα, ο Καπίλα, ο Γιαγκιαβάλκια, ο Σανντίλια, ο Βαϊσβανάρα και τέλος, ο Βιασαντέβα, ο συγγραφέας της *Βεντάντα-σουτρα*. Δεν υπάρχει, λοιπόν, έλλειψη στον τομέα της φιλοσοφίας ή της υπερβατικής γνώσης. Τώρα ο Κύριος λέει ότι το Ένατο Κεφάλαιο είναι ο βασιλιάς αυτής της γνώσης, η ουσία κάθε γνώσης που μπορεί να αποκομίσει κανείς από τη μελέτη των Βεδών και των διαφόρων φιλοσοφικών σχολών. Είναι η πλέον εμπιστευτική γνώση επειδή η εμπιστευτική ή υπερβατική γνώση προϋποθέτει την κατανόηση της διαφοράς μεταξύ της ψυχής και του σώματος. Και ο βασιλιάς κάθε εμπιστευτικής γνώσης κορυφώνεται στην υπηρεσία αφοσίωσης.

Γενικά, οι άνθρωποι δεν εκπαιδεύονται σε αυτήν την εμπιστευτική γνώση· εκπαιδεύονται στην εξωτερική γνώση. Όσον αφορά στη συνηθισμένη εκπαίδευση, οι άνθρωποι ασχολούνται με τόσο πολλούς κλάδους: πολιτική, κοινωνιολογία, φυσική, χημεία, μαθηματικά, αστρονομία, μηχανική, κλπ. Υπάρχουν τόσο πολλοί κλάδοι της γνώσης σε όλο τον κόσμο και τόσο πολλά πανεπιστήμια, αλλά δυστυχώς, δεν υπάρχει ούτε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα όπου διδάσκεται η επιστήμη της πνευματικής ψυχής. Και παρ' όλα αυτά, η ψυχή είναι το πλέον σημαντικό τμήμα του σώματος· χωρίς την παρουσία της ψυχής, το σώμα δεν έχει καμία αξία. Εντούτοις, οι άνθρωποι δίνουν μεγάλη βαρύτητα στις σωματικές ανάγκες, δίχως να νοιάζονται για τη ζωτική ψυχή.

Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ιδιαίτερα από το Δεύτερο Κεφάλαιο και μετά, τονίζει τη σημασία της ψυχής. Στην αρχή ο Κύριος λέει ότι το σώμα είναι φθαρτό και η ψυχή άφθαρτη. Αυτό είναι ένα εμπιστευτικό μέρος της γνώσης: απλώς το να γνωρίζει κανείς ότι η πνευματική ψυχή διαφέρει από το σώμα και ότι η φύση της είναι αμετάβλητη, ακατάλυτη και αιώνια. Αλλά αυτό δεν δίνει θετική πληροφόρηση για την ψυχή. Μερικές φορές οι άνθρωποι έχουν την εντύπωση ότι η ψυχή διαφέρει από το σώμα και ότι όταν το σώμα τελειώσει ή όταν κάποιος απελευθερωθεί από το σώμα, η ψυχή παραμένει σε κάποιο κενό και γίνεται απρόσωπη. Αλλά αυτό δεν είναι γεγονός. Πώς μπορεί η ψυχή, η οποία είναι τόσο δραστήρια μέσα στο σώμα, να είναι αδρανής όταν απελευθερωθεί από το σώμα; Η ψυχή είναι πάντα δραστήρια. Αν είναι αιώνια, τότε είναι αιωνίως δραστήρια και η δραστηριότητα της ψυχής στο πνευματικό βασίλειο είναι το πλέον εμπιστευτικό μέρος της πνευματικής γνώσης. Γι' αυτό υποδηλώνεται εδώ ότι η δραστηριότητα της πνευματικής ψυχής συνιστά τον βασιλιά κάθε γνώσης, το πλέον εμπιστευτικό μέρος κάθε γνώσης.

Όπως εξηγείται στη βεδική γραμματεία, η γνώση αυτή είναι η αγνότερη μορφή κάθε δράσης. Στην *Παντμα Πουρανα* έχουν αναλυθεί οι αντιδράσεις στις αμαρτωλές δραστηριότητες των ανθρώπων και εξηγείται ότι είναι τα αποτελέσματα των συνεχών και επανειλημμένων αμαρτημάτων τους. Όσοι αποβλέπουν στην απόλαυση των καρπών της δράσης τους είναι μπλεγμένοι στα διάφορα στάδια και τις διάφορες μορφές αντίδρασης. Για παράδειγμα, όταν σπέρνει κανείς τον σπόρο ενός δέντρου, το δέντρο δεν μεγαλώνει αμέσως· χρειάζεται κάποιο χρόνο. Στην αρχή είναι ένα μικρό βλαστάρι, μετά παίρνει τη μορφή δέντρου, μετά ανθίζει, δίνει καρπούς και όταν ολοκληρωθεί, αυτοί που έσπειραν τον σπόρο του δέντρου απολαμβάνουν τα άνθη και τους καρπούς. Κατά τον ίδιο τρόπο, κάνει κάποιος μια αμαρτωλή πράξη και όπως ο σπόρος, χρειάζεται χρόνο για να καρποφορήσει. Υπάρχουν διάφορα στάδια. Το συγκεκριμένο πρόσωπο μπορεί να έχει ήδη σταματήσει την αμαρτωλή δράση, αλλά εξακολουθεί να υφίσταται τα αποτελέσματά της. Όπως εξηγείται στην εικοστή στροφή του Εβδόμου Κεφαλαίου, υπάρχουν αμαρτίες οι οποίες βρίσκονται ακόμη σε σπερματική μορφή και υπάρχουν άλλες οι οποίες έχουν ήδη δώσει καρπούς, τους οποίους γευόμαστε με τη μορφή δυστυχίας και πόνου.

Κάποιος που έχει τελειώσει εντελώς με τις αντιδράσεις όλων των αμαρτωλών πράξεών του και ασχολείται μόνο με ευσεβείς πράξεις, απελευθερωμένος από τη δυαδικότητα του υλικού κόσμου, προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα. Με

άλλα λόγια, όσοι προσφέρουν πραγματικά υπηρεσία αφοσίωσης στον Υπέρτατο Κύριο είναι ήδη απελευθερωμένοι από κάθε αντίδραση. Για όσους προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, όλες οι αντιδράσεις από την αμαρτωλή δράση, είτε έχουν καρποφορήσει είτε είναι αποθέματα είτε είναι σε σπερματική μορφή, βαθμηδόν εξαφανίζονται. Επομένως, η εξαγνιστική δύναμη της υπηρεσίας αφοσίωσης είναι πολύ μεγάλη και ονομάζεται *παβιτραμ ουτταμαμ*, η αγνότερη. *Ουτταμα* σημαίνει υπερβατική. *Ταμας* είναι αυτός ο υλικός κόσμος ή το σκοτάδι και *ουτταμα* σημαίνει εκείνο το οποίο είναι υπερβατικό ως προς τις υλικές δραστηριότητες. Οι πράξεις αφοσίωσης δεν θα πρέπει να θεωρούνται ποτέ υλικές, παρόλο που ορισμένες φορές φαίνεται ότι οι αφοσιωμένοι υπηρέτες κάνουν τα ίδια πράγματα που κάνουν και οι συνηθισμένοι άνθρωποι. Ωστόσο, κάποιος που μπορεί να δει και είναι εξοικειωμένος με την υπηρεσία αφοσίωσης θα καταλάβει ότι δεν πρόκειται για υλικές πράξεις. Είναι όλες πράξεις πνευματικές και πράξεις αφοσίωσης, αμόλυντες από τις υλικές καταστάσεις της φύσης.

Λέγεται ότι η υπηρεσία αφοσίωσης είναι τόσο τέλεια, ώστε μπορεί κανείς να αντιληφθεί τα αποτελέσματα άμεσα. Το άμεσο αποτέλεσμα γίνεται πράγματι αντιληπτό. Έχουμε προσωπική εμπειρία ότι όποιος ψέλνει τα άγια ονόματα του Κρίσνα (Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε) με την πάροδο του χρόνου αισθάνεται υπερβατική ευχαρίστηση και πολύ σύντομα εξαγνίζεται από κάθε υλική μόλυνση. Αυτό το έχουμε δει. Επιπλέον, αν κάποιος δεν ακούει απλώς, αλλά προσπαθεί επίσης να διαδώσει το μήνυμα των πράξεων αφοσίωσης ή αν βοηθά τις αποστολικές δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα, αισθάνεται σταδιακά πνευματική πρόοδο. Αυτή η εξέλιξη στην πνευματική ζωή δεν εξαρτάται από κανενός είδους προγενέστερη εκπαίδευση ή από κάποια προσόντα. Η ίδια η μέθοδος είναι τόσο αγνή, ώστε απλώς η εφαρμογή της εξαγνίζει.

Αυτό περιγράφεται και στη *Βεντάντα-σουτρα* με τα ακόλουθα λόγια: *πρακασας τσα καρμανι αμπιασατ*. «Η υπηρεσία αφοσίωσης είναι τόσο ισχυρή, ώστε προσφέροντας απλώς κάποιος υπηρεσία αφοσίωσης, φωτίζεται χωρίς αμφιβολία». Ο Νάραντα, που ήταν γιος μιας υπηρέτριας, δεν είχε μόρφωση ούτε είχε γεννηθεί σε ανώτερη οικογένεια. Αλλά όταν κάποτε η μητέρα του υπηρετούσε κάποιους μεγάλους αφοσιωμένους υπηρέτες, ο Νάραντα βοηθούσε κι αυτός και μερικές φορές, όταν η μητέρα του απουσίαζε, τους υπηρετούσε ο ίδιος. Ο ίδιος ο Νάραντα λέει: «Κάποτε, έφαγα με την άδειά

τους τα υπολείμματα της τροφής τους και όλες μου οι αμαρτίες ξεριζώθηκαν στη στιγμή. Έτσι λοιπόν, υπηρετώντας εκείνους τους σοφούς, η καρδιά μου εξαγνίστηκε και τότε εκδηλώθηκε εκείνη η ιδιαίτερη φύση της έλξης του υπερβατικού». (*Μπαγκ.* 1.5.25) Ο Νάραντα λέει στον μαθητή του, τον Βιασαντέβα, ότι σε μία προηγούμενη ζωή του, όταν ήταν μικρό παιδί, ενώ υπηρετούσε κάποιους αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες κατά την τετράμηνη παραμονή τους μαζί του, συναναστρεφόταν στενά μαζί τους. Μερικές φορές εκείνοι οι σοφοί άφηναν υπολείμματα τροφής στα πιάτα τους και το αγόρι, που έπλενε τα πιάτα τους, ήθελε να δοκιμάσει αυτά τα υπολείμματα. Ρωτούσε, λοιπόν, τους μεγάλους αφοσιωμένους υπηρέτες αν μπορούσε να τα φάει και εκείνοι του έδιναν την άδεια. Ο Νάραντα έτρωγε αυτά τα υπολείμματα και απελευθερώθηκε από κάθε αντίδραση στις αμαρτίες του. Καθώς συνέχιζε να τρώει τα υπολείμματα της τροφής τους απέκτησε σταδιακά τόσο αγνή καρδιά όσο και οι σοφοί και σιγά-σιγά ανέπτυξε έλξη για τα ίδια πράγματα. Εκείνοι οι μεγάλοι αφοσιωμένοι υπηρέτες απολάμβαναν τη γεύση της αδιάκοπης υπηρεσίας αφοσίωσης στον Κύριο, δηλαδή να ακούν, να ψέλνουν, κλπ., και αναπτύσσοντας ο Νάραντα την ίδια γεύση, ήθελε και αυτός να ακούει και να ψέλνει τις δόξες του Κυρίου. Έτσι, συναναστρεφόμενος τους σοφούς, ανέπτυξε μεγάλη επιθυμία για την υπηρεσία αφοσίωσης. Γι’ αυτό, όπως περιγράφεται στη *Βεντάντα-σούτρα, πρακασας τσα καρμανι αμπιασατ*: Αν κάποιος απλώς προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης, όλα αποκαλύπτονται σε αυτόν αυτομάτως και μπορεί να καταλάβει. Αυτό ονομάζεται *πρατιακσα*, άμεσα αντιληπτό.

Ο Νάραντα ήταν γιος μιας υπηρέτριας. Δεν είχε την ευκαιρία να πάει στο σχολείο. Βοηθούσε απλώς τη μητέρα του και ευτυχώς η μητέρα του προσέφερε υπηρεσία στους αφοσιωμένους υπηρέτες. Έτσι δόθηκε και στον μικρό Νάραντα η ευκαιρία να συναναστραφεί εκείνους τους αφοσιωμένους υπηρέτες και απλώς με αυτή τη συναναστροφή πέτυχε τον ύψιστο στόχο κάθε θρησκείας, την υπηρεσία αφοσίωσης. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* λέγεται ότι γενικά οι θρησκευόμενοι άνθρωποι δεν γνωρίζουν ότι η ύψιστη τελειότητα της θρησκείας είναι το στάδιο της υπηρεσίας αφοσίωσης. Συνήθως, για την κατανόηση του δρόμου της αυτοσυνειδητοποίησης απαιτείται η βεδική γνώση. Αλλά σε αυτή την περίπτωση, παρόλο που δεν είχε εκπαιδευθεί στις βεδικές αρχές, ο Νάραντα πέτυχε τα καλύτερα αποτελέσματα της μελέτης των Βεδών. Η μέθοδος της υπηρεσίας αφοσίωσης έχει τέτοια δύναμη, ώστε ακόμη και χωρίς την τακτική τέλεση των θρησκευτικών καθηκόντων, μπορεί κανείς να υψωθεί στην ύψιστη τελειότητα. Πώς είναι δυνατό αυτό; Η βεδική

γραμματεία λέει: *ατσαριαβαν πουρουσο βεντα*. Όποιος έχει τη συναναστροφή μεγάλων *ατσαρια*, ακόμη και αν δεν είναι μορφωμένος και δεν έχει σπουδάσει τις Βέδες, μπορεί να εξοικειωθεί με όλη τη γνώση που είναι απαραίτητη για τη συνειδητοποίηση.

Η μέθοδος της υπηρεσίας αφοσίωσης είναι μία μέθοδος πολύ ευχάριστη. Γιατί; Γιατί η υπηρεσία αφοσίωσης συνίσταται στο *σραβαναμ κιρταναμ βισνοχ* (στο να ακούς για τον Βίσνου και να Τον δοξάζεις). Μπορεί, λοιπόν, κανείς απλώς να ακούει τις ψαλμωδίες που δοξάζουν τον Κύριο ή να παρακολουθεί φιλοσοφικές διαλέξεις από έγκυρους *ατσαρια* σχετικά με την υπερβατική γνώση. Δηλαδή, καθισμένος και απλώς ακούγοντας μπορεί κανείς να διδαχθεί· ύστερα, μπορεί να φάει τα υπολείμματα της τροφής που έχει προσφερθεί στον Θεό, δηλαδή ωραία, εύγευστα φαγητά. Σε κάθε στάδιο, η υπηρεσία αφοσίωσης είναι ευχάριστη. Μπορεί κανείς να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης ακόμη και στην κατάσταση της μεγαλύτερης φτώχιας. Ο Κύριος λέει, *πατραμ πουσπαμ παλαμ*: είναι έτοιμος να δεχθεί από τον αφοσιωμένο υπηρέτη οποιαδήποτε προσφορά, όποια κι αν είναι. Ακόμη και ένα φύλλο, ένα λουλούδι, έναν καρπό ή λίγο νερό, πράγματα τα οποία είναι διαθέσιμα σε κάθε μέρος του κόσμου, μπορούν να προσφερθούν στον Κύριο από *οποιοδήποτε* πρόσωπο, ανεξαρτήτως κοινωνικής θέσης και θα γίνουν δεκτά αν προσφερθούν με αγάπη. Υπάρχουν πολλές ιστορικές περιπτώσεις. Δοκιμάζοντας απλώς τα φύλλα της *τουλασι* που είχαν προσφερθεί στα λωτοειδή πόδια του Κυρίου, μεγάλοι σοφοί όπως ο Σανατκουμάρα έγιναν μεγάλοι αφοσιωμένοι υπηρέτες. Άρα η μέθοδος της αφοσίωσης είναι πολύ όμορφη και μπορεί να εφαρμοσθεί με πολύ χαρούμενη διάθεση. Ο Θεός δέχεται μόνο την αγάπη με την οποία του προσφέρονται τα διάφορα πράγματα.

Εδώ αναφέρεται ότι η υπηρεσία αφοσίωσης υπάρχει αιωνίως. Τα πράγματα δεν είναι όπως ισχυρίζονται οι Μαγιαβάντι. Μερικές φορές υιοθετούν δήθεν την υπηρεσία αφοσίωσης και την συνεχίζουν όσο δεν είναι απελευθερωμένοι, αλλά τελικά, όταν απελευθερωθούν «γίνονται ένα με τον Θεό». Μια τέτοια προσωρινή, καιροσκοπική υπηρεσία αφοσίωσης δεν είναι αποδεκτή ως αγνή υπηρεσία αφοσίωσης. Η πραγματική υπηρεσία αφοσίωσης συνεχίζεται ακόμη και μετά την απελευθέρωση. Όταν ο αφοσιωμένος υπηρέτης πηγαίνει στον πνευματικό πλανήτη, στο βασίλειο του Θεού, συνεχίζει να υπηρετεί και εκεί τον Υπέρτατο Κύριο. Δεν επιχειρεί να γίνει ένα με τον Υπέρτατο Κύριο.

Όπως θα γίνει φανερό, η πραγματική υπηρεσία αφοσίωσης αρχίζει μετά την απελευθέρωση. Γι' αυτό στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αναφέρεται, *μπραμα-*

μπουτα. Αφού απελευθερωθεί κανείς, δηλαδή αφού βρεθεί στη κατάσταση του *μπραμαν*, αρχίζει την υπηρεσία αφοσίωσης. Προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης μπορεί κάποιος να κατανοήσει τον Υπέρτατο Κύριο. Κανείς δεν μπορεί να κατανοήσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας εφαρμόζοντας το *καρμα-γιογκα*, το *γκιανα-γιογκα*, το *αστανγκα-γιογκα* ή οποιοδήποτε άλλο *γιογκα* μόνο του. Χωρίς να φτάσει στο στάδιο της υπηρεσίας αφοσίωσης, δεν μπορεί να καταλάβει κανείς τι είναι το Πρόσωπο της Θεότητας. Και στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* επιβεβαιώνεται ότι όταν κάποιος εξαγνισθεί εφαρμόζοντας τη μέθοδο της υπηρεσίας αφοσίωσης και ιδιαίτερα ακούγοντας τη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* ή την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από συνειδητοποιημένες ψυχές, τότε μπορεί να καταλάβει την επιστήμη του Κρίσνα, δηλαδή την επιστήμη του Θεού. *Εβαμ πρασαννα-μανασο μπαγκαβαντ-μπακτι-γιογκαταχ*. Όταν η καρδιά κάποιου καθαριστεί από κάθε ανοησία, τότε μπορεί να καταλάβει τον Θεό. Έτσι η μέθοδος της υπηρεσίας αφοσίωσης, της συνείδησης του Κρίσνα, είναι ο βασιλιάς της γνώσης και της εμπιστευτικής γνώσης. Είναι η αγνότερη μορφή θρησκείας και μπορεί να εφαρμοστεί χαρούμενα και χωρίς δυσκολία. Θα πρέπει, λοιπόν, να υιοθετηθεί.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

अश्रद्दधानाः पुरुषा धर्मस्यास्य परन्तप।
अप्राप्य मां निवर्तन्ते मृत्युसंसारवर्त्मनि।।३।।

ασρανταναχ πουρουσα νταρμασιασια παραντάπα
απραπια μαμ νιβαρταντε μριτιου-σαμσαρα-βαρτμανι

ασρανταναχ: όσοι είναι άπιστοι – *πουρουσαχ*: τέτοια πρόσωπα – *νταρμασια*: της θρησκευτικής μεθόδου – *ασια*: αυτής – *παραντάπα*: ω κατακτητή των εχθρών – *απραπια*: χωρίς να αποκτήσουν – *μαμ*: Εμένα – *νιβαρταντε*: επιστρέφουν – *μριτιου*: του θανάτου – *σαμσαρα*: της υλικής ύπαρξης – *βαρτμανι*: στον δρόμο.

Όσοι δεν έχουν πίστη στον δρόμο της υπηρεσίας αφοσίωσης δεν μπορούν να φτάσουν σ’ Εμένα, ω κατακτητή των εχθρών, αλλά επιστρέφουν στην υλική ύπαρξη, στον δρόμο της γέννησης και του θανάτου.

Οι άπιστοι δεν μπορούν να φέρουν σε πέρας τη μέθοδο της υπηρεσίας αφοσίωσης· αυτό είναι το νόημα αυτής της στροφής. Η πίστη δημιουργείται με τη συναναστροφή αφοσιωμένων υπηρετών. Οι κακότυχοι άνθρωποι, ακόμη και αφού ακούσουν όλες τις μαρτυρίες της βεδικής γραμματείας από σπουδαίες προσωπικότητες, εξακολουθούν να μην έχουν πίστη στον Θεό. Είναι διστακτικοί και δεν μπορούν να παραμείνουν σταθεροί στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου. Έτσι η πίστη είναι άκρως σημαντικός παράγοντας για πρόοδο στη συνείδηση του Κρίσνα. Στην *Τσετανια-τσαριταμριτα* αναφέρεται ότι πρέπει να έχει κανείς την ολοκληρωτική πεποίθηση πως υπηρετώντας απλώς τον Υπέρτατο Κύριο, τον Σρι Κρίσνα, μπορεί να επιτύχει κάθε τελειότητα. Αυτό ονομάζεται αληθινή πίστη. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (4.31.14) λέγεται ότι ποτίζοντας με νερό τη ρίζα του δέντρου, ικανοποιούνται τα κλαδιά και τα φύλλα του και προσφέροντας τροφή στο στομάχι, ικανοποιούνται όλες οι αισθήσεις του σώματος. Κατά τον ίδιο τρόπο, προσφέροντας υπερβατική υπηρεσία στον Υπέρτατο Κύριο, ικανοποιούνται αυτομάτως όλοι οι ημίθεοι και όλα τα ζωντανά όντα.

Αφού διαβάσει κανείς την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* θα πρέπει να φτάσει γρήγορα στο συμπέρασμα της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*: ότι θα πρέπει να αφήσει κάθε άλλη ασχολία και να υιοθετήσει την υπηρεσία του Υπερτάτου Κυρίου, του Κρίσνα, του Προσώπου της Θεότητας. Αν κάποιος έχει πεισθεί γι' αυτή τη φιλοσοφία της ζωής, αυτό είναι πίστη. Η ανάπτυξη αυτής της πίστης είναι η μέθοδος της συνείδησης του Κρίσνα.

Υπάρχουν τρεις κατηγορίες ανθρώπων με συνείδηση του Κρίσνα. Στην τρίτη κατηγορία είναι εκείνοι οι οποίοι δεν διαθέτουν πίστη. Ακόμη και αν έχουν δεσμευθεί επισήμως στην υπηρεσία αφοσίωσης για κάποιον απώτερο σκοπό, δεν μπορούν φτάσουν στο ύψιστο στάδιο τελειότητας. Πιθανότατα, μετά από κάποιο διάστημα θα παραπατήσουν. Μπορεί να δεσμευθούν στη συνείδηση του Κρίσνα, αλλά επειδή δεν έχουν ολοκληρωτική πεποίθηση και πίστη, τους είναι πολύ δύσκολο να συνεχίσουν. Έχουμε προσωπική πείρα στη διάρκεια της αποστολικής μας δράσης ότι ορισμένοι άνθρωποι έρχονται και επιδίδονται στη συνείδηση του Κρίσνα με κάποιο κρυφό κίνητρο, αλλά αμέσως μόλις βελτιωθούν λίγο τα οικονομικά τους εγκαταλείπουν αυτή τη μέθοδο και επανέρχονται στις παλιές τους συνήθειες. Μόνο με την πίστη μπορεί κάποιος να προχωρήσει στη συνείδηση του Κρίσνα. Όσον αφορά στην ανάπτυξη της πίστης, όποιος είναι τέλειος γνώστης των λογοτεχνικών έργων της υπηρεσίας αφοσίωσης και έχει κατακτήσει το στάδιο της σταθερής πίστης ανήκει στην πρώτη κατηγορία ανθρώπων με συνείδηση του Κρίσνα. Στη

δεύτερη κατηγορία ανήκουν εκείνοι οι οποίοι δεν έχουν προχωρήσει πολύ στην κατανόηση των γραφών της αφοσίωσης, αλλά διαθέτουν σταθερή πίστη ότι το *μπακτι*, η αφοσίωση στον Κρίσνα, είναι ο καλύτερος δρόμος και έτσι το έχουν υιοθετήσει. Είναι, επομένως, ανώτεροι από όσους ανήκουν στην τρίτη κατηγορία, οι οποίοι δεν διαθέτουν ούτε τέλεια γνώση των γραφών ούτε τέλεια πίστη, αλλά με τη συναναστροφή και την απλότητα προσπαθούν να ακολουθήσουν. Οι άνθρωποι της τρίτης κατηγορίας στη συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να πέσουν, αλλά όσοι είναι στη δεύτερη ή στην πρώτη κατηγορία δεν πέφτουν. Όποιος είναι στην πρώτη κατηγορία είναι βέβαιο ότι θα σημειώσει πρόοδο και τελικά θα πετύχει τον στόχο. Όσον αφορά στο πρόσωπο της τρίτης κατηγορίας στη συνείδηση του Κρίσνα, παρόλο που έχει την πεποίθηση ότι η υπηρεσία αφοσίωσης του Κρίσνα είναι πολύ καλή, δεν διαθέτει γνώση του Κρίσνα μέσω γραφών όπως η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* και η *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Μερικές φορές αυτά τα πρόσωπα της τρίτης κατηγορίας στη συνείδηση του Κρίσνα έχουν κάποια τάση προς το *καρμα-γιογκα* και το *γκιανα-γιογκα* και μερικές φορές αναστατώνονται, αλλά μόλις η ασθένεια του *καρμα-γιογκα* και του *γκιανα-γιογκα* εξαφανισθεί, ανεβαίνουν στη δεύτερη ή και στην πρώτη κατηγορία της συνείδησης του Κρίσνα. Η πίστη στον Κρίσνα διαιρείται και αυτή σε τρία στάδια και περιγράφεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. Πρώτης, δεύτερης και τρίτης τάξης προσκόλληση στον Κρίσνα εξηγούνται στο Ενδέκατο Άσμα της *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. Όσοι δεν έχουν πίστη στον Κρίσνα ακόμη και αφού ακούσουν γι' Αυτόν και για την αξία της υπηρεσίας αφοσίωσης και νομίζουν ότι αυτά είναι απλώς εγκώμια, βρίσκουν αυτόν τον δρόμο πολύ δύσκολο, έστω και αν υποτίθεται ότι είναι δεσμευμένοι στην υπηρεσία αφοσίωσης. Γι' αυτούς, η ελπίδα να φτάσουν στην τελειότητα είναι πολύ μικρή. Έτσι, λοιπόν, η πίστη έχει μεγάλη σημασία στην υπηρεσία αφοσίωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

मया ततमिदं सर्वं जगदव्यक्तमूर्तिना।
मत्स्थानि सर्वभूतानि न चाहं तेष्ववस्थितः।।४।।

μαγια ταταμ ινταμ σαρβαμ τζαγκαντ αβιακτα-μουρτινα
ματ-στανι σαρβα-μπουτανι να τσαχαμ τεσβ αβαστιταχ

μαγια: από Εμένα – *ταταμ*: διαπερνάται – *ινταμ*: αυτή - *σαρβαμ*: όλη – *τζαγκαντ*: η κοσμική εκδήλωση - *αβιακτα-μουρτινα*: από την ανεκδήλωτη μορφή - *ματ-στανι*: σ' Εμένα - *σαρβα-μπουτανι*: όλα τα ζωντανά όντα – *να*: δεν – *τσα*: επίσης – *αχαμ*: Εγώ – *τεσου*: σε αυτά – *αβαστιταχ*: βρίσκομαι.

Όλο αυτό το σύμπαν διαπερνάται από Εμένα στην ανεκδήλωτη μορφή Μου. Όλα τα όντα είναι σ' Εμένα, αλλά Εγώ δεν είμαι σε αυτά.

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας δεν είναι αντιληπτό μέσω των χονδροειδών υλικών αισθήσεων. Λέγεται ότι το όνομα, η φήμη, οι διασκεδάσεις, κλπ., του Κυρίου Σρι Κρίσνα δεν μπορούν να κατανοηθούν με τις υλικές αισθήσεις. Ο Κύριος αποκαλύπτεται μόνο σε κάποιον που Του προσφέρει αγνή υπηρεσία αφοσίωσης υπό την κατάλληλη καθοδήγηση. Στην *Μπραμα-σαμχιτα* αναφέρεται, *πρεμαναντζανα-τσουριτα...*, δηλαδή, μπορεί κανείς να βλέπει πάντα το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Γκοβίνντα, μέσα του και έξω από αυτόν, αν έχει αναπτύξει γι' Αυτόν υπερβατική διάθεση αγάπης. Έτσι, για τους ανθρώπους εν γένει δεν είναι ορατός. Εδώ λέγεται ότι παρόλο που διαπερνά τα πάντα, παρόλο που είναι παρών παντού, δεν είναι αντιληπτός από τις υλικές αισθήσεις. Αλλά ενώ δεν μπορούμε να Τον δούμε, τα πάντα στηρίζονται σε Αυτόν. Όπως έχουμε συζητήσει στο Έβδομο Κεφάλαιο, ολόκληρη η υλική κοσμική εκδήλωση δεν είναι παρά συνδυασμός των δύο διαφορετικών ενεργειών Του, της ανώτερης πνευματικής ενέργειας και της κατώτερης υλικής ενέργειας. Όπως ακριβώς το φως του ήλιου απλώνεται σε όλο το σύμπαν, η ενέργεια του Κυρίου απλώνεται σε όλη τη δημιουργία και τα πάντα στηρίζονται σε αυτή την ενέργεια.

Εντούτοις, δεν θα πρέπει να συμπεράνουμε ότι επειδή απλώνεται παντού έχει χάσει την προσωπική Του ύπαρξη. Για να αντικρούσει αυτό το επιχείρημα ο Κύριος λέει, «Είμαι παντού και όλα είναι σε Εμένα, αλλά παρ' όλα αυτά, είμαι μακριά». Για παράδειγμα, ένας βασιλιάς ηγείται μιας κυβέρνησης, η οποία δεν είναι παρά η εκδήλωση της ενέργειας του βασιλιά· οι διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες αποτελούν ενέργειες του βασιλιά και κάθε υπηρεσία στηρίζεται στη δύναμη του βασιλιά. Δεν μπορούμε, όμως, να έχουμε την απαίτηση να βλέπουμε τον βασιλιά να είναι παρών προσωπικά σε όλες αυτές τις υπηρεσίες. Αυτό είναι ένα χονδροειδές παράδειγμα. Κατά τον ίδιο τρόπο, όλες οι εκδηλώσεις που βλέπουμε και όλα όσα υπάρχουν σε αυτόν τον υλικό κόσμο αλλά και στον πνευματικό κόσμο στηρίζονται στην ενέργεια του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Η δημιουργία συντελείται με τη

διάχυση των διαφόρων ενεργειών Του και όπως αναφέρεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, είναι παρών παντού δια της προσωπικής Του εκπροσώπησης, της διάχυσης των διαφόρων ενεργειών Του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

न च मत्स्थानि भूतानि पश्य मे योगमैश्वरम्।
भूतभृन्न च भूतस्थो ममात्मा भूतभावनः।।५।।

να τσα ματ-στανι μπουτανι πασια με γιογκαμ αϊσβαραμ
μπουτα-μπριν να τσα μπουτα-στο μαματμα μπουτα-μπαβαναχ

να: δεν – *τσα*: επίσης - *ματ-στανι*: ευρισκόμενη σ’ Εμένα – *μπουτανι*: όλη η υλική δημιουργία – *πασια*: ιδού – *με*: (τη δική) Μου – *γιογκαμ αϊσβαραμ*: ασύλληπτη μυστική δύναμη - *μπουτα-μπριτ*: αυτός που συντηρεί όλα τα ζωντανά όντα – *να*: δεν – *τσα*: και - *μπουτα-σταχ*: στην κοσμική εκδήλωση – *μαμα*: (ο δικός) Μου – *ατμα*: Εαυτός - *μπουτα-μπαβαναχ*: η πηγή όλων των εκδηλώσεων.

Και όμως, όλα όσα έχουν δημιουργηθεί δεν βρίσκονται σ’ Εμένα. Ιδού η μυστική Μου δύναμη! Παρόλο που συντηρώ όλα τα ζωντανά όντα και παρόλο που είμαι παντού, δεν είμαι μέρος της κοσμικής εκδήλωσης, αλλά η πηγή της δημιουργίας.

Ο Κύριος λέει ότι όλα στηρίζονται σε Αυτόν. Αυτό δεν πρέπει να παρανοηθεί. Ο Κύριος δεν είναι άμεσα εμπλεκόμενος στη συντήρηση της υλικής εκδήλωσης. Γνωρίζουμε την εικόνα του Άτλαντα που κουβαλάει τη Γη στους ώμους του και μοιάζει πολύ κουρασμένος. Η εικόνα αυτή δεν έχει καμία σχέση με τον Κρίσνα που στηρίζει όλο το σύμπαν. Λέει ότι παρόλο που όλα στηρίζονται σε Αυτόν, ο Ίδιος είναι μακριά. Τα πλανητικά συστήματα επιπλέουν στο διάστημα και το διάστημα είναι ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου. Αλλά είναι διαφορετικός από το διάστημα. Είναι σε διαφορετικό μέρος. Γι’ αυτό ο Κύριος λέει, «Παρόλο που όλα τα όντα βρίσκονται στην ασύλληπτη ενέργειά Μου, Εγώ, ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είμαι μακριά από αυτά». Αυτή είναι η ασύλληπτη δύναμη του Κυρίου.

Στο βεδικό λεξικό αναφέρεται ότι «Ο Υπέρτατος Κύριος απολαμβάνει ασύλληπτα θαυμαστές διασκεδάσεις, φανερώνοντας την ενέργειά Του.

Διαθέτει πλήρως διάφορες ισχυρές ενέργειες και η αποφασιστικότητά Του αποτελεί από μόνη της πραγματικό γεγονός. Με αυτόν τον τρόπο θα πρέπει να γίνεται κατανοητό το Πρόσωπο της Θεότητας». Εμείς μπορεί να σκεφτούμε να κάνουμε κάτι, αλλά συχνά υπάρχουν τόσο πολλά εμπόδια, ώστε δεν είναι πάντα δυνατό να κάνουμε όσα θα θέλαμε. Αλλά όταν ο Κρίσνα θέλει να κάνει κάτι, με τη θέλησή Του και μόνο όλα γίνονται τόσο τέλεια, ώστε δεν μπορούμε καν να φανταστούμε πώς έγιναν. Ο Κύριος το εξηγεί αυτό ως εξής: παρόλο που συντηρεί όλη την υλική εκδήλωση, δεν την αγγίζει. Όλα δημιουργούνται, συντηρούνται και εκμηδενίζονται από την υπέρτατη θέλησή Του και μόνο. Αντίθετα με ό,τι συμβαίνει με εμάς, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ του νου Του και του Ιδίου, επειδή είναι απόλυτο πνεύμα. Ο Κύριος είναι παρών στα πάντα ταυτόχρονα· αλλά ο μέσος άνθρωπος δεν μπορεί να κατανοήσει πώς είναι παρών προσωπικά. Είναι διαφορετικός από την υλική εκδήλωση και όμως όλα στηρίζονται σε Αυτόν. Αυτό εξηγείται εδώ ως *γιογκαμ αϊσβαραμ*, η ασύλληπτη μυστική δύναμη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

यथाऽऽकाशस्थितो नित्यं वायुः सर्वत्रगो महान्।
तथा सर्वाणि भूतानि मत्स्थानीत्युपधारय।।६।।

γιατακασα-στιτο νιτιαμ βαγιουχ σαρβατρα-γκο μαχαν
τατα σαρβανι μπουτανι ματ-στανιτι ουπανταραγια

γιατα: όπως – *ακασα-στιταχ*: ευρισκόμενος στο διάστημα – *νιτιαμ*: πάντα – *βαγιουχ*: ο άνεμος - *σαρβατρα-γκαχ*: φυσώντας παντού – *μαχαν*: ο μέγας – *τατα*: παρομοίως – *σαρβανι*: όλα – *μπουτανι*: τα δημιουργημένα όντα - *ματ-στανι*: ευρισκόμενα σ' Εμένα – *ιτι*: έτσι – *ουπανταραγια*: προσπάθησε να καταλάβεις.

Όπως ο ισχυρός άνεμος που φυσά παντού στηρίζεται πάντα στο αιθέριο διάστημα, να γνωρίζεις ότι κατά τον ίδιο τρόπο, όλα τα όντα στηρίζονται σ' Εμένα.

Για τον κοινό άνθρωπο είναι σχεδόν αδιανόητο πώς η τεράστια υλική δημιουργία στηρίζεται σε Αυτόν. Αλλά ο Κύριος μας δίνει ένα παράδειγμα το

οποίο μπορεί να μας βοηθήσει να καταλάβουμε. Το διάστημα είναι η μεγαλύτερη εκδήλωση που μπορούμε να συλλάβουμε. Η κοσμική εκδήλωση στηρίζεται στο διάστημα. Το διάστημα επιτρέπει να κινούνται τα άτομα της ύλης, αλλά και οι μεγαλύτεροι πλανήτες, ο ήλιος και η σελήνη. Μολονότι ο ουρανός (ή ο άνεμος ή ο αέρας) είναι μέγας, κινείται μέσα στο διάστημα· το διάστημα δεν βρίσκεται πέρα από τον ουρανό.

Κατά τον ίδιο τρόπο, όλες οι θαυμαστές κοσμικές εκδηλώσεις υπάρχουν χάρη στην υπέρτατη θέληση του Κυρίου και όλες τους είναι υποταγμένες σε αυτήν την υπέρτατη θέληση. Όπως λέγεται συνήθως, ούτε ένα φύλλο δεν κινείται χωρίς τη θέληση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Έτσι όλα κινούνται με τη θέλησή Του. Με τη θέλησή Του δημιουργούνται, συντηρούνται και εκμηδενίζονται τα πάντα. Και όμως, είναι μακριά από τα πάντα, όπως το διάστημα είναι πάντα μακριά από τις δραστηριότητες της ατμόσφαιρας. Στις *Ουπανισαντ* αναφέρεται: «Ο αέρας φυσά από τον φόβο του Υπερτάτου Κυρίου». Επίσης, στην *Γκαργκα Ουπανισαντ* αναφέρονται τα εξής: «Με υπέρτατη εντολή, υπό την επίβλεψη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, κινούνται η σελήνη, ο ήλιος και οι μεγάλοι πλανήτες». Αυτό αναφέρεται επίσης και στην *Μπράμα-σαμχιτα,* όπου υπάρχει μια περιγραφή της κίνησης του ηλίου και λέγεται ότι ο ήλιος θεωρείται ως ένα από τα μάτια του Υπερτάτου Κυρίου. Σημειώνεται ακόμη ότι έχει τεράστια δύναμη να διαχέει θερμότητα και φως. Εντούτοις, κινείται στην προκαθορισμένη του τροχιά με εντολή και χάρη στην υπέρτατη θέληση του Γκοβίννντα. Έτσι, μπορούμε να βρούμε μαρτυρίες στη βεδική γραμματεία ότι αυτή η υλική εκδήλωση, η οποία φαίνεται σ' εμάς θαυμαστή και υπέροχη, είναι υπό τον απόλυτο έλεγχο του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Αυτό θα εξηγηθεί περισσότερο στις τελευταίες στροφές αυτού του κεφαλαίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

सर्वभूतानि कौन्तेय प्रकृतिं यान्ति मामिकाम्।
कल्पक्षये पुनस्तानि कल्पादौ विसृजाम्यहम्।।७।।

σαρβα-μπουτανι κωντεγια πρακριτιμ γιαντι μαμικαμ
καλπα-κσαγιε πουνας τανι κλαπαντω βισριτζαμι αχαμ

σαρβα-μπουτανι: όλα τα ζωντανά όντα – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *πρακριτιμ*: η φύση – *γιαντι*: εισέρχονται – *μαμικαμ*: σε Εμένα - *καλπα-κσαγιε*:

στο τέλος της χιλιετίας – *πουναχ*: και πάλι – *τανι:* όλα εκείνα – *κλαπα-αντω*: στην αρχή της χιλιετίας – *βισριτζαμι*: δημιουργώ – *αχαμ*: Εγώ.

Ω γιε της Κούντι, στο τέλος της χιλιετίας κάθε υλική εκδήλωση εισέρχεται στη φύση Μου και στην αρχή της νέας χιλιετίας, με τη δύναμή Μου δημιουργώ ξανά.

Η δημιουργία, η συντήρηση και η καταστροφή αυτής της υλικής κοσμικής εκδήλωσης εξαρτάται αποκλειστικά από την υπέρτατη θέληση του Προσώπου της Θεότητας. «Στο τέλος της χιλιετίας» σημαίνει κατά τον θάνατο του Μπράμα. Ο Μπράμα ζει εκατό χρόνια και η ημέρα του υπολογίζεται σε 4.300.000.000 γήινα χρόνια. Η νύχτα του έχει την ίδια διάρκεια. Ο μήνας του αποτελείται από τριάντα τέτοιες ημέρες και νύχτες και το έτος του από δώδεκα μήνες. Μετά από εκατό τέτοια χρόνια, όταν ο Μπράμα πεθάνει, συντελείται η καταστροφή, η εκμηδένιση. Αυτό σημαίνει ότι η ενέργεια η οποία εκδηλώθηκε από τον Υπέρτατο Κύριο τυλίγεται πάλι μέσα Του. Ύστερα, όταν υπάρξει και πάλι ανάγκη να εκδηλώσει τον κόσμο, αυτό γίνεται με τη θέλησή Του: «Παρόλο που είμαι Ένας, θα γίνω πολλοί». Αυτός είναι ο βεδικός αφορισμός. Ο Υπέρτατος Κύριος επεκτείνεται στην υλική ενέργεια και ολόκληρη η κοσμική εκδήλωση πραγματοποιείται και πάλι.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

प्रकृतिं स्वामवष्टभ्य विसृजामि पुनः पुनः।
भूतग्राममिमं कृत्स्नमवशं प्रकृतेर्वशात्।।८।।

πρακριτιμ σβαμ αβασταμπια βισριτζαμι πουναχ πουναχ
μπουτα-γκραμαμ ιμαμ κριτσναμ αβασαμ πρακριτερ βασατ

πρακριτιμ: την υλική ενέργεια – *σβαμ*: του Εαυτού Μου – *αβασταμπια*: εισέρχεται – *βισριτζαμι*: δημιουργώ - *πουναχ πουναχ*: ξανά και ξανά - *μπουτα-γκραμαμ*: όλες οι κοσμικές εκδηλώσεις – *ιμαμ*: αυτές – *κριτσναμ*: συνολικά – *αβασαμ*: αυτομάτως – *πρακριτεχ*: της δύναμης της φύσης – *βασατ*: υπό την επίδραση.

Ολόκληρη η κοσμική τάξη είναι κάτω από τις εντολές Μου. Με τη θέλησή Μου εκδηλώνεται ξανά και ξανά και με τη θέλησή Μου εκμηδενίζεται.

Η ύλη είναι η εκδήλωση της κατώτερης ενέργειας του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Αυτό έχει ήδη εξηγηθεί αρκετές φορές. Κατά τη δημιουργία, η υλική ενέργεια αφήνεται ελεύθερη ως *μαχατ-ταττβα*· ο Κύριος εισέρχεται στη *μαχατ-ταττβα* ως Μάχα-Βίσνου, που είναι η πρώτη ενσάρκωση *πουρουσα*. Ξαπλώνει στον Ωκεανό της Αιτίας και εκπνέει αναρίθμητα σύμπαντα· ο Κύριος εισέρχεται ξανά σε κάθε σύμπαν ως Γκαρμποντακασάγι Βίσνου και όλα τα σύμπαντα δημιουργούνται με αυτόν τον τρόπο. Ο Κύριος εκδηλώνεται περαιτέρω ως Κσιροντακασάγι Βίσνου και αυτός ο Βίσνου εισέρχεται στα πάντα – ακόμη και στα απειροελάχιστα άτομα της ύλης. Αυτό το γεγονός εξηγείται εδώ. Εισέρχεται στα πάντα.

Όσον αφορά στα ζωντανά όντα, κυοφορούνται μέσα στην υλική φύση και ως αποτέλεσμα των προηγούμενων πράξεών τους παίρνουν διάφορες θέσεις. Έτσι αρχίζει η δραστηριότητα του υλικού κόσμου. Οι δραστηριότητες των διαφόρων ζωϊκών ειδών αρχίζουν από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας. Δεν εξελίσσονται. Τα διάφορα ζωϊκά είδη δημιουργούνται αμέσως μαζί με το σύμπαν. Άνθρωποι, ζώα, πουλιά – όλα δημιουργούνται ταυτόχρονα, επειδή όποιες επιθυμίες είχαν τα ζωντανά όντα κατά την τελευταία εκμηδένιση εκδηλώνονται και πάλι. Εδώ αναφέρεται καθαρά ότι τα ζωντανά όντα δεν έχουν καμία σχέση με αυτή τη διαδικασία. Η κατάσταση ύπαρξης της προηγούμενης ζωής τους εκδηλώνεται ξανά και όλα αυτά γίνονται απλώς με τη θέλησή Του και μόνο. Αυτή είναι η ασύλληπτη δύναμη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Και αφού δημιουργήσει τα διάφορα είδη ζωής, δεν έχει καμία σχέση με αυτά. Η δημιουργία πραγματοποιείται για να ικανοποιήσει τις κλίσεις των διαφόρων ζωντανών όντων και γι' αυτό ο Κύριος δεν εμπλέκεται.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

न च मां तानि कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय।
उदासीनवदासीनमसक्तं तेषु कर्मसु।।९।।

να τσα μαμ τανι καρμανι   νιμπαντναντι ντανανντζαγια
ουντασινα-βαντ ασιναμ   ασακταμ τεσου καρμασου

να: ποτέ δεν – *τσα*: επίσης – *μαμ*: Εμένα – *τανι*: όλη αυτή – *καρμανι*: η δράση – *νιμπαντναντι*: δεσμεύει – *ντανantζαγια*: ω κατακτητή του πλούτου - *ουντασινα-βατ*: ως ουδέτερος – *ασιναμ*: ευρισκόμενος – *ασακταμ*: χωρίς έλξη – *τεσου*: για αυτά – *καρμασου*: σε πράξεις.

Ω Ντανάντζαγια, όλη αυτή η δράση δεν Με δεσμεύει. Παραμένω απομακρυσμένος και ουδέτερος.

Σε σχέση με αυτό, δεν θα πρέπει να πιστεύει κανείς ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας δεν έχει ασχολίες. Στον πνευματικό κόσμο Του είναι πάντα απασχολημένος. Στην *Μπραμα-σαμχιτα* αναφέρεται: «Είναι πάντα απασχολημένος στις αιώνιες, μακάριες, πνευματικές δραστηριότητές Του, αλλά δεν έχει καμία σχέση με αυτές τις υλικές δραστηριότητες». Οι υλικές δραστηριότητες εκτελούνται από τις διάφορες δυνάμεις Του. Ο Κύριος παραμένει πάντα ουδέτερος ως προς τις υλικές δραστηριότητες του δημιουργημένου κόσμου. Αυτή η ουδετερότητα εξηγείται εδώ. Παρόλο που έχει τον έλεγχο και της πιο ασήμαντης λεπτομέρειας της ύλης, κάθεται σαν να ήταν ουδέτερος. Μπορεί να παρομοιασθεί με δικαστή ανωτάτου δικαστηρίου που κάθεται στην έδρα του. Τόσο πολλά πράγματα γίνονται με εντολή του: κάποιος καταδικάζεται σε θάνατο, κάποιος πηγαίνει στη φυλακή, σε κάποιον απονέμεται ένα τεράστιο ποσό – αλλά αυτός παραμένει ουδέτερος. Δεν έχει καμία σχέση με όλα αυτά τα κέρδη και τις ζημιές. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Κύριος είναι πάντα ουδέτερος, μολονότι το χέρι Του βρίσκεται σε κάθε σφαίρα δράσης. Στη *Βεντάντα-σουτρα* αναφέρεται ότι δεν βρίσκεται στις δυαδικότητες του υλικού κόσμου. Είναι υπερβατικός ως προς αυτές τις δυαδικότητες. Ούτε είναι προσκολλημένος στη δημιουργία και την καταστροφή του υλικού κόσμου. Τα ζωντανά όντα παίρνουν τις διάφορες μορφές τους στα διάφορα ζωϊκά είδη σύμφωνα με τις περασμένες πράξεις τους και ο Κύριος δεν επεμβαίνει με αυτά.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

मयाऽध्यक्षेण प्रकृतिः सूयते सचराचरम्।
हेतुनाऽनेन कौन्तेय जगद्विपरिवर्तते।।१०।।

μαγιαντιακσενα πρακριτιχ σουγιατε σα-τσαρατσαραμ

μαγια: από Εμένα – *αντιακσενα*: υπό την επίβλεψη – *πρακριτιχ*: η υλική φύση – *σουγιατε*: εκδηλώνεται – *σα*: μαζί με – *τσαρατσαραμ*: τα κινητά και τα ακίνητα – *χετουνα*: για τον λόγο - *ανενα*: αυτόν – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *τζαγκατ*: η κοσμική εκδήλωση – *βιπαριβαρτατε*: εργάζεται.

Η υλική φύση εργάζεται υπό την καθοδήγησή Μου, ω γιε της Κούντι, και παράγει όλα τα κινητά και ακίνητα όντα. Γι' αυτόν τον λόγο, ο υλικός κόσμος δημιουργείται και καταστρέφεται ξανά και ξανά.

Εδώ αναφέρεται ξεκάθαρα ότι ο Υπέρτατος Κύριος, μολονότι μακριά από τις δραστηριότητες του υλικού κόσμου, παραμένει ο υπέρτατος διευθυντής. Ο Υπέρτατος Κύριος είναι η υπέρτατη θέληση και το υπόβαθρο της υλικής εκδήλωσης, αλλά η διαχείρηση γίνεται από την υλική φύση. Επίσης ο Κρίσνα αναφέρει στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* σχετικά με όλα τα ζωντανά όντα στις διάφορες μορφές ζωής ότι «Εγώ είμαι ο Πατέρας». Ο πατέρας δίνει τον σπόρο για το παιδί στη μήτρα της μητέρας και κατά τον ίδιο τρόπο, ο Υπέρτατος Κύριος με τη ματιά Του και μόνο εγχέει όλα τα ζωντανά όντα μέσα στη μήτρα της υλικής φύσης και αυτά βγαίνουν στις διάφορες μορφές και στα διάφορα ζωϊκά είδη, σύμφωνα με τις τελευταίες επιθυμίες και πράξεις τους. Όλα αυτά τα ζωντανά όντα, παρόλο που γεννιούνται από τη ματιά του Υπερτάτου Κυρίου, παίρνουν τα διάφορα σώματά τους σύμφωνα με τις περασμένες πράξεις και επιθυμίες τους. Ο Κύριος, λοιπόν, δεν είναι άμεσα συνδεδεμένος με την υλική δημιουργία. Απλώς κοιτάζει την υλική φύση· έτσι η υλική φύση ενεργοποιείται και αμέσως δημιουργούνται τα πάντα. Επειδή κοιτάζει την υλική φύση, υπάρχει χωρίς αμφιβολία δραστηριότητα εκ μέρους του Υπερτάτου Κυρίου, αλλά δεν έχει καμία άμεση σχέση με τη εκδήλωση του υλικού κόσμου. Στη *σμριτι* δίνεται το εξής παράδειγμα: όταν μπροστά σε κάποιον βρίσκεται ένα αρωματικό λουλούδι, η δύναμη της όσφρησης αυτού του προσώπου αγγίζει το άρωμα, αλλά παρ' όλα αυτά, η όσφρηση και το λουλούδι είναι αποσυνδεδεμένα το ένα από το άλλο. Υπάρχει μία παρόμοια σχέση μεταξύ του υλικού κόσμου και του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας· στην πραγματικότητα δεν έχει καμία σχέση με τον υλικό κόσμο, αλλά δημιουργεί με τη ματιά Του και ορίζει. Συνοπτικά, η υλική φύση, χωρίς την επίβλεψη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, δεν μπορεί να κάνει

τίποτε. Και μολαταύτα, το Υπέρτατο Πρόσωπο είναι αποσυνδεδεμένο από τις υλικές δραστηριότητες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

अवजानन्ति मां मूढा मानुषीं तनुमाश्रितम्।
परं भावमजानन्तो मम भूतमहेश्वरम्।।११।।

αβατζανάντι μαμ μουντα μανουσιμ τανουμ ασριταμ
παραμ μπαβαμ ατζαναντο μαμα-μπουτα-μαχεσβαραμ

αβατζαναντι: χλευάζουν – *μαμ*: Εμένα – *μουνταχ*: οι ανόητοι – *μανουσιμ*: σε ανθρώπινη μορφή – *τανουμ*: ένα σώμα – *ασριταμ*: παίρνοντας – *παραμ*: υπερβατική – *μπαβαμ*: φύση – *ατζανανταχ*: μη γνωρίζοντας – *μαμα*: Εμού – *μπουτα*: όλα όσα υπάρχουν – *μαχεσβαραμ*: ο υπέρτατος ιδιοκτήτης.

Οι ανόητοι Με χλευάζουν όταν κατέρχομαι με ανθρώπινη μορφή. Δεν γνωρίζουν την υπερβατική φύση Μου και την υπέρτατη κυριαρχία Μου πάνω σε όλα όσα υπάρχουν.

Από τις εξηγήσεις των προηγούμενων στροφών αυτού του κεφαλαίου είναι ξεκάθαρο ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, μολονότι εμφανίζεται σαν ανθρώπινο ον, δεν είναι άνθρωπος. Το Πρόσωπο της Θεότητας, το οποίο διευθύνει τη δημιουργία, συντήρηση και καταστροφή ολόκληρης της κοσμικής εκδήλωσης, δεν μπορεί να είναι ανθρώπινο ον. Και παρ’ όλα αυτά, υπάρχουν πολλοί ανόητοι άνθρωποι οι οποίοι θεωρούν ότι ο Κρίσνα είναι απλώς ένας ισχυρός άνθρωπος και τίποτε περισσότερο. Στην πραγματικότητα, είναι το αρχικό Υπέρτατο Πρόσωπο, όπως βεβαιώνεται στη *Μπραμα-σαμχιτα* (*ισβαραχ παραμαχ κρισναχ*)· είναι ο Υπέρτατος Κύριος.

Υπάρχουν πολλοί *ισβαρα*, κυρίαρχοι, και μοιάζουν ο ένας σπουδαιότερος από τον άλλον. Στη συνήθη διαχείριση των υποθέσεων του υλικού κόσμου, συναντάμε κάποιον επίσημο ή διευθυντή, πάνω δε από αυτόν υπάρχει κάποιος γενικός γραμματέας και πάνω από αυτόν κάποιος υπουργός και πάνω από αυτόν ο πρωθυπουργός ή ο πρόεδρος. Όλοι είναι κυρίαρχοι, αλλά ο καθένας τους έχει από πάνω του κάποιον άλλον. Στην *Μπραμα-σαμχιτα* λέγεται ότι ο Κρίσνα είναι ο υπέρτατος κυρίαρχος. Υπάρχουν, χωρίς αμφιβολία, πολλοί κυρίαρχοι και στον υλικό και στον πνευματικό κόσμο, αλλά ο Κρίσνα είναι ο

υπέρτατος κυρίαρχος (*ισβαραχ παραμαχ κρισναχ*) και το σώμα Του είναι *σατς-τσιντ-αναννντα*, μη υλικό.

Τα υλικά σώματα δεν μπορούν να προκαλέσουν τις θαυμαστές πράξεις που περιγράφηκαν στις προηγούμενες στροφές. Το σώμα του Κρίσνα είναι αιώνιο, μακάριο και γεμάτο γνώση. Μολονότι δεν είναι άνθρωπος, οι ανόητοι Τον περιγελούν και Τον θεωρούν άνθρωπο. Εδώ το σώμα Του ονομάζεται *μανουσιμ*, επειδή ενεργεί ακριβώς όπως ένας άνθρωπος, ένας φίλος του Αρτζούνα, ένας πολιτικός με εμπλοκή στη μάχη του Κουρουκσέτρα. Ενεργεί με τόσο πολλούς τρόπους ακριβώς όπως ένας συνηθισμένος άνθρωπος, αλλά στην πραγματικότητα το σώμα Του είναι *σατς-τσιντ-αναννντα βιγκραχα* – αιώνια ευδαιμονία και απόλυτη γνώση. Αυτό επιβεβαιώνεται στις βεδικές γραφές ως εξής: *σατς-τσιντ-αναννντα-ρουπαγια-κρισναγια*, δηλαδή, «Προσκυνώ το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, που είναι η αιώνια μακάρια μορφή της γνώσης». Υπάρχουν και άλλες περιγραφές στη βεδική γραμματεία: *Ταμ εκαμ γκοβιννταμ*: «Είσαι ο Γκοβίνντα, η χαρά των αισθήσεων και των αγελάδων». Επίσης: *σατς-τσιντ-αναννντα βιγκραχαμ*, δηλαδή, «και η μορφή Σου είναι υπερβατική, γεμάτη γνώση, μακαριότητα και αιωνιότητα».

Παρά τις υπερβατικές ιδιότητες του σώματος του Κρίσνα, της πλήρους μακαριότητας και γνώσης, υπάρχουν πολλοί υποτιθέμενοι λόγιοι και σχολιαστές της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* οι οποίοι χλευάζουν τον Κρίσνα ως έναν συνηθισμένο άνθρωπο. Ένας λόγιος μπορεί να γεννήθηκε εξαιρετικός άνθρωπος λόγω της προηγούμενης καλής δράσης του, αλλά αυτή η αντίληψη του Σρι Κρίσνα οφείλεται σε ελλιπή γνώση. Γι' αυτό αποκαλείται *μουντα,* ανόητος, επειδή μόνο οι ανόητοι θεωρούν τον Κρίσνα συνηθισμένο ανθρώπινο ον, επειδή δεν γνωρίζουν τις εμπιστευτικές δραστηριότητες του Υπερτάτου Κυρίου και των διαφόρων ενεργειών Του. Δεν γνωρίζουν ότι το σώμα του Κρίσνα είναι το σύμβολο της πλήρους γνώσης και μακαριότητας, ότι είναι ο ιδιοκτήτης όλων όσων υπάρχουν και ότι μπορεί να απονείμει απελευθέρωση σε οποιονδήποτε. Επειδή δεν γνωρίζουν ότι ο Κρίσνα έχει τόσο πολλές υπερβατικές αρετές, Τον χλευάζουν.

Ούτε γνωρίζουν ότι η εμφάνιση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας στον υλικό κόσμο είναι εκδήλωση της εσωτερικής Του ενέργειας. Είναι ο κύριος της υλικής ενέργειας. Όπως έχει εξηγηθεί σε διάφορα εδάφια (*μαμα μαγια ντουρατιαγια*), ισχυρίζεται ότι η υλική ενέργεια, μολονότι πολύ ισχυρή, βρίσκεται υπό τον έλεγχό Του και ότι όποιος εγκαταλειφθεί σε Αυτόν μπορεί να ξεφύγει από τον έλεγχό της. Αν μια ψυχή παραδομένη στον Κρίσνα μπορεί

να ξεφύγει από την επίδραση της υλικής ενέργειας, τότε πώς μπορεί ο Υπέρτατος Κύριος, που διευθύνει τη δημιουργία, τη διατήρηση και την εκμηδένιση ολόκληρου του υλικού κόσμου να έχει υλικό σώμα όπως εμείς; Επομένως, αυτή η αντίληψη του Κρίσνα είναι καθαρή ανοησία. Εντούτοις, πρόσωπα ανόητα δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα, εμφανιζόμενος σαν ένας συνηθισμένος άνθρωπος, μπορεί να ελέγχει όλα τα άτομα της ύλης και τη γιγαντιαία εκδήλωση της συμπαντικής μορφής. Το μέγιστο και το ελάχιστο βρίσκονται πέραν της αντίληψής τους και έτσι αδυνατούν να φαντασθούν ότι μία μορφή σαν την ανθρώπινη μπορεί να ελέγχει ταυτόχρονα το άπειρο και το απειροελάχιστο. Στην πραγματικότητα, παρόλο που ελέγχει το άπειρο και το πεπερασμένο, βρίσκεται μακριά από όλη αυτή την εκδήλωση. Αναφέρεται καθαρά σε σχέση με την *γιογκαμ αϊσβαραμ*, την ασύλληπτη υπερβατική ενέργειά Του, ότι ο Κρίσνα μπορεί να ελέγχει ταυτόχρονα το άπειρο και το πεπερασμένο και ότι μπορεί να παραμένει μακριά από αυτά. Παρόλο που οι ανόητοι δεν μπορούν να το κατανοήσουν αυτό, οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες το δέχονται, επειδή γνωρίζουν ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Γι’ αυτό εγκαταλείπονται πλήρως σε Αυτόν και ασχολούνται με τη συνείδηση του Κρίσνα, την υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου.

Υπάρχουν πολλές διαμάχες μεταξύ των ιμπερσοναλιστών και των περσοναλιστών σχετικά με την εμφάνιση του Κυρίου ως ανθρώπινου όντος. Αλλά αν συμβουλευθούμε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και τη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, τα έγκυρα έργα για την κατανόηση της επιστήμης του Κρίσνα, τότε μπορούμε να καταλάβουμε ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Δεν είναι άνθρωπος, παρόλο που εμφανίστηκε στη Γη ως ένας συνηθισμένος άνθρωπος. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, Άσμα Πρώτο, Κεφάλαιο Πρώτο, όταν οι σοφοί ερωτούν σχετικά με τις δραστηριότητες του Κρίσνα, αναφέρεται ότι η εμφάνισή Του ως ανθρώπου δημιουργεί σύγχυση στους ανόητους. Κανένα ανθρώπινο ον δεν θα μπορούσε να κάνει τις θαυμαστές πράξεις που έκανε ο Κρίσνα ενώ βρισκόταν στη Γη. Όταν ο Κρίσνα παρουσιάσθηκε μπροστά στον πατέρα Του και τη μητέρα Του, τον Βασουντέβα και την Ντεβάκι, εμφανίσθηκε με τέσσερα χέρια, αλλά μετά τις προσευχές των γονιών Του μεταμορφώθηκε σε κανονικό μωρό. Η εμφάνισή Του ως συνηθισμένου ανθρώπινου όντος είναι ένα από τα γνωρίσματα του υπερβατικού σώματός Του. Επίσης, στο Ενδέκατο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αναφέρεται ότι ο Αρτζούνα προσευχήθηκε να δει τη μορφή του Κρίσνα με τα τέσσερα χέρια (*τεναϊβα ρουπενα τσατουρ-*

μπουτζενα). Αφού του αποκάλυψε αυτή τη μορφή, ο Κρίσνα ξαναπήρε την αρχική Του μορφή. Τα διάφορα αυτά γνωρίσματα του Υπερτάτου Κυρίου, σίγουρα δεν είναι γνωρίσματα συνηθισμένου ανθρώπινου όντος.

Ορισμένοι από αυτούς που χλευάζουν τον Κρίσνα, μολυσμένοι από τη φιλοσοφία Μαγιαβάντι, αναφέρονται στον ακόλουθο στίχο της *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* προκειμένου να αποδείξουν ότι ο Κρίσνα είναι απλώς ένας συνηθισμένος άνθρωπος. *Αχαμ σαρβεσου μπουτεσου μπουτατμαβαστιταχ σαντα*: «Ο Υπέρτατος είναι παρών σε κάθε ζωντανό ον». (*Μπαγκ*. 3.29.21) Αντί να ασχοληθούμε με τις ερμηνείες μη έγκυρων προσώπων που χλευάζουν τον Κρίσνα, είναι καλύτερα να καταγράψουμε τι έχουν πει για τον συγκεκριμένο στίχο οι Βαϊσνάβα *ατσαρια* όπως ο Τζίβα Γκοσουάμι. Ο Τζίβα Γκοσουάμι, σχολιάζοντας αυτόν τον στίχο, λέει ότι ο Κρίσνα, στην πλήρη επέκτασή Του ως Παραμάτμα, βρίσκεται μέσα στα κινητά και τα ακίνητα όντα ως Υπέρτατη Ψυχή, έτσι ώστε όποιος νεοφώτιστος αφοσιωμένος υπηρέτης δίνει την προσοχή του στην *αρτσα-μουρτι*, τη μορφή του Υπερτάτου Κυρίου στον ναό, αλλά δεν σέβεται τα άλλα ζωντανά όντα, λατρεύει τη μορφή του Κυρίου στον ναό ανώφελα. Υπάρχουν τρεις κατηγορίες αφοσιωμένων υπηρετών του Κυρίου και οι νεοφώτιστοι ανήκουν στην κατώτερη κατηγορία. Ο νεοφώτιστος αφοσιωμένος υπηρέτης δίνει περισσότερη προσοχή στη Θεότητα του ναού παρά στους άλλους αφοσιωμένους υπηρέτες. Γι' αυτό ο Τζίβα Γκοσουάμι προειδοποιεί ότι αυτού του είδους η νοοτροπία θα πρέπει να διορθωθεί. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης θα πρέπει να βλέπει ότι ο Κρίσνα είναι παρών στην καρδιά όλων ως Παραμάτμα· συνεπώς, κάθε σώμα είναι η ενσωμάτωση ή ο ναός του Υπερτάτου Κυρίου και, επομένως, όπως σέβεται κανείς τον ναό του Κυρίου, έτσι θα πρέπει να σέβεται και κάθε σώμα μέσα στο οποίο κατοικεί η Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα). Δεν θα πρέπει, λοιπόν, να παραμελείται κανείς, ενώ θα πρέπει να προσφέρεται σεβασμός σε όλους.

Υπάρχουν επίσης πολλοί ιμπερσοναλιστές οι οποίοι περιγελούν τη λατρεία στον ναό. Λένε ότι αφού ο Θεός είναι παντού, γιατί θα πρέπει να περιορίζεται κανείς στη λατρεία του ναού; Αλλά αν ο Θεός είναι παντού, δεν είναι μέσα στον ναό ή στη Θεότητα του ναού; Παρόλο που οι περσοναλιστές και οι ιμπερσοναλιστές θα μαλώνουν μεταξύ τους συνεχώς, ο τέλειος αφοσιωμένος υπηρέτης με συνείδηση του Κρίσνα γνωρίζει ότι παρόλο που ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, διαπερνά τα πάντα, όπως βεβαιώνεται στη *Μπραμα-σαμχιτα*. Μολονότι ο προσωπικός Του τόπος είναι η Γκολόκα Βρινντάβανα και μένει πάντα εκεί, με τις διάφορες εκδηλώσεις της ενέργειάς

Του και με την πλήρη επέκτασή Του είναι παρών παντού, σε όλα τα μέρη της υλικής και της πνευματικής δημιουργίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

मोघाशा मोघकर्माणो मोघज्ञाना विचेतसः।
राक्षसीमासुरीं चैव प्रकृतिं मोहिनीं श्रिताः।।१२।।

μογκασα μογκα-καρμανο μογκα-γκιανα βιτσετασαχ
ρακσασιμ ασουριμ τσαϊβα πρακριτιμ μοχινιμ σριταχ

μογκα-ασαχ: διαψευσμένες ελπίδες - *μογκα-καρμαναχ*: άκαρπη δράση - *μογκα-γκιανα*: άκαρπη γνώση – *βιτσετασαχ*: σε σύγχυση – *ρακσασιμ*: δαιμονικές – *ασουριμ*: άθεες – *τσα*: και – *εβα*: βεβαίως – *πρακριτιμ*: φύσης – *μοχινιμ*: της παραπλανητικής – *σριταχ*: βρίσκουν καταφύγιο.

Όσοι βρίσκονται σε τέτοια σύγχυση προσελκύονται από δαιμονικές και άθεες απόψεις. Σε αυτή την παραπλανητική κατάσταση, οι ελπίδες τους για απελευθέρωση, η δράση τους με στόχο την απόλαυση και η καλλιέργεια της γνώσης, όλα διαψεύδονται.

Υπάρχουν πολλοί αφοσιωμένοι υπηρέτες που θεωρούν δεδομένο ότι έχουν συνείδηση του Κρίσνα και ότι Του προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης, αλλά κατά βάθος δεν αποδέχονται το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, ως Απόλυτη Αλήθεια. Αυτοί δεν θα γευθούν ποτέ τον καρπό της υπηρεσίας αφοσίωσης, την επιστροφή στον Θεό. Κατά τον ίδιο τρόπο, ούτε εκείνοι οι οποίοι ασχολούνται με ευσεβείς πράξεις ελπίζοντας ότι τελικώς θα απελευθερωθούν από αυτή την υλική περιπλοκή θα πετύχουν ποτέ στις προσπάθειές τους, επειδή χλευάζουν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα. Με άλλα λόγια, όσοι περιγελούν τον Κρίσνα είναι δαίμονες, άθεοι. Όπως περιγράφηκε στο Έβδομο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, αυτού του είδους οι αχρείοι δεν υποτάσσονται ποτέ στον Κρίσνα. Επομένως, οι διανοητικές τους εικασίες για να φτάσουν στην Απόλυτη Αλήθεια τους οδηγούν στο λανθασμένο συμπέρασμα ότι το συνηθισμένο ζωντανό ον και ο Κρίσνα είναι ένα και το αυτό. Έχοντας μία τόσο εσφαλμένη πεποίθηση, πιστεύουν ότι το σώμα των ανθρώπινων όντων είναι προς το παρόν απλώς καλυμμένο από την υλική φύση και ότι αμέσως μόλις απαλλαγεί κανείς από

το υλικό σώμα δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ αυτού και του Θεού. Αυτή η απόπειρα να γίνει κανείς ένα με τον Κρίσνα διαψεύδεται επειδή είναι αυταπάτη. Μία τόσο άθεη και δαιμονική καλλιέργεια της πνευματικής γνώσης είναι πάντα μάταιη. Αυτό δείχνει αυτή η στροφή. Για τέτοιου είδους πρόσωπα, η καλλιέργεια της γνώσης της βεδικής γραμματείας είναι πάντα καταδικασμένη σε αποτυχία.

Συνεπώς, αποτελεί μεγάλη ύβρι το να θεωρεί κανείς ότι ο Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είναι ένας συνηθισμένος άνθρωπος. Όσοι το κάνουν σίγουρα αυταπατώνται, επειδή δεν μπορούν να κατανοήσουν την αιώνια μορφή του Κρίσνα. Στο *Μπριχαντ-βαϊσναβα μαντρα* αναφέρεται καθαρά πως όποιος θεωρεί ότι το σώμα του Κρίσνα είναι υλικό θα πρέπει να διώχνεται από όλες τις ιεροτελεστίες και τις δραστηριότητες που περιγράφονται στις *σρουτι*. Και ότι αν κανείς δει τυχαία ένα τέτοιο πρόσωπο, θα πρέπει να κάνει αμέσως μπάνιο στον Γάγγη για να απαλλαγεί από τη μόλυνση. Οι άνθρωποι χλευάζουν τον Κρίσνα επειδή είναι φθονεροί με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Το πεπρωμένο τους είναι σίγουρα να γεννιούνται ξανά και ξανά σε σώματα άθεων και δαιμονικών ειδών ζωής. Η γνώση τους θα παραμένει αιωνίως καλυμμένη από την πλάνη και σταδιακά θα ξανακυλήσουν στις πιο σκοτεινές περιοχές της δημιουργίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

महात्मानस्तु मां पार्थ दैवीं प्रकृतिमाश्रिताः।
भजन्त्यनन्यमनसो ज्ञात्वा भूतादिमव्ययम्।।१३।।

μαχατμανας του μαμ παρτα   νταϊβιμ πρακριτιμ ασριταχ
μπατζαντι ανανια-μανασο   γκιατβα μπουταντιμ αβιαγιαμ

μαχατμαναχ: οι μεγάλες ψυχές – *του*: αλλά – *μαμ*: σ’ Εμένα – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *νταϊβιμ*: της θεϊκής – *πρακριτιμ*: της φύσης – *ασριταχ*: έχοντας βρει καταφύγιο – *μπατζαντι*: προσφέρουν υπηρεσία - *ανανια-μανασαχ*: χωρίς παρέκκλιση του νου – *γκιατβα*: γνωρίζοντας – *μπουτα*: η δημιουργία – *αντιμ*: τον αρχικό – *αβιαγιαμ*: τον ανεξάντλητο.

Ω γιε της Πριτά, όσοι δεν είναι παραπλανημένοι, οι μεγάλες ψυχές, βρίσκονται υπό την προστασία της θεϊκής φύσης. Μου προσφέρουν διαρκώς υπηρεσία αφοσίωσης χωρίς ο νους τους να παρεκκλίνει, επειδή

γνωρίζουν ότι είμαι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το αρχικό και ανεξάντλητο.

Σε αυτή τη στροφή περιγράφονται καθαρά οι *μαχατμα*, οι μεγάλες ψυχές. Το πρώτο σημάδι του *μαχατμα* είναι ότι βρίσκεται ήδη στη θεϊκή φύση. Δεν βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο της υλικής φύσης. Και πώς επιτυγχάνεται αυτό; Αυτό εξηγείται στο Έβδομο Κεφάλαιο: όποιος εγκαταλείπεται στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Σρι Κρίσνα, ελευθερώνεται αμέσως από τον έλεγχο της υλικής φύσης. Αυτή είναι η προϋπόθεση. Μπορεί κανείς να ελευθερωθεί από τον έλεγχο της υλικής φύσης αμέσως μόλις εγκαταλείψει την ψυχή του στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αυτή είναι η προκαταρκτική φόρμουλα. Όντας ενδιάμεση ενέργεια, αμέσως μόλις το ζωντανό ον ελευθερωθεί από τον έλεγχο της υλικής φύσης τίθεται υπό την καθοδήγηση της πνευματικής φύσης. Η καθοδήγηση της πνευματικής φύσης ονομάζεται *νταϊβιμ πρακριτιμ*, θεϊκή φύση. Όταν, λοιπόν, προάγεται κάποιος με αυτόν τον τρόπο –εγκαταλειπόμενος στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας- φτάνει στο στάδιο της μεγάλης ψυχής, του *μαχατμα*.

Ο *μαχατμα* δεν αποσπά την προσοχή του σε τίποτα έξω από τον Κρίσνα, επειδή γνωρίζει τέλεια ότι ο Κρίσνα είναι το αρχικό Υπέρτατο Πρόσωπο, η αιτία όλων των αιτιών. Δεν υπάρχει αμφιβολία γι' αυτό. Ένας τέτοιος *μαχατμα* ή μεγάλη ψυχή εξελίσσεται μέσω της συναναστροφής με άλλους *μαχατμα*, με αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες. Οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες δεν προσελκύονται καν από τα άλλα γνωρίσματα του Κρίσνα, όπως ο τετράχειρας Βίσνου. Προσελκύονται μόνο από τη μορφή του Κρίσνα με τα δύο χέρια. Αφού δεν προσελκύονται από τα άλλα γνωρίσματα του Κρίσνα (και πολύ περισσότερο των ημιθέων), δεν ενδιαφέρονται για καμία μορφή ημιθέου ή ανθρώπινου όντος. Διαλογίζονται μόνο τον Κρίσνα με συνείδηση του Κρίσνα. Είναι ακλόνητοι στην συνεχή προσφορά υπηρεσίας αφοσίωσης στον Κύριο με συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

सततं कीर्तयन्तो मां यतन्तश्च दृढव्रताः।
नमस्यन्तश्च मां भक्त्या नित्ययुक्ता उपासते॥१४॥

σατατam κιρταγιαντο μαμ   γιαταντας τσα ντριντα-βραταχ
ναμασιαντας τσα μαμ μπακτια   νιτια-γιουκτα ουπασατε

σαταταμ: πάντα – *κιρταγιανταχ*: ψάλλοντας – *μαμ*: Μου – *γιατανταχ*: αγωνιζόμενοι - *τσα*: επίσης - *ντριντα-βραταχ*: με αποφασιστικότητα – *ναμασιαντας*: προσκυνώντας - *τσα*: και – *μαμ*: σ' Εμένα – *μπακτια*: με αφοσίωση - *νιτια-γιουκταχ*: ασχολούμενοι αδιάκοπα – *ουπασατε*: λατρεύουν.

Ψάλλοντας πάντα τις δόξες Μου, αγωνιζόμενες με μεγάλη αποφασιστικότητα, προσκυνώντας Με, αυτές οι μεγάλες ψυχές Με λατρεύουν αδιάκοπα με αφοσίωση.

Ο *μαχατμα* δεν κατασκευάζεται βαπτίζοντας απερίσκεπτα με αυτό το όνομα έναν συνηθισμένο άνθρωπο. Έχει συγκεκριμένα γνωρίσματα τα οποία περιγράφονται σε αυτό το εδάφιο: ο *μαχατμα* ψέλνει διαρκώς τις δόξες του Υπερτάτου Κυρίου, του Κρίσνα, του Προσώπου της Θεότητας. Δεν έχει άλλη δουλειά. Δοξολογεί αδιάκοπα τον Κύριο. Με άλλα λόγια, δεν είναι ιμπερσοναλιστής. Όταν τίθεται το ζήτημα της δοξολογίας, είναι υποχρεωμένος κανείς να δοξάζει τον Υπέρτατο Κύριο, υμνώντας το όνομά Του, την αιώνια μορφή Του, τις υπερβατικές ιδιότητές Του και τις ασυνήθιστες διασκεδάσεις Του. Είναι υποχρεωμένος κανείς να δοξάζει όλα αυτά. Συνεπώς, ο *μαχατμα* είναι προσκολλημένος στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

Όποιος είναι προσκολλημένος στο απρόσωπο γνώρισμα του Υπερτάτου Κυρίου, το *μπραματζιοτι*, δεν περιγράφεται ως *μαχατμα* στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Περιγράφεται διαφορετικά στην επόμενη στροφή. Ο *μαχατμα* είναι πάντα απασχολημένος σε διάφορες δραστηριότητες υπηρεσίας αφοσίωσης, όπως περιγράφονται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, δηλαδή να ακούει και να ψέλνει για τον Βίσνου και όχι για κάποιον ημίθεο ή κάποιο ανθρώπινο ον. Αυτό είναι αφοσίωση: *σραβαναμ κιρταναμ βισνοχ*, και *σμαραναμ*, να Τον θυμάται. Ένας τέτοιος *μαχατμα* έχει σταθερή αποφασιστικότητα να επιτύχει στο τέλος τη συναναστροφή του Υπερτάτου Κυρίου σε κάποια από τις πέντε υπερβατικές *ρασα* (υπερβατικές σχέσεις). Για να έχει αυτό το αποτέλεσμα, απασχολεί κάθε δραστηριότητα –νοητική, σωματική και φωνητική- στην υπηρεσία του Υπερτάτου Κυρίου, του Σρι Κρίσνα. Αυτό είναι πλήρης συνείδηση του Κρίσνα.

Στην υπηρεσία αφοσίωσης υπάρχουν ορισμένες δραστηριότητες που ονομάζονται καθορισμένες, όπως η νηστεία κάποιες συγκεκριμένες ημέρες, λ.χ. την ενδέκατη ημέρα της σελήνης, την Εκάντασι, την ημέρα της

εμφάνισης του Κυρίου, κλπ. Όλοι αυτοί οι κανόνες και οι ρυθμίσεις προσφέρονται από τους *ατσαρια* σε όσους ενδιαφέρονται πραγματικά να εξασφαλίσουν την είσοδό τους στη συντροφιά του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας στον υπερβατικό κόσμο. Οι *μαχατμα*, οι μεγάλες ψυχές, τηρούν αυστηρά όλους αυτούς τους κανόνες και τις ρυθμίσεις και γι' αυτό είναι βέβαιο ότι θα επιτύχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Όπως περιγράφηκε στη δεύτερη στροφή αυτού του κεφαλαίου, η υπηρεσία αφοσίωσης δεν είναι μόνο εύκολη, αλλά μπορεί να εφαρμοστεί με χαρούμενη διάθεση. Δεν χρειάζεται να υποβληθεί κανείς σε απαιτητικές πράξεις εξιλέωσης και ασκητικότητες. Μπορεί να ζήσει αυτή τη ζωή στην υπηρεσία αφοσίωσης, καθοδηγούμενος από έναν έμπειρο πνευματικό δάσκαλο, από οποιαδήποτε θέση· είτε ως οικογενειάρχης είτε ως *σαννιασι* είτε ως *μπραματσαρι*, από οποιαδήποτε θέση και οπουδήποτε στον κόσμο, μπορεί να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και έτσι να γίνει πράγματι *μαχατμα*, μεγάλη ψυχή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

ज्ञानयज्ञेन चाप्यन्ये यजन्तो मामुपासते।
एकत्वेन पृथक्त्वेन बहुधा विश्वतोमुखम्।।१५।।

γκιανα-τζαγκιενα τσαπι ανιε   γιατζαντο μαμ ουπασατε
εκατβενα πριτακτβενα   μπαχουντα βισβατο-μουκαμ

γκιανα-τζαγκιενα: με την καλλιέργεια της γνώσης – *τσα*: επίσης – *απι*: σίγουρα – *ανιε*: άλλοι – *γιατζανταχ*: θυσιάζοντας – *μαμ*: Εμένα – *ουπασατε*: λατρεύουν – *εκατβενα*: σε ενότητα – *πριτακτβενα*: σε δυαδικότητα – *μπαχουντα*: σε ποικιλομορφία - *βισβαταχ-μουκαμ*: στη συμπαντική μορφή.

Κάποιοι άλλοι που καλλιεργούν τη γνώση λατρεύουν τον Υπέρτατο Κύριο ως έναν και μοναδικό, σε ποικίλες μορφές και στη συμπαντική μορφή.

Αυτή η στροφή είναι η σύνοψη των προηγούμενων στροφών. Ο Κύριος λέει στον Αρτζούνα ότι όσοι έχουν αγνή συνείδηση του Κρίσνα και δεν γνωρίζουν τίποτε άλλο εκτός του Κρίσνα ονομάζονται *μαχατμα*· υπάρχουν ακόμη και άλλοι άνθρωποι οι οποίοι δεν βρίσκονται ακριβώς στη θέση των *μαχατμα*,

αλλά λατρεύουν και αυτοί τον Κρίσνα με διάφορους τρόπους. Ορισμένοι από αυτούς έχουν ήδη περιγραφεί ως δυστυχισμένοι, οικονομικώς άποροι, εξεταστικοί και άνθρωποι της γνώσης. Αλλά υπάρχουν και άλλοι οι οποίοι βρίσκονται ακόμη χαμηλότερα και οι οποίοι διαιρούνται σε τρεις κατηγορίες: 1) αυτοί οι οποίοι λατρεύουν τον εαυτό τους ως ένα με τον Υπέρτατο Κύριο, 2) αυτοί οι οποίοι επινοούν κάποια μορφή του Υπερτάτου Κυρίου και την λατρεύουν και 3) αυτοί οι οποίοι αποδέχονται τη συμπαντική μορφή, τη *βισβαρουπα* του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και την λατρεύουν. Από αυτές τις τρεις κατηγορίες, οι κατώτεροι, αυτοί που λατρεύουν τον εαυτό τους ως Υπέρτατο Κύριο, νομίζοντας ότι είναι μονιστές, είναι οι συνηθέστεροι. Νομίζουν ότι είναι ο Υπέρτατος Κύριος και με αυτή τη νοοτροπία λατρεύουν τον εαυτό τους. Είναι και αυτό ένα είδος λατρείας του Θεού, επειδή μπορούν να κατανοήσουν ότι δεν είναι το υλικό σώμα, αλλά μία πνευματική ψυχή· τουλάχιστον κυριαρχεί αυτή η αίσθηση. Γενικά, οι ιμπερσοναλιστές λατρεύουν τον Υπέρτατο Κύριο με αυτόν τον τρόπο. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τους λάτρεις των ημιθέων, εκείνους οι οποίοι με τη φαντασία τους θεωρούν ότι οποιαδήποτε μορφή είναι μορφή του Υπερτάτου Κυρίου. Και η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει όσους δεν μπορούν να συλλάβουν τίποτε πέραν της εκδήλωσης του υλικού σύμπαντος. Θεωρούν ότι το σύμπαν είναι ο υπέρτατος οργανισμός, η υπέρτατη οντότητα, και το λατρεύουν. Το σύμπαν είναι επίσης μορφή του Κυρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

अहं क्रतुरहं यज्ञः स्वधाऽहमहमौषधम्।
मंत्रोऽहमहमेवाज्यमहमग्निरहं हुतम्।।१६।।

αχαμ κρατουρ αχαμ γιαγκιαχ σβανταχαμ αχαμ ωσανταμ
μαντρο 'χαμ αχαμ εβατζιαμ αχαμ αγκνιρ αχαμ χουταμ

αχαμ: Εγώ - *κρατουχ*: η ιεροτελεστία – *αχαμ*: Εγώ – *γιαγκιαχ*: η θυσία – *σβαντα*: η προσφορά στους προγόνους – *αχαμ*: Εγώ – *αχαμ*: Εγώ - *ωσανταμ*: το θεραπευτικό βότανο – *μαντραχ*: ο υπερβατικός ψαλμός – *αχαμ*: Εγώ – *αχαμ*: Εγώ – *εβα*: βεβαίως – *ατζιαμ*: το λειωμένο βούτυρο – *αχαμ*: Εγώ – *αγκνιχ*: η φωτιά – *αχαμ*: Εγώ – *χουταμ*: η προσφορά στη φωτιά.

Είμαι το τελετουργικό και η θυσία, η προσφορά στους προγόνους, το θεραπευτικό βότανο και το *μαντρα*, ο υπερβατικός ψαλμός. Είμαι το λειωμένο βούτυρο, η φωτιά και η προσφορά στη φωτιά.

Ο Κρίσνα είναι επίσης η θυσία η γνωστή ως *τζιοτιστομα*, καθώς και η *μαχα-γιαγκια* που αναφέρεται στη *σμριτι-σαστρα*. Ο Κρίσνα είναι ακόμη η προσφορά προς τον πλανήτη των προγόνων, την Πιτριλόκα, δηλαδή η θυσία που τελείται για την ικανοποίηση των προγόνων, η οποία θεωρείται ως ένα είδος φάρμακου με τη μορφή καθαρού βούτυρου. Είναι επίσης τα *μαντρα* που ψέλνονται σε σχέση με όλα αυτά. Και πολλά άλλα αγαθά που παρασκευάζονται με προϊόντα του γάλακτος για προσφορά στις θυσίες είναι ο Κρίσνα. Και η φωτιά είναι ο Κρίσνα, επειδή η φωτιά είναι ένα από τα πέντε υλικά στοιχεία και, επομένως, θεωρείται αποχωρισμένη ενέργεια του Κρίσνα. Με άλλα λόγια, οι βεδικές θυσίες που συνιστά το τμήμα *καρμα-καννντα* των Βεδών είναι στο σύνολό τους ο Κρίσνα. Δηλαδή, όσοι προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης στον Κρίσνα έχουν τελέσει όλες τις θυσίες που συνιστούν οι Βέδες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

पिताऽहमस्य जगतो माता धाता पितामहः।
वेद्यं पवित्रमोंकार ऋक् साम यजुरेव च।।१७।।

πιταχαμ ασια τζαγκατο ματα ντατα πιταμαχαχ
βεντιαμ παβιτραμ ομκαρα ρικ σαμα γιατζουρ εβα τσα

πιτα: ο πατέρας – *αχαμ*: Εγώ – *ασια*: αυτού – *τζαγκαταχ*: του σύμπαντος – *ματα*: η μητέρα – *ντατα*: το στήριγμα – *πιταμαχαχ*: ο παππούς – *βεντιαμ*: ό,τι πρέπει να γίνει γνωστό – *παβιτραμ*: εκείνο που εξαγνίζει – *ομκαρα*: η συλλαβή *ομ* – *ρικ*: η *Ριγκ Βεντα* – *σαμα*: η *Σαμα Βεντα* – *γιατζουχ*: η *Γιατζουρ Βεντα* – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: και.

Είμαι ο πατέρας, η μητέρα, το στήριγμα και ο γενάρχης αυτού του σύμπαντος. Είμαι το αντικείμενο της γνώσης, ο εξαγνισμός και η συλλαβή *ομ*. Είμαι ακόμη η *Ριγκ*, η *Σαμα* και η *Γιατζουρ* (οι Βέδες).

Όλες οι εκδηλώσεις του υλικού κόσμου, κινητές και ακίνητες, φανερώνονται από τις διάφορες δραστηριότητες της ενέργειας του Κρίσνα. Στην υλική ύπαρξη δημιουργούμε διάφορες σχέσεις με διάφορα ζωντανά όντα, τα οποία δεν είναι παρά ενδιάμεση ενέργεια του Κρίσνα· κάποια από αυτά εμφανίζονται ως ο πατέρας μας, η μητέρα μας, ο παππούς μας, κλπ., αλλά στην πραγματικότητα είναι κομμάτια του Κρίσνα. Άρα, αυτά τα ζωντανά όντα που μοιάζουν να είναι ο πατέρας μας, η μητέρα μας, κλπ., δεν είναι παρά ο Κρίσνα. Σε αυτή τη στροφή η λέξη *ντατα* σημαίνει δημιουργός. Όχι μόνο ο πατέρας μας και η μητέρα μας είναι κομμάτια του Κρίσνα, αλλά και οι δικοί τους γονείς, ο παππούς μας και η γιαγιά μας είναι και αυτοί ο Κρίσνα. Στην πραγματικότητα, κάθε ζωντανό ον, όντας κομμάτι του Κρίσνα, είναι ο Κρίσνα. Όλες οι Βέδες, λοιπόν, έχουν μοναδικό στόχο τον Κρίσνα. Οτιδήποτε επιθυμούμε να γνωρίσουμε μέσω των Βεδών δεν είναι παρά ένα βήμα προς την κατανόηση του Κρίσνα. Ο Κρίσνα είναι ιδιαίτερα κάθε ζήτημα που μας βοηθά να εξαγνίσουμε την καταστατική μας θέση. Κατά τον ίδιο τρόπο, το ζωντανό ον που είναι ερευνητικό και προσπαθεί να κατανοήσει όλες τις βεδικές αρχές είναι κι αυτό κομμάτι του Κρίσνα και άρα είναι επίσης ο Κρίσνα. Σε όλα τα βεδικά *μαντρα* η λέξη *ομ*, που ονομάζεται *πραναβα*, είναι υπερβατική ηχητική δόνηση και είναι επίσης ο Κρίσνα. Και επειδή σε όλους τους ύμνους των τεσσάρων Βεδών -της *Σαμα*, της *Γιατζουρ*, της *Ριγκ* και της *Αταρβα*- το *πραναβα* ή *ομκαρα* είναι προεξάρχον, καταλαβαίνουμε ότι οι Βέδες είναι ο Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

गतिर्भर्ता प्रभुः साक्षी निवासः शरणं सुहृत्।
प्रभवः प्रलयः स्थानं निधानं बीजमव्ययम्।।१८।।

γκατιρ μπαρτα πραμπουχ σακσι νιβασαχ σαραναμ σουχριτ
πραμπαβαχ πραλαγιαχ σταναμ νινταναμ μπιτζαμ αβιαγιαμ

γκατιχ: ο στόχος - *μπαρτα*: ο συντηρών - *πραμπουχ*: ο Κύριος – *σακσι*: ο μάρτυρας – *νιβασαχ*: η κατοικία – *σαραναμ*: το καταφύγιο – *σουχριτ*: ο πιο στενός φίλος – *πραμπαβαχ*: η δημιουργία – *πραλαγιαχ*: η διάλυση – *σταναμ*: το έδαφος – *νινταναμ*: ο τόπος ανάπαυσης - *μπιτζαμ*: ο σπόρος – *αβιαγιαμ*: ο άφθαρτος.

Είμαι ο συντηρών το σύμπαν, είμαι ο προορισμός, είμαι ο αφέντης, ο μάρτυρας, η κατοικία, η καταφυγή και ο πιο αγαπημένος φίλος. Είμαι η δημιουργία και η εκμηδένιση, η βάση των πάντων, ο τόπος ανάπαυσης και ο αιώνιος σπόρος.

Γκατι σημαίνει ο προορισμός που θέλουμε να πάμε. Αλλά ο έσχατος στόχος είναι ο Κρίσνα, παρόλο που οι άνθρωποι δεν το γνωρίζουν. Όποιος δεν γνωρίζει τον Κρίσνα είναι παραπλανημένος, η δε υποτιθέμενη πρόοδός του είναι είτε μερική είτε παραισθητική. Υπάρχουν πολλοί οι οποίοι κάνουν προορισμό τους διάφορους ημίθεους και με άκαμπτη τήρηση των σχετικών αυστηρών μεθόδων φτάνουν στους διάφορους πλανήτες των ημιθέων, γνωστούς ως Τσάνντρα-λόκα, Σούρια-λόκα, Ίνντρα-λόκα, Μαχάρ-λόκα, κλπ. Αλλά όλοι αυτοί οι πλανήτες, οι *λοκα*, όντας δημιουργήματα του Κρίσνα, είναι και ταυτόχρονα δεν είναι ο Κρίσνα. Αυτού του είδους οι πλανήτες, όντας εκδήλωση της ενέργειας του Κρίσνα, είναι επίσης ο Κρίσνα, αλλά στην πραγματικότητα χρησιμεύουν μόνο ως ένα βήμα προς τη συνειδητοποίηση του Κρίσνα. Το να πλησιάζει κανείς τις διάφορες ενέργειες του Κρίσνα σημαίνει να πλησιάζει τον Κρίσνα έμμεσα. Θα πρέπει, όμως, να πλησιάζει κανείς τον Κρίσνα απευθείας, διότι έτσι θα γλυτώσει χρόνο και ενέργεια. Για παράδειγμα, αν μπορεί να ανέβει κανείς στην κορυφή ενός κτιρίου με τη βοήθεια του ανελκυστήρα, γιατί να πάει από τις σκάλες, βήμα-βήμα; Τα πάντα στηρίζονται στην ενέργεια του Κρίσνα· άρα χωρίς το καταφύγιο του Κρίσνα δεν μπορεί να υπάρξει τίποτε. Ο Κρίσνα είναι ο υπέρτατος κυβερνήτης, επειδή όλα ανήκουν σε Αυτόν και όλα υπάρχουν εξαιτίας της ενέργειάς Του. Ο Κρίσνα, επειδή βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων, είναι ο υπέρτατος μάρτυρας. Οι τόποι διαμονής, οι χώρες ή οι πλανήτες στους οποίους ζούμε είναι επίσης ο Κρίσνα. Ο Κρίσνα είναι ο έσχατος στόχος και επομένως θα πρέπει να αναζητά κανείς καταφύγιο στον Κρίσνα, είτε για προστασία είτε για εκμηδένιση της δυσάρεστης κατάστασής του. Και όποτε είμαστε αναγκασμένοι να ζητήσουμε προστασία, οφείλουμε να γνωρίζουμε ότι η προστασία μας πρέπει να είναι μία ζωντανή δύναμη. Έτσι ο Κρίσνα είναι το υπέρτατο ζωντανό ον. Αφού ο Κρίσνα είναι η πηγή της προέλευσής μας, δηλαδή ο υπέρτατος πατέρας, κανείς δεν μπορεί να είναι ούτε καλύτερος φίλος από τον Κρίσνα ούτε καλύτερος ευχέτης. Ο Κρίσνα είναι η αρχική πηγή της δημιουργίας και η έσχατη ανάπαυση μετά την εκμηδένιση. Συνεπώς ο Κρίσνα είναι η αιώνια αιτία όλων των αιτιών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

तपाम्यहमहं वर्षं निगृह्णाम्युत्सृजामि च।
अमृतं चैव मृत्युश्च सदसच्चाहमर्जुन।।१९।।

ταπαμι αχαμ αχαμ βαρσαμ νιγκριχναμι ουτσριτζαμι τσα
αμριταμ τσαϊβα μριτιους τσα σαντ ασατς τσαχαμ αρτζουνα

ταπαμι: δίνω θερμότητα – *αχαμ*: Εγώ – *αχαμ*: Εγώ – *βαρσαμ*: τη βροχή – *νιγκριχναμι*: κρατάω – *ουτσριτζαμι*: αφήνω – *τσα*: και – *αμριταμ*: η αθανασία – *τσα:* και - *εβα*: βεβαίως – *μριτιουχ*: ο θάνατος – *τσα*: και – *σατ*: το ον – *ασατ*: το μη ον – *τσα*: και – *αχαμ*: Εγώ – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα.

Ω Αρτζούνα, Εγώ ελέγχω τη θερμότητα, τη βροχή και την ξηρασία. Εγώ είμαι η αθανασία και είμαι επίσης η προσωποποίηση του θανάτου. Και το ον και το μη ον βρίσκονται σ' Εμένα.

Ο Κρίσνα, δια των διαφόρων ενεργειών Του, διαχέει φως και θερμότητα μέσω του ηλεκτρισμού και του ήλιου. Κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου ο Κρίσνα εμποδίζει τη βροχή να πέσει από τον ουρανό και μετά, κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου, προσφέρει αδιάκοπα καταρρακτώδεις βροχές. Η ενέργεια που μας συντηρεί παρατείνοντας τη διάρκεια της ζωής μας είναι ο Κρίσνα και ο Κρίσνα μας συναντά στο τέλος ως θάνατος. Αναλύοντας όλες αυτές τις ενέργειες του Κρίσνα, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι για τον Κρίσνα δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ ύλης και πνεύματος ή, με άλλα λόγια, είναι και ύλη και πνεύμα. Επομένως, στο προχωρημένο στάδιο της συνείδησης του Κρίσνα δεν κάνει κανείς τέτοιες διακρίσεις. Βλέπει παντού μόνο τον Κρίσνα.

Αφού ο Κρίσνα είναι και ύλη και πνεύμα, η γιγαντιαία συμπαντική μορφή η οποία περιλαμβάνει όλες τις υλικές εκδηλώσεις είναι επίσης ο Κρίσνα· και οι διασκεδάσεις Του στη ΒριννTάβανα ως δίχειρας Σιαμασούνναρα που παίζει φλογέρα είναι οι διασκεδάσεις του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

त्रैविद्या मां सोमपाः पूतपापा
यज्ञैरिष्ट्वा स्वर्गतिं प्रार्थयन्ते।
ते पुण्यमासाद्य सुरेन्द्रलोक
मश्नन्ति दिव्यान्दिवि देवभोगान्।।२०।।

τραϊ-βιντια μαμ σομα-παχ πουτα παπα
τζιαγκιαϊρ ιστβα σβαρ-γκατιμ πραρταγιαντε
τε πουνιαμ ασαντια σουρενντρα-λοκαμ
ασναντι ντιβιαμ ντιβι ντεβα-μπογκαν

τραϊ-βιντιαχ: οι γνώστες των τριών Βεδών – *μαμ*: Εμένα - *σομα-παχ*: όσοι πίνουν τον χυμό *σομα* – *πουτα*: εξαγνισμένοι – *παπαχ*: από τις αμαρτίες – *τζιαγκιαϊρ*: με θυσίες – *ιστβα*: αφού λατρέψουν - *σβαχ-γκατιμ*: το ουράνιο πέρασμα – *πραρταγιαντε*: προσεύχονται – *τε*: αυτοί – *πουνιαμ*: λόγω της αρετής – *ασαντια*: απολαμβάνοντας – *σουρενντρα*: του Ίνντρα – *λοκαμ*: τον πλανήτη - *ασναντι* : απολαμβάνουν – *ντιβιαμ*: ουράνια – *ντιβι*: στα ουράνια - *ντεβα-μπογκαν*: τις θεϊκές απολαύσεις.

Όσοι μελετούν τις Βέδες και πίνουν το ποτό *σομα* αναζητώντας τους ουράνιους πλανήτες, Με λατρεύουν εμμέσως με θυσίες. Γεννιούνται στον πλανήτη του Ίνντρα και εκεί χαίρονται θεϊκές απολαύσεις.

Οι λέξεις *τραϊ-βιντιαχ* αναφέρονται στις τρεις Βέδες, τη *Σαμα*, τη *Γιατζουρ* και τη *Ριγκ*. Ο *μπραμανα* που έχει σπουδάσει τις τρεις Βέδες ονομάζεται *τρι-βεντι*. Όποιος είναι πολύ δεμένος με τη γνώση που απορρέει από αυτές τις τρεις Βέδες έχει τον σεβασμό της κοινωνίας. Δυστυχώς, υπάρχουν πολλοί σπουδαίοι λόγιοι των Βεδών οι οποίοι δεν γνωρίζουν την κύρια σημασία της μελέτης τους. Γι' αυτό εδώ ο Κρίσνα διακηρύσσει ότι Αυτός είναι ο έσχατος σκοπός των *τρι-βεντι*. Οι πραγματικοί *τρι-βεντι* βρίσκουν καταφύγιο στα λωτοειδή πόδια του Κρίσνα και προσφέρουν στον Κύριο αγνή υπηρεσία αφοσίωσης για να Τον ικανοποιήσουν. Η υπηρεσία αφοσίωσης αρχίζει με την ψαλμωδία του *μαντρα* Χάρε Κρίσνα, πλάι-πλάι με την προσπάθεια της αληθινής κατανόησης του Κρίσνα. Δυστυχώς, όσοι είναι απλώς επίσημοι σπουδαστές των Βεδών ενδιαφέρονται περισσότερο να προσφέρουν θυσίες στους διάφορους ημίθεους, όπως ο Ίνντρα, ο Τσάνντρα, κλπ. Μέσω αυτής της προσπάθειας, οι λάτρεις των διαφόρων ημιθέων εξαγνίζονται σίγουρα από τη

μόλυνση των κατώτερων ιδιοτήτων της φύσης και κατ' αυτόν τον τρόπο υψώνονται στο ανώτερο πλανητικό σύστημα των ουράνιων πλανητών, των γνωστών ως Μαχάρ-λόκα, Τζάνα-λόκα, Τάπο-λόκα, κλπ. Αν βρεθεί κάποιος σε αυτά τα ανώτερα πλανητικά συστήματα, μπορεί να ικανοποιήσει τις αισθήσεις του εκατοντάδες χιλιάδες φορές περισσότερο από όσο σε αυτόν τον πλανήτη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

ते तं भुक्त्वा स्वर्गलोकं विशालं
क्षीणे पुण्ये मर्त्यलोकं विशन्ति।
एव त्रयीधर्ममनुप्रपन्ना
गतागतं कामकामा लभन्ते।।२१।।

τε ταμ μπουκτβα σβαργκα-λοκαμ βισαλαμ
κσινε πουνιε μαρτια-λοκαμ βισαντι
εβαμ τραγι-νταρμαμ ανουπραπαννα
γκαταγκαταμ καμα-καμα λαμπαντε

τε: αυτοί – *ταμ*: εκείνο – *μπουκτβα*: απολαμβάνοντας - *σβαργκα-λοκαμ*: τα ουράνια – *βισαλαμ*: τεράστιες – *κσινε*: έχει εξαντληθεί – *πουνιε*: η αξία (των ενάρετων πράξεών τους) - *μαρτια-λοκαμ*: τον πλανήτη των θνητών (τη Γη) – *βισαντι*: πέφτουν – *εβαμ*: έτσι – *τραγι*: των τριών Βεδών – *νταρμαμ*: τα δόγματα – *ανουπραπανναχ*: ακολουθώντας – *γκατα-αγκαταμ*: θάνατος και γέννηση - *καμα-καμαχ*: επιθυμώντας αισθησιακές απολαύσεις – *λαμπαντε*: επιτυγχάνουν.

Αφού, λοιπόν, απολαύσουν ουράνιες αισθησιακές ηδονές, επιστρέφουν και πάλι σε αυτόν τον πλανήτη των θνητών. Με αυτόν τον τρόπο, μέσω των βεδικών αρχών, επιτυγχάνουν μόνο φευγαλέα ευτυχία.

Όποιος προαχθεί σε εκείνα τα ανώτερα πλανητικά συστήματα απολαμβάνει μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και έχει περισσότερες ανέσεις για αισθησιακές απολαύσεις, αλλά δεν του επιτρέπεται να μείνει εκεί για πάντα. Όταν οι καρποί των ενάρετων πράξεών του εξαντληθούν αποστέλλεται πίσω στον πλανήτη Γη. Όποιος δεν έχει επιτύχει την τελειότητα της γνώσης όπως αυτή

αναφέρεται στη *Βεντάντα-σούτρα* (*τζανμάντι ασια γιαταχ*) ή, με άλλα λόγια, όποιος αποτύχει να κατανοήσει τον Κρίσνα, την αιτία όλων των αιτιών, βρίσκεται σε αμηχανία ως προς τον ύψιστο σκοπό της ζωής και έτσι υπόκειται στη ρουτίνα της προαγωγής σε ανώτερους πλανήτες και της επακόλουθης πτώσης, σαν να βρίσκεται σε μια τεράστια ρόδα η οποία άλλοτε ανεβαίνει και άλλοτε κατεβαίνει. Το νόημα είναι ότι αντί να υψωθεί κανείς στον πνευματικό κόσμο, απ' όπου δεν υπάρχει καμία πιθανότητα να κατέβει, περιστρέφεται στον κύκλο της γέννησης και του θανάτου, σε ανώτερα και κατώτερα πλανητικά συστήματα. Θα πρέπει καλύτερα να καταφύγει κανείς στον πνευματικό κόσμο, όπου θα απολαμβάνει αιώνια ζωή ευδαιμονίας και γνώσης και να μην επιστρέψει ποτέ σε αυτή την άθλια υλική ύπαρξη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

अनन्याश्िचन्तयन्तो मां ये जनाः पर्युपासते।
तेषां नित्याभियुक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम्।।२२।।

ανανιας τσινταγιαντο μαμ γιε τζαναχ παριουπασατε
τεσαμ νιτιαμπιγιουκταναμ γιογκα-κσεμαμ βαχαμι αχαμ

ανανιαχ: κανέναν άλλον – *τσινταγιανταχ*: συγκεντρωμένοι – *μαμ*: σ' Εμένα – *γιε*: ο οποίος – *τζαναχ*: πρόσωπα – *παριουπασατε*: λατρεύουν κατάλληλα – *τεσαμ*: αυτών – *νιτια*: πάντα – *αμπιγιουκταναμ:* σταθεροί με αφοσίωση – *γιογκα*: τα αναγκαία - *κσεμαμ*: το καλό τους – *βαχαμι*: φέρνω – *αχαμ*: Εγώ.

Αλλά σε όσους Με λατρεύουν πάντα με αφοσίωση, διαλογιζόμενοι την υπερβατική μορφή Μου, σε αυτούς φέρνω ό,τι χρειάζονται και προστατεύω ό,τι έχουν.

Όποιος είναι αδύνατο να ζήσει μία στιγμή χωρίς συνείδηση του Κρίσνα δεν μπορεί παρά να σκέφτεται τον Κρίσνα είκοσι τέσσερεις ώρες την ημέρα και να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης ακούγοντας, ψάλλοντας, λατρεύοντας, υπηρετώντας τα λωτοειδή πόδια του Κυρίου, ενθυμούμενος τον Κρίσνα, προσευχόμενος, καλλιεργώντας φιλία με τον Κύριο και εγκαταλειπόμενος πλήρως στον Κύριο. Όλες αυτές οι δραστηριότητες είναι ευοίωνες και γεμάτες πνευματική δύναμη· καθιστούν τον αφοσιωμένο υπηρέτη τέλειο στην αυτοσυνειδητοποίηση. Τότε η μοναδική του επιθυμία είναι να επιτύχει τη

συντροφιά του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Αυτό ονομάζεται *γιογκα*. Με το έλεος του Κυρίου, ένας τέτοιος αφοσιωμένος υπηρέτης δεν επιστρέφει ποτέ σε αυτή την υλική κατάσταση ύπαρξης. Η λέξη *κσεμα* αναφέρεται στην ευσπλαχνική προστασία του Κυρίου. Ο Κύριος βοηθά τον αφοσιωμένο υπηρέτη να επιτύχει τη συνείδηση του Κρίσνα με το *γιογκα* και όταν αυτός αποκτήσει ολοκληρωμένη συνείδηση του Κρίσνα, ο Κύριος τον προστατεύει από την πτώση σε μια άθλια, υποκείμενη σε όρους ζωή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

येऽप्यन्यदेवता भक्ता यजन्ते श्रद्धयाऽन्विताः।
तेऽपि मामेव कौन्तेय यजन्त्यविधिपूर्वकम्।।२३।।

γιε 'πι ανια-ντεβατα-μπακτα γιατζαντε σρανταγιανβιταχ
τε 'πι μαμ εβα κωντεγια γιατζαντι αβιντι-πουρβακαμ

γιε: εκείνοι οι οποίοι – *απι*: επίσης – *ανια*: άλλους – *ντεβατα*: ημίθεους – *μπακταχ*: αφοσιωμένοι υπηρέτες – *γιατζαντε*: λατρεύουν – *σρανταγια-ανβιταχ*: με πίστη – *τε*: αυτοί – *απι*: επίσης – *μαμ*: Εμένα – *εβα*: μόνο – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *γιατζαντι*: λατρεύουν - *αβιντι-πουρβακαμ*: με λάθος τρόπο.

Οτιδήποτε θυσιάσει κάποιος σε άλλους θεούς, ω γιε της Κούντι, στην πραγματικότητα προορίζεται μόνο για Μένα, αλλά προσφέρεται δίχως σωστή κατανόηση.

«Πρόσωπα τα οποία λατρεύουν τους ημίθεους δεν είναι πολύ ευφυή, μολονότι αυτή η λατρεία προορίζεται εμμέσως για Εμένα», λέει ο Κρίσνα. Για παράδειγμα, όταν κάποιος ρίχνει νερό στα φύλλα και στα κλαδιά ενός δέντρου χωρίς να ποτίζει τη ρίζα του, το κάνει χωρίς επαρκή γνώση, δηλαδή χωρίς να τηρεί τους απαιτούμενους κανόνες. Παρόμοια, η μέθοδος προσφοράς υπηρεσίας στα διάφορα μέρη του σώματος είναι η προμήθεια τροφής στο στομάχι. Οι ημίθεοι είναι, κατά κάποιον τρόπο, αξιωματούχοι και διευθυντές στην κυβέρνηση του Υπερτάτου Κυρίου. Οφείλει να ακολουθεί κανείς τους νόμους της κυβέρνησης και όχι τους νόμους των αξιωματούχων και των διευθυντών. Κατά τον ίδιο τρόπο, όλοι πρέπει να προσφέρουν τη λατρεία τους μόνο στον Υπέρτατο Κύριο. Αυτό θα ικανοποιήσει αυτομάτως τους διάφορους αξιωματούχους του Κυρίου. Οι αξιωματούχοι και οι

διευθυντές είναι εκπρόσωποι της κυβέρνησης και η δωροδοκία τους είναι παράνομη. Αυτό αναφέρεται εδώ ως *αβιντι-πουρβακαμ*. Με άλλα λόγια, ο Κρίσνα δεν εγκρίνει την περιττή λατρεία των ημιθέων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

अहं हि सर्वयज्ञानां भोक्ता च प्रभुरेव च।
न तु मामभिजानन्ति तत्त्वेनातश्च्यवन्ति ते।।२४।।

αχαμ χι σαρβα-γιαγκιαναμ μποκτα τσα πραμπουρ εβα τσα
να του μαμ αμπιτζαναντι ταττβενατας τσιαβαντι τε

αχαμ: Εγώ – *χι*: σίγουρα – *σαρβα*: όλων – *γιαγκιαναμ*: των θυσιών – *μποκτα*: δικαιούχος της απόλαυσης – *τσα*: και – *πραμπουχ*: ο Κύριος – *εβα*: επίσης – *τσα*: και – *να*: δεν – *του*: αλλά – *μαμ*: Εμένα – *αμπιτζαναντι*: γνωρίζουν – *ταττβενα*: στην πραγματικότητα – *αταχ*: επομένως – *τσιαβαντι*: πέφτουν – *τε*: αυτοί.

Είμαι ο μόνος Κύριος και δικαιούχος της απόλαυσης όλων των θυσιών και, επομένως, όσοι δεν αναγνωρίζουν την αληθινή υπερβατική φύση Μου πέφτουν.

Εδώ αναφέρεται καθαρά ότι υπάρχουν πολλά είδη θυσιών (*γιαγκια*) που συνιστώνται στις βεδικές γραφές, αλλά στην πραγματικότητα, όλες τους έχουν σκοπό την ικανοποίηση του Υπερτάτου Κυρίου. *Γιαγκια* σημαίνει Βίσνου. Στο Τρίτο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αναφέρεται καθαρά ότι θα πρέπει να προσπαθεί κανείς να ικανοποιεί μόνο τον Γιάγκια, δηλαδή τον Βίσνου. Η τέλεια μορφή ανθρώπινου πολιτισμού, γνωστή ως *βαρνασραμα-νταρμα*, έχει σκοπό ειδικά την ικανοποίηση του Βίσνου. Γι' αυτό ο Κρίσνα λέει σε αυτή τη στροφή: «Είμαι ο δικαιούχος της απόλαυσης όλων των θυσιών επειδή είμαι ο υπέρτατος αφέντης». Ωστόσο, πρόσωπα μειωμένης νοημοσύνης, μη γνωρίζοντας αυτό το γεγονός, λατρεύουν τους ημίθεους για προσωρινά οφέλη. Γι' αυτό πέφτουν στην υλική ύπαρξη χωρίς να πετύχουν τον επιθυμητό σκοπό της ζωής. Αν, εντούτοις, θέλει κάποιος να εκπληρωθεί κάποια υλική επιθυμία του, καλύτερα να προσευχηθεί γι' αυτήν στον Υπέρτατο Κύριο, μολονότι αυτό δεν είναι καθαρή αφοσίωση, και έτσι θα πετύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

यान्ति देवव्रता देवान् पितॄन्यान्ति पितृव्रताः।
भूतानि यान्ति भूतेज्या यान्ति मद्याजिनोऽपि माम्।।२५।।

γιαντι ντεβα-βρατα ντεβαν   πιτριν γιαντι πιτρι-βραταχ
μπουτανι γιαντι μπουτετζια   γιαντι μαντ-γιατζινο ‘πι μαμ

γιαντι: πηγαίνουν - *ντεβα-βρατα*: οι λάτρεις των ημιθέων – *ντεβαν*: στους ημίθεους – *πιτριν*: στους προγόνους – *γιαντι*: πηγαίνουν - *πιτρι-βραταχ*: οι λάτρεις των προγόνων – *μπουτανι*: στα φαντάσματα και στα πνεύματα – *γιαντι*: πηγαίνουν – *μπουτετζιαχ*: οι λάτρεις των φαντασμάτων και των πνευμάτων – *γιαντι*: πηγαίνουν – *ματ*: Εμένα – *γιατζιναχ*: οι αφοσιωμένοι υπηρέτες – *απι*: επίσης – *μαμ*: σ’ Εμένα.

Όσοι λατρεύουν τους ημίθεους θα γεννηθούν ανάμεσα στους ημίθεους· όσοι λατρεύουν φαντάσματα και πνεύματα θα γεννηθούν ανάμεσα σε τέτοια όντα· όσοι λατρεύουν τους προγόνους πηγαίνουν στούς προγόνους· και όσοι λατρεύουν Εμένα θα ζήσουν μ’ Εμένα.

Αν κάποιος επιθυμεί να πάει στη σελήνη, στον ήλιο ή σε οποιονδήποτε άλλον πλανήτη, μπορεί να φτάσει στον επιθυμητό προορισμό ακολουθώντας συγκεκριμένες βεδικές αρχές που συνιστώνται γι’ αυτόν τον σκοπό, όπως η μέθοδος η γνωστή ως *νταρσα-πωρναμασι.* Αυτές οι αρχές περιγράφονται παραστατικά στο τμήμα των Βεδών το σχετικό με τις πράξεις που αποσκοπούν στην απόλαυση, το οποίο συνιστά μια συγκεκριμένη λατρεία των ημιθέων που βρίσκονται στους διάφορους ουράνιους πλανήτες. Κατά τον ίδιο τρόπο, μπορεί κανείς να φτάσει στους πλανήτες Πίτα, τους πλανήτες των προγόνων, τελώντας μία συγκεκριμένη *γιαγκια.* Ή μπορεί να πάει σε πολλούς πλανήτες φαντασμάτων και να γίνει *γιακσα*, *ρακσα* ή *πισακα*. Η λατρεία *πισακα* ονομάζεται «μαύρη μαγεία» ή «μαύρες τέχνες». Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι οι οποίοι ασκούν αυτή τη μαύρη τέχνη και πιστεύουν ότι είναι πνευματική, αλλά αυτές οι δραστηριότητες είναι εντελώς υλιστικές. Κατά τον ίδιο τρόπο, ένας αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης ο οποίος λατρεύει μόνο το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, φτάνει χωρίς αμφιβολία στους πλανήτες Βαϊκούντα και Κρισναλόκα. Είναι πολύ εύκολο να αντιληφθεί κανείς μέσω

αυτών των σημαντικών στίχων ότι εάν απλώς λατρεύοντας τους ημίθεους μπορεί κανείς να φτάσει στους ουράνιους πλανήτες ή λατρεύοντας τους προγόνους (*πιτα*) μπορεί να φτάσει στους πλανήτες των προγόνων ή ασκώντας τις μαύρες τέχνες μπορεί να φτάσει στους πλανήτες των φαντασμάτων, γιατί να μην μπορεί ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης να φτάσει στον πλανήτη του Κρίσνα ή του Βίσνου; Δυστυχώς, πολλοί άνθρωποι δεν έχουν πληροφορίες σχετικά με αυτούς τους θεϊκούς πλανήτες όπου ζουν ο Κρίσνα και ο Βίσνου και επειδή δεν γνωρίζουν γι αυτούς, πέφτουν. Ακόμα και οι ιμπερσοναλιστές πέφτουν από το *μπραματζιοτι*. Γι' αυτόν τον λόγο η κίνηση για τη συνείδηση του Κρίσνα προσφέρει θεϊκή πληροφόρηση σε ολόκληρη την ανθρώπινη κοινωνία, έτσι ώστε ψέλνοντας απλώς το *μαντρα* Χάρε Κρίσνα μπορεί κανείς να τελειοποιηθεί σε αυτή τη ζωή και να επιστρέψει στο σπίτι μας, στον Θεό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

पत्रं पुष्पं फलं तोयं यो मे भक्त्या प्रयच्छति।
तदहं भक्त्युपहृतमश्नामि प्रयतात्मनः।।२६।।

πατραμ πουσπαμ παλαμ τογιαμ γιο με μπακτια πραγιατσατι
ταντ αχαμ μπακτι-ουπαχριταμ ασναμι πραγιατατμαναχ

πατραμ: ένα φύλλο – *πουσπαμ*: ένα λουλούδι – *παλαμ*: έναν καρπό – *τογιαμ*: νερό – *γιαχ*: όποιος – *με*: σε Εμένα – *μπακτια*: με αφοσίωση – *πραγιατσατι*: προσφέρει – *τατ*: αυτό – *αχαμ*: Εγώ - *μπακτι-ουπαχριταμ*: προσφερόμενα με αφοσίωση – *ασναμι* : δέχομαι – *πραγιατα-ατμαναχ*: από κάποιον με αγνή συνείδηση.

Αν κάποιος Μου προσφέρει με αγάπη και αφοσίωση ένα φύλλο, ένα λουλούδι, έναν καρπό ή λίγο νερό, θα τα δεχθώ.

Εδώ ο Κύριος Κρίσνα, έχοντας εδραιώσει το γεγονός ότι είναι ο μοναδικός δικαιούχος της απόλαυσης, ο πρωταρχικός Κύριος και το πραγματικό αντικείμενο όλων των θυσιαστηρίων προσφορών, αποκαλύπτει τι είδους θυσίες επιθυμεί να Του προσφέρονται. Αν κάποιος επιθυμεί να ασχοληθεί με την υπηρεσία αφοσίωσης του Υπερτάτου Κυρίου προκειμένου να εξαγνισθεί και να επιτύχει τον σκοπό της ζωής –την υπερβατική υπηρεσία αγάπης του

Κυρίου- τότε θα πρέπει να ανακαλύψει τι θέλει από αυτόν ο Κύριος. Κάποιος που αγαπά τον Κρίσνα θα Του δώσει ό,τι θέλει Εκείνος και θα αποφύγει να Του προσφέρει κάτι που δεν επιθυμεί ή δεν έχει ζητήσει. Δεν θα πρέπει, επομένως, να προσφέρονται στον Κρίσνα κρέας, ψάρι και αβγά. Αν επιθυμούσε να Του προσφέρονται αυτά τα πράγματα, θα το έλεγε. Αντιθέτως, ζητά ξεκάθαρα ένα φύλλο, έναν καρπό, λουλούδια και νερό και προσθέτει, «Θα τα δεχθώ». Θα πρέπει, λοιπόν, να καταλάβουμε ότι δεν θα δεχθεί κρέας, ψάρι και αβγά. Τα λαχανικά, τα δημητριακά, οι καρποί, το γάλα και το νερό είναι οι κατάλληλες τροφές για τον άνθρωπο και τις συνιστά ο Ίδιος ο Κρίσνα. Οτιδήποτε άλλο τρώμε δεν μπορούμε να Του το προσφέρουμε, αφού δεν πρόκειται να το δεχθεί. Δεν μπορούμε, επομένως, να ενεργούμε στο επίπεδο της αφοσίωσης και της αγάπης αν προσφέρουμε τέτοιες τροφές.

Στο Τρίτο Κεφάλαιο, κείμενο 13, ο Σρι Κρίσνα εξηγεί ότι μόνο τα υπολείμματα της θυσίας είναι εξαγνισμένα και κατάλληλα για κατανάλωση από όσους αναζητούν στη ζωή τους πρόοδο και απελευθέρωση από τα νύχια της υλικής περιπλοκής. Στην ίδια στροφή λέει ότι όσοι δεν προσφέρουν την τροφή τους τρέφονται μόνο με αμαρτία. Με άλλα λόγια, κάθε ποσότητα φαγητού που τρώνε βαθαίνει την εμπλοκή τους στις περιπλοκές της υλικής φύσης. Ενώ η προπαρασκευή όμορφων, απλών φαγητών με λαχανικά, η προσφορά τους στην εικόνα του Κρίσνα, η προσκύνηση και η προσευχή στον Κρίσνα για να δεχθεί την ταπεινή προσφορά, επιτρέπουν τη σταθερή πρόοδο στη ζωή, τον εξαγνισμό του σώματος και τη δημιουργία λεπτών εγκεφαλικών ιστών οι οποίοι οδηγούν σε καθαρή σκέψη. Πάνω απ’ όλα, η προσφορά πρέπει να γίνεται με αγάπη. Ο Κρίσνα δεν χρειάζεται τροφή, αφού κατέχει ήδη όλα όσα υπάρχουν, αλλά παρ’ όλα αυτά θα δεχθεί την προσφορά κάποιου που θέλει να Τον ευχαριστήσει με αυτόν τον τρόπο. Το σημαντικό στοιχείο στην προπαρασκευή, στην παρουσίαση και στην προσφορά είναι η αγάπη για τον Κρίσνα.

Οι ιμπερσοναλιστές φιλόσοφοι, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι η Απόλυτη Αλήθεια δεν έχει αισθήσεις, δεν μπορούν να κατανοήσουν αυτή τη στροφή της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Γι’ αυτούς αποτελεί είτε μεταφορά είτε απόδειξη του εγκόσμιου χαρακτήρα του Κρίσνα, του ομιλητή της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Αλλά στην πραγματικότητα, ο Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, έχει αισθήσεις και αναφέρεται ότι οι αισθήσεις Του είναι εναλλασσόμενες· με άλλα λόγια, μία αίσθηση μπορεί να επιτελέσει τη λειτουργία οποιασδήποτε άλλης. Όταν λέμε ότι ο Κρίσνα είναι απόλυτος σημαίνει ακριβώς αυτό. Αν δεν είχε αισθήσεις, δεν θα μπορούσε να θεωρείται πλήρης δυνάμεων. Στο

Έβδομο Κεφάλαιο, ο Κρίσνα έχει εξηγήσει ότι γονιμοποιεί την υλική φύση με τα ζωντανά όντα. Αυτό το κάνει κοιτώντας απλώς την υλική φύση. Κι έτσι σε αυτή την περίπτωση, όταν ο Κρίσνα ακούει τα λόγια αγάπης του αφοσιωμένου υπηρέτη ενώ Του προσφέρει την τροφή είναι *ακριβώς* το ίδιο σαν να γεύεται και να τρώει αυτή την τροφή. Αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί: λόγω της απόλυτης θέσης Του, η ακοή Του είναι πανομοιότυπη με τη γεύση Του. Μόνον ο αφοσιωμένος υπηρέτης, ο οποίος δέχεται τον Κρίσνα όπως Αυτός περιγράφει τον εαυτό Του, χωρίς ερμηνείες, μπορεί να κατανοήσει ότι η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια μπορεί να φάει τροφή και να την απολαύσει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत्।
यत्तपस्यसि कौन्तेय तत्कुरुष्व मदर्पणम्।।२७।।

γιατ καροσι γιαντ ασνασι γιατζ τζουχοσι ντανταси γιατ
γιατ ταπασιασι κωντεγια τατ κουρουσβα μαντ-αρπαναμ

γιατ: ό,τι – *καροσι*: κάνεις - *γιατ*: ό,τι – *ασνασι* : τρως – *γιατ*: ό,τι – *τζουχοσι*: προσφέρεις – *ντανταси*: δίνεις – *γιατ*: ό,τι – *γιατ*: ό,τι – *ταπασιασι*: ασκητικότητες - *κωντεγια* : ω γιε της Κούντι – *τατ*: ό,τι – *κουρουσβα*: κάνε – *ματ*: σ' Εμένα – *αρπαναμ*: προσφορά.

Ό,τι κάνεις, ό,τι τρως, ό,τι θυσιάζεις και ό,τι δίνεις, ό,τι ασκητικότητες εκτελείς, κάνε τα όλα, ω γιε της Κούντι, προσφορά σ' Εμένα.

Με αυτόν τον τρόπο, είναι καθήκον όλων να διαμορφώσουν τη ζωή τους έτσι ώστε να μην ξεχνούν τον Κρίσνα σε καμία περίσταση. Όλοι είναι αναγκασμένοι να εργάζονται για να διατηρούν ενωμένα το σώμα και την ψυχή τους και ο Κρίσνα συνιστά εδώ να εργάζεται κανείς γι' Αυτόν. Όλοι πρέπει να φάνε κάτι για να ζήσουν· θα πρέπει, λοιπόν, να δεχθούν τα υπολείμματα της τροφής που έχει προσφερθεί στον Κρίσνα. Κάθε πολιτισμένος άνθρωπος έχει υποχρέωση να τελεί κάποιες θρησκευτικές τελετές· γι' αυτό ο Κρίσνα λέει, «κάνε το για Μένα» και αυτό ονομάζεται *αρτσανα*. Όλοι έχουν την τάση να δίνουν κάτι ως ελεημοσύνη· Ο Κρίσνα λέει, «δώσε το σ' Εμένα», πράγμα που σημαίνει ότι όλο το πλεόνασμα των

συγκεντρωμένων χρημάτων θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την προώθηση της κίνησης για τη συνείδηση του Κρίσνα. Στις μέρες μας οι άνθρωποι ρέπουν πολύ προς τη μέθοδο του διαλογισμού, η οποία δεν είναι πρακτική στην εποχή μας, ενώ αν διαλογίζεται κανείς τον Κρίσνα είκοσι τέσσερεις ώρες την ημέρα, ψέλνοντας το *μαχα-μαντρα* Χάρε Κρίσνα στις χάντρες του, είναι σίγουρα ο μεγαλύτερος *γιογκι*, όπως αποδεικνύεται στο Έκτο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

शुभाशुभफलैरेवं मोक्ष्यसे कर्मबन्धनैः।
संन्यासयोगयुक्तात्मा विमुक्तो मामुपैष्यसि।।२८।।

σουμπασουμπα-παλαϊρ εβαμ μοκσιασε καρμα-μπαννταναϊχ
σαννιασα-γιογκα-γιουκτατμα βιμουκτο μαμ ουπαϊσιασι

σουμπα: τα καλά – *ασουμπα*: τα κακά – *παλαϊχ*: τα αποτελέσματα – *εβαμ*: έτσι – *μοκσιασε*: θα ελευθερωθείς – *καρμα*: της δράσης – *μπαννταναϊχ*: από τα δεσμά – *σαννιασα*: της απάρνησης – *γιογκα*: το *γιογκα* – *γιουκτα-ατμα*: έχοντας σταθεροποιήσει τον νου – *βιμουκταχ*: απελευθερωμένος – *μαμ*: σ' Εμένα – *ουπαϊσιασι*: θα φτάσεις.

Με αυτόν τον τρόπο, θα απαλλαγείς από όλες τις αντιδράσεις στις καλές και τις κακές πράξεις και με τον νου σταθερό στην αρχή της απάρνησης θα απελευθερωθείς και θα φτάσεις σ' Εμένα.

Όποιος ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα κάτω από ανώτερη καθοδήγηση ονομάζεται *γιουκτα*. Ο τεχνικός όρος είναι *γιουκτα-βαϊραγκια*. Αυτό εξηγείται περισσότερο από τον Ρούπα Γκοσουάμι ως εξής.

Ο Ρούπα Γκοσουάμι λέει ότι όσο βρισκόμαστε στον υλικό κόσμο πρέπει να ενεργούμε· δεν μπορούμε να πάψουμε να ενεργούμε. Αν, λοιπόν, ενεργούμε και προσφέρουμε τους καρπούς των πράξεών μας στον Κρίσνα, αυτό ονομάζεται *γιουκτα-βαϊραγκια*. Αν κάποιος βρίσκεται πραγματικά σε απάρνηση, αυτές οι πράξεις καθαρίζουν τον καθρέφτη του νου και καθώς σημειώνει βαθμηδόν πρόοδο στην πνευματική συνειδητοποίηση, εγκαταλείπεται τελείως στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Επομένως, στο τέλος απελευθερώνεται και η απελευθέρωση αυτή περιγράφεται επίσης

λεπτομερώς. Μέσω αυτής της απελευθέρωσης δεν γίνεται ένα με το *μπραματζιοτι*, αλλά αντιθέτως εισέρχεται στον πλανήτη του Υπερτάτου Κυρίου. Εδώ αναφέρεται καθαρά, *μαμ ουπαϊσιασι*: «έρχεται σ' Εμένα», επιστρέφει στο σπίτι μας, στον Θεό. Υπάρχουν πέντε στάδια απελευθέρωσης και εδώ προσδιορίζεται ότι ο αφοσιωμένος υπηρέτης που έχει ζήσει όλη τη ζωή του υπό την καθοδήγηση του Υπερτάτου Κυρίου έχει εξελιχθεί μέχρι του σημείου απ' όπου μπορεί, αφού αφήσει το σώμα του, να επιστρέψει στον Θεό και να συναναστραφεί απευθείας με τον Υπέρτατο Κύριο.

Όποιος δεν έχει άλλο ενδιαφέρον από το να αφιερώσει τη ζωή του στην υπηρεσία του Κυρίου είναι στην πραγματικότητα *σαννιασι*. Ένα τέτοιο πρόσωπο σκέφτεται πάντα ότι είναι αιώνιος υπηρέτης, εξαρτώμενος από την υπέρτατη θέληση του Κυρίου. Έτσι, οτιδήποτε κάνει, το κάνει για το όφελος του Κυρίου. Όλες τις πράξεις του τις κάνει ως υπηρεσία προς τον Κύριο. Δεν δίνει ιδιαίτερη σημασία στις πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση ή στα καθορισμένα βεδικά καθήκοντα. Για τους συνηθισμένους ανθρώπους είναι υποχρεωτικό να τηρούν τα καθορισμένα καθήκοντα που αναφέρονται στις Βέδες, ενώ για τον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη ο οποίος είναι εξ ολοκλήρου απασχολημένος στην υπηρεσία του Κυρίου αυτό δεν ισχύει· παρ' όλα αυτά, αν και ορισμένες φορές μπορεί να φαίνεται ότι ενεργεί αντίθετα με τα συγκεκριμένα βεδικά καθήκοντα, στην πραγματικότητα αυτό δεν συμβαίνει.

Λέγεται, λοιπόν, από αυθεντίες Βαϊσνάβα ότι ακόμη και το πλέον νοήμον πρόσωπο δεν μπορεί να κατανοήσει τα σχέδια και τις πράξεις ενός αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη. Οι ακριβείς λέξεις είναι *τανρα βακια, κριγια, μουντρα βιγκιεχα να μπουτζχαγια*. Κάποιος που ασχολείται με αυτόν τον τρόπο στην υπηρεσία του Κυρίου, δηλαδή σκέφτεται πάντα και σχεδιάζει πώς να υπηρετήσει τον Κύριο, θα πρέπει να θεωρείται πλήρως απελευθερωμένος και τώρα και μελλοντικά. Η επιστροφή του στο σπίτι μας, στον Θεό, είναι εγγυημένη. Βρίσκεται πάνω από κάθε υλιστική κριτική, ακριβώς όπως ο Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

समोऽहं सर्वभूतेषु न मे द्वेष्योऽस्ति न प्रियः।
ये भजन्ति तु मां भक्त्या मयि ते तेषु चाप्यहम्।।२९।।

σαμο 'χαμ σαρβα-μπουτεσου   να με ντβεσιο 'στι να πριγιαχ
γιε μπατζαντι του μαμ μπακτια   μαγι τε τεσου τσαπι αχαμ

σαμαχ: ίσος – *αχαμ*: Εγώ - *σαρβα-μπουτεσου*: με όλα τα ζωντανά όντα – *να*: κανείς – *με*: Μου – *ντβεσιαχ*: μισητός – *αστι*: είναι – *να*: ούτε – *πριγιαχ*: αγαπητός – *γιε*: εκείνοι οι οποίοι – *μπατζαντι*: προσφέρουν υπερβατική υπηρεσία – *του*: αλλά – *μαμ*: σ' Εμένα – *μπακτια*: με αφοσίωση – *μαγι*: σ' Εμένα – *τε*: αυτοί - *τεσου*: σε αυτούς – *τσα*: επίσης – *απι*: σίγουρα – *αχαμ*: Εγώ.

Δεν φθονώ και δεν ευνοώ κανέναν· είμαι ίσος με όλους. Αλλά όποιος Μου προσφέρει υπηρεσία με αφοσίωση είναι φίλος Μου, είναι μέσα Μου, όπως και Εγώ είμαι δικός του φίλος και είμαι μέσα του.

Εδώ μπορεί να θέσει κανείς το ερώτημα ότι αν ο Κρίσνα είναι ίσος με όλους και κανείς δεν είναι ιδιαίτερα φίλος Του, τότε γιατί δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους αφοσιωμένους υπηρέτες που Του προσφέρουν πάντα υπερβατική υπηρεσία; Αλλά αυτό δεν αποτελεί διάκριση· είναι φυσικό. Οποιοσδήποτε άνθρωπος στον υλικό κόσμο μπορεί να είναι γενικά πολύ ευσπλαχνικός, αλλά να έχει ιδιαίτερη αδυναμία στα δικά του παιδιά. Ο Κύριος ισχυρίζεται ότι κάθε ζωντανό ον –σε οποιαδήποτε μορφή- είναι γιος Του και έτσι προσφέρει σε όλους γενναιόδωρα όλα τα αναγκαία της ζωής. Είναι σαν ένα σύννεφο το οποίο ρίχνει τη βροχή παντού, ανεξάρτητα αν αυτή πέφτει στα βράχια, στο έδαφος ή στο νερό. Αλλά στους αφοσιωμένους υπηρέτες Του δείχνει ιδιαίτερη προσοχή. Αυτοί οι αφοσιωμένοι υπηρέτες αναφέρονται εδώ: έχουν πάντα συνείδηση του Κρίσνα και άρα βρίσκονται πάντα με τρόπο υπερβατικό στον Κρίσνα. Η ίδια η φράση «συνείδηση του Κρίσνα» υπονοεί ότι όσοι έχουν τέτοια συνείδηση είναι ζώντες υπερβατιστές, ευρισκόμενοι μέσα Του. Ο Κύριος λέει καθαρά, «*μαγι τε*», «μέσα Μου». Φυσικά, ως αποτέλεσμα, ο Κύριος είναι επίσης μέσα τους. Είναι αμοιβαίο. Αυτό εξηγεί επίσης τις λέξεις, *γιε γιατα μαμ πραπαντιαντε ταμς ταταϊβα μπατζαμι αχαμ*: «Όποιος εγκαταλείπεται σ' Εμένα, τον φροντίζω αναλόγως». Αυτή η υπερβατική αμοιβαιότητα υφίσταται επειδή και ο Κύριος και ο αφοσιωμένος υπηρέτης έχουν συνείδηση. Όταν ένα διαμάντι δένεται σε ένα χρυσό δαχτυλίδι, φαίνεται πολύ όμορφο. Δοξάζεται το χρυσάφι, και ταυτόχρονα δοξάζεται και το διαμάντι. Ο Κύριος και το ζωντανό ον ακτινοβολούν αιωνίως και όταν ένα ζωντανό ον έλκεται από την υπηρεσία του Υπερτάτου Κυρίου μοιάζει με χρυσάφι. Ο Κύριος είναι ένα διαμάντι και έτσι ο συνδυασμός είναι πολύ όμορφος. Τα ζωντανά όντα στην αγνή τους

κατάσταση ονομάζονται αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου. Ο Υπέρτατος Κύριος γίνεται ο αφοσιωμένος υπηρέτης των αφοσιωμένων υπηρετών Του. Αν δεν υπάρχει σχέση αμοιβαιότητας μεταξύ του αφοσιωμένου υπηρέτη και του Κυρίου, τότε δεν υπάρχει περσοναλιστική φιλοσοφία. Στην ιμπερσοναλιστική φιλοσοφία δεν υπάρχει ανταπόκριση μεταξύ του Υπερτάτου Κυρίου και του ζωντανού όντος, αλλά στην περσοναλιστική φιλοσοφία υπάρχει.

Συχνά δίνεται το παράδειγμα ότι ο Κύριος είναι σαν δέντρο της επιθυμίας και οτιδήποτε θελήσει κανείς από αυτό το δέντρο της επιθυμίας, ο Κύριος το προσφέρει. Αλλά εδώ η εξήγηση είναι πληρέστερη. Εδώ αναφέρεται ότι ο Κύριος είναι μεροληπτικός με τους αφοσιωμένους υπηρέτες. Αυτή είναι η εκδήλωση του ιδιαίτερου ελέους του Κυρίου στους αφοσιωμένους υπηρέτες Του. Η ανταπόκριση του Κυρίου δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι βρίσκεται κάτω από τον νόμο του *καρμα*. Ανήκει στην υπερβατική κατάσταση πραγμάτων, στην οποία λειτουργούν ο Κύριος και οι αφοσιωμένοι υπηρέτες Του. Η υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου δεν είναι δραστηριότητα αυτού του υλικού κόσμου· είναι τμήμα του πνευματικού κόσμου, όπου κυριαρχούν η αιωνιότητα, η ευδαιμονία και η γνώση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

अपि चेत्सुदुराचारो भजते मामनन्यभाक्।
साधुरेव स मन्तव्यः सम्यग्व्यवसितो हि सः।।३०।।

απι τσετ σου-ντουρατσαρο μπατζατε μαμ ανανια-μπακ
σαντουρ εβα σα μανταβιαχ σαμιαγκ βιαβασιτο χι σαχ

απι: ακόμη και – *τσετ:* εάν - *σου-ντουρατσαραχ*: κάποιος που κάνει τις πιο αποτρόπαιες πράξεις – *μπατζατε*: προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης – *μαμ*: σ' Εμένα - *ανανια-μπακ*: χωρίς παρέκκλιση – *σαντουχ*: άγιος – *εβα*: βεβαίως – *σαχ*: αυτός – *μανταβιαχ*: θεωρείται – *σαμιακ*: εντελώς – *βιαβασιταχ*: ευρισκόμενος – *χι*: σίγουρα – *σαχ*: αυτός.

Ακόμη και αν κάποιος διαπράξει τις πλέον αποτρόπαιες πράξεις, αν Μου προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης θα πρέπει να θεωρείται άγιος, επειδή βρίσκεται στη σωστή θέση.

Η λέξη *σου-ντουρατσαραχ* που χρησιμοποιείται σε αυτή τη στροφή έχει ιδιαίτερη σημασία και θα πρέπει να την καταλάβουμε σωστά. Όταν ένα ζωντανό ον βρίσκεται στην υπό όρους ύπαρξη, έχει δύο ειδών δραστηριότητες: τις υπό όρους και τις καταστατικές δραστηριότητες. Όσον αφορά στη φροντίδα του σώματος ή στην τήρηση των κανόνων της κοινωνίας και του κράτους, υπαρχουν σίγουρα ορισμένες δραστηριότητες, ακόμη και για τους αφοσιωμένους υπηρέτες, σχετικές με την υπό όρους ζωή και αυτές οι δραστηριότητες ονομάζονται δραστηριότητες υπό όρους. Εκτός από αυτές, το ζωντανό ον που έχει πλήρη επίγνωση της πνευματικής του φύσης και συνείδηση του Κρίσνα, που προσφέρει, δηλαδή, υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο, έχει δραστηριότητες οι οποίες ονομάζονται υπερβατικές. Οι δραστηριότητες αυτές εκτελούνται από την καταστατική του θέση και ο τεχνικός όρος γι' αυτές είναι υπηρεσία αφοσίωσης. Στην υπό όρους κατάσταση, ορισμένες φορές η υπηρεσία αφοσίωσης και οι συμβατικές υποχρεώσεις οι σχετικές με το σώμα συμβαδίζουν. Αλλά κάποιες φορές έρχονται σε αντίθεση. Όσο είναι δυνατό, ο αφοσιωμένος υπηρέτης προσέχει πολύ να μην κάνει κάτι που θα μπορούσε να διαταράξει την υγιή κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Γνωρίζει ότι η τελειότητα της δράσης του εξαρτάται από την προοδευτική εξέλιξή του στη συνείδηση του Κρίσνα. Εντούτοις, μπορεί να συμβεί ένα πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα να διαπράξει κάποια πράξη ιδιαίτερα αποτρόπαιη από κοινωνική ή πολιτική άποψη. Αλλά μία τέτοια πρόσκαιρη πτώση δεν τον καθιστά ακατάλληλο. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι αν κάποιος πέσει, αλλά προσφέρει ανεπιφύλακτα υπερβατική υπηρεσία στον Υπέρτατο Κύριο, ο Κύριος, ευρισκόμενος μέσα στην καρδιά του, τον λαμπρύνει και τον συγχωρεί για τη βδελυρή του πράξη. Η υλική μόλυνση είναι τόσο δυνατή ώστε ακόμη και ένας *γιογκι* εξ ολοκλήρου αφοσιωμένος στην υπηρεσία του Κυρίου μερικές φορές παγιδεύεται. Όμως και η συνείδηση του Κρίσνα είναι τόσο ισχυρή ώστε μια περιστασιακή πτώση διορθώνεται αμέσως. Άρα η μέθοδος της υπηρεσίας αφοσίωσης είναι πάντα επιτυχής. Κανείς δεν θα πρέπει να χλευάζει έναν αφοσιωμένο υπηρέτη για κάποια τυχαία πτώση από τον ιδανικό δρόμο, επειδή, όπως εξηγείται στην επόμενη στροφή, αυτές οι σποραδικές πτώσεις θα σταματήσουν με την πάροδο του χρόνου, αμέσως μόλις ο αφοσιωμένος υπηρέτης σταθεροποιηθεί πλήρως στη συνείδηση του Κρίσνα.

Επομένως, κάποιος που βρίσκεται στη συνείδηση του Κρίσνα και ψέλνει με αποφασιστικότητα το *μαχα-μαντρα* Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε θα

πρέπει να θεωρείται ότι βρίσκεται στην υπερβατική θέση, ακόμη και αν κατά τύχη έχει πέσει. Οι λέξεις *σαντουρ εβα*, «είναι άγιος», είναι πολύ εμφατικές. Αποτελούν προειδοποίηση προς τους μη αφοσιωμένους υπηρέτες να μην χλευάζουν έναν αφοσιωμένο υπηρέτη εξαιτίας μιας τυχαίας πτώσης του. Θα πρέπει να εξακολουθεί να θεωρείται άγιος. Η δε λέξη *μανταβιαχ* είναι ακόμη πιο εμφατική. Αν κάποιος δεν ακολουθήσει αυτόν τον κανόνα και χλευάσει έναν αφοσιωμένο υπηρέτη για την τυχαία πτώση του, τότε παραβαίνει την εντολή του Υπερτάτου Κυρίου. Ο μοναδικός όρος για τον αφοσιωμένο υπηρέτη είναι να προσφέρει ακλόνητα και αποκλειστικά υπηρεσία αφοσίωσης.

Μια κηλίδα που μπορεί να φαίνεται στη σελήνη δεν εμποδίζει το σεληνόφως. Παρόμοια, η τυχαία πτώση ενός αφοσιωμένου υπηρέτη από τον δρόμο της διαμόρφωσης ενός άγιου χαρακτήρα δεν τον κάνει αποκρουστικό. Από την άλλη, δεν θα πρέπει να το παρερμηνεύει κάποιος αυτό και να νομίζει ότι ένας αφοσιωμένος υπηρέτης σε υπερβατική υπηρεσία αφοσίωσης μπορεί να ενεργεί με όλων των ειδών τους αποτρόπαιους τρόπους· η στροφή αυτή αναφέρεται μόνο σε κάποιο ατύχημα εξαιτίας της μεγάλης δύναμης των υλικών σχέσεων. Η υπηρεσία αφοσίωσης είναι λίγο-πολύ κήρυξη πολέμου εναντίον της *μαγια*, της παραπλανητικής ενέργειας. Όσο δεν είναι κάποιος αρκετά δυνατός για να πολεμήσει την παραπλανητική ενέργεια, μπορεί να υπάρξουν τυχαίες πτώσεις. Αλλά όταν κάποιος είναι δυνατός, δεν υπόκειται πλέον σε αυτές τις πτώσεις, όπως εξηγήθηκε προηγουμένως. Κανείς δεν θα πρέπει να επωφελείται από αυτούς τους στίχους για να κάνει ανοησίες και να πιστεύει ότι παραμένει αφοσιωμένος υπηρέτης. Αν με την υπηρεσία αφοσίωσης δεν βελτιώσει τον χαρακτήρα του, εννοείται ότι δεν είναι αξιόλογος αφοσιωμένος υπηρέτης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

क्षिप्रं भवति धर्मात्मा शश्वच्छान्तिं निगच्छति।
कौन्तेय प्रतिजानीहि न मे भक्तः प्रणश्यति।।३१।।

κσιπραμ μπαβατι νταρματμα σασβατς-τσαντιμ νιγκατσαντι
κωντεγια πρατιτζανιχι να με μπακταχ πρανασιατι

κσιπραμ: πολύ σύντομα – *μπαβατι*: γίνεται – *νταρμα-ατμα*: ενάρετος - *σασβατ-σαντιμ*: διαρκή ειρήνη – *νιγκατσαντι*: αποκτά – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι –

πρατιτζανιχι: δήλωσέ το θαρρετά – *να*: ποτέ δεν – *με*: (ο δικός) Μου – *μπακταχ*: ο αφοσιωμένος υπηρέτης – *πρανασιατι*: χάνεται.

Γίνεται σύντομα ενάρετος και κατακτά διαρκή ειρήνη. Ω γιε της Κούντι, διακήρυξέ το με θάρρος ότι ο αφοσιωμένος υπηρέτης Μου δεν χάνεται ποτέ.

Αυτό δεν πρέπει να παρερμηνευθεί. Στο Έβδομο Κεφάλαιο ο Κύριος λέει ότι όποιος επιδίδεται σε κακόβουλες δραστηριότητες δεν μπορεί να γίνει αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου. Όποιος δεν είναι αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου δεν διαθέτει καθόλου καλές ιδιότητες. Άρα το ερώτημα παραμένει – πώς μπορεί κάποιος που επιδίδεται σε αποτρόπαιες πράξεις, είτε τυχαία είτε από πρόθεση, να είναι αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης; Το ερώτημα είναι δικαιολογημένο. Οι αχρείοι, όπως αναφέρεται στο Έβδομο Κεφάλαιο, οι οποίοι δεν έρχονται ποτέ στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου, δεν έχουν καλές ιδιότητες, όπως δηλώνεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. Συνήθως, ο αφοσιωμένος υπηρέτης που εκτελεί τα εννέα είδη πράξεων αφοσίωσης βρίσκεται στη διαδικασία καθαρισμού της καρδιάς του από κάθε υλική μόλυνση. Τοποθετεί τον Υπέρτατο Κύριο στην καρδιά του και φυσικά έτσι ξεπλένεται κάθε αμαρτωλή μίανση. Η διαρκής σκέψη του Υπερτάτου Κυρίου εξαγνίζει τη φύση του. Σύμφωνα με τις Βέδες, όποιος πέσει από την εξυψωμένη θέση του θα πρέπει να περάσει από ορισμένες θρησκευτικές τελετές προκειμένου να εξαγνισθεί. Όμως στην προκειμένη περίπτωση δεν υφίσταται κάτι τέτοιο, αφού η εξαγνιστική διαδικασία συντελείται ήδη στην καρδιά του αφοσιωμένου υπηρέτη, επειδή θυμάται διαρκώς το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Επομένως, η ψαλμωδία του *μαχα-μαντρα* Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε θα πρέπει να συνεχίζεται χωρίς διακοπή. Αυτό θα προστατέψει τον αφοσιωμένο υπηρέτη από κάθε τυχαία πτώση. Έτσι θα παραμένει συνεχώς ελεύθερος από κάθε υλική μίανση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येऽपि स्युः पापयोनयः।
स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्तेऽपि यान्ति परां गतिम्॥३२॥

μαμ χι παρτα βιαπασριτια γιε ‘πι σιουχ παπα-γιοναγιαχ

στριγιο βαϊσιας τατα σουντρας τε 'πι γιαντι παραμ γκατιμ

μαμ: σ' Εμένα – *χι*: σίγουρα – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *βιαπασριτια*: βρίσκοντας καταφύγιο – *γιε*: όποιος – *απι*: επίσης – *σιουχ*: γίνεται - *παπα-γιοναγιαχ*: γεννημένος σε κατώτερη οικογένεια – *στριγιαχ*: οι γυναίκες – *βαϊσιαχ*: οι έμποροι – *τατα*: επίσης - *σουντραχ*: οι άνθρωποι της κατώτερης τάξης - *τε απι*: ακόμη και αυτοί – *γιαντι*: πηγαίνουν – *παραμ*: στον υπέρτατο – *γκατιμ*: προορισμό.

Ω γιε της Πριτά, όσοι βρίσκουν καταφύγιο σ' Εμένα, ακόμη κι αν είναι ταπεινής καταγωγής –γυναίκες, *βαϊσια* (έμποροι) και *σουντρα* (εργάτες)- θα φτάσουν σίγουρα στον ύψιστο προορισμό.

Εδώ δηλώνεται ξεκάθαρα από τον Υπέρτατο Κύριο ότι στην υπηρεσία αφοσίωσης δεν γίνεται διάκριση μεταξύ ανώτερων και κατώτερων κοινωνικών τάξεων. Στην υλική αντίληψη της ζωής ισχύουν αυτές οι διακρίσεις, αλλά για όποιον προσφέρει στον Κύριο υπερβατική υπηρεσία αφοσίωσης, τέτοιες διακρίσεις δεν υφίστανται. Όλοι δικαιούνται τον υπέρτατο προορισμό. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι ακόμη και οι κατώτεροι άνθρωποι, που ονομάζονται *τσαννταλα* (αυτοί που τρώνε το κρέας του σκύλου), μπορούν να εξυψωθούν μέσω της συναναστροφής ενός αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη. Άρα η υπηρεσία αφοσίωσης και η καθοδήγηση ενός αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη είναι τόσο ισχυρά πράγματα, ώστε δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ ανώτερων και κατώτερων κοινωνικών τάξεων· όλοι μπορούν να πάρουν μέρος. Ο πιο απλός άνθρωπος, αν βρει καταφύγιο στον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη, μπορεί να εξαγνισθεί με τη σωστή καθοδήγηση. Σύμφωνα με τις διάφορες καταστάσεις της υλικής φύσης, οι άνθρωποι κατατάσσονται στην κατάσταση της αγαθότητας (οι *μπραμανα*), στην κατάσταση του πάθους (οι *κσατρια*, δηλαδή αυτοί που διοικούν), στις ανάμικτες καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας (οι *βαϊσια*, δηλαδή οι έμποροι), και στην κατάσταση της άγνοιας (οι *σουντρα*, δηλαδή οι εργάτες). Όσοι είναι κατώτεροι από αυτούς ονομάζονται *τσανντάλα* και γεννιούνται σε αμαρτωλές οικογένειες. Συνήθως, όσοι είναι γεννημένοι σε αμαρτωλές οικογένειες δεν είναι αποδεκτοί απο τις ανώτερες τάξεις. Αλλά η μέθοδος της υπηρεσίας αφοσίωσης και ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης του Υπερτάτου Κυρίου είναι πράγματα τόσο ισχυρά, ώστε χάρη σε αυτά τα δύο όλες οι κατώτερες τάξεις μπορούν να φτάσουν στην ύψιστη τελειότητα της ζωής.

Αυτό είναι δυνατό μόνον όταν βρει κανείς καταφύγιο στον Κρίσνα. Θα πρέπει να εγκαταλειφθεί κανείς στον Κρίσνα εντελώς. Τότε θα μπορέσει να γίνει πολύ σπουδαιότερος από τους σπουδαίους *γκιανι* και *γιογκι*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 33

किं पुनर्ब्राह्मणाः पुण्या भक्ता राजर्षयस्तथा।
अनित्यमसुखं लोकमिमं प्राप्य भजस्व माम्।।३३।।

κιμ πουναρ μπραμαναχ πουνια μπακτα ρατζαρσαγιας τατα
ανιτιαμ ασουκαμ λοκαμ ιμαμ πραπια μπατζασβα μαμ

κιμ: πόσο – *πουναχ*: ξανά – *μπραμαναχ*: οι *μπραμανα* – *πουνιαχ*: οι ενάρετοι – *μπακταχ*: οι αφοσιωμένοι υπηρέτες – *ρατζαρσαγιαχ*: οι άγιοι βασιλείς – *τατα*: επίσης – *ανιτιαμ*: τον πρόσκαιρο – *ασουκαμ*: τον θλιβερό – *λοκαμ*: τον κόσμο – *ιμαμ*: αυτόν – *πραπια*: έχοντας έλθει – *μπατζασβα*: προσφέρουν υπηρεσία αγάπης – *μαμ*: σ’ Εμένα.

Πόσο, λοιπόν, περισσότερο ισχύει αυτό για τους *μπραμανα*, για τους ενάρετους, για τους αφοσιωμένους υπηρέτες και για τους άγιους βασιλείς, που σε αυτόν τον πρόσκαιρο και θλιβερό κόσμο Μου προσφέρουν υπηρεσία αγάπης.

Στον υλικό κόσμο υπάρχει ταξινομήση των ανθρώπων, αλλά εν τέλει, αυτός ο κόσμος δεν είναι τόπος ευτυχίας για κανέναν. Εδώ δηλώνεται ξεκάθαρα, *ανιτιαμ ασουκαμ λοκαμ*: αυτός ο κόσμος είναι πρόσκαιρος και γεμάτος δυστυχία, ακατάλληλος για κάθε λογικό και ευγενικό άνθρωπο. Αυτό το λέει το ίδιο το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Ορισμένοι φιλόσοφοι, ιδιαίτερα οι ελάσσονες, λένε ότι αυτός ο κόσμος είναι ψεύτικος, μπορούμε όμως να καταλάβουμε από την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ότι ο κόσμος δεν είναι ψεύτικος· είναι πρόσκαιρος. Υπάρχει διαφορά μεταξύ πρόσκαιρου και ψεύτικου. Αυτός ο κόσμος είναι πρόσκαιρος, αλλά υπάρχει ένας άλλος κόσμος που είναι αιώνιος. Αυτός ο κόσμος είναι θλιβερός, αλλά ο άλλος κόσμος είναι μακάριος.

Ο Αρτζούνα ήταν γεννημένος σε άγια βασιλική οικογένεια. Και σε αυτόν επίσης ο Κύριος λέει, «Βρες καταφύγιο στην υπηρεσία Μου με αφοσίωση και έλα γρήγορα στον Θεό, σ’ Εμένα». Κανείς δεν θα πρέπει να παραμένει σε

αυτόν τον πρόσκαιρο κόσμο που είναι γεμάτος δυστυχίες. Θα πρέπει όλοι να καταφύγουν στην αγκαλιά του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας για να είναι αιωνίως ευτυχισμένοι. Η υπηρεσία αφοσίωσης του Υπερτάτου Κυρίου είναι η μόνη μέθοδος με την οποία μπορούν να λυθούν όλα τα προβλήματα όλων των ανθρώπινων ομάδων. Θα πρέπει, λοιπόν, όλοι να υιοθετήσουν τη συνείδηση του Κρίσνα και να τελειοποιήσουν τη ζωή τους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु।
मामेवैष्यसि युक्त्वैवमात्मानं मत्परायणः।।३४।।

μαν-μανα μπαβα μαντ-μπακτο   μαντ-γιατζι μαμ ναμασκουρου
μαμ εβαϊσιασι γιουκτβαϊβαμ   ατμαναμ ματ-παραγιαναχ

ματ-μαναχ: να σκέφτεσαι πάντα Εμένα – *μπαβα*: γίνε – *ματ*: (δικός) Μου – *μπακταχ*: αφοσιωμένος υπηρέτης – *ματ*: (δικός) Μου – *γιατζι*: λάτρης – *μαμ*: Εμένα – *ναμασκουρου*: να προσκυνάς – *μαμ*: σ' Εμένα – *εβα*: πλήρως – *εσιασι*: θα έλθεις – *γιουκτβα*: απορροφημένος – *εβαμ*: έτσι - *ατμαναμ*: η ψυχή σου - *ματ-παραγιαναχ*: αφοσιωμένη σ' Εμένα.

Με τον νου σου να σκέφτεται πάντα Εμένα, γίνε αφοσιωμένος υπηρέτης Μου, προσκύνα Με και λάτρεψέ Με. Απορροφημένος έτσι εξ ολοκλήρου σε Εμένα, σίγουρα θα έλθεις σ' Εμένα.

Σε αυτή τη στροφή γίνεται σαφές ότι η συνείδηση του Κρίσνα είναι ο μόνος τρόπος απελευθέρωσης από τα νύχια του μολυσμένου υλικού κόσμου. Μερικές φορές αδίσταχτοι σχολιαστές διαστρεβλώνουν το νόημα αυτού που δηλώνεται εδώ ξεκάθαρα: ότι η υπηρεσία αφοσίωσης θα πρέπει να προσφέρεται πάντα στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα. Δυστυχώς, ασυνείδητοι σχολιαστές αποσπούν τον νου του αναγνώστη σε κάτι το οποίο δεν είναι καθόλου εφικτό. Αυτοί οι σχολιαστές δεν γνωρίζουν ότι δεν υπάρχει καμία διαφορά μεταξύ του Κρίσνα και του νου του Κρίσνα. Ο Κρίσνα δεν είναι ένα συνηθισμένο ανθρώπινο ον· είναι η Απόλυτη Αλήθεια. Το σώμα Του, ο νους Του και ο Ίδιος είναι ένα και είναι Απόλυτο. Αναφέρεται στην *Κουρμα Πουρανα*, όπως παρατίθεται από τον Μπακτισιντάντα Σαρασβάτι Γκοσουάμι στα σχόλιά του *Ανουμπασια* για την

Τσετανια-τσαριταμριτα (Αντι-λιλα, Πέμπτο Κεφάλαιο, εδάφια 41-48), *ντεχα-ντεχι-βιμπεντο 'γιαμ νεσβαρε βιντιατε κβατσιτ*. Δηλαδή, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ του Κρίσνα, του Υπερτάτου Κυρίου, και του σώματός Του. Αλλά επειδή δεν γνωρίζουν την επιστήμη του Κρίσνα, οι σχολιαστές αυτοί κρύβουν τον Κρίσνα και χωρίζουν την προσωπικότητά Του από τον νου Του ή από το σώμα Του. Παρόλο που αυτό είναι καθαρή άγνοια της επιστήμης του Κρίσνα, ορισμένοι άνθρωποι βγάζουν κέρδη παραπλανώντας τον κόσμο.

Υπάρχουν κάποιοι που είναι δαιμονικοί· σκέφτονται και αυτοί τον Κρίσνα, αλλά με φθόνο, όπως ακριβώς ο Κάμσα, ο θείος του Κρίσνα. Και εκείνος σκεφτόταν συνεχώς τον Κρίσνα, αλλά Τον σκεφτόταν ως εχθρό. Βρισκόταν πάντα σε αγωνία και αναρωτιόταν πότε θα έλθει ο Κρίσνα για να Τον σκοτώσει. Αυτού του είδους οι σκέψεις δεν θα μας βοηθήσουν. Θα πρέπει να σκέφτεται κανείς τον Κρίσνα με αφοσίωση και αγάπη. Αυτό είναι *μπακτι*. Θα πρέπει να καλλιεργεί κανείς τη γνώση του Κρίσνα συνεχώς. Σε τι συνίσταται αυτή η ευνοϊκή καλλιέργεια της γνώσης του Κρίσνα; Στο να διδαχθεί κάποιος από έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο. Ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, έχουμε εξηγήσει δε αρκετές φορές ότι το σώμα Του δεν είναι υλικό· το σώμα του Κρίσνα είναι αιώνια, μακάρια γνώση. Αυτού του είδους οι συζητήσεις για τον Κρίσνα βοηθούν να γίνει κανείς αφοσιωμένος υπηρέτης. Διαφορετικά, το να προσπαθούμε να κατανοήσουμε τον Κρίσνα από μία λανθασμένη πηγή θα αποδειχθεί άκαρπο.

Θα πρέπει, λοιπόν, να απασχολεί κανείς τον νου του με την αιώνια μορφή, την αρχική μορφή του Κρίσνα· με πίστη στην καρδιά του ότι ο Κρίσνα είναι ο Υπέρτατος Κύριος, θα πρέπει να Τον λατρεύει. Στην Ινδία υπάρχουν εκατοντάδες χιλιάδες ναοί για τη λατρεία του Κρίσνα και εκεί εφαρμόζεται η υπηρεσία αφοσίωσης. Όταν υπηρετεί κανείς τον Κρίσνα με αφοσίωση, θα πρέπει να Του προσφέρει την υποταγή του προσκυνώντας Τον. Θα πρέπει να χαμηλώνει το κεφάλι μπροστά στη μορφή της Θεότητας του ναού και να συγκεντρώνει σε αυτήν τον νου του, το σώμα του, τη δράση του – τα πάντα. Αυτό θα τον κάνει να απορροφηθεί εντελώς στον Κρίσνα χωρίς παρέκκλιση. Θα τον βοηθήσει να μεταφερθεί στην Κρισναλόκα. Δεν θα πρέπει να παρασύρεται κανείς από ασυνείδητους σχολιαστές, αλλά να απασχολείται με τις εννέα μεθόδους υπηρεσίας αφοσίωσης, αρχίζοντας με το να ακούει και να ψέλνει για τον Κρίσνα. Η αγνή υπηρεσία αφοσίωσης είναι το μέγιστο επίτευγμα της ανθρώπινης κοινωνίας.

Στο Έβδομο και το Όγδοο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, εκτός από το *γιογκα* της γνώσης, το μυστικιστικό *γιογκα* και τη δράση που αποβλέπει στην

απόλαυση, έχει εξηγηθεί η αγνή υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου. Όσοι δεν είναι πλήρως καθαγιασμένοι ίσως προσελκύονται από διάφορα γνωρίσματα του Κυρίου, όπως το απρόσωπο *μπραματζιοτι* ή η εντοπισμένη Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα), αλλά ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης καταφεύγει απευθείας στην υπηρεσία του Υπερτάτου Κυρίου.

Υπάρχει ένα πανέμορφο ποίημα σχετικά με τον Κρίσνα, στο οποίο αναφέρεται καθαρά πως όποιος λατρεύει τους ημίθεους είναι ελάχιστα ευφυής και δεν μπορεί να πετύχει ποτέ την υπέρτατη επιβράβευση, τον Κρίσνα. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης, στην αρχή, μπορεί να πέσει μερικές φορές από το επιθυμητό επίπεδο, αλλά παρ' όλα αυτά, θα πρέπει να θεωρείται ανώτερος απ' όλους τους φιλόσοφους και τους *γιογκι*. Όποιος βρίσκεται πάντα στη συνείδηση του Κρίσνα είναι ο τέλειος άγιος. Οι όποιες τυχαίες δραστηριότητές του που δεν έχουν σχέση με την υπηρεσία αφοσίωσης θα ελαττωθούν και πολύ σύντομα θα βρεθεί, χωρίς αμφιβολία, σε κατάσταση πλήρους τελειότητας. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν έχει καμία πιθανότητα να πέσει, επειδή ο Υπέρτατος Κύριος φροντίζει προσωπικά τους αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες Του. Επομένως, ο νοήμων άνθρωπος θα πρέπει να καταφύγει απευθείας σε αυτή τη μέθοδο της συνείδησης του Κρίσνα και να ζήσει ευτυχισμένος στον υλικό κόσμο. Θα δεχθεί τελικά την υπέρτατη επιβράβευση, τον Κρίσνα.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Ένατο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Η πλέον εμπιστευτική γνώση».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Τα πλούτη του Απολύτου

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

श्री भगवानुवाच
भूय एव महाबाहो श्रृणु मे परमं वचः।
यत्तेऽहं प्रीयमाणाय वक्ष्यामि हितकाम्यया।।१।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
μπουγια εβα μαχα-μπαχο σρινου με παραμαμ βατσαχ
γιατ τε 'χαμ πριγιαμαναγια βακσιαμι χιτα-καμιαγια

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *μπουγιαχ*: ξανά – *εβα*: βεβαίως - *μαχα-μπαχο*: ω εσύ με τα δυνατά χέρια – *σρινου*: άκου – *με*: (τα δικά) Μου – *παραμαμ*: τα ύψιστα – *βατσαχ*: τα λόγια, τις οδηγίες – *γιατ*: εκείνο το οποίο – *τε*: σε σένα – *αχαμ*: Εγώ – *πριγιαμαναγια*: επειδή Μου είσαι αγαπητός – *βακσιαμι*: λέω - *χιτα-καμιαγια*: για το καλό σου.

Είπε ο Υπέρτατος Κύριος: Άκου και πάλι, αγαπημένε Μου φίλε Αρτζούνα με τα δυνατά χέρια, τα υπέρτατα λόγια που θα σου πω για το καλό σου, τα οποία θα σου δώσουν μεγάλη χαρά.

Ο σοφός Παρασάρα εξηγεί τη λέξη *παραμαμ* ως εξής: όποιος έχει σε πλήρη βαθμό δύναμη, φήμη, πλούτο, γνώση, ομορφιά και απάρνηση είναι *παραμαμ*, δηλαδή το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Όταν ο Κρίσνα ήταν παρών στη Γη εμφάνισε όλα αυτά τα πλούτη. Γι' αυτό μεγάλοι σοφοί όπως ο Παρασάρα έχουν αποδεχθεί τον Κρίσνα ως το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Τώρα ο Κρίσνα μεταδίδει στον Αρτζούνα ακόμη εμπιστευτικότερη γνώση των δυνάμεών Του και των έργων Του. Νωρίτερα, αρχίζοντας από το Έβδομο Κεφάλαιο, ο Κύριος εξήγησε ήδη τις διάφορες ενέργειές Του και το πώς συμπεριφέρονται. Σε αυτό το κεφάλαιο εξηγεί στον Αρτζούνα τις συγκεκριμένες δυνάμεις Του. Στο προηγούμενο κεφάλαιο εξήγησε καθαρά τις διάφορες ενέργειές Του προκειμένου να εδραιώσει την αφοσίωση με σταθερή πίστη. Σε αυτό το κεφάλαιο μιλάει ξανά στον Αρτζούνα για τις εκδηλώσεις Του και τις διάφορες δυνάμεις Του.

Όσο περισσότερο ακούει κανείς για τον Υπέρτατο Κύριο, τόσο περισσότερο σταθεροποιείται στην υπηρεσία αφοσίωσης. Θα πρέπει να ακούει κανείς πάντα για τον Κύριο στη συντροφιά αφοσιωμένων υπηρετών· αυτό θα επαυξήσει την υπηρεσία αφοσίωσης. Συζητήσεις στη συντροφιά αφοσιωμένων υπηρετών μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο μεταξύ εκείνων που αγωνιούν αληθινά να έχουν συνείδηση του Κρίσνα. Οι υπόλοιποι δεν μπορούν να πάρουν μέρος σε τέτοιες συζητήσεις. Ο Κύριος λέει ξεκάθαρα στον Αρτζούνα ότι αυτή η συζήτηση γίνεται για το καλό του επειδή Του είναι πολύ αγαπητός.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

न मे विदुः सुरगणाः प्रभवं न महर्षयः।
अहमादिर्हि देवानां महर्षीणां च सर्वशः।।२।।

να με βιντουχ σουρα-γκαναχ πραμπαβαμ να μαχαρσαγιαχ
αχαμ αντιρ χι ντεβαναμ μαχαρσιναμ τσα σαρβασαχ

να: ποτέ δεν – *με*: Μου – *βιντουχ*: γνωρίζουν - *σουρα-γκαναχ*: οι ημίθεοι – *πραμπαβαμ*: τα πλούτη – *να:* ποτέ δεν – *μαχαρσαγιαχ*: οι μεγάλοι σοφοί – *αχαμ*: Εγώ είμαι – *αντιχ*: η αρχή, η πηγή – *χι*: σίγουρα – *ντεβαναμ*: των ημιθέων – *μαχαρσιναμ*: των μεγάλων σοφών – *τσα*: επίσης – *σαρβασαχ*: από κάθε άποψη.

Ούτε τα πλήθη των ημιθέων ούτε οι μεγάλοι σοφοί γνωρίζουν την αρχή Μου, επειδή Εγώ είμαι από κάθε άποψη η πηγή των ημιθέων και των σοφών.

Όπως αναφέρεται στη *Μπραμα-σαμχιτα*, ο Κρίσνα είναι ο Υπέρτατος Κύριος. Κανείς δεν είναι μεγαλύτερος από Αυτόν· Αυτός είναι η αιτία όλων των αιτιών. Εδώ αναφέρεται επίσης από τον Ίδιο τον Κύριο ότι Αυτός είναι η αιτία όλων των ημιθέων και των σοφών. Ακόμα και οι ημίθεοι και οι μεγάλοι σοφοί δεν μπορούν να καταλάβουν τον Κρίσνα· δεν μπορούν να καταλάβουν ούτε το όνομα ούτε την προσωπικότητά Του. Ποια είναι, λοιπόν, η θέση των υποτιθέμενων λογίων αυτού του μικροσκοπικού πλανήτη; Κανείς δεν μπορεί να καταλάβει γιατί αυτός ο Υπέρτατος Θεός έρχεται στη Γη ως ένα συνηθισμένο ανθρώπινο ον και εκτελεί τόσο τετριμμένα, αλλά παρ’ όλα αυτά θαυμαστά έργα. Θα πρέπει, λοιπόν, να γνωρίζουμε ότι το απαραίτητο προσόν για να καταλάβουμε τον Κρίσνα δεν είναι η μόρφωση. Ακόμα και οι ημίθεοι και οι μεγάλοι σοφοί έχουν προσπαθήσει να καταλάβουν τον Κρίσνα με νοητικές εικασίες και έχουν αποτύχει. Αυτό αναφέρεται καθαρά και στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, ότι, δηλαδή, ακόμα και οι μεγάλοι ημίθεοι δεν μπορούν να καταλάβουν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Μπορούν να κάνουν υποθέσεις μέχρι τα όρια των ατελών αισθήσεών τους και ίσως φτάσουν στο αντίθετο συμπέρασμα του ιμπερσοναλισμού, για κάτι μη εκδηλωμένο από τις τρεις ιδιότητες της υλικής φύσης. Ή μπορούν να φαντασθούν κάτι με νοητικές εικασίες, αλλά ο Κρίσνα δεν είναι δυνατόν να γίνει κατανοητός με τέτοιες ανόητες εικασίες.

Εδώ ο Κύριος λέει εμμέσως ότι αν κάποιος θέλει να γνωρίσει την Απόλυτη Αλήθεια, «Ιδού Εγώ παρών ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Είμαι ο Υπέρτατος». Αυτό θα πρέπει να το γνωρίζουμε. Μολονότι δεν μπορεί κανείς να γνωρίζει τον ασύλληπτο Κύριο που είναι προσωπικά παρών, Αυτός υπάρχει. Μπορούμε να καταλάβουμε πραγματικά τον Κρίσνα, που είναι αιώνιος, γεμάτος γνώση και μακαριότητα, μελετώντας απλώς τα λόγια Του στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και τη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. Το απρόσωπο *μπραμαν* μπορεί να γίνει κατανοητό από πρόσωπα που βρίσκονται στην κατώτερη, την υλική ενέργεια του Κυρίου, αλλά το Πρόσωπο της Θεότητας δεν μπορεί να γίνει κατανοητό αν δεν βρίσκεται κάποιος στο υπερβατικό επίπεδο.

Επειδή οι περισσότεροι άνθρωποι δεν μπορούν να κατανοήσουν τον Κρίσνα στην πραγματική Του κατάσταση, κατέρχεται χάρη στο αναίτιο έλεός Του για

να δείξει εύνοια σε αυτούς τους εικοτολογούντες. Αλλά παρά τις ασυνήθιστες δραστηριότητες του Υπερτάτου Κυρίου, αυτοί, λόγω της μόλυνσης της υλικής ενέργειας, πιστεύουν ότι το Υπέρτατο είναι το απρόσωπο *μπραμαν*. Μόνο οι αφοσιωμένοι υπηρέτες που είναι πλήρως εγκαταλελειμμένοι στον Υπέρτατο Κύριο μπορούν να καταλάβουν, με τη χάρη του Υπερτάτου Προσώπου, ότι ο Υπέρτατος είναι ο Κρίσνα. Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου δεν νοιάζονται για την αντίληψη του απροσώπου *μπραμαν*· η πίστη και η αφοσίωση τους οδηγούν στην άμεση εγκατάλειψη στον Υπέρτατο Κύριο, και χάρη στο αναίτιο έλεος του Κρίσνα μπορούν να Τον καταλάβουν. Κανείς άλλος δεν μπορεί να Τον καταλάβει. Ακόμη και οι μεγάλοι σοφοί, λοιπόν, συμφωνούν: Τι είναι η *ατμα*; Τι είναι ο Υπέρτατος; Είναι εκείνος τον οποίον πρέπει να λατρεύουμε.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

यो मामजमनादिं च वेत्ति लोकमहेश्वरम्।
असम्मूढः स मर्त्येषु सर्वपापैः प्रमुच्यते।।३।।

γιο μαμ ατζαμ αναντιμ τσα βεττι λοκα-μαχεσβαραμ
ασαμμουνταχ σα μαρτιεσου σαρβα-παπαϊχ πραμουτσιατε

γιαχ: όποιος – *μαμ*: Εμένα – *ατζαμ*: τον αγέννητο – *αναντιμ*: τον χωρίς αρχή – *τσα*: επίσης – *βεττι*: γνωρίζει – *λοκα*: οι πλανήτες – *μαχεσβαραμ*: τον Υπέρτατο Κύριο – *ασαμμουνταχ*: μη παραπλανημένος – *σαχ*: αυτός – *μαρτιεσου*: μεταξύ των θνητών – *σαρβα-παπαϊχ*: από όλες τις αμαρτίες – *πραμουτσιατε*: απελευθερώνεται.

Εκείνος που Με γνωρίζει ως τον αγέννητο, τον χωρίς αρχή, τον Υπέρτατο Κύριο όλων των κόσμων, εκείνος, μεταξύ των θνητών, είναι απαλλαγμένος από την πλάνη και ελευθερωμένος από όλες τις αμαρτίες.

Όπως έχει αναφερθεί στο Έβδομο Κεφάλαιο, εκείνοι που προσπαθούν να υψωθούν στο επίπεδο της πνευματικής συνειδητοποίησης δεν είναι συνηθισμένοι άνθρωποι. Είναι ανώτεροι από εκατομμύρια συνηθισμένων ανθρώπων οι οποίοι έχουν άγνοια της πνευματικής συνειδητοποίησης, αλλά μεταξύ αυτών που προσπαθούν πραγματικά να κατανοήσουν την πνευματική τους κατάσταση, εκείνος που μπορεί να φτάσει στην κατανόηση ότι ο Κρίσνα

είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο ιδιοκτήτης των πάντων, ο αγέννητος, είναι το πιο επιτυχημένο, πνευματικά συνειδητοποιημένο πρόσωπο. Μόνο σε αυτό το στάδιο, όταν κάποιος έχει κατανοήσει πλήρως την υπέρτατη θέση του Κρίσνα, μπορεί να ελευθερωθεί εντελώς από όλες τις αμαρτίες του.

Εδώ η λέξη *ατζαμ*, αγέννητος, δεν θα πρέπει να συγχέεται με τα ζωντανά όντα, τα οποία περιγράφονται στο Δεύτερο Κεφάλαιο ως *ατζαμ*. Ο Κύριος διαφέρει από τα ζωντανά όντα, τα οποία γεννιούνται και πεθαίνουν λόγω της προσκόλλησής τους στην ύλη. Οι υποκείμενες σε όρους ψυχές αλλάζουν σώματα, αλλά το σώμα του Κυρίου δεν αλλάζει. Ακόμη και όταν έρχεται σε αυτόν τον υλικό κόσμο, έρχεται ως ο ίδιος αγέννητος. Γι' αυτό λέγεται στο Τέταρτο Κεφάλαιο ότι ο Κύριος, δια της εσωτερικής Του δύναμης, δεν βρίσκεται κάτω από την επιρροή της κατώτερης υλικής ενέργειας, αλλά βρίσκεται πάντα στην ανώτερη ενέργεια.

Υπήρχε πριν από τη δημιουργία και διαφέρει από αυτήν. Όλοι οι ημίθεοι δημιουργήθηκαν μέσα στον υλικό κόσμο, αλλά ο Κρίσνα δεν έχει δημιουργηθεί. Συνεπώς, ο Κρίσνα διαφέρει ακόμη και από τους μεγάλους ημίθεους όπως ο Μπράμα και ο Σίβα. Και επειδή είναι ο δημιουργός του Μπράμα, του Σίβα και όλων των άλλων ημιθέων, είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο όλων των κόσμων.

Επομένως, ο Κρίσνα διαφέρει από οτιδήποτε έχει δημιουργηθεί και όποιος Τον αντιλαμβάνεται με αυτόν τον τρόπο απελευθερώνεται αμέσως από κάθε αντίδραση σε προηγούμενες αμαρτίες του. Για να αποκτήσει κάποιος γνώση του Υπερτάτου Κυρίου θα πρέπει να απαλλαγεί από κάθε αμαρτωλή δραστηριότητα. Όπως αναφέρεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, μπορεί να γίνει γνωστός μόνο με την υπηρεσία αφοσίωσης και με κανέναν άλλον τρόπο.

Δεν πρέπει να προσπαθούμε να κατανοήσουμε τον Κρίσνα ως ανθρώπινο ον. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, μόνο κάποιος ανόητος Τον θεωρεί ανθρώπινο ον. Το ίδιο εκφράζεται και εδώ με διαφορετικό τρόπο. Όποιος δεν είναι ανόητος, όποιος είναι αρκετά νοήμων ώστε να καταλάβει την καταστατική θέση του Θεού, είναι πάντα απαλλαγμένος από κάθε αντίδραση στις παλιές αμαρτίες του.

Αν ο Κρίσνα είναι γνωστός ως γιος της Ντεβάκι, τότε πώς μπορεί να είναι αγέννητος; Αυτό ερμηνεύεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*: όταν εμφανίσθηκε μπροστά στην Ντεβάκι και τον Βασουντέβα, δεν γεννήθηκε ως ένα συνηθισμένο παιδί· εμφανίσθηκε στην αρχική Του μορφή και ύστερα μεταμορφώθηκε σε ένα συνηθισμένο παιδί.

Οτιδήποτε γίνεται υπό την καθοδήγηση του Κρίσνα είναι υπερβατικό. Δεν μπορεί να μολυνθεί από τις υλικές αντιδράσεις, οι οποίες μπορεί να είναι ευοίωνες ή δυσοίωνες. Η αντίληψη ότι στον υλικό κόσμο υπάρχουν πράγματα ευοίωνα και δυσοίωνα είναι λίγο-πολύ μια διανοητική επινόηση, επειδή δεν υπάρχει τίποτα ευοίωνο στον υλικό κόσμο. Όλα είναι δυσοίωνα επειδή η ίδια η υλική φύση είναι δυσοίωνη. Απλώς φανταζόμαστε ότι είναι ευοίωνη. Η πραγματική αισιοδοξία εξαρτάται μόνο από τις δραστηριότητες που γίνονται στη συνείδηση του Κρίσνα, με διάθεση αφοσίωσης και υπηρεσίας. Αν θέλουμε, λοιπόν, οι πράξεις μας να είναι ευοίωνες, θα πρέπει να εργαζόμαστε υπό τις οδηγίες του Υπερτάτου Κυρίου. Αυτές οι οδηγίες δίνονται σε αυθεντικές γραφές όπως η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* και η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ή από έναν έγκυρο πνευματικό δάσκαλο. Επειδή ο πνευματικός δάσκαλος είναι ο εκπρόσωπος του Υπερτάτου Κυρίου, οι οδηγίες του είναι απευθείας οι οδηγίες του Υπερτάτου Κυρίου. Ο πνευματικός δάσκαλος, τα άγια πρόσωπα και οι γραφές καθοδηγούν με τον ίδιο τρόπο. Δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ αυτών των τριών πηγών. Κάθε πράξη που γίνεται κάτω από μια τέτοια καθοδήγηση είναι απαλλαγμένη από τις αντιδράσεις στις ευσεβείς ή τις ασεβείς δραστηριότητες του υλικού κόσμου. Η υπερβατική διάθεση του αφοσιωμένου υπηρέτη κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων του είναι στην πραγματικότητα η διάθεση της απάρνησης, αυτό δε ονομάζεται *σαννιασα*. Στην πραγματικότητα, *σαννιασι* και *γιογκι* είναι αυτός που ενεργεί υπό την καθοδήγηση του Υπερτάτου Κυρίου και όχι εκείνος που φορά απλώς το ένδυμα του *σαννιασι* ή κάποιος ψευτο-*γιογκι*.

ΚΕΙΜΕΝΑ 4-5

बुद्धिर्ज्ञानमसंमोहः क्षमा सत्यं दमः शमः।
सुखं दुःखं भवोऽभावो भयं चाभयमेव च।।४।।
अहिंसा समता तुष्टिस्तपो दानं यशोऽयशः।
भवन्ति भावा भूतानां मत्त एव पृथग्विधाः।।५।।

μπουντιρ γκιαναμ ασαμμοχαχ   κσαμα σατιαμ νταμαχ σαμαχ
σουκαμ ντουχκαμ μπαβο ‘μπαβο   μπαγιαμ τσαμπαγιαμ εβα τσα

αχιμσα σαματα τουστις   ταπο ντανα μ γιασο ‘γιασαχ
μπαβαντι μπαβα μπουταναμ   ματτα εβα πριταγκ-βινταχ

μπουντιχ: η νοημοσύνη, η ευφυΐα – *γκιαναμ*: η γνώση – *ασαμ-μοχαχ*: η ελευθερία από την αμφιβολία – *κσαμα*: η συγχώρεση – *σατιαμ*: η ειλικρίνεια – *νταμαχ*: ο έλεγχος των αισθήσεων – *σαμαχ*: ο έλεγχος του νου – *σουκαμ*: η ευτυχία – *ντουχκαμ*: η δυστυχία – *μπαβαχ*: η γέννηση – *αμπαβαχ*: ο θάνατος – *μπαγιαμ*: ο φόβος – *τσα*: επίσης – *αμπαγιαμ*: η αφοβία – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: και – *αχιμσα*: η μη βία – *σαματα*: η ισορροπία – *τουστιχ*: η ικανοποίηση – *ταπαχ*: η ασκητικότητα – *ντανaμ*: η ελεημοσύνη – *γιασαχ*: η φήμη – *αγιασαχ*: η ατιμία – *μπαβαντι*: γίνονται – *μπαβαχ*: οι καταστάσεις – *μπουταναμ*: των ζωντανών όντων – *ματταχ*: από Εμένα – *εβα*: βεβαίως – *πριτακ-βινταχ*: οι διάφορες.

Η νοημοσύνη, η γνώση, η ελευθερία από την αμφιβολία και την πλάνη, η συγχώρεση, η ειλικρίνεια, ο αυτοέλεγχος, η ηρεμία, η χαρά και ο πόνος, η γέννηση και ο θάνατος, ο φόβος και η αφοβία, η μη βία, η γαλήνη, η ικανοποίηση, οι ασκητικότητες, η ελεημοσύνη, η φήμη και η ατιμία, όλα αυτά δημιουργούνται μόνον από Εμένα.

Οι διάφορες ιδιότητες των ζωντανών όντων, καλές ή κακές, δημιουργούνται όλες από τον Κρίσνα και περιγράφονται εδώ.

Η νοημοσύνη αναφέρεται στη δύναμη ανάλυσης των πραγμάτων από τη σωστή σκοπιά, και γνώση είναι η κατανόηση του τι είναι πνεύμα και τι είναι ύλη. Η κοινή γνώση η οποία αποκτάται με πανεπιστημιακή εκπαίδευση αναφέρεται μόνο στην ύλη και δεν γίνεται αποδεκτή εδώ ως γνώση. Γνώση σημαίνει να γνωρίζει κανείς τη διάκριση μεταξύ ύλης και πνεύματος. Στη σύγχρονη εκπαίδευση απουσιάζει η γνώση του πνεύματος· προσέχουν μόνο τα υλικά στοιχεία και τις ανάγκες του σώματος. Συνεπώς, η ακαδημαϊκή γνώση δεν είναι πλήρης.

Η ελευθερία από την αμφιβολία και την πλάνη (*ασαμμοχαχ)* μπορεί να επιτευχθεί όταν κάποιος δεν είναι διστακτικός και όταν καταλαβαίνει την υπερβατική φιλοσοφία. Αργά αλλά σταθερά απελευθερώνεται από τη σύγχυση. Τίποτε δεν θα πρέπει να γίνεται δεκτό τυφλά· το κάθε τι θα πρέπει να γίνεται δεκτό με προσοχή και σύνεση. Η συγχώρεση (*κσαμα*) χρειάζεται εξάσκηση· θα πρέπει να συγχωρούμε τα μικρά παραπτώματα των άλλων. Ειλικρίνεια (*σατιαμ*) σημαίνει ότι τα γεγονότα θα πρέπει να παρουσιάζονται όπως είναι για το όφελος των άλλων· τα γεγονότα δεν θα πρέπει να παρερμηνεύονται. Λέγεται ότι σύμφωνα με τις κοινωνικές συμβατικότητες,

μπορεί κανείς να λέει την αλήθεια μόνον όταν αυτή είναι αρεστή στους άλλους. Αλλά αυτό δεν είναι ειλικρίνεια. Η αλήθεια θα πρέπει να λέγεται με τρόπο ευθύ και ειλικρινή, έτσι ώστε οι άλλοι να καταλαβαίνουν πραγματικά ποια είναι τα γεγονότα. Αν κάποιος είναι κλέφτης και αν οι άνθρωποι προειδοποιηθούν ότι είναι κλέφτης, αυτό είναι η αλήθεια. Μολονότι μερικές φορές η αλήθεια δεν είναι ευχάριστη, δεν θα πρέπει να αποφεύγει κανείς να την λέει. Η ειλικρίνεια απαιτεί να παρουσιάζονται τα γεγονότα όπως είναι για το όφελος των άλλων. Αυτός είναι ο ορισμός της αλήθειας.

Αυτοέλεγχος σημαίνει ότι οι αισθήσεις δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για περιττές προσωπικές απολαύσεις. Δεν υπάρχει απαγόρευση κατά της ικανοποίησης των αληθινών αναγκών των αισθήσεων, αλλά οι περιττές αισθησιακές απολαύσεις είναι επιζήμιες για την πνευματική πρόοδο. Θα πρέπει, λοιπόν, οι αισθήσεις να περιορίζονται από την άσκοπη χρήση. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο νους δεν θα πρέπει να παραδίδεται σε άσκοπες σκέψεις· αυτό ονομάζεται *σαμαχ*, ηρεμία. Ούτε θα πρέπει να ξοδεύει κανείς τον χρόνο του συλλογιζόμενος πώς θα κερδίσει χρήματα. Αυτό είναι κακή χρήση της δύναμης της σκέψης. Ο νους θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την κατανόηση της πρωταρχικής ανάγκης των ανθρώπινων όντων και αυτή θα πρέπει να παρουσιάζεται έγκυρα. Η δύναμη της σκέψης θα πρέπει να αναπτύσσεται στη συντροφιά προσώπων που είναι αυθεντίες στις γραφές, αγίων προσώπων, πνευματικών δασκάλων και όσων η σκέψη είναι πολύ ανεπτυγμένη. Η χαρά ή η ευτυχία (*σουκαμ*) θα πρέπει να βρίσκεται πάντα σε ό,τι είναι ευνοϊκό για την καλλιέργεια της πνευματικής γνώσης της συνείδησης του Κρίσνα. Και κατά τον ίδιο τρόπο, ό,τι είναι οδυνηρό ή ό,τι προκαλεί δυστυχία είναι δυσμενές για την καλλιέργεια της συνείδησης του Κρίσνα. Οτιδήποτε ευνοϊκό για την ανάπτυξη της συνείδησης του Κρίσνα θα πρέπει να γίνεται δεκτό και οτιδήποτε δυσμενές θα πρέπει να απορρίπτεται.

Η γέννηση (*μπαβα*) αναφέρεται στο σώμα. Όσον αφορά στην ψυχή, δεν υπάρχει ούτε γέννηση ούτε θάνατος. Αυτό το έχουμε συζητήσει στην αρχή της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Η γέννηση και ο θάνατος έχουν σχέση με την ενσάρκωση στον υλικό κόσμο. Ο φόβος οφείλεται στην ανησυχία σχετικά με το μέλλον. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν φοβάται, επειδή με τις πράξεις του είναι βέβαιο ότι θα επιστρέψει στον πνευματικό ουρανό, στο σπίτι μας, στον Θεό. Το μέλλον του, επομένως, είναι πολύ λαμπρό. Εντούτοις, οι υπόλοιποι δεν γνωρίζουν τι τους επιφυλάσσει το μέλλον· δεν γνωρίζουν τι τους επιφυλάσσει η επόμενη ζωή. Βρίσκονται, λοιπόν, σε συνεχές άγχος. Αν θέλουμε να απαλλαγούμε από το άγχος, ο καλύτερος δρόμος είναι να

κατανοήσουμε τον Κρίσνα και να βρισκόμαστε πάντα στη συνείδηση του Κρίσνα. Με αυτόν τον τρόπο θα απαλλαγούμε από κάθε φόβο. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι ο φόβος προκαλείται από την απορρόφησή μας στην υλική ενέργεια, αλλά ότι όσοι είναι ελεύθεροι από την υλική ενέργεια, όσοι είναι βέβαιοι ότι δεν είναι το υλικό σώμα, ότι είναι πνευματικά μέρη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και, επομένως, προσφέρουν υπερβατική υπηρεσία στον Υπέρτατο Κύριο, δεν έχουν να φοβηθούν τίποτε. Το μέλλον τους είναι πολύ λαμπρό. Ο φόβος είναι μια κατάσταση για πρόσωπα τα οποία δεν έχουν συνείδηση του Κρίσνα. Η αφοβία (*μπαγιαμ*) είναι δυνατή μόνο για κάποιον που έχει συνείδηση του Κρίσνα.

Η *αχιμσα*, η μη βία, σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να κάνουμε τίποτε το οποίο θα προκαλέσει σε κάποιον άλλον δυστυχία ή σύγχυση. Οι υλικές δραστηριότητες τις οποίες υπόσχονται τόσο πολλοί πολιτικοί, κοινωνιολόγοι, φιλάνθρωποι, κλπ., δεν παράγουν πολύ καλά αποτελέσματα, επειδή οι πολιτικοί και οι φιλάνθρωποι δεν έχουν υπερβατικό όραμα· δεν γνωρίζουν τι είναι πράγματι ωφέλιμο για την ανθρώπινη κοινωνία. *Αχιμσα* σημαίνει ότι οι άνθρωποι θα πρέπει να εκπαιδευτούν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορεί να επιτευχθεί η πλήρης χρησιμοποίηση του ανθρώπινου σώματος. Ο σκοπός του ανθρώπινου σώματος είναι η πνευματική συνειδητοποίηση και, επομένως, οτιδήποτε δεν προάγει αυτόν τον σκοπό ασκεί βία πάνω στο ανθρώπινο σώμα. Ό,τι προάγει τη μελλοντική πνευματική ευτυχία των ανθρώπων εν γένει ονομάζεται μη βία.

Η γαλήνη (*σαματα*) αναφέρεται στην ελευθερία από την προσκόλληση και την αποστροφή. Το να είναι κανείς πολύ προσκολλημένος ή πολύ αποκομμένος δεν είναι το καλύτερο. Ο υλικός κόσμος θα πρέπει να γίνεται αποδεκτός χωρίς προσκόλληση και χωρίς αποστροφή. Κατά τον ίδιο τρόπο, ό,τι είναι ευνοϊκό για τη συνείδηση του Κρίσνα θα πρέπει να είναι αποδεκτό και ό,τι είναι δυσμενές θα πρέπει να απορρίπτεται. Αυτό ονομάζεται *σαματα*, γαλήνη. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν έχει τίποτα να απορρίψει και τίποτα να δεχθεί, εκτός εάν κάτι είναι χρήσιμο για τη συνείδηση του Κρίσνα.

Ικανοποίηση (*τουστιχ*) σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να λαχταρά κανείς να συγκεντρώνει όλο και περισσότερα υλικά αγαθά, εργαζόμενος ανώφελα. Θα πρέπει να είναι ικανοποιημένος με οτιδήποτε του εξασφαλίζει η χάρη του Κυρίου· αυτό ονομάζεται ικανοποίηση. *Ταπας* σημαίνει ασκητικότητα ή εξιλέωση. Εδώ έχουν εφαρμογή πολλοί κανόνες και ορισμοί που υπάρχουν στις Βέδες, όπως έγερση και λουτρό πολύ νωρίς το πρωί. Μερικές φορές είναι πολύ ενοχλητικό να σηκώνεται κανείς νωρίς το πρωί, αλλά οποιαδήποτε

οικειοθελής ταλαιπωρία υφίσταται κάποιος ονομάζεται εξιλέωση. Κατά τον ίδιο τρόπο, υπάρχουν οδηγίες για νηστεία ορισμένες ημέρες του μήνα. Μπορεί κάποιος να μην έχει τη διάθεση να εφαρμόζει αυτές τις νηστείες, αλλά εξαιτίας της αποφασιστικότητάς του να σημειώσει πρόοδο στην επιστήμη της συνείδησης του Κρίσνα, θα πρέπει να δέχεται τις συνιστώμενες σωματικές ταλαιπωρίες. Εντούτοις, δεν θα πρέπει να νηστεύει κανείς ανώφελα ή αντίθετα με τις βεδικές εντολές. Δεν θα πρέπει να νηστεύει κανείς για πολιτικούς λόγους· αυτό περιγράφεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ως νηστεία μέσα στην άγνοια και οτιδήποτε γίνεται στην άγνοια ή στο πάθος δεν οδηγεί στην πνευματική πρόοδο. Οτιδήποτε γίνεται στην κατάσταση της αγαθότητας, ωστόσο, βοηθά την πρόοδο και η νηστεία που γίνεται σύμφωνα με τις βεδικές εντολές πλουτίζει αυτόν που νηστεύει με πνευματική γνώση.

Όσον αφορά στην ελεημοσύνη, θα πρέπει να δίνει κανείς το πενήντα τοις εκατό του εισοδήματός του για κάποιο καλό σκοπό. Και τί είναι καλός σκοπός; Είναι ό,τι γίνεται με βάση τη συνείδηση του Κρίσνα. Αυτό δεν είναι απλώς καλός σκοπός, είναι ο καλύτερος σκοπός. Επειδή ο Κρίσνα είναι καλός, ο σκοπός Του είναι επίσης καλός. Η ελεημοσύνη, λοιπόν, θα πρέπει να δίνεται σε κάποιον που εργάζεται για τη συνείδηση του Κρίσνα. Σύμφωνα με τη βεδική γραμματεία, η ελεημοσύνη θα πρέπει να δίνεται στους *μπραμανα*. Αυτή η πρακτική τηρείται ακόμη, αν και όχι πολύ καλά από την άποψη των βεδικών εντολών. Αλλά η εντολή παραμένει σε ισχύ, ότι η ελεημοσύνη θα πρέπει να δίνεται στους *μπραμανα*. Γιατί αυτό; Επειδή οι *μπραμανα* καλλιεργούν την ανώτερη πνευματική γνώση. Υποτίθεται ότι ο *μπραμανα* αφιερώνει όλη τη ζωή του στην κατανόηση του *μπραμαν*. *Μπραμα-τζανα* είναι κάποιος που γνωρίζει το *μπραμαν* και ονομάζεται *μπραμανα*. Έτσι η ελεημοσύνη προσφέρεται στους *μπραμανα*, επειδή αφού ασχολούνται διαρκώς με ανώτερη πνευματική υπηρεσία, δεν έχουν χρόνο να κερδίσουν τα προς το ζην. Σύμφωνα με τη βεδική γραμματεία, ελεημοσύνη θα πρέπει να προσφέρεται επίσης σε αυτόν που έχει απαρνηθεί τα εγκόσμια, τον *σαννιασι*. Οι *σαννιασι* επαιτούν από πόρτα σε πόρτα όχι για χρήματα, αλλά για αποστολικούς σκοπούς. Η ιδέα είναι να πηγαίνουν από πόρτα σε πόρτα για να ξυπνούν τους οικογενειάρχες από τον λήθαργο της άγνοιας. Επειδή οι οικογενειάρχες ασχολούνται με οικογενειακές υποθέσεις και έχουν λησμονήσει τον πραγματικό σκοπό της ζωής, την αφύπνιση της συνείδησης του Κρίσνα, είναι υποχρέωση των *σαννιασι* να πηγαίνουν στους οικογενειάρχες ως επαίτες και να τους ενθαρρύνουν να αποκτήσουν συνείδηση του Κρίσνα. Όπως λέγεται στις Βέδες, θα πρέπει να ξυπνήσει

κανείς και να πετύχει αυτό που δικαιούται σε αυτή την ανθρώπινη μορφή ζωής. Οι *σαννιασι* προσφέρουν αυτή τη γνώση και τη μέθοδο και γι' αυτό η ελεημοσύνη πρέπει να δίνεται στους *σαννιασι*, τους *μπραμανα* και για άλλους παρόμοιους καλούς σκοπούς και όχι αυθαίρετα.

Για τη φήμη (*γιασαχ*) θα πρέπει να ισχύει αυτό που είπε ο Κύριος Τσετάνια, ότι, δηλαδή, ένας άνθρωπος είναι φημισμένος όταν είναι γνωστός ως μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης. Αυτή είναι πραγματική φήμη. Αν κάποιος έχει γίνει σπουδαίος άνθρωπος στη συνείδηση του Κρίσνα και αυτό έχει γίνει γνωστό, τότε είναι πραγματικά φημισμένος. Όποιος δεν έχει αυτή τη φήμη είναι επονείδιστος.

Σε ολόκληρο το σύμπαν, όλες αυτές οι ιδιότητες εκδηλώνονται στην ανθρώπινη κοινωνία και στην κοινωνία των ημιθέων. Υπάρχουν πολλές μορφές ανθρώπων σε άλλους πλανήτες και αυτές οι ιδιότητες είναι εκεί. Ο Κρίσνα δημιουργεί όλες αυτές τις ιδιότητες για όποιον θέλει να προχωρήσει στη συνείδηση του Κρίσνα, αλλά ο καθένας τις αναπτύσσει μόνος του από μέσα του. Όποιος προσφέρει στον Υπέρτατο Κύριο υπηρεσία αφοσίωσης αναπτύσσει όλες τις καλές ιδιότητες, όπως έχει κανονίσει ο Υπέρτατος Κύριος.

Οτιδήποτε με το οποίο ερχόμαστε σε επαφή, καλό ή κακό, έχει την αρχή του στον Κρίσνα. Τίποτε το οποίο δεν υπάρχει στον Κρίσνα δεν μπορεί να εκδηλωθεί στον υλικό κόσμο. Αυτό είναι γνώση· μολονότι γνωρίζουμε ότι όλα τα πράγματα βρίσκονται σε διαφορετικές καταστάσεις, θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι όλα κυλούν από τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

महर्षयः सप्त पूर्वे चत्वारो मनवस्तथा।
मद्भावा मानसा जाता येषां लोक इमाः प्रजाः।।६।।

μαχαρσαγιαχ σαπτα πουρβε τσατβαρο μαναβας τατα
μαντ-μπαβα μανασα τζατα γιεσαμ λοκα ιμαχ πρατζαχ

μαχαρσαγιαχ: οι μεγάλοι σοφοί – *σαπτα*: επτά – *πουρβε*: πριν – *τσατβαραχ*: τέσσερεις – *μαναβαχ*: οι Μάνου – *τατα*: επίσης - *ματ-μπαβαχ*: γεννημένοι από Εμένα – *μανασαχ*: από τον νου – *τζαταχ*: γεννημένοι – *γιεσαμ*: από αυτούς – *λοκε*: τους πλανήτες – *ιμαχ*: όλος αυτός – *πρατζαχ*: ο πληθυσμός.

Οι εφτά μεγάλοι σοφοί και πριν από αυτούς οι άλλοι τέσσερεις μεγάλοι σοφοί και οι Μάνου (οι γεννήτορες του ανθρώπινου γένους) γεννιούνται από τον νου Μου και όλα πλάσματα σε αυτόν τον κόσμο κατάγονται από αυτούς.

Ο Κύριος δίνει μια γενεαλογική σύνοψη του πληθυσμού του σύμπαντος. Ο Μπράμα είναι το αρχικό πλάσμα που γεννήθηκε από την ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου, με τη μορφή Του ως Χιρανιαγκάρμπα. Και από τον Μπράμα φανερώνονται όλοι οι μεγάλοι εφτά σοφοί, και πριν από αυτούς άλλοι τέσσερεις μεγάλοι σοφοί, ο Σανάκα, ο Σανάννντα, ο Σανάτανα και ο Σανάτ-κουμάρα, καθώς και οι δεκατέσσερεις Μάνου. Όλοι αυτοί οι είκοσι πέντε μεγάλοι σοφοί είναι γνωστοί ως πατριάρχες των ζωντανών όντων σε ολόκληρο το σύμπαν. Υπάρχουν αναρίθμητα σύμπαντα και αναρίθμητοι πλανήτες σε κάθε σύμπαν και ο κάθε πλανήτης κατοικείται από πολλά και ποικίλα ζωντανά όντα. Όλα προέρχονται από αυτούς τους είκοσι πέντε πατριάρχες. Ο Μπράμα υποβλήθηκε σε ασκητικότητα επί χίλια χρόνια των ημιθέων πριν συνειδητοποιήσει με τη χάρη του Κρίσνα πώς να δημιουργήσει. Έπειτα, από τον Μπράμα γεννήθηκαν ο Σανάκα, ο Σανάννντα, ο Σανάτανα και ο Σανάτ-κουμάρα· ύστερα ο Ρούντρα και ύστερα οι εφτά σοφοί. Και με αυτό τον τρόπο γεννιούνται όλοι οι *μπραμανα* και οι *κσατρια* από την ενέργεια του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Ο Μπράμα είναι γνωστός ως *πιταμαχα*, ο παππούς, και ο Κρίσνα είναι γνωστός ως *πραπιτα-μαχα*, ο πατέρας του παππού. Αυτό αναφέρεται στο Ενδέκατο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (11.39).

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

एतां विभूतिं योगं च मम यो वेत्ति तत्त्वतः।
सोऽविकम्पेन योगेन युज्यते नात्र संशयः।।७।।

εταμ βιμπουτιμ γιογκαμ τσα μαμα γιο βεττι ταττβαταχ
σο ‘ βικαλπενα γιογκενα γιουτζιατε νατρα σαμσαγιαχ

εταμ: όλα αυτά – *βιμπουτιμ*: τα πλούτη – *γιογκαμ*: τη μυστική δύναμη – *τσα*: επίσης – *μαμα*: (τη δική) Μου – *γιαχ*: όποιος – *βεττι*: γνωρίζει – *ταττβαταχ*: πραγματικά – *σαχ*: αυτός – *αβικαλπενα*: χωρίς διάκριση – *γιογκενα*: σε

υπηρεσία αφοσίωσης – *γιουτζιατε*: ασχολείται – *να*: ποτέ δεν – *ατρα*: εδώ – *σαμσαγιαχ*: αμφιβολία.

Όποιος γνωρίζει πραγματικά τη δόξα και τη δύναμή Μου Μου προσφέρει ανόθευτη υπηρεσία αφοσίωσης· γι' αυτό δεν υπάρχει αμφιβολία.

Το αποκορύφωμα της πνευματικής τελειότητας είναι η γνώση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Αν κάποιος δεν είναι σταθερά πεπεισμένος σχετικά με τα διάφορα πλούτη του Υπερτάτου Κυρίου, δεν μπορεί να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης. Γενικά οι άνθρωποι γνωρίζουν ότι ο Θεός είναι μεγάλος, αλλά δεν γνωρίζουν λεπτομερώς πώς ο Θεός είναι μεγάλος. Εδώ είναι οι λεπτομέρειες. Αν κάποιος γνωρίζει πραγματικά πώς ο Θεός είναι μεγάλος, τότε φυσικά εγκαταλείπεται σε Αυτόν και Του προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης. Όταν κάποιος γνωρίζει πραγματικά τα πλούτη του Υπερτάτου Κυρίου, δεν υπάρχει άλλη επιλογή παρά η υποταγή σε Αυτόν. Αυτή η πραγματική γνώση είναι διαθέσιμη στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*, την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και σε άλλα συναφή έργα.

Για τη διαχείρηση του σύμπαντος υπάρχουν πολλοί ημίθεοι τοποθετημένοι σε ολόκληρο το πλανητικό σύστημα, και οι κυριότεροι ανάμεσά τους είναι ο Μπράμα, ο Κύριος Σίβα, οι τέσσερεις μεγάλοι Κουμάρα και άλλοι πατριάρχες. Υπάρχουν πολλοί πρόγονοι του πληθυσμού του σύμπαντος και όλοι τους έχουν γεννηθεί από τον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα, είναι ο αρχικός πρόγονος όλων των προγόνων.

Αυτά είναι ορισμένα από τα πλούτη του Υπερτάτου Κυρίου. Όταν κάποιος είναι σταθερά πεπεισμένος σχετικά με αυτά, αποδέχεται τον Κρίσνα με μεγάλη πίστη και χωρίς καμία αμφιβολία και Του προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης. Όλη αυτή η συγκεκριμένη γνώση απαιτείται προκειμένου να αυξηθεί το ενδιαφέρον για την υπηρεσία αφοσίωσης και αγάπης του Κυρίου. Δεν θα πρέπει να αμελούμε να κατανοήσουμε πλήρως πόσο μεγάλος είναι ο Κρίσνα, επειδή γνωρίζοντας τη μεγαλοσύνη Του θα μπορέσουμε να σταθεροποιηθούμε στην ειλικρινή υπηρεσία αφοσίωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

अहं सर्वस्य प्रभवो मत्तः सर्वं प्रवर्तते।
इति मत्वा भजन्ते मां बुधा भावसमन्विताः।।८।।

αχαμ σαρβασια πραμπαβο ματταχ σαρβαμ πραβαρτατε
ιτι ματβα μπατζαντε μαμ μπουντα μπαβα-σαμανβιταχ

αχαμ: Εγώ – *σαρβασια*: όλων – *πραμπαβαχ*: η πηγή – *ματταχ*: από Εμένα – *σαρβαμ*: τα πάντα – *πραβαρτατε*: προέρχονται – *ιτι*: έτσι – *ματβα*: γνωρίζοντας – *μπατζαντε*: αφοσιώνονται – *μαμ*: σ' Εμένα – *μπουνταχ*: οι σοφοί - *μπαβα-σαμανβιταχ*: με μεγάλη προσοχή.

Είμαι η πηγή όλων των πνευματικών και υλικών κόσμων. Όλα εκπορεύονται από Εμένα. Οι σοφοί που το γνωρίζουν αυτό καλά Μου προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης και Με λατρεύουν με όλη την καρδιά τους.

Ο μορφωμένος λόγιος ο οποίος έχει σπουδάσει τις Βέδες διεξοδικά και είναι καλά πληροφορημένος από αυθεντίες όπως ο Κύριος Τσετάνια και ο οποίος γνωρίζει πώς να εφαρμόζει αυτή τη διδασκαλία, μπορεί να καταλάβει ότι ο Κρίσνα είναι η πηγή των πάντων και στους υλικούς και στους πνευματικούς κόσμους και επειδή το γνωρίζει αυτό τέλεια, γίνεται πολύ σταθερός στην υπηρεσία αφοσίωσης του Υπερτάτου Κυρίου. Δεν μπορεί να εκτραπεί ποτέ από καμία ποσότητα παράλογων σχολίων ή από κάποιους ανόητους. Όλη η βεδική γραμματεία συμφωνεί ότι ο Κρίσνα είναι η πηγή του Μπράμα, του Σίβα και όλων των άλλων ημιθέων. Στην *Αταρβα Βεντα* αναφέρεται, *γιο μπραμαναμ βινταντατι πουρβαμ γιο βαϊ βενταμς τσα γκαπαγιατι σμα κρισναχ*: «Ήταν ο Κρίσνα που στην αρχή εδίδαξε στον Μπράμα τη βεδική γνώση και που διέδωσε τη βεδική γνώση στο παρελθόν». Λέγεται επίσης, *ατα πουρουσο χα βαϊ ναραγιανο 'καμαγιατα πρατζαχ σριτζεγια ιτι ουπακραμια*: «Τότε το Υπέρτατο Πρόσωπο, ο Ναράγιανα, θέλησε να δημιουργήσει τα ζωντανά όντα». Ακόμη:

ναραγιανοντ μπραμα τζαγιατε, ναραγιανοντ πρατζαπατιχ πρατζαγιατε, ναραγιανοντ ιντρο τζαγιατε, ναραγιανοντ αστω βασαβο τζαγιαντε, ναραγιανοντ εκαντασα ρουνρα τζαγιαντε, ναραγιανοντ ντβαντασαντιτιαχ

«Από τον Ναράγιανα γεννήθηκε ο Μπράμα και από τον Ναράγιανα γεννήθηκαν επίσης οι πατριάρχες. Από τον Ναράγιανα γεννήθηκε ο Ίντρα, από τον Ναράγιανα γεννήθηκαν οι οχτώ Βάσου, από τον Ναράγιανα

γεννήθηκαν οι ένδεκα Ρούντρα, από τον Ναράγιανα γεννήθηκαν οι δώδεκα Αντίτια».

Στις ίδιες αυτές Βέδες λέγεται, *μπραμανιο ντεβακι-πουτραχ*: «Ο γιος της Ντεβάκι, ο Κρίσνα, είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο». Και ύστερα:

εκο βαϊ ναραγιανα ασιν να μπραμαν να ισανο ναπο ναγκνι σαμω νεμε
ντιαβ-απριτιβι να νακσατρανι να σουριαχ σα εκακι να ραματε τασια
ντιανανταχ στασια γιτρα τσαντογκαϊχ κριγιαμανα στακαντι-σαμγκιακα
στουτι-στομαχ στομαμ ουτσιατε

«Στην αρχή της δημιουργίας υπήρχε μόνο το Υπέρτατο Πρόσωπο, ο Ναράγιανα. Δεν υπήρχε ούτε ο Μπράμα ούτε ο Σίβα ούτε η φωτιά ούτε η σελήνη ούτε τα άστρα στον ουρανό ούτε ο ήλιος. Υπήρχε μόνον ο Κρίσνα, που δημιουργεί και απολαμβάνει τα πάντα».

Στις *Πουρανα* λέγεται ότι ο Κύριος Σίβα γεννήθηκε από τον ύψιστο, τον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα, και οι Βέδες λένε ότι εκείνος που θα πρέπει να λατρεύεται είναι ο Υπέρτατος Κύριος, ο δημιουργός του Μπράμα και του Σίβα. Στο έργο *Μοκσα-νταρμα* ο Κρίσνα λέει επίσης, *πρατζαπατιμ τσα ρουντραμ τσαπι αχαμ εβα σριτζαμι βαϊ τω χι μαμ να βιτζανιτο μαμα μαγια-βιμοχιτω*: «Οι πατριάρχες, ο Σίβα και οι άλλοι δημιουργούνται από Εμένα, παρόλο που δεν το γνωρίζουν, επειδή τους εξαπατά η παραπλανητική Μου ενέργεια». Στη *Βαραχα Πουρανα* αναφέρεται ακόμη, *ναραγιαναχ παρο ντεβας τασματζ τζατας τσατουρμουκαχ τασμαντ ρουντρο ‘μπαβαντ ντεβαχ σα τσα σαρβα-γκιαταμ γκαταχ*: «Ο Ναράγιανα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και από Αυτόν γεννήθηκε ο Μπράμα, από τον οποίον γεννήθηκε ο Σίβα».

Ο Κύριος Κρίσνα είναι η πηγή όλων των γενεών και αποκαλείται η πλέον ικανή αιτία των πάντων. Ο Κύριος Κρίσνα λέει ότι «επειδή τα πάντα γεννιούνται από Εμένα, είμαι η αρχική πηγή των πάντων. Τα πάντα είναι κάτω από Εμένα· κανείς δεν είναι πάνω από Εμένα». Δεν υπάρχει άλλος υπέρτατος κυρίαρχος εκτός του Κρίσνα. Όποιος κατανοεί τον Κρίσνα με αυτόν τον τρόπο από έναν αυθεντικό πνευματικό δάσκαλο και από τις βεδικές γραφές, και αναλώνει όλη του την ενέργεια στη συνείδηση του Κρίσνα, γίνεται αληθινά μορφωμένος άνθρωπος. Σε σύγκριση με αυτόν, όλοι οι άλλοι, οι οποίοι δεν γνωρίζουν τον Κρίσνα σωστά, δεν είναι παρά ανόητοι. Μόνο ένας ανόητος θα θεωρούσε τον Κρίσνα συνηθισμένο άνθρωπο. Το πρόσωπο που έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν θα πρέπει να περιέρχεται σε σύγχυση από

τους ανόητους· θα πρέπει να αποφεύγει όλα τα μη έγκυρα σχόλια και τις μη έγκυρες ερμηνείες της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και να προχωρά στη συνείδηση του Κρίσνα με αποφασιστικότητα και σταθερότητα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

मच्चित्ता मद्गतप्राणा बोधयन्तः परस्परम्।
कथयन्तश्च मां नित्यं तुष्यन्ति च रमन्ति च।।९।।

ματ-τσιττα μαντ-γκατα-πρανα μπονταγιανταχ παρασπαραμ
καταγιαντας τσα μαμ νιτιαμ τουσιαντι τσα ραμαντι τσα

ματ-τσιτταχ: ο νους τους αχολείται εξ ολοκλήρου μ' Εμένα - *ματ-γκατα-πραναχ*: η ζωή τους αφιερωμένη σ' Εμένα – *μπονταγιανταχ*: κηρύσσοντας – *παρασπαραμ*: μεταξύ τους – *καταγιανταχ* : μιλώντας – *τσα*: επίσης – *μαμ*: για Εμένα – *νιτιαμ*: αιωνίως – *τουσιαντι*: είναι ευχαριστημένοι – *τσα*: επίσης – *ραμαντι*: απολαμβάνουν υπερβατική ευδαιμονία – *τσα*: επίσης.

Η σκέψη των αγνών αφοσιωμένων υπηρετών Μου είναι εξ ολοκλήρου σ' Εμένα, η ζωή τους είναι αφιερωμένη σ' Εμένα και αντλούν μεγάλη ικανοποίηση και ευδαιμονία φωτίζοντας ο ένας τον άλλο και συζητώντας πάντα για Εμένα.

Οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες, των οποίων τα χαρακτηριστικά περιγράφονται εδώ, ασχολούνται εξ ολοκλήρου με την υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου. Ο νους τους δεν μπορεί να ξεφύγει από τα λωτοειδή πόδια του Κρίσνα. Οι συνομιλίες τους είναι αποκλειστικά γύρω από υπερβατικά θέματα. Τα συμπτώματα των αγνών αφοσιωμένων υπηρετών περιγράφονται σε αυτή τη στροφή με τρόπο συγκεκριμένο. Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Υπερτάτου Κυρίου ασχολούνται είκοσι τέσσερεις ώρες την ημέρα με την εξύμνηση των διασκεδάσεων του Υπερτάτου Κυρίου. Η καρδιά και η ψυχή τους είναι διαρκώς πλημμυρισμένες από τον Κρίσνα και τους δίνει χαρά να συζητούν γι' Αυτόν με άλλους αφοσιωμένους υπηρέτες.

Στο προκαταρκτικό στάδιο της υπηρεσίας αφοσίωσης απολαμβάνουν υπερβατική ευχαρίστηση από την ίδια την υπηρεσία και στο ώριμο στάδιο έχουν πραγματικά αγάπη για τον Θεό. Αφού βρεθούν σε αυτή την υπερβατική κατάσταση, μπορούν να απολαύσουν την ύψιστη τελειότητα που φανερώνει

ο Κύριος στον τόπο Του. Ο Κύριος Τσετάνια παρομοιάζει την υπερβατική υπηρεσία αφοσίωσης με τη σπορά ενός σπόρου στην καρδιά του ζωντανού όντος. Υπάρχουν αναρίθμητα ζωντανά όντα που ταξιδεύουν στους διάφορους πλανήτες του σύμπαντος και από αυτά λίγα είναι αρκετά τυχερά ώστε να συναντήσουν έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη και να τους δοθεί η ευκαιρία να κατανοήσουν την υπηρεσία αφοσίωσης. Αυτή, λοιπόν, η υπηρεσία αφοσίωσης είναι ακριβώς σαν ένας σπόρος και αν γίνει η σπορά στην καρδιά του ζωντανού όντος και αν αυτό εξακολουθήσει να ακούει και να ψέλνει Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε, ο σπόρος αυτός καρποφορεί, ακριβώς όπως καρποφορεί ο σπόρος ενός δέντρου αν ποτίζεται τακτικά. Το πνευματικό φυτό της υπηρεσίας αφοσίωσης βαθμηδόν μεγαλώνει συνεχώς έως ότου διαπεράσει το κάλυμμα του υλικού σύμπαντος και μπει στη λάμψη του *μπραματζιοτι* στον πνευματικό ουρανό. Στον πνευματικό ουρανό το φυτό αυτό συνεχίζει να μεγαλώνει ολοένα και πιο πολύ μέχρι να φτάσει στον υψηλότερο πλανήτη, την Γκολόκα Βριντάβανα, τον υπέρτατο πλανήτη του Κρίσνα. Τελικώς, το φυτό βρίσκει καταφύγιο στα λωτοειδή πόδια του Κρίσνα και εκεί αναπαύεται. Σταδιακά, ακριβώς όπως ένα φυτό βγάζει καρπούς και λουλούδια, το φυτό της υπηρεσίας αφοσίωσης βγάζει κι αυτό καρπούς και το πότισμά του με τη μορφή ψαλμωδίας και ακούσματος συνεχίζεται. Το φυτό της υπηρεσίας αφοσίωσης περιγράφεται πλήρως στην *Τσετάνια-τσαριταμριτα*. Εκεί εξηγείται ότι όταν το ολοκληρωμένο φυτό βρει καταφύγιο στα λωτοειδή πόδια του Υπερτάτου Κυρίου, απορροφάται κανείς ολοκληρωτικά στην αγάπη του Θεού. Τότε δεν μπορεί να ζήσει ούτε στιγμή χωρίς να είναι σε επαφή με τον Υπέρτατο Κύριο, ακριβώς όπως το ψάρι δεν ζει χωρίς νερό. Σε αυτή την κατάσταση, σε επαφή με τον Υπέρτατο Κύριο, ο αφοσιωμένος υπηρέτης αποκτά πραγματικά υπερβατικές ιδιότητες.

Η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* είναι επίσης γεμάτη από τέτοιες αφηγήσεις που περιγράφουν τη σχέση μεταξύ του Υπερτάτου Κυρίου και των αφοσιωμένων υπηρετών Του. Γι' αυτό η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* είναι πολύ αγαπητή στους αφοσιωμένους υπηρέτες. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* δεν υπάρχει τίποτα σχετικά με τις υλικές δραστηριότητες, την ικανοποίηση των αισθήσεων και την απελευθέρωση. Η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* είναι το μόνο αφήγημα στο οποίο περιγράφεται πλήρως η υπερβατική φύση του Υπερτάτου Κυρίου και των αφοσιωμένων υπηρετών Του. Έτσι, λοιπόν, οι συνειδητοποιημένες ψυχές με επίγνωση του Κρίσνα βρίσκουν αδιάκοπη ευχαρίστηση στο άκουσμα

αυτών των υπερβατικών έργων, ακριβώς όπως ένα αγόρι και ένα κορίτσι βρίσκουν ευχαρίστηση στη συντροφιά το ένα του άλλου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

तेषां सततयुक्तानां भजतां प्रीतिपूर्वकम्।
ददामि बुद्धियोगं तं येन मामुपयान्ति ते।।१०।।

τεσαμ σατατα-γιουκταναμ μπατζαταμ πριτι-πουρβακαμ
ντανταμι μπουντι-γιογκαμ ταμ γιενα μαμ ουπαγιαντι τε

τεσαμ: σε αυτούς - *σατατα-γιουκταναμ*: πάντα ασχολούμενους – *μπατζαταμ*: στην υπηρεσία αφοσίωσης - *πριτι-πουρβακαμ*: σε εκστατική αγάπη – *ντανταμι*: δίνω - *μπουντι-γιογκαμ*: την αληθινή ευφυΐα – *ταμ*: εκείνη – *γιενα*: με την οποία – *μαμ*: σ' Εμένα – *ουπαγιαντι*: έρχονται – *τε*: αυτοί.

Σε εκείνους που είναι διαρκώς αφοσιωμένοι σ' Εμένα και Με λατρεύουν με αγάπη, δίνω την κατανόηση με την οποία μπορούν να έλθουν σ' Εμένα.

Σε αυτή τη στροφή οι λέξεις *μπουντι-γιογκαμ* έχουν ιδιαίτερη σημασία. Ίσως θυμόμαστε ότι στο Δεύτερο Κεφάλαιο ο Κύριος, ενώ εδίδασκε τον Αρτζούνα, είπε ότι του είχε μιλήσει για πολλά πράγματα και ότι θα του διδάξει το *μπουντι-γιογκα*. Τώρα, λοιπόν, εξηγεί το *μπουντι-γιογκα*. *Μπουντι-γιογκα* είναι η δράση στη συνείδηση του Κρίσνα· αυτό είναι η ύψιστη ευφυΐα. *Μπουντι* σημαίνει ευφυΐα, νοημοσύνη, και *γιογκα* σημαίνει μυστική δράση ή μυστική εξύψωση. Όταν κάποιος προσπαθεί να επιστρέψει στο σπίτι μας, στον Θεό και υιοθετεί πλήρως τη συνείδηση του Κρίσνα προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης, η δράση του ονομάζεται *μπουντι-γιογκα*. Με άλλα λόγια, *μπουντι-γιογκα* είναι η μέθοδος με την οποία ξεφεύγει κάποιος από την εμπλοκή του στον υλικό κόσμο. Ο τελικός στόχος της προόδου είναι ο Κρίσνα. Οι άνθρωποι δεν το γνωρίζουν αυτό. Γι' αυτό η συναναστροφή με αφοσιωμένους υπηρέτες και με έναν αυθεντικό πνευματικό δάσκαλο είναι τόσο σημαντική. Θα πρέπει να γνωρίζει κανείς ότι ο στόχος είναι ο Κρίσνα και όταν ο στόχος προσδιορισθεί, ο δρόμος αργά αλλά σταθερά διασχίζεται και ο τελικός στόχος επιτυγχάνεται.

Όταν κάποιος γνωρίζει τον σκοπό της ζωής αλλά είναι εθισμένος στους καρπούς της δράσης του, η δράση του είναι *καρμα-γιογκα*. Όταν γνωρίζει ότι

ο στόχος είναι ο Κρίσνα, αλλά βρίσκει ευχαρίστηση σε διανοητικές εικασίες για να κατανοήσει τον Κρίσνα, η δράση του είναι *γκιανα-γιογκα*. Και όταν γνωρίζει τον στόχο και αναζητά τον Κρίσνα εξ ολοκλήρου στη συνείδηση του Κρίσνα και την υπηρεσία αφοσίωσης, η δράση του είναι *μπακτι-γιογκα* ή *μπουντι-γιογκα*, που είναι το πλήρες *γιογκα*. Αυτό το πλήρες *γιογκα* είναι το ύψιστο στάδιο τελειότητας της ζωής.

Μπορεί κάποιος να έχει έναν αυθεντικό πνευματικό δάσκαλο και μπορεί να είναι προσκολλημένος σε κάποια πνευματική οργάνωση, αλλά παρ' όλα αυτά, αν δεν είναι αρκετά ευφυής για να σημειώσει πρόοδο, ο Κρίσνα του δίνει οδηγίες από μέσα του, έτσι ώστε να μπορέσει τελικά να πάει σε Αυτόν χωρίς δυσκολία. Η προϋπόθεση είναι να βρίσκεται κανείς πάντα στη συνείδηση του Κρίσνα και με αγάπη και αφοσίωση να προσφέρει κάθε είδους υπηρεσία. Θα πρέπει να κάνει κάποιου είδους εργασία για τον Κρίσνα και αυτή θα πρέπει να γίνεται με αγάπη. Αν ο αφοσιωμένος υπηρέτης είναι αρκετά ευφυής, θα σημειώσει πρόοδο στον δρόμο της αυτοσυνειδητοποίησης. Αν κάποιος είναι ειλικρινής και αφοσιωμένος στις δραστηριότητες της υπηρεσίας αφοσίωσης, ο Κύριος του δίνει την ευκαιρία να σημειώσει πρόοδο και να φτάσει τελικά σε Εκείνον.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

तेषामेवानुकम्पार्थमहमज्ञानजं तमः।
नाशयाम्यात्मभावस्थो ज्ञानदीपेन भास्वता।।११।।

τεσαμ εβανουκαμπαρταμ   αχαμ αγκιανα-τζαμ ταμαχ
νασαγιαμι ατμα-μπαβα-στο   γκιανα-ντιπενα μπασβατα

τεσαμ: γι' αυτούς – *εβα*: βεβαίως – *ανουκαμπα-αρταμ*: για να δείξω ιδιαίτερο έλεος – *αχαμ*: Εγώ - *αγκιανα-τζαμ*: εξαιτίας της άγνοιας – *ταμαχ*: την άγνοια – *νασαγιαμι*: σκορπίζω – *ατμα-μπαβα*: μέσα τους – *σταχ*: ευρισκόμενος – *γκιανα*: της γνώσης – *ντιπενα*: με τη δάδα – *μπασβατα*: λάμποντας.

Από συμπόνια για αυτούς, Εγώ, κατοικώντας στην καρδιά τους, σκορπίζω με την αστραφτερή δάδα της γνώσης το σκοτάδι που γεννά η άγνοια.

Όταν ο Κύριος Τσετάνια ήταν στο Μπενάρες διαδίδοντας την ψαλμωδία Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε, τον ακολουθούσαν χιλιάδες άνθρωποι. Ο Πρακασανάνντα, ένας μορφωμένος λόγιος με μεγάλη επιρροή στο Μπενάρες εκείνον τον καιρό, περιγελούσε τον Κύριο Τσετάνια, λέγοντας ότι ήταν αισθηματίας. Πολλές φορές οι φιλόσοφοι επικρίνουν τους αφοσιωμένους υπηρέτες επειδή πιστεύουν ότι οι περισσότεροι από αυτούς βρίσκονται στο σκοτάδι της άγνοιας και ότι από φιλοσοφική άποψη είναι αφελείς αισθηματίες. Στην πραγματικότητα, αυτό δεν είναι αλήθεια. Υπάρχουν πολύ μορφωμένοι λόγιοι οι οποίοι έχουν προβάλει τη φιλοσοφία της αφοσίωσης, αλλά ακόμη και αν ένας αφοσιωμένος υπηρέτης δεν επωφεληθεί από τα έργα τους ή από τον πνευματικό του δάσκαλο, αν είναι ειλικρινής στην υπηρεσία αφοσίωσης παίρνει βοήθεια από τον Ίδιο τον Κρίσνα μέσα στην καρδιά του. Επομένως, ο ειλικρινής αφοσιωμένος υπηρέτης με συνείδηση του Κρίσνα δεν μπορεί να είναι χωρίς γνώση. Η μοναδική προϋπόθεση είναι να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα.

Οι σύγχρονοι φιλόσοφοι πιστεύουν ότι χωρίς τη δυνατότητα διάκρισης δεν μπορεί να έχει κανείς καθαρή γνώση. Γι’ αυτούς, ο Υπέρτατος Κύριος δίνει την εξής απάντηση: όσοι προσφέρουν αγνή υπηρεσία αφοσίωσης, ακόμη και αν δεν είναι αρκετά μορφωμένοι και δεν έχουν ικανοποιητική γνώση των βεδικών αρχών, δέχονται βοήθεια από τον Υπέρτατο Κύριο, όπως αναφέρεται σε αυτή τη στροφή.

Ο Κύριος λέει στον Αρτζούνα ότι ουσιαστικά δεν υπάρχει πιθανότητα κατανόησης της Υπέρτατης Αλήθειας, της Απόλυτης Αλήθειας, δηλαδή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, μόνο με εικασίες, επειδή η Υπέρτατη Αλήθεια είναι τόσο μεγάλη, ώστε δεν είναι δυνατό να γίνει κατανοητή ή να αποκτηθεί μόνο με διανοητική προσπάθεια. Μπορεί κανείς να συνεχίσει να κάνει εικασίες επί εκατομμύρια χρόνια, αλλά αν δεν είναι αφοσιωμένος, αν δεν είναι εραστής της Υπέρτατης Αλήθειας, δεν θα καταλάβει ποτέ τον Κρίσνα, δηλαδή την Υπέρτατη Αλήθεια. Η Υπέρτατη Αλήθεια, ο Κρίσνα, ικανοποιείται μόνο με υπηρεσία αφοσίωσης και με την ασύλληπτη ενέργειά Του μπορεί να αποκαλυφθεί στην καρδιά του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης έχει πάντα στην καρδιά του τον Κρίσνα· και επειδή ο Κρίσνα είναι σαν τον ήλιο, το σκοτάδι της άγνοιας διαλύεται στη στιγμή. Αυτό είναι το ιδιαίτερο έλεος που προσφέρει ο Κρίσνα στον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη.

Εξαιτίας της μόλυνσης από την επαφή με την ύλη επί εκατομμύρια ζωές, η καρδιά είναι πάντα καλυμμένη με τη σκόνη του υλισμού, αλλά όταν προσφέρει κάποιος υπηρεσία αφοσίωσης και ψέλνει διαρκώς Χάρε Κρίσνα, η σκόνη καθαρίζεται γρήγορα και υψώνεται στο επίπεδο της αγνής, της καθαρής γνώσης. Ο ύψιστος στόχος, ο Βίσνου, μπορεί να επιτευχθεί μόνο με αυτή την ψαλμωδία και με υπηρεσία αφοσίωσης και όχι με διανοητικές εικασίες και επιχειρήματα. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν χρειάζεται να ανησυχεί για τις ανάγκες της ζωής· δεν χρειάζεται να έχει άγχος, διότι όταν αφαιρέσει το σκοτάδι από την καρδιά του, ο Υπέρτατος Κύριος προμηθεύει αυτομάτως τα πάντα, επειδή είναι ευχαριστημένος από την υπηρεσία αφοσίωσης και αγάπης του αφοσιωμένου υπηρέτη. Αυτή είναι η ουσία της διδασκαλίας της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Μελετώντας την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, μπορεί κανείς να γίνει μια ψυχή παραδομένη εξ ολοκλήρου στον Υπέρτατο Κύριο και να Του προσφέρει αγνή υπηρεσία αφοσίωσης. Καθώς αναλαμβάνει την ευθύνη του ο Κύριος, ελευθερώνεται εντελώς από όλων των ειδών τις υλιστικές προσπάθειες.

ΚΕΙΜΕΝΑ 12-13

अर्जुन उवाच
परं ब्रह्म परं धाम पवित्रं परमं भवान्।
पुरुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमजं विभुम्।।१२।।
आहुस्त्वामृषयः सर्वे देवर्षिर्नारदस्तथा।
असितो देवलो व्यासः स्वयं चैव ब्रवीषि मे।।१३।।

αρτζουνα ουβατσα
παραμ μπραμα παραμ νταμα παβιτραμ παραμαμ μπαβαν
πουρουσαμ σασβαταμ ντιβιαμ αντι-ντεβαμ ατζαμ βιμπουμ

αχους τβαμ ρισαγιαχ σαρβε ντεβαρσιρ ναραντας τατα
ασιτο ντεβαλο βιασαχ σβαγιαμ τσαϊβα μπραβισι με

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *παραμ*: η υπέρτατη – *μπραμα*: η αλήθεια – *παραμ*: ο υπέρτατος – *νταμα*: ο τόπος – *παβιτραμ*: ο αγνός – *παραμαμ*: ο υπέρτατα – *μπαβαν*: Εσύ – *πουρουσαμ*: το πρόσωπο – *σασβαταμ*: το αιώνιο – *ντιβιαμ*: το θεϊκό, το υπερβατικό - *αντι-ντεβαμ*: ο αρχικός Κύριος

– *ατζαμ*: ο αγέννητος – *βιμπουμ*: ο μέγιστος – *αχουχ*: λένε – *τβαμ*: για Εσένα – *ρισαγιαχ*: οι σοφοί – *σαρβε*: όλοι – *ντεβα-ρισιχ*: ο σοφός μεταξύ των ημιθέων – *ναρανταχ*: ο Νάραντα – *τατα*: επίσης – *ασιταχ*: ο Ασίτα – *ντεβαλα*: ο Ντεβάλα – *βιασαχ*: ο Βιάσα – *σβαγιαμ*: προσωπικώς – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *μπραβισι*: εξηγείς – *με*: σ' εμένα.

Είπε ο Αρτζούνα: Είσαι το Υπέρτατο Μπραμάν, η έσχατη, η υπέρτατη κατοικία. Είσαι ο υπέρτατα αγνός, η Απόλυτη Αλήθεια και το αιώνιο θεϊκό πρόσωπο. Είσαι ο αρχικός υπερβατικός Κύριος, η αγέννητη ομορφιά που διαπερνά τα πάντα. Όλοι οι μεγάλοι σοφοί, όπως ο Νάραντα, ο Ασίτα, ο Ντεβάλα και ο Βιάσα, τα λένε αυτά για Σένα και τώρα μου τα λες και Εσύ ο Ίδιος.

Σε αυτές τις δύο στροφές ο Υπέρτατος Κύριος δίνει μια ευκαιρία στον σύγχρονο φιλόσοφο, επειδή εδώ γίνεται φανερό ότι ο Υπέρτατος Κύριος διαφέρει από την ατομική ψυχή. Ο Αρτζούνα, αφού άκουσε τις τέσσερεις ουσιώδεις στροφές της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* σε αυτό το κεφάλαιο, ελευθερώθηκε εντελώς από κάθε αμφιβολία και αποδέχθηκε τον Κρίσνα ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Το δηλώνει με θάρρος αμέσως, «Είσαι *παραμ μπραμα*, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας». Και προηγουμένως ο Κρίσνα αναφέρει ότι Αυτός είναι ο δημιουργός των πάντων. Κάθε ημίθεος και κάθε ανθρώπινο ον εξαρτάται από αυτόν. Οι άνθρωποι και οι ημίθεοι, από άγνοια, νομίζουν ότι είναι απόλυτοι και ανεξάρτητοι από τον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα. Η άγνοια αυτή αφαιρείται τελείως με την προσφορά υπηρεσίας αφοσίωσης. Αυτό εξηγήθηκε ήδη από τον Κύριο στην προηγούμενη στροφή. Τώρα με τη χάρη Του, ο Αρτζούνα Τον αποδέχεται ως Υπέρτατη Αλήθεια, σε συμφωνία με τη βεδική εντολή. Το γεγονός ότι ο Αρτζούνα αποκαλεί τον Κρίσνα Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, Απόλυτη Αλήθεια, δεν είναι κολακεία οφειλόμενη στη στενή φιλία τους. Ό,τι λέει ο Αρτζούνα σε αυτές τις δύο στροφές επιβεβαιώνεται από τις Βέδες. Οι Βέδες βεβαιώνουν πως μόνον όποιος προσφέρει υπηρεσία στον Υπέρτατο Κύριο μπορεί να Τον καταλάβει, ενώ οι άλλοι δεν μπορούν. Κάθε λέξη του Αρτζούνα σε αυτές τις στροφές επιβεβαιώνεται από τις Βέδες.

Στην *Κενα Ουπανισαντ* αναφέρεται ότι το υπέρτατο *μπραμαν* είναι το στήριγμα των πάντων και ο Κρίσνα έχει ήδη εξηγήσει ότι όλα στηρίζονται σε Αυτόν. Η *Μουνντακα Ουπανισαντ* βεβαιώνει ότι ο Υπέρτατος Κύριος, στον οποίον στηρίζονται τα πάντα, μπορεί να συνειδητοποιηθεί μόνον από όσους

Τον σκέφτονται συνεχώς. Αυτή η συνεχής ενθύμηση του Κρίσνα ονομάζεται *σμαραναμ* και είναι μία από τις μεθόδους υπηρεσίας αφοσίωσης. Μόνο με την υπηρεσία αφοσίωσης στον Κρίσνα μπορεί κανείς να κατανοήσει τη θέση του και να απαλλαγεί από το υλικό σώμα.

Στις Βέδες ο Υπέρτατος Κύριος είναι αποδεκτός ως ο αγνότερος μεταξύ όλων των αγνών. Όποιος καταλαβαίνει ότι ο Κρίσνα είναι ο αγνότερος μεταξύ όλων των αγνών μπορεί να εξαγνισθεί από όλες τις αμαρτωλές πράξεις. Δεν μπορεί κάποιος να καθαριστεί από τις αμαρτίες αν δεν εγκαταλειφθεί στον Υπέρτατο Κύριο. Η αποδοχή του Κρίσνα από τον Αρτζούνα ως υπέρτατα αγνού συμφωνεί με τη βεδική γραμματεία. Αυτό βεβαιώνεται επίσης από μεγάλες προσωπικότητες, από τις οποίες η κυριότερη είναι ο Νάραντα.

Ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και θα πρέπει να διαλογίζεται κανείς πάντα πάνω σε Αυτόν και να απολαμβάνει την υπερβατική σχέση του με Αυτόν. Ο Κρίσνα είναι η υπέρτατη ύπαρξη. Είναι ελεύθερος από σωματικές ανάγκες, από τη γέννηση και τον θάνατο. Αυτό το βεβαιώνει όχι μόνο ο Αρτζούνα, αλλά και όλες οι βεδικές γραφές, οι *Πουρανα* και οι ιστορίες. Σε όλες τις βεδικές γραφές ο Κρίσνα περιγράφεται με αυτόν τον τρόπο και ο ίδιος ο Υπέρτατος Κύριος λέει επίσης στο Τέταρτο Κεφάλαιο, «Παρόλο που είμαι αγέννητος, εμφανίζομαι στη Γη για να εδραιώσω τις θρησκευτικές αρχές». Είναι η υπέρτατη αρχή· δεν έχει αιτία, επειδή Αυτός είναι η αιτία όλων των αιτιών και όλα απορρέουν από Αυτόν. Αυτή την τέλεια γνώση αποκτά κανείς με τη χάρη του Υπερτάτου Κυρίου.

Εδώ ο Αρτζούνα εκφράζεται μέσω της χάρης του Κυρίου. Αν θέλουμε να κατανοήσουμε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, θα πρέπει να δεχθούμε όσα δηλώνονται σε αυτές τις δύο στροφές. Αυτό το σύστημα ονομάζεται *παραμπαρα*, αποδοχή της μαθητικής διαδοχής. Αν δεν είναι κανείς στη μαθητική διαδοχή, δεν μπορεί να κατανοήσει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Δεν είναι δυνατό να κατανοηθεί η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* μέσω της αποκαλούμενης ακαδημαϊκής μόρφωσης. Δυστυχώς, παρά τις τόσες μαρτυρίες των βεδικών γραφών, όσοι υπερηφανεύονται για την ακαδημαϊκή τους μόρφωση παραμένουν αμετακίνητοι στην πείσμονα πεποίθησή τους ότι ο Κρίσνα είναι ένα συνηθισμένο πρόσωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

सर्वमेतदृतं मन्ये यन्मां वदसि केशव।
न हि ते भगवन् व्यक्ितं विदुर्देवा न दानवाः।।१४।।

σαρβαμ εταντ ριταμ μανιε γιαν μαμ βαντασι κεσαβα
να χι τε μπαγκαβαν βιακτιμ βιντουρ ντεβα να ντανταβαχ

σαρβαμ: όλα – *εταt*: αυτά – *ριταμ*: αλήθεια – *μανιε*: δέχομαι – *γιατ*: τα οποία – *μαμ*: σ’ εμένα – *βαντασι*: Εσύ λες – *κεσαβα*: ω Κρίσνα – *να*: ποτέ δεν – *χι*: σίγουρα – *τε*: Εσού – *μπαγκαβαν*: ω Πρόσωπο της Θεότητας – *βιακτιμ*: αποκάλυψη – *βιντουχ*: γνωρίζουν – *ντεβαχ*: οι ημίθεοι – *να*: ούτε – *νταναβαχ*: οι δαίμονες.

Ω Κρίσνα, δέχομαι ως αλήθεια όλα όσα μου έχεις πει. Ούτε οι ημίθεοι ούτε οι δαίμονες γνωρίζουν την προσωπικότητά Σου, ω Κύριε.

Εδώ ο Αρτζούνα επιβεβαιώνει ότι πρόσωπα άπιστα και με δαιμονική φύση δεν μπορούν να κατανοήσουν τον Κρίσνα. Δεν είναι γνωστός ούτε στους ημίθεους και πόσω μάλλον στους υποτιθέμενους λόγιους του σύγχρονου κόσμου. Με τη χάρη του Υπερτάτου Κυρίου, ο Αρτζούνα έχει κατανοήσει ότι η Υπέρτατη Αλήθεια είναι ο Κρίσνα και ότι είναι τέλειος. Θα πρέπει, λοιπόν, να ακολουθήσει κανείς τον δρόμο του Αρτζούνα, που αποδέχθηκε την αυθεντία της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Όπως περιγράφηκε στο Τέταρτο Κεφάλαιο, το σύστημα *παραμπαρα* της μαθητικής διαδοχής για την κατανόηση της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είχε χαθεί και γι’ αυτό ο Κρίσνα επανεδραίωσε αυτή τη μαθητική διαδοχή με τον Αρτζούνα, επειδή θεωρούσε τον Αρτζούνα στενό φίλο Του και μεγάλο αφοσιωμένο υπηρέτη. Επομένως, όπως αναφέρθηκε στην Εισαγωγή μας, η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* θα πρέπει να γίνεται κατανοητή εντός του συστήματος *παραμπαρα*. Όταν το σύστημα *παραμπαρα* χάθηκε, ο Αρτζούνα επελέγη για να το ανανεώσει. Η αποδοχή από μέρους του Αρτζούνα όσων λέει ο Κρίσνα θα πρέπει να είναι παράδειγμα προς μίμησιν· τότε θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε την ουσία της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και μόνο τότε θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

स्वयमेवात्मनाऽत्मानं वेत्थ त्वं पुरुषोत्तम।
भूतभावन भूतेश देवदेव जगत्पते।।१५।।

σβαγιαμ εβατμανατμαναμ βεττα τβαμ πουρουσοτταμα
μπουτα-μπαβανα μπουτεσα ντεβα-ντεβα τζαγκατ-πατε

σβαγιαμ: την προσωπικότητα – *εβα*: βεβαίως – *ατμανα*: μόνος Σου – *ατμαναμ*: Εσύ – *βεττα*: γνωρίζεις – *τβαμ*: Εσύ – *πουρουσοτταμα*: ω μέγιστο πρόσωπο - *μπουτα-μπαβανα*: ω αρχή των πάντων – *μπουτα-ισα*: ω Κύριε των πάντων - *ντεβα-ντεβα*: ω Κύριε όλων των ημιθέων - *τζαγκατ-πατε*: ω Κύριε όλου του σύμπαντος.

Ω Υπέρτατο Πρόσωπο, αρχή των πάντων, Κύριε των όντων, Θεέ των θεών, ω Κύριε όλου του σύμπαντος, μόνον Εσύ γνωρίζεις τον Εαυτό Σου δια των δυνάμεών Σου.

Τον Υπέρτατο Κύριο Κρίσνα μπορούν να γνωρίσουν τα πρόσωπα που συνδέονται μαζί Του μέσω προσφοράς υπηρεσίας αφοσίωσης, όπως ο Αρτζούνα και οι διάδοχοί του. Πρόσωπα με δαιμονική, άθεη νοοτροπία δεν μπορούν να Τον γνωρίσουν. Οι διανοητικές εικασίες που οδηγούν μακριά από τον Υπέρτατο Κύριο είναι σοβαρό αμάρτημα και όποιος δεν γνωρίζει τον Κρίσνα δεν θα πρέπει να επιχειρεί να σχολιάζει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι το άγγελμα του Κρίσνα και εφόσον αποτελεί την επιστήμη του Κρίσνα, θα πρέπει να την μαθαίνουμε από τον Κρίσνα, όπως έκανε ο Αρτζούνα. Δεν θα πρέπει να την δεχόμαστε από άθεους.

Η Υπέρτατη Αλήθεια συνειδητοποιείται με τρεις όψεις: ως απρόσωπο *μπραμαν*, ως εντοπισμένη Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα) και τελικώς ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Επομένως, κατά το τελευταίο στάδιο κατανόησης της Απόλυτης Αλήθειας, φτάνει κανείς στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Ένας απελευθερωμένος άνθρωπος ή ακόμη και ένας κοινός άνθρωπος μπορούν να συνειδητοποιήσουν το απρόσωπο *μπραμαν* ή την εντοπισμένη Υπέρτατη Ψυχή, αλλά δεν μπορούν να κατανοήσουν την προσωπικότητα του Θεού από τους στίχους της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, τους οποίους προφέρει ο Κρίσνα. Μερικές φορές οι ιμπερσοναλιστές δέχονται τον Κρίσνα ως Μπαγκαβάν ή δέχονται την αυθεντία Του. Και όμως, πολλά απελευθερωμένα πρόσωπα δεν μπορούν να κατανοήσουν τον Κρίσνα ως Πουρουσότταμα, Υπέρτατο Πρόσωπο, πατέρα όλων των ζωντανών όντων. Γι' αυτό ο Αρτζούνα Τον αποκαλεί Πουρουσότταμα. Ακόμη και αν κάποιος Τον κατανοήσει ως πατέρα όλων των ζωντανών όντων, μπορεί να μην Τον αντιλαμβάνεται ως υπέρτατο κυρίαρχο· γι' αυτό αποκαλείται εδώ και

Μπούτεσα, υπέρτατος κύριος των πάντων. Και ακόμη και αν κάποιος γνωρίζει τον Κρίσνα ως υπέρτατο κύριο όλων των ζωντανών όντων, μπορεί να αγνοεί ότι είναι η πηγή όλων των ημιθέων· γι' αυτό αποκαλείται Ντεβαντέβα, ο λατρευτός Θεός όλων των ημιθέων. Και ακόμη και αν κάποιος Τον γνωρίζει ως λατρευτό Θεό όλων των ημιθέων, μπορεί να μη γνωρίζει ότι είναι ο υπέρτατος ιδιοκτήτης των πάντων· γι' αυτό αποκαλείται Τζαγκάτπατι. Έτσι η αλήθεια σχετικά με τον Κρίσνα εδραιώνεται σε αυτή τη στροφή από τη συνειδητοποίηση του Αρτζούνα, και εμείς θα πρέπει να ακολουθούμε τα βήματα του Αρτζούνα για να κατανοήσουμε τον Κρίσνα όπως ακριβώς είναι.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

वक्तुमर्हस्यशेषेण दिव्या ह्यात्मविभूतयः।
याभिर्विभूतिभिर्लोकानिमांस्त्वं व्याप्य तिष्ठसि।।१६।।

βακτουμ αρχασι ασεσενα   ντιβια χι ατμα-βιμπουταγιαχ
γιαμπιρ βιμπουτιμπιρ λοκαν   ιμαμς τβαμ βιαπια τισταси

βακτουμ: να πεις – *αρχασι*: αξίζει – *ασεσενα*: λεπτομερώς – *ντιβια*: τις θεϊκές – *χι*: σίγουρα – *ατμα*: Εσύ – *βιμπουταγιαχ*: τα πλούτη – *γιαμπιχ*: με τα οποία – *βιμπουτιμπιχ*: τα πλούτη – *λοκαν*: όλους τους πλανήτες – *ιμαν*: αυτούς – *τβαμ*: Εσύ – *βιαπια*: διαπερνώντας – *τιστασι*: παραμένεις.

Μίλησέ μου, Σε παρακαλώ, με λεπτομέρειες για τις θεϊκές Σου δυνάμεις με τις οποίες διαπερνάς όλους αυτούς τους κόσμους και κατοικείς σε αυτούς.

Σε αυτή τη στροφή φαίνεται ότι ο Αρτζούνα είναι ήδη ικανοποιημένος με την κατανόηση του Υπερτάτου Κυρίου. Με τη χάρη του Κρίσνα, ο Αρτζούνα έχει προσωπική εμπειρία, νοημοσύνη και γνώση και οτιδήποτε άλλο μπορεί να έχει κανείς και μέσω όλων αυτών έχει κατανοήσει ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Ο ίδιος δεν έχει αμφιβολίες, αλλά ζητά από τον Κρίσνα να εξηγήσει την παρουσία Του παντού, δηλαδή τη δύναμή Του δια της οποίας διαπερνά τα πάντα, έτσι ώστε οι άνθρωποι, και ειδικά οι ιμπερσοναλιστές, να καταλάβουν πώς μπορεί να υπάρχει παντού μέσω των διαφόρων ενεργειών Του. Θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι ο Αρτζούνα κάνει αυτή την ερώτηση για λογαριασμό των κοινών ανθρώπων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

कथं विद्यामहं योगिंस्त्वां सदा परिचिन्तयन्।
केषु केषु च भावेषु चिन्त्योऽसि भगवन्मया।।१७।।

καταμ βιντιαμ αχαμ γιογκιμς τβαμ σαντα παριτσινταγιαμ
κεσου κεσου τσα μπαβεσου τσιντιο 'σι μπαγκαβαν μαγια

καταμ: πώς – *βιντιαμ αχαμ*: θα γνωρίζω – *γιογκιν*: ω υπέρτατε μυστικιστή – *τβαμ*: Εσένα – *σαντα*: πάντα – *παριτσινταγιαν*: συλλογιζόμενος – *κεσου*: σε ποια - *κεσου*: σε ποια – *τσα*: επίσης – *μπαβεσου*: φύση - *τσιντιαχ ασι*: θα πρέπει να Σε θυμάμαι – *μπαγκαβαν*: ω Υπέρτατε – *μαγια*: από εμένα.

Πώς θα πρέπει να Σε συλλογίζομαι, ω ευλογημένε Κύριε; Σε ποιες μορφές Σου θα πρέπει να Σε θυμάμαι;

Όπως αναφέρεται στο προηγούμενο κεφάλαιο, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι καλυμμένο από τη *γιογκα-μαγια*. Μόνο εγκαταλελειμμένες ψυχές και αφοσιωμένοι υπηρέτες μπορούν να Τον δουν. Τώρα ο Αρτζούνα έχει πεισθεί ότι ο φίλος του ο Κρίσνα είναι η Υπέρτατη Θεότητα, αλλά θέλει να μάθει τη γενική μέθοδο με την οποία οι κοινοί άνθρωποι μπορούν να κατανοήσουν τον Κύριο που διαπερνά τα πάντα. Κανένας κοινός άνθρωπος, συμπεριλαμβανομένων των δαιμόνων και των αθέων, δεν μπορεί να γνωρίζει τον Κρίσνα, επειδή φρουρείται από την ενέργεια *γιογκα-μαγια*. Και πάλι, αυτές οι ερωτήσεις γίνονται από τον Αρτζούνα για το καλό των κοινών ανθρώπων. Ο ανώτερος αφοσιωμένος υπηρέτης δεν ενδιαφέρεται να κατανοήσει κάτι μόνο ο ίδιος, αλλά όλη η ανθρωπότητα. Από ευσπλαχνία, επειδή είναι Βαϊσνάβα, αφοσιωμένος υπηρέτης, ο Αρτζούνα ανοίγει στους κοινούς ανθρώπους τον δρόμο για την κατανόηση της πανταχού παρουσίας του Υπερτάτου. Αποκαλεί τον Κρίσνα συγκεκριμένα *γιογκιν*, επειδή ο Κρίσνα είναι ο κύριος της ενέργειας *γιογκα-μαγια*, με την οποία είναι καλυμμένος για τον κοινό άνθρωπο. Ο κοινός άνθρωπος, ο οποίος δεν έχει αγάπη για τον Κρίσνα, δεν μπορεί να σκέφτεται πάντα τον Κρίσνα· θα πρέπει, επομένως, να σκέφτεται με τρόπο υλικό. Ο Αρτζούνα λαμβάνει υπόψη του τον τρόπο σκέψης των υλιστών αυτού του κόσμου. Επειδή οι υλιστές δεν μπορούν να κατανοήσουν τον Κρίσνα με τρόπο πνευματικό, τους συνιστάται να

συγκεντρώνουν τον νου σε υλικά πράγματα και να προσπαθούν να δουν πώς φανερώνεται ο Κρίσνα μέσω υλικών εκδηλώσεων και υλικών μορφών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

विस्तरेणात्मनो योगं विभूतिं च जनार्दन।
भूयः कथय तृप्तिर्हि श्रृण्वतो नास्ति मेऽमृतम्।।१८।।

βισταρενατμανο γιογκαμ βιμπουτιμ τσα τζαναρντανα
μπουγιαχ καταγια τριπτιρ χι σρινβατο ναστι με ‘μριταμ

βισταρενα: λεπτομερώς - *ατμαναχ*: (τη δική) Σου – *γιογκαμ*: τη μυστική δύναμη – *βιμπουτιμ*: τα πλούτη – *τσα*: επίσης – *τζαναρντανα*: ω εξολοθρευτή των αθέων – *μπουγιαχ*: ξανά – *καταγια*: περίγραψε – *τριπτιχ*: ικανοποίηση – *χι*: σίγουρα – *σρινβαταχ*: να ακούω – *να αστι*: δεν υπάρχει – *με*: εμένα – *αμριταμ*: το νέκταρ.

Μίλησέ μου ξανά με λεπτομέρειες, ω Τζανάρντανα (Κρίσνα), για τις μυστικές δυνάμεις και τις δόξες Σου, γιατί δεν χορταίνω να ακούω το νέκταρ των λόγων Σου.

Μια παρόμοια δήλωση έκαναν στον Σούτα Γκοσουάμι οι *ρισι* του Ναϊμισαράνια, με επικεφαλής τον Σωνάκα. Η δήλωση έχει ως εξής:

βαγιαμ του να βιτριπιαμα ουτταμα-σλοκα-βικραμε
γιατς τσρινβαταμ ρασα-γκιαναμ σβαντου σβαντου παντε παντε

«Ποτέ δεν κουραζόμαστε να ακούμε τις υπερβατικές περιπέτειες Εκείνου που δοξάζεται με ύμνους και ψαλμούς. Όσοι έχουν αρχίσει να γεύονται μια υπερβατική σχέση μαζί Του χαίρονται να ακούν τις διασκεδάσεις Του σε κάθε τους βήμα και σε κάθε τους στιγμή». (*Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* 1.1.19) Έτσι ο Αρτζούνα ενδιαφέρεται να ακούσει για τον Κρίσνα και ειδικά για το πώς παραμένει ο Υπέρτατος Κύριος που διαπερνά τα πάντα.

Όσον αφορά στη λέξη *αμριταμ*, νέκταρ, οποιαδήποτε αφήγηση ή δήλωση σχετική με τον Κρίσνα είναι σαν νέκταρ. Αυτό το νέκταρ μπορεί να γίνει αντιληπτό μέσω πρακτικής εμπειρίας. Οι σύγχρονες ιστορίες, τα μυθιστορήματα και τα παραμύθια διαφέρουν από τις υπερβατικές

διασκεδάσεις του Κυρίου ως προς το ότι κάποια στιγμή κουράζεται κανείς να ακούει εγκόσμιες ιστορίες, ενώ δεν κουράζεται ποτέ να ακούει για τον Κρίσνα. Αυτός είναι ο μόνος λόγος για τον οποίον η ιστορία όλου του σύμπαντος είναι γεμάτη με αναφορές στις διασκεδάσεις των ενσαρκώσεων της Θεότητας. Για παράδειγμα, οι *Πουρανα* είναι ιστορίες περασμένων εποχών που αφηγούνται τις διασκεδάσεις των διαφόρων ενσαρκώσεων του Κυρίου. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το ανάγνωσμα παραμένει πάντα φρέσκο, παρά τις επανειλημμένες αναγνώσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

श्री भगवानुवाच
हन्त ते कथयिष्यामि दिव्या ह्यात्मविभूतयः।
प्राधान्यतः कुरुश्रेष्ठ नास्त्यन्तो विस्तरस्य मे।।१९।।

σρι μπαγκαβαν ουβατσα
χαντα τε καταγισιαμι ντιβια χι ατμα-βιμπουταγιαχ
πρανταniαταχ κουρου-σρεστα ναστι αντο βισταρασια με

σρι μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *χαντα*: ναι – *τε*: σε εσένα – *καταγισιαμι*: θα μιλήσω – *ντιβιαχ*: τα θεϊκά – *χι*: σίγουρα - *ατμα-βιμπουταγιαχ*: τα προσωπικά πλούτη, οι (μυστικές) δυνάμεις – *πρανταniαταχ*: τα κυριότερα - *κουρου-σρεστα*: ω άριστε των Κούρου – *να αστι*: δεν υπάρχει – *ανταχ*: το όριο – *βισταρασια*: στον βαθμό – *με*: Μου.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Ναι, θα σου μιλήσω για τις θαυμαστές εκδηλώσεις Μου, αλλά μόνο για τις σημαντικότερες, ω Αρτζούνα, επειδή δεν υπάρχουν όρια στα πλούτη Μου.

Είναι αδύνατο να γίνουν κατανοητά το μεγαλείο και τα πλούτη του Κρίσνα. Οι αισθήσεις της ατομικής ψυχής είναι ατελείς και δεν της επιτρέπουν να κατανοήσει το σύνολο των υποθέσεων του Κρίσνα. Παρ' όλα αυτά, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες επιχειρούν να κατανοήσουν τον Κρίσνα, αλλά έχοντας υπόψη τους ότι δεν θα μπορέσουν να Τον κατανοήσουν πλήρως ποτέ, σε κανένα στάδιο της ζωής. Τα θέματα τα σχετικά με τον Κρίσνα είναι τόσο απολαυστικά ώστε τους φαίνονται σαν νέκταρ και τα απολαμβάνουν.

Συζητώντας για τις μυστικές δυνάμεις του Κρίσνα και τις διάφορες ενέργειές Του, οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες νιώθουν υπερβατική ευχαρίστηση. Θέλουν, λοιπόν, να ακούν γι' αυτά και να τα συζητούν. Ο Κρίσνα γνωρίζει ότι τα ζωντανά όντα δεν κατανοούν το μέγεθος των δυνάμεών Του. Συμφωνεί, λοιπόν, να αναφέρει μόνο τις κυριότερες εκδηλώσεις των διαφόρων ενεργειών Του. Η λέξη *πραντανιαταχ* έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή μπορούμε να κατανοήσουμε μόνο λίγα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Υπερτάτου Κυρίου και αυτό γιατί τα χαρακτηριστικά Του είναι απεριόριστα. Είναι αδύνατο να τα κατανοήσει κανείς όλα. Και η λέξη *βιμπουτι*, όπως χρησιμοποιείται σε αυτή τη στροφή, αναφέρεται στις δυνάμεις με τις οποίες ελέγχει την κοσμική εκδήλωση. Στο λεξικό *Αμαρα-κοσα* αναφέρεται ότι η λέξη *βιμπουτι* υποδηλώνει ασυνήθιστα πλούτη, ασυνήθιστες δυνάμεις.

Οι ιμπερσοναλιστές ή οι πανθεϊστές δεν μπορούν να κατανοήσουν τις ασυνήθιστες δυνάμεις του Υπερτάτου Κυρίου ούτε τις εκδηλώσεις της θεϊκής Του ενέργειας. Και στον υλικό και στον πνευματικό κόσμο οι ενέργειές Του απλώνονται σε κάθε είδος εκδήλωσης. Τώρα ο Κρίσνα περιγράφει τι μπορεί να γίνει άμεσα αντιληπτό από τον κοινό άνθρωπο· έτσι μέρος της ποικιλόμορφης ενέργειάς Του περιγράφεται με αυτόν τον τρόπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

अहमात्मा गुडाकेश सर्वभूताशयस्थितः।
अहमादिश्च मध्यं च भूतानामन्त एव च।।२०।।

αχαμ ατμα γκουντακεσα σαρβα-μπουτασαγια-στιταχ
αχαμ αντις τσα μαντιαμ τσα μπουταναμ αντα εβα τσα

αχαμ: Εγώ – *ατμα*: η ψυχή – *γκουντακεσα*: ω Αρτζούνα - *σαρβα-μπουτα*: όλων των ζωντανών όντων - *ασαγια-στιταχ*: ευρισκόμενος μέσα στην καρδιά – *αχαμ*: είμαι – *αντιχ*: η αρχή – *τσα*: επίσης – *μαντιαμ*: το μέσο – *τσα*: επίσης – *μπουταναμ*: όλων των ζωντανών όντων – *αντα*: το τέλος – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: και.

Είμαι ο Εαυτός, ω Αρτζούνα, που κατοικεί στην καρδιά όλων των ζωντανών όντων. Είμαι η αρχή, το μέσο και το τέλος όλων των όντων.

Σε αυτή τη στροφή ο Αρτζούνα αποκαλείται Γκουντακέσα, που σημαίνει «κάποιος ο οποίος έχει κατακτήσει το σκοτάδι του ύπνου». Για όσους κοιμούνται στο σκοτάδι της άγνοιας είναι αδύνατο να κατανοήσουν πώς εκδηλώνεται η Υπέρτατη Θεότητα στον υλικό και τον πνευματικό κόσμο. Επομένως, αυτή η προσφώνηση του Αρτζούνα από τον Κρίσνα έχει ιδιαίτερη σημασία. Επειδή ο Αρτζούνα βρίσκεται πάνω από αυτή την άγνοια, το Πρόσωπο της Θεότητας συμφωνεί να του περιγράψει τις διάφορες δυνάμεις Του.

Στην αρχή ο Κρίσνα πληροφορεί τον Αρτζούνα ότι είναι ο Εαυτός, δηλαδή η ψυχή όλης της κοσμικής εκδήλωσης μέσω της πρωταρχικής Του επέκτασης. Πριν από την υλική δημιουργία, ο Υπέρτατος Κύριος, δια της πλήρους επεκτάσεώς Του, του Βίσνου, παίρνει τη μορφή των ενσαρκώσεων *πουρουσα* και από Αυτόν αρχίζουν τα πάντα. Συνεπώς, Αυτός είναι η *ατμα*, η ψυχή της *μαχατ-ταττβα*, των υλικών στοιχείων του σύμπαντος. Η αιτία της δημιουργίας δεν είναι η *μαχατ-ταττβα*, η συνολική υλική ενέργεια, αλλά ο Μάχα-Βίσνου ο οποίος εισέρχεται στη *μαχατ-ταττβα*. Αυτός είναι η ψυχή. Όταν ο Μάχα-Βίσνου εισέρχεται στα εκδηλωμένα σύμπαντα, εκδηλώνεται και πάλι ως Υπέρτατη Ψυχή μέσα σε κάθε ζωντανό ον. Γνωρίζουμε εκ πείρας ότι το σώμα του ζωντανού όντος υπάρχει χάρη στην παρουσία του πνευματικού σπινθήρα, της ψυχής. Χωρίς την παρουσία του πνευματικού σπινθήρα το σώμα δεν μπορεί να αναπτυχθεί. Κατά τον ίδιο τρόπο, η υλική εκδήλωση δεν μπορεί να αναπτυχθεί αν δεν εισέλθει μέσα της η Υπέρτατη Ψυχή, ο Κρίσνα.

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας υπάρχει ως Υπέρτατη Ψυχή σε όλα τα εκδηλωμένα σύμπαντα. Οι τρεις *πουρουσα-αβαταρα* περιγράφονται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. «Στην υλική εκδήλωση, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας φανερώνει τρία γνωρίσματα, Καρανοντακασάγι Βίσνου, Γκαρμποντακασάγι Βίσνου και Κσιροντακασάγι Βίσνου». Ο Υπέρτατος Κύριος Κρίσνα, η αιτία όλων των αιτιών, ξαπλώνει στον κοσμικό ωκεανό ως Μάχα-Βίσνου, Καρανοντακασάγι Βίσνου, και συνεπώς ο Κρίσνα είναι η αρχή του σύμπαντος, ο συντηρών τη συμπαντική εκδήλωση και το τέλος ολόκληρης της ενέργειας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

आदित्यानामहं विष्णुर्ज्योतिषां रविरंशुमान्।
मरीचिर्मरुतामस्मि नक्षत्राणामहं शशी।।२१।।

αντιτιαναμ αχαμ βισνουρ   τζιοτισαμ ραβιρ αμσουμαν
μαριτσιρ μαρουταμ ασμι   νακσατραναμ αχαμ σασι

αντιτιαναμ: από τους Αντίτια – *αχαμ*: είμαι – *βισνουχ*: ο Υπέρτατος Κύριος – *τζιοτισαμ*: από τα φωτεινά σώματα – *ραβιχ*: ο ήλιος – *αμσουμαν*: ακτινοβολών – *μαριτσιχ*: ο Μαρίτσι – *μαρουταμ*: από τους Μαρούτ (τους θεούς των ανέμων) – *ασμι*: είμαι – *νακσατραναμ*: από τα άστρα – *αχαμ*: είμαι – *σασι*: η σελήνη.

Από τους Αντίτια είμαι ο Βίσνου, από τα φωτεινά σώματα είμαι ο ακτινοβόλος ήλιος, από τους Μαρούτ είμαι ο Μαρίτσι και από τα άστρα είμαι η σελήνη.

Υπάρχουν δώδεκα Αντίτια και ο Κρίσνα είναι ο κυριότερος. Και από όλα τα φωτεινά σώματα που λάμπουν στον ουρανό, το σημαντικότερο είναι ο ήλιος. Στην *Μπραμα-σαμχιτα* ο ήλιος αναφέρεται ως η λαμπερή ακτινοβολία του Υπερτάτου Κυρίου και θεωρείται ως ένα από τα μάτια Του. Ο Μαρίτσι είναι η θεότητα που ελέγχει τους ανέμους. Μεταξύ των άστρων το πιο σημαντικό είναι η σελήνη και γι’ αυτό η σελήνη αντιπροσωπεύει τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

वेदानां सामवेदोऽस्मि देवानामस्मि वासवः।
इन्द्रियाणां मनश्चास्मि भूतानामस्मि चेतना।।२२।।

βενταναμ σαμα-βεντο ‘σμι   ντεβαναμ ασμι βασαβαχ
ιννтριγιαναμ μανας τσασμι   μπουταναμ ασμι τσετανα

βενταναμ: από όλες τις Βέδες - *σαμα-βενταχ*: η *Σαμα Βεντα* – *ασμι*: είμαι – *ντεβαναμ*: από όλους τους ημίθεους – *ασμι*: είμαι – *βασαβαχ*: ο ουράνιος βασιλιάς – *ιννтριγιαναμ*: από όλες τις αισθήσεις – *μαναχ*: ο νους – τσα: επίσης - *ασμι*: είμαι – *μπουταναμ*: από όλα τα ζωντανά όντα – *ασμι*: είμαι – *τσετανα*: η ζωτική δύναμη.

Από τις Βέδες είμαι η *Σαμα Βεντα*· από τους ημίθεους είμαι ο Ίνντρα, ο βασιλιάς του ουρανού· από τις αισθήσεις είμαι ο νους· και στα ζωντανά όντα είμαι η ζωτική δύναμη (η γνώση).

Η διαφορά μεταξύ ύλης και πνεύματος είναι ότι η ύλη δεν έχει συνείδηση όπως το ζωντανό ον· συνεπώς, η συνείδηση είναι υπέρτατη και αιώνια. Η συνείδηση δεν μπορεί να παραχθεί από συνδυασμούς της ύλης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

रुद्राणां शङ्करश्चास्मि वित्तेशो यक्षरक्षसाम्।
वसूनां पावकश्चास्मि मेरुः शिखरिणामहम्।।२३।।

ρουντραναμ σανκαρας τσασμι βιττεσο γιακσα ρακσασαμ
βασουναμ παβακας τσασμι μερουχ σικαριναμ αχαμ

ρουντραναμ: από όλους τους Ρούντρα – *σανκαραχ*: ο Κύριος Σίβα – *τσα*: επίσης – *ασμι*: είμαι – *βιττα-ισαχ*: ο θησαυροφύλακας των ημιθέων – *γιακσα-ρακσασαμ*: από τους Γιάκσα και τους Ρακσάσα – *βασουναμ*: από τους Βάσου – *παβακαχ*: η φωτιά - *τσα*: επίσης – *ασμι*: είμαι – *μερουχ*: το όρος Μέρου – *σικαριναμ*: από όλα τα βουνά – *αχαμ*: είμαι.

Από όλους τους Ρούντρα είμαι ο Κύριος Σίβα· από τους Γιάκσα και τους Ρακσάσα είμαι ο Κούβερα, ο κύριος του πλούτου· από τους Βάσου είμαι ο Άγκνι (η φωτιά) και από τα βουνά είμαι το Μέρου.

Υπάρχουν έντεκα Ρούντρα, από τους οποίους ο Σάνκαρα, ο Κύριος Σίβα, έχει δεσπόζουσα θέση. Είναι η ενσάρκωση του Υπερτάτου Κυρίου η υπεύθυνη για την κατάσταση της άγνοιας μέσα στο σύμπαν. Μεταξύ των ημιθέων, ο Κούβερα είναι ο κύριος θησαυροφύλακας και είναι μια εκπροσώπηση του Υπερτάτου Κυρίου. Το όρος Μέρου είναι φημισμένο για τους πλούσιους φυσικούς πόρους του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

पुरोधसां च मुख्यं मां विद्धि पार्थ बृहस्पतिम्।
सेनानीनामहं स्कन्दः सरसामस्मि सागरः।।२४।।

πουροντασαμ τσα μουκιαμ μαμ βιντι παρτα μπριχασπατιμ
σεναναμ αχαμ σκανταχ σαρασαμ ασμι σαγκαραχ

πουροντασαμ: από όλους τους ιερείς – *τσα*: επίσης – *μουκιαμ*: ο κύριος – *μαμ*: Εμένα – *βιντι*: γνώριζε – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *μπριχασπατιμ*: ο Μπριχάσπατι – *σενανιναμ*: από όλους τους στρατηγούς – *αχαμ*: είμαι – *σκαννταχ*: ο Καρτικέγια – *σαρασαμ*: από όλα τα αποθέματα νερού – *ασμι*: είμαι – *σαγκαραχ*: ο ωκεανός.

Από τους ιερείς, ω γιε της Πριτά, να γνωρίζεις ότι είμαι ο κυριότερος, ο Μπριχάσπατι, ο κύριος της αφοσίωσης. Από τους στρατηγούς είμαι ο Σκάννττα, ο κύριος του πολέμου και από τα υδάτινα στοιχεία είμαι ο ωκεανός.

Ο Ίνντρα είναι ο κυριότερος ημίθεος των ουράνιων πλανητών και είναι γνωστός ως βασιλιάς του ουρανού. Ο πλανήτης όπου βασιλεύει ονομάζεται Ίνντρα-λόκα. Ο Μπριχάσπατι είναι ο ιερέας του Ίνντρα και αφού ο Ίνντρα είναι ο κυριότερος βασιλιάς, ο Μπριχάσπατι είναι ο κυριότερος ιερέας. Και όπως ο Ίνντρα είναι ο κυριότερος από όλους τους βασιλείς, έτσι και ο Σκάννττα, ο γιος της Παρβάτι και του Κυρίου Σίβα, είναι ο κυριότερος από όλους τους στρατιωτικούς αρχηγούς. Και απ' όλα τα υδάτινα στοιχεία, ο ωκεανός είναι το μεγαλύτερο. Αυτές οι εκπροσωπήσεις του Κρίσνα δίνουν μόνο νύξεις του μεγαλείου Του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

महर्षीणां भृगुरहं गिरामस्म्येकमक्षरम्।
यज्ञानां जपयज्ञोऽस्मि स्थावराणां हिमालयः।।२५।।

μαχαρσιναμ μπριγκουρ αχαμ γκιραμ ασμι εκαμ ακσαραμ
γιαγκιαναμ τζαπα-τζαγκιο 'σμι σταβαραναμ χιμαλαγιαχ

μαχαρσιναμ: μεταξύ των μεγάλων σοφών – *μπριγκουχ*: ο Μπρίγκου – *αχαμ*: είμαι – *γκιραμ*: από τις δονήσεις – *ασμι*: είμαι – *εκαμ ακσαραμ*: το *πραναβα* – *γιαγκιαναμ*: από τις θυσίες - *τζαπα-γιαγκιαχ*: η ψαλμωδία – *ασμι*: είμαι – *σταβαραναμ*: από τα ακίνητα πράγματα – *χιμαλαγιαχ*: η οροσειρά των Ιμαλαΐων.

Από τους μεγάλους σοφούς είμαι ο Μπρίγκου· από τις ηχητικές δονήσεις είμαι η υπερβατική συλλαβή *ομ*. Από τις θυσίες είμαι η ψαλμωδία των αγίων ονομάτων (*τζαπα*) και από τα ακίνητα πράγματα είμαι η οροσειρά των Ιμαλαΐων.

Ο Μπράμα, το πρώτο ζωντανό πλάσμα του σύμπαντος, δημιούργησε πολλούς γιους για την αναπαραγωγή των διαφόρων ειδών. Ο πλέον ισχυρός από τους γιους του είναι ο Μπρίγκου, που είναι και ο μεγαλύτερος σοφός. Από όλες τις υπερβατικές ηχητικές δονήσεις, το *ομ* (*ομκαρα*) αντιπροσωπεύει τον Υπέρτατο. Από όλες τις θυσίες, η ψαλμωδία Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε είναι η αγνότερη εκπροσώπηση του Κρίσνα. Ορισμένες φορές συνιστώνται θυσίες ζώων, αλλά στη θυσία της ψαλμωδίας Χάρε Κρίσνα δεν τίθεται θέμα βίας. Είναι η απλούστερη και αγνότερη θυσία. Οτιδήποτε θεϊκό στον κόσμο αντιπροσωπεύει τον Κρίσνα. Έτσι και τα Ιμαλάια, η μεγαλύτερη οροσειρά του κόσμου, αντιπροσωπεύουν τον Κρίσνα. Σε προηγούμενο στίχο αναφέρθηκε το όρος Μέρου, αλλά το Μέρου είναι μερικές φορές κινητό, ενώ τα Ιμαλάια δεν κινούνται ποτέ. Συνεπώς τα Ιμαλάια είναι σπουδαιότερα από το Μέρου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

अश्वत्थः सर्ववृक्षाणां देवर्षीणां च नारदः।
गन्धर्वाणां चित्ररथः सिद्धानां कपिलो मुनिः।।२६।।

ασβατταχ σαρβα-βρικσαναμ ντεβαρσιναμ τσα ναρανταχ
γκαννταρβαναμ τσιτραραταχ σινταναμ καπιλο μουνιχ

ασβατταχ: το δέντρο βανιανή - *σαρβα-βρικσαναμ*: απ’ όλα τα δέντρα – *ντεβαρσιναμ*: απ’ όλους τους σοφούς μεταξύ των ημιθέων – *τσα*: και – *ναρανταχ*: ο Νάραντα – *γκαννταρβαναμ*: οι κάτοικοι του πλανήτη Γκαννtάρβα – *τσιτραραταχ*: ο Τσιτραράτα – *σινταναμ*: από όσους έχουν τελειοποιηθεί – *καπιλαχ μουνιχ*: ο σοφός Καπίλα.

Από τα δέντρα είμαι η βανιανή, η ιερή συκή, και από τους σοφούς και τους ημίθεους είμαι ο Νάραντα. Από τους τραγουδιστές των θεών, τους

Γκαννtάρβα, είμαι ο Τσιτραράτα και από τα τέλεια όντα είμαι ο σοφός Καπίλα.

Η βανιανή (ινδική συκή) είναι ένα από τα πιο όμορφα και ψηλά δέντρα, και οι άνθρωποι στην Ινδία το λατρεύουν συχνά με μία από τις καθημερινές πρωινές ιεροτελεστίες τους. Από τους ημίθεους λατρεύουν επίσης τον Νάραντα, ο οποίος θεωρείται ο μεγαλύτερος αφοσιωμένος υπηρέτης του σύμπαντος. Γι’ αυτό είναι η εκπροσώπηση του Κρίσνα ως αφοσιωμένου υπηρέτη. Ο πλανήτης Γκαννtάρβα είναι γεμάτος με όντα που τραγουδούν πανέμορφα και μεταξύ αυτών ο καλύτερος τραγουδιστής είναι ο Τσιτραράτα. Μεταξύ των τέλειων ζωντανών όντων, ο Καπίλα, ο γιος της Ντεβαχούτι, θεωρείται ενσάρκωση του Κρίσνα και η φιλοσοφία του παρουσιάζεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. Αργότερα έγινε διάσημος ένας άλλος Καπίλα, αλλά η δική του φιλοσοφία ήταν άθεη. Υπάρχει μεγάλο χάσμα απόψεων μεταξύ τους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

उच्चैःश्रवसमश्वानां विद्धि माममृतोद्भवम्।
ऐरावतं गजेन्द्राणां नराणां च नराधिपम्।।२७।।

ουτσαϊχσραβασαμ ασβαναμ   βιντι μαμ αμριτοντμπαβαμ
αϊραβαταμ γκατζεννtραναμ   ναραναμ τσα ναραντιπαμ

ουτσαϊχσραβασαμ: ο Ουτσαϊχσράβα – *ασβαναμ*: από τα άλογα – *βιντι*: γνώριζε – *μαμ*: Εμένα – *αμριτα-ουντμπαβαμ*: γεννημένος από την ανάδευση του ωκεανού – *αϊραβαταμ*: ο Αϊραβάτα – *γκατζεννtραναμ*: από τους ελέφαντες – *ναραναμ*: από τα ανθρώπινα όντα – *τσα*: και – *ναρα-αντιπαμ*: ο βασιλιάς.

Από τα άλογα, να γνωρίζεις ότι είμαι ο Ουτσαϊχσράβα, που βγήκε από τον ωκεανό, γεννημένος από το νέκταρ της αθανασίας· από τους μεγαλοπρεπείς ελέφαντες είμαι ο Αϊραβάτα και από τους ανθρώπους είμαι ο μονάρχης.

Κάποτε, οι ημίθεοι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου και οι δαίμονες (οι *ασουρα*) πήραν μέρος στην ανάδευση του ωκεανού. Από αυτή την ανάδευση δημιουργήθηκαν νέκταρ και δηλητήριο και ο Κύριος Σίβα ήπιε το δηλητήριο.

Από το νέκταρ δημιουργήθηκαν πολλά όντα, μεταξύ των οποίων και ένα άλογο με το όνομα Ουτσαϊχσράβα, καθώς και ένας ελέφαντας με το όνομα Αϊραβάτα. Επειδή αυτά τα δύο ζώα δημιουργήθηκαν από το νέκταρ, έχουν ιδιαίτερη σημασία και αντιπροσωπεύουν τον Κρίσνα.

Μεταξύ των ανθρώπινων όντων, ο βασιλιάς είναι ο εκπρόσωπος του Κρίσνα, επειδή ο Κρίσνα συντηρεί το σύμπαν, οι δε βασιλείς, οι οποίοι είναι διορισμένοι εξαιτίας των θεϊκών αρετών τους, είναι εκείνοι που συντηρούν τα βασίλειά τους. Βασιλείς όπως ο Μαχαράζα Γιουντιστίρα, ο Μαχαράζα Παρίκσιτ και ο Κύριος Ράμα ήταν όλοι εξαιρετικά ενάρετοι βασιλείς, οι οποίοι σκέφτονταν πάντα το καλό των πολιτών. Στη βεδική γραμματεία ο βασιλιάς θεωρείται εκπρόσωπος του Θεού. Εντούτοις, αυτή την εποχή, με την αλλοίωση των αρχών της θρησκείας, η μοναρχία παρήκμασε και τελικώς καταργήθηκε. Ωστόσο, θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι στο παρελθόν οι άνθρωποι ήταν περισσότερο ευτυχισμένοι υπό τη διακυβέρνηση ενάρετων βασιλέων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

आयुधानामहं वज्रं धेनूनामस्मि कामधुक्।
प्रजनश्चास्मि कन्दर्पः सर्पाणामस्मि वासुकिः।।२८।।

αγιουνταναμ αχαμ βατζραμ ντενουναμ ασμι καμαντουκ
πρατζανας τσασμι καννταρπαχ σαρπαναμ ασμι βασουκιχ

αγιουνταναμ: από τα όπλα – *αχαμ*: είμαι – *βατζραμ*: ο κεραυνός – *ντενουναμ*: από τις αγελάδες – *ασμι*: είμαι – *καμαντουκ*: η αγελάδα *σουραμπι* – *πρατζαναχ*: από τους γεννήτορες – *τσα*: και – *ασμι*: είμαι – *καννταρπαχ*: ο Έρωτας – *σαρπαναμ*: από τα ερπετά – *ασμι*: είμαι – *βασουκιχ*: ο Βασούκι.

Από τα όπλα είμαι ο κεραυνός· από τις αγελάδες είμαι η *σουραμπι*, που δίνει άφθονο γάλα. Από τους γεννήτορες είμαι ο Καννtάρπα, ο θεός του έρωτα, και από τα ερπετά είμαι ο Βασούκι.

Ο κεραυνός, ένα πραγματικά ισχυρό όπλο, αντιπροσωπεύει τη δύναμη του Κρίσνα. Στην Κρισναλόκα, στον πνευματικό ουρανό, υπάρχουν αγελάδες τις οποίες μπορεί να αρμέξει κανείς οποιαδήποτε ώρα και οι οποίες δίνουν όσο γάλα μπορεί κανείς να επιθυμήσει. Φυσικά, οι αγελάδες αυτές δεν υπάρχουν

στον υλικό κόσμο, αλλά μόνο στην Κρισναλόκα. Ο Κύριος διατηρεί πολλές τέτοιες αγελάδες, οι οποίες ονομάζονται *σουραμπι*. Ο Καννтάρπα είναι η σεξουαλική επιθυμία για τη γέννηση καλών γιων και έτσι ο Καννтάρπα αντιπροσωπεύει τον Κρίσνα. Μερικές φορές το σεξ γίνεται μόνο για αισθησιακή ικανοποίηση· αυτό το σεξ δεν αντιπροσωπεύει τον Κρίσνα. Αλλά το σεξ για την παραγωγή καλών παιδιών ονομάζεται Καννтάρπα και αντιπροσωπεύει τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

अनन्तश्चास्मि नागानां वरुणो यादसामहम्।
पितॄणामर्यमा चास्मि यमः संयमतामहम्।।२९।।

αναντας τσασμι ναγκαναμ   βαρουνο γιαντασαμ αχαμ
πιτριναμ αριαμα τσασμι   γιαμαχ σαμιαματαμ αχαμ

ανανταχ: ο Ανάντα – *τσα*: επίσης - *ασμι*: είμαι – *ναγκαναμ*: από τα ουράνια φίδια – *βαρουναχ*: ο Βαρούνα, ο θεός των υδάτων – *γιαντασαμ*: από τις υδάτινες θεότητες – *αχαμ*: είμαι – *πιτριναμ*: από τους προγόνους – *αριαμα*: ο Αριάμα – *τσα*: επίσης - *ασμι*: είμαι – *γιαμαχ*: ο Γιαμαράζα, ο κύριος του θανάτου – *σαμιαματαμ*: από τους τιμωρούς - *αχαμ*: είμαι.

Από τα ουράνια φίδια Νάγκα είμαι ο Ανάντα· από τις υδάτινες θεότητες είμαι ο Βαρούνα. Από τους αποθανόντες προγόνους είμαι ο Αριάμα και από αυτούς που απονέμουν δικαιοσύνη είμαι ο Γιαμαράζα, ο κύριος του θανάτου.

Μεταξύ των πολλών ουράνιων φιδιών Νάγκα, ο Ανάντα είναι το σπουδαιότερο, όπως και ο Βαρούνα είναι ο σπουδαιότερος από τις θεότητες των υδάτων. Και οι δύο αντιπροσωπεύουν τον Κρίσνα. Υπάρχει επίσης ένας πλανήτης των προγόνων ο οποίος διοικείται από τον Αριάμα, που και αυτός αντιπροσωπεύει τον Κρίσνα. Υπάρχουν πολλά ζωντανά όντα τα οποία τιμωρούν τους αχρείους και μεταξύ αυτών ο κυριότερος τιμωρός είναι ο Γιαμαράζα. Ο Γιαμαράζα κατοικεί σε έναν πλανήτη ο οποίος βρίσκεται κοντά στη Γη και όσοι είναι πολύ αμαρτωλοί μεταφέρονται εκεί μετά θάνατον, ο δε Γιαμαράζα κανονίζει γι’ αυτούς διαφόρων ειδών τιμωρίες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

प्रह्लादश्चास्मि दैत्यानां कालः कलयतामहम्।
मृगाणां च मृगेन्द्रोऽहं वैनतेयश्च पक्षिणाम्।।३०।।

πραλαντας τσασμι νταϊτιαναμ   καλαχ καλαγιαταμ αχαμ
μριγκαναμ τσα μριγκενντρο ʽχαμ   βαϊνατεγιας τσα πακσιναμ

πραλανταχ: ο Πραλάντα – *τσα*: επίσης - *ασμι*: είμαι – *νταϊτιαναμ*: από τους δαίμονες Νταΐτια – *καλαχ*: ο χρόνος – *καλαγιαταμ*: απο τους κατακτητές – *αχαμ*: είμαι – *μριγκαναμ*: από τα ζώα – *τσα*: και – *μριγκα-ιννтραχ*: το λιοντάρι – *αχαμ*: είμαι – *βαϊνατεγιαχ*: ο Γκαρούντα – *τσα*: επίσης – *πακσιναμ*: από τα πουλιά.

Από τους δαίμονες Νταΐτια είμαι ο αφοσιωμένος Πραλάντα· από τους κατακτητές είμαι ο χρόνος· από τα ζώα είμαι το λιοντάρι και από τα πουλιά είμαι ο Γκαρούντα, το φτερωτό αεροσκάφος του Βίσνου.

Η Ντίτι και η Αντίτι είναι αδελφές. Οι γιοι της Αντίτι ονομάζονται Αντίτια, και οι γιοι της Ντίτι Νταΐτια. Όλοι οι Αντίτια είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου, ενώ όλοι οι Νταΐτια είναι άθεοι. Παρόλο που ο Πραλάντα γεννήθηκε στην οικογένεια των Νταΐτια, ήταν μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης από τη γέννησή του. Εξαιτίας της αφοσίωσής του και της θεϊκής του φύσης, θεωρείται εκπρόσωπος του Κρίσνα.

Υπάρχουν πολλές κυρίαρχες δυνάμεις, αλλά ο χρόνος φθείρει τα πάντα στο υλικό σύμπαν και γι' αυτό αντιπροσωπεύει τον Κρίσνα. Μεταξύ των πολλών ζώων, το λιοντάρι είναι το πιο δυνατό και το πιο θηριώδες και από τα εκατομμύρια είδη πουλιών, ο Γκαρούντα, ο οποίος μεταφέρει τον Κύριο Βίσνου, είναι το σπουδαιότερο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

पवनः पवतामस्मि रामः शस्त्रभृतामहम्।
झषाणां मकरश्चास्मि स्रोतसामस्मि जाह्नवी।।३१।।

παβαναχ παβαταμ ασμι   ραμαχ σαστρα-μπριταμ αχαμ

τζασαναμ μακαρας τσασμι   σροτασαμ ασμι τζαχναβι

παβαναχ: ο άνεμος – *παβαταμ*: από όλα όσα εξαγνίζουν – *ασμι*: είμαι – *ραμαχ*: ο Ράμα - *σαστρα-μπριταμ*: από όσους φέρουν όπλα – *αχαμ*: είμαι – *τζασαναμ*: από τα υδρόβια – *μακαραχ*: ο καρχαρίας – *τσα*: επίσης – *ασμ*: είμαι – *σροτασαμ*: από τους ποταμούς – *ασμι*: είμαι – *τζαχναβι*: ο ποταμός Γάγγης.

Από όλα όσα εξαγνίζουν είμαι ο άνεμος· από τους χειριστές των όπλων είμαι ο Ράμα· από τα υδρόβια όντα είμαι ο καρχαρίας και από τους ποταμούς είμαι ο Γάγγης.

Ο καρχαρίας είναι ένα από τα μεγαλύτερα υδρόβια όντα και σίγουρα το πιο επικίνδυνο για τον άνθρωπο. Έτσι ο καρχαρίας αντιπροσωπεύει τον Κρίσνα. Από τους ποταμούς, ο σπουδαιότερος είναι ο Γάγγης. Ο Κύριος Ραματσάνντρα, ο ήρωας της *Ραμαγιανα,* μία ενσάρκωση του Κρίσνα, είναι ο ισχυρότερος πολεμιστής.

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

सर्गाणामादिरन्तश्च मध्यं चैवाहमर्जुन।
अध्यात्मविद्या विद्यानां वादः प्रवदतामहम्।।३२।।

σαργκαναμ αντιρ αντας τσα   μαντιαμ τσαϊβαχαμ αρτζουνα
αντιατμα-βιντια βιντιαναμ   βανταχ πραβανταταμ αχαμ

σαργκαναμ: από όλες τις δημιουργίες – *αντιχ*: η αρχή – *ανταχ*: το τέλος – *τσα*: και – *μαντιαμ*: η μέση – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *αχαμ*: είμαι – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα - *αντιατμα-βιντια*: η πνευματική γνώση – *βιντιαναμ*: κάθε γνώσης – *βανταχ*: το φυσικό συμπέρασμα – *πραβανταταμ*: από τα επιχειρήματα – *αχαμ*: είμαι.

Σε κάθε δημιουργία είμαι η αρχή, η μέση και το τέλος, ω Αρτζούνα. Από όλες τις επιστήμες είμαι η πνευματική επιστήμη του Εαυτού και από τα λογικά επιχειρήματα είμαι το φυσικό συμπέρασμα, η επιβαλλόμενη αλήθεια.

Μεταξύ των δημιουργημένων εκδηλώσεων, το σύνολο των υλικών στοιχείων δημιουργείται αρχικά από τον Μάχα Βίσνου και εκμηδενίζεται από τον Κύριο Σίβα. Ο Μπράμα είναι ο δευτερογενής δημιουργός. Όλα αυτά τα δημιουργημένα στοιχεία είναι διάφορες ενσαρκώσεις των υλικών ιδιοτήτων του Υπερτάτου Κυρίου. Συνεπώς, ο Υπέρτατος Κύριος είναι η αρχή, η μέση και το τέλος κάθε δημιουργίας.

Όσον αφορά στην πνευματική επιστήμη του εαυτού, υπάρχουν πολλά έργα που πραγματεύονται αυτό το θέμα, όπως οι τέσσερεις Βέδες, η *Βεντάντα-σούτρα*, οι *Πουράνα*, η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* και η *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, και όλα αντιπροσωπεύουν τον Κρίσνα. Στις συζητήσεις λογικής υπάρχουν διάφορα στάδια επιχειρηματολογίας. Η παρουσίαση των αποδείξεων ονομάζεται *τζαπα*. Η απόπειρα αναίρεσης των αποδείξεων κάθε πλευράς από τις άλλες ονομάζεται *βιταννντα·* και το τελικό συμπέρασμα ονομάζεται *βαντα*. Η επιβαλλόμενη αδιαμφισβήτητη αλήθεια, το τέλος κάθε λογικής διαδικασίας, είναι ο Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 33

अक्षराणामकारोऽस्मि द्वन्द्वः सामासिकस्य च।
अहमेवाक्षयः कालो धाताऽहं विश्वतोमुखः।।३३।।

ακσαραναμ α-καρο ‘σμι ντβαντβαχ σαμασικαγια τσα
αχαμ εβακσαγιαχ καλο ντατaχαμ βισβατο-μουκαχ

ακσαραναμ: από τα γράμματα – *α-καραχ*: το πρώτο – *ασμι*: είμαι – *ντβαντβαχ*: η διπλή – *σαμασικαγια*: από τις σύνθετες λέξεις – *τσα*: και – *αχαμ*: είμαι – *εβα*: βεβαίως – *ακσαγιαχ*: ο αιώνιος – *καλαχ*: ο χρόνος – *ντατα*: ο δημιουργός - *αχαμ*: είμαι - *βισβατο-μουκαχ*: ο Μπράμα.

Από τα γράμματα είμαι το Α και από τις σύνθετες λέξεις είμαι η διπλά σύνθετη. Είμαι επίσης ο ανεξάντλητος χρόνος και από τους δημιουργούς είμαι ο Μπράμα, που τα πολλά του πρόσωπα βλέπουν παντού.

Το *α-καρα*, το πρώτο γράμμα του σανσκριτικού αλφαβήτου, είναι η αρχή της βεδικής γραμματείας. Χωρίς το *α-καρα*, τίποτε δεν μπορεί να ηχήσει· είναι, συνεπώς, η αρχή του ήχου. Στα Σανσκριτικά υπάρχουν πολλές σύνθετες λέξεις, από τις οποίες η διπλά σύνθετη λέξη, όπως *ραμα-κρισνα*, ονομάζεται

ντβαννtβαχ. Σε αυτό το παράδειγμα, οι λέξεις *ραμα* και *κρισνα* έχουν το ίδιο μέτρο, τον ίδιο ρυθμικό χαρακτήρα, και έτσι αυτή η σύνθετη λέξη ονομάζεται διπλή.

Από όλων των ειδών τους φονιάδες ο χρόνος είναι ο κορυφαίος, επειδή ο χρόνος σκοτώνει τα πάντα. Ο χρόνος είναι ο εκπρόσωπος του Κρίσνα, επειδή με την πάροδο του χρόνου θα υπάρξει μια τεράστια φωτιά που θα εκμηδενίσει τα πάντα.

Από τους δημιουργούς, ο Μπράμα είναι ο κυριότερος. Οι διάφοροι Μπράμα φανερώνουν τέσσερα, οχτώ, δεκαέξι, κλπ., κεφάλια αναλόγως και είναι οι κύριοι δημιουργοί στο σύμπαν που αντιστοιχεί στον καθέναν από αυτούς. Οι Μπράμα είναι εκπρόσωποι του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

मृत्युः सर्वहरश्चाहमुद्भवश्च भविष्यताम्।
कीर्तिः श्रीर्वाक्च नारीणां स्मृतिर्मेधा धृतिः क्षमा।।३४।।

μριτιουχ σαρβα-χαρας τσαχαμ   ουντμπαβας τσα μπαβισιαταμ
κιρτιχ σριρ βακ τσα ναριναμ   σμριτιρ μεντα ντριτιχ κσαμα

μριτιουχ: ο θάνατος - *σαρβα-χαραχ*: που καταβροχθίζει τα πάντα – *τσα*: επίσης – *αχαμ*: είμαι – *ουντμπαβαχ*: ο γεννήτορας – *τσα*: επίσης – *μπαβισιαταμ*: του μέλλοντος – *κιρτιχ*: η φήμη – *σριχ*: η ομορφιά - *βακ*: η ευγλωττία –*τσα*: επίσης – *ναριναμ*: των γυναικών – *σμριτιχ*: η μνήμη – *μεντα*: η ευστροφία – *ντριτιχ*: η εντιμότητα – *κσαμα*: η υπομονή.

Είμαι ο θάνατος που καταβροχθίζει τα πάντα και ο γεννήτορας όλων των πραγμάτων που ακόμη δεν έχουν υπάρξει. Στις γυναίκες είμαι η φήμη, η ομορφιά, η ευγλωττία, η μνήμη, η ευστροφία, η πίστη και η υπομονή.

Μόλις γεννηθεί ο άνθρωπος, πεθαίνει κάθε στιγμή. Έτσι ο θάνατος καταβροχθίζει κάθε ζωντανό ον κάθε στιγμή, αλλά το τελευταίο χτύπημα ονομάζεται καθαυτό θάνατος. Ο θάνατος αυτός είναι ο Κρίσνα. Όλα τα ζωικά είδη υφίστανται έξι βασικές αλλαγές. Γεννιούνται, μεγαλώνουν, επιζούν για κάποιο διάστημα, αναπαράγουν, φθίνουν και τελικώς χάνονται. Από αυτές τις αλλαγές, η πρώτη, η έξοδος από τη μήτρα, που είναι και η αρχή όλων των μελλοντικών πράξεων, είναι ο Κρίσνα.

Τα εφτά προτερήματα που αναφέρονται θεωρούνται γυναικεία. Αν μία γυναίκα τα κατέχει όλα ή κάποια από αυτά είναι δοξασμένη. Τα Σανσκριτικά είναι μια γλώσσα τέλεια και γι' αυτό είναι δοξασμένα. Αν κάποιος αφού μελετήσει κάτι μπορεί να θυμάται το περιεχόμενο, έχει το χάρισμα της καλής μνήμης (*σμριτι*). Δεν χρειάζεται να διαβάζει κανείς πολλά βιβλία για διάφορα θέματα· η ικανότητα να τα θυμάται και να τα χρησιμοποιεί όταν είναι απαραίτητο είναι χάρισμα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 35

बृहत्साम तथा साम्नां गायत्री छन्दसामहम्।
मासानां मार्गशीर्षोऽहमृतूनां कुसुमाकरः।।३५।।

μπριχατ-σαμα τατα σαμναμ   γκαγιατρι τσαννтασαμ αχαμ
μασαναμ μαργκα-σιρσο 'χαμ   ριτουναμ κουσουμακαραχ

μπριχατ-σαμα: ο ύμνος *μπριχατ-σαμα* – *τατα*: επίσης – *σαμναμ*: από τους ύμνους της *Σαμα Βεντα* – *γκαγιατρι*: οι ύμνοι *γκαγιατρι* – *τσαννтασαμ*: από όλη την ποίηση – *αχαμ*: είμαι – *μασαναμ*: από τους μήνες - *μαργκα-σιρσο*: Νοέμβριος-Δεκέμβριος - *αχαμ*: είμαι – *ριτουναμ*: από τις εποχές – *κουσουμακαραχ*: η άνοιξη.

Από τους ύμνους της *Σαμα Βεντα* είμαι ο *μπριχατ-σαμα*, ο ύμνος στον Ίνντρα, και από την ποίηση είμαι το *γκαγιατρι*, που ψέλνουν καθημερινά οι *μπραμανα*. Από τους μήνες είμαι ο Νοέμβριος και ο Δεκέμβριος και από τις εποχές είμαι η ανθοστόλιστη άνοιξη.

Έχει ήδη εξηγηθεί από τον Κύριο ότι από τις Βέδες, η *Σαμα Βεντα* είναι γεμάτη όμορφα τραγούδια που τα τραγουδούν οι διάφοροι ημίθεοι. Ένα από αυτά τα τραγούδια είναι το *μπριχατ-σαμα*, το οποίο έχει μια εξαίσια μελωδία και τραγουδιέται τα μεσάνυχτα.

Στα Σανσκριτικά υπάρχουν σαφείς κανόνες που ρυθμίζουν την ποίηση· η ομοιοκαταληξία και το μέτρο δεν γράφονται αυθαίρετα, όπως συμβαίνει σε μεγάλο βαθμό στη σύγχρονη ποίηση. Σε αυτήν την βάσει κανόνων ποίηση εξέχουσα θέση έχει το *μαντρα γκαγιατρι*, το οποίο ψέλνεται από άξιους *μπραμανα*. Το *μαντρα γκαγιατρι* αναφέρεται στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. Επειδή ο ιδιαίτερος σκοπός του *μαντρα γκαγιατρι* είναι η συνειδητοποίηση

του Θεού, αντιπροσωπεύει τον Υπέρτατο Κύριο. Αυτό το *μαντρα* προορίζεται για πνευματικώς εξελιγμένους ανθρώπους και όταν φτάσει κανείς στην επιτυχία ψάλλοντάς το, μπορεί να εισέλθει στην υπερβατική θέση του Κυρίου. Για να μπορεί κανείς να ψέλνει το *μαντρα γκαγιατρι*, θα πρέπει πρώτα να αποκτήσει τις ιδιότητες του τελειοποιημένου προσώπου, τις ιδιότητες της αγαθότητας. Το *μαντρα γκαγιατρι* κατέχει πολύ σημαντική θέση στον βεδικό πολιτισμό και θεωρείται η ηχητική ενσάρκωση του *μπραμαν*. Το εισήγαγε ο Μπράμα και από αυτόν μεταδίδεται με το σύστημα της μαθητικής διαδοχής.

Οι μήνες Νοέμβριος και Δεκέμβριος θεωρούνται οι καλύτεροι, επειδή στην Ινδία τότε θερίζουν τα δημητριακά στους αγρούς και οι άνθρωποι είναι ευτυχισμένοι. Βεβαίως η άνοιξη είναι η εποχή που αγαπούν όλοι παντού, επειδή δεν κάνει ούτε πολύ ζέστη ούτε πολύ κρύο, ενώ τα δέντρα και τα φυτά ανθίζουν και ακμάζουν. Την άνοιξη υπάρχουν τόσο πολλές ιεροτελεστίες προς τιμήν των διασκεδάσεων του Κρίσνα και γι’ αυτό θεωρείται η πιο χαρούμενη εποχή, αντιπροσωπεύοντας τον Υπέρτατο Κύριο, τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 36

द्यूतं छलयतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम्।
जयोऽस्मि व्यवसायोऽस्मि सत्त्वं सत्त्ववतामहम्।।३६।।

ντιουταμ τσαλαγιαταμ ασμι τετζας τετζασβιναμ αχαμ
τζαγιο ‘σμι βιαβασαγιο ‘σμι σαττβαμ σαττβαβαταμ αχαμ

ντιουταμ: η χαρτοπαιξία – *τσαλαγιαταμ*: των απατεώνων – *ασμι*: είμαι – *τετζαχ*: η λαμπρότητα – *τετζασβιναμ*: κάθε λαμπρού – *αχαμ*: είμαι – *τζαγιαχ*: η νίκη – *ασμι*: είμαι – *βιαβασαγιαχ*: η περιπέτεια – *ασμι*: είμαι – *σαττβαμ*: η δύναμη – *σαττβαβαταμ*: των δυνατών – *αχαμ*: είμαι.

Είμαι το τυχερό παιχνίδι των απατεώνων και το μεγαλείο του μεγαλοπρεπούς. Είμαι η νίκη του νικητή, η περιπέτεια του τολμηρού και η δύναμη του δυνατού.

Παντού στο σύμπαν υπάρχουν πολλών ειδών απατεώνες. Απ’ όλες τις μεθόδους εξαπάτησης, τα τυχερά παιχνίδια υπερτερούν και γι’αυτό αντιπροσωπεύουν τον Κρίσνα. Ως Υπέρτατος, ο Κρίσνα μπορεί να είναι

περισσότερο πανούργος από οποιονδήποτε άνθρωπο. Αν ο Κρίσνα αποφασίσει να εξαπατήσει κάποιον, κανείς δεν μπορεί να Τον ξεπεράσει στην απάτη. Το μεγαλείο Του δεν είναι μονόπλευρο, είναι πολύπλευρο.

Μεταξύ των νικητών είναι η νίκη. Είναι το μεγαλείο του μεγαλοπρεπούς. Μεταξύ των τολμηρών επιχειρηματιών είναι ο πλέον τολμηρός. Από τους τυχοδιώκτες είναι ο πλέον ριψοκίνδυνος και από τους δυνατούς είναι ο δυνατότερος. Όταν ο Κρίσνα ήταν στη Γη, κανείς δεν μπορούσε να Τον ξεπεράσει σε δύναμη. Ακόμα και στην παιδική Του ηλικία σήκωσε το μεγάλο ύψωμα Γκοβαρντάνα. Κανείς δεν μπορεί να ξεπεράσει τον Κρίσνα ούτε στην εξαπάτηση ούτε στο μεγαλείο ούτε στη νίκη ούτε στην τόλμη ούτε στη δύναμη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 37

वृष्णीनां वासुदेवोऽस्मि पाण्डवानां धनंजयः।
मुनीनामप्यहं व्यासः कवीनामुशना कविः।।३७।।

βρισνιναμ βασουντεβο 'σμι παννταβαναμ ντανάντζαγιαχ
μουνιναμ απι αχαμ βιασαχ καβιναμ ουσανα καβιχ

βρισνιναμ: από τους απογόνους του Βρίσνι – *βασουντεβαχ*: ο Κρίσνα στην Ντβάρακα – *ασμι*: είμαι – *παννταβαναμ*: από τους Πάνντaβα – *ντανάντζαγιαχ*: ο Αρτζούνα – *μουνιναμ*: από τους σοφούς – *απι*: επίσης – *αχαμ*: είμαι – *βιασαχ*: ο Βιάσα, ο συντάκτης όλης της βεδικής γραμματείας – *καβιναμ*: από τους μεγάλους στοχαστές – *ουσανα*: ο Ουσανά – *καβιχ*: ο στοχαστής.

Από τους απογόνους του Βρίσνι είμαι ο Βασουντέβα και από τους Πάνντaβα είμαι ο Αρτζούνα. Από τους σοφούς είμαι ο Βιάσα και από τους μεγάλους στοχαστές είμαι ο Ουσανά.

Ο Κρίσνα είναι το αρχικό Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και ο Βασουντέβα είναι η άμεση επέκταση του Κρίσνα. Ο Κρίσνα και ο Μπαλαντέβα εμφανίζονται ως γιοι του Βασουντέβα. Μεταξύ των γιων του Πάνντου, ο Αρτζούνα είναι φημισμένος και γενναίος. Είναι ο καλύτερος των ανθρώπων και γι' αυτό αντιπροσωπεύει τον Κρίσνα. Μεταξύ των μεγάλων σοφών που είναι γνώστες της βεδικής σοφίας, ο Βιάσα είναι ο μέγιστος, επειδή εξήγησε τη βεδική γνώση με πολλούς διαφορετικούς τρόπους για να

την κατανοήσουν οι απλοί άνθρωποι της εποχής του Κάλι. Ο Βιάσα είναι επίσης γνωστός ως ενσάρκωση του Κρίσνα· επομένως, ο Βιάσα αντιπροσωπεύει και αυτός τον Κρίσνα. *Καβι* είναι εκείνοι οι οποίοι μπορούν να σκεφτούν εξονυχιστικά πάνω σε οποιοδήποτε θέμα. Μεταξύ των *καβι*, ο Ουσανά ήταν ο πνευματικός δάσκαλος των δαιμόνων· ήταν εξαιρετικά ευφυής και διορατικός πολιτικός. Έτσι ο Ουσανά είναι ακόμη ένας εκπρόσωπος των δυνάμεων του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 38

दण्डो दमयतामस्मि नीतिरस्मि जिगीषताम्।
मौनं चैवास्मि गुह्यानां ज्ञानं ज्ञानवतामहम्।।३८।।

ντανντο νταμαγιαταμ ασμι   νιτιρ ασμι τζιγκισαταμ
μωναμ τσαϊβασμι γκουχιαναμ   γκιαναμ γκιαναβαταμ αχαμ

*ντανντα*χ: η ράβδος της τιμωρίας – *νταμαγιαταμ*: από τα μέσα επιβολής τιμωρίας – *ασμι*: είμαι – *νιτιχ*: η ηθική – *ασμι*: είμαι – *τζιγκισαταμ*: του νικητή – *μωναμ*: η σιωπή – *τσα*: και – *εβα*: επίσης – *ασμι*: είμαι – *γκουχιαναμ*: από τα μυστικά – *γκιαναμ*: η γνώση – *γκιαναβαταμ*: του σοφού – *αχαμ*: είμαι.

Από τα μέσα απονομής δικαιοσύνης είμαι η ράβδος της τιμωρίας και από όσους αποζητούν τη νίκη είμαι η ηθική. Από τα μυστικά πράγματα είμαι η σιωπή και του σοφού είμαι η σοφία.

Υπάρχουν πολλά μέσα καταστολής, από τα οποία τα σημαντικότερα είναι εκείνα που περιορίζουν τους αχρείους. Όταν οι αχρείοι τιμωρούνται, η ράβδος της τιμωρίας συμβολίζει τον Κρίσνα. Μεταξύ όσων προσπαθούν να είναι νικηφόροι σε κάποιο πεδίο δράσης, το πλέον νικητήριο στοιχείο είναι η ηθική. Μεταξύ των εμπιστευτικών δραστηριοτήτων του ακούσματος, της σκέψης και του διαλογισμού, η σιωπή είναι εξαιρετικά σημαντική, επειδή με τη σιωπή μπορεί κανείς να σημειώσει πρόοδο πολύ γρήγορα. Σοφός είναι εκείνος ο οποίος μπορεί να διακρίνει μεταξύ ύλης και πνεύματος, μεταξύ ανώτερης και κατώτερης φύσης του Θεού. Αυτή η γνώση είναι ο ίδιος ο Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 39

यच्चापि सर्वभूतानां बीजं तदहमर्जुन।
न तदस्ति विना यत्स्यान्मया भूतं चराचरम्।।३९।।

γιατς τσαπι σαρβα-μπουταναμ   μπιτζαμ ταντ αχαμ αρτζουνα
να ταντ αστι βινα γιατ σιαν   μαγια μπουταμ τσαρατσαραμ

γιατ: οτιδήποτε – *τσα*: επίσης – *απι*: ίσως - *σαρβα-μπουταναμ*: όλων των υπάρξεων – *μπιτζαμ*: ο σπόρος – *τατ*: εκείνο – *αχαμ*: είμαι – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *να*: δεν – *τατ*: εκείνο – *αστι*: υπάρχει – *βινα*: χωρίς – *γιατ*: εκείνο – *σιατ*: υπάρχει – *μαγια*: από Εμένα – *μπουταμ*: δημιουργημένο ον – *τσαρατσαραμ*: κινητό και ακίνητο.

Επιπλέον, ω Αρτζούνα, είμαι η γενεσιουργός αιτία, ο σπόρος κάθε ύπαρξης. Δεν υπάρχει ον –κινητό ή ακίνητο- που μπορεί να υπάρξει χωρίς Εμένα.

Το κάθε τι έχει μια αιτία και αυτή η αιτία ή ο σπόρος της εκδήλωσής του είναι ο Κρίσνα. Χωρίς την ενέργεια του Κρίσνα, τίποτε δεν μπορεί να υπάρξει· γι' αυτό ονομάζεται παντοδύναμος. Χωρίς τη δύναμή Του, ούτε κινητά ούτε ακίνητα μπορούν να υπάρξουν. Οποιαδήποτε ύπαρξη δεν είναι θεμελιωμένη στην ενέργεια του Κρίσνα ονομάζεται *μαγια*, μη ον.

ΚΕΙΜΕΝΟ 40

नान्तोऽस्ति मम दिव्यानां विभूतीनां परंतप।
एष तूद्देशतः प्रोक्तो विभूतेर्विस्तरो मया।।४०।।

ναντο 'στι μαμα ντιβιαναμ   βιμπουτιναμ παραντапа
εσα τουντεσαταχ προκτο   βιμπουτερ βισταρο μαγια

να: ούτε – *ανταχ*: όριο – *αστι*: υπάρχει – *μαμα*: Μου – *ντιβιαναμ*: των θεϊκών – *βιμπουτιναμ*: δυνάμεων – *παραντάπα*: ω κατακτητή των εχθρών – *εσαχ*: όλα αυτά – *του*: αλλά – *ουντεσαταχ*: ως παραδείγματα – *προκταχ*: ειπωμένα – *βιμπουτεχ*: των δυνάμεων – *βισταραχ*: η επέκταση – *μαγια*: από Εμένα.

Ω κατακτητή των εχθρών, οι θεϊκές εκδηλώσεις Μου είναι ατελείωτες. Ό,τι σου έχω περιγράψει δεν είναι παρά μόνο μία ένδειξη των απείρων δυνάμεών Μου.

Όπως αναφέρεται στη βεδική γραμματεία, μολονότι οι δυνάμεις και οι ενέργειες του Υπερτάτου Κυρίου γίνονται κατανοητές με διάφορους τρόπους, δεν υπάρχουν όρια σε αυτές τις δυνάμεις· συνεπώς, δεν είναι δυνατό να εξηγηθούν όλες αυτές οι δυνάμεις και όλες οι ενέργειες. Στον Αρτζούνα δόθηκαν μόνο μερικά παραδείγματα για να ικανοποιηθεί η περιέργειά του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 41

यद्यद्विभूतिमत्सत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा।
तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोंऽशसंभवम्।।४१।।

γιαντ γιαντ βιμπουτιματ σαττβαμ   σριμαντ ουρτζιταμ εβα βα
τατ ταντ εβαβαγκατσα τβαμ   μαμα τετζο-'μσα-σαμμπαβαμ

γιατ γιατ: οτιδήποτε – *βιμπουτι*: πλούτη – *ματ*: έχοντας - *σαττβαμ* : ύπαρξη – *σριματ*: όμορφα – *ουρτζιταμ*: ένδοξα – *εβα*: βεβαίως – *βα*: ή - *τατ τατ*: όλα εκείνα – *εβα*: βεβαίως – *αβαγκατσα*: θα πρέπει να γνωρίζεις – *τβαμ*: εσύ – *μαμα*: Μου – *τετζαχ*: του μεγαλείου – *αμσα*: ένα μέρος – *σαμμπαβαμ*: γεννημένο από.

Να γνωρίζεις ότι κάθε τι όμορφο, δοξασμένο και ισχυρό που υπάρχει γεννιέται από έναν μικρό σπινθήρα του μεγαλείου Μου.

Θα πρέπει να γίνει κατανοητό πως οτιδήποτε δοξασμένο ή όμορφο υπάρχει δεν είναι παρά ένα μικρό μέρος από τα πλούτη του Κρίσνα, είτε είναι στον πνευματικό είτε είναι στον υλικό κόσμο. Οτιδήποτε εξαιτερικά πλούσιο αντιπροσωπεύει τα πλούτη του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 42

अथवा बहुनैतेन किं ज्ञातेन तवार्जुन।
विष्टभ्याहमिदं कृत्स्नमेकांशेन स्थितो जगत्।।४२।।

ατα βα μπαχουναϊτενα κιμ γκιατενα ταβαρτζουνα
βισταμπιαχαμ ινταμ κριτσναμ εκαμσενα στιτο τζαγκατ

ατα βα: ή – *μπαχουνα*: πολύπλευρη – *ετενα*: από αυτό το είδος – *κιμ*: τι – *γκιατενα*: γνωρίζοντας – *ταβα*: από εσένα – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *βισταμπια*: διαπερνώντας – *αχαμ*: Εγώ – *ινταμ*: αυτό – *κριτσναμ*: ολόκληρο – *εκα*: από ένα – *αμσενα*: μέρος – *στιταχ*: βρίσκομαι – *τζαγκατ*: στο σύμπαν.

Αλλά τι χρειάζεται, ω Αρτζούνα, όλη αυτή η λεπτομερής γνώση; Με ένα μικρό μέρος του Εαυτού Μου διαπερνώ και στηρίζω ολόκληρο το σύμπαν.

Ο Υπέρτατος Κύριος εκπροσωπείται σε όλα τα υλικά σύμπαντα από την Υπέρτατη Ψυχή, η οποία εισέρχεται στα πάντα. Εδώ ο Κύριος λέει στον Αρτζούνα ότι δεν υπάρχει λόγος να προσπαθεί να κατανοήσει με ποιο τρόπο υφίστανται τα πράγματα ξεχωριστά μέσα στο δικό τους μεγαλείο. Θα πρέπει να γνωρίζει ότι όλα τα πράγματα υπάρχουν χάρη στον Κρίσνα, ο οποίος εισχωρεί μέσα τους ως Υπέρτατη Ψυχή. Από τον Μπράμα, το πλέον γιγαντιαίο ον, μέχρι το μικρότερο μυρμήγκι, όλα υπάρχουν επειδή ο Κύριος έχει μπει μέσα τους και τα συντηρεί.

Η λατρεία των ημιθέων αποθαρρύνεται, επειδή ακόμη και οι μεγαλύτεροι ημίθεοι όπως ο Μπράμα και ο Σίβα αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μέρος του πλούτου του Υπερτάτου Κυρίου. Ο Κύριος είναι η αρχή κάθε όντος που έχει γεννηθεί και κανείς δεν είναι μεγαλύτερος από Αυτόν. Είναι *ασαμωρντβα*, που σημαίνει ότι κανείς δεν είναι ανώτερος ή ίσος Του. Στην *Παντμα Πουρανα* λέγεται ότι όποιος θεωρεί πως ο Υπέρτατος Κύριος Κρίσνα βρίσκεται στην ίδια κατηγορία με τους ημίθεους –ακόμη και αν πρόκειται για τον Μπράμα ή τον Σίβα- καθίσταται αμέσως άθεος. Αν όμως μελετήσει κανείς εξονυχιστικά τις διάφορες περιγραφές των δυνάμεων και των επεκτάσεων της ενέργειας του Κρίσνα, τότε θα μπορέσει να κατανοήσει χωρίς καμία αμφιβολία τη θέση του Κυρίου Σρι Κρίσνα και θα μπορέσει να συγκεντρώσει τον νου του στη λατρεία του Κρίσνα χωρίς καμία παρέκκλιση. Ο Κύριος, με την επέκταση της μερικής Του εκπροσώπησης, της Υπέρτατης Ψυχής, η οποία εισέρχεται σε όλα όσα υπάρχουν, διαπερνά τα πάντα. Γι’ αυτό, οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες συγκεντρώνουν τον νου τους στη συνείδηση του Κρίσνα, προσφέροντας ολοκληρωμένη υπηρεσία αφοσίωσης·

έτσι βρίσκονται πάντα σε υπερβατική θέση. Η υπηρεσία αφοσίωσης και η λατρεία του Κρίσνα αναφέρονται με πολύ ξεκάθαρο τρόπο σε αυτό το κεφάλαιο, στις στροφές οχτώ έως έντεκα. Αυτός είναι ο τρόπος της αγνής υπηρεσίας αφοσίωσης. Σε αυτό το κεφάλαιο εξηγήθηκε με τέλειο τρόπο πώς μπορεί κανείς να επιτύχει την ύψιστη τελειότητα της αφοσίωσης, δηλαδή την επαφή με τον Υπέρτατο Κύριο.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Δέκατο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Τα πλούτη του Απολύτου».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Η συμπαντική μορφή

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

अर्जुन उवाच
मदनुग्रहाय परमं गुह्यमध्यात्मसंज्ञितम्।
यत्त्वयोक्तं वचस्तेन मोहोऽयं विगतो मम।।१।।

αρτζουνα ουβατσα
μαντ-ανουγκραχαγια παραμαμ   γκουχιαμ αντιατμα-σαμγκιταμ
γιατ τβαγιοκταμ βατσας τενα   μοχο 'γιαμ βιγκατο μαμα

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα - *ματ-ανουγκραχαγια*: για να μου δείξεις το έλεός Σου – *παραμαμ*: υπέρτατα – *γκουχιαμ*: τα εμπιστευτικά ζητήματα – *αντιατμα*: πνευματικά – *σαμγκιταμ*: ως προς– *γιατ*: τα οποία – *τβαγια*: από Εσένα – *ουκταμ*: ειπώθηκαν – *βατσαχ*: λόγια – *τενα*: από εκείνα – *μοχαχ*: η πλάνη – *αγιαμ*: αυτή – *βιγκαταχ*: αφαιρέθηκε – *μαμα*: μου.

Είπε ο Αρτζούνα: Άκουσα τη διδασκαλία που με τόση καλοσύνη μου παρέδωσες σχετικά με τα εμπιστευτικά πνευματικά ζητήματα και τώρα η πλάνη μου έχει διαλυθεί.

Αυτό το κεφάλαιο αποκαλύπτει τον Κρίσνα ως αιτία όλων των αιτιών. Ο Κρίσνα είναι η αιτία ακόμη και του Μάχα-Βίσνου, από τον οποίον εκπορεύονται τα υλικά σύμπαντα. Ο Κρίσνα δεν είναι μία ενσάρκωση· είναι η πηγή όλων των ενσαρκώσεων. Αυτό εξηγήθηκε πλήρως στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Τώρα, όσον αφορά στον Αρτζούνα, λέει ότι η πλάνη του πέρασε. Αυτό σημαίνει ότι δεν θεωρεί πλέον τον Κρίσνα ως ένα απλό ανθρώπινο ον, ως φίλο του, αλλά ως πηγή των πάντων. Ο Αρτζούνα φωτίστηκε και χαίρεται που έχει έναν τόσο σπουδαίο φίλο όπως ο Κρίσνα, αλλά τώρα σκέφτεται ότι μπορεί οι άλλοι να μην δέχονται τον Κρίσνα ως πηγή των πάντων, όπως ο ίδιος. Προκειμένου, λοιπόν, να εδραιώσει τη θεϊκή φύση του Κρίσνα για όλους, Του ζητά σε αυτό το κεφάλαιο να δείξει τη συμπαντική Του μορφή. Όταν βλέπει κανείς τη συμπαντική μορφή του Κρίσνα φοβάται όπως ο Αρτζούνα, αλλά ο Κρίσνα είναι τόσο καλός, ώστε αφού δείξει αυτή τη μορφή παίρνει και πάλι την αρχική Του μορφή. Ο Αρτζούνα συμφωνεί με αυτό που έχει πει ο Κρίσνα αρκετές φορές: ότι ο Κρίσνα του μιλάει για το δικό του όφελος. Αναγνωρίζει, λοιπόν, ότι όλα αυτά του συμβαίνουν χάρη στο έλεος του Κρίσνα. Έχει πεισθεί ότι ο Κρίσνα είναι η αιτία όλων των αιτιών και ότι είναι παρών μέσα στην καρδιά όλων ως Υπέρτατη Ψυχή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

भवाप्ययौ हि भूतानां श्रुतौ विस्तरशो मया।
त्वत्तः कमलपत्राक्ष माहात्म्यमपि चाव्ययम्।।२।।

μπαβαπιαγιω χι μπουταναμ σρουτω βισταρασο μαγια
τβατταχ καμαλα-πατρακσα μαχατμιαμ απι τσαβιαγιαμ

μπαβα: η εμφάνιση – *απιαγιω*: η εξαφάνιση – *χι*: σίγουρα – *μπουταναμ*: όλων των ζωντανών όντων – *σρουτω*: έχω ακούσει – *βισταρασαχ*: με λεπτομέρειες – *μαγια*: από εμένα – *τβατταχ*: από Εσένα - *καμαλα-πατρακσα*: ω Εσύ με τα λωτοειδή μάτια – *μαχατμιαμ*: οι δόξες – *απι*: επίσης – *τσα*: και – *αβιαγιαμ*: ανεξάντλητες.

Ω Κύριε με τα λωτοειδή μάτια, άκουσα από Εσένα λεπτομερώς σχετικά με την εμφάνιση και την εξαφάνιση όλων των ζωντανών όντων και έχω συνειδητοποιήσει τις ανεξάντλητες δόξες Σου.

Ο Αρτζούνα απευθύνεται στον Κρίσνα ως έχοντα «λωτοειδή μάτια» (τα μάτια του Κρίσνα μοιάζουν με πέταλα λωτού) από τη χαρά του, επειδή ο Κρίσνα τον διαβεβαίωσε στην τελευταία στροφή του προηγούμενου κεφαλαίου ότι συντηρεί ολόκληρο το σύμπαν με ένα μικρό κομμάτι του Εαυτού Του. Είναι η πηγή των πάντων στην υλική δημιουργία και ο Αρτζούνα άκουσε γι' αυτό από τον Κύριο με λεπτομέρειες. Ο Αρτζούνα γνωρίζει ακόμη ότι παρά το ότι ο Κρίσνα είναι η πηγή κάθε εμφάνισης και εξαφάνισης, είναι μακριά από αυτές. Η προσωπικότητά Του δεν χάνεται, παρόλο που διαπερνά τα πάντα. Αυτές είναι οι ασύλληπτες δυνάμεις του Κρίσνα, τις οποίες ο Αρτζούνα ισχυρίζεται ότι έχει κατανοήσει πλήρως.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

एवमेतद्यथात्थ त्वमात्मानं परमेश्वर।
द्रष्टुमिच्छामि ते रूपमैश्वरं पुरुषोत्तम।।३।।

εβαμ εταντ γιαταττα τβαμ   ατμαναμ παραμεσβαρα
ντραστουμ ιτσαμι τε ρουπαμ   αϊσβαραμ πουρουσοτταμα

εβαμ: έτσι – *εταντ*: αυτό – *γιατα*: όπως ακριβώς – *αττα* : έχεις πει - *τβαμ*: Εσύ – *ατμαναμ*: ο Ίδιος – *παραμεσβαρα*: ο Υπέρτατος Κύριος – *ντραστουμ*: να δω – *ιτσαμι*: εύχομαι – *τε*: (τη δική) Σου – *ρουπαμ*: τη μορφή – *αϊσβαραμ*: τη θεϊκή – *πουρουσα-ουτταμα*: ω Υπέρτατο Πρόσωπο.

Ω Υπέρτατο Πρόσωπο, ω υπέρτατη μορφή, παρόλο που Σε βλέπω μπροστά μου όπως ακριβώς έχεις περιγράψει ο Ίδιος τον Εαυτό Σου, επιθυμώ να δω τη μορφή Σου εκείνη με την οποία εισχωρείς σε αυτή την κοσμική εκδήλωση.

Ο Κύριος είπε ότι επειδή εισήλθε στο υλικό σύμπαν με την προσωπική Του εκπροσώπηση, η κοσμική εκδήλωση κατέστη δυνατή και συνεχίζει να υφίσταται. Όσον αφορά στον Αρτζούνα, έχει εμπνευσθεί από τα λόγια του Κρίσνα, αλλά προκειμένου να πείσει άλλους, οι οποίοι μελλοντικά μπορεί να νομίσουν ότι ο Κρίσνα είναι ένα συνηθισμένο πρόσωπο, θέλει να Τον δει πραγματικά στη συμπαντική Του μορφή, να δει πώς ενεργεί μέσα στο σύμπαν, παρόλο που βρίσκεται μακριά απο αυτό. Αυτή η έκκληση του

Αρτζούνα έχει ιδιαίτερη σημασία. Αφού ο Κύριος είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας (*πουρουσοτταμα*), είναι παρών μέσα στον Αρτζούνα· συνεπώς, γνωρίζει την επιθυμία του Αρτζούνα και μπορεί να καταλάβει ότι ο Αρτζούνα δεν έχει καμία ιδιαίτερη επιθυμία να Τον δει στη συμπαντική Του μορφή, επειδή είναι απόλυτα ικανοποιημένος βλέποντάς Τον στην προσωπική Του μορφή. Αλλά μπορεί επίσης να καταλάβει ότι ο Αρτζούνα θέλει να δει τη συμπαντική Του μορφή για να πείσει τους άλλους. Ο ίδιος δεν χρειάζεται επιβεβαίωση. Ο Κρίσνα καταλαβαίνει επίσης ότι ο Αρτζούνα θέλει να δει τη συμπαντική μορφή προκειμένου να θέσει ένα κριτήριο, επειδή στο μέλλον θα υπάρξουν τόσο πολλοί απατεώνες που θα παριστάνουν τις ενσαρκώσεις του Θεού. Επομένως, οι άνθρωποι πρέπει να είναι προσεκτικοί· όποιος ισχυρίζεται ότι είναι ο Κρίσνα θα πρέπει να είναι προετοιμασμένος να δείξει τη συμπαντική του μορφή για να αποδείξει στους ανθρώπους τον ισχυρισμό του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

मन्यसे यदि तच्छक्यं मया द्रष्टुमिति प्रभो।
योगेश्वर ततो मे त्वं दर्शयाऽत्मानमव्ययम्।।४।।

μανιασε γιαντι τατς τσακιαμ μαγια ντραστουμ ιτι πραμπο
γιογκεσβαρα τατο με τβαμ νταρσαγιατμαναμ αβιαγιαμ

μανιασε: νομίζεις – *γιαντι*: αν – *τατ*: ότι – *σακιαμ*: ικανός – *μαγια*: από εμένα – *ντραστουμ*: να ειδωθεί – *ιτι*: έτσι – *πραμπο*: ω Κύριε – *γιογκεσβαρα*: ω κύριε κάθε μυστικής δύναμης – *ταταχ*: τότε – *με*: σε εμένα – *τβαμ*: Εσύ – *νταρσαγια*: δείξε μου – *ατμαναμ*: τον Εαυτό Σου – *αβιαγιαμ*: τον αιώνιο.

Αν νομίζεις ότι είμαι ικανός να δω την κοσμική Σου μορφή, ω Κύριέ μου, ω κύριε κάθε μυστικής δύναμης, τότε Σε παρακαλώ, δείξε μου αυτή την αιώνια συμπαντική μορφή.

Λέγεται ότι δεν μπορεί να δει, να ακούσει, να καταλάβει ή να αντιληφθεί κανείς τον Υπέρτατο Κύριο, τον Κρίσνα, με τις υλικές αισθήσεις. Αλλά αν κάποιος υπηρετεί τον Κύριο με υπερβατική υπηρεσία αγάπης από την αρχή, τότε μπορεί να δει τον Κύριο δι' αποκαλύψεως. Κάθε ζωντανό ον είναι μόνο ένας πνευματικός σπινθήρας· δεν μπορεί, επομένως, να δει ή να κατανοήσει

τον Υπέρτατο Κύριο. Ο Αρτζούνα, ως αφοσιωμένος υπηρέτης, δεν βασίζεται στη δική του διανοητική δύναμη· απεναντίας, παραδέχεται τα όριά του ως ζωντανού όντος και αναγνωρίζει την ανυπέρβλητη θέση του Κρίσνα. Ο Αρτζούνα μπορούσε να αντιληφθεί ότι δεν είναι δυνατό για ένα ζωντανό ον να κατανοήσει το απεριόριστο άπειρο. Αν το άπειρο αποκαλύψει τον Εαυτό Του, τότε είναι δυνατό να κατανοήσει κανείς τη φύση του απείρου με τη χάρη του απείρου. Η λέξη *γιογκεσβαρα* έχει επίσης ιδιαίτερη σημασία, επειδή ο Κύριος έχει ασύλληπτη δύναμη. Αν το επιθυμεί, μπορεί να αποκαλυφθεί με τη χάρη Του, παρόλο που είναι απεριόριστος. Γι’ αυτό ο Αρτζούνα παρακαλεί θερμά να λάβει την ασύλληπτη χάρη του Κρίσνα. Δεν δίνει στον Κρίσνα εντολές. Ο Κρίσνα δεν είναι υποχρεωμένος να αποκαλυφθεί σε κανέναν, εκτός εάν εγκαταλειφθεί κάποιος ολοκληρωτικά με συνείδηση του Κρίσνα και Τον υπηρετεί με αφοσίωση. Συνεπώς, πρόσωπα που βασίζονται στη δύναμη των δικών τους θεωριών είναι αδύνατο να δουν τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

श्री भगवानुवाच
पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशोऽथ सहस्रशः।
नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णाकृतीनि च।।५।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
πασια με παρτα ρουπανι σατασο ‘τα σαχασρασαχ
νανα-βιντανι ντιβιανι νανα-βαρνακριτινι τσα

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *πασια*: δες – *με*: Μου – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *ρουπανι*: τις μορφές – *σατασαχ*: εκατοντάδες – *ατα*: επίσης – *σαχασρασαχ*: χιλιάδες - *νανα-βιντανι*: ποικιλόχρωμες – *ντιβιανι*: θεϊκές – *νανα*: ποικιλόχρωμες – *βαρνα*: πολύχρωμες – *ακριτινι*: μορφές – *τσα*: επίσης.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Αγαπημένε Μου Αρτζούνα, γιε της Πριτά, δες τώρα τις δυνάμεις Μου, τις εκατοντάδες χιλιάδες διαφορετικές, θεϊκές και πολύχρωμες μορφές.

Ο Αρτζούνα θέλησε να δει τον Κρίσνα στη συμπαντική Του μορφή, η οποία, μολονότι υπερβατική, φανερώνεται μόνο για την κοσμική εκδήλωση και υπόκειται επομένως στον πρόσκαιρο χρόνο της υλικής φύσης. Καθώς η υλική αυτή φύση άλλοτε εκδηλώνεται και άλλοτε δεν εκδηλώνεται, παρόμοια, αυτή η συμπαντική μορφή του Κρίσνα άλλοτε εκδηλώνεται και άλλοτε δεν εκδηλώνεται. Δεν βρίσκεται αιωνίως στον πνευματικό ουρανό όπως οι άλλες μορφές του Κρίσνα. Όσον αφορά στους αφοσιωμένους υπηρέτες, δεν ανυπομονούν να δουν τη συμπαντική μορφή, αλλά επειδή ο Αρτζούνα ήθελε να δει τον Κρίσνα με αυτόν τον τρόπο, ο Κρίσνα αποκαλύπτει αυτή τη μορφή. Κανένας συνηθισμένος άνθρωπος δεν μπορεί να δει αυτή τη συμπαντική μορφή. Θα πρέπει να δώσει ο Κρίσνα τη δύναμη σε κάποιον για να τη δει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

पश्यादित्यान्वसून्रुद्रानश्िवनौ मरुतस्तथा।
बहून्यदृष्टपूर्वाणि पश्याऽश्चर्याणि भारत।।६।।

πασιαντιτιαν βασουν ρουντραν ασβινω μαρουτας τατα
μπαχουνι αντριστα-πουρβανι πασιαστσαριανι μπαρατα

πασια: δες - *αντιτιαν*: του δώδεκα γιους της Αντίτι – *βασουν*: τους οχτώ Βάσου – *ρουντραν*: τις έντεκα μορφές του Ρούντρα – *ασβινω*: τους Ασβίνι – *μαρουταχ*: τους σαράντα εννέα Μαρούτ (τους ημίθεους του ανέμου) – *τατα*: επίσης – *μπαχουνι*: τα πολλά – *αντριστα*: που δεν έχεις δει – *πουρβανι*: πριν – *πασια*: δες – *αστσαριανι*: όλα τα θαύματα – *μπαρατα*: ω άριστε των Μπάρατα.

Ω άριστε των Μπάρατα, δες εδώ τις διάφορες εκδηλώσεις των Αντίτια, των Ρούντρα, των Ασβίνι και όλων των άλλων ημιθέων. Δες τα πολλά θαυμαστά πράγματα, που κανείς πριν δεν έχει δει ή ακούσει.

Παρόλο που ο Αρτζούνα ήταν προσωπικός φίλος του Κρίσνα και εξαιρετικά πολυμαθής άνθρωπος, δεν ήταν δυνατό να γνωρίζει τα πάντα σχετικά με τον Κρίσνα. Εδώ αναφέρεται ότι οι άνθρωποι δεν έχουν δει ούτε ακούσει για όλες αυτές τις μορφές και τις εκδηλώσεις. Τώρα ο Κρίσνα αποκαλύπτει αυτές τις θαυμαστές μορφές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

इहैकस्थं जगत्कृत्स्नं पश्याद्य सचराचरम्।
मम देहे गुडाकेश यच्चान्यद्द्रष्टुमिच्छसि।।७।।

ιχαϊκα-σταμ τζαγκατ κριτσναμ   πασιαντια σα-τσαρατσαραμ
μαμα ντεχε γκουντακεσα   γιατς τσανιαντ ντραστουμ ιτσασι

ιχα: σε αυτό – *εκα-σταμ*: σε ένα μέρος – *τζαγκατ*: το σύμπαν – *κριτσναμ*: πλήρως – *πασια*: δες – *αντια*: αμέσως – *σα*: με – *τσαρα*: κινητά – *ατσαραμ*: ακίνητα – *μαμα*: Μου – *ντεχε*: σε αυτό το σώμα – *γκουντακεσα*: ω Αρτζούνα – *γιατ*: ό,τι – *τσα*: επίσης – *ανιατ*: άλλο – *ντραστουμ*: να δεις – *ιτσασι*: σου αρέσει.

Όλα όσα επιθυμείς να δεις, μπορείς να τα δεις ταυτόχρονα σε αυτό το σώμα. Αυτή η συμπαντική μορφή μπορεί να σου δείξει όλα όσα επιθυμείς τώρα, καθώς και οτιδήποτε επιθυμήσεις στο μέλλον. Όλα βρίσκονται εδώ.

Κανείς δεν μπορεί να δει ολόκληρο το σύμπαν καθισμένος σε ένα μέρος. Ακόμη και ο πλέον προηγμένος επιστήμονας δεν μπορεί να δει τι συμβαίνει σε άλλα μέρη του σύμπαντος. Ο Κρίσνα δίνει στον Αρτζούνα τη δυνατότητα να δει μέσα στη συμπαντική Του μορφή οτιδήποτε θέλει να δει, περασμένο, τωρινό και μελλοντικό. Έτσι, με το έλεος του Κρίσνα, ο Αρτζούνα μπορεί να δει τα πάντα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

न तु मां शक्यसे द्रष्टुमनेनैव स्वचक्षुषा।
दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगमैश्वरम्।।८।।

να του μαμ σακιασε ντραστουμ   ανεναϊβα σβα-τσακσουσα
ντιβιαμ ντανταμι τε τσακσουχ   πασια με γιογκαμ αϊσβαραμ

να: ποτέ – *του*: αλλά – *μαμ*: Εμένα – *σακιασε*: μπορείς – *ντραστουμ*: να δεις – *ανενα*: με αυτά – *εβα*: βεβαίως - *σβα-τσακσουσα*: με τα δικά σου μάτια –

ντιβιαμ: θεϊκά – *ντανταμι*: δίνω – *τε*: εσένα – *τσακσουχ*: μάτια – *πασια*: να δεις – *με*: Μου - *γιογκαμ αϊσβαραμ*: την ασύλληπτη μυστική δύναμη.

Αλλά δεν μπορείς να Με δεις με τα μάτια που έχεις. Γι' αυτό σου δίνω θεϊκά μάτια, με τα οποία μπορείς να δεις τις μυστικές δυνάμεις Μου.

Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν επιθυμεί να βλέπει τον Κρίσνα σε καμία άλλη μορφή εκτός της μορφής Του με τα δύο χέρια· με τη χάρη του Κυρίου, ο αφοσιωμένος υπηρέτης πρέπει να δει τη συμπαντική Του μορφή όχι με τον νου αλλά με πνευματικά μάτια. Ο Αρτζούνα ακούει από τον Κρίσνα ότι για να δει τη συμπαντική Του μορφή δεν χρειάζεται να αλλάξει τον νου αλλά την όρασή του. Η συμπαντική μορφή του Κρίσνα δεν έχει μεγάλη σημασία· αυτό θα γίνει σαφές σε επόμενες στροφές. Αλλά παρ' όλα αυτά, επειδή ο Αρτζούνα θέλησε να τη δει, ο Κύριος του δίνει τη συγκεκριμένη όραση που είναι απαραίτητη για να δει αυτή τη συμπαντική μορφή.

Αφοσιωμένοι υπηρέτες οι οποίοι βρίσκονται στη σωστή κατάσταση, δηλαδή έχουν μια υπερβατική σχέση με τον Κρίσνα, προσελκύονται από τα χαρακτηριστικά της αγάπης και όχι από μία άθεη διάθεση να παρακολουθήσουν μία επίδειξη των δυνάμεων του Κρίσνα. Οι σύντροφοι, οι φίλοι και οι γονείς του Κρίσνα δεν θέλουν ποτέ να τους δείξει ο Κρίσνα τις δυνάμεις Του. Είναι τόσο βυθισμένοι σε αγνή αγάπη, ώστε δεν γνωρίζουν καν ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Μέσα στην ανταλλαγή αγάπης λησμονούν ότι ο Κρίσνα είναι ο Υπέρτατος Κύριος. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι τα αγόρια που παίζουν με τον Κρίσνα είναι όλα τους εξαιρετικά ευσεβείς ψυχές, οι οποίες μετά από πάρα πολλές γεννήσεις είναι σε θέση να παίζουν με τον Κρίσνα. Αυτά τα αγόρια δεν γνωρίζουν ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Τον θεωρούν προσωπικό τους φίλο. Το Υπέρτατο Πρόσωπο θεωρείται απρόσωπο *μπραμαν* από μεγάλους σοφούς, Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας από τους αφοσιωμένους υπηρέτες και προϊόν της υλικής φύσης από τους κοινούς ανθρώπους. Το γεγονός είναι ότι οι αφοσιωμένοι υπηρέτες δεν ενδιαφέρονται να δουν τη *βισβα-ρουπα*, τη συμπαντική μορφή, αλλά ο Αρτζούνα θέλησε να την δει προκειμένου να στηρίξει τη δήλωση του Κρίσνα, έτσι ώστε στο μέλλον οι άνθρωποι να μπορούν να καταλάβουν ότι ο Κρίσνα δεν παρουσιάστηκε ως Υπέρτατο Πρόσωπο μόνο θεωρητικά ή φιλοσοφικά, αλλά παρουσιάστηκε πραγματικά ως Υπέρτατο Πρόσωπο στον Αρτζούνα. Ο Αρτζούνα οφείλει να το επιβεβαιώσει αυτό, επειδή είναι ο πρώτος στο

σύστημα *παραμπαρα*, στη μαθητική διαδοχή. Όσοι ενδιαφέρονται πραγματικά να κατανοήσουν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, και ακολουθούν τα βήματα του Αρτζούνα, θα πρέπει να καταλάβουν ότι ο Κρίσνα παρουσιάστηκε ως Υπέρτατο Πρόσωπο όχι μόνο θεωρητικά, αλλά αποκαλύφθηκε πράγματι ως Υπέρτατο Πρόσωπο.

Ο Κύριος έδωσε στον Αρτζούνα την απαραίτητη δύναμη να δει τη συμπαντική Του μορφή, επειδή γνώριζε ότι ο Αρτζούνα δεν ήθελε ιδιαίτερα να τη δει, όπως έχουμε ήδη εξηγήσει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

सञ्जय उवाच
एवमुक्त्वा ततो राजन्महायोगेश्वरो हरिः।
दर्शयामास पार्थाय परमं रूपमैश्वरम्।।९।।

σαντζαγια ουβατσα
εβαμ ουκτβα τατο ρατζαν μαχα-γιογκεσβαρο χαριχ
νταρσαγιαμ ασα παρταγια παραμαμ ρουπαμ αϊσβαραμ

σαντζαγια ουβατσα: είπε ο Σαντζάγια – *εβαμ*: έτσι – *ουκτβα*: μιλώντας – *ταταχ*: μετά ταύτα – *ρατζαν*: ω βασιλιά - *μαχα-γιογκεσβαραχ*: ο πιο ισχυρός μυστικιστής – *χαριχ*: το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα - *νταρσαγιαμ ασα*: έδειξε – *παρταγια*: στον Αρτζούνα – *παραμαμ*: τη θεϊκή - *ρουπαμ αϊσβαραμ*: τη συμπαντική μορφή.

Είπε ο Σαντζάγια: Ω Βασιλιά, αφού μίλησε έτσι, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Μέγας Κύριος κάθε μυστικής δύναμης,
έδειξε στον Αρτζούνα τη συμπαντική Του μορφή.

ΚΕΙΜΕΝΑ 10-11

अनेकवक्त्रनयनमनेकाद्भुतदर्शनम्।
अनेकदिव्याभरणं दिव्यानेकोद्यतायुधम्।।१०।।
दिव्यमाल्याम्बरधरं दिव्यगन्धानुलेपनम्।
सर्वाश्चर्यमयं देवमनन्तं विश्वतोमुखम्।।११।।

ανεκα-βακτρα-ναγιαναμ ανεκαντμπουτα-νταρσαναμ
ανεκα-ντιβιαμπαραναμ ντιβιανεκοντιαταγιουνταμ

ντιβια-μαλιαμμπαρα-νταραμ ντιβια-γκαννταανουλεπαναμ
σαρβαστσαρια-μαγιαμ ντεβαμ ανανταμ βισβατο-μουκαμ

ανεκα: διάφορα – *βακτρα*: στόματα – *ναγιαναμ*: μάτια – *ανεκα*: διάφορα – *αντμπουτα*: θαυμαστά – *νταρσαναμ*: θεάματα – *ανεκα*: πολλά – *ντιβια*: θεϊκά – *αμπαραναμ*: στολίδια – *ντιβια*: θεϊκά – *ανεκα*: διάφορα – *ουντιατα*: υψωμένα – *αγιουνταμ*: όπλα – *ντιβια*: θεϊκές – *μαλια*: γιρλάντες – *αμμπαρα*: φορέματα - *νταραμ*: φορώντας – *ντιβια*: θεϊκά – *γκαννντα*: αρώματα – *ανουλεπαναμ*: αλειμμένα με – *σαρβα*: όλα - *αστσαρια-μαγιαμ*: υπέροχα – *ντεβαμ*: λάμποντας – *ανανταμ*: απεριόριστα - *βισβαταχ-μουκαμ*: συνεχώς επεκτεινόμενη.

Σε αυτή τη συμπαντική μορφή ο Αρτζούνα είδε αμέτρητα στόματα, αμέτρητα μάτια και αμέτρητα θαυμαστά θεάματα. Η μορφή ήταν στολισμένη με ουράνια, εκθαμβωτικά κοσμήματα και έξοχες γιρλάντες και κρατούσε υψωμένα πολυάριθμα θεϊκά όπλα. Έφερε ηγεμονικά ενδύματα, ήταν αλειμμένη με πολλά εξαίσια αρώματα σε όλο της το σώμα, ήταν εκπληκτική, εκθαμβωτική, απεριόριστη και συνεχώς επεκτεινόμενη.

Αυτές οι δύο στροφές δείχνουν ότι δεν υπάρχουν όρια στα χέρια, τα στόματα, τα πόδια, κλπ., του Κυρίου. Αυτές οι εκδηλώσεις είναι απλωμένες σε ολόκληρο το σύμπαν, και είναι απεριόριστες. Με τη χάρη του Κυρίου, ο Αρτζούνα μπόρεσε να τις δει ενώ καθόταν σε ένα μέρος. Αυτό οφείλεται στην ασύλληπτη δύναμη του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

दिवि सूर्यसहस्रस्य भवेद्युगपदुत्थिता।
यदि भाः सदृशी सा स्याद्भासस्तस्य महात्मनः।।१२।।

ντιβι σουρια-σαχασραγια μπαβεντ γιουγκαπαντ ουττιτα
γιαντι μπαχ σαντρισι σα σιαντ μπασας τασια μαχατμαναχ

ντιβι: στον ουρανό – *σουρια*: ήλιων – *σαχασραγια*: πολλών χιλιάδων – *μπαβετ*: υπήρχαν – *γιουγκαπατ*: ταυτόχρονα – *ουττιτα*: παρόντες – *γιαντι*: αν – *μπαχ*: το φως – *σαντρισι*: σαν εκείνο – *σα*: εκείνο – *σιατ*: ίσως – *μπασαχ*: λάμψη – *τασια*: Αυτού – *μαχα-ατμαναχ*: του μεγάλου Κυρίου.

Αν εκατοντάδες χιλιάδες ήλιοι ανέτελλαν ταυτόχρονα στον ουρανό, ίσως να θύμιζαν τη λάμψη του Υπερτάτου Προσώπου σε εκείνη τη συμπαντική μορφή.

Εκείνο που είδε ο Αρτζούνα ήταν απερίγραπτο, αλλά παρ' όλα αυτά ο Σαντζάγια προσπαθεί να δώσει μια νοητική εικόνα εκείνης της μεγάλης αποκάλυψης στον Ντριταράστρα. Ούτε ο Σαντζάγια ούτε ο Ντριταράστρα ήταν παρόντες, αλλά ο Σαντζάγια, με τη χάρη του Βιάσα, μπορούσε να βλέπει ό,τι συνέβαινε. Τώρα, λοιπόν, παρομοιάζει την κατάσταση, όσο είναι δυνατό να γίνει κατανοητή, με ένα φαινόμενο που μπορεί κανείς να φαντασθεί, δηλαδή με χιλιάδες ήλιους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

तत्रैकस्थं जगत्कृत्स्नं प्रविभक्तमनेकधा।
अपश्यद्देवदेवस्य शरीरे पाण्डवस्तदा।।१३।।

τατραϊκα-σταμ τζαγκατ κριτσναμ   πραβιμπακταμ ανεκαντα
απασιαντ ντεβα-ντεβασια   σαριρε πανντα βας ταντα

τατρα: εκεί - *εκα-σταμ*: σε ένα μέρος – *τζαγκατ*: το σύμπαν – *κριτσναμ*: ολόκληρο – *πραβιμπακταμ*: διαιρεμένο – *ανεκαντα*: σε πολλά μέρη – *απασιατ*: μπορούσε να δει - *ντεβα-ντεβασια*: του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας – *σαριρε*: στη συμπαντική μορφή – *πανντα βαχ*: ο Αρτζούνα – *ταντα*: τότε.

Τότε ο Αρτζούνα μπόρεσε να δει στη συμπαντική μορφή του Κυρίου τις αμέτρητες επεκτάσεις του σύμπαντος, συγκεντρωμένες σε ένα μέρος, μολονότι διαιρεμένες σε πολλές χιλιάδες.

Η λέξη *τατρα*, «εκεί», έχει πολύ μεγάλη σημασία. Δείχνει ότι ο Αρτζούνα και ο Κρίσνα ήταν καθισμένοι στο άρμα όταν ο Αρτζούνα είδε τη συμπαντική μορφή. Οι υπόλοιποι στο πεδίο της μάχης δεν μπορούσαν να δουν αυτή τη

μορφή, επειδή ο Κρίσνα την έδειξε μόνο στον Αρτζούνα. Ο Αρτζούνα μπορούσε να δει στο σώμα του Κρίσνα πολλές χιλιάδες σύμπαντα. Όπως μαθαίνουμε από τις βεδικές γραφές, υπάρχουν πολλά σύμπαντα και πολλοί πλανήτες. Ορισμένοι από αυτούς είναι φτιαγμένοι από γη, ορισμένοι είναι φτιαγμένοι από χρυσάφι, άλλοι είναι φτιαγμένοι από πολύτιμους λίθους, κάποιοι είναι πολύ μεγάλοι, κάποιοι όχι τόσο μεγάλοι, κλπ. Καθισμένος στο άρμα του, ο Αρτζούνα μπορούσε να βλέπει όλα αυτά τα σύμπαντα. Αλλά κανείς δεν μπορούσε να καταλάβει τι συνέβαινε μεταξύ του Αρτζούνα και του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टरोमा धनञ्जयः।
प्रणम्य शिरसा देवं कृताञ्जलिरभाषत।।१४।।

ταταχ σα βισμαγιαβιστο χριστα-ρομα ντανaντζαγιαχ
πραναμια σιρασα ντεβαμ κριταντζαλιρ αμπασατα

ταταχ: τότε – *σαχ*: αυτός – *βισμαγια-αβισταχ*: πλημμυρισμένος από θαυμασμό - *χριστα-ρομα*: με τις τρίχες του όρθιες εξαιτίας της έκστασης – *ντανaντζαγιαχ*: ο Αρτζούνα – *πραναμια*: υποκλινόμενος βαθιά – *σιρασα*: με το κεφάλι – *ντεβαμ*: στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *κριτα-αντζαλιχ*: με ενωμένα χέρια – *αμπασατα*: άρχισε να λέει.

Τότε έκθαμβος και κατάπληκτος, με τις τρίχες του όρθιες, ο Αρτζούνα άρχισε να προσεύχεται με ενωμένα χέρια, υποκλινόμενος βαθιά στον Υπέρτατο Κύριο.

Μόλις αποκαλύπτεται το θεϊκό όραμα, η σχέση μεταξύ του Κρίσνα και του Αρτζούνα μεταβάλλεται αμέσως. Προηγουμένως, ο Κρίσνα και ο Αρτζούνα είχαν μια σχέση βασισμένη στη φιλία, αλλά τώρα, μετά την αποκάλυψη, ο Αρτζούνα υποκλίνεται βαθιά με μεγάλο σεβασμό και με ενωμένα τα χέρια προσεύχεται στον Κρίσνα. Δοξάζει τη συμπαντική μορφή. Έτσι η σχέση του με τον Κρίσνα, από σχέση φιλίας γίνεται σχέση θαυμασμού. Μεγάλοι αφοσιωμένοι υπηρέτες βλέπουν τον Κρίσνα ως δεξαμενή όλων των σχέσεων. Στις γραφές αναφέρονται δώδεκα βασικά είδη σχέσεων και όλα τους είναι παρόντα στον Κρίσνα. Λέγεται ότι ο Κρίσνα είναι ο ωκεανός όλων των

σχέσεων που διαμείβονται μεταξύ δύο ζωντανών όντων, μεταξύ των θεών ή μεταξύ του Υπερτάτου Κυρίου και των αφοσιωμένων υπηρετών Του.

Εδώ ο Αρτζούνα εμπνεύσθηκε από τη σχέση θαυμασμού και μέσα στον θαυμασμό του, μολονότι ήταν από τη φύση του νηφάλιος, ήρεμος και πράος, ένιωσε έκσταση, οι τρίχες του ανασηκώθηκαν και άρχισε να υποκλίνεται βαθιά στον Υπέρτατο Κύριο με ενωμένα χέρια. Φυσικά, δεν φοβόταν. Ήταν επηρεασμένος από τα θαύματα του Υπερτάτου Κυρίου. Το κύριο χαρακτηριστικό της εμπειρίας του ήταν ο θαυμασμός· η αγάπη και η φιλία του κυριεύθηκαν από θαυμασμό και γι’ αυτό αντέδρασε με αυτόν τον τρόπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

अर्जुन उवाच
पश्यामि देवांस्तव देव देहे
सर्वांस्तथा भूतविशेषसङ्घान्।
ब्रह्माणमीशं कमलासनस्थ
मृषींश्च सर्वानुरगांश्च दिव्यान्।।१५।।

αρτζουνα ουβατσα
πασιαμι ντεβαμς ταβα ντεβα ντεχε
σαρβαμς τατα μπουτα-βισεσα-σανγκαν
μπραμαναμ ισαμ καμαλασανα-σταμ
ρισιμς τσα σαρβαν ουραγκαμς τσα ντιβιαν

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *πασιαμι*: βλέπω – *ντεβαν*: όλους τους ημίθεους – *ταβα*: Εσού – *ντεβα*: ω Κύριε – *ντεχε*: στο σώμα – *σαρβαν*: όλα – *τατα*: επίσης – *μπουτα*: τα ζωντανά όντα – *βισεσα σανγκαν*: ειδικά συγκεντρωμένα – *μπραμαναμ*: τον Κύριο Μπράμα – *ισαμ*: τον Κύριο Σίβα – *καμαλα-ασανα-σταμ*: καθισμένον πάνω στο λουλούδι του λωτού – *ρισιν*: μεγάλους σοφούς – *τσα*: επίσης – *σαρβαν*: όλους – *ουραγκαν*: φίδια – *τσα*: επίσης – *ντιβιαν*: θεϊκά.

Είπε ο Αρτζούνα: Αγαπημένε μου Κύριε, Κρίσνα, βλέπω συγκεντρωμένους μέσα στο σώμα Σου όλους τους ημίθεους και διάφορα άλλα ζωντανά όντα. Βλέπω τον Μπράμα καθισμένο πάνω στο άνθος του λωτού, καθώς και τον Σίβα και πολλούς σοφούς και θεϊκά φίδια.

Ο Αρτζούνα βλέπει τα πάντα στο σύμπαν· βλέπει, λοιπόν, και τον Μπράμα, ο οποίος είναι το πρώτο πλάσμα του σύμπαντος, καθώς και το ουράνιο φίδι πάνω στο οποίο είναι ξαπλωμένος ο Γκαρμποντακασάγι Βίσνου στις κατώτερες περιοχές του σύμπαντος. Αυτό το φίδι-κλίνη ονομάζεται Βασούκι. Υπάρχουν και άλλα φίδια με το ίδιο όνομα. Ο Αρτζούνα μπορεί να δει από τον Γκαρμποντακασάγι Βίσνου έως το ανώτατο τμήμα του σύμπαντος, τον πλανήτη με τα άνθη λωτού όπου κατοικεί ο Μπράμα. Αυτό σημαίνει ότι από την αρχή μέχρι το τέλος, ο Αρτζούνα, καθισμένος σε ένα σημείο στο άρμα του, μπορούσε να δει τα πάντα. Αυτό ήταν δυνατό με τη χάρη του Υπερτάτου Κυρίου, του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

अनेकबाहूदरवक्त्रनेत्रं
पश्यामि त्वां सर्वतोऽनन्तरूपम्।
नान्तं न मध्यं न पुनस्तवादिं
पश्यामि विश्वेश्वर विश्वरूप।।१६।।

ανεκα-μπαχουνταρα-βακτρα-νετραμ
πασιαμι τβαμ σαρβατο 'ναντα-ρουπαμ
ναντaμ να μαντιαμ να πουνας ταβαντιμ
πασιαμι βισβεσβαρα βισβα-ρουπα

ανεκα: πολλές – *μπαχου*: χέρια – *ουνταρα*: κοιλιές – *βακτρα*: στόματα – *νετραμ*: μάτια – *πασιαμι*: βλέπω – *τβαμ*: Εσύ – *σαρβαταχ*: σε όλες τις πλευρές - *αναντα-ρουπαμ*: απεριόριστη μορφή – *να ανταμ*: χωρίς τέλος - *να μαντιαμ*: χωρίς μέση - *να πουναχ*: ούτε πάλι – *ταβα*: Εσού – *αντιμ*: αρχή – *πασιαμι*: βλέπω – *βισβεσβαρα*: ω Κύριε του σύμπαντος - *βισβα-ρουπα*: στη συμπαντική μορφή.

Ω Κύριε του σύμπαντος, βλέπω μέσα στο συμπαντικό Σου σώμα αμέτρητες μορφές, με αμέτρητα χέρια, στόματα, μάτια, κοιλιές, να επεκτείνονται χωρίς όρια. Δεν υπάρχει ούτε αρχή ούτε μέση ούτε τέλος σε όλο αυτό.

Ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και είναι απεριόριστος· έτσι μέσω Αυτού μπορούν να ιδωθούν τα πάντα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

किरीटिनं गदिनं चक्रिणं च
तेजोराशिं सर्वतोदीप्तिमन्तम्।
पश्यामि त्वां दुर्निरीक्ष्यं समन्ता
द्दीप्तानलार्कद्युतिमप्रमेयम्।।१७।।

κιριτιναμ γκαντιναμ τσακριναμ τσα
τετζο-ρασιμ σαρβατο ντιπτιμανταμ
πασιαμι τβαμ ντουρνιρικσιαμ σαμαντακτ
ντιπταναλαρκα-ντιουτιμ απραμεγιαμ

κιριτιναμ: με κράνη – *γκαντιναμ*: με ρόπαλα – *τσακριναμ*: με δίσκους – *τσα*: και - *τετζο-ρασιμ*: λάμψη – *σαρβαταχ*: σε όλες τις πλευρές – *ντιπτιμανταμ*: λάμποντας – *πασιαμι*: βλέπω – *τβαμ*: Εσένα – *ντουρνιρικσιαμ*: δύσκολο να ιδωθεί – *σαμαντακτ*: παντού – *ντιπτα-αναλα*: η φλογισμένη φωτιά – *αρκα*: του ήλιου – *ντιουτιμ*: το ηλιακό φως – *απραμεγιαμ*: ανυπολόγιστο.

Είναι πολύ δύσκολο να Σε δω στολισμένο με κράνη, ρόπαλα και δίσκους, επειδή η εκτυφλωτική λάμψη Σου απλώνεται παντού, σε όλες τις κατευθύνσεις, σαν φλογισμένη φωτιά και σαν την ανυπολόγιστη ακτινοβολία του ήλιου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

त्वमक्षरं परमं वेदितव्यं
त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम्।

त्वमव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता
सनातनस्त्वं पुरुषो मतो मे।।१८।।

τβαμ ακσαραμ παραμαμ βεντιταβιαμ
τβαμ ασια βισβασια παραμ ντιταναμ

τβαμ αβιαγιαχ σασβατα-νταρμα-γκοπτα
σανατανας τβαμ πουρουσο ματο με

τβαμ: Εσύ – *ακσαραμ*: αλάνθαστος – *παραμαμ*: υπέρτατος – *βεντιταβιαμ*: να γίνει γνωστό – *τβαμ*: Εσύ – *ασια*: αυτού – *βισβασια*: του σύμπαντος – *παραμ*: υπέρτατη – *νινταναμ*: η βάση – *τβαμ*: Εσύ – *αβιαγιαχ*: ανεξάντλητος - *σασβατα-νταρμα-γκοπτα*: ο συντηρών την αιώνια θρησκεία – *σανατεναχ*: αιώνιος – *τβαμ*: Εσύ – *πουρουσαχ*: το Υπέρτατο Πρόσωπο - *ματαχ με*: αυτή είναι η γνώμη μου.

Είσαι ο υπέρτατος πρωταρχικός στόχος και το υπέρτατο στήριγμα αυτού του σύμπαντος· είσαι ανεξάντλητος και είσαι ο προστάτης της αιώνιας θρησκείας· είσαι το αιώνιο Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

अनादिमध्यान्तमनन्तवीर्य
मनन्तबाहुं शशिसूर्यनेत्रम्।
पश्यामि त्वां दीप्तहुताशवक्त्रम्
स्वतेजसा विश्वमिदं तपन्तम्।।१९।।

αναντι μαντιανταμ αναντα-βιριαμ
αναντα-μπαχουμ σασι-σουρια-νετραμ
πασιαμι τβαμ ντιπτα-χουτασα-βακτραμ
σβα-τετζασα βισβαμ ινταμ ταπανταμ

αναντι: χωρίς αρχή – *μαντια*: μέση – *ανταμ*: τέλος – *αναντα*: απεριόριστη – *βιριαμ*: δόξα – *αναντα*: απεριόριστα – *μπαχουμ*: χέρια – *σασι*: η σελήνη – *σουρια*: ο ήλιος – *νετραμ*: μάτια – *πασιαμι*: βλέπω – *τβαμ*: Εσύ – *ντιπτα*: φλογισμένη – *χουτασα-βακτραμ*: φωτιά που βγαίνει από το στόμα Σου - *σβα-τετζασα*: με τη δική Σου ακτινοβολία – *βισβαμ*: το σύμπαν – *ινταμ*: αυτό – *ταπανταμ*: ζεσταίνεις.

Είσαι δίχως αρχή, μέση και τέλος και η δόξα Σου είναι απεριόριστη. Έχεις αμέτρητα χέρια και ο ήλιος με τη σελήνη είναι τα μάτια Σου.

Βλέπω φλογισμένη φωτιά να βγαίνει από το στόμα Σου και τη λάμψη Σου να ζεσταίνει ολόκληρο το σύμπαν.

Η έκταση των έξι δυνάμεων του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας δεν έχει όριο. Εδώ, καθώς και σε άλλα σημεία, παρατηρείται επανάληψη, αλλά σύμφωνα με τις γραφές, επανάληψη της δόξας του Κρίσνα δεν συνιστά λογοτεχνική αδυναμία. Λέγεται ότι σε στιγμές σύγχυσης ή θαυμασμού ή μεγάλης έκστασης οι δηλώσεις επαναλαμβάνονται ξανά και ξανά. Αυτό δεν αποτελεί ελάττωμα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

द्यावापृथिव्योरिदमन्तरं हि
व्याप्तं त्वयैकेन दिशश्च सर्वाः।
दृष्ट्वाऽद्भुतं रूपमुग्रं तवेदं
लोकत्रयं प्रव्यथितं महात्मन्।।२०।।

ντιαβ α-πριτιβιορ ινταμ ανταραμ χι
βιαπταμ τβαγιαϊκενα ντισας τσα σαρβαχ
ντριστβαντμπουταμ ρουπαμ ουγκραμ ταβενταμ
λοκα-τραγιαμ πραβιατιταμ μαχατμαν

ντιω: από το εξώτερο διάστημα – *απριτιβιοχ*: μέχρι τη γη – *ινταμ*: αυτή – *ανταραμ*: ενδιάμεσα – *χι*: σίγουρα – *βιαπταμ*: διαπερνάς – *τβαγια*: Εσύ – *εκενα*: από έναν – *ντισαχ*: κατευθύνσεις – *τσα*: και – *σαρβαχ*: όλες – *ντριστβα*: βλέποντας – *αντμπουταμ*: εκπληκτική – *ρουπαμ*: τη μορφή – *ουγκραμ*: τρομερή – *ταβα*: (τη δική) Σου – *ινταμ*: αυτή – *λοκα*: τα πλανητικά συστήματα – *τραγιαμ*: τρία – *πραβιατιταμ*: διαταραγμένα – *μαχατμαν*: ω μεγάλη προσωπικότητα.

Παρόλο που είσαι ένας, απλώνεσαι απ' άκρη σ' άκρη του ουρανού και στους πλανήτες και σε όλο το διάστημα ανάμεσά τους. Ω Μέγιστε, καθώς αντικρίζω αυτή την εκπληκτική και τρομερή μορφή Σου, βλέπω ότι όλα τα πλανητικά συστήματα ταράζονται.

Οι λέξεις *ντιαβ απριτιβιοχ* (το διάστημα μεταξύ ουρανού και γης) και *λοκατραγιαμ* (οι τρεις κόσμοι, τα τρία πλανητικά συστήματα) έχουν ιδιαίτερη σημασία, επειδή φαίνεται ότι δεν είδε μόνο ο Αρτζούνα τη συμπαντική μορφή του Κυρίου, αλλά και άλλοι, σε άλλα πλανητικά συστήματα. Το θέαμα που είδε ο Αρτζούνα δεν ήταν όνειρο· όλοι όσοι είχαν θεϊκή όραση το είδαν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

अमी हि त्वां सुरसङ्घाः विशन्ति
केचिद्भीताः प्राञ्जलयो गृणन्ति।
स्वस्तीत्युक्त्वा महर्षिसिद्धसङ्घाः
स्तुवन्ति त्वां स्तुतिभिः पुष्कलाभिः।।२१।।

αμι χι τβαμ σουρα-σανγκα βισαντι
κετσιντ μπιταχ πραντζαλαγιο γκριναντι
σβαστιτι ουκτβα μαχαρσι-σιντα-σανγκαχ
στουβαντι τβαμ στουτιμπιχ πουσκαλαμπιχ

αμι: όλοι εκείνοι – *χι*: σίγουρα – *τβαμ*: σε Εσένα - *σουρα-σανγκα*: ομάδες ημιθέων – *βισαντι*: εισερχόμενοι – *κετσιτ*: ορισμένοι από αυτούς – *μπιταχ*: από φόβο – *πραντζαλαγιαχ*: με ενωμένα χέρια – *γκριναντι*: προσεύχονται – *σβαστι*: ειρηνικά – *ιτι*: έτσι – *ουκτβα*: μιλώντας – *μαχαρσι*: μεγάλοι σοφοί - *σιντα-σανγκαχ*: τέλεια όντα – *στουβαντι*: δοξάζουν – *τβαμ*: Εσένα – *στουτιμπιχ*: με ύμνους – *πουσκαλαμπιχ*: με βεδικούς.

Όλα τα πλήθη των ημιθέων εγκαταλείπονται σ' Εσένα και εισέρχονται μέσα Σου. Κάποιοι από αυτούς, από φόβο, προσεύχονται με σταυρωμένα χέρια. Οι μεγάλοι σοφοί και τα τέλεια όντα, φωνάζοντας «ειρήνη», Σε δοξάζουν με βεδικούς ύμνους.

Οι ημίθεοι σε όλα τα πλανητικά συστήματα φοβήθηκαν την τρομαχτική εκδήλωση της συμπαντικής μορφής και της πυρακτωμένης λάμψης της και προσευχήθηκαν για προστασία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

रुद्रादित्या वसवो ये च साध्या
विश्वेऽश्िवनौ मरुतश्चोष्मपाश्च।
गन्धर्वयक्षासुरसिद्धसङ्घा
वीक्षन्ते त्वां विस्मिताश्चैव सर्वे।।२२।।

ρουντραντιτια βασαβο γιε τσα σαντια
βισβε 'σβινω μαρουτας τσοσμαπας τσα
γκαννταρβα-γιακσασουρα-σιντα-σανγκα
βικσαντε τβαμ βισμιτας τσαϊβα σαρβε

ρουντρα: οι Ρούντρα, εκδηλώσεις του Κυρίου Σίβα – *αντιτια*: οι Αντίτια – *βασαβαχ*: οι Βάσου – *γιε*: όλοι εκείνοι – *τσα*: και – *σαντιαχ*: οι Σάντια – *βισβε*: οι Βισβαντέβα – *ασβινω*: οι Ασβίνι-κουμάρα – *μαρουταχ*: οι Μαρούτ – *τσα*: και – *ουσμαπαχ*: οι πρόγονοι – *τσα*: και – *γκαννταρβα*: οι Γκαννtάρβα – *γιακσα*: οι Γιάκσα – *ασουρα*: οι δαίμονες - *σιντα*: οι Σίντα, τα τέλεια όντα – *σανγκα*: οι συναθροίσεις – *βικσαντε*: κοιτάζουν – *τβαμ*: Εσένα – *βισμιταχ*: με θαυμασμό – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *σαρβε*: όλοι.

Οι διάφορες εκδηλώσεις του Κυρίου Σίβα (οι Ρούντρα), οι Αντίτια, οι Βάσου, οι Σάντια, οι Βισβαντέβα, οι δύο Ασβίνι, οι Μαρούτ, οι πρόγονοι, οι Γκαννtάρβα, οι Γιάκσα, οι δαίμονες (οι Ασούρα) και τα τέλεια όντα (οι Σίντα), Σε κοιτάζουν όλοι με θαυμασμό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

रूपं महत्ते बहुवक्त्रनेत्रं
महाबाहो बहुबाहूरुपादम्।
बहूदरं बहुदंष्ट्राकरालं
दृष्ट्वा लोकाः प्रव्यथितास्तथाऽहम्।।२३।।

ρουπαμ μαχατ τε μπαχου-βακτρα-νετραμ
μαχα-μπαχο μπαχου-μπαχουρου-πανταμ
μπαχουνταραμ μπαχου-νταμστρα-καραλαμ
ντριτστβα λοκαχ πραβιατιτας ταταχαμ

ρουπαμ: τη μορφή – *μαχατ*: πολύ μεγάλη – *τε*: Εσού – *μπαχου*: πολλά – *βακτρα*: πρόσωπα – *νετραμ*: και μάτια - *μαχα-μπαχο*: ω εσύ με τα δυνατά χέρια – *μπαχου*: πολλά – *μπαχου*: χέρια – *ουρου*: μηρούς – *πανταμ*: και πόδια – *μπαχου-ουνταραμ*: πολλές κοιλιές - *μπαχου-νταμστρα*: πολλά δόντια – *καραλαμ*: τρομαχτικά – *ντριτστβα*: βλέποντας – *λοκαχ*: όλους τους πλανήτες – *πραβιατιταχ*: ανήσυχους – *τατα*: έτσι – *αχαμ*: Εγώ.

Ω Εσύ με τα δυνατά χέρια, βλέποντας την τεράστια μορφή Σου με τα πολλά πρόσωπα, τα πολλά μάτια, τα πολλά χέρια, τους μηρούς, τα πόδια, τις κοιλιές και τα πολλά τρομερά Σου δόντια, όλοι οι πλανήτες είναι τρομαγμένοι και το ίδιο κι εγώ.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

नभःस्पृशं दीप्तमनेकवर्णं
व्यात्ताननं दीप्तविशालनेत्रम्।
दृष्ट्वा हि त्वां प्रव्यथितान्तरात्मा
धृतिं न विन्दामि शमं च विष्णो।।२४।।

ναμπαχ-σπρισαμ ντιπταμ ανεκα-βαρναμ
βιατταναναμ ντιπτα-βισαλα-νετραμ
ντριστβα χι τβαμ πραβιατιτανταρ-ατμα
ντριτιμ να βιννταμι σαμαμ τσα βισνο

ναμπαχ-σπρισαμ: αγγίζοντας τον ουρανό – *ντιπταμ*: λάμποντας – *ανεκα*: πολλά – *βαρναμ*: χρώματα – *βιαττα*: ανοιχτό – *αναναμ*: στόμα – *ντιπτα*: λάμποντας – *βισαλα*: πολύ μεγάλα – *νετραμ*: μάτια – *ντριστβα*: βλέποντας – *χι*: σίγουρα – *τβαμ*: Εσού – *πραβιατιτα*: ταραγμένη – *ανταχ*: μέσα μου – *ατμα*: η ψυχή – *ντριτιμ*: σταθερότητα – *να*: δεν – *βιννταμι*: έχω – *σαμαμ*: διανοητική ηρεμία – *τσα*: επίσης – *βισνο*: ω Κύριε Βίσνου.

Ω Βίσνου που διαπερνάς τα πάντα, βλέποντας τα πολλά αστραφτερά χρώματά Σου να γεμίζουν τους ουρανούς, τα τεράστια πύρινα μάτια Σου και τα ορθάνοιχτα στόματά Σου, μέσα στην ψυχή μου φοβάμαι και δεν μπορώ να μείνω σταθερός και ήρεμος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

दंष्ट्राकरालानि च ते मुखानि
दृष्ट्वैव कालानलसन्निभानि।
दिशो न जाने न लभे च शर्म
प्रसीद देवेश जगन्निवास।।२५।।

νταμστρα-καραλανι τσα τε μουκανι   ντριστβαϊβα καλανaλα-σαννιμπανι
ντισο να τζανε να λαμπε τσα σαρμα   πρασιντα ντεβεσα τζαγκαν-νιβασα

νταμστρα: δόντια – *καραλανι*: τρομερά – *τσα*: επίσης – *τε*: Εσού – *μουκανι*: πρόσωπα – *ντριστβα*: βλέποντας – *εβα*: έτσι – *καλα-αναλα*: η φωτιά του θανάτου – *σαννιμπανι*: σαν φλογισμένα – *ντισαχ*: τις κατευθύνσεις – *να*: δεν – *τζανε*: γνωρίζω – *να*: δεν – *λαμπε*: διατηρώ – *τσα*: και – *σαρμα*: τη χάρη – *πρασιντα*: είθε να είσαι ευσπλαχνικός – *ντεβεσα*: ω Κύριε όλων των κυρίων - *τζαγκατ-νιβασα*: καταφύγιο του σύμπαντος.

Ω Κύριε των κυρίων, ω καταφύγιο του σύμπαντος, δείξου ευσπλαχνικός μαζί μου. Βλέποντας τα πρόσωπά Σου να λάμπουν σαν τη φωτιά του θανάτου και τα τρομερά Σου δόντια, δεν ξέρω πού βρίσκομαι και χάνω τα λογικά μου.

ΚΕΙΜΕΝΑ 26-27

अमी च त्वां धृतराष्ट्रस्य पुत्राः
सर्वे सहैवावनिपालसङ्घैः।
भीष्मो द्रोणः सूतपुत्रस्तथाऽसौ
सहास्मदीयैरपि योधमुख्यैः।।२६।।

वक्त्राणि ते त्वरमाणा विशन्ति
दंष्ट्राकरालानि भयानकानि।
केचिद्विलग्ना दशनान्तरेषु
संदृश्यन्ते चूर्णितैरुत्तमाङ्गैः।।२७।।

αμι τσα τβαμ ντριταραστρασια πουτραχ

σαρβα σαχαϊβαβανι-παλα-σανγκαϊχ
μπισμο ντροναχ σουτα-πουτρας τατασω
σαχασμαντιγιαϊρ απι γιοντα-μουκιαϊχ

βακτρανι τε τβαραμανα βισαντι
νταμστρα-καραλανι μπαγιανακανι
κετσιντ βιλαγκνα ντασαναντаρεσου
σαννтрισιαντε τσουρνιταϊρ ουτταμανγκαϊχ

αμι: όλοι αυτοί – *τσα*: επίσης – *τβαμ*: Εσού – *ντριταραστρασια*: του Ντριταράστρα - *πουτραχ* : οι γιοι – *σαρβα*: όλοι – *σαχα*: μαζί με- *εβα*: βεβαίως - *αβανι-παλα*: τους πολεμιστές βασιλείς – *σανγκαϊχ*: με τις ομάδες – *μπισμαχ*: ο Μπισμαντέβα – *ντροναχ*: ο Ντρονατσάρια - *σουτα-πουτραχ*: ο Κάρνα – *τατα*: επίσης – *ασω*: εκείνο – *σαχα*: μαζί με – *ασμαντιγιαϊχ*: ημών – *απι*: επίσης - *γιοντα-μουκιαϊχ*: οι κυριότεροι των πολεμιστών – *βακτρανι*: στόματα – *τε*: Εσού – *τβαραμαναχ*: ορμώντας – *βισαντι*: εισέρχονται – *νταμστρα*: δόντια – *καραλανι*: τρομερά – *μπαγιανακανι*: φοβερά – *κετσιτ*: κάποιοι από αυτούς – *βιλαγκναχ*: παγιδευμένοι – *ντασαναντаρεσου*: ανάμεσα στα δόντια – *σαννтрισιαντε*: τους βλέπουν – *τσουρνιταϊχ*: θρυμματισμένα – *ουτταμα-ανγκαϊχ*: με τα κεφάλια τους.

Όλοι οι γιοι του Ντριταράστρα μαζί με τους συμμάχους τους βασιλείς και με τον Μπίσμα, τον Ντρόνα και τον Κάρνα, καθώς και όλοι οι πολεμιστές μας, ορμούν μέσα στα τρομαχτικά Σου στόματα. Κάποιοι από αυτούς παγιδεύονται, με τα κεφάλια τους θρυμματισμένα ανάμεσα στα τρομερά Σου δόντια.

Σε μια προηγούμενη στροφή ο Κύριος υποσχέθηκε να δείξει στον Αρτζούνα πράγματα που θα τον ενδιέφεραν πολύ. Τώρα ο Αρτζούνα βλέπει ότι οι αρχηγοί της άλλης πλευράς (ο Μπίσμα, ο Ντρόνα, ο Κάρνα και όλοι οι γιοι του Ντριταράστρα) και οι στρατιώτες τους, καθώς και οι δικοί του στρατιώτες, αφανίζονται. Αυτό αποτελεί ένδειξη ότι ο Αρτζούνα θα βγει νικητής από τη μάχη, παρά τις μεγάλες απώλειες και από τις δύο πλευρές. Αναφέρεται επίσης ότι και ο Μπίσμα, που υποτίθεται ότι είναι ανίκητος, θα συντριβεί. Και ο Κάρνα. Θα συνθλιβούν όχι μόνον οι μεγάλοι πολεμιστές της άλλης πλευράς, όπως ο Μπίσμα, αλλά και ορισμένοι από τους μεγάλους πολεμιστές της πλευράς του Αρτζούνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

यथा नदीनां बहवोऽम्बुवेगाः
समुद्रमेवाभिमुखाः द्रवन्ति।
तथा तवामी नरलोकवीरा
विशन्ति वक्त्राण्यभिविज्वलन्ति।।२८।।

γιατα ναντιναμ μπαχαβο 'μμπου βεγκαχ
σαμουντραμ εβαμπιμουκα ντραβαντι
τατα ταβαμι ναρα-λοκα-βιρα
βισαντι βακτρανι αμπιβιτζβαλαντι

γιατα: όπως – *ναντιναμ*: των ποταμών – *μπαχαβαχ*: τα πολλά – *αμμπου-βεγκαχ*: τα κύματα του νερού – *σαμουντραμ*: τον ωκεανό – *εβα*: βεβαίως – *αμπιμουκαχ*: προς τον – *ντραβαντι*: κυλούν – *τατα*: έτσι – *ταβα*: Εσού – *αμι*: όλοι αυτοί - *ναρα-λοκα-βιραχ*: οι βασιλείς της ανθρώπινης κοινωνίας – *βισαντι*: εισέρχονται – *βακτρανι*: στα στόματα – *αμπιβιτζβαλαντι*: τα φλογισμένα.

Όπως οι ποταμοί κυλούν και χύνονται στον ωκεανό, έτσι και αυτοί οι μεγάλοι πολεμιστές μπαίνουν μέσα στα φλεγόμενα στόματά Σου και χάνονται.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

यथा प्रदीप्तं ज्वलनं पतङ्गा
विशन्ति नाशाय समृद्धवेगाः।
तथैव नाशाय विशन्ति लोका
स्तवापि वक्त्राणि समृद्धवेगाः।।२९।।

γιατα πραντιπταμ τζβαλαναμ πατανγκα
βισαντι νασαγια σαμριντα-βεγκαχ
ταταϊβα νασαγια βισαντι λοκας
ταβαπι βακτρανι σαμριντα-βεγκαχ

γιατα: όπως – *πραντιπταμ*: φλογισμένη – *τζβαλαναμ*: φωτιά – *πατανγκαχ*: οι πεταλουδίτσες – *βισαντι*: εισέρχονται – *νασαγια*: καταστροφή – *σαμριντα-βεγκαχ*: ολοταχώς - *τατα*: έτσι – *εβα*: βεβαίως – *νασαγια*: για την καταστροφή – *βισαντι*: εισέρχονται – *λοκαχ*: όλοι οι άνθρωποι – *ταβα*: Εσού – *απι*: επίσης – *βακτρανι*: στα στόματα - *σαμριντα-βεγκαχ*: ολοταχώς.

Όπως οι πεταλουδίτσες ορμούν προς τη φωτιά που καίει και την καταστροφή, έτσι και όλοι αυτοί οι άνθρωποι ορμούν με μεγάλη ταχύτητα προς τα στόματά Σου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

लेलिह्यसे ग्रसमानः समन्ता
ल्लोकान्समग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः।
तेजोभिरापूर्य जगत्समग्रं
भासस्तवोग्राः प्रतपन्ति विष्णो।।३०।।

λελιχιασε γκρασαμαναχ σαμανταλ
λοκαν σαμαγκραν βανταναϊρ τζβαλαντμπιχ
τετζομπιρ απουρια τζαγκατ σαμαγκραμ
μπασας ταβογκραχ πραταπαντι βισνο

λελιχιασε: γλείφοντας – *γκρασαμαναχ*: καταβροχθίζοντας – *σαμαντατ*: από όλες τις κατευθύνσεις – *λοκαν*: τους ανθρώπους – *σαμαγκραν*: εντελώς – *βανταναϊχ*: με τα στόματα – *τζβαλαντμπιχ*: τα φλογισμένα – *τετζομπιχ*: με τη λάμψη – *απουρια*: καλύπτοντας – *τζαγκατ*: το σύμπαν – *σαμαγκραμ*: ολόκληρο – *μπασαχ*: φως – *ταβα*: Εσού – *ουγκραχ*: το τρομερό – *πραταπαντι*: καίγοντας – *βισνο*: ω Βίσνου.

Ω Βίσνου, γλείφοντας όλους τους ανθρώπους από όλες τις πλευρές με τα φλογισμένα στόματά Σου, τους καταβροχθίζεις. Καλύπτοντας με τη λάμψη Σου ολόκληρο το σύμπαν, το καις με το τρομερό Σου φως.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

आख्याहि मे को भवानुग्ररूपो
नमोऽस्तु ते देववर प्रसीद।
विज्ञातुमिच्छामि भवन्तमाद्यं
न हि प्रजानामि तव प्रवृत्तिम्।।३१।।

ακιαχι με κο μπαβαν ουγκρα-ρουπο   ναμο 'στου τε ντεβα-βαρα πρασιντα
βιγκιατουμ ιτσαμι μπαβανταμ αντιαμ   να χι πρατζαναμι ταβα πραβριττιμ

ακιαχι: Σε παρακαλώ, εξήγησε – *με*: σε εμένα – *καχ*: ο οποίος – *μπαβαν*: Εσύ - *ουγκρα-ρουπαχ*: άγρια μορφή - *ναμαχ αστου*: προσκυνώ – *τε*: Εσένα - *ντεβα-βαρα*: τον μεγάλο μεταξύ των θεών – *πρασιντα*: δείξε ευσπλαχνία – *βιγκιατουμ*: για να ξέρω – *ιτσαμι*: εύχομαι – *μπαβανταμ*: Εσύ – *αντιαμ*: την αρχική – *να*: ποτέ – *χι*: σίγουρα – *πρατζαναμι*: γνωρίζω – *ταβα*: Εσού – *πραβριττιμ*: την αποστολή.

Ω Κύριε των κυρίων! Ω άγρια μορφή! Πες μου, Σε παρακαλώ, ποιος είσαι. Σε προσκυνώ και Σου ζητώ να φανείς ευσπλαχνικός. Δεν γνωρίζω την αποστολή Σου και επιθυμώ να ακούσω γι' αυτήν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

श्री भगवानुवाच
कालोऽस्मि लोकक्षयकृत्प्रवृद्धो
लोकान्समाहर्तुमिह प्रवृत्तः।
ऋतेऽपि त्वां न भविष्यन्ति सर्वे
येऽवस्थिताः प्रत्यनीकेषु योधाः।।३२।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
καλο 'σμι λοκα-κσαγια-κριτ πραβριντο
λοκαν σαμαχαρτουμ ιχα πραβριτταχ
ριτε 'πι τβαμ να μπαβισιαντι σαρβε
γιε 'βαστιταχ πρατιανικεσου γιονταχ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *καλαχ*: ο χρόνος – *ασμι*: είμαι – *λοκα*: των κόσμων - *κσαγια-κριτ*: ο καταστροφέας –

πραβρινταχ: ο μέγας – *λοκαν*: όλους τους ανθρώπους – *σαμαχαρτουμ*: να καταστρέψω – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο – *πραβριτταχ*: με αποστολή – *ριτε*: χωρίς - *απι*: ακόμη και – *τβαμ*: εσάς – *να*: ποτέ – *μπαβισιαντι*: θα είστε – *σαρβε*: όλοι – *γιε*: οι οποίοι – *αβαστιταχ*: βρίσκεστε – *πρατιανικεσου*: στην αντίθετη πλευρά – *γιονταχ*: οι στρατιώτες.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Ο χρόνος είμαι, ο μέγας εξολοθρευτής των κόσμων, και είμαι εδώ για να αφανίσω όλους αυτούς τους ανθρώπους. Με εξαίρεση εσάς, τους Πάννταβα, όλοι οι πολεμιστές και από τις δύο πλευρές θα θανατωθούν.

Παρόλο που ο Αρτζούνα γνώριζε ότι ο Κρίσνα ήταν φίλος του και το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ήταν κατάπληκτος με τις διάφορες μορφές τις οποίες φανέρωσε. Ήθελε, λοιπόν, να μάθει περισσότερα για την πραγματική αποστολή αυτής της καταστροφικής δύναμης. Στις Βέδες αναφέρεται ότι η Υπέρτατη Αλήθεια καταστρέφει τα πάντα, ακόμη και τον Μπράμα:

γιασια μπραμα τσα κσατραμ τσα ουμπε μπαβατα ονταναχ
μριτιουρ γιασιοπασετσαναμ κα ιττα βεντα γιατρα σαχ

Τελικώς όλοι οι *μπραμανα,* οι *κσατρια* και οι πάντες ανεξαιρέτως καταβροχθίζονται από τον Υπέρτατο. Αυτή η μορφή του Κυρίου είναι ένας γίγαντας που καταβροχθίζει τα πάντα και εδώ ο Κρίσνα παρουσιάζεται σε αυτή τη μορφή, τη μορφή του χρόνου ο οποίος καταπίνει τα πάντα. Εκτός από τους λιγοστούς Πάννταβα, ο Κρίσνα θα καταβρόχθιζε όλους όσους ήταν παρόντες στο πεδίο της μάχης.

Ο Αρτζούνα δεν ήταν υπέρ της μάχης και σκεφτόταν ότι θα ήταν καλύτερα να μην πολεμήσει· τότε δεν θα υπήρχε απογοήτευση. Ως απάντηση, ο Κύριος του λέει ότι ακόμη και αν δεν πολεμήσει, όλοι θα εξολοθρευτούν, επειδή αυτό είναι το σχέδιό Του. Αν σταματούσε να πολεμά, θα πέθαιναν με άλλο τρόπο. Ο θάνατος δεν μπορεί να εμποδιστεί, ακόμη και αν ο Αρτζούνα δεν πολεμήσει. Στην πραγματικότητα ήταν ήδη όλοι νεκροί. Ο χρόνος είναι καταστροφή και όλες οι εκδηλώσεις πρόκειται να συντριβούν εξαιτίας της επιθυμίας του Υπερτάτου Κυρίου. Αυτός είναι ο νόμος της φύσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 33

तस्मात्त्वमुत्तिष्ठ यशो लभस्व
जित्वा शत्रून् भुङ्क्ष्व राज्यं समृद्धम्।
मयैवैते निहताः पूर्वमेव
निमित्तमात्रं भव सव्यसाचिन्।।३३।।

τασματ τβαμ ουττιστα γιασο λαμπασβα
τζιτβα σατρουν μπουνκσβα ρατζιαμ σαμρινταμ
μαγιαϊβαϊτε νιχαταχ πουρβαμ εβα
νιμιττα-ματραμ μπαβα σαβια-σατσιν

τασματ: επομένως – *τβαμ*: εσύ – *ουττιστα*: σήκω – *γιασαχ*: τη δόξα – *λαμπασβα*: κέρδισε – *τζιτβα*: κατακτώντας – *σατρουν*: τους εχθρούς – *μπουνκσβα*: θα απολαύσεις – *ρατζιαμ*: το βασίλειο – *σαμρινταμ*: ακμάζον – *μαγια*: από Εμένα – *εβα*: βεβαίως – *ετε*: όλοι αυτοί – *νιχαταχ*: ήδη νεκροί - *πουρβαμ εβα*: με προηγούμενη διευθέτηση - *νιμιττα-ματραμ*: η αιτία – *μπαβα*: γίνε - *σαβια-σατσιν*: ω Σαβιασάτσιν (έμπειρε τοξότη).

Σήκω, λοιπόν, και ετοιμάσου να πολεμήσεις και να δοξαστείς. Υποτάσσοντας τους εχθρούς σου, θα απολαύσεις ένα βασίλειο που ευημερεί. Όλοι αυτοί οι πολεμιστές είναι ήδη νεκροί βάσει του δικού Μου σχεδίου. Εσύ, ω Σαβιασάτσιν, έμπειρε τοξότη, γίνε απλώς το όργανό Μου στη μάχη.

Η λέξη *σαβιασατσιν* αναφέρεται σε κάποιον που μπορεί να ρίξει τα βέλη του με μεγάλη τέχνη στο πεδίο της μάχης· ο Αρτζούνα, λοιπόν, αποκαλείται έμπειρος πολεμιστής, ικανός να σκοτώσει τους εχθρούς του με τα βέλη του. «Γίνε απλώς το όργανό Μου»: *νιμιττα-ματραμ*. Τα λόγια αυτά έχουν επίσης ιδιαίτερη σημασία. Ολόκληρος ο κόσμος κινείται σύμφωνα με το σχέδιο του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Πρόσωπα ανόητα με ανεπαρκή γνώση νομίζουν ότι η φύση κινείται χωρίς σχέδιο και ότι όλες οι εκδηλώσεις δεν είναι παρά τυχαίοι σχηματισμοί. Υπάρχουν πολλοί υποτιθέμενοι επιστήμονες οι οποίοι προτείνουν την άποψη ότι ίσως είναι έτσι ή πιθανόν να είναι αλλιώς, αλλά δεν τίθεται θέμα «ίσως» ή «αλλιώς». Υπάρχει ένα συγκεκριμένο σχέδιο το οποίο εφαρμόζεται στον υλικό κόσμο. Ποιο είναι αυτό το σχέδιο; Αυτή η κοσμική εκδήλωση είναι μια ευκαιρία για τις υποκείμενες σε όρους ψυχές να

επιστρέψουν στο σπίτι τους, στον Θεό. Όσο έχουν νοοτροπία δυνάστη, που τις κάνει να προσπαθούν να κυριαρχήσουν στην υλική φύση, παραμένουν δέσμιες. Αλλά όποιος μπορεί να κατανοήσει το σχέδιο του Υπερτάτου Κυρίου και να καλλιεργήσει τη συνείδηση του Κρίσνα είναι πολύ ευφυής. Η δημιουργία και η καταστροφή της κοσμικής εκδήλωσης βρίσκονται υπό την υπέρτατη καθοδήγηση του Θεού. Έτσι η μάχη του Κουρουκσέτρα έγινε σύμφωνα με το σχέδιό Του. Ο Αρτζούνα αρνήθηκε να πολεμήσει, αλλά άκουσε από τον Κύριο ότι θα έπρεπε να πολεμήσει και ταυτόχρονα να επιθυμεί Αυτόν, τον Υπέρτατο Κύριο. Και τότε θα ήταν ευτυχισμένος. Αν κάποιος έχει ολοκληρωμένη συνείδηση του Κρίσνα και η ζωή του είναι αφιερωμένη στην υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου, έχει φτάσει στην τελειότητα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

द्रोणं च भीष्मं च जयद्रथं च
कर्णं तथाऽन्यानपि योधवीरान्।
मया हतांस्त्वं जहि मा व्यथिष्ठा
युध्यस्व जेतासि रणे सपत्नान्।।३४।।

ντροναμ τσα μπισμαμ τσα τζαγιαντραταμ τσα
καρναμ τατανιαν απι γιοντα-βιραν
μαγια χαταμς τβαμ τζαχι μα βιατιστα
γιουντιασβα τζετασι ρανε σαπατναν

ντροναμ τσα: ο Ντρόνα επίσης - *μπισμαμ τσα*: επίσης και ο Μπίσμα – *τζαγιαντραταμ τσα*: και ο Τζαγιαντράτα – *καρναμ*: και ο Κάρνα – *τατα*: επίσης – *ανιαν*: οι άλλοι – *απι*: σίγουρα - *γιοντα-βιραν*: μεγάλοι πολεμιστές – *μαγια*: απο Εμένα – *χαταν*: ήδη σκοτωμένοι – *τβαμ*: εσύ – *τζαχι*: να καταστρέψεις – *μα*: μην – *βιατισταχ*: είσαι ταραγμένος – *γιουντιασβα*: πολέμησε – *τζετασι*: θα κατακτήσεις – *ρανε*: στη μάχη – *σαπατναν*: τους εχθρούς.

Ο Ντρόνα, ο Μπίσμα, ο Τζαγιαντράτα, ο Κάρνα και οι άλλοι μεγάλοι πολεμιστές έχουν ήδη καταστραφεί από Εμένα. Πολέμησε και θα κατατροπώσεις τους εχθρούς σου στη μάχη.

Όλα σχεδιάζονται από τον Υπέρτατο Κύριο, αλλά Αυτός είναι τόσο καλός και τόσο ευσπλαχνικός με τους αφοσιωμένους υπηρέτες Του, ώστε θέλει εκείνοι να δέχονται τους επαίνους και τις τιμές όταν εκτελούν τα σχέδιά Του σύμφωνα με τις επιθυμίες Του. Η ζωή, επομένως, θα πρέπει να κινείται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε όλοι να ενεργούν με συνείδηση του Κρίσνα και να κατανοούν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας μέσω του πνευματικού δασκάλου. Τα σχέδια του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας γίνονται αντιληπτά με το έλεός Του και τα σχέδια των αφοσιωμένων υπηρετών Του είναι εξίσου καλά με τα δικά Του. Θα πρέπει να ακολουθούμε αυτά τα σχέδια και να είμαστε νικητές στον αγώνα για την ύπαρξη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 35

सञ्जय उवाच
एतच्छ्रुत्वा वचनं केशवस्य
कृताञ्जलिर्वेपमानः किरीटी।
नमस्कृत्वा भूय एवाह कृष्णं
सगद्गदं भीतभीतः प्रणम्य।।३५।।

σαντζαγια ουβατσα
ετατς τσρουτβα βατσαναμ κεσαβασια
κριταντζαλιρ βεπαμαναχ κιριτι
ναμασκριτβα μπουγια εβαχα κρισναμ
σα-γκαντγκανταμ μπιτα-μπιταχ πραναμια

σαντζαγια ουβατσα: είπε ο Σαντζάγια – *ετατ*: έτσι – *σρουτβα*: ακούγοντας – *βατσαναμ*: τα λόγια – *κεσαβασια*: του Κέσαβα, δηλαδή του Κρίσνα – *κριταντζαλιχ*: με ενωμένα χέρια – *βεπαμαναχ*: τρέμοντας – *κιριτι*: ο Αρτζούνα – *ναμασκριτβα*: υποκλίθηκε – *μπουγιαχ*: πάλι – *εβα*: βεβαίως – *αχα*: είπε - *κρισναμ*: στον Κρίσνα - *σα-γκαντγκανταμ*: ψελλίζοντας - *μπιτα-μπιταχ*: φοβισμένος – *πραναμια*: προσκυνώντας.

Είπε ο Σαντζάγια στον Ντριταράστρα: Ω Βασιλιά, αφού άκουσε αυτά τα λόγια από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Αρτζούνα, τρέμοντας, υποκλίθηκε φοβισμένος με σταυρωμένα χέρια ξανά και ξανά και άρχισε να λέει ψελλίζοντας τα εξής.

Όπως έχουμε ήδη εξηγήσει, εξαιτίας της κατάστασης που δημιουργήθηκε από τη συμπαντική μορφή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, ο Αρτζούνα αισθάνθηκε αμηχανία και θαυμασμό. Άρχισε, λοιπόν, να προσκυνά τον Κρίσνα με σεβασμό ξανά και ξανά και με τρεμάμενη φωνή προσευχήθηκε όχι ως φίλος, αλλά ως αφοσιωμένος υπηρέτης Του με αισθήματα δέους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 36

अर्जुन उवाच
स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या
जगत् प्रहृष्यत्यनुरज्यते च।
रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति
सर्वे नमस्यन्ति च सिद्धसङ्घाः।।३६।।

αρτζουνα ουβατσα
στανε χρισικεσα ταβα πρακιρτια   τζαγκατ πραχρισιατι ανουρατζιατε τσα
ρακσαμσι μπιτανι ντισο ντραβαντι   σαρβε ναμασιαντι τσα σιντα-σανγκαχ

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *στανε:* σωστά – *χρισικεσα*: ω κύριε των αισθήσεων – *ταβα*: Εσού – *πρακιρτια*: με τις δόξες – *τζαγκατ*: ολόκληρος ο κόσμος – *πραχρισιατι*: αγάλλεται – *ανουρατζιατε*: προσδένεται – *τσα*: και – *ρακσαμσι*: οι δαίμονες – *μπιτανι*: από φόβο – *ντισαχ*: σε όλες τις κατευθύνσεις – *ντραβαντι*: τρέπονται σε φυγή – *σαρβε*: όλοι – *ναμασιαντι*: υποκλίνονται – *τσα*: επίσης - *σιντα-σανγκαχ*: τα τέλεια ανθρώπινα όντα.

Είπε ο Αρτζούνα: Ω Χρισικέσα, κύριε των αισθήσεων, ολόκληρος ο κόσμος αγάλλεται ακούγοντας το όνομά Σου και έτσι όλοι προσδένονται σ' Εσένα. Παρόλο που τα τέλεια όντα Σου προσφέρουν με σεβασμό φόρο τιμής, οι δαίμονες φοβούνται και τρέπονται σε φυγή εδώ κι εκεί. Όλα αυτά σωστά γίνονται.

Ο Αρτζούνα, αφού άκουσε από τον Κρίσνα για την έκβαση της μάχης του Κουρουκσέτρα, έγινε ένας φωτισμένος αφοσιωμένος υπηρέτης του Υπερτάτου Κυρίου. Παραδέχθηκε πως οτιδήποτε γίνεται από τον Κρίσνα είναι σωστό. Ο Αρτζούνα επιβεβαίωσε ότι ο Κρίσνα είναι Αυτός που

συντηρεί τους αφοσιωμένους υπηρέτες και το αντικείμενο της λατρείας τους, καθώς και ο καταστροφέας όσων είναι ανεπιθύμητοι. Οι πράξεις Του είναι εξίσου καλές για όλους. Σε αυτό το σημείο ο Αρτζούνα κατάλαβε ότι όταν η μάχη του Κουρουκσέτρα τερματιζόταν, στο εξώτερο διάστημα θα ήταν παρόντες πολλοί ημίθεοι, τέλεια όντα (*σιντα*) και όλοι οι διανοούμενοι των ανώτερων πλανητών, οι οποίοι παρακολουθούσαν τη μάχη επειδή ήταν παρών ο Κρίσνα. Όταν ο Αρτζούνα είδε τη συμπαντική μορφή του Κυρίου οι ημίθεοι ευχαριστήθηκαν, αλλά κάποιοι άλλοι οι οποίοι ήταν δαίμονες και άθεοι δεν ανέχθηκαν τους επαίνους για τον Κύριο. Λόγω του φυσικού τους φόβου για την τρομερή μορφή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας ετράπηκαν σε φυγή. Ο Αρτζούνα επαινεί τον τρόπο με τον οποίον ο Κρίσνα μεταχειρίζεται τους αφοσιωμένους υπηρέτες και τους άθεους. Σε κάθε περίπτωση, ο αφοσιωμένος υπηρέτης δοξάζει τον Κύριο, επειδή γνωρίζει πως οτιδήποτε κάνει είναι καλό για όλους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 37

कस्माच्च ते न नमेरन्महात्मन्
गरीयसे ब्रह्मणोऽप्यादिकर्त्रे।
अनन्त देवेश जगन्निवास
त्वमक्षरं सदसत्तत्परं यत्।।३७।।

κασματ τσα τε να ναμεραν μαχατμαν
γκαριγιασε μπραμανο 'πι αντι-καρτρε
αναντα ντεβασα τζαγκαν-νιβασα
τβαμ ακσαραμ σαντ-ασατ τατ παραμ γιατ

κασματ: γιατί – *τσα*: επίσης – *τε*: σ' Εσένα – *να*: δεν – *ναμεραν*: θα έπρεπε να αποτίνουν φόρο τιμής – *μαχατμαν*: ω Μέγα – *γκαριγιασε*: που είσαι καλύτερος – *μπραμαναχ*: από τον Μπράμα – *απι*: παρόλο που - *αντι-καρτρε*: στον υπέρτατο δημιουργό – *αναντα*: ω απεριόριστε – *ντεβεσα*: ω Θεέ των θεών - *τζαγκατ-νιβασα*: ω καταφυγή του σύμπαντος – *τβαμ*: είσαι – *ακσαραμ*: άφθαρτος - *σατ-ασατ*: ως προς την αιτία και το αιτιατό - *τατ παραμ*: υπερβατικός – *γιατ*: επειδή.

Ω Μέγιστε, μεγαλύτερε ακόμη και από τον Μπράμα, Εσύ είσαι ο αρχικός δημιουργός. Γιατί, λοιπόν, δεν θα έπρεπε να Σου αποτίνουν φόρο τιμής; Ω απεριόριστε, ω Θεέ των θεών, ω καταφυγή του σύμπαντος, είσαι η ακατανίκητη πηγή, η αιτία όλων των αιτιών, υπερβατικός ως προς την υλική εκδήλωση.

Αποτίνοντας εδώ φόρο τιμής, ο Αρτζούνα δείχνει ότι ο Κρίσνα είναι άξιος λατρείας από όλους. Διαπερνά τα πάντα και είναι η ψυχή κάθε ψυχής. Ο Αρτζούνα αποκαλεί τον Κρίσνα *μαχατμα*, πράγμα που σημαίνει ότι είναι μεγαλόψυχος και απεριόριστος. Η λέξη *αναντα* δηλώνει ότι δεν υπάρχει τίποτε το οποίο δεν καλύπτεται από την επίδραση και την ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου, η δε λέξη *ντεβεσα* σημαίνει ότι Αυτός είναι ο κύριος όλων των ημιθέων και ότι είναι πάνω από όλους τους. Είναι το κέντρο όλου του σύμπαντος. Ο Αρτζούνα σκέφτηκε επίσης ότι ήταν πρέπον να αποτίνουν με σεβασμό φόρο τιμής στον Κρίσνα όλα τα τέλεια ζωντανά όντα και όλοι οι ισχυροί ημίθεοι, επειδή κανείς δεν είναι μεγαλύτερος από Αυτόν. Αναφέρει συγκεκριμένα ότι ο Κρίσνα είναι μεγαλύτερος από τον Μπράμα, επειδή ο Μπράμα έχει δημιουργηθεί από Αυτόν. Ο Μπράμα γεννιέται από τον μίσχο του λωτού που φυτρώνει από τον αφαλό της κοιλιάς του Γκαρμποντακασάγι Βίσνου, ο οποίος είναι η πλήρης επέκταση του Κρίσνα· συνεπώς, ο Μπράμα και ο Σίβα, ο οποίος γεννιέται από τον Μπράμα, και όλοι οι άλλοι ημίθεοι πρέπει να προσφέρουν με σεβασμό την υποταγή τους στον Κρίσνα. Έτσι ο Κύριος έχει τον σεβασμό του Σίβα, του Μπράμα και των άλλων ημιθέων. Η λέξη *ακσαραμ* έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή η υλική δημιουργία υπόκειται στην καταστροφή, ενώ ο Κύριος είναι πάνω από την υλική δημιουργία. Είναι η αιτία όλων των αιτιών και, επομένως, είναι ανώτερος από όλες τις υποκείμενες σε όρους ψυχές, που είναι δέσμιες της υλικής φύσης, καθώς και από την ίδια την υλική κοσμική εκδήλωση. Άρα είναι ο καθ’ ολοκληρίαν Μέγας, ο Υπέρτατος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 38

त्वमादिदेवः पुरुषः पुराण
स्त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम्।
वेत्तासि वेद्यं च परं च धाम
त्वया ततं विश्वमनन्तरूप।।३८।।

τβαμ αντι-ντεβαχ πουρουσαχ πουρανας
τβαμ ασια βισβασια παραμ νινταναμ
βεττασι βεντιαμ τσα παραμ τσα νταμα
τβαγια ταταμ βισβαμ αναντα-ρουπα

τβαμ: Εσύ - *αντι-ντεβαχ*: ο αρχικός Υπέρτατος Θεός – *πουρουσαχ*: το πρόσωπο – *πουραναχ*: παλιό – *τβαμ*: Εσύ – *ασια*: αυτού – *βισβασια*: το σύμπαν – *παραμ*: υπερβατικός – *νινταναμ*: το καταφύγιο – *βεττα*: ο γνώστης – *ασι*: είσαι – *βεντιαμ*: το αντικείμενο της γνώσης - *τσα*: και – *παραμ*: υπερβατικός – *τσα*: και – *νταμα*: η κατοικία – *τβαγια*: από Εσένα – *ταταμ*: διαπερνάται – *βισβαμ*: το σύμπαν - *αναντα-ρουπα*: ω απεριόριστη μορφή.

Εσύ είσαι ο αρχικός Υπέρτατος Κύριος, το πανάρχαιο πρόσωπο, το μοναδικό καταφύγιο του σύμπαντος, η υπέρτατη κατοικία. Εσύ είσαι ο γνώστης των πάντων και όλα όσα μπορούν να γνωσθούν. Ω απεριόριστη μορφή, Εσύ διαπερνάς όλη την κοσμική εκδήλωση.

Όλα στηρίζονται στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας· άρα είναι το ύψιστο στήριγμα. *Νινταναμ* σημαίνει ότι τα πάντα, ακόμη και η λάμψη του *μπραμαν*, στηρίζονται στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα. Είναι ο γνώστης όλων εκείνων τα οποία συμβαίνουν σε αυτόν τον κόσμο και εάν η γνώση έχει κάποιο τέλος, είναι το τέλος κάθε γνώσης. Επομένως, είναι ο γνώστης και το αντικείμενο της γνώσης. Είναι το αντικείμενο της γνώσης επειδή διαπερνά τα πάντα. Επειδή είναι η αιτία στον πνευματικό κόσμο, είναι υπερβατικός. Είναι επίσης η κύρια προσωπικότητα του πνευματικού κόσμου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 39

वायुर्यमोऽग्निर्वरुणः शशाङ्कः
प्रजापतिस्त्वं प्रपितामहश्च।
नमो नमस्तेऽस्तु सहस्रकृत्वः
पुनश्च भूयोऽपि नमो नमस्ते।।३९।।

βαγιουρ γιαμο ‘γκνιρ βαρουναχ σασανκαχ
πρατζαπατις τβαμ πραπιταμαχας τσα

ναμο ναμας τε ‘στου σαχασρα-κριτβαχ
πουνας τσα μπουγιο ‘πι ναμο ναμας τε

βαγιουχ: ο αέρας – *γιαμαχ*: ο κυρίαρχος – *αγκνιχ*: η φωτιά – *βαρουναχ*: το νερό – *σασανκαχ*: η σελήνη – *πρατζαπατιχ*: ο Μπράμα – *τβαμ*: Εσύ – *πραπιταμαχαχ*: ο προπάππος – *τσα*: επίσης – *ναμαχ*: προσφέρω τον σεβασμό μου – *ναμαχ*: προσφέρω τον σεβασμό μου ξανά – *τε*: σε Εσένα – *αστου*: ας είναι - *σαχασρα-κριτβαχ*: χίλιες φορές - *πουναχ τσα*: και ξανά – *μπουγιαχ*: ξανά – *απι*: επίσης – *ναμαχ*: προσφέρω τον σεβασμό μου - *ναμαχ τε*: προσφέρω τον σεβασμό μου σε Εσένα.

Είσαι ο αέρας, η φωτιά, το νερό και η σελήνη. Είσαι ο υπέρτατος κυρίαρχος, αλλά και ο προπάππος. Γι’ αυτό, Σε προσκυνώ με σεβασμό χίλιες φορές, ξανά και ξανά.

Ο Κύριος αποκαλείται εδώ αέρας, επειδή ο αέρας, διαπερνώντας τα πάντα, είναι ο σημαντικότερος εκπρόσωπος όλων των ημιθέων. Ο Αρτζούνα αποκαλεί επίσης τον Κρίσνα προπάππο, επειδή είναι ο πατέρας του Μπράμα, του πρώτου ζωντανού πλάσματος του σύμπαντος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 40

नमः पुरस्तादथ पृष्ठतस्ते
नमोऽस्तु ते सर्वत एव सर्व।
अनन्तवीर्यामितविक्रमस्त्वं
सर्वं समाप्नोषि ततोऽसि सर्वः।।४०।।

ναμαχ πουραστατ ατα πριστατας τε   ναμο ‘στου τε σαρβατα εβα σαρβα
αναντα-βιριαμιτα-βικραμας τβαμ   σαρβαμ σαμαπνοσι τατο ‘σι σαρβαχ

ναμαχ: προσκύνημα – *πουραστατ*: από εμπρός – *ατα*: επίσης – *πρισταταχ*: από πίσω – *τε*: σ’ Εσένα - *ναμαχ αστου*: προσφέρω τον σεβασμό μου – *τε*: σ’ Εσένα – *σαρβαταχ*: απ’ όλες τις πλευρές – *εβα*: πράγματι – *σαρβα*: επειδή είσαι τα πάντα - *αναντα-βιρια*: απεριόριστη δύναμη - *αμιτα-βικραμαχ*: απεριόριστη ανδρεία – *τβαμ*: Εσύ – *σαρβαμ*: τα πάντα – *σαμαπνοσι*: καλύπτεις – *ταταχ*: επομένως – *ασι*: είσαι – *σαρβαχ*: τα πάντα.

Σε προσκυνώ από μπροστά, από πίσω και από όλες τις πλευρές. Είσαι ο κύριος απεριόριστης δύναμης και ανδρείας. Διαπερνάς τα πάντα και είσαι, επομένως, τα πάντα.

Από εκστατική αγάπη για τον Κρίσνα, ο φίλος Του Αρτζούνα προσφέρει τον σεβασμό του από όλες τις πλευρές. Δέχεται ότι ο Κρίσνα είναι κύριος κάθε δύναμης και ανδρείας και πολύ ανώτερος από όλους τους πολεμιστές που ήταν συγκεντρωμένοι στο πεδίο της μάχης. Η *Βίσνου Πουρανα* αναφέρει τα εξής:

γιο 'γιαμ ταβαγκατο ντεβα σαμιπαμ ντεβατα-γκαναχ
σα τβαμ εβα τζαγκατ-σραστα γιαταχ σαρβα-γκατο μπαβαν

«Όποιος έρχεται ενώπιόν Σου, ακόμη και αν είναι ημίθεος, είναι δημιουργημένος από Εσένα, ω Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας».

ΚΕΙΜΕΝΑ 41-42

सखेति मत्वा प्रसभं यदुक्तं
हे कृष्ण हे यादव हे सखेति।
अजानता महिमानं तवेदं
मया प्रमादात्प्रणयेन वापि।।४१।।
यच्चावहासार्थमसत्कृतोऽसि
विहारशय्यासनभोजनेषु।
एकोऽथवाप्यच्युत तत्समक्षं
तत्क्षामये त्वामहमप्रमेयम्।।४२।।

σακετι ματβα πρασαμπαμ γιαντ ουκταμ χε κρισνα χε γιανταβα χε σακετι
ατζανατα μαχιμαναμ ταβενταμ μαγια πραμαντατ πραναγιενα βαπι

γιατς τσαβαχασαρταμ ασατ-κριτο 'σι βιχαρα-σαγιασανα-μποτζανεσου
εκο 'τα βαπι ατσιουτα τατ-σαμακσαμ τατ κσαμαγιε τβαμ αχαμ απραμεγιαμ

σακα: έναν φίλο - *ιτι*: έτσι – *ματβα*: νομίζοντας – *πρασαμπαμ*: απερίσκεπτα – *γιατ*: οτιδήποτε – *ουκταμ*: ειπώθηκε – *χε κρισνα*: ω Κρίσνα - *χε γιανταβα*: ω

Γιάνταβα - *χε σακα*: ω φίλε – *ιτι*: έτσι – *ατζανατα*: χωρίς να γνωρίζω – *μαχιμαναμ*: τις δόξες – *ταβα*: (τις δικές) Σου – *ινταμ*: αυτό – *μαγια*: από εμένα – *πραμαντατ*: από ανοησία – *πραναγιενα*: από αγάπη – *βα απι*: είτε – *γιατ*: οτιδήποτε – *τσα*: επίσης – *αβαχασα-αρταμ*: αστειευόμενος - *ασατ-κριταχ*: ντροπιασμένος – *ασι*: ήσουν – *βιχαρα*: διασκεδάζοντας – *σαγια*: αναπαυόμενοι – *ασανα*: καθισμένοι – *μποτζανεσου*: ή τρώγοντας μαζί – *εκαχ*: μόνος - *ατα βα*: είτε – *απι*: επίσης – *ατσιουτα*: ω αλάνθαστε - *τατ-σαμακσαμ*: μαζί με φίλους – *τατ*: όλες εκείνες – *κσαμαγιε*: ζητώ συγχώρεση – *τβαμ*: από Εσένα – *αχαμ*: εγώ – *απραμεγιαμ*: ω ανυπολόγιστε.

Χωρίς να γνωρίζω τις δόξες Σου και νομίζοντας ότι είμαι φίλος Σου, Σε προσφωνούσα ασυλλόγιστα «Ω Κρίσνα», «Ω Γιάνταβα», «Ω φίλε μου». Παρακαλώ, συγχώρεσε οτιδήποτε μπορεί να έχω κάνει από ανοησία ή από αγάπη. Σε πρόσβαλα πολλές φορές ενώ διασκεδάζαμε ή ενώ αναπαυόμασταν, ενώ είμασταν καθισμένοι ή ενώ τρώγαμε, άλλοτε μόνοι μας και άλλοτε μαζί με φίλους. Σε ικετεύω να με συγχωρέσεις, ω αλάνθαστε.

Παρόλο που ο Κρίσνα έχει φανερωθεί στον Αρτζούνα στη συμπαντική Του μορφή, ο Αρτζούνα θυμάται τη φιλική του σχέση με τον Κρίσνα και γι’ αυτό του ζητά να τον συγχωρέσει για τις πολλές οικειότητες που είναι αποτέλεσμα της φιλίας. Ομολογεί πως προηγουμένως δεν γνώριζε ότι ο Κρίσνα μπορούσε να πάρει μια τέτοια συμπαντική μορφή, μολονότι ο Κρίσνα του το είχε εξηγήσει. Ο Αρτζούνα δεν ήξερε πόσες φορές μπορεί να Τον είχε προσβάλει, προσφωνώντας Τον «Φίλε μου», «Κρίσνα», «Γιάνταβα», κλπ., χωρίς να αναγνωρίζει το μεγαλείο Του. Αλλά ο Κρίσνα είναι τόσο καλός και ευσπλαχνικός, ώστε παρά το μεγαλείο Του έπαιζε με τον Αρτζούνα σαν φίλος. Αυτή είναι η υπερβατική ανταπόδοση αγάπης μεταξύ του Κυρίου και του αφοσιωμένου υπηρέτη Του. Η σχέση μεταξύ του ζωντανού όντος και του Κρίσνα είναι αμετάβλητη αιωνίως· δεν μπορεί να λησμονηθεί, όπως δείχνει η συμπεριφορά του Αρτζούνα. Παρόλο που ο Αρτζούνα είδε το μεγαλείο της συμπαντικής μορφής, δεν μπορούσε να ξεχάσει τη φιλική του σχέση με τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 43

पितासि लोकस्य चराचरस्य
त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर्गरीयान्।
न त्वत्समोऽस्त्यभ्यधिकः कुतोऽन्यो
लोकत्रयेऽप्यप्रतिमप्रभाव।।४३।।

πιτασι λοκασια τσαρατσαρασια
τβαμ ασια πουτζιας τσα γκουρουρ γκαριγιαν
να τβατ-σαμο 'στι αμπιαντικαχ κουτο 'νιο
λοκα-τραγιε 'πι απρατιμα-πραμπαβα

πιτα: ο πατέρας - *ασι*: είσαι – *λοκασια*: όλου του κόσμου – *τσαρα*: κινητών – *ατσαρασια*: και ακίνητων – *τβαμ*: Εσύ είσαι – *ασια*: αυτού – *πουτζιαχ*: λατρευτός – *τσα*: επίσης – *γκουρουχ*: ο κύριος – *γκαριγιαν*: δοξασμένος – *να*: δεν - *τβατ-σαμαχ*: ίσος με Εσένα – *αστι*: υπάρχει – *αμπιαντικαχ*: μεγαλύτερος – *κουταχ*: πώς είναι δυνατόν – *ανιαχ*: άλλος - *λοκα-τραγιε*: στα τρία πλανητικά συστήματα – *απι*: επίσης – *απρατιμα*: απροσμέτρητη – *πραμπαβα*: δύναμη.

Είσαι ο πατέρας αυτής της πλήρους κοσμικής εκδήλωσης, ο λατρευτός κύριος, ο πνευματικός δάσκαλος. Κανείς δεν είναι ίσος Σου, κανείς δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από Εσένα. Μέσα στους τρεις κόσμους, η δύναμή Σου είναι απροσμέτρητη!

Ο Κύριος Κρίσνα είναι άξιος λατρείας όπως ένας πατέρας αξίζει να λατρεύεται από τον γιο του. Είναι ο πνευματικός δάσκαλος επειδή έδωσε αρχικά τη βεδική γνώση στον Μπράμα και τώρα διδάσκει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* στον Αρτζούνα· άρα είναι ο αρχικός πνευματικός δάσκαλος και, επομένως, ένας σημερινός αυθεντικός πνευματικός δάσκαλος πρέπει να προέρχεται από τη γραμμή της μαθητικής διαδοχής που κατεβαίνει από τον Κρίσνα. Χωρίς να είναι εκπρόσωπος του Κρίσνα, δεν μπορεί να γίνει κάποιος πνευματικός δάσκαλος υπερβατικών ζητημάτων.

Ο Κύριος είναι άξιος προσκύνησης από κάθε άποψη. Το μεγαλείο Του είναι απροσμέτρητο. Κανείς δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, επειδή κανείς δεν είναι ίσος ή ανώτερος του Κρίσνα σε κανέναν κόσμο, υλικό ή πνευματικό. Όλοι είναι κάτω από Αυτόν. Κανείς δεν μπορεί να Τον υπερβεί.

Ο Υπέρτατος Κύριος Κρίσνα διαθέτει αισθήσεις και σώμα όπως οι συνηθισμένοι άνθρωποι, αλλά γι’ Αυτόν δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των αισθήσεών Του, του σώματός Του, του νου Του και του Ιδίου. Ορισμένοι ανόητοι οι οποίοι δεν Τον γνωρίζουν καλά λένε ότι ο Κρίσνα διαφέρει από την ψυχή Του, τον νου Του, την καρδιά Του και όλα τα υπόλοιπα. Ο Κρίσνα είναι απόλυτος· άρα οι δραστηριότητες και οι δυνάμεις Του είναι υπέρτατες. Λέγεται επίσης ότι δεν έχει αισθήσεις όπως οι δικές μας. Μπορεί να έχει οποιαδήποτε αισθησιακή δραστηριότητα· επομένως οι αισθήσεις Του δεν είναι ούτε ατελείς ούτε περιορισμένες. Κανείς δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από Αυτόν, κανείς δεν μπορεί να είναι ίσος Του και όλοι είναι κατώτεροί Του.

Όποιος γνωρίζει το υπερβατικό σώμα Του, τις δραστηριότητές Του και την τελειότητά Του, αφού αφήσει το σώμα του επιστρέφει σε Αυτόν και δεν έρχεται ξανά σε αυτόν τον αξιοθρήνητο κόσμο. Θα πρέπει, λοιπόν, να γνωρίζουμε ότι οι δραστηριότητες του Κρίσνα διαφέρουν από τις δραστηριότητες άλλων προσώπων. Η καλύτερη τακτική είναι να ακολουθούμε τις αρχές του Κρίσνα· αυτό θα μας κάνει τέλειους. Λέγεται ακόμη ότι κανείς δεν είναι κύριος του Κρίσνα· όλοι είναι υπηρέτες Του. Μόνο ο Κρίσνα είναι ο Θεός και όλοι οι άλλοι είναι υπηρέτες. Όλοι συμμορφώνονται με τις εντολές Του. Τις εντολές Του δεν μπορεί να τις αρνηθεί κανείς. Όλοι ενεργούν σύμφωνα με τις οδηγίες Του, ευρισκόμενοι κάτω από την εποπτεία Του. Όπως αναφέρεται στην *Μπραμα-σαμχιτα*, Αυτός είναι η αιτία όλων των αιτιών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 44

तस्मात्प्रणम्य प्रणिधाय कायं
प्रसादये त्वामहमीशमीड्यम्।
पितेव पुत्रस्य सखेव सख्युः
प्रियः प्रियायार्हसि देव सोढुम्।।४४।।

τασματ πραναμια πρανινταγια καγιαμ πρασανταγιε τβαμ αχαμ ισαμ ιντιαμ
πιτεβα πουτρασια σακεβα σακιουχ πριγιαχ πριγιαγιαρχασι ντεβα σοντουμ

τασματ: λοιπόν – *πραναμια*: προσκυνώντας – *πρανινταγια*: ξαπλώνοντας – *καγιαμ*: το σώμα – *πρασανταγιε*: να εκλιπαρήσω για έλεος - *τβαμ*: Εσένα –

αχαμ: εγώ – *ισαμ*: τον Υπέρτατο Κύριο – *ιντιαμ*: άξιος λατρείας – *πιτα ιβα*: σαν πατέρας – *πουτρασια*: με τον γιο του – *σακα ιβα*: σαν φίλος – *σακιουχ*: με τον φίλο του – *πριγιαχ*: σαν εραστής – *πριγιαγιαχ*: με την αγαπημένη του – *αρχασι*: θα έπρεπε – *ντεβα*: Κύριέ Μου – *σοντουμ*: να ανεχθείς.

Είσαι ο Υπέρτατος Κύριος, άξιος να λατρεύεται από κάθε ζωντανό ον. Πέφτω, λοιπόν, καταγής για να Σε προσκυνήσω με σεβασμό και να εκλιπαρήσω το έλεός Σου. Ω Κύριέ μου, όπως κάνει ο πατέρας με τον γιο του, ο φίλος με τον φίλο του και ο εραστής με την αγαπημένη του, συγχώρεσε, Σε παρακαλώ, τα παραπτώματά μου.

Οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κρίσνα σχετίζονται μαζί Του με διάφορες σχέσεις· κάποιος μπορεί να μεταχειρίζεται τον Κρίσνα ως γιο του, κάποιος ως σύζυγο, κάποιος ως κύριο, κλπ. Ο Κρίσνα και ο Αρτζούνα σχετίζονται με φιλία. Όπως είναι ανεκτικός ένας πατέρας ή ένας σύζυγος ή ένας κύριος, έτσι είναι ανεκτικός και ο Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 45

अदृष्टपूर्वं हृषितोऽस्मि दृष्ट्वा
भयेन च प्रव्यथितं मनो मे।
तदेव मे दर्शय देव रूपं
प्रसीद देवेश जगन्निवास।।४५।।

αντριστα-πουρβαμ χρισιτο ‘σμι ντριστβα
μπαγιενα τσα πραβιατιταμ μανο με
ταντ εβα με νταρσαγια ντεβα ρουπαμ
πρασιντα ντεβεσα τζαγκαν νιβασα

αντριστα-πουρβαμ: αυτό που δεν έχει ιδωθεί προηγουμένως – *χρισιταχ*: χαρούμενος – *ασμι*: είμαι – *ντριστβα*: βλέποντας – *μπαγιενα*: από φόβο – *τσα*: επίσης – *πραβιατιταμ*: ταραγμένος – *μαναχ*: ο νους – *με*: μου – *τατ*: λοιπόν – *εβα*: βεβαίως – *με*: σ’ εμένα – *νταρσαγια*: δείξε – *ντεβα*: ω Κύριε – *ρουπαμ*: τη μορφή – *πρασιντα*: δείξε έλεος – *ντεβεσα*: ω Κύριε των κυρίων – *τζαγκατ-νιβασα*: καταφυγή του σύμπαντος.

Ω Κύριε, αφού είδα τη συμπαντική Σου μορφή, την οποία δεν είχα δει ποτέ πριν, είμαι χαρούμενος, αλλά την ίδια στιγμή ο νους μου είναι ταραγμένος από φόβο. Δείξε μου, λοιπόν, το έλεός Σου, Σε παρακαλώ, ω Κύριε των κυρίων, και αποκάλυψε ξανά τη μορφή Σου ως Πρόσωπο της Θεότητας, ω καταφυγή του σύμπαντος.

Ο Αρτζούνα έχει πάντα εμπιστοσύνη στον Κρίσνα επειδή είναι πολύ αγαπητός φίλος Του και όπως ένας αγαπητός φίλος χαίρεται με τα πλούτη του φίλου του, ο Αρτζούνα είναι πολύ χαρούμενος βλέποντας ότι ο φίλος του ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και μπορεί να δείξει μια τόσο θαυμαστή συμπαντική μορφή. Αλλά ταυτόχρονα, αφού είδε τη συμπαντική μορφή, φοβάται ότι έχει διαπράξει πάρα πολλές προσβολές στον Κρίσνα λόγω της στενής φιλίας του. Έτσι ο νους του είναι ταραγμένος από τον φόβο, παρόλο που δεν έχει λόγο να φοβάται. Γι' αυτό ζητάει από τον Κρίσνα να του δείξει τη μορφή του Ναράγιανα, επειδή ο Κρίσνα μπορεί να πάρει οποιαδήποτε μορφή. Η συμπαντική μορφή είναι υλική και πρόσκαιρη, όπως και ο υλικός κόσμος. Αλλά στους πλανήτες Βαϊκούντα ο Κρίσνα έχει την υπερβατική μορφή Του με τέσσερα χέρια, ως Ναράγιανα. Υπάρχουν αμέτρητοι πλανήτες στον πνευματικό ουρανό και σε καθέναν από αυτούς ο Κρίσνα είναι παρών μέσω των πλήρων εκδηλώσεών Του, οι οποίες έχουν διάφορα ονόματα. Ο Αρτζούνα, λοιπόν, θέλησε να δει μία από τις μορφές του Κρίσνα που εκδηλώνονται στους πλανήτες Βαϊκούντα. Σε όλους τους πλανήτες Βαϊκούντα η μορφή του Ναράγιανα έχει τέσσερα χέρια και τα τέσσερα χέρια κρατούν διάφορα σύμβολα – κοχύλι, ρόπαλο, λωτό και δίσκο. Οι μορφές του Ναράγιανα παίρνουν το όνομά τους σύμφωνα με τα διάφορα χέρια που κρατούν αυτά τα τέσσερα πράγματα. Όλες αυτές οι μορφές είναι ένα και το αυτό με τον Κρίσνα· έτσι ο Αρτζούνα ζητά από τον Κρίσνα να δει τη μορφή Του με τα τέσσερα χέρια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 46

किरीटिनं गदिनं चक्रहस्त
मिच्छामि त्वां द्रष्टुमहं तथैव।
तेनैव रूपेण चतुर्भुजेन
सहस्रबाहो भव विश्वमूर्ते।।४६।।

κιριτιναμ γκαντιναμ τσακρα-χασταμ
ιτσαμι τβαμ ντραστουμ αχαμ ταταϊβα
τεναϊβα ρουπενα τσατουρ-μπουτζενα
σαχασρα-μπαχο μπαβα βισβα-μουρτε

κιριτιναμ: με κράνος – *γκαντιναμ*: με ρόπαλο - *τσακρα-χασταμ*: με δίσκο στα χέρια – *ιτσαμι*: επιθυμώ – *τβαμ*: Εσύ – *ντραστουμ*: να δω – *αχαμ*: εγώ – *τατα εβα*: σε αυτή τη θέση – *τενα εβα*: σε αυτή – *ρουπενα*: τη μορφή - *τσατουρ-μπουτζενα*: με τα τέσσερα χέρια - *σαχασρα-μπαχο*: ω Εσύ με τα χίλια χέρια – *μπαβα*: γίνε - *βισβα-μουρτε*: ω συμπαντική μορφή.

Ω συμπαντική μορφή, ω Κύριε με τα χίλια χέρια, επιθυμώ να Σε δω στη μορφή με τα τέσσερα χέρια, με κράνος στο κεφάλι και ρόπαλο, τροχό, κοχύλι και άνθος λωτού στα χέρια. Λαχταρώ να Σε δω σε αυτή τη μορφή.

Στην *Μπραμα-σαμχιτα* αναφέρεται ότι ο Κύριος βρίσκεται αιωνίως σε χιλιάδες μορφές και ότι οι κύριες μορφές είναι αυτές του Ράμα, του Νρισίμχα, του Ναράγιανα, κλπ. Υπάρχουν αναρίθμητες μορφές. Αλλά ο Αρτζούνα γνώριζε ότι ο Κρίσνα είναι το αρχικό Πρόσωπο της Θεότητας που είχε πάρει την προσωρινή συμπαντική Του μορφή. Τώρα ζητά να δει τη μορφή του Ναράγιανα, μία πνευματική μορφή. Αυτή η στροφή εδραιώνει πέρα από κάθε αμφιβολία τη δήλωση της *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* ότι ο Κρίσνα είναι το αρχικό Πρόσωπο της Θεότητας και ότι όλες οι άλλες μορφές της Θεότητας προέρχονται από Αυτόν. Δεν διαφέρει από τις πλήρεις επεκτάσεις Του και σε οποιαδήποτε από τις αναρίθμητες μορφές Του είναι πάντα ο Θεός. Σε όλες αυτές τις μορφές είναι φρέσκος σαν νέος άνδρας. Αυτό είναι το σταθερό γνώρισμα του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Όποιος γνωρίζει τον Κρίσνα ελευθερώνεται αμέσως από κάθε μόλυνση του υλικού κόσμου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 47

श्री भगवानुवाच
मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदं
रूपं परं दर्शितमात्मयोगात्।
तेजोमयं विश्वमनन्तमाद्यं
यन्मे त्वदन्येन न दृष्टपूर्वम्।।४७।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
μαγια πρασαννενα ταβαρτζουνενταμ
ρουπαμ παραμ νταρσιταμ ατμα-γιογκατ
τετζο-μαγιαμ βισβαμ ανανταμ αντιαμ
γιαν με τβαντ ανιενα να ντριστα-πουρβαμ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *μαγια*: από Εμένα – *πρασαννενα*: μετά χαράς – *ταβα*: σε εσένα – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *ινταμ*: αυτή – *ρουπαμ*: τη μορφή – *παραμ*: υπερβατική – *νταρσιταμ*: έχω δείξει - *ατμα-γιογκατ*: με την εσωτερική Μου δύναμη - *τετζο-μαγιαμ*: γεμάτη λάμψη – *βισβαμ*: ολόκληρο το σύμπαν – *ανανταμ*: απεριόριστη – *αντιαμ*: αρχική - *γιατ με*: τη δική Μου - *τβατ ανιενα*: εκτός από εσένα - *να ντριστα-πουρβαμ*: κανείς δεν έχει δει προηγουμένως.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Αγαπητέ Μου Αρτζούνα, με την εσωτερική Μου δύναμη Σου έδειξα μετά χαράς αυτή τη συμπαντική μορφή. Κανείς πριν από εσένα δεν έχει δει αυτή την πρωταρχική, απεριόριστη και εκτυφλωτικά λαμπερή μορφή.

Ο Αρτζούνα θέλησε να δει τη συμπαντική μορφή του Υπερτάτου Κυρίου και χάρη στο έλεός Του για τον αφοσιωμένο υπηρέτη Του, ο Κρίσνα φανέρωσε τη συμπαντική Του μορφή, γεμάτη λάμψη και μεγαλείο. Η μορφή αυτή ήταν εκτυφλωτική όπως ο ήλιος και τα πολλά της πρόσωπα άλλαζαν γρήγορα. Ο Κρίσνα έδειξε αυτή τη μορφή μόνο και μόνο για να ικανοποιήσει την επιθυμία του φίλου Του Αρτζούνα. Φανέρωσε αυτή τη μορφή μέσω της εσωτερικής Του δύναμης, η οποία είναι αδιανόητη μέσω εικασιών. Κανείς δεν είχε δει αυτή τη συμπαντική μορφή του Κυρίου πριν από τον Αρτζούνα, αλλά επειδή αυτή η μορφή φανερώθηκε στον Αρτζούνα, μπόρεσαν να την δουν και άλλοι αφοσιωμένοι υπηρέτες στους ουράνιους πλανήτες, αλλά και σε άλλους πλανήτες του εξώτερου διαστήματος. Δεν την είχαν δει προηγουμένως, αλλά εξαιτίας του Αρτζούνα μπόρεσαν να την δουν. Με άλλα λόγια, όλοι οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου μπόρεσαν να δουν τη συμπαντική μορφή την οποία είδε ο Αρτζούνα χάρη στο έλεος του Κρίσνα. Κάποιος έχει κάνει το σχόλιο ότι αυτή τη μορφή την είχε δει και ο Ντουριόντανα όταν ο Κρίσνα πήγε στον Ντουριόντανα για να διαπραγματευτεί την ειρήνη. Δυστυχώς, ο Ντουριόντανα δεν αποδέχθηκε την προσφορά ειρήνης, αλλά ο Κρίσνα

εκδήλωσε κάποιες από τις συμπαντικές Του μορφές. Όμως εκείνες οι μορφές ήταν διαφορετικές από αυτή τη μορφή την οποία έδειξε στον Αρτζούνα. Εδώ αναφέρεται ξεκάθαρα ότι κανείς πριν δεν είχε δει αυτή τη μορφή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 48

न वेदयज्ञाध्ययनैर्न दानै
र्न च क्रियाभिर्न तपोभिरुग्रैः।
एवंरूपः शक्य अहं नृलोके
द्रष्टुं त्वदन्येन कुरुप्रवीर।।४८।।

να βεντα-γιαγκιαντιαγιαναϊρ να ντανaϊρ
να τσα κριγιαμπιρ να ταμπομπιρ ουγκραϊχ
εβαμ-ρουπαχ σακια αχαμ νρι-λοκε
ντραστουμ τβαντ ανιενα κουρου-πραβιρα

να: ποτέ – *βεντα*: τις Βέδες – *γιαγκια*: με θυσίες – *αντιαγιαναϊχ*: μελετώντας – *να*: ποτέ – *ντανaϊχ*: με αγαθοεργίες – *να*: ποτέ – *τσα*: επίσης – *κριγιαμπιχ*: με ευσεβείς πράξεις – *να*: ποτέ – *ταμπομπιχ*: ασκητικότητες – *ουγκραϊχ*: με αυστηρές – *εβαμ*: σε αυτή – *ρουπαχ*: τη μορφή – *σακιαχ*: μπορεί– *αχαμ*: Εγώ - *νρι-λοκε*: σε αυτόν τον υλικό κόσμο – *ντραστουμ*: να ιδωθεί – *τβατ*: εσύ – *ανιενα*: από κάποιον άλλον - *κουρου-πραβιρα*: ω άριστε των πολεμιστών Κούρου.

Ω άριστε των πολεμιστών Κούρου, κανείς πριν από εσένα δεν έχει δει αυτή τη συμπαντική μορφή Μου, επειδή κανείς δεν μπορεί να τη δει μελετώντας τις Βέδες, προσφέροντας θυσίες ή κάνοντας αγαθοεργίες, ευσεβείς πράξεις ή αυστηρές ασκητικότητες. Μόνο εσύ την έχεις δει.

Σε σχέση με αυτό, θα πρέπει να κατανοήσει κανείς καθαρά το ζήτημα της θεϊκής όρασης. Ποιος μπορεί να έχει θεϊκή όραση; Θεϊκό θα πει αυτό που προέρχεται από τον Θεό. Αν δεν φτάσει κάποιος στο θεϊκό επίπεδο ως ημίθεος, δεν μπορεί να έχει θεϊκή όραση. Και τι είναι ο ημίθεος; Στις βεδικές γραφές αναφέρεται ότι όσοι είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου Βίσνου είναι ημίθεοι. Όσοι είναι άθεοι, δηλαδή όσοι δεν πιστεύουν στον Βίσνου ή όσοι αναγνωρίζουν μόνο το απρόσωπο γνώρισμα του Κρίσνα, δεν μπορούν

να έχουν θεϊκή όραση. Δεν είναι δυνατό να επικρίνεις τον Κρίσνα και ταυτόχρονα να έχεις θεϊκή όραση. Δεν μπορεί να έχει κάποιος θεϊκή όραση χωρίς να είναι θεϊκός ο ίδιος. Με άλλα λόγια, όσοι έχουν θεϊκή όραση μπορούν και αυτοί να δουν όπως ο Αρτζούνα.

Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* δίνει την περιγραφή της συμπαντικής μορφής και η περιγραφή αυτή ήταν άγνωστη σε όλους πριν από τον Αρτζούνα. Τώρα, μετά από αυτό το περιστατικό, μπορεί κανείς να έχει μια ιδέα της *βισβα-ρουπα·* όσοι είναι πράγματι θεϊκοί μπορούν να δουν τη συμπαντική μορφή του Κυρίου. Αλλά δεν μπορεί να είναι κανείς θεϊκός χωρίς να είναι αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα. Εντούτοις, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες, οι οποίοι βρίσκονται πράγματι στη θεϊκή φύση και έχουν θεϊκή όραση, δεν ενδιαφέρονται και πάρα πολύ να δουν τη συμπαντική μορφή του Κυρίου. Όπως περιγράφηκε στην προηγούμενη στροφή, ο Αρτζούνα ήθελε να δει τη μορφή του Κρίσνα ως τετράχειρα Βίσνου και ήταν φοβισμένος με τη συμπαντική μορφή.

Σε αυτή τη στροφή υπάρχουν κάποιες λέξεις με ιδιαίτερη σημασία, όπως οι λέξεις *βεντα-γιαγκιαντιαγιαναΐχ*, οι οποίες αναφέρονται στη μελέτη της βεδικής γραμματείας και στο ζήτημα των κανονισμών που διέπουν τις θυσίες. Η λέξη *βεντα* αναφέρεται σε όλα τα τμήματα της βεδικής γραμματείας, και συγκεκριμένα, στις τέσσερεις Βέδες (*Ριγκ, Γιατζουρ, Σαμα* και *Αταρβα*), στις δεκαοχτώ *Πουρανα*, στις *Ουπανισαντ* και στη *Βενταντα-σουτρα*. Αυτά τα έργα μπορεί να τα μελετήσει κανείς στο σπίτι του ή οπουδήποτε αλλού. Υπάρχουν επίσης κάποιες *σουτρα*, οι *Καλπα-σουτρα* και οι *Μιμαμσα-σουτρα*, για τη μελέτη της μεθόδου της θυσίας. Η λέξη *ντanaΐχ* αναφέρεται στην ελεημοσύνη που προσφέρεται σε κατάλληλα πρόσωπα, όπως όσοι προσφέρουν στον Κύριο υπερβατική υπηρεσία αγάπης, οι *μπραμανα* και οι Βαϊσνάβα. Οι «ευσεβείς πράξεις» που αναφέρονται είναι οι *αγκνι-χοτρα*, τα καθορισμένα καθήκοντα των διαφόρων κοινωνικών τάξεων. Οι ευσεβείς πράξεις και η οικειοθελής αποδοχή κάποιων σωματικών πόνων ονομάζονται *ταπασια*. Άρα, μπορεί κανείς να τα κάνει όλα αυτά, να δεχθεί να κάνει ασκητικότητες, να δίνει ελεημοσύνη, να μελετά τις Βέδες, κλπ., αλλά αν δεν είναι αφοσιωμένος υπηρέτης όπως ο Αρτζούνα, δεν είναι δυνατό να δει τη συμπαντική μορφή. Οι ιμπερσοναλιστές φαντάζονται και αυτοί ότι βλέπουν τη συμπαντική μορφή του Κυρίου, αλλά από την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* καταλαβαίνουμε ότι οι ιμπερσοναλιστές δεν είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες. Συνεπώς, δεν είναι σε θέση να δουν τη συμπαντική μορφή του Κυρίου.

Υπάρχουν πολλοί οι οποίοι δημιουργούν ενσαρκώσεις. Ισχυρίζονται εσφαλμένα ότι ένα συνηθισμένο ανθρώπινο ον είναι ενσάρκωση, αλλά αυτό είναι ανοησία. Θα πρέπει να ακολουθούμε τις αρχές της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, διαφορετικά δεν υπάρχει πιθανότητα να αποκτήσουμε τέλεια πνευματική γνώση. Παρόλο που η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* θεωρείται η προκαταρκτική μελέτη της επιστήμης του Θεού, είναι τόσο τέλεια, ώστε μπορεί κανείς να διακρίνει καθαρά τι είναι το κάθε τι. Οι οπαδοί κάποιας ψευτο-ενσάρκωσης μπορούν να λένε ότι έχουν δει και αυτοί την υπερβατική ενσάρκωση του Θεού, τη συμπαντική μορφή, αλλά αυτό δεν είναι αποδεκτό, επειδή εδώ αναφέρεται καθαρά ότι αν δεν γίνει κάποιος αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα, δεν μπορεί να δει τη συμπαντική μορφή του Θεού. Πρώτα απ' όλα, λοιπόν, πρέπει να γίνει κανείς αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα και μετά μπορεί να ισχυρίζεται ότι έχει δει τη συμπαντική μορφή. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα δεν μπορεί να δεχθεί ψεύτικες ενσαρκώσεις ή οπαδούς ψεύτικων ενσαρκώσεων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 49

मा ते व्यथा मा च विमूढभावो
दृष्ट्वा रूपं घोरमीदृङ्ममेदम्।
व्यपेतभीः प्रीतमनाः पुनस्त्वं
तदेव मे रूपमिदं प्रपश्य।।४९।।

μα τε βιατα μα τσα βιμουντα-μπαβο
ντριστβα ρουπαμ γκοραμ ιντριν μαμενταμ
βιαπετα-μπιχ πριτα-μαναχ πουνας τβαμ
ταντ εβα με ρουπαμ ινταμ πραπασια

μα: μη – *τε*: σ' εσένα – *βιατα*: ενόχληση – *μα*: μη – *τσα* επίσης - *βιμουντα-μπαβαχ*: σύγχυση – *ντριστβα*: βλέποντας – *ρουπαμ*: τη μορφή – *γκοραμ*: φριχτή – *ιντρικ*: σαν αυτή – *μαμα*: Μου – *ινταμ*: αυτή - *βιαπετα-μπιχ*: απαλλαγμένος από κάθε φόβο - *πριτα-μαναχ*: με ικανοποιημένο νου – *πουναχ*: πάλι – *τβαμ*: εσύ – *τατ*: εκείνο – *εβα*: έτσι – *με*: Μου – *ρουπαμ*: τη μορφή – *ινταμ*: αυτή – *πραπασια*: δες.

Ο νους σου έχει αναστατωθεί βλέποντας αυτή τη φριχτή μορφή Μου. Αλλά τώρα, απαλλαγμένος από κάθε φόβο και με γαλήνιο νου, μπορείς να δεις τη μορφή που επιθυμείς.

Στην αρχή της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ο Αρτζούνα ήταν λυπημένος στη σκέψη ότι θα σκότωνε τον Μπίσμα και τον Ντρόνα, τους λατρευτούς παππούδες και κυρίους του. Ο Κρίσνα, όμως, του είπε τότε ότι δεν θα πρέπει να φοβάται να σκοτώσει τον παππού του. Όταν οι γιοι του Ντριταράστρα προσπάθησαν να γδύσουν την Ντρώπαντι στη συνέλευση των Κούρου, ο Μπίσμα και ο Ντρόνα έμειναν σιωπηλοί και για μία τόσο βαριά αμέλεια καθήκοντος έπρεπε να πεθάνουν. Ο Κρίσνα έδειξε στον Αρτζούνα τη συμπαντική Του μορφή για να του κάνει φανερό ότι αυτοί οι άνθρωποι ήταν ήδη νεκροί λόγω της άνομης δράσης τους. Το θέαμα εκείνο φανερώθηκε στον Αρτζούνα επειδή οι αφοσιωμένοι υπηρέτες είναι πάντα ειρηνικοί και δεν μπορούν να εκτελέσουν τόσο φριχτές πράξεις. Φανερώθηκε ο σκοπός της αποκάλυψης της συμπαντικής μορφής· τώρα ο Αρτζούνα ήθελε να δει τη μορφή με τα τέσσερα χέρια και ο Κρίσνα του την έδειξε. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τη συμπαντική μορφή, επειδή αυτή η μορφή δεν επιτρέπει την ανταπόδοση αισθημάτων αγάπης. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης θέλει να προσφέρει με σεβασμό αισθήματα λατρείας· θέλει, λοιπόν, να βλέπει τη μορφή του Κρίσνα με τα δύο ή με τα τέσσερα χέρια, έτσι ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί με υπηρεσία αγάπης στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 50

सञ्जय उवाच
इत्यर्जुनं वासुदेवस्तथोक्त्वा
स्वकं रूपं दर्शयामास भूयः।
आश्वासयामास च भीतमेनं
भूत्वा पुनः सौम्यवपुर्महात्मा।।५०।।

σαντζαγια ουβατσα
ιτι αρτζουναμ βασουντεβας τατοκτβα
σβακαμ ρουπαμ νταρσαγιαμ ασα μπουγιαχ
ασβασαγιαμ ασα τσα μπιταμ εναμ
μπουτβα πουναχ σωμια-βαπουρ μαχατμα

σαντζαγια ουβατσα: είπε ο Σαντζάγια – *ιτι*: έτσι – *αρτζουναμ*: στον Αρτζούνα – *βασουντεβαχ*: ο γιος του Βασουντέβα, ο Κρίσνα – *τατα*: έτσι – *ουκτβα*: μιλώντας – *σβακαμ*: τη δική Του – *ρουπαμ*: τη μορφή - *νταρσαγιαμ ασα*: έδειξε – *μπουγιαχ*: ξανά - *ασβασαγιαμ ασα*: τον ενθάρρυνε – *τσα*: επίσης – *μπιταμ*: τον φοβισμένο – *εναμ*: αυτόν – *μπουτβα*: γινόμενος – *πουναχ*: πάλι - *σωμια-βαπουχ*: η πανέμορφη μορφή – *μαχατμα*: ο μέγας.

Είπε ο Σαντζάγια στον Ντριταράστρα: Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο μέγας γιος του Βασουντέβα, ενώ μιλούσε έτσι φανέρωσε την πραγματική Του μορφή με τα τέσσερα χέρια και τέλος έδειξε την ωραία μορφή με τα δύο χέρια, ενθαρρύνοντας έτσι τον φοβισμένο Αρτζούνα.

Όταν ο Κρίσνα εμφανίσθηκε ως γιος του Βασουντέβα και της Ντεβάκι, πρώτα απ' όλα παρουσιάστηκε ως τετράχειρας Ναράγιανα, αλλά όταν του το ζήτησαν οι γονείς Του, μεταμορφώθηκε σε ένα συνηθισμένο παιδί. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Κρίσνα γνώριζε ότι ο Αρτζούνα δεν ενδιαφερόταν να δει τη μορφή Του με τα τέσσερα χέρια, αλλά επειδή Του το ζήτησε, ο Κρίσνα του έδειξε και πάλι αυτή τη μορφή και μετά παρουσιάστηκε στη μορφή με τα δύο χέρια. Η λέξη *σωμια-βαπουχ* έχει ιδιαίτερη σημασία. *Σωμια-βαπουχ* είναι μια πανέμορφη μορφή· είναι γνωστή ως η πλέον όμορφη, η πλέον ελκυστική μορφή. Όταν ο Κρίσνα ήταν παρών, όλοι ήταν σαγηνευμένοι από τη μορφή Του και επειδή ο Κρίσνα διευθύνει το σύμπαν, έδιωξε τον φόβο του Αρτζούνα, του αφοσιωμένου υπηρέτη Του, και του έδειξε ξανά την πανέμορφη μορφή Του. Στην *Μπράμα-σαμχιτα* αναφέρεται ότι μόνον εκείνος του οποίου τα μάτια είναι αλειμμένα με την αλοιφή της αγάπης μπορεί να δει την πανέμορφη μορφή του Σρι Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 51

अर्जुन उवाच
दृष्ट्वेदं मानुषं रूपं तवसौम्यं जनार्दन।
इदानीमस्मि संवृत्तः सचेताः प्रकृतिं गतः।।५१।।

αρτζουνα ουβατσα
ντριστβενταμ μανουσαμ ρουπαμ   ταβα σωμιαμ τζαναρντανα

ιντανιμ ασμι σαμβριτταχ   σα-τσεταχ πρακριτιμ γκαταχ

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *ντριστβα*: βλέποντας – *ινταμ*: αυτή – *μανουσαμ*: την ανθρώπινη – *ρουπαμ*: τη μορφή – *ταβα*: (τη δική) Σου – *σωμιαμ*: την πανέμορφη – *τζαναρντανα*: ω τιμωρέ των εχθρών – *ιντανιμ*: τώρα – *ασμι*: είμαι – *σαμβριτταχ*: ήρεμος - *σα-τσεταχ*: στη συνείδησή μου – *πρακριτιμ*: στη φύση μου – *γκαταχ*: επανήλθα.

Όταν, λοιπόν, ο Αρτζούνα είδε τον Κρίσνα στην αρχική Του μορφή, είπε: Βλέποντας αυτή την ανθρώπινη μορφή, την τόσο ελκυστική, ο νους μου έχει τώρα ηρεμήσει και έχω επιστρέψει στη φύση μου.

Σε αυτή τη στροφή οι λέξεις *μανουσαμ ρουπαμ* δείχνουν καθαρά ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, στην αρχική Του μορφή, έχει δύο χέρια. Φαίνεται επίσης ότι όσοι περιγελούν τον Κρίσνα, λέγοντας ότι είναι ένα συνηθισμένο πρόσωπο, έχουν πλήρη άγνοια της θεϊκής Του φύσης. Αν ο Κρίσνα είναι ένα συνηθισμένο πρόσωπο, τότε πώς είναι δυνατό να εμφανίζει τη συμπαντική μορφή και μετά πάλι να εμφανίζει τη μορφή του τετράχειρα Ναράγιανα; Επομένως, στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* λέγεται καθαρά ότι όποιος πιστεύει πως ο Κρίσνα είναι ένα συνηθισμένο πρόσωπο και παραπλανά τον αναγνώστη, ισχυριζόμενος ότι ομιλητής είναι το απρόσωπο *μπραμαν* μέσα στον Κρίσνα, Τον αδικεί κατάφωρα. Ο Κρίσνα έδειξε τη συμπαντική Του μορφή και τη μορφή του τετράχειρα Βίσνου. Πώς θα μπορούσε, λοιπόν, να είναι ένα συνηθισμένο ανθρώπινο ον; Τα παραπλανητικά σχόλια πάνω στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* δεν είναι σε θέση να δημιουργήσουν σύγχυση στον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη, επειδή γνωρίζει καλά τι είναι το κάθε τι. Οι αυθεντικοί στίχοι της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι διαυγείς όπως ο ήλιος και δεν χρειάζονται το φως της λάμπας ανόητων σχολιαστών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 52

श्री भगवानुवाच
सुदुर्दर्शमिदं रूपं दृष्टवानसि यन्मम।
देवा अप्यस्य रूपस्य नित्यं दर्शनकाङ्क्षिणः।।५२।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα

σου-ντουρνταρσαμ ινταμ ρουπαμ ντρισταβαν ασι γιαν μαμα
ντεβα απι ασια ρουπασια νιτιαμ νταρσανα-κανκσιναχ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας - *σου-ντουρνταρσαμ*: πολύ δύσκολο να ιδωθεί – *ινταμ*: αυτή – *ρουπαμ*: η μορφή - *ντρισταβαν ασι*: όπως έχεις δει – *γιατ*: η οποία – *μαμα*: Μου – *ντεβαχ*: οι ημίθεοι – *απι*: επίσης – *ασια*: αυτής – *ρουπασια*: της μορφής – *νιτιαμ*: αιωνίως - *νταρσανα-κανκσιναχ*: ποθώντας να δουν.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Αγαπημένε Μου Αρτζούνα, είναι πολύ δύσκολο να δει κανείς τη μορφή που βλέπεις τώρα. Ακόμη και οι ημίθεοι αναζητούν πάντα την ευκαιρία να δουν αυτή τη μορφή που είναι τόσο αγαπητή.

Στην τεσσαρακοστή όγδοη στροφή αυτού του κεφαλαίου ο Κρίσνα κατέληξε αποκαλύπτοντας τη συμπαντική Του μορφή και πληροφόρησε τον Αρτζούνα ότι αυτή τη μορφή δεν μπορεί να τη δει κανείς ακόμη και μετά από πολλές ευσεβείς πράξεις, θυσίες, κλπ. Εδώ χρησιμοποιείται η λέξη *σου-ντουρνταρσαμ* για να δείξει ότι η μορφή του Κρίσνα με τα δύο χέρια είναι ακόμα πιο εμπιστευτική. Ίσως μπορέσει να δει κανείς τη συμπαντική μορφή του Κρίσνα προσθέτοντας μια χροιά υπηρεσίας αφοσίωσης σε διάφορες δραστηριότητες όπως οι πράξεις εξιλέωσης, η μελέτη των βεδικών γραφών, οι φιλοσοφικές θεωρίες, κλπ. Ενδεχομένως αυτό να είναι δυνατό, αλλά χωρίς μια απόχρωση *μπακτι*, είναι αδύνατο· αυτό έχει ήδη εξηγηθεί. Επιπλέον, πέραν της συμπαντικής μορφής, η ανθρώπινη μορφή του Κρίσνα με τα δύο χέρια είναι ακόμη δυσκολότερο να ιδωθεί, ακόμη και για ημίθεους όπως ο Μπράμα και ο Κύριος Σίβα. Λαχταρούν να Τον δουν και υπάρχουν μαρτυρίες στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* ότι όταν ήταν, υποτίθεται, στην κοιλιά της μητέρας Του, της Ντεβάκι, όλοι οι ημίθεοι από τον ουρανό ήλθαν να δουν το θαύμα του Κρίσνα και προσευχήθηκαν στον Κύριο περιμένοντας να Τον δουν. Οι ανόητοι μπορεί να Τον χλευάζουν πιστεύοντας πως είναι ένα συνηθισμένο πρόσωπο, αλλά ημίθεοι όπως ο Μπράμα και ο Σίβα ποθούν να Τον δουν στη μορφή με τα δύο χέρια. Επίσης, στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (9.11) επιβεβαιώνεται ότι δεν είναι ορατός στους ανόητους που Τον χλευάζουν. Το σώμα του Κρίσνα, όπως βεβαιώνεται από την *Μπραμα-σαμχιτα* και από τον Ίδιο στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, είναι εξ ολοκλήρου πνευματικό και πλήρες ευδαιμονίας και αιωνιότητας· δεν είναι ποτέ σαν ένα υλικό σώμα. Αλλά για ορισμένους από

αυτούς που μελετούν τον Κρίσνα διαβάζοντας την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ή παρόμοια βεδικά έργα, ο Κρίσνα είναι πρόβλημα. Για κάποιον που χρησιμοποιεί μία υλιστική μέθοδο προσέγγισης, ο Κρίσνα θεωρείται μία σπουδαία ιστορική προσωπικότητα και ένας πολυμαθής φιλόσοφος, αλλά είναι ένας συνηθισμένος άνθρωπος, ο οποίος, μολονότι ήταν τόσο ισχυρός, ήταν υποχρεωμένος να δεχθεί ένα υλικό σώμα. Σε τελευταία ανάλυση, πιστεύουν ότι η Απόλυτη Αλήθεια είναι απρόσωπη· πιστεύουν, συνεπώς, ότι από την απρόσωπη κατάσταση στην οποία βρίσκεται, πήρε ένα προσωπικό γνώρισμα σχετιζόμενο με την υλική φύση. Αυτή είναι μία υλιστική προσέγγιση του Υπερτάτου Κυρίου. Μία άλλη προσέγγιση είναι εικοτολογική. Όσοι αναζητούν τη γνώση κάνουν επίσης υποθέσεις σχετικά με τον Κρίσνα και Τον θεωρούν λιγότερο σημαντικό απο τη συμπαντική μορφή του Υπερτάτου Κυρίου. Νομίζουν, λοιπόν, ότι η συμπαντική μορφή του Κρίσνα την οποία φανέρωσε στον Αρτζούνα είναι σημαντικότερη από την προσωπική Του μορφή. Σύμφωνα με αυτούς, η προσωπική μορφή του Κυρίου είναι φανταστική. Πιστεύουν ότι στην έσχατη εκδοχή της η Απόλυτη Αλήθεια δεν είναι πρόσωπο. Όμως η υπερβατική μέθοδος προσέγγισης περιγράφεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, στο Τέταρτο Κεφάλαιο, και είναι το να ακούει κανείς για τον Κρίσνα από έγκυρα πρόσωπα, από αυθεντίες. Αυτή είναι η πραγματική βεδική μέθοδος και όσοι βρίσκονται πράγματι στη βεδική γραμμή ακούν για τον Κρίσνα από αυθεντίες· ακούγοντας δε επανειλημμένως γι’ Αυτόν, ο Κρίσνα γίνεται αγαπητός.

Όπως έχουμε συζητήσει αρκετές φορές, ο Κρίσνα καλύπτεται από τη δύναμή Του, την ονομαζόμενη *γιογκα-μαγια*. Δεν μπορεί να ιδωθεί από κανέναν. Μόνο από κάποιον στον οποίον ο Ίδιος αποκαλύπτεται μπορεί να ιδωθεί. Αυτό βεβαιώνεται στη βεδική γραμματεία· μία εγκαταλελειμμένη ψυχή μπορεί να κατανοήσει την Απόλυτη Αλήθεια. Ο υπερβατιστής, έχοντας αδιαλείπτως συνείδηση του Κρίσνα και προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης στον Κρίσνα, μπορεί να διατηρεί τα πνευματικά μάτια του ανοιχτά και να δει τον Κρίσνα μέσω αποκάλυψης. Μια τέτοια αποκάλυψη δεν είναι πιθανή ούτε για τους ημίθεους· άρα, ακόμα και οι ημίθεοι είναι δύσκολο να καταλάβουν τον Κρίσνα, ενώ οι πιο προηγμένοι από αυτούς διατηρούν πάντα την ελπίδα να δουν τον Κρίσνα στη μορφή με τα δύο χέρια. Το συμπέρασμα είναι ότι μολονότι το να δει κανείς τη συμπαντική μορφή του Κρίσνα είναι πολύ, πολύ δύσκολο, είναι ακόμη δυσκολότερο να κατανοήσει κανείς την προσωπική Του μορφή ως Σιαμασούνναρα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 53

नाहं वेदैर्न तपसा न दानेन न चेज्यया।
शक्य एवंविधो द्रष्टुं दृष्टवानसि मां यथा।।५३।।

ναχαμ βενταϊρ να ταπασα να ντανενα να τσετζιαγια
σακια εβαμ-βιντο ντραστουμ ντρισταβαν ασι μαμ γιατα

να: ποτέ – *αχαμ*: Εγώ – *βενταϊχ*: με τη μελέτη των Βεδών – *να*: ποτέ – *ταπασα*: με αυστηρές ασκητικότητες – *να*: ποτέ – *ντανενα*: με φιλανθρωπίες – *να*: ποτέ – *τσα*: επίσης – *ιτζιαγια*: με τη λατρεία – *σακιαχ*: είναι δυνατό - *εβαμ-βινταχ*: με αυτό τον τρόπο – *ντραστουμ*: να δει – *ντρισταβαν*: βλέποντας – *ασι*: είσαι – *μαμ*: Εμένα – *γιατα*: όπως.

Η μορφή που βλέπεις με τα υπερβατικά σου μάτια δεν γίνεται κατανοητή με τη μελέτη των Βεδών ούτε με αυστηρές ασκητικότητες ούτε με την προσφορά ελεημοσύνης ούτε με λατρεία. Κανείς δεν μπορεί να Με δει όπως είμαι με αυτά τα μέσα.

Ο Κρίσνα εμφανίσθηκε αρχικά μπροστά στους γονείς Του, τον Βασουντέβα και την Ντεβάκι, σε μια μορφή με τέσσερα χέρια και μετά μεταμορφώθηκε στη μορφή με τα δύο χέρια. Αυτό το μυστήριο είναι πολύ δύσκολο να κατανοηθεί από όσους είναι άθεοι ή δεν προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης. Για τους λόγιους, οι οποίοι έχουν σπουδάσει απλώς τη βεδική γραμματεία μέσω θεωριών ή από καθαρό ακαδημαϊκό ενδιαφέρον, ο Κρίσνα δεν είναι εύκολο να γίνει κατανοητός. Ούτε μπορεί να γίνει κατανοητός από πρόσωπα που πηγαίνουν επισήμως στον ναό για να προσφέρουν λατρεία. Κάνουν την επίσκεψή τους, αλλά δεν μπορούν να κατανοήσουν τον Κρίσνα όπως ακριβώς είναι. Ο Κρίσνα μπορεί να γίνει κατανοητός μόνο μέσω του δρόμου της υπηρεσίας αφοσίωσης, όπως εξηγείται από τον Ίδιο τον Κρίσνα στην επόμενη στροφή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 54

भक्त्या त्वनन्यया शक्यमहमेवंविधोऽर्जुन।
ज्ञातुं द्रष्टुं च तत्त्वेन प्रवेष्टुं च परंतप।।५४।।

μπακτια τβ ανανιαγια σακια αχαμ εβαμ-βιντο ‘ρτζουνα
γκιατουμ ντραστουμ τσα ταττβενα πραβεστουμ τσα παρανταπα

μπακτια: με υπηρεσία αφοσίωσης – *του*: αλλά – *ανανιαγια*: ανόθευτη, χωρίς να αναμειγνύεται με πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση ή θεωρητική γνώση – *σακιαχ*: είναι δυνατό – *αχαμ*: Εγώ - *εβαμ-βινταχ*: με αυτόν τον τρόπο – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *γκιατουμ*: να γίνω γνωστός – *ντραστουμ*: να ιδωθώ – *τσα*: και – *ταττβενα*: πράγματι – *πραβεστουμ*: να έλθει – *τσα*: επίσης – *παρανταπα*: ω τιμωρέ των εχθρών.

Αγαπητέ Μου Αρτζούνα, μόνο με αδιαίρετη υπηρεσία αφοσίωσης μπορεί να Με κατανοήσει κανείς όπως ακριβώς είμαι και να Με δει απευθείας, όπως στέκομαι τώρα μπροστά σου. Μόνο με αυτόν τον τρόπο μπορεί να εισχωρήσει κανείς στα μυστήρια της κατανόησής Μου.

Ο Κρίσνα μπορεί να γίνει κατανοητός μόνο με τη μέθοδο της ακέραιης υπηρεσίας αφοσίωσης. Το εξηγεί σε αυτή τη στροφή κατηγορηματικά, έτσι ώστε οι αναρμόδιοι σχολιαστές, οι οποίοι προσπαθούν να κατανοήσουν την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* με τη μέθοδο των εικασιών, να γνωρίζουν ότι σπαταλούν απλώς τον χρόνο τους. Κανείς δεν μπορεί να κατανοήσει τον Κρίσνα ή το πώς γεννήθηκε από τους γονείς Του με τέσσερα χέρια και άλλαξε αμέσως στη μορφή με τα δύο χέρια. Εδώ αναφέρεται καθαρά ότι κανείς δεν μπορεί να Τον δει. Εντούτοις, όσοι είναι πολύ έμπειροι σπουδαστές της βεδικής γραμματείας μπορούν να μάθουν γι’ Αυτόν από τις βεδικές γραφές με τόσο πολλούς τρόπους. Υπάρχουν τόσο πολλοί κανόνες και ρυθμίσεις και αν κάποιος επιθυμεί να κατανοήσει τον Κρίσνα, θα πρέπει να ακολουθήσει τις ρυθμιστικές αρχές που περιγράφονται στις έγκυρες βεδικές γραφές. Μπορεί κάποιος να εκτελέσει πράξεις εξιλέωσης σύμφωνα με αυτές τις αρχές. Όσον αφορά στην ελεημοσύνη, είναι σαφές ότι η ελεημοσύνη θα πρέπει να δίνεται στους αφοσιωμένους υπηρέτες, οι οποίοι υπηρετούν τον Κρίσνα με αφοσίωση για να διαδώσουν τη φιλοσοφία του Κρίσνα, δηλαδή τη συνείδηση του Κρίσνα σε όλο τον κόσμο. Η συνείδηση του Κρίσνα είναι ευλογία για την ανθρωπότητα. Ο Ρούπα Γκοσουάμι θεωρούσε τον Κύριο Τσετάνια ως τον πλέον γενναιόδωρο φιλάνθρωπο, επειδή μοίραζε αφειδώς αγάπη για τον Κρίσνα, η οποία είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί. Και αν κάποιος λατρεύει τη Θεότητα στον ναό όπως ορίζεται στις γραφές (στους ναούς της Ινδίας

υπάρχει πάντα κάποιο άγαλμα, συνήθως του Βίσνου ή του Κρίσνα), αυτό είναι μια καλή ευκαρία για πρόοδο. Για τους αρχάριους στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου, η λατρεία στον ναό είναι εξαιρετικά ουσιώδης και αυτό βεβαιώνεται στις βεδικές γραφές.

Όποιος έχει ακλόνητη αφοσίωση στον Υπέρτατο Κύριο και καθοδηγείται από τον πνευματικό δάσκαλο μπορεί να δει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας μέσω αποκάλυψης. Για κάποιον που δεν εκπαιδεύεται υπό την προσωπική καθοδήγηση ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου, είναι αδύνατο ακόμα και να αρχίσει να κατανοεί τον Κρίσνα. Η λέξη *του* χρησιμοποιείται ειδικά για να δείξει ότι καμία άλλη μέθοδος δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί, να υποδειχθεί ή να είναι επιτυχής για την κατανόηση του Κρίσνα.

Οι προσωπικές μορφές του Κρίσνα, οι μορφές με τα δύο και τα τέσσερα χέρια, είναι εντελώς διαφορετικές από την πρόσκαιρη συμπαντική μορφή που φανερώθηκε στον Αρτζούνα. Η μορφή με τα τέσσερα χέρια είναι ο Ναράγιανα και η μορφή με τα δύο χέρια είναι ο Κρίσνα· είναι αιώνιες και υπερβατικές, ενώ η συμπαντική μορφή που είδε ο Αρτζούνα είναι προσωρινή. Στις στροφές 47 και 48 αυτού του κεφαλαίου ο Κρίσνα λέει ότι κανείς πριν από τον Αρτζούνα δεν είχε δει τη συμπαντική μορφή. Αυτό υπονοεί ότι οι αφοσιωμένοι υπηρέτες δεν έχουν λόγο να δουν αυτή τη μορφή. Αυτή η μορφή φανερώθηκε από τον Κρίσνα μετά από αίτημα του Αρτζούνα, έτσι ώστε στο μέλλον, όταν κάποιος παρουσιάζεται ως ενσάρκωση του Θεού, οι άνθρωποι να μπορούν να ζητήσουν να δουν τη συμπαντική του μορφή.

Ο Κρίσνα άλλαξε από τη συμπαντική μορφή στη μορφή του Ναράγιανα με τα τέσσερα χέρια και ύστερα στη δική Του φυσική μορφή με τα δύο χέρια. Αυτό δείχνει ότι οι μορφές με τα τέσσερα χέρια, καθώς και οι άλλες μορφές που αναφέρονται στη βεδική γραμματεία, εκπορεύονται όλες τους από τον αρχικό δίχειρα Κρίσνα. Είναι η αρχή όλων των εκπορεύσεων. Ο Κρίσνα διαφέρει ακόμη και από αυτές τις μορφές και πολύ περισσότερο από την απρόσωπη εκδοχή. Όσον αφορά στις μορφές του Κρίσνα με τέσσερα χέρια, αναφέρεται καθαρά στις βεδικές γραφές ότι ακόμα και η πλέον πανομοιότυπη μορφή του Κρίσνα με τέσσερα χέρια (ο Μάχα-Βίσνου, ο οποίος είναι ξαπλωμένος στον κοσμικό ωκεανό και από την αναπνοή του οποίου εισέρχονται και εξέρχονται αναρίθμητα σύμπαντα) είναι επίσης επέκταση του Υπερτάτου Κυρίου. Θα πρέπει, επομένως, να λατρεύει κανείς οριστικά την προσωπική μορφή του Κρίσνα ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το οποίο είναι αιωνιότητα, ευδαιμονία και γνώση. Είναι η πηγή όλων των

μορφών του Βίσνου, η πηγή των μορφών όλων των ενσαρκώσεων και το αρχικό Υπέρτατο Πρόσωπο, όπως βεβαιώνεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

Στη βεδική γραμματεία αναφέρεται ότι η Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια είναι ένα πρόσωπο. Το όνομά Του είναι Κρίσνα και μερικές φορές κατεβαίνει στη Γη. Παρόμοια, στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* περιγράφονται πολλές ενσαρκώσεις του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και αναφέρεται ότι ο Κρίσνα δεν είναι μία ενσάρκωση του Θεού, αλλά το Ίδιο το αρχικό Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας: *κρισνας του μπαγκαβαν σβαγιαμ*. Επίσης, στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ο Κύριος λέει, *ματταχ παραταραμ ναniατ*: «Δεν υπάρχει τίποτε ανώτερο από τη μορφή Μου ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας». Λέει ακόμη κάπου αλλού στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα, αχαμ αντιρ χι ντεβαναμ*: «Εγώ είμαι η αρχή όλων των ημιθέων». Και αφού κατανόησε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από τον Κρίσνα, ο Αρτζούνα επίσης βεβαιώνει το ίδιο με τα εξής λόγια: *παραμ μπραμα παραμ νταμα παβιτραμ παραμαμ μπαβαν*: «Τώρα κατανοώ πλήρως ότι είσαι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η Απόλυτη Αλήθεια και η καταφυγή των πάντων». Άρα η συμπαντική μορφή την οποία ο Κρίσνα έδειξε στον Αρτζούνα δεν είναι η αρχική μορφή του Θεού. Η αρχική μορφή του Θεού είναι η μορφή του Κρίσνα. Η συμπαντική μορφή με τα χιλιάδες κεφάλια και χέρια φανερώνεται μόνο και μόνο για να τραβήξει την προσοχή όσων δεν έχουν αγάπη για τον Θεό. Δεν είναι η αρχική μορφή του Θεού.

Η συμπαντική μορφή δεν είναι ελκυστική για τους αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες, οι οποίοι αγαπούν τον Κύριο έχοντας μαζί Του διάφορες υπερβατικές σχέσεις. Ο Υπέρτατος Κύριος ανταλλάσσει μαζί τους υπερβατική αγάπη στην αρχική Του μορφή του Κρίσνα. Επομένως, για τον Αρτζούνα που ήταν τόσο στενά δεμένος με τον Κρίσνα με φιλία, η μορφή της συμπαντικής εκδήλωσης δεν ήταν ευχάριστη· αντιθέτως, του προκαλούσε φόβο. Ο Αρτζούνα, ο οποίος είναι πιστός σύντροφος του Κρίσνα, θα πρέπει να είχε υπερβατικά μάτια· δεν ήταν συνηθισμένος άνθρωπος. Γι’ αυτό δεν τον σαγήνεψε η συμπαντική μορφή. Αυτή η μορφή μπορεί να φαίνεται θαυμαστή σε όσους προσπαθούν να ανυψωθούν με πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση, αλλά σε όσους προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης, η μορφή του Κρίσνα με τα δύο χέρια είναι η πλέον αγαπητή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 55

मत्कर्मकृन्मत्परमो मद्भक्तः सङ्गवर्जितः।
निर्वैरः सर्वभूतेषु यः स मामेति पाण्डव।।५५।।

ματ-καρμα-κριν ματ-παραμο μαντ-μπακταχ σανγκα-βαρτζιταχ
νιρβαϊραχ σαρβα-μπουτεσου γιαχ σα μαμ ετι παννταβα

ματ-καρμα-κριτ: εργαζόμενος για Εμένα - *ματ-παραμαχ*: θεωρώντας Υπέρτατο Εμένα - *ματ-μπακταχ*: προσφέροντάς Μου υπηρεσία αφοσίωσης - *σανγκα-βαρτζιταχ*: απαλλαγμένος από τη μόλυνση υλιστικών δραστηριοτήτων και διανοητικών εικασιών – *νιρβαϊραχ*: χωρίς εχθρούς - *σαρβα-μπουτεσου*: μεταξύ όλων των ζωντανών όντων – *γιαχ*: ο οποίος – *σαχ*: εκείνος – *μαμ* σ' Εμένα – *ετι*: έρχεται – *παννταβα*: ω γιε του Πάννtου.

Αγαπημένε Μου Αρτζούνα, εκείνος που Μου προσφέρει αγνή υπηρεσία αφοσίωσης, απαλλαγμένος από τη μόλυνση της προηγούμενης δράσης του και τις διανοητικές εικασίες, που είναι φίλος με όλα τα ζωντανά όντα, σίγουρα έρχεται σ' Εμένα.

Όποιος θέλει να πλησιάσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, στον πλανήτη Κρισναλόκα, στον πνευματικό ουρανό, και να συνδεθεί στενά μαζί Του, θα πρέπει να υιοθετήσει αυτή τη φόρμουλα, όπως την αναφέρει ο ίδιος ο Υπέρτατος Κύριος. Κατά συνέπεια, αυτή η στροφή θεωρείται η ουσία της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι ένα βιβλίο που απευθύνεται στις υποκείμενες σε όρους ψυχές, οι οποίες βρίσκονται στον υλικό κόσμο με σκοπό να κυριαρχήσουν πάνω στην υλική φύση και οι οποίες αγνοούν την αληθινή, την πνευματική ζωή. Ο σκοπός της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι να δείξει πώς μπορεί κανείς να κατανοήσει την πνευματική του ύπαρξη και την αιώνια σχέση του με το Υπέρτατο Πνευματικό Πρόσωπο και να επιστρέψει στο σπίτι μας, στον Θεό. Αυτή η στροφή εξηγεί καθαρά ποια είναι η μέθοδος με την οποία μπορεί κανείς να σημειώσει επιτυχία στην πνευματική του δράση: η υπηρεσία αφοσίωσης.

Όσον αφορά στην εργασία, θα πρέπει να μεταφέρει κανείς την ενέργειά του αποκλειστικά σε δραστηριότητες με συνείδηση του Κρίσνα. Καμία εργασία δεν θα πρέπει να γίνεται από κανέναν, παρά μόνο σε σχέση με τον Κρίσνα. Αυτό ονομάζεται *κρισνα-καρμα*. Μπορεί να έχει κανείς διάφορες δραστηριότητες, αλλά δεν θα πρέπει να είναι προσκολλημένος στο αποτέλεσμα της εργασίας του· το αποτέλεσμα θα πρέπει να προσφέρεται στον

Κρίσνα. Για παράδειγμα, μπορεί να έχει κανείς μια επιχείρηση, αλλά για να μεταμορφώσει αυτή τη δραστηριότητα σε συνείδηση του Κρίσνα, θα πρέπει να εργάζεται για τον Κρίσνα. Αν ο Κρίσνα είναι ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης, τότε θα πρέπει να απολαμβάνει τα κέρδη της. Αν ένας επιχειρηματίας έχει εκατομμύρια δολάρια και θέλει να τα προσφέρει όλα στον Κρίσνα, μπορεί να το κάνει. Αυτό είναι εργασία για τον Κρίσνα. Αντί να χτίσει ένα μεγάλο κτίριο για την ικανοποίηση των αισθήσεών του, μπορεί να χτίσει έναν ωραίο ναό για τον Κρίσνα, να εγκαταστήσει τη Θεότητα του Κρίσνα στον ναό και να κανονίσει για την προσφορά υπηρεσίας στη Θεότητα, όπως περιγράφεται στα έγκυρα βιβλία της υπηρεσίας αφοσίωσης. Όλα αυτά είναι *κρισνα-καρμα*. Δεν θα πρέπει να είναι κανείς προσκολλημένος στο αποτέλεσμα της εργασίας του, αλλά θα πρέπει να το προσφέρει στον Κρίσνα. Θα πρέπει επίσης να δέχεται κανείς ως *πρασανταμ*, τροφή, τα υπολείμματα των προσφορών στον Κρίσνα. Αν, εντούτοις, κάποιος δεν μπορεί να φτιάξει έναν ναό για τον Κρίσνα, μπορεί να καθαρίζει τον ναό του Κρίσνα· αυτό είναι επίσης *κρισνα-καρμα*. Μπορεί να καλλιεργήσει έναν κήπο. Οποιοσδήποτε έχει γη –τουλάχιστον στην Ινδία, κάθε φτωχός άνθρωπος έχει κάποια έκταση γης- μπορεί να τη χρησιμοποιήσει για τον Κρίσνα, καλλιεργώντας λουλούδια για να Του τα προσφέρει. Μπορεί να φυτέψει φυτά *τουλασι*, επειδή τα φύλλα της *τουλασι* είναι πολύ σημαντικά και ο Κρίσνα το συνιστά αυτό στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Ο Κρίσνα θέλει να Του προσφέρει κανείς ένα φύλλο ή ένα λουλούδι ή λίγο νερό και είναι ικανοποιημένος. Το φύλλο είναι ιδιαίτερη αναφορά στην *τουλασι*. Μπορεί, λοιπόν, να φυτέψει κανείς φυτά *τουλασι* και να τα ποτίζει. Έτσι, ακόμη και ο πιο φτωχός άνθρωπος μπορεί να προσφέρει υπηρεσία στον Κρίσνα. Αυτά είναι απλώς κάποια παραδείγματα σχετικά με το πώς μπορεί κανείς να εργασθεί για τον Κρίσνα.

Η λέξη *ματ-παραμαχ* αναφέρεται σε όποιον θεωρεί τη συναναστροφή του Κρίσνα στον υπέρτατο τόπο Του ύψιστη τελειότητα. Ένα τέτοιο πρόσωπο δεν επιθυμεί να υψωθεί στους ανώτερους πλανήτες, όπως η σελήνη ή ο ήλιος ή οι ουράνιοι πλανήτες ή ακόμη και ο ανώτατος πλανήτης αυτού του σύμπαντος, η Μπραμαλόκα. Δεν αισθάνεται καμία έλξη γι' αυτούς τους πλανήτες. Αισθάνεται έλξη μόνο για τον πνευματικό ουρανό. Και ακόμη και στον πνευματικό ουρανό δεν είναι ικανοποιημένος με τη συγχώνευση στην αστραφτερή λάμψη του *μπραματζιοτι*, επειδή θέλει να εισέλθει στον ύψιστο πνευματικό πλανήτη, την Κρισναλόκα ή Γκολόκα Βριντάβανα. Έχει πλήρη γνώση αυτού του πλανήτη και γι' αυτό δεν ενδιαφέρεται για κανέναν άλλον. Όπως δείχνει η λέξη *μαντ-μπακταχ*, προσφέρει διαρκώς στον Κύριο υπηρεσία

αφοσίωσης, και συγκεκριμένα, με τους ακόλουθους εννέα τρόπους: ακούγοντας για τον Κύριο, ψέλνοντας τα ονόματα του Κυρίου, ενθυμούμενος τον Κύριο, λατρεύοντας τον Κύριο στον ναό, υπηρετώντας τα λωτοειδή πόδια του Κυρίου, προσφέροντας προσευχές στον Κύριο, εκτελώντας τις εντολές του Κυρίου, όντας φίλος του Κυρίου και υποτάσσοντας τα πάντα στον Κύριο. Μπορεί να ασχοληθεί κανείς με όλους αυτούς τους τρόπους υπηρεσίας αφοσίωσης ή με τους οχτώ, τους εφτά, ή έστω με έναν και αυτό θα τον κάνει σίγουρα τέλειο.

Ο όρος *σανγκα-βαρτζιταχ* έχει πολύ μεγάλη σημασία. Θα πρέπει να διακόψει κανείς τις σχέσεις του με πρόσωπα που είναι κατά του Κρίσνα. Κατά του Κρίσνα δεν είναι μόνον οι άθεοι, αλλά και όσοι έλκονται από τη δράση που αποβλέπει στην απόλαυση και τις διανοητικές εικασίες. Γι' αυτό η αγνή μορφή της υπηρεσίας αφοσίωσης περιγράφεται στο έργο *Μπακτι-ρασαμριτα-σιντου* ως εξής:

ανιαμπιλασιτα-σουνιαμ γκιανα-καρμαντι-αναβριταμ
ανουκουλιενα κρισνανου- σιλαναμ μπακτιρ ουτταμα

Σε αυτή τη στροφή ο Σρίλα Ρούπα Γκοσουάμι αναφέρει με σαφήνεια ότι αν θέλει κάποιος να ακολουθήσει την ανόθευτη υπηρεσία αφοσίωσης, θα πρέπει να είναι απαλλαγμένος από κάθε είδους υλική μόλυνση. Θα πρέπει να είναι απαλλαγμένος από τη συναναστροφή προσώπων που είναι εθισμένα στις πράξεις που αποβλέπουν στην απόλαυση και στις διανοητικές εικασίες. Όταν, απελευθερωμένος από τόσο ανεπιθύμητες επαφές και από τη μόλυνση των υλικών επιθυμιών, καλλιεργεί κανείς με ευνοϊκή διάθεση τη γνώση του Κρίσνα, αυτό ονομάζεται αγνή υπηρεσία αφοσίωσης. *Ανουκουλιασια σανκαπλαχ πρατικουλιασια βαρτζαναμ*. Θα πρέπει να σκέφτεται κανείς τον Κρίσνα και να ενεργεί για τον Κρίσνα με ευνοϊκή και όχι με δυσμενή διάθεση. Ο Κάμσα ήταν εχθρός του Κρίσνα. Από την πρώτη στιγμή της γέννησής Του σχεδίαζε με τόσο πολλούς τρόπους να Τον σκοτώσει και επειδή πάντα αποτύγχανε, σκεφτόταν διαρκώς τον Κρίσνα. Έτσι, λοιπόν, ενώ εργαζόταν, ενώ έτρωγε και ενώ κοιμόταν, είχε πάντα συνείδηση του Κρίσνα, αλλά δεν είχε συνείδηση του Κρίσνα με ευνοϊκή διάθεση και, επομένως, παρά το γεγονός ότι σκεφτόταν τον Κρίσνα είκοσι τέσσερεις ώρες την ημέρα, εθεωρείτο δαίμονας και τελικώς ο Κρίσνα τον σκότωσε. Βέβαια όποιος σκοτώνεται από τον Κρίσνα φτάνει αμέσως στη σωτηρία, αλλά αυτό δεν είναι ο στόχος του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης

δεν θέλει καν τη σωτηρία. Δεν θέλει καν να μεταφερθεί στον ανώτατο πλανήτη, την Γκολόκα Βριννντάβανα. Ο μοναδικός στόχος του είναι να υπηρετεί τον Κρίσνα όπου και αν βρίσκεται.

Ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα είναι φίλος με όλους. Γι' αυτό αναφέρεται εδώ ότι δεν έχει εχθρούς. Πώς συμβαίνει αυτό; Ο αφοσιωμένος υπηρέτης που βρίσκεται στη συνείδηση του Κρίσνα γνωρίζει ότι μόνο η υπηρεσία αφοσίωσης στον Κρίσνα μπορεί να ανακουφίσει κάποιον από τα προβλήματα της ζωής. Ως προς αυτό έχει προσωπική εμπειρία και, κατά συνέπεια, θέλει να εισηγηθεί αυτό το σύστημα, τη συνείδηση του Κρίσνα, στην ανθρώπινη κοινωνία. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα στην ιστορία αφοσιωμένων υπηρετών του Κυρίου που έθεσαν τη ζωή τους σε κίνδυνο για τη διάδοση της συνείδησης του Θεού. Το αγαπημένο παράδειγμα είναι ο Κύριος Ιησούς Χριστός. Σταυρώθηκε από τους μη αφοσιωμένους υπηρέτες, αλλά θυσίασε τη ζωή του για τη διάδοση της συνείδησης του Θεού. Βεβαίως, θα ήταν επιπόλαιο να νομίσουμε ότι σκοτώθηκε. Παρόμοια, υπάρχουν και στην Ινδία πολλά παραδείγματα, όπως του Τάκουρ Χαριντάσα. Γιατί διακινύνευσαν; Επειδή ήθελαν να διαδώσουν τη συνείδηση του Κρίσνα και αυτό είναι δύσκολο. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα γνωρίζει ότι αν κάποιος υποφέρει, αυτό οφείλεται στη λήθη της αιώνιας σχέσης του με τον Κρίσνα. Κατά συνέπεια, το ύψιστο όφελος που μπορεί να προσφέρει κανείς στην ανθρώπινη κοινωνία είναι να ανακουφίσει τον πλησίον του από όλα τα υλικά προβλήματα. Με αυτόν τον τρόπο, ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης υπηρετεί τον Κύριο. Μπορούμε να φανταστούμε πόσο ευσπλαχνικός είναι ο Κρίσνα με εκείνους που Τον υπηρετούν, διακινδυνεύοντας τα πάντα γι' Αυτόν. Άρα είναι βέβαιο ότι αυτά τα πρόσωπα φτάνουν στον υπέρτατο πλανήτη αφού αφήσουν το σώμα τους.

Συνοψίζοντας, η συμπαντική μορφή του Κρίσνα, η οποία είναι μία πρόσκαιρη εκδήλωση, και η μορφή του χρόνου ο οποίος καταβροχθίζει τα πάντα και ακόμη και η μορφή του Βίσνου με τέσσερα χέρια, έχουν όλες τους παρουσιασθεί από τον Κρίσνα. Συνεπώς, ο Κρίσνα είναι η προέλευση όλων αυτών των εκδηλώσεων. Ο Κρίσνα δεν είναι εκδήλωση της αρχικής *βισβα-ρουπα* ή του Βίσνου. Ο Κρίσνα είναι η προέλευση όλων των μορφών. Υπάρχουν χιλιάδες Βίσνου, αλλά για τον αφοσιωμένο υπηρέτη, καμία μορφή του Κρίσνα δεν είναι σημαντική εκτός από την αρχική μορφή, τη μορφή του Σιαμασούνντα ρα με τα δύο χέρια. Στην *Μπραμα-σαμχιτα* αναφέρεται ότι όσοι είναι προσκολλημένοι στη μορφή του Σιαμασούνντα ρα με αγάπη και αφοσίωση μπορούν να Τον βλέπουν πάντα μέσα στην καρδιά και δεν μπορούν

να δουν τίποτε άλλο. Θα πρέπει, λοιπόν, να αντιληφθούμε πως το νόημα του Ενδέκατου Κεφαλαίου είναι ότι η μορφή του Κρίσνα είναι ουσιώδης και υπέρτατη.

❧ *Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια* μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Ενδέκατο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Η συμπαντική μορφή».* ❧

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Η υπηρεσία αφοσίωσης

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

अर्जुन उवाच
एवं सततयुक्ता ये भक्तास्त्वां पर्युपासते।
येचाप्यक्षरमव्यक्तं तेषां के योगवित्तमाः।।१।।

αρτζουνα ουβατσα
εβαμ σατατα-γιουκτα γιε μπακτας τβαμ παριουπασατε
γιε τσαπι ακσαραμ αβιακταμ τεσαμ κε γιογκα-βιτταμαχ

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *εβαμ*: έτσι – *σατατα*: πάντα – *γιουκταχ*: απασχολημένος – *γιε*: εκείνοι οι οποίοι – *μπακταχ*: οι αφοσιωμένοι υπηρέτες – *τβαμ*: Εσού – *παριουπασατε*: λατρεύουν κατάλληλα – *γιε*: εκείνοι οι οποίοι – *τσα*: επίσης – *απι*: πάλι – *ακσαραμ*: πέρα από τις αισθήσεις – *αβιακταμ*: ανεκδήλωτο – *τεσαμ*: αυτών – *κε*: οι οποίοι - *γιογκα-βιτταμαχ*: ο τελειότερος γνώστης του *γιογκα*.

Είπε ο Αρτζούνα: Ποιοι θεωρούνται τελειότεροι, εκείνοι που Σου προσφέρουν πάντα υπηρεσία αφοσίωσης ή εκείνοι που λατρεύουν το ανεκδήλωτο, το απρόσωπο *μπραμαν*;

Τώρα ο Κρίσνα έχει δώσει εξηγήσεις σχετικά με το προσωπικό, το απρόσωπο και το συμπαντικό Του γνώρισμα και έχει περιγράψει όλα τα είδη αφοσιωμένων υπηρετών και *γιογκι*. Γενικά οι υπερβατιστές μπορούν να διαιρεθούν σε δύο κατηγορίες, στους ιμπερσοναλιστές και τους περσοναλιστές. Οι περσοναλιστές αφοσιωμένοι υπηρέτες υπηρετούν με όλη τους την ενέργεια τον Υπέρτατο Κύριο. Οι ιμπερσοναλιστές δεν υπηρετούν τον Κύριο απευθείας, αλλά διαλογίζονται πάνω στο απρόσωπο *μπραμαν*, το ανεκδήλωτο.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα δούμε ότι από τις διάφορες μεθόδους συνειδητοποίησης της Απόλυτης Αλήθειας, το *μπακτι-γιογκα*, δηλαδή η υπηρεσία αφοσίωσης, είναι η ανώτατη. Αν θέλει κανείς πραγματικά να είναι συντροφιά με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, θα πρέπει να υιοθετήσει την υπηρεσία αφοσίωσης.

Όσοι λατρεύουν τον Υπέρτατο Κύριο απευθείας με υπηρεσία αφοσίωσης ονομάζονται περσοναλιστές. Όσοι διαλογίζονται πάνω στο απρόσωπο *μπραμαν* ονομάζονται ιμπερσοναλιστές. Εδώ ο Αρτζούνα ρωτά ποια θέση είναι καλύτερη. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι συνειδητοποίησης της Απόλυτης Αλήθειας, αλλά ο Κρίσνα δείχνει σε αυτό το κεφάλαιο ότι το *μπακτι-γιογκα,* η προσφορά υπηρεσίας αφοσίωσης σε Αυτόν, είναι ο ανώτερος όλων. Είναι ο αμεσότερος και ο ευκολότερος τρόπος επαφής με τη Θεότητα.

Στο Δεύτερο Κεφάλαιο ο Κύριος εξηγεί ότι το ζωντανό ον δεν είναι το υλικό σώμα, αλλά πνευματικός σπινθήρας, κομμάτι της Απόλυτης Αλήθειας. Στο Έβδομο Κεφάλαιο μιλά για το ζωντανό ον ως συστατικό μέρος του υπερτάτου όλου και συνιστά στο ζωντανό ον να μεταφέρει πλήρως την προσοχή του στο όλο. Στο Όγδοο Κεφάλαιο αναφέρεται ότι όποιος σκέφτεται τον Κρίσνα τη στιγμή του θανάτου μεταφέρεται αμέσως στον πνευματικό ουρανό, στον τόπο του Κρίσνα. Και στο τέλος του Έκτου Κεφαλαίου ο Κύριος λέει ότι από όλους τους *γιογκι*, εκείνος που Τον σκέφτεται πάντα θεωρείται ο τελειότερος. Έτσι σε ολόκληρη την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* η προσωπική αφοσίωση στον Κρίσνα συνιστάται ως η ανώτατη μορφή πνευματικής συνειδητοποίησης. Παρ’ όλα αυτά, υπάρχουν εκείνοι που εξακολουθούν να έλκονται από την απρόσωπη λάμψη του Κρίσνα, το *μπραματζιοτι*, το οποίο είναι η πλευρά της Απόλυτης Αλήθειας που διαπερνά τα πάντα, που είναι ανεκδήλωτη και πέρα από τη

σφαίρα των αισθήσεων. Ο Αρτζούνα θα ήθελε να μάθει ποια από αυτές τις δύο κατηγορίες υπερβατιστών υπερτερεί σε γνώση. Με άλλα λόγια, διευκρινίζει τη θέση του επειδή είναι προσκολλημένος στην προσωπική μορφή του Κρίσνα και όχι στο απρόσωπο *μπραμαν*. Θέλει να γνωρίζει αν η θέση του είναι ασφαλής. Το απρόσωπο γνώρισμα, είτε σε αυτόν τον υλικό κόσμο είτε στον πνευματικό κόσμο του Υπερτάτου Κυρίου, αποτελεί πρόβλημα για τον διαλογισμό. Στην πραγματικότητα, δεν μπορεί να συλλάβει κανείς τέλεια το απρόσωπο γνώρισμα της Απόλυτης Αλήθειας. Ο Αρτζούνα, λοιπόν, θέλει να πει, «Σε τι ωφελεί τόσος χαμένος χρόνος;». Στο Ενδέκατο Κεφάλαιο ο Αρτζούνα είχε προσωπική εμπειρία ότι η προσκόλληση στην προσωπική μορφή του Κρίσνα είναι η καλύτερη, επειδή του επέτρεψε να καταλάβει όλες τις άλλες μορφές ταυτόχρονα και αυτό δεν εμπόδισε την αγάπη του για τον Κρίσνα. Αυτή η σημαντική ερώτηση του Αρτζούνα προς τον Κρίσνα θα αποσαφηνίσει τη διάκριση μεταξύ της απρόσωπης και της προσωπικής αντίληψης της Απόλυτης Αλήθειας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

श्री भगवानुवाच
मय्यावेश्य मनो ये मां नित्ययुक्ता उपासते।
श्रद्धया परयोपेतास्ते मे युक्ततमा मताः।।२।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
μαγι αβεσια μανο γιε μαμ   νιτια-γιουκτα ουπασατε
σρανταγια παραγιοπετας   τε με γιουκταταμα ματαχ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *μαγι*: σ' Εμένα – *αβεσια*: συγκεντρώνοντας – *μαναχ*: τον νου – *γιε*: εκείνοι οι οποίοι – *μαμ*: Εμένα – *νιτια*: πάντα – *γιουκταχ*: απασχολημένοι – *ουπασατε*: λατρεύουν – *σρανταγια*: με πίστη – *παραγια*: υπερβατική – *ουπεταχ*: απασχολημένοι – *τε*: αυτοί – *με*: από Εμένα – *γιουκταταμαχ*: οι τελειότεροι στο *γιογκα* – *ματαχ*: θεωρούνται.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Εκείνοι που συγκεντρώνουν τον νου τους στην προσωπική Μου μορφή και Με λατρεύουν πάντα με ακλόνητη υπερβατική πίστη θεωρούνται από Εμένα οι τελειότεροι.

Απαντώντας στην ερώτηση του Αρτζούνα, ο Κρίσνα λέει καθαρά ότι εκείνος που συγκεντρώνεται στην προσωπική Του μορφή και Τον λατρεύει με πίστη και αφοσίωση θα πρέπει να θεωρείται ο τελειότερος *γιογκι*. Για όποιον έχει τέτοιου είδους συνείδηση του Κρίσνα δεν υπάρχουν υλικές δραστηριότητες, επειδή τα πάντα γίνονται από τον Κρίσνα. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης υπηρετεί διαρκώς τον Κρίσνα. Άλλοτε ψέλνει, άλλοτε ακούει ή διαβάζει βιβλία για τον Κρίσνα, άλλοτε μαγειρεύει *πρασαντα* ή πηγαίνει στην αγορά για να αγοράσει κάτι για τον Κρίσνα, άλλοτε πλένει τον ναό ή τα πιάτα – ό,τι και να κάνει, δεν αφήνει ούτε μια στιγμή να περάσει χωρίς να αφιερώσει τις πράξεις του στον Κρίσνα. Αυτή η δράση τελείται σε *σαμαντι*, σε πλήρη έκσταση.

ΚΕΙΜΕΝΑ 3-4

ये त्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तं पर्युपासते।
सर्वत्रगमचिन्त्यं च कूटस्थमचलं ध्रुवम्।।३।।
संनियम्येन्द्रियग्रामं सर्वत्र समबुद्धयः।
ते प्राप्नुवन्ति मामेव सर्वभूतहिते रताः।।४।।

γιε τβ ακσαραμ ανιρντεσιαμ αβιακταμ παριουπασατε
σαρβατρα-γκαμ ατσιντιαμ τσα κουτα-σταμ ατσαλαμ ντρουβαμ

σαννιγιαμιενντριγια-γκραμαμ σαρβατρα σαμα-μπουνταγιαχ
τε πραπνουβαντι μαμ εβα σαρβα-μπουτα-χιτε ραταχ

γιε: εκείνοι οι οποίοι – *του*: αλλά – *ακσαραμ*: εκείνο που βρίσκεται πέρα από την αντίληψη των αισθήσεων – *ανιρντεσιαμ*: το ασαφές, το αόριστο – *αβιακταμ*: το ανεκδήλωτο – *παριουπασατε*: λατρεύουν - *σαρβατρα-γκαμ*: που διαπερνά τα πάντα – *ατσιντιαμ*: τα ασύλληπτο – *τσα*: επίσης - *κουτα-σταμ*: το αμετάβλητο – *ατσαλαμ*: το ακίνητο – *ντρουβαμ*: το σταθερό – *σαννιγιαμια*: ελέγχοντας - *ιννττριγια-γκραμαμ*: όλες τις αισθήσεις – *σαρβατρα*: παντού - *σαμα-μπουνταγιαχ*: με ίδια διάθεση – *τε*: αυτοί – *πραπνουβαντι*: κατορθώνουν – *μαμ*: Εμένα – *εβα*: βεβαίως - *σαρβα-μπουτα-χιτε*: για το καλό όλων των ζωντανών όντων – *ραταχ*: ασχολούμενοι.

Αλλά όσοι λατρεύουν το ανεκδήλωτο, εκείνο που βρίσκεται πέρα από την αντίληψη των αισθήσεων, εκείνο που διαπερνά τα πάντα, το ασύλληπτο, το ασαφές και αόριστο, το σταθερό και ακίνητο, δηλαδή την απρόσωπη αντίληψη της Απόλυτης Αλήθειας, ελέγχοντας τις αισθήσεις, έχοντας την ίδια διάθεση απέναντι σε όλους και ασχολούμενοι με το καλό όλων, στο τέλος φτάνουν σ' Εμένα.

Εκείνοι που δεν λατρεύουν απευθείας το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, αλλά επιχειρούν να πετύχουν τον ίδιο στόχο με μια έμμεση μέθοδο, πετυχαίνουν τελικώς και αυτοί τον υπέρτατο στόχο, τον Σρι Κρίσνα. «Μετά από πολλές γεννήσεις, ο άνθρωπος της γνώσης αναζητά καταφύγιο σ' Εμένα, γνωρίζοντας ότι ο Βασουντέβα είναι το παν». Όταν κάποιος φτάνει στην πλήρη γνώση μετά από πολλές γεννήσεις, εγκαταλείπεται στον Κρίσνα. Αν κάποιος πλησιάσει τη Θεότητα με τη μέθοδο που αναφέρεται σε αυτή τη στροφή, θα πρέπει να ελέγχει τις αισθήσεις, να προσφέρει υπηρεσία σε όλους και να ασχολείται με το καλό όλων των όντων. Συμπεραίνεται ότι πρέπει να πλησιάσει κανείς τον Κρίσνα, διαφορετικά δεν υπάρχει τέλεια συνειδητοποίηση. Συχνά, το να εγκαταλειφθεί κανείς πλήρως σε Αυτόν συνεπάγεται προηγουμένως πολλές πράξεις εξιλέωσης.

Για να αντιληφθεί κανείς την Υπέρτατη Ψυχή μέσα σε κάθε ατομική ψυχή, θα πρέπει να σταματήσει τις λειτουργίες της όρασης, της ακοής, της γεύσης, της εργασίας, κλπ. Τότε θα κατανοήσει ότι η Υπέρτατη Ψυχή βρίσκεται παντού. Μόλις το συνειδητοποιήσει αυτό κάποιος, δεν φθονεί κανένα ζωντανό ον, δεν βλέπει καμία διαφορά μεταξύ ανθρώπου και ζώων, επειδή βλέπει μόνο την ψυχή και όχι το εξωτερικό περίβλημα. Αλλά για τον μέσο άνθρωπο αυτή η μέθοδος της απρόσωπης συνειδητοποίησης είναι πολύ δύσκολη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

क्लेशोऽधिकतरस्तेषामव्यक्तासक्तचेतसाम्।
अव्यक्ता हि गतिर्दुःखं देहवद्भिरवाप्यते।।५।।

κλεσο 'ντικαταρας τεσαμ αβιακτασακτα-τσετασαμ
αβιακτα χι γκατιρ ντουχκαμ ντεχαβαντμπιρ αβαπιατε

κλεσαχ: δυσκολία – *αντικαταραχ*: περισσότερο επίπονη – *τεσαμ*: για όσους – *αβιακτα*: το ανεκδήλωτο – *ασακτα*: όντας προσκολλημένος – *τσετασαμ*: όσων ο νους – *αβιακτα*: το ανεκδήλωτο – *χι*: σίγουρα – *γκατιχ*: η πρόοδος - *ντουχκαμ*: δύσκολη – *ντεχαβαντμπιχ*: για τους ενσαρκωμένους – *αβαπιατε*: είναι κατορθωτή.

Για εκείνους που ο νους τους είναι προσκολλημένος στο ανεκδήλωτο, το απρόσωπο γνώρισμα του Υπερτάτου, η πρόοδος είναι πολύ βασανιστική. Η πρόοδος σε αυτό το σύστημα πειθαρχίας είναι πάντα δύσκολη για τις ενσαρκωμένες ψυχές.

Οι υπερβατιστές που ακολουθούν τον δρόμο του ασύλληπτου, ανεκδήλωτου, απρόσωπου γνωρίσματος του Υπερτάτου Κυρίου ονομάζονται *γκιανα-γιογκι*, ενώ εκείνοι που έχουν πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, υπηρετώντας με αφοσίωση τον Κύριο, ονομάζονται *μπακτι-γιογκι*. Εδώ διατυπώνεται με σαφήνεια η διαφορά μεταξύ του *γκιανα-γιογκα* και του *μπακτι-γιογκα*. Η μέθοδος του *γκιανα-γιογκα*, μολονότι τελικώς οδηγεί στον ίδιο στόχο, είναι πολύ δυσχερής, ενώ ο δρόμος του *μπακτι-γιογκα*, της μεθόδου της απευθείας υπηρεσίας του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, είναι ευκολότερη και κάτι το φυσικό για την ενσαρκωμένη ψυχή. Η ατομική ψυχή είναι ενσαρκωμένη από αμνημονεύτων χρόνων. Της είναι πολύ δύσκολο να κατανοήσει απλώς θεωρητικά ότι δεν είναι το σώμα. Γι' αυτό, το *μπακτι-γιογκα* δέχεται τη Θεότητα του Κρίσνα στον ναό ως άξια λατρείας, επειδή έτσι η σωματική αντίληψη που είναι παγιωμένη στον νου μπορεί να βρει εφαρμογή. Ασφαλώς, η λατρεία του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας με τη μορφή Του στον ναό δεν είναι ειδωλολατρεία. Υπάρχουν μαρτυρίες στη βεδική γραμματεία πως η λατρεία μπορεί να είναι *σαγκουνα* ή *νιργκουνα,* δηλαδή λατρεία του Υπερτάτου ως έχοντος ή μη έχοντος ιδιότητες. Η λατρεία της Θεότητας στον ναό είναι λατρεία *σαγκουνα*, επειδή ο Κύριος αναπαριστάνεται μέσω υλικών στοιχείων. Αλλά η μορφή του Κυρίου, μολονότι αναπαριστάνεται μέσω υλικών στοιχείων όπως η πέτρα, το ξύλο ή η λαδομπογιά, δεν είναι στην πραγματικότητα υλική. Αυτή είναι η απόλυτη φύση του Υπερτάτου Κυρίου.

Εδώ μπορούμε να δώσουμε ένα αδρό παράδειγμα. Αν ταχυδρομήσουμε τα γράμματά μας σε κάποιο από τα ταχυδρομικά κουτιά που συναντάμε στον δρόμο, θα φτάσουν στον προορισμό τους χωρίς δυσκολία. Αλλά αν χρησιμοποιήσουμε ένα οποιοδήποτε κουτί ή κάποιο κουτί-απομίμηση των

ταχυδρομικών κουτιών, μη εγκεκριμένο από το Ταχυδρομείο, τα γράμματά μας δεν θα πάνε πουθενά. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Θεός έχει μία εγκεκριμένη αναπαράσταση με τη μορφή της Θεότητας στον ναό, η οποία ονομάζεται *αρτσα-βιγκραχα*. Αυτή η μορφή *αρτσα-βιγκραχα* είναι μία ενσάρκωση του Υπερτάτου Κυρίου. Ο Θεός δέχεται υπηρεσία μέσω αυτής της μορφής. Ο Κύριος είναι παντοδύναμος· συνεπώς, μέσω της ενσάρκωσής Του ως *αρτσα-βιγκραχα*, μπορεί να δεχθεί τις υπηρεσίες του αφοσιωμένου υπηρέτη, απλώς και μόνο για να κάνει τα πράγματα βολικά για τους ανθρώπους που είναι δέσμιοι της ύλης.

Έτσι, ένας αφοσιωμένος υπηρέτης δεν έχει δυσκολία να πλησιάσει τον Υπέρτατο Κύριο αμέσως και απευθείας, αλλά για όσους ακολουθούν τον απρόσωπο δρόμο προς την πνευματική συνειδητοποίηση, ο δρόμος αυτός είναι δύσκολος. Πρέπει να κατανοήσουν την ανεκδήλωτη έκφραση του Υπερτάτου Κυρίου μέσω βεδικών έργων όπως οι *Ουπανισαντ*, πρέπει να μάθουν τη σανσκριτική γλώσσα, να αισθανθούν το μη αισθητό και όλα αυτά οφείλουν να τα συνειδητοποιήσουν. Αυτό δεν είναι εύκολο για τον μέσο άνθρωπο. Όποιος βρίσκεται στη συνείδηση του Κρίσνα προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης, ακολουθώντας απλώς τις οδηγίες ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου, προσκυνώντας τακτικά τη Θεότητα στον ναό, ακούγοντας τις δόξες του Κυρίου και τρώγοντας τα υπολείμματα των τροφών που προσφέρονται στον Κύριο, συνειδητοποιεί το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας πολύ εύκολα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι ιμπερσοναλιστές επιλέγουν χωρίς λόγο έναν επίπονο δρόμο, διατρέχοντας τον κίνδυνο να μη συνειδητοποιήσουν τελικώς την Απόλυτη Αλήθεια. Αλλά οι περσοναλιστές, χωρίς κίνδυνο, ταλαιπωρία ή δυσκολία, πλησιάζουν το Υπέρτατο Πρόσωπο απευθείας. Ένα σχετικό εδάφιο υπάρχει στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. Εκεί αναφέρεται ότι αν κάποιος πρέπει τελικώς να εγκαταλειφθεί στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας (η μέθοδος εγκατάλειψης ονομάζεται *μπακτι*), αλλά αντί γι’ αυτό μπαίνει στον κόπο να κατανοήσει τι είναι και τι δεν είναι *μπραμαν* και ξοδεύει όλη τη ζωή του με αυτόν τον τρόπο, το αποτέλεσμα είναι απλούστατα βασανιστικό. Γι’ αυτό εδώ συνιστάται να μην ακολουθεί κανείς αυτόν τον βασανιστικό δρόμο αυτοσυνειδητοποίησης, επειδή υπάρχει αβεβαιότητα ως προς το τελικό αποτέλεσμα.

Το ζωντανό ον είναι αιωνίως μία ατομική ψυχή και αν επιθυμεί να συγχωνευθεί με το πνευματικό όλο, ίσως ολοκληρώσει τη συνειδητοποίηση των δύο πλευρών της αρχικής του φύσης, την αιωνιότητα και τη γνώση, αλλά δεν θα συνειδητοποιήσει την τρίτη πλευρά, την ευδαιμονία. Με τη χάρη

κάποιου αφοσιωμένου υπηρέτη, ένας τέτοιος υπερβατιστής, με μεγάλη γνώση της μεθόδου του *γκιανα-γιογκα*, ίσως φτάσει στο σημείο του *μπακτι-γιογκα*, της υπηρεσίας αφοσίωσης. Ακόμη και τότε, η μακρά θητεία του στον ιμπερσοναλισμό εξακολουθεί να είναι πηγή προβλημάτων, επειδή δεν μπορεί να εγκαταλέιψει την ιδέα του ιμπερσοναλισμού. Επομένως, η ενσαρκωμένη ψυχή έχει πάντα δυσκολίες με το ανεκδήλωτο και κατά τη διάρκεια της άσκησης και κατά τη διάρκεια της συνειδητοποίησης. Κάθε ζωντανό ον διαθέτει μερική ανεξαρτησία και θα πρέπει να γνωρίζει με βεβαιότητα ότι αυτή η συνειδητοποίηση του ανεκδήλωτου βρίσκεται σε αντίθεση με τη φύση του μακάριου πνευματικού εαυτού του. Δεν θα πρέπει να ασχολείται με αυτή τη μέθοδο. Για κάθε ατομικό ζωντανό ον, η μέθοδος της συνείδησης του Κρίσνα, η οποία συνεπάγεται πλήρη απασχόληση στην υπηρεσία αφοσίωσης, είναι η καλύτερη μέθοδος. Αν κάποιος επιλέξει να αγνοήσει την υπηρεσία αφοσίωσης, διατρέχει τον κίνδυνο να στραφεί στην αθεΐα. Αυτή, λοιπόν, η μέθοδος της επικέντρωσης της προσοχής στο ανεκδήλωτο, το ασύλληπτο, εκείνο που βρίσκεται πέρα από τα όρια των αισθήσεων, όπως ήδη εξηγήθηκε σε αυτή τη στροφή, δεν θα πρέπει ποτέ να ενθαρρύνεται, ιδιαίτερα αυτή την εποχή. Δεν το συνιστά ο Κύριος, ο Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΑ 6-7

ये तु सर्वाणि कर्माणि मयि संन्यस्य मत्पराः।
अनन्येनैव योगेन मां ध्यायन्त उपासते।।६।।
तेषामहं समुद्धर्ता मृत्युसंसारसागरात्।
भवामि नचिरात्पार्थ मय्यावेशितचेतसाम्।।७।।

γιε του σαρβανι καρμανι   μαγι σαννιασια ματ-παραχ
ανανιεναϊβα γιογκενα   μαμ ντιαγιαντα ουπασατε

τεσαμ αχαμ σαμουνταρτα   μριτιου-σαμσαρα-σαγκαρατ
μπαβαμι να τσιρατ παρτα   μαγι αβεσιτα-τσετασαμ

γιε: εκείνοι οι οποίοι – *του*: αλλά – *σαρβανι*: όλα – *καρμανι*: τις πράξεις – *μαγι*: σ’ Εμένα – *σαννιασια*: αφήνοντας - *ματ-παραχ*: προσκολλημένοι σ’ Εμένα – *ανανιενα*: αταλάντευτα – *εβα*: βεβαίως – *γιογκενα*: με την άσκηση του *μπακτι-γιογκα* – *μαμ*: σε Εμένα – *ντιαγιανταχ*: διαλογιζόμενοι – *ουπασατε*: λατρεύουν

– *τεσαμ*: αυτών – *αχαμ*: Εγώ – *σαμουνταρτα*: ο ελευθερωτής – *μριτιου*: του θανάτου – *σαμσαρα*: και της γέννησης – *σαγκαρατ*: από τον ωκεανό – *μπαβαμι*: γίνομαι – *να τσιρατ*: σύντομα – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *μαγι*: σ' Εμένα – *αβεσιτα*: προσηλωμένος – *τσετασαμ*: όσων ο νους.

Αλλά για όποιον Με λατρεύει προσφέροντας όλες τις δραστηριότητές του σ' Εμένα, αταλάντευτα αφιερωμένος σ' Εμένα, προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης, διαλογιζόμενος πάντα Εμένα και έχοντας τον νου του απορροφημένο σ' Εμένα, γι'αυτόν, ω γιε της Πριτά, γίνομαι γρήγορα ο ελευθερωτής από τη γέννηση και τον θάνατο.

Εδώ αναφέρεται ρητά ότι οι αφοσιωμένοι υπηρέτες είναι πολύ τυχεροί που θα ελευθερωθούν πολύ σύντομα από την υλική ύπαρξη. Στην αγνή υπηρεσία αφοσίωσης συνειδητοποιεί κανείς ότι ο Θεός είναι μεγάλος και ότι η ατομική ψυχή είναι υποδεέστερη. Καθήκον του είναι να προσφέρει υπηρεσία στον Κύριο, διαφορετικά, θα προσφέρει υπηρεσία στη *μαγια*, την πλάνη.

Όπως ειπώθηκε προηγουμένως, μόνο με υπηρεσία αφοσίωσης μπορεί κανείς να εκτιμήσει τον Υπέρτατο Κύριο. Θα πρέπει, επομένως, να είναι κανείς πλήρως αφοσιωμένος. Θα πρέπει να συγκεντρώσει εξ ολοκλήρου τον νου του στον Κρίσνα προκειμένου να φτάσει σε Αυτόν. Θα πρέπει να εργάζεται μόνο για τον Κρίσνα. Δεν έχει σημασία τι είδους εργασία κάνει κάποιος, αλλά αυτή η εργασία θα πρέπει να γίνεται μόνο για τον Κρίσνα. Αυτό είναι το πρότυπο της υπηρεσίας αφοσίωσης. Το μόνο που επιθυμεί να πετύχει ο αφοσιωμένος υπηρέτης είναι να ευχαριστεί το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αποστολή του είναι να ευχαριστεί τον Κρίσνα και για την ικανοποίηση του Κρίσνα μπορεί να θυσιάσει τα πάντα, ακριβώς όπως έκανε ο Αρτζούνα στη μάχη του Κουρουκσέτρα. Η μέθοδος είναι πολύ απλή: μπορεί να είναι αφοσιωμένος κανείς στην εργασία του και συγχρόνως να ψέλνει Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε. Αυτή η υπερβατική ψαλμωδία δημιουργεί για τον αφοσιωμένο υπηρέτη έλξη προς το Πρόσωπο της Θεότητας.

Εδώ ο Υπέρτατος Κύριος υπόσχεται ότι θα ελευθερώσει χωρίς καθυστέρηση τον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη από τον ωκεανό της υλικής ύπαρξης. Όσοι είναι προχωρημένοι στην εφαρμογή του *γιογκα* μπορούν να μεταφέρουν την ψυχή εκουσίως σε οποιονδήποτε πλανήτη επιθυμούν, αλλά όσον αφορά στον αφοσιωμένο υπηρέτη, λέγεται εδώ ξεκάθαρα ότι τον

παίρνει ο ίδιος ο Κύριος. Δεν χρειάζεται να περιμένει να γίνει πολύ έμπειρος προκειμένου να μεταφέρει ο ίδιος τον εαυτό του στον πνευματικό ουρανό.

Στη *Βαραχα Πουρανα* εμφανίζονται οι εξής στίχοι:

ναγιαμι παραμαμ στανάμ   αρτσιρ-αντι-γκατιμ βινα
γκαρουντα-σκανντάμ αροπια   γιατετσαμ ανιβαριταχ

Το νόημα αυτών των στίχων είναι ότι ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν χρειάζεται να ασκείται στο *αστανγκα-γιογκα* προκειμένου να μεταφέρει την ψυχή του στους πνευματικούς πλανήτες. Ο ίδιος ο Υπέρτατος Κύριος αναλαμβάνει αυτή την ευθύνη. Ο Κύριος αναφέρει εδώ ξεκάθαρα ότι ο Ίδιος γίνεται ελευθερωτής. Ένα παιδί το φροντίζουν εξ ολοκλήρου οι γονείς του και έτσι είναι ασφαλές. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν χρειάζεται να πασχίσει για να μεταφερθεί με τη μέθοδο του *γιογκα* σε άλλους πλανήτες. Ο Υπέρτατος Κύριος, χάρη στο μέγα έλεός Του, έρχεται αμέσως πάνω στον Γκαρούντα, τον βασιλιά των πουλιών, και ελευθερώνει τον αφοσιωμένο υπηρέτη από την υλική ύπαρξη. Κάποιος που έχει βρεθεί στον ωκεανό, όσο σκληρά και αν αγωνίζεται και όσο έμπειρος και αν είναι στο κολύμπι, δεν μπορεί να σώσει τον εαυτό του. Αλλά αν έρθει κάποιος που βρίσκεται έξω από το νερό και τον σηκώσει, τότε μπορεί εύκολα να σωθεί. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Κύριος σηκώνει τον αφοσιωμένο υπηρέτη από την υλική ύπαρξη. Θα πρέπει απλώς να εφαρμόσει κανείς την εύκολη μέθοδο της συνείδησης του Κρίσνα και να δεσμευθεί πλήρως στην υπηρεσία αφοσίωσης. Ο ευφυής άνθρωπος θα προτιμήσει την υπηρεσία αφοσίωσης από όλους τους άλλους δρόμους. Στο έργο *Ναραγιανιγια* αυτό επιβεβαιώνεται ως εξής:

για βαϊ σαντανα-σαμπαττιχ   πουρουσαρτα-τσατουσταγιε
ταγια βινα ταντ απνοτι   ναρο ναραγιανασραγιαχ

Το νόημα αυτών των στίχων είναι ότι δεν θα πρέπει να ασχολείται κανείς με τις διάφορες μεθόδους της δράσης που αποσκοπεί στην απόλαυση ή να καλλιεργεί τη γνώση με τη νοητική μέθοδο των εικασιών. Όποιος είναι αφοσιωμένος στο Υπέρτατο Πρόσωπο μπορεί να αποκτήσει όλα τα οφέλη που αντλούνται από τις άλλες μεθόδους *γιογκα*, τις εικασίες, τις τελετουργίες, τις θυσίες, τις φιλανθρωπίες, κλπ. Αυτή είναι η ιδιαίτερη ευλογία της υπηρεσίας αφοσίωσης.

Ψέλνοντας απλώς το άγιο όνομα του Κρίσνα –Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε- ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου μπορεί να πλησιάσει τον υπέρτατο προορισμό εύκολα και χαρούμενα, αυτός δε ο προορισμός δεν πλησιάζεται με καμία άλλη θρησκευτική μέθοδο.

Το συμπέρασμα της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αναφέρεται στο Δέκατο Όγδοο Κεφάλαιο:

σαρβα-νταρμαν παριτιατζια   μαμ εκαμ σαραναμ βρατζα
αχαμ τβαμ σαρβα-παπεμπιο   μοκσαγισιαμι μα σουτσαχ

Θα πρέπει να εγκαταλείψει κανείς όλες τις άλλες μεθόδους αυτοσυνειδητοποίησης και να προσφέρει απλώς υπηρεσία αφοσίωσης με συνείδηση του Κρίσνα. Αυτό θα του επιτρέψει να φτάσει στην ύψιστη τελειότητα. Δεν χρειάζεται να σκέφτεται τις αμαρτωλές πράξεις του παρελθόντος, επειδή ο Υπέρτατος Κύριος τον αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου. Επομένως, δεν θα πρέπει να προσπαθεί κανείς μάταια να σωθεί μέσα σε πνευματική συνειδητοποίηση. Ας βρουν όλοι καταφύγιο στον παντοδύναμο Θεό, τον Κρίσνα. Αυτή είναι η ύψιστη τελειότητα της ζωής.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

मय्येव मन आधत्स्व मयि बुद्धिं निवेशय।
निवसिष्यसि मय्येव अत ऊर्ध्वं न संशयः।।८।।

μαγι εβα μανα αντατσβα   μαγι μπουντιμ νιβεσαγια
νιβασισιασι μαγι εβα   ατα ουρντβαμ να σαμσαγιαχ

μαγι: σ’ Εμένα – *εβα*: βεβαίως – *μαναχ*: τον νου – *αντατσβα*: συγκέντρωσε – *μαγι*: σ’ Εμένα – *μπουντιμ*: τη νοημοσύνη – *νιβεσαγια*: απασχόλησε – *νιβασισιασι*: θα ζήσεις – *μαγι*: σ’ Εμένα – *εβα*: βεβαίως – *αταχ*: έτσι – *ουρντβαμ*: στο εξής – *να*: ποτέ – *σαμσαγιαχ*: αμφιβολία.

Συγκέντρωσε τον νου σου σ’ Εμένα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και απασχόλησε όλη τη νοημοσύνη σου μ’ Εμένα. Έτσι θα ζεις πάντα σ’ Εμένα, χωρίς αμφιβολία.

Όποιος προσφέρει στον Κρίσνα υπηρεσία αφοσίωσης ζει σε άμεση σχέση με τον Υπέρτατο Κύριο και άρα δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η θέση του είναι εξ αρχής υπερβατική. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν ζει στο υλικό επίπεδο, ζει στον Κρίσνα. Το άγιο όνομα του Κυρίου δεν διαφέρει από τον Κύριο· όταν, λοιπόν, ο αφοσιωμένος υπηρέτης ψέλνει Χάρε Κρίσνα, ο Κρίσνα και η εσωτερική Του δύναμη χορεύουν στη γλώσσα του αφοσιωμένου υπηρέτη. Όταν προσφέρει τροφή στον Κρίσνα, ο Κρίσνα δέχεται απευθείας αυτά τα φαγώσιμα και ο αφοσιωμένος υπηρέτης «Κρισνοποιείται» τρώγοντας τα υπολείμματα της τροφής. Όποιος δεν προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης δεν μπορεί να καταλάβει πώς συμβαίνει αυτό, μολονότι αυτή είναι μία μέθοδος που συνιστάται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και σε άλλες βεδικές γραφές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

अथ चित्तं समाधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरम्।
अभ्यासयोगेन ततो मामिच्छाप्तुं धनञ्जय।।९।।

ατα τσιτταμ σαμαντατουμ να σακνοσι μαγι στιραμ
αμπιασα-γιογκενα τατο μαμ ιτσαπτουμ ντανανтζαγια

ατα: αν λοιπόν – *τσιτταμ*: τον νου – *σαμαντατουμ*: να συγκεντρώσεις – *να*: δεν – *σακνοσι*: είσαι ικανός – *μαγι*: σ' Εμένα – *στιραμ*: σταθερά – *αμπιασα-γιογκενα*: με την εξάσκηση του *μπακτι-γιογκα* – *ταταχ*: τότε – *μαμ*: Εμένα – *ιτσα*: επιθυμία – *απτουμ*: να αποκτήσεις – *ντανανтζαγια*: ω κατακτητή του πλούτου.

Αγαπημένε Μου Αρτζούνα, κατακτητή του πλούτου, αν δεν μπορείς να συγκεντρώσεις τον νου σου χωρίς παρέκκλιση σε Εμένα, τότε ακολούθησε τις ρυθμιστικές αρχές του *μπακτι-γιογκα*. Με αυτόν τον τρόπο θα αναπτύξεις την επιθυμία να φτάσεις σ' Εμένα.

Σε αυτή τη στροφή υποδεικνύονται δύο διαφορετικές μέθοδοι *μπακτι-γιογκα*. Η πρώτη απευθύνεται σε όποιον έχει πράγματι αναπτύξει αφοσίωση για τον Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, μέσω υπερβατικής αγάπης, ενώ η άλλη απευθύνεται σε όποιους δεν έχουν αναπτύξει αυτή την αφοσίωση. Γι' αυτή τη δεύτερη κατηγορία υπάρχουν διάφοροι συγκεκριμένοι κανόνες

και ρυθμίσεις, τους οποίους μπορεί κανείς να τηρεί ώστε να υψωθεί τελικώς στο στάδιο της αφοσίωσης στον Κρίσνα.

Το *μπακτι-γιογκα* είναι ο εξαγνισμός των αισθήσεων. Επί του παρόντος, στην υλική ύπαρξη οι αισθήσεις είναι πάντα ακάθαρτες, όντας απασχολημένες με την ικανοποίησή τους. Αλλά με την εφαρμογή του *μπακτι-γιογκα* οι αισθήσεις αυτές μπορούν να εξαγνισθούν και στην εξαγνισμένη τους κατάσταση έρχονται σε άμεση επαφή με τον Υπέρτατο Κύριο. Στην υλική ύπαρξη μπορεί να απασχολούμαι στην υπηρεσία κάποιου κυρίου, αλλα δεν υπηρετώ τον κύριό μου με αγάπη. Τον υπηρετώ απλώς για να κερδίσω κάποια χρήματα. Ούτε ο κύριός μου με αγαπά· δέχεται την υπηρεσία μου και με πληρώνει. Δεν τίθεται, επομένως, θέμα αγάπης. Αλλά όσον αφορά στην πνευματική ζωή, πρέπει να υψωθεί κανείς στο αγνό στάδιο της αγάπης. Αυτό το στάδιο της αγάπης μπορεί να το επιτύχει κανείς με την άσκηση της υπηρεσίας αφοσίωσης, χρησιμοποιώντας τις παρούσες αισθήσεις.

Αυτή η αγάπη για τον Θεό είναι τώρα σε λανθάνουσα κατάσταση στην καρδιά όλων. Και εκεί, η αγάπη για τον Θεό εκδηλώνεται με διάφορους τρόπους, αλλά είναι μολυσμένη από την επαφή με την ύλη. Αυτή η επαφή με την ύλη πρέπει να εξαγνισθεί και η λανθάνουσα φυσική αγάπη για τον Κρίσνα πρέπει να αφυπνισθεί. Αυτή είναι η μέθοδος.

Προκειμένου να εφαρμόσει κανείς τις ρυθμιστικές αρχές του *μπακτι-γιογκα*, θα πρέπει, υπό την καθοδήγηση ενός έμπειρου πνευματικού δασκάλου, να ακολουθεί κάποιους κανόνες: θα πρέπει να ξυπνά νωρίς το πρωί, να κάνει μπάνιο, να πηγαίνει στον ναό και να προσφέρει προσευχές, να ψέλνει Χάρε Κρίσνα, μετά να μαζεύει λουλούδια για τη Θεότητα του ναού, να μαγειρεύει τρόφιμα και να τα προσφέρει στη Θεότητα, να τρώει *πρασανταμ* και ούτω καθεξής. Υπάρχουν διάφοροι κανόνες και ρυθμίσεις τους οποίους θα πρέπει κανείς να τηρεί. Και θα πρέπει επίσης να ακούει διαρκώς την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και τη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* από αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες. Αυτή η άσκηση μπορεί να βοηθήσει οποιονδήποτε να υψωθεί στο επίπεδο της αγάπης για τον Θεό και τότε είναι βέβαιο ότι θα προχωρήσει προς το πνευματικό βασίλειο του Θεού. Η εφαρμογή του *μπακτι-γιογκα* με την τήρηση των κανόνων και των ρυθμίσεων που το διέπουν και υπό την καθοδήγηση του πνευματικού δασκάλου οδηγεί ασφαλώς στο στάδιο της αγάπης για τον Θεό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

अभ्यासेऽप्यसमर्थोऽसि मत्कर्मपरमो भव।
मदर्थमपि कर्माणि कुर्वन् सिद्धिमवाप्स्यसि।।१०।।

αμπιασε ‘πι ασαμαρτο ‘σι ματ-καρμα-παραμο μπαβα
μαντ-αρταμ απι καρμανι κουρβαν σιντιμ αβαπσιασι

αμπιασε: στην άσκηση – *απι*: ακόμη και αν – *ασαμαρταχ*: ανίκανος – *ασι*: είσαι - *ματ-καρμα*: στην εργασία Μου – *παραμαχ*: αφιερωμένος – *μπαβα*: γίνε - *ματ-αρταμ*: για χάρη Μου – *απι*: ακόμη και αν – *καρμανι*: εργασία – *κουρβαν*: κάνοντας – *σιντιμ*: την τελειότητα – *αβαπσιασι*: θα επιτύχεις.

Αν δεν μπορείς να εφαρμόσεις τους κανόνες του *μπακτι-γιογκα*, προσπάθησε να εργάζεσαι για Εμένα, επειδή εργαζόμενος για Εμένα θα φτάσεις στο στάδιο της τελειότητας.

Ακόμα και κάποιος που δεν είναι ικανός να εφαρμόσει τις ρυθμιστικές αρχές του *μπακτι-γιογκα* υπό την καθοδήγηση ενός πνευματικού δασκάλου, μπορεί να φτάσει στο στάδιο της τελειότητας εργαζόμενος για τον Υπέρτατο Κύριο. Πώς πρέπει να γίνεται αυτή η εργασία έχει ήδη εξηγηθεί στην πεντηκοστή πέμπτη στροφή του Ενδέκατου Κεφαλαίου. Θα πρέπει να αντιμετωπίζει κανείς ευνοϊκά τη διάδοση της συνείδησης του Κρίσνα. Υπάρχουν πολλοί αφοσιωμένοι υπηρέτες που εργάζονται για τη διάδοση της συνείδησης του Κρίσνα και χρειάζονται βοήθεια. Έτσι, ακόμη και αν δεν μπορεί κανείς να εφαρμόσει ευθέως τις ρυθμιστικές αρχές του *μπακτι-γιογκα*, μπορεί να βοηθήσει αυτή την προσπάθεια. Κάθε προσπάθεια χρειάζεται γη, κεφάλαια, οργάνωση και εργασία. Όπως ακριβώς σε μία επιχείρηση χρειάζεται κανείς έναν χώρο, κεφάλαια, εργασία και οργάνωση, τα ίδια απαιτούνται και για την υπηρεσία του Κρίσνα. Η μόνη διαφορά είναι ότι στον υλισμό η εργασία γίνεται για την ικανοποίηση των αισθήσεων. Η ίδια εργασία, ωστόσο, μπορεί να γίνει για την ικανοποίηση του Κρίσνα και αυτό είναι πνευματική δραστηριότητα. Αν κάποιος έχει αρκετά χρήματα, μπορεί να βοηθήσει στην κατασκευή γραφείων ή ενός ναού για τη διάδοση της συνείδησης του Κρίσνα. Ή μπορεί να βοηθήσει σε εκδόσεις βιβλίων. Υπάρχουν πολλοί τομείς δράσης και θα πρέπει να δείχνει κανείς ενδιαφέρον γι’ αυτές τις δραστηριότητες. Αν δεν μπορεί κάποιος να θυσιάσει τα αποτελέσματα της δράσης του, μπορεί να θυσιάσει κάποιο ποσοστό για τη διάδοση της συνείδησης του Κρίσνα. Αυτή η εθελοντική υπηρεσία για την υπόθεση της συνείδησης του Κρίσνα βοηθά

να υψωθεί κανείς σε ένα ανώτερο επίπεδο αγάπης για τον Θεό και τότε γίνεται τέλειος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

अथैतदप्यशक्तोऽसि कर्तुं मद्योगमाश्रितः।
सर्वकर्मफलत्यागं ततः कुरु यतात्मवान्।।११।।

αταϊταντ απι ασακτο 'σι καρτουμ μαντ-γιογκαμ ασριταχ
σαρβα-καρμα-παλα-τιαγκαμ ταταχ κουρου γιατατμαβαν

ατα: ακόμη κι αν – *ετατ*: αυτό – *απι*: επίσης – *ασακταχ*: ανίκανος – *ασι*: είσαι – *καρτουμ*: να κάνεις – *ματ*: σ' Εμένα – *γιογκαμ*: υπηρεσία αφοσίωσης – *ασριταχ*: βρίσκοντας καταφυγή - *σαρβα-καρμα*: από κάθε δράση – *παλα*: των καρπών – *τιαγκαμ*: απάρνηση – *ταταχ*: τότε – *κουρου*: κάνε – *γιατα-ατμαβαν*: με αγνή συνείδηση.

Αν, ωστόσο, αδυνατείς να εργάζεσαι με τέτοια συνείδηση, τότε προσπάθησε να ενεργείς με αγνή συνείδηση, απαρνούμενος όλους τους καρπούς της εργασίας σου.

Ίσως κάποιος αδυνατεί έστω και να νιώσει συμπάθεια για τις δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα εξαιτίας κοινωνικών, οικογενειακών ή θρησκευτικών λόγων ή εξαιτίας άλλων δυσχερειών. Αν συνδεθεί ευθέως με τις δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα, ίσως υπάρξουν αντιρρήσεις από μέλη της οικογένειάς του ή ίσως παρουσιασθούν άλλες δυσκολίες. Για κάποιον που αντιμετωπίζει τέτοιου είδους πρόβλημα, συνιστάται να θυσιάσει τους συσσωρευμένους καρπούς της δράσης του για έναν καλό σκοπό. Τέτοιες διαδικασίες περιγράφονται στους βεδικούς κανόνες. Υπάρχουν πολλές περιγραφές θυσιών και ειδικών ενεργειών μέσω των οποίων μπορούν να αξιοποιηθούν οι καρποί της προηγούμενης δράσης. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί κανείς σταδιακά να υψωθεί στην κατάσταση της γνώσης. Συμβαίνει επίσης κάποιος που δεν ενδιαφέρεται καθόλου για τις δραστηριότητες της συνείδησης του Κρίσνα να δίνει ελεημοσύνη σε κάποιο νοσοκομείο ή σε κάποιο άλλο κοινωνικό ίδρυμα, να απαρνείται, δηλαδή, τους κερδισμένους με κόπο καρπούς της δράσης του. Αυτό επίσης συνιστάται εδώ, επειδή ασκούμενος κανείς στην απάρνηση των καρπών της δράσης του είναι βέβαιο

ότι σταδιακά θα εξαγνίσει τον νου του και σε αυτό το εξαγνισμένο στάδιο του νου γίνεται ικανός να κατανοήσει τη συνείδηση του Κρίσνα. Βέβαια η συνείδηση του Κρίσνα δεν εξαρτάται από καμία άλλη εμπειρία, επειδή η συνείδηση του Κρίσνα από μόνη της μπορεί να εξαγνίσει τον νου. Αν, όμως, υπάρχουν δυσχέρειες για τη συνείδηση του Κρίσνα, μπορεί κανείς να δοκιμάσει να απαρνηθεί τους καρπούς της δράσης του. Από αυτή την άποψη, η προσφορά υπηρεσίας στην κοινωνία, στην κοινότητα, στο έθνος, η θυσία για την πατρίδα, κλπ., είναι αποδεκτά, έτσι ώστε κάποια μέρα μπορεί να φτάσει κανείς στο στάδιο της προσφοράς αγνής υπηρεσίας αφοσίωσης στον Υπέρτατο Κύριο. Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (18.46) συναντάμε τη δήλωση, *γιαταχ πραβριττιρ μπουταναμ*: Αν κάποιος αποφασίσει να θυσιάσει για τον υπέρτατο σκοπό, ακόμη και αν δεν γνωρίζει ότι υπέρτατος σκοπός είναι ο Κρίσνα, θα φτάσει σταδιακά με τη μέθοδο της θυσίας στην κατανόηση ότι ο Κρίσνα είναι ο υπέρτατος σκοπός.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

श्रेयो हि ज्ञानमभ्यासाज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते।
ध्यानात्कर्मफलत्यागस्त्यागाच्छान्तिरनन्तरम्।।१२।।

σρεγιο χι γκιαναμ αμπιασαντζ   γκιανανт ντιαναμ βισισιατε
ντιανατ καρμα-παλα-τιαγκας   τιαγκατς τσαντιρ ανανταραμ

σρεγιαχ: καλύτερη - *χι*: σίγουρα – *γκιαναμ*: η γνώση – *αμπιασατ*: από την άσκηση – *γκιανατ*: από τη γνώση – *ντιαναμ*: ο διαλογισμός – *βισισιατε*: θεωρείται καλύτερος – *ντιανατ*: από τον διαλογισμό - *καρμα-παλα-τιαγκαχ*: η απάρνηση των καρπών της δράσης – *τιαγκατ*: με αυτή την απάρνηση – *σαντιχ*: ειρήνη – *ανανταραμ*: μετά από αυτό.

Αν δεν μπορείς να εφαρμόσεις αυτή τη μέθοδο, τότε ασχολήσου με την καλλιέργεια της γνώσης. Ωστόσο, καλύτερος από τη γνώση είναι ο διαλογισμός και καλύτερη από τον διαλογισμό είναι η απάρνηση των καρπών της δράσης, επειδή με την απάρνηση μπορεί κανείς να αποκτήσει την ειρήνη του νου.

Όπως αναφέρθηκε στις προηγούμενες στροφές, υπάρχουν δύο είδη υπηρεσίας αφοσίωσης: υπηρεσία αφοσίωσης βάσει ρυθμιστικών αρχών και υπηρεσία

αφοσίωσης με ολοκληρωτική αγάπη για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Όσοι δεν είναι πραγματικά σε θέση να ακολουθήσουν τις αρχές της συνείδησης του Κρίσνα, είναι καλύτερα να καλλιεργήσουν τη γνώση, επειδή με τη γνώση μπορεί κανείς να κατανοήσει την αληθινή του θέση. Η γνώση σταδιακά θα εξελιχθεί σε διαλογισμό. Με τον διαλογισμό μπορεί κανείς σταδιακά να κατανοήσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Υπάρχουν μέθοδοι οι οποίες κάνουν κάποιον να νομίζει ότι ο ίδιος είναι ο Υπέρτατος· ακόμη και αυτό το είδος διαλογισμού είναι προτιμότερο αν δεν είναι σε θέση κάποιος να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης. Αν κάποιος δεν είναι σε θέση να διαλογίζεται με αυτόν τον τρόπο, υπάρχουν καθορισμένα καθήκοντα διατυπωμένα στη βεδική γραμματεία για τους *μπραμανα*, τους *βαϊσια* και τους *σουντρα*, τα οποία θα συναντήσουμε σε επόμενο κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Αλλά σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να απαρνηθεί κανείς τους καρπούς της εργασίας του, δηλαδή του *καρμα* του· αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τους καρπούς του *καρμα* του για κάποιον καλό σκοπό. Συνοπτικά, για να φτάσει κανείς στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον ύψιστο σκοπό της ζωής, υπάρχουν δύο μέθοδοι: η μία είναι η σταδιακή εξέλιξη και η άλλη είναι η άμεση μέθοδος. Η υπηρεσία αφοσίωσης με συνείδηση του Κρίσνα είναι η άμεση μέθοδος, ενώ η άλλη μέθοδος συνεπάγεται την απάρνηση των καρπών της δράσης, του *καρμα*. Τότε μπορεί να φτάσει κανείς στο στάδιο της γνώσης, στο στάδιο του διαλογισμού, στο στάδιο της κατανόησης της Υπέρτατης Ψυχής και τέλος, στο στάδιο του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Μπορεί κανείς να ακολουθήσει τη βήμα προς βήμα μέθοδο ή την άμεση μέθοδο. Η άμεση μέθοδος δεν είναι δυνατή για όλους· συνεπώς, και η έμμεση μέθοδος είναι καλή. Θα πρέπει, ωστόσο, να γίνει κατανοητό ότι η έμμεση μέθοδος δεν ενδείκνυται για τον Αρτζούνα, επειδή βρίσκεται ήδη στο στάδιο της υπηρεσίας αφοσίωσης και αγάπης για τον Υπέρτατο Κύριο. Η έμμεση μέθοδος είναι για άλλους, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε αυτό το στάδιο. Αυτοί θα πρέπει να ακολουθήσουν τη σταδιακή μέθοδο της απάρνησης, της γνώσης, του διαλογισμού και της συνειδητοποίησης της Υπέρτατης Ψυχής και του *μπραμαν*. Εντούτοις, η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* τονίζει την άμεση μέθοδο· δίνει σε όλους τη συμβουλή να υιοθετήσουν την άμεση μέθοδο και να εγκαταλειφθούν στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΑ 13-14

अद्वेष्टा सर्वभूतानां मैत्रः करुण एव च।
निर्ममो निरहङ्कारः समदुःखसुखः क्षमी।।१३।।
सन्तुष्टः सततं योगी यतात्मा दृढनिश्चयः।
मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मद्भक्तः स मे प्रियः।।१४।।

αντβεστα σαρβα-μπουταναμ   μαϊτραχ καρουνα εβα τσα
νιρμαμο νιραχανκαραχ   σαμα-ντουχκα-σουκαχ κσαμι

σαντουσταχ σατταμ γιογκι   γιατατμα ντριντα-νιστσαγιαχ
μαγι αρπιτα-μανο-μπουντιρ   γιο μαντ-μπακταχ σα με πριγιαχ

αντβεστα: μη φθονερός - *σαρβα-μπουταναμ*: με όλα τα ζωντανά όντα – *μαϊτραχ*: φιλικός – *καρουναχ*: καλοσυνάτα – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *νιρμαμαχ*: χωρίς αίσθημα ιδιοκτησίας – *νιραχανκαραχ*: χωρίς ψεύτικο εγώ – *σαμα*: εξίσου – *ντουχκαχ*: στη δυστυχία – *σουκαχ*: στην ευτυχία – *κσαμι*: ανεξίκακος – *σαντουσταχ*: ικανοποιημένος – *σαταταμ*: πάντα – *γιογκι*: ο αφοσιωμένος υπηρέτης (ο *μπακτι-γιογκι*) – *γιατα-ατμα*: έχοντας αυτοέλεγχο - *ντριντα-νιστσαγιαχ*: με αποφασιστικότητα – *μαγι*: μ' Εμένα – *αρπιτα*: δεσμευμένος – *μαναχ*: ο νους – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *γιαχ*: εκείνος ο οποίος - *ματ-μπακταχ*: ο αφοσιωμένος υπηρέτης Μου – *σαχ*: εκείνος – *με*: σ' Εμένα – *πριγιαχ*: αγαπητός.

Εκείνος που δεν είναι φθονερός, αλλά καλοσυνάτος φίλος με όλα τα ζωντανά όντα, που δεν έχει αισθήματα ιδιοκτησίας και είναι απαλλαγμένος από το ψεύτικο εγώ, που είναι ίδιος στην ευτυχία και τη δυστυχία, που είναι ανεξίκακος, πάντα ικανοποιημένος και έχει αυτοέλεγχο, που Μου προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης με αποφασιστικότητα και που ο νους και η νοημοσύνη του βρίσκονται σε συμφωνία μαζί Μου, Μου είναι πολύ αγαπητός.

Επανερχόμενος στο σημείο της αγνής υπηρεσίας αφοσίωσης, ο Κύριος περιγράφει σε αυτές τις δύο στροφές τις υπερβατικές αρετές του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν ταράζεται ποτέ σε καμία περίσταση. Δεν φθονεί κανέναν και δεν γίνεται εχθρός του εχθρού του· σκέφτεται: «Αυτό το πρόσωπο ενεργεί ως εχθρός μου εξαιτίας των περασμένων δικών μου κακών πράξεων. Είναι, λοιπόν, καλύτερα να υποφέρω

παρά να διαμαρτύρομαι». Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (10.14.8) αναφέρεται: *τατ τε 'νουκαμπαμ σου-σαμικσαμανο μπουντζανα εβατμα-κριταμ βιπακαμ*. Όποτε ένας αφοσιωμένος υπηρέτης είναι δυστυχισμένος ή βρίσκεται σε δυσκολία, πιστεύει ότι το έλεος του Κυρίου είναι επάνω του. Σκέφτεται: «Λόγω των περασμένων δικών μου κακών πράξεων θα έπρεπε να υποφέρω πολύ πολύ περισσότερο από όσο υποφέρω. Άρα, το ότι δεν δέχομαι όλη την τιμωρία που μου αξίζει οφείλεται στο έλεος του Κυρίου. Χάρη στο έλεος του Υπερτάτου Κυρίου, δέχομαι μόνο λίγη από την τιμωρία που μου αξίζει». Επομένως, είναι πάντα ήρεμος, ήσυχος και υπομονετικός, ακόμα και όταν αντιμετωπίζει πολλές οδυνηρές καταστάσεις. Ένας αφοσιωμένος υπηρέτης είναι επίσης πάντα καλοσυνάτος με όλους, ακόμα και με τον εχθρό του. *Νιρμαμα* σημαίνει ότι ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν αποδίδει μεγάλη σημασία στους πόνους και τις δυσκολίες που σχετίζονται με το σώμα, επειδή γνωρίζει πολύ καλά ότι δεν είναι το υλικό σώμα του. Δεν ταυτίζεται με το σώμα και είναι, επομένως, απελευθερωμένος από την αντίληψη του ψεύτικου εγώ και ισορροπημένος στην ευτυχία και στη δυστυχία. Είναι ανεξίκακος και ικανοποιημένος με οτιδήποτε προκύψει με τη χάρη του Υπερτάτου Κυρίου. Δεν πασχίζει υπερβολικά να καταφέρει κάτι εξαιρετικά δύσκολο· είναι, λοιπόν, πάντα χαρούμενος. Είναι τέλειος μυστικιστής, επειδή είναι προσηλωμένος στις οδηγίες που έχει λάβει από τον πνευματικό δάσκαλο, επειδή δε ελέγχει τις αισθήσεις του, έχει αποφασιστικότητα. Δεν επηρεάζεται από εσφαλμένα επιχειρήματα, επειδή κανείς δεν μπορεί να τον παρασύρει από τη σταθερή αποφασιστικότητα της υπηρεσίας αφοσίωσης. Έχει πλήρη επίγνωση ότι ο Κρίσνα είναι ο αιώνιος Κύριος και συνεπώς κανείς δεν μπορεί να τον αναστατώσει. Οι αρετές του του επιτρέπουν να εξαρτάται εξ ολοκλήρου από τον Υπέρτατο Κύριο. Ένα τέτοιο πρότυπο υπηρεσίας αφοσίωσης είναι αναμφίβολα πολύ σπάνιο, ο αφοσιωμένος υπηρέτης, όμως, φτάνει σε αυτό το στάδιο ακολουθώντας τις ρυθμιστικές αρχές της υπηρεσίας αφοσίωσης. Επιπλέον, ο Κύριος λέει ότι ένας τέτοιος αφοσιωμένος υπηρέτης Του είναι πολύ αγαπητός, επειδή ο Κύριος είναι πάντα ευχαριστημένος με όλες τις δραστηριότητες ενός αφοσιωμένου υπηρέτη που έχει πλήρη συνείδηση του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

यस्मान्नोद्विजते लोको लोकान्नोद्विजते च यः।
हर्षामर्षभयोद्वेगैर्मुक्तो यः स च मे प्रियः।।१५।।

γιασμαν νοντβιτζατε λοκο   λοκαν νοντβιτζατε τσα γιαχ
χαρσαμαρσα-μπαγιοντβεγκαϊρ   μουκτο γιαχ σα τσα με πριγιαχ

γιασματ: από τον οποίον – *να*: ποτέ δεν – *ουντβιτζατε*: ταράσσονται – *λοκαχ*: οι άνθρωποι - *λοκατ*: από (άλλους) ανθρώπους – να: ποτέ δεν – *ουντβιτζατε*: ταράσσεται – *τσα*: επίσης – *γιαχ*: όποιος – *χαρσα*: ευτυχία – *αμαρσα*: δυστυχία – *μπαγια*: φόβος – *ουντβεγκαϊχ*: και ανησυχία – *μουκταχ*: ελευθερωμένος – *γιαχ*: ο οποίος – *σαχ*: εκείνος – *τσα*: επίσης – *με*: σ' Εμένα – *πριγιαχ*: πολύ αγαπητός.

Εκείνος που δεν γίνεται αιτία ταραχής για τους άλλους και που ο ίδιος δεν ταράζεται ποτέ, που είναι απελευθερωμένος από την ευτυχία και τη δυστυχία, τον φόβο και την ανησυχία, Μου είναι πολύ αγαπητός.

Εδώ περιγράφονται μερικές ακόμα αρετές των αφοσιωμένων υπηρετών. Ένας αφοσιωμένος υπηρέτης δεν γίνεται ποτέ αιτία δυσκολίας, ανησυχίας, φόβου ή δυσαρέσκειας. Αφού ο αφοσιωμένος υπηρέτης είναι καλός με όλους, δεν συμπεριφέρεται με τρόπο τέτοιο που να δημιουργεί στους άλλους ανησυχία. Ταυτόχρονα, αν οι άλλοι επιχειρήσουν να προκαλέσουν ανησυχία σε έναν αφοσιωμένο υπηρέτη, αυτός δεν ταράζεται. Το ότι είναι τόσο εξασκημένος ώστε να μην ταράζεται από εξωτερικές ενοχλήσεις οφείλεται στη χάρη του Κυρίου. Επειδή ο αφοσιωμένος υπηρέτης είναι πάντα απορροφημένος στη συνείδηση του Κρίσνα και προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης, όλες αυτές οι υλικές περιστάσεις δεν μπορούν να τον μετακινήσουν. Συνήθως, ένας υλιστής αισθάνεται πολύ ευτυχισμένος όταν προκύψει κάτι για την ικανοποίηση των αισθήσεών του και για το σώμα του, αλλά όταν βλέπει τους άλλους να έχουν κάτι για τη δική τους αισθησιακή ικανοποίηση που ο ίδιος δεν έχει, λυπάται και ζηλεύει. Όταν περιμένει αντίποινα από κάποιον εχθρό του αισθάνεται φόβο και όταν δεν μπορεί να φέρει κάτι σε πέρας με επιτυχία αποκαρδιώνεται. Αλλά ένας αφοσιωμένος υπηρέτης είναι πάντα υπερβατικός ως προς όλες αυτές τις ενοχλήσεις και γι' αυτό είναι πολύ αγαπητός στον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

अनपेक्षः शुचिर्दक्ष उदासीनो गतव्यथः।
सर्वारम्भपरित्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रियः।।१६।।

αναπεκσαχ σουτσιρ ντακσα   ουντασινο γκατα-βιαταχ
σαρβαραμμπα-παριτιαγκι   γιο μαντ-μπακταχ σα με πριγιαχ

αναπεκσαχ: ουδέτερος – *σουτσιχ*: αγνός – *ντακσαχ*: έμπειρος – *ουντασιναχ*: απαλλαγμένος από έννοιες - *γκατα-βιαταχ*: απαλλαγμένος από κάθε θλίψη – *σαρβα-αραμμπα*: όλες τις προσπάθειες – *παριτιαγκι*: απαρνούμενος – *γιαχ*: όποιος - *ματ-μπακταχ*: ο αφοσιωμένος υπηρέτης Μου – *σαχ*: εκείνος – *με*: σ' Εμένα – *πριγιαχ*: πολύ αγαπητός.

Ο αφοσιωμένος υπηρέτης Μου που δεν επηρεάζεται από την πορεία των εγκοσμίων υποθέσεων, που είναι αγνός, έμπειρος, απαλλαγμένος από έννοιες και από κάθε θλίψη και που δεν μοχθεί για αποτελέσματα, Μου είναι πολύ αγαπητός.

Ο αφοσιωμένος υπηρέτης μπορεί να δεχθεί χρήματα αν κάποιος του τα προσφέρει, αλλά ο ίδιος δεν θα πρέπει να μοχθεί για να τα αποκτήσει. Αν, με τη χάρη του Κυρίου, του έρθουν χρήματα από μόνα τους, δεν αναστατώνεται. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης κάνει μπάνιο τουλάχιστον δύο φορές την ημέρα και σηκώνεται νωρίς το πρωί για να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης. Με αυτόν τον τρόπο είναι φυσικά καθαρός και εσωτερικά και εξωτερικά. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης είναι πάντα έμπειρος, επειδή γνωρίζει καλά το νόημα όλων των δραστηριοτήτων της ζωής και είναι πεπεισμένος σχετικά με την εγκυρότητα των γραφών. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν παίρνει ποτέ το μέρος μιας συγκεκριμένης πλευράς και γι' αυτό είναι ξένοιαστος. Δεν νιώθει ποτέ πόνο, επειδή είναι απαλλαγμένος από κάθε προδιορισμό. Γνωρίζει ότι το σώμα του είναι ένας προσδιορισμός και έτσι αν το σώμα του πονά, αυτός είναι ελεύθερος. Ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν μοχθεί για τίποτε το οποίο είναι κατά των αρχών της υπηρεσίας αφοσίωσης. Για παράδειγμα, η κατασκευή ενός μεγάλου κτιρίου απαιτεί πολλή ενέργεια και ένας αφοσιωμένος υπηρέτης δεν αναλαμβάνει ένα τέτοιο έργο αν δεν πρόκειται να τον βοηθήσει στη βελτίωση της υπηρεσίας αφοσίωσης. Μπορεί να χτίσει έναν ναό για τον Κύριο και γι' αυτό είναι πρόθυμος να περάσει κάθε είδους αγωνία, αλλά δεν θα χτίσει ένα μεγάλο σπίτι για τις προσωπικές του σχέσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न काङ्क्षति।
शुभाशुभपरित्यागी भक्ितमान्यः स मे प्रियः।।१७।।

γιο να χρισιατι να ντβεστι να σοτσατι να κανκσατι
σουμπασουμπα-παριτιαγκι μπακτιμαν γιαχ σα με πριγιαχ

γιαχ: εκείνος ο οποίος – *να*: δεν – *χρισιατι*: χαίρεται – *να*: δεν – *ντβεστι*: θλίβεται – *να*: δεν – *σοτσατι*: θρηνεί – *να*: δεν – *κανκσατι*: επιθυμεί – *σουμπα*: ευοίωνα - *ασουμπα*: δυσοίωνα – *παριτιαγκι*: ο οποίος απαρνείται – *μπακτιμαν*: ο αφοσιωμένος υπηρέτης – *γιαχ*: εκείνος ο οποίος – *σαχ*: είναι – *με*: σ' Εμένα – *πριγιαχ*: αγαπητός.

Εκείνος που δεν χαίρεται με υλικές χαρές ούτε λυπάται με υλικές λύπες, που δεν θρηνεί με υλικές απώλειες ούτε επιθυμεί υλικά κέρδη και που απαρνείται και τα ευοίωνα και τα δυσοίωνα πράγματα, Μου είναι πολύ αγαπητός.

Ένας αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν είναι ούτε χαρούμενος με τα υλικά κέρδη ούτε λυπημένος με τις υλικές απώλειες. Δεν έχει μεγάλη ανησυχία για να αποκτήσει γιο ή οπαδούς ούτε λυπάται αν δεν τους αποκτήσει. Αν χάσει κάτι που του είναι πολύ αγαπητό, δεν οδύρεται. Κατά τον ίδιο τρόπο, αν δεν αποκτήσει ό,τι επιθυμεί, δεν λυπάται. Είναι πάντα υπερβατικός ως προς όλων των ειδών τις ευοίωνες, δυσοίωνες και αμαρτωλές δραστηριότητες. Είναι έτοιμος να εκτεθεί σε οποιονδήποτε κίνδυνο για την ικανοποίηση του Υπερτάτου Κυρίου. Γι' αυτόν τίποτε δεν αποτελεί εμπόδιο στην εκτέλεση της υπηρεσίας αφοσίωσης. Ένας τέτοιος αφοσιωμένος υπηρέτης είναι πολύ αγαπητός στον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΑ 18-19

समः शत्रौ च मित्रे च तथा मानापमानयोः।
शीतोष्णसुखदुःखेषु समः सङ्गविवर्जितः।।१८।।
तुल्यनिन्दास्तुतिर्मौनी सन्तुष्टो येनकेनचित्।
अनिकेतः स्थिरमतिर्भक्ितमान्मे प्रियो नरः।।१९।।

σαμαχ σατρω τσα μιτρε τσα τατα μαναπαμαναγιοχ

σιτοσνα-σουκα-ντουχκεσου   σαμαχ σανγκα-βιβαρτζιταχ

τουλια-νιννντα-στουτιρ μωνι   σαντουστο γιενα κενατσιτ
ανικεταχ στιρα-ματιρ   μπακτιμαν με πριγιο ναραχ

σαμαχ: ίσος – *σατρω*: στον εχθρό – *τσα*: επίσης – *μιτρε*: στον φίλο – *τσα*: επίσης – *τατα*: έτσι – *μανα*: στις τιμές – *απαμαναγιοχ*: και στην ατίμωση – *σιτα*: στο κρύο – *ουσνα*: στη ζέστη – *σουκα*: στην ευτυχία – *ντουχκεσου*: και στη δυστυχία – *σαμαχ*: ισορροπημένος - *σανγκα-βιβαρτζιταχ*: απαλλαγμένος από κάθε (εγκόσμια) συναναστροφή – *τουλια*: ίσος – *νιννta*: στον ψόγο – *στουτιχ*: και στον έπαινο – *μωνι*: σιωπηλός – *σαντουσταχ*: ικανοποιημένος – *γιενα κενατσιτ*: με οτιδήποτε – *ανικεταχ*: χωρίς τόπο διαμονής – *στιρα*: σταθερός – *ματιχ*: αποφασιστικότητα – *μπακτιμαν*: αφοσιωμένος – *με*: σ' Εμένα – *πριγιαχ*: αγαπητός – *ναραχ*: άνθρωπος.

Εκείνος που είναι ίσος με φίλους και εχθρούς, που είναι ισορροπημένος στις τιμές και στην ατίμωση, στο κρύο και στη ζέστη, στην ευτυχία και στη δυστυχία, στον έπαινο και στον ψόγο· που είναι πάντα απαλλαγμένος από τη μόλυνση (των εγκοσμίων συναναστροφών), που είναι πάντα σιωπηλός και ικανοποιημένος με οτιδήποτε, που δεν νοιάζεται καθόλου για τη διαμονή του, που είναι σταθερός στη γνώση και Μου προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης, Μου είναι πολύ αγαπητός.

Ο αφοσιωμένος υπηρέτης είναι πάντα απαλλαγμένος από κάθε κακή συναναστροφή. Ορισμένες φορές κάποιος επαινείται και άλλες φορές κακολογείται· αυτή είναι η φύση της ανθρώπινης κοινωνίας. Αλλά ο αφοσιωμένος υπηρέτης είναι πάντα υπερβατικός ως προς την τεχνητή φήμη και την ατίμωση, την ευτυχία και τη δυστυχία. Είναι πολύ υπομονετικός. Δεν μιλά για τίποτε, εκτός από θέματα σχετικά με τον Κρίσνα· γι' αυτό αποκαλείται σιωπηλός. Σιωπηλός δεν σημαίνει ότι κάποιος δεν πρέπει να μιλά· σιωπηλός σημαίνει ότι δεν πρέπει να λέει ανοησίες. Θα πρέπει να μιλά κανείς μόνο για τα βασικά και οι βασικότερες συζητήσεις για τον αφοσιωμένο υπηρέτη είναι οι συζητήσεις για τον Υπέρτατο Κύριο. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης είναι ευτυχισμένος σε όλες τις συνθήκες· κάποιες φορές μπορεί να τρώει πολύ νόστιμα φαγητά, κάποιες φορές όχι, αλλά είναι πάντα ικανοποιημένος. Δεν νοιάζεται για τις ανέσεις της διαμονής του. Μπορεί μερικές φορές να ζήσει κάτω από ένα δέντρο και μερικές φορές σε κάποιο

μεγαλοπρεπές κτίριο· δεν τον έλκει κανένα από τα δύο. Αποκαλείται σταθερός, επειδή είναι σταθερός στην αποφασιστικότητά του και στη γνώση. Μπορεί να συναντάμε ορισμένες επαναλήψεις στις περιγραφές των αρετών ενός αφοσιωμένου υπηρέτη, αλλά αυτό συμβαίνει για να διευκρινισθεί το γεγονός ότι ο αφοσιωμένος υπηρέτης οφείλει να αποκτήσει όλες αυτές τις αρετές. Χωρίς καλές ιδιότητες, δεν μπορεί να είναι κανείς αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης. Όποιος δεν είναι αφοσιωμένος υπηρέτης δεν έχει καλές ιδιότητες. Όποιος επιθυμεί να αναγνωρισθεί ως αφοσιωμένος υπηρέτης θα πρέπει να καλλιεργήσει αυτές τις καλές ιδιότητες. Βεβαίως, δεν προσπαθεί να τις αποκτήσει με κάποιον εξωτερικό τρόπο, αφού η συνείδηση του Κρίσνα και η υπηρεσία αφοσίωσης τον βοηθούν αυτομάτως να τις αποκτήσει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

ये तु धर्म्यामृतमिदं यथोक्तं पर्युपासते।
श्रद्दधाना मत्परमा भक्तास्तेऽतीव मे प्रियाः।।२०।।

γιε του νταρμαμιτραμ ινταμ   γιατοκταμ παριουπασατε
σραντανταναα ματ-παραμα   μπακτας τε ‘τιβα με πριγιαχ

γιε: εκείνοι οι οποίοι – *του*: αλλά – *νταρμα*: της θρησκείας – *αμιτραμ*: το νέκταρ – *ινταμ*: αυτό – *γιατα*: όπως – *ουκταμ*: έχω πει – *παριουπασατε*: αφιερωμένοι εξ ολοκλήρου – *σραντανταναχ*: με πίστη - *ματ-παραμαχ*: έχοντας ως υπέρτατο στόχο Εμένα – *μπακταχ*: οι αφοσιωμένοι υπηρέτες – *τε*: εκείνοι – *ατιβα*: πάρα πολύ - *με*: σ’ Εμένα – *πριγιαχ*: αγαπητοί.

Εκείνος που ακολουθεί αυτόν τον ακατάλυτο δρόμο της υπηρεσίας αφοσίωσης όπως τον έχω περιγράψει και αφιερώνεται αποκλειστικά σε αυτόν με πίστη, κάνοντας υπέρτατο στόχο Εμένα, Μου είναι εξαιρετικά αγαπητός.

Σε αυτό το κεφάλαιο περιγράφεται από τον Κύριο η αιώνια θρησκεία, η υπηρεσία αφοσίωσης. Αυτός ο υπερβατικός δρόμος προσέγγισης του Υπερτάτου Κυρίου Του είναι πολύ αγαπητός και δέχεται όποιον βρίσκεται σε αυτόν. Το ερώτημα ποιος είναι καλύτερος –αυτός που βρίσκεται στον δρόμο του απρόσωπου *μπραμαν* ή αυτός που προσφέρει προσωπική υπηρεσία στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας- τέθηκε από τον Αρτζούνα και ο Κύριος

του απάντησε με τόση σαφήνεια, ώστε δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως η υπηρεσία αφοσίωσης στο Πρόσωπο της Θεότητας είναι η καλύτερη μέθοδος πνευματικής συνειδητοποίησης. Με άλλα λόγια, το συμπέρασμα αυτού του κεφαλαίου είναι ότι μέσω καλής συναναστροφής αναπτύσσει κανείς μια έλξη για την αγνή υπηρεσία αφοσίωσης και έτσι δέχεται έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο· χάρη σε αυτόν αρχίζει να ακούει, να ψέλνει και να τηρεί τις ρυθμιστικές αρχές της υπηρεσίας αφοσίωσης με πίστη και αγάπη και έτσι ασχολείται αποκλειστικά στην υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου. Αυτός είναι ο δρόμος που συνιστάται σε αυτό το κεφάλαιο. Επομένως, δεν χωρά αμφιβολία ότι η υπηρεσία αφοσίωσης είναι ο τέλειος δρόμος για την πλήρη αυτοσυνειδητοποίηση και για την κατάκτηση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Η απρόσωπη αντίληψη της Υπέρτατης Απόλυτης Αλήθειας, όπως περιγράφηκε σε αυτό το κεφάλαιο, συνιστάται μόνο μέχρι του σημείου που εγκαταλείπεται κανείς ολοκληρωτικά στην αυτοσυνειδητοποίηση. Με άλλα λόγια, όσο δεν έχει κανείς την ευκαιρία να συναναστραφεί έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη, η απρόσωπη αντίληψη μπορεί να είναι επωφελής. Στην απρόσωπη αντίληψη της Απόλυτης Αλήθειας εργάζεται κανείς χωρίς να απολαμβάνει τα αποτελέσματα της εργασίας του, διαλογίζεται και καλλιεργεί τη γνώση για να κατανοήσει το πνεύμα και την ύλη. Αυτά του είναι απαραίτητα όσο δεν βρίσκεται σε επαφή με έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη. Ευτυχώς, αν κάποιος αναπτύξει την επιθυμία να ασχοληθεί κατευθείαν με τη συνείδηση του Κρίσνα προσφέροντας αγνή υπηρεσία αφοσίωσης, δεν χρειάζεται να υποστεί βελτιώσεις βήμα προς βήμα στην πνευματική συνειδητοποίηση. Η υπηρεσία αφοσίωσης, όπως περιγράφηκε στα έξι μεσαία κεφάλαια της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, είναι πιο ευχάριστη. Δεν χρειάζεται να νοιάζεται κανείς για τα εφόδια που θα κρατήσουν ενωμένα το σώμα και την ψυχή, επειδή με τη χάρη του Κυρίου όλα πραγματοποιούνται αυτομάτως.

❧ *Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια* μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Δωδέκατο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Η υπηρεσία αφοσίωσης».* ❧

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

Η φύση, ο δικαιούχος της απόλαυσης και η συνείδηση

ΚΕΙΜΕΝΑ 1-2

अर्जुन उवाच
प्रकृतिं पुरुषं चैव क्षेत्रं क्षेत्रज्ञमेव च।
एतद्वेदितुमिच्छामि ज्ञानं ज्ञेयं च केशव।।१।।
श्री भगवानुवाच
इदं शरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधीयते।
एतद्यो वेत्ति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञ इति तद्विदः।।२।।

αρτζουνα ουβατσα
πρακριτιμ πουρουσαμ τσαϊβα   κσετραμ κσετρα-γκιαμ εβα τσα
εταντ βεντιτουμ ιτσαμι   γκιαναμ γκιεγιαμ τσα κεσαβα

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
ινταμ σαριραμ κωντεγια   κσετραμ ιτι αμπιντιγιατε
εταντ γιο βεττι ταμ πραχουχ   κσετρα-γκια ιτι ταντ-βινταχ

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *πρακριτιμ*: η φύση – *πουρουσαμ*: ο δικαιούχος της απόλαυσης – *τσα*: επίσης - *εβα*: βεβαίως – *κσετραμ*: το σώμα - *κσετρα-γκιαμ*: ο γνώστης του σώματος – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *εταt*: όλο αυτό – *βεντιτουμ*: να καταλάβω – *ιτσαμι*: εύχομαι – *γκιαναμ*: γνώση – *γκιεγιαμ*: το αντικείμενο της γνώσης – *τσα*: επίσης – *κεσαβα*: ω Κρίσνα - *σρι-μπαγκαβαν ουβατσα*: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *ινταμ*: αυτό – *σαριραμ*: το σώμα – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *κσετραμ*: το πεδίο – *ιτι*: έτσι – *αμπιντιγιατε*: ονομάζεται – *εταt*: αυτό – *γιαχ*: όποιος – *βεττι*: γνωρίζει – *ταμ*: αυτόν – *πραχουχ*: ονομάζεται - *κσετρα-γκιαχ*: γνώστης του σώματος – *ιτι*: έτσι - *ταt-βινταχ*: ο γνώστης.

Είπε ο Αρτζούνα: Ω αγαπημένε μου Κρίσνα, θέλω να μάθω για την *πρακριτι* (τη φύση), τον *πουρουσα* (τον δικαιούχο της απόλαυσης), για το πεδίο και τον γνώστη του πεδίου, για τη γνώση και το αντικείμενο της γνώσης. Είπε τότε ο μακάριος Κύριος: Το σώμα, ω γιε της Κούντι, ονομάζεται πεδίο και όποιος γνωρίζει το σώμα ονομάζεται γνώστης του πεδίου.

Ο Αρτζούνα ήταν περίεργος σχετικά με την *πρακριτι*, τη φύση, τον *πουρουσα,* τον δικαιούχο της απόλαυσης, το *κσετρα*, το πεδίο, τον *κσετραγκια*, τον γνώστη του πεδίου και σχετικά με τη γνώση και το αντικείμενο της γνώσης. Όταν ρώτησε για όλα αυτά, ο Κρίσνα είπε ότι το σώμα ονομάζεται πεδίο και ότι όποιος γνωρίζει το σώμα ονομάζεται γνώστης του πεδίου. Το σώμα αποτελεί το πεδίο δράσης της υποκείμενης σε όρους ψυχής. Η υποκείμενη σε όρους ψυχή είναι παγιδευμένη στην υλική ύπαρξη και αποπειράται να κυριαρχήσει στην υλική φύση. Και έτσι, ανάλογα με την ικανότητά της να κυριαρχήσει στην υλική φύση, δέχεται ένα πεδίο δράσης. Το πεδίο δράσης είναι το σώμα. Και τι είναι το σώμα; Το σώμα είναι φτιαγμένο από αισθήσεις. Η υποκείμενη σε όρους ψυχή θέλει να απολαύσει με τις αισθήσεις και ανάλογα με την ικανότητά της για αισθησιακές απολαύσεις, δέχεται ένα σώμα, δηλαδή ένα πεδίο δράσης. Κατά συνέπεια το σώμα ονομάζεται *κσετρα,* δηλαδή πεδίο δράσης της υποκείμενης σε όρους ψυχής. Το πρόσωπο που κατοικεί μέσα στο σώμα και το οποίο δεν ταυτίζεται με το σώμα, ονομάζεται *κσετραγκια*, γνώστης του πεδίου. Δεν είναι πολύ δύσκολο να καταλάβει κανείς τη διαφορά μεταξύ του πεδίου και του γνώστη του, του σώματος και του γνώστη του σώματος. Ο καθένας μπορεί να δει ότι από την παιδική ηλικία μέχρι τα γηρατειά το σώμα του υφίσταται τόσο πολλές μεταβολές και όμως

αυτός παραμένει το ίδιο πρόσωπο. Υπάρχει, επομένως, διαφορά μεταξύ του πεδίου δράσης και του γνώστη του πεδίου δράσης. Έτσι μια υποκείμενη σε όρους ψυχή μπορεί να καταλάβει ότι διαφέρει από το σώμα. Στην αρχή της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (2.13) εξηγείται ότι το ζωντανό ον βρίσκεται μέσα στο σώμα και ότι το σώμα αλλάζει από την παιδική στη νεανική ηλικία και από τη νεανική ηλικία στα γηρατειά και πως ο ιδιοκτήτης του σώματος γνωρίζει ότι το σώμα αλλάζει. Ο κάτοχος του σώματος είναι ο *κσετραγκια*, ο οποίος σκέφτεται, «Είμαι ευτυχισμένος», «Είμαι άνδρας», «Είμαι γυναίκα», «Είμαι σκύλος», «Είμαι γάτα». Ο γνώστης του πεδίου δράσης διαφέρει από το πεδίο. Παρόλο που χρησιμοποιούμε καθημερινά πολλά αντικείμενα –τα ρούχα μας, τα εργαλεία μας, κλπ.- γνωρίζουμε ότι διαφέρουμε από τα πράγματα που χρησιμοποιούμε. Κατά τον ίδιο τρόπο, καταλαβαίνουμε με λίγη σκέψη ότι είμαστε διαφορετικοί από το σώμα μας.

Στα πρώτα έξι κεφάλαια της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* περιγράφονται ο γνώστης του σώματος (το ζωντανό ον) και η θέση από την οποία μπορεί να κατανοήσει τον Υπέρτατο Κύριο. Στα έξι επόμενα κεφάλαια της *Γκιτα* περιγράφονται το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και η σχέση που ενώνει την ατομική ψυχή με την Υπέρτατη Ψυχή, δηλαδή η υπηρεσία αφοσίωσης. Προσδιορίζονται ρητά η ανώτερη θέση του Υπερτάτου Κυρίου και η κατώτερη θέση της ατομικής ψυχής. Τα ζωντανά όντα είναι κατώτερα σε κάθε περίπτωση, αλλά επειδή το λησμονούν υποφέρουν. Όταν φωτίζονται εξαιτίας ευσεβών πράξεων, πλησιάζουν τον Υπέρτατο Κύριο με διάφορες ιδιότητες – του δυστυχισμένου, του εξεταστικού, εκείνου που χρειάζεται χρήματα και εκείνου που αναζητεί τη γνώση. Από το Δέκατο Τρίτο Κεφάλαιο και μετά εξηγείται το πώς έρχεται το ζωντανό ον σε επαφή με την υλική φύση και το πώς απελευθερώνεται απο τον Υπέρτατο Κύριο με τις μεθόδους του *καρμα,* της *γκιανα* και του *μπακτι*. Παρόλο που το ζωντανό ον είναι εντελώς διαφορετικό από το υλικό σώμα, κατά κάποιον τρόπο σχετίζεται μαζί του. Και αυτό επίσης εξηγείται.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

क्षेत्रज्ञं चापि मां विद्धि सर्वक्षेत्रेषु भारत।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानं यत्तज्ज्ञानं मतं मम।।३।।

κσετρα-γκιαμ τσαπι μαμ βιντι σαρβα-κσετρεσου μπαρατα
κσετρα-κσετραγκιαγιορ γκιαναμ γιατ τατζ γκιαναμ ματαμ μαμα

κσετραγκιαμ: ο γνώστης – *τσα*: και – *απι*: επίσης – *μαμ*: Εμένα – *βιντι*: να γνωρίζεις – *σαρβα*: σε όλα – *κσετρεσου*: τα σωματικά πεδία – *μπαρατα*: ω γόνε του Μπάρατα – *κσετρα*: το πεδίο δράσης (το σώμα) – *κσετραγκιαγιοχ*: και ο γνώστης του πεδίου – *γκιαναμ*: γνώση – *γιατ*: εκείνο το οποίο – *τατ*: εκείνο – *γκιαναμ*: γνώση – *ματαμ*: γνώμη – *μαμα*: Εμού.

Ω γόνε του Μπάρατα, να γνωρίζεις ότι και Εγώ επίσης, παρών μέσα σε όλα τα σώματα, είμαι γνώστης. Η κατανόηση του σώματος και του κατόχου του λέγεται γνώση. Αυτή είναι η γνώμη Μου.

Ενώ συζητάμε τα ζητήματα του σώματος και του κατόχου του, της ψυχής και της Υπέρτατης Ψυχής, θα συναντήσουμε τρία διαφορετικά θέματα για μελέτη: τον Κύριο, το ζωντανό ον και την ύλη. Σε κάθε πεδίο δράσης, σε κάθε σώμα, υπάρχουν δύο ψυχές: η ατομική ψυχή και η Υπέρτατη Ψυχή. Επειδή η Υπέρτατη Ψυχή είναι η πλήρης επέκταση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κρίσνα, ο Κρίσνα λέει, «και Εγώ επίσης είμαι γνώστης, αλλά δεν είμαι ο ατομικός κάτοχος του σώματος. Είμαι ο υπέρτατος γνώστης. Είμαι παρών σε κάθε σώμα ως Παραμάτμα, ως Υπέρτατη Ψυχή».

Όποιος μελετήσει το θέμα του πεδίου δράσης και του γνώστη του πεδίου λεπτομερώς, από την σκοπιά της *Μπαγκαβαντ-γκιτα,* μπορεί να φτάσει στη γνώση.

Ο Κύριος λέει: «είμαι ο γνώστης του πεδίου δράσης σε κάθε ατομικό σώμα». Το κάθε άτομο μπορεί να είναι γνώστης του δικού του σώματος, αλλά δεν γνωρίζει τα άλλα σώματα. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, παρόν ως Υπέρτατη Ψυχή σε όλα τα σώματα, γνωρίζει τα πάντα για όλα τα σώματα. Γνωρίζει όλα τα σώματα όλων των ζωικών ειδών. Ο πολίτης μιας χώρας μπορεί να γνωρίζει τα πάντα για το δικό του κομμάτι γης, ο βασιλιάς όμως γνωρίζει όχι μόνο τα ανάκτορά του, αλλά και όλες τις ιδιοκτησίες που έχουν οι πολίτες. Κατά τον ίδιο τρόπο, μπορεί κάποιος να είναι ο κάτοχος ενός σώματος, αλλά ο Υπέρτατος Κύριος είναι ο κάτοχος όλων των σωμάτων. Ο βασιλιάς είναι ο αρχικός κάτοχος του βασιλείου και οι πολίτες είναι οι δευτερεύοντες κάτοχοι. Παρόμοια, ο Υπέρτατος Κύριος είναι ο υπέρτατος κάτοχος όλων των σωμάτων.

Το σώμα αποτελείται από τις αισθήσεις. Ο Υπέρτατος Κύριος είναι ο Χρισικέσα, ο κύριος των αισθήσεων. Είναι ο αρχικός κύριος των αισθήσεων, ακριβώς όπως ο βασιλιάς είναι ο αρχικός κύριος των δραστηριοτήτων του

κράτους και οι πολίτες είναι οι δευτερεύοντες κύριοι. Ο Κύριος λέει, «και Εγώ επίσης είμαι γνώστης». Αυτό σημαίνει ότι είναι ο υπέρτατος γνώστης· η ατομική ψυχή γνωρίζει μόνο το συγκεκριμένο σώμα της. Στη βεδική γραμματεία αυτό αναφέρεται ως εξής:

κσετρανι χι σαριρανι μπιτζαμ τσαπι σουμπασουμπε
τανι βεττι σα γιογκατμα ταταχ κσετραγκια ουτσιατε

Το σώμα ονομάζεται *κσετρα* και μέσα του κατοικούν ο κάτοχος του σώματος και ο Υπέρτατος Κύριος, ο οποίος γνωρίζει και το σώμα και τον κάτοχο του σώματος. Γι' αυτό αποκαλείται γνώστης όλων των πεδίων. Η διαφορά μεταξύ του πεδίου δράσης, του γνώστη της δράσης και του υπέρτατου γνώστη της δράσης περιγράφεται ως εξής. Η τέλεια γνώση της σύστασης του σώματος, της σύστασης της ατομικής ψυχής και της σύστασης της Υπέρτατης Ψυχής είναι γνωστή με όρους της βεδικής γραμματείας ως *γκιανα*. Αυτή είναι η γνώμη του Κρίσνα. Η κατανόηση ότι η ατομική ψυχή και η Υπέρτατη Ψυχή είναι ένα και το αυτό και ταυτοχρόνως δύο διακριτά πράγματα συνιστά γνώση. Όποιος δεν κατανοεί το πεδίο δράσης και τον γνώστη της δράσης δεν διαθέτει τέλεια γνώση. Θα πρέπει να κατανοήσει κανείς τη θέση της *πρακριτι*, δηλαδή της φύσης, του *πουρουσα*, δηλαδή αυτού που απολαμβάνει τη φύση, και του *ισβαρα*, δηλαδή του γνώστη που είναι κυρίαρχος της φύσης και της ατομικής ψυχής. Αυτά τα τρία δεν θα πρέπει να συγχέονται. Δεν θα πρέπει να συγχέονται ο ζωγράφος, η ζωγραφιά και το καβαλέτο του ζωγράφου. Ο υλικός κόσμος, ο οποίος είναι το πεδίο δράσης, είναι η φύση και ο απολαμβάνων τη φύση είναι το ζωντανό ον. Πάνω από αυτά τα δύο είναι ο υπέρτατος κυρίαρχος, το Πρόσωπο της Θεότητας. Στις βεδικές γραφές αναφέρεται, *μποκτα μπογκιαμ πρεριταραμ τσα ματβα / σαρβαμ προκταμ τρι-βινταμ μπραμαν ετατ*. Υπάρχουν τρεις αντιλήψεις για το *μπραμαν*: η *πρακριτι* είναι *μπραμαν* ως πεδίο δράσης, η *τζιβα* (η ατομική ψυχή) είναι επίσης *μπραμαν* και προσπαθεί να κυριαρχήσει στην υλική φύση και ο κυρίαρχος και των δύο είναι επίσης *μπραμαν*, αλλά Αυτός είναι ο πραγματικός κυρίαρχος.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξηγηθεί επίσης ότι από τους δύο γνώστες, ο ένας υπόκειται σε σφάλματα και ο άλλος όχι. Ο ένας είναι ανώτερος και ο άλλος υποδεέστερος. Όποιος αντιλαμβάνεται τους δύο γνώστες του πεδίου ως ένα και το αυτό αντιφάσκει με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το οποίο εδώ δηλώνει πολύ καθαρά, «Και Εγώ επίσης είμαι γνώστης του πεδίου δράσης». Όποιος νομίζει εσφαλμένα ότι ένα σκοινί είναι φίδι βρίσκεται σε

άγνοια. Υπάρχουν διάφορα είδη σωμάτων και διάφοροι κάτοχοι σωμάτων. Επειδή η κάθε ατομική ψυχή έχει τη δική της ατομική ικανότητα κυριαρχίας στην υλική φύση, υπάρχουν διαφορετικά σώματα. Αλλά ο Υπέρτατος Κύριος είναι επίσης παρών σε αυτά ως κυρίαρχος. Η λέξη *τσα* σε αυτή τη στροφή έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή δείχνει τον συνολικό αριθμό σωμάτων. Αυτή είναι η γνώμη του Σρίλα Μπαλαντέβα Βιντιαμπούσανα: ο Κρίσνα είναι η Υπέρτατη Ψυχή, παρούσα σε κάθε σώμα μαζί με την ατομική ψυχή. Και ο Κρίσνα λέει εδώ ρητά ότι η Υπέρτατη Ψυχή είναι ο κύριος και του πεδίου δράσης και του πεπερασμένου δικαιούχου της απόλαυσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

तत्क्षेत्रं यच्च यादृक् च यद्विकारि यतश्च यत्।
स च यो यत्प्रभावश्च तत्समासेन मे श्रृणु।।४।।

τατ κσετραμ γιατς τσα γιαντρικ τσα γιαντ-βικαρι γιατας τσα γιατ
σα τσα γιο γιατ-πραμπαβας τσα τατ σαμασενα με σρινου

τατ: αυτό – *κσετραμ*: το πεδίο δράσης – *γιατ*: τι – *τσα*: επίσης – *γιαντρικ*: όπως ακριβώς είναι – *τσα*: επίσης – *γιατ*: τι – *βικαρι*: αλλάζει – *γιαταχ*: από το οποίο – *τσα*: επίσης – *γιατ*: τι – *σαχ*: αυτός – *τσα*: επίσης – *γιαχ*: ποιος – *γιατ*: για ποιον λόγο - *πραμπαβαχ*: η επίδραση – *τσα*: επίσης – *τατ*: αυτό – *σαμασενα*: σε συντομία – *με*: από Εμένα – *σρινου*: άκου.

Τώρα άκου από Εμένα μια σύντομη περιγραφή αυτού του πεδίου δράσης και της σύστασής του, πώς μεταβάλλεται, από πού παράγεται, ποιος είναι ο γνώστης του και ποια είναι η επίδραση αυτού του γνώστη.

Ο Κύριος περιγράφει το πεδίο δράσης και τον γνώστη του πεδίου δράσης στην καταστατική τους θέση. Θα πρέπει να γνωρίζουμε ποια είναι η σύσταση αυτού του σώματος, τα υλικά με τα οποία είναι φτιαγμένο, κάτω από τίνος τον έλεγχο εργάζεται, πώς συμβαίνουν οι μεταβολές αυτού του σώματος και από πού προέρχονται, ποιες είναι οι αιτίες τους και για ποιον λόγο συμβαίνουν, ποιος είναι ο έσχατος σκοπός του ατόμου και ποια είναι η πραγματική μορφή της ατομικής ψυχής. Θα πρέπει επίσης να γνωρίζουμε τη διαφορά μεταξύ της ατομικής ψυχής και της Υπέρτατης Ψυχής, τις επιδράσεις τους, τις δυνατότητές τους, κλπ. Θα πρέπει απλώς να κατανοήσουμε την

Μπαγκαβαντ-γκιτα απευθείας από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και όλα αυτά θα αποσαφηνισθούν. Αλλά θα πρέπει να είναι κανείς προσεκτικός και να μη θεωρήσει ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι ένα με την ατομική ψυχή, την *τζιβα*. Αυτό είναι σαν να εξισώνει κανείς τον ισχυρό με τον ανίσχυρο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

ऋषिभिर्बहुधा गीतं छन्दोभिर्विविधैः पृथक्।

ब्रह्मसूत्रपदैश्चैव हेतुमद्भिर्विनिश्िचतैः।।५।।

ρισιμπιρ μπαχουντα γκιταμ   τσανντομπιρ βιβινταϊχ πριτακ
μπραμα-σουτρα-πανταϊς τσαϊβα   χετουμαντμπιρ βινιστσιταϊχ

ρισιμπιχ: από τους σοφούς – *μπαχουντα*: με πολλούς τρόπους – *γκιταμ*: περιγράφεται – *τσανντομπιχ*: στους βεδικούς ύμνους – *βιβινταϊχ*: στους διάφορους – *πριτακ*: ποικιλοτρόπως - *μπραμα-σουτρα*: της Βεντάντα – *πανταϊχ*: με τους αφορισμούς – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *χετουμαντμπιχ*: με το αίτιο και το αιτιατό – *βινιστσιταϊχ*: εξακριβώνουν.

Αυτή η γνώση του πεδίου δράσης και του γνώστη της δράσης περιγράφεται από διάφορους σοφούς σε διάφορα βεδικά κείμενα –και ιδιαίτερα στη *Βεντάντα-σούτρα*- και παρουσιάζεται με κάθε λογική ως προς την αιτία και το αποτέλεσμα.

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα, είναι η ύψιστη αυθεντία για την ερμηνεία αυτής της γνώσης. Παρ' όλα αυτά, είναι φυσικό οι πολυμαθείς λόγιοι και οι καθιερωμένες αυθεντίες να δίνουν πάντα τις μαρτυρίες των προηγούμενων αυθεντιών. Ο Κρίσνα εξηγεί αυτό το εξαιρετικά αμφιλεγόμενο σημείο, το σχετικό με τη δυαδικότητα και τη μη δυαδικότητα της ψυχής και της Υπέρτατης Ψυχής, αναφερόμενος σε γραφές όπως η *Βεντάντα*, οι οποίες είναι αποδεκτές ως αυθεντία. Πρώτα λέει ότι αυτό είναι σύμφωνο με διάφορους σοφούς. Ως προς τους σοφούς, εκτός από Αυτόν, μέγας σοφός είναι και ο Βιασαντέβα, ο συγγραφέας της *Βεντάντα-σούτρα*, και στη *Βεντάντα-σούτρα* το θέμα της δυαδικότητας εξηγείται με τέλειο τρόπο. Ο πατέρας του Βιασαντέβα, ο Παρασάρα, ήταν επίσης μεγάλος σοφός και

γράφει στα θρησκευτικά του βιβλία, *αχαμ τβαμ τσα ατανιε...* «Εμείς -εσύ, εγώ και διάφορα άλλα ζωντανά όντα- είμαστε όλοι υπερβατικοί, παρόλο που βρισκόμαστε σε υλικά σώματα. Τώρα έχουμε πέσει στους δρόμους των τριών καταστάσεων της υλικής φύσης, ο καθένας σύμφωνα με το *καρμα* του. Έτσι κάποιοι βρίσκονται σε υψηλότερα επίπεδα και κάποιοι άλλοι στην κατώτερη φύση. Η ανώτερη και η κατώτερη φύση υπάρχουν εξαιτίας της άγνοιας και εκδηλώνονται σε έναν άπειρο αριθμό ζωντανών όντων. Αλλά η Υπέρτατη Ψυχή, η οποία δεν υπόκειται σε σφάλματα, είναι αμόλυντη από τις τρεις ιδιότητες της φύσης και είναι υπερβατική». Κατά τον ίδιο τρόπο, και στις αρχικές Βέδες γίνεται διάκριση μεταξύ της ψυχής, της Υπέρτατης Ψυχής και του σώματος, ιδιαίτερα στην *Κατα Ουπανισαντ*.

Υπάρχει μία εκδήλωση της ενέργειας του Υπερτάτου Κυρίου, γνωστή ως *ανναμαγια*, εξάρτηση από την τροφή για την ύπαρξη· αυτή είναι μία υλιστική συνειδητοποίηση του Υπερτάτου. Μετά είναι η *πραναμαγια·* αφού συνειδητοποιήσει κανείς την Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια στην τροφή, μπορεί να την συνειδητοποιήσει στα γνωρίσματα της ζωής, στις μορφές της ζωής. Στη *γκιαναμαγια* τα γνωρίσματα της ζωής διευρύνονται μέχρι του σημείου της σκέψης, των συναισθημάτων και της βούλησης. Έπειτα έρχεται η συνειδητοποίηση του *μπραμαν*, ονομαζόμενη *βιγκιαναμαγια*, κατά την οποία ο νους και τα γνωρίσματα της ζωής του ζωντανού όντος διακρίνονται από το ίδιο το ζωντανό ον. Το επόμενο και υπέρτατο στάδιο είναι το στάδιο *αναννταμαγια*, η συνειδητοποίηση της καθ' ολοκληρίαν μακάριας φύσης. Υπάρχουν, λοιπόν, πέντε στάδια συνειδητοποίησης του *μπραμαν*, τα οποία ονομάζονται *μπραμα πουσαμ*. Από αυτά, τα πρώτα τρία –τα στάδια *ανναμαγια, πραναμαγια και γκιαναμαγια*- έχουν σχέση με τα πεδία δράσης των ζωντανών όντων. Υπερβατικός ως προς όλα αυτά τα πεδία δράσης είναι ο Υπέρτατος Κύριος, ο οποίος ονομάζεται *αναννταμαγια*. Και στη *Βεντανταxσουτρα* επίσης ο Υπέρτατος Κύριος ονομάζεται *αναννταμαγιο 'μπιασατ*. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι από τη φύση Του γεμάτο χαρά και για να απολαύσει την υπερβατική Του ευδαιμονία επεκτείνεται σε *βιγκιαναμαγια, πραναμαγια, γκιαναμαγια* και *ανναμαγια*. Σε αυτό το πεδίο δράσης το ζωντανό ον θεωρείται ως απολαμβάνων, διαφορετικός δε από αυτό είναι ο *αναννταμαγια*. Αυτό σημαίνει ότι αν το ζωντανό ον αποφασίσει να απολαύσει εναρμονιζόμενο με τον *αναννταμαγια*, τότε γίνεται τέλειο. Αυτή είναι η πραγματική εικόνα του Υπερτάτου Κυρίου ως υπέρτατου γνώστη του πεδίου, του ζωντανού όντος ως υποδεέστερου γνώστη και της φύσης του πεδίου δράσης.

ΚΕΙΜΕΝΑ 6-7

महाभूतान्यहङ्कारो बुद्धिरव्यक्तमेव च।
इन्द्रियाणि दशैकं च पञ्च चेन्द्रियगोचराः।।६।।
इच्छा द्वेषः सुखं दुःखं सङ्घातश्चेतनाधृतिः।
एतत्क्षेत्रं समासेन सविकारमुदाहृतम्।।७।।

μαχα-μπουτανι αχανκαρο μπουντιρ αβιακταμ εβα τσα
ιννtριγιανι ντασαϊκαμ τσα παντσα τσεννtριγια-γκοτσαραχ

ιτσα ντβεσαχ σουκαμ ντουχκαμ σανγκατας τσετανα ντριτιχ
ετατ κσετραμ σαμασενα σα-βικαραμ ουνταχριταμ

μαχα-μπουτανι: τα πέντε μεγάλα στοιχεία – *αχανκαραχ*: το ψευδές εγώ – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *αβιακταμ*: το ανεκδήλωτο – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *ιννtριγιανι*: οι αισθήσεις – *ντασα-εκαμ*: έντεκα – *τσα*: επίσης – *παντσα*: πέντε – *τσα*: επίσης - *ιννtριγια-γκοτσαραχ*: τα αντικείμενα των αισθήσεων – *ιτσα*: η επιθυμία – *ντβεσαχ*: το μίσος – *σουκαμ*: η ευτυχία – *ντουχκαμ*: η δυστυχία – *σανγκαταχ*: το άθροισμα – *τσετανα*: τα γνωρίσματα της ζωής – *ντριτιχ*: η πεποίθηση – *ετατ*: όλο αυτό – *κσετραμ*: το πεδίο δράσης – *σαμασενα*: συνοπτικά - *σα-βικαραμ*: η αλληλεπίδραση – *ουνταχριταμ*: θεωρούνται.

Τα πέντε μεγάλα στοιχεία, το ψευδές εγώ, η νοημοσύνη, το ανεκδήλωτο στάδιο της υλικής φύσης, οι δέκα αισθήσεις, ο νους, τα πέντε αντικείμενα των αισθήσεων, ο πόθος, η απέχθεια, η ευτυχία, η δυστυχία, το άθροισμα όλων αυτών (το σώμα), τα γνωρίσματα της ζωής και οι πεποιθήσεις – όλα αυτά, συνοπτικά, θεωρούνται ότι είναι το πεδίο δράσης με τις αλληλεπιδράσεις του.

Από όλες τις έγκυρες δηλώσεις των μεγάλων σοφών, των βεδικών ύμνων και των αφορισμών της *Βεντάντα-σούτρα*, προκύπτει πως τα συστατικά μέρη αυτού του κόσμου είναι η γη, το νερό, η φωτιά, ο αέρας και ο αιθέρας. Αυτά είναι τα πέντε μεγάλα στοιχεία (*μαχαμπουτα*). Έπειτα είναι το ψευδές εγώ, η νοημοσύνη και το ανεκδήλωτο στάδιο των τριών καταστάσεων της φύσης.

Έπειτα είναι οι πέντε αισθήσεις για την απόκτηση γνώσης: τα μάτια, τα αφτιά, η μύτη, η γλώσσα και το δέρμα. Έπειτα οι πέντε ενεργές αισθήσεις: η φωνή, τα χέρια, τα πόδια, ο πρωκτός και τα γεννητικά όργανα. Μετά, πάνω από τις αισθήσεις, υπάρχει ο νους, ο οποίος είναι μέσα μας και ο οποίος μπορεί να αποκληθεί η αίσθηση εντός, η εσωτερική αίσθηση. Άρα, μαζί με τον νου, υπάρχουν συνολικά έντεκα αισθήσεις. Μετά υπάρχουν τα πέντε αντικείμενα των αισθήσεων: η οσμή, η γεύση, η μορφή, η αφή και ο ήχος. Το άθροισμα αυτών των είκοσι τεσσάρων στοιχείων ονομάζεται πεδίο δράσης. Αν κάποιος κάνει μία αναλυτική μελέτη αυτών των είκοσι τεσσάρων στοιχείων, θα μπορέσει να κατανοήσει πολύ καλά το πεδίο δράσης. Έπειτα υπάρχει η επιθυμία και η αποστροφή, η χαρά και η λύπη, τα οποία είναι αλληλεπιδράσεις, εκφράσεις των πέντε μεγάλων στοιχείων στο χονδροειδές σώμα. Τα γνωρίσματα της ζωής, τα οποία αντιπροσωπεύονται από τη συνείδηση και τις πεποιθήσεις, είναι η εκδήλωση του λεπτού, του μη αισθητού σώματος – του νου, της νοημοσύνης και του εγώ. Αυτά τα λεπτά στοιχεία περιλαμβάνονται στο πεδίο δράσης.

Τα πέντε μεγάλα στοιχεία αποτελούν χονδροειδή έκφραση του λεπτού ψεύτικου εγώ· είναι μία έκφραση της υλικής εκδήλωσης του εγώ. Η συνείδηση αντιπροσωπεύεται από τη νοημοσύνη, της οποίας το ανεκδήλωτο στάδιο είναι οι τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Οι τρεις ανεκδήλωτες καταστάσεις της υλικής φύσης ονομάζονται *πραντανα*.

Όποιος θέλει να γνωρίσει τα είκοσι τέσσερα στοιχεία λεπτομερώς μαζί με τις αλληλεπιδράσεις τους θα πρέπει να μελετήσει αυτή τη φιλοσοφία αναλυτικότερα. Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* παρουσιάζεται μόνο μία σύνοψη.

Το σώμα είναι η έκφραση όλων αυτών των παραγόντων και υπόκειται σε έξι ειδών μεταβολές: γεννιέται, αναπτύσσεται, παραμένει σε μία ορισμένη κατάσταση, παράγει υποπροϊόντα, παρακμάζει και στο τελικό στάδιο χάνεται. Συνεπώς, το πεδίο δράσης είναι ένα υλικό πράγμα χωρίς διάρκεια. Εντούτοις ο *κσετραγκια*, ο γνώστης και κάτοχος του πεδίου, είναι διαφορετικός από το πεδίο.

ΚΕΙΜΕΝΑ 8-12

अमानित्वमदम्भित्वमहिंसा क्षान्तिरार्जवम्।
आचार्योपासनं शौचं स्थैर्यमात्मविनिग्रहः।।८।।

इन्द्रियार्थेषु वैराग्यमनहङ्कार एव च।
जन्ममृत्युजराव्याधिदुःखदोषानुदर्शनम्।।९।।
असक्ितरनभिष्वङ्गः पुत्रदारगृहादिषु।
नित्यं च समचित्तत्वमिष्टानिष्टोपपत्तिषु।।१०।।
मयि चानन्ययोगेन भक्ितरव्यभिचारिणी।
विविक्तदेशसेवित्वमरतिर्जनसंसदि।।११।।
अध्यात्मज्ञाननित्यत्वं तत्त्वज्ञानार्थदर्शनम्।
एतज्ज्ञानमिति प्रोक्तमज्ञानं यदतोन्यथा।।१२।।

αμανιτβαμ ανταμμπιτβαμ   αχιμσα κσαντιρ αρτζαβαμ
ατσαριοπασαναμ σωτσαμ   σταϊριαμ ατμα-βινιγκραχαχ

ιννtριγιαρτεσου βαϊραγκιαμ   αναχανκαρα εβα τσα
τζανμα-μριτιου-τζαρα-βιαντι-   ντουχκα-ντοσανουνταρσαναμ

ασακτιρ αναμπισβανγκαχ   πουτρα-ντάρα-γκριχαντισου
νιτιαμ τσα σαμα-τσιττατβαμ   ιστανιστοπαπαττισου

μαγι τσανανια-γιογκενα   μπακτιρ αβιαμπιτσαρινι
βιβικτα-ντεσα-σεβιτβαμ   αρατιρ τζανα-σαμσαντι

αντιατμα-γκιανα-νιτιατβαμ   ταττβα-γκιαναρτα-νταρσαναμ
ετατζ γκιαναμ ιτι προκταμ   αγκιαναμ γιαντ ατο ‘νιατα

αμανιτβαμ: η ταπεινοφροσύνη – *ανταμμπιτβαμ*: η έλλειψη υπερηφάνειας – *αχιμσα*: η μη βία – *κσαντιχ*: η ανεκτικότητα – *αρτζαβαμ*: η απλότητα – *ατσαρια ουπασαναμ*: το πλησίασμα ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου – *σωτσαμ*: η καθαριότητα – *σταϊριαμ*: η σταθερότητα - *ατμα-βινιγκραχαχ*: ο αυτοέλεγχος – *ιννtριγια- αρτεσου*: από τις αισθήσεις – *βαϊραγκιαμ*: η αποκόλληση – *αναχανκαραχ*: η απαλλαγή από το ψεύτικο εγώ – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *τζανμα*: της γέννησης – *μριτιου*: του θανάτου – *τζαρα*: του γήρατος – *βιαντι*: της ασθένειας – *ντουχκα*: της δυστυχίας – *ντοσα*: το λάθος – *ανουνταρσαναμ*: παρατηρώντας – *ασακτιχ*: χωρίς προσκόλληση – *αναμπισβανγκαχ*: χωρίς επαφή – *πουτρα*: με τον γιο – *ντάρα*: τη σύζυγο – *γκριχα*: το σπίτι – *αντισου*: και τα λοιπά – *νιτιαμ*: πάντα – *τσα*: επίσης - *σαμα-τσιττατβαμ*: η ισορροπία – *ιστα*: επιθυμητών – *ανισταχ*: ανεπιθύμητων – *ουπαπαττισου*: εν μέσω

συμβάντων - *μαγι*: σε Εμένα – *τσα*: επίσης - *anania-γιογκενα*: με ολοκληρωτικό δέσιμο – *μπακτιχ*: με αφοσίωση – *αβιαμπιτσαρινι*: διαρκής και ανόθευτη – *βιβικτα*: σε απόμερα – *ντεσα*: μέρη – *σεβιτβαμ*: καταφεύγοντας – *αρατιχ*: χωρίς προσκόλληση – *τζανα-σαμσαντι*: για τους ανθρώπους γενικά – *αντιατμα*: η πνευματική – *γκιανα*: η γνώση – *νιτιατβαμ*: πάντα - *ταττβα-γκιανα*: η γνώση της αλήθειας – *αρτα*: το αντικείμενο – *νταρσαναμ*: η φιλοσοφία – *ετατ*: όλο αυτό – *γκιαναμ*: γνώση – *ιτι*: έτσι – *προκταμ*: διακηρύσσω – *αγκιαναμ*: άγνοια – *γιατ*: εκείνο – *αταχ*: από αυτό – *ανιατα*: άλλο.

Η ταπεινοφροσύνη, η έλλειψη υπερηφάνειας, η μη βία, η ανεκτικότητα, η απλότητα, η επαφή με έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο, η καθαριότητα, η σταθερότητα και ο αυτοέλεγχος· η απάρνηση των αντικειμένων ικανοποίησης των αισθήσεων, η απουσία ψεύτικου εγώ, η κατανόηση της δυστυχίας της γέννησης, του θανάτου, των γηρατειών και της ασθένειας· η έλλειψη προσκόλλησης στα παιδιά, τη σύζυγο, το σπίτι και σε όλα τα παρεπόμενα και η ισορροπία εν μέσω ευχάριστων και δυσάρεστων γεγονότων· η διαρκής και ανόθευτη αφοσίωση σ' Εμένα, η προτίμηση σε μοναχικά μέρη, η απόσταση από το πλήθος των ανθρώπων, η αποδοχή της σημασίας της αυτοσυνειδητοποίησης και η φιλοσοφική έρευνα για την Απόλυτη Αλήθεια – όλα αυτά διακηρύσσω ότι είναι γνώση και οτιδήποτε αντίθετο σε αυτά είναι άγνοια.

Ορισμένες φορές αυτή η μέθοδος γνώσης παρερμηνεύεται από ανθρώπους μειωμένης νοημοσύνης ως η αλληλεπίδραση του πεδίου δράσης. Αλλά στην πραγματικότητα αυτή είναι η αληθινή μέθοδος γνώσης. Αν την αποδεχθεί κανείς, η πιθανότητα προσέγγισης της Απόλυτης Αλήθειας παραμένει. Δεν πρόκειται για την αλληλεπίδραση των είκοσι τεσσάρων στοιχείων όπως περιγράφηκαν προηγουμένως. Στην πραγματικότητα, αυτή η μέθοδος γνώσης είναι το μέσον για να ξεφύγει κανείς από την περιπλοκή αυτών των στοιχείων. Από όλα τα σημεία που περιγράφονται σε αυτή τη μέθοδο γνώσης, το σημαντικότερο σημείο βρίσκεται στον πρώτο στίχο της ενδέκατης στροφής: *μαγι τσανανια-γιογκενα μπακτιρ αβιαμπιτσαρινι*, δηλαδή, η μέθοδος γνώσης καταλήγει στην ανόθευτη υπηρεσία αφοσίωσης προς τον Κύριο. Αν, λοιπόν, δεν πλησιάσει κανείς ή δεν μπορεί να πλησιάσει την υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου, τότε τα υπόλοιπα δεκαεννέα σημεία δεν έχουν ιδιαίτερη αξία. Αν, όμως, καταφύγει κανείς στην υπηρεσία αφοσίωσης με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, τα άλλα δεκαεννέα σημεία αναπτύσσονται αυτομάτως μέσα του.

Η αρχή της αποδοχής ενός πνευματικού δασκάλου, όπως αναφέρεται στην όγδοη στροφή, είναι ουσιώδης. Ακόμη και για κάποιον που υιοθετεί την υπηρεσία αφοσίωσης, είναι πάρα πολύ σημαντική. Η υπερβατική ζωή αρχίζει όταν δεχθεί κανείς έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο. Εδώ ο Σρι Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, δηλώνει ξεκάθαρα ότι αυτή η μέθοδος γνώσης είναι ο πραγματικός δρόμος. Οποιαδήποτε διαφορετική θεωρία είναι ανοησία.

Όσο για τη γνώση που σκιαγραφείτα εδώ, τα σημεία που αναφέρονται μπορούν να αναλυθούν ως εξής: ταπεινοφροσύνη σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να θέλει κανείς να ικανοποιείται με την προσφορά τιμών από τους άλλους. Η υλική αντίληψη της ζωής μας κάνει να λαχταράμε τιμές από τους άλλους, αλλά από τη σκοπιά του ανθρώπου που βρίσκεται σε τέλεια γνώση –που γνωρίζει πως δεν είναι το σώμα- οτιδήποτε αναφέρεται στο σώμα, τιμή ή ατίμωση, είναι άχρηστο. Δεν θα πρέπει να διψάμε γι' αυτή την υλική εξαπάτηση. Οι άνθρωποι αγωνιούν να γίνουν διάσημοι για τη θρησκεία τους και γι' αυτόν τον λόγο βλέπουμε ορισμένες φορές ότι χωρίς να έχει κατανοήσει κανείς τις αρχές της θρησκείας, προσχωρεί σε κάποια ομάδα, η οποία δεν ακολουθεί πραγματικά θρησκευτικές αρχές και κατόπιν θέλει να διαφημιστεί ως θρησκευτικός μέντορας. Όσο για την πραγματική πρόοδο στην πνευματική επιστήμη, θα πρέπει να θέσει κανείς τον εαυτό του σε δοκιμασία για να δει πόσο έχει προοδεύσει. Μπορεί να το κρίνει με βάση αυτά τα σημεία.

Συνήθως οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τη μη βία ως μη θανάτωση, μη καταστροφή του σώματος, αλλά στην πραγματικότητα μη βία σημαίνει να μην προκαλεί κανείς στους άλλους θλίψη και πόνο. Γενικά η άγνοια παγιδεύει τους ανθρώπους στην υλική αντίληψη της ζωής και υφίστανται ακατάπαυστα υλικές οδύνες. Αν, λοιπόν, δεν εξυψώσει κανείς τους ανθρώπους στην πνευματική γνώση, ασκεί βία. Θα πρέπει να κάνει κανείς ό,τι καλύτερο μπορεί για να δώσει στους ανθρώπους πραγματική γνώση, έτσι ώστε να μπορέσουν ίσως να φωτιστούν και να απαλλαγούν από την υλική περιπλοκή. Αυτό είναι μη βία.

Ανεκτικότητα σημαίνει ότι θα πρέπει να εξασκούμεθα ώστε να υπομένουμε προσβολές και ατίμωση από τους άλλους. Αν κάποιος ασχολείται συστηματικά με την πρόοδο της πνευματικής γνώσης, θα υπάρξουν τόσο πολλές προσβολές και ατιμώσεις από τους άλλους. Αυτό είναι αναμενόμενο, επειδή έτσι είναι συγκροτημένη η υλική φύση. Ακόμη και ένα μικρό αγόρι όπως ο Πράλαντα, μόλις πέντε ετών, που καλλιεργούσε την πνευματική

γνώση, εκτέθηκε σε κίνδυνο όταν ο πατέρας του έγινε ανταγωνιστικός απέναντι στην αφοσίωσή του. Ο πατέρας του προσπάθησε με τόσο πολλούς τρόπους να τον σκοτώσει, αλλά ο Πράλαντα τον ανεχόταν. Αν θέλουμε, λοιπόν, να προοδεύσουμε στην πνευματική γνώση, μπορεί να υπάρξουν πολλά εμπόδια, αλλά εμείς θα πρέπει να είμαστε ανεκτικοί και να συνεχίσουμε την πρόοδό μας με αποφασιστικότητα.

Απλότητα σημαίνει ότι χωρίς διπλωματικότητα θα πρέπει να είμαστε τόσο ευθείς, ώστε να μπορούμε να αποκαλύψουμε την αλήθεια ακόμη και σε έναν εχθρό. Ως προς την αποδοχή του πνευματικού δασκάλου, αυτό είναι ουσιώδες, επειδή χωρίς τη διδασκαλία ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου, δεν μπορεί κάποιος να προοδεύσει στην πνευματική επιστήμη. Θα πρέπει να πλησιάσει κανείς τον πνευματικό δάσκαλο με κάθε ταπεινοφροσύνη και να τον υπηρετήσει με κάθε τρόπο, έτσι ώστε αυτός να δώσει με ευχαρίστηση τις ευλογίες του στον μαθητή. Επειδή ο γνήσιος πνευματικός δάσκαλος είναι εκπρόσωπος του Κρίσνα, αν δώσει κάποια ευλογία στον μαθητή, αυτό θα δώσει αμέσως ώθηση στον μαθητή, ακόμη και αν αυτός δεν ακολουθεί τις ρυθμιστικές αρχές. Ή, οι ρυθμιστικές αρχές θα είναι ευκολότερες για όποιον έχει υπηρετήσει τον πνευματικό δάσκαλο χωρίς επιφυλάξεις.

Η καθαριότητα είναι ουσιώδης για την πρόοδο στην πνευματική ζωή. Υπάρχουν δύο είδη καθαριότητας: εξωτερική και εσωτερική. Εξωτερική καθαριότητα σημαίνει να κάνει κανείς μπάνιο, ενώ για εσωτερική καθαριότητα θα πρέπει να σκέφτεται κανείς πάντα τον Κρίσνα και να ψέλνει Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε. Η μέθοδος αυτή καθαρίζει τον νου από τη συσσωρευμένη σκόνη του προηγούμενου *καρμα*.

Σταθερότητα σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι κάποιος πολύ αποφασισμένος να σημειώσει πρόοδο στην πνευματική ζωή. Χωρίς αυτή την αποφασιστικότητα, δεν μπορεί κάποιος να σημειώσει χειροπιαστή πρόοδο. Και αυτοέλεγχος σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να δέχεται κανείς τίποτε το οποίο είναι επιζήμιο στον δρόμο της πνευματικής προόδου. Θα πρέπει να εξοικειωθεί κανείς με αυτό και να απορρίπτει οτιδήποτε είναι εναντίον της πνευματικής προόδου. Αυτό είναι πραγματική απάρνηση. Οι αισθήσεις είναι τόσο δυνατές ώστε αγωνιούν μονίμως να ικανοποιηθούν. Δεν θα πρέπει να τροφοδοτεί κανείς αυτές τις απαιτήσεις, οι οποίες δεν είναι απαραίτητες. Οι αισθήσεις θα πρέπει να ικανοποιούνται μόνο τόσο όσο χρειάζεται για να κρατούν το σώμα γερό, ώστε να μπορεί κανείς να εκπληρώνει το καθήκον του στην πνευματική ζωή. Η σημαντικότερη και πλέον ανεξέλεγκτη αίσθηση

είναι η γλώσσα. Αν μπορεί κανείς να ελέγξει τη γλώσσα, έχει κάθε πιθανότητα να ελέγξει και τις άλλες αισθήσεις. Η λειτουργία της γλώσσας είναι να γεύεται και να πάλλεται. Επομένως, με συστηματικό έλεγχο, η γλώσσα θα πρέπει πάντα να γεύεται τα υπολείμματα της τροφής που προσφέρεται στον Κρίσνα και να ψέλνει Χάρε Κρίσνα. Όσον αφορά στα μάτια, δεν θα έπρεπε να τους επιτρέπεται να βλέπουν οτιδήποτε άλλο εκτός από την πανέμορφη μορφή του Κρίσνα. Αυτό θα έλεγχε τα μάτια. Κατά τον ίδιο τρόπο, τα αφτιά θα πρέπει να ακούν για τον Κρίσνα και η μύτη να μυρίζει τα λουλούδια που προσφέρονται στον Κρίσνα. Αυτή είναι η μέθοδος της υπηρεσίας αφοσίωσης και εδώ γίνεται αντιληπτό ότι η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* εκθέτει απλώς την επιστήμη της υπηρεσίας αφοσίωσης. Η υπηρεσία αφοσίωσης είναι ο κύριος και μόνος στόχος. Μη νοήμονες σχολιαστές της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* επιχειρούν να εκτρέψουν τον νου του αναγνώστη σε άλλα θέματα, αλλά δεν υπάρχουν άλλα θέματα στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* εκτός από την υπηρεσία αφοσίωσης.

Ψευδές εγώ σημαίνει να δέχεται κανείς το σώμα του ως εαυτό του. Όταν κάποιος αντιληφθεί ότι δεν είναι το σώμα του αλλά πνευματική ψυχή, αυτό είναι το πραγματικό εγώ. Το εγώ υπάρχει. Καταδικαστέο είναι το ψευδές εγώ, όχι το πραγματικό εγώ. Στη βεδική γραμματεία αναφέρεται, *αχαμ μπραμασμι*: είμαι *μπραμαν*, είμαι πνεύμα. Αυτό το «είμαι», η αίσθηση του εαυτού, υπάρχει επίσης και στο απελευθερωμένο στάδιο της αυτοσυνειδητοποίησης. Αυτή η αίσθηση του «είμαι» είναι το εγώ, αλλά όταν η αίσθηση του «είμαι» αναφέρεται σε αυτό το ψεύτικο σώμα, είναι ψεύτικο εγώ. Όταν η αίσθηση του εαυτού αναφέρεται στην πραγματικότητα, είναι πραγματικό εγώ. Υπάρχουν ορισμένοι φιλόσοφοι που λένε ότι θα πρέπει να εγκαταλείψουμε το εγώ μας, αλλά αυτό δεν είναι δυνατό, επειδή το εγώ σημαίνει ταυτότητα. Εκείνο που οφείλουμε να εγκαταλείψουμε είναι τη λανθασμένη ταύτιση με το σώμα.

Θα πρέπει να προσπαθήσει να καταλάβει κανείς τη δυστυχία της γέννησης, του θανάτου, των γηρατειών και της ασθένειας. Στις διάφορες βεδικές γραφές υπάρχουν περιγραφές της γέννησης. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* ο κόσμος του αγέννητου παιδιού, της παραμονής του στη μήτρα της μητέρας, τα βάσανά του, κλπ., περιγράφονται με πολύ γραφικό τρόπο. Θα πρέπει να κατανοηθεί πλήρως ότι η γέννηση είναι οδυνηρή. Επειδή ξεχνάμε πόσο πολύ πόνο υποφέραμε μέσα στη μήτρα της μητέρας μας, δεν αναζητούμε λύση στο πρόβλημα των επανειλημμένων γεννήσεων και θανάτων. Παρόμοια, κατά την ώρα του θανάτου υπάρχουν τόσων ειδών πόνοι, που επίσης αναφέρονται στις

αυθεντικές γραφές. Αυτά θα πρέπει να συζητούνται. Και όσον αφορά στην ασθένεια και τα γηρατειά, όλοι αποκτούν πρακτική εμπειρία. Κανείς δεν θέλει ούτε να ασθενήσει ούτε να γεράσει, αλλά δεν μπορεί να τα αποφύγει. Αν δεν έχουμε απαισιόδοξη άποψη για την υλική ζωή, αναλογιζόμενοι τους πόνους της γέννησης, του θανάτου, των γηρατειών και της ασθένειας, δεν υπάρχει ώθηση για να προοδεύσουμε στην πνευματική ζωή.

Όσο για την αποδέσμευση από τα παιδιά, τη σύζυγο και το σπίτι, δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να έχει κανείς αισθήματα γι’ αυτά. Είναι φυσικά αντικείμενα στοργής, όταν όμως δεν ευνοούν την πνευματική πρόοδο, τότε δεν θα πρέπει να δένεται κανείς με αυτά. Ο καλύτερος τρόπος για να κάνει κανείς το σπίτι του ευχάριστο είναι η συνείδηση του Κρίσνα. Αν βρίσκεται κανείς εξ ολοκλήρου στη συνείδηση του Κρίσνα, μπορεί να κάνει το σπίτι του πολύ ευτυχισμένο, επειδή η μέθοδος της συνείδησης του Κρίσνα είναι πολύ εύκολη. Το μόνο που χρειάζεται είναι να ψέλνει κανείς Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε, να δέχεται τα υπολείμματα της τροφής που προσφέρεται στον Κρίσνα, να κάνει κάποιες συζητήσεις πάνω σε βιβλία όπως η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* και να λατρεύει τη Θεότητα στον ναό. Αυτά τα τέσσερα πράγματα θα τον κάνουν ευτυχισμένο. Θα πρέπει να εκπαιδεύσει με αυτόν τον τρόπο τα μέλη της οικογένειάς του. Τα μέλη της οικογένειας μπορούν να κάθονται το πρωί και το απόγευμα και να ψέλνουν μαζί Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε. Αν μπορεί να διαμορφώσει κανείς την οικογενειακή του ζωή με αυτόν τον τρόπο για την καλλιέργεια της συνείδησης του Κρίσνα, ακολουθώντας αυτές τις τέσσερεις αρχές, τότε δεν υπάρχει λόγος να αλλάξει από την οικογενειακή ζωή στη ζωή της απάρνησης. Αλλά αν η οικογενειακή του ζωή δεν είναι ταιριαστή με όλα αυτά, αν δεν ευνοεί την πνευματική πρόοδο, τότε η οικογενειακή ζωή θα πρέπει να εγκαταλειφθεί. Θα πρέπει να θυσιάσει κανείς τα πάντα για να συνειδητοποιήσει, να υπηρετήσει τον Κρίσνα, ακριβώς όπως έκανε ο Αρτζούνα. Ο Αρτζούνα δεν ήθελε να σκοτώσει τα μέλη της οικογένειάς του, αλλά όταν κατάλαβε ότι αυτά τα πρόσωπα ήταν εμπόδια για τη συνειδητοποίηση του Κρίσνα, δέχθηκε τη διδασκαλία του Κρίσνα, πολέμησε και τα σκότωσε. Σε κάθε περίπτωση, δεν θα πρέπει να είναι κανείς δεμένος με την ευτυχία και τη δυστυχία της οικογενειακής ζωής, επειδή σε αυτόν τον κόσμο δεν μπορεί ποτέ να είναι κανείς πλήρως ευτυχισμένος ή πλήρως δυστυχισμένος. Η ευτυχία και η δυστυχία είναι παρεπόμενα της υλικής ζωής

και θα πρέπει να μάθουμε να τα ανεχόμαστε, όπως συνιστά η *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Δεν μπορούμε ποτέ να περιορίσουμε την εμφάνιση και την εξαφάνιση της ευτυχίας και της δυστυχίας και, επομένως, θα πρέπει να αποκολληθούμε από τον υλιστικό τρόπο ζωής και να είμαστε αυτομάτως ισορροπημένοι και στις δύο περιπτώσεις. Συνήθως, όταν αποκτούμε κάτι που επιθυμούμε είμαστε πολύ χαρούμενοι και όταν αποκτούμε κάτι ανεπιθύμητο είμαστε λυπημένοι. Αλλά αν βρισκόμαστε πραγματικά σε πνευματική θέση, αυτά τα πράγματα δεν θα μας ταράζουν. Για να φτάσουμε σε αυτό το στάδιο, πρέπει να εξασκηθούμε στην αδιάλειπτη υπηρεσία αφοσίωσης. Υπηρεσία αφοσίωσης στον Κρίσνα χωρίς παρέκκλιση σημαίνει συνεχής απασχόληση με τις εννέα μεθόδους υπηρεσίας αφοσίωσης, όπως περιγράφηκαν στην τελευταία στροφή του Ένατου Κεφαλαίου, δηλαδή με την ψαλμωδία, την ακρόαση, τη λατρεία, την προσφορά σεβασμού, κλπ. Αυτά θα πρέπει να εφαρμοσθούν. Φυσικά, όταν προσαρμοσθεί κανείς στον πνευματικό τρόπο ζωής, δεν θα θέλει να αναμειγνύεται με υλιστές. Αυτό θα ήταν αντίθετο στη φύση του. Μπορεί κανείς να κρίνει τον εαυτό του, βλέποντας πόσο πολύ έχει την τάση να ζήσει σε ένα μοναχικό μέρος, χωρίς ανεπιθύμητες συναναστροφές.

Φυσικά, στον αφοσιωμένο υπηρέτη δεν αρέσουν οι άσκοπες διασκεδάσεις ή ο κινηματογράφος ή οι κοινωνικές εκδηλώσεις, επειδή καταλαβαίνει ότι αυτά είναι απλώς χάσιμο χρόνου. Υπάρχουν πολλοί ερευνητές, λόγιοι και φιλόσοφοι οι οποίοι μελετούν τη σεξουαλική ζωή ή κάποιο άλλο αντικείμενο, αλλά συμφωνα με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, αυτές οι ερευνητικές εργασίες και οι φιλοσοφικές εικασίες δεν έχουν καμία αξία. Είναι λίγο-πολύ ανοησίες. Συμφωνα με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, θα πρέπει να ερευνά κανείς με φιλοσοφική διάκριση τη φύση της ψυχής. Θα πρέπει να ερευνά για να καταλάβει τι έχει σχέση με τον εαυτό. Αυτό είναι που συνιστάται εδώ.

Όσον αφορά στην αυτοσυνειδητοποίηση, αναφέρεται σαφώς ότι το *μπακτι-γιογκα* είναι ιδιαίτερα πρακτικό. Όταν τίθεται θέμα αφοσίωσης, θα πρέπει να σκέφτεται κανείς τη σχέση μεταξύ της Υπέρτατης Ψυχής και της ατομικής ψυχής. Η ατομική ψυχή και η Υπέρτατη Ψυχή δεν μπορούν να είναι ένα, τουλάχιστον όχι σύμφωνα με την αντίληψη του *μπακτι*, την αντίληψη της αφοσίωσης. Αυτή η προσφορά υπηρεσίας της ατομικής ψυχής στην Υπέρτατη Ψυχή είναι αιώνια, *νιτιαμ*, όπως αναφέρεται καθαρά. Επομένως το *μπακτι*, δηλαδή η υπηρεσία αφοσίωσης, είναι αιώνιο. Θα πρέπει να εδραιωθεί κανείς σε αυτή τη φιλοσοφική άποψη, διαφορετικά η φιλοσοφική έρευνα είναι χάσιμο χρόνου και άγνοια.

Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ (1.2.11)* αυτό εξηγείται. *Βαντάντι τατ ταττβα-βιντας ταττβαμ γιατζ γκιαναμ αντβαγιαμ*: «Όσοι είναι πράγματι γνώστες της Απόλυτης Αλήθειας γνωρίζουν ότι ο Εαυτός συνειδητοποιείται σε τρεις διαφορετικές φάσεις – ως *μπραμαν*, ως Παραμάτμα και ως Μπαγκαβάν». Ο Μπαγκαβάν είναι η έσχατη φάση στη συνειδητοποίηση της Απόλυτης Αλήθειας. Άρα θα πρέπει να φτάσει κανείς στο επίπεδο της κατανόησης του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και έτσι να προσφέρει στον Κύριο υπηρεσία αφοσίωσης. Αυτό είναι τελειότητα της γνώσης.

Αρχίζοντας από την άσκηση ταπεινοφροσύνης και μέχρι του σημείου της συνειδητοποίησης της Απόλυτης Αλήθειας, του Απολύτου Προσώπου της Θεότητας, η μέθοδος αυτή είναι ακριβώς σαν μία σκάλα που ξεκινά από το ισόγειο και φτάνει στην κορυφή του κτιρίου. Σε αυτή τη σκάλα βρίσκονται τόσο πολλοί άνθρωποι που έχουν φτάσει στον πρώτο, τον δεύτερο, τον τρίτο όροφο, κλπ., αλλά αν δεν φτάσει κανείς στον τελευταίο όροφο, στην κατανόηση του Κρίσνα, βρίσκεται σε χαμηλότερο στάδιο γνώσης. Αν κάποιος θελήσει να ανταγωνισθεί τον Θεό και ταυτόχρονα να σημειώσει πρόοδο στην πνευματική γνώση, θα απογοητευθεί. Αναφέρεται καθαρά ότι χωρίς ταπεινοφροσύνη αυτή η κατανόηση είναι επιζήμια. Το να νομίζει κανείς ότι είναι ο Θεός δείχνει μεγάλη υπερηφάνεια. Παρόλο που το ζωντανό ον δέχεται πάντα χτυπήματα από τους άκαμπτους νόμους της υλικής φύσης, πιστεύει από άγνοια ότι είναι ο Θεός. Θα πρέπει να είμαστε ταπεινοί και να γνωρίζουμε ότι είμαστε υποδεέστεροι του Υπερτάτου Κυρίου. Επειδή εξεγειρόμαστε κατά του Υπερτάτου Κυρίου γινόμαστε υποτελείς της υλικής φύσης. Θα πρέπει να πεισθούμε σχετικά με αυτή την αλήθεια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

ज्ञेयं यत्तत्प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वाऽमृतमश्नुते।
अनादिमत्परं ब्रह्म न सत्तन्नासदुच्यते।।१३।।

γκιεγιαμ γιατ τατ πραβακσιαμι   γιατζ γκιατβαμριταμ ασνουτε
ανάντι ματ-παραμ μπραμα   να σατ ταν νασαντ ουτσιατε

γκιεγιαμ: το δυνάμενο να γνωσθεί – *γιατ*: το οποίο – *τατ*: εκείνο – *πραβακσιαμι*: θα σου εξηγήσω τώρα – *γιατ*: το οποίο – *γκιατβα*: γνωρίζοντας – *αμριταμ*: το νέκταρ – *ασνουτε*: γεύεται κανείς – *ανάντι*: χωρίς αρχή - *ματ-*

παραμ: εξαρτώμενο από Εμένα – *μπραμα*: το πνεύμα – *να*: ούτε – *σατ*: η αιτία – *τατ*: εκείνο – *να*: ούτε – *ασατ*: το αποτέλεσμα – *ουτσιατε*: ονομάζεται.

Θα εξηγήσω τώρα εκείνο που μπορεί να γίνει γνωστό, επειδή γνωρίζοντάς το θα γευθείς το αιώνιο. Είναι χωρίς αρχή και εξαρτάται από Εμένα. Ονομάζεται *μπραμαν*, πνεύμα, και βρίσκεται πέρα από την αιτία και το αποτέλεσμα αυτού του υλικού κόσμου.

Ο Κύριος έχει εξηγήσει το πεδίο δράσης και τον γνώστη του πεδίου. Έχει εξηγήσει επίσης τη μέθοδο για να γνωρίσει κανείς τον γνώστη του πεδίου. Τώρα αρχίζει να εξηγεί το δυνάμενο να γνωσθεί, το *μπραμαν*. Γνωρίζοντας εκείνο που μπορεί να γνωσθεί, μπορεί κανείς να γευθεί το νέκταρ της ζωής. Όπως εξηγήθηκε στο Δεύτερο Κεφάλαιο, το ζωντανό ον είναι αιώνιο. Αυτό επιβεβαιώνεται και εδώ. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη ημερομηνία γέννησης της *τζιβα*, της ψυχής. Ούτε μπορεί να ανιχνεύσει κανείς την ιστορία της εκδήλωσής της από τον Υπέρτατο Κύριο. Άρα, είναι χωρίς αρχή. Αυτό βεβαιώνεται στη βεδική γραμματεία: *να τζαγιατε μριτζαγιατε βα βιπαστσιτ*. Ο γνώστης του σώματος δεν γεννιέται και δεν πεθαίνει ποτέ· επίσης, είναι γεμάτος γνώση. Ο Υπέρτατος Κύριος, ως Υπέρτατη Ψυχή, αναφέρεται επίσης στη βεδική γραμματεία ως *πραντανα-κσετραγκια-πατιρ γκουνεσαχ*, δηλαδή ως πρωτεύων γνώστης του σώματος και κύριος των τριών καταστάσεων της υλική φύσης. Στη *σμριτι* αναφέρεται, *ντασα-μπουτο χαρερ εβα ναννιασβαϊβα καντατσανα*. Τα ζωντανά όντα βρίσκονται αιωνίως στην υπηρεσία του Υπερτάτου Κυρίου. Αυτό βεβαιώνεται και από τον Κύριο Τσετάνια στη διδασκαλία Του. Επομένως, η περιγραφή του *μπραμαν* σε αυτή τη στροφή έχει σχέση με την ατομική ψυχή και όταν η λέξη *μπραμαν* αναφέρεται στο ζωντανό ον, εννοείται ότι πρόκειται για το *βιγκιαναμ-μπραμα*, σε αντιδιαστολή με το *ανανντα-μπραμα*. *Ανανντα-μπραμα* είναι το Υπέρτατο *μπραμαν*, το Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

सर्वतः पाणिपादं तत्सर्वतोऽक्षिशिरोमुखम्।
सर्वतः श्रुतिमल्लोके सर्वमावृत्य तिष्ठति।।१४।।

σαρβαταχ πανι-πανταμ τατ σαρβατο 'κσι-σιρο-μουκαμ

σαρβαταχ σρουτιμαλ λοκε   σαρβαμ αβριτια τιστατι

σαρβαταχ: παντού – *πανι*: τα χέρια – *πανταμ*: τα πόδια – *τατ*: εκείνο – *σαρβαταχ*: παντού – *ακσι*: τα μάτια – *σιραχ*: τα κεφάλια – *μουκαμ*: τα πρόσωπα – *σαρβαταχ*: παντού – *σρουτιματ*: ακούγοντας – *λοκε*: στον κόσμο – *σαρβαμ*: τα πάντα – *αβριτια*: καλύπτοντας – *τιστατι*: υπάρχει.

Τα χέρια, τα πόδια, τα μάτια, τα κεφάλια και τα πρόσωπα της Υπέρτατης Ψυχής είναι παντού και ακούει τα πάντα. Υπάρχει διαπερνώντας τα πάντα στο σύμπαν.

Όπως ο ήλιος υπάρχει διαχέοντας τις άπειρες ακτίνες του, το ίδιο κάνει και η Υπέρτατη Ψυχή, δηλαδή το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Υπάρχει στη μορφή Του που διαπερνά τα πάντα και μέσα Του υπάρχουν όλα τα ατομικά ζωντανά όντα, ξεκινώντας από τον πρώτο μεγάλο δάσκαλο, τον Μπράμα, και καταλήγοντας στα μικρά μυρμήγκια. Υπάρχουν αναρίθμητα κεφάλια, πόδια, χέρια και μάτια και αναρίθμητα ζωντανά όντα. Όλα τους υπάρχουν μέσα και πάνω στην Υπέρτατη Ψυχή. Άρα, η Υπέρτατη Ψυχή διαπερνά τα πάντα, ενώ η ατομική ψυχή δεν μπορεί να ισχυρισθεί ότι έχει χέρια, πόδια και μάτια παντού. Αυτό δεν είναι δυνατό. Αν θεωρεί πως όσο βρίσκεται στην άγνοια δεν έχει επίγνωση ότι τα χέρια και τα πόδια της διαχέονται παντού, αλλά πως όταν αποκτήσει την κατάλληλη γνώση θα φτάσει σε αυτό το επίπεδο, η άποψή της είναι αντιφατική. Αυτό σημαίνει ότι η ατομική ψυχή, έχοντας γίνει δέσμια της υλικής φύσης, δεν είναι υπέρτατη. Η Υπέρτατη Ψυχή διαφέρει από την ατομική ψυχή. Ο Υπέρτατος Κύριος μπορεί να προεκτείνει τα χέρια Του χωρίς όρια· η ατομική ψυχή όχι. Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ο Κύριος λέει ότι αν κάποιος Του προσφέρει ένα λουλούδι, έναν καρπό ή λίγο νερό, τα δέχεται. Αν ο Κύριος βρίσκεται σε πολύ μακρινή απόσταση, πώς μπορεί να δεχθεί κάτι; Αυτή είναι η παντοδυναμία του Κυρίου: μολονότι βρίσκεται στον τόπο Του, πολύ-πολύ μακριά από τη Γη, μπορεί να προεκτείνει το χέρι Του και να δεχθεί ό,τι Του προσφέρουν. Τέτοια είναι η δύναμή Του. Στην *Μπραμα-σαμχιτα* αναφέρεται, *γκολοκα εβα νιβασατι*: μολονότι πάντα διασκεδάζει στον υπερβατικό πλανήτη Του, διαπερνά τα πάντα. Η ατομική ψυχή δεν μπορεί ναι ισχυρισθεί ότι διαπερνά τα πάντα. Άρα, αυτή η στροφή περιγράφει την Υπέρτατη Ψυχή, το Πρόσωπο της Θεότητας και όχι την ατομική ψυχή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

सर्वेन्द्रियगुणाभासं सर्वेन्द्रियविवर्जितम्।
असक्तं सर्वभृच्चैव निर्गुणं गुणभोक्तृ च।।१५।।

σαρβεννtριγια-γκουναμπασαμ σαρβεννtριγια-βιβαρτζιταμ
ασακταμ σαρβα-μπριτς τσαϊβα νιργκουναμ γκουνα-μποκτρι τσα

σαρβα: όλων – *ιννtριγια*: των αισθήσεων – *γκουνα*: των ιδιοτήτων – *αμπασαμ*: η αρχική πηγή – *σαρβα*: όλων – *ιννtριγια*: των αισθήσεων – *βιβαρτζιταμ*: είναι χωρίς – *ασακταμ*: χωρίς προσκόλληση – *σαρβα-μπριτ*: ο συντηρητής των πάντων – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *νιργκουναμ*: χωρίς υλικές ιδιότητες - *γκουνα-μποκτρι*: ο κύριος των *γκουνα* – *τσα*: επίσης.

Η Υπέρτατη Ψυχή είναι η αρχική πηγή όλων των αισθήσεων και παρ' όλα αυτά είναι χωρίς αισθήσεις. Είναι αδέσμευτη, παρόλο που συντηρεί όλα τα ζωντανά όντα. Υπερβαίνει τις καταστάσεις της υλικής φύσης και ταυτόχρονα είναι ο κύριος όλων των καταστάσεων της υλικής φύσης.

Ο Υπέρτατος Κύριος, παρόλο που είναι η πηγή των αισθήσεων όλων των ζωντανών όντων, δεν έχει υλικές αισθήσεις όπως αυτά. Στην πραγματικότητα, οι ατομικές ψυχές έχουν πνευματικές αισθήσεις, αλλά στην υπό όρους ζωή καλύπτονται από τα υλικά στοιχεία και επομένως οι δραστηριότητες των αισθήσεων εκδηλώνονται μέσω της ύλης. Οι αισθήσεις του Κυρίου, όμως, δεν είναι καλυμμένες· είναι υπερβατικές και γι' αυτό ονομάζονται *νιργκουνα*. *Γκουνα* σημαίνει υλικές καταστάσεις, αλλά οι αισθήσεις του Κυρίου είναι χωρίς υλικό κάλυμμα. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι αισθήσεις Του δεν είναι σαν τις δικές μας. Παρόλο που είναι η πηγή κάθε δικής μας αισθησιακής δραστηριότητας, Εκείνος έχει υπερβατικές αισθήσεις, που είναι αμόλυντες. Αυτό εξηγείται πολύ όμορφα στη *Σβετασβαταρα Ουπανισαντ*. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας δεν έχει μολυσμένα υλικά χέρια, αλλά έχει χέρια που δέχονται οτιδήποτε γίνεται θυσία σε Αυτόν. Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ της δέσμιας ψυχής και της Υπέρτατης Ψυχής. Δεν έχει υλικά μάτια, αλλά έχει μάτια, διαφορετικά πώς θα μπορούσε να βλέπει; Βλέπει τα πάντα, παρελθόν, παρόν και μέλλον. Ζει μέσα στην καρδιά των όντων και γνωρίζει τι έχουμε κάνει στο παρελθόν, τι κάνουμε τώρα, και τι μας περιμένει στο μέλλον. Και αυτό επίσης βεβαιώνεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*: γνωρίζει τα πάντα, αλλά κανείς δεν Τον γνωρίζει. Λέγεται ότι ο Υπέρτατος Κύριος δεν έχει πόδια όπως

εμείς, αλλά μπορεί να ταξιδέψει σε όλο το σύμπαν, επειδή έχει πνευματικά πόδια. Με άλλα λόγια, ο Κύριος δεν είναι απρόσωπος· έχει μάτια, χέρια, πόδια και οτιδήποτε άλλο και επειδή είμαστε συστατικά μέρη του Υπερτάτου Κυρίου, έχουμε κι εμείς αυτά τα πράγματα. Αλλά τα χέρια, τα πόδια, τα μάτια και οι αισθήσεις Του δεν είναι μολυσμένα από την υλική φύση.

Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* επιβεβαιώνει επίσης ότι όταν ο Κύριος εμφανίζεται, εμφανίζεται όπως ακριβώς είναι μέσω της εσωτερικής Του δύναμης. Δεν μολύνεται από την υλική ενέργεια, επειδή είναι ο Κύριος της υλικής ενέργειας. Στις βεδικές γραφές αναφέρεται ότι ολόκληρη η ενσωμάτωσή Του είναι πνευματική. Έχει την αιώνια μορφή Του, που ονομάζεται *σατς-τσιντ-ανανντα-βιγκραχα*. Είναι πλήρης δυνάμεων. Είναι ιδιοκτήτης κάθε πλούτου και κάτοχος κάθε ενέργειας. Είναι ο πλέον νοήμων και γεμάτος γνώση. Αυτά είναι ορισμένα από τα γνωρίσματα του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Συντηρεί όλα τα ζωντανά όντα και είναι μάρτυρας κάθε πράξης τους. Όσο είμαστε σε θέση να καταλάβουμε από τη βεδική γραμματεία, ο Υπέρτατος Κύριος είναι πάντα υπερβατικός. Παρόλο που δεν βλέπουμε το πρόσωπό Του, τα χέρια ή τα πόδια Του, Αυτός τα έχει και όταν υψωθούμε στο υπερβατικό επίπεδο θα μπορέσουμε να δούμε τη μορφή του Κυρίου. Εξαιτίας αισθήσεων μολυσμένων από την ύλη δεν μπορούμε να δούμε τη μορφή Του. Γι’ αυτό οι ιμπερσοναλιστές, οι οποίοι είναι ακόμη επηρεασμένοι από την ύλη, αδυνατούν να κατανοήσουν το Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

बहिरन्तश्च भूतानामचरं चरमेव च।
सूक्ष्मत्वात्तदविज्ञेयं दूरस्थं चान्तिके च तत्।।१६।।

μπαχιρ αντας τσα μπουταναμ ατσαραμ τσαραμ εβα τσα
σουκσματβατ ταντ αβιγκιεγιαμ ντουρα-σταμ τσαντικε τσα τατ

μπαχιχ: εκτός – *ανταχ*: εντός – *τσα*: επίσης – *μπουταναμ*: όλων των ζωντανών όντων – *ατσαραμ*: ακίνητων – *τσαραμ*: κινητών – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *σουκσματβατ*: επειδή είναι πολύ λεπτή – *τατ*: εκείνο – *αβιγκιεγιαμ*: το μη δυνάμενο να γνωσθεί - *ντουρα-σταμ*: πολύ μακριά – *τσα*: επίσης – *αντικε*: κοντά – *τσα*: επίσης – *τατ*: εκείνο.

Η Υπέρτατη Αλήθεια υπάρχει και εντός και εκτός όλων των όντων, κινητών και ακίνητων. Είναι πέρα από τη δύναμη των υλικών αισθήσεων να την δουν και να την κατανοήσουν. Είναι πολύ-πολύ μακριά, αλλά και πολύ κοντά.

Από τη βεδική γραμματεία καταλαβαίνουμε ότι ο Ναράγιανα, το Υπέρτατο Πρόσωπο, κατοικεί και μέσα και έξω από τα ζωντανά όντα. Είναι παρών και στον πνευματικό και στον υλικό κόσμο. Παρόλο που είναι πολύ-πολύ μακριά, είναι κοντά μας. Αυτά αναφέρουν οι βεδικές γραφές. *Ασινο ντουραμ βρατζατι σαγιανο γιατι σαρβαταχ*. Και επειδή βρίσκεται πάντοτε σε υπερβατική ευδαιμονία, μας είναι δύσκολο να καταλάβουμε πώς απολαμβάνει τα πλούτη Του. Με τις υλικές αισθήσεις δεν μπορούμε να δούμε ή να κατανοήσουμε. Γι' αυτό λένε οι βεδικές γραφές ότι για την κατανόησή Του ο υλικός νους και οι υλικές αισθήσεις δεν λειτουργούν. Αλλά όποιος έχει εξαγνίσει τον νου και τις αισθήσεις του, εφαρμόζοντας τη συνείδηση του Κρίσνα και προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης, μπορεί να Τον βλέπει διαρκώς. Η *Μπραμα-σαμχιτα* μας βεβαιώνει ότι ο αφοσιωμένος υπηρέτης που έχει αναπτύξει αγάπη για τον Υπέρτατο Κύριο μπορεί να Τον βλέπει πάντα και αδιάκοπα. Και η *Μπαγκαβαντ-γκιτα (11.54)* βεβαιώνει ότι μόνο με υπηρεσία αφοσίωσης μπορεί κανείς να Τον δει και να Τον κατανοήσει. *Μπακτια τβ ανανιαγια σακιαχ.*

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

अविभक्तं च भूतेषु विभक्तमिव च स्थितम्।
भूतभर्तृ च तज्ज्ञेयं ग्रसिष्णु प्रभविष्णु च।।१७।।

αβιμπακταμ τσα μπουτεσου βιμπακταμ ιβα τσα στιταμ
μπουτα-μπαρτρι τσα τατζ γκιεγιαμ γκρασισνου πραμπαβισνου τσα

αβιμπακταμ: χωρίς διαίρεση – *τσα*: επίσης – *μπουτεσου*: σε όλα τα ζωντανά όντα – *βιμπακταμ*: διαιρεμένη – *ιβα*: ως εάν – *τσα*: επίσης – *στιταμ*: βρίσκεται - *μπουτα-μπαρτρι*: ως συντηρών όλα τα όντα – *τσα*: επίσης – *τατ*: εκείνο – *γκιεγιαμ*: θα πρέπει να γίνει κατανοητό – *γκρασισνου*: καταβροχθίζοντας – *πραμπαβισνου*: αναπτύσσοντας - *τσα*: επίσης.

Παρόλο που εμφανίζεται διαιρεμένη σε όλα τα ζωντανά όντα, η Υπέρτατη Ψυχή είναι ενιαία και αδιαίρετη. Παρόλο που συντηρεί όλα τα όντα, να γνωρίζεις ότι δημιουργεί και καταβροχθίζει τα πάντα.

Ο Κύριος βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων ως Υπέρτατη Ψυχή. Μήπως αυτό σημαίνει ότι έχει διαιρεθεί; Όχι. Ο Κύριος είναι ένας. Το κατάλληλο παράδειγμα είναι του ήλιου: ο ήλιος στο ζενίθ βρίσκεται στη θέση του. Αλλά αν κάποιος προχωρήσει χιλιάδες μίλια προς κάθε κατεύθυνση και ρωτήσει, «Πού είναι ο ήλιος;», όλοι θα του απαντήσουν ότι λάμπει πάνω από το κεφάλι τους. Αυτό το παράδειγμα χρησιμοποιείται στη βεδική γραμματεία για να δείξει ότι παρόλο που είναι αδιαίρετος, εμφανίζεται σαν διαιρεμένος. Στη βεδική γραμματεία λέγεται επίσης ότι δια της παντοδυναμίας Του ένας Βίσνου είναι παρών παντού, ακριβώς όπως ο ήλιος εμφανίζεται σε πολλά μέρη και σε πολλά πρόσωπα. Και ο Υπέρτατος Κύριος, παρόλο που συντηρεί κάθε ζωντανό ον, καταβροχθίζει τα πάντα κατά την ώρα του αφανισμού. Αυτό επιβεβαιώθηκε στο Ενδέκατο Κεφάλαιο, όταν ο Κύριος είπε ότι ήλθε για να καταβροχθίσει όλους τους πολεμιστές που ήταν συγκεντρωμένοι στο Κουρουκσέτρα. Ανέφερε επίσης ότι καταβροχθίζει και με τη μορφή του χρόνου. Είναι ο εξολοθρευτής, ο φονεύς των πάντων. Κατά τη δημιουργία αναπτύσσει όλα τα όντα από την αρχική τους κατάσταση και κατά την ώρα του αφανισμού τα καταβροχθίζει. Οι βεδικοί ύμνοι βεβαιώνουν το γεγονός ότι Αυτός είναι η αρχή και η ανάπαυση όλων των όντων. Μετά τη δημιουργία, τα πάντα στηρίζονται στην παντοδυναμία Του και μετά τον αφανισμό, τα πάντα επιστρέφουν σε Αυτόν για να αναπαυθούν. Αυτές είναι οι διαβεβαιώσεις των βεδικών ύμνων. *Γιατο βα ιμανι μπουτανι τζαγιαντε γιενα τζατανι τζιβαντι γιατ πραγιαντι αμπισαμβισαντι ταντ μπραμα ταντ βιτζιγκιασασβα (Ταϊττιριγια Ουπανισαντ 3.1).*

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

ज्योतिषामपि तज्ज्योतिस्तमसः परमुच्यते।
ज्ञानं ज्ञेयं ज्ञानगम्यं हृदि सर्वस्य विष्ठितम्।।१८।।

τζιοτισαμ απι τατζ τζιοτις   ταμασαχ παραμ ουτσιατε
γκιαναμ γκιεγιαμ γκιανα-γκαμιαμ   χριντι σαρβασια βιστιταμ

τζιοτισαμ: σε όλα τα φωτεινά σώματα – *απι*: επίσης – *τατ*: εκείνο – *τζιοτιχ*: η πηγή του φωτός – *ταμασαχ*: του σκότους – *παραμ*: πέραν – *ουτσιατε*: λέγεται – *γκιαναμ*: η γνώση – *γκιεγιαμ*: το αντικείμενο της γνώσης - *γκιανα-γκαμιαμ*: που προσεγγίζεται μέσω της γνώσης – *χριντι*: στην καρδιά – *σαρβασια*: του καθενός – *βιστιταμ*: ευρισκόμενος.

Είναι η πηγή του φωτός όλων των φωτεινών σωμάτων. Βρίσκεται πέρα από το σκοτάδι της ύλης και είναι ανεκδήλωτη. Είναι η γνώση, το αντικείμενο της γνώσης και ο σκοπός της γνώσης. Βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων.

Η Υπέρτατη Ψυχή, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, είναι η πηγή του φωτός όλων των φωτεινών σωμάτων, όπως ο ήλιος, η σελήνη, τα άστρα, κλπ. Στη βεδική γραμματεία συναντάμε την πληροφορία ότι στο πνευματικό βασίλειο δεν υπάρχει η ανάγκη ήλιου ή σελήνης, επειδή υπάρχει η λάμψη του Κυρίου. Στον υλικό κόσμο το *μπραματζιοτι*, η πνευματική λάμψη του Κυρίου, είναι καλυμμένο από τη *μαχατ-ταττβα*, τα υλικά στοιχεία. Γι’ αυτόν τον λόγο στον υλικό κόσμο χρειαζόμαστε τη βοήθεια του ήλιου, της σελήνης, του ηλεκτρισμού, κλπ., προκειμένου να έχουμε φως. Αλλά στον πνευματικό κόσμο δεν υπάρχει ανάγκη για αυτά τα πράγματα. Στις βεδικές γραφές αναφέρεται καθαρά ότι εξαιτίας της φωτεινής ακτινοβολίας Του, φωτίζονται τα πάντα. Είναι σαφές, συνεπώς, ότι η θέση Του δεν βρίσκεται στον υλικό κόσμο. Βρίσκεται στον πνευματικό κόσμο, ο οποίος είναι πολύ-πολύ μακριά. Αυτό επίσης βεβαιώνεται στις βεδικές γραφές. *Αντιτια-βαρναμ ταμασαχ παραστατ*. Είναι ακριβώς σαν τον ήλιο, αιώνια φωτεινός, αλλά βρίσκεται πολύ πέρα από το σκοτάδι αυτού του υλικού κόσμου. Η γνώση Του είναι υπερβατική. Η βεδική γραμματεία βεβαιώνει ότι το *μπραμαν* είναι συμπυκνωμένη υπερβατική γνώση. Σε όποιον ανυπομονεί να μεταφερθεί στον πνευματικό κόσμο, ο Υπέρτατος Κύριος που βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων δίνει την απαιτούμενη γνώση.

Ένα βεδικό *μαντρα* λέει: *ταμ χα ντεβαμ ατμα-μπουντι-πρακασαμ μουμουκσουρ βαϊ σαραναμ αχαμ πραπαντιε*. Αν επιθυμεί κανείς την απελευθέρωση, θα πρέπει να εγκαταλειφθεί στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Ως προς τον σκοπό της ύψιστης γνώσης, οι βεδικές γραφές βεβαιώνουν επίσης*: ταμ εβα βιντιτβατιμριτιουμ ετι.* «Μόνο αν Σε γνωρίζει κανείς μπορεί να υπερβεί το σύνορο της γέννησης και του θανάτου».

Βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων ως υπέρτατος κυρίαρχος. Έχει χέρια και πόδια κατανεμημένα παντού. Αυτό δεν μπορεί να ειπωθεί για την ατομική ψυχή. Θα πρέπει, επομένως, να γίνει παραδεκτό ότι υπάρχουν δύο γνώστες του πεδίου δράσης, η ατομική ψυχή και η Υπέρτατη Ψυχή. Τα χέρια και τα πόδια του καθενός από εμάς είναι κατανεμημένα επί τόπου, αλλά τα χέρια και τα πόδια του Κρίσνα είναι κατανεμημένα παντού. Αυτό βεβαιώνεται στη *Σβετασβαταρα Ουπανισνατ: σαρβασια πραμπουμ ισαναμ σαρβασια σαραναμ μπριχατ*. Εκείνο το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η Υπέρτατη Ψυχή, είναι ο *πραμπου*, δηλαδή ο αφέντης όλων των όντων· άρα, είναι το έσχατο καταφύγιο όλων των ζωντανών όντων. Δεν τίθεται, συνεπώς, θέμα αμφισβήτησης ότι η Υπέρτατη Ψυχή και η ατομική ψυχή είναι πάντα διαφορετικές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

इति क्षेत्रं तथा ज्ञानं ज्ञेयं चोक्तं समासतः।
मद्भक्त एतद्विज्ञाय मद्भावायोपपद्यते।।१९।।

ιτι κσετραμ τατα γκιαναμ γκιεγιαμ τσοκταμ σαμασαταχ
μαντ-μπακτα εταντ βιγκιαγια μαντ-μπαβαγιοπαπαντιατε

ιτι: έτσι – *κσετραμ*: το πεδίο δράσης (το σώμα) – *τατα*: επίσης – *γκιαναμ*: η γνώση – *γκιεγιαμ*: το αντικείμενο της γνώσης – *τσα*: επίσης - *ουκταμ*: έχουν περιγραφεί – *σαμασαταχ*: συνοπτικά - *ματ-μπακταχ*: ο αφοσιωμένος υπηρέτης Μου – *ετατ*: όλο αυτό – *βιγκιαγια*: αφού κατανοήσει - *ματ-μπαβαγια*: στη φύση Μου – *ουπαπαντιατε*: φτάνει.

Αυτή είναι η συνοπτική περιγραφή του πεδίου δράσης (του σώματος), της γνώσης και του αντικειμένου της γνώσης. Μόνο οι αφοσιωμένοι υπηρέτες Μου μπορούν να τα κατανοήσουν αυτά πλήρως και να φτάσουν έτσι στη φύση Μου.

Ο Κύριος περιέγραψε συνοπτικά το σώμα, τη γνώση και το αντικείμενο της γνώσης. Όλα αυτά μαζί ονομάζονται *βιγκιανα*, δηλαδή επιστήμη της γνώσης. Οι ανόθευτοι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου μπορούν να κατανοήσουν την τέλεια γνώση απευθείας. Οι υπόλοιποι αδυνατούν να την κατανοήσουν. Οι μονιστές ισχυρίζονται ότι στο τελευταίο στάδιο αυτά τα τρία πράγματα

γίνονται ένα, αλλά οι αφοσιωμένοι υπηρέτες δεν το δέχονται αυτό. Γνώση και ανάπτυξη της γνώσης σημαίνει να κατανοήσει κανείς τον εαυτό του στη συνείδηση του Κρίσνα. Μας οδηγεί η υλική συνείδηση, αλλά αμέσως μόλις μεταφέρουμε εξ ολοκλήρου τη συνείδηση σε δραστηριότητες σχετικές με τον Κρίσνα και συνειδητοποιήσουμε ότι ο Κρίσνα είναι το παν, τότε αποκτούμε πραγματική γνώση. Με άλλα λόγια, η γνώση δεν είναι τίποτε άλλο παρά το προκαταρκτικό στάδιο της τέλειας κατανόησης της υπηρεσίας αφοσίωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

प्रकृतिं पुरुषं चैव विद्ध्यनादी उभावपि।
विकारांश्च गुणांश्चैव विद्धि प्रकृतिसंभवान्।।२०।।

πρακριτιμ πουρουσαμ τσαϊβα βιντι ανάντι ουμπαβ απι
βικαραμς τσα γκουναμς τσαϊβα βιντι πρακριτι-σαμμπαβαν

πρακριτιμ: η υλική φύση – *πουρουσαμ*: τα ζωντανά όντα – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *βιντι*: πρέπει να γνωρίζεις – *ανάντι*: χωρίς αρχή – *ουμπω*: και τα δύο – *απι*: επίσης – *βικαραν*: οι μεταμορφώσεις τους – *τσα*: επίσης – *γκουναν*: οι τρεις καταστάσεις της φύσης – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *βιντι*: να γνωρίζεις – *πρακριτι*: την υλική φύση – *σαμμπαβαν*: παράγονται από.

Θα πρέπει να γνωρίζεις ότι η υλική φύση και τα ζωντανά όντα είναι χωρίς αρχή· οι μεταμορφώσεις τους και οι καταστάσεις της ύλης είναι προϊόντα της υλικής φύσης.

Με αυτή τη γνώση μπορούν να γίνουν γνωστά το σώμα, δηλαδή το πεδίο δράσης και οι γνώστες του πεδίου, δηλαδή η ατομική ψυχή και η Υπέρτατη Ψυχή. Το σώμα είναι το πεδίο δράσης και παράγεται από την υλική φύση. Μέσα του είναι ενσωματωμένη η ατομική ψυχή. Ο *πουρουσα*, δηλαδή το ζωντανό ον, απολαμβάνει τις δραστηριότητες του σώματος. Είναι ο ένας γνώστης και ο άλλος είναι η Υπέρτατη Ψυχή. Θα πρέπει, βεβαίως, να κατανοήσουμε ότι και η Υπέρτατη Ψυχή και το ατομικό ον είναι διαφορετικές εκδηλώσεις του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Το ζωντανό ον ανήκει στην κατηγορία της ενέργειάς Του, ενώ η Υπέρτατη Ψυχή ανήκει στην κατηγορία των προσωπικών Του επεκτάσεων.

Και η υλική φύση και το ζωντανό ον είναι αιώνια. Αυτό σημαίνει ότι προϋπήρχαν της δημιουργίας. Η υλική εκδήλωση προέρχεται από την ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου και το ίδιο ισχύει και για τα ζωντανά όντα, αλλά αυτά προέρχονται από την ανώτερη ενέργεια. Και τα μεν και η δε υπήρχαν πριν από την εκδήλωση αυτού του κόσμου. Η υλική φύση είχε απορροφηθεί από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Μάχα-Βίσνου, και όταν χρειάστηκε εκδηλώθηκε με τη μεσολάβηση της *μαχατ-ταττβα*. Κατά τον ίδιο τρόπο, τα ζωντανά όντα είναι επίσης μέσα Του και επειδή είναι δέσμια της υλικής ενέργειας απεχθάνονται να υπηρετούν τον Υπέρτατο Κύριο. Έτσι δεν τους επιτρέπεται να εισέλθουν στον πνευματικό ουρανό. Μετά την ολοκλήρωση της υλικής δημιουργίας, τους προσφέρεται και πάλι η ευκαιρία να δράσουν στον υλικό κόσμο και να προετοιμασθούν για να εισέλθουν στον πνευματικό κόσμο. Αυτό είναι το μυστήριο της υλικής δημιουργίας. Στην πραγματικότητα, το ζωντανό ον είναι αρχικά πνευματικό συστατικό μέρος του Υπερτάτου Κυρίου, αλλά εξαιτίας της ανυπότακτης φύσης του καταλήγει να γίνει δέσμιο της υλικής φύσης. Δεν έχει πραγματικά καμία σημασία το πώς αυτά τα ζωντανά όντα, αυτές οι ανώτερες οντότητες του Υπερτάτου Κυρίου, ήλθαν σε επαφή με την υλική φύση. Εντούτοις, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας γνωρίζει πώς και γιατί συνέβη αυτό. Στις γραφές ο Κύριος αναφέρει ότι όσοι έλκονται από την υλική φύση κάνουν σκληρό αγώνα για την ύπαρξη. Αλλά θα πρέπει να γνωρίζουμε με βεβαιότητα από την περιγραφή αυτών των λίγων στροφών ότι όλες οι μεταμορφώσεις και οι επιρροές της υλικής φύσης μέσω των τριών καταστάσεών της είναι επίσης παράγωγα της υλικής φύσης. Κάθε μεταμόρφωση και κάθε παραλλαγή σε σχέση με τα ζωντανά όντα οφείλεται στο σώμα. Όσον αφορά στο πνεύμα, τα ζωντανά όντα είναι όλα ίδια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

कार्यकारणकर्तृत्वे हेतुः प्रकृतिरुच्यते।
पुरुषः सुखदुःखानां भोक्तृत्वे हेतुरुच्यते।।२१।।

καρια-καρανα-καρτριτβε χετουχ πρακριτιρ ουτσιατε
πουρουσαχ σουκα-ντουχκαναμ μποκτριτβε χετουρ ουτσιατε

καρια: του αποτελέσματος – *καρανα*: και της αιτίας – *καρτριτβε*: της δημιουργίας – *χετουχ*: το όργανο – *πρακριτιχ*: η υλική φύση – *ουτσιατε*:

λέγεται ότι είναι – *πουρουσαχ*: το ζωντανό ον – *σουκα*: της ευτυχίας – *ντουχκαναμ*: και της δυστυχίας – *μποκτριτβε*: του βιώματος – *χετουχ*: το όργανο – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Λέγεται ότι η υλική φύση προκαλεί κάθε υλική αιτία και αποτέλεσμα, ενώ το ζωντανό ον είναι η αιτία της ευτυχίας και της δυστυχίας του.

Οι διάφορες εκδηλώσεις σωμάτων και αισθήσεων των ζωντανών όντων οφείλονται στην υλική φύση. Υπάρχουν 8.400.000 διαφορετικά ζωικά είδη και όλες αυτές οι ποικιλίες είναι έργο της υλικής φύσης. Απορρέουν από τις διάφορες αισθησιακές απολαύσεις των ζωντανών όντων, τα οποία επιθυμούν να ζήσουν σε αυτό ή σε εκείνο το σώμα. Όταν το ζωντανό ον τοποθετείται σε διάφορα σώματα βιώνει διάφορα είδη ευτυχίας και δυστυχίας. Η υλική ευτυχία και δυστυχία οφείλονται στο σώμα του και όχι στον πραγματικό του εαυτό. Στην αρχική του κατάσταση δεν τίθεται θέμα απόλαυσης· άρα εκείνη είναι η πραγματική του κατάσταση. Εξαιτίας της επιθυμίας να κυριαρχήσει στην υλική φύση, βρίσκεται στον υλικό κόσμο. Στον πνευματικό κόσμο δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα. Ο πνευματικός κόσμος είναι αγνός, ενώ στον υλικό κόσμο όλοι παλεύουν σκληρά για να αποκτήσουν θύματα, τα οποία αντιπροσωπεύουν διάφορες απολαύσεις για το σώμα. Θα γινόταν ίσως σαφέστερο αν λέγαμε ότι αυτό το σώμα είναι το αποτέλεσμα των αισθήσεων. Οι αισθήσεις είναι όργανα για την ικανοποίηση επιθυμιών. Το σύνολο –το σώμα και οι αισθήσεις- προσφέρεται από την υλική φύση και όπως θα γίνει σαφέστερο στην επόμενη στροφή, το ζωντανό ον είναι ευλογημένο ή καταδικασμένο με συγκεκριμένες συνθήκες ζωής, σύμφωνα με τις περασμένες επιθυμίες του και την περασμένη δράση του. Σύμφωνα με τις επιθυμίες και τη δράση του καθενός, η υλική φύση τον τοποθετεί σε διαφορετική κατοικία. Το ίδιο το ζωντανό ον είναι η αιτία που απέκτησε μια τέτοια κατοικία και τη συνακόλουθη απόλαυση ή πόνο. Αφού τοποθετηθεί σε κάποιο συγκεκριμένο είδος σώματος περιέρχεται υπό τον έλεγχο της φύσης, επειδή το σώμα, όντας ύλη, ενεργεί σύμφωνα με τους νόμους της φύσης. Εκείνη την ώρα, το ζωντανό ον δεν έχει τη δύναμη να αλλάξει αυτόν τον νόμο. Ας υποθέσουμε ότι μία ζωντανή οντότητα έχει τοποθετηθεί στο σώμα ενός σκύλου. Μόλις τοποθετηθεί στο σώμα του σκύλου είναι υποχρεωμένη να ενεργεί σαν σκύλος. Δεν μπορεί να ενεργήσει διαφορετικά. Και αν η ζωντανή οντότητα τοποθετηθεί στο σώμα ενός χοίρου, τότε εξαναγκάζεται να τρώει κόπρανα και να συμπεριφέρεται σαν χοίρος. Κατά τον ίδιο τρόπο, αν η

ζωντανή οντότητα τοποθετηθεί στο σώμα ενός ημίθεου, θα είναι υποχρεωμένη να ενεργεί σύμφωνα με το σώμα της. Αυτός είναι ο νόμος της φύσης. Αλλά σε κάθε περίσταση, η Υπέρτατη Ψυχή είναι μαζί με την ατομική ψυχή. Αυτό εξηγείται στις Βέδες ως εξής: *ντβα σουπαρνα σαγιουτζα σακαγια*. Ο Υπέρτατος Κύριος είναι τόσο καλός με τη ζωντανή οντότητα, ώστε την συνοδεύει πάντα και είναι παρών σε κάθε περίσταση ως Παραμάτμα, Υπέρτατη Ψυχή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

पुरुषः प्रकृतिस्थो हि भुङ्क्ते प्रकृतिजान्गुणान्।
कारणं गुणसङ्गोऽस्य सदसद्योनिजन्मसु।।२२।।

πουρουσαχ πρακριτι-στο χι μπουνκτε πρακριτι-τζαν γκουναν
καραναμ γκουνα-σανγκο 'σια σαντ-ασαντ-γιονι-τζανμασου

πουρουσαχ: το ζωντανό ον - *πρακριτι-σταχ*: ευρισκόμενο στην υλική ενέργεια – *χι*: σίγουρα – *μπουνκτε*: απολαμβάνει - *πρακριτι-τζαν*: τις παραγόμενες από την υλική φύση – *γκουναν*: τις καταστάσεις της υλικής φύσης – *καραναμ*: η αιτία - *γκουνα-σανγκαχ*: στην επαφή με τις καταστάσεις της φύσης – *ασια*: αυτού - *σατ-ασατ*: σε καλά και κακά – *γιονι*: ζωικά είδη – *τζανμασου*: της γέννησης.

Ευρισκόμενο, λοιπόν, στην υλική ενέργεια, το ζωντανό ον απολαμβάνει τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης και αυτή είναι η αιτία της γέννησής του σε καλύτερα ή χειρότερα ζωικά είδη.

Αυτή η στροφή είναι πολύ σημαντική για να κατανοήσει κανείς το πώς μεταναστεύουν τα ζωντανά όντα από το ένα σώμα στο άλλο. Στο Δεύτερο Κεφάλαιο εξηγείται ότι το ζωντανό ον μεταναστεύει από το ένα σώμα στο άλλο ακριβώς όπως αλλάζει κανείς ρούχα. Αυτή η αλλαγή ρούχων οφείλεται στην προσκόλλησή του στην υλική ύπαρξη. Όσο το ζωντανό ον παραμένει σαγηνευμένο από αυτή την πλαστή κοσμική εκδήλωση, είναι υποχρεωμένο να συνεχίζει να μεταναστεύει από το ένα σώμα στο άλλο. Εξαιτίας της επιθυμίας του να κυριαρχήσει στην υλική φύση, τοποθετείται σε τόσο ανεπιθύμητες συνθήκες. Υπό την επίδραση της υλικής επιθυμίας, το ζωντανό ον γεννιέται άλλοτε ως ημίθεος, άλλοτε ως άνθρωπος, άλλοτε ως κτήνος, ως

πτηνό, ως σκουλήκι, ως υδρόβιο, ως άγιος, ως ζωύφιο. Αυτό γίνεται συνεχώς. Και σε όλες αυτές τις περιπτώσεις το ζωντανό ον νομίζει ότι είναι κύριος της κατάστασής του, ενώ βρίσκεται κάτω από την επιρροή της υλικής φύσης.

Το πώς μπαίνει σε τόσο διαφορετικά σώματα εξηγείται εδώ. Οφείλεται στην επαφή με τις διάφορες καταστάσεις της υλικής φύσης. Θα πρέπει, λοιπόν, να υψωθεί κανείς πάνω από τις τρεις υλικές καταστάσεις και να βρεθεί στην υπερβατική θέση. Αυτό ονομάζεται συνείδηση του Κρίσνα. Αν δεν εδραιωθεί κανείς στη συνείδηση του Κρίσνα, η υλική του συνείδηση θα τον υποχρεώνει να μεταφέρεται από το ένα σώμα στο άλλο, επειδή έχει υλικές επιθυμίες από αμνημονεύτων χρόνων. Αλλά θα πρέπει να αλλάξει αυτή την αντίληψη. Αυτή η αλλαγή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο ακούγοντας έγκυρες πηγές. Το καλύτερο παράδειγμα βρίσκεται εδώ: ο Αρτζούνα ακούει την επιστήμη του Θεού από τον Κρίσνα. Αν το ζωντανό ον υποταχθεί σε αυτή τη μέθοδο ακρόασης, θα απαλλαγεί από τη μακροχρόνια, ενδόμυχη επιθυμία του να εξουσιάζει την υλική φύση· σταδιακά και αναλογικά, καθώς μειώνει την επιθυμία του για κυριαρχία, φτάνει στο σημείο να απολαμβάνει την πνευματική ευτυχία. Σε ένα βεδικό *μαντρα* αναφέρεται ότι καθώς γίνεται σοφότερος από την επαφή του με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, απολαμβάνει κατ' αναλογίαν την αιώνια, πλήρη ευδαιμονίας ζωή του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

उपद्रष्टाऽनुमन्ता च भर्ता भोक्ता महेश्वरः।
परमात्मेति चाप्युक्तो देहेऽस्मिन्पुरुषः परः।।२३।।

ουπαντραστανουμαντα τσα μπαρτα μποκτα μαχεσβαραχ
παραματμετι τσαπι ουκτο ντεχε 'σμιν πουρουσαχ παραχ

ουπαντραστα: επιβλέπων – *ανουμαντα*: επιτρέπων – *τσα*: επίσης – *μπαρτα*: κύριος – *μποκτα*: υπέρτατος δικαιούχος της απόλαυσης – *μαχεσβαραχ*: ο Υπέρτατος Κύριος – *παραματμα*: η Υπέρτατη Ψυχή – *ιτι*: ότι – *τσα*: επίσης – *απι*: πράγματι – *ουκταχ*: λέγεται – *ντεχε*: στο σώμα – *ασμιν*: αυτό – *πουρουσαχ*: δικαιούχος της απόλαυσης – *παραχ*: υπερβατικός.

Αλλά σε αυτό το σώμα υπάρχει και ένας άλλος, ένας υπερβατικός δικαιούχος της απόλαυσης, ο Υπέρτατος Κύριος, ο υπέρτατος ιδιοκτήτης

του σώματος, ο οποίος βρίσκεται στο σώμα ως επιβλέπων και επιτρέπων και ο οποίος είναι γνωστός ως Υπέρτατη Ψυχή.

Εδώ αναφέρεται ότι η Υπέρτατη Ψυχή, η οποία είναι πάντα μαζί με την ατομική ψυχή, είναι η εκπροσώπηση του Υπερτάτου Κυρίου. Δεν είναι ένα συνηθισμένο ζωντανό ον. Οι μονιστές φιλόσοφοι, επειδή θεωρούν ότι ο γνώστης του σώματος είναι ένας, νομίζουν ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της Υπέρτατης Ψυχής και της ατομικής ψυχής. Για να το διευκρινίσει αυτό ο Κύριος, λέει πως εκπροσωπείται σε κάθε σώμα από την Υπέρτατη Ψυχή. Είναι διαφορετικός από την ατομική ψυχή· είναι *παρα*, υπερβατικός. Η ατομική ψυχή απολαμβάνει τις δραστηριότητες ενός συγκεκριμένου πεδίου, ενώ η Υπέρτατη Ψυχή είναι παρούσα όχι ως πεπερασμένος δικαιούχος της απόλαυσης ούτε ως συμμετέχων σε σωματικές δραστηριότητες· είναι παρούσα ως μάρτυρας, ως επιβλέπων, ως επιτρέπων και ως υπέρτατος δικαιούχος της απόλαυσης. Ονομάζεται Παραμάτμα, όχι *ατμα*, και είναι υπερβατική. Είναι ξεκάθαρο ότι η ψυχή *(ατμα)* και η Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα) διαφέρουν. Η Υπέρτατη Ψυχή έχει χέρια και πόδια παντού, ενώ η ατομική ψυχή όχι. Και επειδή η Υπέρτατη Ψυχή είναι ο Υπέρτατος Κύριος, είναι παρούσα μέσα στο ζωντανό ον για να εγκρίνει τις επιθυμίες της ατομικής ψυχή για υλικές απολαύσεις. Χωρίς την έγκριση της Υπέρτατης Ψυχής, η ατομική ψυχή δεν μπορεί να κάνει τίποτε. Το άτομο είναι *μπακτα*, δηλαδή συντηρούμενος, ενώ η Υπέρτατη Ψυχή είναι *μπουκτα*, δηλαδή συντηρών. Υπάρχουν αναρίθμητα ζωντανά όντα και η Υπέρτατη Ψυχή μένει μέσα τους ως φίλος.

Το γεγονός είναι ότι τα ατομικά ζωντανά όντα είναι αιωνίως συστατικά μέρη του Υπερτάτου Κυρίου. Ο Κύριος και τα ζωντανά όντα έχουν στενή σχέση ως φίλοι. Αλλά το ζωντανό ον έχει την τάση να απορρίπτει την έγκριση του Υπερτάτου Κυρίου και να δρα ανεξάρτητο σε μια απόπειρα να εξουσιάσει την υλική φύση, εξαιτίας δε αυτής της τάσης αποκαλείται οριακή ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου. Το ζωντανό ον μπορεί να βρίσκεται είτε στην υλική ενέργεια είτε στην πνευματική ενέργεια. Όσο παραμένει δέσμιο της υλικής ενέργειας, ο Υπέρτατος Κύριος, ως φίλος του, ως Υπέρτατη Ψυχή, μένει μαζί του για να το κάνει να επιστρέψει στην πνευματική ενέργεια. Ο Κύριος λαχταρά πάντα να το πάρει πίσω στην πνευματική ενέργεια, αλλά εξαιτίας της περιορισμένης ανεξαρτησίας του, το ατομικό ον απορρίπτει συνεχώς την επαφή του πνευματικού φωτός. Αυτή η κακή χρήση της ανεξαρτησίας του είναι η αιτία της πάλης του με την υλική φύση που το κρατά δέσμιο. Γι’ αυτό

ο Κύριος δίνει πάντα οδηγίες και εντός και εκτός. Εκτός, δίνει οδηγίες όπως αυτές αναφέρονται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και εντός, προσπαθεί να πείσει το ζωντανό ον ότι οι δραστηριότητές του στο υλικό πεδίο δεν συμβάλλουν στην πραγματική ευτυχία του. «Άφησέ τα, απλώς, όλα αυτά και στρέψε την πίστη σου σ' Εμένα. Τότε θα είσαι ευτυχισμένος», του λέει. Έτσι το νοήμον πρόσωπο το οποίο τοποθετεί την πίστη του στην Υπέρτατη Ψυχή, δηλαδή στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, αρχίζει να σημειώνει πρόοδο προς την κατεύθυνση μιας ζωής μακάριας, αιώνιας και γεμάτης γνώση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

य एवं वेत्ति पुरुषं प्रकृतिं च गुणैःसह।
सर्वथा वर्तमानोऽपि न स भूयोऽभिजायते।।२४।।

για εβαμ βεττι πουρουσαμ πρακριτιμ τσα γκουναϊχ σαχα
σαρβατα βαρταμανο 'πι να σα μπουγιο 'μπιτζαγιατε

γιαχ: όποιος – *εβαμ*: έτσι – *βεττι*: κατανοεί – *πουρουσαμ*: το ζωντανό ον – *πρακριτιμ*: την υλική φύση – *τσα*: και – *γκουναϊχ*: τις καταστάσεις της υλικής φύσης – *σαχα*: μαζί με – *σαρβατα*: με κάθε τρόπο – *βαρταμαναχ*: ευρισκόμενος – *απι*: παρότι – *να*: ποτέ δεν – *σαχ*: αυτός – *μπουγιαχ*: πάλι – *αμπιτζαγιατε*: γεννιέται.

Όποιος κατανοεί αυτή τη φιλοσοφία που έχει σχέση με την υλική φύση, το ζωντανό ον και την αλληλεπίδραση των καταστάσεων της φύσης είναι βέβαιο ότι θα φτάσει στην απελευθέρωση. Δεν θα ξαναγεννηθεί εδώ, ανεξάρτητα από τη σημερινή του κατάσταση.

Η σαφής κατανόηση της υλικής φύσης, της Υπέρτατης Ψυχής, της ατομικής ψυχής και της αμοιβαίας σχέσης τους καθιστά κάποιον άξιο να απελευθερωθεί και να στραφεί προς την πνευματική ατμόσφαιρα, χωρίς να αναγκαστεί να επιστρέψει στην υλική φύση. Αυτό είναι το αποτέλεσμα της γνώσης. Ο σκοπός της γνώσης είναι η ξεκάθαρη κατανόηση ότι το ζωντανό ον έχει πέσει κατά τύχη σε αυτή την υλική ύπαρξη. Με την προσωπική του προσπάθεια, σε επαφή με αυθεντίες, με άγια πρόσωπα και με έναν πνευματικό δάσκαλο, θα πρέπει να κατανοήσει τη θέση του και έπειτα να επανέλθει στην πνευματική συνείδηση, δηλαδή στη συνείδηση του Κρίσνα, κατανοώντας την

Μπαγκαβαντ-γκιτα όπως την εξηγεί το Πρόσωπο της Θεότητας. Τότε είναι σίγουρο ότι δεν θα έλθει ποτέ ξανά σε αυτή την υλική ύπαρξη· θα μεταφερθεί στον πνευματικό κόσμο για μια μακάρια, αιώνια ζωή, γεμάτη γνώση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

ध्यानेनात्मनि पश्यन्ति केचिदात्मानमात्मना।
अन्ये सांख्येन योगेन कर्मयोगेन चापरे।।२५।।

ντιανενατμανι πασιαντι κετσιντ ατμαναμ ατμανα
ανιε σανκιενα γιογκενα καρμα-γιογκενα τσαπαρε

ντιανενα: μέσω διαλογισμού – *ατμανι*: μέσα στην καρδιά – *πασιαντι*: βλέπουν – *κετσιτ*: κάποιοι – *ατμαναμ*: την Υπέρτατη Ψυχή – *ατμανα*: με τον νου – *ανιε*: άλλοι – *σανκιενα*: με φιλοσοφικές συζητήσεις – *γιογκενα*: με το *γιογκα* - *καρμα-γιογκενα*: ενεργώντας χωρίς επιθυμία για απόλαυση – *τσα*: και – *απαρε*: άλλοι.

Ορισμένοι διακρίνουν την Υπέρτατη Ψυχή μέσα στην καρδιά τους μέσω διαλογισμού, κάποιοι την διακρίνουν μέσω της καλλιέργειας της γνώσης και κάποιοι άλλοι μέσω της χωρίς επιθυμία για απόλαυση δράσης.

Ο Κύριος πληροφορεί τον Αρτζούνα ότι όσον αφορά στην αναζήτηση του ανθρώπου για αυτοσυνειδητοποίηση, οι υποκείμενες σε όρους ψυχές μπορούν να διαιρεθούν σε δύο κατηγορίες. Όσοι είναι άθεοι, αγνωστικιστές και σκεπτικιστές δεν έχουν συναίσθηση της ανάγκης για πνευματική κατανόηση. Αλλά υπάρχουν και άλλοι οι οποίοι είναι πιστοί στην κατανόηση της πνευματικής ζωής και αυτοί είναι όσοι εργάζονται απαρνούμενοι τα αποτελέσματα της εργασίας τους. Όσοι προσπαθούν να επιβάλουν το δόγμα του μονισμού υπολογίζονται μαζί με τους άθεους και τους αγνωστικιστές. Με άλλα λόγια, μόνο οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας είναι πράγματι ικανοί για πνευματική κατανόηση, επειδή κατανοούν ότι πέρα από αυτή την υλική φύση υπάρχει ο πνευματικός κόσμος και το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, που διαπερνά τα πάντα και επεκτείνεται ως Παραμάτμα, ως Υπέρτατη Ψυχή μέσα σε όλους. Υπάρχουν, βεβαίως, και εκείνοι οι οποίοι προσπαθούν να κατανοήσουν την Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια με την καλλιέργεια της γνώσης και μπορούν να

λογαριάζονται στη δεύτερη κατηγορία. Οι άθεοι φιλόσοφοι αναλύουν τον υλικό κόσμο σε είκοσι τέσσερα στοιχεία και θεωρούν την ατομική ψυχή ως το εικοστό πέμπτο στοιχείο. Όταν μπορέσουν να καταλάβουν ότι η φύση της ατομικής ψυχής είναι υπερβατική ως προς τα υλικά στοιχεία, θα μπορέσουν επίσης να καταλάβουν ότι πάνω από την ατομική ψυχή βρίσκεται το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Είναι το εικοστό έκτο στοιχείο. Έτσι σταδιακά φτάνουν και αυτοί στο επίπεδο της υπηρεσίας αφοσίωσης, στη συνείδηση του Κρίσνα. Η στάση όσων εργάζονται απαρνούμενοι την απόλαυση των αποτελεσμάτων της εργασίας τους είναι επίσης τέλεια και γι' αυτό τους δίνεται η ευκαιρία να προοδεύσουν προς το επίπεδο της υπηρεσίας αφοσίωσης, τη συνείδηση του Κρίσνα. Σε αυτή τη στροφή αναφέρεται πως υπάρχουν ορισμένοι άνθρωποι που έχουν αγνή συνείδηση και προσπαθούν να ανακαλύψουν την Υπέρτατη Ψυχή με διαλογισμό και που όταν την βρουν μέσα τους έχουν φτάσει στο υπερβατικό επίπεδο. Κατά τον ίδιο τρόπο, υπάρχουν κάποιοι άλλοι που προσπαθούν επίσης να κατανοήσουν την Υπέρτατη Ψυχή με την καλλιέργεια της γνώσης και ορισμένοι άλλοι που εφαρμόζουν το σύστημα *χατα-γιογκα* και προσπαθούν να ικανοποιήσουν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας με παιδαριώδεις πράξεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

अन्ये त्वेवमजानन्तः श्रुत्वाऽन्येभ्य उपासते।
तेऽपि चातितरन्त्येव मृत्युं श्रुतिपरायणाः।।२६।।

ανιε τβ εβαμ ατζαναντας σρουτβανιεμπια ουπασατε
τε 'πι τσατιταραντι εβα μριτιουμ σρουτι-παραγιαναχ

ανιε: άλλοι – *του*: αλλά – *εβαμ*: έτσι – *ατζανανταχ*: χωρίς πνευματική γνώση – *σρουτβα*: ακούγοντας – *ανιεμπιαχ*: από άλλους – *ουπασατε*: αρχίζουν να λατρεύουν – *τε*: αυτοί – *απι*: επίσης – *τσα*: και – *ατιταραντι*: υπερβαίνουν – *εβα*: σίγουρα – *μριτιουμ*: τον δρόμο του θανάτου - *σρουτι-παραγιαναχ*: με κλίση στη μέθοδο της ακρόασης.

Ωστόσο κάποιοι, παρόλο που δεν είναι εξοικειωμένοι με την πνευματική γνώση, αρχίζουν να λατρεύουν το Υπέρτατο Πρόσωπο μόλις ακούσουν γι' Αυτό από άλλους. Λόγω της τάσης τους να ακούν από αυθεντίες, υπερβαίνουν και αυτοί τον δρόμο της γέννησης και του θανάτου.

Αυτή η στροφή έχει ιδιαίτερη εφαρμογή στη σύγχρονη κοινωνία, επειδή στη σύγχρονη κοινωνία δεν υπάρχει ουσιαστικά εκπαίδευση για τα πνευματικά ζητήματα. Ορισμένοι άνθρωποι μπορεί να φαίνονται άθεοι ή αγνωστικιστές ή να έχουν φιλοσοφική κλίση, αλλά στην πραγματικότητα δεν υπάρχει γνώση της φιλοσοφίας. Ως προς τον μέσο άνθρωπο, αν είναι καλή ψυχή, τότε υπάρχει μία πιθανότητα να εξελιχθεί ακούγοντας. Αυτή η μέθοδος του ακούσματος είναι πολύ σημαντική. Ο Κύριος Τσετάνια, ο οποίος κήρυξε τη συνείδηση του Κρίσνα στον σύγχρονο κόσμο, έδωσε μεγάλη έμφαση στη σημασία του ακούσματος, επειδή αν ο μέσος άνθρωπος ακούει απλώς από έγκυρες πηγές μπορεί να εξελιχθεί και ιδιαίτερα, σύμφωνα με τον Κύριο Τσετάνια, αν ακούει την υπερβατική δόνηση Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε. Αναφέρεται, λοιπόν, ότι όλοι οι άνθρωποι θα πρέπει να επωφελούνται ακούγοντας από συνειδητοποιημένες ψυχές, ώστε να γίνουν σταδιακά ικανοί να κατανοήσουν τα πάντα. Τότε θα ακολουθήσει, χωρίς αμφιβολία, η λατρεία του Υπερτάτου Κυρίου. Ο Κύριος Τσετάνια έχει πει ότι αυτή την εποχή κανείς δεν χρειάζεται να μεταβάλει τη θέση του, θα πρέπει, όμως, να εγκαταλείψει την προσπάθεια να κατανοήσει την Απόλυτη Αλήθεια με διανοητικές θεωρίες. Θα πρέπει να μάθει κανείς να είναι υπηρέτης εκείνων που διαθέτουν γνώση του Υπερτάτου Κυρίου. Αν κάποιος είναι αρκετά καλότυχος ώστε να βρει καταφύγιο σε έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη, να ακούσει από αυτόν σχετικά με την αυτοσυνειδητοποίηση και να ακολουθήσει τα βήματά του, θα υψωθεί σταδιακά και ο ίδιος στην κατάσταση του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη. Ιδιαίτερα σε αυτή τη στροφή η μέθοδος της ακρόασης συνιστάται θερμά, πράγμα πολύ ταιριαστό. Παρόλο που συχνά ο μέσος άνθρωπος δεν είναι τόσο ικανός όσο οι υποτιθέμενοι φιλόσοφοι, η ακρόαση με πίστη από κάποιο έγκυρο πρόσωπο θα τον βοηθήσει να υπερβεί την υλική ύπαρξη και να επιστρέψει στον Θεό, στο σπίτι μας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

यावत्सञ्जायते किञ्चित्सत्त्वं स्थावरजङ्गमम्।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्तद्विद्धि भरतर्षभ।।२७।।

γιαβατ σαντζαγιατε κιντσιτ   σαττβαμ σταβαρα-τζανγκαναμ
κσετρα-κσετραγκια-σαμιογκατ   ταντ βιντι μπαραταρισαμπα

γιαβατ: οτιδήποτε – *σαντζαγιατε*: γεννιέται – *κιντσιτ*: οτιδήποτε – *σαττβαμ*: υπάρχει – *σταβαρα*: ακίνητο – *τζανγκαναμ*: και κινητό – *κσετρα*: του σώματος – *κσετραγκια*: και του γνώστη του σώματος – *σαμιογκατ*: από τον συνδυασμό τους - *τατ βιντι*: θα πρέπει να γνωρίζεις – *μπαραταρισαμπα*: ω μεγάλε απόγονε του Μπάρατα.

Ω μεγάλε απόγονε του Μπάρατα, οτιδήποτε βλέπεις να υπάρχει, κινητό και ακίνητο, δεν είναι παρά ο συνδυασμός του πεδίου δράσης και του γνώστη του πεδίου.

Αυτή η στροφή εξηγεί και την υλική φύση και το ζωντανό ον, που προϋπήρχαν της δημιουργίας του κόσμου. Οτιδήποτε δημιουργείται δεν είναι παρά συνδυασμός του ζωντανού όντος και της υλικής φύσης. Υπάρχουν πολλές εκδηλώσεις, όπως δέντρα, βουνά και λόφοι, οι οποίες δεν κινούνται και υπάρχουν και πολλές κινητές υπάρξεις· όλες τους είναι συνδυασμοί της υλικής φύσης και της ανώτερης ενέργειας, του ζωντανού όντος. Χωρίς το άγγιγμα της ανώτερης φύσης, του ζωντανού όντος, τίποτε δεν μπορεί να παραχθεί. Αυτή η σχέση μεταξύ ύλης και ανώτερης φύσης συνεχίζεται αιωνίως και αυτός ο συνδυασμός προκαλείται από τον Υπέρτατο Κύριο· είναι, επομένως, ο κύριος και της ανώτερης και της κατώτερης φύσης. Η υλική φύση δημιουργείται από Αυτόν, η ανώτερη φύση τοποθετείται από Αυτόν στην υλική φύση και έτσι συμβαίνουν όλες αυτές οι δραστηριότητες και όλες αυτές οι εκδηλώσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

समं सर्वेषु भूतेषु तिष्ठन्तं परमेश्वरम्।
विनश्यत्स्वविनश्यन्तं यः पश्यति स पश्यति।।२८।।

σαμαμ σαρβεσου μπουτεσου   τισταντιαμ παραμεσβαραμ
βινασιατσβ αβινασιανταμ   γιαχ πασιατι σα πασιατι

σαμαμ: εξίσου – *σαρβεσου*: σε όλα – *μπουτεσου*: τα ζωντανά όντα – *τισταντιαμ*: να κατοικεί – *παραμεσβαραμ*: την Υπέρτατη Ψυχή – *βινασιατσου*: στο φθαρτό – *αβινασιανταμ*: άφθαρτο – *γιαχ*: εκείνος ο οποίος – *πασιατι*: βλέπει – *σαχ*: αυτός – *πασιατι*: βλέπει πραγματικά.

Εκείνος που βλέπει την Υπέρτατη Ψυχή να συνοδεύει την ατομική ψυχή σε όλα τα σώματα και καταλαβαίνει ότι ούτε η ψυχή ούτε η Υπέρτατη Ψυχή καταστρέφονται ποτέ, βλέπει πραγματικά.

Όποιος μπορεί να δει τρία πράγματα –το σώμα, τον κάτοχο του σώματος, δηλαδή την ατομική ψυχή, και τον φίλο της ατομικής ψυχής, την Υπέρτατη Ψυχή, συνδυασμένα μαζί σε αγαστή συνεργασία- βρίσκεται πράγματι στη γνώση. Όσοι δεν είναι εξοικειωμένοι με την ψυχή και τον φίλο της ψυχής, βρίσκονται σε άγνοια· βλέπουν απλώς το σώμα και όταν το σώμα καταστρέφεται νομίζουν ότι όλα έχουν τελειώσει, ενώ δεν είναι έτσι. Μετά την καταστροφή του σώματος, η ψυχή και η Υπέρτατη Ψυχή εξακολουθούν να υπάρχουν αιωνίως μέσα σε διάφορες κινητές και ακίνητες μορφές. Η σανσκριτική λέξη *παραμεσβαρα* ορισμένες φορές μεταφράζεται ως «ατομική ψυχή», επειδή η ψυχή είναι ο κύριος του σώματος και μετά την καταστροφή του σώματος μεταφέρεται μέσα σε κάποια άλλη μορφή. Υπό αυτή την έννοια είναι κύριος. Αλλά κάποιοι άλλοι ερμηνεύουν τη λέξη *παραμεσβαρα* ως Υπέρτατη Ψυχή. Σε κάθε περίπτωση, και η Υπέρτατη Ψυχή και η ατομική ψυχή συνεχίζουν να υπάρχουν. Δεν καταστρέφονται. Όποιος μπορεί να δει με αυτόν τον τρόπο μπορεί να δει πραγματικά τι συμβαίνει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

समं पश्यन्हि सर्वत्र समवस्थितमीश्वरम्।
न हिनस्त्यात्मनाऽऽत्मानं ततो याति परां गतिम्।।२९।।

σαμαμ πασιαν χι σαρβατρα σαμαβαστιταμ ισβαραμ
να χιναστι ατμανατμαναμ τατο γιατι παραμ γκατιμ

σαμαμ: εξίσου – *πασιαν*: βλέποντας – *χι*: σίγουρα – *σαρβατρα*: παντού – *σαμαβαστιταμ*: ευρισκόμενη εξίσου – *ισβαραμ*: η Υπέρτατη Ψυχή – *να*: δεν – *χιναστι*: υποβιβάζει – *ατμανα*: με τον νου – *ατμαναμ*: την ψυχή – *ταταχ*: τότε – *γιατι*: φτάνει – *παραμ*: στον – *γκατιμ*: προορισμό.

Εκείνος που βλέπει την Υπέρτατη Ψυχή σε κάθε ζωντανό ον, παρούσα παντού εξίσου, δεν υποβιβάζει τον εαυτό του με τον νου του. Έτσι φτάνει στον υπέρτατο προορισμό.

Επειδή αποδέχεται την υλική ύπαρξη, το ζωντανό ον υφίσταται τόσο πολύ πόνο. Μπορεί, όμως, να βρεθεί στην πνευματική ύπαρξη αν κατανοήσει ότι ο Υπέρτατος Κύριος, ως Υπέρτατη Ψυχή, βρίσκεται παντού. Αν, δηλαδή, μπορέσει να δει την παρουσία του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας σε κάθε ον, δεν υποβιβάζει τον εαυτό του και γι' αυτό προχωρά σταδιακά προς τον πνευματικό κόσμο. Γενικά ο νους είναι εθισμένος σε εγωκεντρικές διαδικασίες· αλλά όταν στραφεί κανείς στην Υπέρτατη Ψυχή, τότε προοδεύει ως προς την πνευματική κατανόηση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

प्रकृत्यैव च कर्माणि क्रियमाणानि सर्वशः।
यः पश्यति तथाऽऽत्मानमकर्तारं स पश्यति।।३०।।

πρακριτιαΐβα τσα καρμανι κριγιαμανανι σαρβασαχ
γιαχ πασιατι τατατμαναμ ακαρταραμ σα πασιατι

πρακριτια: από την υλική φύση – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης –*καρμανι*: οι πράξεις – *κριγιαμανανι*: εκτελούνται – *σαρβασαχ*: από κάθε άποψη – *γιαχ*: όποιος – *πασιατι*: βλέπει – *τατα*: επίσης – *ατμαναμ*: τον εαυτό του – *ακαρταραμ*: ο μη πράττων – *σαχ*: αυτός – *πασιατι*: βλέπει τέλεια.

Εκείνος που βλέπει ότι όλες οι πράξεις εκτελούνται απο το σώμα, το οποίο έχει δημιουργηθεί από την υλική φύση, και βλέπει ότι ο εαυτός δεν κάνει τίποτε, βλέπει πραγματικά.

Το σώμα δημιουργείται από την υλική φύση υπό την καθοδήγηση της Υπέρτατης Ψυχής και οποιεσδήποτε πράξεις συντελούνται από το σώμα κάποιου δεν είναι έργο δικό του. Οτιδήποτε πρέπει να κάνει κανείς, είτε ευχάριστο είτε δυσάρεστο, υποχρεώνεται να το κάνει εξαιτίας της συγκρότησης του σώματος. Εντούτοις, ο εαυτός παραμένει έξω από όλες αυτές τις σωματικές δραστηριότητες. Το παρόν σώμα έχει δοθεί σύμφωνα με τις περασμένες επιθυμίες. Το σώμα δίνεται σε κάποιον για να εκπληρώσει τις επιθυμίες του και αυτός δρα αναλόγως. Μιλώντας από πρακτική σκοπιά, το σώμα είναι ένα μηχάνημα, σχεδιασμένο από τον Υπέρτατο Κύριο για να ικανοποιήσει επιθυμίες. Εξαιτίας των επιθυμιών του βρίσκεται κανείς σε

δύσκολες καταστάσεις, για να υποφέρει ή να απολαύσει. Αυτή η υπερβατική όραση του ζωντανού όντος, όταν αναπτυχθεί, το διαφοροποιεί από τις σωματικές δραστηριότητες. Όποιος έχει τέτοια όραση βλέπει πραγματικά.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

यदा भूतपृथग्भावमेकस्थमनुपश्यति।
तत एव च विस्तारं ब्रह्म सम्पद्यते तदा।।३१।।

γιαντα μπουτα-πριταγκ-μπαβαμ εκα-σταμ ανουπασιατι
τατα εβα τσα βισταραμ μπραμα σαμπαντιατε ταντα

γιαντα: όταν – *μπουτα*: τα ζωντανά όντα – *πριτακ-μπαβαμ*: ξεχωριστές ταυτότητες - *εκα-σταμ*: ευρισκόμενες σε ένα – *ανουπασιατι*: προσπαθεί να δει μέσω των αυθεντιών - *τατα εβα*: μετά από αυτό – *τσα*: επίσης – *βισταραμ*: εκτείνονται – *μπραμα*: αντίληψη του *μπραμαν* – *σαμπαντιατε*: φτάνει στην – *ταντα*: τότε.

Όταν ένας λογικός άνθρωπος παύει να βλέπει διαφορετικές ταυτότητες, οι οποίες οφείλονται σε διαφορετικά υλικά σώματα, φτάνει στην αντίληψη του *μπραμαν*. Τότε βλέπει ότι τα όντα εκτείνονται παντού.

Όταν κάποιος μπορέσει να δει ότι τα διάφορα σώματα των ζωντανών όντων απορρέουν από τις διάφορες επιθυμίες των ατομικών ψυχών και ότι δεν ανήκουν στις ίδιες τις ψυχές, τότε βλέπει πραγματικά. Στην υλική αντίληψη της ζωής, βλέπουμε ότι κάποιος είναι άνθρωπος, κάποιος είναι ημίθεος, κάποιος είναι σκύλος, γάτα, κλπ. Αυτή είναι υλική όραση, δεν είναι πραγματική όραση. Αυτή η υλική διαφοροποίηση οφείλεται σε μια υλική αντίληψη της ζωής. Μετά την καταστροφή του υλικού σώματος η πνευματική ψυχή είναι μία. Η πνευματική ψυχή, εξαιτίας της επαφής με την υλική φύση, δέχεται διάφορους τύπους σωμάτων. Όταν κάποιος μπορέσει να το δει αυτό, έχει αποκτήσει πνευματική όραση· έτσι, απαλλαγμένος από διαφοροποιήσεις όπως άνθρωπος, ζώο, μεγάλο, μικρό, κλπ., λαμπρύνεται ως προς τη συνείδησή του και γίνεται ικανός να αναπτύξει συνείδηση του Κρίσνα στην πνευματική του ταυτότητα. Το πώς βλέπει τότε τα πράγματα θα εξηγηθεί στην επόμενη στροφή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

अनादित्वान्निर्गुणत्वात्परमात्मायमव्ययः।
शरीरस्थोऽपि कौन्तेय न करोति न लिप्यते।।३२।।

αναντιτβαν νιργκουνατβατ παραματμαγιαμ αβιαγιαχ
σαριρα-στο ‘πι κωντεγια να καροτι να λιπιατε

αναντιτβατ: λόγω της αιωνιότητας – *νιργκουνατβατ*: λόγω του ότι είναι υπερβατικό – *παραμ*: πέρα από την υλική φύση – *ατμα*: το πνεύμα – *αγιαμ*: αυτό – *αβιαγιαχ*: ανεξάντλητο - *σαριρα-σταχ*: κατοικεί στο σώμα – *απι*: παρόλο που – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι - *να καροτι*: δεν κάνει ποτέ τίποτε - *να λιπιατε*: ούτε εμπλέκεται.

Όσοι έχουν όραση αιωνιότητας μπορούν να δουν ότι η ψυχή είναι υπερβατική, αιώνια και πέραν των καταστάσεων της υλικής φύσης. Παρά την επαφή της με το υλικό σώμα, ω Αρτζούνα, η ψυχή ούτε κάνει κάτι ούτε εμπλέκεται.

Το ζωντανό ον φαίνεται να γεννιέται επειδή γεννιέται το υλικό σώμα, αλλά στην πραγματικότητα είναι αιώνιο· δεν γεννιέται και παρόλο που βρίσκεται σε ένα υλικό σώμα, είναι υπερβατικό και αιώνιο. Άρα δεν μπορεί να καταστραφεί. Από τη φύση του είναι γεμάτο ευδαιμονία. Δεν ασχολείται με υλικές δραστηριότητες και, επομένως, οι δραστηριότητες που συντελούνται λόγω της επαφής του με υλικά σώματα δεν το εμπλέκουν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 33

यथा सर्वगतं सौक्ष्म्यादाकाशं नोपलिप्यते।
सर्वत्रावस्थितो देहे तथाऽऽत्मा नोपलिप्यते।।३३।।

γιατα σαρβα-γκαταμ σωκσμιαντ ακασαμ νοπαλιπιατε
σαρβατραβαστιτο ντεχε τατατμα νοπαλιπιατε

γιατα: καθώς - *σαρβα-γκαταμ*: ο οποίος διαπερνά τα πάντα – *σωκσμιατ*: επειδή είναι λεπτός – *ακασαμ*: ο ουρανός – *να*: ποτέ δεν – *ουπαλιπιατε*: αναμειγνύεται

– *σαρβατρα*: παντού – *αβαστιταχ*: ευρισκόμενος – *ντεχε*: στο σώμα – *τατα*: έτσι – *ατμα*: ο εαυτός – *να*: ποτέ δεν – *ουπαλιπιατε*: αναμειγνύεται.

Ο ουρανός, λόγω της λεπτής φύσης του, δεν αναμειγνύεται με τίποτα, παρόλο που διαπερνά τα πάντα. Παρόμοια, η ψυχή που έχει αποκτήσει όραση του *μπραμαν* δεν αναμειγνύεται ποτέ με το σώμα, παρόλο που βρίσκεται μέσα σε αυτό το σώμα.

Ο αέρας εισχωρεί μέσα στο νερό, στη λάσπη, στα κόπρανα και σε οτιδήποτε άλλο υπάρχει· και παρ' όλα αυτά, δεν αναμειγνύεται με τίποτα. Κατά τον ίδιο τρόπο, το ζωντανό ον, μολονότι βρίσκεται σε πολλά και διαφορετικά σώματα, είναι μακριά από αυτά εξαιτίας της λεπτής φύσης του. Συνεπώς, είναι αδύνατο να δει κανείς με τα υλικά μάτια πώς το ζωντανό ον είναι σε επαφή με το σώμα και πώς είναι έξω από αυτό μετά την καταστροφή του. Κανείς επιστήμονας δεν μπορεί να το εξακριβώσει αυτό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

यथा प्रकाशयत्येकः कृत्स्नं लोकमिमं रविः।
क्षेत्रं क्षेत्री तथा कृत्स्नं प्रकाशयति भारत।।३४।।

γιατα πρακασαγιατι εκαχ   κριτσναμ λοκαμ ιμαμ ραβιχ
κσετραμ κσετρι τατα κριτσναμ   πρακασαγιατι μπαρατα

γιατα: καθώς – *πρακασαγιατι*: φωτίζει – *εκαχ*: ένας – *κριτσναμ*: ολόκληρο – *λοκαμ*: το σύμπαν – *ιμαμ*: αυτό – *ραβιχ*: ο ήλιος – *κσετραμ*: αυτό το σώμα – *κσετρι*: την ψυχή – *τατα*: παρόμοια – *κριτσναμ*: ολόκληρο – *πρακασαγιατι*: φωτίζει – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα.

Ω γιε του Μπάρατα, όπως ο ήλιος μόνος του φωτίζει ολόκληρο το σύμπαν, έτσι και το ζωντανό ον, μόνο του, φωτίζει ολόκληρο το σώμα με συνείδηση.

Υπάρχουν διάφορες θεωρίες όσον αφορά στη συνείδηση. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* δίνει εδώ το παράδειγμα του ήλιου και του ηλιακού φωτός. Όπως ο ήλιος βρίσκεται σε ένα μέρος, αλλά φωτίζει ολόκληρο το σύμπαν, έτσι και ένα σωματίδιο πνευματικής ψυχής, παρόλο που βρίσκεται στην καρδιά του

σώματος, φωτίζει ολόκληρο το σώμα με συνείδηση. Έτσι η συνείδηση είναι η απόδειξη της παρουσίας της ψυχής, όπως το ηλιακό φως είναι η απόδειξη της παρουσίας του ήλιου.

Όταν η ψυχή είναι παρούσα στο σώμα, υπάρχει συνείδηση σε όλο το σώμα και μόλις η ψυχή φύγει από το σώμα, δεν υπάρχει πλέον συνείδηση. Αυτό μπορεί να το κατανοήσει οποιοσδήποτε νοήμων άνθρωπος. Άρα η συνείδηση δεν είναι προϊόν συνδυασμών της ύλης. Είναι το γνώρισμα του ζωντανού όντος. Η συνείδηση του ζωντανού όντος, μολονότι ποιοτικώς ένα με την υπέρτατη συνείδηση, δεν είναι υπέρτατη, επειδή η συνείδηση ενός συγκεκριμένου σώματος δεν μοιράζεται τη συνείδηση ενός άλλου σώματος. Ενώ η Υπέρτατη Ψυχή, η οποία βρίσκεται σε όλα τα σώματα ως φίλος της ατομικής ψυχής, έχει συνείδηση όλων των σωμάτων. Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ υπέρτατης συνείδησης και ατομικής συνείδησης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 35

क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोरेवमन्तरं ज्ञानचक्षुषा।
भूतप्रकृतिमोक्षं च ये विदुर्यान्ति ते परम्।।३५।।

κσετρα-κσετραγκιαγιορ εβαμ   ανταραμ γκιανα-τσακσουσα
μπουτα-πρακριτι-μοκσαμ τσα   γιε βιντουρ γιαντι τε παραμ

κσετρα: το σώμα – *κσετραγκιαγιοχ*: του κατόχου του σώματος – *εβαμ*: έτσι – *ανταραμ*: τη διαφορά - *γκιανα-τσακσουσα*: με τα μάτια της γνώσης – *μπουτα*: το ζωντανό ον – *πρακριτι*: η υλική φύση – *μοκσαμ*: η απελευθέρωση – *τσα*: επίσης – *γιε*: εκείνοι οι οποίοι – *βιντουχ*: γνωρίζουν – *γιαντι*: πλησιάζουν – *τε*: αυτοί – *παραμ*: τον Υπέρτατο.

Όσοι βλέπουν με τα μάτια της γνώσης τη διαφορά μεταξύ του σώματος και του κατόχου του σώματος και μπορούν επίσης να κατανοήσουν τη μέθοδο της απελευθέρωσης από αυτή τη δουλεία, φτάνουν στον υπέρτατο προορισμό.

Το νόημα του Δέκατου Τρίτου Κεφαλαίου είναι ότι θα πρέπει να γνωρίζει κανείς τη διαφορά μεταξύ του σώματος, του κατόχου του σώματος και της Υπέρτατης Ψυχής. Ο πιστός θα πρέπει πρώτα να έχει καλή συναναστροφή ώστε να ακούει για τον Θεό και έτσι σταδιακά να φωτιστεί. Αν κάποιος δεχθεί

έναν πνευματικό δάσκαλο, θα μπορέσει να μάθει να κάνει τη διάκριση μεταξύ ύλης και πνεύματος και αυτό γίνεται το σκαλοπάτι για περαιτέρω πνευματική συνειδητοποίηση. Ο πνευματικός δάσκαλος διδάσκει τους μαθητές του με διάφορους τρόπους πώς να απελευθερωθούν από την υλική αντίληψη της ζωής. Για παράδειγμα, στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* βλέπουμε τον Κρίσνα να διδάσκει τον Αρτζούνα για να τον ελευθερώσει από τις υλιστικές σκέψεις.

Μπορεί κανείς να καταλάβει ότι το σώμα είναι ύλη· μπορεί να αναλυθεί στα είκοσι τέσσερα στοιχεία του. Το σώμα είναι η χονδροειδής εκδήλωση. Και η λεπτή εκδήλωση είναι ο νους και η ψυχολογική πραγματικότητα. Τα σημάδια της ζωής είναι η αλληλεπίδραση αυτών των χαρακτηριστικών. Αλλά πέρα και πάνω από αυτά υπάρχει η ψυχή και επίσης η Υπέρτατη Ψυχή. Η ψυχή και η Υπέρτατη Ψυχή είναι δύο. Ο υλικός κόσμος λειτουργεί δια της σύζευξης της ψυχής με τα είκοσι τέσσερα υλικά στοιχεία. Κάποιος που μπορεί να δει τη σύσταση της όλης υλικής εκδήλωσης ως συνδυασμό της ψυχής και των υλικών στοιχείων και μπορεί επίσης να δει τη θέση της Υπέρτατης Ψυχής, γίνεται άξιος να μεταφερθεί στον πνευματικό κόσμο. Αυτά τα θέματα πρέπει να είναι αντικείμενα συλλογισμού και συνειδητοποίησης και αυτό το κεφάλαιο θα πρέπει να κατανοηθεί πλήρως με τη βοήθεια του πνευματικού δασκάλου.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Δέκατο Τρίτο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Η φύση, ο δικαιούχος της απόλαυσης και η συνείδηση».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Οι τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

श्री भगवानुवाच
परं भूयः प्रवक्ष्यामि ज्ञानानां ज्ञानमुत्तमम्।
यज्ज्ञात्वा मुनयः सर्वे परां सिद्धिमितो गताः।।१।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
παραμ μπουγιαχ πραβακσιαμι   γκιαναναμ γκιαναμ ουτταμαμ
γιατζ γκιατβα μουναγιαχ σαρβε   παραμ σιντιμ ιτο γκαταχ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *παραμ*: την υπερβατική – *μπουγιαχ*: και πάλι – *πραβακσιαμι*: θα μιλήσω – *γκιαναναμ*: από κάθε άλλη γνώση – *γκιαναμ*: γνώση – *ουτταμαμ*: την υπέρτατη – *γιατ*: την οποία – *γκιατβα*: γνωρίζοντας – *μουναγιαχ*: οι σοφοί – *σαρβε*: όλοι – *παραμ*: υπερβατική – *σιντιμ*: την τελειότητα – *ιταχ*: από αυτόν τον κόσμο – *γκαταχ*: έχουν κατακτήσει.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Θα σου μιλήσω και πάλι γι' αυτή την υπέρτατη γνώση, η οποία ξεπερνά κάθε άλλη γνώση. Οι σοφοί που την κατείχαν έφτασαν στην υπέρτατη τελειότητα.

Από το Έβδομο Κεφάλαιο έως το τέλος του Δωδέκατου Κεφαλαίου, ο Σρι Κρίσνα αποκαλύπτει λεπτομερώς την Απόλυτη Αλήθεια, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Τώρα ο Κύριος διαφωτίζει ακόμη περισσότερο τον Αρτζούνα. Αν προσεγγίσει κανείς αυτό το κεφάλαιο με τη μέθοδο των φιλοσοφικών υποθέσεων, θα φτάσει σε κάποιου είδους κατανόηση της υπηρεσίας αφοσίωσης. Στο Δέκατο Τρίτο Κεφάλαιο εξηγήθηκε με σαφήνεια ότι καλλιεργώντας τη γνώση με τρόπο ταπεινό, είναι πιθανό να ελευθερωθεί κανείς από την υλική περιπλοκή. Εξηγήθηκε επίσης ότι η περιπλοκή του ζωντανού όντος στον υλικό κόσμο οφείλεται στην επαφή του με τις καταστάσεις της φύσης. Σε αυτό το κεφάλαιο το Υπέρτατο Πρόσωπο εξηγεί τι είναι αυτές οι καταστάσεις της φύσης, πώς ενεργούν, πώς κρατάνε κάποιον δεμένο και πώς μπορούν να προσφέρουν απελευθέρωση. Ο Υπέρτατος Κύριος αναγορεύει τη γνώση που εξηγείται σε αυτό το κεφάλαιο ανώτερη της γνώσης που έχει προσφέρει μέχρι τώρα στα προηγούμενα κεφάλαια. Με την κατανόηση αυτής της γνώσης, διάφοροι μεγάλοι σοφοί φτάνουν στην τελειότητα και μεταφέρονται στον πνευματικό κόσμο. Τώρα ο Κύριος εξηγεί την ίδια γνώση με καλύτερο τρόπο. Η γνώση αυτή είναι κατά πολύ ανώτερη από όλες τις άλλες μεθόδους γνώσης που έχουν εξηγηθεί μέχρι τώρα και πολλοί από αυτούς που την κατέχουν φτάνουν στην τελειότητα. Είναι, λοιπόν, βέβαιο ότι όποιος κατανοήσει αυτό το κεφάλαιο θα φτάσει στην τελειότητα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

इदं ज्ञानमुपाश्रित्य मम साधर्म्यमागताः।
सर्गेऽपि नोपजायन्ते प्रलये न व्यथन्ति च।।२।।

ινταμ γκιαναμ ουπασριτια μαμα σανταρμιαμ αγκαταχ
σαργκε 'πι νοπατζαγιαντε πραλαγιε να βιατaντι τσα

ινταμ: σε αυτή – *γκιαναμ*: τη γνώση – *ουπασριτια*: βρίσκοντας καταφύγιο – *μαμα*: Μου – *σανταρμιαμ*: στην ίδια φύση – *αγκαταχ*: φτάνουν - *σαργκε απι*: ακόμη και κατά τη δημιουργία – *να*: δεν – *ουπατζαγιαντε*: γεννιέται – *πραλαγιε*: κατά την καταστροφή – *να*: δεν – *βιαταντι*: ενοχλείται – *τσα*: επίσης.

Αν σταθεροποιηθεί κανείς σε αυτή τη γνώση, μπορεί να αποκτήσει υπερβατική φύση σαν τη δική Μου. Εδραιωμένος με αυτόν τον τρόπο, δεν γεννιέται την ώρα της δημιουργίας και δεν ενοχλείται την ώρα της καταστροφής.

Αφού αποκτήσει κανείς τέλεια υπερβατική γνώση, αποκτά ποιοτική ισότητα με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ελευθερωνόμενος από την επανάληψη της γέννησης και του θανάτου. Δεν χάνει, ωστόσο, την ταυτότητά του ως ατομική ψυχή. Από τη βεδική γραμματεία καταλαβαίνουμε ότι οι απελευθερωμένες ψυχές που έχουν φτάσει στους υπερβατικούς πλανήτες του πνευματικού ουρανού φροντίζουν πάντα τα λωτοειδή πόδια του Υπερτάτου Κυρίου, προσφέροντάς Του υπερβατική υπηρεσία αγάπης. Ώστε και μετά την απελευθέρωση, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου δεν χάνουν την ατομική τους ταυτότητα.

Συνήθως, ό,τι γνώση αποκτούμε στον υλικό κόσμο είναι μολυσμένη από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Η γνώση η οποία δεν είναι μολυσμένη από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης ονομάζεται υπερβατική γνώση. Μόλις κάποιος εδραιωθεί σε αυτή την υπερβατική γνώση, βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με εκείνο του Υπερτάτου Προσώπου. Εκείνοι οι οποίοι δεν έχουν γνώση του πνευματικού ουρανού ισχυρίζονται ότι αφού απελευθερωθεί κάποιος από τις δραστηριότητες της υλικής του μορφής, η πνευματική του ταυτότητα είναι άμορφη και χωρίς καμία ποικιλομορφία. Εντούτοις, όπως ακριβώς υπάρχει ποικιλομορφία στον υλικό κόσμο, έτσι υπάρχει και στον πνευματικό κόσμο. Όσοι το αγνοούν αυτό νομίζουν ότι η πνευματική ύπαρξη αντιτίθεται στην υλική ποικιλομορφία. Στην πραγματικότητα, στον πνευματικό ουρανό αποκτά κανείς πνευματική μορφή. Υπάρχουν πνευματικές δραστηριότητες και η πνευματική κατάσταση ονομάζεται ζωή αφοσίωσης. Λέγεται ότι εκείνη η ατμόσφαιρα είναι αμόλυντη και εκεί είναι κανείς ίσος ποιοτικά με τον Υπέρτατο Κύριο. Προκειμένου να αποκτήσει κανείς αυτή τη γνώση, θα πρέπει να αναπτύξει όλες τις πνευματικές ιδιότητες. Όποιος αναπτύξει τις πνευματικές ιδιότητες δεν επηρεάζεται ούτε από τη δημιουργία ούτε από την καταστροφή του υλικού κόσμου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

मम योनिर्महद्ब्रह्म तस्मिन् गर्भं दधाम्यहम्।
संभवः सर्वभूतानां ततो भवति भारत॥३॥

μαμα γιονιρ μαχαντ μπραμα   τασμιν γκαρμπαμ ντανταμι αχαμ
σαμμπαβαχ σαρβα-μπουταναμ   τατο μπαβατι μπαρατα

μαμα: Μου – *γιονιχ*: η πηγή της ζωής – *μαχατ*: η συνολική υλική ύπαρξη – *μπραμα*: υπέρτατη – *τασμιν*: σε αυτήν – *γκαρμπαμ*: εγκυμοσύνη – *ντανταμι*: δημιουργώ – *αχαμ*: Εγώ – *σαμμπαβαχ*: τη δυνατότητα - *σαρβα-μπουταναμ* : όλων των ζωντανών όντων – *ταταχ*: μετά ταύτα – *μπαβατι*: γίνεται – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα.

Το σύνολο της υλικής ουσίας, το ονομαζόμενο *μπραμαν*, είναι η πηγή της γέννησης των όντων· αυτό το *μπραμαν* γονιμοποιώ, ω γιε του Μπάρατα, κάνοντας δυνατή τη γέννηση όλων των ζωντανών όντων.

Αυτή είναι μία εξήγηση του κόσμου: όλα όσα συμβαίνουν οφείλονται στον συνδυασμό του *κσετρα* και του *κσετραγκια*, του σώματος και της πνευματικής ψυχής. Αυτός ο συνδυασμός υλικής φύσης και ζωντανού όντος καθίσταται δυνατός από τον Ίδιο τον Υπέρτατο Κύριο. Η *μαχατ-ταττβα* είναι η συνολική αιτία του συνόλου της κοσμικής εκδήλωσης· και επειδή στη συνολική ουσία της υλικής αιτίας διακρίνονται τρεις καταστάσεις ύπαρξης της φύσης, ορισμένες φορές ονομάζεται *μπραμαν*. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας γονιμοποιεί αυτή τη συνολική ουσία και έτσι γίνεται δυνατή η δημιουργία απείρων συμπάντων. Αυτή η συνολική υλική ουσία, η *μαχατ-ταττβα*, περιγράφεται στη βεδική γραμματεία ως *μπραμαν*: *τασματ εταντ μπραμα ναμα-ρουπαμ ανναμ τσα τζαγιατε*. Το Υπέρτατο Πρόσωπο γονιμοποιεί αυτό το *μπραμαν* με τους σπόρους των ζωντανών όντων. Τα είκοσι τέσσερα στοιχεία, αρχίζοντας από τη γη, το νερό, τη φωτιά και τον αέρα, είναι όλα υλική ενέργεια και συγκροτούν αυτό που ονομάζεται *μαχα-μπραμαν*, δηλαδή μέγα *μπραμαν*, υλική φύση. Όπως εξηγείται στο Έβδομο Κεφάλαιο, πέρα από αυτή τη φύση υπάρχει μία άλλη, ανώτερη φύση, το ζωντανό ον. Με τη θέληση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, η ανώτερη φύση αναμειγνύεται με την υλική φύση και από εκεί και πέρα όλα τα ζωντανά όντα γεννιούνται από αυτή την υλική φύση.

Ο σκορπιός γεννά τα αβγά του σε σωρούς από ρύζι και γι’ αυτό μερικές φορές λέγεται ότι ο σκορπιός γεννιέται από το ρύζι. Αλλά η αιτία ύπαρξης

του σκορπιού δεν είναι το ρύζι. Τα αβγά γεννήθηκαν από τη μητέρα. Παρόμοια, η αιτία γέννησης των ζωντανών όντων δεν είναι η υλική φύση. Τους σπόρους των ζωντανών όντων προμηθεύει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και απλώς φαίνονται να είναι προϊόντα της υλικής φύσης. Έτσι το κάθε ζωντανό ον, σύμφωνα με τις περασμένες του πράξεις, έχει διαφορετικό σώμα, δημιουργημένο από την υλική φύση, και μπορεί να απολαύσει ή να υποφέρει σύμφωνα με τα προηγούμενα έργα του. Η αιτία όλων των εκδηλώσεων ζωντανών όντων στον υλικό κόσμο είναι ο Υπέρτατος Κύριος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

सर्वयोनिषु कौन्तेय मूर्तयः सम्भवन्ति याः।
तासां ब्रह्म महद्योनिरहं बीजप्रदः पिता।।४।।

σαρβα-γιονισου κωντεγια μουρταγιαχ σαμμπαβαντι γιαχ
τασαμ μπραμα μαχαντ γιονιρ αχαμ μπιτζα-πρανταχ πιτα

σαρβα-γιονισου: σε όλα τα ζωικά είδη – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *μουρταγιαχ*: οι μορφές – *σαμμπαβαντι*: εμφανίζονται – *γιαχ*: τα οποία – *τασαμ*: όλα εκείνα – *μπραμα*: η υπέρτατη - *μαχατ γιονιχ*: η πηγή της γέννησης στην υλική ουσία – *αχαμ*: Εγώ - *μπιτζα-πρανταχ*: ο σπερματοδότης – *πιτα:* ο πατέρας.

Θα πρέπει να γίνει κατανοητό, ω γιε της Κούντι, ότι όλα τα ζωικά είδη γεννιούνται από αυτή την υλική φύση και ότι Εγώ είμαι ο σπερματοδότης πατέρας.

Σε αυτή τη στροφή εξηγείται καθαρά ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα, είναι ο αρχικός πατέρας όλων των όντων. Τα ζωντανά όντα είναι συνδυασμοί της υλικής και της πνευματικής φύσης. Ζωντανά όντα απαντώνται όχι μόνο σε αυτόν τον πλανήτη, αλλά σε κάθε πλανήτη, ακόμη και στον ανώτερο πλανήτη όπου βρίσκεται ο Μπράμα. Ζωντανά όντα υπάρχουν παντού· στη Γη υπάρχουν ζωντανά όντα ακόμη και στο νερό, ακόμη και στη φωτιά. Όλες αυτές οι εκδηλώσεις οφείλονται στη μητέρα, την υλική φύση, και στον πατέρα, τον Κρίσνα, που δίνει το σπέρμα. Το νόημα είναι ότι η υλική φύση γονιμοποιείται με ζωντανά όντα, τα οποία κατά τον

χρόνο της δημιουργίας εμφανίζονται σε διάφορες μορφές, σύμφωνα με τις περασμένες πράξεις τους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

सत्त्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसंभवाः।
निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम्।।५।।

σαττβαμ ρατζας ταμα ιτι γκουναχ πρακριτι-σαμμπαβαχ
νιμπαντναντι μαχα-μπαχο ντεχε ντεχιναμ αβιαγιαμ

σαττβαμ: η κατάσταση της αγαθότητας – *ρατζαχ*: η κατάσταση του πάθους – *ταμαχ*: η κατάσταση της άγνοιας – *ιτι*: έτσι – *γκουναχ:* οι καταστάσεις – *πρακριτι*: την υλική φύση – *σαμμπαβαχ*: παραγόμενες από – *νιμπαντναντι*: δένουν - *μαχα-μπαχο*: ω εσύ με τα δυνατά χέρια – *ντεχε*: μέσα στο σώμα – *ντεχιναμ*: το ζωντανό ον – *αβιαγιαμ*: αιώνιο.

Η υλική φύση παράγει τρείς καταστάσεις – την αγαθότητα, το πάθος και την άγνοια. Όταν το αιώνιο ζωντανό ον έρχεται σε επαφή με την υλική φύση γίνεται δέσμιο αυτών των τριών καταστάσεων.

Επειδή το ζωντανό ον είναι υπερβατικό, δεν έχει καμία σχέση με την υλική φύση. Και όμως, επειδή έχει γίνει δέσμιο του υλικού κόσμου, δρα κάτω από τα μάγια αυτών των τριών καταστάσεων της υλικής φύσης. Επειδή τα ζωντανά όντα έχουν διάφορα είδη σωμάτων σύμφωνα με τις διάφορες καταστάσεις της φύσης, είναι υποχρεωμένα να δρουν σύμφωνα με τη συγκεκριμένη φύση τους. Αυτή είναι η αιτία των διαφόρων μορφών ευτυχίας και δυστυχίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

तत्र सत्त्वं निर्मलत्वात्प्रकाशकमनामयम्।
सुखसङ्गेन बध्नाति ज्ञानसङ्गेन चानघ।।६।।

τατρα σαττβαμ νιρμαλατβατ πρακασακαμ αναμαγιαμ
σουκα-σανγκενα μπαντνατι γκιανα-σανγκενα τσαναγκα

τατρα: από αυτές – *σαττβαμ*: η κατάσταση της αγαθότητας – *νιρμαλατβατ*: επειδή είναι η αγνότερη στον υλικό κόσμο – *πρακασακαμ*: φωτίζει – *αναμαγιαμ*: απαλλαγμένη από αμαρτίες – *σουκα*: με την ευτυχία – *σανγκενα*: δια της επαφής – *μπαντνατι*: γίνονται δέσμιοι – *γκιανα*: με τη γνώση – *σανγκενα*: δια της επαφής – *τσα*: επίσης – *αναγκα*: ω αναμάρτητε.

Ω αναμάρτητε, η κατάσταση της αγαθότητας, όντας αγνότερη από τις άλλες, φωτίζει και ελευθερώνει από όλες τις αμαρτίες. Όσοι βρίσκονται σε αυτή την κατάσταση αναπτύσσουν τη γνώση, αλλά γίνονται δέμιοι της ιδέας της ευτυχίας.

Τα ζωντανά όντα που υπόκεινται στους όρους της υλικής φύσης είναι διαφόρων ειδών. Ορισμένα είναι χαρούμενα, άλλα είναι πολύ δραστήρια και κάποια άλλα είναι ανήμπορα. Όλοι αυτοί οι τύποι ψυχολογικών εκδηλώσεων είναι οι αιτίες της υπό όρους ύπαρξης των όντων. Το πώς τα όντα γίνονται δέσμια με διάφορους τρόπους εξηγείται σε αυτό το τμήμα της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Πρώτα εξετάζεται η κατάσταση της αγαθότητας. Το αποτέλεσμα της κατάστασης της αγαθότητας στον υλικό κόσμο είναι ότι γίνεται κανείς σοφότερος από όσους είναι δέσμιοι με διαφορετικό τρόπο. Όποιος βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας δεν επηρεάζεται τόσο πολύ από τις υλικές δυστυχίες και έχει μια αίσθηση προόδου στην υλική γνώση. Αντιπροσωπευτικός τύπος ανθρώπου που βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας είναι ο *μπραμανα*. Η αίσθηση της ευτυχίας οφείλεται στην κατανόηση ότι στην κατάσταση της αγαθότητας είναι λίγο-πολύ απαλλαγμένος κανείς από τις αμαρτίες και τις συνέπειές τους. Πράγματι, στη βεδική γραμματεία αναφέρεται ότι η κατάσταση της αγαθότητας σημαίνει περισσότερη γνώση και μεγαλύτερη αίσθηση ευτυχίας.

Η δυσκολία έγκειται στο ότι όταν το ζωντανό ον βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας πιστεύει ότι είναι προχωρημένο στη γνώση και καλύτερο από τους άλλους. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται δέσμιο της υλικής φύσης. Τα καλύτερα παραδείγματα είναι οι επιστήμονες και οι φιλόσοφοι: είναι πολύ περήφανοι για τη γνώση τους και επειδή συνήθως βελτιώνουν τις συνθήκες της ζωής τους, αισθάνονται ένα είδος υλικής ευτυχίας. Αυτή η αίσθηση ευτυχίας στην υπό όρους ζωή τούς κάνει δέσμιους της κατάστασης της αγαθότητας της υλικής φύσης. Έτσι, έλκονται από την εργασία τους στην κατάσταση της αγαθότητας και όσο αισθάνονται αυτή την έλξη είναι

υποχρεωμένοι να δέχονται κάποιο τύπο σώματος στην υλική φύση. Άρα δεν έχουν πιθανότητα απελευθέρωσης ή μεταφοράς στον πνευματικό κόσμο. Μπορεί να γίνει κανείς φιλόσοφος, επιστήμονας ή ποιητής επανειλημμένως, και επανειλλημένως να αντιμετωπίζει τα ίδια μειονεκτήματα της γέννησης και του θανάτου. Αλλά εξαιτίας της παραπλανητικής δύναμης της υλικής ενέργειας, νομίζει κανείς ότι αυτού του είδους η ζωή είναι ευχάριστη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

रजो रागात्मकं विद्धि तृष्णासङ्गसमुद्भवम्।
तन्निबध्नाति कौन्तेय कर्मसङ्गेन देहिनम्।।७।।

ρατζο ραγκατμακαμ βιντι   τρισνα-σανγκα-σαμουντμπαβαμ
ταν νιμπαντνατι κωντεγια   καρμα-σανγκενα ντεχιναμ

ρατζαχ: η κατάσταση του πάθους – *ραγκα- ατμακαμ*: γεννημένη από τον πόθο και τη λαγνεία - *βιντι* : γνώριζε ότι – *τρισνα*: με λαχτάρα – *σανγκα*: η επαφή – *σαμουντμπαβαμ*: προϊόν – *τατ*: εκείνο – *νιμπαντνατι*: είναι δέσμιο – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι - *καρμα-σανγκενα*: μέσω της επαφής με την εργασία που αποσκοπεί στην απόλαυση – *ντεχιναμ*: το ενσαρκωμένο ον.

Η κατάσταση του πάθους γεννιέται από απεριόριστους πόθους και επιθυμίες, ω γιε της Κούντι, και γι' αυτόν τον λόγο δένει το ενσαρκωμένο ον σε πράξεις που αποσκοπούν στην απόλαυση.

Η κατάσταση του πάθους χαρακτηρίζεται από την έλξη μεταξύ του άντρα και της γυναίκας. Η γυναίκα αισθάνεται έλξη για τον άντρα και ο άντρας αισθάνεται έλξη για τη γυναίκα. Αυτό ονομάζεται κατάσταση του πάθους. Και όταν η κατάσταση του πάθους ενταθεί, αναπτύσσεται η λαχτάρα για υλική απόλαυση, για ικανοποίηση των αισθήσεων. Για την ικανοποίηση των αισθήσεων, ο άνθρωπος που βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους επιθυμεί τον σεβασμό της κοινωνίας και μια ευτυχισμένη οικογένεια με καλά παιδιά, καλή γυναίκα και ωραίο σπίτι. Αυτά είναι προϊόντα της κατάστασης του πάθους. Όσο λαχταρά κανείς αυτά τα πράγματα, είναι υποχρεωμένος να εργάζεται πολύ σκληρά. Γι' αυτό εδώ αναφέρεται καθαρά ότι έρχεται σε επαφή με τους καρπούς των πράξεών του και έτσι γίνεται δέσμιος αυτών των πράξεων. Προκειμένου να ευχαριστεί τη γυναίκα του, τα παιδιά του και την

κοινωνία και να συντηρεί το γόητρό του, είναι υποχρεωμένος να εργάζεται. Επομένως, ολόκληρος ο υλικός κόσμος βρίσκεται λιγότερο ή περισσότερο στην κατάσταση του πάθους. Ο σύγχρονος πολιτισμός θεωρείται εξελιγμένος ως προς τις προδιαγραφές της κατάστασης του πάθους. Άλλοτε, εξελιγμένη κατάσταση εθεωρείτο η κατάσταση της αγαθότητας. Αν δεν υπάρχει απελευθέρωση για όσους βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας, πολύ περισσότερο δεν υπάρχει για όσους βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

तमस्त्वज्ञानजं विद्धि मोहनं सर्वदेहिनाम्।
प्रमादालस्यनिद्राभिस्तन्निबध्नाति भारत।।८।।

ταμας τβ αγκιανα-τζαμ βιντι μοχαναμ σαρβα-ντεχιναμ
πραμανταλασια-νιντραμπις ταν νιμπαντνατι μπαρατα

ταμαχ: η κατάσταση της άγνοιας – *του*: αλλά - *αγκιανα-τζαμ*: γεννημένη από την άγνοια – *βιντι*: γνώριζε – *μοχαναμ*: η πλάνη - *σαρβα-ντεχιναμ*: όλων των ενσαρκωμένων όντων – *πραμαντα*: τρέλα – *αλασια*: νωθρότητα – *νιντραμπιχ*: ο ύπνος – *τατ*: αυτό – *νιμπαντνατι*: δεσμεύει – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα.

Ω γιε του Μπάρατα, η κατάσταση της άγνοιας προκαλεί την πλάνη όλων των ζωντανών όντων. Τα αποτέλεσματα αυτής της κατάστασης είναι η τρέλα, η νωθρότητα και ο ύπνος και αυτά κρατάνε δεμένες τις ενσαρκωμένες ψυχές.

Σε αυτή τη στροφή η συγκεκριμένη χρήση της λέξης *του* έχει ιδιαίτερη σημασία. Σημαίνει ότι η κατάσταση της άγνοιας είναι ένας πολύ ειδικός όρος για τις ενσαρκωμένες ψυχές. Η κατάσταση της άγνοιας είναι το ακριβώς αντίθετο της κατάστασης της αγαθότητας. Στην κατάσταση της αγαθότητας, μπορεί κανείς, καλλιεργώντας τη γνώση, να κατανοήσει τι είναι το κάθε τι, αλλά η κατάσταση της άγνοιας είναι το ακριβώς αντίθετο. Όλοι όσοι βρίσκονται κάτω από τα μάγια της κατάστασης της άγνοιας γίνονται τρελοί και ένας τρελός δεν μπορεί να κατανοήσει τι είναι κάτι. Στην κατάσταση της άγνοιας, αντί να σημειώνει κανείς πρόοδο, εξαχρειώνεται. Ο ορισμός της κατάστασης της άγνοιας αναφέρεται στη βεδική γραμματεία: κάτω από τα μάγια της άγνοιας, δεν μπορεί να κατανοήσει κανείς κάτι όπως ακριβώς είναι.

Για παράδειγμα, όλοι μπορούν να δουν ότι ο παππούς τους έχει πεθάνει και επομένως θα πεθάνουν και οι ίδιοι· οι άνθρωποι είναι θνητοί. Τα παιδιά που θα γεννηθούν, επίσης θα πεθάνουν. Άρα ο θάνατος είναι βέβαιος. Και παρ' όλα αυτά, οι άνθρωποι μαζεύουν χρήματα σαν τρελοί και εργάζονται πολύ σκληρά μέρα-νύχτα, χωρίς να νοιάζονται για το αιώνιο πνεύμα. Αυτό είναι τρέλα. Μέσα στην τρέλα τους, είναι πολύ απρόθυμοι να σημειώσουν πρόοδο στην πνευματική γνώση. Αυτού του είδους οι άνθρωποι είναι πολύ νωθροί. Όταν καλούνται να συναναστραφούν πρόσωπα που θα τους βοηθήσουν στην πνευματική γνώση δεν δείχνουν ενδιαφέρον. Δεν είναι καν δραστήριοι όπως οι άνθρωποι που βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους. Έτσι ένα άλλο σύμπτωμα κάποιου που είναι χωμένος βαθιά στην κατάσταση της άγνοιας είναι ότι κοιμάται περισσότερο από όσο είναι απαραίτητο. Έξι ώρες ύπνου είναι αρκετές, αλλά όποιος βρίσκεται στην άγνοια κοιμάται τουλάχιστον δέκα ή δώδεκα ώρες την ημέρα. Ένας τέτοιος άνθρωπος δείχνει πάντα κατηφής και είναι εθισμένος στις τοξικές ουσίες και στον ύπνο. Αυτά είναι τα συμπτώματα του ανθρώπου που είναι δέσμιος της κατάστασης της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

सत्त्वं सुखे सञ्जयति रजः कर्मणि भारत।
ज्ञानमावृत्य तु तमः प्रमादे सञ्जयत्युत।।९।।

σαττβαμ σουκε σαντζαγιατι   ρατζαχ καρμανι μπαρατα
γκιαναμ αβριτια του ταμαχ   πραμαντε σαντζαγιατι ουτα

σαττβαμ: η κατάσταση της αγαθότητας – *σουκε*: στην ευτυχία – *σαντζαγιατι*: δένει – *ρατζαχ*: η κατάσταση του πάθους – *καρμανι*: οι καρποί των πράξεων – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα – *γκιαναμ*: η γνώση – *αβριτια*: καλύπτοντας – *του*: αλλά – *ταμαχ*: η κατάσταση της άγνοιας – *πραμαντε*: στην τρέλα – *σαντζαγιατι*: δένει – *ουτα*: λέγεται.

Η κατάσταση της αγαθότητας δεσμεύει στην ευτυχία, το πάθος δεσμεύει στους καρπούς της δράσης και η άγνοια δεσμεύει στην τρέλα.

Όποιος βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας είναι ικανοποιημένος με την εργασία του ή τις διανοητικές του ασχολίες, όπως για παράδειγμα ένας φιλόσοφος, ένας επιστήμονας ή ένας εκπαιδευτικός μπορεί να είναι

ικανοποιημένος σε έναν συγκεκριμένο τομέα της γνώσης. Όποιος βρίσκεται στις καταστάσεις του πάθους και της αγαθότητας μπορεί να ασχολείται με δραστηριότητες που αποβλέπουν στην απόλαυση· κατέχει όσα περισσότερα μπορεί και ξοδεύει για καλούς σκοπούς. Μερικές φορές προσπαθεί να ανοίξει νοσοκομεία, να κάνει δωρεές σε φιλανθρωπικά ιδρύματα, κλπ. Αυτά είναι σημάδια της κατάστασης του πάθους. Η δε κατάσταση της άγνοιας σκεπάζει τη γνώση. Στην κατάσταση της άγνοιας, ό,τι και αν κάνει κάποιος δεν είναι καλό, ούτε για τον ίδιο ούτε για κανέναν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

रजस्तमश्चाभिभूय सत्त्वं भवति भारत।
रजः सत्त्वं तमश्चैव तमः सत्त्वं रजस्तथा।।१०।।

ρατζας ταμας τσαμπιμπουγια σαττβαμ μπαβατι μπαρατα
ρατζαχ σαττβαμ ταμας τσαϊβα ταμαχ σαττβαμ ρατζας τατα

ρατζαχ: η κατάσταση του πάθους – *ταμαχ*: η κατάσταση της άγνοιας – *τσα*: και – *αμπιμπουγια*: ξεπερνώντας – *σαττβαμ*: η κατάσταση της αγαθότητας – *μπαβατι*: παίζει σημαντικό ρόλο – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα – *ρατζαχ*: η κατάσταση του πάθους – *σαττβαμ*: η κατάσταση της αγαθότητας – *ταμαχ*: η κατάσταση της άγνοιας – *τσα*: και – *εβα*: με αυτόν τον τρόπο – *ταμαχ*: η κατάσταση της άγνοιας – *σαττβαμ*: η κατάσταση της αγαθότητας – *ρατζαχ*: η κατάσταση του πάθους – *τατα*: έτσι.

Μερικές φορές προεξάρχει η κατάσταση του πάθους, υποτάσσοντας την κατάσταση της αγαθότητας, ω γιε του Μπάρατα. Μερικές φορές η κατάσταση της αγαθότητας υποτάσσει το πάθος και άλλες φορές η κατάσταση της άγνοιας υποτάσσει την αγαθότητα και το πάθος. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει πάντα ανταγωνισμός για κυριαρχία.

Όταν κυριαρχεί η κατάσταση του πάθους, υποτάσσονται οι καταστάσεις της αγαθότητας και της άγνοιας. Όταν επικρατεί η κατάσταση της αγαθότητας, υποτάσσονται το πάθος και η άγνοια. Και όταν επικρατεί η κατάσταση της άγνοιας, υποτάσσονται το πάθος και η αγαθότητα. Αυτός ο ανταγωνισμός υπάρχει πάντα. Συνεπώς, όποιος είναι πραγματικά αποφασισμένος να σημειώσει πρόοδο στη συνείδηση του Κρίσνα πρέπει να υπερβεί αυτές τις

τρεις καταστάσεις. Η υπεροχή μιας συγκεκριμένης κατάστασης της φύσης εκδηλώνεται στις δοσοληψίες κάποιου, στις σχέσεις του, στις πράξεις του, στο φαγητό του, κλπ. Όλα αυτά θα εξηγηθούν σε επόμενα κεφάλαια. Αλλά αν θέλει κανείς, μπορεί να αναπτύξει την κατάσταση της αγαθότητας με την εξάσκηση και έτσι να υποτάξει τις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας. Παρόμοια, μπορεί κανείς να αναπτύξει την κατάσταση του πάθους και να υποτάξει την αγαθότητα και την άγνοια. Ή να αναπτύξει την άγνοια και να υποτάξει την αγαθότητα και το πάθος. Μολονότι υπάρχουν και οι τρεις αυτές καταστάσεις της υλικής φύσης, αν είναι κανείς αποφασισμένος, μπορεί να ευλογηθεί με την κατάσταση της αγαθότητας και, υπερβαίνοντας την κατάσταση της αγαθότητας, μπορεί να εδραιωθεί στην καθαρή αγαθότητα, η οποία ονομάζεται στάδιο *βασουντεβα*, ένα στάδιο στο οποίο μπορεί κανείς να κατανοήσει την επιστήμη του Θεού. Μπορεί να καταλάβει κανείς σε ποια κατάσταση της φύσης βρίσκεται κάποιος από την εκδήλωση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

सर्वद्वारेषु देहेऽस्मिन्प्रकाश उपजायते।
ज्ञानं यदा तदा विद्याद्विवृद्धं सत्त्वमित्युत।।११।।

σαρβα-ντβαρεσου ντεχε ‘σμιν   πρακασα ουπατζαγιατε
γκιαναμ γιαντα ταντα βιντιαντ   βιβρινταμ σαττβαμ ιτι ουτα

σαρβα-ντβαρεσου: σε όλες τις πύλες - *ντεχε ασμιν*: σε αυτό το σώμα – *πρακασαχ*: η φώτιση – *ουπατζαγιατε*: αναπτύσσεται – *γκιαναμ*: η γνώση – *γιαντα*: όταν – *ταντα*: τότε – *βιντιατ*: θα πρέπει να γνωρίζει κανείς – *βιβρινταμ*: έχει αυξηθεί – *σαττβαμ*: η κατάσταση της αγαθότητας – *ιτι*: έτσι – *ουτα*: λέγεται.

Τα σημάδια της κατάστασης της αγαθότητας μπορούν να γίνουν αντιληπτά όταν όλες οι πύλες του σώματος φωτίζονται από τη γνώση.

Υπάρχουν εννέα πύλες στο σώμα: δύο μάτια, δύο αφτιά, δύο ρουθούνια, το στόμα, τα γεννητικά όργανα και ο πρωκτός. Όταν κάθε πύλη φωτίζεται από τα σημάδια της γνώσης, γίνεται αντιληπτό ότι έχει αναπτύξει κανείς την κατάσταση της αγαθότητας. Στην κατάσταση της αγαθότητας μπορεί κανείς

να δει τα πράγματα στη σωστή τους θέση, να ακούσει τα πράγματα στη σωστή τους θέση και να γευθεί τα πράγματα στη σωστή τους θέση. Καθαρίζεται κανείς εσωτερικά και εξωτερικά. Σε κάθε πύλη αναπτύσσονται τα σημάδια της ευτυχίας και αυτή είναι η κατάσταση της αγαθότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

लोभः प्रवृत्तिरारम्भः कर्मणामशमः स्पृहा।
रजस्येतानि जायन्ते विवृद्धे भरतर्षभ।।१२।।

λομπαχ πραβριττιρ αραμμπαχ   καρμαναμ ασαμαχ σπριτα
ρατζασι ετανι τζαγιαντε   βιβριντε μπαραταρσαμπα

λομπαχ: απληστία – *πραβριττιχ*: λαχτάρα – *αραμμπαχ*: προσπάθεια – *καρμαναμ*: της δράσης – *ασαμαχ*: ανεξέλεγκτος – *σπριτα*: πόθος – *ρατζασι*: στην κατάσταση του πάθους – *ετανι*: όλα αυτά – *τζαγιαντε*: αναπτύσσονται – *βιβριντε*: όταν υπάρχει υπερβολή – *μπαραταρσαμπα*: ω κύριε απόγονε των Μπάρατα.

Ω κύριε απόγονε των Μπάρατα, όταν αυξάνεται η κατάσταση του πάθους, αναπτύσσονται τα συμπτώματα της απληστίας, της σφοδρής επιθυμίας, της έντονης προσπάθειας, της δράσης που αποβλέπει στην απόλαυση και του ανεξέλεγκτου πόθου.

Όποιος βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους δεν είναι ποτέ ικανοποιημένος με τη θέση που έχει ήδη αποκτήσει· λαχταρά να την βελτιώσει. Αν θέλει να χτίσει ένα σπίτι, προσπαθεί να χτίσει παλάτι, λες και θα μπορούσε να μείνει σε αυτό το σπίτι αιωνίως. Και αναπτύσσει σφοδρή επιθυμία για την ικανοποίηση των αισθήσεων. Δεν υπάρχει τέρμα στην ικανοποίηση των αισθήσεων. Θέλει να μένει συνεχώς με την οικογένειά του στο σπίτι του και να συνεχίζει να ικανοποιεί τις αισθήσεις του. Δεν υπάρχει τέλος σε αυτό. Θα πρέπει να καταλάβουμε ότι όλα αυτά τα συμπτώματα είναι γνωρίσματα της κατάστασης του πάθους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

अप्रकाशोऽप्रवृत्तिश्च प्रमादो मोह एव च।
तमस्येतानि जायन्ते विवृद्धे कुरुनन्दन।।१३।।

απρακασο ‘πραβριττις τσα   πραμαντο μοχα εβα τσα
ταμασι ετανι τζαγιαντε   βιβριντε κουρου-ναννтανα

απρακασαχ: το σκοτάδι – *απραβριττιχ*: η αδράνεια - *τσα*: και – *πραμανταχ*: η τρέλα – *μοχαχ*: η πλάνη – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: και – *ταμασι*: της κατάστασης της άγνοιας – *ετανι*: αυτά – *τζαγιαντε*: εκδηλώνονται – *βιβριντε*: αναπτύσσεται - *κουρου-ναννтανα*: ω γιε του Κούρου.

Ω γιε του Κούρου, όταν εντείνεται η κατάσταση της άγνοιας, εκδηλώνονται η τρέλα, η πλάνη, η αδράνεια και το σκοτάδι.

Όταν δεν υπάρχει φώτιση, η γνώση είναι απούσα. Όποιος βρίσκεται στην κατάσταση της άγνοιας δεν εργάζεται σύμφωνα με ρυθμιστικές αρχές, με κανόνες· θέλει να ενεργεί αυθαίρετα και άσκοπα. Παρόλο που είναι ικανός για εργασία, δεν κάνει καμία προσπάθεια. Αυτό ονομάζεται πλάνη. Μολονότι υπάρχει συνείδηση, υπάρχει αδράνεια. Αυτά είναι τα συμπτώματα της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

यदा सत्त्वे प्रवृद्धे तु प्रलयं याति देहभृत्।
तदोत्तमविदां लोकानमलान्प्रतिपद्यते।।१४।।

γιαντα σαττβε πραβριντε του   πραλαγιαμ γιατι ντεχα-μπριτ
ταντοτταμα-βινταμ λοκαν   αμαλαν πρατιπαντιατε

γιαντα: όταν – *σαττβε*: η κατάσταση της αγαθότητας – *πραβριντε*: σε ανάπτυξη – *του*: αλλά – *πραλαγιαμ*: η διάλυση (ο θάνατος) – *γιατι*: πηγαίνει - *ντεχα-μπριτ*: η ενσαρκωμένη ψυχή – *ταντα*: τότε - *ουτταμα-βινταμ*: των μεγάλων σοφών – *λοκαν*: τους πλανήτες – *αμαλαν*: τους αγνούς – *πρατιπαντιατε*: φτάνει.

Όταν κάποιος πεθάνει στην κατάσταση της αγαθότητας, φτάνει στους αγνούς, ανώτερους πλανήτες των μεγάλων σοφών.

Κάποιος που βρίσκεται στην αγαθότητα φτάνει σε ανώτερα πλανητικά συστήματα, όπως η Μπραμαλόκα ή η Τζαναλόκα, και εκεί απολαμβάνει θεϊκή ευτυχία. Η λέξη *αμαλαν* έχει ιδιαίτερη σημασία· σημαίνει απαλλαγμένος από τις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας. Στον υλικό κόσμο υπάρχουν ακαθαρσίες, ενώ η κατάσταση της αγαθότητας είναι η αγνότερη μορφή ύπαρξης σε αυτόν τον κόσμο. Υπάρχουν διαφόρων ειδών πλανήτες για τα διάφορα είδη ζωντανών όντων. Όσοι πεθαίνουν στην κατάσταση της αγαθότητας υψώνονται στους πλανήτες όπου ζουν μεγάλοι σοφοί και μεγάλοι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

रजसि प्रलयं गत्वा कर्मसङ्गिषु जायते।
तथा प्रलीनस्तमसि मूढयोनिषु जायते।।१५।।

ρατζασι πραλαγιαμ γκατβα καρμα-σανγκισου τζαγιατε
τατα πραλινας ταμασι μουντα-γιονισου τζαγιατε

ρατζασι: στο πάθος – *πραλαγιαμ*: η διάλυση (ο θάνατος) – *γκατβα*: φτάνοντας - *καρμα-σανγκισου*: συναναστρεφόμενος όσους αποβλέπουν στην απόλαυση – *τζαγιατε*: γεννιέται – *τατα*: και – *πραλιναχ*: πεθαίνοντας – *ταμασι*: στην άγνοια – *μουντα-γιονισου*: ανάμεσα στα ζώα – *τζαγιατε*: γεννιέται.

Όταν κάποιος πεθάνει στην κατάσταση του πάθους, γεννιέται ανάμεσα σε αυτούς που αποζητούν την απόλαυση· και όταν κάποιος πεθάνει στην κατάσταση της άγνοιας, γεννιέται ανάμεσα στα ζώα.

Ορισμένοι άνθρωποι έχουν την εντύπωση ότι όταν η ψυχή φτάσει στο επίπεδο της ανθρώπινης ζωής, δεν κατεβαίνει ποτέ. Αυτό είναι ανακριβές. Σύμφωνα με αυτή τη στροφή, αν αναπτύξει κάποιος την κατάσταση της άγνοιας, μετά τον θάνατό του υποβιβάζεται σε ζωώδη μορφή ζωής. Από εκεί, θα πρέπει να υψωθεί ξανά με την εξελικτική μέθοδο για να φτάσει και πάλι στην ανθρώπινη μορφή ζωής. Συνεπώς, όσοι αντιμετωπίζουν την ανθρώπινη ζωή με σοβαρότητα θα πρέπει να καλλιεργήσουν την κατάσταση της αγαθότητας

και με τη βοήθεια καλής συναναστροφής να υπερβούν τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης και να εδραιωθούν στη συνείδηση του Κρίσνα. Αυτός είναι ο σκοπός της ανθρώπινης ζωής. Διαφορετικά, δεν υπάρχει καμία εγγύηση ότι το ανθρώπινο ον θα βρεθεί ξανά στο ανθρώπινο επίπεδο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

कर्मणः सुकृतस्याहुः सात्त्विकं निर्मलं फलम्।
रजसस्तु फलं दुःखमज्ञानं तमसः फलम्।।१६।।

καρμαναχ σουκριτασιαχουχ σαττβικαμ νιρμαλαμ παλαμ
ρατζασας του παλαμ ντουχκαμ αγκιαναμ ταμασαχ παλαμ

καρμαναχ: της δράσης – *σουκριτασια*: με ευσέβεια – *αχουχ*: λέγεται – *σαττβικαμ*: στην κατάσταση της αγαθότητας – *νιρμαλαμ*: εξαγνισμένος – *παλαμ*: το αποτέλεσμα – *ρατζασαχ*: της κατάστασης του πάθους – *του*: αλλά – *παλαμ*: το αποτέλεσμα – *ντουχκαμ*: δυστυχία – *αγκιαναμ*: ανοησία – *ταμασαχ*: της κατάστασης της άγνοιας – *παλαμ*: επιφέρει.

Όποιος ενεργεί στην κατάσταση της αγαθότητας εξαγνίζεται, ενώ η δράση στην κατάσταση του πάθους φέρνει δυστυχία και η δράση στην κατάσταση της άγνοιας γεννά ανοησία.

Οι ευσεβείς πράξεις στην κατάσταση της αγαθότητας εξαγνίζουν· γι’ αυτό οι σοφοί, που είναι απαλλαγμένοι από την πλάνη, είναι ευτυχισμένοι. Αντιθέτως, οι πράξεις στην κατάσταση του πάθους είναι απλούστατα άθλιες. Κάθε δραστηριότητα που αποσκοπεί στην υλική ευτυχία είναι βέβαιο ότι θα αποτύχει. Αν, για παράδειγμα, κάποιος θέλει να έχει έναν ουρανοξύστη, θα προκαλέσει υποχρωτικά τόσο πολλή ανθρώπινη δυστυχία μέχρι να χτιστεί αυτός ο ουρανοξύστης: ο χρηματοδότης θα πρέπει να υποστεί πολλά μέχρι να εξασφαλίσει το τεράστιο χρηματικό ποσό που απαιτείται και όσοι δουλέψουν για να κατασκευαστεί το κτίριο θα πρέπει να προσφέρουν σωματικό μόχθο, ενώ τα βάσανα τους περιμένουν. Γι’ αυτό η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* λέει ότι σε κάθε δραστηριότητα που γίνεται κάτω από τα μάγια της κατάστασης του πάθους υπάρχει οπωσδήποτε πολλή δυστυχία. Μπορεί να υπάρξει λίγη υποτιθέμενη νοητική ευτυχία –«Έχω αυτό το σπίτι ή αυτά τα χρήματα»- αλλά αυτό δεν είναι πραγματική ευτυχία.

Όσον αφορά στις πράξεις που τελούνται στην κατάσταση της άγνοιας, ο εκτελεστής τους είναι χωρίς γνώση και συνεπώς όλες οι πράξεις του έχουν ως αποτέλεσμα την άμεση δυστυχία, ενώ τελικώς θα οδηγηθεί προς τη ζωή των ζώων. Η ζωή των ζώων είναι πάντοτε άθλια, παρόλο που κάτω από την επίδραση της παραπλανητικής ενέργειας, της *μαγια*, τα ζώα δεν το αντιλαμβάνονται. Η σφαγή των δύστυχων ζώων οφείλεται και αυτή στην κατάσταση της άγνοιας. Οι σφαγείς των ζώων δεν γνωρίζουν ότι στο μέλλον το ίδιο ζώο θα έχει ένα σώμα κατάλληλο για να τους σκοτώσει. Αυτός είναι ο νόμος της φύσης. Στην ανθρώπινη κοινωνία, αν κάποιος σκοτώσει έναν άνθρωπο θα πρέπει να κρεμαστεί. Αυτός είναι ο νόμος του κράτους. Εξαιτίας της άγνοιας, οι άνθρωποι δεν αντιλαμβάνονται ότι υπάρχει ένα πλήρες κράτος ελεγχόμενο από τον Υπέρτατο Κύριο. Κάθε ζωντανό πλάσμα είναι παιδί του Υπερτάτου Κυρίου και ο Κύριος δεν ανέχεται τον φόνο ούτε ενός μυρμηγκιού. Ο υπεύθυνος θα πληρώσει. Επομένως, το κατρακύλισμα στον φόνο ζώων για την ικανοποίηση της γλώσσας αποτελεί το χονδροειδέστερο είδος άγνοιας. Το ανθρώπινο ον δεν χρειάζεται να σκοτώνει ζώα, επειδή ο Θεός προσφέρει τόσο πολλά ωραία πράγματα. Αν παρ' όλα αυτά κάποιος είναι παραδομένος στην κρεατοφαγία, ενεργεί με άγνοια και κάνει το μέλλον του πολύ σκοτεινό. Από όλα τα είδη σφαγής ζώων η σφαγή των αγελάδων είναι το αισχρότερο, επειδή η αγελάδα μας προσφέρει τόσο μεγάλη ικανοποίηση προμηθεύοντάς μας με γάλα. Η σφαγή των αγελάδων είναι μια πράξη του χονδροειδέστερου τύπου άγνοιας. Στη βεδική γραμματεία οι λέξεις *γκομπιχ πρινιτα-ματσαραμ* δείχνουν ότι κάποιος ο οποίος, αφού ικανοποιήθηκε πλήρως με το γάλα, θέλει να σκοτώσει την αγελάδα, βρίσκεται στη χονδροειδέστερη άγνοια. Υπάρχει επίσης μία βεδική προσευχή που λέει:

ναμο μπραμανια-ντεβαγια γκο-μπραμανα-χιταγια τσα
τζαγκαντ-χιταγια κρισναγια γκοβιννταγια ναμο ναμαχα

«Κύριέ μου, θέλεις το καλό των αγελάδων και των *μπραμανα* και το καλό όλης της ανθρώπινης κοινωνίας και όλου του κόσμου.» Το νόημα είναι ότι σε αυτή την προσευχή γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην προστασία των αγελάδων και των *μπραμανα*. Οι *μπραμανα* είναι το σύμβολο της πνευματικής παιδείας και οι αγελάδες είναι το σύμβολο της πολυτιμότερης τροφής. Αυτά τα δύο πλάσματα, οι *μπραμανα* και οι αγελάδες, πρέπει να έχουν κάθε προστασία: αυτό είναι πραγματική πρόοδος του πολιτισμού. Στη σύγχρονη ανθρώπινη κοινωνία η πνευματική πρόοδος παραμελείται και η σφαγή των αγελάδων

ενθαρρύνεται. Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι η ανθρώπινη κοινωνία προοδεύει προς την εσφαλμένη κατεύθυνση και ανοίγει η ίδια τον δρόμο της καταδίκης της. Ένας πολιτισμός ο οποίος οδηγεί τους πολίτες να γίνουν ζώα στην επόμενη ζωή τους οπωσδήποτε δεν είναι ανθρώπινος πολιτισμός. Ο σημερινός ανθρώπινος πολιτισμός είναι ασφαλώς κατάφωρα παραπλανημένος από τις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας. Είναι μία πολύ επικίνδυνη εποχή και όλα τα έθνη θα πρέπει να φροντίσουν να προσφέρουν την ευκολότερη μέθοδο, τη συνείδηση του Κρίσνα, για να σώσουν την ανθρωπότητα από τον μεγαλύτερο κίνδυνο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

सत्त्वात्सञ्जायते ज्ञानं रजसो लोभ एव च।
प्रमादमोहौ तमसो भवतोऽज्ञानमेव च।।१७।।

σαττβατ σαντζαγιατε γκιαναμ ρατζασο λομπα εβα τσα
πραμαντα-μοχω ταμασο μπαβατο ‘γκιαναμ εβα τσα

σαττβατ: από την κατάσταση της αγαθότητας – *σαντζαγιατε*: αναπτύσσεται – *γκιαναμ*: η γνώση – *ρατζασαχ*: από την κατάσταση του πάθους – *λομπα*: η απληστία – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: και – *πραμαντα*: η τρέλα – *μοχω*: η πλάνη – *ταμασαχ*: από την κατάσταση της άγνοιας – *μπαβαταχ*: αναπτύσσεται – *αγκιαναμ*: η άγνοια – *εβα*: βέβαια – *τσα*: επίσης.

Από την αγαθότητα αναπτύσσεται η πραγματική γνώση· από το πάθος αναπτύσσεται η απληστία· και από την άγνοια αναπτύσσονται η ανοησία, η τρέλα και η πλάνη.

Αφού ο τωρινός πολιτισμός δεν είναι πολύ ταιριαστός στα ζωντανά όντα, συνιστάται η συνείδηση του Κρίσνα. Μέσω της συνείδησης του Κρίσνα, η κοινωνία θα αναπτύξει την κατάσταση της αγαθότητας. Όταν αναπτυχθεί η κατάσταση της αγαθότητας οι άνθρωποι θα δουν τα πράγματα όπως ακριβώς είναι. Στην κατάσταση της άγνοιας οι άνθρωποι είναι ακριβώς σαν τα ζώα και δεν μπορουν να δουν καθαρά. Για παράδειγμα, δεν βλέπουν ότι σκοτώνοντας ένα ζώο διατρέχουν τον κίνδυνο να σκοτωθούν και οι ίδιοι από αυτό το ζώο στην επόμενη ζωή. Επειδή δεν έχουν εκπαιδευτεί στην πραγματική γνώση, γίνονται ανεύθυνοι. Προκειμένου να σταματήσει αυτή η ανευθυνότητα, θα

πρέπει να υπάρξει η σωστή εκπαίδευση για την ανάπτυξη της κατάστασης της αγαθότητας στους ανθρώπους. Όταν οι άνθρωποι εκπαιδευθούν πραγματικά στην κατάσταση της αγαθότητας θα γίνουν νηφάλιοι, με πλήρη γνώση των πραγμάτων όπως ακριβώς είναι. Τότε οι άνθρωποι θα είναι ευτυχισμένοι και θα ευημερούν. Ακόμη και αν οι περισσότεροι άνθρωποι δεν ευημερούν και δεν είναι ευτυχισμένοι, εάν έστω και ένα ποσοστό του πληθυσμού αναπτύξει τη συνείδηση του Κρίσνα και εδραιωθεί στην κατάσταση της αγαθότητας, τότε υπάρχει πιθανότητα ειρήνης και ευημερίας σε όλο τον κόσμο. Διαφορετικά, αν ο κόσμος είναι αφοσιωμένος στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας, δεν μπορεί να υπάρξει ειρήνη και ευημερία. Στην κατάσταση του πάθους οι άνθρωποι γίνονται άπληστοι και η λαχτάρα τους για ικανοποίηση των αισθήσεων δεν έχει όρια. Μπορεί να δει κανείς ότι ακόμη και αν κάποιος έχει αρκετά χρήματα και επαρκείς ανέσεις για την ικανοποίηση των αισθήσεων, δεν υπάρχει ούτε ευτυχία ούτε ειρήνη του νου. Αυτά τα πράγματα δεν είναι δυνατά, επειδή ο συγκεκριμένος άνθρωπος βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους. Αν κάποιος θέλει την ευτυχία, τα χρήματά του δεν θα τον βοηθήσουν· θα πρέπει να υψωθεί στην κατάσταση της αγαθότητας εφαρμόζοντας τη συνείδηση του Κρίσνα. Όποιος βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους δεν είναι μόνο διανοητικά δυστυχής, αλλά και η εργασία του είναι επίσης γεμάτη προβλήματα. Είναι υποχρεωμένος να επινοεί τόσο πολλά σχέδια για να κερδίζει αρκετά χρήματα, προκειμένου να συντηρεί την κοινωνική του θέση. Όλα αυτά είναι άθλια. Στην κατάσταση της άγνοιας οι άνθρωποι γίνονται τρελοί. Δυστυχισμένοι από τις συνθήκες της ζωής τους βρίσκουν καταφύγιο στη μέθη και έτσι βυθίζονται ακόμη περισσότερο στην άγνοια. Το μέλλον τους είναι πολύ σκοτεινό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

ऊर्ध्वं गच्छन्ति सत्त्वस्था मध्ये तिष्ठन्ति राजसाः।
जघन्यगुणवृत्तिस्था अधो गच्छन्ति तामसाः।।१८।।

ουρντβαμ γκατσαντι σαττβα-στα   μαντιε τισταντι ρατζασαχ
τζαγκανια-γκουνα-βριττι-στα   αντο γκατσαντι ταμασαχ

ουρντβαμ: προς τα πάνω – *γκατσαντι*: πηγαίνει - *σαττβα-σταχ*: κάποιος που βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας – *μαντιε*: στο μέσον – *τισταντι*: κατοικούν – *ρατζασαχ*: όσοι βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους –

τζαγκανια: στην απεχθή – *γκουνα*: κατάσταση, ιδιότητα - *βριττι-στα*: των οποίων η απασχόληση – *ανταχ*: προς τα κάτω – *γκατσαντι*: πηγαίνουν – *ταμασαχ*: πρόσωπα στην κατάσταση της άγνοιας.

Όσοι βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας πηγαίνουν προς τα πάνω, στους ουράνιους πλανήτες· όσοι βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους ζουν στους γήινους πλανήτες· και όσοι βρίσκονται στην απεχθή κατάσταση της άγνοιας πηγαίνουν προς τα κάτω, στους πλανήτες της κόλασης.

Σε αυτή τη στροφή περιγράφονται με μεγαλύτερη σαφήνεια τα αποτελέσματα της δράσης στις τρεις καταστάσεις της φύσης. Υπάρχει ένα ανώτερο πλανητικό σύστημα, αποτελούμενο από τους ουράνιους πλανήτες, όπου όλοι είναι πολύ εξυψωμένοι. Σύμφωνα με τον βαθμό ανάπτυξης της κατάστασης της αγαθότητας, το ζωντανό ον μπορεί να μεταφερθεί στους διάφορους πλανήτες αυτού του συστήματος. Ο ανώτατος πλανήτης είναι η Σατιαλόκα ή Μπραμαλόκα, όπου κατοικεί το πρωταρχικό πρόσωπο αυτού του σύμπαντος, ο Κύριος Μπράμα. Έχουμε δει ήδη ότι δεν μπορούμε ούτε να φανταστούμε τη θαυμαστή κατάσταση της ζωής στην Μπραμαλόκα, αλλά η ανώτατη κατάσταση ζωής, η κατάσταση της αγαθότητας, μπορεί να μας οδηγήσει σε αυτό το σημείο.

Η κατάσταση του πάθους είναι ανάμικτη. Βρίσκεται στη μέση, μεταξύ των καταστάσεων της αγαθότητας και της άγνοιας. Δεν βρίσκεται κάποιος αποκλειστικά σε μία κατάσταση· αλλά ακόμη και αν είναι κάποιος αποκλειστικά στην κατάσταση του πάθους, θα παραμείνει απλώς σε αυτή τη γη ως βασιλιάς ή πολύ πλούσιος. Αλλά επειδή υπάρχουν μίξεις, μπορεί επίσης να πάει κανείς προς τα κάτω. Οι άνθρωποι αυτής της γης, ευρισκόμενοι στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας, δεν μπορούν δια της βίας να πλησιάσουν με μηχανικά μέσα τους ανώτερους πλανήτες. Στην κατάσταση του πάθους υπάρχει και η πιθανότητα να τρελαθεί κανείς στην επόμενη ζωή.

Η κατώτατη κατάσταση, η κατάσταση της άγνοιας, περιγράφεται εδώ ως απεχθής. Τα αποτελέσματα της ανάπτυξης της άγνοιας είναι πολύ, πολύ επικίνδυνα. Πρόκειται για την κατώτατη κατάσταση της υλικής φύσης. Κάτω από το ανθρώπινο επίπεδο υπάρχουν οχτώ εκατομμύρια είδη ζωής: πουλιά, κτήνη, ερπετά, δέντρα, κλπ. και σύμφωνα με τον βαθμό ανάπτυξης της κατάστασης της άγνοιας, οι άνθρωποι μεταφέρονται προς τα κάτω, προς αυτές τις απεχθείς συνθήκες ζωής. Η λέξη *ταμασαχ* έχει πολύ ιδιαίτερη

σημασία· δείχνει εκείνους που μένουν συνεχώς στην κατάσταση της άγνοιας, χωρίς να υψώνονται σε κάποια ανώτερη κατάσταση. Το μέλλον τους είναι πολύ σκοτεινό.

Υπάρχει μία ευκαιρία για τους ανθρώπους που βρίσκονται στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας να υψωθούν στην κατάσταση της αγαθότητας και ονομάζεται συνείδηση του Κρίσνα. Αλλά όποιος δεν επωφεληθεί από αυτή την ευκαιρία, θα συνεχίσει σίγουρα να βρίσκεται στις κατώτερες καταστάσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

नान्यं गुणेभ्यः कर्तारं यदा द्रष्टानुपश्यति।
गुणेभ्यश्च परं वेत्ति मद्भावं सोऽधिगच्छति॥१९॥

ναniaμ γκουνεμπιαχ καρταραμ   γιαντα ντραστανουπασιατι
γκουνεμπιας τσα παραμ βεττι   μαντ-μπαβαμ σο ‘ντιγκατσατι

να: όχι - *ανιαμ*: άλλο – *γκουνεμπιαχ*: από τις καταστάσεις – *καρταραμ*: εκτελεστής – *γιαντα*: όταν – *ντραστα*: όποιος βλέπει – *ανουπασιατι*: σωστά – *γκουνεμπιαχ*: από τις καταστάσεις της φύσης – *τσα*: και – *παραμ*: υπερβατικός – *βεττι*: γνωρίζει - *ματ-μπαβαμ*: στην πνευματική Μου φύση – *σαχ*: αυτός – *αντιγκατσατι*: προάγεται.

Όταν δεις ότι δεν υπάρχει τίποτε πέρα από αυτές τις καταστάσεις της φύσης σε όλες τις δραστηριότητες και ότι ο Υπέρτατος Κύριος είναι υπερβατικός ως προς όλες αυτές τις καταστάσεις, τότε μπορείς να γνωρίσεις την υπερβατική Μου φύση.

Μπορεί κανείς να υπερβεί όλες τις δραστηριότητες των καταστάσεων της υλικής φύσης απλώς κατανοώντας αυτές τις καταστάσεις σωστά, μαθαίνοντας γι’ αυτές από τις σωστές ψυχές. Ο πραγματικός πνευματικός δάσκαλος είναι ο Κρίσνα και μεταδίδει αυτή την πνευματική γνώση στον Αρτζούνα. Κατά τον ίδιο τρόπο, μόνον από εκείνους που έχουν πλήρη συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να διδαχθεί κανείς αυτήν την επιστήμη της δράσης από την άποψη των καταστάσεων της φύσης. Διαφορετικά, δίνει κανείς στη ζωή του λανθασμένη κατεύθυνση. Μέσω της διδασκαλίας ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου, το ζωντανό ον μπορεί να γνωρίσει την

πνευματική του θέση, το υλικό του σώμα, τις αισθήσεις του, το πώς έχει παγιδευθεί και το πώς βρίσκεται κάτω από τα μάγια των καταστάσεων της υλικής φύσης. Είναι ανήμπορο και το σφίγγουν αυτές οι καταστάσεις, αλλά όταν δει την πραγματική του θέση θα μπορέσει να φτάσει στο υπερβατικό επίπεδο, έχοντας την ευκαιρία για πνευματική ζωή. Στην πραγματικότητα, το ζωντανό ον δεν είναι ο εκτελεστής των διαφόρων πράξεων. Αναγκάζεται να δράσει επειδή βρίσκεται σε έναν συγκεκριμένο τύπο σώματος, οδηγημένο από κάποια συγκεκριμένη κατάσταση της υλικής φύσης. Αν δεν έχει κανείς τη βοήθεια μιας πνευματικής αυθεντίας, δεν μπορεί να κατανοήσει σε τι θέση βρίσκεται πραγματικά. Με τη συναναστροφή ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου μπορεί να δει την πραγματική του θέση και με αυτή την γνώση μπορεί να σταθεροποιηθεί σε πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν ελέγχεται από τη γοητεία των καταστάσεων της υλικής φύσης. Έχει ήδη αναφερθεί στο Έβδομο Κεφάλαιο ότι όποιος έχει εγκαταλειφθεί στον Κρίσνα ανακουφίζεται από τη δράση της υλικής φύσης. Άρα, για όποιον είναι σε θέση να δει τα πράγματα όπως ακριβώς είναι, η επίδραση της υλικής φύσης σταδιακά σταματά.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

गुणानेतानतीत्य त्रीन्देही देहसमुद्भवान्।
जन्ममृत्युजरादुःखैर्विमुक्तोऽमृतमश्नुते।।२०।।

γκουναν εταν ατιτια τριν ντεχι ντεχα-σαμουντμπαβαν
τζανμα-μριτιου-τζαρα-ντουχκαϊρ βιμουκτο ‘μριταμ ασνουτε

γκουναν: τις καταστάσεις – *εταν*: αυτές – *ατιτια*: υπερβαίνοντας – *τριν*: τις τρεις – *ντεχι*: το ενσαρκωμένο - *ντεχα*: το σώμα – *σαμουντμπαβαν*: που έχει παραχθεί από – *τζανμα*: της γέννησης – *μριτιου*: ο θάνατος – *τζαρα*: και τα γηρατειά – *ντουχκαϊχ*: οι θλίψεις – *βιμουκταχ*: απαλλαγμένος από – *αμριταμ*: νέκταρ – *ασνουτε*: απολαμβάνει.

Όταν το ενσαρκωμένο ον μπορέσει να υπερβεί αυτές τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης που σχετίζονται με το σώμα, απελευθερώνεται από τις θλίψεις της γέννησης, του θανάτου και των γηρατειών και μπορεί να απολαμβάνει νέκταρ ακόμη και σε αυτή τη ζωή.

Σε αυτή τη στροφή εξηγείται το πώς μπορεί κανείς να μένει στην υπερβατική θέση ακόμη και σε αυτό το σώμα, σε πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Η σανσκριτική λέξη *ντεχι* σημαίνει ενσαρκωμένος. Παρόλο που κάποιος βρίσκεται μέσα στο υλικό σώμα, με την πρόοδο στην πνευματική γνώση μπορεί να απελευθερωθεί από την επίδραση των καταστάσεων της υλικής φύσης. Μπορεί να απολαμβάνει την ευτυχία της πνευματικής ζωής ακόμη και σε αυτό το σώμα, επειδή, αφού αφήσει αυτό το σώμα, θα πάει σίγουρα στον πνευματικό ουρανό. Αλλά ακόμη και σε αυτό το σώμα μπορεί να απολαμβάνει πνευματική ευτυχία. Με άλλα λόγια, η υπηρεσία αφοσίωσης με συνείδηση του Κρίσνα είναι το σημάδι της απελευθέρωσης από αυτήν την υλική περιπλοκή, αυτό δε θα εξηγηθεί στο Δέκατο Όγδοο Κεφάλαιο. Όταν κάποιος είναι απελευθερωμένος από την επίδραση των καταστάσεων της υλικής φύσης, εισέρχεται στην υπηρεσία αφοσίωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

अर्जुन उवाच
कैर्लिंगैस्त्रीन्गुणानेतानतीतो भवति प्रभो।
किमाचारः कथं चैतांस्त्रीन्गुणानतिवर्तते।।२१।।

αρτζουνα ουβατσα
καϊρ λινγκαϊς τριν γκουναν εταν ατιτο μπαβατι πραμπο
κιμ ατσαραχ καταμ τσαϊταμς τριν γκουναν ατιβαρτατε

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *καϊχ*: από τι – *λινγκαϊχ*: συμπτώματα – *τριν*: τις τρεις – *γκουναν*: καταστάσεις – *εταν*: αυτές – *ατιταχ*: έχοντας υπερβεί – *μπαβατι*: γίνεται – *πραμπο*: Κύριέ μου – *κιμ: τι* – *ατσαραχ*: συμπεριφορά – *καταμ*: πώς – *τσα*: και – *εταν*: αυτές – *τριν*: τις τρεις – *γκουναν*: καταστάσεις – *ατιβαρτατε*: υπερβαίνει.

Ερώτησε ο Αρτζούνα: Ω Κύριέ μου, από τι σημάδια αναγνωρίζεται κάποιος που έχει υπερβεί τις καταστάσεις της υλικής φύσης; Ποια είναι η συμπεριφορά του; Και πώς υπερβαίνει κανείς αυτές τις καταστάσεις;

Οι ερωτήσεις του Αρτζούνα σε αυτή τη στροφή είναι πολύ εύστοχες. Θέλει να γνωρίζει τα σημάδια κάποιου που έχει ήδη υπερβεί τις υλικές καταστάσεις.

Πρώτα ρωτάει για τα γνωρίσματα ενός τέτοιου υπερβατικού προσώπου. Πώς μπορεί κανείς να καταλάβει ότι έχει ήδη υπερβεί την επίδραση των καταστάσεων της υλικής φύσης; Η δεύτερη ερώτηση είναι πώς ζει και ποιες είναι οι δραστηριότητές του. Είναι δραστηριότητες βάσει ρυθμιστικών αρχών ή όχι; Έπειτα ο Αρτζούνα ρωτάει για τον τρόπο με τον οποίον μπορεί κανείς να αποκτήσει υπερβατική φύση. Αυτό είναι πολύ σημαντικό. Αν δεν γνωρίζει κανείς τον άμεσο τρόπο με τον οποίον μπορεί να είναι πάντα στο υπερβατικό επίπεδο, δεν υπάρχει πιθανότητα να εκδηλώσει αυτά τα γνωρίσματα. Όλες αυτές οι ερωτήσεις, λοιπόν, που έθεσε ο Αρτζούνα είναι πολύ σημαντικές και ο Κύριος τις απαντά.

ΚΕΙΜΕΝΑ 22-25

श्री भगवानुवाच
प्रकाशं च प्रवृत्तिं च मोहमेव च पाण्डव।
न द्वेष्टि सम्प्रवृत्तानि न निवृत्तानि काङ्क्षति।।२२।।
उदासीनवदासीनो गुणैर्यो न विचाल्यते।
गुणा वर्तन्त इत्येव योऽवतिष्ठति नेङ्गते।।२३।।
समदुःखसुखः स्वस्थः समलोष्टाश्मकाञ्चनः।
तुल्यप्रियाप्रियो धीरस्तुल्यनिन्दात्मसंस्तुतिः।।२४।।
मानापमानयोस्तुल्यस्तुल्यो मित्रारिपक्षयोः।
सर्वारम्भपरित्यागी गुणातीतः स उच्यते।।२५।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
πρακασαμ τσα πραβριττιμ τσα   μοχαμ εβα τσα παννταβα
να ντβεστι σαμπραβριττανι   να νιβριττανι κανκσατι

ουντασινα-βαντ ασινο   γκουναϊρ γιο να βιτσαλιατε
γκουνα βαρταντα ιτι εβαμ   γιο ‘βατιστατι νενγκατε

σαμα-ντουχκα-σουκαχ σβα-σταχ   σαμα-λοστασμα-καντσαναχ
τουλια-πριγιαπριγιο ντιρας   τουλια-νιντατμα-σαμστουτιχ

μαναπαμαναγιος τουλιας   τουλιο μιτραρι-πακσαγιοχ
σαρβαραμμπα-παριτιαγκι   γκουνατιταχ σα ουτσιατε

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *πρακασαμ*: φώτιση – *τσα*: και – *πραβριττιμ*: προσκόλληση – *τσα*: και – *μοχαμ*: πλάνη – *εβα τσα*: επίσης – *πανντaβα*: ω γιε του Πάνντου – *να ντβεστι*: δεν μισεί – *σαμπραβριττανι*: παρόλο που έχει αναπτυχθεί - *να νιβριττανι*: ούτε σταματά η ανάπτυξη – *κανκσατι*: επιθυμεί - *ουντασινα-βατ*: σαν να ήταν ουδέτερος – *ασιναχ*: ευρισκόμενος – *γκουναϊχ*: από τις ιδιότητες – *γιαχ*: ένας ο οποίος – *να*: ποτέ – *βιτσαλιατε*: ταραγμένος – *γκουναχ*: οι ιδιότητες – *βαρταντε*: ενεργούν - *ιτι εβαμ*: έχοντας αυτό υπόψη του – *γιαχ*: ένας ο οποίος – *αβατισταti*: παραμένει – *να*: ποτέ – *ινγκατε*: τρεμοσβήνοντας – *σαμα*: ίσος – *ντουχκα*: στη δυστυχία – *σουκαχ*: στην ευτυχία - *σβα-σταχ*: εδραιωμένος στον εαυτό – *σαμα*: εξίσου – *λοστα*: ένας σβώλος χώμα – *ασμα*: πέτρα – *καντσαναχ*: χρυσός – *τουλια*: με την ίδια διάθεση – *πριγια*: στο αγαπητό – *απριγιαχ*: και στο ανεπιθύμητο – *ντιραχ*: σταθερός – *τουλια*: ίσος – *νιντα*: στον ψόγο - *ατμα-σαμστουτιχ*: και στον έπαινο – *μανα*: στην τιμή – *απαμαναγιοχ*: και στην ατίμωση – *τουλιαχ*: ίσος – *τουλιαχ*: ίσος – *μιτρα*: των φίλων – *αρι*: και των εχθρών – *πακσαγιοχ*: στα μέρη – *σαρβα*: όλων – *αραμμπαχ*: προσπάθειες – *παριτιαγκι*: απαρνητής – *γκουνα-ατιταχ*: υπερβατικός ως προς τις καταστάσεις της υλικής φύσης – *σαχ*: αυτός – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Ω γιε του Πάνντου, εκείνος που δεν απεχθάνεται τη φώτιση, την προσκόλληση και την πλάνη όταν εμφανίζονται ούτε τις λαχταρά όταν εξαφανίζονται, παραμένοντας ουδέτερος· που είναι ατάραχος μέσα σε όλες τις αντιδράσεις των υλικών καταστάσεων· που παραμένει σταθερός, γνωρίζοντας ότι μόνο αυτές οι καταστάσεις είναι ενεργές· που είναι εδραιωμένος στον εαυτό και αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο την απόλαυση και τον πόνο· που κοιτάζει με τον ίδιο τρόπο έναν σβώλο χώμα, μια πέτρα και ένα κομμάτι χρυσάφι· που είναι ίδιος με το επιθυμητό και το ανεπιθύμητο· που είναι σταθερός και θεωρεί τον έπαινο και τον ψόγο, την τιμή και την ατίμωση, το ίδιο· που φέρεται το ίδιο σε φίλους και εχθρούς και που έχει εγκαταλείψει κάθε υλική δραστηριότητα – ένας τέτοιος άνθρωπος λέγεται ότι έχει υπερβεί τις καταστάσεις της υλικής φύσης.

Ο Αρτζούνα υπέβαλε τις τρεις ερωτήσεις και ο Κύριος τις απάντησε τη μία μετά την άλλη. Σε αυτές τις στροφές, ο Κρίσνα σημειώνει πρώτα ότι κάποιος που βρίσκεται στο υπερβατικό επίπεδο δεν φθονεί κανέναν και δεν λαχταρά

τίποτε. Όταν ένα ζωντανό ον μένει στον υλικό κόσμο, ενσαρκωμένο μέσα στο σώμα του, βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο μιας από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Όταν βρεθεί έξω από το σώμα, τότε είναι μακριά από τα νύχια της υλικής φύσης. Αλλά όσο παραμένει μέσα στο σώμα του, θα πρέπει να είναι ουδέτερο. Θα πρέπει να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο, έτσι ώστε η ταύτισή του με το υλικό σώμα να ξεχαστεί αυτομάτως. Όταν κάποιος έχει επίγνωση του υλικού σώματος, ενεργεί μόνο για την ικανοποίηση των αισθήσεων, αλλά όταν μεταφέρει τη συνείδησή του στον Κρίσνα, η ικανοποίηση των αισθήσεων σταματά αυτομάτως. Δεν χρειάζεται κανείς ούτε το υλικό σώμα ούτε τις υπαγορεύσεις του. Οι ιδιότητες της υλικής φύσης μέσα στο σώμα θα δράσουν, αλλά ως πνευματική ψυχή, ο εαυτός είναι μακριά από αυτές τις δραστηριότητες. Πώς γίνεται αυτό; Ο αφοσιωμένος υπηρέτης δεν επιθυμεί ούτε να απολαύσει το σώμα ούτε να βγει έξω από αυτό. Έτσι εδραιώνεται στο υπερβατικό επίπεδο και γίνεται αυτομάτως ελεύθερος. Δεν χρειάζεται να καταβάλει προσπάθειες για να ελευθερωθεί από την επίδραση των καταστάσεων της υλικής φύσης.

Η επόμενη ερώτηση αφορά στις δοσοληψίες ενός υπερβατικού προσώπου. Οι υλιστές επηρεάζονται από τις υποτιθέμενες τιμές ή ατιμώσεις που δέχεται το σώμα, αλλά το υπερβατικό πρόσωπο δεν επηρεάζεται από τέτοιες ψεύτικες τιμές και ατιμώσεις. Εκτελεί το καθήκον του με συνείδηση του Κρίσνα και δεν τον νοιάζει αν κάποιος τον τιμά ή τον ατιμάζει. Δέχεται τα πράγματα που τον βοηθούν να εκτελέσει το καθήκον του στη συνείδηση του Κρίσνα, διαφορετικά δεν έχει ανάγκη τίποτε το υλικό, είτε πέτρα είτε χρυσάφι. Δέχεται τον καθένα ως αγαπητό φίλο του που τον βοηθά σε όσα πρέπει να κάνει στη συνείδηση του Κρίσνα και δεν μισεί τον υποτιθέμενο εχθρό του. Έχει την ίδια διάθεση με όλους και βλέπει τα πάντα στο ίδιο επίπεδο, επειδή γνωρίζει καλά ότι δεν έχει καμία σχέση με την υλική ύπαρξη. Τα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα δεν τον επηρεάζουν, επειδή γνωρίζει τη φύση των πρόσκαιρων αναστατώσεων και ταραχών. Δεν επιχειρεί τίποτε για τον εαυτό του. Μπορεί να επιχειρήσει τα πάντα για τον Κρίσνα, αλλά για τον εαυτό του δεν επιχειρεί τίποτε. Με τέτοια συμπεριφορά γίνεται κανείς πραγματικά υπερβατικός.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

मां च योऽव्यभिचारेण भक्ितयोगेन सेवते।
स गुणान्समतीत्यैतान् ब्रह्मभूयाय कल्पते।।२६।।

μαμ τσα γιο 'βιαμπιτσαρενα μπακτι-γιογκενα σεβατε
σα γκουναμ σαματιτιαϊταν μπραμα-μπουγιαγια καλπατε

μαμ: σε Εμένα – *τσα*: επίσης – *γιαχ*: εκείνος ο οποίος – *αβιαμπιτσαρενα*: οπωσδήποτε, δίχως άλλο - *μπακτι-γιογκενα*: με *μπακτι-γιογκα* – *σεβατε*: προσφέρει υπηρεσία – *σαχ*: αυτός – *γκουναν*: τις καταστάσεις της υλικής φύσης – *σαματιτια*: υπερβαίνοντας – *εταν*: αυτές - *μπραμα-μπουγιαγια*: να υψωθεί στο επίπεδο του *μπραμαν – καλπατε*: θεωρείται άξιος.

Εκείνος που Μου προσφέρει πλήρη υπηρεσία αφοσίωσης και που δεν πέφτει σε καμία περίσταση, υπερβαίνει αμέσως τις καταστάσεις της υλικής φύσης και έτσι έρχεται στο επίπεδο του *μπραμαν*.

Αυτή η στροφή απαντά στην τρίτη ερώτηση του Αρτζούνα: με ποιον τρόπο φτάνει κανείς στο υπερβατικό επίπεδο; Όπως εξηγήθηκε προηγουμένως, ο υλικός κόσμος δρα κάτω από τα μάγια των καταστάσεων της υλικής φύσης. Δεν θα πρέπει να ενοχλείται κανείς από τη δράση των καταστάσεων της φύσης· αντί να έχει τη συνείδησή του σε αυτή τη δράση, μπορεί να την μεταφέρει σε δραστηριότητες για τον Κρίσνα. Οι δραστηριότητες για τον Κρίσνα είναι γνωστές ως *μπακτι-γιογκα* – να δρα κανείς πάντα για τον Κρίσνα. Αυτό περιλαμβάνει όχι μόνο τον Κρίσνα, αλλά και τις διάφορες πλήρεις επεκτάσεις Του, όπως ο Ράμα και ο Ναράγιανα. Έχει αναρίθμητες επεκτάσεις. Όποιος υπηρετεί οποιαδήποτε από τις μορφές ή τις επεκτάσεις του Κρίσνα θεωρείται ότι βρίσκεται στο υπερβατικό επίπεδο. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι όλες οι μορφές του Κρίσνα είναι εξ ολοκλήρου υπερβατικές, μακάριες, γεμάτες γνώση και αιώνιες. Αυτά τα πρόσωπα της Θεότητας είναι παντοδύναμα, πανειδήμονα και κατέχουν όλες τις υπερβατικές ιδιότητες. Επομένως, αν κάποιος υπηρετεί τον Κρίσνα ή τις πλήρεις επεκτάσεις Του με αμείωτη αποφασιστικότητα, μπορεί εύκολα να ξεπεράσει τις καταστάσεις της υλικής φύσης, παρόλο που είναι πολύ δύσκολο να τις ξεπεράσει κανείς. Αυτό έχει ήδη εξηγηθεί στο Έβδομο Κεφάλαιο. Όποιος εγκαταλείπεται στον Κρίσνα υπερνικά αμέσως την επίδραση των καταστάσεων της υλικής φύσης. Το να είναι κανείς στη συνείδηση του Κρίσνα, στην υπηρεσία αφοσίωσης, σημαίνει ότι αποκτά ισότητα με τον Κρίσνα. Ο Κύριος λέει ότι η φύση Του είναι αιώνια, μακάρια και γεμάτη γνώση και ότι τα ζωντανά όντα είναι κομμάτια του Υπερτάτου, όπως τα

κομμάτια του χρυσού είναι μέρος του χρυσορυχείου. Έτσι η πνευματική θέση του ζωντανού όντος είναι εξίσου καλή με χρυσάφι, εξίσου καλή με τη θέση του Κρίσνα σε ποιότητα. Η διαφορά της ατομικότητας συνεχίζεται, διαφορετικά δεν τίθεται θέμα *μπακτι-γιογκα. Μπακτι-γιογκα* σημαίνει ότι υπάρχει ο Κύριος, υπάρχει ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου και υπάρχει και η ανταλλαγή αγάπης ανάμεσα στον Κύριο και τον αφοσιωμένο υπηρέτη Του. Άρα το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και το ατομικό πρόσωπο συνιστούν δύο ατομικότητες, διαφορετικά δεν θα είχε νόημα το *μπακτι-γιογκα*. Αν δεν βρίσκεται κάποιος στην ίδια υπερβατική θέση με τον Κύριο, δεν μπορεί να Τον υπηρετήσει. Για να είναι κάποιος προσωπικός βοηθός του βασιλιά, θα πρέπει να αποκτήσει τα απαραίτητα προσόντα. Το προσόν είναι να γίνει κανείς *μπραμαν*, δηλαδή να απαλλαγεί από κάθε υλική μόλυνση. Λέγεται στη βεδική γραμματεία: *μπραμαϊβα σαν μπραμαπιετι*. Μπορεί να φτάσει κανείς στο Υπέρτατο *μπραμαν* αν γίνει *μπραμαν*. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γίνει κανείς ένα σε ποιότητα με το *μπραμαν*. Φτάνοντας κανείς στο *μπραμαν*, δεν χάνει την αιώνια ταυτότητά του ως ατομική ψυχή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

ब्रह्मणो हि प्रतिष्ठाऽहममृतस्याव्ययस्य च।
शाश्वतस्य च धर्मस्य सुखस्यैकान्तिकस्य च।।२७।।

μπραμανο χι πρατισταχαμ αμριτασιαβιαγιασια τσα
σασβατασια τσα νταρμασια σουκασιαϊκαντικασια τσα

μπραμαναχ: του απρόσωπου *μπραματζιοτι* – *χι*: σίγουρα – *πρατιστα*: η ανάπαυση – *αχαμ*: Εγώ – *αμριτασια*: του άφθαρτου – *αβιαγιασια*: του αθάνατου – *τσα*: επίσης – *σασβατασια*: του αιώνιου – *τσα*: και – *νταρμασια*: της καταστατικής θέσης – *σουκασια*: της ευτυχίας – *αϊκαντικασια*: της ύψιστης – *τσα*: επίσης.

Εγώ είμαι η βάση του απρόσωπου *μπραμαν*, το οποίο είναι αθάνατο, άφθαρτο και αιώνιο και το οποίο είναι η καταστατική θέση της ύψιστης ευτυχίας.

Η σύσταση του *μπραμαν* είναι αθανασία, αφθαρσία, αιωνιότητα και ευτυχία. Το *μπραμαν* είναι η αρχή της υπερβατικής συνειδητοποίησης. Η Υπέρτατη

Ψυχή (Παραμάτμα) είναι το μεσαίο, το δεύτερο στάδιο στην υπερβατική συνειδητοποίηση και το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι η ύψιστη συνειδητοποίηση της Απόλυτης Αλήθειας. Επομένως, και η Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα) και το απρόσωπο *μπραμαν* περιέχονται μέσα στο Υπέρτατο Πρόσωπο. Στο Έβδομο Κεφάλαιο εξηγείται ότι η υλική φύση είναι η εκδήλωση της κατώτερης ενέργειας του Υπερτάτου Κυρίου. Ο Κύριος γονιμοποιεί την κατώτερη υλική φύση με μικρά κομμάτια της ανώτερης φύσης και αυτό είναι το πνευματικό άγγιγμα στην υλική φύση. Όταν το ζωντανό ον, δέσμιο αυτής της υλικής φύσης, αρχίζει την καλλιέργεια της πνευματικής γνώσης, σηκώνεται από τη θέση της υλικής ύπαρξης και υψώνεται σταδιακά έως την αντίληψη *μπραμαν* του Υπερτάτου. Η επίτευξη της αντίληψης του *μπραμαν* είναι το πρώτο στάδιο της αυτοσυνειδητοποίησης. Σε αυτό το στάδιο, το πρόσωπο που έχει συνειδητοποιήσει το *μπραμαν* είναι υπερβατικό ως προς το υλικό επίπεδο, αλλά δεν έχει τελειοποιηθεί στη συνειδητοποίηση του *μπραμαν*. Αν το επιθυμεί, μπορεί να συνεχίσει να μένει στο επίπεδο του *μπραμαν* και μετά να υψωθεί σταδιακά έως τη συνειδητοποίηση της Υπέρτατης Ψυχής και έπειτα έως τη συνειδητοποίηση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Υπάρχουν πολλά σχετικά παραδείγματα στη βεδική γραμματεία. Οι τέσσερεις Κουμάρα βρίσκονταν αρχικά στην αντίληψη του απρόσωπου *μπραμαν*, αλλά έπειτα υψώθηκαν σταδιακά στο επίπεδο της υπηρεσίας αφοσίωσης. Όποιος δεν μπορεί να υψωθεί πέρα από την απρόσωπη αντίληψη του *μπραμαν* διατρέχει τον κίνδυνο να πέσει. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι παρόλο που μπορεί κάποιος να υψωθεί στο στάδιο του απρόσωπου *μπραμαν*, αν δεν προχωρήσει πιο μακριά, αν μείνει χωρίς πληροφορίες για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η νοημοσύνη του δεν είναι εντελώς καθαρή. Συνεπώς, παρά το ότι υψώθηκε στο επίπεδο του *μπραμαν*, υπάρχει πιθανότητα να πέσει αν δεν προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο. Λέγεται ακόμη στις βεδικές γραφές: *ρασο βαϊ σαχ, ρασαμ χι εβαγιαμ λαμπντβανανντι μπαβατι*, δηλαδή, «Όταν κάποιος κατανοεί το Πρόσωπο της Θεότητας, τη δεξαμενή κάθε ευχαρίστησης, τον Κρίσνα, γίνεται πράγματι υπερβατικά μακάριος». Ο Υπέρτατος Κύριος είναι πλήρης σε έξι ειδών δυνάμεις και όταν ένας αφοσιωμένος υπηρέτης Τον πλησιάζει, υπάρχει ανταλλαγή αυτών των έξι δυνάμεων. Ο υπηρέτης του βασιλιά απολαμβάνει σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με τον βασιλιά. Και έτσι, αιώνια, άφθαρτη ευτυχία και αιώνια ζωή συνοδεύουν την υπηρεσία αφοσίωσης. Άρα, η συνειδητοποίηση του *μπραμαν* ή της

αιωνιότητας ή της αφθαρσίας περιλαμβάνεται στην υπηρεσία αφοσίωσης. Βρίσκεται ήδη στην κατοχή όποιου προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης.

Το ζωντανό ον, παρόλο που είναι *μπραμαν* από τη φύση του, επιθυμεί να κυριαρχήσει στον υλικό κόσμο και εξαιτίας αυτού πέφτει. Στην καταστατική του θέση το ζωντανό ον είναι πάνω από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης, αλλά η επαφή του με την υλική φύση το εμπλέκει στις διάφορες καταστάσεις της, την αγαθότητα, το πάθος και την άγνοια. Στην επαφή με τις τρεις αυτές καταστάσεις οφείλεται η επιθυμία του να γίνει κυρίαρχος του υλικού κόσμου. Αν προσφέρει στον Κρίσνα υπηρεσία αφοσίωσης με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, εδραιώνεται αμέσως στο υπερβατικό επίπεδο και η άνομη επιθυμία του να ελέγχει την υλική φύση αφαιρείται. Συνεπώς, η μέθοδος της υπηρεσίας αφοσίωσης που αρχίζει με το άκουσμα, την ψαλμωδία, την ενθύμηση –τους καθορισμένους εννέα τρόπους συνειδητοποίησης της υπηρεσίας αφοσίωσης- θα πρέπει να εφαρμόζεται στη συντροφιά αφοσιωμένων υπηρετών. Βαθμηδόν, με τέτοια συντροφιά και με την επίδραση του πνευματικού δασκάλου, η υλική επιθυμία για κυριαρχία αφαιρείται και σταθεροποιείται κανείς στην υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου. Η μέθοδος αυτή προσδιορίζεται από την εικοστή δεύτερη έως την τελευταία στροφή αυτού του κεφαλαίου. Η υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο είναι πολύ απλή: θα πρέπει να υπηρετεί κανείς πάντα τον Κύριο, θα πρέπει να τρώει τα υπολείμματα των τροφών που προσφέρονται στη Θεότητα, να μυρίζει τα λουλούδια που προσφέρονται στα λωτοειδή πόδια του Κυρίου, να βλέπει τα μέρη όπου ο Κύριος είχε τις υπερβατικές διασκεδάσεις Του, να διαβάζει για τις διάφορες δραστηριότητες του Κυρίου, για την ανταλλαγή αγάπης με τους αφοσιωμένους υπηρέτες Του, να ψέλνει πάντα την υπερβατική δόνηση Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε και να τηρεί τις ημέρες νηστείας, τιμώντας και γιορτάζοντας τις εμφανίσεις και τις εξαφανίσεις του Κυρίου και των αφοσιωμένων υπηρετών Του. Ακολουθώντας αυτή τη μέθοδο απομακρύνεται κανείς εντελώς από όλες τις υλικές δραστηριότητες. Όποιος μπορεί να βρεθεί με αυτόν τον τρόπο στο *μπραματζιοτι* είναι ίσος σε ποιότητα με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

ₑ *Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια* μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Δέκατο Τέταρτο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Οι τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης».* ₑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

Το Υπέρτατο Πρόσωπο

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

श्री भगवानुवाच
ऊर्ध्वमूलमधःशाखमश्वत्थं प्राहुरव्ययम्।
छन्दांसि यस्य पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित्।।१।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
ουρντβα-μουλαμ ανταχ-σακαμ   ασβατταμ πραχουρ αβιαγιαμ
τσαννταμσι γιασια παρνανι   γιας ταμ βεντα σα βεντα-βιτ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας - *ουρντβα-μουλαμ*: με ρίζες επάνω – *ανταχ*: προς τα κάτω – *σακαμ*: κλαδιά – *ασβατταμ*: μια βανιανή (ινδική συκιά) – *πραχουχ*: λέγεται – *αβιαγιαμ*: αιώνια – *τσαννταμσι*: οι βεδικοί ύμνοι – *γιασια*: του οποίου – *παρνανι*: τα φύλλα – *γιαχ*: όποιος – *ταμ*: εκείνο – *βεντα*: γνωρίζει – *σαχ*: αυτός - *βεντα-βιτ*: γνώστης των Βεδών.

Είπε ο μακάριος Κύριος: Υπάρχει μια βανιανή (ινδική συκιά) η οποία έχει τις ρίζες της προς τα πάνω και τα κλαδιά της προς τα κάτω και της οποίας

τα φύλλα είναι οι βεδικοί ύμνοι. Όποιος γνωρίζει αυτό το δέντρο είναι γνώστης των Βεδών.

Μετά τη συζήτηση για τη σημασία του *μπακτι-γιογκα*, μπορεί κανείς να ρωτήσει: «Και τι γίνεται με τις Βέδες;» Σε αυτό το κεφάλαιο εξηγείται ότι ο σκοπός της μελέτης των Βεδών είναι να κατανοηθεί ο Κρίσνα. Άρα όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα, όποιος προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης, γνωρίζει ήδη τις Βέδες.

Η περιπλοκή του υλικού κόσμου παρομοιάζεται εδώ με ένα δέντρο βανιανής. Για όποιον ενεργεί με σκοπό την απόλαυση, δεν υπάρχει τέλος σε αυτό το δέντρο. Περιπλανιέται από το ένα κλαδί στο άλλο χωρίς τελειωμό. Το δέντρο του υλικού κόσμου δεν έχει τέλος και για όποιον είναι προσκολλημένος σε αυτό το δέντρο δεν υπάρχει πιθανότητα απελευθέρωσης. Οι βεδικοί ύμνοι, που σκοπός τους είναι η εξύψωση των ανθρώπων, παρομοιάζονται με τα φύλλα του δέντρου. Οι ρίζες του δέντρου εκτείνονται προς τα πάνω, επειδή αρχίζουν από τον τόπο του Μπράμα, τον ανώτατο πλανήτη του του σύμπαντος. Αν κάποιος μπορεί να κατανοήσει αυτό το ακατάλυτο δέντρο της πλάνης, τότε μπορεί να ξεφύγει από αυτό.

Αυτή η διαδικασία της απεμπλοκής θα πρέπει να γίνει κατανοητή. Στα προηγούμενα κεφάλαια εξηγήθηκε ότι υπάρχουν πολλές μέθοδοι δια των οποίων μπορεί να ξεφύγει κανείς από την υλική περιπλοκή. Και μέχρι το Δέκατο Τρίτο Κεφάλαιο είδαμε ότι η υπηρεσία αφοσίωσης στον Υπέρτατο Κύριο είναι ο καλύτερος τρόπος. Η βασική αρχή της υπηρεσίας αφοσίωσης είναι η αποκόλληση από τις υλικές δραστηριότητες και η προσκόλληση στην υπερβατική υπηρεσία του Κυρίου. Η μέθοδος αποκόλλησης από τον υλικό κόσμο συζητείται στην αρχή αυτού του κεφαλαίου. Η ρίζα της υλικής ύπαρξης εκτείνεται προς τα πάνω. Αυτό σημαίνει ότι αρχίζει από τη συνολική υλική ουσία, από τον ανώτατο πλανήτη του σύμπαντος. Από εκεί αρχίζει ολόκληρο το σύμπαν και τα πολλά κλαδιά του δέντρου αντιπροσωπεύουν τα διάφορα πλανητικά συστήματα. Οι καρποί του δέντρου αντιπροσωπεύουν τα αποτελέσματα της δράσης των ζωντανών όντων, και συγκεκριμένα, τη θρησκεία, την οικονομική ανάπτυξη, την ικανοποίηση των αισθήσεων και την απελευθέρωση.

Σε αυτόν τον κόσμο δεν υπάρχει πρόχειρο παράδειγμα δέντρου με τα κλαδιά του κάτω και τις ρίζες του επάνω, αλλά τέτοια δέντρα υπάρχουν και βρίσκονται δίπλα στις λίμνες ή στα ποτάμια. Μπορούμε να δούμε ότι τα δέντρα στις όχθες μιας λίμνης ή ενός ποταμού αντανακλώνται στο νερό με τα

κλαδιά τους κάτω και τις ρίζες τους επάνω. Με άλλα λόγια, το δέντρο του υλικού κόσμου είναι απλώς η αντανάκλαση του πραγματικού δέντρου του πνευματικού κόσμου. Αυτή η αντανάκλαση του πνευματικού κόσμου εδράζεται στην επιθυμία, ακριβώς όπως η αντανάκλαση του δέντρου εδράζεται στο νερό. Η επιθυμία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων σε αυτό το ανακλώμενο υλικό φως. Όποιος θέλει να ξεφύγει από αυτή την υλική ύπαρξη οφείλει να γνωρίζει αυτό το δέντρο εξονυχιστικά μέσω αναλυτικής μελέτης. Τότε θα μπορέσει να κόψει τη σχέση του με αυτό.

Αυτό το δέντρο, όντας αντανάκλαση του πραγματικού δέντρου, είναι πιστό αντίγραφο. Όλα υπάρχουν στον πνευματικό κόσμο. Οι ιμπερσοναλιστές θεωρούν ως ρίζα αυτού του υλικού δέντρου το *μπραμαν* και από τη ρίζα, σύμφωνα με τη φιλοσοφία *σανκια*, προέρχονται η *πρακριτι*, ο *πουρουσα*, οι τρεις *γκουνα*, τα πέντε χονδροειδή στοιχεία *(παντσα-μαχα-μπουτα)*, οι δέκα αισθήσεις *(ντασενντριγια)*, ο νους, κλπ. Με αυτόν τον τρόπο διαιρούν ολόκληρο τον υλικό κόσμο. Αν το *μπραμαν* είναι το κέντρο όλων των εκδηλώσεων, τότε ο υλικός κόσμος είναι εκδήλωση του κέντρου επί 180 μοίρες και οι άλλες 180 μοίρες αποτελούν τον πνευματικό κόσμο. Ο υλικός κόσμος είναι η διαστρεβλωμένη αντανάκλαση και άρα ο πνευματικός κόσμος πρέπει να έχει την ίδια ποικιλότητα, αλλά πραγματικά. Η *πρακριτι* είναι η εξωτερική ενέργεια του Υπερτάτου Κυρίου και ο *πουρουσα* είναι ο ίδιος ο Υπέρτατος Κύριος, αυτό δε εξηγείται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Εφόσον αυτή η εκδήλωση είναι υλική, είναι πρόσκαιρη. Μια αντανάκλαση είναι πρόσκαιρη, επειδή μερικές φορές φαίνεται και άλλες όχι. Αλλά η προέλευση της αντανάκλασης είναι αιώνια. Η υλική αντανάκλαση του πραγματικού δέντρου πρέπει να κοπεί. Όταν λέγεται ότι κάποιος γνωρίζει τις Βέδες, υποτίθεται ότι γνωρίζει πώς να αποκόψει την προσκόλληση στον υλικό κόσμο. Αν κάποιος γνωρίζει αυτή τη μέθοδο, γνωρίζει πραγματικά τις Βέδες. Όποιος έλκεται από τους τελετουργικούς τύπους των Βεδών έλκεται από τα πανέμορφα πράσινα φύλλα του δέντρου. Δεν γνωρίζει ακριβώς τον σκοπό των Βεδών. Ο σκοπός των Βεδών, όπως αποκαλύπτεται από το ίδιο το Πρόσωπο της Θεότητας, είναι να κόψει κανείς αυτό το ανακλώμενο δέντρο και να φτάσει στο πραγματικό δέντρο του πνευματικού κόσμου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

अधश्चोर्ध्वं प्रसृतास्तस्य शाखा
गुणप्रवृद्धा विषयप्रवालाः।

अधश्च मूलान्यनुसन्ततानि
कर्मानुबन्धीनि मनुष्यलोके ।।२।।

αντας τσορντβαμ πραστας τασια σακα
γκουνα-πραβριντα βισαγια-πραβαλαχ
αντας τσα μουλανι ανουσαντατανι
καρμανουμπανντινι μανουσια-λοκε

ανταχ: προς τα κάτω – *τσα*: και – *ουρντβαμ*: προς τα πάνω – *πρασταχ*: επεκτείνονται – *τασια*: αυτού – *σακαχ*: τα κλαδιά – *γκουνα*: από τις καταστάσεις της υλικής φύσης – *πραβρινταχ*: τρέφονται – *βισαγια*: τα αντικείμενα των αισθήσεων – *πραβαλαχ*: τα κλωνάρια – *ανταχ*: προς τα κάτω – *τσα*: και – *μουλανι*: οι ρίζες – *ανουσαντατανι*: εκτείνονται – *καρμα*: σύμφωνα με τη δράση – *ανουμπανντινι*: δεμένα - *μανουσια-λοκε*: στην ανθρώπινη κοινωνία.

Τα κλαδιά αυτού του δέντρου εκτείνονται προς τα κάτω και προς τα πάνω και τρέφονται από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Οι βλαστοί είναι τα αντικείμενα των αισθήσεων. Το δέντρο αυτό έχει επίσης ρίζες που πηγαίνουν προς τα κάτω και αυτές είναι δεμένες στις δραστηριότητες της ανθρώπινης κοινωνίας.

Εδώ περιγράφεται ακόμη εκτενέστερα το δέντρο της βανιανής. Τα κλαδιά του απλώνονται σε όλες τις κατευθύνσεις. Στα χαμηλότερα τμήματα υπάρχουν ποικίλες εκδηλώσεις ζωντανών όντων, όπως άνθρωποι, άλογα, αγελάδες, σκύλοι, γάτες, κλπ. Αυτά τα όντα είναι τοποθετημένα στα χαμηλότερα τμήματα των κλαδιών, ενώ στα ανώτερα τμήματα βρίσκονται ανώτερες μορφές ζωντανών όντων: οι ημίθεοι, οι Γκανντάρβα και πολλά άλλα ανώτερα είδη ζωής. Όπως ένα δέντρο τρέφεται με νερό, έτσι και αυτό το δέντρο τρέφεται με τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Ορισμένες φορές παρατηρούμε ότι μια έκταση γης είναι άγονη εξαιτίας έλλειψης νερού και άλλες φορές ότι κάποια έκταση είναι πράσινη. Κατά τον ίδιο τρόπο, εκεί όπου συγκεκριμένες ιδιότητες της υλικής φύσης βρίσκονται αναλογικά σε μεγαλύτερη ποσότητα, τα διάφορα ζωικά είδη εκδηλώνονται σε αυτή την αναλογία.

Οι βλαστοί του δέντρου θεωρούνται ότι είναι τα αντικείμενα των αισθήσεων. Με την ανάπτυξη των διαφόρων καταστάσεων της φύσης

αναπτύσσουμε διάφορες αισθήσεις και με τις αισθήσεις αυτές απολαμβάνουμε διάφορα αντικείμενα. Οι άκρες των κλαδιών είναι οι αισθήσεις –τα αφτιά, η μύτη, τα μάτια, κλπ.- οι οποίες είναι συνδεδεμένες με την απόλαυση των διαφόρων αντικειμένων των αισθήσεων. Οι βλαστοί είναι ο ήχος, η μορφή, η αφή, κλπ. – τα αντικείμενα των αισθήσεων. Οι δευτερεύουσες ρίζες είναι οι προσκολλήσεις και οι αποστροφές, που είναι υποπροϊόντα των διαφόρων ειδών πόνου και αισθησιακής απόλαυσης. Οι τάσεις προς την ευσέβεια και την ασέβεια θεωρούνται ότι αναπτύσσονται από αυτές τις δευτερεύουσες ρίζες που απλώνονται σε όλες τις κατευθύνσεις. Η πραγματική ρίζα βρίσκεται στην Μπραμαλόκα και οι άλλες ρίζες στα ανθρώπινα πλανητικά συστήματα. Αφού απολαύσει κανείς τα αποτελέσματα των ενάρετων πράξεων στα ανώτερα πλανητικά συστήματα, έρχεται κάτω στη γη και ανανεώνει το *καρμα* του, για να πάρει ξανά προαγωγή. Αυτός ο πλανήτης των ανθρωπίνων όντων θεωρείται το πεδίο δράσης.

ΚΕΙΜΕΝΑ 3-4

न रूपमस्येह तथोपलभ्यते
नान्तो न चादिर्न च संप्रतिष्ठा।
अश्वत्थमेनं सुविरूढमूल
मसङ्गशस्त्रेण दृढेन छित्त्वा।।३।।
ततः पदं तत्परिमार्गितव्य
यस्मिन्गता न निवर्तन्ति भूयः।
तमेव चाद्यं पुरुषं प्रपद्ये
यतः प्रवृत्तिः प्रसृता पुराणी।।४।।

να ρουπαμ ασιεχα τατοπαλαμπιατε
ναντο να τσαντιρ να τσα σαμπρατιστα
ασβατταμ εναμ σου-βιρουντα-μουλαμ
ασανγκα-σαστρενα ντριντενα τσιττβα

ταταχ πανταμ τατ παριμαργκιταβιαμ
γιασμιν γκατα να νιβαρταντι μπουγιαχ
ταμ εβα τσαντιαμ πουρουσαμ πραπαντιε
γιαταχ πραβριττιχ πραστα πουρανι

να: δεν – *ρουπαμ*: η μορφή – *ασια*: αυτού του δέντρου – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο – *τατα*: επίσης – *ουπαλαμπιατε*: μπορεί να γίνει αντιληπτή – *να*: ποτέ – *ανταχ*: τέλος – *να*: ποτέ – *τσα*: επίσης – *αντιχ*: η αρχή – *να*: ποτέ – *τσα*: επίσης – *σαμπρατιστα*: το θεμέλιο – *ασβατταμ*: η βανιανή – *εναμ*: αυτό - *σουβιρουντα*: δυνατά – *μουλαμ*: ριζωμένο - *ασανγκα-σαστρενα*: με το όπλο της αποκόλλησης – *ντριντενα*: με το δυνατό – *τσιττβα*: κόβοντας – *ταταχ*: μετά από αυτό – *πανταμ*: κατάσταση – *τατ*: εκείνο – *παριμαργκιταβιαμ*: θα πρέπει να αναζητηθεί – *γιασμιν*: όπου – *γκαταχ*: πηγαίνοντας – *να*: ποτέ δεν – *νιβαρταντι*: επιστρέφει – *μπουγιαχ*: ξανά – *ταμ*: σε Αυτόν – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *αντιαμ*: το αρχικό – *πουρουσαμ*: το Πρόσωπο της Θεότητας – *πραπαντιε*: εγκαταλείπεται – *γιαταχ*: από τον οποίον – *πραβριττιχ*: η αρχή – *πραστα*: έχει επεκταθεί – *πουρανι*: αρχαίο.

Η αληθινή μορφή αυτού του δέντρου δεν μπορεί να γίνει αντιληπτή σε αυτόν τον κόσμο. Κανείς δεν μπορεί να καταλάβει πού αρχίζει, πού τελειώνει ή πού είναι τα θεμέλιά του. Αλλά θα πρέπει να κόψει κανείς με αποφασιστικότητα αυτό το βαθιά ριζωμένο δέντρο με το όπλο της αποκόλλησης. Έπειτα, θα πρέπει να αναζητήσει εκείνον τον τόπο από τον οποίον, έχοντας φτάσει κανείς, δεν επιστρέφει ποτέ και εκεί να εγκαταλειφθεί στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, από το οποίο όλα έχουν αρχίσει και από το οποίο όλα έχουν επεκταθεί από αμνημονεύτων χρόνων.

Εδώ αναφέρεται καθαρά ότι η αληθινή μορφή αυτού του δέντρου βανιανής δεν μπορεί να κατανοηθεί στον υλικό κόσμο. Αφού οι ρίζες είναι προς τα πάνω, το πραγματικό δέντρο εκτείνεται στην άλλη άκρη. Κανείς δεν μπορεί να δει ούτε την αρχή αυτού του δέντρου ούτε πόσο μακριά εκτείνεται. Αλλά παρ’ όλα αυτά, θα πρέπει να ανακαλύψει κανείς την αιτία του. «Είμαι γιος του πατέρα μου, ο πατέρας μου είναι γιος του τάδε, κλπ.» Αναζητώντας κανείς με αυτόν τον τρόπο, φτάνει στον Μπράμα, ο οποίος γεννήθηκε από τον Γκαρμποντακασάγι Βίσνου. Τελικώς, όταν φτάσει κανείς στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, αυτό είναι το τέλος της αναζήτησης. Θα πρέπει να αναζητήσει κανείς την αρχή αυτού του δέντρου, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, μέσω της επαφής με πρόσωπα που γνωρίζουν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Τότε, μέσω της κατανόησης, αποδεσμεύεται κανείς σταδιακά από αυτή την ψευδή αντανάκλαση της πραγματικότητας και με τη γνώση μπορεί να κόψει αυτόν τον δεσμό και να βρεθεί στο αληθινό δέντρο.

Σε σχέση με αυτό, η λέξη *ασανγκα* έχει πολύ μεγάλη σημασία, επειδή η προσκόλληση στις αισθησιακές απολαύσεις και στη διάθεση για κυριαρχία πάνω στην υλική φύση είναι πολύ ισχυρή. Θα πρέπει λοιπόν να διδαχθεί κανείς την αποκόλληση συζητώντας για την πνευματική επιστήμη, τη βασιζόμενη στις αυθεντικές γραφές, και να ακούει από πρόσωπα που βρίσκονται πράγματι στη γνώση. Ως αποτέλεσμα τέτοιων συζητήσεων στη συντροφιά αφοσιωμένων υπηρετών, φτάνει κανείς στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Τότε το πρώτο πράγμα που θα πρέπει να κάνει είναι να εγκαταλειφθεί σε Αυτό. Εδώ μας προσφέρεται η περιγραφή εκείνου του τόπου, από τον οποίον όταν φτάσει κανείς, δεν επιστρέφει ποτέ σε αυτή την ψευδή αντανάκλαση, στο δέντρο του υλικού κόσμου. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα, είναι η αρχική ρίζα από την οποία απορρέουν τα πάντα. Το μόνο που πρέπει να κάνει κανείς για να κερδίσει την εύνοια του Προσώπου της Θεότητας είναι να εγκαταλειφθεί σε Αυτό και τούτο έρχεται ως αποτέλεσμα της προσφοράς υπηρεσίας αφοσίωσης, με την ακρόαση θεμάτων σχετικών με τον Κρίσνα, με τις ψαλμωδίες που υμνούν τον Κρίσνα, κλπ. Αυτός είναι η αιτία αυτής της επέκτασης του υλικού κόσμου. Αυτό έχει ήδη εξηγηθεί από τον ίδιο τον Κύριο: *αχαμ σαρβασια πραμπαβαχ*. «Εγώ είμαι η αρχή των πάντων».

Άρα, για να ξεφύγει κανείς από την περιπλοκή αυτού του δυνατού δέντρου βανιανής της υλικής ζωής, θα πρέπει να εγκαταλειφθεί στον Κρίσνα. Αμέσως μόλις εγκαταλειφθεί κανείς στον Κρίσνα, αποδεσμεύεται αυτομάτως από αυτή την υλική επέκταση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

निर्मानमोहा जितसङ्गदोषा
अध्यात्मनित्या विनिवृत्तकामाः।
द्वन्द्वैर्विमुक्ताः सुखदुःखसंज्ञै
र्गच्छन्त्यमूढाः पदमव्ययं तत्।।५।।

νιρμανα-μοχα τζιτα-σανγκα-ντοσα αντιατμα-νιτια βινιβριττα-καμαχ
ντβαντβαϊρ βιμουκταχ σουκα-ντουχκα-σαμγκιαϊρ γκατσαντι αμουνταχ
πανταμ αβιαγιαμ τατ

νιρ: χωρίς – *μανα*: ψεύτικο γόητρο – *μοχαχ*: και ψευδαισθήσεις – *τζιτα*: έχοντας κατακτήσει – *σανγκα*: τις συνάφειες – *ντοσαχ*: τις ψεύτικες – *αντιατμα*: στην πνευματική γνώση – *νιτιαχ*: στην αιωνιότητα – *βινιβριττα*: αποδεσμευμένος – *καμαχ*: από τη λαγνεία – *ντβαντβαϊχ*: από τη δυαδικότητα – *βιμουκταχ*: απελευθερωμένος - *σουκα-ντουχκα*: ευτυχία και δυστυχία – *σαμγκιαϊχ*: τις αποκαλούμενες – *γκατσαντι*: φτάνει – *αμουνταχ*: εκείνος που δεν βρίσκεται σε σύγχυση – *πανταμ*: στον τόπο – *αβιαγιαμ*: τον αιώνιο – *τατ*: εκείνον.

Εκείνος που είναι απελευθερωμένος από την πλάνη, το ψεύτικο γόητρο και τις ψεύτικες συνάφειες, που κατανοεί το αιώνιο, που έχει τελειώσει με τη λαγνεία, που είναι απαλλαγμένος από τη δυαδικότητα της ευτυχίας και της δυστυχίας και που γνωρίζει πώς να εγκαταλειφθεί στο Υπέρτατο Πρόσωπο, φτάνει σε εκείνο το αιώνιο βασίλειο.

Η μέθοδος της εγκατάλειψης περιγράφεται εδώ πολύ όμορφα. Το πρώτο πράγμα που απαιτείται είναι να μην είναι κανείς εξαπατημένος από υπερηφάνεια. Επειδή η υποκείμενη σε όρους ψυχή είναι επαρμένη, νομίζοντας ότι είναι κύριος της υλικής φύσης, της είναι πολύ δύσκολο να εγκαταλειφθεί στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Με την καλλιέργεια της αληθινής γνώσης, θα πρέπει να μάθει κανείς ότι δεν είναι κύριος της υλικής φύσης· Κύριος είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Όταν κάποιος είναι απελευθερωμένος από την πλάνη που προκαλείται από την υπερηφάνεια, μπορεί να ξεκινήσει τη διαδικασία της εγκατάλειψης. Όποιος περιμένει συνεχώς τιμές στον υλικό κόσμο δεν είναι δυνατό να εγκαταλειφθεί στο Υπέρτατο Πρόσωπο. Η υπερηφάνεια οφείλεται σε πλάνη, επειδή μολονότι έρχεται κανείς εδώ, μένει για ένα πολύ σύντομο χρονικό διάστημα και μετά φεύγει, έχει την ανόητη εντύπωση ότι είναι κύριος του κόσμου. Έτσι περιπλέκει τα πάντα και αντιμετωπίζει συνεχώς ανεπιθύμητες καταστάσεις. Ολόκληρος ο κόσμος κινείται κάτω από αυτή την εντύπωση. Οι άνθρωποι θεωρούν ότι η γη ανήκει στην ανθρώπινη κοινωνία και την έχουν μοιράσει, υπό την επήρεια της λανθασμένης εντύπωσης ότι είναι οι ιδιοκτήτες της. Θα πρέπει να ξεφύγει κανείς από αυτή τη λανθασμένη εντύπωση ότι η ανθρώπινη κοινωνία είναι ιδιοκτήτης αυτού του κόσμου. Όταν ελευθερωθεί κανείς από μια τόσο λανθασμένη εντύπωση, απαλλάσσεται από όλες τις ψεύτικες συνάφειες που δημιουργούνται από οικογενειακές, κοινωνικές και εθνικές επιδράσεις. Αυτοί οι πλαστοί συσχετισμοί μας δένουν με τον υλικό κόσμο.

Μετά από αυτό το στάδιο, πρέπει να αναπτύξει κανείς πνευματική γνώση. Πρέπει να καλλιεργήσει τη γνώση του τι είναι και τι δεν είναι πραγματικά δικό του. Και όταν κάποιος κατανοήσει τα πράγματα όπως ακριβώς είναι, απελευθερώνεται από κάθε δυαδικότητα όπως η ευτυχία και η δυστυχία, η χαρά και ο πόνος. Βρίσκει την ολοκλήρωση στη γνώση και τότε του είναι δυνατό να εγκαταλειφθεί στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

न तद्भासयते सूर्यो न शशाङ्को न पावकः।
यद्गत्वा न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम।।६।।

να ταντ μπασαγιατε σουριο να σασανκο να παβακαχ
γιαντ γκατβα να νιβαρταντε ταντ νταμα παραμαμ μαμα

να: δεν – *τατ*: εκείνος – *μπασαγιατε*: φωτίζεται – *σουριαχ*: ο ήλιος –*να*: ούτε – *σασανκαχ*: η σελήνη – *να*: ούτε – *παβακαχ*: η φωτιά, ο ηλεκτρισμός – *γιατ*: όπου – *γκατβα*: έχοντας πάει – *να*: ποτέ δεν – *νιβαρταντε*: επιστρέφει - *τατ νταμα*: εκείνος ο τόπος – *παραμαμ*: ο υπέρτατος – *μαμα*: Μου.

Εκείνος ο υπέρτατος τόπος Μου, όπου όποιος φτάνει δεν επιστρέφει ποτέ στον υλικό κόσμο, δεν φωτίζεται από ήλιο ή σελήνη, ούτε από φωτιά.

Εδώ περιγράφεται ο πνευματικός κόσμος, ο τόπος του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κρίσνα, που είναι γνωστός ως Κρισναλόκα ή Γκολόκα Βριννтάβανα. Στον πνευματικό ουρανό δεν χρειάζεται ούτε ηλιακό φως ούτε το φως της σελήνης ούτε φωτιά ούτε ηλεκτρισμός, επειδή όλοι οι πλανήτες είναι αυτόφωτοι. Σε αυτό το σύμπαν υπάρχει μόνο ένας αυτόφωτος πλανήτης, ο ήλιος, αλλά στον πνευματικό κόσμο όλοι οι πλανήτες είναι αυτόφωτοι. Η λαμπρή ακτινοβολία όλων εκείνων των πλανητών (που ονομάζονται Βαϊκούντα) συγκροτεί τον λαμπερό ουρανό, τον γνωστό ως *μπραματζιοτι*. Στην πραγματικότητα, η ακτινοβολία αυτή προέρχεται από τον πλανήτη του Κρίσνα, την Γκολόκα Βριννтάβανα. Τμήμα εκείνης της λαμπρής ακτινοβολίας καλύπτεται από τη *μαχατ-ταττβα*, τον υλικό κόσμο. Εκτός από αυτό το τμήμα, το μεγαλύτερο μέρος εκείνου του λαμπερού ουρανού είναι γεμάτο πνευματικούς πλανήτες που ονομάζονται Βαϊκούντα, ο κυριότερος των οποίων είναι η Γκολόκα Βριννтάβανα.

Όσο το ζωντανό ον παραμένει σε αυτόν τον σκοτεινό υλικό κόσμο, είναι δέσμιο, αλλά μόλις φτάσει στον πνευματικό ουρανό, ανοίγοντας δρόμο μέσα από το απατηλό, το διαστρεβλωμένο δέντρο του υλικού κόσμου, απελευθερώνεται. Και τότε, δεν υπάρχει πιθανότητα επιστροφής του εδώ. Στην υπό όρους ζωή του, το ζωντανό ον θεωρεί τον εαυτό του κύριο του υλικού κόσμου, αλλά στην κατάσταση της απελευθέρωσης εισέρχεται στο πνευματικό βασίλειο και γίνεται σύντροφος του Υπερτάτου Κυρίου. Εκεί απολαμβάνει αιώνια ευδαιμονία, αιώνια ζωή και πλήρη γνώση.

Θα πρέπει να μας σαγηνεύσει αυτή η πληροφορία. Θα πρέπει να θέλουμε να μεταφερθούμε σε εκείνον τον αιώνιο κόσμο και να ξεμπλέξουμε από αυτή την παραπλανητική αντανάκλαση της πραγματικότητας. Για όποιον είναι υπερβολικά προσκολλημένος σε αυτόν τον υλικό κόσμο είναι πολύ δύσκολο να κόψει αυτή την προσκόλληση, αλλά αν υιοθετήσει τη συνείδηση του Κρίσνα υπάρχει πιθανότητα να αποκολληθεί σταδιακά. Θα πρέπει να συναναστρέφεται κανείς με αφοσιωμένους υπηρέτες, με εκείνους που βρίσκονται στη συνείδηση του Κρίσνα. Θα πρέπει να αναζητήσει κανείς μία κοινότητα αφιερωμένη στη συνείδηση του Κρίσνα και να μάθει πώς να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσει να αποκόψει την προσκόλλησή του στον υλικό κόσμο. Δεν μπορεί να αποκολληθεί κανείς από την έλξη του υλικού κόσμου φορώντας απλώς ενδύματα βαθυκίτρινου χρώματος.* Θα πρέπει να προσκολληθεί στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου. Θα πρέπει, συνεπώς, να αντιμετωπίσει κανείς με μεγάλη σοβαρότητα το γεγονός ότι η υπηρεσία αφοσίωσης, όπως περιγράφεται στο Δωδέκατο Κεφάλαιο, είναι ο μόνος τρόπος για να ξεφύγει από αυτή την παραπλανητική απεικόνιση του αληθινού δέντρου. Στο Δέκατο Τέταρτο Κεφάλαιο περιγράφεται η μόλυνση όλων των άλλων μεθόδων από την υλική φύση. Μόνο η υπηρεσία αφοσίωσης περιγράφεται ως καθαρά υπερβατική.

Οι λέξεις *παραμαμ μαμα* έχουν πολύ μεγάλη σημασία σε αυτή τη στροφή. Κάθε γωνιά του κόσμου είναι ιδιοκτησία του Υπερτάτου Κυρίου, αλλά ο πνευματικός κόσμος είναι *παραμαμ*, γεμάτος από έξι ειδών πλούτη, έξι ειδών

---

* Σύμφωνα με τη βεδική παράδοση, από τις τέσσερεις πνευματικές τάξεις, οι *γκριχαστα* (οι οικογενειάρχες) φορούν λευκά ενδύματα, ενώ οι άλλες τρεις τάξεις, δηλαδή οι *μπραματσαρι* (οι άγαμοι σπουδαστές), οι *βαναπραστα* (όσοι έχουν αποσυρθεί από την οικογενειακή ζωή) και οι *σαννιασι* (η τάξη της απάρνησης) φορούν ενδύματα χρώματος κρόκου. (Σημ. του μετ.)

δυνάμεις. Και στις *Ουπανισαντ* βεβαιώνεται ότι στον πνευματικό κόσμο δεν υπάρχει ανάγκη για ηλιακό φως ή σεληνόφως, επειδή ολόκληρος ο πνευματικός ουρανός φωτίζεται από την εσωτερική δύναμη του Υπερτάτου Κυρίου. Σε εκείνον τον υπέρτατο τόπο μπορεί να φτάσει κανείς μόνο με την υποταγή στον Κύριο και με κανέναν άλλο τρόπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः।
मनःषष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति।।७।।

μαμαϊβαμσο τζιβα-λοκε τζιβα-μπουταχ σαναταναχ
μαναχ-σαστανιννπριγιανι πρακριτι-στανι καρσατι

μαμα: Μου – *εβα*: βέβαια – *αμσαχ*: μικρά σωματίδια - *τζιβα-λοκε*: στον κόσμο της υπό όρους ζωής - *τζιβα-μπουταχ*: οι δέσμιες (οι υποκείμενες σε όρους) ζωντανές οντότητες – *σαναταναχ*: αιώνια – *μαναχ*: με τον νου – *σαστανι*: οι έξι – *ιννπριγιανι*: οι αισθήσεις – *πρακριτι*: στην υλική φύση – *στανι*: ευρισκόμενες – *καρσατι*: αγωνιζόμενες σκληρά.

Τα ζωντανά όντα αυτού του υποκείμενου σε όρους κόσμου είναι τα αιώνια, πολύ μικρά μέρη Μου. Εξαιτίας της υπό όρους ζωής, αγωνίζονται πολύ σκληρά με τις έξι αισθήσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν και τον νου.

Σε αυτή τη στροφή αποκαλύπτεται καθαρά η ταυτότητα του ζωντανού όντος. Το ζωντανό ον είναι το μικρό κομμάτι του Υπερτάτου Κυρίου – αιωνίως. Δεν ισχύει η άποψη ότι αποκτά ατομικότητα στην υπό όρους ζωή του, ενώ στην απελευθερωμένη κατάστασή του γίνεται ένα με τον Υπέρτατο Κύριο. Είναι αιωνίως αποσπασμένο μικρό κομμάτι του
Υπερτάτου Κυρίου. Αυτό δηλώνεται ξεκάθαρα, *σανατανα*. Σύμφωνα με τη βεδική εκδοχή, ο Υπέρτατος Κύριος φανερώνεται και επεκτείνεται σε αναρίθμητες επεκτάσεις, εκ των οποίων οι πρωταρχικές επεκτάσεις ονομάζονται *βισνου-ταττβα* και οι δευτερεύουσες είναι τα ζωντανά όντα. Με άλλα λόγια, η *βισνου-ταττβα* είναι η προσωπική επέκταση και τα ζωντανά όντα είναι αποχωρισμένες επεκτάσεις. Δια της προσωπικής Του επέκτασης, εκδηλώνεται σε διάφορες μορφές όπως ο Ράμα, ο Νρισιμχαντέβα, ο Βισνουμούρτι και όλες οι κυρίαρχες Θεότητες στους πλανήτες Βαϊκούντα. Οι

αποχωρισμένες επεκτάσεις, τα ζωντανά όντα, είναι αιωνίως υπηρέτες. Οι προσωπικές επεκτάσεις του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, οι ατομικές ταυτότητες της Θεότητας είναι πάντα παρούσες. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι αποχωρισμένες επεκτάσεις, τα ζωντανά όντα, διαθέτουν πάντα την ταυτότητά τους. Ως μικρά μέρη του Υπερτάτου Κυρίου, τα ζωντανά όντα διαθέτουν επίσης μικρό μέρος των ιδιοτήτων Του, μία εκ των οποίων είναι η ανεξαρτησία. Κάθε ζωντανό ον διαθέτει ατομική ψυχή, την προσωπική του ατομικότητα και μία ελάχιστη μορφή ανεξαρτησίας. Με την κακή χρήση αυτής της ανεξαρτησίας γίνεται ψυχή υποκείμενη σε όρους, ενώ με τη σωστή χρήση της ανεξαρτησίας του είναι για πάντα ελεύθερο. Σε κάθε περίπτωση είναι αιώνιο, όπως είναι και ο Υπέρτατος Κύριος. Στην κατάσταση της απελευθέρωσης είναι ελευθερωμένο από τους όρους της υλικής ύπαρξης και προσφέρει υπερβατική υπηρεσία στον Κύριο. Στην υπό όρους ζωή του κυριαρχείται από τις ιδιότητες της υλικής φύσης και λησμονεί την υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Κυρίου. Ως αποτέλεσμα, είναι υποχρεωμένο να εργάζεται πολύ σκληρά για να συντηρήσει την ύπαρξή του στον υλικό κόσμο.

Τα ζωντανά όντα, όχι μόνο τα ανθρώπινα όντα, οι γάτες και οι σκύλοι, αλλά ακόμη και οι μεγάλοι κυρίαρχοι του υλικού κόσμου –ο Μπράμα, ο Κύριος Σίβα, ακόμη και ο Βίσνου- είναι όλα τους κομμάτια του Υπερτάτου Κυρίου. Είναι όλα αιώνια, δεν είναι πρόσκαιρες εκδηλώσεις. Η λέξη *καρσατι* (αγωνίζομαι, παλεύω σκληρά) έχει μεγάλη σημασία. Η υποκείμενη σε όρους ψυχή είναι περιορισμένη, σαν αλυσοδεμένη με σιδερένιες αλυσίδες. Είναι δεμένη από το ψεύτικο εγώ και ο νους είναι ο κύριος παράγοντας που την οδηγεί στην υλική ύπαρξη. Όταν ο νους βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας, οι δραστηριότητές του είναι καλές· όταν βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους, οι δραστηριότητές του δημιουργούν δυσκολίες· και όταν ο νους βρίσκεται στην κατάσταση της άγνοιας, ταξιδεύει στα κατώτατα ζωικά είδη. Είναι σαφές, ωστόσο, σε αυτή τη στροφή ότι η υποκείμενη σε όρους ψυχή είναι καλυμμένη από το υλικό σώμα, που συμπεριλαμβάνει τον νου και τις αισθήσεις, όταν δε απελευθερώνεται, αυτό το υλικό περίβλημα χάνεται, ενώ το πνευματικό της σώμα εκδηλώνεται στην ατομικότητά του. Στη *Μαντιανντιναγιανα-σρουτι* υπάρχει η ακόλουθη πληροφορία: *σα βα εσα μπραμα-νιστα ινταμ σαριραμ μαρττιαμ ατισριτζια μπραμαμπισαμπαντια μπραμανα πασιατι μπραμανα σρινοτι μπραμαναϊβενταμ σαρβαμ ανουμπαβατι*. Εδώ λέγεται ότι όταν ένα ζωντανό ον αφήσει την υλική ενσωμάτωση και εισέλθει στον πνευματικό κόσμο, αφυπνίζει και πάλι το πνευματικό του σώμα και σε αυτό το πνευματικό σώμα μπορεί να δει τον Υπέρτατο Κύριο πρόσωπο

με πρόσωπο. Μπορεί να Τον ακούσει και να Του μιλήσει και να Τον κατανοήσει όπως ακριβώς είναι. Και από τις *σμριτι* γίνεται επίσης αντιληπτό ότι στους πνευματικούς πλανήτες όλοι ζουν σε σώματα που έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτά του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Όσον αφορά στη σωματική κατασκευή, δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στα ζωντανά όντα, τα κομμάτια του Υπερτάτου Κυρίου, και τις επεκτάσεις Του, τις *βισνου-μουρτι*. Με άλλα λόγια, κατά την απελευθέρωση, το ζωντανό ον αποκτά ένα πνευματικό σώμα με τη χάρη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας.

Η λέξη *μαμαϊβαμσαχ* (πολύ μικρά μέρη, σωματίδια του Υπερτάτου Κυρίου) έχει επίσης μεγάλη σημασία. Το σωματίδιο του Υπερτάτου Κυρίου δεν είναι σαν κάποιο σπασμένο μέρος ενός υλικού όλου. Έχουμε ήδη αντιληφθεί στο Δεύτερο Κεφάλαιο ότι το πνεύμα δεν μπορεί να κοπεί σε κομμάτια. Αυτό το σωματίδιο δεν μπορεί να γίνει κατανοητό από την υλική σκοπιά. Δεν είναι σαν την ύλη, η οποία μπορεί να κοπεί σε κομμάτια που μπορούν και πάλι να ενωθούν. Αυτή η αντίληψη δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, επειδή χρησιμοποιείται η λέξη *σανατανα*, αιώνιο. Το σωματίδιο αυτό είναι αιώνιο. Αναφέρεται επίσης στην αρχή του Δευτέρου Κεφαλαίου ότι σε κάθε ατομικό σώμα είναι παρόν ένα πολύ μικρό μέρος του Υπερτάτου Κυρίου (*ντεχινο 'σμιν γιατα ντεχε*). Αυτό το πολύ μικρό μέρος, όταν απελευθερωθεί από τη σωματική περιπλοκή, αφυπνίζει το αρχικό πνευματικό του σώμα στον πνευματικό ουρανό, σε κάποιον πνευματικό πλανήτη, και απολαμβάνει τη συντροφιά του Υπερτάτου Κυρίου. Σε αυτό το εδάφιο καταλαβαίνουμε ότι το ζωντανό ον, επειδή είναι πολύ μικρό μέρος του Υπερτάτου Κυρίου, είναι ποιοτικώς ένα με τον Κύριο, ακριβώς όπως τα κομμάτια του χρυσού είναι και αυτά χρυσός.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

शरीरं यदवाप्नोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः।
गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धानिवाशयात्॥८॥

σαριραμ γιαντ αβαπνοτι   γιατς τσαπι ουτκραματισβαραχ
γκριχιτβαϊτανι σαμιατι   βαγιουρ γκαννταν ιβασαγιατ

σαριραμ: το σώμα – *γιατ*: όπως – *αβαπνοτι*: δέχεται – *γιατ*: οτιδήποτε – *τσα απι*: επίσης – *ουτκραματι*: αφήνει – *ισβαραχ* ο κύριος του σώματος – *γκριχιτβα*:

παίρνοντας – *ετανι*: όλα αυτά – *σαμιατι*: φεύγει – *βαγιουχ*: ο αέρας – *γκαννταν*: μυρίζει – *ιβα*: όπως – *ασαγιατ*: από την πηγή τους.

Στον υλικό κόσμο, το ζωντανό ον μεταφέρει τις διάφορες αντιλήψεις του από το ένα σώμα στο άλλο, όπως ακριβώς ο αέρας μεταφέρει τα αρώματα.

Εδώ το ζωντανό ον περιγράφεται ως *ισβαρα*, κύριος του σώματός του. Αν θέλει, μπορεί να αλλάξει το σώμα του ανεβαίνοντας βαθμίδα ή να κατέβει σε κατώτερη κατηγορία. Διαθέτει περιορισμένη ανεξαρτησία και η αλλαγή του σώματός του εξαρτάται από το ίδιο. Κατά την ώρα του θανάτου, η συνείδηση την οποία έχει δημιουργήσει θα το μεταφέρει στο επόμενο είδος σώματος. Αν έχει δημιουργήσει μια συνείδηση όπως της γάτας ή του σκύλου, είναι βέβαιο ότι θα δεχθεί ένα σώμα γάτας ή σκύλου. Αν έχει προσηλωμένη σταθερά τη συνείδησή του σε θεϊκές ιδιότητες, θα δεχθεί τη μορφή ημίθεου. Και αν έχει συνείδηση του Κρίσνα, θα μεταφερθεί στην Κρισναλόκα, στον πνευματικό κόσμο, και θα συναναστρέφεται τον Κρίσνα. Ο ισχυρισμός ότι μετά την καταστροφή του σώματος όλα τελειώνουν είναι ψευδής. Η ατομική ψυχή μεταναστεύει από το ένα σώμα στο άλλο, το δε τωρινό σώμα της και οι τωρινές της δραστηριότητες είναι το υπόβαθρο του επόμενου σώματός της. Δέχεται κανείς ένα σώμα σύμφωνα με το *καρμα* του και με την πάροδο του χρόνου υποχρεώνεται να το αφήσει. Εδώ αναφέρεται ότι το λεπτό σώμα, το οποίο φέρει την ιδέα του επόμενου σώματος, αναπτύσσει ένα άλλο σώμα στην επόμενη ζωή. Αυτή η διαδικασία της μετενσάρκωσης από το ένα σώμα στο άλλο, καθώς και ο αγώνας για όποιο χρονικό διάστημα βρίσκεται κανείς μέσα στο υλικό σώμα, ονομάζεται *καρσατι*, αγώνας για την ύπαρξη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च रसनं घ्राणमेव च।
अधिष्ठाय मनश्चायं विषयानुपसेवते।।९।।

σροτραμ τσακσουχ σπαρσαναμ τσα ρασαναμ γκραναμ εβα τσα
αντισταγια μανας τσαγιαμ βισαγιαν ουπασεβατε

σροτραμ: αφτιά – *τσακσουχ*: μάτια – *σπαρσαναμ*: αφή – *τσα*: επίσης – *ρασαναμ*: γλώσσα – *γκραναμ*: η δύναμη της όσφρησης – *εβα*: επίσης – *τσα*:

και – *αντισταγια*: ευρισκόμενο – *μαναχ*: ο νους – *τσα*: επίσης – *αγιαμ*: αυτό – *βισαγιαν*: τα αντικείμενα των αισθήσεων – *ουπασεβατε*: απολαμβάνει.

Το ζωντανό ον, δεχόμενο ένα άλλο χονδροειδές σώμα, αποκτά έναν συγκεκριμένο τύπο αφτιών, ματιών, γλώσσας, μύτης και αφής, συγκεντρωμένων γύρω από τον νου. Απολαμβάνει έτσι ένα συγκεκριμένο τύπο αντικειμένων των αισθήσεων.

Με άλλα λόγια, αν το ζωντανό ον νοθέψει τη συνείδησή του με τις ιδιότητες των γάτων και των σκύλων, στην επόμενη ζωή του δέχεται ένα σώμα γάτας ή σκύλου και απολαμβάνει ως γάτα ή ως σκύλος. Αρχικώς η συνείδηση είναι αγνή όπως το νερό. Αλλά αν ανακατέψουμε στο νερό κάποιο χρώμα, το νερό αλλάζει. Κατά τον ίδιο τρόπο, η συνείδηση είναι αγνή, επειδή η πνευματική ψυχή είναι αγνή. Αλλά η συνείδηση αλλάζει σύμφωνα με την επαφή με τις κατάστασεις της ύλης. Η αληθινή συνείδηση είναι η συνείδηση του Κρίσνα. Συνεπώς, όταν έχει κανείς συνείδηση του Κρίσνα βρίσκεται στην αγνή κατάσταση ζωής. Αν όμως η συνείδησή του έχει νοθευτεί από κάποιου είδους υλιστική νοοτροπία, στην επόμενη ζωή του θα δεχθεί το ανάλογο σώμα. Δεν θα δεχθεί υποχρεωτικά ανθρώπινο σώμα και πάλι· μπορεί να δεχθεί το σώμα ενός σκύλου, μιας γάτας, ενός χοίρου, ενός ημίθεου ή το σώμα μιας από τις πολλές άλλες μορφές, αφού υπάρχουν 8.400.000 είδη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

उत्क्रामन्तं स्थितं वापि भुञ्जानं वा गुणान्वितम्।
विमूढा नानुपश्यन्ति पश्यन्ति ज्ञानचक्षुषः।।१०।।

ουτκραμανταμ στιταμ βαπι μπουντζαναμ βα γκουνανβιταμ
βιμουντα νανουπασιαντι πασιαντι γκιανα-τσακσουσαχ

ουτκραμανταμ: αφήνοντας το σώμα – *στιταμ*: ευρισκόμενο στο σώμα – *βαπι*: είτε – *μπουντζαναμ*: απολαμβάνοντας – *βα*: ή – *γκουνα-ανβιταμ*: κάτω από τα μάγια των καταστάσεων της υλικής φύσης – *βιμουνταχ*: οι ανόητοι – *να*: ποτέ δεν – *ανουπασιαντι*: μπορούν να δουν – *πασιαντι*: μπορεί να δει - *γκιανα-τσακσουσαχ*: όποιος διαθέτει τα μάτια της γνώσης.

Οι ανόητοι δεν μπορούν να καταλάβουν πώς ένα ζωντανό ον μπορεί να αφήσει το σώμα του, πώς βρίσκεται μέσα στο σώμα του ή πώς απολαμβάνει υπό την επήρεια των καταστάσεων της φύσης. Αλλά όποιος έχει μάτια εκπαιδευμένα στη γνώση μπορεί να τα δει όλα αυτά.

Η λέξη *γκιανα-τσακσουσαχ* έχει ιδιαίτερη σημασία. Χωρίς γνώση, δεν μπορεί κάποιος να καταλάβει πώς αφήνει ένα ζωντανό ον το παρόν σώμα του ούτε τι μορφή θα έχει το σώμα που θα πάρει στην επόμενη ζωή του ούτε καν γιατί ζει σε ένα συγκεκριμένο είδος σώματος. Αυτό απαιτεί πολλή γνώση, προερχόμενη από την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και άλλα παρόμοια έργα, που έχει ακούσει κανείς από έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο. Όποιος έχει εκπαιδευτεί έτσι ώστε να αντιλαμβάνεται όλα αυτά τα πράγματα είναι τυχερός. Κάθε ζωντανό ον αφήνει το σώμα του κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Ζει κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και απολαμβάνει κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, υπό τη γοητεία της υλικής φύσης. Ως αποτέλεσμα, δοκιμάζει διάφορα είδη ευτυχίας και δυστυχίας, υπό την ψευδαίσθηση της αισθησιακής απόλαυσης. Όσοι είναι μονίμως ξελογιασμένοι από τη λαγνεία και τον πόθο χάνουν κάθε δύναμη κατανόησης της αλλαγής του σώματός τους και της παραμονής τους σε ένα συγκεκριμένο σώμα. Δεν μπορούν να το καταλάβουν. Όσοι, ωστόσο, έχουν αναπτύξει πνευματική γνώση μπορούν να αντιληφθούν ότι το πνεύμα διαφέρει από το σώμα, αλλάζει σώμα και απολαμβάνει με διάφορους τρόπους. Όποιος διαθέτει αυτή τη γνώση μπορεί να καταλάβει πώς το υποκείμενο σε όρους ζωντανό ον υποφέρει στην υλική ύπαρξη. Όσοι, λοιπόν, είναι πολύ προχωρημένοι στη συνείδηση του Κρίσνα προσπαθούν όσο καλύτερα μπορούν να δώσουν αυτή τη γνώση στους ανθρώπους, επειδή η υπό όρους ζωή τους είναι γεμάτη δυσκολίες. Θα πρέπει να ξεφύγουν από αυτή τη ζωή, να αποκτήσουν συνείδηση του Κρίσνα, να απελευθερωθούν και να μεταφερθούν στον πνευματικό κόσμο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

यतन्तो योगिनश्चैनं पश्यन्त्यात्मन्यवस्थितम्।
यतन्तोऽप्यकृतात्मानो नैनं पश्यन्त्यचेतसः।।११।।

γιατάντο γιογκινας τσαϊναμ   πασιαντι ατμανι αβαστιταμ
γιαταντο ‘πι ακριτατμανο   ναϊναμ πασιαντι ατσετασαχ

γιατανταχ: οι αγωνιζόμενοι – *γιογκιναχ*: υπερβατιστές – *τσα*: επίσης – *εναμ*: αυτό – *πασιαντι*: μπορούν να δουν – *ατμανι*: στον εαυτό – *αβαστιταμ*: ευρισκόμενοι – *γιατανταχ*: προσπαθούν – *απι*: παρόλο που – *ακριτα-ατμαναχ*: χωρίς αυτοσυνειδητοποίηση – *να*: δεν – *εναμ*: αυτό – *πασιαντι*: μπορούν να δουν – *ατσετασαχ*: μη ανεπτυγμένος νους.

Οι αγωνιζόμενοι υπερβατιστές, εδραιωμένοι στην αυτοσυνειδητοποίηση, μπορούν να τα δουν όλα αυτά καθαρά. Αλλά όσοι δεν έχουν αυτοσυνειδητοποίηση και ανεπτυγμένο νου δεν μπορουν να δουν τι συμβαίνει, παρόλο που μπορεί να προσπαθούν.

Υπάρχουν πολλοί υπερβατιστές που βρίσκονται στον δρόμο της πνευματικής αυτοσυνειδητοποίησης, αλλά όποιος δεν είναι εδραιωμένος στην αυτοσυνειδητοποίηση, δεν μπορεί να δει πώς συμβαίνουν οι αλλαγές στο σώμα του ζωντανού όντος. Σε σχέση με αυτό, η λέξη *γιογκιναχ* έχει ιδιαίτερη σημασία. Στη σημερινή εποχή υπάρχουν τόσο πολλοί υποτιθέμενοι *γιογκι* και τόσο πολλοί σύλλογοι *γιογκα*, αλλά στην πραγματικότητα είναι τυφλοί ως προς το ζήτημα της αυτοσυνειδητοποίησης. Είναι απλώς εθισμένοι σε κάποιου είδους γυμναστικές ασκήσεις και ικανοποιημένοι αν το σώμα είναι καλοφτιαγμένο και γερό. Δεν έχουν άλλη πληροφόρηση. Ονομάζονται *γιατάντο 'πι ακριτατμαναχ*. Παρόλο που αγωνίζονται σε κάποιο υποτιθέμενο σύστημα *γιογκα*, δεν έχουν αυτοσυνειδητοποίηση. Αυτοί οι άνθρωποι δεν μπορούν να κατανοήσουν τη διαδικασία της μετενσάρκωσης της ψυχής. Μόνον όσοι βρίσκονται πραγματικά στο *γιογκα* και έχουν συνειδητοποιήσει τον εαυτό, τον κόσμο και τον Υπέρτατο Κύριο, με άλλα λόγια οι *μπακτι-γιογκι*, όσοι προσφέρουν αγνή υπηρεσία αφοσίωσης με συνείδηση του Κρίσνα, μπορούν να κατανοήσουν πώς συμβαίνουν τα πράγματα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेऽखिलम्।
यच्चन्द्रमसि यच्चाग्नौ तत्तेजो विद्धि मामकम्।।१२।।

γιαντ αντιτια-γκαταμ τετζο τζαγκαντ μπασαγιατε 'κιλαμ
γιατς τσαννтραμασι γιατς τσαγκνω τατ τετζο βιντι μαμακαμ

γιατ: η οποία – *αντιτια-γκαταμ*: στο ηλιακό φως – *τετζαχ*: η λαμπρότητα – *τζαγκατ*: ολόκληρο τον κόσμο – *μπασαγιατε*: φωτίζει – *ακιλαμ*: εξ ολοκλήρου – *γιατ*: η οποία – *τσαννтραμασι*: στη σελήνη – *γιατ*: η οποία – *τσα*: επίσης – *αγκνω*: στη φωτιά – *τατ*: εκείνο – *τετζαχ*: η λαμπρότητα – *βιντι*: να καταλάβεις – *μαμακαμ*: από Εμένα.

Η λαμπρότητα του ήλιου που διαλύει το σκοτάδι όλου αυτού του κόσμου προέρχεται από Εμένα. Η λαμπρότητα της σελήνης, καθώς και της φωτιάς, προέρχονται επίσης από Εμένα.

Οι λιγότερο νοήμονες αδυνατούν να κατανοήσουν πώς συμβαίνουν τα πράγματα. Η έναρξη της γνώσης μπορεί να εδραιωθεί αν κατανοήσει κανείς αυτό που εξηγεί εδώ ο Κύριος. Όλοι βλέπουν τον ήλιο, τη σελήνη, τη φωτιά και τον ηλεκτρισμό. Θα πρέπει να προσπαθήσει κανείς απλώς να καταλάβει ότι η λαμπρότητα του ήλιου, η λαμπρότητα της σελήνης και η λαμπρότητα της φωτιάς ή του ηλεκτρισμού προέρχονται από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αυτή η αντίληψη της ζωής, η αρχή της συνείδησης του Κρίσνα, αποτελεί μεγάλη πρόοδο για την υποκείμενη σε όρους ψυχή στον υλικό κόσμο. Τα ζωντανά όντα είναι κατά βάση συστατικά μέρη του Υπερτάτου Κυρίου και εδώ ο Κύριος κάνει νύξη σχετικά με το πώς μπορούν να επιστρέψουν στο σπίτι τους, σε Αυτόν. Από αυτή τη στροφή καταλαβαίνουμε ότι ο ήλιος φωτίζει ολόκληρο το ηλιακό σύστημα. Υπάρχουν διάφορα σύμπαντα και ηλιακά συστήματα, με διάφορους ήλιους, φεγγάρια και πλανήτες. Το ηλιακό φως οφείλεται στην πνευματική λάμψη του Υπερτάτου Κυρίου στον πνευματικό ουρανό. Με την ανατολή του ηλίου προβάλλουν οι δραστηριότητες των ανθρωπίνων όντων. Ανάβουν φωτιά για να προετοιμάσουν την τροφή τους· ανάβουν φωτιά για να ξεκινήσουν τα εργοστάσια, κλπ. Τόσο πολλά πράγματα γίνονται με τη βοήθεια της φωτιάς. Γι’ αυτό η ανατολή του ήλιου, η φωτιά και το φως της σελήνης είναι τόσο ευχάριστα στα ζωντανά όντα. Χωρίς τη βοήθειά τους κανένα ζωντανό ον δεν μπορεί να επιζήσει. Αν λοιπόν μπορεί κανείς να καταλάβει ότι το φως και η λαμπρότητα του ήλιου, της σελήνης και της φωτιάς προέρχονται από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, τότε αρχίζει η συνείδηση του Κρίσνα. Το φως της σελήνης τρέφει όλα τα φυτά. Το φως της σελήνης είναι τόσο ευχάριστο, ώστε οι άνθρωποι μπορούν εύκολα να καταλάβουν ότι ζουν χάρη στο έλεος του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Χωρίς το έλεός Του δεν μπορεί να υπάρξει ήλιος, χωρίς το έλεός Του δεν μπορεί να υπάρξει

σελήνη, χωρίς το έλεός Του δεν μπορεί να υπάρξει φωτιά και χωρίς ήλιο, σελήνη και φωτιά δεν μπορεί να ζήσει κανείς. Αυτές είναι κάποιες σκέψεις για την πρόκληση συνείδησης του Κρίσνα στην υποκείμενη σε όρους ψυχή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

गामाविश्य च भूतानि धारयाम्यहमोजसा।
पुष्णामि चौषधीः सर्वाः सोमो भूत्वा रसात्मकः।।१३।।

γκαμ αβισια τσα μπουτανι   νταραγιαμι αχαμ οτζασα
πουσναμι τσωσαντιχ σαρβαχ   σομο μπουτβα ρασατμακαχ

γκαμ: οι πλανήτες – *αβισια*: εισερχόμενος – *τσα*: επίσης – *μπουτανι*: τα ζωντανά όντα – *νταραγιαμι*: συντηρώ – *αχαμ*: Εγώ – *οτζασα*: με την ενέργειά Μου – *πουσναμι*: τρέφοντας – *τσα*: και – *ωσαντιχ*: τα φυτά – *σαρβαχ*: όλα – *σομαχ*: η σελήνη – *μπουτβα*: γίνομαι – *ρασα-ατμακαχ*: προμηθεύοντας τον χυμό.

Εισέρχομαι σε κάθε πλανήτη και χάρη στην ενέργειά Μου οι πλανήτες διατηρούνται σε τροχιά. Γίνομαι σελήνη και προμηθεύω τον χυμό της ζωής σε όλα τα φυτά.

Γίνεται κατανοητό ότι όλοι οι πλανήτες επιπλέουν στον αέρα μόνο χάρη στην ενέργεια του Κυρίου. Ο Κύριος εισέρχετα σε κάθε άτομο, σε κάθε πλανήτη και σε κάθε ζωντανό ον. Αυτό αναπτύσσεται στην *Μπράμα-σαμχιτα*. Αναφέρεται εκεί ότι ένα πλήρες μέρος του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, η Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα), εισέρχεται στους πλανήτες, στο σύμπαν, στα ζωντανά όντα και ακόμη και στα άτομα της ύλης. Εξαιτίας αυτού, τα πάντα εκδηλώνονται καταλλήλως. Όταν η πνευματική ψυχή είναι εκεί, ένας ζωντανός άνθρωπος μπορεί να επιπλεύσει στο νερό, αλλά όταν ο πνευματικός σπινθήρας έχει φύγει από το σώμα και το σώμα είναι νεκρό, βυθίζεται. Βέβαια, όταν έχει αποσυντεθεί επιπλέει όπως τα άχυρα και διάφορα άλλα πράγματα, αλλά μόλις ο άνθρωπος πεθάνει βυθίζεται αμέσως στο νερό. Κατά τον ίδιο τρόπο, όλοι αυτοί οι πλανήτες επιπλέουν στο διάστημα, πράγμα το οποίο οφείλεται στην είσοδο σε αυτούς της υπέρτατης ενέργειας του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Η ενέργειά Του συντηρεί κάθε πλανήτη, ακριβώς σαν μια χούφτα σκόνη. Αν κάποιος κρατά στο χέρι

του μια χούφτα σκόνη, η σκόνη δεν μπορεί να πέσει, αλλά αν την πετάξει στον αέρα θα πέσει. Κατά τον ίδιο τρόπο, τους πλανήτες, οι οποίοι επιπλέουν στον αέρα, στην πραγματικότητα τους κρατά στο χέρι της η συμπαντική μορφή του Υπερτάτου Κυρίου. Με τη δύναμη και την ενέργειά Του όλα τα κινητά και ακίνητα πράγματα παραμένουν στη θέση τους. Λέγεται ότι εξαιτίας του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, ο ήλιος λάμπει και οι πλανήτες κινούνται σταθερά. Αν δεν ήταν Αυτός, όλοι οι πλανήτες θα σκόρπιζαν στον αέρα σαν σκόνη και θα χάνονταν. Κατά τον ίδιο τρόπο, οφείλεται στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας το ότι η σελήνη τρέφει όλα τα φυτά. Εξαιτίας της επίδρασης της σελήνης τα φυτά γίνονται τόσο εύγευστα. Χωρίς το φως της σελήνης τα φυτά δεν μπορούν ούτε να μεγαλώσουν ούτε να εχουν τόσο νόστιμη γεύση. Η ανθρώπινη κοινωνία εργάζεται, ζει άνετα και απολαμβάνει την τροφή της χάρη στις προμήθειες από τον Υπέρτατο Κύριο. Διαφορετικά, το ανθρώπινο γένος δεν θα μπορούσε να επιβιώσει. Η λέξη *ρασατμακαχ* έχει ιδιαίτερη σημασία. Όλα γίνονται νόστιμα χάρη στον Υπέρτατο Κύριο, μέσω της επίδρασης της σελήνης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः।
प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नं चतुर्विधम्।।१४।।

αχαμ βαϊσβαναρο μπουτβα πρανιναμ ντεχαμ ασριταχ
πραναπανα-σαμαγιουκταχ πατσαμι ανναμ τσατουρ-βινταμ

αχαμ: Εγώ – *βαϊσβαναραχ*: με το πλήρες τμήμα Μου ως πεπτική φωτιά – *μπουτβα*: γίνομαι – *πρανιναμ*: όλων των ζωντανών όντων – *ντεχαμ*: στα σώματα – *ασριταχ*: ευρισκόμενος – *πρανα*: εξερχόμενος αέρας – *απανα*: εισερχόμενος αέρας – *σαμαγιουκταχ*: διατηρώντας την ισορροπία – *πατσαμι*: χωνεύω – *ανναμ*: των τροφών - *τσατουρ-βινταμ*: τα τέσσερα είδη.

Είμαι η φωτιά της πέψης στα σώματα όλων των ζωντανών όντων και μαζί με τον αέρα της ζωής, εισερχόμενο και εξερχόμενο, χωνεύω τα τέσσερα είδη τροφής.

Σύμφωνα με την *Αγιουρ Βεντα*, στο στομάχι υπάρχει μια φωτιά η οποία χωνεύει κάθε τροφή που φτάνει εκεί. Όταν η φωτιά αυτή φουντώνει

αισθανόμαστε πείνα, αλλά όταν καταλαγιάζει δεν έχουμε όρεξη. Μερικές φορές, όταν η φωτιά δεν καίει χρειαζόμαστε θεραπεία. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η φωτιά αυτή αντιπροσωπεύει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Τα βεδικά *μαντρα* βεβαιώνουν επίσης ότι ο Υπέρτατος Κύριος ή *μπραμαν* βρίσκεται με τη μορφή της φωτιάς μέσα στο στομάχι και χωνεύει όλα τα είδη τροφής. Συνεπώς, αφού ο Κύριος βοηθά τη χώνευση όλων των ειδών τροφής, το ζωντανό ον δεν είναι ανεξάρτητο ως προς τη διαδικασία του φαγητού. Αν δεν το βοηθήσει να χωνέψει ο Υπέρτατος Κύριος, του είναι αδύνατο να τραφεί. Έτσι ο Κύριος παράγει και χωνεύει τις τροφές, και χάρη σε Αυτόν απολαμβάνουμε τη ζωή. Και η *Βεντάντα-σουτρα* το επιβεβαιώνει αυτό: *σαμπντανταντιμπιο 'νταχ πρατιστανας τσα*. Ο Κύριος βρίσκεται μέσα στον ήχο και μέσα στο σώμα, μέσα στον αέρα και ακόμη και μέσα στο στομάχι ως δύναμη της πέψης. Υπάρχουν τεσσάρων ειδών τροφές: ορισμένες τις καταπίνουμε, ορισμένες τις μασάμε, ορισμένες τις γλείφουμε και ορισμένες τις ρουφάμε. Ο Κύριος είναι η δύναμη που χωνεύει όλες αυτές τις τροφές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

सर्वस्य चाहं हृदि सन्निविष्टो
मत्तः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनं च।
वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यो
वेदान्तकृद्वेदविदेव चाहम्।।१५।।

σαρβασια τσαχαμ χριντι σαννιβιστο
ματταχ σμριτιρ γκιαναμ αποχαναμ τσα
βενταϊς τσα σαρβαϊρ αχαμ εβα βεντιο
βεντάντα-κριντ βεντα-βιντ εβα τσαχαμ

σαρβασια: όλων των ζωντανών όντων – *τσα*: και – *αχαμ*: Εγώ – *χριντι*: στην καρδιά – *σαννιβισταχ*: ευρισκόμενος – *ματταχ*: από Εμένα – *σμριτιχ*: η ενθύμηση – *γκιαναμ*: η γνώση – *αποχαναμ*: η λήθη – *τσα*: και – *βενταϊχ*: από τις Βέδες – *τσα*: επίσης – *σαρβαϊχ*: όλες – *αχαμ*: Εγώ – *εβα*: σίγουρα – *βεντιαχ*: γίνομαι γνωστός - *βεντάντα-κριτ*: ο συντάκτης της Βεντάντα - *βεντα- βιτ*: ο γνώστης των Βεδών – *εβα*: σίγουρα – *τσα*: και – *αχαμ*: Εγώ.

Βρίσκομαι μέσα στην καρδιά όλων των όντων και από Εμένα προέρχονται η ενθύμηση, η γνώση και η λησμονιά. Όλες οι Βέδες έχουν σκοπό να γνωρίσει κανείς Εμένα. Στην πραγματικότητα, Εγώ είμαι ο συντάκτης της *Βεντάντα* και ο γνώστης των Βεδών.

Ο Υπέρτατος Κύριος βρίσκεται ως Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα) μέσα στην καρδιά όλων και από Αυτόν αρχίζουν όλες οι δραστηριότητες. Το ζωντανό ον ξεχνά τα πάντα σχετικά με την προηγούμενη ζωή του, αλλά είναι υποχρεωμένο να ενεργεί σύμφωνα με την καθοδήγηση του Υπερτάτου Κυρίου, ο οποίος είναι μάρτυρας όλων των πράξεών του. Αρχίζει λοιπόν τη δράση του σύμφωνα με τις προηγούμενες πράξεις του. Του προσφέρεται η απαιτούμενη γνώση, η μνήμη, αλλά και η λήθη της προηγούμενης ζωής του. Έτσι ο Κύριος δεν διαπερνά απλώς τα πάντα· εντοπίζεται επίσης μέσα σε κάθε ατομική καρδιά και απονέμει τους καρπούς των διαφόρων πράξεών μας. Δεν λατρεύεται μόνο ως απρόσωπο *μπραμαν*, Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και εντοπισμένη Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα)· λατρεύεται επίσης και ως μορφή της ενσάρκωσης των Βεδών. Οι Βέδες δίνουν στους ανθρώπους τις κατάλληλες οδηγίες για να διαπλάσουν τη ζωή τους σωστά και να επιστρέψουν στο σπίτι τους, στον Θεό. Οι Βέδες προσφέρουν γνώση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Κρίσνα, ο δε Κρίσνα, στην ενσάρκωσή Του ως Βιασαντέβα, είναι ο συντάκτης της *Βεντάντα-σούτρα.* Τα ερμηνευτικά σχόλια της *Βεντάντα-σούτρα* από τον Βιασαντέβα με τη μορφή της *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* προσφέρουν τη σωστή κατανόηση της *Βεντάντα-σούτρα*. Ο Υπέρτατος Κύριος είναι τόσο πλήρης, ώστε για τη σωτηρία των υποκείμενων σε όρους ψυχών τους προμηθεύει τροφή και την χωνεύει, είναι μάρτυρας των πράξεών τους, τους προσφέρει γνώση με τη μορφή των Βεδών και ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, Σρι Κρίσνα, είναι ο δάσκαλος της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Είναι άξιος λατρείας από τις υποκείμενες σε όρους ψυχές. Άρα ο Θεός είναι πανάγαθος και παντελεήμων.

Ανταχ-πραβισταχ σαστα τζαναναμ. Το ζωντανό ον ξεχνά αμέσως μόλις αφήσει το τωρινό σώμα του, αλλά αρχίζει τη δράση του ξανά με τη βοήθεια του Υπερτάτου Κυρίου. Παρόλο που ξεχνά, ο Κύριος του δίνει την απαραίτητη νοημοσύνη για να συνεχίσει τη δράση του από εκεί που σταμάτησε στην τελευταία ζωή του. Έτσι το ζωντανό ον, όχι μόνο απολαμβάνει ή υποφέρει σε αυτόν τον κόσμο σύμφωνα με τις υπαγορεύσεις του Υπερτάτου Κυρίου που βρίσκεται στην καρδιά του, αλλά έχει και την ευκαιρία να κατανοήσει τις Βέδες από Αυτόν. Αν κάποιος θέλει ειλικρινά να

κατανοήσει τη βεδική γνώση, ο Κρίσνα του δίνει την απαραίτητη νοημοσύνη. Γιατί παρουσιάζει τη βεδική γνώση προς κατανόηση; Επειδή το ζωντανό ον ατομικά έχει ανάγκη να κατανοήσει τον Κρίσνα. Η βεδική γραμματεία το επιβεβαιώνει: *γιο ʻσω σαρβαϊρ βενταϊρ γκιγιατε*. Σε ολόκληρη τη βεδική γραμματεία, αρχίζοντας από τις Βέδες, τη *Βεντάντα-σούτρα*, τις *Ουπανισαντ* και τις *Πουρανα*, υμνούνται οι δόξες του Υπερτάτου Κυρίου. Τελώντας τις βεδικές τελετουργίες, συζητώντας τη βεδική φιλοσοφία και λατρεύοντας τον Κύριο με υπηρεσία αφοσίωσης, Τον αποκτάς. Άρα ο σκοπός των Βεδών είναι η κατανόηση του Κρίσνα. Οι Βέδες μας δίνουν την κατεύθυνση για την κατανόηση του Κρίσνα και τη μέθοδο της κατανόησης. Ο έσχατος στόχος είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Η *Βεντάντα-σούτρα* το βεβαιώνει αυτό με τα ακόλουθα λόγια: *τατ του σαμανβαγιατ.* Μπορεί κανείς να φτάσει στην τελειότητα κατανοώντας τη βεδική γραμματεία και μπορεί επίσης να κατανοήσει τη σχέση του με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας ακολουθώντας τις συνιστώμενες μεθόδους. Έτσι μπορεί να Τον πλησιάσει και στο τέλος να επιτύχει τον υπέρτατο στόχο, που δεν είναι άλλος από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Σε αυτή τη στροφή ο σκοπός των Βεδών, η κατανόηση των Βεδών και ο στόχος των Βεδών προσδιορίζονται πλήρως.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

द्वाविमौ पुरुषौ लोके क्षरश्चाक्षर एव च।
क्षरः सर्वाणि भूतानि कूटस्थोऽक्षर उच्यते।।१६।।

ντβαβ ιμω πουρουσω λοκε   κσαρας τσακσαρα εβα τσα
κσαραχ σαρβανι μπουτανι   κουτα-στο ʻκσαρα ουτσιατε

ντβω: τα δύο (είδη) – *ιμω*: αυτά – *πουρουσω*: ζωντανών όντων - *λοκε*: σε αυτόν τον κόσμο – *κσαραχ*: τα υποκείμενα σε σφάλματα – *τσα*: και – *ακσαρα*: τα αλάνθαστα – *εβα*: σίγουρα – *τσα*: και – *κσαραχ*: τα υποκείμενα σε σφάλματα – *σαρβανι*: όλα – *μπουτανι*: τα ζωντανά όντα - *κουτα-σταχ*: σε ενότητα – *ακσαραχ*: τα αλάνθαστα – *ουτσιατε*: λέγεται.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες όντων, αυτά που υπόκεινται σε σφάλματα και τα αλάνθαστα. Στον υλικό κόσμο κάθε ζωντανό ον υπόκειται σε σφάλματα, ενώ στον πνευματικό κόσμο κάθε ζωντανό ον είναι αλάνθαστο.

Όπως έχει ήδη εξηγηθεί, ο Κύριος στην ενσάρκωσή Του ως Βιασαντέβα έγραψε τη *Βεντάντα-σουτρα*. Εδώ ο Κύριος συνοψίζει το περιεχόμενο της *Βεντάντα-σουτρα*. Λέει ότι τα ζωντανά όντα, τα οποία είναι αναρίθμητα, μπορούν να διαιρεθούν σε δύο κατηγορίες – τα υποκείμενα σε σφάλματα και τα αλάνθαστα. Τα ζωντανά όντα είναι αιωνίως αποχωρισμένα μέρη του Υπερτάτου Κυρίου. Όταν βρίσκονται σε επαφή με τον υλικό κόσμο ονομάζονται *τζίβα-μπουταχ* και οι σανσκριτικές λέξεις που χρησιμοποιούνται εδώ, *σαρβανι μπουτανι*, σημαίνουν ότι υπόκεινται σε σφάλματα. Εκείνα, ωστόσο, που βρίσκονται σε ενότητα με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας αποκαλούνται αλάνθαστα. Ενότητα δεν σημαίνει ότι στερούνται ατομικότητας, αλλά ότι δεν υπάρχει διάσταση· είναι όλα σύμφωνα με τον σκοπό της δημιουργίας. Βέβαια, στον πνευματικό κόσμο δεν υπάρχει δημιουργία, αλλά επειδή το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας έχει αναφέρει στη *Βεντάντα-σουτρα* ότι είναι η πηγή όλων των εκπορεύσεων, εξηγείται εδώ αυτή η έννοια.

Σύμφωνα με τη δήλωση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, του Σρι Κρίσνα, υπάρχουν δύο κατηγορίες ζωντανών όντων. Οι Βέδες προσφέρουν μαρτυρίες σχετικά με αυτό και επομένως δεν υπάρχει αμφιβολία. Τα ζωντανά όντα που αγωνίζονται σε αυτόν τον κόσμο με τον νου και τις πέντε αισθήσεις έχουν τα υλικά τους σώματα, τα οποία αλλάζουν όσο τα ζωντανά όντα παραμένουν δέσμια της ύλης. Το σώμα αλλάζει σε επαφή με την ύλη· η ύλη αλλάζει και γι’ αυτό φαίνεται να αλλάζει το ζωντανό ον. Αλλά στον πνευματικό κόσμο το σώμα δεν είναι φτιαγμένο από ύλη και επομένως δεν υπάρχει αλλαγή. Στον υλικό κόσμο το ζωντανό ον υφίσταται έξι αλλαγές – γέννηση, ανάπτυξη, ακμή, αναπαραγωγή, ελάττωση και εξαφάνιση. Αυτές είναι οι αλλαγές του υλικού σώματος. Αλλά στον πνευματικό κόσμο το σώμα δεν αλλάζει· δεν υπάρχουν γηρατειά, δεν υπάρχει γέννηση, δεν υπάρχει θάνατος. Εκεί όλα υπάρχουν σε ενότητα. *Κσαραχ σαρβανι μπουτανι*: οποιοδήποτε ζωντανό ον έχει έλθει σε επαφή με την ύλη, αρχίζοντας από το πρώτο ον της δημιουργίας, τον Μπράμα, έως και το μικρότερο μυρμήγκι, αλλάζει το σώμα του· επομένως, υπόκεινται όλα σε σφάλματα. Εντούτοις, στον πνευματικό κόσμο τα ζωντανά όντα είναι πάντα απελευθερωμένα σε κατάσταση ενότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः।
यो लोकत्रयमाविश्य बिभर्त्यव्यय ईश्वरः॥१७॥

ουτταμαχ πουρουσας τβ ανιαχ παραματμετι ουνταχριταχ
γιο λοκα-τραγιαμ αβισια μπιμπαρτι αβιαγια ισβαραχ

ουτταμαχ: η καλύτερη – *πουρουσαχ*: προσωπικότητα – *του*: αλλά – *ανιαχ*: μία άλλη – *παραμ*: υπέρτατος – *ατμα*: Εαυτός – *ιτι*: έτσι – *ουνταχριταχ*: λέγεται – *γιαχ*: ο οποίος – *λοκα*: στου σύμπαντος – *τραγιαμ*: τις τρεις διαιρέσεις – *αβισια*: εισερχόμενος – *μπιμπαρτι*: συντηρώντας – *αβιαγιαχ*: ανεξάντλητος – *ισβαραχ*: ο Κύριος.

Εκτός από αυτές τις δύο κατηγορίες όντων, υπάρχει το μέγιστο πρόσωπο, ο Ίδιος ο Κύριος, ο οποίος έχει εισέλθει μέσα σε αυτούς τους κόσμους και τους συντηρεί.

Η ιδέα αυτής της στροφής διατυπώνεται πολύ όμορφα στην *Κατα Ουπανισαντ* και στη *Σβετασβαταρα Ουπανισαντ.* Εκεί αναφέρεται καθαρά ότι πάνω από τα αναρίθμητα ζωντανά όντα, κάποια από τα οποία είναι δέσμια της ύλης και κάποια απελευθερωμένα, υπάρχει το Υπέρτατο Πρόσωπο, η Υπέρτατη Ψυχή. Ο στίχος των *Ουπανισαντ* έχει ως εξής: *νιτιο νιτιαναμ τσετανας τσεταναναμ*. Το νόημα είναι ότι μεταξύ όλων των ζωντανών όντων, δέσμιων και απελευθερωμένων, υπάρχει μία υπέρτατη ζώσα προσωπικότητα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η οποία τα συντηρεί και τους δίνει κάθε δυνατότητα να απολαύσουν σύμφωνα με τη δράση τους. Αυτό το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων ως Παραμάτμα, Υπέρτατη Ψυχή. Ο σοφός άνθρωπος που μπορεί να Τον κατανοήσει είναι άξιος να κατακτήσει την τέλεια ειρήνη, αντίθετα με τους υπόλοιπους.

Είναι αβάσιμο να θεωρεί κανείς ότι ο Υπέρτατος Κύριος και τα ζωντανά όντα βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο ή ότι είναι ίσοι από κάθε άποψη. Υπάρχει πάντα το ζήτημα της ανωτερότητας και της κατωτερότητας μεταξύ τους. Η λέξη *ουτταμα* έχει ιδιαίτερη σημασία. Κανείς δεν μπορεί να ξεπεράσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Η λέξη *λοκε* είναι επίσης σημαντική, επειδή στο βεδικό έργο *Πωρουσα* αναφέρεται: *λοκιατε βενταρτο 'νενα*. Ο Υπέρτατος Κύριος, στο εντοπισμένο γνώρισμά Του ως Παραμάτμα, εξηγεί τον σκοπό των Βεδών. Στις Βέδες εμφανίζονται επίσης και οι ακόλουθοι στίχοι:

ταβαντ εσα σμπρασαντο ‘σματς
τσαριρατ σαμουτταγια παραμ
τζιοτι-ρουπαμ σαμπαντια σβενα
ρουπε ναμπινι σπαντιατε σα ουτταμαχ πουρουσαχ

«Η Υπέρτατη Ψυχή, βγαίνοντας έξω από το σώμα του ζωντανού όντος, εισέρχεται στο απρόσωπο *μπραματζιοτι*· έπειτα παραμένει στη μορφή Της και στην πνευματική Της ταυτότητα και ονομάζεται Υπέρτατο Πρόσωπο». Αυτό σημαίνει ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο φανερώνει και διαχέει την πνευματική Του ακτινοβολία, η οποία είναι και η ύψιστη λάμψη. Το εντοπισμένο γνώρισμα του Υπερτάτου Προσώπου είναι η Υπέρτατη Ψυχή. Όταν ενσαρκώνεται ως γιος της Σατιαβάτι και του Παρασάρα, δηλαδή ως Βιασαντέβα, εξηγεί τη βεδική γνώση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

यस्मात्क्षरमतीतोऽहमक्षरादपि चोत्तमः।
अतोऽस्मि लोके वेदे च प्रथितः पुरुषोत्तमः।।१८।।

γιασματ κσαραμ ατιτο ‘χαμ ακσαραντ απι τσοτταμαχ
ατο ‘σμι λοκε βεντε τσα πρατιταχ πουρουσοτταμαχ

γιασματ: επειδή – *κσαραμ*: στους υποκείμενους σε σφάλματα – *ατιταχ*: υπερβατικός – *αχαμ*: Εγώ – *ακσαρατ*: στους αλάνθαστους – *απι*: επίσης – *τσα*: και – *ουτταμαχ*: ο καλύτερος – *αταχ*: επομένως – *ασμι*: είμαι – *λοκε*: στον κόσμο – *βεντε*: στη βεδική γραμματεία – *τσα*: και – *πρατιταχ*: δοξασμένος – *πουρουσα ουτταμαχ*: ως Υπέρτατο Πρόσωπο.

Επειδή είμαι υπερβατικός, πέρα από τις υποκείμενες σε σφάλματα ψυχές αλλά και πέρα από τις αλάνθαστες, και επειδή είμαι ο μέγιστος, Με δοξάζουν τόσο οι πλανήτες όσο και οι Βέδες ως Υπέρτατο Πρόσωπο.

Κανείς δεν μπορεί να ξεπεράσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα – ούτε οι υποκείμενες σε όρους ψυχές, αλλά ούτε και οι απελευθερωμένες ψυχές. Είναι, συνεπώς, η μέγιστη προσωπικότητα. Εδώ

είναι ξεκάθαρο ότι και τα ζωντανά όντα και το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι άτομα. Η διαφορά είναι ότι τα ζωντανά όντα, είτε στην υπό όρους είτε στην απελευθερωμένη τους κατάσταση, δεν μπορούν να ξεπεράσουν ποσοτικώς τις ασύλληπτες δυνάμεις του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

यो मामेवमसम्मूढो जानाति पुरुषोत्तमम्।
स सर्वविद्भजति मां सर्वभावेन भारत।।१९।।

γιο μαμ εβαμ ασαμμουντο τζανατι πουρουσοτταμαμ
σα σαρβα-βιντ μπατζατι μαμ σαρβα-μπαβενα μπαρατα

γιαχ: όποιος – *μαμ*: Εμένα – *εβαμ*: έτσι – *ασαμμουνταχ*: χωρίς αμφιβολία – *τζανατι*: γνωρίζει – *πουρουσα ουτταμαμ*: το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *σαχ*: εκείνος - *σαρβα-βιτ*: γνώστης των πάντων – *μπατζατι*: προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης – *μαμ*: σε Εμένα - *σαρβα-μπαβενα*: από όλες τις απόψεις – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα.

Ω γιε του Μπάρατα, όποιος Με γνωρίζει ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, χωρίς να αμφιβάλει, είναι γνώστης των πάντων και γι’ αυτό Μου προσφέρει ανεπιφύλακτα υπηρεσία αφοσίωσης.

Υπάρχουν πολλές φιλοσοφικές θεωρίες σχετικά με την καταστατική θέση των ζωντανών όντων και της Υπέρτατης Απόλυτης Αλήθειας. Σε αυτή τη στροφή το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας εξηγεί με σαφήνεια ότι όποιος γνωρίζει πως ο Κύριος Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο, στην πραγματικότητα γνωρίζει τα πάντα. Όποιος έχει ατελή γνώση, συνεχίζει απλώς να κάνει εικασίες σχετικά με την Απόλυτη Αλήθεια, αλλά ο τέλειος γνώστης, χωρίς να σπαταλά τον πολύτιμο χρόνο του, αφιερώνεται απευθείας στη συνείδηση του Κρίσνα, την υπηρεσία αφοσίωσης του Υπερτάτου Κυρίου. Παντού στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, το γεγονός αυτό υπογραμμίζεται συνεχώς. Αλλά παρ’ όλα αυτά, υπάρχουν τόσο πολλοί πείσμονες σχολιαστές της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* οι οποίοι θεωρούν την Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια και τα ζωντανά όντα ένα και το αυτό.

Η βεδική γνώση ονομάζεται *σρουτι*, μάθηση δια της ακουστικής πρόσληψης. Θα πρέπει να λάβει κανείς το βεδικό μήνυμα από αυθεντίες όπως ο Κρίσνα και οι εκπρόσωποί Του. Εδώ ο Κρίσνα κάνει μια πολύ χρήσιμη διάκριση και καλό θα είναι Τον ακούσει κανείς. Δεν αρκεί να ακούει κανείς όπως ακούν τα γουρούνια· θα πρέπει να είναι ικανός να καταλαβαίνει τις αυθεντίες. Δεν ωφελεί να κάνει κάποιος εικασίες ακαδημαϊκά· θα πρέπει να ακούει ταπεινά από την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ότι τα ζωντανά όντα είναι πάντα υποδεέστερα του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Όποιος είναι σε θέση να το καταλάβει αυτό γνωρίζει, σύμφωνα με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα, τον σκοπό των Βεδών· κανένας άλλος δεν γνωρίζει τον σκοπό των Βεδών.

Η λέξη *μπατζατε* είναι πολύ σημαντική. Σε πολλά σημεία η λέξη *μπατζατε* αναφέρεται σε σχέση με την υπηρεσία του Υπερτάτου Κυρίου. Αν κάποιος προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα έχει κατανοήσει όλη τη βεδική γνώση. Στο σύστημα μαθητικής διαδοχής των Βαϊσνάβα λέγεται ότι αν προσφέρει κανείς υπηρεσία αφοσίωσης στον Κρίσνα, δεν χρειάζεται κάποια άλλη πνευματική μέθοδος για την κατανόηση της Υπέρτατης Απόλυτης Αλήθειας· το πρόσωπο αυτό βρίσκεται ήδη σε αυτή τη θέση επειδή προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο. Έχει τελειώσει όλες τις προκαταρκτικές μεθόδους κατανόησης. Αντιθέτως, αν κάποιος, αφού αναλωθεί σε θεωρίες επί εκατοντάδες χιλιάδες ζωές, δεν φτάσει στο σημείο να κατανοήσει ότι ο Κρίσνα είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και ότι θα πρέπει να υποταχθεί σε Αυτό, όλες οι εικασίες του επί τόσο πολλά χρόνια και τόσο πολλές ζωές είναι μια ανώφελη σπατάλη χρόνου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

इति गुह्यतमं शास्त्रमिदमुक्तं मयाऽनघ।
एतद्बुद्ध्वा बुद्धिमान्स्यात्कृतकृत्यश्च भारत।।२०।।

ιτι γκουχιαταμαμ σαστραμ ινταμ ουκταμ μαγιαναγκα
εταντ μπουντβα μπουντιναμ σιατ κριτα-κριτιας τσα μπαρατα

ιτι: έτσι – *γκουχιαταμαμ*: το πλέον εμπιστευτικό – *σαστραμ*: των εξ αποκαλύψεως γραφών – *ινταμ*: αυτό – *ουκταμ*: αποκαλύπτεται – *μαγια*: από Εμένα – *αναγκα*: ω αναμάρτητε – *εταт*: αυτό – *μπουντβα*: κατανοώντας –

μπουντιναμ: ευφυής – *σιατ*: γίνεται - *κριτα-κριτιαχ*: ο τελειότερος – *τσα*: και – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα.

Ω αναμάρτητε γιε του Μπάρατα, αυτό είναι το πιο εμπιστευτικό σημείο των βεδικών γραφών και τώρα σου το αποκαλύπτω. Όποιος το κατανοήσει αυτό θα αποκτήσει σοφία και οι προσπάθειές του θα στεφθούν από τελειότητα.

Ο Κύριος εξηγεί εδώ με σαφήνεια ότι αυτή είναι η ουσία όλων των εξ αποκαλύψεως γραφών. Και θα πρέπει κανείς να το κατανοήσει αυτό, αφού το λέει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Με αυτόν τον τρόπο θα φωτιστεί και θα τελειοποιηθεί στην υπερβατική γνώση. Με άλλα λόγια, κατανοώντας αυτή τη φιλοσοφία του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και προσφέροντάς Του υπερβατική υπηρεσία, μπορούν όλοι να απαλλαγούν από κάθε μίανση των καταστάσεων της υλικής φύσης. Η υπηρεσία αφοσίωσης είναι μια διαδικασία πνευματικής κατανόησης. Η υπηρεσία αφοσίωσης δεν μπορεί να συνυπάρχει με την υλική μίανση. Η υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου και ο Ίδιος ο Κύριος είναι ένα και το αυτό, επειδή και η μεν και ο δε είναι πνευματικά· η υπηρεσία αφοσίωσης είναι η εσωτερική δύναμη του Κρίσνα. Λέγεται ότι ο Κύριος είναι ο ήλιος και η άγνοια το σκότος. Όπου είναι παρών ο ήλιος, δεν τίθεται θέμα σκότους. Συνεπώς, όπου είναι παρούσα η υπηρεσία αφοσίωσης υπό την κατάλληλη καθοδήγηση ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου, δεν τίθεται θέμα άγνοιας.

Θα πρέπει όλοι να υιοθετήσουν τη συνείδηση του Κρίσνα και την υπηρεσία αφοσίωσης για να γίνουν νοήμονες και να εξαγνισθούν. Αν δεν φτάσει κανείς σε αυτή τη θέση κατανόησης του Κρίσνα και προσφοράς υπηρεσίας αφοσίωσης δεν είναι τέλεια νοήμων, οσοδήποτε νοήμων και αν θεωρείται από ορισμένους συνηθισμένους ανθρώπους.

Η λέξη *αναγκα* με την οποία προσφωνείται ο Αρτζουνα είναι σημαντική. *Αναγκα*, αναμάρτητος, σημαίνει ότι αν δεν απαλλαγεί κανείς από κάθε αμαρτία, είναι πολύ δύσκολο να κατανοήσει τον Κρίσνα. Θα πρέπει να απελευθερωθεί κανείς από κάθε μίανση, από κάθε αμαρτωλή δραστηριότητα· και τότε θα μπορέσει να Τον κατανοήσει. Αλλά η υπηρεσία αφοσίωσης είναι τόσο αγνή και ισχυρή, ώστε αμέσως μόλις ασχοληθεί κανείς εξ ολοκλήρου με αυτήν φτάνει αυτομάτως στο στάδιο του αναμάρτητου.

Ενώ προσφέρει κανείς στον Κύριο υπηρεσία αφοσίωσης στη συντροφιά αγνών αφοσιωμένων υπηρετών του Κυρίου και με πλήρη συνείδηση του

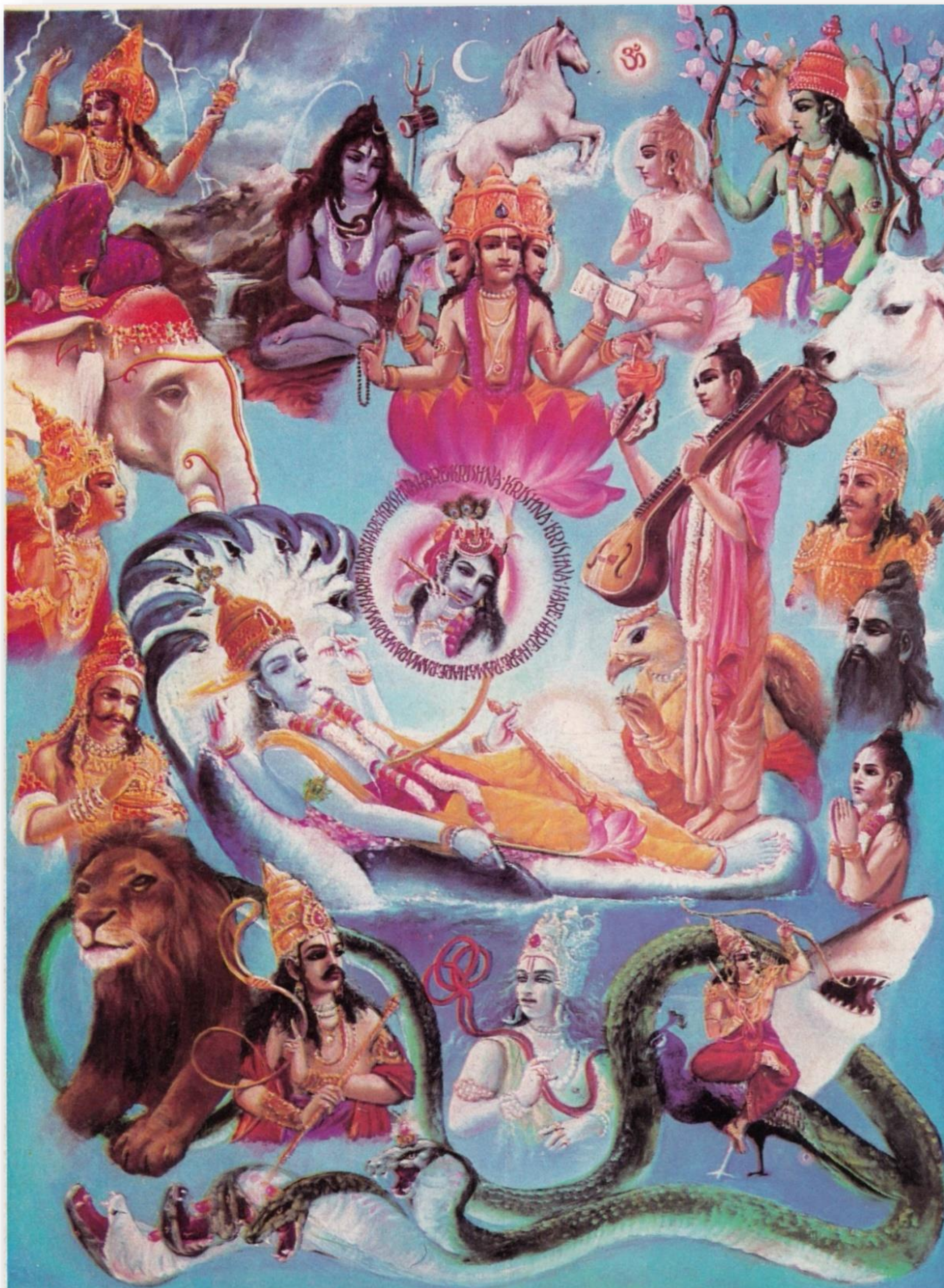
Κρίσνα, υπάρχουν ορισμένα πράγματα που χρειάζεται να νικηθούν εντελώς. Το σημαντικότερο πράγμα που πρέπει να υπερνικήσει κανείς είναι η αδυναμία της καρδιάς. Η πρώτη πτώση οφείλεται στην επιθυμία κυριαρχίας πάνω στην υλική φύση. Με αυτόν τον τρόπο εγκαταλείπει κανείς την υπερβατική υπηρεσία αγάπης του Υπερτάτου Κυρίου. Η δεύτερη αδυναμία της καρδιάς είναι ότι καθώς αυξάνεται η τάση για κυριαρχία πάνω στην υλική φύση, αυξάνεται και η προσκόλληση στην ύλη και την κατοχή της ύλης. Τα προβλήματα της υλικής ύπαρξης οφείλονται σε αυτές τις αδυναμίες της καρδιάς.

Έτσι τελειώνουν τα επεξηγηματικά σχόλια μπακτιβεντάντα *(τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του* μπάκτι*, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο της* Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Το Υπέρτατο Πρόσωπο».*

Εικόνα 29

10.12-13 Είπε ο Αρτζούνα: «Είσαι το Υπέρτατο Μπραμάν, η έσχατη, η υπέρτατη κατοικία. Είσαι ο υπέρτατα αγνός, η Απόλυτη Αλήθεια και το αιώνιο θεϊκό πρόσωπο».

Εικόνα 30

10.41 «Να γνωρίζεις ότι κάθε τι όμορφο, δοξασμένο και ισχυρό που υπάρχει γεννιέται από έναν μικρό σπινθήρα του μεγαλείου Μου».

Εικόνα 31

11.13 Η συμπαντική μορφή.

Εικόνα 32

11.50 «Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο μέγας γιος του Βασουντέβα, ενώ μιλούσε έτσι φανέρωσε την πραγματική Του μορφή με τα τέσσερα χέρια, και τέλος έδειξε την ωραία μορφή με τα δύο χέρια».

Εικόνα 33

12.6-7 «Ο Υπέρτατος Κύριος υπόσχεται ότι θα ελευθερώσει χωρίς καθυστέρηση τον αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη από τον ωκεανό της υλικής ύπαρξης».

Εικόνα 34

14.14,15,18 Οι τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης.

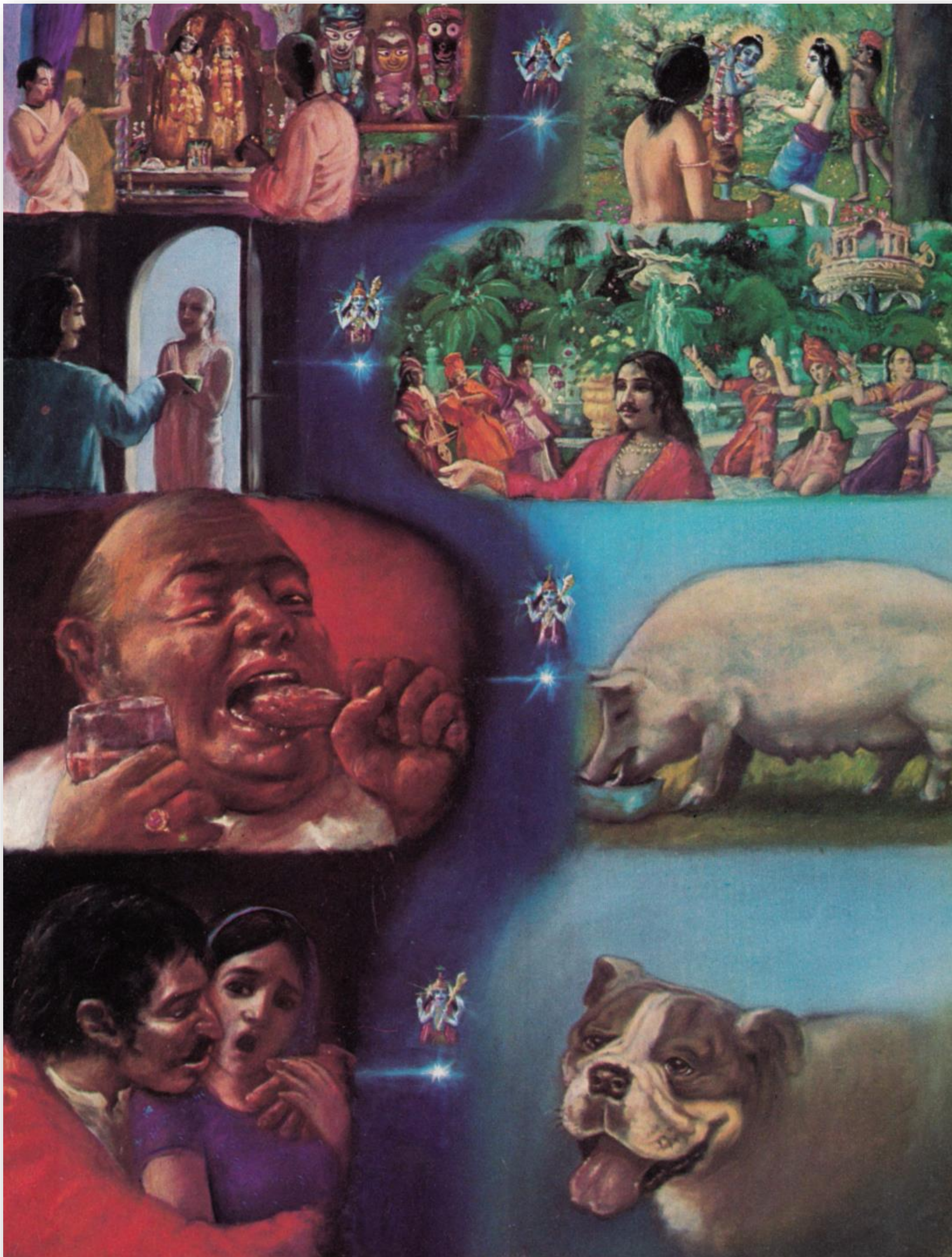

Εικόνα 35

15.1-3 Είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας: «Υπάρχει μια βανιανή (ινδική συκιά) η οποία έχει τις ρίζες της προς τα πάνω και τα κλαδιά της προς τα κάτω και της οποίας τα φύλλα είναι οι βεδικοί ύμνοι. Όποιος γνωρίζει αυτό το δέντρο είναι γνώστης των Βεδών».

Εικόνα 36

15.6 Οι υλικοί και οι πνευματικοί κόσμοι.

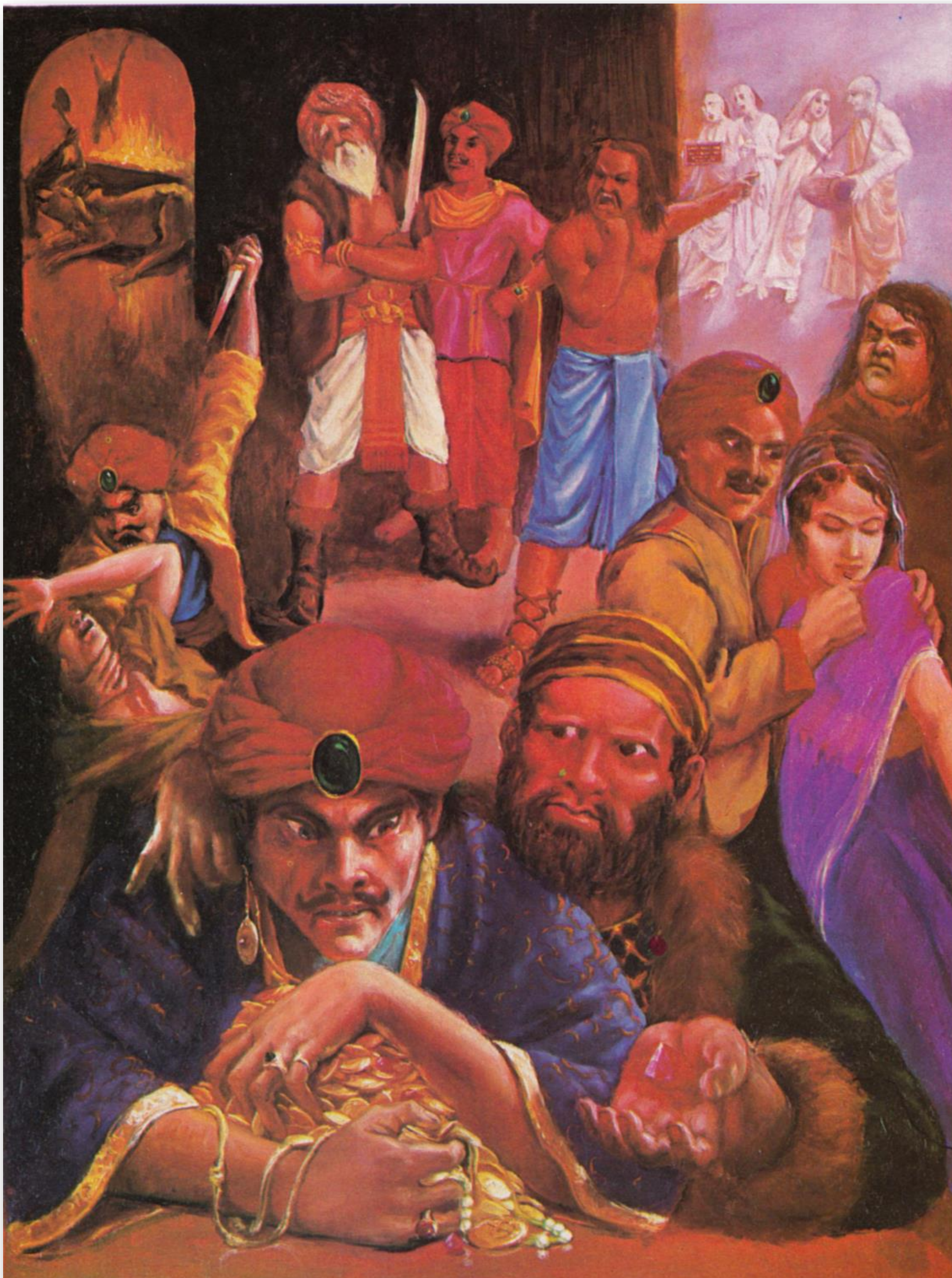
Εικόνα 37

15.8 «Στον υλικό κόσμο, το ζωντανό ον μεταφέρει τις διάφορες αντιλήψεις του από το ένα σώμα στο άλλο, όπως ακριβώς ο αέρας μεταφέρει τα αρώματα».

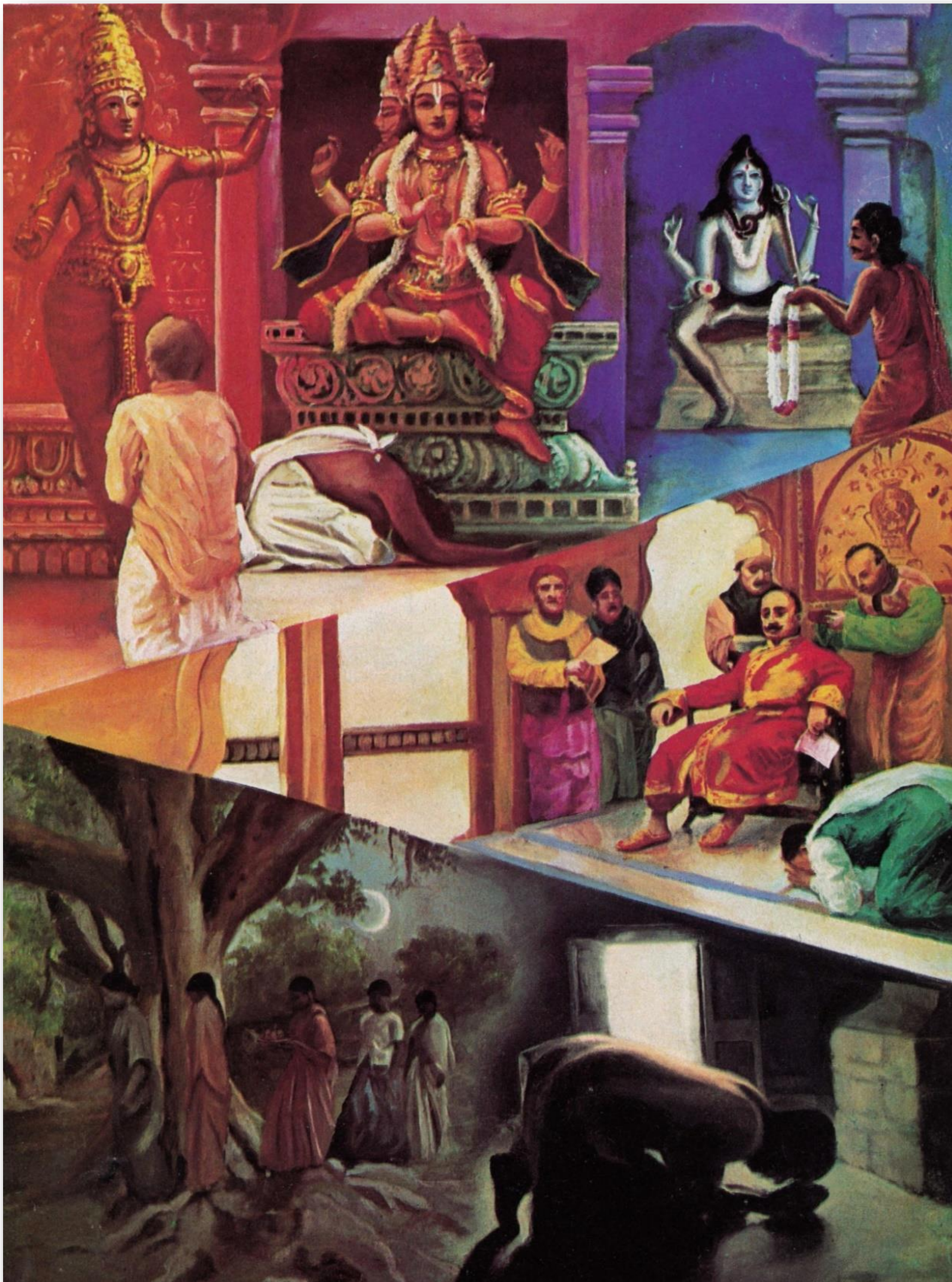

Εικόνα 38

16.5, 21 Η επιλογή μεταξύ απελευθέρωσης και δουλείας.

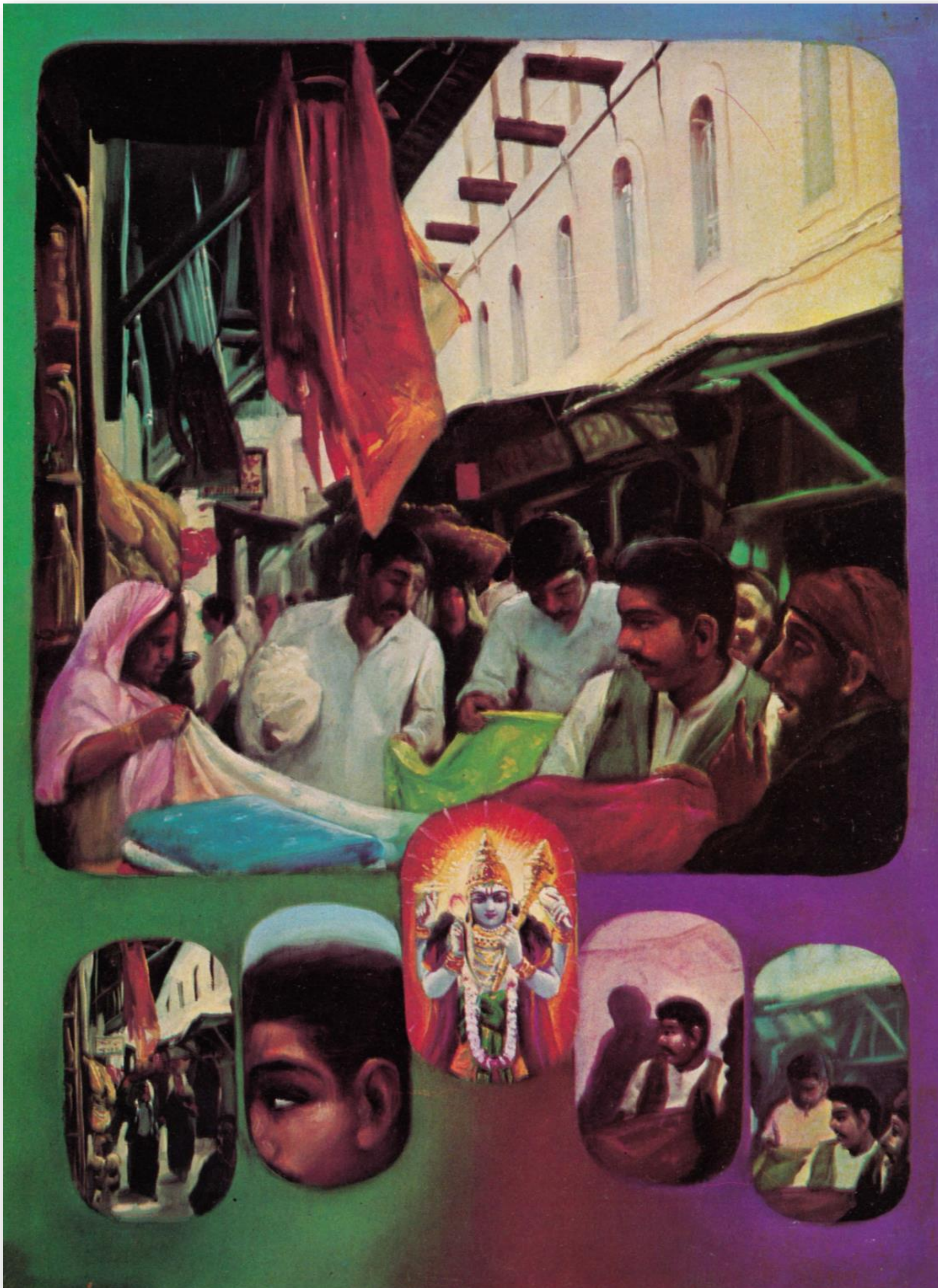
Εικόνα 39

16.10-18 Ένα δείγμα δαιμονικών ιδιοτήτων.

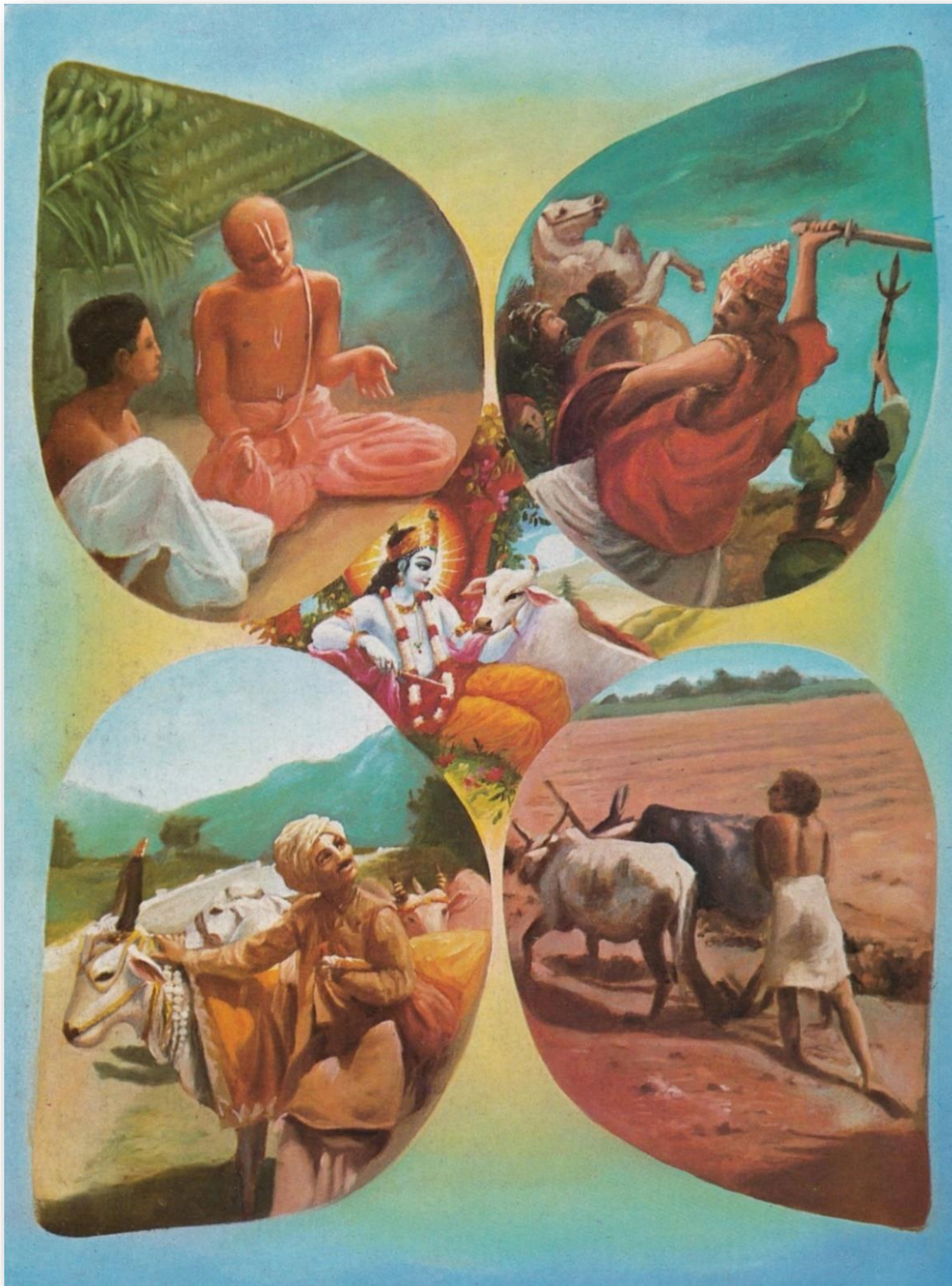
Εικόνα 40

17.4 Διάφορα είδη λατρείας.

Εικόνα 41

18.13,14 Οι πέντε αιτίες που προκαλούν την ολοκλήρωση κάθε δράσης.

Εικόνα 42

18.41-46 Λατρεύοντας τον Κύριο, ο οποίος είναι η πηγή όλων των όντων και ο οποίος διαπερνά τα πάντα, μπορεί ο άνθρωπος, ενώ εκτελεί το καθήκον του, να φτάσει στην τελειότητα.

Εικόνα 43

18.65 Ο Γκοπάλα Κρίσνα, η πανέμορφη αρχική μορφή του Κυρίου.

Εικόνα 44

18.78 Όπου βρίσκεται ο Κρίσνα, ο κύριος κάθε μυστικισμού, και όπου βρίσκεται ο Αρτζούνα, ο υπέρτατος τοξότης, εκεί υπάρχει ασφαλώς και πλούτος και νίκη και εξαιρετική δύναμη και αρετή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ

Θεϊκή και δαιμονική φύση

ΚΕΙΜΕΝΑ 1-3

श्री भगवानुवाच
अभयं सत्त्वसंशुद्धिः ज्ञानयोगव्यवस्थितिः।
दानं दमश्च यज्ञश्च स्वाध्यायस्तप आर्जवम्।।१।।
अहिंसा सत्यमक्रोधस्त्यागः शान्तिरपैशुनम्।
दया भूतेष्वलोलुप्त्वं मार्दवं ह्रीरचापलम्।।२।।
तेजः क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता।
भवन्ति सम्पदं दैवीमभिजातस्य भारत।।३।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
αμπαγιαμ σαττβα-σαμσουντιρ   γκιανα-γιογκα-βιαβαστιτιχ
νταναμ νταμας τσα γιαγκιας τσα   σβαντιαγιας ταπα αρτζαβαμ

αχιμσα σατιαμ ακροντας   τιαγκαχ σαντιρ απαϊσουναμ
νταγια μπουτεσβ αλολουπτβαμ   μαρνταβαμ χριρ ατσαπαλαμ

τετζαχ κσαμα ντριτιχ σωτσαμ   αντροχο νατι-μανιτα
μπαβαντι σαμπανταμ νταϊβιμ   αμπιτζατασια μπαρατα

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *αμπαγιαμ*: αφοβία - *σαττβα-σαμσουντιχ*: εξαγνισμός της ύπαρξης – *γκιανα*: στη γνώση – *γιογκα*: της σύνδεσης – *βιαβαστιτιχ*: η κατάσταση – *ντaναμ*: ελεημοσύνη – *νταμαχ*: έλεγχος του νου - *τσα*: και – *γιαγκιαχ*: τέλεση θυσιών - *τσα*: και – *σβαντιαγιαχ*: μελέτη της βεδικής γραμματείας – *ταπαχ*: ασκητικότητα – *αρτζαβαμ*: απλότητα – *αχιμσα*: μη βία – *σατιαμ*: φιλαλήθεια – *ακρονταχ*: ελευθερία από τον θυμό – *τιαγκαχ*: απάρνηση – *σαντιχ*: γαλήνη – *απαϊσουναμ*: απέχθεια προς την επίκριση – *νταγια*: ευσπλαχνία – *μπουτεσου*: προς όλα τα ζωντανά όντα – *αλολουπτβαμ*: ελευθερία από την απληστία – *μαρνταβαμ*: πραότητα – *χριχ*: σεμνότητα – *ατσαπαλαμ*: αποφασιστικότητα – *τετζαχ*: σθένος – *κσαμα*: συγχώρεση – *ντριτιχ*: καρτερία – *σωτσαμ*: καθαριότητα – *αντροχαχ*: ελευθερία από τον φθόνο – *να ατιμανιτα*: η μη προσδοκία τιμών – *μπαβαντι*: φανερώνονται – *σαμπανταμ*: οι ιδιότητες – *νταϊβιμ*: με θεϊκή φύση – *αμπιτζατασια*: για όποιον γεννιέται – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα.

Είπε ο μακάριος Κύριος: αφοβία, εξαγνισμός της ύπαρξης, καλλιέργεια πνευματικής γνώσης, ελεημοσύνη, αυτοκυριαρχία, θυσίες, μελέτη των Βεδών, ασκητικότητα, απλότητα, μη βία, φιλαλήθεια, έλλειψη θυμού, απάρνηση, γαλήνη, απέχθεια προς την επίκριση, συμπόνια, έλλειψη απληστίας, πραότητα, σεμνότητα, αποφασιστικότητα, σθένος, συγχώρεση, καρτερία, καθαριότητα, απουσία φθόνου και πάθους για τιμές – αυτές είναι, ω γιε του Μπάρατα, οι υπερβατικές ιδιότητες των ανθρώπων με θεϊκή φύση.

Στην αρχή του Δέκατου Πέμπτου Κεφαλαίου εξηγήθηκε το δέντρο του υλικού κόσμου. Οι πρόσθετες ρίζες που προεξέχουν παρομοιάσθηκαν με τις δραστηριότητες των ζωντανών όντων, ευοίωνες και δυσοίωνες. Επίσης, στο Ένατο Κεφάλαιο εξηγήθηκαν οι *ντεβα*, δηλαδή τα ευσεβή όντα, και οι *ασουρα*, δηλαδή τα ασεβή όντα ή δαίμονες. Σύμφωνα με τις βεδικές τελετουργίες, οι δραστηριότητες στην κατάσταση της αγαθότητας θεωρούνται ευνοϊκές για την πρόοδο στον δρόμο της απελευθέρωσης, αυτές δε οι δραστηριότητες είναι γνωστές ως *ντεβα πρακριτι*, υπερβατικές από τη φύση τους. Όσοι είναι σταθεροποιημένοι στο υπερβατικό επίπεδο σημειώνουν πρόοδο στον δρόμο της απελευθέρωσης. Από την άλλη μεριά, για όσους ενεργούν στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας δεν υπάρχει

πιθανότητα απελευθέρωσης. Θα υποχρεωθούν να παραμείνουν στον υλικό κόσμο είτε ως ανθρώπινα όντα είτε ως ζώα είτε ως ακόμα κατώτερες μορφές ζωής. Στο Δέκατο Έκτο Κεφάλαιο ο Κύριος εξηγεί τη θεϊκή φύση με τις ιδιότητες που την συνοδεύουν, καθώς και τη δαιμονική φύση με τις ιδιότητές της. Εξηγεί επίσης τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτών των ιδιοτήτων.

Η λέξη *αμπιτζατασια*, που αναφέρεται σε κάποιον που έχει γεννηθεί με υπερβατικές ιδιότητες, δηλαδή με θεϊκές τάσεις, είναι πολύ σημαντική. Η γέννηση ενός παιδιού σε θεϊκή ατμόσφαιρα είναι γνωστή στις βεδικές γραφές ως *γκαρμπαντανα-σαμσκαρα*. Αν οι γονείς επιθυμούν ένα παιδί με θεϊκές ιδιότητες, θα πρέπει να ακολουθήσουν τις δέκα αρχές των ανθρώπινων όντων. Από την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* έχουμε μάθει επίσης προηγουμένως ότι η σεξουαλική ζωή που αποσκοπεί στη γέννηση καλών παιδιών είναι ο ίδιος ο Κρίσνα. Η σεξουαλική ζωή δεν καταδικάζεται, υπό τον όρο ότι γίνεται με συνείδηση του Κρίσνα. Όσοι έχουν συνείδηση του Κρίσνα δεν θα πρέπει να γεννούν παιδιά όπως οι γάτες και οι σκύλοι, αλλά να γεννούν παιδιά που θα μπορέσουν να αποκτήσουν συνείδηση του Κρίσνα. Αυτό θα πρέπει να είναι το πλεονέκτημα των παιδιών που γεννιούνται από πατέρα ή από μητέρα με συνείδηση του Κρίσνα.

Ο κοινωνικός θεσμός ο γνωστός ως *βαρνασραμα-νταρμα* –ο θεσμός που διαιρεί την κοινωνία σε τέσσερεις τάξεις ή κάστες- δεν έχει σκοπό να διαιρέσει την ανθρώπινη κοινωνία με βάση τη γέννηση. Οι κοινωνικές διαιρέσεις του *βαρνασραμα-νταρμα* γίνονται με βάση την εκπαίδευση. Υπάρχουν για να εξασφαλίζουν κοινωνική ειρήνη και ευημερία. Οι ιδιότητες που αναφέρονται σε αυτές τις στροφές της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* χαρακτηρίζονται ως υπερβατικές ιδιότητες, που έχουν σκοπό να βοηθήσουν κάποιον να προοδεύσει στην πνευματική κατανόηση, έτσι ώστε να μπορέσει να απελευθερωθεί από τον υλικό κόσμο.

Στον θεσμό του *βαρνασραμα*, ο *σαννιασι*, δηλαδή αυτός που ανήκει στην τάξη της απάρνησης, θεωρείται ως κεφαλή ή πνευματικός δάσκαλος όλων των κοινωνικών τάξεων και όλων των πνευματικών σταδίων. Ο *μπραμανα* θεωρείται πνευματικός δάσκαλος των άλλων τριών τμημάτων της κοινωνίας, και συγκεκριμένα, των *κσατρια*, των *βαϊσια* και των *σουντρα*, αλλά ο *σαννιασι*, που βρίσκεται στην κορυφή αυτού του θεσμού, θεωρείται πνευματικός δάσκαλος και των *μπραμανα*. Για τον *σαννιασι*, το πρώτο προσόν θα πρέπει να είναι η αφοβία. Επειδή ο *σαννιασι* πρέπει να είναι μόνος του, χωρίς στήριξη ή εγγύηση στήριξης, είναι υποχρεωμένος να εξαρτάται μόνο από το έλεος του

Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Αν σκέφτεται «Αφού αφήσω τους γνωστούς μου, ποιος θα με προστατέψει;», δεν θα πρέπει να προσχωρήσει στην τάξη της απάρνησης. Θα πρέπει να έχει πεισθεί κανείς εντελώς ότι ο Κρίσνα, δηλαδή το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας στο εντοπισμένο Του γνώρισμα ως Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα), βρίσκεται πάντα μέσα μας, ότι βλέπει τα πάντα και ότι γνωρίζει πάντα τι θέλουμε να κάνουμε. Με αυτόν τον τρόπο, θα πρέπει να έχουμε σταθερή πίστη ότι ο Κρίσνα ως Παραμάτμα θα αναλάβει τη φροντίδα μιας ψυχής παραδομένης σε Αυτόν. Θα πρέπει να σκεφτόμαστε, «Ποτέ δεν θα είμαι μόνος μου». «Ακόμα και αν βρεθώ στο πιο σκοτεινό μέρος ενός δάσους, θα με συνοδεύει ο Κρίσνα και θα μου δίνει την προστασία Του». Αυτή η πεποίθηση ονομάζεται *αμπαγιαμ*, χωρίς φόβο. Αυτή η νοητική κατάσταση είναι απαραίτητη για κάποιον που βρίσκεται στην τάξη της απάρνησης. Έπειτα θα πρέπει να εξαγνίσει την ύπαρξή του. Υπάρχουν τόσο πολλοί κανόνες και ρυθμιστικές αρχές που πρέπει να ακολουθεί κανείς στην τάξη της απάρνησης. Το σημαντικότερο απ' όλα, ο *σαννιασι* απαγορεύεται αυστηρά να έχει οποιαδήποτε στενή σχέση με γυναίκα. Απαγορεύεται ακόμη και να μιλάει με μια γυναίκα σε ένα απομονωμένο μέρος. Όταν ο Κύριος Τσετάνια, που ήταν ιδανικός *σαννιασι*, βρισκόταν στο Πούρι, οι θηλυκοί αφοσιωμένοι υπηρέτες Του δεν μπορούσαν να πλησιάσουν ούτε για να προσφέρουν τον σεβασμό τους. Τις συμβούλευαν να Τον προσκυνούν από απόσταση. Αυτό δεν αποτελεί δείγμα μίσους για τις γυναίκες ως τάξη, αλλά αυστηρό περιορισμό επιβεβλημένο στους *σαννιασι* για να μην έχουν στενές σχέσεις με γυναίκες. Πρέπει να ακολουθεί κανείς τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές ενός συγκεκριμένου σταδίου της ζωής προκειμένου να εξαγνίσει την ύπαρξή του. Για έναν *σαννιασι*, οι στενές σχέσεις με γυναίκες και η κατοχή πλούτου για την ικανοποίηση των αισθήσεων απαγορεύονται αυστηρώς. Ο ιδανικός *σαννιασι* ήταν ο Ίδιος ο Κύριος Τσετάνια και μπορούμε να μάθουμε από τη ζωή Του ότι ήταν πολύ αυστηρός ως προς τις σχέσεις με τις γυναίκες. Παρόλο που θεωρείται η πλέον φιλελεύθερη ενσάρκωση της Θεότητας, αποδεχόμενος τις πλέον πεσμένες, δέσμιες της ύλης ψυχές, ακολουθούσε με αυστηρότητα τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές της τάξης του *σαννιασα* που αφορούν τη συναναστροφή με γυναίκες. Ένας από τους συντρόφους Του, ονομαζόμενος Τσότα Χαριντάσα, είχε προσωπική σχέση με τον Κύριο Τσετάνια, καθώς και με τους υπόλοιπους έμπιστους συντρόφους Του, αλλά κάποτε κοίταξε με λαγνεία μια νεαρή γυναίκα και ο Κύριος Τσετάνια ήταν τόσο αυστηρός μαζί του, ώστε τον απέκλεισε αμέσως από την ομάδα των στενών συντρόφων Του. Ο Κύριος Τσετάνια είπε: «Για

έναν *σαννιασι* ή για οποιονδήποτε φιλοδοξεί να ξεφύγει από τα νύχια της υλικής φύσης, να υψωθεί στην πνευματική φύση και να επιστρέψει στο σπίτι μας, στον Θεό, το να κοιτά υλικά πράγματα και γυναίκες για την ικανοποίηση των αισθήσεων –ούτε καν να τα απολαμβάνει, αλλά απλώς να τα κοιτάζει με αυτή τη διάθεση- είναι τόσο καταδικαστέο, ώστε καλύτερα να αυτοκτονήσει παρά να νιώσει αυτές τις άνομες επιθυμίες». Αυτές, λοιπόν, είναι οι μέθοδοι εξαγνισμού.

Το επόμενο θέμα είναι το *γκιανα-γιογκα-βιαβαστιτιχ*: η καλλιέργεια της γνώσης. Η ζωή του *σαννιασι* έχει σκοπό τη διανομή γνώσης στους οικογενειάρχες και σε άλλους οι οποίοι έχουν λησμονήσει την αληθινή ζωή της πνευματικής προόδου. Ο *σαννιασι* πρέπει να επαιτεί απο πόρτα σε πόρτα για τα προς το ζην, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι είναι επαίτης. Η ταπεινοφροσύνη είναι επίσης μία από τις ιδιότητες ενός πνευματικού προσώπου και ο *σαννιασι* πηγαίνει από πόρτα σε πόρτα από ταπεινοφροσύνη και μόνο, όχι ακριβώς για να επαιτήσει, αλλά για να δει τους οικογενειάρχες και να τους αφυπνίσει, να τους δώσει συνείδηση του Κρίσνα. Αυτό είναι το καθήκον του *σαννιασι*. Αν μεν είναι πράγματι προχωρημένος και αν του έχει δώσει τέτοια εντολή ο πνευματικός του δάσκαλος, θα πρέπει να κηρύσσει τη συνείδηση του Κρίσνα με λογική και κατανόηση, αν όμως δεν είναι αρκετά προχωρημένος, δεν θα πρέπει να προσχωρήσει στην τάξη της απάρνησης. Αλλά ακόμη και αν έχει προσχωρήσει στην τάξη της απάρνησης χωρίς να διαθέτει επαρκή γνώση, θα πρέπει να ακούει διαρκώς από έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο για να καλλιεργήσει τη γνώση. Ο *σαννιασι*, αυτός που ανήκει στην τάξη της απάρνησης, θα πρέπει να είναι σταθερά σε κατάσταση αφοβίας, αγνότητας και γνώσης.

Το επόμενο θέμα είναι η ελεημοσύνη. Η ελεημοσύνη έχει να κάνει με τους οικογενειάρχες. Οι οικογενειάρχες θα πρέπει να κερδίζουν τα προς το ζην με έντιμο τρόπο και να διαθέτουν το πενήντα τοις εκατό των εσόδων τους για τη διάδοση της συνείδησης του Κρίσνα σε όλο τον κόσμο. Έτσι ο οικογενειάρχης θα πρέπει να δίνει ελεημοσύνη σε καθιερωμένες οργανώσεις που εργάζονται προς αυτή την κατεύθυνση. Η ελεημοσύνη θα πρέπει να δίνεται στον κατάλληλο αποδέκτη. Όπως θα εξηγηθεί πιο κάτω, υπάρχουν διάφορα είδη ελεημοσύνης· ελεημοσύνη στις καταστάσεις της αγαθότητας, του πάθους και της άγνοιας. Οι γραφές συνιστούν ελεημοσύνη στην κατάσταση της αγαθότητας και όχι ελεημοσύνη στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας, επειδή αυτή είναι απλώς σπατάλη χρημάτων. Η ελεημοσύνη

θα πρέπει να δίνεται μόνο για τη διάδοση της συνείδησης του Κρίσνα σε όλο τον κόσμο. Αυτή είναι ελεημοσύνη στην κατάσταση της αγαθότητας.

Έπειτα, ως προς την αυτοκυριαρχία (*νταμαχ*), αυτή δεν αφορά μόνο στις άλλες πνευματικές τάξεις μιας θρησκευόμενης κοινωνίας, αλλά αφορά ιδιαιτέρως στους οικογενειάρχες. Αν και έχει σύζυγο, ο οικογενειάρχης δεν θα πρέπει να χρησιμοποιεί τις αισθήσεις του για μια άσκοπη σεξουαλική ζωή. Υπάρχουν περιορισμοί στη σεξουαλική ζωή ακόμα και για τους οικογενειάρχες· η σεξουαλική ζωή είναι μόνο για την αναπαραγωγή παιδιών. Αν ο οικογενειάρχης δεν επιθυμεί να έχει παιδιά, δεν θα πρέπει να απολαμβάνει το σεξ με τη σύζυγό του. Η σύγχρονη κοινωνία απολαμβάνει το σεξ με μεθόδους αντισύλληψης ή και με απεχθέστερους τρόπους, προκειμένου να αποφύγει την ευθύνη των παιδιών. Αυτό δεν είναι θεϊκή, υπερβατική ιδιότητα, αλλά δαιμονική. Αν κάποιος, ακόμα και οικογενειάρχης, θέλει να σημειώσει πρόοδο στην πνευματική ζωή, θα πρέπει να ελέγξει τη σεξουαλική του ζωή και δεν θα πρέπει να κάνει παιδιά, αν ο σκοπός του δεν είναι να προσφέρει υπηρεσία στον Κρίσνα. Αν είναι σε θέση να κάνει παιδιά τα οποία θα αποκτήσουν συνείδηση του Κρίσνα, μπορεί να έχει κανείς εκατοντάδες παιδιά, αλλά χωρίς αυτή τη δυνατότητα δεν θα πρέπει να παραδίνεται στο σεξ μόνο για την αισθησιακή απόλαυση.

Άλλο ένα πράγμα που θα πρέπει να κάνουν οι οικογενειάρχες είναι η τέλεση θυσιών, επειδή οι θυσίες απαιτούν μεγάλα χρηματικά ποσά. Οι άλλες πνευματικές τάξεις, και συγκεκριμένα, οι *μπραματσαρι*, οι *βαναπραστα* και οι *σαννιασι*, δεν έχουν χρήματα· ζουν επαιτώντας. Άρα η τέλεση διαφόρων τύπων θυσιών είναι ευθύνη των οικογενειαρχών. Θα έπρεπε να τελούν τις θυσίες *αγκνι-χοτρα* όπως επιβάλλουν οι βεδικές γραφές, αλλά στη σημερινή εποχή αυτές οι θυσίες είναι πολύ δαπανηρές και δεν είναι δυνατό να τελεστούν από κανέναν οικογενειάρχη. Η καλύτερη θυσία που συνιστάται για αυτήν την εποχή ονομάζεται *σανκιρτανα-γιαγκια* και είναι η ψαλμωδία Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε. Αυτή είναι η καλύτερη και η πιο ανέξοδη θυσία. Μπορούν οι πάντες να την υιοθετήσουν και να αντλήσουν όφελος. Ώστε αυτά τα τρία πράγματα, και συγκεκριμένα, η ελεημοσύνη, ο έλεγχος των αισθήσεων και η τέλεση θυσιών, έχουν να κάνουν με τους οικογενειάρχες.

Η μελέτη των βεδικών γραφών (*σβαντιαγιαχ*), η ασκητικότητα (*ταπας*) και η ευγένεια ή απλότητα (*αρτζαβαμ*) προορίζονται ιδιατέρως για τους *μπραματσαρι*, τους σπουδαστές. Οι *μπραματσαρι* δεν θα πρέπει να έχουν σχέση με γυναίκες· θα πρέπει να ζουν μια ζωή αγαμίας και να απασχολούν

τον νου τους με τη μελέτη της βεδικής γραμματείας για την καλλιέργεια πνευματικής γνώσης. Αυτό ονομάζεται *σβαντιαγιαχ*. Η ασκητικότητα (*ταπας*) προορίζεται ιδιαιτέρως για τη ζωή της απόσυρσης. Δεν θα πρέπει να παραμένει κανείς οικογενειάρχης για όλη του τη ζωή. Θα πρέπει να θυμάται πάντα ότι υπάρχουν τέσσερα στάδια στη ζωή, τα στάδια *μπραματσαρια*, *γκριχαστα*, *βαναπραστα* και *σαννιασα*. Έτσι μετά το στάδιο *γκριχαστα*, το στάδιο της οικογενειακής ζωής, θα πρέπει κανείς να αποσύρεται. Αν κάποιος ζήσει εκατό χρόνια, θα πρέπει να περάσει είκοσι πέντε χρόνια ως σπουδαστής, είκοσι πέντε χρόνια ως οικογενειάρχης, είκοσι πέντε χρόνια έχοντας αποσυρθεί και είκοσι πέντε χρόνια στην τάξη της απάρνησης. Αυτές είναι οι ρυθμιστικές αρχές της βεδικής θρησκευτικής πειθαρχίας. Ο άνθρωπος που έχει αποσυρθεί από την οικογενειακή ζωή θα πρέπει να υποβάλλεται σε ασκητικότητες του σώματος, του νου και της γλώσσας. Αυτό είναι *ταπασια*, ασκητικότητα. Η ασκητικότητα έχει να κάνει με ολόκληρη την κοινωνία του *βαρνασραμα-νταρμα*. Χωρίς ασκητικότητα, *ταπασια*, κανένα ανθρώπινο ον δεν μπορεί να φτάσει στην απελευθέρωση. Η θεωρία ότι στη ζωή δεν χρειάζεται ασκητικότητα, ότι μπορεί κανείς να συνεχίζει να κάνει εικασίες και όλα θα πάνε καλά, δεν συνιστάται ούτε στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ούτε στην υπόλοιπη βεδική γραμματεία. Αυτές οι θεωρίες κατασκευάζονται από επιδειξιομανείς πνευματιστές, οι οποίοι προσπαθούν να συγκεντρώσουν περισσότερους οπαδούς. Αν υπάρχουν περιορισμοί, κανόνες και ρυθμιστικές αρχές, οι άνθρωποι δεν θα προσελκυσθούν. Επομένως, όσοι επιδιώκουν να έχουν οπαδούς εν ονόματι της θρησκείας μόνο και μόνο για να κάνουν επίδειξη, δεν επιβάλλουν περιορισμούς ούτε στους μαθητές τους ούτε στον εαυτό τους. Αλλά αυτή η μέθοδος δεν επιδοκιμάζεται από τις Βέδες.

Όσον αφορά στην ιδιότητα της απλότητας, δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο από μία συγκεκριμένη πνευματική τάξη, αλλά από όλα τα μέλη της κοινωνίας, είτε ανήκουν στο *μπραματσαρια-ασραμα* είτε στο *γκριχαστα-ασραμα* είτε στο *βαναπραστα-ασραμα*. Θα πρέπει να ζει κανείς πολύ απλά.

Αχιμσα σημαίνει να μην σταματάς την εξέλιξη της ζωής κανενός ζωντανού όντος. Δεν θα πρέπει να σκέφτεται κανείς ότι αφού ο πνευματικός σπινθήρας δεν σκοτώνεται ποτέ, ακόμη και μετά τον θάνατο του σώματος, δεν βλάπτει να σκοτώνουμε τα ζώα για την αισθησιακή μας ικανοποίηση. Τώρα οι άνθρωποι είναι εθισμένοι στο να τρώνε ζώα, παρά το ότι έχουν άφθονες προμήθειες σε σιτηρά, καρπούς και γάλα. Δεν υπάρχει λόγος να σκοτώνονται τα ζώα. Αυτή η εντολή ισχύει για όλους. Όταν δεν υπάρχει εναλλακτική λύση, μπορεί κανείς να σκοτώσει ένα ζώο, αλλά θα πρέπει να το προσφέρει πρώτα

θυσία. Σε κάθε περίπτωση, όταν υπάρχει αφθονία τροφής για την ανθρωπότητα, όσοι επιθυμούν να σημειώσουν πρόοδο στην πνευματική συνειδητοποίηση δεν θα πρέπει να ασκούν βία στα ζώα. Η αληθινή *αχιμσα* είναι να μην εμποδίζει κανείς την εξέλιξη της ζωής. Τα ζώα σημειώνουν και αυτά πρόοδο στην εξελικτική τους πορεία, μεταφερόμενα από τη μία κατηγορία ζωής στην άλλη. Αν ένα ζώο σκοτωθεί, εμποδίζεται η εξέλιξή του. Αν ένα ζώο πρέπει να μείνει σε ένα συγκεκριμένο σώμα για τόσες ημέρες ή για τόσα χρόνια και σκοτωθεί πρόωρα, τότε θα πρέπει να επιστρέψει ξανά στην ίδια μορφή ζωής για να συμπληρώσει τις ημέρες που απομένουν, προκειμένου να προαχθεί σε ένα άλλο ζωικό είδος. Δεν θα πρέπει, λοιπόν, να εμποδίζεται η εξέλιξή τους μόνο και μόνο για την ικανοποίηση του ουρανίσκου. Αυτό ονομάζεται *αχιμσα*, μη βία.

Σατιαμ. Αυτή η λέξη σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να παραποιεί κανείς την αλήθεια για το προσωπικό του συμφέρον. Στη βεδική γραμματεία υπάρχουν ορισμένα δύσκολα εδάφια, αλλά θα πρέπει να μαθαίνει κανείς τη σημασία τους από έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο. Αυτή είναι η μέθοδος για την κατανόηση των Βεδών. *Σρουτι* σημαίνει ότι θα πρέπει να ακούει κανείς από αυθεντίες. Δεν θα πρέπει να κατασκευάζει κανείς μία ερμηνεία για το προσωπικό του συμφέρον. Υπάρχουν τόσο πολλοί σχολιασμοί της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* οι οποίοι παρερμηνεύουν το αρχικό κείμενο. Θα πρέπει να παρουσιάζεται η πραγματική σημασία της λέξης και αυτήν θα πρέπει να την μάθει κανείς από έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο.

Ακρονταχ σημαίνει να συγκρατεί κανείς την οργή του. Ακόμα και αν προκληθεί θα πρέπει να είναι ανεκτικός, επειδή αν εξοργισθεί κανείς μολύνεται ολόκληρο το σώμα του. Η οργή είναι προϊόν των καταστάσεων του πάθους και της άγνοιας και, επομένως, όποιος βρίσκεται στο υπερβατικό επίπεδο θα πρέπει να συγκρατεί την οργή του. *Απαϊσουναμ* σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να βρίσκει κανείς λάθη στους άλλους ή να τους διορθώνει άσκοπα. Βέβαια, το να πεις κλέφτη έναν κλέφτη δεν είναι επίκριση, αλλά το να πεις κλέφτη έναν έντιμο άνθρωπο είναι πολύ προσβλητικό και πολύ επιζήμιο για κάποιον που εξελίσσεται στην πνευματική ζωή. *Χριχ* σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι κανείς πολύ σεμνός και να μην κάνει απεχθείς πράξεις. *Ατσαπαλαμ*, αποφασιστικότητα, σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να ταράσσεται ή να απογοητεύεται κανείς με μια ανεπιτυχή απόπειρα. Κάποια απόπειρα μπορεί να αποτύχει, αλλά δεν θα πρέπει να λυπάται κανείς γι’ αυτό· θα πρέπει να συνεχίσει να προχωρά με υπομονή και αποφασιστικότητα. Η λέξη *τετζαχ* αφορά τους *κσατρια*. Οι *κσατρια* θα πρέπει να είναι πάντα πολύ δυνατοί για

να προστατεύουν τους αδύναμους. Δεν θα πρέπει να παριστάνουν τους μη βίαιους. Αν χρειστεί βία, θα πρέπει να την επιδείξουν.

Σωτσαμ σημαίνει καθαριότητα, όχι μόνο στο σώμα και τον νου, αλλά και στις δοσοληψίες μας. Αφορά ιδίως την εμπορική τάξη, η οποία δεν θα πρέπει να εμπορεύεται στη μαύρη αγορά. *Νατιμανιτα*, η μη προσδοκία τιμών αφορά τους *σουντρα*, την εργατική τάξη, η οποία θεωρείται σύμφωνα με τις βεδικές εντολές η κατώτερη από τις τέσσερεις κοινωνικές τάξεις. Δεν θα πρέπει να υπερηφανεύονται μάταια ή να αποζητούν τιμές, αλλά να παραμένουν στη δική τους θέση. Είναι καθήκον των *σουντρα* να σέβονται τις ανώτερες τάξεις για τη διατήρηση της κοινωνικής ισορροπίας.

Όλες αυτές οι δεκαέξι ιδιότητες που αναφέρθηκαν είναι υπερβατικές και θα πρέπει να καλλιεργούνται σύμφωνα με τις διάφορες κοινωνικές και πνευματικές τάξεις. Η ουσία είναι ότι παρόλο που οι υλικές συνθήκες είναι άθλιες, αν κάποιος καλλιεργήσει αυτές τις ιδιότητες με άσκηση, σε οποιαδήποτε τάξη και αν ανήκει, τότε είναι δυνατό να υψωθεί σταδιακά στο ανώτατο επίπεδο υπερβατικής συνειδητοποίησης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

दम्भो दर्पोऽभिमानश्च क्रोधः पारुष्यमेव च।
अज्ञानं चाभिजातस्य पार्थ सम्पदमासुरीम्।।४।।

νταμμπο νταρπο ‘μπιμανας τσα κρονταχ παρουσιαμ εβα τσα
αγκιαναμ τσαμπιτζατασια παρτα σαμπανταμ ασουριμ

νταμμπαχ: υπερηφάνεια – *νταρπαχ*: αλαζονεία – *αμπιμαναχ*: έπαρση – *τσα*: και – *κρονταχ*: οργή, θυμός – *παρουσιαμ*: σκληρότητα – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: και – *αγκιαναμ*: άγνοια – *τσα*: και – *αμπιτζατασια*: σε όποιον γεννιέται – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *σαμπανταμ*: φύση – *ασουριμ*: δαιμονική.

Υπερηφάνεια, αλαζονεία, θυμός, έπαρση, σκληρότητα και άγνοια – αυτές οι ιδιότητες ανήκουν σε όσους έχουν δαιμονική φύση, ω γιε της Πριτά.

Σε αυτή τη στροφή περιγράφεται η βασιλική οδός για την κόλαση. Οι δαιμονικοί άνθρωποι θέλουν να κάνουν επίδειξη θρησκευτικότητας και προόδου στην πνευματική επιστήμη, παρόλο που δεν τηρούν τις θρησκευτικές αρχές. Είναι πάντοτε αλαζόνες και υπερήφανοι επειδή έχουν

κάποιου είδους εκπαίδευση ή μεγάλα πλούτη. Θέλουν να τους λατρεύουν οι άλλοι και απαιτούν σεβασμό, παρόλο που δεν τον εμπνέουν. Θυμώνουν με ασήμαντα πράγματα και μιλούν σκληρά, όχι ευγενικά. Δεν γνωρίζουν τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουν. Κάνουν τα πάντα σύμφωνα με τις ιδιοτροπίες και τις επιθυμίες τους και δεν αναγνωρίζουν καμία αυθεντία. Αυτές τις δυσοίωνες ιδιότητες τις αποκτούν από την αρχή του σχηματισμού του σώματός τους στη μήτρα της μητέρας τους και καθώς μεγαλώνουν τις φανερώνουν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

दैवी सम्पद्विमोक्षाय निबन्धायासुरी मता।
मा शुचः सम्पदं दैवीमभिजातोऽसि पाण्डव।।५।।

νταϊβι σαμπαντ βιμοκσαγια νιμπαννταγιασουρι ματα
μα σουτσαχ σαμπανταμ νταϊβιμ αμπιτζατο 'σι πανντaβα

νταϊβι: οι υπερβατικές – *σαμπατ*: ιδιότητες – *βιμοκσαγια*: έχουν σκοπό την απελευθέρωση – *νιμπαννταγια*: για σκλαβιά – *ασουρι*: οι δαιμονικές ιδιότητες – *ματα*: θεωρούνται – *μα*: μη – *σουτσαχ*: στενοχωριέσαι – *σαμπανταμ*: ιδιότητες – *νταϊβιμ*: υπερβατική – *αμπιτζαταχ*: γεννημένος – *ασι*: είσαι – *πανντaβα*: ω γιε του Πάνντου.

Οι υπερβατικές ιδιότητες συντελούν στην απελευθέρωση, ενώ οι δαιμονικές συμβάλλουν στη δουλεία. Μη στενοχωριέσαι, ω γιε του Πάνντου, γιατί εσύ είσαι γεννημένος με τις θεϊκές ιδιότητες.

Ο Κύριος Κρίσνα ενθάρρυνε τον Αρτζούνα λέγοντάς του ότι δεν είχε γεννηθεί με δαιμονικές ιδιότητες. Η ανάμειξή του στη μάχη δεν είχε δαιμονικό χαρακτήρα, επειδή εξέταζε όλα τα υπέρ και τα κατά. Εξέταζε κατά πόσο αξιοσέβαστα πρόσωπα όπως ο Μπίσμα και ο Ντρόνα θα έπρεπε να σκοτωθούν ή όχι και, συνεπώς, δεν ενεργούσε υπό την επήρεια θυμού, ψεύτικου γόητρου ή σκληρότητας. Άρα δεν είχε τις ιδιότητες των δαιμόνων. Για τον *κσατρια*, τον πολεμιστή, το να ρίξει βέλη στον εχθρό είναι κάτι υπερβατικό, ενώ το να το αποφύγει είναι δαιμονικό. Επομένως ο Αρτζούνα δεν είχε λόγο να θρηνεί. Όποιος τηρεί τις ρυθμιστικές αρχές των διαφόρων κοινωνικών και πνευματικών τάξεων βρίσκεται στο υπερβατικό επίπεδο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

द्वौ भूतसर्गौ लोकेऽस्मिन् दैव आसुर एव च।
दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे श्रृणु।।६।।

ντβω μπουτα-σαργκω λοκε ΄σμιν νταϊβα ασουρα εβα τσα
νταϊβο βισταρασαχ προκτα ασουραμ παρτα με σρινου

ντβω: δύο - *μπουτα-σαργκω*: δημιουργημένα ζωντανά όντα – *λοκε*: σε αυτόν τον κόσμο – *ασμιν*: αυτό – *νταϊβαχ*: θεϊκό – *ασουραχ*: δαιμονικό – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: και – *νταϊβαχ*: θεϊκές – *βισταρασαχ*: διεξοδικώς – *προκταχ*: έχω πει – *ασουραμ*: τις δαιμονικές – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *με*: από Εμένα – *σρινου*: άκου.

Ω γιε της Πριτά, σε αυτόν τον κόσμο υπάρχουν δύο είδη δημιουργημένων όντων. Το ένα είδος ονομάζεται θεϊκό και το άλλο δαιμονικό. Σου έχω ήδη περιγράψει διεξοδικά τις θεϊκές ιδιότητες. Τώρα άκου από Εμένα για τις δαιμονικές.

Ο Κύριος Κρίσνα, αφού διαβεβαίωσε τον Αρτζούνα ότι είχε γεννηθεί με θεϊκές ιδιότητες, περιγράφει τώρα τον δαιμονικό δρόμο. Τα δέσμια ζωντανά όντα διαιρούνται σε δύο κατηγορίες. Όσοι είναι γεννημένοι με θεϊκές ιδιότητες ακολουθούν μια ζωή βασισμένη σε ρυθμίσεις· δηλαδή τηρούν τις εντολές των γραφών. Θα πρέπει να εκτελεί κανείς τα καθήκοντά του υπό το φως των έγκυρων γραφών. Αυτή η νοοτροπία είναι θεϊκή. Όποιος δεν ακολουθεί τις ρυθμιστικές αρχές όπως διατυπώνονται στις γραφές και ενεργεί σύμφωνα με τις ιδιοτροπίες του ονομάζεται δαίμονας ή *ασουρα*. Δεν υπάρχει άλλο κριτήριο εκτός της υπακοής στις ρυθμιστικές αρχές των γραφών. Αναφέρεται στη βεδική γραμματεία ότι οι ημίθεοι και οι δαίμονες έχουν γεννηθεί και οι μεν και οι δε από τον Πρατζάπατι· η μόνη διαφορά είναι ότι η μία κατηγορία υπακούει στις βεδικές εντολές και η άλλη όχι.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जना न विदुरासुराः।
न शौचं नापि चाचारो न सत्यं तेषु विद्यते।।७।।

πραβριττιμ τσα νιβριττιμ τσα   τζανα να βιντουρ ασουραχ
να σωτσαμ ναπι τσατσαρο   να σατιαμ τε σου βιντιατε

πραβριττιμ: ορθή δράση – *τσα*: επίσης – *νιβριττιμ*: ανάρμοστη δράση – *τσα*: και – *τζαναχ*: πρόσωπα – *να*: ποτέ – *βιντουχ*: γνωρίζουν – *ασουραχ*: με δαιμονικές ιδιότητες – *να*: ποτέ – *σωτσαμ*: καθαριότητα – *να*: ούτε – *απι*: επίσης – *τσα*: και – *ατσαραχ*: συμπεριφορά – *να*: ποτέ – *σατιαμ*: αλήθεια – *τεσου*: σε αυτούς – *βιντιατε*: υπάρχει.

Τα δαιμονικά πρόσωπα δεν γνωρίζουν ποια είναι η ορθή και ποια είναι η ανάρμοστη δράση. Δεν θα συναντήσει κάποιος σε αυτά ούτε καθαριότητα ούτε σωστή συμπεριφορά ούτε αλήθεια.

Σε κάθε πολιτισμένη ανθρώπινη κοινωνία υπάρχει ένα σύνολο από κανόνες και ρυθμιστικές αρχές που απορρέουν από τις γραφές και που τηρούνται ανέκαθεν, ιδιαίτερα από τους Άριους, δηλαδή εκείνους που υιοθετούν τον βεδικό πολιτισμό και που είναι γνωστοί ως οι πλέον εξελιγμένοι από τους πολιτισμένους ανθρώπους. Όσοι δεν ακολουθούν τις εντολές των γραφών θεωρούνται δαίμονες. Γι’ αυτό αναφέρεται εδώ ότι οι δαίμονες δεν γνωρίζουν τους κανόνες των γραφών· οι περισσότεροι τους αγνοούν και αν κάποιοι τους γνωρίζουν, δεν έχουν καμία διάθεση να τους ακολουθήσουν. Δεν έχουν πίστη και δεν θέλουν να ενεργούν βάσει των βεδικών εντολών. Οι δαίμονες δεν είναι καθαροί ούτε εξωτερικά ούτε εσωτερικά.

Θα πρέπει να φροντίζουμε να διατηρούμε το σώμα καθαρό κάνοντας μπάνιο, πλένοντας τα δόντια μας, αλλάζοντας ρούχα, κλπ. Ως προς την εσωτερική καθαριότητα, θα πρέπει να θυμόμαστε πάντα τα ονόματα του Θεού και να ψέλνουμε Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε. Οι δαίμονες ούτε συμπαθούν ούτε ακολουθούν αυτούς τους κανόνες για εξωτερική και εσωτερική καθαριότητα.

Ως προς τη συμπεριφορά μας, υπάρχουν πολλοί κανόνες και ρυθμίσεις που κατευθύνουν την ανθρώπινη συμπεριφορά, όπως το έργο *Μανου-σαμχιτα*, το οποίο είναι το βιβλίο των νόμων του ανθρώπινου γένους. Ακόμη και σήμερα, οι Ινδουιστές ακολουθούν τη *Μανου-σαμχιτα*. Το κληρονομικό δίκαιο και

άλλες νομικές διατάξεις απορρέουν από αυτό το βιβλίο. Στη *Μανου-σαμχιτα* αναφέρεται καθαρά ότι η γυναίκα δεν θα πρέπει να έχει ελευθερία. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι γυναίκες πρέπει να κρατούνται σαν σκλάβοι, αλλά ότι είναι σαν τα παιδιά. Τα παιδιά δεν έχουν ελευθερία, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι κρατούνται σαν σκλάβοι. Στην εποχή μας οι δαίμονες έχουν παραμελήσει αυτές τις εντολές και πιστεύουν ότι οι γυναίκες θα πρέπει να έχουν την ελευθερία που έχουν οι άνδρες. Εντούτοις, αυτό δεν έχει βελτιώσει την κοινωνική κατάσταση. Στην πραγματικότητα, η γυναίκα θα πρέπει να έχει προστασία σε όλα τα στάδια της ζωής της. Στην παιδική ηλικία θα πρέπει να προστατεύεται από τον πατέρα της, στη νεανική ηλικία από τον σύζυγό της και στη γεροντική ηλικία από τους γιους της. Αυτή είναι η σωστή κοινωνική συμπεριφορά σύμφωνα με τη *Μανου-σαμχιτα*. Αλλά η σύγχρονη εκπαίδευση έχει επινοήσει τεχνητά την αντίληψη μιας ματαιόδοξης γυναικείας ζωής και γι' αυτό σήμερα ο γάμος είναι ουσιαστικά μία φαντασίωση της ανθρώπινης κοινωνίας. Ούτε η ηθική κατάσταση των γυναικών είναι πολύ καλή. Συνεπώς, οι δαίμονες δεν δέχονται καμία οδηγία η οποία είναι καλή για την κοινωνία και επειδή δεν ακολουθούν τις συμβουλές των μεγάλων σοφών, καθώς και τους κανόνες και τις ρυμίσεις που εκείνοι θέτουν, η κοινωνική κατάσταση των δαιμόνων είναι αξιοθρήνητη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदाहुरनीश्वरम्।
अपरस्परसम्भूतं किमन्यत्कामहैतुकम्।।८।।

ασατιαμ απρατισταμ τε   τζαγκαντ αχουρ ανισβαραμ
απαρασπαρα-σαμμπουταμ   κιμ ανιατ καμα-χαϊτουκαμ

ασατιαμ: μη πραγματικός – *απρατισταμ*: χωρίς θεμέλια – *τε*: αυτοί – *τζαγκατ*: η κοσμική εκδήλωση – *αχουχ*: λένε – *ανισβαραμ*: χωρίς κύριο – *απαρασπαρα*: χωρίς αιτία – *σαμμπουταμ*: γεννημένη – *κιμ ανιατ*: χωρίς άλλη αιτία - *καμα-χαϊτουκαμ*: οφείλεται μόνο στη λαγνεία.

Λένε ότι αυτός ο κόσμος δεν είναι πραγματικός, ότι είναι χωρίς θεμέλια και χωρίς Θεό. Γεννιέται από τη σεξουαλική επιθυμία και δεν έχει άλλη αιτία από τη λαγνεία.

Οι δαιμονικοί άνθρωποι συμπεραίνουν ότι ο κόσμος είναι μια φαντασμαγορία. Δεν υπάρχει ούτε αιτία ούτε αποτέλεσμα ούτε Κύριος ούτε σκοπός: τίποτε δεν είναι πραγματικό. Ισχυρίζονται ότι η κοσμική εκδήλωση προκύπτει εξαιτίας τυχαίας δράσης και αντίδρασης. Δεν πιστεύουν ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε από τον Θεό για κάποιον συγκεκριμένο σκοπό. Έχουν τη δική τους θεωρία: ότι ο κόσμος έχει προκύψει από μόνος του και ότι δεν υπάρχει λόγος να πιστεύει κανείς πως υπάρχει κάποιος Θεός πίσω από όλα αυτά. Γι' αυτούς, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ πνεύματος και ύλης και δεν αποδέχονται κάποιο Υπέρτατο Πνεύμα. Όλα είναι μόνο ύλη και υποτίθεται ότι ολόκληρος ο κόσμος είναι μια μάζα από άγνοια. Σύμφωνα με αυτούς, όλα είναι κενό και οτιδήποτε εκδηλώνεται οφείλεται στην αδυναμία μας να αντιληφθούμε τα πράγματα σωστά. Θεωρούν δεδομένο ότι κάθε εκδήλωση ποικιλομορφίας είναι επίδειξη άγνοιας. Ακριβώς όπως σε ένα όνειρο μπορεί να δημιουργήσουμε τόσο πολλά πράγματα, τα οποία στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν, έτσι και όταν ξυπνήσουμε θα διαπιστώσουμε ότι όλα είναι μόνο ένα όνειρο. Αλλά παρόλο που οι δαίμονες λένε ότι η ζωή είναι ένα όνειρο, είναι πολύ έμπειροι στο να απολαμβάνουν αυτό το όνειρο. Και έτσι, αντί να αποκτούν γνώση, εμπλέκονται όλο και περισσότερο στη χώρα των ονείρων. Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι όπως ένα παιδί είναι απλώς το αποτέλεσμα της σεξουαλικής επαφής μεταξύ αρσενικού και θηλυκού, έτσι και ο κόσμος είναι άψυχος. Γι' αυτούς, τα ζωντανά όντα έχουν δημιουργηθεί από κάποιο συνδυασμό υλικών στοιχείων και δεν τίθεται θέμα ύπαρξης ψυχής. Όπως πολλά ζωντανά όντα βγαίνουν από τον ιδρώτα ή από ένα νεκρό σώμα χωρίς καμία αιτία, παρόμοια, ολόκληρος ο κόσμος έχει προέλθει από τους συνδυασμούς της ύλης. Άρα η αιτία της κοσμικής εκδήλωσης είναι η υλική φύση και δεν υπάρχει καμία άλλη αιτία. Δεν πιστεύουν στα λόγια του Κρίσνα στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*: *μαγιαντιακσενα πρακριτιχ σουγιατε σα-τσαρατσαραμ*. «Υπό την καθοδήγησή Μου κινείται ολόκληρος ο υλικός κόσμος». Με άλλα λόγια, οι δαίμονες δεν έχουν τέλεια γνώση της δημιουργίας του κόσμου· ο καθένας τους έχει κάποια συγκεκριμένη δική του θεωρία. Σύμφωνα με αυτούς, όλες οι ερμηνείες των γραφών είναι εξίσου καλές, επειδή δεν πιστεύουν σε μία καθιερωμένη και κοινά αποδεκτή κατανόηση των εντολών των γραφών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

एतां दृष्टिमवष्टभ्य नष्टात्मानोऽल्पबुद्धयः।
प्रभवन्त्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोऽहिताः।।९।।

εταμ ντριστιμ αβασταμπια ναστατμανο ΄λπα-μπουνταγιαχ
πραμπαβαντι ουγκρα-καρμαναχ κσαγιαγια τζαγκατο ΄χιταχ

εταμ: αυτή – *ντριστιμ*: την άποψη – *αβασταμπια*: αποδεχόμενοι – *ναστα*: έχοντας χάσει - *ατμαναχ*: τον εαυτό τους - *αλπα-μπουνταγιαχ*: οι λιγότερο νοήμονες – *πραμπαβαντι*: ακμάζουν - *ουγκρα-καρμαναχ*: σε οδυνηρές δραστηριότητες – *κσαγιαγια*: για την καταστροφή – *τζαγκαταχ*: του κόσμου – *αχιταχ*: επιζήμιες.

Ακολουθώντας αυτά τα συμπεράσματα, οι δαίμονες, έχοντας χάσει τον εαυτό τους και μη διαθέτοντας νοημοσύνη, ασχολούνται με επιζήμια, φρικτά έργα, προορισμένα να καταστρέψουν τον κόσμο.

Οι δαίμονες ασχολούνται με δραστηριότητες οι οποίες θα οδηγήσουν τον κόσμο στην καταστροφή. Εδώ ο Κύριος λέει ότι είναι περιορισμένης νοημοσύνης. Οι υλιστές, χωρίς άποψη για τον Θεό, πιστεύουν ότι προοδεύουν. Αλλά σύμφωνα με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι κουτοί και στερούνται λογικής. Προσπαθούν να απολαύσουν τον υλικό κόσμο έως τα έσχατα όρια και γι'αυτό εφευρίσκουν πάντα κάτι καινούργιο για την ικανοποίηση των αισθήσεων. Αυτές οι υλικές εφευρέσεις θεωρούνται ως η πρόοδος του ανθρώπινου πολιτισμού, αλλά το αποτέλεσμα είναι ότι οι άνθρωποι γίνονται συνεχώς βιαιότεροι και σκληρότεροι· σκληρότεροι προς τα ζώα και σκληρότεροι προς τα άλλα ανθρώπινα όντα. Δεν έχουν ιδέα για το πώς πρέπει να συμπεριφέρονται ο ένας στον άλλο. Το σκότωμα των ζώων έχει περίβλεπτη θέση μεταξύ των δαιμονικών ανθρώπων. Αυτοί οι άνθρωποι θεωρούνται εχθροί του κόσμου, επειδή αργά ή γρήγορα θα δημιουργήσουν κάτι το οποίο θα καταστρέψει τα πάντα. Εμμέσως, αυτοί οι στίχοι προεξοφλούν τη δημιουργία πυρηνικών όπλων, για τα οποία σήμερα όλοι καμαρώνουν. Ο πόλεμος μπορεί να συμβεί οποιαδήποτε στιγμή και αυτά τα πυρηνικά όπλα μπορεί να ερημώσουν τα πάντα. Αυτά τα πράγματα δημιουργούνται μόνο για την καταστροφή του κόσμου και αυτό είναι που επισημαίνεται σε αυτή τη στροφή. Αυτά τα όπλα εφευρέθηκαν στην ανθρώπινη κοινωνία εξαιτίας της αθεΐας· δεν αποσκοπούν στην ειρήνη και την ευημερία του κόσμου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

कामममाश्रित्य दुष्पूरं दम्भमानमदान्विताः।
मोहाद्गृहीत्वासद्ग्राहान्प्रवर्तन्तेऽशुचिव्रताः॥१०॥

καμαμ ασριτια ντουσπουραμ νταμμπα-μανα-μαντανβιταχ
μοχαντ γκριχιτβασαντ-γκραχαν πραβαρταντε 'σουτσι-βραταχ

καμαμ: στη λαγνεία – *ασριτια*: καταφεύγοντας – *ντουσπουραμ*: την ακόρεστη – *νταμμπα*: την υπερηφάνεια – *μανα*: το ψεύτικο γόητρο – *μαντα-ανβιταχ*: γεμάτοι αλαζονεία – *μοχατ*: από την πλάνη – *γκριχιτβα*: δεχόμενοι – *ασατ*: τα παροδικά – *γκραχαν*: τα πράγματα – *πραβαρταντε*: ακμάζουν – *ασουτσι*: στα ακάθαρτα - *βραταχ*: είναι ορκισμένοι.

Οι δαίμονες, καταφεύγοντας στην ακόρεστη λαγνεία και γεμάτοι υπερηφάνεια, αλαζονεία και ψεύτικο γόητρο και όντας έτσι παραπλανημένοι, έλκονται μονίμως από τα πρόσκαιρα πράγματα και είναι ορκισμένοι στη διαφθορά και την εξαχρείωση.

Εδώ περιγράφεται η δαιμονική νοοτροπία. Η λαγνεία των δαιμόνων δεν χορταίνει ποτέ. Οι αχόρταγες επιθυμίες τους για υλικές απολαύσεις αυξάνονται διαρκώς. Παρόλο που είναι μονίμως γεμάτοι άγχος λόγω του ότι αποδέχονται πρόσκαιρα πράγματα, εξακολουθούν να ασχολούνται με τέτοιου είδους δραστηριότητες εξαιτίας της πλάνης. Δεν διαθέτουν γνώση και δεν είναι σε θέση να πουν ότι κατευθύνονται σε λάθος δρόμο. Αποδεχόμενοι πρόσκαιρα πράγματα, αυτού του είδους οι δαιμονικοί άνθρωποι κατασκευάζουν τον δικό τους Θεό, φτιάχνουν τους δικούς τους ύμνους και ψέλνουν τις δικές τους ψαλμωδίες. Το αποτέλεσμα είναι ότι έλκονται όλο και περισσότερο από δύο πράγματα – τη σεξουαλική απόλαυση και τη συσσώρευση υλικού πλούτου. Σχετικά με αυτό, οι λέξεις *ασουτσι-βραταχ*, βρώμικος όρκος, έχουν μεγάλη σημασία. Αυτού του είδους οι δαίμονες έλκονται μόνο από το ποτό, τις γυναίκες, τον τζόγο και την κρεατοφαγία· αυτές είναι οι βρώμικες συνήθειές τους (*ασουτσι*). Ωθούμενοι από υπερηφάνεια και ψεύτικο γόητρο, κατασκευάζουν κάποιες θρησκευτικές αρχές, οι οποίες δεν επιδοκιμάζονται από τις βεδικές εντολές. Μολονότι αυτοί οι δαίμονες είναι απεχθέστατοι, ο κόσμος τους αποδίδει με τεχνητά μέσα

κάλπικες τιμές. Μολονότι γλιστρούν προς την κόλαση, θεωρούν τον εαυτό τους πολύ εξελιγμένο.

ΚΕΙΜΕΝΑ 11-12

चिन्तामपरिमेयां च प्रलयान्तामुपाश्रिताः।
कामोपभोगपरमा एतावदिति निश्िचताः।।११।।
आशापाशशतैर्बद्धाः कामक्रोधपरायणाः।
ईहन्ते कामभोगार्थमन्यायेनार्थसञ्चयान्।।१२।।

τσινταμ απαριμεγιαμ τσα πραλαγιανταμ ουπασριταχ
καμοπαμπογκα-παραμα εταβαντ ιτι νιστσιταχ

ασα-πασα-σαταϊρ μπανταχ καμα-κροντα-παραγιαναχ
ιχαντε καμα-μπογκαρταμ ανιαγιεναρτα-σαντσαγιαν

τσινταμ: φόβοι και αγωνίες – *απαριμεγιαμ*: αμέτρητοι– *τσα*: και – *πραλαγια-ανταμ*: μέχρι την ώρα του θανάτου – *ουπασριταχ*: έχοντας καταφύγει – *καμα-ουπαμπογκα*: στην ικανοποίηση των αισθήσεων – *παραμαχ*: ο ύψιστος σκοπός της ζωής – *εταβατ*: έτσι – *ιτι*: με αυτόν τον τρόπο – *νιστσιταχ*: έχοντας διαπιστώσει - *ασα-πασα*: περιπλοκή σ' ένα δίχτυ από επιθυμίες – *σαταϊχ*: από εκατοντάδες – *μπανταχ*: δεμένοι – *καμα*: στη λαγνεία – *κροντα*: και στον θυμό – *παραγιαναχ*: πάντα βυθισμένοι σε αυτή τη νοοτροπία – *ιχαντε*: επιθυμούν – *καμα*: λάγνες – *μπογκα*: αισθησιακές απολαύσεις – *αρταμ*: αποσκοπώντας σε – *ανιαγιενα*: παρανόμως – *αρτα*: πλούτου – *σαντσαγιαν*: συσσώρευση.

Πιστεύουν ότι η ικανοποίηση των αισθήσεων έως την ώρα του θανάτου είναι η πρωταρχική ανάγκη του ανθρώπου. Έτσι το άγχος τους δεν έχει όρια. Πιασμένοι σ' ένα δίχτυ από εκατοντάδες επιθυμίες και κυριαρχημένοι από τη λαγνεία και τον θυμό, εξασφαλίζουν με άνομα μέσα χρήματα για αισθησιακές απολαύσεις.

Οι δαιμονικοί άνθρωποι δέχονται ότι οι αισθησιακές απολαύσεις είναι ο ύψιστος σκοπός της ζωής και διατηρούν αυτή την άποψη μέχρι τον θάνατο. Δεν πιστεύουν στη μετά θάνατον ζωή ούτε ότι δέχεται κανείς διάφορους τύπους σωμάτων σύμφωνα με το *καρμα* του, δηλαδή τις πράξεις του. Τα

σχέδιά τους για τη ζωή δεν τελειώνουν ποτέ και προετοιμάζουν συνεχώς σχέδια επί σχεδίων. Έχουμε προσωπική εμπειρία ενός προσώπου με τέτοια δαιμονική νοοτροπία, το οποίο ακόμη και τη στιγμή του θανάτου, ζητούσε από τον γιατρό του να παρατείνει τη ζωή του για τέσσερα χρόνια, επειδή τα σχέδιά του δεν είχαν ολοκληρωθεί. Αυτοί οι ανόητοι δεν γνωρίζουν ότι ο γιατρός δεν μπορεί να παρατείνει τη ζωή ούτε για μία στιγμή. Όταν έλθει η ειδοποίηση, δεν τίθεται θέμα ικανοποίησης της επιθυμίας κανενός. Οι νόμοι της φύσης δεν παραχωρούν ούτε ένα δευτερόλεπτο πέραν του χρόνου που δικαιούται κανείς.

Το δαιμονικό πρόσωπο, που δεν πιστεύει ούτε στον Θεό ούτε στην Υπέρτατη Ψυχή μέσα του, διαπράττει όλων των ειδών τις αμαρτίες μόνο και μόνο για την ικανοποίηση των αισθήσεων. Δεν γνωρίζει ότι υπάρχει κάποιος μάρτυρας που βρίσκεται μέσα στην καρδιά του. Η Υπέρτατη Ψυχή παρατηρεί τις δραστηριότητες της ατομικής ψυχής. Όπως αναφέρεται στις *Ουπανισαντ*, υπάρχουν δύο πουλιά καθισμένα σε ένα δέντρο· το ένα ενεργεί και απολαμβάνει τους καρπούς του δέντρου ή υποφέρει από αυτούς και το άλλο απλώς παρακολουθεί. Αλλά όποιος είναι δαίμονας δεν γνωρίζει τις βεδικές γραφές και δεν διαθέτει πίστη· αισθάνεται, επομένως, ελεύθερος να κάνει οτιδήποτε για την απόλαυση των αισθήσεων, ανεξαρτήτως των συνεπειών.

ΚΕΙΜΕΝΑ 13-15

इदमद्य मया लब्धमिमं प्राप्स्ये मनोरथम्।
इदमस्तीदमपि मे भविष्यति पुनर्धनम्।।१३।।
असौ मया हतः शत्रुर्हनिष्ये चापरानपि।
ईश्वरोऽहमहं भोगी सिद्धोऽहं बलवान्सुखी।।१४।।
आढ्योऽभिजनवानस्मि कोऽन्योऽस्ति सदृशो मया।
यक्ष्ये दास्यामि मोदिष्य इत्यज्ञानविमोहिताः।।१५।।

ινταμ αντια μαγια λαμπνταμ   ιμαμ πραπσιε μανοραταμ
ινταμ αστινταμ απι με   μπαβισιατι πουναρ ντανάμ

ασω μαγια χαταχ σατρουρ   χανισιε τσαπαραν απι
ισβαρο 'χαμ αχαμ μπογκι   σιντο 'χαμ μπαλαβαν σουκι

αντιο 'μπιτζαναβαν ασμι   κο 'νιο 'στι σαντρισο μαγια

γιακσιε ντασγιαμι μοντισια   ιτι αγκιανα-βιμοχιταχ

ινταμ: αυτό – *αντια*: σήμερα – *μαγια*: από εμένα – *λαμπνταμ*: κερδισμένο – *ιμαμ*: αυτό – *πραπσιε*: θα κερδίσω – *μανοραταμ*: σύμφωνα με τις επιθυμίες μου – *ινταμ*: αυτό – *αστι*: είναι – *ινταμ*: αυτό – *απι*: επίσης – *με*: δικό μου – *μπαβισιατι*: θα αυξηθεί μελλοντικά – *πουναχ*: ξανά – *νταναμ*: πλούτος – *ασω*: εκείνο – *μαγια*: από εμένα – *χαταχ*: έχει σκοτωθεί – *σατρουχ*: ο εχθρός – *χανισιε*: θα σκοτώσω – *τσα*: και – *απαραν*: άλλους – *απι*: επίσης – *ισβαραχ*: ο κύριος – *αχαμ*: είμαι – *αχαμ*: είμαι – *μπογκι*: ο δικαιούχος της απόλαυσης – *σινταχ*: τέλειος – *αχαμ*: είμαι – *μπαλαβαν*: ισχυρός – *σουκι*: ευτυχισμένος – *αντιαχ*: πλούσιος – *αμπιτζαναβαν*: περιστοιχισμένος από αριστοκρατικούς συγγενείς – *ασμι*: είμαι – *καχ*: ποιος – *ανιαχ*: άλλος – *αστι*: είναι – *σαντρισαχ*: σαν – *μαγια*: εμένα – *γιακσιε*: θα θυσιάσω – *ντασγιαμι*: θα δώσω ελεημοσύνη – *μοντισιε*: θα χαρώ – *ιτι*: έτσι – *αγκιανα*: από την άγνοια – *βιμοχιταχ*: παραπλανημένοι.

Ο δαιμονικός άνθρωπος σκέφτεται: «Σήμερα έχω τόσα πλούτη και θα κερδίσω περισσότερα σύμφωνα με τα σχέδιά μου. Τόσα είναι δικά μου τώρα και στο μέλλον θα αυξηθούν όλο και πιο πολύ. Αυτός είναι εχθρός μου και τον έχω σκοτώσει· και θα σκοτώσω και τους υπόλοιπους εχθρούς μου. Είμαι κύριος των πάντων, απολαμβάνω, είμαι τέλειος, ισχυρός και ευτυχισμένος. Είμαι ο πλουσιότερος, περιστοιχισμένος από αριστοκρατικούς συγγενείς. Δεν υπάρχει κανείς τόσο πλούσιος και τόσο ευτυχισμένος όσο εγώ. Θα τελέσω θυσίες, θα δώσω ελεημοσύνη και έτσι θα χαρώ». Έτσι παραπλανά αυτά τα πρόσωπα η άγνοια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

अनेकचित्तविभ्रान्ता मोहजालसमावृताः।
प्रसक्ताः कामभोगेषु पतन्ति नरकेऽशुचौ।।१६।।

ανεκα-τσιττα-βιμπραντα   μοχα-τζαλα-σαμαβριταχ
πρασακταχ καμα-μπογκεσου   παταντι ναρακε ‘σουτσω

ανεκα: πολυάριθμες - *τσιττα-βιμπρανταχ*: ζαλισμένοι από τις αγωνίες – *μοχα*: από την πλάνη – *τζαλα*: από ένα δίχτυ – *σαμαβριταχ*: πιασμένοι – *πρασακταχ*:

εθισμένοι - *καμα-μπογκεσου*: στις αισθησιακές απολαύσεις – *πατaντι*: γλιστρούν – *ναρακε*: σε κόλαση – *ασουτσω*: σε ακάθαρτη.

Ζαλισμένοι έτσι από πολλές αγωνίες και πιασμένοι σε ένα δίχτυ από ψευδαισθήσεις, εθίζονται υπερβολικά στις αισθησιακές απολαύσεις και γλιστρούν σε μια ακάθαρτη κόλαση.

Ο δαιμονικός άνθρωπος δεν γνωρίζει όρια στην επιθυμία του να αποκτήσει χρήματα. Αυτή είναι απεριόριστη. Το μόνο που σκέφτεται είναι τι κεφάλαια έχει σήμερα και πώς θα τα επενδύσει καλύτερα. Γι’ αυτόν τον λόγο δεν διστάζει να ενεργήσει με οποιονδήποτε αθέμιτο τρόπο, κάνοντας συμφωνίες ακόμα και στη μαύρη αγορά προκειμένου να ικανοποιήσει την επιθυμία του. Είναι ξετρελαμένος με τα υπάρχοντά του, όπως η γη, η οικογένεια, το σπίτι και ο τραπεζικός του λογαριασμός και σχεδιάζει μονίμως να τα αυξήσει. Πιστεύει στη δύναμή του και αγνοεί πως ό,τι κερδίζει οφείλεται στις περασμένες καλές πράξεις του. Του προσφέρεται η δυνατότητα να αποκτήσει αυτά τα πράγματα, αλλά δεν αντιλαμβάνεται τις περασμένες αιτίες. Πιστεύει απλώς ότι τα πλούτη του οφείλονται στις προσπάθειές του. Τα δαιμονικά πρόσωπα πιστεύουν στη δύναμη της προσωπικής τους εργασίας και όχι στον νόμο του *καρμα*. Σύμφωνα με τον νόμο του *καρμα*, γεννιέται κανείς σε μια αριστοκρατική οικογένεια ή γίνεται πλούσιος ή πολύ όμορφος ή αποκτά υψηλή μόρφωση λόγω καλών πράξεων στο παρελθόν. Το δαιμονικό πρόσωπο πιστεύει ότι όλα αυτά τα πράγματα οφείλονται στην τύχη και στις προσωπικές του ικανότητες. Δεν διακρίνει κανένα σχέδιο πίσω από όλη αυτή την ποικιλία ανθρώπων, ομορφιάς ή εκπαίδευσης. Οποιοσδήποτε ανταγωνιστής ενός τέτοιου δαιμονικού ανθρώπου γίνεται εχθρός του. Υπάρχουν πολλοί δαιμονικοί άνθρωποι και όλοι είναι εχθροί μεταξύ τους. Αυτή η εχθρότητα βαθαίνει όλο και περισσότερο – μεταξύ προσώπων, μεταξύ οικογενειών, μεταξύ κοινωνιών και τελικώς μεταξύ εθνών. Γι’ αυτό υπάρχουν διαρκείς διαμάχες, συγκρούσεις, πόλεμοι και εχθρότητα σε όλο τον κόσμο.

Κάθε δαιμονικός άνθρωπος πιστεύει ότι μπορεί να ζήσει εις βάρος όλων των άλλων. Γενικώς, ο δαιμονικός άνθρωπος πιστεύει ότι είναι ο Υπέρτατος Θεός, οι δε δαιμονικοί κήρυκες λένε στους οπαδούς τους: «Γιατί αναζητάτε τον Θεό αλλού; Είσαστε όλοι Θεοί! Οτιδήποτε θελήσετε, μπορείτε να το κάνετε. Μην πιστεύετε στον Θεό. Ξεφορτωθείτε Τον. Ο Θεός είναι νεκρός». Αυτά κηρύσσουν οι δαιμονικοί άνθρωποι.

Μολονότι ο δαιμονικός άνθρωπος βλέπει ότι και άλλοι είναι εξίσου πλούσιοι με αυτόν και με την ίδια επιρροή ή και μεγαλύτερη, πιστεύει ότι κανείς δεν είναι πλουσιότερος από αυτόν και ότι κανείς δεν έχει μεγαλύτερη επιρροή. Όσον αφορά στην προαγωγή στα ανώτερα πλανητικά συστήματα, δεν πιστεύει στην τέλεση θυσιών (*γιαγκια*). Οι δαίμονες πιστεύουν ότι μπορούν να επινοήσουν τη δική τους μέθοδο *γιαγκια* και να κατασκευάσουν κάποιο μηχάνημα με το οποίο θα φτάσουν σε οποιονδήποτε ανώτερο πλανήτη. Το καλύτερο παράδειγμα τέτοιου δαιμονικού ανθρώπου ήταν ο Ράβανα. Παρουσίασε στους ανθρώπους ένα πρόγραμμα, βάσει του οποίου θα έφτιαχνε μία σκάλα, έτσι ώστε οποιοσδήποτε να μπορεί να φτάσει στους ουράνιους πλανήτες, χωρίς να τελέσει θυσίες σαν αυτές που περιγράφονται στις Βέδες. Παρόμοια, στη σημερινή εποχή τέτοιοι δαιμονικοί άνθρωποι πασχίζουν να φτάσουν στα ανώτερα πλανητικά συστήματα με μηχανικά μέσα. Αυτά είναι συμπτώματα σύγχυσης. Το αποτέλεσμα είναι ότι χωρίς γνώση γλιστρούν προς την κόλαση. Εδώ η σανσκριτική λέξη *μοχατζαλα* έχει ιδιαίτερη σημασία. *Τζαλα* σημαίνει δίχτυ. Όπως τα ψάρια που πιάνονται στα δίχτυα, δεν έχουν τρόπο να ξεφύγουν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

आत्मसम्भाविताः स्तब्धा धनमानमदान्विताः।
यजन्ते नामयज्ञैस्ते दम्भेनाविधिपूर्वकम्॥१७॥

ατμα-σαμμπαβιταχ σταμπντα ντανα-μανα-μαντανβιταχ
γιατζαντε ναμα-γιαγκιαϊς τε νταμμπεναβιντι-πουρβακαμ

ατμα-σαμμπαβιταχ: αυτάρεσκοι – *σταμπντα*: αναιδείς - *ντανα-μανα*: από τα πλούτη και το ψεύτικο γόητρο – *μαντα-ανβιταχ*: γεμάτοι υπερηφάνεια – *γιατζαντε*: τελούν θυσίες – *ναμα*: μόνο κατ' όνομα – *γιαγκιαϊχ*: θυσίες – *τε*: αυτοί – *νταμμπενα*: από υπερηφάνεια - *αβιντι-πουρβακαμ*: χωρίς να τηρούν οποιουσδήποτε κανόνες και ρυθμιστικές αρχές.

Αυτάρεσκοι και αναιδείς, μεθυσμένοι από τα πλούτη και το ψεύτικο γόητρο, οι δαίμονες αυτοί τελούν μερικές φορές επιδεικτικά θυσίες μόνο κατ' όνομα, χωρίς να τηρούν κανόνες ή ρυθμιστικές αρχές.

Πιστεύοντας ότι αυτοί είναι το παν, χωρίς να τους νοιάζουν οι αυθεντίες ή οι γραφές, οι δαίμονες μερικές φορές τελούν υποτιθέμενες θρησκευτικές ή θυσιαστήριες τελετές. Και επειδή δεν πιστεύουν σε αυθεντίες, είναι πολύ αναιδείς. Αυτό οφείλεται στην πλάνη που προκαλούν ο πλούτος και το ψεύτικο γόητρο. Μερικές φορές τέτοιου είδους δαίμονες αναλαμβάνουν τον ρόλο του κήρυκα, παραπλανούν τους ανθρώπους και γίνονται γνωστοί ως θρησκευτικοί μεταρρυθμιστές ή ως ενσαρκώσεις του Θεού. Κάνουν επίδειξη θυσιών ή λατρεύουν τους ημίθεους ή επινοούν τον δικό τους Θεό. Οι κοινοί άνθρωποι τους διαφημίζουν ως Θεούς και τους λατρεύουν και οι ανόητοι τους θεωρούν προχωρημένους ως προς τις αρχές της θρησκείας ή τις αρχές της πνευματικής γνώσης. Ενδύονται το ένδυμα της τάξης της απάρνησης, αλλά σε αυτό το ένδυμα κάνουν όλων των ειδών τις ανοησίες. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν τόσο πολλοί περιορισμοί για όποιον έχει απαρνηθεί αυτόν τον κόσμο. Ωστόσο, οι δαίμονες δεν νοιάζονται για τέτοιους περιορισμούς. Νομίζουν ότι ο καθένας μπορεί να δημιουργήσει τον δικό του δρόμο· δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός δρόμος. Οι λέξεις *αβιντι-πουρβακαμ*, που σημαίνουν περιφρόνηση προς τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές, υπογραμμίζονται ιδιαίτερα. Αυτά τα πράγματα οφείλονται πάντα στην άγνοια και την πλάνη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं च संश्रिताः।
मामात्मपरदेहेषु प्रद्विषन्तोऽभ्यसूयकाः।।१८।।

αχανκαραμ μπαλαμ νταρπαμ καμαμ κρονταμ τσα σαμσριταχ
μαμ ατμα-παρα-ντεχεσου πραντβισαντο 'μπιασουγιακαχ

αχανκαραμ: στο ψεύτικο εγώ – *μπαλαμ*: στη δύναμη – *νταρπαμ*: στην υπερηφάνεια – *καμαμ*: στη λαγνεία – *κρονταμ*: στον θυμό – *τσα*: και – *σαμσριταχ*: έχοντας καταφύγει – *μαμ*: Εμένα – *ατμα*: στο δικό τους – *παρα*: σε άλλα – *ντεχεσου*: σώματα – *πραντβισανταχ*: βλασφημούν – *αμπιασουγιακαχ*: φθονούν.

Ζαλισμένοι από το ψεύτικο εγώ, τη δύναμη, την υπερηφάνεια, τη λαγνεία και τον θυμό, οι δαίμονες φθονούν Εμένα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της

Θεότητας, που κατοικώ μέσα στο σώμα τους και στα σώματα των άλλων και βλασφημούν εναντίον της αληθινής θρησκείας.

Το δαιμονικό πρόσωπο, επειδή είναι πάντα εναντίον της υπεροχής του Θεού, δεν θέλει να πιστεύει στις γραφές. Φθονεί και τις γραφές και την ύπαρξη του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Αυτό προκαλείται από το υποτιθέμενο γόητρό του και τη συσσώρευση πλούτου και δύναμης. Δεν γνωρίζει ότι αυτή η ζωή είναι προετοιμασία για την επόμενη. Επειδή δεν το γνωρίζει αυτό, είναι φθονερός με τον εαυτό του και με τους άλλους. Ασκεί βία σε άλλα σώματα, καθώς και στο δικό του. Δεν ενδιαφέρεται για τον υπέρτατο έλεγχο του Προσώπου της Θεότητας, επειδή δεν διαθέτει γνώση. Από φθόνο για τις γραφές και το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, διατυπώνει λανθασμένα επιχειρήματα εναντίον της ύπαρξης του Θεού και αντικρούει την αυθεντία των γραφών. Νομίζει ότι είναι ανεξάρτητος και δυνατός σε οτιδήποτε κάνει. Νομίζει ότι επειδή κανείς δεν μπορεί να συγκριθεί μαζί του σε δύναμη, επιρροή ή πλούτη, μπορεί να ενεργεί όπως θέλει και κανείς δεν μπορεί να τον σταματήσει. Αν κάποιος εχθρός δοκιμάσει να εμποδίσει τις αισθησιακές του δραστηριότητες, θα σχεδιάσει να τον τσακίσει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

तानहं द्विषतः क्रूरान्संसारेषु नराधमान्।
क्षिपाम्यजस्रमशुभानासुरीष्वेव योनिषु।।१९।।

ταν αχαμ ντβισαταχ κρουραν σαμσαρεσου ναρανταμαν
κσιπαμι ατζασραμ ασουμπαν ασουρισβ εβα γιονισου

ταν: όσους είναι – *αχαμ*: Εγώ – *ντβισαταχ*: φθονεροί – *κρουραν*: κακόβουλοι – *σαμσαρεσου*: στον ωκεανό της υλικής ύπαρξης – *ναρανταμαν*: οι κατώτεροι των ανθρώπων – *κσιπαμι*: βάζω – *ατζασραμ*: για πάντα – *ασουμπαν*: δυσοίωνες – *ασουρισου*: δαιμονικές – *εβα*: σίγουρα – *γιονισου*: σε μήτρες.

Όσους είναι φθονεροί και κακόβουλοι, οι πλέον ξεπεσμένοι από τους ανθρώπους, τους ρίχνω για πάντα στον ωκεανό της υλικής ύπαρξης, σε διάφορα δαιμονικά είδη ζωής.

Σε αυτή τη στροφή αναφέρεται καθαρά ότι η τοποθέτηση μιας συγκεκριμένης ατομικής ψυχής σε ένα συγκεκριμένο σώμα είναι προνόμιο της υπέρτατης βούλησης. Το δαιμονικό πρόσωπο μπορεί να μη συμφωνεί να δεχθεί την υπεροχή του Κυρίου και είναι γεγονός ότι μπορεί να ενεργεί σύμφωνα με τις δικές του ιδιοτροπίες, αλλά η επόμενη γέννησή του θα εξαρτηθεί από την απόφαση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και όχι από το ίδιο. Στο Τρίτο Άσμα της *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι η ατομική ψυχή, μετά τον θάνατο, τοποθετείται στη μήτρα μιας μητέρας και εκεί δέχεται έναν συγκεκριμένο τύπο σώματος υπό την επίβλεψη μιας ανώτερης δύναμης. Γι' αυτό στην υλική ύπαρξη συναντάμε τόσο πολλά είδη ζωής – ζώα, έντομα, ανθρώπους, κλπ. Όλα αυτά είναι κανονισμένα από αυτή την ανώτερη δύναμη. Δεν είναι τυχαία. Όσο για τα δαιμονικά πρόσωπα, εδώ λέγεται καθαρά ότι τοποθετούνται αιωνίως σε μήτρες δαιμόνων και έτσι συνεχίζουν να είναι φθονερά, συνεχίζουν να είναι τα πλέον ξεπεσμένα ανθρώπινα όντα. Αυτά τα δαιμονικά είδη ανθρώπων συνεχίζουν να είναι πάντα γεμάτα λαγνεία, πάντα βίαια και απεχθή και πάντα ακάθαρτα. Είναι ακριβώς όπως πολλά από τα θηρία της ζούγκλας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

असुरीं योनिमापन्ना मूढा जन्मनि जन्मनि।
मामप्राप्यैव कौन्तेय ततो यान्त्यधमां गतिम्।।२०।।

ασουριμ γιονιμ απαννα μουντα τζανμανι τζανμανι
μαμ απραπιαϊβα κωντεγια τατο γιαντι ανταμαμ γκατιμ

ασουριμ: δαιμονικά – *γιονιμ*: είδη – *απανναχ*: κερδίζοντας – *μουνταχ*: οι ανόητοι - *τζανμανι τζανμανι*: επανειλημμένες γεννήσεις – *μαμ*: σε Εμένα – *απραπια*: χωρίς να κατορθώσουν – *εβα*: βέβαια – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *ταταχ*: μετά ταύτα – *γιαντι*: πηγαίνει – *ανταμαμ*: καταδικασμένο - *γκατιμ*: προορισμό.

Γεννημένα επανειλημμένως μεταξύ των δαιμονικών ειδών ζωής, ω γιε της Κούντι, αυτά τα πρόσωπα δεν μπορούν να Με πλησιάσουν ποτέ. Βυθίζονται βαθμηδόν στις πλέον αποτρόπαιες μορφές ύπαρξης.

Είναι γνωστό ότι ο Θεός είναι άπειρα ευσπλαχνικός, αλλά εδώ βλέπουμε ότι δεν είναι καθόλου ευσπλαχνικός με τους δαίμονες. Αναφέρεται με ξεκάθαρο τρόπο ότι οι δαιμονικοί άνθρωποι, σε κάθε τους ζωή, τοποθετούνται σε μήτρες παρόμοιων δαιμόνων και μη επιτυγχάνοντας το έλεος του Υπερτάτου Κυρίου, κατεβαίνουν όλο και πιο χαμηλά, έτσι ώστε τελικώς αποκτούν σώματα γάτων, σκύλων και χοίρων. Αναφέρεται καθαρά ότι αυτοί οι δαίμονες δεν έχουν ουσιαστικά καμία πιθανότητα να δεχθούν το έλεος του Κυρίου σε κανένα από τα στάδια της μεταγενέστερης ζωής τους. Στις Βέδες αναφέρεται επίσης ότι τέτοιου είδους πρόσωπα βυθίζονται βαθμηδόν στην κατάσταση των σκύλων και των χοίρων. Μπορεί τότε να προβληθεί το επιχείρημα ότι δεν θα έπρεπε να διαφημίζεται ο Θεός ως άπειρα ευσπλαχνικός, αν δεν είναι ευσπλαχνικός με τους δαίμονες. Ως απάντηση σε αυτό, η *Βεντάντα-σούτρα* αναφέρει ότι ο Υπέρτατος Κύριος δεν έχει μίσος για κανέναν. Η τοποθέτηση των *ασούρα*, των δαιμόνων, στις κατώτατες καταστάσεις της ζωής είναι απλώς άλλο ένα γνώρισμα του ελέους Του. Μερικές φορές οι *ασούρα* σκοτώνονται από τον Υπέρτατο Κύριο, αλλά αυτό είναι επίσης καλό γι' αυτούς, διότι όπως εξηγούν οι βεδικές γραφές, οποιοσδήποτε σκοτώνεται από τον ίδιο τον Κύριο, απελευθερώνεται. Υπάρχουν πολλές ιστορικές περιπτώσεις *ασούρα* – ο Ράβανα, ο Κάμσα, ο Χιρανιακασιπού – στους οποίους εμφανίσθηκε ο Κύριος σε διάφορες ενσαρκώσεις Του για να τους σκοτώσει. Άρα ο Κύριος δείχνει το έλεός Του στους *ασούρα*, αν είναι αρκετά τυχεροί ώστε να σκοτωθούν από Αυτόν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः।
कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतत्त्रयं त्यजेत्।।२१।।

τρι-βινταμ ναρακασιενταμ   ντβαραμ νασαναμ ατμαναχ
καμαχ κροντας τατα λομπας   τασμαντ ετατ τραγιαμ τιατζετ

τρι-βινταμ: τριών ειδών – *ναρακασια*: της κόλασης – *ινταμ*: υπάρχουν – *ντβαραμ*: πύλες – *νασαναμ*: καταστροφικές – *ατμαναχ*: για την ψυχή – *καμαχ*: η φιληδονία – *κρονταχ*: ο θυμός – *τατα*: καθώς και – *λομπαχ*: η απληστία – *τασματ*: επομένως – *ετατ*: αυτά – *τραγιαμ*: τα τρία – *τιατζετ*: πρέπει κανείς να αφήσει.

Υπάρχουν τρεις πύλες που οδηγούν στην κόλαση – η φιληδονία, ο θυμός και η απληστία. Κάθε λογικός άνθρωπος θα πρέπει να τα εγκαταλείψει, γιατί οδηγούν στην εξαθλίωση της ψυχής.

Εδώ περιγράφεται η αρχή της δαιμονικής ζωής. Προσπαθεί κανείς να ικανοποιήσει τη φιληδονία του και όταν δεν μπορεί, εμφανίζονται ο θυμός και η απληστία. Ένας λογικός άνθρωπος ο οποίος δεν θέλει να γλιστρήσει στα δαιμονικά είδη ζωής θα πρέπει να προσπαθεί να απαλλαγεί από αυτούς τους τρεις εχθρούς, οι οποίοι μπορούν να σκοτώσουν τον εαυτό σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην υπάρχει πιθανότητα απελευθέρωσης από την υλική περιπλοκή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

एतैर्विमुक्तः कौन्तेय तमोद्वारैस्त्रिभिर्नरः।
आचरत्यात्मनः श्रेयस्ततो याति परां गतिम्।।२२।।

εταϊρ βιμουκταχ κωντεγια ταμο-ντβαραϊς τριμπιρ ναραχ
ατσαρατι ατμαναχ σρεγιας τατο γιατι παραμ γκατιμ

εταϊχ: από αυτές – *βιμουκταχ*: απελευθερωμένος – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι - *ταμαχ-ντβαραϊχ*: από τις πύλες της κόλασης – *τριμπιχ*: τριών ειδών – *ναραχ*: ένας άνθρωπος – *ατσαρατι*: τελεί – *ατμαναχ*: για τον εαυτό – *σρεγιαχ*: ευλογία – *ταταχ*: μετά ταύτα – *γιατι*: πηγαίνει – *παραμ*: στον υπέρτατο – *γκατιμ*: προορισμό.

Ο άνθρωπος που έχει αποδράσει από αυτές τις τρεις πύλες της κόλασης, ω γιε της Κούντι, κάνει πράγματα που συμβάλλουν στην αυτοσυνειδητοποίηση και έτσι σταδιακά φτάνει στον υπέρτατο προορισμό.

Θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί με αυτούς τους τρεις εχθρούς της ανθρώπινης ζωής: τη φιληδονία, τον θυμό και την απληστία. Όσο περισσότερο απαλλάσσεται κανείς από αυτά τα τρία πράγματα, τόσο περισσότερο εξαγνίζεται η ύπαρξή του. Μπορεί τότε να ακολουθήσει τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές που συνιστούν οι βεδικές γραφές. Ακολουθώντας κανείς τις ρυθμιστικές αρχές της ανθρώπινης ζωής, ανυψώνεται βαθμηδόν στο επίπεδο της πνευματικής συνειδητοποίησης. Αν

κάποιος είναι τόσο τυχερός, ώστε να υψωθεί μέσω αυτής της άσκησης στο επίπεδο της συνείδησης του Κρίσνα, τότε η επιτυχία του είναι εγγυημένη. Στις βεδικές γραφές περιγράφονται οι τρόποι δράσης και αντίδρασης, για να επιτρέψουν σε κάποιον να φτάσει στο στάδιο του εξαγνισμού. Η όλη μέθοδος βασίζεται στην απαλλαγή από τη φιληδονία, τον θυμό και την απληστία. Καλλιεργώντας τη γνώση με αυτή τη μέθοδο, μπορεί κανείς να υψωθεί στην ανώτατη θέση αυτοσυνειδητοποίησης. Η αυτοσυνειδητοποίηση αυτή τελειοποιείται στην υπηρεσία αφοσίωσης. Στην υπηρεσία αφοσίωσης η απελευθέρωση της υποκείμενης σε όρους ψυχής είναι εγγυημένη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον το βεδικό σύστημα θεσμοθετεί τις τέσσερεις κοινωνικές τάξεις και τα τέσσερα πνευματικά στάδια της ζωής. Υπάρχουν διαφορετικοί κανόνες και ρυθμίσεις για τις διάφορες κάστες, δηλαδή τις διάφορες κοινωνικές διαιρέσεις και αν κάποιος μπορέσει να τους ακολουθήσει, θα υψωθεί αυτομάτως στο ανώτατο επίπεδο πνευματικής συνειδητοποίησης. Τότε, χωρίς αμφιβολία, θα κατακτήσει την απελεύθερωση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

यः शास्त्रविधिमुत्सृज्य वर्तते कामकारतः।
न स सिद्धिमवाप्नोति न सुखं न परां गतिम्।।२३।।

γιαχ σαστρα-βιντιμ ουτσριτζια βαρτατε καμα-καραταχ
να σα σιντιμ αβαπνοτι να σουκαμ να παραμ γκατιμ

γιαχ: όποιος - *σαστρα-βιντιμ*: τις ρυθμιστικές αρχές των γραφών – *ουτσριτζια*: αφήνοντας – *βαρτατε*: παραμένει - *καμα-καραταχ*: ενεργώντας ιδιότροπα με λαγνεία – *να*: ποτέ δεν – *σαχ*: αυτός – *σιντιμ*: την τελειότητα – *αβαπνοτι*: επιτυγχάνει – *να*: ποτέ δεν – *σουκαμ*: την ευτυχία – *να*: ποτέ δεν – *παραμ*: το υπέρτατο – *γκατιμ*: στάδιο τελειότητας.

Αλλά όποιος απορρίπτει τις εντολές των γραφών και ενεργεί αυθαίρετα, δεν φτάνει ούτε στην τελειοποίηση ούτε στην ευτυχία ούτε στον ύψιστο προορισμό.

Όπως περιγράφηκε προηγουμένως, η *σαστρα-βιντιμ*, η κατεύθυνση που δίνουν οι γραφές, αφορά στις διάφορες τάξεις και τα διάφορα πνευματικά

στάδια της ανθρώπινης κοινωνίας. Αυτοί οι κανόνες και αυτές οι ρυθμιστικές αρχές θα πρέπει να ακολουθούνται από όλους. Αν κάποιος δεν τους ακολουθεί και ενεργεί αυθαίρετα, σύμφωνα με τη φιληδονία, τον θυμό και την απληστία του, δεν θα τελειοποιηθεί ποτέ στη ζωή του. Με άλλα λόγια, μπορεί κάποιος να γνωρίζει θεωρητικά όλα αυτά τα πράγματα, αλλά αν δεν τα εφαρμόζει στη ζωή του, τότε θα πρέπει να θεωρείται ως ο κατώτερος των ανθρώπων. Στην ανθρώπινη μορφή ζωής, το ζωντανό ον πρέπει να είναι λογικό και να ακολουθεί τους κανόνες που έχουν δοθεί, ώστε να υψώσει τη ζωή του στο ανώτατο επίπεδο· αν δεν το κάνει, υποβιβάζει τον εαυτό του. Αλλά ακόμα και αν ακολουθεί τους κανόνες, τις ρυθμιστικές αρχές και τις ηθικές επιταγές και παρ' όλ' αυτά δεν φτάσει στο στάδιο της κατανόησης του Υπερτάτου Κυρίου, τότε όλη η γνώση του πάει χαμένη. Γι' αυτό θα πρέπει να υψώνεται κανείς βαθμηδόν στο επίπεδο της συνείδησης του Κρίσνα και της υπηρεσίας αφοσίωσης. Εκεί και μόνο μπορεί να φτάσει στο ύψιστο στάδιο τελειότητας.

Οι λέξεις *καμα-καραταχ* έχουν μεγάλη σημασία. Το πρόσωπο το οποίο παραβιάζει τους κανόνες ενσυνείδητα δρα φιλήδονα. Γνωρίζει ότι κάτι απαγορεύεται, αλλά παρ' όλ' αυτά το κάνει. Αυτό ονομάζεται αυθαίρετη δράση. Γνωρίζει ότι αυτό πρέπει να το κάνει, αλλά δεν το κάνει· γι' αυτό χαρακτηρίζεται αυθαίρετος. Αυτά τα πρόσωπα είναι προορισμένα να καταδικαστούν από τον Υπέρτατο Κύριο. Αυτά τα πρόσωπα δεν μπορούν να αποκτήσουν την τελειότητα η οποία είναι ο προορισμός της ανθρώπινης ζωής. Ο ιδιαίτερος προορισμός της ανθρώπινης ζωής είναι ο εξαγνισμός της ύπαρξης και όποιος δεν ακολουθεί τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές δεν μπορεί να εξαγνισθεί ούτε να κατακτήσει την αληθινή ευτυχία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्याकार्यव्यवस्थितौ।
ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तुमिहार्हसि।।२४।।

τασματς τσαστραμ πραμαναμ τε καριακαρια-βιαβαστιτω
γκιατβα σαστρα-βιντανοκταμ καρμα καρτουμ ιχαρχασι

τασματ: επομένως – *σαστραμ*: τις γραφές – *πραμαναμ*: τις μαρτυρίες – *τε*: εσού – *καρια*: το καθήκον – *ακαρια*: τις απαγορευμένες πράξεις – *βιαβαστιτω*: καθορίζοντας – *γκιατβα*: γνωρίζοντας – *σαστρα*: των γραφών – *βιντανα*: τους

κανόνες – *ουκταμ*: όπως αναφέρονται – *καρμα*: τη δράση – *καρτουμ*: να πράξεις – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο - *αρχασι*: θα πρέπει.

Θα πρέπει να καταλάβει κανείς από τους κανόνες των γραφών τι είναι και τι δεν είναι καθήκον. Γνωρίζοντας αυτούς τους κανόνες, θα πρέπει να ενεργεί έτσι ώστε σταδιακά να υψωθεί.

Όπως αναφέρεται στο Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο, ο σκοπός όλων των κανόνων και όλων των ρυθμίσεων των γραφών είναι να γνωρίσει κανείς τον Κρίσνα. Αν κάποιος κατανοήσει τον Κρίσνα από την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και εδραιωθεί στη συνείδηση του Κρίσνα προσφέροντας υπηρεσία αφοσίωσης, έχει φτάσει στην ύψιστη τελειότητα της γνώσης που προσφέρει η βεδική γραμματεία. Ο Κύριος Τσετάνια Μαχαπραμπού έκανε αυτή τη μέθοδο πολύ εύκολη: ζήτησε από τους ανθρώπους να ψέλνουν απλώς Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε / Χάρε Ράμα, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε, να προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο και να τρώνε τα υπολείμματα της τροφής που προσφέρεται στη Θεότητα. Όποιος ασχολείται απευθείας με όλες αυτές τις πράξεις αφοσίωσης έχει μελετήσει όλες τις βεδικές γραφές. Έχει φτάσει στο τέλειο συμπέρασμα. Βέβαια, για τους συνηθισμένους ανθρώπους που δεν έχουν συνείδηση του Κρίσνα και δεν προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης, το τι πρέπει και το τι δεν πρέπει να κάνουν πρέπει να αποφασίζεται βάσει των εντολών των Βεδών. Θα πρέπει να δρα κανείς σύμφωνα με αυτές, χωρίς αντιρρήσεις. Αυτό ονομάζεται τήρηση των αρχών των γραφών, των *σαστρα*. Οι *σαστρα* δεν έχουν τις τέσσερεις κύριες ατέλειες οι οποίες είναι ορατές στις υποκείμενες σε όρους ψυχές: ατελείς αισθήσεις, την τάση να εξαπατούν, τη βεβαιότητα ότι θα κάνουν λάθη και τη βεβαιότητα ότι θα παραπλανηθούν. Αυτές οι τέσσερεις κύριες ατέλειες της υπό όρους ζωής δεν επιτρέπουν σε όποιον τις έχει να θέτει κανόνες και ρυθμιστικές αρχές. Συνεπώς, οι κανόνες και οι ρυθμιστικές αρχές που θέτουν οι γραφές –όντας πάνω από αυτές τις ατέλειες- είναι αποδεκτοί χωρίς αλλοιώσεις από όλους τους μεγάλους αγίους, από τους *ατσαρια* και από τις μεγάλες ψυχές.

Στην Ινδία υπάρχουν πολλές ομάδες πνευματικής κατανόησης, που συνήθως κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες: τους ιμπερσοναλιστές και τους περσοναλιστές. Και οι μεν και οι δε ζουν σύμφωνα με τις αρχές των Βεδών. Χωρίς να ακολουθεί τις αρχές των γραφών, δεν μπορεί να υψωθεί κάποιος

στο στάδιο της τελειότητας. Επομένως, όποιος καταλαβαίνει πραγματικά το νόημα των *σαστρα* θεωρείται τυχερός.

Στην ανθρώπινη κοινωνία, η απέχθεια προς τις αρχές της κατανόησης του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας είναι η αιτία όλων των αποτυχιών. Αυτό αποτελεί τη μεγαλύτερη ύβρι της ανθρώπινης ζωής. Γι’ αυτό η *μαγια*, η υλική ενέργεια του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, μας δίνει πάντα προβλήματα με τη μορφή των τριών ειδών συμφορών. Η υλική ενέργεια συγκροτείται από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Θα πρέπει να υψωθεί κανείς τουλάχιστον στην κατάσταση της αγαθότητας πριν μπορέσει να ανοίξει ο δρόμος για την κατανόηση του Υπερτάτου Κυρίου. Αν δεν υψωθεί κάποιος στην κατάσταση της αγαθότητας, παραμένει στην άγνοια και το πάθος, τα οποία είναι οι αιτίες της δαιμονικής ζωής. Όσοι βρίσκονται στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας χλευάζουν τις γραφές, χλευάζουν του αγίους, χλευάζουν τη σωστή αντίληψη περί πνευματικού δασκάλου και δεν ενδιαφέρονται για τις ρυθμιστικές αρχές των γραφών. Παρά το γεγονός ότι ακούν για τις δόξες της υπηρεσίας αφοσίωσης, αυτές δεν τους έλκουν. Έτσι κατασκευάζουν τις δικές τους μεθόδους εξύψωσης. Αυτές είναι ορισμένες από τις ατέλειες της ανθρώπινης κοινωνίας, οι οποίες οδηγούν στη δαιμονική κατάσταση ζωής. Εντούτοις, αν κάποιος μπορέσει να καθοδηγηθεί από έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο, που είναι σε θέση να τον οδηγήσει στον δρόμο της εξύψωσης, στο ανώτατο στάδιο, τότε η ζωή του στέφεται από επιτυχία.

Έτσι τελειώνουν τα ερμηνευτικά σχόλια μπακτιβεντάντα (τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του μπακτι, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Δέκατο Έκτο Κεφάλαιο της Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Θεϊκή και δαιμονική φύση».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ

Οι διαιρέσεις της πίστης

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

अर्जुन उवाच
ये शास्त्रविधिमुत्सृज्य यजन्ते श्रद्धयाऽन्विताः।
तेषां निष्ठा तु का कृष्ण सत्त्वमाहो रजस्तमः।।१।।

αρτζουνα ουβατσα
γιε σαστρα-βιντιμ ουτσριτζια   γιατζαντε σρανταγιανβιταχ
τεσαμ νιστα του κα κρισνα   σαττβαμ αχο ρατζας ταμαχ

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *γιε*: εκείνοι οι οποίοι - *σαστρα-βιντιμ*: τις ρυθμιστικές αρχές των γραφών – *ουτσριτζια*: αφήνοντας – *γιατζαντε*: λατρεύουν – *σρανταγια*: πλήρη πίστη – *ανβιταχ*: έχοντας – *τεσαμ*: αυτών – *νιστα*: πίστη – *του*: αλλά – *κα*: τι – *κρισνα*: ω Κρίσνα – *σαττβαμ*: στην αγαθότητα – *αχο*: ή – *ρατζαχ*: στο πάθος – *ταμαχ*: στην άγνοια.

Είπε ο Αρτζούνα: Ω Κρίσνα, ποια είναι η κατάσταση εκείνου που δεν τηρεί τις αρχές των γραφών, αλλά λατρεύει κάτι σύμφωνα με τη φαντασία του; Βρίσκεται στην αγαθότητα, στο πάθος ή στην άγνοια;

Στο Τέταρτο Κεφάλαιο, κείμενο 39, αναφέρεται ότι όποιος είναι πιστός σε έναν συγκεκριμένο τύπο λατρείας υψώνεται βαθμηδόν στο στάδιο της γνώσης και φθάνει στο ύψιστο στάδιο ειρήνης και ευημερίας. Στο Δέκατο Έκτο Κεφάλαιο, συμπεραίνεται ότι όποιος δεν ακολουθεί τις αρχές των γραφών ονομάζεται *ασουρα*, δαίμονας, και όποιος τις ακολουθεί ονομάζεται *ντεβα*, ημίθεος. Αν τώρα κάποιος με πίστη ακολουθεί κάποιους κανόνες που δεν αναφέρονται στις γραφές, ποια είναι η θέση του; Ο Κρίσνα πρόκειται να ξεκαθαρίσει αυτή την απορία του Αρτζούνα. Η λατρεία όσων δημιουργούν κάποιου είδους Θεό, επιλέγοντας ένα ανθρώπινο ον και τοποθετώντας την πίστη τους σε αυτό, βρίσκεται στην αγαθότητα, στο πάθος ή στην άγνοια; Φτάνουν αυτά τα πρόσωπα στο στάδιο της τελειότητας; Είναι δυνατό να αποκτήσουν αληθινή γνώση και να υψωθούν στο ύψιστο πνευματικό στάδιο; Η προσπάθεια όσων δεν ακολουθούν τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές των γραφών, αλλά πιστεύουν σε κάτι και λατρεύουν ημίθεους και ανθρώπους είναι επιτυχημένη; Αυτά είναι τα ερωτήματα που θέτει ο Αρτζούνα στον Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

श्री भगवानुवाच
त्रिविधा भवति श्रद्धा देहिनां सा स्वभावजा।
सात्त्विकी राजसी चैव तामसी चेति तां श्रृणु।।२।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
τρι-βιντα μπαβατι σραντα ντεχιναμ σα σβαμπαβα-τζα
σαττβικι ρατζασι τσαϊβα ταμασι τσετι ταμ σρινου

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας - *τρι-βιντα*: τριών ειδών – *μπαβατι*: γίνεται – *σραντα*: η πίστη – *ντεχιναμ*: των ενσαρκωμένων όντων – *σα*: εκείνο – *σβα-μπαβα-τζα*: σύμφωνα με τη φύση του – *σαττβικι*: στην κατάσταση της αγαθότητας – *ρατζασι*: στην κατάσταση του πάθους – *τσα*: επίσης – *εβα*: βέβαια – *ταμασι*: στην κατάσταση της άγνοιας – *τσα*: και – *ιτι*: έτσι – *ταμ*: εκείνο – *σρινου*: άκουσέ Με.

Είπε ο Υπέρτατος Κύριος: Ανάλογα με τις καταστάσεις της υλικής φύσης που χαρακτηρίζουν την ενσαρκωμένη ψυχή, η πίστη μπορεί να είναι τριών ειδών – στην αγαθότητα, στο πάθος ή στην άγνοια. Άκου τώρα σχετικά με αυτό.

Όσοι γνωρίζουν τους κανόνες και τις ρυθμιστικές αρχές των γραφών, αλλά από νωθρότητα παύουν να τους ακολουθούν, κυριαρχούνται από τις καταστάσεις της υλικής φύσης. Ανάλογα με τις προηγούμενες δραστηριότητές τους στις καταστάσεις της αγαθότητας, του πάθους και της άγνοιας, αποκτούν μια συγκεκριμένη φύση. Η επαφή του ζωντανού όντος με τις καταστάσεις της υλικής φύσης συνεχίζεται ακατάπαυστα από τότε που το ζωντανό ον ήλθε σε επαφή με την υλική φύση. Αποκτά έτσι διαφορετικές νοοτροπίες, ανάλογα με το είδος της επαφής του με τις καταστάσεις της ύλης. Αλλά αυτή η συγκεκριμένη φύση μπορεί να αλλάξει αν συναναστραφεί έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο και τηρήσει τους κανόνες του και τους κανόνες των γραφών. Μπορεί κανείς να αλλάξει σταδιακά τη θέση του από την άγνοια ή το πάθος στην αγαθότητα. Το συμπέρασμα είναι ότι η τυφλή πίστη σε μία συγκεκριμένη κατάσταση της φύσης δεν μπορεί να βοηθήσει κάποιον να υψωθεί στο στάδιο της τελειότητας. Θα πρέπει να σταθμίσει κανείς τα πράγματα προσεκτικά, με ευφυία και σε επαφή με έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο. Μπορεί έτσι να μεταβάλει τη θέση του προς μία ανώτερη κατάσταση της φύσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

सत्त्वानुरूपा सर्वस्य श्रद्धा भवति भारत।
श्रद्धामयोऽयं पुरुषो यो यच्छ्रद्धः स एव सः।।३।।

σαττβανουρουπα σαρβασια σραντα μπαβατι μπαρατα
σραντα-μαγιο 'γιαμ πουρουσο γιο γιατς-τσρανταχ σα εβα σαχ

σαττβα-ανουρουπα: ανάλογα με την ύπαρξη – *σαρβασια*: του καθενός – *σραντα*: η πίστη – *μπαβατι*: γίνεται – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα – *σραντα*: με πίστη – *μαγιαχ*: γεμάτο – *αγιαμ*: αυτό – *πουρουσαχ*: το ζωντανό ον – *γιαχ*: το οποίο – *γιατ*: αυτό – *σρανταχ*: η πίστη – *σαχ*: έτσι – *εβα*: βέβαια – *σαχ*: αυτός.

Ω γιε του Μπάρατα, ανάλογα με τον τρόπο ύπαρξής του στις διάφορες καταστάσεις της υλικής φύσης, διαμορφώνει κανείς ένα συγκεκριμένο είδος πίστης. Το ζωντανό ον έχει μία συγκεκριμένη πίστη ανάλογα με τις ιδιότητες της φύσης που έχει αποκτήσει.

Ο καθένας έχει ένα συγκεκριμένο είδος πίστης, ανεξαρτήτως του τι είναι. Αλλά η πίστη του θεωρείται ότι ανήκει στην αγαθότητα, το πάθος ή την άγνοια, ανάλογα με τη φύση που έχει αποκτήσει. Έτσι, ανάλογα με το συγκεκριμένο είδος πίστης, συναναστρέφεται ορισμένα πρόσωπα. Το πραγματικό γεγονός είναι ότι κάθε ζωντανό ον, όπως αναφέρεται στο Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο, είναι αρχικά ένα μικρό κομμάτι του Υπερτάτου Κυρίου. Επομένως, είναι αρχικά υπερβατικό ως προς όλες τις καταστάσεις της υλικής φύσης. Αλλά όταν κάποιος ξεχνά τη σχέση του με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και έρχεται σε επαφή με την υλική φύση στην υπό όρους ζωή, δημιουργεί τη δική του θέση μέσω της επαφής του με τις διάφορες ποικιλίες της υλικής φύσης. Η επακόλουθη τεχνητή πίστη και ύπαρξη είναι υλικές. Μολονότι μπορεί κάποιος να οδηγείται από κάποια εντύπωση ή κάποια αντίληψη για τη ζωή, αρχικά είναι *νιργκουνα*, δηλαδή υπερβατικός. Άρα θα πρέπει να καθαριστεί κανείς από την υλική μίανση που έχει συσσωρεύσει, προκειμένου να επανακτήσει τη χαμένη του σχέση με τον Υπέρτατο Κύριο. Αυτός είναι ο μόνος δρόμος επιστροφής χωρίς φόβο: η συνείδηση του Κρίσνα. Αν είναι κανείς σταθεροποιημένος στη συνείδηση του Κρίσνα, αυτός ο δρόμος αποτελεί εγγύηση για την ανύψωσή του στο στάδιο της τελειότητας. Αν δεν ακολουθήσει κανείς αυτόν τον δρόμο αυτοσυνειδητοποίησης, είναι βέβαιο ότι θα καθοδηγείται από την επίδραση των καταστάσεων της φύσης.

Σε αυτή τη στροφή η λέξη *σραντα* έχει μεγάλη σημασία. Η *σραντα*, η πίστη, προέρχεται πάντα από τα έργα της αγαθότητας. Μπορεί κάποιος να πιστεύει σε έναν ημίθεο ή σε έναν επινοημένο Θεό ή σε κάποιο διανοητικό κατασκεύασμα. Υποτίθεται ότι είναι η ισχυρή πίστη σε κάτι που παράγει τα έργα της υλικής αγαθότητας. Αλλά στην υλική υπό όρους ζωή, κανένα από τα έργα της υλικής φύσης δεν είναι εντελώς αγνό. Είναι όλα ανάμικτα. Η αγνή αγαθότητα είναι υπερβατική. Στην εξαγνισμένη αγαθότητα μπορεί κανείς να κατανοήσει την αληθινή φύση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Όσο η πίστη δεν βρίσκεται εξ ολοκλήρου στην εξαγνισμένη αγαθότητα, υπόκειται σε μίανση από οποιαδήποτε από τις καταστάσεις της υλικής φύσης. Οι μιασμένες καταστάσεις της υλικής φύσης επεκτείνονται στην καρδιά. Επομένως, η πίστη εδραιώνεται ανάλογα με τη θέση της καρδιάς σε επαφή με

μία συγκεκριμένη κατάσταση της υλικής φύσης. Αν η καρδιά κάποιου είναι στην κατάσταση της αγαθότητας, η πίστη του είναι και αυτή στην αγαθότητα. Αν η καρδιά του είναι στην κατάσταση του πάθους, η πίστη του είναι επίσης στην κατάσταση του πάθους. Και αν η καρδιά του είναι στην κατάσταση του σκότους, της πλάνης, η πίστη του είναι και αυτή μολυσμένη με τον ίδιο τρόπο. Συναντάμε λοιπόν διάφορους τύπους πίστης σε αυτόν τον κόσμο και γι’ αυτό υπάρχουν διάφοροι τύποι θρησκείας. Η αληθινή αρχή της θρησκευτικής πίστης βρίσκεται στην κατάσταση της αγνής αγαθότητας, αλλά επειδή η καρδιά είναι μολυσμένη, συναντάμε διάφορους τύπους θρησκευτικών αρχών. Έτσι ανάλογα με τους διάφορους τύπους πίστης, υπάρχουν διάφορα είδη λατρείας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

यजन्ते सात्त्विका देवान्यक्षरक्षांसि राजसाः।
प्रेतान्भूतगणांश्चान्ये यजन्ते तामसा जनाः।।४।।

γιατζαντε σαττβικα ντεβαν   γιακσα-ρακσαμσι ρατζασαχ
πρεταν μπουτα-γκαναμς τσανιε   γιατζαντε ταμασα τζαναχ

γιατζαντε: λατρεύουν – *σαττβικαχ*: όσοι βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας – *ντεβαν*: τους ημίθεους - *γιακσα-ρακσαμσι*: τους δαίμονες – *ρατζασαχ*: όσοι βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους – *πρεταν*: τα πνεύματα των νεκρών - *μπουτα-γκαναν*: τα φαντάσματα – *τσα*: και – *ανιε*: άλλους – *γιατζαντε*: λατρεύουν – *ταμασαχ*: στην κατάσταση της άγνοιας – *τζαναχ*: οι άνθρωποι.

Οι άνθρωποι που βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας λατρεύουν τους ημίθεους· όσοι βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους λατρεύουν τους δαίμονες· και όσοι βρίσκονται στην κατάσταση της άγνοιας λατρεύουν τα φαντάσματα και τα πνεύματα.

Σε αυτή τη στροφή το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας περιγράφει διάφορα είδη λάτρεων σύμφωνα με τις εξωτερικές τους δραστηριότητες. Σύμφωνα με τις εντολές των γραφών, μόνο το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας θα πρέπει να λατρεύεται, αλλά όσοι δεν γνωρίζουν καλά αυτές τις εντολές ή δεν έχουν την απαιτούμενη πίστη λατρεύουν διάφορα αντικείμενα, σύμφωνα με τη

συγκεκριμένη τους θέση στις καταστάσεις της υλικής φύσης. Όσοι βρίσκονται στην αγαθότητα συνήθως λατρεύουν τους ημίθεους. Οι ημίθεοι περιλαμβάνουν τον Μπράμα, τον Σίβα και άλλους, όπως ο Ίνντρα, ο Τσάννιτρα και ο θεός του ήλιου. Υπάρχουν διάφοροι ημίθεοι. Όσοι βρίσκονται στην αγαθότητα λατρεύουν έναν συγκεκριμένο ημίθεο για έναν συγκεκριμένο σκοπό. Παρόμοια, όσοι βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους λατρεύουν τους δαίμονες. Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ένας άνθρωπος στην Καλκούτα λάτρευε τον Χίτλερ, επειδή χάρη στον πόλεμο είχε συσσωρεύσει μεγάλα πλούτη στη μαύρη αγορά. Κατά τον ίδιο τρόπο, όσοι βρίσκονται στις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας επιλέγουν συνήθως έναν ισχυρό άνθρωπο για Θεό. Νομίζουν ότι οποιοσδήποτε μπορεί να λατρεύεται ως Θεός με τα ίδια αποτελέσματα.

Εδώ περιγράφεται με σαφήνεια ότι όσοι βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους δημιουργούν και λατρεύουν τέτοιου είδους θεούς και όσοι βρίσκονται στην κατάσταση της άγνοιας, στο σκοτάδι, λατρεύουν πνεύματα νεκρών. Μερικές φορές τελούνται πράξεις λατρείας στον τάφο κάποιου νεκρού. Σεξουαλικές τελετουργίες ανήκουν επίσης στην ιδιότητα του σκότους. Παρόμοια, σε απομακρυσμένα χωριά της Ινδίας υπάρχουν άνθρωποι που λατρεύουν τα φαντάσματα. Επίσης, γνωρίζουμε ότι στην Ινδία άνθρωποι κατώτερων κοινωνικών τάξεων πηγαίνουν μερικές φορές στο δάσος και αν πιστεύουν ότι κάποιο φάντασμα κατοικεί σε ένα δέντρο, λατρεύουν αυτό το δέντρο και του προσφέρουν θυσίες. Αυτά τα είδη λατρείας δεν είναι λατρεία του Θεού. Η λατρεία του Θεού είναι για πρόσωπα που βρίσκονται στο υπερβατικό επίπεδο, στην αγνή αγαθότητα. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* (4.3.23) αναφέρεται: *σαττβαμ βισουνταμ βασουντεβα-σαμπντιταμ*. «Όταν κάποιος βρίσκεται στην αγνή αγαθότητα λατρεύει τον Βασουντέβα». Το νόημα είναι ότι όσοι είναι τελείως εξαγνισμένοι από τις καταστάσεις της υλικής φύσης και βρίσκονται στο υπερβατικό επίπεδο μπορούν να λατρεύουν το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

Υποτίθεται ότι οι ιμπερσοναλιστές βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας και λατρεύουν πέντε είδη ημιθέων. Λατρεύουν την απρόσωπη μορφή του Βίσνου στον υλικό κόσμο, η οποία είναι γνωστή ως φιλοσοφικός Βίσνου. Ο Βίσνου είναι επέκταση του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, αλλά οι ιμπερσοναλιστές, επειδή σε τελευταία ανάλυση δεν πιστεύουν στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, φαντάζονται ότι η μορφή του Βίσνου είναι απλώς άλλη μία πλευρά του απρόσωπου *μπραμαν*. Κατά τον ίδιο τρόπο, φαντάζονται ότι ο Κύριος Μπράμα είναι η απρόσωπη μορφή στην υλική

κατάσταση του πάθους. Έτσι ορισμένες φορές περιγράφουν πέντε είδη θεών οι οποίοι είναι άξιοι λατρείας, αλλά επειδή πιστεύουν ότι η πραγματική αλήθεια είναι το απρόσωπο *μπραμαν*, τελικώς ξεφορτώνονται όλα τα αντικείμενα λατρείας. Συμπερασματικά, οι διάφορες ιδιότητες των καταστάσεων της υλικής φύσης μπορούν να εξαγνισθούν μέσω της επαφής με πρόσωπα τα οποία έχουν υπερβατική φύση.

ΚΕΙΜΕΝΑ 5-6

अशास्त्रविहितं घोरं तप्यन्ते ये तपो जनाः।
दम्भाहङ्कारसंयुक्ताः कामरागबलान्विताः।।५।।
कर्षयन्तः शरीरस्थं भूतग्राममचेतसः।
मां चैवान्तःशरीरस्थं तान्विद्ध्यासुरनिश्चयान्।।६।।

ασαστρα-βιχιταμ γκοραμ   ταπιαντε γιε ταπο τζαναχ
νταμμπαχανκαρα-σαμιουκταχ   καμα-ραγκα-μπαλανβιταχ

καρσαγιανταχ σαριρα-σταμ   μπουτα-γκραμαμ ατσετασαχ
μαμ τσαϊβανταχ σαριρα-σταμ   ταν βιντι ασουρα-νιστσαγιαν

ασαστρα– βιχιταμ: μη αναφερόμενα στις γραφές – *γκοραμ*: επιζήμια για τους άλλους – *ταπιαντε*: υφίστανται πράξεις εξιλέωσης – *γιε*: εκείνοι – *ταπαχ*: ασκητικότητες – *τζαναχ*: πρόσωπα – *νταμμπα*: με υπερηφάνεια – *αχανκαρα*: και εγωισμό – *σαμιουκταχ*: ασχολούμενα – *καμα*: λαγνεία – *ραγκα*: προσκόλληση – *μπαλα*: δύναμη – *ανβιταχ*: ωθούμενοι από – *καρσαγιανταχ*: βασανίζοντας - *σαριρα-σταμ*: ευρισκόμενα μέσα στο σώμα - *μπουτα-γκραμαμ*: συνδυασμός υλικών στοιχείων – *ατσετασαχ*: από μία παραπλανητική νοοτροπία – *μαμ*: σ’ Εμένα – *τσα*: και – *εβα*: βέβαια – *ανταχ*: εντός - *σαριρα-σταμ*: ευρισκόμενα μέσα στο σώμα – *ταν*: αυτούς – *βιντι*: να καταλάβεις – *ασουρα*: οι δαίμονες – *νιστσαγιαν*: σίγουρα.

Όσοι υποβάλλονται σε σκληρές ασκητικότητες και πράξεις εξιλέωσης που δεν συνιστώνται στις γραφές και το κάνουν από υπερηφάνεια, εγωισμό, λαγνεία και προσκόλληση, ωθούμενοι από το πάθος, βασανίζοντας τα σωματικά τους όργανα, καθώς και την Υπέρτατη Ψυχή που κατοικεί μέσα τους, θα πρέπει να θεωρούνται δαίμονες.

Υπάρχουν πρόσωπα που κατασκευάζουν τρόπους ασκητισμού και εξιλέωσης, οι οποίοι δεν αναφέρονται στις εντολές των γραφών. Για παράδειγμα, η νηστεία με απώτερους σκοπούς, όπως η προώθηση κάποιου καθαρά πολιτικού στόχου, δεν περιλαμβάνεται στις οδηγίες των γραφών. Οι γραφές συνιστούν τη νηστεία για πνευματική πρόοδο, όχι για πολιτικούς στόχους ή κοινωνικούς σκοπούς. Όσοι κάνουν τέτοιου είδους ασκητικότητες είναι, σύμφωνα με την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, δαιμονικά πρόσωπα. Οι πράξεις τους είναι αντίθετες με τις εντολές των γραφών, χωρίς να είναι ωφέλιμες για τους ανθρώπους. Στην πραγματικότητα, ενεργούν ωθούμενοι από υπερηφάνεια, ψεύτικο εγώ, φιληδονία και προσκόλληση στις υλικές απολαύσεις. Με τέτοιες πράξεις, διαταράσσουν όχι μόνο τα υλικά στοιχεία από τα οποία είναι φτιαγμένο το σώμα, αλλά και το ίδιο το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το οποίο κατοικεί μέσα στο σώμα. Τέτοιου είδους αυθαίρετες νηστείες και ασκητικότητες για πολιτικούς στόχους είναι οπωσδήποτε πολύ ενοχλητικές για τους άλλους. Δεν αναφέρονται στα βεδικά έργα. Το δαιμονικό πρόσωπο μπορεί να νομίζει ότι με αυτή τη μέθοδο έχει τη δυνατότητα να εξαναγκάσει τον εχθρό του ή κάποια άλλη πλευρά να συμμορφωθεί με τις επιθυμίες του, αλλά μερικές φορές πεθαίνει εξαιτίας αυτής της νηστείας. Αυτές οι πράξεις δεν επιδοκιμάζονται από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το οποίο λέει ότι όσοι τις κάνουν είναι δαίμονες. Τέτοιου είδους εκδηλώσεις είναι προσβολές προς το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, επειδή αποτελούν ανυπακοή στις βεδικές εντολές. Σχετικά με αυτό, η λέξη *ατσετασαχ* έχει ιδιαίτερη σημασία: άνθρωποι με φυσιολογική νοητική λειτουργία υπακούουν στις εντολές των γραφών. Όσοι δεν βρίσκονται σε αυτή τη θέση παραμελούν και παραβαίνουν τις γραφές, κατασκευάζοντας τις δικές τους ασκητικότητες και πράξεις εξιλέωσης. Θα πρέπει να θυμόμαστε πάντα την έσχατη κατάληξη των δαιμονικών ανθρώπων, όπως περιγράφεται στο προηγούμενο κεφάλαιο. Ο Κύριος τα αναγκάζει να γεννηθούν στη μήτρα δαιμονικών προσώπων, με αποτέλεσμα να ζουν σύμφωνα με τις αρχές των δαιμόνων σε κάθε τους ζωή, αγνοώντας τη σχέση τους με το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αν, ωστόσο, αυτά τα πρόσωπα είναι αρκετά τυχερά ώστε να καθοδηγηθούν από έναν πνευματικό δάσκαλο που θα τα κατευθύνει στον δρόμο της βεδικής σοφίας, θα μπορέσουν να ξεφύγουν από αυτή την περιπλοκή και τελικώς να επιτύχουν τον ύψιστο στόχο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

आहारस्त्वपि सर्वस्य त्रिविधो भवति प्रियः।
यज्ञस्तपस्तथा दानं तेषां भेदमिमं श्रृणु।।७।।

αχαρας τβ απι σαρβασια   τρι-βιντο μπαβατι πριγιαχ
γιαγκιας ταπας τατα νταναμ   τεσαμ μπενταμ ιμαμ σρινου

αχαραχ: η τροφή – *του*: σίγουρα – *απι*: επίσης – *σαρβασια*: όλων - *τρι-βινταχ*: τριών ειδών – *μπαβατι*: υπάρχει – *πριγιαχ*: αγαπητό – *γιαγκιαχ*: θυσία – *ταπαχ*: ασκητικότητα – *τατα*: επίσης – *νταναμ*: ελεημοσύνη – *τεσαμ*: αυτών – *μπενταμ*: οι διαφορές – *ιμαμ*: αυτό – *σρινου*: άκου.

Οι τροφές που προτιμούν οι διάφοροι άνθρωποι είναι τριών ειδών, ανάλογα με τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Το ίδιο ισχύει για τις θυσίες, τις ασκητικότητες και την ελεημοσύνη. Τώρα άκου για τις διαφορές τους.

Από την άποψη των διαφόρων καταστάσεων της υλικής φύσης, υπάρχουν διαφορές στον τρόπο του φαγητού, της τέλεσης θυσιών, του ασκητισμού και της ελεημοσύνης. Δεν διεξάγονται όλα στο ίδιο επίπεδο. Εκείνοι που μπορούν να κατανοήσουν αναλυτικά τι είδους είναι μία πράξη και σε ποια κατάσταση της υλικής φύσης ανήκει, είναι πραγματικά σοφοί. Εκείνοι που θεωρούν ότι όλα τα είδη θυσιών ή τροφής ή ελεημοσύνης είναι το ίδιο, δεν έχουν τη δυνατότητα διάκρισης και είναι ανόητοι. Υπάρχουν ιεραπόστολοι που υποστηρίζουν ότι μπορεί κανείς να κάνει ό,τι θέλει και να φτάσει στην τελειότητα. Αλλά αυτοί οι ανόητοι καθοδηγητές δεν ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των γραφών. Κατασκευάζουν δικούς τους τρόπους και παραπλανούν τους ανθρώπους.

ΚΕΙΜΕΝΑ 8-10

आयुःसत्त्वबलारोग्यसुखप्रीतिविवर्धनाः।
रस्याः स्निग्धाः स्थिरा हृद्या आहाराः सात्त्विकप्रियाः।।८।।
कट्वम्ललवणात्युष्णतीक्ष्णरूक्षविदाहिनः।
आहारा राजसस्येष्टा दुःखशोकामयप्रदाः।।९।।

यातयामं गतरसं पूति पर्युषितं च यत्।
उच्छिष्टमपि चामेध्यं भोजनं तामसप्रियम्।।१०।।

αγιουχ-σαττβα-μπαλαρογκια- σουκα-πριτι-βιβαρνταναχ
ρασιαχ σνιγκνταχ στιρα χριντια αχαραχ σαττβικα-πριγιαχ

κατβ-αμλα-λαβανατι-ουσνα- τικσνα-ρουκσα-βινταχιναχ
αχαρα ρατζασασιεστα ντουχκα-σοκαμαγια-πρανταχ

γιατα-γιαμαμ γκατα-ρασαμ πουτι παριουσιταμ τσα γιατ
ουτσισταμ απι τσαμεντιαμ μποτζαναμ ταμασα-πριγιαμ

αγιουχ: τη διάρκεια ζωής – *σαττβα*: την ύπαρξη – *μπαλα*: δύναμη – *αρογκια*: υγεία – *σουκα*: ευτυχία – *πριτι*: και ικανοποίηση – *βιβαρνταναχ*: αυξάνοντας – *ρασιαχ*: χυμώδεις – *σνιγκνταχ*: λιπαρές – *στιραχ*: δυναμωτικές – *χριντιαχ*: ευχάριστες στην καρδιά – *αχαραχ*: οι τροφές – *σαττβικα*: σε όποιον βρίσκεται στην αγαθότητα – *πριγιαχ*: αγαπητές – *κατου*: πικρές – *αμλα*: ξινές – *λαβανα*: αλμυρές - *ατι-ουσνα*: καυτές – *τικσνα*: πικάντικες – *ρουκσα*: στεγνές – *βινταχιναχ*: καυτερές – *αχαραχ*: οι τροφές – *ρατζασασια*: για όποιον βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους – *ιστα*: νόστιμες – *ντουχκα*: πόνος – *σοκα*: δυστυχία – *αμαγια*: ασθένεια – *πρανταχ*: προκαλώντας - *γιατα-γιαμαμ*: χαλασμένη - *γκατα-ρασαμ*: άγευστη – *πουτι*: σάπια – *παριουσιταμ*: μουχλιασμένη – *τσα*: και – *γιατ*: η οποία – *ουτσισταμ*: μισοφαγωμένη - *απι τσα*: και επίσης – *αμεντιαμ*: ακάθαρτη – *μποτζαναμ*: τροφή – *ταμασα*: σε όποιον βρίσκεται στην κατάσταση της άγνοιας – *πριγιαμ*: αγαπητή.

Οι τροφές που είναι στην κατάσταση της αγαθότητας αυξάνουν τη διάρκεια ζωής, εξαγνίζουν την ύπαρξη και δίνουν δύναμη, υγεία, ευτυχία και ικανοποίηση. Αυτές οι θρεπτικές τροφές είναι γλυκιές, χυμώδεις, λιπαρές και εύγευστες. Τροφές υπερβολικά πικρές, υπερβολικά ξινές, αλμυρές, πικάντικες, στεγνές και καυτερές, αρέσουν σε όσους βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους. Αυτές οι τροφές προκαλούν πόνους, δυστυχία και αρρώστιες. Τροφές μαγειρευμένες περισσότερο από τρεις ώρες πριν φαγωθούν, άνοστες, πολυδιατηρημένες, χαλασμένες, μισοφαγωμένες και βρόμικες, αρέσουν σε όσους βρίσκονται στην κατάσταση της άγνοιας.

Ο σκοπός της τροφής είναι να αυξήσει τη διάρκεια ζωής, να εξαγνίσει τον νου και να βοηθήσει τη σωματική δύναμη. Αυτός είναι ο μοναδικός της σκοπός. Στο παρελθόν, μεγάλες αυθεντίες επέλεξαν εκείνες τις τροφές που βοηθούν περισσότερο την υγεία και αυξάνουν τη διάρκεια της ζωής, όπως το γάλα και τα προϊόντα του, η ζάχαρη, το ρύζι, το σιτάρι, τα φρούτα και τα λαχανικά. Αυτές οι τροφές είναι πολύ αγαπητές σε όσους βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας. Ορισμένες άλλες τροφές, όπως το ψημένο καλαμπόκι ή η μελάσα, ενώ δεν είναι πολύ εύγευστες από μόνες τους, μπορούν να γίνουν νόστιμες αν αναμειχθούν με γάλα ή με άλλες τροφές. Τότε υπάγονται στην κατάσταση της αγαθότητας. Όλες αυτές οι τροφές είναι αγνές από τη φύση τους. Διαφέρουν πολύ από αηδιαστικά πράγματα όπως το κρέας ή τα οινοπνευματώδη ποτά. Οι λιπαρές τροφές που αναφέρονται στον όγδοο στίχο δεν έχουν σχέση με τα ζωικά λίπη που είναι προϊόντα σφαγής. Ζωικά λίπη είναι διαθέσιμα στο γάλα, που είναι η πιο υπέροχη από όλες τις τροφές. Το γάλα, το βούτυρο, το τυρί και τα συναφή προϊόντα προσφέρουν ζωικά λίπη σε μορφή που αποκλείει οποιαδήποτε ανάγκη σφαγής αθώων πλασμάτων. Αυτή η σφαγή συνεχίζεται μόνον εξαιτίας μιας κτηνώδους νοοτροπίας. Η πολιτισμένη μέθοδος λήψης του αναγκαίου ζωικού λίπους είναι μέσω του γάλακτος. Η σφαγή των ζώων είναι η μέθοδος των υπανθρώπων. Πρωτεΐνες είναι διαθέσιμες σε αφθονία στα μπιζέλια, στα όσπρια, στο σιτάρι ολικής αλέσεως, κλπ.

Οι τροφές της κατάστασης του πάθους, οι οποίες είναι πολύ πικρές, πολύ αλμυρές ή πολύ καυτές, προκαλούν δυστυχία, επειδή δημιουργούν βλέννες στο στομάχι, οι οποίες φέρνουν αρρώστιες. Οι τροφές της κατάστασης της άγνοιας, δηλαδή του σκότους, είναι κατά βάσιν όσες δεν είναι φρέσκιες. Οποιαδήποτε τροφή είναι μαγειρεμένη περισσότερο από τρεις ώρες πριν φαγωθεί (εκτός από το *πρασανταμ*, την τροφή που έχει προσφερθεί στον Κύριο) ανήκει στην ιδιότητα της άγνοιας. Επειδή αποσυντίθενται, αυτές οι τροφές παράγουν μια δυσάρεστη οσμή, η οποία συχνά προσελκύει ανθρώπους που ανήκουν σε αυτή την κατάσταση, αλλά απωθεί όσους βρίσκονται στην αγαθότητα.

Υπολείμματα τροφών μπορούν να φαγωθούν μόνον όταν αποτελούν μέρος ενός γεύματος που προσφέρθηκε πρώτα στον Υπέρτατο Κύριο ή το δοκίμασαν προηγουμένως άγια πρόσωπα και ιδιαίτερα ο πνευματικός δάσκαλος. Διαφορετικά, τα υπολείμματα των τροφών ανήκουν στην ιδιότητα του σκότους και αυξάνουν τις αρρώστιες και τις μολύνσεις. Αυτά τα τρόφιμα, παρόλο που είναι πολύ ευχάριστα σε πρόσωπα που ανήκουν σε αυτή την

κατάσταση, δεν αρέσουν σε όσους βρίσκονται στην αγαθότητα· αυτοί ούτε καν τα αγγίζουν. Η καλύτερη τροφή είναι τα υπολείμματα της προσφοράς στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ο Υπέρτατος Κύριος λέει ότι δέχεται προετοιμασίες από λαχανικά, αλεύρι και γάλα, όταν αυτά προσφέρονται με αφοσίωση. *Πατραμ πουσπαμ παλαμ τογιαμ*. Βέβαια, η αφοσίωση και η αγάπη είναι τα κύρια συστατικά που δέχεται το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αλλά αναφέρεται επίσης ότι το *πρασανταμ* θα πρέπει να προετοιμάζεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο. Οποιαδήποτε τροφή έχει προετοιμασθεί σύμφωνα με τις εντολές των γραφών και έχει προσφερθεί στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας μπορεί να φαγωθεί ακόμα και εάν έχει προετοιμασθεί πολύ καιρό πριν, επειδή η τροφή αυτή είναι υπερβατική. Επομένως, για να είναι η τροφή υγιεινή, εύγευστη και ευχάριστη για όλους, θα πρέπει να προσφέρεται στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

अफलाकाङ्क्षिभिर्यज्ञो विधिदृष्टो य इज्यते।
यष्टव्यमेवेति मनः समाधाय स सात्त्विकः।।११।।

απαλακανκσιμπιρ τζαγκιο   βιντι-ντιστο για ιτζιατε
γιασταβιαμ εβετι μαναχ   σαμανταγια σα σαττβικαχ

απαλα-κανκσιμπιχ: χωρίς επιθυμία για αποτελέσματα – *γιαγκιαχ*: θυσία – *βιντι-ντισταχ*: σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των γραφών – *γιαχ*: η οποία – *ιτζιατε*: τελείται – *γιασταβιαμ*: πρέπει να τελεσθεί – *εβα*: βέβαια - *ιτι*: έτσι – *μαναχ*: τον νου – *σαμανταγια*: σταθερό – *σαχ*: αυτός – *σαττβικαχ*: στην αγαθότητα.

Από τις θυσίες, η θυσία εκείνη που τελείται για λόγους καθήκοντος και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των γραφών, χωρίς προσδοκία ανταμοιβής, ανήκει στην ιδιότητα της αγαθότητας.

Γενικώς η τάση είναι να προσφέρει κανείς θυσία αποσκοπώντας κάπου, αλλά εδώ αναφέρεται ότι η θυσία θα πρέπει να γίνεται χωρίς τέτοιου είδους επιθυμία. Θα πρέπει να γίνεται για λόγους καθήκοντος. Πάρτε για παράδειγμα τις τελετουργίες στους ναούς ή τις εκκλησίες. Συνήθως γίνονται με σκοπό τα υλικά οφέλη, αυτό όμως δεν συμβαδίζει με την κατάσταση της αγαθότητας.

Θα πρέπει να πηγαίνει κανείς στον ναό ή την εκκλησία για λόγους καθήκοντος, να προσφέρει στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας τον σεβασμό του, καθώς και λουλούδια και φαγώσιμα. Όλοι πιστεύουν ότι δεν χρησιμεύει να πηγαίνει κανείς στον ναό μόνο για να λατρέψει τον Θεό. Αλλά η λατρεία για οικονομικά οφέλη δεν συνιστάται στις γραφές. Θα πρέπει να πηγαίνει κανείς στον ναό για να προσφέρει σεβασμό στη Θεότητα. Αυτό θα τον κατατάξει στην κατάσταση της αγαθότητας. Είναι καθήκον κάθε πολιτισμένου ανθρώπου να υπακούει στις εντολές των γραφών και να προσφέρει σεβασμό στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

अभिसंधाय तु फलं दम्भार्थमपि चैव यत्।
इज्यते भरतश्रेष्ठ तं यज्ञं विद्धि राजसम्।।१२।।

αμπισαννταγια του παλαμ   ντάμμπαρταμ απι τσαϊβα γιατ
ιτζιατε μπαρατα-σρεστα   ταμ γιαγκιαμ βιντι ρατζασαμ

αμπισαννταγια: επιθυμώντας – *του*: αλλά – *παλαμ*: το αποτέλεσμα – *νταμμπα-αρταμ*: από υπερηφάνεια – *απι*: επίσης – *τσα*: και – *εβα*: βεβαίως – *γιατ*: το οποίο – *ιτζιατε*: τελείται - *μπαρατα-σρεστα*: ω άριστε των Μπάρατα – *ταμ*: εκείνο – *γιαγκιαμ*: θυσία – *βιντι*: θα πρέπει να γνωρίζεις – *ρατζασαμ*: στην κατάσταση του πάθους.

Αλλά η θυσία που γίνεται για υλικά οφέλη ή γίνεται επιδεικτικά, από υπερηφάνεια, ανήκει στην κατάσταση του πάθους, ω άριστε των Μπάρατα.

Μερικές φορές οι θυσίες και οι ιεροτελεστίες γίνονται για την ανύψωση στους ουράνιους πλανήτες ή για κάποια υλικά οφέλη σε αυτόν τον κόσμο. Τέτοιες θυσίες και ιεροτελεστίες ανήκουν στην κατάσταση του πάθους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 13

विधिहीनमसृष्टान्नं मन्त्रहीनमदक्षिणम्।
श्रद्धाविरहितं यज्ञं तामसं परिचक्षते।।१३।।

βιντι-χιναμ ασριστανναμ   μαντρα-χιναμ αντακσιναμ
σραντα-βιραχιταμ γιαγκιαμ   ταμασαμ παριτσακσατε

βιντι-χιναμ: αψηφώντας τις εντολές των γραφών – *ασριστα-ανναμ*: χωρίς να διανέμεται *πρασανταμ* - *μαντρα-χιναμ*: χωρίς να ψάλλονται βεδικοί ύμνοι – *αντακσιναμ*: χωρίς να δίδονται δώρα στους ιερείς - *σραντα-βιραχιταμ*: χωρίς πίστη – *γιαγκιαμ*: θυσία – *ταμασαμ*: στην ιδιότητα της άγνοιας – *παριτσακσατε*: θα πρέπει να θεωρείται.

Και η θυσία που περιφρονεί τις εντολές των γραφών, που γίνεται χωρίς να προσφέρεται *πρασανταμ* (πνευματική τροφή), χωρίς να ψάλλονται βεδικοί ύμνοι, χωρίς να δίνονται δώρα στους ιερείς και χωρίς πίστη, αυτή η θυσία ανήκει στην ιδιότητα της άγνοιας.

Η πίστη που προσιδιάζει στην κατάσταση του σκότους, δηλαδή της άγνοιας, είναι στην πραγματικότητα έλλειψη πίστης. Μερικές φορές οι άνθρωποι λατρεύουν έναν ημίθεο για να κερδίσουν χρήματα και μετά τα ξοδεύουν για να διασκεδάσουν, αψηφώντας τις εντολές των γραφών. Τέτοιου είδους εθιμοτυπικές επιδείξεις θρησκευτικότητας δεν είναι γνήσια θρησκευτικότητα. Ανήκουν στην κατάσταση του σκότους, παράγουν δαιμονική νοοτροπία και δεν ωφελούν την ανθρώπινη κοινωνία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 14

देवद्विजगुरुप्राज्ञपूजनं शौचमार्जवम्।
ब्रह्मचर्यमहिंसा च शारीरं तप उच्यते।।१४।।

ντεβα-ντβιτζα-γκουρου-πραγκια-   πουτζαναμ σωτσαμ αρτζαβαμ
μπραματσαριαμ αχιμσα τσα   σαριραμ ταπα ουτσιατε

ντεβα: του Υπερτάτου Κυρίου – *ντβιτζα*: των *μπραμανα* – *γκουρου*: του πνευματικού δασκάλου – *πραγκια*: και των άξιων λατρείας προσώπων – *πουτζαναμ*: λατρεία – *σωτσαμ*: καθαριότητα – *αρτζαβαμ*: απλότητα – *μπραματσαριαμ*: αγαμία – *αχιμσα*: μη βία – *τσα*: επίσης – *σαριραμ*: αναφερόμενα στο σώμα – *ταπαχ*: η ασκητικότητα – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Η ασκητικότητα του σώματος συνίσταται στη λατρεία του Υπερτάτου Κυρίου, των *μπραμανα* και του πνευματικού δασκάλου, στον σεβασμό προσώπων όπως ο πατέρας και η μητέρα, στην καθαριότητα, την απλότητα, την αγαμία και τη μη βία.

Εδώ το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας εξηγεί τα διάφορα είδη ασκητικότητας και εξιλέωσης. Πρώτα εξηγεί τις ασκητικότητες και τις πράξεις εξιλέωσης του σώματος. Θα πρέπει να προσφέρει κανείς, ή να μάθει να προσφέρει, σεβασμό στον Θεό, στους ημίθεους, στους άξιους *μπραμανα,* στον πνευματικό δάσκαλο και σε ανωτέρους όπως ο πατέρας μας και η μητέρα μας ή σε οποιοδήποτε πρόσωπο είναι γνώστης της βεδικής σοφίας. Σε όλους αυτούς θα πρέπει να δείχνουμε τον κατάλληλο σεβασμό. Θα πρέπει να ασκείται κανείς στην εξωτερική και την εσωτερική καθαριότητα και να μάθει να είναι απλός στη συμπεριφορά του. Δεν θα πρέπει να κάνει τίποτε μη εγκεκριμένο από τις γραφές. Δεν θα πρέπει να παραδίδεται στο σεξ έξω από τον γάμο, επειδή το σεξ επιδοκιμάζεται από τις γραφές μόνο στα πλαίσια του γάμου. Αυτό ονομάζεται αγαμία. Αυτές είναι ορισμένες ασκητικότητες και πράξεις εξιλέωσης που αφορούν στο σώμα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

अनुद्वेगकरं वाक्यं सत्यं प्रियहितं च यत्।
स्वाध्यायाभ्यसनं चैव वाङ्मयं तप उच्यते।।१५।।

ανουντβεγκα-καραμ βακιαμ σατιαμ πριγια-χιταμ τσα γιατ
σβαντιαγιαμπιασαναμ τσαϊβα βαν-μαγιαμ ταπα ουτσιατε

ανουντβεγκα-καραμ: που δεν προκαλούν ταραχή – *βακιαμ*: λόγια – *σατιαμ*: αληθινά – *πριγια*: ευχάριστα - *χιταμ*: ωφέλιμα – *τσα*: και – *γιατ*: το οποίο – *σβαντιαγια*: της μελέτης των Βεδών – *αμπιασαναμ*: την άσκηση – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως - *βαν-μαγιαμ*: της φωνής – *ταπαχ*: ασκητικότητα – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Η ασκητικότητα της ομιλίας συνίσταται στο να λέει κανείς λόγια αληθινά, ευχάριστα και ωφέλιμα και να αποφεύγει λόγια που προσβάλλουν. Θα πρέπει επίσης να απαγγέλλει κανείς τακτικά τις Βέδες.

Δεν θα πρέπει να μιλά κανείς με τρόπο που ταράζει τον νου των άλλων. Βεβαίως, ένας δάσκαλος μπορεί να πει όλη την αλήθεια για να διδάξει τους μαθητές του, αλλά θα πρέπει να αποφεύγει να κάνει το ίδιο με τους άλλους, αν αυτό πρόκειται να τους προκαλέσει ταραχή. Αυτό είναι ασκητικότητα ως προς την ομιλία. Εκτός αυτού, δεν θα πρέπει να λέει κανείς ανοησίες. Όταν μιλά σε πνευματικούς ανθρώπους, τα λεγόμενά του θα πρέπει να υποστηρίζονται από τις γραφές. Θα πρέπει να παραθέτει αμέσως αποσπάσματα από τις γραφές για να στηρίξει τα όσα λέει. Ταυτόχρονα, η ομιλία του θα πρέπει να είναι ευχάριστη. Με τέτοιου είδους ομιλίες, μπορεί κανείς να αντλήσει το ύψιστο όφελος για τον ίδιο και συγχρόνως να ανυψώσει την ανθρώπινη κοινωνία. Υπάρχει τεράστιος αριθμός βεδικών έργων και θα πρέπει κανείς να τα μελετήσει. Αυτό ονομάζεται ασκητικότητα του λόγου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

मनःप्रसादः सौम्यत्वं मौनमात्मविनिग्रहः।
भावसंशुद्धिरित्येतत्तपो मानसमुच्यते।।१६।।

μαναχ-πρασανταχ σωμιατβαμ μωναμ ατμα-βινιγκραχαχ
μπαβα-σαμσουντιρ ιτι εταt ταπο μανασαμ ουτσιατε

μαναχ-πρασανταχ: ικανοποίηση του νου – *σωμιατβαμ*: έλλειψη διπροσωπίας προς τους άλλους – *μωναμ*: σοβαρότητα, σιωπή – *ατμα*: του εαυτού – *βινιγκραχαχ*: έλεγχος – *μπαβα*: της φύσης του – *σαμσουντιχ*: εξαγνισμός – *ιτι*: έτσι – *εταt*: αυτό – *ταπαχ*: ασκητικότητα – *μανασαμ*: του νου – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Η δε ασκητικότητα του νου είναι η γαλήνη, η απλότητα, η σοβαρότητα, ο αυτοέλεγχος και η αγνότητα της σκέψης.

Ασκητικότητα του νου σημαίνει αποκόλλησή του από την ικανοποίηση των αισθήσεων. Θα πρέπει να εκπαιδευτεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί πάντα να σκέφτεται να κάνει καλό στους άλλους. Η καλύτερη εκπαίδευση για τον νου είναι η σοβαρότητα της σκέψης. Θα πρέπει να μην παρεκκλίνει κανείς από τη συνείδηση του Κρίσνα και να αποφεύγει πάντα την ικανοποίηση των αισθήσεων. Εξαγνισμός της φύσης μας σημαίνει απόκτηση συνείδησης του

Κρίσνα. Η ικανοποίηση του νου μπορεί να προέλθει μόνον από την απομάκρυνσή του από σκέψεις ικανοποίησης των αισθήσεων. Όσο περισσότερο σκεφτόμαστε την ικανοποίηση των αισθήσεων, τόσο περισσότερο ο νους δυσαρεστείται. Στην εποχή μας, απασχολούμε χωρίς λόγο τον νου μας με τόσο πολλούς διαφορετικούς τρόπους για την ικανοποίηση των αισθήσεων, ώστε δεν υπάρχει πιθανότητα να είναι ικανοποιημένος. Ο καλύτερος δρόμος είναι να κατευθύνει κανείς τον νου του προς τη βεδική γραμματεία, η οποία είναι γεμάτη ελκυστικές ιστορίες που ικανοποιούν τον νου, δηλαδή σε έργα όπως οι *Πουρανα* και η *Μαχαμπαρατα*. Μπορεί κανείς να επωφεληθεί από αυτή τη γνώση και έτσι να εξαγνισθεί. Ο νους θα πρέπει να είναι απαλλαγμένος από τη διπροσωπία και να σκέφτεται το καλό όλων. Σιωπή σημαίνει να σκέφτεται κανείς πάντα την αυτοσυνειδητοποίηση. Από αυτή την άποψη, εκείνος που έχει συνείδηση του Κρίσνα τηρεί τέλεια σιωπή. Έλεγχος του νου σημαίνει αποκόλληση από την ικανοποίηση των αισθήσεων. Θα πρέπει να είναι κανείς ευθύς στις δοσοληψίες του και έτσι να εξαγνίσει την ύπαρξή του. Όλες αυτές οι ιδιότητες μαζί συνιστούν ασκητικότητα του νου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

श्रद्धया परया तप्तं तपस्तत्ित्रविधं नरैः।
अफलाकाङ्क्षिभिर्युक्तैः सात्त्विकं परिचक्षते।।१७।।

σρανταγια παραγια ταπταμ ταπας τατ τρι-βινταμ ναραϊχ
απαλακανκσιμπιρ γιουκταϊχ σαττβικαμ παριτσακσατε

σρανταγια: με πίστη – *παραγια*: υπερβατική – *ταπταμ*: εφαρμοζόμενη – *ταπαχ*: ασκητικότητα – *τατ*: εκείνο - *τρι-βινταμ*: τριών ειδών – *ναραϊχ*: από ανθρώπους – *απαλα-ακανκσιμπιχ*: χωρίς επιθυμία για αποτελέσματα – *γιουκταϊχ*: απασχολημένοι – *σαττβικαμ*: στην κατάσταση της αγαθότητας – *παριτσακσατε*: ονομάζεται.

Αυτή η τριπλή ασκητικότητα, εφαρμοζόμενη με υπερβατική πίστη από ανθρώπους των οποίων στόχος δεν είναι να ωφεληθούν υλικά οι ίδιοι, αλλά να ευχαριστήσουν τον Υπέρτατο Κύριο, έχει τη φύση της αγαθότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

सत्कारमानपूजार्थं तपो दम्भेन चैव यत्।
क्रियते तदिह प्रोक्तं राजसं चलमध्रुवम्।।१८।।

σατκαρα-μανα-πουτζαρταμ ταπο νταμμπενα τσαϊβα γιατ
κριγιατε ταντ ιχα προκταμ ρατζασαμ τσαλαμ αντρουβαμ

σατκαρα: σεβασμό – *μανα*: υπόληψη – *πουτζα-αρταμ*: για χάρη της λατρείας – *ταπαχ*: ασκητικότητα – *νταμμπενα*: με υπερηφάνεια – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *γιατ*: το οποίο – *κριγιατε*: τελούνται – *τατ*: εκείνο – *ιχα*: σε αυτόν τον κόσμο – *προκταμ*: λέγεται – *ρατζασαμ*: στην κατάσταση του πάθους – *τσαλαμ*: τρεμάμενες – *αντρουβαμ*: πρόσκαιρες.

Λέγεται ότι οι ασκητικότητες που γίνονται με υπερηφάνεια και για να κερδίσει κανείς σεβασμό, τιμές και αναγνώριση ανήκουν στην κατάσταση του πάθους και είναι πρόσκαιρες και ασταθείς.

Μερικές φορές οι σκληραγωγίες και οι ασκητικότητες γίνονται για να προσελκύσουν ανθρώπους και να προκαλέσουν την απόδοση τιμών, σεβασμού και λατρείας από μέρους τους. Οι άνθρωποι που βρίσκονται στην κατάσταση του πάθους κανονίζουν να λατρεύονται από υποδεέστερους και τους αφήνουν να τους πλένουν τα πόδια και να τους προσφέρουν πλούτη. Τέτοιου είδους τεχνητοί διακανονισμοί οφειλόμενοι σε επιδεικτικές ασκητικότητες ανήκουν στην κατάσταση του πάθους. Τα αποτελέσματα είναι πρόσκαιρα· μπορεί να συνεχιστούν για κάποιο διάστημα, αλλά δεν διαρκούν πολύ.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

मूढग्राहेणात्मनो यत्पीडया क्रियते तपः।
परस्योत्सादनार्थं वा तत्तामसमुदाहृतम्।।१९।।

μουντα-γκραχενατμανο γιατ πινταγια κριγιατε ταπαχ
παρασιοτσανταναρταμ βα τατ ταμασαμ ουνταχριταμ

μουντα: ανοήτως – *γκραχενα*: με προσπάθεια – *ατμαναχ*: του εαυτού του – *γιατ*: το οποίο – *πινταγια*: με βασανισμό – *κριγιατε*: γίνεται – *ταπαχ*: ασκητικότητα – *παρασια*: στους άλλους – *ουτσανταναρταμ*: προκαλώντας καταστροφή – *βα*: ή – *τατ*: εκείνο – *ταμασαμ*: στην κατάσταση του σκότους – *ουνταχριταμ*: λέγεται ότι είναι.

Οι ασκητικότητες που γίνονται ανόητα, με αυτοβασανισμό ή καταστρέφοντας άλλους, λέγεται ότι ανήκουν στην κατάσταση της άγνοιας.

Υπάρχουν περιπτώσεις ανόητης σκληραγωγίας που επιχειρήθηκε από δαίμονες όπως ο Χιρανιακασιπού, ο οποίος έκανε αυστηρές ασκητικότητες για να γίνει αθάνατος και να σκοτώσει τους ημίθεους. Προσευχήθηκε στον Μπράμα για αυτά τα πράγματα, αλλά τελικώς σκοτώθηκε από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Το να υποστεί κανείς σκληραγωγίες για κάτι που είναι αδύνατο, ανήκει σίγουρα στην κατάσταση της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

दातव्यमिति यद्दानं दीयतेऽनुपकारिणे।
देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं स्मृतम्।।२०।।

νταταβιαμ ιτι γιαντ νταναμ ντιγιατε ‘νουπακαρινε
ντεσε καλε τσα πατρε τσα ταντ νταναμ σαττβικαμ σμριταμ

νταταβιαμ: αξίζει να δοθεί – *ιτι*: έτσι – *γιατ*: εκείνη η οποία – *νταναμ*: η ελεημοσύνη – *ντιγιατε*: δίνεται – *ανουπακαρινε*: ασχέτως ανταπόδοσης – *ντεσε*: στο κατάλληλο μέρος – *καλε*: στον κατάλληλο χρόνο – *τσα*: και – *πατρε*: σε κατάλληλο αποδέκτη – *τσα*: και – *τατ*: εκείνη – *νταναμ*: η ελεημοσύνη – *σαττβικαμ*: στην κατάσταση της αγαθότητας – *σμριταμ*: θεωρείται.

Η ελεημοσύνη εκείνη που υπαγορεύεται από το καθήκον, που γίνεται στον κατάλληλο τόπο και χρόνο προς ένα αντάξιο πρόσωπο και χωρίς προσδοκία ανταπόδοσης, θεωρείται ελεημοσύνη στην κατάσταση της αγαθότητας.

Οι βεδικές γραφές συνιστούν την ελεημοσύνη η οποία δίνεται σε ένα πρόσωπο που ασχολείται με πνευματικές δραστηριότητες. Δεν υπάρχει υπόδειξη για προσφορά ελεημοσύνης αδιακρίτως. Πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη η πνευματική τελειοποίηση. Συνεπώς, η ελεημοσύνη συνιστάται να δίνεται σε έναν τόπο προσκυνήματος και κατά τη διάρκεια έκλειψης του ήλιου ή της σελήνης ή κατά το τέλος του μήνα ή σε κάποιον άξιο *μπραμανα* ή Βαϊσνάβα (αφοσιωμένο υπηρέτη) ή σε κάποιον ναό. Αυτού του είδους η ελεημοσύνη θα πρέπει να δίνεται χωρίς σκέψη για ανταλλάγματα. Μερικές φορές η ελεημοσύνη προς τους φτωχούς γίνεται από συμπόνια, αλλά αν ο συγκεκριμένος φτωχός δεν είναι άξιος της ελεημοσύνης, τότε δεν υπάρχει πνευματική πρόοδος. Με άλλα λόγια, ελεημοσύνη χωρίς διάκριση δεν συνιστάται στις βεδικές γραφές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

यत्तु प्रत्युपकारार्थं फलमुद्दिश्य वा पुनः।
दीयते च परिक्लिष्टं तद्दानं राजसं स्मृतम्।।२१।।

γιατ του πρατιουπακαραρταμ   παλαμ ουντισια βα πουναχ
ντιγιατε τσα παρικλισταμ   ταντ νταναμ ρατζασαμ σμριταμ

γιατ: εκείνη η οποία – *του*: αλλά – *πρατι-ουπακαρα-αρταμ*: με σκοπό κάποια ανταλλάγματα – *παλαμ*: κάποιο αποτέλεσμα – *ουντισια*: επιθυμώντας – *βα*: ή – *πουναχ*: ξανά – *ντιγιατε*: δίδεται – *τσα*: επίσης – *παρικλισταμ*: απρόθυμα – *τατ*: εκείνη – *νταναμ*: η ελεημοσύνη – *ρατζασαμ*: στην κατάσταση του πάθους – *σμριταμ*: θεωρείται.

Αλλά η ελεημοσύνη που προσφέρεται με σκοπό κάποια ανταλλάγματα ή ωφελήματα ή προσφέρεται απρόθυμα, θεωρείται ελεημοσύνη στην κατάσταση του πάθους.

Κάποιες φορές η ελεημοσύνη γίνεται για την ανύψωση στους ουράνιους πλανήτες και άλλες φορές γίνεται με μεγάλα προβλήματα και με κατοπινή μεταμέλεια. «Γιατί να ξοδέψω τόσο πολλά με αυτόν τον τρόπο;». Επίσης, μερικές φορές η ελεημοσύνη γίνεται εξαιτίας κάποιας υποχρέωσης, κατόπιν απαίτησης κάποιου ανωτέρου. Λέγεται ότι αυτά τα είδη ελεημοσύνης ανήκουν στην κατάσταση του πάθους.

Υπάρχουν πολλά φιλανθρωπικά ιδρύματα τα οποία προσφέρουν τα δώρα τους σε οργανισμούς που ευνοούν την ικανοποίηση των αισθήσεων. Οι βεδικές γραφές δεν συνιστούν τέτοιου είδους ελεημοσύνη· συνιστούν μόνο την ελεημοσύνη στην κατάσταση της αγαθότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

अदेशकाले यद्दानमपात्रेभ्यश्च दीयते।
असत्कृतमवज्ञातं तत्तामसमुदाहृतम्।।२२।।

αντεσα-καλε γιαντ ντaναμ απατρεμπιας τσα ντιγιατε
ασατ-κριταμ αβαγκιαταμ ταт ταμασαμ ουνταχριταμ

αντεσα: σε ένα ακάθαρτο μέρος – *καλε*: και σε ακάθαρτο χρόνο – *γιατ*: εκείνη η οποία – *ντaναμ*: ελεημοσύνη – *απατρεμπιαχ*: σε ανάξια πρόσωπα – *τσα*: και – *ντιγιατε*: δίδεται – *ασατ-κριταμ*: χωρίς σεβασμό – *αβαγκιαταμ*: χωρίς την κατάλληλη φροντίδα – *τατ*: εκείνη – *ταμασαμ*: της κατάστασης του σκότους – *ουνταχριταμ*: λέγεται ότι είναι.

Και η ελεημοσύνη που γίνεται σε ακατάλληλο τόπο και χρόνο, σε ανάξια πρόσωπα, με έλλειψη σεβασμού και με περιφρόνηση, είναι ελεημοσύνη στην κατάσταση της άγνοιας.

Σε αυτή τη στροφή καταδικάζονται οι εισφορές για απολαύσεις με τοξικές ουσίες και τυχερά παιχνίδια. Τέτοιου είδους προσφορές βρίσκονται στην κατάσταση της άγνοιας. Αυτού του είδους η ελεημοσύνη δεν είναι επωφελής· αντιθέτως, ενθαρρύνει αμαρτωλά πρόσωπα. Παρόμοια, αν δώσει κάποιος ελεημοσύνη σε ένα κατάλληλο πρόσωπο αλλά χωρίς σεβασμό και χωρίς την απαιτούμενη φροντίδα, αυτού του είδους η ελεημοσύνη βρίσκεται επίσης στην κατάσταση της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

तत्सदिति निर्देशो ब्रह्मणस्त्रिविधः स्मृतः।
ब्राह्मणास्तेन वेदाश्च यज्ञाश्च विहिताः पुरा।।२३।।

ομ τατ σαντ ιτι νιρντεσο μπραμανας τρι-βινταχ σμριταχ
μπραμανας τενε βεντας τσα γιαγκιας τσα βιχιταχ πουρα

ομ: ένδειξη του Υπερτάτου – *τατ*: εκείνο – *σατ*: το αιώνιο – *ιτι*: έτσι – *νιρντεσαχ*: ένδειξη – *μπραμαναχ*: του Υπερτάτου - *τρι-βινταχ*: τριπλή – *σμριταχ*: θεωρείται – *μπραμαναχ*: οι *μπραμανα* – *τενα*: με αυτό – *βενταχ*: η βεδική γραμματεία – *τσα*: και – *γιαγκιαχ*: θυσία – *τσα*: και – *βιχιταχ*: λέγονταν – *πουρα*: παλιά (στους αρχαίους χρόνους).

Από την αρχή της δημιουργίας, οι τρεις συλλαβές *ομ τατ σατ* χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν την Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια (το υπέρτατο *μπραμαν*). Τις έλεγαν οι *μπραμανα* ενώ έψελναν βεδικούς ύμνους και κατά τη διάρκεια θυσιών για την ικανοποίηση του Υπερτάτου.

Έχει εξηγηθεί ότι οι πράξεις εξιλέωσης, οι θυσίες, η ελεημοσύνη και οι τροφές διαιρούνται σε τρεις κατηγορίες που αντιστοιχούν στις καταστάσεις της αγαθότητας, του πάθους και της άγνοιας. Αλλά όλα αυτά, είτε είναι πρώτης, δεύτερης ή τρίτης κατηγορίας, υπόκεινται στους όρους της υλικής φύσης· είναι μολυσμένα από τις καταστάσεις της υλικής φύσης. Όταν όμως έχουν στόχο τον Υπέρτατο –το *ομ τατ σατ*, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον αιώνιο- γίνονται μέσα πνευματικής ανύψωσης. Αυτός είναι ο στόχος που υποδεικνύουν οι εντολές των γραφών. Αυτές οι τρεις λέξεις ιδιαίτερα, *ομ τατ σατ*, δηλώνουν την Απόλυτη Αλήθεια, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Στους βεδικούς ύμνους συναντάμε πάντα τη λέξη *ομ*.

Όποιος ενεργεί χωρίς να ακολουθεί τις ρυθμιστικές αρχές των γραφών δεν πρόκειται να φτάσει στην Απόλυτη Αλήθεια. Θα πετύχει ίσως κάποια πρόσκαιρα αποτελέσματα, αλλά όχι τον τελικό σκοπό της ζωής. Το συμπέρασμα είναι ότι η ελεημοσύνη, οι θυσίες και οι ασκητικότητες θα πρέπει να γίνονται στην κατάσταση της αγαθότητας. Αν γίνονται στην κατάσταση του πάθους ή της άγνοιας, θα είναι οπωσδήποτε κατώτερα ποιοτικώς. Οι τρεις λέξεις *ομ τατ σατ* προφέρονται σε συνδυασμό με το άγιο όνομα του Υπερτάτου Κυρίου, π.χ., *ομ ταντ βισνοχ*. Όποτε λέγεται ένας βεδικός ύμνος ή το άγιο όνομα του Υπερτάτου Κυρίου, προστίθεται το *ομ*, όπως υποδεικνύουν οι βεδικές γραφές. Αυτές οι τρεις λέξεις προέρχονται από τους βεδικούς ύμνους. Ο στίχος *ομ ιτι εταντ μπραμανο νεντισταμ ναμα* δείχνει

τον πρώτο στόχο. Έπειτα ο στίχος *τατ τβαμ ασι* δείχνει τον δεύτερο στόχο. Και ο στίχος *σαντ εβα σωμια*, τον τρίτο. Συνδυασμένα, γίνονται *ομ τατ σατ*. Στο παρελθόν, όταν ο Μπράμα, το πρώτο ζωντανό ον της δημιουργίας, τέλεσε θυσίες, πρόφερε αυτές τις τρεις λέξεις αναφερόμενος στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και αυτό συνεχίζεται μέσω της μαθητικής διαδοχής. Αυτός, λοιπόν, ο ύμνος έχει μεγάλη σημασία. Γι' αυτό η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* συνιστά να γίνεται κάθε πράξη για το *ομ τατ σατ*, δηλαδή για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Όταν κάποιος κάνει ασκητικότητες, θυσίες ή προσφέρει ελεημοσύνη λέγοντας αυτές τις τρεις λέξεις, ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα. Η συνείδηση του Κρίσνα είναι ο επιστημονικός τρόπος τέλεσης υπερβατικών πράξεων, ο οποίος επιτρέπει την επιστροφή στο σπίτι μας, στον Θεό. Ενεργώντας με αυτόν τον υπερβατικό τρόπο δεν υπάρχει απώλεια ενέργειας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

तस्मादोमित्युदाहृत्य यज्ञदानतपःक्रियाः।
प्रवर्तन्ते विधानोक्ताः सततं ब्रह्मवादिनाम्।।२४।।

τασμαντ ομ ιτι ουνταχριτια   γιαγκια-ντανα-ταπαχ-κριγιαχ
πραβαρταντε βιντανοκταχ   σαταταμ μπραμα-βαντιναμ

τασματ: γι' αυτό – *ομ*: τη συλλαβή *ομ* – *ιτι*: έτσι – *ουνταχριτια*: προφέροντας – *γιαγκια*: θυσίας – *ντανα*: ελεημοσύνης – *ταπαχ*: ασκητικότητας – *κριγιαχ*: πράξεις – *πραβαρταντε*: αρχίζουν – *βιντανα-ουκταχ*: σύμφωνα με τις ρυθμιστικές αρχές των γραφών – *σαταταμ*: πάντα - *μπραμα-βαντιναμ*: των υπερβατιστών.

Γι' αυτό οι υπερβατιστές, προκειμένου να φτάσουν στον Υπέρτατο, κάνουν πράξεις θυσίας, ελεημοσύνης και ασκητισμού σύμφωνα με τους κανόνες των γραφών, αρχίζοντας πάντα με τη συλλαβή *ομ*.

Ομ ταντ βισνοχ παραμαμ πανταμ. Τα λωτοειδή πόδια του Βίσνου είναι το υπέρτατο επίπεδο αφοσίωσης. Η εκτέλεση κάθε πράξης για λογαριασμό του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας εγγυάται την τελειότητα κάθε δραστηριότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

तदित्यनभिसन्धाय फलं यज्ञतपःक्रियाः।
दानक्रियाश्च विविधाः क्रियन्ते मोक्षकाङ्क्षिभिः।।२५।।

ταντ ιτι αναμπισανντάγια   παλαμ γιαγκια-ταπαχ-κριγιαχ
ντανα-κριγιας τσα βιβινταχ   κριγιαντε μοκσα-κανκσιμπιχ

τατ: τη λέξη *τατ* – *ιτι*: έτσι – *αναμπισανντάγια*: χωρίς επιθυμία – *παλαμ*: για αποτελέσματα – *γιαγκια*: θυσίας – *ταπαχ*: ασκητισμού – *κριγιαχ*: πράξεις – *ντανα*: ελεημοσύνης – *κριγιαχ*: πράξεις – *τσα*: επίσης – *βιβινταχ*: διάφορες – *κριγιαντε*: έχουν γίνει - *μοκσα-κανκσιμπιχ*: από όσους επιθυμούν πραγματικά την απελευθέρωση.

Χωρίς επιθυμία για αποτελέσματα, θα πρέπει να τελεί κανείς πράξεις θυσίας, ασκητισμού και ελεημοσύνης με τη λέξη *τατ*. Σκοπός αυτών των υπερβατικών πράξεων είναι η απελευθέρωση από την υλική περιπλοκή.

Προκειμένου να υψωθεί κανείς στο υπερβατικό επίπεδο δεν θα πρέπει να ενεργεί για το υλικό κέρδος. Όλες οι πράξεις θα πρέπει να γίνονται για την ύψιστη ωφέλεια της μεταφοράς μας στο πνευματικό βασίλειο, στο σπίτι μας, στον Θεό.

ΚΕΙΜΕΝΑ 26-27

सद्भावे साधुभावे च सदित्येतत्प्रयुज्यते।
प्रशस्ते कर्मणि तथा सच्छब्दः पार्थ युज्यते।।२६।।
यज्ञे तपसि दाने च स्थितिः सदिति चोच्यते।
कर्म चैव तदर्थीयं सदित्येवाभिधीयते।।२७।।

σαντ-μπαβε σαντου-μπαβε τσα   σαντ ιτι ετατ πραγιουτζιατε
πρασαστε καρμανι τατα   σατς-τσαμπνταχ παρτα γιουτζιατε

τζαγκιε ταπασι ντανε τσα   στιτιχ σαντ ιτι τσοτσιατε
καρμα τσαϊβα ταντ-αρτιγιαμ   σαντ ιτι εβαμπιμτιγιατε

σατ-μπαβε: με την έννοια του Υπερτάτου - *σαντου-μπαβε*: με την έννοια του *σαντου*, του αφοσιωμένου υπηρέτη του Υπερτάτου – *τσα*: επίσης – *σατ*: η λέξη *σατ* (αιωνιότητα) – *ιτι*: έτσι – *ετατ*: αυτό – *πραγιουτζιατε*: χρησιμοποιείται – *πρασαστε*: σύμφωνες με τη φύση του Απολύτου – *καρμανι*: για πράξεις – *τατα*: επίσης - *σατ-τσαμπνταχ*: ο ήχος *σατ* – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *γιουτζιατε*: χρησιμοποιείται – *τζαγκιε*: για τη θυσία – *ταπασι*: για τις ασκητικότητες – *ντανε*: για την ελεημοσύνη – *τσα*: επίσης – *στιτιχ*: σταθερά – *σατ*: ο Υπέρτατος – *ιτι*: έτσι - *τσα*: και – *ουτσιατε*: προφέρεται – *καρμα*: η εργασία – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *ταt*: για εκείνο – *αρτιγιαμ*: προορίζονται – *σατ*: για τον Υπέρτατο – *ιτι*: έτσι – *εβα*: βεβαίως – *αμπιμτιγιατε*: τελούνται.

Ω γιε της Πριτά, σκοπός της θυσίας είναι η Απόλυτη Αλήθεια και δηλώνεται με τη λέξη *σατ* (αιωνιότητα). Αυτές οι πράξεις θυσίας, ασκητισμού και ελεημοσύνης, οι σύμφωνες με τη φύση του Απολύτου, τελούνται για την ευχαρίστηση του Υπερτάτου Προσώπου.

Οι λέξεις *πρασαστε καρμανι*, δηλαδή καθορισμένα καθήκοντα, μαρτυρούν ότι υπάρχουν πολλές δραστηριότητες που περιγράφονται στη βεδική γραμματεία, οι οποίες είναι εξαγνιστικές μέθοδοι, αρχίζοντας από τη φροντίδα των γονιών για τα παιδιά και φτάνοντας μέχρι το τέλος της ζωής. Αυτές οι εξαγνιστικές μέθοδοι εφαρμόζονται για την τελική απελευθέρωση του ζωντανού όντος. Για όλες αυτές τις δραστηριότητες συνιστάται να παράγει κανείς την ηχητική δόνηση *ομ ταt σατ*. Οι λέξεις *σαντ-μπαβε* και *σαντου-μπαβε* δηλώνουν την υπερβατική κατάσταση. Όποιος ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα αποκαλείται *σαττβα* και όποιος έχει πλήρη επίγνωση της δράσης στη συνείδηση του Κρίσνα αποκαλείται *σβαρουπα*. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται ότι τα υπερβατικά θέματα αποσαφηνίζονται στη συντροφιά των αφοσιωμένων υπηρετών του Κυρίου. Χωρίς καλή συναναστροφή δεν μπορεί να αποκτήσει κανείς υπερβατική γνώση. Κατά την τελετή της μύησης και κατά την προσφορά της ιερής κλωστής προφέρονται οι λέξεις *ομ ταt σατ*. Παρόμοια, σε όλων των ειδών τις γιογκικές τελετές γίνεται επίκληση του υπερτάτου αντικειμένου, του *ομ ταt σατ*. Αυτές οι λέξεις, *ομ ταt σατ*, χρησιμοποιούνται για την τελειοποίηση κάθε δραστηριότητας. Το υπέρτατο *ομ ταt σατ* δίνει πληρότητα στα πάντα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

अश्रद्धया हुतं दत्तं तपस्तप्तं कृतं च यत्।
असदित्युच्यते पार्थ न च तत्प्रेत्य नो इह।।२८।।

ασρανταγια χουταμ ντατταμ   ταπας ταπταμ κριταμ τσα γιατ
ασαντ ιτι ουτσιατε παρτα   να τσα τατ πρετια νο ιχα

ασρανταγια: χωρίς πίστη – *χουταμ*: οι οποίες γίνονται – *ντατταμ*: οι οποίες δίδονται – *ταπαχ*: ασκητικότητες – *ταπταμ*: οι οποίες εκτελούνται – *κριταμ*: οι οποίες διενεργούνται – *τσα*: επίσης – *γιατ*: οι οποίες – *ασατ*: κάλπικες – *ιτι*: έτσι – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *να*: ποτέ – *τσα*: επίσης – *τατ*: εκείνο – *πρετια*: μετά θάνατον – *νο*: ούτε – *ιχα*: σε αυτή τη ζωή.

Αλλά οι θυσίες, οι ασκητικότητες και οι ελεημοσύνες που γίνονται χωρίς πίστη στον Υπέρτατο είναι εφήμερες, ω γιε της Πριτά, ανεξαρτήτως των τελετουργιών που τις συνοδεύουν. Ονομάζονται *ασατ* και είναι ανώφελες, τόσο σε αυτή τη ζωή όσο και στην επόμενη.

Οτιδήποτε γίνεται χωρίς υπερβατικό σκοπό –είτε είναι θυσία, είτε είναι ελεημοσύνη, είτε είναι ασκητικότητα- είναι ανώφελο. Γι’ αυτό σε αυτή τη στροφή οι δραστηριότητες αυτές απορρίπτονται. Όλα θα πρέπει να γίνονται για τον Υπέρτατο, με συνείδηση του Κρίσνα. Χωρίς πίστη και χωρίς σωστή καθοδήγηση δεν μπορούν ποτέ να έλθουν αποτελέσματα. Όλα τα βεδικά έργα συνιστούν πίστη στον Υπέρτατο. Ο τελικός στόχος όλων των βεδικών οδηγιών είναι η κατανόηση του Κρίσνα. Κανείς δεν μπορεί φτάσει στην επιτυχία αν δεν ακολουθεί αυτό το αξίωμα. Επομένως, η καλύτερη πορεία είναι να ενεργεί κανείς από την αρχή με συνείδηση του Κρίσνα υπό την καθοδήγηση ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου. Αυτός είναι ο δρόμος για να είναι όλα επιτυχημένα.

Στην υπό όρους ζωή οι άνθρωποι έλκονται από τη λατρεία των ημιθέων, των φαντασμάτων ή των Γιάκσα όπως ο Κούβερα. Η κατάσταση της αγαθότητας είναι καλύτερη από τις καταστάσεις του πάθους και της άγνοιας, αλλά όποιος καταφύγει απευθείας στη συνείδηση του Κρίσνα υπερβαίνει όλες τις καταστάσεις της υλικής φύσης. Μολονότι υπάρχει μέθοδος σταδιακής ανύψωσης, αν κάποιος, με τη συντροφιά αγνών αφοσιωμένων υπηρετών, καταφύγει απευθείας στη συνείδηση του Κρίσνα, έχει πάρει τον καλύτερο δρόμο. Και αυτό ακριβώς είναι που συνιστάται σε αυτό το κεφάλαιο. Για να πετύχει κανείς σε αυτόν τον δρόμο, θα πρέπει πρώτα να βρει τον κατάλληλο

πνευματικό δάσκαλο και να δεχθεί από αυτόν την κατάλληλη εκπαίδευση. Έπειτα, μπορεί κανείς να αποκτήσει πίστη στον Υπέρτατο. Όταν η πίστη του ωριμάσει με την πάροδο του χρόνου, γίνεται αγάπη για τον Θεό. Αυτή η αγάπη είναι ο ύψιστος στόχος των ζωντανών όντων. Θα πρέπει, λοιπόν, να καταφύγει κανείς στη συνείδηση του Κρίσνα απευθείας. Αυτό είναι το μήνυμα του Δεκάτου Εβδόμου Κεφαλαίου.

Έτσι τελειώνουν τα ερμηνευτικά σχόλια μπακτιβεντάντα (τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του μπακτι, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Δέκατο Έβδομο Κεφάλαιο της Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Οι διαιρέσεις της πίστης».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΟΟ

Συμπέρασμα –
Η τελειότητα της απάρνησης

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

अर्जुन उवाच
संन्यासस्य महाबाहो तत्त्वमिच्छामि वेदितुम्।
त्यागस्य च हृषीकेश पृथक्केशिनिषूदन।।१।।

αρτζουνα ουβατσα
σαννιασασια μαχα-μπαχο   ταττβαμ ιτσαμι βεντιτουμ
τιαγκασια τσα χρισικεσα   πριτακ κεσι-νισουντανα

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *σαννιασασια*: της τάξης της απάρνησης - *μαχα-μπαχο*: ω εσύ με τα δυνατά χέρια – *ταττβαμ*: την αλήθεια – *ιτσαμι*: επιθυμώ – *βεντιτουμ*: να κατανοήσω – *τιαγκασια*: της απάρνησης – *τσα*: επίσης – *χρισικεσα*: ω Κύριε των αισθήσεων – *πριτακ*: διαφορετικά - *κεσι-νισουντανα*: ω εξολοθρευτή του δαίμονα Κέσι.

Είπε ο Αρτζούνα: Ω εσύ με τα δυνατά χέρια, ω εξολοθρευτή του δαίμονα Κέσι, ω Χρισικέσα, Κύριε των αισθήσεων, επιθυμώ να κατανοήσω την

αληθινή φύση της απάρνησης *(τιαγκα)* και την αληθινή φύση της τάξης της απάρνησης *(σαννιασα)*.

Στην πραγματικότητα, η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* τελείωσε σε δέκα επτά κεφάλαια. Το Δέκατο Όγδοο Κεφάλαιο είναι μια συμληρωματική ανακεφαλαίωση των θεμάτων που έχουν συζητηθεί. Σε κάθε κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ο Κύριος Κρίσνα τονίζει ότι η προσφορά υπηρεσίας αφοσίωσης στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι ο ύψιστος σκοπός της ζωής. Το ίδιο αυτό θέμα συνοψίζεται στο Δέκατο Όγδοο Κεφάλαιο ως ο πλέον εμπιστευτικός δρόμος της γνώσης. Στα πρώτα έξι κεφάλαια τονίστηκε η υπηρεσία αφοσίωσης: *γιογκιναμ απι σαρβεσαμ...* «Απ' όλους τους *γιογκι*, δηλαδή τους υπερβατιστές, εκείνος που Με σκέφτεται πάντα μέσα του είναι ο καλύτερος». Στα επόμενα έξι κεφάλαια συζητήθηκαν η αγνή υπηρεσία αφοσίωσης, η φύση της και η δράση της. Στα τελευταία έξι κεφάλαια περιγράφηκαν η γνώση, η απάρνηση, οι δραστηριότητες της υλικής φύσης και η υπερβατική φύση, καθώς και η υπηρεσία αφοσίωσης. Το συμπέρασμα που βγήκε ήταν ότι όλες οι πράξεις θα πρέπει να εκτελούνται σε συνδυασμό με τον Υπέρτατο Κύριο, καταλήγοντας με τις λέξεις *ομ τατ σατ*, οι οποίες δηλώνουν τον Βίσνου, το Υπέρτατο Πρόσωπο. Στο τρίτο αυτό μέρος της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, εδραιώθηκε η υπηρεσία αφοσίωσης με τα παραδείγματα περασμένων *ατσαρια* και της *Μπραμα-σουτρα*, δηλαδή της *Βενταντα-σουτρα*, η οποία αναφέρει ότι μόνον η υπηρεσία αφοσίωσης είναι ο ύψιστος σκοπός της ζωής και τίποτε άλλο. Ορισμένοι ιμπερσοναλιστές θεωρούν ότι κατέχουν το μονοπώλιο της γνώσης της *Βενταντα-σουτρα*, αλλά στην πραγματικότητα, η *Βενταντα-σουτρα* έχει σκοπό την κατανόηση της υπηρεσίας αφοσίωσης, επειδή συγγραφέας και γνώστης της *Βενταντα-σουτρα* είναι ο ίδιος ο Κύριος. Αυτό περιγράφεται στο Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο. Σε κάθε εξ αποκαλύψεως γραφή, σε κάθε Βέδα, στόχος είναι η υπηρεσία αφοσίωσης. Αυτό εξηγείται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

Όπως στο Δεύτερο Κεφάλαιο παρουσιάστηκε μία σύνοψη ολόκληρου του θέματος της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, παρόμοια, στο Δέκατο Όγδοο Κεφάλαιο προσφέρεται επίσης μία σύνοψη της όλης διδασκαλίας. Ως σκοπός της ζωής υποδεικνύεται η απάρνηση και η εδραίωση στο υπερβατικό επίπεδο, πάνω από τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Ο Αρτζούνα θέλει να αποσαφηνίσει τα δύο διακριτά θέματα της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, και συγκεκριμένα, την απάρνηση *(τιαγκα)* και την τάξη της απάρνησης *(σαννιασα)*. Ρωτά, λοιπόν, για τη σημασία αυτών των δύο.

Δύο λέξεις που χρησιμοποιούνται σε αυτή τη στροφή για την προσφώνηση του Υπερτάτου Κυρίου –οι λέξεις Χρισικέσα και Κεσινισούντανα- έχουν ιδιαίτερη σημασία. Χρισικέσα είναι ο Κρίσνα, ο κύριος όλων των αισθήσεων, που μπορεί πάντα να μας βοηθήσει να αποκτήσουμε διανοητική γαλήνη. Ο Αρτζούνα Του ζητά να συνοψίσει τα πάντα με τέτοιο τρόπο ώστε να παραμείνει ισορροπημένος. Παρ' όλ' αυτά, έχει κάποιες αμφιβολίες και οι αμφιβολίες συγκρίνονται πάντα με τους δαίμονες. Γι' αυτό απευθύνεται στον Κρίσνα ως Κεσινισούντανα. Ο Κέσι ήταν ένας τρομακτικός δαίμονας που σκοτώθηκε από τον Κύριο· τώρα ο Αρτζούνα περιμένει από τον Κρίσνα να σκοτώσει τον δαίμονα της αμφιβολίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

श्री भगवानुवाच
काम्यानां कर्मणां न्यासं संन्यासं कवयो विदुः।
सर्वकर्मफलत्यागं प्राहुस्त्यागं विचक्षणाः।।२।।

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα
καμιαναμ καρμαναμ νιασαμ σαννιασαμ καβαγιο βιντουχ
σαρβα-καρμα- παλα-τιαγκαμ πραχους τιαγκαμ βιτσακσαναχ

σρι-μπαγκαβαν ουβατσα: είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας – *καμιαναμ*: που αποβλέπει στην απόλαυση – *καρμαναμ*: της δράσης – *νιασαμ*: την απάρνηση – *σαννιασαμ*: η τάξη της απάρνησης – *καβαγιαχ*: οι σοφοί – *βιντουχ*: αντιλαμβάνονται – *σαρβα*: όλων – *καρμα*: της δράσης – *παλα*: των αποτελεσμάτων – *τιαγκαμ*: την απάρνηση – *πραχουχ*: ονομάζουν – *τιαγκαμ*: απάρνηση – *βιτσακσαναχ*: οι έμπειροι και διορατικοί.

Είπε ο Υπέρτατος Κύριος: Σύμφωνα με τους μεγάλους σοφούς, η παραίτηση από τη δράση που αποβλέπει στην απόλαυση ονομάζεται τάξη της απάρνησης (*σαννιασα*), ενώ η παραίτηση από τους καρπούς κάθε είδους δράσης ονομάζεται απάρνηση (*τιαγκα*).

Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* διδάσκει ότι θα πρέπει να απαρνηθεί κανείς τη δράση που αποβλέπει στην απόλαυση, όχι όμως και τη δράση που οδηγεί στην ανώτερη πνευματική γνώση. Αυτό θα γίνει σαφές στην επόμενη στροφή. Στις

βεδικές γραφές υπάρχουν πολλές οδηγίες σχετικά με τους τρόπους τέλεσης θυσιών για κάποιον συγκεκριμένο σκοπό. Υπάρχουν συγκεκριμένες θυσίες που πρέπει να τελέσει κανείς για την απόκτηση ενός καλού γιου ή για την ανύψωση στους ανώτερους πλανήτες, αλλά οι θυσίες που υπαγορεύονται από επιθυμίες θα πρέπει να σταματήσουν. Εντούτοις, οι θυσίες για τον εξαγνισμό της καρδιάς ή για την πρόοδο στην πνευματική επιστήμη δεν θα πρέπει να εγκαταλείπονται.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

त्याज्यं दोषवदित्येके कर्म प्राहुर्मनीषिणः।
यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यमिति चापरे।।३।।

τιαγκιαμ ντοσα-βαντ ιτι εκε   καρμα πραχουρ μανισιναχ
γιαγκια-ντανα-ταπαχ-καρμα   να τιαγκιαμ ιτι τσαπαρε

τιαγκιαμ: θα πρέπει να εγκαταλειφθούν – *ντοσαβατ*: ως κακό – *ιτι*: έτσι – *εκε*: ορισμένοι – *καρμα*: η δράση – *πραχουχ*: λένε – *μανισιναχ*: μεγάλοι στοχαστές – *γιαγκια*: θυσία – *ντανα*: ελεημοσύνη – *ταπαχ*: ασκητισμός – *καρμα*: δράση – *να τιαγκιαμ*: δεν θα πρέπει να εγκαταλειφθούν – *ιτι*: έτσι – *τσα*: και – *απαρε*: άλλοι (λένε).

Ορισμένοι μεγάλοι στοχαστές ισχυρίζονται ότι θα πρέπει να απαρνηθεί κανείς κάθε είδους δράση ως κάτι κακό, αλλά υπάρχουν και άλλοι οι οποίοι υποστηρίζουν ότι οι πράξεις θυσίας, ελεημοσύνης και ασκητισμού δεν θα πρέπει να σταματήσουν ποτέ.

Στα βεδικά έργα υπάρχουν πολλές δραστηριότητες οι οποίες είναι αντικείμενα διαφωνιών. Για παράδειγμα, αναφέρεται ότι ένα ζώο μπορεί να σκοτωθεί σε θυσία, αλλά ορισμένοι ισχυρίζονται πως η σφαγή των ζώων είναι εντελώς αποτρόπαιη. Στη βεδική γραμματεία συνιστάται η θυσία ζώων, αλλά δεν θεωρείται ότι το ζώο σκοτώνεται. Η θυσία δίνει στο ζώο μια νέα ζωή. Αφού σκοτωθεί το ζώο στη θυσία, μερικές φορές του προσφέρεται μια νέα ζωή ζώου και μερικές φορές προάγεται αμέσως στην ανθρώπινη μορφή ζωής. Αλλά μεταξύ των σοφών υπάρχουν διαφορετικές γνώμες. Κάποιοι λένε πως η σφαγή των ζώων θα πρέπει να αποφεύγεται εντελώς, ενώ κάποιοι άλλοι ισχυρίζονται ότι για κάποιες συγκεκριμένες θυσίες η σφαγή είναι καλή για το

ζώο. Αυτές οι διαφορετικές απόψεις σχετικά με τις θυσιαστήριες δραστηριότητες θα διευκρινισθούν τώρα από τον Ίδιο τον Κύριο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

निश्चयं श्रृणु मे तत्र त्यागे भरतसत्तम।
त्यागो हि पुरुषव्याघ्र त्रिविधः संप्रकीर्तितः।।४।।

νιστσαγιαμ σρινου με τατρα   τιαγκε μπαρατα-σατταμα
τιαγκο χι πουρουσα-βιαγκρα   τρι-βινταχ σαμπρακιρτιταχ

νιστσαγιαμ: ασφαλώς – *σρινου*: άκου – *με*: από Εμένα – *τατρα*: σε αυτό το σημείο – *τιαγκε*: ως προς το ζήτημα της απάρνησης - *μπαρατα-σατταμα*: ω άριστε των Μπάρατα – *τιαγκαχ*: η απάρνηση – *χι*: πράγματι - *πουρουσα-βιαγκρα*: ω τίγρη μεταξύ των ανθρώπων - *τρι-βινταχ*: τριών ειδών – *σαμπρακιρτιταχ*: λέγεται (ότι είναι).

Ω άριστε των Μπάρατα, ω τίγρη μεταξύ των ανθρώπων, άκουσε τώρα από Εμένα σχετικά με την απάρνηση. Οι γραφές αναφέρουν τρία είδη απάρνησης.

Παρόλο που υπάρχουν διαφορές γνώμης σχετικά με την απάρνηση, εδώ το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Σρι Κρίσνα, δίνει τη δική Του γνώμη, η οποία θα πρέπει να θεωρείται οριστική. Σε τελική ανάλυση, οι Βέδες δεν είναι παρά διάφοροι νόμοι που έχει δώσει ο Κύριος. Τώρα ο Κύριος είναι προσωπικά παρών και τα λόγια Του θα πρέπει να θεωρούνται ως οριστική απάντηση. Ο Κύριος λέει ότι η μέθοδος της απάρνησης θα πρέπει να εξετάζεται από την άποψη των καταστάσεων της υλικής φύσης στις οποίες πραγματοποιείται.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यं कार्यमेव तत्।
यज्ञो दानं तपश्चैव पावनानि मनीषिणाम्।।५।।

γιαγκια-ντανα-ταπαχ-καρμα   να τιαγκιαμ καριαμ εβα τατ

τζαγκιο νταναμ ταπας τσαϊβα παβανανι μανισιναμ

γιαγκια: θυσίας – *ντανα*: ελεημοσύνης – *ταπαχ*: ασκητισμού – *καρμα*: πράξεις – *να*: δεν – *τιαγκιαμ*: πρέπει να σταματήσουν – *καριαμ*: πρέπει να γίνουν – *εβα*: βεβαίως – *τατ*: αυτά – *γιαγκιαχ*: η θυσία – *νταναμ*: η ελεημοσύνη – *ταπαχ*: οι ασκητικότητες – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *παβανανι*: εξαγνίζουν – *μανισιναμ*: ακόμα και τις μεγάλες ψυχές.

Οι πράξεις θυσίας, ελεημοσύνης και ασκητισμού δεν πρέπει να σταματήσουν, αλλά θα πρέπει να συνεχίσουν να γίνονται. Πράγματι, οι θυσίες, οι ελεημοσύνες και οι ασκητικότητες εξαγνίζουν ακόμα και τις μεγάλες ψυχές.

Οι *γιογκι* θα πρέπει να εκτελούν πράξεις για την πρόοδο της ανθρώπινης κοινωνίας. Υπάρχουν πολλές εξαγνιστικές μέθοδοι για την πνευματική πρόοδο του ανθρώπου. Η γαμήλια ιεροτελεστία, για παράδειγμα, θεωρείται μια τέτοια θυσία. Ονομάζεται *βιβαχα-γιαγκια*. Θα πρέπει ένας *σαννιασι* που βρίσκεται στην τάξη της απάρνησης και έχει απαρνηθεί τις οικογενειακές του σχέσεις να ενθαρρύνει τον γάμο; Εδώ ο Κύριος λέει ότι οποιαδήποτε θυσία αποσκοπεί στο καλό των ανθρώπων δεν θα πρέπει να εγκαταλείπεται ποτέ. Η *βιβαχα-γιαγκια*, η ιεροτελεστία του γάμου, έχει σκοπό τη ρύθμιση του νου του ανθρώπου, έτσι ώστε να έχει γαλήνη και να μπορεί να ασχολείται με την πνευματική πρόοδο. Οι περισσότεροι άνθρωποι θα πρέπει να ενθαρρύνονται γι' αυτήν την ιεροτελεστία ακόμη και από ανθρώπους της τάξης της απάρνησης. Οι *σαννιασι* δεν θα πρέπει να έρχονται ποτέ σε επαφή με γυναίκες, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι ένας νέος άνδρας που ανήκει σε κατώτερη κοινωνική τάξη δεν θα πρέπει να δεχθεί μία σύζυγο και να τελέσει τη γαμήλια ιεροτελεστία. Όλες οι θεσμοθετημένες θυσίες έχουν σκοπό τη συνειδητοποίηση του Υπερτάτου Κυρίου. Συνεπώς, στα κατώτερα στάδια δεν θα πρέπει να εγκαταλείπονται. Κατά τον ίδιο τρόπο, η ελεημοσύνη είναι για τον εξαγνισμό της καρδιάς. Αν η ελεημοσύνη προσφέρεται στα κατάλληλα πρόσωπα, όπως εξηγήθηκε προηγουμένως, οδηγεί σε προχωρημένη πνευματική ζωή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

एतान्यपि तु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा फलानि च।
कर्तव्यानीति मे पार्थ निश्ि‍चतं मतमुत्तमम्।।६।।

ετανι απι του καρμανι   σανγκαμ τιακτβα παλανι τσα
καρταβιανιτι με παρτα   νιστσιταμ ματαμ ουτταμαμ

ετανι: όλες αυτές – *απι*: σίγουρα – *του*: αλλά – *καρμανι*: οι πράξεις – *σανγκαμ*: προσδοκία – *τιακτβα*: με απάρνηση – *παλανι*: αποτελέσματα – *τσα*: επίσης – *καρταβιανι*: ως καθήκον - *ιτι*: έτσι – *με*: Μου – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *νιστσιταμ*: η οριστική – *ματαμ*: γνώμη – *ουτταμαμ*: η υπέρτατη.

Όλες αυτές οι δραστηριότητες θα πρέπει να γίνονται χωρίς προσδοκίες για αποτελέσματα. Θα πρέπει να γίνονται για λόγους καθήκοντος, ω γιε της Πριτά. Αυτή είναι η οριστική Μου γνώμη.

Μολονότι όλες οι θυσίες είναι εξαγνιστικές, δεν θα πρέπει να αναμένει κανείς αποτελέσματα από αυτές. Με άλλα λόγια, όλες οι θυσίες που αποσκοπούν σε υλική πρόοδο θα πρέπει να εγκαταλειφθούν, ενώ οι θυσίες που εξαγνίζουν την ύπαρξη και ανυψώνουν στο πνευματικό επίπεδο δεν θα πρέπει να σταματήσουν. Οτιδήποτε οδηγεί στη συνείδηση του Κρίσνα θα πρέπει να ενθαρρύνεται. Και στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρεται πως οποιαδήποτε δραστηριότητα οδηγεί στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή. Αυτό είναι το ύψιστο θρησκευτικό κριτήριο. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου θα πρέπει να δέχεται να κάνει οποιαδήποτε εργασία, θυσία ή ελεημοσύνη η οποία θα τον βοηθήσει στην εκτέλεση της υπηρεσίας αφοσίωσης προς τον Κύριο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

नियतस्य तु संन्यासः कर्मणो नोपपद्यते।
मोहात्तस्य परित्यागस्तामसः परिकीर्तितः।।७।।

νιγιατασια του σαννιασαχ   καρμανο νοπαπαντιατε
μοχατ τασια παριτιαγκας   ταμασαχ παρικιρτιταχ

νιγιατασια: οι επιβεβλημένες – *του*: αλλά – *σαννιασαχ*: η απάρνηση – *καρμαναχ*: οι δραστηριότητες – *να*: δεν – *ουπαπαντιατε*: πρέπει να γίνονται – *μοχατ*: από την πλάνη – *τασια*: αυτών – *παριτιαγκαχ*: η απάρνηση – *ταμασαχ*: στην κατάσταση της άγνοιας – *παρικιρτιταχ*: λέγεται ότι είναι.

Τα επιβεβλημένα καθήκοντα δεν θα πρέπει να τα απαρνείται κανείς ποτέ. Αν κάτω από την επίδραση της πλάνης τα απαρνηθεί, αυτή η απάρνηση χαρακτηρίζεται από την κατάσταση της άγνοιας.

Η δράση που αποβλέπει στην υλική ικανοποίηση πρέπει να εγκαταλειφθεί, αλλά οι πράξεις που μας προάγουν στην πνευματική δράση, όπως το να μαγειρεύουμε για τον Υπέρτατο Κύριο, να Του προσφέρουμε αυτή την τροφή και μετά να δεχόμαστε τα υπολείμματα, είναι πράξεις που συνιστώνται. Λέγεται ότι κάποιος που ανήκει στην τάξη της απάρνησης δεν θα πρέπει να μαγειρεύει για τον εαυτό του. Απαγορεύεται να μαγειρεύει για τον εαυτό του, αλλά δεν απαγορεύεται να μαγειρεύει για τον Υπέρτατο Κύριο. Παρόμοια, ένας *σαννιασι*, ενώ ο ίδιος πρέπει να είναι άγαμος, μπορεί να τελέσει την ιεροτελεστία του γάμου του μαθητή του, προκειμένου να τον βοηθήσει να εξελιχθεί στη συνείδηση του Κρίσνα. Αν κάποιος απαρνηθεί αυτές τις δραστηριότητες, ενεργεί στην κατάσταση της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

दुःखमित्येव यत्कर्म कायक्लेशभयात्त्यजेत्।
स कृत्वा राजसं त्यागं नैव त्यागफलं लभेत्।।८।।

ντουχκαμ ιτι εβα γιατ καρμα καγια-κλεσα-μπαγιατ τιατζετ
σα κριτβα ρατζασαμ τιαγκαμ ναϊβα τιαγκα-παλαμ λαμπετ

ντουχκαμ: πηγή δυστυχίας – *ιτι*: έτσι – *εβα*: βεβαίως – *γιατ*: η οποία – *καρμα*: η εργασία – *καγια*: σωματικού – *κλεσα*: πόνου – *μπαγιατ*: από φόβο – *τιατζετ*: απαρνείται – *σαχ*: αυτός – *κριτβα*: αφού κάνει – *ρατζασαμ*: στην κατάσταση του πάθους – *τιαγκαμ*: την απάρνηση – *να*: δεν - *εβα*: βεβαίως – *τιαγκα*: της απάρνησης – *παλαμ*: τα αποτελέσματα – *λαμπετ*: κερδίζει.

Όποιος θεωρεί τα επιβεβλημένα καθήκοντα πηγή δυστυχίας και τα απαρνείται από φόβο σωματικής ταλαιπωρίας, τότε η απάρνησή του

ανήκει στην κατάσταση του πάθους και δεν αποφέρει ποτέ τους καρπούς της απάρνησης.

Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν θα πρέπει να σταματήσει να κερδίζει χρήματα από φόβο μήπως κάνει πράξεις που αποσκοπούν στην απόλαυση. Αν με την εργασία του μπορεί να βγάλει χρήματα που θα χρησιμοποιήσει για τη συνείδηση του Κρίσνα ή αν ξυπνώντας νωρίς το πρωί μπορεί να αναπτύξει περισσότερο τη συνείδηση του Κρίσνα, τότε δεν θα πρέπει να παραιτηθεί από φόβο ή επειδή αυτές οι δραστηριότητες θεωρούνται επίπονες. Αυτού του είδους η απάρνηση βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους. Τα αποτελέσματα της παθιασμένης δράσης είναι πάντα θλιβερά. Αν κάποιος απαρνηθεί την εργασία του με αυτό το πνεύμα, δεν επιτυγχάνει ποτέ τα αποτελέσματα της απάρνησης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

कार्यमित्येव यत्कर्म नियतं क्रियतेऽर्जुन।
सङ्गं त्यक्त्वा फलं चैव स त्यागः सात्त्विको मतः।।९।।

καριαμ ιτι εβα γιατ καρμα νιγιαταμ κριγιατε 'ρτζουνα
σανγκαμ τιακτβα παλαμ τσαϊβα σα τιαγκαχ σαττβικο ματαχ

καριαμ: πρέπει να γίνει – *ιτι*: έτσι – *εβα*: βεβαίως – *γιατ*: την οποία – *καρμα*: την εργασία – *νιγιαταμ*: την καθορισμένη, την υποχρεωτική – *κριγιατε*: εκτελεί – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *σανγκαμ*: την προσκόλληση – *τιακτβα*: απαρνούμενος – *παλαμ*: το αποτέλεσμα – *τσα*: επίσης – *εβα*: σίγουρα – *σαχ*: εκείνη – *τιαγκαχ*: η απάρνηση – *σαττβικαχ*: στην κατάσταση της αγαθότητας – *ματαχ*: κατά τη γνώμη Μου.

Αλλά η απάρνηση εκείνου που εκτελεί τα επιβεβλημένα του καθήκοντα μόνον επειδή οφείλει να τα κάνει και απαρνείται κάθε προσκόλληση στους καρπούς της εργασίας του ανήκει στη φύση της αγαθότητας, ω Αρτζούνα.

Τα καθορισμένα, τα επιβεβλημένα καθήκοντα θα πρέπει να εκτελούνται με αυτή τη νοοτροπία. Θα πρέπει να ενεργεί κανείς χωρίς προσκόλληση στο αποτέλεσμα και αποξενωμένος από τη φύση της εργασίας του. Κάποιος που

έχει συνείδηση του Κρίσνα και εργάζεται σε ένα εργοστάσιο δεν ταυτίζεται με την εργασία του στο εργοστάσιο ούτε συναναστρέφεται τους εργαζόμενους σε αυτό. Εργάζεται απλώς για τον Κρίσνα. Και όταν απαρνείται τους καρπούς της εργασίας του για τον Κρίσνα, ενεργεί υπερβατικά.

ΚΕΙΜΕΝΟ 10

न द्वेष्ट्यकुशलं कर्म कुशले नानुषज्जते।
त्यागी सत्त्वसमाविष्टो मेधावी छिन्नसंशयः।।१०।।

να ντβεστι ακουσαλαμ καρμα   κουσαλε νανουσατζατε
τιαγκι σαττβα-σαμαβιστο   μενταβι τσιννα-σαμσαγιαχ

να: δεν – *ντβεστι*: μισεί – *ακουσαλαμ*: δυσοίωνη – *καρμα*: εργασία – *κουσαλε*: στην ευοίωνη – *να*: ούτε – *ανουσατζατε*: προσκολλάται – *τιαγκι*: ο απαρνητής – *σαττβα*: στην αγαθότητα – *σαμαβισταχ*: απορροφημένος – *μενταβι*: ο ευφυής – *τσιννα*: έχοντας αποκόψει – *σαμσαγιαχ*: κάθε αμφιβολία.

Εκείνοι που βρίσκονται στην κατάσταση της αγαθότητας, που δεν απεχθάνονται την επίπονη εργασία και δεν είναι προσκολλημένοι στην ευχάριστη εργασία, είναι απαλλαγμένοι από κάθε αμφιβολία σχετικά με την εργασία.

Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αναφέρει πως δεν μπορεί κανείς ποτέ να σταματήσει να εργάζεται. Συνεπώς, εκείνος που εργάζεται για τον Κρίσνα χωρίς να απολαμβάνει τα αποτελέσματα της εργασίας του, που προσφέρει τα πάντα στον Κρίσνα, είναι πραγματικός απαρνητής. Υπάρχουν πολλά μέλη της Διεθνούς Ένωσης για τη Συνείδηση του Κρίσνα που εργάζονται πολύ σκληρά στο γραφείο ή στο εργοστάσιο ή σε κάποιο άλλο μέρος και οτιδήποτε κερδίζουν το δίνουν στην κίνηση του Κρίσνα. Αυτές οι εξαιρετικά εξυψωμένες ψυχές είναι στην πραγματικότητα *σαννιασι* και ανήκουν στην τάξη της απάρνησης. Εδώ περιγράφεται με σαφήνεια πώς να απαρνηθεί κανείς τους καρπούς της εργασίας του και για ποιον σκοπό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

न हि देहभृता शक्यं त्यक्तुं कर्माण्यशेषतः।
यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते।।११।।

να χι ντεχα-μπριτα σακιαμ   τιακτουμ καρμανι ασεσαταχ
γιας του καρμα-παλα-τιαγκι   σα τιαγκιτι αμπιντιγιατε

να: δεν – *χι*: σίγουρα - *ντεχα-μπριτα*: από ένα ενσαρκωμένο ον – *σακιαμ*: είναι δυνατό – *τιακτουμ*: να εγκαταλείψει – *καρμανι*: τις δραστηριότητες – *ασεσαταχ*: εντελώς – *γιαχ*: ο οποίος - *του*: αλλά – *καρμα*: της δράσης – *παλα*: τα αποτελέσματα – *τιαγκι*: ο απαρνητής – *σαχ*: αυτός – *τιαγκι*: ο απαρνητής – *ιτι*: έτσι – *αμπιντιγιατε*: λέγεται.

Είναι πράγματι αδύνατο στο ενσαρκωμένο ον να σταματήσει κάθε δραστηριότητα. Γι' αυτό λέγεται πως εκείνος που απαρνείται τους καρπούς της δράσης του είναι ο αληθινός απαρνητής.

Το πρόσωπο που έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν μισεί κανέναν και τίποτε που μπορεί να ενοχλεί το σώμα του. Εργάζεται εκεί που πρέπει και όταν πρέπει, χωρίς να φοβάται τις ενοχλητικές συνέπειες της εργασίας του. Ένα τόσο υπερβατικό πρόσωπο είναι εξαιρετικά νοήμον και οι πράξεις του δεν τίθενται σε αμφιβολία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 12

अनिष्टमिष्टं मिश्रं च त्रिविधं कर्मणः फलम्।
भवत्यत्यागिनां प्रेत्य न तु संन्यासिनां क्वचित्।।१२।।

ανισταμ ισταμ μισραμ τσα   τρι-βινταμ καρμαναχ παλαμ
μπαβατι ατιαγκιναμ πρετια   να του σαννιασιναμ κβατσιτ

ανισταμ: αυτά που οδηγούν στην κόλαση – *ισταμ*: αυτά που οδηγούν στον παράδεισο (στους ουράνιους πλανήτες) – *μισραμ*: ή ανάμικτα - *τσα*: και - *τρι-βινταμ*: τριών ειδών – *καρμαναχ*: της εργασίας – *παλαμ*: τα αποτελέσματα – *μπαβατι*: έρχονται – *ατιαγκιναμ*: για όσους δεν είναι απαρνητές – *πρετια*: μετά θάνατον – *να*: δεν – *του*: αλλά – *σαννιασιναμ*: για τους απαρνητές – *κβατσιτ*: ποτέ.

Όσους δεν είναι απαρνητές τους περιμένουν μετά θάνατον τριών ειδών αποτελέσματα της δράσης τους – επιθυμητά, ανεπιθύμητα και ανάμικτα. Αλλά όσοι βρίσκονται στην τάξη της απάρνησης δεν επισύρουν αποτελέσματα.

Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα ή βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας δεν απεχθάνεται κανέναν και τίποτα από όσα προκαλούν ταλαιπωρία στο σώμα του. Εργάζεται στο κατάλληλο μέρος και την κατάλληλη ώρα, χωρίς να φοβάται τις ενοχλητικές συνέπειες των καθηκόντων του. Ένα τόσο υπερβατικό πρόσωπο είναι το πιο έξυπνο πρόσωπο και οι πράξεις του είναι πέραν πάσης αμφιβολίας.

ΚΕΙΜΕΝΑ 13-14

पञ्चैतानि महाबाहो कारणानि निबोध मे।
सांख्ये कृतान्ते प्रोक्तानि सिद्धये सर्वकर्मणाम्।।१३।।
अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्विधम्।
विविधाश्च पृथक्चेष्टा दैवं चैवात्र पञ्चमम्।।१४।।

παντσαϊτανι μαχα-μπαχο καραναvι νιμποντα με
σανκιε κριταντε προκτανι σινταγιε σαρβα-καρμαναμ

αντισταναμ τατα καρτα καραναμ τσα πριταγκ-βινταμ
βιβιντας τσα πριτακ τσεστα νταϊβαμ τσαϊβατρα παντσαναμ

παντσα: πέντε - *ετανι*: αυτές - *μαχα-μπαχο*: ω Αρτζούνα με τα δυνατά χέρια – *καραναvι*: τις αιτίες – *νιμποντα*: μάθε – *με*: από Εμένα – *σανκιε*: στη φιλοσοφία *σανκια* – *κριτα-αντε*: για τον τερματισμό της δράσης και της αντίδρασης – *προκτανι*: τις αναφερόμενες – *σινταγιε*: για την τελειοποίηση, την ολοκλήρωση - *σαρβα-καρμαναμ*: κάθε δράσης – *αντισταναμ*: ο τόπος – *τατα*: επίσης – *καρτα*: ο ενεργών – *καραναμ*: τα όργανα – *τσα*: και - *πριταγκ-βινταμ*: διαφόρων ειδών – *βιβινταχ*: πολλές – *τσα*: και – *πριτακ*: ξεχωριστές – *τσεσταχ*: οι προσπάθειες – *νταϊβαμ*: ο Υπέρτατος – *τσα*: και – *εβα*: βεβαίως – *ατρα*: εδώ – *παντσαναμ*: η πέμπτη.

Ω Αρτζούνα με τα δυνατά χέρια, μάθε από Εμένα για τις πέντε αιτίες που προκαλούν την ολοκλήρωση κάθε δράσης. Η φιλοσοφία *σανκια* αναφέρει ότι αυτές είναι ο τόπος της δράσης (το σώμα), ο δράστης, οι αισθήσεις, οι διαφόρων ειδών προσπάθειες και εν τέλει η Υπέρτατη Ψυχή.

Μπορεί να τεθεί η εξής ερώτηση: αφού κάθε δράση επιφέρει κάποια αντίδραση, πώς συμβαίνει ώστε το πρόσωπο με συνείδηση του Κρίσνα δεν υποφέρει και δεν απολαμβάνει από την αντίδραση της δράσης του; Για να δείξει πώς είναι δυνατό αυτό, ο Κύριος αναφέρεται στη φιλοσοφία *Βεντάντα*. Λέει ότι για κάθε είδους δράση υπάρχουν πέντε αιτίες και ότι για την επιτυχία σε κάθε είδους δράση θα πρέπει να λαμβάνει κανείς υπόψη του αυτές τις πέντε αιτίες. Η *σανκια* είναι ο βλαστός της γνώσης και η *Βεντάντα* είναι ο τελικός βλαστός της γνώσης, αποδεκτός από όλους τους κορυφαίους *ατσαρια*. Ακόμη και ο Σάνκαρα αποδέχθηκε τη *Βεντάντα-σουτρα* και, επομένως θα πρέπει να στρέφεται κανείς για βοήθεια στην αυθεντία της.

Ο τελικός έλεγχος έχει ανατεθεί στην Υπέρτατη Ψυχή, όπως αναφέρεται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (15.15) : *σαρβασια τσαχαμ χριντι σαννιβισταχ*, «βρίσκομαι μέσα στην καρδιά όλων των όντων». Η Υπέρτατη Ψυχή απασχολεί τον καθένα σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Πράξεις που γίνονται υπό την καθοδήγησή Της δεν επιφέρουν αντίδραση, ούτε σε αυτή τη ζωή ούτε στην επόμενη.

Τα όργανα της δράσης είναι οι αισθήσεις· δια των αισθήσεων η ψυχή ενεργεί με διάφορους τρόπους. Για κάθε δράση υπάρχει διαφορετική προσπάθεια. Αλλά όλες οι δραστηριότητες εξαρτώνται από τη βούληση της Υπέρτατης Ψυχής, η οποία κάθεται μέσα στην καρδιά ως φίλος. Δηλαδή ο Υπέρτατος Κύριος είναι η υπέρτατη αιτία. Υπ' αυτές τις συνθήκες, εκείνος ο οποίος ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα υπό την καθοδήγηση της Υπέρτατης Ψυχής που βρίσκεται μέσα στην καρδιά του, δεν δεσμεύεται, φυσικά, από καμία δραστηριότητα. Όσοι έχουν πλήρη συνείδηση του Κρίσνα δεν είναι, σε τελευταία ανάλυση, υπεύθυνοι για τις πράξεις τους. Όλα εξαρτώνται από την υπέρτατη βούληση, την Υπέρτατη Ψυχή, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 15

शरीरवाङ्मनोभिर्यत्कर्म प्रारभते नरः।
न्याय्यं वा विपरीतं वा पञ्चैते तस्य हेतवः।।।१५।

σαριρα-βαν-μανομπιρ γιατ   καρμα πραραμπατε ναραχ
νιαϊγιαμ βα βιπαριταμ βα   παντσαïτε τασια χεταβαχ

σαριρα: με το σώμα – *βακ*: την ομιλία – *μανομπιχ*: με τον νου – *γιατ*: οποιαδήποτε – *καρμα*: δραστηριότητα – *πραραμπατε*: εκτελεί – *ναραχ*: ένας άνθρωπος – *νιαϊγιαμ*: σωστή – *βα*: ή – *βιπαριταμ*: εσφαλμένη – *βα*: ή – *παντσα*: πέντε - *ετε*: αυτές – *τασια*: αυτού – *χεταβαχ*: οι αιτίες.

Οποιαδήποτε πράξη, καλή ή κακή, εκτελεί ένας άνθρωπος με το σώμα, τον νου ή την ομιλία του προκαλείται από αυτές τις πέντε αιτίες.

Οι λέξεις «καλή» και «κακή» σε αυτή τη στροφή είναι πολύ σημαντικές. Καλή είναι η πράξη που γίνεται σύμφωνα με τις επιβεβλημένες κατευθύνσεις των γραφών και κακή είναι η πράξη που γίνεται αντίθετα προς τις αρχές και τις εντολές τους. Πάντως οτιδήποτε γίνεται προϋποθέτει για την ολοκλήρωσή του αυτούς τους πέντε παράγοντες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 16

तत्रैवं सति कर्तारमात्मानं केवलं तु यः।
पश्यत्यकृतबुद्धित्वान्न स पश्यति दुर्मतिः।।१६।।

τατραϊβαμ σατι καρταραμ   ατμαναμ κεβαλαμ του γιαχ
πασιατι ακριτα-μπουντιτβαν   να σα πασιατι ντουρματιχ

τατρα: λοιπόν - *εβαμ*: έτσι - *σατι*: έχουν τα πράγματα – *καρταραμ*: του δράστη – *ατμαναμ*: τον εαυτό του – *κεβαλαμ*: μόνο – *του*: αλλά – *γιαχ*: όποιος – *πασιατι*: βλέπει - *ακριτα-μπουντιτβατ*: λόγω έλλειψης νοημοσύνης – *να*: δεν – *σαχ*: αυτός – *πασιατι*: βλέπει – *ντουρματιχ*: ο ανόητος.

Επομένως, όποιος νομίζει ότι μόνον ο ίδιος ενεργεί και δεν λαμβάνει υπόψη του αυτούς τους πέντε παράγοντες, δεν είναι ασφαλώς πολύ ευφυής και δεν μπορεί να δει τα πράγματα όπως ακριβώς έχουν.

Ο ανόητος άνθρωπος δεν μπορεί να καταλάβει ότι η Υπέρτατη Ψυχή βρίσκεται μέσα του ως φίλος του και καθοδηγεί τις πράξεις του. Παρόλο που

οι υλικές αιτίες είναι ο τόπος, ο δράστης, οι προσπάθειες και οι αισθήσεις, η τελική αιτία είναι ο Υπέρτατος Κύριος, το Πρόσωπο της Θεότητας. Συνεπώς, δεν θα πρέπει να βλέπει κανείς μόνο τις τέσσερεις υλικές αιτίες, αλλά και την υπέρτατη αιτία, την ικανή και αναγκαία αιτία. Όποιος δεν βλέπει τον Υπέρτατο Κύριο νομίζει ότι αυτός είναι ο δράστης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 17

यस्य नाहंकृतो भावो बुद्धिर्यस्य न लिप्यते।
हत्वापि स इमाँल्लोकान्न हन्ति न निबध्यते।।१७।।

γιασια ναχανκριτο μπαβο μπουντιρ γιασια να λιπιατε
χατβαπι σα ιμαλ λοκαν να χαντι να νιμπαντιατε

γιασια: του οποίου – *να*: δεν - *αχανκριταχ*: το ψεύτικο εγώ – *μπαβαχ*: η φύση – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *γιασια*: του οποίου – *να*: δεν – *λιπιατε*: προσκολλημένος – *χατβα απι*: ακόμη και αν σκοτώνει – *σαχ*: αυτός – *ιμαν*: αυτόν – *λοκαν*: τον κόσμο – *να*: δεν – *χαντι*: σκοτώνει – *να*: δεν – *νιμπαντιατε*: δεσμεύεται.

Κάποιος που δεν ωθείται από το ψεύτικο εγώ και η νοημοσύνη του δεν παρασύρεται, ακόμη και αν σκοτώσει, δεν είναι δολοφόνος και δεν δεσμεύεται από τις πράξεις του.

Σε αυτή τη στροφή ο Κύριος πληροφορεί τον Αρτζούνα ότι η επιθυμία του να μην πολεμήσει προέρχεται από το ψεύτικο εγώ. Ο Αρτζούνα νόμιζε ότι αυτός είναι η αιτία της δράσης, επειδή δεν ελάμβανε υπόψη του την υπέρτατη επικύρωση της δράσης, τόσο εντός μας όσο και εκτός μας. Αν κάποιος αγνοεί ότι υπάρχει υπέρτατη επικύρωση των πράξεών μας, γιατί να ενεργήσει; Αλλά όποιος γνωρίζει τα όργανα της δράσης, ότι, δηλαδή, ο ίδιος ενεργεί και ο Υπέρτατος Κύριος εγκρίνει, είναι τέλειος σε οτιδήποτε κάνει. Ένα τέτοιο πρόσωπο δεν βρίσκεται ποτέ σε πλάνη. Η προσωπική δράση και ευθύνη προέρχονται από το ψεύτικο εγώ και την αθεΐα, δηλαδή από έλλειψη συνείδησης του Κρίσνα. Όποιος ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα υπό την καθοδήγηση της Υπέρτατης Ψυχής, δηλαδή του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, παρόλο που μπορεί να σκοτώσει, δεν σκοτώνει. Ούτε επηρεάζεται ποτέ από την αντίδραση σε αυτόν τον φόνο. Αν ένας στρατιώτης σκοτώσει

ύστερα από εντολή ανωτέρου του, δεν υπόκειται σε δίκη. Αν, όμως, σκοτώσει για λογαριασμό του, τότε ασφαλώς θα δικαστεί από στρατοδικείο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 18

ज्ञानं ज्ञेयं परिज्ञाता त्रिविधा कर्मचोदना।
करणं कर्म कर्तेति त्रिविधः कर्मसंग्रहः।।१८।।

γκιαναμ γκιεγιαμ παριγκιατα τρι-βιντα καρμα-τσοντανα
καραναμ καρμα καρτετι τρι-βινταχ καρμα-σανγκραχαχ

γκιαναμ: η γνώση – *γκιεγιαμ*: το αντικείμενο της γνώσης – *παριγκιατα*: ο γνώστης - *τρι-βιντα*: η τριπλή – *καρμα*: δράση – *τσοντανα*: ώθηση, έμπνευση – *καραναμ*: οι αισθήσεις – *καρμα*: η δράση – *καρτα*: ο δρων – *ιτι*: έτσι - *τρι-βινταχ*: η τριπλή – *καρμα*: της δράσης – *σανγκραχαχ*: συσσώρευση.

Η γνώση, το αντικείμενο της γνώσης και ο γνώστης είναι οι τρεις παράγοντες που προκαλούν τη δράση· οι αισθήσεις, η ίδια η δραστηριότητα και ο δράστης συνιστούν την τριπλή βάση της δράσης.

Τρία πράγματα ωθούν στην καθημερινή δράση: η γνώση, το αντικείμενο της γνώσης και ο γνώστης. Τα όργανα της δράσης, δηλαδή οι αισθήσεις, η ίδια η δραστηριότητα και ο δράστης είναι τα συστατικά της δράσης. Οποιαδήποτε δράση πραγματοποιείται από οποιοδήποτε ανθρώπινο ον περιέχει αυτά τα τρία στοιχεία. Πριν δράσει κάποιος υπάρχει κάτι που τον ωθεί, το οποίο ονομάζεται έμπνευση. Οποιαδήποτε λύση στην οποία καταλήγει κανείς πριν από την πραγματοποίηση της δράσης αποτελεί μια λεπτή μορφή δράσης. Έπειτα η δράση παίρνει την εκδηλωμένη, την ορατή μορφή της. Πρώτα πρέπει να περάσει κανείς από τις ψυχολογικές διαδικασίες της σκέψης, των αισθημάτων και της βούλησης· αυτό ονομάζεται ώθηση, έμπνευση. Στην πραγματικότητα, η πίστη για την εκτέλεση των πράξεων ονομάζεται γνώση. Η έμπνευση για δράση είναι η ίδια, είτε προέρχεται από τις γραφές είτε προέρχεται από τον πνευματικό δάσκαλο. Όταν υπάρχουν η έμπνευση και ο δράστης, τότε με τη βοήθεια των αισθήσεων συντελείται η πραγματική δράση. Κέντρο των αισθήσεων είναι ο νους και αντικείμενο της δράσης είναι η ίδια η δραστηριότητα. Έτσι περιγράφει η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* τις διάφορες

φάσεις της δράσης. Το σύνολο όλων των δραστηριοτήτων ονομάζεται συσσώρευση της δράσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 19

ज्ञानं कर्म च कर्ता च त्रिधैव गुणभेदतः।
प्रोच्यते गुणसंख्याने यथावच्छृणु तान्यपि।।१९।।

γκιαναμ καρμα τσα καρτα τσα τρινταϊβα γκουνα-μπεντα ταχ
προτσιατε γκουνα-σανκιανε γιαταβατς τσρινου τανι απι

γκιαναμ: η γνώση – *καρμα*: η δράση – *τσα*: επίσης – *καρτα*: ο δράστης – *τσα*: επίσης – *τριντα*: τριών ειδών – *εβα*: βεβαίως - *γκουνα-μπεντα ταχ*: σύμφωνα με τις καταστάσεις της υλικής φύσης – *προτσιατε*: λέγεται - *γκουνα-σανκιανε*: σύμφωνα με τις διάφορες καταστάσεις – *γιαταβατ*: όπως είναι – *τσρινου*: άκου – *τανι*: γι' αυτές - *απι*: επίσης.

Σύμφωνα με τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης, υπάρχουν τρία είδη γνώσης, δράσης και δραστών. Άκου τώρα γι' αυτά από Εμένα.

Στο Δέκατο Τέταρτο Κεφάλαιο περιγράφηκαν λεπτομερώς οι τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης. Στο κεφάλαιο εκείνο ειπώθηκε ότι η κατάσταση της αγαθότητας ακτινοβολεί, η κατάσταση του πάθους είναι υλιστική και η κατάσταση της άγνοιας συντελεί στη νωθρότητα και την οκνηρία. Όλες οι καταστάσεις της υλικής φύσης είναι δεσμά και όχι πηγή απελευθέρωσης. Ακόμη και στην κατάσταση της αγαθότητας είναι κανείς δέσμιος. Στο Δέκατο Έβδομο Κεφάλαιο περιγράφηκαν τα διάφορα είδη λατρείας από τα διάφορα είδη ανθρώπων στις διάφορες καταστάσεις της υλικής φύσης. Σε αυτή τη στροφή ο Κύριος λέει ότι επιθυμεί να μιλήσει για τα διάφορα είδη γνώσης, δράσης και δραστών, σύμφωνα με τις καταστάσεις της υλικής φύσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 20

सर्वभूतेषु येनैकं भावमव्ययमीक्षते।
अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्त्विकम्।।२०।।

σαρβα-μπουτεσου γιεναϊκαμ   μπαβαμ αβιαγιαμ ικσατε
αβιμπακταμ βιμπακτεσου   τατζ γκιαναμ βιντι σαττβικαμ

σαρβα-μπουτεσου: σε όλα τα ζωντανά όντα – *γιενα*: δια της οποίας - *εκαμ*: μίας – *μπαβαμ*: φύσης – *αβιαγιαμ*: άφθαρτης – *ικσατε*: βλέπει – *αβιμπακταμ*: αδιαίρετης – *βιμπακτεσου*: μεταξύ των διαιρεμένων – *τατ*: εκείνη – *γκιαναμ*: η γνώση – *βιντι*: να γνωρίζεις – *σαττβικαμ*: στην κατάσταση της αγαθότητας.

Η γνώση εκείνη δια της οποίας βλέπει κανείς μία αδιαίρετη και άφθαρτη πνευματική φύση μέσα σε όλα τα όντα, μολονότι είναι διαιρεμένα, μάθε πως είναι γνώση στην κατάσταση της αγαθότητας.

Εκείνος που βλέπει μια πνευματική ψυχή σε κάθε ζωντανό ον, είτε είναι ημίθεος είτε είναι άνθρωπος είτε είναι ζώο, πουλί, υδρόβιο ή φυτό, κατέχει γνώση στην κατάσταση της αγαθότητας. Σε όλα τα ζωντανά όντα υπάρχει μια πνευματική ψυχή, παρόλο που έχουν διαφορετικά σώματα, ανάλογα με την προγενέστερη δράση τους, το *καρμα* τους. Όπως περιγράφηκε στο Έβδομο Κεφάλαιο, η εκδήλωση της ζωτικής δύναμης σε κάθε σώμα οφείλεται στην ανώτερη δύναμη του Υπερτάτου Κυρίου. Έτσι, το να βλέπει κανείς αυτή τη μία ανώτερη φύση, τη ζωτική δύναμη, σε κάθε σώμα, σημαίνει ότι βλέπει από την κατάσταση της αγαθότητας. Αυτή η ζωτική ενέργεια είναι άφθαρτη, παρόλο που τα σώματα είναι φθαρτά. Οι διαφορές γίνονται αντιληπτές από τη σκοπιά του σώματος· επειδή υπάρχουν πολλές μορφές υλικής ύπαρξης στην υπό όρους ζωή, η ζωτική δύναμη εμφανίζεται διαιρεμένη. Αυτή η απρόσωπη γνώση οδηγεί τελικώς στην αυτοσυνειδητοποίηση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

पृथक्त्वेन तु यज्ज्ञानं नानाभावान्पृथग्विधान्।
वेत्ति सर्वेषु भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसम्।।२१।।

πριτακτβενα του γιατζ γκιαναμ   νανα-μπαβαν πριταγκ-βινταν
βεττι σαρβεσου μπουτεσου   τατζ γκιαναμ βιντι ρατζασαμ

πριτακτβενα: εξαιτίας της διαίρεσης – *του*: αλλά – *γιατ*: δια της οποίας - *γκιαναμ*: γνώσης - *νανα-μπαβαν*: πολυσχιδείς φύσεις - *πριτακ-βινταν*:

διαφορετικές – *βεττι*: θεωρεί– *σαρβεσου*: σε όλα – *μπουτεσου*: τα ζωντανά όντα – *τατ*: εκείνη – *γκιαναμ*: η γνώση – *βιντι*: πρέπει να θεωρείται – *ρατζασαμ*: ως (γνώση) στην κατάσταση του πάθους.

Αλλά η γνώση εκείνη δια της οποίας θεωρεί κανείς ότι στα διάφορα σώματα κατοικούν διαφορετικά είδη ζωντανών όντων είναι γνώση στην κατάσταση του πάθους.

Η ιδέα ότι το ζωντανό ον είναι το υλικό σώμα και ότι η συνείδηση καταστρέφεται μαζί με την καταστροφή του σώματος είναι γνώση στην κατάσταση του πάθους. Σύμφωνα με αυτή τη γνώση, τα σώματα διαφέρουν μεταξύ τους εξαιτίας της ανάπτυξης διαφορετικών ειδών συνείδησης, ειδάλλως δεν υπάρχει ψυχή ανεξάρτητη από το σώμα η οποία εμφανίζει συνείδηση. Το ίδιο το σώμα είναι η ψυχή και δεν υπάρχει ξεχωριστή ψυχή πέρα από το σώμα. Σύμφωνα με αυτή τη γνώση, η συνείδηση είναι προσωρινή. Ή αλλιώς, δεν υπάρχουν ατομικές ψυχές, αλλά μία ψυχή που εισχωρεί παντού, που είναι γεμάτη γνώση, το δε σώμα είναι εκδήλωση πρόσκαιρης άγνοιας· ή πέρα από το σώμα δεν υπάρχει κάποιο εξαιρετικό πρόσωπο ή κάποια Υπέρτατη Ψυχή. Όλες αυτές οι αντιλήψεις θεωρούνται προϊόντα της κατάστασης του πάθους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 22

यत्तु कृत्स्नवदेकस्मिन्कार्ये सक्तमहैतुकम्।
अतत्त्वार्थवदल्पं च तत्तामसमुदाहृतम्।।२२।।

γιατ του κριτσνα-βαντ εκασμιν καριε σακταμ αχαϊτουκαμ
ατατтβαρτα-βαντ αλπαμ τσα τατ ταμασαμ ουνταχριταμ

γιατ: δια της οποίας - *του*: αλλά - *κριτσνα-βατ*: εντελώς – *εκασμιν*: σε μία – *καριε*: εργασία – *σακταμ*: προσκολλημένος – *αχαϊτουκαμ*: χωρίς αιτία – *ατаттβα-αρτα-βατ*: χωρίς γνώση της πραγματικότητας – *αλπαμ*: πολύ πενιχρή - *τσα*: και – *τατ*: εκείνη – *ταμασαμ*: στην κατάσταση του σκότους – *ουνταχριταμ*: λέγεται ότι είναι.

Και εκείνη η πολύ πενιχρή γνώση δια της οποίας είναι κάποιος εντελώς προσκολλημένος σε ένα είδος εργασίας, χωρίς αίσθηση της αλήθειας, λέγεται ότι ανήκει στην κατάσταση του σκότους.

Η «γνώση» του κοινού ανθρώπου ανήκει πάντοτε στην κατάσταση του σκότους, δηλαδή της άγνοιας, επειδή στην υπό όρους ζωή κάθε ζωντανό ον γεννιέται σε αυτή την κατάσταση. Όποιος δεν καλλιεργήσει τη γνώση μέσω της αυθεντίας του πνευματικού δασκάλου ή των γραφών κατέχει γνώση η οποία περιορίζεται στο σώμα. Δεν ενδιαφέρεται να ενεργεί σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των γραφών. Γι' αυτόν Θεός είναι το χρήμα και γνώση σημαίνει ικανοποίηση των σωματικών απαιτήσεων. Αυτή η γνώση δεν έχει καμία σχέση με την Απόλυτη Αλήθεια. Είναι λίγο-πολύ σαν τη γνώση των ζώων: γνώση του φαγητού, του ύπνου, της άμυνας και του ζευγαρώματος. Αυτή η γνώση περιγράφεται εδώ ως προϊόν της κατάστασης του σκότους. Με άλλα λόγια, η γνώση που αφορά στην πνευματική ψυχή πέρα από το σώμα ονομάζεται γνώση στην κατάσταση της αγαθότητας, η γνώση που παράγει πολλές θεωρίες και δόγματα χάρη στην εγκόσμια λογική και τις διανοητικές εικασίες είναι προϊόν της κατάστασης του πάθους και η γνώση που ενδιαφέρεται μόνο να προσφέρει ανέσεις στο σώμα ανήκει στην κατάσταση της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

नियतं सङ्गरहितमरागद्वेषतः कृतम्।
अफलप्रेप्सुना कर्म यत्तत्सात्त्विकमुच्यते।।२३।।

νιγιαταμ σανγκα-ραχιταμ αραγκα-ντβεσαταχ κριταμ
απαλα-πρεπσουνα καρμα γιατ τατ σαττβικαμ ουτσιατε

νιγιαταμ: το επιβεβλημένο, το ορισμένο - *σανγκα-ραχιταμ*: χωρίς προσκόλληση – *αραγκα-ντβεσαταχ*: χωρίς αγάπη ή μίσος – *κριταμ*: εκτελείται - *απαλα-πρεπσουνα*: χωρίς επιθυμία για τα αποτελέσματα – *καρμα*: η δράση – *γιατ*: η οποία – *τατ*: εκείνη – *σαττβικαμ*: στην κατάσταση της αγαθότητας – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Όσο για τη δράση, η δράση που εκτελείται σύμφωνα με το επιβεβλημένο καθήκον, χωρίς προσκόλληση, χωρίς έλξη ή αποστροφή,

από κάποιον που έχει απαρνηθεί τα αποτελέσματά της, ονομάζεται δράση στην κατάσταση της αγαθότητας.

Τα βάσει ρυθμίσεων επιβεβλημένα καθήκοντα, όπως περιγράφονται στις γραφές από τη σκοπιά των διαφόρων τάξεων και διαιρέσεων της κοινωνίας, εκτελούμενα χωρίς προσκόλληση ή την αίσθηση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και, συνεπώς, χωρίς έλξη ή αποστροφή και με συνείδηση του Κρίσνα για την ικανοποίηση του Υπερτάτου Κυρίου, χωρίς να έχουν στόχο την προσωπική ικανοποίηση ή αμοιβή, συνιστούν δράση στην κατάσταση της αγαθότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

यत्तु कामेप्सुना कर्म साहङ्कारेण वा पुनः।
क्रियते बहुलायासं तद्राजसमुदाहृतम्।।२४।।

γιατ του καμεπσουνα καρμα   σαχανκαρενα βα πουναχ
κριγιατε μπαχουλαγιασαμ   ταντ ρατζασαμ ουνταχριταμ

γιατ: εκείνη η οποία – *του*: αλλά – *καμα ιπσουνα*: με επιθυμία για την απόλαυση των καρπών – *καρμα*: η δράση – *σα αχανκαρενα*: με έπαρση – *βα*: ή – *πουναχ*: πάλι – *κριγιατε*: εκτελείται – *μπαχουλα αγιασαμ*: με πολύ κόπο – *τατ*: εκείνη – *ρατζασαμ*: στην κατάσταση του πάθους – *ουνταχριταμ*: λέγεται ότι είναι.

Αλλά η δράση που εκτελείται με μεγάλη προσπάθεια από κάποιον που ζητά να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του, υποκινούμενη από το ψεύτικο εγώ, θεωρείται δράση στην κατάσταση του πάθους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

अनुबन्धं क्षयं हिंसामनपेक्ष्य च पौरुषम्।
मोहादारभ्यते कर्म यत्तत्तामसमुच्यते।।२५।।

ανουμπαννταμ κσαγιαμ χιμσαμ   αναπεκσια τσα πωρουσαμ
μοχαντ αραμπιατε καρμα   γιατ τατ ταμασαμ ουτσιατε

ανουμπαννταμ: η μελλοντική δουλεία – *κσαγιαμ*: η καταστροφή – *χιμσαμ*: η βία – *αναπεκσια*: χωρίς να εξετάζονται οι συνέπειες – *τσα*: επίσης – *πωρουσαμ*: η ικανότητα κάποιου – *μοχατ*: από πλάνη – *αραμπιατε*: επιχειρείται – *καρμα*: η δράση – *γιατ*: η οποία – *τατ*: εκείνη – *ταμασαμ*: στην κατάσταση της άγνοιας – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Και η δράση εκείνη η οποία επιχειρείται εξαιτίας της πλάνης, χωρίς να εξετάζεται η επακόλουθη δουλεία και καταστροφή, η οποία είναι ανεφάρμοστη και φέρνει δυστυχία και συμφορές, λέγεται ότι ανήκει στην κατάσταση της άγνοιας.

Οφείλει κανείς να λογοδοτεί για τις πράξεις του στο κράτος ή στους εκπροσώπους του Υπερτάτου Κυρίου οι οποίοι ονομάζονται Γιαμαντούτα. Η ανεύθυνη δράση προκαλεί διαταραχή επειδή καταστρέφει τις ρυθμιστικές αρχές που επιβάλλουν οι γραφές. Συχνά βασίζεται στη βία και είναι δυσάρεστη στα άλλα ζωντανά όντα. Δράση τόσο ανεύθυνη πραγματοποιείται υπό το φως της προσωπικής πείρας εκείνου που την πραγματοποιεί. Αυτό ονομάζεται πλάνη. Και κάθε δράση τόσο παραπλανητική είναι προϊόν της κατάστασης της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 26

मुक्तसङ्गोऽनहंवादी धृत्युत्साहसमन्वितः।
सिद्ध्यसिद्ध्योर्निर्विकारः कर्ता सात्त्विक उच्यते।।२६।।

μουκτα-σανγκο 'ναχαμ-βαντι ντριτι-ουτσαλα-σαμανβιταχ
σιντι-ασιντιορ νιρβικαραχ καρτα σαττβικα ουτσιατε

μουκτα-σανγκαχ: απελευθερωμένος από κάθε υλική συνάφεια - *αναχαμ-βαντι*: χωρίς ψεύτικο εγώ – *ντριτι*: με αποφασιστικότητα - *ουτσαλα*: και μεγάλο ενθουσιασμό – *σαμανβιταχ*: εφοδιασμένος – *σιντι*: με επιτυχία – *ασιντιοχ*: και αποτυχία – *νιρβικαραχ*: ανεπηρέαστος – *καρτα*: ο εκτελεστής της δράσης – *σαττβικα*: στην κατάσταση της αγαθότητας – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Εκείνος που δρα ελεύθερος από κάθε υλική προσκόλληση και από το ψεύτικο εγώ, που έχει αποφασιστικότητα και ενθουσιασμό και μένει

αδιάφορος στην επιτυχία ή την αποτυχία, δρα στην κατάσταση της αγαθότητας.

Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα παραμένει πάντα υπερβατικός ως προς τις καταστάσεις της υλικής φύσης. Δεν έχει προσδοκίες για το αποτέλεσμα της εργασίας που του έχει ανατεθεί, επειδή είναι πάνω από το ψεύτικο εγώ και την υπερηφάνεια. Παρ' όλ' αυτά, είναι πάντα ενθουσιώδης μέχρι τη ολοκλήρωση αυτής της εργασίας και δεν λυπάται για τον κόπο του. Δεν ενδιαφέρεται για την επιτυχία ή την αποτυχία· παραμένει ανεπηρέαστος τόσο στην ευτυχία όσο και στη δυστυχία. Όποιος ενεργεί με αυτόν τον τρόπο βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

रागी कर्मफलप्रेप्सुर्लुब्धो हिंसात्मकोऽशुचिः।
हर्षशोकान्वितः कर्ता राजसः परिकीर्तितः।।२७।।

ραγκι καρμα-παλα-πρεπσουρ λουμπντο χιμσατμακο 'σουτσιχ
χαρσα-σοκανβιταχ καρτα ρατζασαχ παρικιρτιταχ

ραγκι: πολύ προσκολλημένος - *καρμα-παλα*: στους καρπούς της εργασίας – *πρεπσουχ*: ποθώντας – *λουμπνταχ*: άπληστος – *χιμσα-ατμακαχ*: πάντοτε φθονερός – *ασουτσιχ*: ακάθαρτος - *χαρσα-σοκα-ανβιταχ*: ευάλωτος στη χαρά και τη λύπη – *καρτα*: ο εκτελεστής της δράσης – *ρατζασαχ*: στην κατάσταση του πάθους – *παρικιρτιταχ*: περιγράφεται.

Αλλά εκείνος που δρα προσκολλημένος στους καρπούς της εργασίας του και λαχταρά να τους απολαύσει, που είναι άπληστος, φθονερός, ακάθαρτος και παρασύρεται από τη χαρά και τη λύπη, δρα στην κατάσταση του πάθους.

Είναι κανείς υπερβολικά προσκολλημένος σε ένα συγκεκριμένο είδος εργασίας ή στους καρπούς της επειδή είναι υπερβολικά υλιστής ή έχει υπερβολικό δέσιμο με το σπίτι του, τη γυναίκα του και τα παιδιά του. Ο άνθρωπος αυτός δεν επιθυμεί να υψωθεί πνευματικά. Ενδιαφέρεται μόνο να κάνει τον κόσμο όσο πιο άνετο είναι δυνατό από υλική άποψη. Είναι συνήθως πολύ άπληστος και πιστεύει πως οτιδήποτε έχει αποκτήσει είναι μόνιμο και

δεν θα χαθεί ποτέ. Είναι φθονερός με τους άλλους και έτοιμος να κάνει οποιοδήποτε λάθος για την ικανοποίηση των αισθήσεων. Κατά συνέπεια, αυτός ο άνθρωπος είναι ακάθαρτος και δεν ενδιαφέρεται αν οι απολαβές του είναι καθαρές ή ακάθαρτες. Είναι πολύ χαρούμενος όταν η δουλειά του είναι επιτυχημένη και πολύ στενοχωρημένος όταν δεν είναι. Βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

अयुक्तः प्राकृतः स्तब्धः शठो नैष्कृतिकोऽलसः।
विषादी दीर्घसूत्री च कर्ता तामस उच्यते।।२८।।

αγιουκταχ πρακριταχ σταμπνταχ σατο ναϊσκριτικο 'λασαχ
βισαντι ντιργκα-σουτρι τσα καρτα ταμασα ουτσιατε

αγιουκταχ: χωρίς αναφορά στις εντολές των γραφών – *πρακριταχ*: υλιστής – *σταμπνταχ*: πείσμων – *σαταχ*: δόλιος – *ναϊσκριτικαχ*: προσβλητικός με τους άλλους – *αλασαχ*: νωθρός – *βισαντι*: σκυθρωπός, κακότροπος - *ντιργκα-σουτρι*: αναβλητικός – *τσα*: επίσης – *καρτα*: ο εκτελεστής της δράσης – *ταμασαχ*: στην κατάσταση της άγνοιας – *ουτσιατε*: λέγεται ότι είναι.

Και εκείνος που δρα πάντα αντίθετα με τις εντολές των γραφών, που είναι υλιστής, πείσμων, δόλιος και προσβλητικός με τους άλλους, που είναι νωθρός, σκυθρωπός και αναβλητικός, δρα στην κατάσταση της άγνοιας.

Οι εντολές των γραφών περιγράφουν τι είδους εργασία θα πρέπει να κάνουμε και τι όχι. Όσοι δεν ενδιαφέρονται για αυτές τις εντολές κάνουν εργασίες που δεν θα έπρεπε να κάνουν και αυτοί οι άνθρωποι είναι συνήθως υλιστές. Εργάζονται σύμφωνα με τις τρεις καταστάσεις της φύσης και όχι σύμφωνα με τις εντολές των γραφών. Συνήθως δεν είναι πολύ ευγενείς και είναι πάντα πανούργοι και επιδέξιοι στο να προσβάλλουν τους άλλους. Είναι πολύ νωθροί και μολονότι πρέπει να εκτελέσουν κάποιο καθήκον, δεν το κάνουν σωστά και το αναβάλλουν για αργότερα· κάτι που μπορεί να γίνει σε μία ώρα το διαιωνίζουν επί χρόνια. Γι' αυτό είναι πάντα σκυθρωποί και κακότροποι. Αυτοί οι άνθρωποι βρίσκονται στην κατάσταση της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

बुद्धेर्भेदं धृतेश्चैव गुणतस्त्रिविधं श्रृणु।
प्रोच्यमानमशेषेण पृथक्त्वेन धनञ्जय।।२९।।

μπουντερ μπενταμ ντριτες τσαϊβα   γκουνατας τρι-βινταμ σρινου
προτσιαμαναμ ασεσενα   πριτακτβενα ντανανντζαγια

μπουντεχ: της νοημοσύνης – *μπενταμ*: τις διάφορες – *ντριτεχ*: της αποφασιστικότητας – *τσα*: επίσης – *εβα*: βεβαίως – *γκουναταχ*: σύμφωνα με τις καταστάσεις της υλικής φύσης - *τρι-βινταμ*: τα τρία είδη – *σρινου*: άκου – *προτσιαμαναμ*: όπως τα περιγράφω – *ασεσενα*: λεπτομερώς – *πριτακτβενα*: ξεχωριστά – *ντανανντζαγια*: ω κατακτητή του πλούτου.

Ω κατακτητή του πλούτου, άκου τώρα καθώς θα σου περιγράφω λεπτομερώς και ξεχωριστά τα τρία είδη κατανόησης και αποφασιστικότητας σύμφωνα με τις καταστάσεις της υλικής φύσης.

Αφού εξήγησε τη γνώση, το αντικείμενο της γνώσης και τον γνώστη στις τρεις διαφορετικές κατηγορίες σύμφωνα με τις καταστάσεις της υλικής φύσης, ο Κύριος πρόκειται να εξηγήσει τη νοημοσύνη και την αποφασιστικότητα του εκτελεστή της δράσης με τον ίδιο τρόπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च कार्याकार्ये भयाभये।
बन्धं मोक्षं च या वेत्ति बुद्धिः सा पार्थ सात्त्विकी।।३०।।

πραβριττιμ τσα νιβριττιμ τσα   καριακαριε μπαγιαμπαγιε
μπαννταμ μοκσαμ τσα για βεττι   μπουντιχ σα παρτα σαττβικι

πραβριττιμ: να γίνει – *τσα*: επίσης – *νιβριττιμ*: να μη γίνει – *τσα*: και – *καρια*: τι οφείλει να γίνει – *ακαριε*: και τι δεν οφείλει να γίνει – *μπαγια*: φόβος – *αμπαγιε*: έλλειψη φόβου – *μπαννταμ*: δουλεία – *μοκσαμ*: απελευθέρωση – *τσα*: και – *για*: το οποίο – *βεττι*: γνωρίζει – *μπουντιχ*: κατανόηση – *σα*: εκείνη – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *σαττβικι*: στην αγαθότητα.

Ω γιε της Πριτά, εκείνη η κατανόηση δια της οποίας γνωρίζει κανείς τι οφείλει να κάνει και τι όχι, τι πρέπει να φοβάται και τι όχι, τι είναι δουλεία και τι απελευθέρωση, εκείνη η κατανόηση είναι εδραιωμένη στην κατάσταση της αγαθότητας.

Πράξεις που γίνονται σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των γραφών ονομάζονται *πραβριττι*, δηλαδή πράξεις που αξίζει να γίνουν. Πράξεις που δεν κατευθύνονται από τις γραφές, δεν πρέπει να γίνονται. Όποιος αγνοεί τις κατευθύνσεις που δίνουν οι γραφές περιπλέκεται στη δράση και την αντίδραση που προκαλεί η δράση. Η κατανόηση η οποία κάνει τη σωστή διάκριση δια της νοημοσύνης ανήκει στην κατάσταση της αγαθότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

यया धर्ममधर्मं च कार्यं चाकार्यमेव च।
अयथावत्प्रजानाति बुद्धिः सा पार्थ राजसी।।३१।।

γιαγια νταρμαμ ανταρμαμ τσα καριαμ τσακαριαμ εβα τσα
αγιαταβατ πρατζανατι μπουντιχ σα παρτα ρατζασι

γιαγια: δια της οποίας – *νταρμαμ*: οι αρχές της θρησκείας – *ανταρμαμ*: η αθρησκεία – *τσα*: και – *καριαμ*: εκείνο που πρέπει να γίνει, το καθήκον – *τσα*: και – *ακαριαμ*: εκείνο που δεν πρέπει να γίνει – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *αγιαταβατ*: ατελώς – *πρατζανατι*: γνωρίζει – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *σα*: εκείνη – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *ρατζασι*: στην κατάσταση του πάθους.

Ω γιε της Πριτά, εκείνη η ατελής κατανόηση η οποία δεν μπορεί να κάνει διάκριση μεταξύ θρησκείας και αθρησκείας, μεταξύ δράσης που πρέπει να γίνει και δράσης που δεν πρέπει να γίνει, βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

अधर्मं धर्ममिति या मन्यते तमसाऽऽवृता।
सर्वार्थान्विपरीतांश्च बुद्धिः सा पार्थ तामसी।।३२।।

ανταρμαμ νταρμαμ ιτι για   μανιατε ταμασαβριτα
σαρβαρταν βιπαριταμς τσα   μπουντιχ σα παρτα ταμασι

ανταρμαμ: η αθρησκεία – *νταρμαμ*: η θρησκεία – *ιτι*: έτσι – *για*: η οποία – *μανιατε*: νομίζει – *ταμασα*: από την πλάνη – *αβριτα*: καλυμμένη – *σαρβα-αρταν*: όλα τα πράγματα – *βιπαριταν*: προς τη λανθασμένη κατεύθυνση - *τσα*: επίσης – *μπουντιχ*: η νοημοσύνη – *σα*: εκείνη – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *ταμασι*: στην κατάσταση της άγνοιας.

Η κατανόηση εκείνη, η οποία υπό την επήρεια της πλάνης και του σκότους, θεωρεί την αθρησκεία θρησκεία και τη θρησκεία αθρησκεία και αγωνίζεται πάντα προς τη λανθασμένη κατεύθυνση, ω γιε της Πριτά, βρίσκεται στην κατάσταση της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 33

धृत्या यया धारयते मनःप्राणेन्द्रियक्रियाः।
योगेनाव्यभिचारिण्या धृतिः सा पार्थ सात्त्विकी।।३३।।

ντριτια γιαγια νταραγιατε   μαναχ-πρανενντριγια-κριγιαχ
γιογκεναβιαμπιτσαρινια   ντριτιχ σα παρτα σαττβικι

ντριτια: η αποφασιστικότητα – *γιαγια*: η οποία – *νταραγιατε*: συντηρείται – *μαναχ*: τον νου – *πρανα*: τη ζωή, τον ζωτικό αέρα – *ιννтριγια*: τις αισθήσεις- *κριγιαχ*: τις δραστηριότητες – *γιογκενα*: με την άσκηση του *γιογκα* – *αβιαμπιτσαρινια*: την αδιάσπαστη – *ντριτιχ*: αποφασιστικότητα – *σα*: εκείνη – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *σαττβικι*: στην αγαθότητα.

Ω γιε της Πριτά, η αποφασιστικότητα εκείνη που είναι αδιάσπαστη, που συντηρείται από τη σταθερή εφαρμογή του *γιογκα* και έτσι ελέγχει τις λειτουργίες του νου, του ζωτικού αέρα και των αισθήσεων βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας.

Το *γιογκα* είναι μέσο κατανόησης της Υπέρτατης Ψυχής. Κάποιος που είναι σταθερά προσηλωμένος στην Υπέρτατη Ψυχή με αποφασιστικότητα, που συγκεντρώνει τον νου, τον ζωτικό αέρα και τις δραστηριότητες των

αισθήσεων στον Υπέρτατο Κύριο, ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα. Αυτού του είδους η αποφασιστικότητα βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας. Η λέξη *αβιαμπιτσαρινια* έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή αναφέρεται σε πρόσωπα που ενεργούν με συνείδηση του Κρίσνα και δεν παρεκκλίνουν ποτέ κάνοντας κάτι άλλο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

यया तु धर्मकामार्थान् धृत्या धारयतेऽर्जुन।
प्रसङ्गेन फलाकाङ्क्षी धृतिः सा पार्थ राजसी।।३४।।

γιαγια του νταρμα-καμαρταν ντριτια νταραγιατε 'ρτζουνα
πρασανγκενα παλακανκσι ντριτιχ σα παρτα ρατζασι

γιαγια: δια της οποίας – *του*: αλλά - *νταρμα-καμα-αρταν*: η θρησκεία, οι αισθησιακές απολαύσεις και η οικονομική ανάπτυξη – *ντριτια*: με αποφασιστικότητα – *νταραγιατε*: συντηρεί – *αρτζουνα:* ω Αρτζούνα – *πρασανγκενα*: εξαιτίας ισχυρής προσκόλλησης – *παλα-ακανκσι*: επιθυμώντας να απολαύσει τους καρπούς – *ντριτιχ*: η αποφασιστικότητα – *σα*: εκείνη – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *ρατζασι*: στην κατάσταση του πάθους.

Αλλά εκείνη η αποφασιστικότητα, ω Αρτζούνα, που εμμένει στη θρησκεία, την οικονομική ανάπτυξη και την ικανοποίηση των αισθήσεων, προσκολλημένη στην απόλαυση των καρπών τους, βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους.

Οποιος φιλοδοξεί πάντα να απολαμβάνει τους καρπούς των θρησκευτικών ή των οικονομικών δραστηριοτήτων του, όποιος έχει μοναδική επιθυμία την ικανοποίηση των αισθήσεων και όποιου ο νους, ο ζωτικός αέρας και οι αισθήσεις απασχολούνται με αυτόν τον τρόπο, αυτός βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 35

यया स्वप्नं भयं शोकं विषादं मदमेव च।
न विमुञ्चति दुर्मेधा धृतिः सा पार्थ तामसी।।३५।।

γιαγια σβαπναμ μπαγιαμ σοκαμ   βισανταμ μανταμ εβα τσα
να βιμουντσατι ντουρμεντα   ντριτιχ σα παρτα ταμασι

γιαγια: δια της οποίας – *σβαπναμ*: ο ύπνος, τα όνειρα – *μπαγιαμ*: ο φόβος – *σοκαμ*: οι θρήνοι – *βισανταμ*: η κατάθλιψη – *μανταμ*: η πλάνη – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: επίσης – *να*: δεν – *βιμουντσατι*: μπορεί να απαλλαγεί – *ντουρμεντα*: μη νοήμων – *ντριτιχ*: η αποφασιστικότητα – *σα*: εκείνη – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *ταμασι*: στην άγνοια.

Και η αποφασιστικότητα εκείνη η οποία δεν μπορεί να πάει πέρα από τα όνειρα, τον φόβο, τον θρήνο, την κατάθλιψη και την πλάνη, βρίσκεται στην κατάσταση της άγνοιας.

Δεν θα πρέπει να συμπεράνει κανείς ότι κάποιος που βρίσκεται στην κατάσταση της αγαθότητας δεν ονειρεύεται. Εδώ η λέξη όνειρα σημαίνει πάρα πολύ ύπνο. Το όνειρο είναι πάντα παρόν· είτε στην αγαθότητα είτε στο πάθος είτε στην άγνοια, το όνειρο είναι ένα φυσικό συμβάν. Αλλά εκείνοι που δεν μπορούν να αποφύγουν τον υπερβολικό ύπνο, που δεν μπορούν να αποφύγουν την έπαρση της απόλαυσης υλικών αντικειμένων και που ονειρεύονται μονίμως να κυριαρχήσουν στον υλικό κόσμο, που απασχολούν τον νου, τον ζωτικό αέρα και τις αισθήσεις τους με αυτόν τον τρόπο, βρίσκονται στην κατάσταση της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΑ 36-37

सुखं त्विदानीं त्रिविधं श्रृणु मे भरतर्षभ।
अभ्यासाद्रमते यत्र दुःखान्तं च निगच्छति।।।३६।
यत्तदग्रे विषमिव परिणामेऽमृतोपमम्।
तत्सुखं सात्त्विकं प्रोक्तमात्मबुद्धिप्रसादजम्।।३७।।

σουκαμ τβ ιντανιμ τρι-βινταμ   σρινου με μπαρατarσαμπα
αμπιασαντ ραματε γιατρα   ντουχκανταμ τσα νιγκατσατι

γιατ ταντ αγκρε βισαμ ιβα   παριναμε ‘μριτοπαμαμ
τατ σουκαμ σαττβικαμ προκταμ   ατμα-μπουντι-πρασαντα-τζαμ

σουκαμ: ευτυχία – *του*: αλλά – *ιντανιμ*: τώρα - *τρι-βινταμ*: τα τρία είδη – *σρινου*: άκου – *με*: από Εμένα – *μπαρατα-ρισαμπα*: ω άριστε των Μπάρατα – *αμπιασατ*: μέσω άσκησης – *ραματε*: απολαμβάνει – *γιατρα*: όπου – *ντουχκα*: της δυστυχίας – *ανταμ*: το τέλος – *τσα*: επίσης – *νιγκατσατι*: κερδίζει – *γιατ*: η οποία – *τατ*: εκείνη – *αγκρε*: στην αρχή – *βισαμ ιβα*: σαν δηλητήριο – *παριναμε*: στο τέλος – *αμριτα*: με νέκταρ – *ουπαμαμ*: παρομοιαζόμενη – *τατ*: εκείνη – *σουκαμ*: η ευτυχία – *σαττβικαμ*: στην κατάσταση της αγαθότητας – *προκταμ*: λέγεται ότι είναι – *ατμα*: στον εαυτό – *μπουντι*: η νοημοσύνη – *πρασαντα*: από την ικανοποίηση - *τζαμ*: γεννημένη.

Ω άριστε των Μπάρατα, άκου τώρα σε παρακαλώ από Εμένα για τα τρία είδη ευτυχίας τα οποία απολαμβάνει η υποκείμενη σε όρους ψυχή. Εκείνη η ευτυχία την οποία απολαμβάνει μέσω διαρκούς άσκησης και η οποία φέρνει το τέλος της δυστυχίας, η οποία στην αρχή είναι σαν δηλητήριο αλλά στο τέλος είναι σαν νέκταρ και η οποία οδηγεί στην αυτοσυνειδητοποίηση είναι ευτυχία στην κατάσταση της αγαθότητας.

Η υποκείμενη σε όρους ψυχή προσπαθεί να απολαύσει την υλική ευτυχία ξανά και ξανά. Έτσι αναμασά τα ίδια και τα ίδια, αλλά μερικές φορές, στην πορεία αυτής της απόλαυσης, ελευθερώνεται από την υλική περιπλοκή χάρη στην επαφή της με μία μεγάλη ψυχή. Με άλλα λόγια, η υποκείμενη σε όρους ψυχή ασχολείται πάντα με την ικανοποίηση των αισθήσεων, αλλά όταν καταλάβει μέσω καλής συναναστροφής ότι πρόκειται για επανάληψη του ιδίου πράγματος και αφυπνισθεί στην αληθινή της συνείδηση, τη συνείδηση του Κρίσνα, μπορεί να ελευθερωθεί από αυτή την επαναλαμβανόμενη δήθεν ευτυχία.

Αναζητώντας την αυτοσυνειδητοποίηση είναι υποχρεωμένος κανείς να ακολουθεί πολλούς κανόνες και ρυθμίσεις για τον έλεγχο του νου και των αισθήσεων και να συγκεντρώνει τον νου στον εαυτό. Όλες αυτές οι διαδικασίες είναι πολύ δύσκολες, πικρές σαν δηλητήριο, αλλά αν αυτή η προσπάθεια στεφθεί από επιτυχία και φτάσει κανείς στο υπερβατικό επίπεδο, αρχίζει να γεύεται το αληθινό νέκταρ και να απολαμβάνει πραγματικά τη ζωή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 38

विषयेन्द्रियसंयोगाद्यत्तदग्रेऽमृतोपमम्।
परिणामे विषमिव तत्सुखं राजसं स्मृतम्।।३८।।

βισαγιεννтριγια-σαμιογκαντ   γιατ ταντ αγκρε 'μριτοπαμαμ
παριναμε βισαμ ιβα   τατ σουκαμ ρατζασαμ σμριταμ

βισαγια: με τα αντικείμενα των αισθήσεων - *ιννтριγια*: των αισθήσεων – *σαμιογκατ*: από τον συνδυασμό – *γιατ*: εκείνη – *τατ*: η οποία – *αγκρε*: στην αρχή – *αμριτα-ουπαμαμ*: σαν νέκταρ – *παριναμε*: στο τέλος - *βισαμ ιβα*: σαν δηλητήριο – *τατ: εκείνη – σουκαμ*: η ευτυχία – *ρατζασαμ*: στην κατάσταση του πάθους – *σμριταμ*: θεωρείται.

Η ευτυχία εκείνη η οποία προέρχεται από την επαφή των αισθήσεων με τα αντικείμενα των αισθήσεων και η οποία μοιάζει με νέκταρ στην αρχή αλλά με δηλητήριο στο τέλος, θεωρείται ευτυχία στην κατάσταση του πάθους.

Ένας νέος άνδρας και μια νέα γυναίκα συναντώνται και οι αισθήσεις τούς ωθούν να κοιτάζονται, να αγγίζονται και να έχουν σεξουαλική επαφή. Στην αρχή αυτό μπορεί να είναι πολύ ευχάριστο για τις αισθήσεις, αλλά στο τέλος ή μετά από ένα διάστημα γίνεται σαν δηλητήριο. Απομακρύνονται, χωρίζουν, οδύρονται, πικραίνονται, κλπ. Αυτού του είδους η ευτυχία είναι πάντα στην κατάσταση του πάθους. Η ευτυχία που αντλείται από τον συνδυασμό των αισθήσεων και των αντικειμένων των αισθήσεων είναι πάντα αιτία δυστυχίας και θα πρέπει να αποφεύγεται με κάθε τρόπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 39

यदग्रे चानुबन्धे च सुखं मोहनमात्मनः।
निद्रालस्यप्रमादोत्थं तत्तामसमुदाहृतम्।।३९।।

γιαντ αγκρε τσανουμπαννтε τσα   σουκαμ μοχαναμ ατμαναχ
νιντραλασια-πραμαντοτταμ   τατ ταμασαν ουνταχριταμ

γιατ: η οποία – *αγκρε*: στην αρχή – *τσα*: επίσης – *ανουμπαννтε*: στο τέλος – *τσα*: επίσης – *σουκαμ*: η ευτυχία – *μοχαναμ*: η πλάνη – *ατμαναχ*: για τον εαυτό

– *νιντρα*: ο ύπνος – *αλασια*: η νωθρότητα – *πραμαντα*: η αδιαφορία – *ουτταμ*: παράγεται από – *τατ*: εκείνη – *ταμασαν*: στην κατάσταση της άγνοιας – *ουνταχριταμ*: λέγεται ότι είναι.

Και η ευτυχία εκείνη η οποία είναι τυφλή ως προς την αυτοσυνειδητοποίηση, η οποία είναι παραπλανητική από την αρχή μέχρι το τέλος και η οποία προέρχεται από τον ύπνο, τη νωθρότητα και την αδιαφορία, βρίσκεται στην κατάσταση της άγνοιας.

Όποιος βρίσκει ευχαρίστηση στη νωθρότητα και τον ύπνο βρίσκεται ασφαλώς στην κατάσταση του σκότους, στην άγνοια, όπως και εκείνος που δεν έχει ιδέα πώς να ενεργήσει και πώς όχι. Γι’ αυτά τα πρόσωπα όλα είναι άγνοια. Δεν υπάρχει ευτυχία ούτε στην αρχή ούτε στο τέλος. Για όποιον βρίσκεται στην κατάσταση του πάθους, ίσως υπάρχει κάποιου είδους εφήμερη ευτυχία στην αρχή, αλλά για όποιον βρίσκεται στην άγνοια υπάρχει μόνο δυστυχία τόσο στην αρχή όσο και στο τέλος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 40

न तदस्ति पृथिव्यां वा दिवि देवेषु वा पुनः।
सत्त्वं प्रकृतिजैर्मुक्तं यदेभिः स्यात्त्रिभिर्गुणैः।।४०।।

να ταντ αστι πριτιβιαμ βα   ντιβι ντεβεσου βα πουναχ
σαττβαμ πρακριτι-τζαϊρ μουκταμ   γιαντ εμπιχ σιατ τριμπιρ γκουναϊχ

να: δεν – *τατ*: εκεί – *αστι*: υπάρχει – *πριτιβιαμ*: πάνω στη Γη – *βα*: ή - *ντιβι*: στα ανώτερα πλανητικά συστήματα – *ντεβεσου*: μεταξύ των ημιθέων – *βα*: ή – *πουναχ*: ακόμη και – *σαττβαμ*: η ύπαρξη - *πρακριτι-τζαϊχ*: γεννημένες από την υλική φύση – *μουκταμ*: ελεύθερο – *γιατ*: εκείνο – *εμπιχ*: από αυτές – *σιατ*: είναι – *τριμπιχ*: τρεις – *γκουναϊχ*: οι καταστάσεις της υλικής φύσης.

Δεν υπάρχει ον, είτε πάνω στη Γη είτε ακόμα και μεταξύ των ημιθέων στα ανώτερα πλανητικά συστήματα, απελευθερωμένο από αυτές τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης.

Εδώ ο Κύριος συνοψίζει τη συνολική επίδραση των τριών *γκουνα*, των τριών καταστάσεων της υλικής φύσης, σε όλο το σύμπαν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 41

ब्राह्मणक्षत्रियविशां शूद्राणां च परंतप।
कर्माणि प्रविभक्तानि स्वभावप्रभवैर्गुणैः।।४१।।

μπραμανα-κσατρια-βισαμ σουντραναμ τσα παραντapa
καρμανι πραβιμπακτανι σβαμπαβα-πραμπαβαϊρ γκουναϊχ

μπραμανα: οι *μπραμανα* – *κσατρια*: οι *κσατρια* – *βισαμ*: οι *βαϊσια* - *σουντραναμ*: οι *σουντρα* – *τσα*: και – *παραντaπα*: ω τιμωρέ των εχθρών – *καρμανι*: δραστηριότητες – *πραβιμπακτανι*: διαιρούνται – *σβαμπαβα*: τη φύση τους – *πραμπαβαϊχ*: γεννημένες από – *γκουναϊχ*: τις *γκουνα*, τις καταστάσεις της υλικής φύσης.

Ω τιμωρέ των εχθρών, οι *μπραμανα*, οι *κσατρια*, οι *βαϊσια* και οι *σουντρα* διακρίνονται από τις ιδιότητες της δράσης τους, οι οποίες είναι σύμφωνες με τις καταστάσεις της υλικής φύσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 42

शमो दमस्तपः शौचं क्षान्तिरार्जवमेव च।
ज्ञानं विज्ञानमास्तिक्यं ब्रह्मकर्म स्वभावजम्।।४२।।

σαμο νταμας ταπαχ σωτσαμ κσαντιρ αρτζαβαμ εβα τσα
γκιαναμ βιγκιαναμ αστικιαμ μπραμα-καρμα σβαμπαβα-τζαμ

σαμαχ: γαλήνη – *νταμαχ*: αυτοέλεγχος – *ταπαχ*: ασκητικότητα – *σωτσαμ*: αγνότητα – *κσαντιχ*: ανεκτικότητα – *αρτζαβαμ*: εντιμότητα – *εβα*: βεβαίως – *τσα*: και – *γκιαναμ*: υπερβατική γνώση – *βιγκιαναμ*: συνειδητοποιημένη γνώση – *αστικιαμ*: θρησκευτικότητα – *μπραμα*: των *μπραμανα* – *καρμα*: το καθήκον - *σβαμπαβα-τζαμ*: γεννημένο από τη φύση τους.

Γαλήνη, αυτοέλεγχος, ασκητικότητα, αγνότητα, ανεκτικότητα, εντιμότητα, γνώση, σοφία και θρησκευτικότητα – αυτές είναι οι φυσικές ιδιότητες της δράσης των *μπραμανα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 43

शौर्यं तेजो धृतिर्दाक्ष्यं युद्धे चाप्यपलायनम्।
दानमीश्वरभावश्च क्षात्रं कर्म स्वभावजम्।।४३।।

σωριαμ τετζο ντριτιρ ντακσιαμ γιουντε τσαπι απαλαγιαναμ
ντανaμ ισβαρα-μπαβας τσα κσατραμ καρμα σβαμπαβα-τζαμ

σωριαμ: ηρωισμός – *τετζαχ*: δύναμη – *ντριτιχ*: αποφασιστικότητα – *ντακσιαμ*: επινοητικότητα – *γιουντε*: στη μάχη – *τσα*: και – *απι*: επίσης – *απαλαγιαναμ*: θάρρος στη μάχη – *ντανaμ*: γενναιοδωρία – *ισβαρα*: αρχηγία – *μπαβαχ*: η φύση – *τσα*: και – *κσατραμ*: των *κσατρια* – *καρμα*: το καθήκον - *σβαμπαβα-τζαμ*: γεννημένο από τη φύση τους.

Ηρωισμός, δύναμη, αποφασιστικότητα, επινοητικότητα, θάρρος στη μάχη, γενναιοδωρία και ηγετική ικανότητα είναι οι φυσικές ιδιότητες της δράσης των *κσατρια*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 44

कृषिगौरक्ष्यवाणिज्यं वैश्यकर्म स्वभावजम्।
परिचर्यात्मकं कर्म शूद्रस्यापि स्वभावजम्।।४४।।

κρισι-γκο-ρακσια-βανιτζιαμ βαϊσια-καρμα σβαμπαβα-τζαμ
παριτσαριατμακαμ καρμα σουντρασιαπι σβαμπαβα-τζαμ

κρισι: η καλλιέργεια της γης – *γκο*: των αγελάδων – *ρακσια*: η προστασία – *βανιτζιαμ*: το εμπόριο – *βαϊσια*: των *βαϊσια* – *καρμα*: το καθήκον - *σβαμπαβα-τζαμ*: γεννημένο από τη φύση τους – *παριτσαρια*: η υπηρεσία – *ατμακαμ*: η φύση – *καρμα*: το καθήκον – *σουντρασια*: των *σουντρα* – *απι: επίσης* - *σβαμπαβα-τζαμ*: γεννημένο από τη φύση τους.

Η γεωργία, η προστασία των αγελάδων, οι επιχειρήσεις και το εμπόριο είναι η φυσική δράση για τους *βαϊσια*, ενώ η φυσική δράση για τους *σουντρα* είναι να υπηρετούν τις άλλες τρεις κοινωνικές τάξεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ 45

स्वे स्वे कर्मण्यभिरतः संसिद्धिं लभते नरः।
स्वकर्मनिरतः सिद्धिं यथा विन्दति तच्छृणु।।४५।।

σβε σβε καρμανι αμπιραταχ σαμσιντιμ λαμπατε ναραχ
σβα-καρμα-νιραταχ σιντιμ γιατα βιννταti τατς τσρινου

σβε σβε: ο καθένας τις δικές του – *καρμανι*: δραστηριότητες – *αμπιραταχ*: ακολουθώντας – *σαμσιντιμ*: την τελειότητα – *λαμπατε*: επιτυγχάνει –*ναραχ*: ένας άνθρωπος - *σβα-καρμα*: με το καθήκον του – *νιραταχ*: ασχολούμενος – *σιντιμ*: την τελειότητα – *γιατα*: πώς – *βιννταti*: αποκτά – *τατ*: εκείνη – *σρινου*: άκου.

Ακολουθώντας τη δική του εργασία, κάθε άνθρωπος μπορεί να γίνει τέλειος. Άκου τώρα πώς γίνεται αυτό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 46

यतः प्रवृत्तिर्भूतानां येन सर्वमिदं ततम्।
स्वकर्मणा तमभ्यर्च्य सिद्धिं विन्दति मानवः।।४६।।

γιαταχ πραβριττιρ μπουταναμ γιενα σαρβαμ ινταμ ταταμ
σβα-καρμανα ταμ αμπιαρτσια σιντιμ βιννταti μαναβαχ

γιαταχ: από ποιον – *πραβριττιχ*: η πηγή – *μπουταναμ*: όλων των ζωντανών όντων – *γιενα*: από τον οποίον – *σαρβαμ*: όλα – *ινταμ*: αυτά – *ταταμ*: έχουν διαποτιστεί - *σβα-καρμανα*: κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του – *ταμ*: Αυτόν – *αμπιαρτσια*: λατρεύοντας – *σιντιμ*: την τελειότητα – *βιννταti*: επιτυγχάνει – *μαναβαχ*: ο άνθρωπος.

Λατρεύοντας τον Κύριο, ο οποίος είναι η πηγή όλων των όντων και ο οποίος διαπερνά τα πάντα, μπορεί ο άνθρωπος, ενώ εκτελεί το καθήκον του, να φτάσει στην τελειότητα.

Όπως αναφέρθηκε στο Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο, όλα τα ζωντανά όντα είναι μικρά μέρη του Υπερτάτου Κυρίου. Συνεπώς ο Υπέρτατος Κύριος είναι η αρχή όλων των ζωντανών όντων. Αυτό επιβεβαιώνεται στην *Βεντάντα-σουτρα*: *τζανμαντι ασια γιαταχ*. Άρα ο Υπέρτατος Κυριος είναι η αρχή της ζωής όλων των όντων. Με τις δύο ενέργειές Του, την εξωτερική και την εσωτερική ενέργεια, διαπερνά τα πάντα. Θα πρέπει, επομένως, να λατρεύει κανείς τον Υπέρτατο Κύριο μαζί με τις ενέργειές Του. Οι Βαϊσνάβα, οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου, λατρεύουν τον Υπέρτατο Κύριο μαζί με την εσωτερική Του ενέργεια. Η εξωτερική Του ενέργεια είναι μια διαστρεβλωμένη αντανάκλαση της εσωτερικής ενέργειας. Η εξωτερική ενέργεια είναι το φόντο, ενώ ο Υπέρτατος Κύριος ως Παραμάτμα βρίσκεται παντού. Είναι η Υπέρτατη Ψυχή όλων των ημιθέων, όλων των ανθρώπινων όντων, όλων των ζώων, παντού. Θα πρέπει, λοιπόν, να γνωρίζει κανείς ότι ως μέρος του Υπερτάτου Κυρίου είναι καθήκον του να Του προσφέρει υπηρεσία. Όλοι θα πρέπει να προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης στον Κύριο με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Αυτό συνιστάται σε αυτή τη στροφή.

Όλοι θα πρέπει να πιστέψουν ότι απασχολούνται με έναν συγκεκριμένο τύπο εργασίας από τον Χρισικέσα, τον κύριο των αισθήσεων. Και ο Κρίσνα, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, θα πρέπει να λατρεύεται με το αποτέλεσμα της εργασίας στην οποία απασχολούνται. Αν κάποιος σκέφτεται πάντα με αυτόν τον τρόπο, με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα, τότε με τη χάρη του Κυρίου αποκτά πλήρη επίγνωση των πάντων. Αυτή είναι η τελειότητα της ζωής. Ο Κύριος λέει στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (12.7): *τεσαμ αχαμ σαμουνταρτα*. Ο ίδιος ο Υπέρτατος Κύριος αναλαμβάνει την ευθύνη να σώσει έναν τέτοιο αφοσιωμένο υπηρέτη. Αυτή είναι η ύψιστη τελειότητα της ζωής. Οποιαδήποτε απασχόληση και αν έχει κανείς, αν υπηρετεί τον Υπέρτατο Κύριο, θα επιτύχει την ύψιστη τελειότητα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 47

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात्।
स्वभावनियतं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम्।।४७।।

σρεγιαν σβα-νταρμο βιγκουναχ   παρα-νταρματ σβ-ανουστιτατ
σβαμπαβα-νιγιαταμ καρμα   κουρβαν ναπνοτι κιλμπισαμ

σρεγιαν: καλύτερα - *σβα-νταρμαχ*: τη δική του φυσική ασχολία – *βιγκουναχ*: εκτελεσμένη με ατελή τρόπο - *παρα-νταρματ*: τη φυσική ασχολία κάποιου άλλου - *σου-ανουστιτατ*: εκτελεσμένη τέλεια - *σβαμπαβα-νιγιαταμ*: τα επιβεβλημένα καθήκοντα σύμφωνα με τη φύση κάποιου – *καρμα*: την εργασία – *κουρβαν*: εκτελώντας – *να*: ποτέ δεν – *απνοτι*: προκαλεί – *κιλμπισαμ*: αμαρτίες.

Είναι καλύτερα να ασχολείται κανείς με τη δική του φυσική ασχολία, ακόμη και αν την εκτελεί με τρόπο ατελή, παρά να εκτελεί τη φυσική ασχολία κάποιου άλλου, ακόμη και αν την κάνει τέλεια. Τα καθήκοντα τα επιβεβλημένα σύμφωνα με τη φύση κάποιου δεν γεννούν ποτέ αμαρτία.

Τα επιβεβλημένα καθήκοντα του καθενός περιγράφονται στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Όπως ήδη συζητήσαμε σε προηγούμενες στροφές, τα καθήκοντα του *μπραμανα*, του *κσατρια*, του *βαΐσια* και του *σουντρα* περιγράφονται σύμφωνα με τις συγκεκριμένες καταστάσεις της υλικής φύσης που αντιστοιχούν στον καθένα τους. Δεν θα πρέπει να αντιγράφει κανείς τα καθήκοντα κάποιου άλλου. Κάποιος που από τη φύση του έλκεται από το είδος της εργασίας που κάνουν οι *σουντρα*, δεν θα πρέπει να ισχυρίζεται ψεύτικα ότι είναι *μπραμανα,* παρόλο που μπορεί να έχει γεννηθεί σε οικογένεια *μπραμανα*. Έτσι θα πρέπει να εργάζεται κανείς σύμφωνα με τη φύση του· καμία δουλειά δεν είναι απεχθής, αν γίνεται στην υπηρεσία του Υπερτάτου Κυρίου. Τα επαγγελματικά καθήκοντα του *μπραμανα* ανήκουν ασφαλώς στην κατάσταση της αγαθότητας, αλλά αν κάποιος δεν ανήκει από τη φύση του σε αυτή την κατάσταση, δεν θα πρέπει να μιμείται τα επαγγελματικά καθήκοντα του *μπραμανα*. Ο *κσατρια* εναι υποχρεωμένος να κάνει τόσο πολλά αποτρόπαια πράγματα· είναι υποχρεωμένος να είναι βίαιος για να σκοτώσει τους εχθρούς του και ορισμένες φορές είναι υποχρεωμένος να πει ψέματα για λόγους διπλωματίας. Βία και διπροσωπία συνοδεύουν τις πολιτικές υποθέσεις, αλλά ο *κσατρια* δεν εγκαταλείπει τα επιβεβλημένα καθήκοντά του επιχειρώντας να εκτελέσει τα καθήκοντα ενός *μπραμανα*.

Θα πρέπει να ενεργεί κανείς για να ικανοποιήσει τον Υπέρτατο Κύριο. Για παράδειγμα, ο Αρτζούνα ήταν *κσατρια*. Δίσταζε να πολεμήσει την άλλη πλευρά. Αλλά αν η μάχη γίνεται για λογαριασμό του Κρίσνα, του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, δεν χρειάζεται να φοβάται κανείς ότι θα εξαχρειωθεί. Επίσης, στον επιχειρηματικό τομέα, μερικές φορές ο έμπορος είναι υποχρεωμένος να πει τόσο πολλά ψέματα προκειμένου να έχει κέρδη.

Αν δεν το κάνει, δεν θα έχει κέρδη. Ορισμένες φορές ο έμπορος λέει: «Αχ, αγαπητέ μου πελάτη, εξαιτίας σου δεν έχω καθόλου κέρδος», αλλά θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι χωρίς κέρδος ο έμπορος δεν μπορεί να υπάρξει. Άρα όταν ο έμπορος λέει ότι δεν έχει καθόλου κέρδος θα πρέπει να το θεωρήσουμε ως ένα αθώο ψέμα. Ωστόσο ο έμπορος δεν θα πρέπει να θεωρεί ότι επειδή κάνει ένα επάγγελμα που τον υποχρεώνει να λέει ψέματα, θα πρέπει να αφήσει το επάγγελμά του και να ακολουθήσει το επάγγελμα του *μπραμανα*. Αυτό δεν ενδείκνυται. Το να είναι κανείς *κσατρια* ή *βαϊσια* ή *σουντρα* δεν έχει σημασία, αν με την εργασία του υπηρετεί το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Ακόμη και οι *μπραμανα*, οι οποίοι τελούν άλλου είδους θυσίες, ορισμένες φορές είναι υποχρεωμένοι να σκοτώσουν ζώα, επειδή μερικές φορές η θυσία ζώων είναι απαραίτητη για κάποιες θυσιαστήριες τελετές. Κατά τον ίδιο τρόπο, αν ένας *κσατρια* σκοτώσει κάποιον εχθρό στο πλαίσιο των υποχρεώσεών του δεν επισύρει καμία αμαρτία. Στο Τρίτο Κεφάλαιο αυτά τα ζητήματα έχουν εξηγηθεί σαφώς και λεπτομερώς· ο κάθε άνθρωπος θα πρέπει να εργάζεται με σκοπό τη *γιαγκια*, τη θυσία, δηλαδή για τον Βίσνου, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Οτιδήποτε γίνεται για προσωπική ικανοποίηση των αισθήσεων είναι αιτία δουλείας. Το συμπέρασμα είναι ότι θα πρέπει όλοι να απασχολούνται σύμφωνα με τη συγκεκριμένη ιδιότητα της φύσης την οποία έχουν αποκτήσει και θα πρέπει να αποφασίσουν να εργάζονται μόνο για να υπηρετούν την υπέρτατη αιτία, τον Υπέρτατο Κύριο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 48

सहजं कर्म कौन्तेय सदोषमपि न त्यजेत्।
सर्वारम्भा हि दोषेण धूमेनाग्निरिवावृताः॥४८॥

σαχα-τζαμ καρμα κωντεγια σα-ντοσαμ απι να τιατζετ
σαρβαραμμπα χι ντοσενα ντουμεναγκνιρ ιβαβριταχ

σαχα-τζαμ: γεννημένη από τη φύση του – *καρμα*: την εργασία – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι - *σα-ντοσαμ*: με ελαττώματα, ατέλειες – *απι*: μολονότι – *να*: δεν – *τιατζετ*: πρέπει να αφήσει – *σαρβα αραμμπαχ*: όλα τα εγχειρήματα – *χι*: ασφαλώς – *ντοσενα*: με μειονεκτήματα – *ντουμενα*: με καπνό - *αγκνιχ*: η φωτιά – *ιβα*: όπως – *αβριταχ*: καλυμμένη.

Κάθε εγχείρημα καλύπτεται από κάποιου είδους ατέλεια, ακριβώς όπως η φωτιά καλύπτεται από καπνό. Επομένως, δεν θα πρέπει να εγκαταλείπει κανείς την εργασία του, που έχει γεννηθεί από τη φύση του, ω γιε της Κούντι, ακόμη και αν αυτή η εργασία είναι γεμάτη μειονεκτήματα.

Στην υπό όρους ζωή, κάθε εργασία είναι μολυσμένη από τις καταστάσεις της υλικής φύσης. Ακόμη και αν κάποιος είναι *μπραμανα*, είναι υποχρεωμένος να τελέσει θυσίες στις οποίες είναι απαραίτητη η σφαγή ζώων. Παρόμοια, ένας *κσατρια*, όσο ευσεβής και αν είναι, είναι υποχρεωμένος να πολεμήσει τους εχθρούς. Δεν μπορεί να το αποφύγει. Κατά τον ίδιο τρόπο, ένας έμπορος, όσο ευσεβής και αν είναι, πρέπει ορισμένες φορές να αποκρύψει τα κέρδη του προκειμένου να παραμείνει στη δουλειά ή να κάνει συμφωνίες στη μαύρη αγορά. Αυτά τα πράγματα είναι αναπόφευκτα. Παρόμοια, μολονότι μπορεί ένας *σουντρα* να υπηρετεί έναν κακό κύριο, είναι υποχρεωμένος να εκτελεί τις εντολές του, παρόλο που μπορεί αυτά που του ζητά να μην πρέπει να γίνουν. Παρά τα προβλήματα, θα πρέπει να συνεχίσει κανείς να εκτελεί τα επιβεβλημένα καθήκοντά του, επειδή έχουν γεννηθεί από τη φύση του.

Το παράδειγμα αυτής της στροφής είναι πολύ εύστοχο. Παρόλο που η φωτιά είναι καθαρή, περιβάλλεται από καπνό. Αλλά ο καπνός δεν αφαιρεί την καθαρότητα της φωτιάς. Παρόλο που υπάρχει καπνός στη φωτιά, η φωτιά θεωρείται το καθαρότερο από όλα τα στοιχεία. Αν κάποιος προτιμήσει να εγκαταλείψει την εργασία ενός *κσατρια* και να αναλάβει την εργασία ενός *μπραμανα*, δεν έχει καμία διαβεβαίωση ότι στην εργασία του *μπραμανα* δεν υπάρχουν δυσάρεστα καθήκοντα. Μπορούμε, λοιπόν, να συμπεράνουμε ότι στον υλικό κόσμο κανείς δεν μπορεί να είναι απαλλαγμένος εντελώς από τη μόλυνση της υλικής φύσης. Από αυτή την άποψη, το παράδειγμα της φωτιάς και του καπνού είναι πολύ κατάλληλο. Μερικές φορές ο καπνός της φωτιάς ενοχλεί τα μάτια και άλλα μέρη του σώματος, αλλά τον χειμώνα είναι υποχρεωμένος κανείς να χρησιμοποιεί τη φωτιά, παρά τα ενοχλητικά αυτά συμπτώματα. Κατά τον ίδιο τρόπο, δεν θα πρέπει να εγκαταλείψει κανείς τη φυσική του απασχόληση επειδή υπάρχουν κάποια ενοχλητικά στοιχεία. Θα πρέπει μάλλον να είναι αποφασισμένος κανείς να υπηρετεί τον Υπέρτατο Κύριο μέσω της φυσικής του ασχολίας και έχοντας συνείδηση του Κρίσνα. Αυτό είναι το στοιχείο της τελειότητας. Όταν ένα συγκεκριμένο είδος απασχόλησης εκτελείται για την ικανοποίηση του Υπερτάτου Κυρίου, όλες οι ατέλειες της συγκεκριμένης απασχόλησης εξαγνίζονται. Όταν τα αποτελέσματα της εργασίας εξαγνίζονται στο πλαίσιο της υπηρεσίας

αφοσίωσης, τελειοποιείται κανείς βλέποντας μέσα του τον εαυτό και αυτό ακριβώς είναι η αυτοσυνειδητοποίηση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 49

असक्तबुद्धिः सर्वत्र जितात्मा विगतस्पृहः।
नैष्कर्म्यसिद्धिं परमां संन्यासेनाधिगच्छति।।४९।।

ασακτα-μπουντιχ σαρβατρα τζιτατμα βιγκατα-σπριχαχ
ναϊσκαρμια-σιντιμ παραμαμ σαννιασεναντιγκατσατι

ασακτα-μπουντιχ: νοημοσύνη που δεν είναι προσκολλημένη – *σαρβατρα*: παντού – *τζιτα-ατμα*: έλεγχος του νου - *βιγκατα-σπριχαχ*: χωρίς υλικές επιθυμίες - *ναϊσκαρμια-σιντιμ*: τελειότητα της απαλλαγμένης από αντίδραση δράσης – *παραμαμ*: στην υπέρτατη – *σαννιασενα*: από την τάξη της απάρνησης – *αντιγκατσατι*: φτάνει.

Μπορεί κανείς να επιτύχει τα αποτελέσματα της απάρνησης αν ελέγχει τον νου, αν αποδεσμευθεί από τα υλικά πράγματα και αν περιφρονεί τις υλικές απολαύσεις. Αυτό είναι το ύψιστο στάδιο τελειότητας της απάρνησης.

Αληθινή απάρνηση σημαίνει να σκέφτεται κανείς πάντα ότι είναι κομμάτι του Υπερτάτου Κυρίου. Δεν έχει, επομένως, δικαίωμα να απολαύσει τους καρπούς της εργασίας του. Αφού είναι κομμάτι του Υπερτάτου Κυρίου, ο Υπέρτατος Κύριος πρέπει να απολαύσει τους καρπούς της εργασίας του. Αυτό είναι πραγματική συνείδηση του Κρίσνα. Όποιος ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα είναι πράγματι *σαννιασι*, ανήκει δηλαδή στην τάξη της απάρνησης. Έχοντας κανείς αυτή τη νοοτροπία είναι ικανοποιημένος, επειδή στην πραγματικότητα ενεργεί για τον Υπέρτατο Κύριο. Έτσι δεν έχει προσκόλληση για τίποτε το υλικό· συνηθίζει στο να μη βρίσκει ικανοποίηση σε τίποτε πέρα από την υπερβατική ευτυχία που αντλεί από την υπηρεσία του Κυρίου. Υποτίθεται ότι ο *σαννιασι* είναι απαλλαγμένος από την αντίδραση στις περασμένες πράξεις του, αλλά όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα φτάνει αυτομάτως σε αυτή την τελειότητα, χωρίς καν να προσχωρήσει στην αποκαλούμενη τάξη της απάρνησης. Αυτή η κατάσταση του νου ονομάζεται *γιογκαρουντα*, το στάδιο της τελειότητας του *γιογκα*, όπως βεβαιώνεται στο

Τρίτο Κεφάλαιο: *γιας τβ ατμα-ρατιρ εβα σιατ*, δηλαδή όποιος βρίσκει την ικανοποίηση στον εαυτό του δεν φοβάται καμία αντίδραση προερχόμενη από τη δράση του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 50

सिद्धिं प्राप्तो यथा ब्रह्म तथाप्नोति निबोध मे।
समासेनैव कौन्तेय निष्ठा ज्ञानस्य या परा।।५०।।

σιντιμ πραπτο γιατα μπραμα   ταταπνοτι νιμποντα με
σαμασεναϊβα κωντεγια   νιστα γκιανασια για παρα

σιντιμ: την τελειότητα – *πραπταχ*: μπορεί να φτάσει – *γιατα*: πώς – *μπραμα*: στο *μπραμαν* – *τατα*: έτσι - *απνοτι*: κατορθώνει – *νιμποντα*: μάθε – *με*: από Εμένα – *σαμασενα*: συνοπτικά - *εβα*: βεβαίως – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *νιστα*: το στάδιο της σταθερότητας – *γκιανασια*: της γνώσης – *για*: το οποίο (είναι) – *παρα*: υπερβατικό.

Μάθε από Εμένα συνοπτικά, ω γιε της Κούντι, πώς μπορεί κάποιος να φθάσει στο υπέρτατο στάδιο τελειότητας, στο *μπραμαν*, ενεργώντας με τον τρόπο που θα σου περιγράψω.

Ο Κύριος πρόκειται να περιγράψει στον Αρτζούνα πώς μπορεί να επιτύχει κανείς το ύψιστο στάδιο τελειότητας εκτελώντας απλώς τα φυσικά του καθήκοντα για το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Μπορεί κάποιος να φτάσει στο υπέρτατο στάδιο του *μπραμαν*, απαρνούμενος απλώς τα αποτελέσματα της εργασίας του για την ικανοποίηση του Υπερτάτου Κυρίου. Αυτή είναι η μέθοδος της αυτοσυνειδητοποίησης. Η πραγματική τελειότητα της γνώσης βρίσκεται στην απόκτηση αγνής συνείδησης του Κρίσνα. Αυτό περιγράφεται στις επόμενες στροφές.

ΚΕΙΜΕΝΑ 51-53

बुद्ध्या विशुद्धया युक्तो धृत्याऽऽत्मानं नियम्य च।
शब्दादीन् विषयांस्त्यक्त्वा रागद्वेषौ व्युदस्य च।।५१।।

विविक्तसेवी लघ्वाशी यतवाक्कायमानसः।
ध्यानयोगपरो नित्यं वैराग्यं समुपाश्रितः।।५२।।
अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं परिग्रहम्।
विमुच्य निर्ममः शान्तो ब्रह्मभूयाय कल्पते।।५३।।

μπουντια βισουνταγια γιουκτο   ντριτιατμαναμ νιγιαμια τσα
σαμπνταντιν βισαγιαμς τιακτβα   ραγκα-ντβεσω βιουντασια τσα

βιβικτα-σεβι λαγκβ-ασι   γιατα-βακ-καγια-μανασαχ
ντιανα-γιογκα-παρο νιτιαμ   βαϊραγκιαμ σαμουπασριταχ

αχανκαραμ μπαλαμ ντarπαμ   καμαμ κρονταμ παριγκραχαμ
βιμουτσια νιρμαμαχ σαντο   μπραμα-μπουγιαγια καλπατε

μπουντια: με τη νοημοσύνη – *βισουνταγια*: πλήρως εξαγνισμένος – *γιουκταχ*: ασχολούμενος – *ντριτια*: αποφασιστικότητα – *ατμαναμ*: ο εαυτός – *νιγιαμια*: ρυθμίζοντας – *τσα*: επίσης – *σαμπντα-αντιν*: όπως ο ήχος – *βισαγιαν*: τα αντικείμενα των αισθήσεων – *τιακτβα*: αφήνοντας – *ραγκα*: προσκόλληση – *ντβεσω*: μίσος, αποστροφή – *βιουντασια*: βάζοντας στην άκρη – *τσα*: επίσης - *βιβικτα-σεβι*: μένοντας σ’ ένα μοναχικό μέρος - *λαγκου-ασι*: τρώγοντας λίγο - *γιατα-βακ*: ελέγχοντας την ομιλία – *καγια*: το σώμα – *μανασαχ*: τον νου - *ντιανα-γιογκα-παραχ*: απορροφημένος σε έκσταση – *νιτιαμ*: είκοσι τέσσερεις ώρες το εικοσιτετράωρο – *βαϊραγκιαμ*: αποκόλληση – *σαμουπασριταχ*: βρίσκοντας καταφύγιο – *αχανκαραμ*: το ψεύτικο εγώ – *μπαλαμ*: ψεύτικη δύναμη – *νταρπαμ*: ψεύτικη υπερηφάνεια – *καμαμ*: λαγνεία – *κρονταμ*: οργή – *παριγκραχαμ*: αποδοχή υλικών πραγμάτων – *βιμουτσια*: απελευθερωμένος – *νιρμαμαχ*: χωρίς αίσθηση ιδιοκτησίας – *σανταχ*: ειρηνικός - *μπραμα-μπουγιαγια*: για αυτοσυνειδητοποίηση – *καλπατε*: είναι άξιος.

Εξαγνισμένος δια της νοημοσύνης του και ελέγχοντας τον νου με αποφασιστικότητα, απέχοντας από τα αντικείμενα ικανοποίησης των αισθήσεων, απελευθερωμένος από την προσκόλληση και το μίσος, κάποιος που ζει σε ένα μοναχικό μέρος, που τρώει λίγο και που ελέγχει το σώμα και την ομιλία, που είναι αποδεσμευμένος και πάντα σε έκσταση, που είναι απαλλαγμένος από το ψεύτικο εγώ, την ψεύτικη δύναμη, την ψεύτικη υπερηφάνεια, τη λαγνεία και τον θυμό και που δεν συγκεντρώνει

υλικά πράγματα – ένα τέτοιο πρόσωπο ασφαλώς υψώνεται στην κατάσταση της αυτοσυνειδητοποίησης.

Όταν κάποιος έχει εξαγνισθεί με τη γνώση διατηρείται στην κατάσταση της αγαθότητας. Γίνεται έτσι κύριος του νου και βρίσκεται πάντα σε έκσταση. Επειδή δεν είναι προσκολλημένος στα αντικείμενα της ικανοποίησης των αισθήσεων, δεν τρώει περισσότερο από όσο χρειάζεται και ελέγχει τις δραστηριότητες του σώματος και του νου. Δεν έχει ψεύτικο εγώ, επειδή δεν πιστεύει ότι είναι το σώμα του. Ούτε επιθυμεί να κάνει το σώμα του παχύ και δυνατό αποδεχόμενος τόσο πολλά υλικά πράγματα. Επειδή δεν έχει σωματική αντίληψη της ζωής, δεν έχει ψεύτικη υπερηφάνεια. Είναι ικανοποιημένος με όλα όσα του προσφέρονται με τη χάρη του Κυρίου και δεν θυμώνει ποτέ όταν δεν ικανοποιούνται οι αισθήσεις του. Ούτε μοχθεί για να αποκτήσει αντικείμενα ικανοποίησης των αισθήσεων. Έτσι όταν ελευθερωθεί εντελώς από το ψεύτικο εγώ, αποδεσμεύεται από όλα τα υλικά πράγματα και φτάνει στο στάδιο της αυτοσυνειδητοποίησης, στο στάδιο της συνειδητοποίησης του *μπραμαν*. Το στάδιο αυτό ονομάζεται *μπραμα-μπουτα*. Όταν ελευθερωθεί κανείς από την υλική αντίληψη της ζωής, αποκτά μια ειρήνη που δεν μπορεί να την ταράξει τίποτα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 54

ब्रह्मभूतः प्रसन्नात्मा न शोचति न काङ्क्षति।
समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लभते पराम्।।५४।।

μπραμα-μπουταχ πρασαννατμα να σοτσατι να κανκσατι
σαμαχ σαρβεσου μπουτεσου μαντ-μπακτιμ λαμπατε παραμ

μπραμα-μπουταχ: όντας ένα με το Απόλυτο – *πρασαννα-ατμα*: όλως διόλου ευτυχισμένος – *να*: ποτέ δεν – *σοτσατι*: θρηνεί – *να*: ποτέ δεν – *κανκσατι*: λαχταρά – *σαμαχ*: είναι ίσος – *σαρβεσου*: με όλα – *μπουτεσου*: τα όντα - *ματ-μπακτιμ*: υπηρεσία αφοσίωσης σ' Εμένα – *λαμπατε*: επιτυγχάνει – *παραμ*: υπερβατική.

Όποιος βρίσκεται σε αυτή την υπερβατική κατάσταση συνειδητοποιεί αμέσως το Υπέρτατο Μπραμάν (*μπραμα-μπουτα*). Δεν θρηνεί ποτέ και

δεν λαχταρά να έχει τίποτε. Είναι ίσος με όλα τα ζωντανά όντα και φτάνει στην αγνή υπηρεσία αφοσίωσης προς Εμένα.

Για τους ιμπερσοναλιστές, η επίτευξη του σταδίου *μπραμα-μπουτα*, της ένωσης με το Απόλυτο, είναι η τελευταία λέξη. Αλλά για τους περσοναλιστές, δηλαδή τους αγνούς αφοσιωμένους υπηρέτες, πρέπει να πάει κανείς ακόμα μακρύτερα και να προσφέρει αγνή υπηρεσία αφοσίωσης. Αυτό σημαίνει ότι κάποιος που προσφέρει στον Υπέρτατο Κύριο αγνή υπηρεσία αφοσίωσης βρίσκεται ήδη σε κατάσταση απελευθέρωσης, που ονομάζεται *μπραμα-μπουτα*, ενότητα με το Απόλυτο. Αν δεν είναι κανείς ένα με τον Υπέρτατο Κύριο, με το Απόλυτο, δεν μπορεί να Του προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης. Στην απόλυτη αντίληψη, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ του υπηρετούμενου και του υπηρέτη· εντούτοις η διάκριση υφίσταται, αλλά με μία ανώτερη πνευματική έννοια.

Στην υλική αντίληψη της ζωής, όταν ένας δουλεύει για την ικανοποίηση των αισθήσεων υπάρχει δυστυχία, αλλά στον απόλυτο κόσμο, όταν ένας προσφέρει αγνή υπηρεσία αφοσίωσης, δεν υπάρχει δυστυχία. Ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου με συνείδηση του Κρίσνα δεν έχει λόγο να θρηνήσει για κάτι, ούτε να επιθυμήσει διακαώς κάτι. Αφού ο Θεός είναι πλήρης, το ζωντανό ον που βρίσκεται στην υπηρεσία Του, στη συνείδηση του Κρίσνα, γίνεται επίσης πλήρες αφ' εαυτού. Είναι σαν έναν ποταμό που έχει καθαριστεί από όλο το βρώμικο νερό. Επειδή ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης δεν έχει άλλη σκέψη εκτός από τη σκέψη του Κρίσνα, είναι φυσικά πάντα χαρούμενος. Δεν θρηνεί για υλικές απώλειες και δεν λαχταρά υλικά κέρδη, επειδή αισθάνεται πλήρης στην υπηρεσία του Κυρίου. Δεν επιθυμεί υλικές απολαύσεις, επειδή γνωρίζει ότι κάθε ζωντανό ον είναι ένα μικρό μέρος του Υπερτάτου Κυρίου και, επομένως, αιωνίως υπηρέτης. Δεν βλέπει στον υλικό κόσμο κάποιον ως ανώτερο ή κατώτερο· οι ανώτερες και κατώτερες θέσεις είναι εφήμερες και οι αφοσιωμένοι υπηρέτες δεν έχουν καμία σχέση με τις εφήμερες εμφανίσεις και εξαφανίσεις. Γι' αυτούς οι πέτρες και το χρυσάφι έχουν ίση αξία. Αυτό είναι το στάδιο *μπραμα-μπουτα* και οι αγνοί αφοσιωμένοι υπηρέτες φτάνουν σε αυτό πολύ εύκολα. Σε αυτό το στάδιο ύπαρξης, η ιδέα της συγχώνευσης με το Υπέρτατο Μπραμάν και της εκμηδένισης της ατομικότητας φαίνεται διαβολική, η ιδέα των ουράνιων πλανητών φαντάζει απλώς ως εντυπωσιακή φαντασμαγορία και οι αισθήσεις μοιάζουν με τα σπασμένα δόντια ενός φιδιού. Όπως τα σπασμένα δόντια ενός φιδιού δεν προκαλούν φόβο, έτσι δεν φοβίζουν και οι αισθήσεις όταν

ελέγχονται με τρόπο αυτόματο. Ο κόσμος είναι άθλιος για το πρόσωπο που είναι μολυσμένο υλικά, αλλά για έναν αφοσιωμένο υπηρέτη ολόκληρος ο κόσμος είναι εξίσου καλός με τη Βαϊκούντα, δηλαδή τον πνευματικό ουρανό. Η ανώτατη προσωπικότητα σε αυτό το υλικό σύμπαν δεν έχει για τον αφοσιωμένο υπηρέτη μεγαλύτερη σημασία από ένα μυρμήγκι. Σε αυτό το στάδιο μπορεί να φτάσει κανείς με το έλεος του Κυρίου Τσετάνια, ο οποίος κήρυξε την αγνή υπηρεσία αφοσίωσης στην εποχή μας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 55

भक्त्या मामभिजानाति यावान्यश्चास्मि तत्त्वतः।
ततो मां तत्त्वतो ज्ञात्वा विशते तदनन्तरम्।।५५।।

μπακτια μαμ αμπιτζανατι γιαβαν γιας τσασμι ταττβαταχ
τατο μαμ ταττβατο γκιατβα βισατε ταντ-ανανταραμ

μπακτια: με αγνή υπηρεσία αφοσίωσης – *μαμ*: Εμένα – *αμπιτζανατι*: μπορεί κανείς να γνωρίσει – *γιαβαν*: τόσο όσο - *γιαχ τσασμι*: όπως είμαι – *ταττβαταχ*: στ’ αλήθεια – *ταταχ*: τότε – *μαμ*: Εμένα – *ταττβαταχ*: στ’ αλήθεια – *γκιατβα*: γνωρίζοντας – *βισατε*: εισέρχεται – *τατ-ανανταραμ*: μετά ταύτα.

Μόνο μέσω της υπηρεσίας αφοσίωσης μπορεί κανείς να Με γνωρίσει όπως ακριβώς είμαι. Και όταν κάποιος, μέσω αυτής της αφοσίωσης, Με κατανοήσει πλήρως, μπορεί να εισέλθει στο βασίλειό Μου, στο βασίλειο του Θεού.

Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα, καθώς και τα πλήρη τμήματά Του, δεν μπορούν να κατανοηθούν με διανοητικές εικασίες ούτε από μη αφοσιωμένους υπηρέτες. Αν κάποιος θέλει να κατανοήσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, θα πρέπει να καταφύγει στην υπηρεσία αφοσίωσης υπό την καθοδήγηση ενός αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη. Διαφορετικά, η αλήθεια του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας θα μένει για πάντα κρυμμένη. Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* (7.25), *ναχαμ πρακασαχ σαρβασια*: δεν αποκαλύπτεται σε όλους. Κανείς δεν μπορεί να κατανοήσει τον Θεό μόνο με περισπούδαστη ευρυμάθεια ή με διανοητικές εικασίες. Μόνο κάποιος που διαθέτει πραγματικά συνείδηση του Κρίσνα και

Του προσφέρει υπηρεσία με αφοσίωση μπορεί να κατανοήσει τι είναι ο Κρίσνα. Τα πανεπιστημιακά πτυχία δεν βοηθούν.

Όποιος είναι πλήρως γνώστης της επιστήμης του Κρίσνα γίνεται άξιος να εισέλθει στο πνευματικό βασίλειο, τον τόπο του Κρίσνα. Το να γίνει κανείς *μπραμαν* δεν σημαίνει ότι χάνει την ταυτότητά του. Η υπηρεσία αφοσίωσης είναι εκεί και εφόσον υπάρχει υπηρεσία αφοσίωσης, πρέπει να υπάρχει ο Θεός, ο αφοσιωμένος υπηρέτης και η μέθοδος της υπηρεσίας αφοσίωσης. Αυτή η γνώση δεν καταστρέφεται ποτέ, ακόμα και μετά την απελευθέρωση. Η απελευθέρωση συνεπάγεται την απαλλαγή από την υλική αντίληψη της ζωής. Στην πνευματική ζωή υπάρχει η ίδια διάκριση, η ίδια ατομικότητα, αλλά σε αγνή συνείδηση του Κρίσνα. Δεν θα πρέπει να εννοήσει κανείς εσφαλμένα ότι η λέξη *βισατε*, «εισέρχεται σ' Εμένα», στηρίζει τη μονιστική θεωρία, δηλαδή ότι ομογενοποιείται κανείς με το απρόσωπο *μπραμαν*. Όχι. *Βισατε* σημαίνει ότι μπορεί κανείς να εισέλθει στο βασίλειο του Υπερτάτου Κυρίου με την ατομικότητά του για να Τον συναναστραφεί και να Του προσφέρει υπηρεσία. Για παράδειγμα, ένα πράσινο πουλί εισχωρεί σε ένα πράσινο δέντρο όχι για να γίνει ένα με το δέντρο, αλλά για να απολαύσει τους καρπούς του. Συνήθως οι ιμπερσοναλιστές δίνουν το παράδειγμα του ποταμού που χύνεται στον ωκεανό και συγχωνεύεται μαζί του. Αυτό μπορεί να αποτελεί πηγή ευτυχίας για τους ιμπερσοναλιστές, αλλά οι περσοναλιστές διατηρούν την ατομικότητά τους όπως τα υδρόβια στον ωκεανό. Συναντάμε τόσο πολλά ζωντανά όντα στον ωκεανό αν πάμε στα βαθιά. Η γνωριμία με την επιφάνεια του ωκεανού δεν αρκεί· χρειάζεται πλήρης γνώση των υδρόβιων που ζουν στα βάθη του ωκεανού.

Λόγω της αγνής υπηρεσίας αφοσίωσης που προσφέρει, ο αφοσιωμένος υπηρέτης μπορεί να κατανοήσει αληθινά τις υπερβατικές ιδιότητες και τα πλούτη του Υπερτάτου Κυρίου. Όπως αναφέρεται στο Ενδέκατο Κεφάλαιο, μόνο με την υπηρεσία αφοσίωσης μπορεί κανείς να καταλάβει. Το ίδιο βεβαιώνεται και εδώ· μπορεί κανείς να κατανοήσει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας μέσω της υπηρεσίας αφοσίωσης και να εισχωρήσει στο βασίλειό Του.

Μετά την επίτευξη του σταδίου *μπραμα-μπουτα*, του σταδίου της απελευθέρωσης από τις υλικές αντιλήψεις, αρχίζει η υπηρεσία αφοσίωσης με το να ακούει κανείς για τον Κύριο. Όταν ακούει κανείς για τον Υπέρτατο Κύριο, το στάδιο *μπραμα-μπουτα* εξελίσσεται αυτομάτως και η υλική μόλυνση –η απληστία και η λαγνεία για αισθησιακές απολαύσεις- εξαφανίζεται. Καθώς η λαγνεία και οι επιθυμίες εξαφανίζονται από την

καρδιά του αφοσιωμένου υπηρέτη, προσδένεται περισσότερο στην υπηρεσία του Κυρίου και με αυτό το δέσιμο απελευθερώνεται από την υλική μόλυνση. Σε αυτό το στάδιο μπορεί να κατανοήσει τον Υπέρτατο Κύριο. Αυτό αναφέρεται και στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το *μπακτι*, δηλαδή η μέθοδος της υπερβατικής υπηρεσίας αφοσίωσης, συνεχίζεται και μετά την απελευθέρωση. Το βεβαιώνει και η *Βεντάντα-σουτρα: απραγιανατ τατραπι χι ντρισταμ*. Αυτό σημαίνει πως μετά την απελευθέρωση η υπηρεσία αφοσίωσης συνεχίζεται. Στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ,* η αληθινή απελευθέρωση μέσω αφοσίωσης ορίζεται ως η επαναφορά του ζωντανού όντος στην ταυτότητά του, στην καταστατική του θέση. Αυτή η καταστατική θέση έχει ήδη εξηγηθεί: κάθε ζωντανό ον είναι ένα κομμάτι, ένα μικρό τμήμα του Υπερτάτου Κυρίου. Επομένως η καταστατική του θέση είναι να υπηρετεί. Αυτή η υπηρεσία δεν σταματά με την απελευθέρωση. Πραγματική απελευθέρωση σημαίνει απαλλαγή από τις εσφαλμένες αντιλήψεις της ζωής.

ΚΕΙΜΕΝΟ 56

सर्वकर्माण्यपि सदा कुर्वाणो मद्व्यपाश्रयः।
मत्प्रसादादवाप्नोति शाश्वतं पदमव्ययम्।।५६।।

σαρβα-καρμανι απι σαντα κουρβανο μαντ-βιαπασραγιαχ
ματ-πρασανταντ αβαπνοτι σασβαταμ πανταμ αβιαγιαμ

σαρβα: όλες – *καρμανι*: οι δραστηριότητες – *απι*: μολονότι – *σαντα*: πάντα – *κουρβαναχ*: εκτελώντας – *ματ-βιαπασραγιαχ*: υπό την προστασία Μου - *ματ-πρασαντατ*: με το έλεός Μου – *αβαπνοτι*: φτάνει – *σασβαταμ*: στον αιώνιο – *πανταμ*: τόπο – *αβιαγιαμ*: τον άφθαρτο.

Παρόλο που ασχολείται με διαφόρων ειδών δραστηριότητες, ο αφοσιωμένος υπηρέτης Μου, υπό την προστασία Μου και με το έλεός Μου, φτάνει στον αιώνιο και άφθαρτο τόπο Μου.

Η λέξη *μαντ-βιαπασραγιαχ* σημαίνει υπό την προστασία του Υπερτάτου Κυρίου. Προκειμένου να είναι ελεύθερος από την υλική μόλυνση, ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης ενεργεί υπό την καθοδήγηση του Υπερτάτου Κυρίου ή του εκπροσώπου Του, του πνευματικού δασκάλου. Για τον αγνό

αφοσιωμένο υπηρέτη δεν υπάρχει χρονικό όριο. Είναι πάντοτε, είκοσι τέσσερεις ώρες την ημέρα, εκατό τοις εκατό απασχολημένος σε διάφορες δραστηριότητες υπό την καθοδήγηση του Υπερτάτου Κυρίου. Με έναν τέτοιο αφοσιωμένο υπηρέτη ο Κύριος είναι πολύ, πολύ καλός. Παρά τις δυσκολίες, εισέρχεται τελικά στον υπερβατικό τόπο του Κρίσνα, την Κρισναλόκα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η είσοδός του εκεί είναι εγγυημένη. Σε εκείνον τον υπέρτατο τόπο δεν υπάρχουν αλλαγές· όλα είναι αιώνια, άφθαρτα και γεμάτα γνώση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 57

चेतसा सर्वकर्माणि मयि संन्यस्य मत्परः।
बुद्धियोगमुपाश्रित्य मच्चित्तः सततं भव।।५७।।

τσετασα σαρβα-καρμανι μαγι σαννιασα ματ-παραχ
μπουντι-γιογκαμ ουπασριτια ματς-τσιτταχ σαταταμ μπαβα

τσετασα: με τη νοημοσύνη - *σαρβα-καρμανι*: όλων των ειδών τις δραστηριότητες – *μαγι*: σ' Εμένα – *σαννιασα*: εγκαταλείποντας - *ματ-παραχ*: υπό την προστασία Μου - *μπουντι-γιογκαμ*: πράξεις αφοσίωσης – *ουπασριτια*: καταφεύγοντας - *ματ-τσιτταχ*: με συνείδηση Εμού – *σαταταμ*: πάντα – *μπαβα*: να είσαι.

Σε όλες τις δραστηριότητες να εξαρτάσαι από Εμένα και να εργάζεσαι πάντα υπό την προστασία Μου. Βρίσκοντας καταφύγιο σε αυτές τις πράξεις αφοσίωσης, να έχεις πάντα επίγνωση Εμού.

Όταν ενεργεί κάποιος με συνείδηση του Κρίσνα, δεν ενεργεί ως κύριος του σύμπαντος. Ακριβώς όπως ένας υπηρέτης, θα πρέπει να ενεργεί κανείς υπό την πλήρη καθοδήγηση του Υπερτάτου Κυρίου. Ο υπηρέτης δεν έχει ατομική ανεξαρτησία. Ενεργεί μόνο με τις εντολές του κυρίου του. Ο υπηρέτης που ενεργεί εκ μέρους του Υπερτάτου Κυρίου δεν ενδιαφέρεται για κέρδη ή ζημιές. Εκτελεί απλώς πιστά το καθήκον του σύμφωνα με τις εντολές του Κυρίου. Μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι ναι μεν ο Αρτζούνα ενεργούσε υπό την προσωπική καθοδήγηση του Κρίσνα, αλλά πώς θα πρέπει να ενεργεί κανείς όταν ο Κρίσνα δεν είναι παρών; Αν κάποιος ενεργεί σύμφωνα με τις οδηγίες που δίνει ο Κρίσνα σε αυτό το βιβλίο και υπό την καθοδήγηση ενός

εκπροσώπου του Κρίσνα, τότε το αποτέλεσμα θα είναι το ίδιο. Η σανσκριτική λέξη *ματ-παραχ* σε αυτή τη στροφή έχει πολύ μεγάλη σημασία. Δηλώνει πως δεν υπάρχει άλλος σκοπός στη ζωή παρά μόνο η δράση με συνείδηση του Κρίσνα για την ικανοποίηση του Κρίσνα. Και ενώ εργάζεται κανείς κατ' αυτόν τον τρόπο, θα πρέπει να σκέφτεται μόνο τον Κρίσνα: «Μου έχει ανατεθεί να εκτελέσω αυτό το συγκεκριμένο καθήκον για τον Κρίσνα». Αν εργάζεται κανείς κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι φυσικό να σκέφτεται τον Κρίσνα. Αυτό είναι τέλεια συνείδηση του Κρίσνα. Εντούτοις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι αν κάποιος κάνει κάτι με τρόπο αυθαίρετο, δεν θα πρέπει να προσφέρει το αποτέλεσμα στον Υπέρτατο Κύριο. Αυτού του είδους το καθήκον δεν ανήκει στην υπηρεσία αφοσίωσης που γίνεται με συνείδηση του Κρίσνα. Θα πρέπει να ενεργεί κανείς σύμφωνα με τις εντολές του Κρίσνα. Αυτό είναι ένα πολύ ενδιαφέρον σημείο: οι εντολές του Κρίσνα έρχονται μέσω της μαθητικής διαδοχής από τον γνήσιο πνευματικό δάσκαλο. Άρα οι εντολές του πνευματικού δασκάλου πρέπει να αντιμετωπίζονται ως το πρωταρχικό καθήκον στη ζωή. Αν έχει κανείς έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο και ενεργεί σύμφωνα με τις οδηγίες του, τότε η τελειοποίηση της ζωής του στη συνείδηση του Κρίσνα είναι εγγυημένη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 58

मच्चित्तः सर्वदुर्गाणि मत्प्रसादात्तरिष्यसि।
अथ चेत्त्वमहङ्कारान्न श्रोष्यसि विनङ्क्ष्यसि।।५८।।

ματς-τσιτταχ σαρβα-ντουργκανι   ματ-πρασαντατ ταρισιασι
ατα τσετ τβαμ αχανκαραν   να σροσιασι βικανκσιασι

ματ: Εμού – *τσιτταχ*: έχοντας συνείδηση – *σαρβα*: όλα – *ντουργκανι*: τα εμπόδια – *ματ*: Εμού – *πρασαντατ*: το έλεος – *ταρισιασι*: θα υπενικήσεις – *ατα*: ωστόσο – *τσετ*: αν – *τβαμ*: εσύ – *αχανκαρατ*: από εγωισμό – *να σροσιασι*: δεν ακούσεις – *βικανκσιασι*: θα χαθείς.

Αν έχεις συνείδηση Εμού, τότε με τη χάρη Μου θα ξεπεράσεις όλα τα εμπόδια της υπό όρους ζωής. Αν, εντούτοις, δεν ενεργείς με τέτοια συνείδηση, αλλά ενεργείς με εγωισμό, χωρίς να Με ακούς, θα χαθείς.

Όποιος έχει συνείδηση του Κρίσνα δεν αισθάνεται υπερβολική αγωνία για την εκτέλεση των καθηκόντων του. Οι ανόητοι δεν μπορούν να καταλάβουν αυτή τη θαυμάσια ελευθερία από κάθε αγωνία. Για όποιον ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα, ο Κρίσνα γίνεται ο πιο στενός φίλος. Μεριμνά πάντα για την άνεση του φίλου Του, που εργάζεται με τόση αφοσίωση όλο το εικοσιτετράωρο για να Τον ευχαριστήσει και του προσφέρει τον εαυτό Του. Επομένως, κανείς δεν θα πρέπει να παρασύρεται από το ψεύτικο εγώ της σωματικής αντίληψης της ζωής. Δεν θα πρέπει να πιστεύει κανείς λανθασμένα ότι είναι ανεξάρτητος από τους νόμους της υλικής φύσης ή ότι έχει ελευθερία δράσης. Βρίσκεται ήδη κάτω από αυστηρούς υλικούς νόμους. Αλλά αμέσως μόλις αρχίσει να ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα απελευθερώνεται, απαλλάσσεται από τις υλικές περιπλοκές. Θα πρέπει να σημειωθεί με πολλή προσοχή ότι όποιος δεν ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα χάνεται μέσα στην υλική δίνη, στον ωκεανό της γέννησης και του θανάτου. Στην πραγματικότητα, καμία υποκείμενη σε όρους ψυχή δεν γνωρίζει τι πρέπει να κάνει και τι όχι, αλλά όποιος ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα έχει ελευθερία δράσης, επειδή όλα υπαγορεύονται από τον Κρίσνα μέσα του και βεβαιώνονται από τον πνευματικό δάσκαλο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 59

यदहङ्कारमाश्रित्य न योत्स्य इति मन्यसे।
मिथ्यैष व्यवसायस्ते प्रकृतिस्त्वां नियोक्ष्यति।।५९।।

γιαντ αχανκαραμ ασριτια να γιοτσια ιτι μανιασε
μιτιαϊσα βιαβασαγιας τε πρακριτις τβαμ νιγιοκσατι

γιατ: αν λοιπόν – *αχανκαραμ*: στο ψεύτικο εγώ – *ασριτια*: καταφεύγοντας – *να*: δεν – *γιοτσιε*: δεν θα πολεμήσω – *ιτι*: έτσι – *μανιασε*: σκεφτείς – *μιτια εσαχ*: όλο αυτό είναι ψεύτικο – *βιαβασαγιαχ*: αποφασιστικότητα – *τε*: εσού – *πρακριτιχ*: η υλική φύση – *τβαμ*: εσένα – *νιγιοκσατι*: θα απασχολήσει.

Αν λοιπόν, καταφεύγοντας στο ψεύτικο εγώ, ενεργήσεις αντίθετα με τις οδηγίες Μου και δεν πολεμήσεις, αυτό θα είναι μάταιο, γιατί η φύση σου θα σε υποχρεώσει να πολεμήσεις.

Ο Αρτζούνα ήταν πολεμιστής, γεννημένος με τη φύση του *κσατρια*. Άρα το φυσικό του καθήκον ήταν να πολεμήσει. Αλλά εξαιτίας του ψεύτικου εγώ, φοβόταν ότι αν σκότωνε τον δάσκαλο, τον παππού και τους φίλους του, θα διέπραττε αμαρτωλή δράση η οποία θα επέσυρε αντίδραση. Μάλιστα, θεωρούσε τον εαυτό του κύριο των πράξεών του, σαν να κατηύθυνε εκείνος τα καλά και τα κακά αποτελέσματα της δράσης του. Λησμονούσε ότι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας ήταν παρόν, συμβουλεύοντάς τον να πολεμήσει. Αυτή είναι η λησμοσύνη της υποκείμενης σε όρους ψυχής. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας δίνει οδηγίες ως προς το τι είναι καλό και τι είναι κακό και πρέπει απλώς να ενεργεί κανείς με συνείδηση του Κρίσνα για να φτάσει στην τελειότητα της ζωής. Κανείς δεν μπορεί να εξακριβώσει το πεπρωμένο του όπως μπορεί ο Υπέρτατος Κύριος. Συνεπώς, ο καλύτερος δρόμος είναι να παίρνει κανείς οδηγίες από τον Υπέρτατο Κύριο και να ενεργεί. Κανείς δεν πρέπει να αμελεί τις εντολές του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας ή τις εντολές του πνευματικού δασκάλου, που είναι εκπρόσωπος του Θεού. Θα πρέπει να εκτελεί κανείς χωρίς δισταγμούς τις εντολές του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και αυτό θα τον κρατά ασφαλή σε κάθε περίσταση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 60

स्वभावजेन कौन्तेय निबद्धः स्वेन कर्मणा।
कर्तुं नेच्छसि यन्मोहात्करिष्यस्यवशोऽपि तत्।।६०।।

σβαμπαβα-τζενα κωντεγια νιμπανταχ σβενα καρμανα
καρτουμ νετσασι γιαν μοχατ καρισιασι αβασο ‘πι τατ

σβαμπαβα-τζενα: γεννημένες από τη φύση σου – *κωντεγια*: ω γιε της Κούντι – *νιμπανταχ*: δέσμιος – *σβενα*: των δικών σου – *καρμανα*: πράξεων – *καρτουμ*: να κάνεις – *να*: δεν – *ιτσασι*: σου αρέσει – *γιατ*: εκείνο – *μοχατ*: από την πλάνη – *καρισιασι*: θα κάνεις – *αβασαχ*: αναγκαστικά – *απι*: ακόμη και αν – *τατ*: εκείνο.

Ω γιε της Κούντι, εξαιτίας της πλάνης αποφεύγεις να κάνεις εκείνο που σου λέω, αλλά θα υποχρεωθείς από τη φύση σου να το κάνεις.

Αν κάποιος αρνείται να ενεργήσει υπό την καθοδήγηση του Υπερτάτου Κυρίου, θα αναγκαστεί να το κάνει από τις καταστάσεις της φύσης στις οποίες βρίσκεται. Όλοι βρίσκονται υπό την επίδραση ενός συγκεκριμένου συνδυασμού των καταστάσεων της υλικής φύσης και ενεργούν ο καθένας με συγκεκριμένο τρόπο. Αλλά όποιος απασχολείται εκουσίως υπό τις καθοδήγηση του Υπερτάτου Κυρίου είναι δοξασμένος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 61

ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति।
भ्रामयन्सर्वभूतानि यन्त्रारूढानि मायया।।६१।।

ισβαραχ σαρβα-μπουταναμ χριντ-ντεσε ‘ρτζουνα τιστατι
μπραμαγιαν σαρβα-μπουτανι γιαντραρουντανι μαγιαγια

ισβαραχ: ο Υπέρτατος Κύριος - *σαρβα-μπουταναμ*: όλων των όντων - *χριντ-ντεσε*: στην περιοχή της καρδιάς – *αρτζουνα*: ω Αρτζούνα – *τιστατι*: μένει – *μπραμαγιαν*: προκαλεί τις περιπλανήσεις - *σαρβα-μπουτανι*: όλων των ζωντανών όντων – *γιαντρα*: πάνω σε μία μηχανή – *αρουντανι*: τοποθετημένα – *μαγιαγια*: από την παραπλανητική ενέργεια.

Ο Υπέρτατος Κύριος κατοικεί μέσα στην καρδιά του καθενός, ω Αρτζούνα, και κατευθύνει τις περιπλανήσεις όλων των ζωντανών όντων, τα οποία είναι σαν να κάθονται πάνω σε μία μηχανή, φτιαγμένη απο την υλική ενέργεια.

Ο Αρτζούνα δεν ήταν ο υπέρτατος γνώστης και η απόφασή του να πολεμήσει ή να μην πολεμήσει ανήκε στην περιορισμένη διακριτική του ευχέρεια. Ο Κύριος δίδαξε ότι το ατομικό πρόσωπο δεν είναι το παν. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, δηλαδή ο ίδιος ο Κρίσνα, η εντοπισμένη Υπέρτατη Ψυχή, κάθεται μέσα στην καρδιά κατευθύνοντας το ζωντανό ον. Αφού αλλάξει σώμα, το ζωντανό ον λησμονεί τις περασμένες πράξεις του, αλλά η Υπέρτατη Ψυχή, ως γνώστης του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος, παραμένει μάρτυρας όλων των πράξεών του. Επομένως όλες οι δραστηριότητες των ζωντανών όντων κατευθύνονται από την Υπέρτατη Ψυχή. Το ζωντανό ον παίρνει ό,τι του αξίζει και μεταφέρεται από το υλικό σώμα, το οποίο είναι δημιουργημένο από την υλική ενέργεια, υπό την

καθοδήγηση της Υπέρτατης Ψυχής. Μόλις το ζωντανό ον τοποθετηθεί σε ένα συγκεκριμένο σώμα, είναι υποχρεωμένο να ενεργεί υπό την επίδραση του συγκεκριμένου σώματος. Κάποιος που οδηγεί ένα πολύ γρήγορο αυτοκίνητο πηγαίνει πιο γρήγορα από κάποιον που οδηγεί ένα αργό αυτοκίνητο, παρόλο που οι δύο οδηγοί, τα ζωντανά όντα, είναι ίδιοι. Κατά τον ίδιο τρόπο, βάσει εντολών της Υπέρτατης Ψυχής, η υλική φύση διαμορφώνει ένα συγκεκριμένο είδος σώματος για ένα συγκεκριμένο είδος ζωντανού όντος, ώστε αυτό να δράσει σύμφωνα με τις προηγούμενες επιθυμίες του. Το ζωντανό ον δεν είναι ανεξάρτητο. Δεν θα πρέπει να νομίζει κανείς ότι είναι ανεξάρτητος από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Το άτομο βρίσκεται πάντα υπό τον έλεγχό Του. Άρα καθήκον του είναι να εγκαταλειφθεί και αυτή είναι η εντολή της επόμενης στροφής.

ΚΕΙΜΕΝΟ 62

तमेव शरणं गच्छ सर्वभावेन भारत।
तत्प्रसादात्परां शान्तिं स्थानं प्राप्स्यसि शाश्वतम्।।६२।।

ταμ εβα σαραναμ γκατσα   σαρβα-μπαβενα μπαρατα
τατ-πρασαντατ παραμ σαντιμ   σταναμ πραπσιασι σασβαταμ

ταμ: σε Αυτόν – *εβα*: πλήρως – *σαραναμ*: εγκαταλείψου – *γκατσα*: πήγαινε - *σαρβα-μπαβενα*: από κάθε άποψη – *μπαρατα*: ω γιε του Μπάρατα - *τατ-πρασαντατ*: με τη χάρη Του – *παραμ*: υπερβατική – *σαντιμ*: ειρήνη – *σταναμ*: τον τόπο – *πραπσιασι*: θα αποκτήσεις – *σασβαταμ*: τον αιώνιο.

Ω γόνε του Μπάρατα, εγκαταλείψου εντελώς σε Αυτόν. Με τη χάρη Του θα αποκτήσεις υπερβατική ειρήνη και τον υπέρτατο, αιώνιο τόπο.

Θα πρέπει, λοιπόν, το ζωντανό ον να εγκαταλειφθεί στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας που βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων και αυτό θα το ανακουφίσει από όλων των ειδών τα βάσανα της υλικής ύπαρξης. Με αυτή την εγκατάλειψη, όχι μόνο απελευθερώνεται κανείς από όλα τα βάσανα σε αυτή τη ζωή, αλλά στο τέλος φτάνει στον Υπέρτατο Κύριο. Ο υπερβατικός κόσμος περιγράφεται στη βεδική γραμματεία ως *ταντ βισνοχ παραμαμ πανταμ*. Αφού ολόκληρη η δημιουργία είναι το βασίλειο του Θεού, κάθε τι υλικό είναι στην πραγματικότητα πνευματικό, αλλά ο όρος *παραμαμ πανταμ*

αναφέρεται συγκεκριμένα στον αιώνιο τόπο, ο οποίος ονομάζεται πνευματικός ουρανός ή Βαϊκούντα.

Στο Δέκατο Πέμπτο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αναφέρεται: *σαρβασια τσαχαμ χριντι σαννιβισταχ*, δηλαδή, ο Κύριος βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων. Επομένως, η υπόδειξη ότι θα πρέπει να εγκαταλειφθούμε στην Υπέρτατη Ψυχή που βρίσκεται μέσα μας σημαίνει πως θα πρέπει να εγκαταλειφθούμε στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα. Ο Κρίσνα έχει γίνει ήδη αποδεκτός από τον Αρτζούνα ως Υπέρτατος. Έγινε αποδεκτός στο Δέκατο Κεφάλαιο ως *παραμ μπραμα παραμ νταμα*. Ο Αρτζούνα αποδέχθηκε τον Κρίσνα ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και υπέρτατο καταφύγιο όλων των ζωντανών όντων, όχι μόνον εξαιτίας της προσωπικής του εμπειρίας, αλλά και εξαιτίας της μαρτυρίας μεγάλων σοφών όπως ο Νάραντα, ο Ασίτα, ο Ντεβάλα και ο Βιάσα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 63

इति ते ज्ञानमाख्यातं गुह्याद्गुह्यतरं मया।
विमृश्यैतदशेषेण यथेच्छसि तथा कुरु।।६३।।

ιτι τε γκιαναμ ακιαταμ γκουχιαντ γκουχιαταραμ μαγια
βιμρισιαϊταντ ασεσενα γιατετσασι τατα κουρου

ιτι: έτσι – *τε*: σε σένα – *γκιαναμ*: γνώση – *ακιαταμ*: έχει περιγραφεί – *γκουχιατ*: από την εμπιστευτική – *γκουχιαταραμ*: πλέον εμπιστευτική – *μαγια*: από Εμένα – *βιμρισια*: συλλογιζόμενος - *εταt*: πάνω σε αυτή – *ασεσενα*: πλήρως – *γιατα*: όπως – *ιτσασι*: επιθυμείς – *τατα*: έτσι – *κουρου*: πράξε.

Σου περιέγραψα, λοιπόν, την πλέον εμπιστευτική γνώση. Σκέψου προσεκτικά και μετά κάνε ό,τι επιθυμείς.

Ο Κύριος έχει ήδη εξηγήσει στον Αρτζούνα τη γνώση του *μπραμα-μπουτα*. Όποιος βρίσκεται στην κατάσταση του *μπραμα-μπουτα* είναι χαρούμενος· δεν θρηνεί ποτέ και δεν επιθυμεί τίποτε. Αυτό οφείλεται στην εμπιστευτική γνώση. Ο Κρίσνα αποκαλύπτει και τη γνώση της Υπέρτατης Ψυχής, η οποία είναι επίσης γνώση του *μπραμαν*, αλλά ανώτερη.

Ο Κρίσνα λέει εδώ στον Αρτζούνα ότι μπορεί να πράξει όπως επιθυμεί. Ο Θεός δεν επεμβαίνει στη μικρή ανεξαρτησία του ζωντανού όντος. Ο Κύριος

εξήγησε στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από κάθε άποψη πώς μπορεί να ανυψώσει κανείς την κατάσταση της ζωής του. Η καλύτερη συμβουλή που έχει δοθεί στον Αρτζούνα είναι να εγκαταλειφθεί στην Υπέρτατη Ψυχή που βρίσκεται μέσα στην καρδιά του. Κάνοντας σωστή χρήση της δυνατότητας διάκρισης, θα πρέπει να συμφωνήσει κανείς να ενεργεί σύμφωνα με τις εντολές της Υπέρτατης Ψυχής. Αυτό θα τον βοηθήσει να είναι διαρκώς στη συνείδηση του Κρίσνα, στο ύψιστο στάδιο τελειότητας της ανθρώπινης ζωής. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας έχει δώσει εντολή ευθέως στον Αρτζούνα να πολεμήσει. Η υποταγή στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας είναι προς το συμφέρον των ζωντανών όντων. Δεν είναι προς το συμφέρον του Υπερτάτου. Πριν εγκαταλειφθεί στον Κύριο, είναι ελεύθερος να σκεφτεί κανείς προσεκτικά πάνω σε αυτό το ζήτημα όσο του επιτρέπει η νοημοσύνη του· αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος να δεχθεί τη διδασκαλία του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Αυτή η διδασκαλία έρχεται και μέσω του πνευματικού δασκάλου, του γνήσιου εκπροσώπου του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 64

सर्वगुह्यतमं भूयः श्रृणु मे परमं वचः।
इष्टोऽसि मे दृढमिति ततो वक्ष्यामि ते हितम्।।६४।।

σαρβα-γκουχιαταμαμ μπουγιαχ   σρινου με παραμαμ βατσαχ
ιστο ‘σι με ντρινταμ ιτι   τατο βακσιαμι τε χιταμ

σαρβα-γκουχιαταμαμ: την πλέον εμπιστευτική – *μπουγιαχ*: ξανά – *σρινου*: άκου – *με*: από Εμένα – *παραμαμ*: την υπέρτατη – *βατσαχ*: τη διδασκαλία - *ισταχ ασι*: είσαι πολύ αγαπητός – *με*: σ’ Εμένα – *ντρινταμ*: πολύ – *ιτι*: έτσι – *ταταχ*: λοιπόν – *βακσιαμι*: σου μιλώ – *τε*: για το δικό σου – *χιταμ*: όφελος.

Άκου ξανά την υπέρτατη διδασκαλία Μου, την πλέον εμπιστευτική γνώση. Σου τη λέω για το καλό σου, επειδή είσαι ο πολυαγαπημένος Μου φίλος.

Ο Κύριος έχει δώσει στον Αρτζούνα εμπιστευτική γνώση της Υπέρτατης Ψυχής που βρίσκεται μέσα στην καρδιά όλων και τώρα δίνει το εμπιστευτικότερο μέρος αυτής της γνώσης: την εγκατάλειψη στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Στο τέλος του Ενάτου Κεφαλαίου είπε: «Να Με

σκέφτεσαι απλώς πάντα». Η ίδια οδηγία επαναλαμβάνεται και εδώ για να τονίσει την ουσία της διδασκαλίας της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Η ουσία αυτή δεν γίνεται κατανοητή από έναν μέσο άνθρωπο, αλλά από όποιον είναι πραγματικά πολύ αγαπητός στον Κρίσνα, από έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη του Κρίσνα. Αυτή είναι η σημαντικότερη οδηγία σε ολόκληρη τη βεδική γραμματεία. Ό,τι λέει ο Κρίσνα σχετικά με αυτό είναι το ουσιωδέστερο μέρος της γνώσης και θα έπρεπε να εφαρμοσθεί όχι μόνο από τον Αρτζούνα, αλλά από όλα τα ζωντανά όντα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 65

मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु।
मामेवैष्यसि सत्यं ते प्रतिजाने प्रियोऽसि मे।।६५।।

μαμ-μανα μπαβα μαντ-μπακτο   μαντ-γιατζι μαμ ναμασκουρου
μαμ εβαϊσιασι σατιαμ τε   πρατιτζανε πριγιο ‘σι με

μαμ-μαναχ: να Με σκέφτεσαι – *μπαβα*: γίνε - *ματ-μπακταχ*: αφοσιωμένος υπηρέτης Μου - *ματ-γιατζι*: λάτρης Μου – *μαμ*: σ’ Εμένα – *ναμασκουρου*: να προσφέρεις την υποταγή σου – *μαμ*: σ’ Εμένα – *εβα*: βεβαίως – *εσιασι*: θα έλθεις – *σατιαμ*: ειλικρινά – *τε*: σε σένα – *πρατιτζανε*: υπόσχομαι – *πριγιαχ*: αγαπητός – *ασι*: είσαι – *με*: σ’ Εμένα.

Να Με σκέφτεσαι πάντα και να γίνεις αφοσιωμένος υπηρέτης Μου. Να Με λατρεύεις και να Μου προσφέρεις την υποταγή σου. Έτσι θα έλθεις σ’ Εμένα χωρίς αμφιβολία. Αυτό στο υπόσχομαι αληθινά, επειδή είσαι πολυαγαπημένος Μου φίλος.

Το πλέον εμπιστευτικό μέρος της γνώσης είναι ότι θα πρέπει να γίνει κανείς αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα, να Τον σκέφτεται πάντα και να ενεργεί για λογαριασμό Του. Δεν θα πρέπει να ασκείται κανείς μόνο στον διαλογισμό. Η ζωή θα πρέπει είναι διαμορφωμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί κανείς να σκέφτεται πάντα τον Κρίσνα. Θα πρέπει να ενεργεί κανείς πάντα με τέτοιο τρόπο ώστε όλες οι καθημερινές δραστηριότητές του να έχουν σχέση με τον Κρίσνα. Θα πρέπει να διαμορφώσει τη ζωή του έτσι ώστε όλη τη διάρκεια της ημέρας να μην μπορεί παρά να σκέφτεται τον Κρίσνα. Και ο Κύριος δίνει την υπόσχεση ότι όποιος έχει τόσο αγνή συνείδηση του

Κρίσνα θα επιστρέψει οπωσδήποτε στον τόπο του Κρίσνα, όπου θα βρίσκεται συντροφιά με τον Κρίσνα πρόσωπο με πρόσωπο. Αυτό το πλέον εμπιστευτικό μέρος της γνώσης αποκαλύπτεται στον Αρτζούνα επειδή είναι ο αγαπημένος φίλος του Κρίσνα. Οποιοσδήποτε ακολουθήσει τον δρόμο του Αρτζούνα μπορεί να γίνει αγαπημένος φίλος του Κρίσνα και να αποκτήσει την ίδια τελειότητα με τον Αρτζούνα.

Αυτά τα λόγια τονίζουν το γεγονός ότι θα πρέπει κανείς να συγκεντρώνει τον νου του στον Κρίσνα, στη μορφή με τα δύο χέρια που κρατούν μια φλογέρα, στο γαλαζωπό αγόρι με το πανέμορφο πρόσωπο και τα φτερά παγωνιού στα μαλλιά Του. Περιγραφές του Κρίσνα υπάρχουν στην *Μπραμα-σαμχιτα* και σε άλλα έργα. Θα πρέπει να προσηλώνει κανείς τον νου του σε αυτή την αρχική μορφή της Θεότητας, στον Κρίσνα. Δεν θα πρέπει να εκτρέπει την προσοχή του ούτε καν σε άλλες μορφές του Κυρίου. Ο Κύριος έχει πολλές μορφές –Βίσνου, Ναράγιανα, Ράμα, Βάραχα, κλπ.,- αλλά ο αφοσιωμένος υπηρέτης θα πρέπει να συγκεντρώνει τον νου του στη μορφή που ήταν παρούσα μπροστά στον Αρτζούνα. Η συγκέντρωση του νου στη μορφή του Κρίσνα συνιστά την πλέον εμπιστευτική γνώση και αυτή αποκαλύπτεται στον Αρτζούνα, επειδή ο Αρτζούνα είναι ο πλέον αγαπητός φίλος του Κρίσνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 66

सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रज।
अहं त्वा सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः।।६६।।

σαρβα-νταρμαν παριτιατζια   μαμ εκαμ σαραναμ βρατζα
αχαμ τβαμ σαρβα-παπεμπιο   μοκσαγισιαμι μα σουτσαχ

σαρβα-νταρμαν: κάθε μορφή θρησκείας, κάθε άλλο καθήκον – *παριτιατζια*: άφησε – *μαμ*: σ’ Εμένα – *εκαμ*: μόνο – *σαραναμ*: εγκαταλείψου – *βρατζα*: πήγαινε – *αχαμ*: Εγώ – *τβαμ*: εσένα - *σαρβα-παπεμπιαχ*: από κάθε αντίδραση στις αμαρτίες σου – *μοκσαγισιαμι*: θα σε ελευθερώσω – *μα*: μη – *σουτσαχ*: στενοχωριέσαι.

Άφησε κάθε άλλη μορφή θρησκείας και εγκαταλείψου απλώς σ’ Εμένα. Εγώ θα σε ελευθερώσω από όλες τις συνέπειες των αμαρτιών σου. Μη φοβάσαι.

Ο Κύριος έχει περιγράψει διάφορα είδη γνώσης, διάφορες θρησκευτικές μεθόδους· έχει περιγράψει τη γνώση του υπέρτατου *μπραμαν*, τη γνώση της Υπέρτατης Ψυχής, τη γνώση των διαφόρων τάξεων και σταδίων της κοινωνικής ζωής, τη γνώση της τάξης της απάρνησης, τη γνώση της αποδέσμευσης, τη γνώση του ελέγχου του νου και των αισθήσεων, του διαλογισμού, κλπ. Έχει περιγράψει με τόσο πολλούς τρόπους τους διάφορους τύπους θρησκείας. Τώρα, συνοψίζοντας την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ο Κύριος λέει ότι ο Αρτζούνα θα πρέπει να αφήσει στην άκρη όλες τις μεθόδους που έχουν εξηγηθεί σε αυτόν και να εγκαταλειφθεί απλώς στον Κρίσνα. Αυτή η εγκατάλειψη θα τον σώσει από κάθε συνέπεια των αμαρτιών του, επειδή ο Κύριος προσωπικά υπόσχεται να τον προστατεύσει.

Στο Όγδοο Κεφάλαιο αναφέρθηκε ότι μόνο κάποιος που είναι απαλλαγμένος από κάθε αντίδραση στις αμαρτίες του μπορεί να καταφύγει στη λατρεία του Κρίσνα. Μπορεί έτσι να σκεφθεί κανείς ότι έως ότου απελευθερωθεί από κάθε συνέπεια των αμαρτιών του δεν μπορεί να προχωρήσει στη διαδικασία της εγκατάλειψης στον Κρίσνα. Η απάντηση που δίνεται εδώ σε αυτές τις αμφιβολίες είναι ότι ακόμα και αν δεν είναι απελευθερωμένος κανείς από όλες τις αντιδράσεις στις αμαρτίες του, απλώς με τη διαδικασία της εγκατάλειψης στον Σρι Κρίσνα απελευθερώνεται αυτομάτως· δεν χρειάζεται επίπονη προσπάθεια για να ελευθερωθεί. Θα πρέπει να δεχθεί κανείς τον Κρίσνα χωρίς δισταγμό ως υπέρτατο σωτήρα όλων των ζωντανών όντων· με πίστη και αγάπη, θα πρέπει να εγκαταλειφθεί σε Αυτόν.

Σύμφωνα με τη μέθοδο της αφοσίωσης, θα πρέπει απλώς να δέχεται κανείς εκείνες τις θρησκευτικές αρχές που θα τον οδηγήσουν τελικώς στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου. Μπορεί κανείς να εκτελεί ένα συγκεκριμένο επαγγελματικό καθήκον σύμφωνα με την κοινωνική του τάξη, αλλά αν εκτελώντας αυτό το καθήκον δεν φτάσει στο σημείο της συνείδησης του Κρίσνα, όλες οι δραστηριότητές του είναι μάταιες.

Ό,τι δεν οδηγεί στην τελειότητα της συνείδησης του Κρίσνα θα πρέπει να αποφεύγεται. Θα πρέπει να είναι κανείς σίγουρος ότι σε κάθε περίσταση ο Κρίσνα θα τον προστατεύσει απ' όλες τις δυσκολίες. Δεν χρειάζεται να σκέφτεται κανείς πώς θα συντηρήσει το σώμα του· αυτό θα το φροντίσει ο Κρίσνα. Θα πρέπει να αισθάνεται κανείς πάντα αδύναμος και να θεωρεί τον Κρίσνα ως τη μοναδική βάση προόδου στη ζωή του. Αμέσως μόλις αφιερωθεί κανείς σοβαρά στην υπηρεσία αφοσίωσης του Κυρίου με πλήρη συνείδηση

του Κρίσνα, απελευθερώνεται από κάθε μόλυνση της υλικής φύσης. Υπάρχουν διάφορες θρησκευτικές και εξαγνιστικές μέθοδοι –η καλλιέργεια της γνώσης, ο διαλογισμός του μυστικιστικού συστήματος *γιογκα*, κλπ.- αλλά κάποιος που εγκαταλείπεται στον Κρίσνα δεν χρειάζεται να εφαρμόσει τόσο πολλές μεθόδους. Αυτή η απλή εγκατάλειψη στον Κρίσνα θα τον γλυτώσει από περιττή σπατάλη χρόνου. Μπορεί, λοιπόν, να σημειώσει κανείς μεγάλη πρόοδο αμέσως και να ελευθερωθεί από κάθε αντίδραση στις αμαρτίες του.

Θα πρέπει να νιώθει κανείς έλξη για την πανέμορφη μορφή του Κρίσνα. Το όνομά Του είναι Κρίσνα επειδή είναι απείρως ελκυστικός. Όποιος έλκεται από την πανέμορφη, πανίσχυρη, παντοδύναμη μορφή του Κρίσνα είναι καλότυχος. Υπάρχουν πολλών ειδών υπερβατιστές –ορισμένοι έλκονται από το όραμα του απρόσωπου *μπραμαν*, κάποιοι άλλοι από από την Υπέρτατη Ψυχή, κλπ.,- αλλά όποιος έλκεται από το προσωπικό γνώρισμα του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας και, πάνω απ' όλα, όποιος έλκεται από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας ως Κρίσνα, είναι ο τελειότερος υπερβατιστής. Με άλλα λόγια, η υπηρεσία αφοσίωσης του Κρίσνα με πλήρη επίγνωση είναι το εμπιστευτικότερο μέρος της γνώσης και αυτή είναι η ουσία ολόκληρης της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Οι *καρμα-γιογκι*, οι εμπειριστές φιλόσοφοι, οι μυστικιστές και οι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου ονομάζονται όλοι υπερβατιστές, αλλά ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης είναι ο καλύτερος από όλους. Οι συγκεκριμένες λέξεις *μα σουτσαχ*, «Μη φοβάσαι, μη διστάζεις, μη στενοχωριέσαι», έχουν ιδιαίτερη σημασία. Ίσως κάποιος αισθάνεται αμηχανία σχετικά με το πώς θα μπορούσε να αφήσει στην άκρη όλες τις μορφές θρησκείας και να εγκαταλειφθεί απλώς στον Κρίσνα, αλλά αυτή η ανησυχία είναι περιττή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 67

इदं ते नातपस्काय नाभक्ताय कदाचन।
न चाशुश्रूषवे वाच्यं न च मां योऽभ्यसूयति।।६७।।

ινταμ τε νατπασκαγια ναμπακταγια καντατσανα
να τσασουσρουσαβε βατσιαμ να τσα μαμ γιο 'μπιασουγιατι

ινταμ: αυτή – *τε*: από εσένα – *να*: δεν – *αταπασκαγια*: σε κάποιον που δεν είναι ασκητικός – *να*: δεν – *αμπακταγια*: σε έναν που δεν είναι αφοσιωμένος υπηρέτης – *καντατσανα*: ποτέ – *να*: δεν – *τσα*: επίσης – *ασουσρουσαβε*: σε έναν

απρόθυμο να προσφέρει υπηρεσία αφοσίωσης – *βατσιαμ*: να ειπωθεί – *να*: δεν – *τσα*: επίσης – *μαμ*: με Εμένα – *γιαχ*: όποιος είναι – *αμπιασουγιατι*: φθονερός.

Δεν θα πρέπει να εξηγήσεις ποτέ αυτήν την εμπιστευτική γνώση σε όσους δεν είναι ασκητικοί, σε όσους δεν είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες, σε όσους είναι απρόθυμοι να προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης και σε όσους είναι φθονεροί με Εμένα.

Πρόσωπα τα οποία δεν έχουν υποστεί τις ασκητικότητες που επιβάλλει η θρησκεία, τα οποία δεν έχουν δοκιμάσει ποτέ να προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης με συνείδηση του Κρίσνα, τα οποία δεν έχουν φροντίσει ποτέ έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη και κυρίως πρόσωπα τα οποία θεωρούν τον Κρίσνα μόνο ως μια ιστορική προσωπικότητα ή φθονούν το μεγαλείο Του, δεν θα πρέπει να ακούσουν ποτέ αυτό το πλέον εμπιστευτικό μέρος της γνώσης. Ωστόσο, συμβαίνει μερικές φορές ακόμη και δαιμονικά πρόσωπα που φθονούν τον Κρίσνα να επιδίδονται στην ερμηνεία της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* με διαφορετικό τρόπο και αυτό να το κάνουν επάγγελμα. Αλλά όποιος επιθυμεί πραγματικά να κατανοήσει τον Κρίσνα, θα πρέπει να αποφεύγει αυτού του είδους τους σχολιασμούς της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Ο σκοπός της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* δεν μπορεί να γίνει κατανοητός από όσους είναι φιλήδονοι. Ακόμη και κάποιος ο οποίος δεν είναι φιλήδονος, αλλά ακολουθεί αυστηρά την πειθαρχία που επιβάλλουν οι βεδικές γραφές, δεν μπορεί να κατανοήσει τον Κρίσνα αν δεν είναι αφοσιωμένος υπηρέτης. Ούτε κάποιος που παριστάνει τον αφοσιωμένο υπηρέτη του Κρίσνα, αλλά δεν ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα μπορεί να κατανοήσει τον Κρίσνα. Υπάρχουν πολλά πρόσωπα τα οποία φθονούν τον Κρίσνα επειδή έχει εξηγήσει στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ότι είναι ο Υπέρτατος και ότι τίποτε δεν είναι πάνω από Αυτόν ή ίσο με Αυτόν. Υπάρχουν πολλά πρόσωπα τα οποία φθονούν τον Κρίσνα. Σε αυτά τα πρόσωπα δεν θα πρέπει να εξηγεί κανείς την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, επειδή δεν μπορούν να καταλάβουν. Δεν υπάρχει πιθανότητα πρόσωπα χωρίς πίστη να κατανοήσουν την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* και τον Κρίσνα. Αν δεν κατανοήσει κανείς τον Κρίσνα από μία αυθεντία, από έναν αγνό αφοσιωμένο υπηρέτη, δεν θα πρέπει να επιχειρεί να σχολιάζει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 68

य इमं परमं गुह्यं मद्भक्तेष्वभिधास्यति।
भक्ि‍तं मयि परां कृत्वा मामेवैष्यत्यसंशयः।।६८।।

για ινταμ παραμαμ γκουχιαμ   μαντ-μπακτεσβ αμπιντασιατι
μπακτιμ μαγι παραμ κριτβα   μαμ εβαϊσιατι ασαμσαγιαχ

γιαχ: όποιος – *ινταμ*: αυτό – *παραμαμ*: το πλέον – *γκουχιαμ*: εμπιστευτικό – *ματ*: Μου – *μπακτεσου*: στους αφοσιωμένους υπηρέτες – *αμπιντασιατι*: εξηγεί – *μπακτιμ*: υπηρεσία αφοσίωσης – *μαγι*: σ' Εμένα – *παραμ*: υπερβατικό, αγνό – *κριτβα*: επιτυγχάνοντας – *μαμ*: σ' Εμένα – *εβα*: ασφαλώς – *εσιατι*: έρχεται – *ασαμσαγιαχ*: χωρίς αμφιβολία.

Όποιος εξηγεί αυτό το υπέρτατο μυστικό στους αφοσιωμένους υπηρέτες Μου θα εξασφαλίσει αγνή αφοσίωση σ' Εμένα και στο τέλος θα επιστρέψει σ' Εμένα.

Συνήθως συνιστάται να συζητείται η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* μόνο μεταξύ των αφοσιωμένων υπηρετών, επειδή όσοι δεν είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες δεν πρόκειται να κατανοήσουν ούτε τον Κρίσνα ούτε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Όσοι δεν αποδέχονται τον Κρίσνα και την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* όπως ακριβώς είναι δεν θα πρέπει να προσπαθούν να εξηγήσουν την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* με αυθαίρετο τρόπο και να διαπράττουν προσβολές. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* θα πρέπει να εξηγείται σε πρόσωπα που είναι έτοιμα να δεχθούν τον Κρίσνα ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Είναι θέμα συζήτησης μόνο για τους αφοσιωμένους υπηρέτες του Κυρίου και όχι για όσους επιδίδονται σε φιλοσοφικές εικασίες. Εντούτοις, εκείνος που θα προσπαθήσει με ειλικρίνεια να παρουσιάσει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* όπως ακριβώς είναι, θα δει την αφοσίωσή του να αναπτύσσεται και να φτάνει στο στάδιο της αγνής αφοσίωσης. Είναι βέβαιο ότι το αποτέλεσμα αυτής της αγνής αφοσίωσης θα είναι να επιστρέψει στο σπίτι μας, στον Θεό.

ΚΕΙΜΕΝΟ 69

न च तस्मान्मनुष्येषु कश्ि‍चन्मे प्रियकृत्तमः।
भविता न च मे तस्मादन्यः प्रियतरो भुवि।।६९।।

να τσα τασμαν μανουσιεσου   καστσιν με πριγια-κριτταμαχ
μπαβιτα να τσα με τασμαντ   ανιαχ πριγιαταρο μπουβι

να: ποτέ δεν – *τσα*: και – *τασματ*: λοιπόν – *μανουσιεσου*: μεταξύ των ανθρώπων – *καστσιτ*: κανείς – *με*: Μου - *πριγια-κριτταμαχ*: πιο αγαπητός – *μπαβιτα*: θα είναι - *να*: δεν – *τσα*: και – *με*: Μου – *τασματ*: από αυτόν – *ανιαχ*: άλλος – *πριγιαταραχ*: πιο αγαπητός – *μπουβι*: στον κόσμο.

Δεν υπάρχει σε ολόκληρο τον κόσμο υπηρέτης Μου πιο αγαπητός σ' Εμένα από αυτόν, ούτε πρόκειται ποτέ να υπάρξει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 70

अध्येष्यते च य इमं धर्म्यं संवादमावयोः।
ज्ञानयज्ञेन तेनाहमिष्टः स्यामिति मे मतिः।।७०।।

αντιεσιατε τσα για ιμαμ   νταρμιαμ σαμβανταμ αβαγιοχ
γκιανα-τζαγκιενα τεναχαμ   ισταχ σιαμ ιτι με ματιχ

αντιεσιατε: σπουδάσει – *τσα*: επίσης – *γιαχ*: αυτός – *ιμαμ*: αυτήν – *νταρμιαμ*: την ιερή – *σαμβανταμ*: συνομιλία – *αβαγιοχ*: τη δική μας - *γκιανα-τζαγκιενα*: μέσω της θυσίας της υπερβατικής γνώσης – *τενα*: από αυτόν – *αχαμ*: Εγώ – *ισταχ*: λατρευτώ – *σιαμ*: θα – *ιτι*: έτσι – *με*: Μου – *ματιχ*: η γνώμη.

Και διακηρύσσω ότι όποιος μελετά αυτόν τον ιερό διάλογο Με λατρεύει με τη νοημοσύνη του.

ΚΕΙΜΕΝΟ 71

श्रद्धावाननसूयश्च श्रृणुयादपि यो नरः।
सोऽपि मुक्तः शुभाँल्लोकान्प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणाम्।।७१।।

σρανταβαν ανασουγιας τσα   σρινουγιαντ απι γιο ναραχ
σο 'πι μουκταχ σουμπαλ λοκαν   πραπνουγιατ πουνια-καρμαναμ

σραντaβαν: με πίστη – *ανασουγιαχ*: χωρίς φθόνο - *τσα*: και – *σρινουγιατ*: ακούει – *απι*: ασφαλώς – *γιαχ*: ο οποίος – *ναραχ*: ο άνθρωπος – *σαχ*: αυτός – *απι*: επίσης – *μουκταχ*: απελευθερωμένος – *σουμπαν*: τους ευοίωνους – *λοκαν*: στους πλανήτες – *πραπνουγιατ*: φτάνει - *πουνια-καρμαναμ*: των ευσεβών.

Και όποιος ακούει την *Μπαγκαβαντ-Γκιτα* με πίστη και χωρίς φθόνο απελευθερώνεται από τις αμαρτίες του και πηγαίνει στους καλότυχους πλανήτες των ευσεβών.

Στη 67η στροφή αυτού του κεφαλαίου, ο Κύριος απαγόρευσε ρητώς τη διδασκαλία της *Γκιτα* σε όσους Τον φθονούν. Με άλλα λόγια, η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι μόνο για τους αφοσιωμένους υπηρέτες, αλλά συμβαίνει μερικές φορές ένας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου να κάνει δημόσια ομιλία σχετικά με την *Γκιτα* και δεν είναι απίθανο κάποιοι από τους ακροατές να μην είναι αφοσιωμένοι υπηρέτες. Γιατί οι αφοσιωμένοι υπηρέτες οργανώνουν μερικές φορές δημόσιες ομιλίες; Εδώ εξηγείται ότι μολονότι δεν είναι όλοι αφοσιωμένοι υπηρέτες, υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που δεν είναι φθονεροί με τον Κρίσνα. Πιστεύουν σε Αυτόν ως Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αν τέτοιου είδους πρόσωπα ακούσουν από έναν γνήσιο αφοσιωμένο υπηρέτη για τον Κύριο, το αποτέλεσμα είναι ότι απελευθερώνονται αμέσως από όλες τις αντιδράσεις στις αμαρτίες τους και μετά από αυτό πηγαίνουν στο πλανητικό σύστημα όπου βρίσκονται όλα τα ενάρετα πρόσωπα. Άρα, ακούγοντας απλώς κανείς την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ακόμη και κάποιος που δεν προσπαθεί να είναι αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης, έχει τα αποτελέσματα που φέρνουν οι ενάρετες πράξεις. Έτσι ο αγνός αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου δίνει σε όλους την ευκαιρία να απελευθερωθούν από τις αμαρτίες τους και να γίνουν αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου.

Συνήθως, εκείνοι που είναι απαλλαγμένοι από τις αμαρτίες και τις συνέπειές τους είναι ενάρετοι. Τέτοιου είδους πρόσωπα καταφεύγουν εύκολα στη συνείδηση του Κρίσνα. Ο λέξεις *πουνια-καρμαναμ* έχουν μεγάλη σημασία. Αναφέρονται στην τέλεση σπουδαίων θυσιών κατά το παρελθόν. Εκείνοι οι οποίοι είναι ενάρετοι όσο προσφέρουν υπηρεσία αφοσίωσης, αλλά όχι αγνοί, μπορούν να φτάσουν στο πλανητικό σύστημα του πολικού αστέρα, την Ντρουβαλόκα, όπου υπεύθυνος είναι ο Ντρούβα Μαχαράζα. Είναι μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου και έχει έναν μοναδικό πλανήτη που ονομάζεται πολικός αστέρας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 72

कच्चिदेतच्छ्रुतं पार्थ त्वयैकाग्रेण चेतसा।
कच्चिदज्ञानसंमोहः प्रनष्टस्ते धनञ्जय।।७२।।

κατσιντ ετατς τσρουταμ παρτα   τβαγιαϊκαγκρενα τσετασα
κατσιντ αγκιανα-σαμμοχαχ   πραναστας τε ντανaντζαγια

κατσιτ: μήπως - *ετατ*: αυτή – *σρουταμ*: έχεις ακούσει; – *παρτα*: ω γιε της Πριτά – *τβαγια*: εσύ – *εκαγκρενα*: με πλήρη προσοχή – *τσετασα*: με τον νου – *κατσιτ*: μήπως - *αγκιανα*: η άγνοια – *σαμμοχαχ*: η πλάνη – *πραναστaχ*: έχουν διαλυθεί; – *τε*: σου – *ντανaντζαγια*: ω κατακτητή του πλούτου (Αρτζούνα).

Ω κατακτητή του πλούτου, ω Αρτζούνα, τα άκουσες όλα αυτά με προσοχή; Η άγνοια και η πλάνη σου έχουν τώρα διαλυθεί;

Ο Κύριος ενεργούσε ως πνευματικός δάσκαλος του Αρτζούνα. Ήταν επομένως καθήκον Του να ρωτήσει τον Αρτζούνα αν είχε καταλάβει σωστά όλη την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Αν όχι, ο Κύριος ήταν έτοιμος να εξηγήσει και πάλι κάποιο σημείο ή και ολόκληρη την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* αν αυτό ήταν απαραίτητο. Όποιος ακούσει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από έναν γνήσιο πνευματικό δάσκαλο, όπως ο Κρίσνα ή ο εκπρόσωπός Του, θα διαπιστώσει πως όλη η άγνοιά του έχει διαλυθεί. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* δεν είναι ένα συνηθισμένο βιβλίο, γραμμένο από κάποιον ποιητή ή συγγραφέα μυθιστορημάτων· την είπε το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Όποιος είναι αρκετά τυχερός ώστε να ακούσει αυτή τη διδασκαλία από τον Κρίσνα ή τον γνήσιο εκπρόσωπό Του, είναι βέβαιο ότι θα απελευθερωθεί και θα ξεφύγει από το σκοτάδι της άγνοιας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 73

अर्जुन उवाच
नष्टो मोहः स्मृतिर्लब्धा त्वत्प्रसादान्मयाच्युत।
स्थितोऽस्मि गतसन्देहः करिष्ये वचनं तव।।७३।।

αρτζουνα ουβατσα

ναστο μοχαχ σμριτιρ λαμπντα   τβατ-πρασανταν μαγιατσιουτα
στιτο ‘σμι γκατα-σαννтεχαχ   καρισιε βατσαναμ ταβα

αρτζουνα ουβατσα: είπε ο Αρτζούνα – *ναστaχ*: έχει σκορπίσει – *μοχαχ*: η πλάνη – *σμριτιχ*: η μνήμη – *λαμπντα*: έχει επανακτηθεί - *τβατ-πρασαντατ*: χάρη στο έλεός Σου – *μαγια*: από εμένα – *ατσιουτα*: ω αναμάρτητε Κρίσνα – *στιταχ*: βρίσκομαι – *ασμι*: είμαι – *γκατα*: έχουν αφαιρεθεί – *σαννтεχαχ*: όλες οι αμφιβολίες – *καρισιε*: θα εκτελέσω – *βατσαναμ*: την εντολή – *ταβα*: Σου.

Είπε ο Αρτζούνα: Αγαπημένε μου αναμάρτητε Κρίσνα, η πλάνη μου τώρα έχει διαλυθεί. Χάρη στο έλεός Σου έχω ξαναβρεί τη μνήμη μου και είμαι τώρα σταθερός, απαλλαγμένος από αμφιβολίες και έτοιμος να δράσω σύμφωνα με τις οδηγίες Σου.

Η καταστατική θέση του ζωντανού όντος, που αντιπροσωπεύεται από τον Αρτζούνα, είναι ότι πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με τις εντολές του Υπερτάτου Κυρίου. Σκοπός του είναι η αυτοπειθαρχία. Ο Σρι Τσετάνια Μαχαπραμπού λέει ότι η πραγματική θέση του ζωντανού όντος είναι η θέση του αιώνιου υπηρέτη του Υπερτάτου Κυρίου. Λησμονώντας αυτή την αρχή, το ζωντανό ον γίνεται δέσμιο της υλικής φύσης, αλλά υπηρετώντας τον Υπέρτατο Κύριο γίνεται απελευθερωμένος υπηρέτης Του. Η καταστατική θέση του ζωντανού όντος είναι η θέση του υπηρέτη· είναι υποχρεωμένο να υπηρετεί είτε τη *μαγια* είτε τον Υπέρτατο Κύριο. Αν υπηρετεί τον Υπέρτατο Κύριο είναι στη φυσιολογική του κατάσταση, αλλά αν προτιμά να υπηρετεί την παραπλανητική εξωτερική ενέργεια θα είναι σίγουρα σε κατάσταση δουλείας. Όταν βρίσκεται στην πλάνη, το ζωντανό ον υπηρετεί στον υλικό κόσμο. Είναι δέσμιο της λαγνείας του και των επιθυμιών του, αλλά παρ’ όλ’ αυτά νομίζει ότι είναι ο κύριος του κόσμου. Αυτό ονομάζεται πλάνη. Όταν κάποιος απελευθερωθεί, η πλάνη του τελειώνει και εγκαταλείπεται οικειοθελώς στον Υπέρτατο Κύριο για να ενεργήσει σύμφωνα με τις επιθυμίες Του. Η τελευταία πλάνη, το τελευταίο δόλωμα της *μαγια* για να παγιδεύσει το ζωντανό ον, είναι η πρόταση ότι είναι Θεός. Το ζωντανό ον πιστεύει ότι δεν είναι πλέον ψυχή υποκείμενη σε όρους, αλλά Θεός. Είναι τόσο άμυαλο, ώστε δεν σκέφτεται πως αν ήταν Θεός δεν θα είχε αμφιβολίες. Αυτό δεν το εξετάζει. Αυτή, λοιπόν, είναι η τελευταία παγίδα της πλάνης. Στην πραγματικότητα, απελευθέρωση από την παραπλανητική ενέργεια σημαίνει κατανόηση του Κρίσνα, του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας, και υπακοή στις εντολές Του. Η λέξη

μοχαχ είναι ιδιαίτερα σημαντική. *Μοχαχ* σημαίνει εκείνο το οποίο αντιτίθεται στη γνώση. Αληθινή γνώση είναι η κατανόηση και η παραδοχή ότι κάθε ζωντανό ον είναι αιωνίως υπηρέτης του Κυρίου, αλλά αντί να σκέφτεται ότι είναι υπηρέτης, το ζωντανό ον νομίζει ότι είναι κύριος του υλικού κόσμου, επειδή θέλει να κυριαρχήσει στην υλική φύση. Αυτή είναι η πλάνη του. Αυτή η πλάνη μπορεί να υπερνικηθεί με το έλεος του Κυρίου η του αγνού αφοσιωμένου υπηρέτη. Όταν η πλάνη λάβει τέλος, δέχεται κανείς να ενεργεί με συνείδηση του Κρίσνα.

Συνείδηση του Κρίσνα σημαίνει να ενεργεί κανείς σύμφωνα με τις εντολές του Κρίσνα. Η υποκείμενη σε όρους ψυχή, παραπλανημένη από την εξωτερική υλική ενέργεια, δεν γνωρίζει ότι ο Υπέρτατος Κύριος είναι γνώστης και ιδιοκτήτης των πάντων. Ό,τι επιθυμεί, μπορεί να το προσφέρει στους αφοσιωμένους υπηρέτες Του. Είναι ο φίλος όλων, αλλά είναι ιδιαιτέρως φιλικός με τους αφοσιωμένους υπηρέτες Του. Είναι κύριος της υλικής φύσης και όλων των ζωντανών όντων. Είναι επίσης κύριος του ανεξάντλητου χρόνου και είναι πλήρης δυνάμεων και πλούτου. Το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας μπορεί να δώσει στον αφοσιωμένο υπηρέτη ακόμα και τον εαυτό Του. Όποιος δεν Τον γνωρίζει βρίσκεται κάτω από τα μάγια της πλάνης· δεν γίνεται αφοσιωμένος υπηρέτης Του, αλλά υπηρέτης της *μαγια*. Ωστόσο, ο Αρτζούνα, αφού άκουσε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, απελευθερώθηκε από κάθε πλάνη. Ήταν σε θέση να καταλάβει ότι ο Κρίσνα δεν ήταν μόνο φίλος του, αλλά το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Και κατάλαβε τον Κρίσνα πραγματικά. Επομένως, το να μελετήσει κανείς την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* σημαίνει να καταλάβει τον Κρίσνα πραγματικά. Όταν κάποιος έχει πλήρη γνώση εγκαταλείπεται φυσιολογικά στον Κρίσνα. Όταν ο Αρτζούνα κατάλαβε πως ήταν σχέδιο του Κρίσνα να μειώσει την περιττή αύξηση του πληθυσμού, συμφώνησε να πολεμήσει σύμφωνα με την επιθυμία του Κρίσνα. Πήρε και πάλι τα όπλα του –το τόξο και τα βέλη του- για να πολεμήσει υπό τις εντολές του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας.

ΚΕΙΜΕΝΟ 74

सञ्जय उवाच
इत्यहं वासुदेवस्य पार्थस्य च महात्मनः।
संवादमिममश्रौषमद्‌भुतं रोमहर्षणम्।।७४।।

σαντζαγια ουβατσα
ιτι αχαμ βασουντεβασια   παρτασια τσα μαχατμαναχ
σαμβανταμ ιμαμ ασρωσαμ   αντμπουταμ ρομα-χαρσαναμ

σαντζαγια ουβατσα: είπε ο Σαντζάγια: - *ιτι*: έτσι – *αχαμ*: εγώ – *βασουντεβασια*: του Κρίσνα – *παρτασια*: του Αρτζούνα – *τσα*: και – *μαχατμαναχ*: της μεγάλης ψυχής – *σαμβανταμ*: τη συζήτηση – *ιμαμ*: αυτή – *ασρωσαμ*: άκουσα – *αντμπουταμ*: τη θαυμάσια - *ρομα-χαρσαναμ*: που έκανε τις τρίχες της κεφαλής μου να σηκωθούν.

Είπε ο Σαντζάγια: Άκουσα, λοιπόν, αυτόν τον διάλογο μεταξύ δύο μεγάλων ψυχών, του Κρίσνα και του Αρτζούνα, και το μήνυμα αυτό είναι τόσο θαυμαστό, που έκανε τις τρίχες της κεφαλής μου να σηκωθούν.

Στην αρχή της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*, ο Ντριταράστρα ρώτησε τον γραμματέα του, τον Σαντζάγια: «Τι έγινε στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα;». Ο Σαντζάγια άκουσε ολόκληρο τον διάλογο στην καρδιά του με τη χάρη του πνευματικού του δασκάλου, του Βιασαντέβα, και έτσι μπόρεσε να τον μεταφέρει στον Ντριταράστρα. Ο διάλογος αυτός ήταν θαυμαστός, επειδή ένας τόσο σημαντικός διάλογος μεταξύ δύο μεγάλων ψυχών δεν έλαβε χώρα ποτέ πριν και δεν πρόκειται να λάβει χώρα ποτέ ξανά. Είναι θαυμαστός επειδή το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας μιλά για τον εαυτό Του και τις ενέργειές Του στο ζωντανό ον, τον Αρτζούνα, έναν μεγάλο αφοσιωμένο υπηρέτη του Κυρίου. Αν ακολουθήσουμε τα βήματα του Αρτζούνα για να κατανοήσουμε τον Κρίσνα, η ζωή μας θα είναι ευτυχισμένη και επιτυχημένη. Ο Σαντζάγια το κατάλαβε αυτό και καθώς άρχισε να το καταλαβαίνει, διηγήθηκε τη συνομιλία στον Ντριταράστρα. Τώρα το συμπέρασμα είναι ότι όπου βρίσκεται ο Κρίσνα και ο Αρτζούνα, εκεί βρίσκεται και η νίκη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 75

व्यासप्रसादाच्छ्रुतवानेतद्गुह्यमहं परम्।
योगं योगेश्वरात्कृष्णात्साक्षात्कथयतः स्वयम्।।७५।।

βιασα-πρασαντατς τσρουταβαν   εταντ γκουχιαμ αχαμ παραμ
γιογκαμ γιογκεσβαρατ κρισνατ   σακσατ καταγιαταχ σβαγιαμ

βιασα-πρασαντατ: με το έλεος του Βιασαντέβα – *τσρουταβαν*: άκουσα – *ετατ*: αυτήν – *γκουχιαμ*: την εμπιστευτική – *αχαμ*: εγώ – *παραμ*: τον υπέρτατο – *γιογκαμ*: μυστικισμό – *γιογκεσβαρατ*: από τον κύριο κάθε μυστικισμού – *κρισνατ*: από τον Κρίσνα – *σακσατ*: απευθείας – *καταγιαταχ*: μιλώντας – *σβαγιαμ*: ο Ίδιος.

Με το έλεος του Βιασαντέβα, άκουσα αυτή την πλέον εμπιστευτική συζήτηση απευθείας από τον κύριο κάθε μυστικισμού, τον Κρίσνα, που μιλούσε ο Ίδιος στον Αρτζούνα.

Ο Βιάσα ήταν ο πνευματικός δάσκαλος του Σαντζάγια και ο Σαντζάγια παραδέχεται πως χάρη στο έλεός του μπόρεσε να ακούσει και να καταλάβει το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να κατανοήσει κανείς τον Κρίσνα απευθείας, αλλά μέσω του πνευματικού δασκάλου. Ο πνευματικός δάσκαλος είναι το διαφανές μέσο, μολονότι είναι αλήθεια πως η εμπειρία είναι άμεση. Αυτό είναι το μυστήριο της μαθητικής διαδοχής. Όταν ο πνευματικός δάσκαλος είναι γνήσιος, μπορεί κανείς να ακούσει την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* απευθείας, όπως την άκουσε ο Αρτζούνα. Υπάρχουν πολλοί *γιογκι* και μυστικιστές σε όλο τον κόσμο, αλλά ο Κρίσνα είναι ο κύριος κάθε συστήματος *γιογκα*. Η οδηγία του Κρίσνα αναφέρεται ρητώς στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα*: εγκαταλείψου στον Κρίσνα. Όποιος το κάνει, είναι ο ανώτατος *γιογκι*. Αυτό βεβαιώνεται στην τελευταία στροφή του Έκτου Κεφαλαίου: *γιογκιναμ απι σαρβεσαμ*.

Ο Νάραντα είναι άμεσος μαθητής του Κρίσνα και πνευματικός δάσκαλος του Βιάσα. Συνεπώς, ο Βιάσα είναι τόσο γνήσιος όσο και ο Αρτζούνα, επειδή έρχεται μέσω της μαθητικής διαδοχής, ο δε Σαντζάγια είναι άμεσος μαθητής του Βιάσα. Με τη χάρη λοιπόν του Βιάσα, οι αισθήσεις του εξαγνίσθηκαν και μπορούσε να βλέπει και να ακούει τον Κρίσνα απευθείας. Όποιος μπορεί να ακούει τον Κρίσνα απευθείας μπορεί να κατανοήσει αυτή την εμπιστευτική γνώση. Αν δεν έλθει κανείς στη μαθητική διαδοχή, δεν μπορεί να ακούει τον Κρίσνα· άρα η γνώση του είναι πάντα ατελής, τουλάχιστον όσον αφορά στην κατανόηση της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* εξηγούνται όλα τα συστήματα *γιογκα* – το *καρμα-γιογκα*, το *γκιανα-γιογκα* και το *μπακτι-γιογκα*. Ο Κρίσνα είναι ο κύριος κάθε είδους *γιογκα*, κάθε είδους μυστικισμού. Θα πρέπει, εντούτοις, να γίνει κατανοητό, ότι όπως ο Αρτζούνα ήταν αρκετά τυχερός ώστε να ακούσει και

να κατανοήσει τον Κρίσνα απευθείας, παρόμοια, με τη χάρη του Βιάσα, ο Σαντζάγια μπόρεσε και αυτός να ακούσει τον Κρίσνα απευθείας. Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της απευθείας ακρόασης του Κρίσνα και της ακρόασης του Κρίσνα μέσω ενός γνήσιου πνευματικού δασκάλου όπως ο Βιάσα· είναι και αυτή απευθείας ακρόαση. Ο πνευματικός δάσκαλος εκπροσωπεί και τον Βιασαντέβα. Σύμφωνα με το βεδικό σύστημα, την ημέρα των γενεθλίων του πνευματικού δασκάλου οι μαθητές του κάνουν μια τελετή που ονομάζεται *βιασα-πουτζα*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 76

राजन्संस्मृत्य संस्मृत्य संवादमिममद्भुतम्।
केशवार्जुनयोः पुण्यं हृष्यामि च मुहुर्मुहुः।।७६।।

ρατζαν σαμσμριτια σαμσμριτια σαμβανταμ ιμαμ αντμπουταμ
κεσαβαρτζουναγιοχ πουνιαμ χρισιαμι τσα μουχουρ μουχουχ

ρατζαν: ω Βασιλιά – *σαμσμριτια*: ενθυμούμενος – *σαμσμριτια*: ενθυμούμενος – *σαμβανταμ*: το μήνυμα – *ιμαμ*: αυτό – *αντμπουταμ*: το υπέροχο – *κεσαβα*: του Κυρίου Κρίσνα – *αρτζουναγιοχ*: και του Αρτζούνα – *πουνιαμ*: το ιερό – *χρισιαμι*: βρίσκω ευχαρίστηση – *τσα*: επίσης - *μουχουχ μουχουχ*: πάντα, επανειλημμένως.

Ω Βασιλιά, καθώς φέρνω επανειλημμένως στη μνήμη μου αυτόν τον υπέροχο και ιερό διάλογο μεταξύ του Κρίσνα και του Αρτζούνα, χαίρομαι και αισθάνομαι ρίγη συγκίνησης κάθε στιγμή.

Η κατανόηση της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι τόσο υπερβατική, ώστε όποιος αποκτήσει γνώση των θεμάτων που συζητήθηκαν μεταξύ του Κρίσνα και του Αρτζούνα γίνεται ενάρετος και δεν μπορεί να τα ξεχάσει. Αυτή είναι η υπερβατική θέση της πνευματικής ζωής. Με άλλα λόγια, όποιος ακούσει την *Γκιτα* από τη σωστή πηγή αποκτά πλήρη συνείδηση του Κρίσνα. Το αποτέλεσμα της συνείδησης του Κρίσνα είναι ότι φωτίζεται κανείς όλο και περισσότερο και απολαμβάνει τη ζωή με συγκίνηση, όχι μόνο για κάποιο διάστημα, αλλά κάθε στιγμή.

ΚΕΙΜΕΝΟ 77

तच्च संस्मृत्य संस्मृत्य रूपमत्यद्भुतं हरेः।
विस्मयो मे महान् राजन् हृष्यामि च पुनः पुनः।।७७।।

τατς τσα σαμσριτια σαμσριτια ρουπαμ ατι-αντμπουταμ χαρεχ
βισμαγιο με μαχαν ρατζαν χρισιαμι τσα πουναχ πουναχ

ταт: αυτή – *τσα*: επίσης – *σαμσριτια*: ενθυμούμενος – *σαμσριτια*: ενθυμούμενος – *ρουπαμ*: τη μορφή – *ατι*: πολύ – *αντμπουταμ*: θαυμαστή – *χαρεχ*: του Σρι Χαρί, του Κυρίου Κρίσνα – *βισμαγιαχ*: θαυμασμό – *με*: μου – *μαχαν*: τον μεγάλο – *ρατζαν*: ω Βασιλιά – *χρισιαμι*: απολαμβάνοντας – *τσα*: επίσης - *πουναχ πουναχ*: επανειλημμένως.

Ω Βασιλιά, όταν θυμάμαι την υπέροχη μορφή του Κυρίου Κρίσνα, μένω εμβρόντητος και αγάλλομαι ξανά και ξανά.

Φαίνεται ότι με τη χάρη του Βιασαντέβα, ο Σαντζάγια μπορούσε και αυτός να βλέπει τη συμπαντική μορφή του Κρίσνα που φανερώθηκε στον Αρτζούνα. Λέγεται ότι ο Κρίσνα δεν είχε δείξει αυτή τη μορφή ποτέ πριν. Την φανέρωσε μόνο στον Αρτζούνα, αλλά παρ' όλ' αυτά, ορισμένοι μεγάλοι αφοσιωμένοι υπηρέτες μπορούσαν να δουν κι εκείνοι αυτή τη συμπαντική μορφή όταν την παρουσίασε στον Αρτζούνα· ο Βιάσα ήταν ένας από αυτούς. Είναι ένας από τους μεγάλους αφοσιωμένους υπηρέτες του Κρίσνα και θεωρείται ισχυρή ενσάρκωση του Κυρίου. Ο Βιάσα αποκάλυψε εκείνη τη θαυμαστή μορφή στον μαθητή του, τον Σαντζάγια, και εκείνος την θυμόταν και την απολάμβανε επανειλημμένως.

ΚΕΙΜΕΝΟ 78

यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः।
तत्र श्रीर्विजयो भूतिर्ध्रुवा नीतिर्मतिर्मम।।७८।।

γιατρα γιογκεσβαραχ κρισνο γιατρα παρτο ντανουρ-νταραχ
τατρα σριρ βιτζαγιο μπουτιρ ντρουβα νιτιρ ματιρ μαμα

γιατρα: όπου – *γιογκεσβαραχ*: ο κύριος του μυστικισμού – *κρισναχ*: ο Κύριος Κρίσνα – *γιατρα*: όπου – *πaρταχ*: ο γιος της Πριτά - *ντανουρ-νταραχ*: ο φέρων τόξο και βέλη – *τατρα*: εκεί – *σριχ*: πλούτος – *βιτζαγιαχ*: νίκη – *μπουτιχ*: εξαιρετική δύναμη – *ντρουβα*: ασφαλώς – *νιτιχ*: ηθική – *ματιχ μαμα*: η γνώμη μου.

Όπου βρίσκεται ο Κρίσνα, ο κύριος κάθε μυστικισμού, και όπου βρίσκεται ο Αρτζούνα, ο υπέρτατος τοξότης, εκεί υπάρχει ασφαλώς και πλούτος και νίκη και εξαιρετική δύναμη και αρετή. Αυτή είναι η γνώμη μου.

Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* άρχισε με μια ερώτηση του Ντριταράστρα. Ήταν αισιόδοξος για τη νίκη των γιων του, που είχαν τη βοήθεια μεγάλων πολεμιστών όπως ο Μπίσμα, ο Ντρόνα και ο Κάρνα. Ήταν αισιόδοξος ότι η νίκη θα ήταν με το μέρος του. Αλλά αφού περιέγραψε την εικόνα στο πεδίο της μάχης, ο Σαντζάγια είπε στον Βασιλιά: «Εσύ σκέφτεσαι τη νίκη, αλλά η γνώμη μου είναι πως όπου είναι παρόντες ο Κρίσνα και ο Αρτζούνα, εκεί βρίσκεται κάθε καλή τύχη». Βεβαίωσε ευθέως ότι ο Ντριταράστρα δεν θα μπορούσε να περιμένει νίκη για την παράταξή του. Η νίκη ήταν βέβαιη για την πλευρά του Αρτζούνα, επειδή εκεί ήταν ο Κρίσνα. Αποδεχόμενος ο Κρίσνα τη θέση του ηνίοχου του Αρτζούνα, έδειξε άλλο ένα μέρος από τις δυνάμεις Του. Ο Κρίσνα κατέχει στον υπέρτατο βαθμό όλες τις δυνάμεις και η απάρνηση είναι μία από αυτές. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις τέτοιας απάρνησης, επειδή ο Κρίσνα είναι επίσης ο κύριος της απάρνησης.

Στην πραγματικότητα, η μάχη ήταν μεταξύ του Ντουριόντανα και του Γιουντιστίρα. Ο Αρτζούνα πολεμούσε στο πλευρό του μεγαλύτερου αδελφού του, του Γιουντιστίρα. Επειδή ο Κρίσνα και ο Αρτζούνα ήταν στην πλευρά του Γιουντιστίρα, η νίκη του Γιουντιστίρα ήταν βέβαιη. Η μάχη επρόκειτο να καθορίσει ποιος θα κυβερνούσε τον κόσμο και ο Σαντζάγια προέβλεψε ότι η εξουσία θα πήγαινε στον Γιουντιστίρα. Εδώ γίνεται επίσης η πρόβλεψη ότι ο Γιουντιστίρα, μετά τη νίκη στο πεδίο της μάχης, θα ευημερούσε όλο και περισσότερο, επειδή δεν ήταν μόνο δίκαιος και ευσεβής, αλλά και πολύ ηθικός. Δεν είχε πει ποτέ στη ζωή του ούτε ένα ψέμα.

Υπάρχουν πολλά ανόητα άτομα τα οποία θεωρούν την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* ως μια συνομιλία μεταξύ δύο φίλων σε κάποιο πεδίο μάχης. Αλλά ένα τέτοιο βιβλίο δεν θα μπορούσε να είναι ιερό κείμενο. Ορισμένοι ίσως αντιτάξουν ότι ο Κρίσνα υποκίνησε τον Αρτζούνα να πολεμήσει, πράγμα το οποίο είναι

ανήθικο, αλλά η πραγματικότητα εκφράζεται ξεκάθαρα: η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι η υπέρτατη διδασκαλία περί ηθικής. Η υπέρτατη οδηγία περί ηθικής αναφέρεται στο Ένατο Κεφάλαιο, στην τριακοστή τέταρτη στροφή: *μανμανα μπαβα μαντ-μπακταχ*. Πρέπει να γίνει κανείς αφοσιωμένος υπηρέτης του Κρίσνα. Η δε πεμπτουσία κάθε θρησκείας είναι να εγκαταλειφθεί κανείς στον Κρίσνα *(σαρβα-νταρμαν παριτιατζια μαμ εκαμ σαραναμ βρατζα)*. Οι οδηγίες της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* συνιστούν την ύψιστη μέθοδο θρησκείας και ηθικής. Όλες οι άλλες μέθοδοι μπορεί να εξαγνίζουν και μπορεί να οδηγούν σε αυτή τη μέθοδο, αλλά η τελευταία οδηγία της *Γκιτα* είναι η τελευταία λέξη κάθε ηθικής και κάθε θρησκείας: εγκαταλείψου στον Κρίσνα. Αυτή είναι η ετυμηγορία του Δεκάτου Ογδόου Κεφαλαίου.

Από την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* καταλαβαίνουμε ότι μπορεί κανείς να επιτύχει την αυτοσυνειδητοποίηση μέσω φιλοσοφικών θεωριών ή μέσω διαλογισμού, αλλά η ύψιστη τελειότητα είναι η πλήρης εγκατάλειψη στον Κρίσνα. Αυτή είναι η πεμπτουσία της διδασκαλίας της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*. Ο δρόμος της τήρησης των ρυθμιστικών αρχών σύμφωνα με τις κοινωνικές τάξεις και τις διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις μπορεί να είναι ένας εμπιστευτικός δρόμος της γνώσης, στο μέτρο που οι θρησκευτικές ιεροτελεστίες είναι εμπιστευτικές, αλλά ο διαλογισμός και η καλλιέργεια της γνώσης είναι ακόμη πιο εμπιστευτικά· και η εγκατάλειψη στον Κρίσνα με προσφορά υπηρεσίας αφοσίωσης και με πλήρη συνείδηση του Κρίσνα είναι η πλέον εμπιστευτική διδασκαλία και η πεμπτουσία του Δεκάτου Ογδόου Κεφαλαίου.

Ένα άλλο γνώρισμα της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι η αποκάλυψη πως η πραγματική αλήθεια είναι το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, ο Κρίσνα. Η Απόλυτη Αλήθεια συνειδητοποιείται σε τρία γνωρίσματα – στο απρόσωπο *μπραμαν*, στην εντοπισμένη Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα) και στο Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα. Τέλεια γνώση της Απόλυτης Αλήθειας σημαίνει τέλεια γνώση του Κρίσνα. Αν κάποιος κατανοήσει τον Κρίσνα, τότε όλοι οι τομείς της γνώσης κατανοούνται αυτομάτως ως τμήματα αυτής της κατανόησης. Ο Κρίσνα είναι υπερβατικός, επειδή βρίσκεται πάντα στην αιώνια εσωτερική Του δύναμη. Τα ζωντανά όντα φανερώνονται και διαιρούνται σε δύο κατηγορίες, στα αιωνίως υποκείμενα σε όρους και τα αιωνίως απελευθερωμένα όντα. Τα ζωντανά όντα είναι αμέτρητα και θεωρούνται θεμελιώδη μέρη του Κρίσνα. Η υλική ενέργεια εκδηλώνεται σε είκοσι τέσσερεις διαιρέσεις. Η δημιουργία τίθεται σε λειτουργία από τον αιώνιο χρόνο, πραγματοποιείται δε και καταστρέφεται από την εξωτερική

ενέργεια. Αυτή η εκδήλωση του κόσμου γίνεται επανειλημμένως ορατή και αόρατη.

Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα* συζητήθηκαν πέντε κύρια θέματα: το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, η υλική φύση, τα ζωντανά όντα, ο αιώνιος χρόνος και όλων των ειδών οι δραστηριότητες. Όλα αυτά εξαρτώνται από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, τον Κρίσνα. Όλες οι αντιλήψεις της Απόλυτης Αλήθειας, και συγκεκριμένα, το απρόσωπο *μπραμαν*, η εντοπισμένη Υπέρτατη Ψυχή (Παραμάτμα) ή οποιαδήποτε άλλη υπερβατική αντίληψη, υπάρχουν μέσα στο πλαίσιο της κατανόησης του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας. Μολονότι επιφανειακά το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας, το ζωντανό ον, η υλική φύση και ο χρόνος φαίνονται να είναι διαφορετικά, τίποτε δεν είναι διαφορετικό από τον Υπέρτατο Κύριο. Αλλά ο Υπέρτατος Κύριος είναι πάντα διαφορετικός από τα πάντα. Η φιλοσοφία του Κυρίου Τσετάνια είναι εκείνη της «ταυτόχρονης και ασύλληπτης ενότητας και διαφοράς». Αυτό το φιλοσοφικό σύστημα συνιστά τέλεια γνώση της Απόλυτης Αλήθειας.

Το ζωντανό ον στην αρχική του θέση είναι αγνό πνεύμα. Είναι ακριβώς σαν ένα ατομικό σωματίδιο του Υπερτάτου Πνεύματος. Εντούτοις, το υποκείμενο σε όρους ζωντανό ον είναι η οριακή ενέργεια του Κυρίου· τείνει να είναι σε επαφή τόσο με την υλική όσο και με την πνευματική ενέργεια. Με άλλα λόγια, το ζωντανό ον βρίσκεται μεταξύ των δύο ενεργειών του Κυρίου και επειδή ανήκει στην ανώτερη ενέργεια του Κυρίου, διαθέτει ένα ψήγμα ανεξαρτησίας. Με τη σωστή χρήση αυτής της ανεξαρτησίας, υπάγεται στην άμεση δικαιοδοσία του Κρίσνα. Έτσι, κατακτά τη φυσική του θέση μέσα σε εκείνη δύναμη του Κρίσνα που δίνει χαρά.

Έτσι τελειώνουν τα ερμηνευτικά σχόλια μπακτιβεντάντα (τα σχόλια που παρουσιάζουν τη βεδική γνώση από τη σκοπιά του μπακτι, της αφοσίωσης στον Κρίσνα) για το Δέκατο Όγδοο Κεφάλαιο της Σρίμαντ Μπαγκαβάντ-γκίτα*, με τίτλο «Συμπέρασμα – Η τελειότητα της απάρνησης».*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Δυο λόγια για τις εικόνες

Η εικονογράφηση του βιβλίου έγινε από μέλη της Διεθνούς Ένωσης για τη Συνείδηση του Κρίσνα (ISKCON), που εργάσθηκαν υπό την άμεση καθοδήγηση του συγγραφέα και πνευματικού τους δασκάλου.

Οι αριθμοί με τα έντονα στοιχεία που ακολουθούν την αρίθμηση των εικόνων αναφέρονται στο κεφάλαιο και το κείμενο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα* που εικονογραφεί η κάθε εικόνα.

Πηγές

Στην *Μπαγκαβαντ-γκιτα όπως ακριβώς* είναι γίνεται μνεία των ακόλουθων αυθεντικών γραφών:

Αταρβα-βεντα

Βαραχα Πουρανα

Βεντάντα-σουτρα

Βισνου Πουρανα

Γιογκα-σουτρα (του Πατάντζάλι)

Γκαργκα Ουπανισαντ

Κατα Ουπανισαντ

Κουρμα πουρανα

Μαντιαντι-ναγιανα-σρουτι

Μαχαμπαρατα

Μοκσα-νταρμα

Μουνντακα Ουπανισαντ

Μπακτι-ρασαμριτα σιννтου (του Ρούπα Γκοσουάμι)

Μπραμα-σαμχιτα

Μπριχαν Ναραντιγια Πουρανα

Ναραγιανιγια

Ναραντα-παντσαρατρα

*Νιρουκτι (*βεδικό λεξικό*)*

Παντμα Πουρανα

Παρασαρα-σμριτι

Πωρουσα

Σβατβατα Ταντρα

Σβετασβαταρα Ουπανισαντ

Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ

Ταϊττιριγια Ουπανισαντ

Τσετανια-τσαριταμριτα (του Κρισναντάσα Καβιράζα Γκοσουάμι)

Γλωσσάριο

α

αβαταρα: (κυριολεκτικά, κάποιος που κατέρχεται) ενσάρκωση του Κυρίου, η οποία κατέρχεται από τον πνευματικό ουρανό στον υλικό κόσμο, με συγκεκριμένη αποστολή η οποία αναφέρεται στις γραφές.

αβιακτα: το ανεκδήλωτο, το μη εκδηλωμένο.

αβιντια: (*α* στερητικό + *βιντια*, γνώση) η άγνοια.

Άγκνι: ο ημίθεος που ελέγχει τη φωτιά.

αϊσβαρια: (από τη λέξη *ισβαρα*, που σημαίνει κύριος, κυρίαρχος). Πλούτος, μεγαλείο, λαμπρότητα, μεγαλοπρέπεια, υπεροχή. Σε σχέση με το *μπακτι*, αναφέρεται στην αφοσίωση η οποία εμπνέεται από τη μεγαλοπρέπεια του Μπαγκαβάν και βρίσκει εφαρμογή κυρίως στο γνώρισμα Ναράγιανα του Κυρίου. Η *αϊσβαρια* περιορίζει την οικειότητα μεταξύ του Μπαγκαβάν και των αφοσιωμένων υπηρετών Του.

ακαρμα (*ναϊσκαρμα*): δράση η οποία δεν επιφέρει αντίδραση, επειδή γίνεται με συνείδηση του Κρίσνα.

αναννта: υπερβατική ευδαιμονία, έκσταση, χαρά, ευτυχία.

αναρτα: περιττές επιθυμίες· ανεπιθύμητες πράξεις ή συνήθειες, που καθυστερούν την πρόοδο στην υπηρεσία αφοσίωσης.

ανου-ατμα: η μικροσκοπική πνευματική ψυχή, η οποία είναι συστατικό μέρος του Κρίσνα.

ανταρμα: η αθρησκεία, η αδυναμία εκτέλεσης των κοινωνικών και θρησκευτικών καθηκόντων όπως περιγράφονται στις γραφές (*σαστρα*).

Αντβέιτα Ατσάρια: ένας από τους τέσσερεις κύριους συντρόφους του Κυρίου Τσετάνια Μαχαπραμπού.

αντι: αρχή, αρχικός, πρώτος.

αντιγιαγκια: η Υπέρτατη Ψυχή, η πλήρης επέκταση του Κυρίου στην καρδιά κάθε ζωντανού όντος, η οποία εμπνέει το ζωντανό ον να κάνει θυσίες, να εκτελεί τα καθήκοντά του.

Αντίτι: η σύζυγος του Πρατζάπατι Κασιάπα και μητέρα των δώδεκα Αντίτια. Ο πρωτότοκος γιος της ήταν ο Ίνντρα και ο νεότερος ήταν ο Ουπέννtρα ή Βάμανα ντέβα, η ενσάρκωση-νάνος του Κυρίου.

Αντίτια: οι δώδεκα ημίθεοι γιοι της Αντίτι και του Κασιάπα.

αντοκσαζα: ο Κύριος, ο οποίος βρίσκεται πέραν της αντίληψης και της γνωστικής λειτουργίας των υλικών αισθήσεων.

απαρα πρακριτι: η κατώτερη, υλική φύση του Κυρίου.

αρατι: η τελετή προσφορών στη Θεότητα, όπως λιβάνι, λουλούδια, κλπ., συνοδευόμενα από το ψάλσιμο ύμνων αφοσίωσης.

αριαν: προέρχεται από τη σανσκριτική ρηματική ρίζα *ρ*, που σημαίνει «προχωρώ», «προοδεύω». Επομένως, *αρια* σημαίνει «κάποιος που βρίσκεται στον δρόμο της πνευματικής προόδου». Όσοι ακολουθούν το σύστημα *βαρνασραμα*· όσοι είναι εξελιγμένοι όσον αφορά στην κοινωνική και θρησκευτική παιδεία.

αρτα: ο πλούτος· ο δεύτερος υλικός στόχος της ανθρώπινης ζωής.

αρτσα-βιγκραχα: η ενσάρκωση του Υπερτάτου Κυρίου σε μια μορφή φαινομενικά φτιαγμένη από ύλη, για τη διευκόλυνση της λατρείας Του από τους νεοφώτιστους αφοσιωμένους υπηρέτες.

αρτσανα: η λατρεία της Θεότητας στον ναό· μία από τις εννέα κύριες μεθόδους υπηρεσίας αφοσίωσης.

ασανα: 1.κάθισμα. 2. καθιστική στάση για διαλογισμό.

ασουρα: (*α* στερητικό + *σουρα*, θεϊκός) δαίμονας, όποιος δεν ακολουθεί τις αρχές της θρησκείας.

ασραμα: το καθένα από τα τέσσερα πνευματικά στάδια της ζωής – *μπραματσαρι* (το στάδιο του σπουδαστή), *γκριχαστα* (το στάδιο του οικογενειάρχη), *βαναπραστα* (το στάδιο της απόσυρσης από την οικογενειακή ζωή) και *σαννιασα* (το στάδιο απάρνησης).

αστανγκα-γιογκα: (*αστα*, οχτώ + *ανγκα*, μέλος, τμήμα) σύστημα *γιογκα* που διατυπώθηκε από τον Πατάντζάλι και αποτελείται από οχτώ μέρη, οχτώ στάδια· *γιαμα* (έλεγχος των αισθήσεων), *νιγιαμα* (έλεγχος του νου), *ασανα* (σωματικές στάσεις), *πραναγιαμα* (έλεγχος της αναπνοής), *πρατιαχαρα* (απόσυρση του νου από την πρόσληψη των αισθήσεων), *νταρανα* (σταθεροποίηση του νου), *ντιανα* (διαλογισμός) και *σαμαντι* (βαθιά και αδιάσπαστη απορρόφηση στον Κύριο της καρδιάς).

ατζαμ: αγέννητος.

ατμα: η ψυχή· αναφέρεται επίσης στο σώμα, τον νου, τη νοημοσύνη ή τον Υπέρτατο Εαυτό. Συνήθως αναφέρεται στην ατομική ψυχή, την *τζιβα*.

ατσαρια: πνευματικός δάσκαλος που διδάσκει με το παράδειγμά του.

ατσιντια: ασύλληπτος.

ατσιντια-μπενταμπεντα-ταττβα: το δόγμα του Κυρίου Τσετάνια περί «ταυτόχρονης και ασύλληπτης ταυτότητας και ετερότητας, ενότητας και διαφοράς». Το Υπέρτατο Πρόσωπο είναι ταυτοχρόνως και κατά τρόπο ασύλληπτο ένα (*αμπεντα*) και διαφορετικό (*μπεντα*) από τις ενέργειές Του.

ατσιουτα: (κυριολεκτικά, κάποιος που δεν πέφτει ποτέ) αλάνθαστος, ένα από τα γνωρίσματα του Κρίσνα.

αχαμκαρα: κυριολεκτικά, *αχαμ* (εγώ) + *καρα* (είμαι ο δρων), δηλαδή το ψευδές εγώ.

αχιμσα: η μη βία.

β

Βαϊκούντα: (κυριολεκτικά, χωρίς αγωνίες) οι αιώνιοι πλανήτες του πνευματικού ουρανού.

βαϊμπασικα: τάξη φιλοσόφων, συναφής με τους Βουδιστές, οι οποίοι πιστεύουν ότι η ζωή είναι προϊόν συνδυασμού των υλικών στοιχείων.

βαϊραγκια: αποδέσμευση από τον υλικό κόσμο, αδιαφορία για τον υλικό κόσμο. Πνευματική πειθαρχία που συνεπάγεται την αποδοχή εκούσιων πράξεων ασκητισμού, προκειμένου να επιτευχθεί η αποδέσμευση από τα αντικείμενα των αισθήσεων.

βαϊσια: η τρίτη από τις τέσσερεις *βαρνα* ή κάστες του συστήματος *βαρνασραμα-νταρμα*· αγρότες και επιχειρηματίες.

βαϊσναβα: ο αφοσιωμένος υπηρέτης του Υπερτάτου Κυρίου Βίσνου ή Κρίσνα.

βαναπραστα: το τρίτο στάδιο της ζωής (*ασραμα*) στο σύστημα *βαρνασραμα*. Το στάδιο της απόσυρσης, κατά το οποίο αφήνει κανείς το σπίτι του και προετοιμάζεται για το στάδιο της απάρνησης (*σαννιασα*).

Βάραχα: ενσάρκωση του Κυρίου Κρίσνα με τη μορφή γιγάντειου αγριογούρουνου.

βαρνασραμα-νταρμα: το βεδικό κοινωνικό σύστημα, το οποίο οργανώνει την κοινωνία σε τέσσερεις επαγγελματικές τάξεις και σε τέσσερα στάδια της ζωής (*βαρνα* και *ασραμα*).

Βασουντέβα: 1. ο πατέρας του Κυρίου Κρίσνα. 2. ο Κύριος Κρίσνα, «ο γιος του Βασουντέβα».

βασουντεβα: η κατάσταση της αγνής αγαθότητας, η οποία υπερβαίνει τις καταστάσεις της υλικής φύσης και στην οποία μπορεί κανείς να κατανοήσει τον Υπέρτατο Κύριο.

Βεντα: οι τέσσερεις Βέδες, δηλαδή η *Ριγκ*, η *Γιαζουρ*, η *Σαμα* και η *Αταρβα*, καθώς και τα συμπληρώματά τους, δηλαδή οι *Πουρανα*, η *Μαχαμπαρατα*, η *Βεντάντα-σουτρα*, κλπ.

Βεντάντα: το τέλος της βεδικής γνώσης. Οι *Ουπανισαντ* είναι το τελευταίο τμήμα των Βεδών και η *Βεντάντα-σουτρα* συνοψίζει τη φιλοσοφία των *Ουπανισαντ* σε περιεκτικά αποφθέγματα. Η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* θεωρείται το φυσικό σχόλιο της *Βεντάντα-σουτρα* από τον ίδιο συγγραφέα, τον Σρίλα Βιασαντέβα. Συνεπώς, κατά την άποψη των Βαϊσνάβα, η *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* είναι ο ώριμος καρπός του δέντρου της βεδικής γραμματείας.

Βεντάντα-σουτρα ή ***Μπραμα-σουτρα***: φιλοσοφική πραγματεία, γραμμένη από τον Βιασαντέβα, η οποία αποτελεί το συμπέρασμα όλων των Βεδών.

Βιασαντέβα: ο μέγιστος σοφός όλων των εποχών. Ενσάρκωση του Βίσνου, εξουσιοδοτημένη να συντάξει τις Βέδες, τις *Πουρανα* και τα λοιπά έργα της βεδικής γραμματείας.

Βιβασβάν: το όνομα του τωρινού θεού του ήλιου, στον οποίον ο Κρίσνα δίδαξε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* πριν από τουλάχιστον 120.400.000 χρόνια.

βιγκιανα: συνειδητοποιημένη γνώση, επιστήμη.

βιγκραχα: 1. ατομική μορφή, σχήμα ή ενσωμάτωση. 2. η μορφή του Κρίσνα ως Θεότητα στον ναό.

βικαρμα: απαγορευμένη, αμαρτωλή δράση, που γίνεται αντίθετα με τις εντολές των εξ αποκαλύψεως γραφών.

βιμπουτι: δύναμη δια της οποίας ο Κρίσνα ελέγχει ολόκληρη την υλική εκδήλωση.

βιντια: γνώση, μάθηση.

Βισβακοσα: αρχαίο σανσκριτικό λεξικό.

βισβα-ρουπα ή ***βιρατα-ρουπα***: η συμπαντική μορφή του Κυρίου Κρίσνα. Περιγράφεται στο Ενδέκατο Κεφάλαιο της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

Βίσνου: ο Υπέρτατος Κύριος του κόσμου. Το Πρόσωπο της Θεότητας που διαπερνά τα πάντα. Πλήρης επέκταση του Κρίσνα, η οποία δημιουργεί και συντηρεί τα αναρίθμητα υλικά σύμπαντα.

βισνου-ταττβα: οι αναρίθμητες επεκτάσεις του Κρίσνα.

Βριννττάβανα: η τοποθεσία των υπερβατικών βουκολικών διασκεδάσεων του Κρίσνα, τις οποίες φανέρωσε όταν ήταν παρών στη γη, πριν από περίπου πέντε χιλιάδες χρόνια.

γ

Γιάβανα (οι): όσοι έχουν παρεκκλίνει από τον βεδικό πολιτισμό.

γιαγκια: θυσία.

Γιαγκιεσβάρα: όνομα του Κρίσνα, «ο κύριος της θυσίας».

Γιαμαράζα: ο ημίθεος που τιμωρεί τα αμαρτωλά ζωντανά όντα μετά τον θάνατό τους.

Γιασόντα: η θετή μητέρα του Κρίσνα.

Γιασόντα-νάννττανα: το παιδί της Γιασόντα, ο Κρίσνα.

γιογκα: ένωση, σύνδεση. Η σύνδεση της συνείδησης της απειροελάχιστης ζωντανής οντότητας με το υπέρτατο ζωντανό ον, τον Κρίσνα. Υπάρχουν πολλοί κλάδοι του *γιογκα*, όπως *καρμα-γιογκα*, *γκιανα-γιογκα* και *μπακτι-γιογκα*. Αν δεν προσδιορίζεται, αναφέρεται συνήθως στο *αστανγκα-γιογκα* του Παταντζάλι.

γιογκα-μαγια: η εσωτερική δύναμη του Κυρίου, η οποία Τον κρύβει από τους μη αφοσιωμένους υπηρέτες.

Γιογκεσβάρα: όνομα του Κρίσνα, «ο κύριος των μυστικών δυνάμεων».

γιουγκα: οι τέσσερεις εποχές του σύμπαντος, οι οποίες περιγράφονται στις Βέδες. Η Σάτια-γιουγκα, η Τρέτα-γιουγκα, η Ντβάπαρα-γιουγκα και η Κάλι-γιουγκα. Η διάρκειά τους είναι αντιστοίχως 1.728.000, 1.296.000, 864.000 και 432.000 χρόνια. Οι μειούμενοι αριθμοί αντιπροσωπεύουν μια αντίστοιχη φυσική και ηθική επιδείνωση της ανθρωπότητας σε κάθε εποχή.

γιουγκα-αβαταρα: οι ενσαρκώσεις του Κυρίου οι οποίες εμφανίζονται σε κάθε *γιουγκα* (κάθε συμπαντική εποχή), για να δείξουν τον κατάλληλο τρόπο συνειδητοποίησης του Θεού στη συγκεκριμένη εποχή.

Γιουντιστίρα: ο πρεσβύτερος από τους πέντε Πάνντασα.

γκιανα: γνώση. Η υλική γνώση δεν προχωράει πέρα από την ύλη. Η υπερβατική γνώση κάνει τη διάκριση μεταξύ ύλης και πνεύματος. Τέλεια *γκιανα* είναι η γνώση του σώματος, της ψυχής και του Υπερτάτου Κυρίου.

γκιανα-γιογκα: ο δρόμος της πνευματικής συνειδητοποίησης μέσω της φιλοσοφικής αναζήτησης της αλήθειας.

γκιανι: κάποιος ο οποίος ασχολείται με την καλλιέργεια της γνώσης, ιδιαίτερα μέσω φιλοσοφικών εικασιών. Όταν ο *γκιανι* φτάσει στην τελειότητα εγκαταλείπεται στον Κρίσνα.

Γκοβίνντα: όνομα του Κρίσνα· «αυτός που δίνει ευχαρίστηση στη γη, στις αγελάδες και στις αισθήσεις».

γκοσουαμι ή ***σουαμι***: (*γκο*, αισθήσεις + *σουαμι*, κύριος) κάποιος που είναι κύριος των αισθήσεών του.

γκουνα: οι τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης, οι τρεις τρόποι λειτουργίας της υλικής φύσης· η αγαθότητα, το πάθος και η άγνοια.

γκουνα-αβαταρα: οι τρεις θεότητες που ελέγχουν τις τρεις καταστάσεις της υλικής φύσης· ο Βίσνου ελάγχει την αγαθότητα, ο Μπράμα το πάθος και ο Σίβα την άγνοια.

γκριχαστα: *γκριχα* σημαίνει «σπίτι» και *στα* σημαίνει «διαμένω», άρα *γκριχαστα* είναι ο οικογενειάρχης· το δεύτερο στάδιο της ζωής στο σύστημα *βαρνασραμα*.

ε

εκαντασι: ιδιαίτερη ημέρα νηστείας για την αυξημένη ενθύμηση του Κρίσνα· έρχεται δύο φορές τον μήνα, και συγκεκριμένα, την ενδέκατη ημέρα της γέμισης και της χάσης της σελήνης. Αποκαλείται «μητέρα της αφοσίωσης».

ι

Ικσβάκου: γιος του Μάνου, ο οποίος δέχθηκε απο τον πατέρα του την *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

Ίνντρα: ημίθεος, ο Βασιλιάς του ουρανού.

ισβαρα: ρυθμιστής, κυρίαρχος. Ο Κρίσνα είναι ο υπέρτατος κυρίαρχος, *παραμεσβαρα*.

ιτιχασα: ιστορικό αφήγημα.

κ

Κάλι-γιούγκα: η σημερινή εποχή της έριδας και της υποκρισίας, η τέταρτη σε ένα κύκλο τεσσάρων συμπαντικών εποχών. Διαρκεί 432.000 χρόνια, από τα οποία έχουν περάσει περίπου 5.000.

καλπα: μία ημέρα του Μπράμα. Ισοδυναμεί με χίλιους κύκλους των τεσσάρων συμπαντικών εποχών (*γιουγκα*). Κάθε κύκλος (*τσατουρ-γιουγκα*) διαρκεί 4.320.000 χρόνια. Επομένως, η διάρκεια μίας ημέρας του Κυρίου Μπράμα ισοδυναμεί με 4.320.000 x 1000 = 4.320.000.000 χρόνια και το ίδιο διαρκεί και η νύχτα του. Ο Κύριος Μπράμα ζει εκατό τέτοια χρόνια.

καμα: 1. επιθυμία, πόθος. 2. αισθησιακή απόλαυση. 3. ο τρίτος από τους τέσσερεις στόχους της ανθρώπινης κοινωνίας.

Κάμσα: ο θείος του Κρίσνα, ο οποίος προσπαθούσε πάντα να Τον σκοτώσει.

Καπίλα: ενσάρκωση του Κρίσνα, η οποία εμφανίσθηκε στη Σάτια-γιούγκα ως γιος της Ντεβαχούτι και του Κάρνταμα και διατύπωσε τη φιλοσοφία *σανκια*.

Καρανοντακασάγι Βίσνου (Μάχα Βίσνου): επέκταση του Κυρίου Κρίσνα από την οποία αναδύονται όλα τα υλικά σύμπαντα.

καρμα: 1. η δράση γενικώς, η οποία επισύρει μια αντίδραση. Συνεκδοχικώς, και η επακόλουθη αντίδραση. 2. υλική δράση, η οποία τελείται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των γραφών και η οποία αποφέρει υλικά κέρδη σε αυτή τη ζωή ή προαγωγή στους ανώτερους πλανήτες μετά θάνατον.

καρμα-γιογκα: ο δρόμος της πνευματικής συνειδητοποίησης, σύμφωνα με τον οποίον οι καρποί της δράσης προσφέρονται στον Μπαγκαβάν, τον Υπέρτατο Κύριο.

καρμα-καννтα: τμήμα των Βεδών, το οποίο ασχολείται με τελετουργίες και θυσιαστήριες τελετές, οι οποίες αποβλέπουν σε υλικά οφέλη ή στην απελευθέρωση.

καρμι: κάποιος του οποίου η δράση (*καρμα*) είναι σύμφωνη με τις βεδικές εντολές.

Κάρνα: γιος της Κούντι, ετεροθαλής αδελφός του Αρτζούνα, ο οποίος πολέμησε εναντίον των Πάνντaβα στη μάχη του Κουρουκσέτρα.

κιρτανα: ο δοξασμός του Υπερτάτου Κυρίου. Η ψαλμωδία των αγίων ονομάτων του Υπερτάτου Κυρίου, το σημαντικότερο από τα εννέα μέλη του *μπακτι*.

Κούβερα: ο θησαυροφύλακας των ημιθέων.

Κουμάρα: τέσσερεις σπουδαίοι ιμπερσοναλιστές σοφοί, γιοι του Μπράμα, οι οποίοι έγιναν μεγάλοι αφοσιωμένοι υπηρέτες του Κυρίου και αυθεντίες της υπηρεσίας αφοσίωσης.

Κούντι: η Πριτά, η μητέρα του Αρτζούνα και θεία του Κυρίου Κρίσνα.

Κουρουκσέτρα: ιερός τόπος προσκυνήματος από τα αρχαία χρόνια. Βρίσκεται κοντά στο Νέο Δελχί, στην Ινδία.

Κρίσνα: το αρχικό όνομα του Υπερτάτου Κυρίου στην αρχική υπερβατική μορφή Του· το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας και ομιλητής της *Μπαγκαβαντ-γκιτα*.

Κρισναλόκα: ο υπέρτατος πλανήτης του πνευματικού κόσμου, κατοικία του Κυρίου Κρίσνα.

Κρισναντάσα Καβιράζα Γκοσουάμι: ο συγγραφέας της *Τσετανια-τσαριταμριτα*.

κρισνα-πρεμα: η αγνή αγάπη για τον Κρίσνα.

κσατρια: (κυριολεκτικά, *κσι*: καταστροφή, συμφορά + *τρι*: σωτηρία, προστασία. Άρα *κσατρια* ήταν εκείνος ο οποίος προστάτευε τους πολίτες από τις συμφορές) μία από τις τέσσερεις *βαρνα* του συστήματος *βαρνασραμα*· η διοικητική και στρατιωτική τάξη.

κσετρα: το πεδίο δράσης, το υλικό σώμα της υποκείμενης σε όρους ψυχής.

κσετραγκια: (*κσετρα*: πεδίο ή σώμα + *γκια*: το γνωρίζειν) ο γνώστης του πεδίου ή σώματος. *Κσετραγκια* είναι και η ατομική ψυχή και η Υπέρτατη Ψυχή. Η ατομική ψυχή έχει συνείδηση του δικού της σώματος, ενώ η Υπέρτατη Ψυχή έχει συνείδηση των σωμάτων όλων των ζωντανών όντων.

Κσιροντακασάγι Βίσνου: επέκταση του Κυρίου Κρίσνα, η οποία ως Παραμάτμα (Υπέρτατη Ψυχή) εισέρχεται μέσα σε κάθε άτομο της ύλης και στην καρδιά κάθε ζωντανού όντος. Είναι μάρτυρας όλων των πράξεων του ζωντανού όντος και του δίνει τη θύμηση, τη γνώση και τη λησμονιά.

λ

Λάκσμι: η θεά του πλούτου και της τύχης, σύντροφος του Υπερτάτου Κυρίου.

λιλα: οι θεϊκές διασκεδάσεις του Υπερτάτου Κυρίου ή των αιωνίων συντρόφων Του.

λοκα: πλανήτης.

μ

μαγια: (κυριολεκτικά *μα*, μη + *για*, αυτό) αυτό που δεν είναι, το μη ον, η πλάνη.

μαγιαβαντι: ιμπερσοναλιστής, μηδενιστής, οπαδός της πίστης ότι τελικώς ο Θεός είναι άμορφος και χωρίς προσωπικότητα.

μαγια-σακτι: η παραπλανητική ενέργεια του Κρίσνα.

Μάνου: ημίθεος· ο γενάρχης των ανθρώπων.

Μάνου-σαμχίτα: το βιβλίο των νόμων της ανθρωπότητας, γραμμένο από τον Μάνου.

μαντρα: (κυριολεκτικά, *μαν*, νους + *τρα*, απελευθερώνω) υπερβατική ηχητική δόνηση, η οποία απελευθερώνει τον νου από την υλική δουλεία.

μαχα-μαντρα: (μέγα *μαντρα*) το μέγα *μαντρα* της απελευθέρωσης, *Χαρε Κρισνα, Χαρε Κρισνα, Κρισνα Κρισνα, Χαρε Χαρε / Χαρε Ραμα, Χαρε Ραμα, Ραμα Ραμα, Χαρε Χαρε*.

μαχα-μπαγκαβατα: κορυφαίος αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου.

Μαχαμπαρατα: μέγα επικό ποίημα, το οποίο περιγράφει την αρχαία ιστορία του κόσμου και φτάνει μέχρι τη μάχη του Κουρουκσέτρα. Γράφτηκε από τον Κρίσνα Ντβαϊπάγιανα Βιασαντέβα για το καλό των ανθρώπων της εποχής του Κάλι, οι οποίοι δεν ενδιαφέρονται για φιλοσοφικά έργα. Η *Μπαγκαβαντ-γκιτα* είναι τοποθετημένη στρατηγικά στο μέσο της *Μαχαμπαρατα*.

μαχα-ταττβα: η συνολική υλική ενέργεια.

μαχατζανα: πνευματική αυθεντία· κάποιος που κατανοεί αληθινά τις θρησκευτικές αρχές· στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* αναφέρονται οι δώδεκα πρωταρχικοί *μαχατζανα*: ο Κύριος Μπράμα, ο Νάραντα, ο Κύριος Σίβα, οι τέσσερεις Κουμάρα, ο Καπίλα ντέβα, ο Σβαγιαμμπούβα Μάνου, ο Πράλαντα Μαχαράζα, ο Τζανάκα Μαχαράζα, ο γενάρχης Μπίσμα, ο Μπάλι Μαχαράζα, ο Σουκαντέβα Γκοσουάμι και ο Γιαμαράζα.

μαχατμα: (κυριολεκτικά, μεγάλη ψυχή) κάποιος ο οποίος κατανοεί πραγματικά ότι ο Κρίσνα είναι το παν και συνεπώς εγκαταλείπεται σε Αυτόν.

Μλέτσα (οι): από τη σανσκριτική ρίζα *μλετς*, που σημαίνει ακαθόριστη προφορά· οι ξένοι, οι μη Άριοι, όσοι δεν μιλούν Σανσκριτικά και είναι ανίκανοι να αρθρώσουν σωστά τα βεδικά *μαντρα*· οι βάρβαροι, οι κρεατοφάγοι.

μοκσα: απελευθέρωση από την υλική δουλεία.

Μουκούννντα: όνομα του Κρίσνα που σημαίνει «ο δωρητής της απελευθέρωσης».

μουκτι: πλήρης απελευθέρωση, ελευθερία από την υλική συνείδηση. Υπάρχουν πέντε είδη *μουκτι*.

μουνι: σοφός, απελευθερωμένη ψυχή.

μουρτι: η μορφή της Θεότητας στον ναό.

μπαβα: τα αρχικό στάδιο τελειοποίησης στην αφοσίωση.

Μπαγκαβάν: (*μπαγκα*, πλούτη, δυνάμεις + *βαν*, κατέχω) ο κάτοχος κάθε δύναμης, το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας. Ο Θεός, ο οποίος είναι ο κάτοχος κάθε πλούτου, δύναμης, φήμης, ομορφιάς, σοφίας και απάρνησης.

μπακτα: αφοσιωμένος υπηρέτης του Υπερτάτου Κυρίου.

μπακτι: αφοσίωση, αγάπη για τον Θεό. Η λέξη *μπακτι* προέρχεται από τη ρίζα *μπατζ*, που σημαίνει «υπηρετείν» (βλ. *μπατζανα*). Συνεπώς, η πρωταρχική σημασία της λέξης *μπακτι* είναι η προσφορά υπηρεσίας.

μπακτι-γιογκα: η σύνδεση με τον Υπέρτατο Κύριο μέσω του *μπακτι*, της αφοσίωσης στον Θεό και της προσφοράς σε Αυτόν υπηρεσίας αγάπης.

μπαντα-τζιβα: η υποκείμενη σε όρους ψυχή· η ψυχή που είναι δέσμια της ύλης.

Μπάρατα-βάρσα: η Ινδία.

μπατζανα: προέρχεται από τη ρηματική ρίζα *μπατζ*, η οποία χρησιμοποιείται συγκεκριμένα με την έννοια της υπηρεσίας (*σεβα*). (*Γκαρουντα Πουρανα, Πουρβα-καννντα* 231.3). Συνεπώς, όταν οι εννέα πρακτικές (*σραβαναμ, κιρταναμ, σμαραναμ,* κλπ.) γίνονται με συνείδηση υπηρέτη, ονομάζονται *μπακτι·* δηλαδή *μπακτι* είναι η υπηρεσία αφοσίωσης και αγάπης στον Κρίσνα. Η υπηρεσία είναι η εγγενής, η φυσική ιδιότητα του *μπακτι* ή *μπατζανα*.

μπογκα: υλική απόλαυση· τροφή που δεν έχει προσφερθεί στον Κύριο Κρίσνα.

Μπράμα: το πρώτο δημιουργημένο ζωντανό ον, ο δευτερογενής δημιουργός του του υλικού σύμπαντος. Είναι ο αρχικός πνευματικός δάσκαλος της *σαμπρανταγια* Μπράμα-Μάντβα.

Μπραμα-σαμχιτα: πανάρχαιο λογοτεχνικό έργο με τις προσευχές του Μπράμα στον Γκοβίνντα, τον Κύριο Κρίσνα· χαμένο επί αιώνες, ξαναβρέθηκε σε έναν ναό στη νότια Ινδία από τον Κύριο Τσετάνια.

μπραμαν: 1. το απρόσωπο γνώρισμα του Κρίσνα που διαπερνά τα πάντα, που εισχωρεί παντού. 2. η απειροελάχιστη πνευματική ψυχή.

μπραμανα: η ανώτατη από τις τέσσερεις *βαρνα*, τις κοινωνικες διαιρέσεις, στο σύστημα *βαρνασραμα*· ιερέας ή δάσκαλος.

μπραματσαρι: το πρώτο *ασραμα*, δηλαδή το πρώτο στάδιο της ζωής στο σύστημα *βαρνασραμα*· η άγαμη ζωή του σπουδαστή.

ν

ναμα-σανκιρτανα: ομαδικό ψάλσιμο των αγίων ονομάτων του Κυρίου.

Νάννταa Μαχαράζα: ο θετός πατέρας του Κρίσνα.

Ναράγιανα: η επέκταση του Κυρίου Κρίσνα με τα τέσσερα χέρια· ο μεγαλοπρεπής Κύριος της Βαϊκούντα.

Νάραντα μούνι: μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης του Υπερτάτου Κυρίου, ο οποίος ταξιδεύει ελεύθερα οπουδήποτε επιθυμεί στον πνευματικό και τον υλικό κόσμο, ψάλλοντας τις δόξες του Κυρίου.

νιργκουνα: χωρίς υλικές ιδιότητες· υπερβατικός ως προς τις ιδιότητες της υλικής φύσης.

Νρισίμχα: ενσάρκωση του Κυρίου Κρίσνα με τη μορφή μισού λιονταριού, μισού ανθρώπου.

νταρμα: από τη ρηματική ρίζα *ντρ*, συντηρώ. Κυριολεκτικά, «εκείνο που συντηρεί». 1. Η φυσική, χαρακτηριστική ιδιότητα ενός πράγματος, η οποία δεν μπορεί να αφαιρεθεί από αυτό· (π.χ. η θερμότητα και το φως είναι το *νταρμα* της φωτιάς· η υγρότητα είναι το *νταρμα* του νερού). 2. Η ουσιώδης και επομένως αιώνια ιδιότητα του ζωντανού όντος, δηλαδή η προσφορά υπηρεσίας. 3. οι θρησκευτικές αρχές, η θρησκεία. 4. Τα κοινωνικά και θρησκευτικά καθήκοντα, όπως ορίζονται στο σύστημα *βαρνασραμα* για τις διάφορες επαγγελματικές τάξεις και τα διάφορα στάδια της ζωής.

νταμα: άγιος τόπος προσκυνήματος· ο τόπος του Κυρίου, όπου απολαμβάνει τις υπερβατικές Του διασκεδάσεις.

νταρμα: από τη ρηματική ρίζα *ντρι*, που σημαίνει «συντηρώ»· κυριολεκτικά, «εκείνο που συντηρεί»· 1) η φυσική, χαρακτηριστική λειτουργία κάποιου πράγματος, εκείνο που δεν μπορεί να χωριστεί από τη φύση αυτού του πράγματος. 2) η θρησκεία γενικώς. 3) τα κοινωνικά και θρησκευτικά καθήκοντα που ορίζονται στις γραφές (*σαστρα*) για τις διάφορες κατηγορίες ανθρώπων στο σύστημα *βαρνασραμα*.

ντασα: υπηρέτης· υπηρέτης του Κρίσνα.

ντασι: θηλυκός υπηρέτης του Κρίσνα ή της Σριμάτι Ράντα.

Ντβάπαρα-γιούγκα: η τρίτη συμπαντική εποχή· διαρκεί 864.000 χρόνια.

ντβιτζα: διπλογεννημένος· όποιος από τους *μπραμανα*, τους *κσατρια* ή τους *βαϊσια* έχει δεχθεί «δεύτερη γέννηση» μέσω της τελετής *ουπαναγιανα*, η οποία προετοιμάζει κάποιον για τη μελέτη των Βεδών.

ντεβα (οι): ημίθεοι, θεϊκά πρόσωπα· ουράνιες θεότητες που ζουν στους ουράνιους πλανήτες. Ευσεβή όντα με τεράστια διάρκεια ζωής, ανώτερες διανοητικές και φυσικές ικανότητες, επιφορτισμένοι με συγκεκριμένα καθήκοντα για τη διαχείρηση του σύμπαντος.

ντουσκριτι: ασεβείς ή αμαρτωλές πράξεις.

ο

ομ τατ σατ: οι τρεις λέξεις που δηλώνουν την Υπέρτατη Απόλυτη Αλήθεια. Ψάλλονται από τους *μπραμανα* για την ικανοποίηση του Υπερτάτου Κυρίου όταν λένε βεδικούς ύμνους ή όταν κάνουν θυσίες.

ομκαρα: *ομ*, η υπερβατική συλλαβή που αναπαριστά ηχητικά τον Κρίσνα και η οποία εκφέρεται από τους υπερβατιστές για την επίτευξη του Κρίσνα όταν κάνουν θυσίες ή φιλανθρωπίες ή πράξεις μετάνοιας.

Ουπανισαντ: το φιλοσοφικό τμήμα των Βεδών. Οι *Ουπανισαντ* είναι 108.

ουτταμα-μπαγκαβατα ή ***ουτταμα-αντικαρι***: το ύψιστο επίπεδο αφοσιωμένου υπηρέτη.

π

Πάννταβα: οι πέντε γιοι του Βασιλιά Πάνντου: ο Γιουντιστίρα, ο Αρτζούνα, ο Μπίμα, ο Νακούλα και ο Σαχαντέβα.

παννтιτα: μορφωμένος λόγιος.

Πάννтου: ο νεότερος αδελφός του Ντριταράστρα, που πέθανε νωρίς αφήνοντας τους πέντε γιους του, τους Πάνнταβα, στη φροντίδα του Ντριταράστρα.

παραμ μπραμαν: το υπέρτατο *μπραμαν*, το Πρόσωπο της Θεότητας, ο Σρι Κρίσνα.

παραμ νταμα: οι αιώνιοι πλανήτες του πνευματικού κόσμου.

Παραμάτμα: η Υπέρτατη Ψυχή, η εντοπισμένη διάσταση του Υπερτάτου Κυρίου μέσα στην καρδιά όλων των ζωντανών όντων.

παραμαχαμσα: η κορυφαία τάξη αφοσιωμένων υπηρετών.

παραμπαρα: η μαθητική διαδοχή μέσω της οποίας μεταδίδεται η πνευματική γνώση.

Παραμπραμάν: το Υπέρτατο *μπραμαν*, η πηγή της λάμψης του *μπραμαν*, ο Σρι Κρίσνα.

παρα-πρακριτι: η ανώτερη, πνευματική φύση ή ενέργεια του Κυρίου.

Παρασάρα μούνι: μέγας σοφός, ο πατέρας του Βιασαντέβα.

πασαννтι: ένας άθεος, ο όποίος πιστεύει ότι ο Θεός και οι ημίθεοι βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο.

Παταντζάλι: μεγάλη αυθεντία του *αστανγκα-γιογκα* και συγγραφέας του έργου *Γιογκα-σουτρα*.

Πιτριλόκα: ο πλανήτης των αποθανόντων προγόνων.

Πουράνα (οι): δέκα οχτώ πανάρχαια βιβλία, ιστορίες αυτού του πλανήτη και άλλων.

πουρναμ: πλήρης.

πουρουσα-αβαταρα: οι αρχικές επεκτάσεις του Κρίσνα ως Βίσνου, με σκοπό τη δημιουργία, συντήρηση και καταστροφή του υλικού σύμπαντος.

πουρουσαμ: ο δικαιούχος της απόλαυσης.

πουτζα: λατρεία.

πρακριτι: η φύση (κυριολεκτικά, εκείνο το οποίο κυριαρχείται). Υπάρχουν δύο *πρακριτι*, η *απαρα-πρακριτι*, η υλική φύση, και η *παρα-πρακριτι*, η πνευματική φύση (τα ζωντανά όντα). Και οι δύο κυριαρχούνται από το Υπέρτατο Πρόσωπο της Θεότητας.

Πράλαντα Μαχαράζα: μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου Κρίσνα, που διώχθηκε και βασανίστηκε από τον άθεο πατέρα του, αλλά πάντα προστατευόταν από τον Κύριο.

πραμπου: κύριος, αφέντης.

πρανα: ο ζωτικός αέρας.

πραναμα: προσκύνηση, προσφορά υποταγής με σεβασμό.

πρασανταμ: τροφή η οποία προσφέρεται στον Κρίσνα, αποκτά πνευματικό χαρακτήρα και εξαγνίζει το ζωντανό ον που την τρώει.

Πρατζάπατι: ο Κύριος Μπράμα, ο πρόγονος των ζωντανών όντων.

πρεμα: αληθινή και αγνή αγάπη για τον Θεό, το ύψιστο στάδιο τελειότητας.

Πριτά: η σύζυγος του Βασιλιά Πάνντου, μητέρα των Πάνντавα και θεία του Κυρίου Κρίσνα.

ρ

Ράβανα: ισχυρός δαίμονας που ήθελε να χτίσει μία σκάλα για τον ουρανό, αλλά σκοτώθηκε από τον Κύριο Ραματσάνντρα.

Ράμα: 1. όνομα της Απόλυτης Αλήθειας ως πηγής απεριόριστης ευχαρίστησης για τους υπερβατιστές. 2. ενσάρκωση του Υπερτάτου Κυρίου ως τέλειου βασιλιά (του Κυρίου Ραματσάνντρα).

ρασα: η γλυκιά σχέση μεταξύ του Κυρίου και των ζωντανών όντων. Υπάρχουν πέντε κύριες σχέσεις: ουδέτερη σχέση (*σαντα-ρασα*), σχέση υπηρέτη (*ντασια-ρασα*), σχέση φίλου (*σακια ρασα*), γονική σχέση (*βατσαλια-ρασα*) και συζυγική σχέση (*μαντουρια-ρασα*).

ρατζο-γκουνα: η κατάσταση του πάθους.

ρισι: σοφός.

Ρούπα Γκοσουάμι: ο βασικότερος από τους έξι Γκοσουάμι της Βριννтάβανα, τους έξι μεγάλους πνευματικούς δασκάλους που εξουσιοδοτήθηκαν από τον

Κύριο Τσετάνια Μαχαπραμπού να εδραιώσουν και να διαδώσουν τη φιλοσοφία της συνείδησης του Κρίσνα.

σ

σακτιαβεσα-αβαταρα: εξουσιοδοτημένη ενσάρκωση· ζωντανό ον που του έχει δοθεί από τον Κύριο μεγάλη δύναμη για να ενεργήσει εκ μέρους Του.

σαμαντι: έκσταση, απορρόφηση στη συνείδηση του Θεού.

σαμπντα: ήχος, λέξη, όνομα.

σαμπντα-μπραμα: οι εντολές των Βεδών και των *Ουπανισαντ*.

σαμπρανταγια: αδιάσπαστη σειρά μαθητικής διαδοχής. Υπάρχουν τέσσερεις *σαμπρανταγια*: Μπράμα, Σρι, Ρούντρα και Σανάκα.

σαμσαρα: η υλική ύπαρξη, ο κύκλος των επανειλημμένων γεννήσεων και θανάτων.

σαμσκαρα: 1. ιερή και καθαγιάζουσα τελετή· 2. αναμόρφωση ή εκπαίδευση του νου· 3. εντυπώσεις προηγούμενων εξαγνιστικών τελετών στον νου, από την τωρινή ή από προηγούμενες γεννήσεις.

Σανάτανα Γκοσουάμι: ένας από τους έξι Γκοσουάμι της Βριννтάβανα, ο μεγαλύτερος αδελφός του Ρούπα Γκοσουάμι και συγγραφέας πολυάριθμων έργων, όπως το *Χαρι-μπακτι-βιλασα*, και η *Μπριχαντ-Μπαγκαβαταμριταμ*.

σανατανα: αιώνιος.

σανατανα-νταμα: η αιώνια κατοικία, οι πλανήτες Βαϊκούντα στον πνευματικό ουρανό.

σανατανα-νταρμα: η αιώνια θρησκεία του ζωντανού όντος, η υπηρεσία αφοσίωσης στον Υπέρτατο Κύριο.

Σανκαρατσάρια: ενσάρκωση του Κυρίου Σίβα που εμφανίστηκε τον όγδοο αιώνα για να διαδώσει την ιμπερσοναλιστική φιλοσοφία, με σκοπό να εξαφανίσει τον βουδισμό από την Ινδία και να επανεδραιώσει το κύρος των Βεδών.

σανκια: 1. η μέθοδος του *γιογκα* της αφοσίωσης, που περιγράφηκε από τον Κύριο Καπίλα στη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ*· 2. η αναλυτική μελέτη και κατανόηση της ψυχής και του σώματος.

σανκιρτανα-γιαγκια: η καθορισμένη θυσία για την εποχή του Κάλι, την *καλι-γιουγκα·* δηλαδή, το ομαδικό ψάλσιμο των αγίων οναμάτων, της δόξας και των διασκεδάσεων του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας.

σαννιασα: η τάξη της απάρνησης, απαλλαγμένη από οικογενειακές σχέσεις και στην οποία όλες οι δραστηριότητες είναι αφιερωμένες αποκλειστικά στον Κρίσνα.

σαντακα: κατάλληλος υποψήφιος για απελευθέρωση.

σαντανα-μπακτι: το στάδιο της αφοσίωσης δια της εξάσκησης· η άσκηση του *μπακτι* μέσω ρυθμιστικών αρχών και κανόνων, μέσω πνευματικής πειθαρχίας για την ικανοποίηση του Κυρίου Κρίσνα.

Σαντζάγια: ο γραμματέας του Βασιλιά Ντριταράστρα, ο οποίος του αφηγήθηκε την *Μπαγκαβαντ-γκιτα* όπως ειπώθηκε στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα.

σαντου: προέρχεται από τη σανσκριτική ρίζα *σαντ*, που σημαίνει «κατευθείαν στον στόχο (σαν βέλος)». Έτσι *σαντου* σημαίνει «κάποιος που λέει την αλήθεια πολύ εύστοχα», ανεπηρέαστος από κοινωνικές συνθήκες και συμβάσεις. Με μία γενική έννοια σημαίνει άγιο πρόσωπο, αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου, αλλά αναφέρεται κυρίως στους εξαιρετικά εξελιγμένους αφοσιωμένους υπηρέτες. Τέτοιοι αφοσιωμένοι υπηρέτες είναι γνωστοί και ως *μαχατμα* (μεγάλες ψυχές) ή *μπαγκαβατα* (αφοσιωμένοι υπηρέτες που ενσωματώνουν τα γνωρίσματα του Μπαγκαβάν, του Υπερτάτου Προσώπου της Θεότητας).

σαντου-σανγκα: η συναναστροφή με άγια πρόσωπα, με εξαιρετικά εξελιγμένους αφοσιωμένους υπηρέτες του Κυρίου· το δεύτερο στάδιο της ανάπτυξης του *μπακτι* και ο σημαντικότερος παράγοντας για την εξέλιξή του.

Σαρασβάτι: η θεά της μάθησης.

σαστρα: οι εξ αποκαλύψεως γραφές.

σατια: η αλήθεια.

Σάτια-γιουγκα: η πρώτη από τις τέσσερεις συμπαντικές εποχές. Χαρακτηρίζεται από αρετή, σοφία και θρησκευτικότητα και διαρκεί 1.728.000 χρόνια.

σατς-τσιντ-ανανντα βιγκραχα: (*σατ*, αιώνια ύπαρξη + *τσιτ*, γνώση + *ανανντα*, ευδαιμονία, μακαριότητα + *βιγκραχα*, μορφή) η αιώνια μορφή του Υπερτάτου Κυρίου, γεμάτη ευδαιμονία και γνώση. Είναι επίσης η αιώνια υπερβατική μορφή και του ζωντανού όντος.

σαττβα: η κατάσταση της αγαθότητας.

σβαρουπα: (*σβα*, δική του + *ρουπα*, μορφή) η αιώνια μορφή της ψυχής· η αληθινή ταυτότητα του ζωντανού όντος· η αιώνια μορφή της υπηρεσίας του ζωντανού όντος στον Κύριο, δηλαδή η αιώνια σχέση του με τον Κύριο.

σεβα: υπηρεσία, αφοσίωση.

Σιαμασούνντ αρα: (*σιαμα*: μαύρος + *σουνντ αρα*: πολύ όμορφος) ένα όνομα της αρχικής μορφής του Κυρίου Κρίσνα.

Σίβα: ημίθεος υπεύθυνος για την κατάσταση της άγνοιας και για την καταστροφή του υλικού σύμπαντος.

σικσα: διδασκαλία, καθοδήγηση, οδηγία.

σιντα: τελειότητα.

σιντ αντα: συμπερασματική αλήθεια.

σισια: μαθητής. Προέρχεται από τη ρηματική ρίζα *σας*, προστάζω, πράγμα που υποδηλώνει ότι ο μαθητής πρέπει να δέχεται την προσταγή του *γκουρου* ως σκοπό της ζωής του.

Σίτα: η σύζυγος του Κυρίου Ραματσάνντρα.

σμαραναμ: η διαρκής ενθύμηση του Κρίσνα (μία από τις εννέα μεθόδους υπηρεσίας αφοσίωσης).

σμριτι: εκείνο το οποίο διατηρείται στη μνήμη, δηλαδή η παράδοση, σε αντιδιαστολή με τη *σρουτι*, την αποκάλυψη. Το σώμα των ιερών λογοτεχνικών έργων, τα οποία διατηρούνται στη μνήμη των ανθρώπων, σε αντίθεση με τη *σρουτι*, δηλαδή, το σύνολο των έργων τα οποία έχουν αποκαλυφθεί απευθείας στους σοφούς. Περιλαμβάνουν τις έξι *Βεντανγκα*, τις *νταρμα-σαστρα*, όπως η *Μανου-σαμχιτα*, τις *Πουρανα* και τις *Ιτιχασα* (τις ιστορίες).

σομα-ρασα: θεϊκό ποτό, διαθέσιμο στη σελήνη.

Σουκαντέβα Γκοσουάμι: μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης, ο οποίος απήγγειλε τη *Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ* στον Βασιλιά Παρίκσιτ κατά τις τελευταίες εφτά ημέρες της ζωής του Βασιλιά.

σουντα-σαττβα: αγνή, υπερβατική αγαθότητα.

σουντρα: εργάτης ή τεχνίτης.

σουραμπι: οι αγελάδες στην Κρισναλόκα· μπορουν να δώσουν απεριόριστη ποσότητα γάλακτος.

Σούρια: ο θεός του ήλιου.

Σουριαλόκα: ο πλανήτης του ήλιου.

σραβαναμ: ακρόαση από έγκυρη πηγή. Η πρώτη από τις εννέα μεθόδους της υπηρεσίας αφοσίωσης.

σραντα: πίστη σε όσα αναφέρουν οι γραφές, η οποία αφυπνίζεται όταν κάποιος έχει συσσωρεύσει ευσεβείς πράξεις από πολλές γεννήσεις ή από την επαφή με έναν αγνό Βαϊσνάβα και το έλεός του. Η πίστη είναι η πρώτη εκδήλωση της αφοσίωσης.

Σριμαντ-Μπαγκαβαταμ: το λαμπρότερο πετράδι της βεδικής γραμματείας, η άσπιλη *Πουρανα*, ο ώριμος και γλυκός σαν νέκταρ καρπός του δέντρου της βεδικής γνώσης.

σρουτι: αποκάλυψη, σε αντιδιαστολή με τη *σμριτι*, την παράδοση. Αλάνθαστη γνώση, η οποία κατέρχεται μέσω μαθητικής διαδοχής. Η γραμματεία η οποία φανερώθηκε απευθείας από τον Υπέρτατο Κύριο, δηλαδή, οι τέσσερεις αρχικές Βέδες και οι *Ουπανισαντ*.

τ

ταμο-γκουνα: η κατάσταση της άγνοιας.

ταπασια: οικειοθελής αποδοχή υλικής ταλαιπωρίας, με σκοπό την πρόοδο στην πνευματική ζωή.

ταττβα: αλήθεια, πραγματικότητα, φιλοσοφική αρχή· η ουσία κάποιου πράγματος.

ταττβαβιτ: κάποιος που γνωρίζει την Απόλυτη Αλήθεια στα τρία γνωρίσματά Της.

τζαπα: το απαλό ψάλσιμο των αγίων ονομάτων σε ένα λεπτό σκοινί με 108 χάνδρες προσευχής.

τζιβα (τζιβατμα): η ψυχή, η ατομική ζωντανή οντότητα.

τιαγκι: απαρνητής, ασκητής.

τουλασι: μεγάλη αφοσιωμένη υπηρέτις του Κυρίου. Στον υλικό κόσμο εμφανίζεται με τη μορφή ενός φυτού. Είναι πολύ αγαπητή στον Κύριο Κρίσνα και τα φύλλα της προσφέρονται στα λωτοειδή Του πόδια.

Τρέτα-γιουγκα: η δεύτερη συμπαντική εποχή· διαρκεί 1.296.000 χρόνια.

τσαννταλα: αυτοί που τρώνε το κρέας των σκύλων· άνθρωποι με βρωμερές συνήθειες, η κατώτατη κατηγορία ανθρώπινων όντων.

Τσετάνια Μαχαπραμπού: ενσάρκωση του Κρίσνα που εμφανίσθηκε το 1486 στη Ναβαντβίπα της Δυτικής Βεγγάλης και εγκαινίασε την ομαδική ψαλμωδία του *μαχα-μαντρα*. Είναι η πλέον μεγαλόψυχη ενσάρκωση, επειδή προσφέρει με γενναιοδωρία αγάπη για τον Θεό.

Τσετανια-τσαριταμριτα: το έργο του Κρισναντάσα Καβιράζα Γκοσουάμι που εξιστορεί τη διδασκαλία και τις διασκεδάσεις του Κυρίου Σρι Τσετάνια Μαχαπραμπού.

τσιτ: πνευματική γνώση· συνείδηση.

χ

Χάνουμαν: ο περίφημος αφοσιωμένος υπηρέτης με τη μορφή πιθήκου, ο οποίος βοηθησε τον Κύριο Ράμα να νικήσει τον δαίμονα Ράβανα.

Χαρί: όνομα του Σρι Κρίσνα.

χαρι-κατα: αφηγήσεις, συζητήσεις σχετικές με το άγιο όνομα, τη μορφή, τις ιδιότητες και τις διασκεδάσεις του Σρι Χαρί.

χαρι-ναμα: το ψάλσιμο των αγίων ονομάτων του Κυρίου.

Χαριντάσα Τακούρ: μέγας αφοσιωμένος υπηρέτης του Κυρίου· ο Κύριος Τσετάνια Μαχαπραμπού τον αναγνώρισε ως *ναματσαρια*, δάσκαλο του ψαλσίματος των αγίων ονομάτων.

χατα-γιογκα: σύστημα σωματικών ασκήσεων για τον έλεγχο των αισθήσεων.

Χρισικέσα: «ο κύριος των αισθήσεων», όνομα του Κρίσνα.

Ευρετήριο σανσκριτικών στίχων

Γενικό Ευρετήριο

α

β

γ

δ

ζ

η

θ

μ

Ο

π

ρ

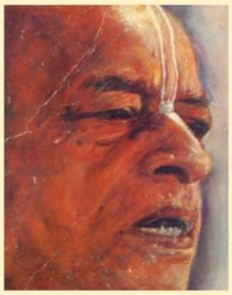
υ

Χ

Ψ

Η οριστική έκδοση της

Μπαγκαβάντ-γκίτα

«Προσφέροντάς μας μία νέα και ζωντανή παρουσίαση ενός κειμένου ήδη γνωστού σε πολλούς, ο Α. Τσ. Μπακτιβεντάντα Σουάμι Πραμπουπάντα αύξησε κατά πολύ την κατανόησή μας.»

Καθηγητής Edward C. Dimock, Jr.

Τμήμα Νοτιοασιατικών Γλωσσών και Πολιτισμού

Πανεπιστήμιο του Chicago

Ένα αριστούργημα των εξ αποκαλύψεως γραφών, η *Μπαγκαβάντ-γκίτα* είναι ένα ιερό τραγούδι με τη μορφή διαλόγου μεταξύ του Σρι Κρίσνα και του Αρτζούνα, φίλου και μαθητή Του, στο πεδίο της μάχης του Κουρουκσέτρα. Ο Κρίσνα, ενεργώντας ως δάσκαλος του Αρτζούνα, του διδάσκει την επιστήμη της αυτογνωσίας, ώστε υπηρετώντας με αφοσίωση τον Κύριο να μπορέσει να φτάσει στον αιώνιο πνευματικό ουρανό, ενώ εξακολουθεί να εκτελεί τα γήινα καθήκοντά του.

Η *Γκίτα* του Σρίλα Πραμπουπάντα, εντελώς νέα στην αυθεντικότητά της, απευθύνεται σε όλη την ανθρωπότητα, επειδή διδάσκει με σαφήνεια τον σκοπό της ανθρώπινης μορφής ζωής, την καλλιέργεια της πνευματικής γνώσης. Η παρούσα έκδοση του έργου παρουσιάζει αυτή τη γνώση όπως ακριβώς μεταδόθηκε αρχικά, χωρίς αλλοιώσεις από φιλοσοφικές ερμηνείες. Περιλαμβάνει πλήρες ευρετήριο και εικονογράφηση από σαράντα δύο υπέροχες αυθεντικές έγχρωμες ζωγραφιές, φτιαγμένες ειδικά γι' αυτόν τον τόμο, που απεικονίζουν θέματα της *Γκίτα* και της διδασκαλίας του Κρίσνα. Περιέχει ακόμη το πρωτότυπο σανσκριτικό κείμενο, τον μεταγραμματισμό του στα ελληνικά, λέξη προς λέξη μετάφραση, μετάφραση του κειμένου και πλούσια επεξηγηματικά σχόλια της Αυτού Θείας Χάρης Α. Τσ. Μπακτιβεντάντα Σουάμι Πραμπουπάντα. Η *Μπαγκαβάντ-γκίτα όπως ακριβώς είναι* είναι η πληρέστερη και πλέον αυθεντική μετάδοση αυτής της αιώνιας και άφθαρτης γνώσης σε έντυπη μορφή και η μόνη που δεν συσκοτίζει το αληθινό πνεύμα της διδασκαλίας του Κρίσνα.

Η Αυτού Θεία Χάρη Α. Τσ. Μπακτιβεντάντα Σουάμι Πραμπουπάντα, ο κορυφαίος εκπρόσωπος της επιστήμης της συνείδησης του Κρίσνα στη Δύση και ο πλέον επιφανής δάσκαλος της βεδικής θρησκείας και σκέψης, έχει επίσης μεταφράσει στα Αγγλικά τη *Σρίμαντ-Μπαγκαβατάμ* και πολλά άλλα έργα της βεδικής γραμματείας. Ανήκει στη διαδοχική σειρά πνευματικών δασκάλων που ξεκίνησε αρχικά από τον Ίδιο τον Κρίσνα και είναι ο ιδρυτής της Διεθνούς Ένωσης για τη Συνείδηση του Κρίσνα (ISKCON), η οποία έχει κέντρα στις μεγάλες πόλεις όλου του κόσμου.